UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK WUPPERTAL
BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ērodotu Alikarnassēos Historiōn Logoi 9, epigraphomenoi Musai

Herodotus

Genevae, 1618

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1452

Visual Library

me emit qfl. gltr Beritet. Aº 1665. 25 Jul.

HP

H E
H A
H I

CVM V
riarum

Item cum

Excerp

Alia que

OL

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,
ἐπιγεγραμμένοι ΜΟΥΣΑΙ.

Τὰ αὐτὰ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBRI IX.

IX. Mvsarvm nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita HOMERI.

CVM VALLÆ INTERPRET. LATINA HISTORIARUM HERODOTI, ab HENR. STEPHANO recognita: & Spicilegio FRID. SYLBVRGII.

Item cum Iconibus structurarum Babyloniacarum ab HERODOTO *descriptarum.*

Excerpta è Ctesiæ libris de rebus Persicis & Indicis, & ex iisdem FRAGMENTA auctiora.

Cum INDICE *aucto & locupletato.*

Alia quæ accesserunt ad hanc editionem, versa cognosces post præfationes paginâ.

Editio adornata opera & studio Gothofredi Iungermani.

GENEVÆ.
OLIVA PAVLI STEPHANI.
M. DC. XVIII.

P. T. Amstelodamar.

1948 Abig. V.

ILLVSTRISS. DN.

DN. PHILIPPO LVDOVICO,

COMITI HANOVIÆ ET RINECKÆ,

Domino in Mintzenbergk &c. S. Cæſ. Mai. à conſiliis, Heroi generoſiſſ. & clementiſſ.

ILLVSTRISS. Comes, Domine clementiſſime, Scriptorem celeberrimum, & quo vetuſtiorem poſt Moſem & ſacræ hiſtoriæ conditores integrum noſtra ætas non vidit, ſub T. ILL. GENEROS. nomine edimus. HERODOTVS is eſt, quem HISTORIÆ PARENTEM, Eloquentiæ parens nominare haud quaquam fuit veritus. Editionem vero illam ſub illuſtriſſimo nomine Tuo (vt de hac re prius aliquid verborum faciam, & ita de mei facti ratione, quum præſertim ipſe auctor ob famam ſuam & gloriam quam per tot ſæcula ipſi Muſæ ſuæ conſeruarunt, ſermonem longum minime deſideret) quod ſuſcepimus, ei rei cauſſam addidiſſe & votum noſtrum ſi commemorem, nihil falſi hîc protuliſſe certe ſum exiſtimandus. Poſtquam enim per vnum alterumve annum & quod excurrit, hîc in T. ILL. GENEROS. vrbe noua ſubſtiti, primum ab ocello typographorum Cl. Marnio aduocatus, ſi aliquo pacto ipſius deſiderio de bonis auctoribus Græcis denuo vel nouiter, ſi ita daretur occaſio, edendis corrigendiſve poſſem ſatisfacere, quæ quidem ampliſſ. & clariſſ. amicorum nonnulla de me fuerat opinio, acceſſeratque commendatio, quamuis ingenii mei tenuitate, quod numquam diſſimulaui, ſed faſſus fui ingenue, me vtrique iſti oneri, certe alteri præſertim, imparem eſſe affirmarem, hominem inſuper nulla eruditæ doctrinæ copia inſtructum, & qui illas ſpes amicorum virorum, quos veneror, non tam reipſa vlla ex parte, quam amore & beneuolentia, qua me non meritum licet proſequerentur, ſuſtinere poſſem: poſtquam igitur, quod dicere cœpi, per aliquantum temporis ſpatium hîc ſubſtiti, cogitatum fuit aliquoties, ſi qua noua boni auctoris editione ſtudia noſtra qualiacunque T. ILL. GENEROS. probare, immo commendare porro poſſem, atque adeo teſtari publice, nos hîc ſub tutela T. ILL. GENEROS. vixiſſe ſane nec inuitos nec non lubenti animo. Sed occaſio digna mihi hactenus dari viſa nulla: ita fui occupatus potiſſimum aliena opera curans, excuſſus propriis, vt ille ait: & vllo illicio alienam meſſem ad me pertrahere, id vero, quamuis more hoc hodie fit, quo tamen & alia non bono ſcilicet fiunt, facere nolui; nec vmquam me tam improba capiat cupiditas.

Interim T. Ill. Generos. hinc ob augusta negocia abire contigit, acciditque paullo post vti optimus Marnius noster post alios eximios historicorum Græcorum & Herodoti editionem adornari iuberet, vnius preli ratione præsertim ita poscente. Ibi statim nobis incidit, forte cum hoc auctore nos id audere posse, quod hactenus sollicitos habuerat, & in diuturna absentia T. Ill. Generos. eam editionem vouimus, vt quamprimum ἐπ' οἴκοις illa rediret, contingeretque ex ista ἀπορροῖ, gratissima, &, vt vtroq; vocabulo Herodoti nostri vtamur, qualis numquam antea rerum omnium δύεφω, Cuius voti quum simus facti compotes, merito ante omnia & nobis gratulamur ideo, gratiasque agimus benignissimo omnium rerum moderatori, summo & αὐτοφύτῳ Deo, quod tam large vota nostra expleuerit, vt T. Ill. Generos. non tantum saluam sanamque reducem videre potuerimus, sed & insigni præterea titulo auctam cognoscere: eundemque cæli & terræ potentiss. arbitrum precamur, vti porro T. Ill. Gen. consilia & facta gubernare, dirigere, & fortunare clementer & benigne velit. Reuertor ad præsens. Et caussam quidem quæ me impulit, cur T. Ill. Gen. cum Herodoto nostro alloqui ausus fui, sic attigisse, satis, ni fallor, esse iam potest. De altero, huius nimirum auctoris dignitate & auctoritate, fortasse verba magis adhuc compendefieri queant, quum ea T. Illvst. Generos. nullo modo ignota esse possint, vt quam profecto in hisce litteris, quas humaniores vocamus, non mediocriter tinctam vel ex tam deprædicata fama cognoscere & audire potuimus sæpius. Sane vti T. Illvst. Generos. multo maiora dignioraque offerri debere nullo modo eo inficias, ita tamen nec hunc nostrum indignum ea sperare volo. Nec enim vereor ne illi adhærescat apud T. Illvst. Generosit. macula ista, quam aspergere conati fuerunt non solum recentiores non nulli, sed etiam antiquiorum aliqui: quorum maleuolentia eousque progressa fuit, vti quidam κακηκοΐας, si dis placet, Ἡροδότῳ scribere ausi fuerint: nisi illos tamen, graues alias & eruditos auctores, quid excuset, quod manifesti sint patriæ amore (qui in multis præiudicium facit) id potissimum fecisse, quam Herodotvs noster non ita extollat, vti ipsis allubuisset, vel facturi fuissent si suscepissent ἰσοτέλειας ἀπόδειξιν ipsi. Scilicet ille solos Bœotos & Thebanos laudasset, in hoc numquam reprehensus esset. Sed eius apologiam, quum iam laboriose id præstiterint, tam Gallice quam Latine, viri doctissimi, in quibus & breuiter & grauiter auus etiam meus ὁ μακαρίτης Ioachimus Camerarius, à me retexi non est opus, nec locus etiam hic patiatur: & me hercle apud Ill. Gener. T. actum agere non decet. Lubet saltem addere hoc tamen de fabulosis quibusdam narrationibus, quæ in Herodoto (quis negat?) leguntur, quas tamen ille sacerdos Musarum non de se nobis largitur, vel οἰκόθεν promit, sed ab aliis accepta suæ historiæ intulit: non idcirco tam temere censoria ipsum virgula, quam quidam nullo populi suffragio arripiunt, castigandum. Quid enim? consideret mihi quis ista ἐθνικὰ & τοπικὰ, is præsertim *Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.* An non vbique locorum talia acroamata in promptu sunt apud ciues? an non origines suas ab antiquis plane & oblitteratis monimentis repetunt? an, vetustiorem modo possint arcessere suæ vrbis memoriam, fabulas effugere curant? Certe illas narrationes tales tum pueri à parentibus audimus & mandamus memoriæ, porroque in nostros posteros quasi de manu in manum traditas deriuamus. Ea tum late peruagantur scilicet, fluuntque sermo publicus: & historiarum scriptor eiusmodi certe debet de originibus locorum & vrbium antiquitate quæ feruntur, exponere: longeque id

præstat

præstat quam vt quid comminiscatur ipse, quod vt quidam ingenioſi fecere, ita numquam laudatum fuit à prudentioribus. Quæ itaque penes ſcriptorem culpa reſidet, ſi talia quædam ἐπισόδια μυθώδη inſerat in hiſtoria, præſertim tali quæ circa τοπικὰς ἀναγραφὰς occupari neceſſe habet ſæpius, qualis & noſtri HERODOTI profecto eſt: quem διηγήσεις ſuas, vt & alij ipſo antiquiores, τόποις, in quibus res geſtæ fuerunt, ἀκολουθοῦντα partitum, critici veteres iam diu eſt quod obſeruarunt? Ne quid dicam quam ingenue ille identidem conteſtetur ita ferri, ita famam eſſe, ita ſe audiuiſſe, immo aliquoties etiam non ſibi iſta quidem veriſimilia eſſe, tamen ſe non debuiſſe prætermittere, alia quæ ab aliis iam monita, & inter prolegomena Herodoto noſtro præfixa habentur. Nec vero iſta de originibus, quæ in omnibus ſcriptoribus quo ab vltima vetuſtate euocentur longius, fabuloſiores videri ſolent, è meo ingenio deprompſi: ſed ex Dionyſij Halicarnaſſei commonefactione, accuratiſſimi talium arbitratoris, qui profecto longe modeſtius & cautius de priſcis illis ſcriptoribus iudicium fert, quam hodie à quibuſdam fere calore quodam & plerumque imperitiâ fieri videmus. Iſtum ad modum & Ælianus, ὁ μελίφθογγος, poſtquam ex Alexandro Myndio, vetuſto ſcriptore, protulit hiſtoriam de ciconiis, quæ aues exacta ætate ad Oceanitidas volent inſulas, idque præmii pro pietate erga parentes referant, vt ex auibus conuertantur in homines: ὅμοι δοκεῖ μῦθος εἶ). Fabulam id eſſe, ait, non puto. Quid enim, addit, hoc comminiſci Alexandro profuiſſet? Turpe namque eſſe viro cordato mendacium præferre veritati, ſi etiam maximum proponatur eius facti lucrum; nedum iſtud facturus eiuſmodi vir præſumendus ſit in iis, vnde ne vilis quidem lucelli exſpectare debeat emolumentum vllum. Quæ certe & de noſtro HERODOTO pariter recte & vere dici poſſunt, eamque ob cauſſam afferre volui: quitamen numquam proceſſit eo audaciæ, vt bruti alicuius in hominem μεταμόρφωσιν περατοῦσας perſuadere voluerit cuiquam, etſi tale quid, vti dixi, de ciconiis Prænestinus ille ſophiſta Myndio hiſtorico credebat. Verum, vt ſuprà dixiſſe commemini, mea defenſione ſcriptorum eximius non eget, abſque aliis hoc ſatis & abunde eſt iam præſtitum: & omnis antiquitas cum honore & laude vſurpauit HERODOTI nomen, ſæpe eum τὴν συγγραφέα honeſto nomine vocantes. σοφώτατον, γλυκιὼ, θαυμασιώτατον τὸ μελίγηρυ Herodotum aiunt, eius diuinam in dicendo ſuauitatem in primis admirari. vtque eum ſemper præſtantiſſimum putarunt, qui ad Homeri ſui exemplum quam proximus accedere poſſet; ita HERODOTVM noſtrum & quidem ſolum ὁμηρικώτατον extitiſſe præclari rhetores ſcriptis ſuis conteſtatum reliquere. Nec itaque dicam quidquam etiam de illo, quem adiunctum antea à typographorum γραφίδι ſcriptis HERODOTI, nec ego temere auellere volui, archiatro regio, inquam, CTESIA: quod is omnia noſtro contraria narrare in hiſtoria animum induxerit. nam cuius vitii HERODOTVM affinem facere vult ἐκεῖνος ἔλκεσι ἀλλοις μέλαγε βεῖθρα ὁἰαλοῦς. idq; auctores certatim annotarunt. Antiquitati ſane viri, non à nemine etiam laudati, hoc dedi, & quæcunque raptim Fragmenta colligere potui, vel ab aliis collecta fuere, quoniam eius ſcripta ad nos non peruenerunt, ea Excerptis à Photio adieci, & in publicum ſic aucta & locupletata edidi denuo: quum præſertim earundem gentium hiſtoriam, Aſſyriaca nimirum & Perſica, quam noſter HERODOTVS, ſcribere ſuſceperit. Verum vt tandem finem imponam orationi: ſi igitur HERODOTI noſtri hiſtoriam principem locum inter alias antiquorum tenere affirmauero, & iure quidem meritoque, nec vllam facile illi poſſe vel debere anteponi: id non abſque auctoritate grauiſſimorum viro-

rum certe fecero. Nec itaque, illustriss. heros, Dn. clementiss. eius editionem existimauimus indignam, quæ sub T. Ill. Generos. nomine adpareret, quum in ea profecto haud paruæ res commemorentur, sed potentiss. regum & principum consilia ac facta, multaque monita inspergantur à viro principe legi digna: ne quid dicam quam pie loquatur, quamuis Ethnicus ille vir, de diuina prouidentia: & quod neminem Græcorum scribendi genere accessisse propius ad Hebraicam breuitatem simplicitatemque velint, ex eoque sacræ chronologiæ cum profanis historiis conciliationem non incertam petant, ac collationem instituant nec inutilem nec iniucundam. Quæ ego sanè ex grauiss. & doctiss. virorum iudicio profero: quum meum, vt iuuenis adhuc & imperitior, nec in vsu rerum versatus, nec eruditione aliqua suffultus, interponere non debeam. Qui itaque satis abunde voti summam me consequutum putabo, si nostrum qualecunque studium (quantum quidem in tam breui temporis spatio, quo absolutus fuit hic auctor, mea ex parte præstari potuit, variis aliis distracto modis) in Herodotea editione noua, vt ornatior quam antea prodiret, positum, à T. Ill. Generos. non improbaturum fuisse cognouero. Cuius quidem rei me spes bona fouet, qui sciam T. Ill. Generos. fauorem erga bonas litteras & artes earumque cultores eximium, virtutem hodie raram, ita laudatissimam in principe viro: quam, vt & alias, quas in T. Ill. Generos. admiramur, ore quod magna sonaturum est prædicari decet: ego pro tenuitate mei ingenioli & oris infacundia calamum hic sisto, & eas potius colo cum silentio & animo venerabundo. Nec aliud iam addo quam vt T. Ill. Generos. cum auctore isto cultum & deuotionem humiliter & submisse iterum iterumque deferam, quæ vt ab homine tenui & ignoto illa ne spernat, obnixe & maximopere rogo. Ita, quod restat, Deum æternum oro, vt ille propitius T. Ill. Generos. saluam & incolumem diu diuque superstitem esse sinat cum bono Ecclesiæ suæ & Reip. emolumento: Illustrissimæque domus vestræ gloriam antiquam non solum conseruare, sed altius eam extollere velit. T. Ill. Generos. quam optime valeat. Hanouiæ in T. Ill. Generos. vrbe noua, è typographio Wecheliano. Anno ∞ IↃC VIII. ipsis Idibus Mart.

T. Illvstriss. Generosit.

humillimus cliens

Gothofredvs Ivngermanvs.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice lector, de quo nos minus cogitauerimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem ista hyeme susceptam iri: nec eius rei mihi vel leuiter in mentem venire potuit. Sed varie se habent etiam optimorum typographorum sæperationes, vt mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam* ἐπανορθωτικῶ *in parte dedi, cognoscere potui, adeo vt illud & hic verũ esse, quod prouerbio teritur, expertus pronunciem, scilicet & nos plerumque in ipsa demum arena consilium capere oportere, non secus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondũ potui fieri vel semel compos, vt ad opus aliquod pransi ac parati accederemus. Quamuis enim tum quod ad me attinet, ne quidquam ambitiũculæ ex his verbis mihi quis sinistre colligat, quæ in me profecto non est vlla, nihil magni vel eximij à mea tenuitate proficisci posset, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occasio sic esset à viris litteratis egregiam aliquam colligere symbolam ociosius: quam in Reip. litterariæ gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum ἀφθονοι illæ Musarum θῦραι non vbique adeo nobis in propinquo: locorumque interualla sibi & temporis longioris spatium tum deposcunt. Sed ad ea quæ nostram editionem attingunt propius: vbi non mirabor, si quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipsis nundinis scribo, & quum liber iam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cuiusdam veteris diu exspectata Græcolatina editio nondum à viro docto huc transmissa esset, quam alias prelo subijcere, nostro fuit decretissimum, operæq; ad suos labores denuo confluerent, Marnius noster, vno prelo præsertim ita exigente, consilium de Herodoto edendo cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem H. Stephani secundam ad nos misit, quæ operis nostris pro exemplari esse posset. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas vt auderem aliquas post opt. amicum nostrum W. Seberum, quem in eadem re occupatum esse sciebam, cuiusq; editio hisce nundinis prodit, caussa princeps fuit ms. Palatinus eximius ab amicissimo viro* IANO GRVTERO (*cuius eruditionem illam τῶ πάνυ admirer ne an summam erga me beneuolentiam exosculer magis, incerte angitur animus: & Musæ non sirint, vt vmquam tam angusto temporis spatio eius de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam*) *ex illustr. illa Bibliotheca erutus, in quo hoc clarè discere potui, non vane iactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam vt Africam esse: quippe adferre semper aliquid noui. At non tanti forte nouitas, quæ si spectetur sola, cordatorũ etiam virorum cauilla haud effugit, vt ideo quid porro in isto auctore tẽtare debuerim, nisi tam multas veras lectiones me reperisse in laudato ms. putasse, vel veras tamẽ quasdã, vbi vulgatæ falsæ videntur, repositurum eius ope adiutus sperassem: de quo, si non spernetur hic partus, eritq; qui tollere velit, τὸ αὐτὸ τὰ χρ βοήσῃ, quod præfiscini tamen addiderim. Ego itaq;, ne multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: satis ratus, si Herodotea editio ad Stephanianæ exemplum publicaretur, nobisq; saltem hoc proponeremus vt nostra qualiscunque diligentia pro viribus tamen Stephanianæ esset æmula: diligentia, inquã, non eruditio, ad cuius ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me peruenire posse haud spero vmquam. Verum tamen quum superiori anno iamiam exeunte, cogitationes nostræ εἰς τὸ νέωτα conuerterentur frequentius, cõsideratâ operâ meâ, & quid restaret profligandũ ante quã nundinæ aduenirent, quarum terminis nostri labores iniquius, si verũ dicere licet, plerumque circumscribuntur, & viso, me demũ peruenisse ad ὀνομαστικὸν septimum, sig. absoluendum esset in Polluce quod sub manu, verendum esse ne in Herodoti editione amplius quam præuaricatus viderer, vt qui huic plane nullã operam à me dedissem: sic itaque mearum rerum hercle satagere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitaui tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adsuerem, quum ille sat eruditum editorem, amicũ nostrum, esset iam nactus: & mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctissimo quodam viro in eo auctore obseruata & emendata exspectare iussus fui è Gallia: abrupiq; tandem hoc filum, & Pollucem sepositi, cum æstate, si erit ociũ & facultas, σὺν θεῷ resumpturus. Itaq; Herodoto tandem, non ita tamen solo, vt non & alijs distraherer sæpius, per duos menses operam dedi, quãtam per quotidianum pensum dare licuit, & pauca quædam attulisse mihi videor vt illius iam editio prodiret illustrior & ἐυσυνοπτικὴ aliqua auctior: plura sane allaturus, si per tempus licuisset huic rei inhærere lõgius. Scilicet qui in opere ipso parum possunt, in parergis sunt occupati: quiq; in libro ipso elaborare nihil audent, interdum tamen quasi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita censebis, amice & candide lector, vt tumultuarie valde præstitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato est, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias vnde scilicet quidque & à quo simus mutuati. ita enim vnicuique suum, vt verum & par est, poterit tribui.*

Textus (*vti vocabulo iam recepto in hac re vtar*) *Græcus & Latinus nostri Herodoti ad exemplum editionis H. Stephani secundæ expressus est: quid vero ipse in sua recẽsione præstiterit, cognoscas, si lubet:*

ex ipsius prolegomenis,quæ statim cum aliis Herodoto præfixa inuenies. Mutare mihi nihil permisi, nisi quosdam typographicos errores,ita certos,vt me palpari putarem:qua tamen in re quo versarer cautius, adhibui semper editionem eius primam, mihi quondam à Clariss. GRVTERO datam. raro item in interpunctionibus variaui,itidem illa priori nonnunquam in consilium adhibita, editione certe diligentissima. vbi tamen vtrumque spero ita tentatum,ne quidquam facile in ijs locis, quos studio se mutasse ait in illa secũda editione,peccarem. De interprete alias quem VALLAM autumant,mihi profecto idem accidit,quod H. Stephano,vt obscuras quasdam sententias tam apte expressas ab eo in Herodoto mirarer,interdum tamen ipsius interpretatio, licet nondum vllam accuratiorem linguarum cognitionẽ mihi vendicare possim,meis auribus quidem nescio quid mendosi sonaret & inconcinni. Adeo vt si quid ego voluerim refert, optimum H. Stephanum de nouo vertisse ἢ συγγραφέα optarem, quod illi facile fuisset, qui vix duodecim dies consumpserit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conscribendis quas oræ adposuit:vel vt istas interpretationes, quas margini adiecit, in textum ipsum transtulisset,quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falsæ sint,vel Græcis verbis minus respondeant. Verum quoniam ipse hoc noluit,immo etiam aliis diserte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes,& nos eius voluntatem contra ire hic iam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel obseruandum essent liberiores,illa omnia cum bona ipsius diligentiæ pace migrare iussimus in extremas paginas,vbi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere:numeris præfixis,qui singulorum quo referenda indices. Ceterum de libello qui vitam HOMERI continet,didici ex prima H. Stephani editione, eum esse ex Conradi Heresbachij interpretatione, ab H. Stephano multis locis recognita:at versus qui passim inserti occurrunt, Conradum non vertisse:ideoq; eos partim ex eiusdem H. Stephani, partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contextu, interpretatione,interpretationeq; recognita. Ad CAPITA,siue TMEMATIA quod attinet, dixi ante annum ad Cæsarem,quid in ea re spectassem,eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant,libere dico in hac re,malo cum illo quem magnum in ea auctorem sequor ita desipere (quod Musæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diuerse sentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuisset ista partitio institui. Hic sane habebunt me fatentem,& aptius alium potuisse non negabo, nostramq; minus congruam interdum,immo sæpius,& id fatebor. & fuisset alia modo qualis qualis ad manus, arripuissem libens vel ambabus,quod aiunt. Ego mehercle in festinatione summa non potui ista dinumerare accurate:nec vllum inde auctori nostro spero fore incommodum: quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adposui,neque ipsum contextum ideo distraxi:saltem ea fini elaborans,vt Index ad eas accommodari posset;non ad paginas, quæ in nulla nõ editione incerte variare solent. Auctorẽ alias ita scripsisse,eiusq; orationem ea inter se cohærere ἁρμονίᾳ, vt omnem istam minutam diuisionem respuat, sine sciuissem,ex re ipsa satis potuissem experiri. Nec capita etiam inter se paria,sed illa prolixiora,ista breuiora feci,prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec spero tam iniquum mihi aliquem extiturum,vt ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio,Aeliano(quamuis illis alia scribendi materia) aliis,hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamuis ab indoctiss. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noueni, quot Herodotus noster & Cephalion quidam Musas conscripsit,idemq; tentate separatim quisque:dabo vobis contra pignus, si inter vos conueniet, & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus,id quod vulgo iactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interfertæ tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ H. Stephanus librum vnumquemque in sua editione posteriori distribuit. qua distributione, vt ipse ait,lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa interualla,ceu longa quædam via,diuidatur, vbi commodè, si visum fuerit,liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit,nec ego sane omittere volui. De vita vero HOMERI adhuc dicendum superest,nos in H. Stephani editione ad Græcum contextum nullas διφατίας (vt ipse Herodoteo vocabulo vocat) lectiones inuenisse. Quum itaque olim dum Heidelbergæ apud nobil. & ampliss. v. G. MICH. LINGELSHEMIVM, patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino,degerem,cum ms. Palatino,in quo vna cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξήγησις περὶ τῆς τοῦ Ὁμήρου γενέσιος καὶ βιοτῆς continebatur,illum libellum contulissem,istaq; excerpta adhuc inter scidas meas inuenissem,& quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam διαφορότητα singulis locis in margine Græci contextus adscripsi: in contextu ipso mutaui nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus fui. Sequuntur adiectæ ab H. Stephano adpendices, de PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS vna,altera de ÆGYPTIORVM:vtraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam eius in aliquot locos obseruationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere,vel quasi locupletare adpendicem Stephani Aegyptiacam. De illo enim Aegypti flumine vnico, NILO,ex pluribus auctoribus adieci veterum sententias inter se dissentientes omnes super huius fluuij augmento,partim & Herodoti opinionem refutãtes. Notaueram mihi illa loca, quum alias collectanea ad Herodotum pararem,varijs auctoribus antiquis raptim peruolutatis, & nouis etiam quicunque mihi

ad manus

ad manus: stulte, qui hæc confieri sperabam posse tempore tãtulo. Sed ista tamen priuatim corrasisse forte non erit aliquando plane superuacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde Herodoti emendari, illustrari certe: & vtinam hanc operam nobis H. Stephanus, qui omnium potuisset optime, dedisset, suasq; illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas iam vmquam emersuras quis speret, post quam

Τὸν Μέσσης φίλον ἄνδρα τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustijs, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subijcere. Clione, cap. CXVII, *ait ad Astyagem Harpagus*, ἐπείτε ὦ ποιήσαντος τάδε τὰ κελεύομενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον πάυσας τὸν δυνάζων τὰς πιστάτας, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Hic pro vltimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, vt videtur, veterum,* ἐθαψάμεν. *Sic enim diserte Thomas magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*scilicet vt* ἐθρεψάμεν *dicimus pro* ἔθρεψα, *&* ἠγανακτησάμεν αὐτὸ τὸ ἠγανάκτησα) καὶ ἐθαψάμεν αὐτὶ τοῦ ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἑφδόμῃ· καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμεν. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte maioris momenti. Eadem prima Musa,* cap. CXXVIII, *de Astyage legitur:* ἑφδόμου μὲν τὸν μέγαν τῶν ἐνειροπόλων, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸ Κῦρον, τούτους ἀπεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετεῖναι *fortè* μὴ κτεῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me Thomæ eiusdem auctoritas non fallit, quamuis apud eum corrupta vna litterula ita legas:* ἀναγινώσκω τὸ ἀναπέδω, ὡς ἐν τῇ ἑφδόμῃ· οἳ μιν ἀνέγνωσάν μὲ κτεῖναι Κῦρον. *In primis vero plura in illis, qui Herodoti verba hinc inde laudauerunt, mẽdosa possent è nostro rescribi. Sane apud Stephanum, siue quisquis est ille* ὁτὰ ἐθνικὰ καταχράψας, *varietas in propriis vrbium celeberrima est, vt loco exempli,* Θύελλαι πόλις Οἰνοτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα Φωκέων ὤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in Herodoto nostro illa* Τέλη *scribitur in ea Musa Clione, cap.* CLXVII. *Sic quæ Euterpe, cap.* XXIX, Ταχομψὼ, *Ethnicographo saltem* Χομψὼ *ex eodem libro Herodoti affertur. Qui* Ζύγαντες *in Melpomene, c.* CXCIV. Γύζαντες *ex eodem libro quarto laudat idem, & in* Βύζαντες *ait,* κακῶς δὲ τὸ γ' Γύζαντες *legi apud Herodotum, quo modo tamen & in* Κύραυνις (*quæ* Κύρηνις *Herodoto ibidem*) *adducit,* ὑποος, *inquiens,* καὶ Γύζαντας τοὺς ἐν Λιβύῃ· Ἡρόδοτος τετάρτῃ. *Verum mitto hæc, & dico de ceteris quæ restant. His itaque adpendicibus, quas dixi, subiectũ habes* Fr. Sytburgii *Spicilegium in Herodotum, quod ex editione Herodoti Latina minori forma ab illo ad exemplum Stephanianum primo anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, vbi id interpretationibus H. Stephani in margine insertum, raptim excerpsi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri posse in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ociosiusq; hoc agere volet. Mihi sane ita visum fuit non raro vel obiter relegenti, & proposuissem libens, si per tempus licuisset, tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exstant post Vallam prolatæ, quam meas de quibusdam locis in Herodoto Latino dubitationes, vt viri docti de his statuerent & decernerent, rectene an secus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud vltima Musa, cap.* CXIX, *quale est?* ossa illa falsuræ prius imposita resiliit palpitauitque, quemadmodum pisces recens capti. *Quando prius? & quid verbigerari opus? omnino scripsisse Vallam,* prunis, *& id à librario male descriptum, vel ab operis male lectum, indeq; effectum illud* prius. *Græca certe id confirmant* οἱ τάριχοι ὑπὸ τοῦ πυρὸς κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσπαίροσαν, ὅκως περ ἰχθύες νεάλωτοι. *Ibidem statim ante cap.* CXVIII. ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμοῦ. *Valla,* quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti. *qui itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non iudico, saltem indico vt legerit. Qualia multa quis obseruet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem Calliope, c.* 98. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim Herodotus*, καὶ τοῖσι Ἴωσι ὑφηνέσαντας· *scilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τὰς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV. Εὐρυβάτεω, Eurybatem *Argiuum legimus, quem Valla mendose* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de Amomphareto:* ἅτε ὑφηγεύμενος τῷ πρότερον λόγῳ· *in Valla omissa negãs particula,* quippe qui colloquio superiori interfuisset. *Verum & hæc colligo non vltra, sed missa facio iam. Nunc & de* Ctesia *breuiter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipsius Persicis & Indicis à Photio attinet, sequuti sumus H. Stephani editionem Herodoto adiũctam: nisi quod aliqua quæ auctiora in clariss. & beneuolentiss. viri* D. Hoeschelii *Photio Græco erant, vel in ms. Bauarico esse idẽ vir laudatus monuit, ea fere in contextum nostrum retuli, vtrimq; secus tamen vncis inclusa, & re ad oram indicata: Latinam versionem tum pariter mutuatus ex Latino Photio eximiæ eruditionis viri* A. Schotti, *qui præclaram illam editionem suam ad me ante annum dono misit. Græcæ lectiones variantes ad oram vero sunt ex eadem editione Photij, quam cum Stephaniana Ctesiæ diligenter contuli, & vbicunque illa variabat ad nostram adnotaui. de quibus & infra ad Ctesiam monui: sicut & de hoc, Notas subiectas & Interpretationes diuersas esse ab eodem A. Schotto, priores quidem: posteriores vero, quæ nouo incipiunt à signo, eas ab H. Stephano & D. Hæschelio esse. Ipsi Ctesiæ præfixi H. Stephani disquisitionem de* Ctesia, *& quæ sub finem eiusdem notarum legebantur de* Διττογραφία *quorundã nominum, in Ctesia præsertim, deque voce* Ἐκλογῶν· *hæc inquam ex editione ipsius prima, quæ anno* CIↃ IↃ LVII. *dedit Ctesiæ eclogas Græcas cum quorundam aliorum. Vt itaque Persica & Indica excerpta ex conuersione H. Stephani Latina habes, è qua & antea, (quam & in prioribus eius editionem scilicet sequutus: hic loco mouere noluit: non ignarus alias à clariss. Schotto in eadem re post ipsum elaboratum esse*

haud frustra, vt vel quæ raptim excerpsi indicent, præsertim in Indicis) ita in Indicis & alteram subieci ab amico nobis viro quondam confectam, & qui nunc μακάρων ἀειδμεῖται, L. RHODOMANO, (ob cuius obitum Græcæ Musæ αὐτῶν ἀλλήλαισιν ἐκώκυον) sed non editã, quam descriptam huc misit, quum de nostro instituto cognouisset, nob. & cl. vir. Mel. Goldastus. Vltimam partem, Fragmenta nimirum CTESIÆ congesta, & in ordinem non nullum interdum digesta, ibi si meo labori aliquid adscribam, non spero me ideo cuiusquam reprehensionem incursurum. Quamuis enim fatear lubens præcipua quædam ex Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, & Demetrio Phalereo ab H. Stephano primum collecta & edita: posteaque ab A. Schotto in Latino suo Photio aucta ex alijs auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me cõtulisse vel ipsius Ctesiæ verba, vel aliorum ex ipso factas ἐκλογάς, vel vbi eius mentio, certum est. Vbi tamen nihil exposco quam tumultuariæ σωαγωγῆ συγγνώμην. quam paucis enim diebus me circumscripserint operæ, quibus ista describenda, conscribenda, omniaque παρέργως, quid referre attinet? Adscripsi vero ad Latini contextus oram semper, quo interprete illa legas: quæ sic quibusdam crebrius petenda fuere, vt ex Plutarcho, Aeliano, Tzetze, id interdum omissum fuit admonitiunculæ, facileq; ipse colliges ab eodem esse interprete, cuius versionem in eiusdem auctoris verbis antea adposuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani interpretatione, certe ex eius editione horum fragmentorum eam sumus mutuati. In ceteris minutioribus particulis, vbi non ad manus fuit versio, à me ipso exsculpere conatus fui aliquid interim quod alicuius versionis loco esset, ne vna ex parte scilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quisquis es, vt benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem ista expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo maleuolentiam, alias facillime laturus si meliorem substitueris, nostræq; alleueris atrum Transuerso calamo signum. *Errare solent & qui cauent ne errent, qui nonum sua in annum premunt: quid mihi incautiori & sua iam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem spoliaque ampla referet hercle nemo, qui festinantis erroribus valde insultabit. At quo feror: nec enim cum tali mihi rem esse volo, sed cum candido & humano lectori, quem tamen & ipsum ne morer diutius, sermonem contraho. Notas igitur extrema quaque paginarum ora Ctesianorum fragmentorum vt in mentem venit ita quasdam asperse: sicut & in tertia feci adpendice. De Indice iam in Herodotum sermo iterum longus incipiendus foret. Sed breuiter. quum eum quem inceperam ipse perficere non possem, reconcinnaui quantum potest priores: ita tamen vt multum auxerim vel sexcentis locis, multa falsa & ridicula eiecerim, & pleraque ad Herodoti ipsam dictionem reformauerim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curua corrigere potui, sed omittere sic coegit nolentem quamuis pro labore multo & vario χρόνος ἀκαρής. Optimus ille vir, H. Stephanus, cuius memoriam cum honore vsurpo & laude: ita eius infinita & eximia merita de bonis auctoribus iubent, cuicumque illam prouinciam mandauerit, is frustratus profecto fuit ipsum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo construendo actum agere me non opus fuit scilicet. Notum enim extare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod Herodoteæ lectioni vtiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci: vt ita istud Lexicon & nostræ editioni inseruire commode possit. Sed fere oblitus fui eorum quæ Herodoto præfiximus. Vt itaque ὕστερον πρότερον, quod aiunt, ὁμοιοκῶς, verbo, quod ad illa, absoluam, sunt ea* PROLEGOMENA *ex H. Stephani ambabus editionibus petita, vt & vocum* HERODOTI *recensio. Nos adiecimus* LEXICON, *vti quidem titulus præscribitur, vel potius, vt mihi videtur, glossas notabiliorum in Herodoto vocabulorum. Misit id ad nos ita transcriptum, quo exemplo edimus, è suo ms. vir nob. & cl.* MEL. HAIMINSFELDIVS GOLDASTVS. *Quod coniecturæ de quibusdam incidit obiter, ad oram posui: alias mihi notaui bonam partem αὐτολεξεὶ ex his glossis extare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conscripsit. Tum de vita, scriptis & stylo nostri* HERODOTI *ex priscis aliquot Testimonia adieci, quantum quidem per vnum alterumque diem, quo protractum fuit hoc opus in ipsis nundinis, coaceruare licuit. Tu & hanc operam boni consule, idem rogatus, quod de priore abs te petij. Sed de carmine duplici ad me à clariss. & literatiss. viris misso, statimque subiecto, volo me tibi omnino excusatum. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris causa missi sent omittere, licet non & potui non erubescere ideo. Testari itaque libet, me amorem & beneuolentiam eorum erga me agnoscere insigniter, animoque gratissimo amplecti. cetera illos partim de nostro instituto non recte intellexisse, quum id, vt ingenue exposui, aliorum potissimum vestigijs insistat illorumque exemplum sequatur, partim præiudicio, ignoscant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuisse largiores. Ego sane quo rarius illis adiecero oculum, lucrifacere potero ruborem sæpius. Optarem tamen τῷ θαυμασίῳ* BROVGHTONO *Hecatostichon, quod in Herodoti & mei gratiam pangere cœpit, absoluere licuisset. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot versus ex ijs quos vidi, vel Herodoti nostri caussa, & vt ceteros eliciam, adscribere.*

Ἡροδότου λιγυρὴ Ἰαὶς ἱστορίης ἀπόδεξις
Χαῖσι μεῖ πρὸς τὸ νοῆσαι Ἑβραίων γράμματα θεῖα.
Ὄψεται, ὅσσε θέλῃ, ὅτεῳ δὴ τῶνδε μέμηλε,
Ἐννέα Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἐλίξας.

Κλειὼ

LECTOREM.

Κλειὼ ἔχοι Κύρε κλέος ἐν Βαβυλῶνος ἀλώσει.
Πρὲλεγε δ' Ησαΐας ὡξὲ Κύρε ἀνομακλήδλω, &c.

Nec amplius te moror amice lector. Tu modò hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignosce erratis, quæ nos præterierunt, quum præsertim oculi inualetudo ad occupationum mearum vim accederet, egoq; alias nec à Lyncei prosapia nec Argi me feram, qui tamen suis oculis credo negocium inuenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumq; quasi catenam, quod considerare debes, trahimus continuam: adeò vt hic τὸ ἀναμάρτητον, (quod alias Dei proprium solius, ἢ τ' ὀπὶ γῆς ἀλ' εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνέμενον, vt cum Aristide hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modò ipse hominem se natum cogitauerit. Vale & nobis faue. quod si feceris efficies nos ad alia posthac alacriores.

HVGONIS BROVGHTONI
ad Gothofredum Iungermanum distichon.

Ὅσσος ὁ Ἡρόδοτος χοσμήτωρ ἱστοριάων
Τόσσος Ἰογγερμαν̀ χόσμος ἑῷ Ἡροδότῳ.

Ad Cl. Musarum Herodoti ὀπίμιόσον ἀνορθωτὴν GODE-FRIDVM IVNIVM meum.

HERODOTO *imbuerant omnes ipsæque nouenæ,*
germanæ Aonides, ora stylumque, Deæ:
Ioniasque illas Veneres, quantum vsque fuisset,
vnius in linguam denique transtulerant.
Nequicquam hoc. Adeo vis maior Temporum, & omnem
Ioniam, & nobis surpuit Aonidas.
Te, nisi, quanquam innuptæ illæ, seclo genuissent:
Quid? nisi vt Herodoto tu decima vna fores?

Et aliter:

Hactenus Herodoti fuerant Musæ, ore, locutæ:
Musarum vel subdica mage Herodotus,
cælesti auspicio & tanta suffultus opum vi,
totam illam nobis fuderat Ioniam.
Quin & facundas vltro dudum ipsius Athenas
liquerat: Ausonio ciuis in orbe nouus:
Ioniámque suam Ausoniáque mutauerat orá:
iam tunc, sponte sua, deditus in Latium.
Cùm mala degeneris labes & rugula secli,
in Phœbi tristem obtexuit ore notam.
Nec tulit id, vernans IVVENALIS *adorea nostri:*
& noua Diuarum, longiùs, Heba nouem.
Quin nunc tota suum, pro nomine, se illa Neandrum,
inque nouam ingereret Gemmulam, opesque nouas.
Non nisi, vt Herodoto fieret consultiùs inde:
atque illi posset Heba redire sua.

Prorſus vti placitum eſt Superis: ſua munera Terræ,
temporum in alterna diſuariare vice:
atque arbuſtiui mala damna trimeſtria Honoris,
reddere, Vere iterum mox rediuiua nouo.
Aut & vti anguiculis, Anni pars vna, Senecta,
& ſua cùm fuerit, perbreuè, turpis hyems:
altera mox eadem, verniliùs inde recentans,
pellem interpollat, Annua bina dies.
ἡ γὰρ ἀεὶς τὰ ἡ κατ' ἀκάρας
Quamque bene iſtudiam? cùm ſic quoque Nomina rebus
compariant? præſens eſt ſua iiſque Fides?
Cumque adeo & ſic tu, mâlis iam ſiue Neander,
ſiue Poetarum agnominis eſſe duûm:
Iuuenalis enim & Iuuenci.
vtrunque impleſti nobis: nitidæque Iuuentæ &
dotibus ingenij, Vere ſacroque tuo:
Ipſi etiam Herodoto vitam ætatemque Nouaſti:
Verque reduxti illi pulcrius inde ſuum
Ionicumque Lepôrem illum, ſuaque ora recocto,
nunc laus iſta tua eſt, reſtituiſſe Seni.

Ἰωαν. Τ. Φερσιάδου.

SERIES
EORVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

HERODOTI defenſio contra eius reprehenſores, nominatim verò Plutarchum, ex Ioach. Camerarij proœmio in hiſtorias Herodoti Pag. 1
Herodoti vita, ex eodem 7
De dialecto Ionica, ex eodem 8
Herodoti vocabula Ionica, & quædã genera loquendi, illi cum Homero magna ex parte cõmunia: nec non alia: collecta & Latine reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Hẽrico Stephano 11
Ioniſmi Gallici, ſiue Ionici Galliciſmi, ex eodem H. Steph. 24
Alia de Herodoti vocibus & varia in quibuſdam mss. ſcriptura, &c. ex eiuſd. H. Stephani prolegomenis diuerſis 27.30.33
Lexicon vel Gloſſæ Herodoteæ Græcæ ex ms. 35
De vita, ſcriptis, ſtylo Herodoti ex auctoribus antiquis tam Græcis quam Latinis teſtimonia 37
Quibus ſubiecta & epigrãmata aliquot Græca veterum, & pro eius defenſione plura noua. H. Stepha.
Herodoti libri ipſi IX, nomine Muſarum inſcripti, Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polymnia, Vrania, Calliope, cum interp. Latina L. Vallæ, & recognitionibus H. Stephani.
Herodoti libellus de genere vitaque Homeri, cum interp. Heresbachij, ab H. Stephano recognita 558
Adpendices ad Herodotum de Legibus & Inſtitutis tam Perſicis quam Ægyptiacis, è diuerſis auctoribus, opera H. Stephani 577.598
Adpendix alia de incremento Nili, & eius cauſſis ex diuerſis auctoribus 606
Frid. Sylburgij ſpicilegium ad Herodotum 627

Sequuntur CTESIÆ *quædam.*

H. Stephani de Cteſia diſquiſitio 630
Eiuſdem de Διπτογραφία quorundam nominum, in Cteſia præſertim: & de Excerptis ipſis ac voce Ἐκλογῶν 633
Elogium Cteſiæ Cnidii ex Briſſonio 634
Veterum teſtimonia aliquot de Cteſia, eiuſque ſtylo 635
Series regum Perſicorum ad Cteſiæ hiſtoriam ab A. Schotto deſcripta 636
Cteſiæ Perſicorum Excerpta ex Photio, cum interp. H. Stephani, & variis lectionibus ex editione græca Photij: item cum diuerſis interpretationibus A. Schotti: & notis eiuſdem, & H. Stephani, Dauidiſq; Hœſchelij 637
Cteſiæ Indicorum Excerpta ex eodem Photio, cum iiſdem quæ ad Perſica acceſſerunt 657
Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione Rhodomani 668
Ex iiſdem Perſicis, Indicis, & aliis Cteſiæ ſcriptis fragmenta, ex variis auctoribus congeſta 673
Omnia cum Interpretatione & Notis.
Index in Herodotum.

EX IOA-

EX IOACHIMI CAMERARII PROOEMIO IN HISTORIAS HERODOTI.

VVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipsiam aduenerat, statuisset domi suæ quibusdam priuata opera Herodoti historias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoscendum à magistro sumus missi. Etsi autem Crocus vix peruenit ad secundum illius autoris librum enarratione sua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate scriptorum, quum celeriter diuersitatem quandam sermonis, quam διάλεκτον vocant, percepissem, ita postea semper in illo legendo hæsi atque perseueraui, vt qualemcunque (sentio enim quàm exigua hæc sit) facultatem Græcæ linguæ consequuti sumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vsus fui (acceptum à magistro, Herodoti codicem, tractatum, versatumque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & scriptura nostra insignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aspexi, non vnquam ferè temperare mihi possum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis studij iucundissima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuisse omnino ἄλιον, ἀλλ' ἀτέλεστον ἱδρῶϐ' ὃν ἵδρωσα, lætor. Autorem autem istum tanti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi posse censeam.

Paulo post.

Neque me fugit, posse hoc testimonium de Herodoto meum videri magis amoris esse erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicij, vel etiam illo hoc esse corruptum. Notum enim quod & astrologi vsurpant, τλεὼ φιλίαν ἢ τὸ μῖσος ἐλαττοῦσθαι τὰ μέγιστα, ἢ μεγαλωύειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit causas exponere cur tãti facerem illum, & veluti rationes referre sententiæ nostræ, atque etiam respondere iis quæ resciuissemus aduersus ipsum dici solere: vt intelligi posset, neque nos temere aut de puerili persuasione quadam illum celebrare, & insectatores ipsius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam sibi accersere. Ac nostra sententia paucis illa quidem confirmabitur. responsio erit longior, vt necesse est: de qua tamen & ipsa, inductio animi mei & rationum conclusio magis atque certius poterit perspici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo susceptum est ad exponendum, & ipsa expositio, considerari soleat: in priore hæc ferè spectanda ad laudem existimo, si eæ res sumptæ delectæque sint quarum cognitione alii adiuuari, quæque ipsæ sua sponte bonitate placere posse videantur: in posteriore, si expositio sit verbis sententiisque apta atque consentanea. Quæ breuiter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel non præstitit potius, quominus præclarissimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipsa sit putanda, quantumque ponderis habeat, quis non videt? Quisve ignorat, omnium consensu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorum temporum historias, variarum quidem gentium, sed potissimũ Persarum & Græcorum, componendas & narratione sua exequendas suscepisset, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus est expositione sua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortasse & veteres aliqui, certè posteriorum ex illo genere sophistico multi, qui nihil nisi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere studuerunt: sicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè existimari potest de similibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc esse autore affirmo? Minimè equidem: sed hoc caput esse historiæ nego, quum sit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, euersiones, mutationes regnorum maximorum, opulentissimarum vrbium expugnationes, successiones potentissimorum regum, celeberrimarum ciuitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidissimè decurrens, omnibus ornamen-

tis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione(vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt,numeris carens:quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam non abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ:explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides:accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura ſagax,fabuloſorum verecunda commemoratio: mira vbique ſimplicitas & eximius quidam candor.Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famam,dignitatem,virtutem conſtituunt & perficiunt.

His breuiter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet,accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſanè veteri accuſatione mendaciorum pauca diſſeramus. non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe:quæ vtinam peruenissent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſponſio copioſior.

Iuuen. ſatyr. 10. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimùm ſcripta illi ſatyræ inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant,vt audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret.Nam Athos(vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotáque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, vt huius grauitate indignas,reiiciunt,& propter illas autorem mendacij damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit iudicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus,quòd notis cuique rebus,moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique nonniſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus,fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hæc antiquiora falſa fictáque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant,à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet,vt multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummouet oceano, ſermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuerſum genus narrationum iſtarum ſemel abiicere vt futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi,habitúmque peruerti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum.Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximæ vrbis

Polit.3. omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrij quæ narrat,an nos credere poterimus de noſtris aruis? Quo tamen

In Clione, c.193. loco ipſe ignorantiæ incredulitatem refutauit. ſic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit,reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milij & ſeſami quam proceræ arbores exeant,in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus nar-

Clione, c. 178. & ſ. Polymnia c.61. & ſ. ratio fit,referuntur atque pertinent: vt Babylonis deſcriptio,& copiarum Xerxis enumeratio.de quorum altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros ciues in tali & ita munita vrbe:alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Vtrumque autem documentum quoddam dat, nullas,quamuis magnas,vires, in-

Euterpe, c.73. Thalia,c. 102. & 116. Melpom. c.13. fractas,neque opes inuictas eſſe.In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilíque narratione:vt de gryphibus,formicis Indicis,phœnice, & his ſimilibus. Horum,vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè conceſſero, in horum vllo mendacii manifeſti autorem redarguendum eſſe: quum tot deriſa quondam & exibilata, pænè iam comperta eſſe exiſtimentur: quúmque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeuerentur ab iis, qui non audiuiſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent:vt nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur. Sed ab his recedamus.

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt vt quaſi mendacem inceſſi vituperaríque autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & venuſtiſſimè compoſuerit, admirandus: quúmque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ,conſiliorum,actionum comprehenderit,eximiam gratiam quoque

ab

ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauétque ne quis simplicior decipiatur, quum addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod verè mihi quidem simile non sit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de præcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In coniecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui, obsecro, omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animaduertit, sibi ideo illi placere & illum contemnere debet. quod serè inerudituiores isti facere consueuère, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus acsi thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam vt malæ & profligati pudoris feminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copiosáque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè quidem illas retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumenti, adiuncta sunt veluti παρέργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiam monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ. an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de caussis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorum, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorum vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio, tum interpretatio elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi,

Euterpe, c.33.

Clione, c.7.

Clione, c.84.

Melpome. c.131.

Polymnia c.14. Vrania, c. 137.

non vera esse potius, id est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, déque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinatáque inductio quosdam ad huiuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorem multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret conuicia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisq́; redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alij quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma Græcum Eueni veteris poëtæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suam applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidem neque texit caussam iræ ac odii sui: nam suam ciuitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd verò huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, Οὔτοι ὑπόβλητ' ἐξὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, déque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborúmque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris sæculi forma differre

ferre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causſæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter,quàm mendaciter & inuidè:dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumeliosè à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, solereq; ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de coniecturis sequendis déque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere:de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neq; rectè facere eum qui ingenij sui vires in alieno opere explicare velit,præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo.Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ,peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana,sacra & profana.Si vera sunt, quæ est contumelia? (recte enim ille in comœdia negat se maledicere,quum,quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret,ne hoc quidem agere se ait, vt mendacij, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum.Hanc igitur defendamus,si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus(vt vult Plutarch.)quot possunt opponi præclarè,& pleno ore (vt dicitur) enunciatæ?Quale enim hoc?*Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt:omnium primi susti nuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum:ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantum laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionem corruptelæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus,temerè quidem,vt videtur, neque ipse quicquam explanat)quid?parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonij in certaminibus singularibus haud vllis alijs inferiores:in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid?horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum:quum profectò eos,qui veluti opifices quidam essent sapientiæ,& artem quandam facerent illius, sophistas,vt citharistas & grammatistas,vocatos,&postea vitio hominum,(vt in aliis pluribus euenit)nomen quoque malè audiisse constet.Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna retum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur)nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit,ne si ita de Deo loquamur,vt humanus intellectus quę dicuntur percipere possit,parũ pij esse videamur.Cur ergo Deo oculos,manus,pedes,aures attribuimus? cur dicimus Deum irasci?cur vlciſci?etiam vereri profectò,tentare,pœnitere,lætari, dolere. πόῤῥω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον.sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon?(quo nemo fuit numinis colentior,nemo obseruantior,nemo impietatis erga Deum acrior hostis)nónne eandem sententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarum?sic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦ, ὡς ἔοικε, πολλαχοῦ χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundùm hominum intelligentiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον.Sed hæc quàm sint futilia quis non videt? Omissam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: séque hoc consoletur,quòd,vt ait,tot alias exposuerit non magis profectò fabulosas. Sed prætereunda sunt certè aliqua,indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annon satis clarè memorat eruditionẽ, & doctrinam fortunæ aduersæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophon sapientissimus vir dubitauit similiter post amissum regnum prudentiorem Crœsum producere. Ad alias argumentationes illius de Ephesiis,Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione,quòd Lampsacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non scripserit.Quasi nihil oportuerit narrare Herodotum,nisi quod in litteras iam esset relatum.Quod dictu est perquam ridiculum: præsertim quum ipse profiteatur, eorum quæ alij non comprehenderint,mentionem facere decreuisse.Sed cùm de illis,tum de Samiis, Corinthiis,Lacedæmoniis,de Isagora,Aristogitone,Athenienſibus,Platæensibus,quæ disputat, patiamur sanè illum vincere.Quis enim,qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perspecturus facile est victoriæ istius præclarum successum?

Eratone, c.112.

Ibi.c.114.

Polymn.c. 104.

Polymn.c. 134.& f.

Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, c. 29.

Clione, c. 32.

Hellenicun l.5.

Clione, c. 207.

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenuè fateor non intelligere me quæ à Plutarcho disputantur.Herodoti luculentissima narratio,quũ nemini non sit euidens.Dicit enim, *negasse Lacedæmonios, posse contra legem ante plenam lunam in expeditionem sese proficisci, & remansisse in patria dum lunæ orbis cõpleretur:ac postea profectos,ita acceleraſſe,vt tertio die in*

Eratone, c. 106. & 120.

Atticam Lacedæmone peruenirent. Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem,hunc autorem cælum ipsum, dierum rationem,omnes res confundere? Nam de lege, déque prælii die, sua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris sibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc sibi esse sequendum putauerit. De Philippide etiam obscura est infectatio:& erat hic locus in nostro libro corruptior.

Reliqua sunt calumniis manifestis referta, & vbique conspersa nigro sale, & atrocibus quidem illis sed infirmis criminibus referta. Sanè Thebanos, vt ciuitatem suam, (notum enim,fuisse hunc Chæronensem Bœotum) exquisita & peraccurata defensione propugnauit,& in hac parte admodum vexauit autorem nostrum. In quo quidem ignoscendum est dolori ipsius, sed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim molestè fert & indignè læsos oratione ab Herodoto suos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facilè liberat,non modò fama illis temporibus longè latéq; vagata, sed conseruata etiam ad posteritatem proditionis Thebanorum: de qua & Demosthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis:& illud in sermonibus hominum semper permansit, decimam à Thebanis Apollini persolui oportere. Cuius mentionem à Xenophonte scimus semel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto statuissent Græciæ ciuitates,quæ aduersum Barbaros consenserant, ab iis qui nulla necessitate coacti Persæ se subiecissent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia sua restitére decreto:sed quòd illo tenerentur,fama memoriáque hominum constantissimè perduranit.

Philippica 2.

Hell. 5.

Decretũ fœderis extat in Polymnia, c. 132.

Præterea quamuis malitiosum & prauum Plutarchus faciat Herodotum,non stultum tamen fuisse neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuisset,& in summa audacia amentius,quàm ea affirmare atque tradere,quæ,si falsa essent, non modò paulo ante defunctorum dictis atque relationibus,sed memoriæ,viuorum propemodum,testimonio refutari atque redargui possent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconsentanea expositione,cum narratione tam dissidente, in celeberrimum frequentissimúmq; totius Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa validissima atque leuissima scripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inscriptionibus,recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem,contra tuam quoque existimationem. Non audiuissent ac potius exibilassent, vel male etiam multatum illo tanto theatro eiecissent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores,quíque in communi Græciæ solenníque cœtu ad nomen Græcum proscindendum lacerandúmque adesset. De consilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etsi astute differit,nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror,quibus hoc etiam loco defendi possit narratio. Adduxerat inuitos, sed sic vt à ciuitate delectos:ergo non modò illius,sed suorum quoque metus hos continuit. Dimisit alios, quos minus alacres in aperto esse discrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos solùm haberet ipse secum? Primùm voluisse Leonidam perdere istos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Thespienses, etsi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis sequutos alios plures ditionis ipsorum intelligere debemus. Ita enim fieri solitum scimus, vt Spartani nequaquam veluti solitarii, sed quodam satellitio suorum stipati in expeditionem proficiscerentur, quum singuli interdum ad septenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis angustiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuisse vel defectionis,vel fugæ, vel transitionis,quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim scribit nonnullos, & vel de gestu intellectum fuit supplices hos esse. Notas quidem cur impudentissime confingere voluerit, caussam equidem nullam reperio. Accusat paulo post asperitatem vocabuli, quod de figura consuluisse dixerit Græcos. Nimis est seuerus noster Aristarchus. Atque etiam illud non tulerit credo,quòd rex regum censet ausugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius est φεύγωμεν, quàm ἁρπσμὸν βαλλέσθαι. Quid verò de Naxiis & Themistocle dicemus? Scilicet in metu tãti belli, & tempestate barbaricæ classis ingruente, incredibile fuerit, insulanos homines non ad eos profisci voluisse,quibus nemo non interitum aut seruitutem impendêre existimaret. Themistocli verò indecorum aut turpe fuerit, adiutum ipsum alterius consilio, non solum omnia commentum fuisse: at Agamemnonem, non vnum aut alterum,sed decem συμφεάδμονας optare non puduit. Nam in Artemisia quod facetias consumit suas, quibus nequaquam abundat,feciisse videtur incogitantius.

Polymn. c. 205. & 220.

Calliope. c. 28.

Polymn. c. 233.

Vrania. c. 4.

In

In iis quæ sequuntur, quod non modò quid perperam scripserit, sed quæ scribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, sit hoc & ipsum præclaræ & singularis sapiẽtiæ Plutarchi. Cetera inuoluta suspicionibus, & alienarum rerum mentionibus confusa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accusationis sese ipsa infirmantia, vel relinquamus sanè, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim ferme responderi dicique idem videtur posse: insaniam esse & furorem, non peruersitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuissent, hominum scientia reprobarentur, à posterioribus autem inter se dissidere & contraria esse facilè perspicerentur. Etsi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odiosúmque reddere aut suspectum possint, tanta est tamen vis veritatis, vt nescio quo pacto, quamuis oppressa & obscurata, illa plerunque tamen resistat atque eluceat contra dolos & versutiam. Quapropter non quid conquisierit ad insectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè; neque studium exagitandi autorem antiquissimum, sed rem ipsam spectabimus. Ipsi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad. a.

---σὺ μὲν δὴ καλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἷ' ἄρα χὴ δήϊον μῦθον ἀμείνονα τῶδε νοῆσαι.
Εἰ' ἦ' ἐτεὸν δὴ τῶν γε ἀπὸ στρατὸς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ senserit ipse, in hoc libello disseruisse, sed vel aliorum voluntati assentatus esse: vel quid in mala causa posset, ostendere voluisse. Quod si de animi sui iudicio & inductione illa ad talem modum disputauit, profectò in hac parte recessit à se ipse. Non enim aliter existimo quàm fuisse Plutarchum, virum non modò eruditum & sapientem, sed etiam bonum, quam famam, præsertim probitatis, vt tueretur, minus curasse illum apparet in proposito accusationis huius. Sed finem faciamus. Non enim iucunda nobis fuit quasi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt necessariam, omittere non potuimus, & in officij (vt rati sumus) custodia, & in studio nomini bonitatíque autoris excellentissimi debito.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabulosis narrationibus & historiis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præsentia quidem iuuarent, sed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri posse puto, quàm in quemlibet priorum de scriptoribus historiarum. Et (vt verum fatear) illas planè priscas expositiones antiquissimarum rerum oratione & verbis ad venustatem, & iucunditate quadam animos perfundendum, compositas (quales potissimùm Pherecydis Syrij fuisse accepimus) grauissimum autorem existimo veritati rerum gestarum non oportere præferri censuisse: ac hilaritatem historiæ cedere seueritati, neque suauitatis cuiusdam lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter sermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis, tum à Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habendum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium sententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honestè dicta, magnificiendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum vniuersis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenij præstantiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper vsurpasse reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem huius videor sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, &c.

Thucyd. lib. 1. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξυγκείμενα.

DE HERODOTO, EX EODEM IOACH. CAMERARIO.

HERODOTI patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptum nunc etiam in historia illius legitur. Parentes in sua ciuitate bono loco natos tradunt, ipsúmque fratrem habuisse Theodorũ nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus

Lucian. Herodoto, vel Eetione.

in Samum insulam:atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura composuit, relatam in libros nouem:quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideóque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autor fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes fere sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam:sepultúsque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradere. Ipse facit mentionem λόγων Ασσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos conscripserit: de quibus tamen hæc mentio solummodo restat. Herodotum scribunt, quum recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidem qui adhuc ætate puer esset: quumque Thucydides tum quasi diuinitus cõmotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotum, & gratulatum fuisse patri ipsius Oloro: hortatúmq; vt erudiendũ curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatẽ bonarum artiũ atq; disciplinarum. De Herodoto Græcum epigrãma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & discessio in Thurios.

Clione, c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης κρύσανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο. τὼ γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκφεύγων, θήριον ἔβλε πάτρῃ.

Extat apud Stephanum: sed magis integrum in scholiis Nebularum Aristoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, satum Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patria Thuride sedit humo.

Ex eo factum est vt aliqui præscriptionem Halicarnassensis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in Olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII. mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno disserit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab V.C. trecentesimo decimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII. olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam esse circiter olympiada VI. Sane cum Hellanico vixisse fuisseque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & EVripidis poëtæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuêre à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum historias & fabulas componere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam scriptor Lydus, quem in Lydorum historia sequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampsacenus paulò hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & aliis, medicus.

Eratone, 331.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regnante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus, tum illis fuisse inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poëtæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens postea à Dorienſibus pulsi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuêre.

Pausan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. A in η mutatur, nisi Doricum fuerit α. αι mutatur in ῃ. Mutatur & ε in η, diuisa diphthongo, itémque in genitiuis nominum ὁς. ῶν mutatum est ex οων. Crassæ mutantur in tenues. Attica mutatio est α in ε. Vsurpant Iones

& ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αω in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusatiuo faciunt οων. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ huius dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ὁ. Item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam αῦ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in οιο, de κ, proferunt. ῳ faciunt ῳῖ. Geminant consonantes, vt σσ, ττ, ππ. Inserunt ε, item σ. nam θα primæ personæ pluralis, θα, & θον dualis, θον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibusque & participiis aduerbiisque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. τ nominum in ας in declinatione elidunt. Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam litterarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ει. Initiales litteras abiiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita littera α ante ται finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam μεν producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ηεροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστὰ pro θαυμαστά. Γοιοῦτῳ Γυάρῃ, pro Γῷ. Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμενοι, pro ἀφελόμενοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τῷ εἵνεκεν, pro διαπραξαμένους καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤιδεε, pro ἤδει. Δεσπότια, pro δεσπότεω. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιληΐον, pro βασίλειον. Ἐσάμενα, pro ἑσάν. Ἐπεκρήτεον, pro ἐπεκράτουν. Κυρίῃ τῇ ἡμερέων, pro κυρίαν τὴν ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro χιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέονσι, pro ἐπὶ νοῦν ποιοῦσι. Περιέαπε, pro περιεῖπε. Ἱρὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὤν, οὖσα. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὦνθρωπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄτερος, ταὐθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος. τ' ἀνθρώπε. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt θατέρῳ, τἄλλα. Τἄλειος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. Ἐγχειρίδιοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπεί, ἀδελφός. Τὄνομα, μοῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. Ποιεῦσι, pro ποιοῦσι. ἐδικαίουν, pro ἐδικαίουν. Μέγαθος, τάμνειν, pro μέγεθος, τέμνειν. Ὀπέωνες, pro ὀπάονες. Ὁρέων, pro ὁρῶν. ταθημεώμενοι, pro ταθυμούμενοι. χρεωμένων, pro χρωμένων. Κιυέη, pro κινεῖ. ἀνθρωπηΐη, pro ἀνθρωπῇ. Τυφὼ, ἄθω, pro τυφὼν, ἄθων. quod plane Atticum est. Πλεῦν, pro πλέον. Περσέηισι, pro περσέῃς. Ὦρα, pro ὥρα. Διξὰ, τριξὰ, pro δισσὰ, τρισσά. Αὖτόπεω, pro αὐτόπου. Ἐν τῇσι ἁμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηξα, pro ἄδραξα, *quæ non solerent aufugere.* Ἐπιβατέων, pro ὑπιβατῶν. Ὁκόσον, ὁκε, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, ποτε. Βεβάλιες, ὄρνιες, pro βεβάλεις & ὄφεις. Ἐοσωδέντες, pro ἱππασωδέντες & ἔσονες, pro ἵππονες. Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέραα, elisoτ. Ἐσελάδατο, ἐξαλμένοι ἦσαν. Κατες εφατο, κατεσφαμμένοι ἦσαν. Τρῶμα, pro τραῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id est, πτρώσκειν. Apud Homerum Ἐρίπρες, pro ἐρίηρες positum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus Αὐτοκέλευες, pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυρες & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο. Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μανασέων, pro Μανασσῶν. Λᾶξις, pro λᾶξις. ΟΥ in οιο solutio, & εθα, ac εθον, ποιητικώτερον videtur. Τπερφίον, λωΐον, pro ὑπερφέρον, λῴον. Κραδίη, pro καρδία. κρατερὸς, pro καρτερός: vt Homero Κεράπαθος, pro Κάρπαθος. Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοιτο, ἐκλέλαθον, τετάγων. Herodotus Ἀραιρημένοι dixit pro ἠρημένοι. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποθανεύμενοι, pro ἀποθανούμενοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poëticæ, vt Ὅσσον φέρτερός εἰμι. Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι. Ὅππότ' ἀνὴρ ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τὰς μὲν ἀνασήσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδῃσι ἐναρίξοι, pro ἐναρίξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μέν τι ἐνέοισι σφάλμα φέρειν τῷ βαρβάρῳ, τὸ μὲν ἔλεγχε ἐδέν, ὁ δὲ τὰ δυτυχέστατα ἐκλεξόμενος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic vsus, εἰ δὲ ταῦτα ὑποδυόειν ἐκ ἐθελήσῃς, σὺ δὲ πάντως σεάτευμα ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursum, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Iliad. ρ.

Ὅς ἐπεὶ ἄρ κε κάμησι κιὼν τ' ἀνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τέ μιν ἐκ εἰῶσι βοὴν ἐκ πὶαρ ἐλέσθαι,
Παύνυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ ἦ κρειῶν ἐραλίζων Ἰδύει.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθες ὡς. Iliad. β, - ἅσσε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίασεσθαι. Sic ᾧ ἔπι, pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νιῦ μὴ αὐθεμπὶης πέρι. Iliad. ϛ. τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substantiui. vt, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. παὶρ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεσιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpositio ὧν dirimunt coniungenda, μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ φὲρὶ τὰ κέρεα ἐλίασων, id est, φεριελίασων. & καῖ ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῆὶ τις Βαβυλωνίων, pro τῆὶ Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς ἢ αὔτως, pro ὡσαὐτως δέ. Iliad. β, καδ δέ κεν ὀχωλώ. & Iliad. ρ, --- ἀπὸ ἢ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κῆ ἢ ὀχωλώ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α, ἐκ δ' ἔλον Ἀτρείδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεσν, pro ὑφήρεν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolutè, quasi aduerbialiter, sæpe ponunt: μῆ δέ, ὁ στρατὸς ἀπικομένης εἰς Σάρδεις, postea verò, quum exercitus Sardis venisset. Sic, καὶ φοὺς ἀνεπισήμονες ἔσαν, præterea. Iliad. χ. Πρὸς δέ μιν ἦ ὀύτασον ἐπὶ φρενέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, δι' ἀφὸ ἢ εἵσατο κὴ δ'. Herodot. Polymnia. ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, in illo litore est fanum Dianæ.

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adiuncto composita est. vt, ὅτι οἱ ἐνορῴη, id est ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, quid in se animaduerteret. Iliad. β, -- τέο δ' ὧὶ ὄτι μέμφεαι, id est, ὀπὶ τίνος μέμφῃ. Et ὤμοισιν ἐπείη. i. εἴη ὀπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, θρασυὼ Ἕκτορα εἶπε φοβησάς. i. σὰς φοβὰ τ' Ἕκτορα. Herod. Clione, τρία δὲ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τ' Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ' ἕτεα τρία, in tertium annum distulit Sardium expugnationem. Idem, ἀπέζει τ' χώρης τ' Ἀραβίης, id est, ὄζει ἀπὸ τ' χώρης.

Singularis vsus infinitiui ἦ), Ionicus est, hoc modo, καὶ τὰς Ἴωνας ἐν ἑνὶ λόγῳ ποιησάμενος τὼ φρῶτω ἦ), vt hæc prima quidem cura esset. Et, εἰ δὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες ἦ), quod volentibus quidem nobis fiat. Et, τὸ δὲ σύμπαν ἦ), In quo totum verteret, aut Re ipsa.

HERO-

HERODOTI VOCABVLA IONICA, ET QVÆDAM LOQVENDI GENERA, ILLI CVM HOMERO MAGNA ex parte communia: necnon alia.

COLLECTA ET LATINE REDDITA, PARTIM AB IOACHIMO CAmerario, partim ab Henrico Stephano: littera C illius nomen, H huius nomen indicante. à quo & addita nunc fuerunt aliquibus Camerarij interpretationibus exempla.

HENRICVS STEPHANVS LECTIOnis Herodoti studiosis.

SI vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarij nomen silentio præterijssem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionẽ pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum ceteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnũ onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eaq; pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebã. Præsertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exempla malam defendere caussam queunt) potuisset. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morem, sed etiam vel miscere suis alienas, atq; id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum injcere, simulq; miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarij sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue consuta, aut (sicui Græca vox magis placet) συνεῤῥαμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue consuendi, siue τὸ συῤῥαπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut noui saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit qua vel χῦ tam multis alienis οἰκοθεν (id est, de suo) insuisse dici possint.

Ceterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarij sunt, ita meis inseruerim (apposito vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocũ aliquid adjcere, aut in eam non sine aliquo fortasse lectoris fructu inquirere potuerim, ostendam alias (deo fauente) in ijs quibus Herodoti lectores, præsertimq; eius valde studiosos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus esse. Ne hoc quidem tacebo, me in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, destinaueram) in nonnullis, vtriusque, attulisse.

A.

Ἄγν καὶ φέρειν, Ionicum est de hostilibus direptionibus. Herodot. lib. *I.* c. 88. φέρεσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Et rursum *I.* 166. καὶ ἄγον δὴ ἤδη καὶ ἔφερον τοὺς πλησίοισι ἅπαντας. Iliad. ε, Οἷόν κ' ἠὲ φέρησιν Ἀχαιοὶ ἦκεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vsurparunt, vtriusque enim linguæ eadem (vt suprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Pass. Ἀγινέομαι actiua signific. *Adducens*, *VII*, 33. ἀγινέομαι γυναῖκας. *H.*

Ἀγορέομαι, ῶμαι. *Concionor*, *Concionem habeo*. Vnde ἠγορόωντο, *VI*, 11. ἐλίνοντο ἀγορήν. καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. σ, versu 1. Οἱ ἂν θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic est potius *Concilium habebant*, *Consultabant*. At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέπειτα, est *Concionem habuit*. Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (sicut apud Thucyd. & Aristoph.) est, *In foro versor*. *H.*

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata*, *Contraria*. ἀγχίστροφα βεβούλευμαι, *VII*, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q.d. *Conuersionem*, id est, mutationem, *propinquam habens*, siue *Mutationi propinquum*. *H.*

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, sed passiua significat. pro *Decertati sunt*, *IX*, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν αἰνδρες Σπαρτῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata sunt*. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες scriptum est. *H.*

Ἀδαέες, *Ignari*, *Imperiti*, *IX*, 45. ἡμεῖς δὲ ἀπειρέσι τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες τοιέων πρῆγμάτων. *H.*

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt *VIII*, 65. ἀδαήμονα τοῦ ἱροῦ. Quinetiam verbum Δεδάηκα, *didicit*. *H.*

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἰῶδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἐπαδεῖν.

Αἱμασιαὶ, *Septa*. Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ πολιηθέων ὀπίσω. Odyss. σ. αἱμασιάς τε λέγων, *Septa struens*. C.

Αἴνη, *Existimatio*. C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rarissimo sed elegantissimo loquendi genere, lib. *VII*. c. 152. de Argiuis, ἐπειδήσφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, hoc sensu, *Quum minimè secundum ijs aduersus Lacedæmonios prælium fuisset*. Quam interpretationem etsi aperte præcedentia & sequentia confirmant, possit tamen ea & Eustathij testimonio comprobari: qui postquam dixit δόρυ nonnunquam significare πόλεμον, id est, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ vsum istum habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος significare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς subiungit, λέγει δέπου καὶ Ἡρόδοτος πρὸς πινάν, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔστηκε πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέθη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex consequenti esse dictum. πρὸς πολεμεῖται γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχεῶσι, καπῶς αὐτοῖς ἔσαναὶ τὴν αἰχμήν. Ceterum in compositione quoque nomen hoc *probello* vsitatum esse apud Iones sciendum est, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt *VIII*, 140: 1. ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce est μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον γῆν legimus, *VIII*, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐπιμιξίων. *H.*

Ἀλέες, *Conferti*. Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* seu *Congregari*. Et Ἀλίη, *Cœtus*, C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, *I*, 79. ἀλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζειν apud Herod. *VII*, 12. necnon compositum Συναλίζειν, *I*, 126. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, sciendum est, ἄλες quoque apud Hipp. exstare: atque alicubi ἄλες & πολὺν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρα, *Calida regio*. Et Ἀλέα, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, *IX*, 6. ὡς καὶ αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν εὑρήσοντες. Proprie autem sonat *Euitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Leuamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium*. Hippocr. ἐν παραγγελίαις vtitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τινὰς κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herod. quibusdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentissimum est (nisi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur significari quod vulgo dicimus, *Se mettre en defense*. Hoc autem existimatur dici à Liuio, *Vim parare*: veluti quum scribit, *Alios vim parantes occidit*. *III*, 78. αὐτά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis subiungit, ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθαὶς τὰ πρῶτα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obserua simul eundē vsum verbi τρέπεσθαι cum alio accusatiuo.) Est quæ πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tāquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut species. Paulo pòst τῇ χειρὶ χρῆσθαι hac in signif. vsurpat: ὁρέων δέ μιν ἀρχὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης εἵρετο ὅτι ἐχρήτας τῇ χερί. Alioqui χειρὶ χρῆσθαι reddi etiam potest *Manum conserere*. Fortassis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti sunt*, aut *Totis viribus obsistere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus est in quibusdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio *II*, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. *H.*

Ἀλογέω,

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, III,124. Sic & cõpos. Καταλογέω vnde καταλογέοντα, III,121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum*, vt I, 167. ἀκέσασθαι τὼ ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ὑποβοήσασθαι, I,87. initio. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν *Seipsos vicerunt.* C.

Ἀμφιβασία, *Disceptatio*, vel *Dissensio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, persuadeo*, (quẽadmodũ πείθω vtrunque vsum habet) vt VII, 10. γνόντα ἐπ' οἷας ἀνδρας ἀναγνώσκεις βασιλέα σεωυτὸν ἐκδιδόναι. vbi est potius *suades*, quàm *persuades*: quamuis postea persuaserit At IV,158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν non solùm, *suaserunt*, sed etiam *persuaserunt*. Sic etiam I,187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, sequente infinitiuo κατασκῶψαι. Itidem pass. Ἀναγνωσθεὶς, *persuasus*, in IV.154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ, *Is autem, ab vxore persuasus, rem nefariam aduersus filiam moliri cœpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus.* Omnemq; illi excusationem præripit verbum πείθει, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib. III, c.61, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit significationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Παπιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήϊον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit.* Quum debuisset ita vertere, *Huic viro quum persuasisset magus Patizithes fore vt ipse illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ se ferre videtur altera interpretatio, Vt autem Ἀναγνώσκω, sic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari vsu discedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentem & ipsum, non πεῖσαι, id est, *Persuadere*, sed μεταπεῖσαι, (id est, *Dissuadere*, vel *De sententia deducere, A sententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? Ἐ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τόδ' ὄζει τοιόνδε. Suspicor, vnum ex altero sumpsisse, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus sit, αὐτὸς ἀὐτγνῶναι· (ac non horum etiam quæ subiunguntur, ὅτι τόδ' ὄζει τοιόνδε) simulque præpositionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vsum eum imaginatus sit quem habet in aliis quibusdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipsum Herodotũ. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianũ ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legisse apud Hippocratem: & quosdam malè lectionem hanc in illam mutandam censuisse. Nam & hîc ex I,87. habes ἀνέγνωσε, & legitur itidẽ VI, 75. Eodẽq; modo exstat ἀνέγνωσαν, I,128. Sic autẽ & I,85. ἄλλον γνώσιος: vbi repono ἀλλογνώσιος.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη vt in I,11. μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide VIII. 63. initio, & quæ adscripsi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt I, 72. fine, πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies insumuntur.* siue *impenduntur.* H.

Ἀνακῶς ἔχειν, φερενπίζειν, seu ὀλιγελῶς ἔχειν. VIII,109. fine ἀπόρεε ἀνακῶς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλεῦσαι. C.

Ἄναπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* VI,66. extremo, ὑστέρῳ μύθοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀναπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod trisie nobis accidit.* VII, 133. ὅ, τι ἂν τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τὸν κήρυκας συμβήσεται ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ὡς λιὸς ὅτι σφέων ἡ χώρη ἢ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulũ συμφορὰ ponitur tanquã μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένους. II,167. τὰς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωνται ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè ἀνέονται. H.

Ἀνελεῖν, est *Respondere*, vt de oraculis Latini dixere. I, 13. ἐὰν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν. *Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorũ esse.* Euterpe, c.139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένους.

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἐπιτῶτος pro ἐπιτυχὴς II,119. initio, καὶ ξεινίων ἐπιτῶτος μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αἰπάσας dixit pro τυχὼν, siue ἀπολαύσας, aut μεταχών· vbi canit Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων βέλεται αἰπάσας, ἡμῖν δ' ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud αἰτᾶν vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἆ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἑκείνης Περθοπόρου, δὴ ὅσσοι ἦλθετε πυρκαϊῆς. vel περθοβόλοις, vt alibi legitur. pro quo tamen malim περθοτοβόλοι. Suspicor autem priorem illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participij ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III. pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσασαν ἀποθρέψαντες ἐρασταί. H.

Ἀντίξοος, *Aduersarius, Hostis*, ἐναντίος, πολέμιος. in cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι αὐτίξοον, ἐνεκήρυσαν στρατῷ. Et

Adiectiuè, γνώμη ἀντίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. *H.*

Ἀντιόμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιέμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, ἢ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιομένους. Paulo pòst; εὗρον γὰρ ἀντιομένην σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. At verò alibi VII, 9. cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere* seu *obuiam venire hostiliter. H.*

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarij*, πολέμιοι. VII, 236. fine. *H.*

Ἀνωστάμενοι, VII, 139. in fine, καὶ βασιλῆα μετά γε θεὸς ἀνωστάμενοι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωστάμενοι. nisi fortè hoc ipsum reponendũ sit. *H.*

Ἀξιοῦμενοι, actiua signif. pro ἀξιῶσαι. I, 199. principio, πολλαὶ ἢ κὴ ἀξιοῦμενοι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item VII, 16. initio ἀξιοῦμενος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιοῦμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*, vel *rem se dignã*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet.* Eod. cap. 16. nº. 2. tamen voce actiua dixit ἀξιώσῃ, *Dignabitur. H.*

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare*. Ἀγινέειν, *Apportare*: & simpliciter ἀγειν. C. Frequens vsus horum verborum est III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Displicere*: vt Ἀδεῖν, *Placere. H.*

Ἀπεματαίωσε significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit.* II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἰθυπρηνὴς καταπύγων) ἐπάρας ἀπεματαίωσε. C.

Ἀπεσώ, *Absentia*, (vt Democrito εὐεσώ, *Bona constitutio*) IX, 48. ἐπαγχομένους τῇ ἀπεσοῖ τοῦ μάχης. C.

Ἀπὸ μοὶ ἔθανε pro ἀπέθανε μοὶ, VIII, 89. initio. Sic multa composita diuidit, inserta particula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε, *H.*

Ἄρδις, *Genus teli* (vt volunt) *Pharetra*: sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagitta*. C.

Ἄρθμιος, *Concors, Beneuolus, Amicus.* VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, VI. 83. τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους *concordia inter eos erat.* Item ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. *H.*

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia.* Et, Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici.* C. I. 136. extremo, μυδρίην ἄσην ἀνδῇ τοῦ πατεὶ περιβάλλῃ vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀνδῇ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirum de stomachi fastidio, nec non de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδης hi vocantur. pro quo & Ἀσαώδης gemino α scribitur. Sic verò & Ἀσᾶσθαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶσθαι Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis.* IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥῆξις, *innoxiæ.* Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè.*

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed.* lib. VI. cap. 133. respondet particulæ μὲν, cui passim δὲ ac interdum apud hunc quoque: vt IX, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Scelesta*, IX, 77. & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt IX, 115. initio. Frequens est & Homero. *H.*

Ἀτέοντες, *Nihil curantes.* Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè.* vel *Certò*, vt I, 57. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc aduerbium frequens est apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβῶς *Exactè.* vt in Prognost. ἐ δύναται ἀκριβέως ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus.* Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo significatur *veritas.* Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: vt ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. *H.*

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui.* C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est*, Item de Istro IV, 48. ἶσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id est *Aequabili flumine fertur.* C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Nauigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id est. βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus.* siue *grauem calamitatem.* Vel vna voce, *Miserrimus. H.*

Βασίλεια, I, 11. ἕως ἡ βασίλεια καλέοι, At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidem sequitur proximè βασιληίῳ. *H.*

Βεβωμμένα, id est, περιβόητα, *Celebria.* C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id est, *Auxiliari*) apud hunc scriptorem, teste Eustachio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cum ου, βοηθησάντων I, 150. in medio. *H.*

Βῶσαι

Βαδσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωδεῖν pro βοηδεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, l. I, μηδὲ ἀνόματι βαδσαι τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare suum maritum*. Sic Ἀναβαδσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde ἀνέβωσεν I, 10, *exclamauit*. Sic alibi I, 8. ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ὀπιβώσασθαι I, 87. pro ὀπιβοήσασθαι. Passiuum autem partic. βεβαομένα pro βεβοημένα habuisti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania, c. 137. Alioqui vulgo recepta significatione est *pater*. H.

Γίνεα Ægyptiorum esse ait septem, II, 164. & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari, *&c.* Vbi Valla interpr. *Septẽ genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes*. Sic alibi, I, 125. aliquot γλύεα Persarum esse scribit. At verò I, 56, legimus Δωρικὰ γλύεος, & τὰ Ἰωνικά. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint aduersariorum viribus*. Itaque posset accipi Thalia, c. 25. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσῃ μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sententiam, & perpendere*. Vrania, c. 29. γνωσιμαχέετε μὴ ἓν ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες ἢ τἆλλα, ἢ ὅπλα χώρῃ ἄρα εἶχον διάφορον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. vt Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅτε δεῖπνον. & Εὖ δὲ τις ἵππους δεῖπνον δότω.

Δέννος, *Dedecus, Opprobrium*. Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: vt Eustathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, Il. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεὶ, *&c.* Apud hunc IV. 198, legitur & δεδήληται, passiua significatione. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: itẽ Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vsum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. θείης ἄξιον δῆθα πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria*. H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verba dare*. C.

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari*. Sic III, 51. ἦ ὃ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τύτους πέμπων ἀγγελον (ita enim interpungendum est, non inter παῖς & δίαιταν, vt in Ald. & Germ. editione) id est, *Vbi diuersabatur*. seu, *Apud quos domicilium habebat*. At verò IX, 81. circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam*: de rege Persarum, ὃ τοιοῦδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ἔτεα οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαρησόμενος. Sed malim, *Cui quũ talis sit ratio victus*, siue, *Qui quũ tali victu vtatur*. Cum hoc autem vsu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud medicos eius posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Persarum comparata, planè est οἰζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, *Qui medicè viuit, miserè viuit*.

Διασφὰξ, *Crepido rupium*. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Aeuum transigere*, seu *Aeuum agitare*. Perinde ac si diceretur, *Perdurare in vita*. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam *Morbum perferunt*. Atque idem & voce pass. Διαφέρεσθαι vtitur pro *Durare*: si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. vt VI, 11. εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ πότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ἡδονῇ. Et sequitur, ὁ δὲ μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo post c. 102. ἀληθείῃ διαχρήσασθαι, Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένη ἡ Ἑλλάς.

Verùm alicubi pro *Interficere*. vt I, 24. sed ibi διαχρᾶσθαι, pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compositum Καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαι, ὀργαὶ, II, 149. *Quæ sunt iustæ magnitudinis*. Vtitur autem & lingua Gall illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur δίλογον: quod non solùm *rationi consentaneum*, sed *proportioni consentaneum*, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν sæpe pro ἀξιοῦν, sequente infinitiuo. Propriè autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam*. III, 148. ὃς λαβεῖν μὲν δίδυμα ἐκ δικαίου. vbi Valla, *recipienda non putauit*: sed malim, *recipere iustum esse non putauit*. Vel potius, *par esse non putauit*. H.

Δίφασιον. *Geminum*: seu *Duplex*. C.

Item plural. Δίφασια, *Duplicia*. vel *Bina*. aut *Duo*. Vt δίφασια τεύγεα, I, 18. *Duo vul-*

nera. Et διφάσιαι αἰτίαι III.122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II.182. *Binæ imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autem ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suũ *Bifarius*, itidemque *Trifarius*, ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per *ph.* H.

Δοξῦδαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. IX.47. ἐπεί τε δεδόξωσθε ἕῃ) ἄριστοι, *existimati estis.* Et VIII. 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη ἕῃ) ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αὐτὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόκεε scribendum putet. Sed quid si ἐβώθη, malè pro ἐβοήθη scriptum est? & scribendum est ἐβώθη, factum ex ἐβοήθη, (vt antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμένα pro βεβοημένα, atq; alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque littera illa scribitur? H.

Δουλότερος, *Magis seruus.* Et Δουλοτέρη, *magis serua* VII.7. H.

Δωτίνας, δῶρα, seu δόσις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* II,1, Οἱ δέ ἐ δωτίνησι θεὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II,179. H.

E

Ἔαδε, *Placuit*: ea signific. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Visum est.* IV.145, Λακεδαιμονίοισι ἦ ἔαδε δέκεσθαι τὰς Μινύας ἐπ' εἴσι θέλουσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὅσον ἔαδε ὁμολογίη χρήσασθαι. Item ἐάνδανε, circa principium Calliopes, c. 5. sine infinitiuo, εἴτε οἱ ἦ ταῦτα ἐάνδανε, *Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.*

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro πόνον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum est.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, VII, 30: 1. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideoque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δυώατα. H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. vsum quendam habet, qui non animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, I.10. μαθεῖσα ἦ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθεῖσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. id est, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· vt alibi docebo, simulque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἑκατέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlterius*: & Ἑκαστάτω, *Longissimè.* H.

Ἐκγένεσθαι *Licerem, Facultate esse.* Sic III, 142. initio, τοῦ δικαιοτάτου ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, ἐκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non est,* siue, *concessum.* H

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad stuporem vsque.* IX. 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerbium Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, non simpliciter *Mirum in modum*, sed *Stupendum in modum.* Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τὴν φρενῶν, *De statu mentis deiectũ esse,* III,155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τὴν φρενῶν; Alibi in propria signif. ἐκπλώσας, I, 29. de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσει, II, 93. vbi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Inuenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ω, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est II,170. ἐκ ἐμοὶ αὐτίης πλέειν. H.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homer. vnde ἐκτημένων, VIII,140. extremo. Sic & Hom. Il. 6, --ἀλλ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι εὐναιόμενον πολίεσσιν. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, *Acquiescere.* C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. vt I,80. τοῦ δ' ἵππου ἦ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. *Quo* (inquit) *& ipse Cyrus oppressum iri se verebatur.* Et Melpom. [V, 21.] καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod λαμβάνεσθαι, id est, *accipere*, illis significat. C.

Inuenitur & λάμψεαι, VII, 39. Quinetiam compositum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, IV,13. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ἔτος ὁ δαίμων ἦ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui, & veluti claustrum regionis.* Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐναρέες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀναν δριεῖς vocat. Aliqui annotarunt ἐναρέας esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκω, est ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quũ intellexisset*, Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνέννωτο, τὸν χρυσὸν παρεὶς

ρεὶς ἀμα τῷ ἦει σφατδέων, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt*, III, 5. C.

Ἔξεσις de dimissione, seu amandatione vxoris v, 40. Vide Eustathium, qui & vno verbo δραζύγιον exponit. *H.*

Ἐπάϊσος, *De quo auditum est aliquid*, vt *II.* 119. ὡς ἐπάϊσος ἐγλύετο τὄτε ἐργασμένος. *Postquam auditum fuit eum hoc fecisse*, vel *innotuit*, *Compertum fuit*, siue *Compertus est*. Sic VIII, 128. ἐπάϊσος ἐγλύετο φερσὶδιδούς. *H.*

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, passim. *H.*

Ἐπὶ ξυεῷ τ' ἀκμῆς, vide in Ξυεόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque *Ad* significat. vt ἐποιωλέοντας ἐπ' Αἰγύπτε I, 1. extremo. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ὅπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ὅπὶ τῆς ἑωϋτὲ ἕκαστος. Hæc ipsa præpositio ὅπὶ cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ὑπὸ cum suo genitiuo. vt *I*, 15. καλέεται Γυγάδας ὅπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam, ὑπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομασθῆσαι ὅπὶ μιᾷ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc præpositio genitiuo iuncta huic rei significādæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. *H.*

Ἔππλα, *Supellex*. C.

Ἐπίστασθαι non solùm pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, vbi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. *H.*

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Iupiter ὅπίσιος *I.* 44. C.

Ἐπισκεφέως, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*. C.

Ἔπιτεξ, *Vicina partui*. *I*, III. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam apud eum ὅπιτέξη. & ab aliis ὅπιτάξη, pro ὅπίτεξ ἦ, in hoc Περὶ γυναικ. loco, φημὶ ἢ γυναῖκα, ἰὼ ὅπίτεξ ἦ. *H.*

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpsich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animaduertisset illum hæc facere*. *H.*

Ἔρχομαι φεύσεσθαι, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contrà est ingressa Venus*. C.

Ἐς τὸ, ἕως ὅ, *Donec*, C.

Ἔστεῶ, ea forma qua alibi ἀπίσω. Videtur autem datiuus illius nominis ὄπισθε, videlicet ὄπισθῖ, quod margini adscriptum est *I*, 85. vera esse lectio: & ὄπιθία quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eò irrepsisse. *H.*

Ἔστ' μαείη, *Stercus*. C.

Ἔστ' τ' αὖ pro ἐπεισ' αὖ. C.

Ἔστ' φεύνη, *Nox*. vt IX. 38. ὡς ὄφεύνη ἐγλύετο. Itidemque Ἔστ' φεύναι, *Noctes*. *H.*

Ἔστ' χαείσως, idem quod κεχαεισμένως. *I*, 32. fine. *H.*

Ἔφησε λέγον pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέγοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. *H.*

Ἔχειν cum præpos. ὅπί. vt ἔχοντας ὅπὶ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *Aqui en auez-vous?* Vide inter Gallicismos Ionicos. *H.*

Z

Ζόη, id est, βίος, *Vita*. Et Ζωὸς, *Viuus*. vt & Odyss. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyss. θ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: vt *I*, 38. genitiuus ζωῆς. *H.*

Ζώνη, est Herodoto πορφυρεωῦ ἱμάτιον, teste Suida. *H.*

H

Ἤθεα, *Domicilia*, id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari*, *Offendi*. C.
Vide Περιμεκτεῖν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparum*. Si à θάλλω deriuatur, sonabit quasi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *lætum*. Dixi enim posse videri respondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα. perinde ac si diceretur *Conuiuium lætum & quasi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. scribit) non tantùm est *Epulum* sed etiam *Dies festus*. Sic autem in isto scriptoris huius loco in principio cap. 27. καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla vsus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant*. Non video tamen cur altera significatio locum habere hic non possit. *H.*

Θοινίζειν. *Cibo*, *Pasco*. Factum ex θοίνη, ita vt sonet quasi quis dicat, Θοίνλω παρέχω, vel Εἰς θοίνλω παρέχω. eodem modo quo ex δῦπνον fit

δειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accusat. personæ & datiuo rei, θοὴς τὸ ἑωυτῦ δεῖπνον τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐδόμησε. Vbi fortasse rectius τῷ quam τὸ post δεῖπνον scriberetur. Alioqui subaudiendum fuerit κατὰ. H.

Θοὴς, τὸ σπέρμα. C.

Θορὴ non Θοὴς habet editio Basiliensis Heruagij, vnde sumpta hæc Camerarij fuerunt: sed hunc tamen θοὴς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορὴ nec speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θοὴς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt II, 93. principio, ὑποῤῥαίνοντες τῦ θορῦ: apud Hippocratem, vt quum scribit libro De morbis secundo, διέρχεται οἱ θοὴς πυλιὴ καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θοὴν & σπέρμα ponendum existimarint. Obseruandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα, I, 29. initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius. Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud ceteros vsitatum, quendam vsum habet qui apud ceteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum lib. I, cap. 1. dicit ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφὶν ὧν θυμὸς μάλιστα. id est, *quorum maximè* (vel *potissimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id est, κρόσσοι, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poëtas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa littera in quibusdam exemplaribus. H.

I

Ἰαχμὲς, *Germanum, Natiuum*, II, 17. οὐκ ἰθαχμέα σώματά ἐξι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non sunt ostia natiua, sed fossilia.* C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia significat. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim O'. ξ.

---ἀλλά μεῖον ἰθαχμέεσσιν ἐπιμα.

vbi ἰθαχμέεσσιν sonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαχμὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim conceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰ'θὺς & Ἰ'θὺ pro εὐθὺς & εὐθὺ, itidemque Ἰ'θεῖα pro εὐθεῖα, sicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθείας exponit ἐκ τῦ φοφανοῦς & παρὰ δι'· hunc eius locum afferens, III, 127. ἐκμὲν δὴ τῆς ἰθείας ςρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδόντων ἐπὶ τῷ φρηγμάτων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, Οἱ'δόντα φρήγματα. H.

Ἰ'κνεομένως, vnde Οὐκ ἰκνεομένως & Οὐκ ἰκνεμένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τὲ ἰκνεομένως, *Magis quàm conueniret.* Hęc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆς Σπαρτιητέων. Paulo post eod. cap. οὔτε ἰκνεμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbij istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνεμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit* (littera i ex fine ad principium transeunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.* Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου dixisset μειζόνως: vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μειζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου, id est, magis quàm conuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud ποιέειν μειζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. quasi dicas, *maiorem in modum quàm oporteat.* Sed Valla malè hunc locum

vertit

vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῷ ἰκνεομένῳ non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκριτοποιεῖν, siue ad ἀκριτοποιέω (vt ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse, & quidem alicubi significare apud illum *Quantum par est*, *Quantum satis est*. vt quum dicit, χάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Conuenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco scripturam ἰκνευομένῳ è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνεόμενον χρόνον non minus quam ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturam Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνεομένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Ceterùm huius generis loquendi aptum habemus hoc quoque exemplum, προγηράσκειν τῷ χρόνου τῷ ἰκνεομένῳ, *Senescere ante debitum tempus*. Et quasi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & simpliciter, *Ante tempus*, dici potest. Poëtæ autẽ dicerent etiam (vt opinor) *Ante suum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φρενῖτιδες οὐχ ἰκνούμεναι (sed malo ἰκνεόμεναι) pro *curis intempestiuis*. at verò illud, ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exstat. VI. 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι sæpe apud hunc scriptorem occurrunt, præsertimque illa vox actiua. Est autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Scisciatari*. *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari*. *Inquiri*. II, 19. Ἱστορέων αὐτοὺς ὅκου ποτὲ δύναμιν ἔχοι ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλὶν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòst, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα ἐκ μὲν ἐγὼ οὐκ ἱστορέων. Sic I, 61. μὴ δὲ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε μὴ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. *Dicit matri siue percontanti siue non*. Sed Valla longè ἱστορέειν hic esse putauit *Enunciare*, ideóque alienum ab hoc loco sensum commentus est: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quę margini adscripta sunt. At verò pass. vox ἱστορέεσθαι I, 24. legitur, sed ita vt actiuam potius signific. habere videatur. *H.*

K

Καὶ δὴ frequens est apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, vel *Tum etiam*, & similiter. C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, siue τοκάρτα. Eustathius tamen in librum iωτα Iliadis, non Ionum sed Dorum esse dicit articuli pleonasmum ante aduerbia. *H.*

Καταγίζειν, vt καταγίζειν πυρὶ, *Igni consecrare*. Item *Immolare & sacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum est Καταγίαζειν· si quidem emendatè scriptum est καταγιαζομένου, I, 202. Sed (verum vt fatear) suspicione apud me scriptura hæc non caret: præsertim quum & Erotianus, suo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, scribat, exponens, τοῖς κατοιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. sicut Hesychius, χοὰς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομένοις. Sed magis priorem probo expositionem quàm posteriorem: & in posteriore placet quòd κατοιχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici solet. Non solùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, sed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. *H.*

Καταδόξαι vsurpat vt alij καταγνῶναι. *H.*

Καταπροίξεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos esse*. ἀπὸ τῆς παροιμίης deducto vocabulo. vt Thalia, c. 36. extremo, ἃ καταπροίξεσθαι, de iis qui Crœsum conseruassent. Et non minus in fine eiusdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpsich. c. 105. posse ita accipi videtur vt sit à verbo ἰέσθαι Ionico, & significet, *Progredi longius* aut *effugere*, similéve aliquid. C.

Καταφράζομαι, vide in Ἐπιφράζομαι, *H.*

Κατέδησαν φάρεα ἑπτά, II, 174. metaphora respondente ei quam habet ἀπέλυσαν. *H.*

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vastare*, *Populari*. veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τοὺς χώρους. itidemque passiue, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vsum sumpsit Herodotus ex Homero, vtente non solùm simplici, sed & composito Κατακείρειν· vt Odyss. χ. --ὅπι μοι κατακείρετε οἶκον, *Deprædabamini domum*, *Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vsurparunt etiam Thucyd. & Plato. *H.*

Κεραΐζειν, *Diripere*, *Sternere*, II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τε ξεινικὰ κεραΐσας ἥκεις. Et Homer. --- ὅτε περ Τρῶας κεραΐζε μάλιστα. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κῆ sine accentu, quum est particula παραπληρωματική, id est expletiua. Exemplum illius exstat I, 32. extremo, σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τελευτῶν κῆ ἀποβήσεται. At huius exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124. σαόσας ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. *H.*

Κληδὼν & Κληδὼν, *Rumor*, *Fama*, *Omen*. χαῖρε ὦ κληδόνι. Odyss. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe c. 2. *Vagitus puerilis*:

significatio πεποιημένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Basilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*vt videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo*, *Ratio*, *I*. 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ὅδε κατεσησάμενος, *Hanc rationem primus inſtituit*. vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, *II*, 13. ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἀμ' ἠγερέεσσιν ἕκαστοι. C.

Κυρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatem non excedens*. Sic in Clione cap. 135. Γαμέεσκε δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουρίδιος γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, Οἳ μὲν κουριδίῃσιν ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ Μάψ οἴχεθ' ἁρπάζοντες. Sic Iliad. τ, -- Ἀχιλλῆος θείοιο Κυριδίῃ ἄλοχον θήσειν. Verùm & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, ſiue τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. vt *I*, 59. circa finem, ἐδέετό τε τῆς δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi iungi videmus. Legimus enim apud illum, μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt libr. VII. 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, vt in libro De morb. συγκυρήσῃ ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eueniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes*. in Clione, cap. 21. extremo, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et inter ſe comeſſationibus vterentur*. Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamuis conſequi illas τοὺς κωμαζόντων compotationes plerunque videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus κωμάζων prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & κως encliticè, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorem, præſertimque hoc poſterius: vt lib. III, c. 150. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλαύθανον.

Λ

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν *I*, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79. νῦν ἔτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβε, cùm alibi, tum *I*, 108.

Λαισήϊα, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρα, *Angiportum*. vt & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, c. 32. ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, *mentionem factam* dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. ῥυομένης λέσχης, *verba quum fierent*. Et Ἔλλεσχα vt *I*, 153. ἀλλὰ τὰ Ἰώνων πάθεα ἐστὶ ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur*. Et Περιλεσχαίνουτος, *II*, 135. *Celebris*. Et apud Heſiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, dictus. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις δῦναι χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν, Ἠέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Conſtantia* (ſeu tolerantia) *& fortitudine*. Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat. vt Clione, cap. 141. ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιὸς, & Ἑκαταῖος λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, ſeu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, *III*, 154. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβιον αἰνέκεσον) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo ſequitur cap. 155. λελωβημένον ſignific. paſſiua. Apud Homerum Iliad. ϛ. Ἦ γάρ νύ Ἀτρείδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc poſtremum me iniuria affeciſſes*. vel, *contumelia*. Λωβεῖσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſiuam habet λωβέονται in hoc eius loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. vbi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur*. H.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui curæ rei alicuius demãdata eſt*, *Præfectus alicui rei*, *ſeu alicui negotio*. *l. II. c. 65*. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς

ταγ δ τεφῆς χωεὶς ἑκάστων, κὴ ἔρσενες κὴ θήλεαι, τῆσι Αἰγυπτίων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῇ θηείων. Itē, τ̃ οἰκηίων μελεδωνὸν, III, 61. quod repetitur, &c. 63. seq. Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, sequente infinitiuo, *Fert animus hoc facere, Animatus sum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ποιεῦσθαι. Sic Homerus Iliad. σ, ---- μάλιστα ὄ φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandem rem significandam, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδέξαι dicitur, *Qui mutauit sententiam*, seu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id est, τινές. II, 36. Ζεὰς μετεξέτεροι καλέεσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt II, 181. τῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶδ) μῆχος. Estque reponendum hoc ipsum verbum, & lib. IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Vtitur & Homerus: vt Iliad. β, --ὐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc scriptore dicitur, ita vicissim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens massa*. vt μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος δλάπυρος· vt ille philosophus dixit: solem esse μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Dissecare*, Hom. μίσυλλόν τ' ἄρα πάλλα. In Clione, c. 132. δλαμυσίλας κὴ μέρεα τὸ ἱερήϊον, *secta in partes victima*. C.

N

Νεωχμοῦν, *Nouare*, id est, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* significat, vt, I, 29. Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κελεύσασι νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *instituta*: quę & νόμαια· vt Thalia cap. 38. ὅτε νομίζοσι πολύτι καλλίστους τὲς ἑωυτῆ νόμους ἕκαστοι εἶδ). In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι κὴ ἔτι αἰνὰς χρᾶσθαι φεύγουσι. *Et consuetudinem ac morem*. Εἰ ὀξαπαλᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ὄδιν οἱ, in Clione, cap. 90. Significat & *Pascua*: vt apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαῖος, Μενδήσιος. Et *classis*: vt νομοὶ φόρεον, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ posteriores duæ significationes sunt acuti nominis. Est & *modorum* appellatio: vt de Arione, I, 24. νόμον τ' ὀρθιον δεξελθεῖν, quos apparet acutos fuisse, & concini solitos voce altiore. Ἐν χερσὶν νόμῳ, significat, *In conflictu, Consertis manibus*. C.

Νυ, particula παραλειπματική, id est, expletiua, passim apud hunc scriptorem, post μιν. Ac statim initio primæ Musæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τ δ διαφορῆς αἰτίης. Sæpe autem his particulis μὲν νυν respondet δὲ in altero membro. vt lib. II. circa finem. H.

Ξ

Ξεῖλα & Φιλίην & Ὁμοιχμίην συνθέσθαι & διαλύσασθαι, Hospitij amicitiæque & belli coniunctionem & dissolutionem significat. C.

Ξυρὸν, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur VI, 11, ὅτι ξυρῷ γὰρ τ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶ) ἐλευθερωσι ἢ δούλοισι. Exstat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuisse videtur) apud Homerum: nisi quod ἴσται ταγ est apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ.

Νῶϊ γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυρῷ ἴστατ' ἀκμῆς
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vsurpari solet vox *Discrimen*: quæ tamen vtriq; parti conuenire non potest. neque enim dicet aliquis *sibi imminere discrimen de tuenda vita*, vt dicet *discrimen de amittenda*: neque *discrimen de libertate subeunda*, vt *discrimen de subeunda seruitute*. Hoc constat, eos dici ὅτι ξυρῷ τ ἀκμῆς ἴστασθαι, vel, ὅτι ξυρῷ τ ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipso temporis articulo velut opprimuntur, quo vel prosperam vel aduersam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alij secus sentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri seu gladij admota, leui manus impulsu amputari possunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro esse*. Vnde apud Horatium, *Et me sub cultro liquit*. H.

O

Οἱ δεόντα πρήγματα, vel οἱ δεύοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc sunt turbulentæ, siue quæ nondum sunt compositæ: quasi quis dicat, *quarum tumor nondum resedit*. In Thalia, c. 127. ἅτε οἱ οἱ δεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Vtique rebus nondum satis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἱ δεόντων. qui error est apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adscripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχώκεε, pro ᾠχετο. Et Iliad. β, ὅτι σῆσιν οἰωνοχόοις τε. C.

Ὅκως ϕ ὅπως. *quomodo*. vt III. 116. ὅκως μὲν μνόμυος, & paulo antè, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπικήνα-

Sed alium etiam vsum habet istud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, ca. 11. ἐώθεε δὲ καὶ πρόσθεν, ὁκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ολοίτροχος, subaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus est, in hostes proiici vel potius deuolui soliti: quod à rotunditate nomen istud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν. quadrisyllabe, ὁλοόιτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, vbi subauditur πέτρος. Quidam tenui spiritu hanc vocem scribunt, tanquam ita dicatur quasi ὁλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fusius de hac voce disseritur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt *II*, 167. ἥκιστα ἢ Κορίνθιοι ὀνονται τοὺς χαλκέας. vbi interpres contrario sensu dixit, *Corinthij quoq; minimi faciũt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται. Od. φ.

Ὅτι interdum pro ὅτε τι. vt *III*, 78. εἴρετο ὅτι ἐκβήται τῇ χρεί. Sic *II*, 19. circa finem καὶ ὅτι αὖερις ἀποπνεύσας μέγος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitissimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, *IX*, 7. in fine. H.

Ὅτι μὴ significat, εἰ μὴ, *Nisi*, *Præterquam*, & similia. C.

Οὗ δαμοὶ, id est, ἀδῆνες. C.

Π

ΠΑεσκῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, sequente infinitiuo pro ἔξεστί μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. *III*, 142. H.

Παρειδὼν, *I*, 37. ὅτε τινὰ δειλίην μοι παρειδών. Et paulo post, c. 38. ὅτε ἄλλο ἐδὲν ἄχαρι παρειδών τοι. Vtrobique pro ἐνιδὼν positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, Αἱ γυνητέων ἢ οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam sæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιμεκτέω, ῶ, idem cum simplici Μεκτέω significare videtur: videlicet *Aegre ferre*, *Grauiter ferre*, *Indignari*: atque adeo magnam indignationem præ se ferre: quod fit querendo, siue quiritando: Vnde factum est vt III, 64. περιμεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate questus*. Sed VIII. 109. initio, absque vllo casu ponitur περιμέκτεον. Apud Suidam & περιεμεκτήσας (non περιμεκτήσας) & περιμάκτεον, non περιμέκτεον. At vero illius περιμεκτεῖν plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλεχὴς, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: vt *Arboribus clausi circum*. vel *Circa*: vt *Corpora multa virûm circa*. C.

Πεπόμφα σιτία, id est, ὀπτώμφα. πέσσειν enim *Coquere* & *Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπερέμφ. C.

Πίσσος, id est, πεποιθὼς, *Fretus*: vt & Hom. ἰωρέῃ πίσσοι καὶ κάρτεϊ χερσῖν. Sed & Eurip. Oreste, θυρύβῳ τε πίσσος κἀμαθεῖ παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito*. lib. VIII. c. 65, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ

ΣΑγύρεις, *Secures*, *aut Bipennes*, *aut aliud barbarici teli genus*. Ita Camer. siquidem fides habenda est illi Basiliensi editioni: ac non potius credendum est illum σαγάρεις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. vt Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρῆ. Atque id & Hippocrati significat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, α. C.

Σαττέω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν ξύνται πίπον, σαττέουσι ἱματίοισι. vbi tamen interp. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vsus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiam χρήματ' ὑποσακιζόμενοι. Quinetiam ὑποσακίζειν τῆς ὁδοῦ esse ait τὸ περισκοπεῖν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam saccularij fures, siue sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενοῦσθαι διὰ κλοπίων τοὺς σάκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine littera σ geminatur (sicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionysius σάκος etiam non σάκκος ab Atticis scriptum fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Aduersari* & *offendi*. Et Σπερχθεὶς *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀναγνώσκω) à vulgari vsu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. VII, 13. νῦν μοί τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. vbi συγγνοὺς est, *Postquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *consideraui*, seu *perpendi*. Sic in fine cap. 3. lib. IV, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem vsum

vsum esse verbi συμφερνεῖν, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. vbi infinitiuo iungitur, Ξέρξης δὲ οἱ ἐ συγλινώσκων λέγειν ἀληθέα. q.d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet, q. d. *Non conscius ipsi veritatis*. In hoc tamen loco libri V, ca. 91. συγλινώσομεν αὐτοῖσι ὑμῖν ἐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis proprie reddi potest, *Conscij nobis sumus*. Quinetiam voce passiua vtitur alicubi hac in signific. vt V, 86. ἔσονες συγλινωσκόμενοι ἐῦ), κ) τῶτο εἶξαν. Vbi autem dicit, VI, 92. ἐτε συνεγινώσκοντο, ἠσάν τε αὐθαδίστεροι, significat. *Non agnoscebant culpam*. H.

Συμψήσας interpretantur σωτρίψας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem. C.

Σωαλίζω, vide in Ἁλέες.

Σωαμωρέειν, *Vastare, Perdere*. Et Σωάμωρος, *Noxius*. C. Sed scribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Σωνοίη ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus*. Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur*. H.

Συρμαίζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ· quam alij potionem, alij herbam aut radicem, alij succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συσπεύδω τινὶ, sequente infinitiuo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel *Studium meum alicui ad aliquid præsto*. At verò Ἐπισπεύδω & Ἀποσπεύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum*. C.

T

Τάρσας καλάμων, Clione, c. 179. interpretãtur *Areolas arundineas, super quibus lateres arescerent*. Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens*. δι ὄψιν ὀνείρε τελείω. I, 121. Et, τὰ τέλεα τ̃ προβάτων, I, 183. *grandes oues*. C.

Τέλη, *Impensæ, & Ordines*. C.

Τέω interrog. vt I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τ̃ παῖδα κατελοήσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τοῖσι ὄμμασι, I, 37. H.

Τέτρυφα, *Afflictum esse*. C.

Τὸ, passim pro ὅ, id est *quod* relatiuum. Sic I, 51. εἰδώλων τὸ λέγεσι εἶ). Et paulo ante, τὸ ὀνομάζεται τὸ ἄνομα. pro ὃ, *cuius nomen quamuis sciam*. Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo*. Pluralis autẽ genitiuus τ̃, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam τὴς interiectam habet inter nomẽ cum quo iunctus est. vt I, 51. τ̃ τὴς Δελφῶν, pro τὴς τ̃ Δελφῶν. vel potius τ̃ Δελφῶν τὴς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex*. C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate vsus, Eo quod res erat*. Et τῷ ὄντι γε, *Reuera*. Et κ) τὸ ἐὸν, *Secundum veritatem*. C.

Τὼν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt*. vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τὼυτὸ, id est, τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κ) τὼυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipsum quod Græci memorãt*. Χῖοι μὲν νυν κ) Ἐρυθραῖοι κ) τὼυτὸ διαλέγονται, I, 142. *eadem lingua vtuntur*. Item τὼυτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τὼυτὸ, *quum conuenissent*. C.

Υ

Ὑβρις, *Petulantia* & *lasciuia*: vt de equis, Clione c. 189. de Mulis, Melpom. C.

Ὑγιὴς, id est, ὑγιὴς, *Sanus*. C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire*. vt II. 66. ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signific. qua dicimur consilium nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarent*. lib. V, c. 24. circa finem, νυῦ ὦν, ὑπινοέω δὲ ῥήματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπίκνεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, vt tecum de ys communicem*. sed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam*. Sic VII, 8:1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω ῥήσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam, I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ κ) τὰ ἀπόρρητα τῆς βασιλείης ὑπερετίθετο. Vtitur vero & actiua voce ὑπερτίθημι eadem in signific. vt videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores*. Clione, c. 98. ποικιλόχρωνες ἰώδεσμοί εἰσι φαρμάκοισι, *nitent coloribus*. Et φαρμακεύειν, *Tingere*. C.

Φάρσος, *Portio*. C.

Φερέζυγος, δυνάμενος, *Sufficiens*. C.

Φρενήρης, *Mentis compos*. C.

Φὼρ, *Fur*. C.

X

Χεὶ χρῆσθαι, seu τῇ χειὶ, vide in Ἀλκή.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ ἧ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *responsum Pythia hoc reddidit*. Et, χρήσαντος τ̃ θεῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi sit*. Inde & Χρηστήριον· sed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, συὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεανὶς. VI, 43. Et, χρῆμα χάμψος ἀφόρητον, VII. 188. C.

Ψ

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὤρλω ἔχω, I, 3. *Reſpectum habere*, aut *curam*. Et, οὐδεμίην ὥρην ἔσχε, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS, IN SECVNDA EDITIONE HERODOTI.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicum ſermonem ita verti poſſint vt verbum verbo reddatur, (quam Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage François auec le Grec*: id eſt, De cõformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non patum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autem ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, SIVE IONICI Galliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀποβαλέεις τὴν κεφαλήν, *Tu perdras la teſte*. VIII, 65.

Καμβύσεα ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῶν λόγων, *Cela luy touche le cœur*. III, 64

Τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, *Ie mettray ce que deſſus, deſſous*. id eſt, *Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli*. III, 3

Οὐκ ὀρθῶς σεωυτῷ προέηκας, *Vous ne vous gouuernez pas bien*. II, 173

Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὅδε ὁ κατασκευάμβρος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre*. I, 99

Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt vne grande folie de dire cela*. I, 146

Ἔρχομαι φράσων, *Ie vien à dire*. Vtitur autem illo genere loquendi frequentiſſimè: ſed mutato interdum partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. I, 194

Σωέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerentibus manus. I, 214

Ἵνα ἴδω τί κοτε καὶ λέξει, *Pour voir qu'il dira*. II, 114

Ἔλαβε τὸν μισθὸν, *Il a receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement*. de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. III, 15

Ὡς ἦλθε ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο. *Quand il vint au vin*, pro *Quand il vint à parler du vin*. III. 22

Τὸν ταῦτα ὑπιδέμενον εἰπεῖν, *Qui a donné charge de dire ceci*. III, 63

Ἀπήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes*. vt dicitur, *Ceſte maladie l'emporta*. Alibi, λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε. III, 66

Ἐπί τε ἦλθε ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ὑποφαίνεσθαι, *Quãd il vint à Darius de dire ſa ſentence*. III, 71.

Ἀπῆκε ἑωυτὸν ὑπὸ κεφαλὴν φέρεσθαι ὑπὸ τοῦ πύργου κάτω, *Il ſe laiſſa tomber*. etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. III, 75

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage*. III, 85

Προσφέρε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius*. III, 134

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes*, III, 152

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt didicimus, *Que veut dire cela?* pro, Quid hoc ſibi vult? IV, 131

Ἔδοσαν σφέας αὐτέους Ἀθηναίη τῇ Ἀγυρναίῳ βασιλέϊ, vt dicimus, *Ils ſe donnerent à vn tel prince*. IV, 159

Εἰ ὑμῖν φίλον ὅδε, *S'il vous plaiſt*. quum rogamus vt aliquid fiat. V. 20

Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'auez vous faict?* cum increpatione. V, 23

Ἐκ νέης, *De nouueau*, pro Deintegro, Rurſus. V, 116

Ἀταξίη, *Deſordre*. VI. 13

Οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *ils ne rendirent pas*. VI, 21

Τρίτῳ ἔτεϊ τουτέων, *Il y a trois ans de ceci*. pro *Trois ans depuis ceci*. VI, 40

Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας. vt dicitur, *A qui en auez-vous?* pro *A qui en voulez-vous?* VI, 49

Ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχθη, *A qui il vient*, pro *A qui il appartient*. huc pertinent quæ de aduerbio ἱκνεομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. VI, 57

Τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος, *Il ietta ce propos*. VI, 69

Καὶ τοῦτο μὴ ἔξεσι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement*. id eſt, *On ne le peut nier*. VI, 124

Οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥστε μάχεσθαι, *Ils n'en vindrent pas à ces termes*. VII, 9:2

Τὰς προτοῦ ἡμέρας, *Ces iours paſſez*, pro Nuper. VII, 16:2

Νομίζων Ξέρξεα ὑποδέξειν λέγοντα οὐδέν. vt Gall. *Ce n'eſt rien dict*. VII, 17

Πρῆγμα

Πρῆγμα αὖ ἕτι μεῖνον, sequente infinitiuo. *On n' auroit autre choſe à faire que*, &c. VII,130

Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Deuant toutes choſes*, VII,145

Εὐείσιμω συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, *Ie trouue par mon compte.* VII,187

Διέξοδοι βυλεύματων, vt dicimus, *Diſcours*, VII. 234.

Ἀριθμὸν ποίεεσθαι, *Faire le compte.* VIII.7

Ἥπερ δὴ ἔφερε τὸν ἀληθέα λόγον πᾶσαν. Tale eſt in noſtro ſermone, *On luy apporta toute la verité du faict.* VIII,82

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece.* VIII,142

Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, *Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit* IX,11

Ἑκατὸν ὀργυιὰς δικαίας, vt Gall. *Iuſtes*, id eſt, *De iuſte meſure.* Iuſtæ menſuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus *Sire*: pro quo ſcribi *Cyre*, poſtularet deriuatio à voce κύρε (id eſt, *domine*) quæ poſtea deprauata fuit in κύρε.

ALIA DE HERODOTI VOCIBVS, ET VARIA IN QVIBVSDAM MS. SCRIPTVRA, &c.

Ex eiuſdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur vt à quibuſdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit vbi vocabulum ἀτέοντες (VII,223. in fine) Camerarius interpretatur, *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτέοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὸν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτέοντα, ego vel ἀτίοντα (fuit autem facilis lapſus ex ἀτίοντα in ἀτέοντα) vel ἀτίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις τὸν πλέσιον αἴσχρα τίει, ἀτίει δ' ἠνιχρόν.

At verò ἀτίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτέοντες vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, αἰγυιέειν, mutatum in ἀγυιέειν· & δύμαρέη, in δύμαείη· necnon θορὴ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in θοεός. Item χλῶες in ψλῶες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt δύμαείη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ὑπόπατος (quo illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπιστρεφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotum eſſe vſum pro ἀπατηκῶς, id eſt, *Fallaciter*, *Deceptoriè* (ſi & hac vti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυφαννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χάμψος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, τυφαννὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in ceteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυφαννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at in ceteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideóque lector eam ſe à me expectare non immerito dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtaré, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, non minus Atticis quam Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quum & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta sunt, quibus vox ψλῶες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χλῶες in editione Basilienſi, paulo ante dixi) postquam ὥρλω ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subiungit, *Et*, ὀδεμίη ὥρη ἔσαι, *Nihil momenti attulerit*. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τὸ σεωυτὲ ςρατηῆς τὸ ὀδεμίη ὥρη ἔσαι ἀπολλυμένης. Sonant autem hæc, *Cuius amissionem nemo curabit*, vel, *De cuius amissione nihil pensi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliuiscar. Id autem est de vocabulo Ἔγκοτος. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκοτον in duobus quos legissem HERODOTI locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantiuum esse nomen posse existimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem, mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινὸν τινά σφι ἔγκοτον διὰ τὸν ςρατηλακισμὸν ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ τινὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te iubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in vno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. vt perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν τινά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui supereſt ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clione, c. 118. Ἀ ςυάγης ὃ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, vt habet posterior hæc editio, non ἐνείχεε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Basilienſem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Iam vero & absque adiectione dici ἐνέχειν τινὶ, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vsus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse κῆ τινὸς ἔχειν atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδε ἐπέχεις νεκοτήτα θυμοῦ;

Vbi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, tandem subiungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm supereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmesi vtatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quam apud eum repono scriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem scholiastæ loco huius figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ὅτι σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum διαλελυμένως scribit: & alicubi διηρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt. vt αὖτ' ἔδραμον, pro αὖ ἔδραμον· & ὑπὸ μοῦ ἔθανε, pro ἀπέθανε· & κῆ μοῦ ἔκτεινεν, pro κατέκτεινε. Ac (vt de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἐδώκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem substantiui, non adiectiui tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & huius linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ------ τίς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὐκ ὀπίμονος ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum substantiuo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum διαφθορέει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πόλιν τε τὴν σὴν διαρτάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφθορέει. Quamuis enim primo aspectu videri possit verbum istud διαφθορέει admitti posse (vt ex nomine διαφθορεὺς factum) tamen HERODOTI sæculo in vsu fuisse, vix credibile est. HUC autem accidit quòd in vet. exempl. non διαφθορέει sed διαφορέει legitur.

Quòd

Quòd siquis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremò, ἀμφιδορύμβους ἐκ τοῦ κυμάτου· is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀμφιδορύμβους, sed ἀμφορυμβους legi. Hunc autem verbi istius vsum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit, *Post insepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑποδέμβους apud hunc scriptorem habeamus I, 107. vbi scriptum est, ὑποδέμβους δὲ τῇ μάχῃ τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ὑπὸ δέμβους pro ὑποδέμβους, in eo qui hunc non magno interuallo c. 108, sequitur ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποδέμβους τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑπὸ δέμβους scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini inuenirem ὑπὸ δέμβους, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ὑπὸ δέμβους ἢ τῇ μάχῃ τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diuersitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποδέμβους, at in posteriore ὑπὸ δέμβους nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ὑπὸ δέμβους haberet idem illud ὑποδέμβους, quod non longo interuallo præcesserat. Quorsum tam multa? vt ostendam, quàm verisimile sit quædam vocabula, præsertimque verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui ceteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑποτίθεσθαι ita vnquam vsus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt simul eius super eo consilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi vsus, non vno in loco. E duobus saltem vnus quidem exstat, ἐπεί τε ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam statuistis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, nõ omnino male hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus vtitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in consilium.* Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μοί τοι ὑποτίθεσθε τὰ ἔμελλον ποιήσειν, ἐκ αὖ με θείειδες νεῶν ἢ ἐπ' ἐμεωυτὸν βαλλόμβους, ἔσωρηξα. Vbi interpres tandẽ animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑποτίθεσθαι (nam hic voce actiua vtitur, quum potius passiuæ vsum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Vt autem minus miret istum verbi ὑποτίθεσθαι vsum non tantum nouum & mirum visum fuisse, sed etiam mendi suspectam scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀνατίθεμαι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑποτίθεσθαι hunc vulgo vsum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναθέσθαι τὰ πεπολυσμένα, sonaret *reuocare*, seu *retractare*, interpretes *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuersitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑπὸ δέμβους scriptum in quibusdam fuisse dixi ὑποδέμβους, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuscripto codice habemus. & eam quidem valde miram, videlicet ὑπερμίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alij loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92: καὶ ἀμφιπλύσαντος τὸν βίον δή. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀμφιπλύσαντος in hanc quam margini adscriptam vides, ἀμπλέξαντος, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe ἀμπλύσαντος quod attinet, talem eius vsum apud hunc ipsum animaduertisse mihi videor: quòd si tamen nullum aliud apud eum exstaret huius phrasis exemplum saltem non minus admitti posse quiuis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενὸς, σεωυτὸν ἀμφιδώρεας; Nam (vt dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τῆς φρενὸς est *De statu mentis deiectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis deiici.* vel breuius, *De mente exire.* vel, *è mente.* Aut elegantius, *E potestate mentis exire.* Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente enauigare.* nam ἐκπλῶσαι τῆς φρενὸς, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλεῦσαι. nec dubito quin pro illo ἀμφιπλύσαντος Herodotus

ἐξαπολώσαντος itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modò illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀεικὴς θεῖαι εἶν cum accusatiuo personæ, & interdum τρηχέως θεῖαι εἶν. Nam & θεῖπειν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib.I,cap.115. legimus quidem, ἢ τὲ δὴ παῦδα ἀεικὴ τοιῆδε θεῖαι εἶν, in Aldina etiam editione: sed paulò ante,c.præced.vbi habes itidem τρηχέως κάρτα θεῖαι ε, in Aldina legitur θεῖπε. at θεῖαι ε è vet.exempl.est sumptum. Sed tamen initio libri V.occurrit, θεῖφθέντας πρότερον ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. quod est à θεῖπομαι. Quinetiam III,115. extremo habemus ἅτε πολεμίους θεῖφθαι.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομαίοισι pro νόμοισι. nam vt in hoc lib. III,c.99. loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet.cod. νομαίοισι pro νόμοισι sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I,85. vbi pro δίθωία margini adscriptum est δυεσοῖ. nam illud δίθωία fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud δυεσοῖ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa cocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum θρῃσσῶαι pro θρῃκίζω.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queãt, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendando) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

Vt autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed aperte sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Candaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ὅτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· ὅτε ἔδοξε μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quod (respondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici potest? Nonne μαθοῦσα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud eum legitur? *vt didicit à viro.* siue, *vt didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, ὅτε ἔδοξε μαθεῖν, & quam quum in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidem iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ὑπὸ cum ποιηθὲν iungis, perinde ac si dictum esset ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque plane nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouum est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex eod.lib.I,c.87. εἴπι οἱ κεχαρισμένον δι' αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod.lib.I,c.114. non procul ab initio, ἐ γὼ δὴ ἐποίησα τὸ πρόσταχθὲν ὑπὸ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10.) sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungantur, ὅτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neq; præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mentem Herodoti, ita eam expressi, *neque exclamauit, vtpote pudore retenta.* Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem posui. Illa autem verba, ὅτε ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut *neque præ se tulit animaduertisse*: vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortasse insignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarum (quarum pleraque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris antoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῇσι repositum τῇ Γ'σι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Γ'σι pro Γ'σισι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiam vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσας & διαποσωμόμενον. sed de illo quidem ἀλλογνώσας vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διαποσωμόμενον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc διαποσωμόμενον pro διαπασαμένον, quod legitur II. I. c. 59. initio, adiunctum participio κατεχόμενον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerum tum in Dionysij de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumentur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versâ.

Quod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam litteræ aut litterarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini apposuissent. Vt enim à mentione verbi ἐκπλώσω (quod sermonis huius occasionem mihi præbuit) initium sumam, quis credat Herodotū ita inconstantē fuisse vt modò πλώσω, aut ἐκπλώσω, aut ἀποπλώσω, modo πλεύσω, vel ἐκπλεύσω, vel ἀποπλεύσω diceret? Atq; vt de hac ipsa littera ω loqui pergam, in eiusdē formæ vocabulis, aut etiam iisdem, modò litterā illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέονται etiam legitur: itidemq; ὀρέωντες & ὀρέοντες. Illud III, 157. hoc, IV, 125. Ac scimus tamen à Corintho scribi, Iones ὀρέω pro ὄρεω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc littera α, modò η, in vno eodémq; verbo occurrit. nā & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis θεῆσασθαι & θεήσεται pro θεᾶσασθαι & θεάσεται scriptum sit, cùm alibi cùm I, 8. itidémque θεησάμενος, non θεασάμενος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον: quumq; in his non alia sit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐθηῆτο, non ἐθεῆτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis litteræ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodémque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot scriptum est: vt I, 60. Sic etiam τάμνω dicit, pro τέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ἔωρεον pro ἐώρεον, sed etiam hoc ipsum ἐώρεον apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciendum est, non μηχανεώμενος tantùm, sed μηχανώμενος etiam, itidémque μηχανῶνται, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας: quàm νῆα, seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤσαν & ἠσαωθῆναι legimus ἔσαν & ἐσαωθῶσι multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt VII, 18. ex genitiuo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Hessones* diceretur) sed non tamen in omnibus. Quumq; pro οἰκήιος scribi debeat οἰκήϊος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήϊον: nec solum ἀτρεκείη, sed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαλήης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nam haud tantùm εἰμὶ sed ἐσμὶ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores προχλήσεος, pro προχλήσιος, vt alibi καταστάσιος. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ὀπιπήδεος (item in ἐων, in ἐώθεσαν, atque aliis) tamen & ὀπιπήδειος legitur. Et alicubi αὐίει, alicubi αὐίεε legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participij πιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idemq; in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodam suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorum numero est ἔνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ἐνομάζων, I, 44.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πωλέω, superueniens ε sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura superesse dicenda video) donec non solùm has lectiones διφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS alijs ibidem, de opera à se præstita in secunda editione, quam in nostra sequuti sumus.

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione datur, id est, qui interpretis operam, tanquam χαρωνῆς cuiusdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum satis sit) sed ceteris ad hanc lectionem adminiculis esse contenti possunt: non eas tantùm quas antea diuersas scripturas (vt Græci διαφόρους γράφους appellant) exhibui, sed numerum earum auxi: & censura adhibita, quasdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, sed tantùm vt loco suo motis alium minus honorificum darem. Ex ipso enim textu (vt hodie moris est vocare) in marginem transtuli. Sed quasdam vicissim maiore dignas honore iudicaui, ideoque eas hinc illuc transtuli. Iam verò & plerosque locos emendaui, qui tibi facessere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotij nonnulli. Quorum in numero est hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπιὼ προσηκεύσωσι τῇσι, καὶ ἐπιὼ κατόξωνται, θύεσι τιὼ βῶν. Quem enim illa vocula τῇσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed esto, verisimilem posse videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidentiæ (dices) vt eas voculas τῇσι margini non adscripseris, sed ipsis Herodoti verbis inserere ausus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (si mauis) Herodotum esse sui ipsius emendatorem, videbam. Ita enim ille in sequentibus, eadem in Musa, paucarum paginarum interuallo, cap. 61. ἐν δὲ Βυσίῃ πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇσι τιὼ ὁρτιὼ εἵρηται προσέπεσον μοί. τύπτονται μὲν δὴ μὴ ἐν Βυσίῃ πάντες ἁπάντων μυρ. Sunt verò & alij loci quibus malè affectis ex ipso Herodoto medicinam adhibui. Sed superesse fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exspectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiserim: suum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, insolens futurum, restituendo. id autem est ἀλλογνώτας. Nec dubito quin, si de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiscente, accusatus fuissem, causæ meæ patrocinium Hesychius suscepisset. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me scriptori Ioni operam præstantem vidisset, opem vicissim præstare mihi recusasset: præsertim quum eodem & ipse vocabulo vtatur, paulo quidem alium sed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuisset, dans ei vsum. Vt taceam, non absimile vero esse, vtrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei vsum fuisse. Est verò & alius quidam nostri historici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vsitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obstat quominus iam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πέντε

τες

τες ἀυτῶν, ὑπ' ἀδυνείης βίης τινάς πολάσαντες ἰῆς, καὶ ὀπλήσαντες ταύτας, θύεσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀδυνείης βιές τε πνας πολάσαντες ἰῆς, quid vetat quominus quis pro voce βιοὶς ſcribendum βαιὲς ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt, aliam quæ non incommodum ſenſum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quum ſufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπεῖσι ſcribere ἀπιπεῖσι non dubitauerim, lib. II, cap. 94. quum manifeſtum ſit ἀπιπεύω eſſe quod Dioſcorides ἐξιπεύω dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπειτεῖσι, quæ nihil poteſt ſignificare, fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis litteris ſcripta, ſed eandem tamen pronunciationem (vt iampridem litteris diuerſis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπηθεῖσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιπεῖσι) non illo modo ſcripſerit, ſed hoc, ἀπειτεῖσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe, & labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, vt quam interpunctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirent) ſequerentur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim, lib. II, cap. 95. legitur, τὸν δὲ νύκτα ἀυτὸς χρᾶται ἐν τῇ αὐλαύεται κοίτῃ· ὡδὲ ταύτῃ ἴσχυσι τὸ ἀμφίβλης εἶναι· ſed tamen ſequendo ea quæ margini adſcripſi, poſt χρᾶται ponenda eſt τελεία στιγμὴ, at poſt κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter ἀυτὸς in ἕτω.

Paulo pòſt.

Ad eos autem vt veniam, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere non poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habent: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς ſiue μεταμορφωτικοὺς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἥσσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnibus geographis, omnibus hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heſſones*. Locus ille eſt in Polymnia, c. 18. ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἥσσονων. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodē modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relatiuum οἵπνες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hœtines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, ἔστι δὲ, οἵπνες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarentur, dictum eſt*. Sic lib. I. c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιῶν, ab ἰσίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἰσίη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiæi*. Atque his adiiciendus eſt mons *Hirus*, per eandem metamorphoſin factus, lib. I. cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἧκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χαλκοτέχνας, à Valla ſic interpretata, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus cõtrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contingit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum καταυοθῆς intellexit Euterp. cap. 136. vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗ'Σ ΠΡΟ'Σ ΤΑ'Σ ΛΙΘΙ'ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙ'ΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS COMPARES. Vbi

illum videri aliud verbum quàm καταναθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt : sed quum ne illius quidem verbi ὄνονται significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBVS. Vel, Ne me asperneris. Ceterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. vbi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονος ὅτι ἀνάθημα χάλκεον, ὃ μέγα, ὅτι Ταινάρῳ, contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet vbi nullam habemus. nam pro ὅπο χρεωμβρίων lectum ab illo fuit ἐκ ὅπο χρεωμβρίων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt vbi hoc inde contigit, quod non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt I, 45. συγγινοσκόμβρος. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν longe aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ὑπεροχλῶ reddidisse *epistolam*, lib. VI, cap. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ὑπεροχλῶ, quæ apud Æschylum id sonat, pro ὑποκλῶ positam esse, adiectione litteræ σ. quasi verò à verbo ὑποκλόμαι, quod Homero vsitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ὑπεκλέειν quoque, & quidem insoluta etiam oratione, eũ vsum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat, omnem vtriq; meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός· vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133, μεθυσκόμβροι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ ἀμεινότατα τῷ παρεόντι. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiã qui μεθυσκόμβροι interpretantur *ebrij*: vt intelligamus, Persas, quum iam sunt ebrij, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμβροι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumque qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, iam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμβροι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebantur) tandem nonnisi ebrij surrexerint, ideoque illorum quæ à se

statuta

ſtatuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obſtat interim (meo quidem iudicio) quin intelligamus illis inter larga pocula, & tamen antequam eſſent ebrij, conſultantibus, ebrietatem ſolitam ſuperuenire. Sed viderit alius quiſpiam quid pro Perſis afferri poſſit, ſuper eo etiam quod ſubiungitur, & quomodo illud quoque factum oſtendi minus abſurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' αὖ νήφοντες σφεδὸν λύσοντας, μεθυσθέντες βουλεύσασθαι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exſpectatio fecit vt editionem huius ſcriptoris differrem) video me ante bellorum noſtrorum finem potiri haud poſſe. Atque vt huius quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, c.130, proponam. Nam ibi pro ὑποτύπτεσθαι ſcribo ὑποκύπτεσθαι, leui cum mutatione, ſed eiuſmodi tamen, vt quum ex illo ὑποτύπτεσθαι nihil niſi ineptum elici poſſit, (præſertim ſiquis Vallæ interpretationem ſequatur) contrà in ὑποκύπτεσθαι non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; ſcripturæ diuerſitate agam, qua fit vt eiuſdem vocabuli ſcriptura modò dialecti Herodoti, id eſt, Ionicæ, legem ſeruare, modò ab ea diſcedere videatur: & è duabus tribúſve (tot enim ſunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare ſum auſus, vt in ipſo etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis ſit Ἁλικαρνησσός II,4. & Ἁλικαρνησσέι VIII,104. In eo quidem magna eſt conſtantia, quam valde quis mirari poſſit, quòd nuſquam (ſi memoria non me fallit) genitiuo Ionico, id eſt, in οιο deſinente, vtatur: ſed quemadmodum prima totius operis vox eſt Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, ſic alibi alia virorum nomina illo non hoc ſcripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum eſſe numero debebant, mihi exciderint: quod ſi ita eſt, ſuus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, ſi εἰδὸς λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντα λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa ſunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarij, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quæ mea eſt: at quæ ſubiuncta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM ÆGYPTIACIS, ex variis ſcriptoribus ſumpta, nunc primùm adiecta ſunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam ſumi. Poterant, fateor: ſed iis quæ præcipua videbantur, eſſe contentus volebam.

EX EIVSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodoteæ autem hiſtoriæ virtutes non ex ore meo, ſed Ioachimi Camerarij, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (vt viciſſim ab eo plurimum me diligi animaduerti) tum verò ex quo ipſum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognoui, illa certè amoris in Herodotum noſtrum ſocietas, priſtinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd ſi lectis illis Camerarij de Herodoto ſcriptis aliquid tibi ocij ſuperfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me eiuſdem argumenti inuenies: in quibus ſatis prolixè illis reſpondeo qui mendacem eſſe Herodotum mentiuntur: adeo vt præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inſcribendam cenſuerim. Inter alia multa ibi, miram illam hiſtoriam & quæ præ ceteris omnibus iudicari fabuloſa poſſet, de Scythis ſeruis qui dominis abſentibus in vxorum illorum poſſeſſionem inuolarant, tandemque quum iuſto prœlio repelli ab armatis dominis non potuiſſent, ſolis flagellis repulſi fuerunt: illam inquam hiſtoriam annalibus poſterorum (in his enim & Moſchouitæ numerantur) teſtatam ad hunc vſque diem extare leges: detortis duntaxat (vt fit) nonnullis facti circumſtantiis. Leges item, quod de Threſſis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites ſe certatim offerre, ſimili Indicarum mulierum facto (cuius teſtes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis hiſtoria, quæ viris extraneis ſemel in vita ſe proſtituere neceſſe habebant, Ieremiæ Prophetæ teſtimonio confirmatur? Quod autem ad quaſdam de rebus leuioribus hiſtorias attinet, (in quibus tamen non minus fides eius ſuſpecta eſt) eas ab aliis quoque ſcriptoribus, addito non eius ſed aliorum teſtimonio, referri ſcimus. Cuiuſmodi eſt quod de Amaſidis thorace apud hunc noſtrum hiſtoricum legimus. ab illo enim proditum eſt, vnamquanque eius ἀρτηδόνιον, quanuis alioqui

ἐᾶσαν λεπίδω, habuisse in se ἀρπεδόνας τεινησσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Aegyptij quondam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minervæ* CCCLXV. *filij singula fila constare. quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: paruasq; iam reliquias eius superesse, hac experientium iniuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaq; huiusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἄφερον ὃς ψεύσεω σε καλεῖ, ὅτι πολύϊστα ἄλλα.
Καὶ τί δὲ εἰ ψεύσεω ψεύδεται ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δὴ παλαιὰ λέγῃ δεδαικέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφερον καὶ ψεύσης δύθυς ἄλωκεν ἐών.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quouis alio meruisse videmus, nimirum ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia videntur (dum ea experientia nostra vel sensu nostro siue ingenui captu metimur) mendacij insimulanda essent, quàm multa in sacris historiis, quæ tam certæ sunt fidei, mendacii insimularentur? Quem autem librum post sacrosanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo prouidentiæ potentiæque diuinæ, quæ superbos deprimit, tot tamque luculenta exempla conspiciantur? vbi regum, potentissimorum alioqui (quorum & ipse superbiam ac vesaniam nobis ante oculos sæpe ponit) regnorúmque adeo horrendæ euersiones narrentur? Quis est ex quo certius sacra chronologia cum profanis historiis conciliari possit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc scriptorem debet) qui religiosius de diuina prouidentia & quidem valde similibus verbis, interdum etiam iisdem, loquatur? Omitto, prisci illius sæculi simplicitatem, & humile (in quibusdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo vtrobique describi. Omitto & hoc, nullum vsquam extare apud Græcos autores scribendi genus, quod (vt in omnino diuersa lingua) ad Hebraici breuitatem simplicitatemque magis accedat. Nemo certè est qui quum legit apud Herodotum hanc inscriptionem, *Amasis Polycrati ita dicit*: item, *Mardonius hæc dicit*: non possit vsitatum prophetis præsertim stylum agnoscere, *Hæc dicit Dominus Deus*. Nemo est item qui quum Herodotum ita ordientem suam historiam audit, *Herodoti Halicarnassei historiæ editio hæc*: (de qua interpretatione alibi dicendum erit) simile esse hoc Esaiæ exordium fassurus non sit, *Visio Esaiæ filij Amos*. Nec non istud Ieremiæ, *Verba Ieremiæ filij Helciæ*. Cui simile est omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos*.

Iam verò quod ad Homerum attinet (vt à sacris ad profana veniamus) quisquis lectionis illius studiosus est, ad eam profectò neque magis compendiariam neque magis expeditam viam, quam hunc autorem peruolutando, sternere sibi potest: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica sint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoscere.

adeo vt qui sit φιλόμηρος, eum esse etiam φιληρόδοτον,
rationi consentaneum sit.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ex ms. codice Melchioris Haiminsfeldij Goldasti.

Α.

Ἀνέλη· χρήσῃ.
Ἀναξυρίδας· τὰ βαθέα καὶ βασιλικὰ τῶν ἱματισμάτων.
Αὐλός· εἶδος ἀκολάστου ὀρχήματος.
Ἀνακῶς· ὀλιγωρῶς, φυλακτικῶς.
Ἀβρόν· καλόν, εὐπαθές, τρυφερόν.
Ἀναισιμῶν· δαπανᾶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνέγνωσεν· αἰσθέσθαι ἐποίησεν, ἐδίδαξεν.
Ἀντίξον· τὸ ἐναντιούμενον.
Ἀλεξομένους· ἀμυνομένους.
Ἄρδις· φαρέτρα· καὶ τὸ βέλος.
Ἀπίσας· ἰκανώσας.
Ἀφιδέας· ἀλύσεις· οἱ δὲ, ψέλλια. (1 scr. ἀμφιδ. II, 69.)
Ἀποφλιῶ· τῷ τελευμένῳ τιμῷ ὑπὸ τῶν δούλων τοῖς δεσπόταις. (2 scri. ἀποφορῶ, II, 109.)
Ἀποτιμωτέρους· ἀτίμους.
Ἀπεματαίωσεν· ἐμώρανεν.
Ἀπηλικίωσεν· ὠρεσβύτερον.
Ἀμύσειν· (3 f. ἀμαύσειν. III, 108.) ὠφέλησειν, ἑλκῦσαι, ξέειν.
Ἀνδρόσφιγα· σιώδετον αἰθέσπες ἢ σφίγξ ἡμιέργημα.
Ἀπιμωρητί· ἡσυχῃ καταφρονήσας.
Ἀνδρόγυνος· ἑρμαφρόδιτος.
Ἀμβολάδην· καθ' ὑπερβολήν.
Αἰγὶς· ἢ λίβυες φορέουσι δορᾶν.
Ἀνθερικας· τὰς καυλὰς τοῦ ἀσφοδέλου.
Ἀγλατέειν· διώκειν, φυγαδεύειν, ὀπιτάτειν, ὑβρίζειν.
Ἀχαιρεσίη· (4 scri. ἀχαιρωσύνη. VI, 58.) τὸ θεὸς χαίρειν τοῖς πολλοῖς ζώοις, ἢ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.
Ἄφλαστον· τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀρθμία· φιλία.
Αἰωρηθέντες· μετεωρισθέντες.
Ἀναιρεόμενον· τὸ ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον.
Ἀκανθοπλήξ· ὁ πλησιάζων.
Ἄβιος· ὁ πολύβιος· ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.

Β.

Βυσσός· βυθός.
Βαίης· ναῦς.
Βυτόρης· ὁ βελὸς μεγάλως.
Βαλανάγρα· πλείς.

Γ.

Γαυλός· πλοῖον Φοινίκιον. ἢ φρέαρ ὃ αὐτλήμενον, ἢ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπείνας· οἱ γῆς πεινῶντες ἢ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν· τὸ γνῶναι τὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ τὴν ἐναντίων τοῦ ἰσχύν.
Γοργύρη· δεσμωτήριον ὑπόγειον.
Γυμνοπαιδία· ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ᾗ γυμνοὶ χορὸς ἴστασι.

Δ.

Δημοέργοι· εἰς τὸ δημόσιον καμόντες.
Διθύραμβος· ὕμνος εἰς Διόνυσον.
Διασφᾶγες· αἱ διεξόδους πέτραι.
Διφθοροδυμένους· φορείοις φορουμένους.

Ε.

Ἐγχρίψαι· ἐμπεσεῖν, θορυβῶσαι.
Ἐσηθίσαντες· ὑλίσαντες.
Ἐνηβητήρια· ἐνδυωχητήρια.
Ἐλόχησεν· εἰς λόχους κατέταξεν.
Εὐλέων· σκωλήκων.
Ἐπιφορήματα· τραγήματα.
Ἐπίλαμπος· καταφανής.
Ἐπάϊστος· φανερός.
Ἔπιπλα· ἢ μὴ βεβαία κλῆσις, ἀλλ' ὁπόλαιος. ἐπίπλα ἢ τὰ ἐπάνω τῶν στρωμάτων.
Εὔτυκτα· ῥᾳδίως εἰργασμένα.
Ἐννώσας· συνοήσας.
Εὐμάρεια· ἡσυχία, εὐκολία.
Ἔμβολος· χάλκωμα θηριοειδὲς μυούμενον ἐπὶ τῷ θορῷ ταῖς ναυσίν.
Ἐνάριες· οἱ ὁπλῖται.
Ἔφεδρον· ὁπλίσεως.
Ἐπίσιον· ἔποικον, κατάλυμα.
Ἐκνίζειν· ἔδακεν, ἀπὸ τῆς πόας.
Ἐναγίζειν· χοὰς ὑπιφέρειν τοῖς κατοιχομένοις.
Ἑδώλοισι· ἔθεσι οἰκείοις. (5 scr. δόμησις. I, 24.)
Ἐκύρησεν· ἔτυχεν.
Ἐπικάρσιον· πλάγιον.
Ἐπιστρεφέως· ὁπιμελῶς.
Ἐλαῶν· ἐλάσας.
Ἐπαμησάμενος· ἀνακινήσας.
Ἐνωμοτία· τάξις πρὸς τοῖς Ἀττικοῖς.
Ἑρμῖς· ὁ κλινόποις.
Ἐλυτρον· σκέπη, δέρμα.
Εἰρεῖν· τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν τῷ σφέτερῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς βωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ σφετερομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ σφέτερος, τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελείρην. Ἐφηβεύει ὃ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἑπτωκαιδεκέτους μέχρι καὶ κ'. Βαρυτόνως δὲ τὸ μελείρην, ὥσπερ πυθμὴν ἀπύθμην, αὐχὴν ὑψαύχην.
Ἐπίδοξα· ἀντὶ τοῦ σφόδρα δόκιμα.
Εὐεσίη· ἡ δυμερία, δυετερία· ἡ καλλίστη τοῦ ἑπτοῦ διαγωγή. Διονυσιανὸς αὐδᾷ τὸ σ γεγράφθαι.
Εἰρά· μίτρα, ζώνη. (6 Scribendum puto ζωιρά & refero ad Z. vide VII, 69. & 75.)

Ζ.

Ζῦται· καθέδραις.
Ζώνη· πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζάκορος· νεοκόρος, ἱερεύς.

Η.

Ἡμεκτέων δυσφορέων.
Ἡβυνδόν· μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκολασίας, ὀρχηδόν.
Ἤλυσιν· ἔφοδον, πορείαν.

I.

Ἴλη· τάξις ἱππική, συσσφή.
Ἰθαγλυεῖς· οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἱσία· δεῖπνα.
Ἰαχάζουσι. λέγουσι, φλυαροῦσι.

K.

Κνάφος· ἄκανθα ἔλκουσα ἱμάτια.
Κατατέλεα· τὰ ἀναλώματα, καὶ σωρεύδρια.
Κνυζημάτων· χοιρείων ἀποφθεγμάτων.
Κορυνή· ξύλον ὀπὴ καμπές.
Κρέξ· ὄρνεον δυσοιώνιστον τοῖς γαμοῦσι.
Κάπηλοι· ἀπὸ δεχόμενοι.
Καινοῦν· τὸ χρήσασθαι λόγῳ καινῷ.
Κομιδή· ἀνάσωσις, ὀπὴ μέλεια.
Κέρκωπες· νεὼς εἶδος.
Κληρούχοις· γεωργοῖς.
Κρησφύγετον· καὶ φυγή. ὀχύρωμα.
Καταμνέων· καὶ λύων.
Καλλιερεῖσθαι· θύειν.
Κυματωγή· ὑπαγωγή, αἰγιαλός.
Κυρβασίας· πίλους.

Λ.

Λευκή· πάθος περὶ ὅλον τὸ σῶμα.
Λαῦραι· ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λίνον· λύρας χορδή, ἢ ᾠδῆς ὄνομα.
Λάξιν· λῆξιν, μερισμόν, κλῆρον.
Λάθη· αἰχμή.

M.

Μετεξέτεροι· τινές.
Μύδρον· σίδηρον ἀργόν.
Μελεδωνοί· φερνιτικαί.
Μυχοί· καὶ δύσεις.

N.

Νεοχμῶσαι· νεωστὶ κινῆσαι.
Ναυλόχιον· λιμήν.

Ξ.

Ξενίην σεσεθήκατο· ὡς ξενίῳ ἐδωρήσατο.

O.

Ὀρθιοσύνομος· τρόπος μελῳδίας.
Οὖθαρ· ὀρεθισία.
Ὀχανα ἀσπίδων· πόρπακες καὶ δεσμοί.
Οὐ καὶ περιξέσθαι· περῖκα ποιῆσαι.
Ὀγίσας· μαλάξας.
Οἰσύπη· ῥυπῶδες περὶ βάτων ἔριον.
Οὐκίκνεομένους· ἐ περισκόντως.
Ὄνος· τὸ περὶ τὰ τῆς ὑδάτων ἀγωγεῖα πολύποδα καὶ συρρεφόμενον.
Ὀρχηδόν· ἡβηδόν.

Π.

Πηκτίς· ὄργανον, ψαλτήριον.
Πεσσοί· ψῆφοι.
Πρυτανεῖον· θεσμοθέτων, θόλος, καὶ ἡ τῶν σίτων θήκη.
Πρόχυσις· τὸ ἀποπεῖσαι.
Πρόπολος· νεωκόρος. μὴ τῶν σ, ὁ δῆλος.
Πάταικοι· θεοὶ Φοινικικοὶ ἐν ταῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Παλάθας· τὰ ἐκ τρυγὸς πλάσματα. κυρίως δὲ ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις.
Περιφορητά· ἀκτά.
Πρόξενοι· θεσπέται.
Πολέμαρχος· ἄρχων τῶν ξένων.
Πρῆκα· δύθυς.

P.

Ῥῆπίς· πλέγμα.
Ῥηχίης· φραγμοῦ, ἢ δέσμης τῶν φραγμῶν.
Ῥῆχος· φραγμός.

Σ.

Σπερχθείς· παραχθείς.
Σκολή· ὄπλησις καὶ σχολή.
Συμψήσας· σωτρίψας.
Σαγάρεις· πελέκεις.
Σχοινοτενές· μακρόν.
Συρμαΐζειν· καθαίρειν πόματι τῷ ἐκ ζειᾶς καὶ ὑδαίου.
Σπαδίξας· ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης φοινίνης. οἱ δέ, φοίνικος ῥάβδον. Σπάδακες δὲ καὶ οἱ κιόνες. καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Συρμαία· βεῶμα ὀξυτάτου καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ἐοικός.
Σκυτάλαις· ῥάβδοις.
Σωτηρία· σωτήρια, λύτρα.
Σώχουσι· τρίβουσι.
Σχοίνῳ συμβολεῖς· οἱ ψιαθοπλόκοι.
Στεφός· τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐρεοῦν.
Σταθμός· ὁδὸς μέτρον, κατάλυμα.
Σινάμωρον· κακόχολον.
Σαυρωτήρ· ξυσὸν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσιν ἀρίαχον.

T.

Τρικάδας· δεῖπνα καὶ δῆμος καὶ ἀριθμὸς ἀνδρῶν λ'.
Ταροὶ καλάμων· φασιὰ ἐν ᾗ ξηραίνονται τὰ πλίνθου.
Τειφάσιοι· τρίφωνοι, τραυλάσιοι.
Τόρνιον· τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνιέμενον εἰς αὐτό. I Isa. 40. IV. 72.
Τέμπεα· τὰ στενὰ τοῦ ὄρους, καὶ οἱ συσκιεροὶ τόποι.
Ταινίαν· δεσμίδημα.
Ταρσὸς· ἡ τῶν ὀρνίθων πτέρωσις.

Φ.

Φαρμάκοισι· βαφαῖς.
Φάλαρα· τὰ περὶ τὰς γνάθους σπασμάτα.
Φάρσος· τρύφος, κλάσμα.
Φρενήρης· σώφρων.
Φειμάξασθαι· φρυάξασθαι, φυσῆσαι.
Φόρμος· πλέγμα, ὁ κόφινος.
Φυλάξαντες· ὑπομείναντες.
Φερέζυος· βεβαιωτής.

X.

Χρήματος· πράγματος.
Χοιράδες· πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδὸν ὄρος· τέμενον.

Ψ.

Ψῆνες· κωνώπια τὰ ἐν τοῖς ὑλώδεσι τόποις.

TÉΛOΣ.

VETE-

VETERVM ALIQVOT TESTIMONIA ET ELOGIA DE HERODOTI VITA, SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QVIBVS AVCTORIS LAVDES, ET eius historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VIta, ex Suida.

ex H.St. HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX. scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, vltro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alij Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat Aethiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nã quum mazã attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somniũ quidem nostrã victus rationem vidisse tradunt y qui orbem terrarum describunt. Quorũ victũ siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cũ eo melius quàm cũ ijs qui cicutã aut aconitũ aut elleborum bibissent, ageretur.*

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

interp. G. Xyl. VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTVS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset. tum Heracletus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor.

Ex Luciani Herodoto seu Aetione.

Interp. Vinc. Obsopœo. VTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset,

ΗΡΟΔΟΤΟΥ βίος, ἐκ τῆς Σούδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασεὺς τὸ γένος, ἐκ τῶν ἐπιφανῶν. καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς, Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἁλικαρνασσέως. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας· τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα διασκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. καὶ κεῖ τελευτήσας, ἐτάφη τῆς ἀγορᾶς τέταρτος. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ὑπογράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. ὅθεν Ἡρωδότου λέγει τις Διογενιανὸς ἐν ἐπιτολῇ, Τίς οὐκ ἀγνοεῖ τὴν Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν τερφιμωτάτου σιτίου λόγον; ἀψάμενοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τοῖς πᾶσι ὁ Θούριος εἶδε λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γένη, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὴν παρ' ἡμῖν δίαιταν, οἱ τὴν οἰκουμένην περιηγούμενοι γῆν ἱστοροῦσιν, ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσας τὴν δίαιταν ὑπαχθείη, ἐδὲν ἄμεινον διακείσεται τῆς τὸ κώνειον περιενεγκαμένων, ἢ τὸ ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

Ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσοῦ] Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεὺς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότου, ἢ Ἀετίωνι.

Ἡροδότου εἴθε μοὶ καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν,

ἁ πάντα φημὶ, ὅσα προσλῶ αὐτῷ, μεῖζον γὰρ δύχης τῶτό γε, ἀλλὰ κᾆν ἓν ὂν τῶν ἁπάντων, οἷον, ἢ κάλλος τῶ λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῆ Ἰωνίᾳ καὶ προσφυὲς, ἢ τὸ γνώμης τὸ πρεπτόν, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖνος ἅμα συλλαβὼν ἔχει, πόρρω τὸ εἰς μίμησιν ἐλπίδος. ἃ δ' ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχῶς τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέστη, ἐγὼ μὲν οὐκ ἄλλος ἄν μιμησαίμεθα. πλοῦσας γὰρ οἴκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, οὗ δὴ τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ὀλίσπους καὶ πρεσβύτου γλυκύτερος, καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ συγγράμματα. τὸ μὲν οὖν ἐκεῖνος ἔνθα, νυνὶ μὲν Ἀθηναίοις, νυνὶ δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργαῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ πρεπέστερον ἐν τοιούτῳ ἐσεσθαι. ἐκεῖνο δὲ ἠξίου δύνασθαι τὸ πρᾶγμα, ἁδεκαὶ δύναιρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρων καὶ συλλέγων τὰ γνάσιν. ἐπεβάλλετε δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀθρόως πως λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. ἐνίστασθαι δὲ Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος τῶτ' ἐκεῖνο, ἥκειν οἱ νομίσας τὰ καιρὸν, ὃ μάλιστα ἐγλίχετο, πεπληθυσμένους τὰ πανήγυριν, ἅπανταχόθεν ἤδη τὰ ἀείσων συνειλεγμένον, παρελθὼν εἰς τὰ ὀπισθόδομον, ὃ θέατρον, ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπιάσιν παρεῖχεν ἑαυτὸν, ἅδων τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τὰς παρόντας, ἄχρι τὰ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτῷ, συνέα καὶ αὐτὰς οὔσας. ἤδη δὲν ἅπαντες αὐτὸν ἡδέσαν πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰς Ὀλυμπιονίκας αὐτοί. καὶ ἔστιν, ὅσις ἀνήκοος ἦν τὰ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ ἐκ τὰ πανηγύρεως ἥκοντων πυθανόμενοι. καὶ εἴ πως γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο αὖ τῷ δακτύλῳ, οὗτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτός ἐστιν, ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰασὶ συγγεγραφὼς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. τοιαῦτ' ἐκεῖνος ἀπέλαυσε τὰ ἰσορίαν, ἐν μιᾷ συνόδῳ παύδημόν πνα κοινὸν ψῆφον τὰ Ἑλλάδος λαβὼν, ἐκ ἀνακηρυχθεὶς ἐφ' ὑφ' ἑνὸς μὲν Διὰ κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τὰ πανηγυριῶν. ὅπερ ὕστερον καταναήσαντες, ὀλίγον πνα ταύτην ὁδὸν ἐς γνῶσιν, Ἱππίας τε, ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος, ἐκ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι συχνοὶ λόγοις ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ πανήγυριν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο, &c. Ἡρόδοτος μὲν ἓν, ἐπαινέμι γὰρ ἐπ' ἐκεῖνον, ἱκανὸν τὰ Ὀλυμπίων τὰ πανήγυριν ἡγεῖτο, καὶ συγγραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἕλλησι, τὰς Ἑλληνικὰς διεξιόντα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν, &c.

non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (maior enim voto hæc res fuerit) verum vnam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille vno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Ceterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodum passim in breui temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumq; tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciã delatus est, vbi de seipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrẽ in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotiũ omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero obseruabat si vspiam locorum Græcos vna congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaq; instabant magna Olympia. HERODOTVS autem hanc solam sibi venisse occasionẽ arbitratus, cuius maxime erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorẽ sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcẽs, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde iam omnes illum nouerant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminũ victores: nec quisquam erat cui HERODOTI nomen inauditum fuerat, quem nonnulli ipsi audiuerant in Olympia, alij vero ex iis qui ex ludis regressi fuerant, audita & ipsi perceperant. Tum vero vbicumque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est HERODOTVS, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui victorias nostras venustissime concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in vno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab vno per Iouem præcone ebuccinatus, sed in omnibus quaqua versum ciuitatibus, vnde quisque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem viam esse compendiosissimã & Hippias illius gentis sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes semper habuerunt & illi in ludis publicis, vnde breui notitiam sibi parauerunt.

E Photij

E Photij bibliotheca.

LEGVNTVR historiarum HERODOTI libri nouem, numero & nomine totidem Musarũ. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasq; digressiones, per quę sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioq; ipsius & conueniente charactere, hęc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus: quomodoq; educatus creuerit, atq; regnarit: & pertingit aduscq; Xerxis imperium, ciúsque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, sibique minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darij successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit; neq; ad regni eius finem vsq; progressa: quia his temporibus HERODOTVS ipse floruit, vt inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem ferunt cùm Adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, HERODOTVMQVE de illo subiecisse: Quam est tuus hic filius, Olure, ardenti ad discendum ingenio?

Ἐκ τῆς Φωτίου.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτοῦ ἡ κατ' διάνοιαν γλυκύτης διαῤῥεῖ, εἰ καὶ ποτὲ τῷ τῆς ἱστορίας καταλῆψαι, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ὑπισκοτεῖ, οὐκ ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ πλέον τοῦ προσήκοντος ὑποπλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεσιν.

Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τε ἦν, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατ' τοὺς Ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος· ὁ δὲ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ὑπελθών. Δαρείου δὲ διάδοχος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τὸν αὐτῷ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ γὰρ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δὲ, ἀναγινωσκομένης αὐτοῦ τὴν ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα παῤῥᾶ τῷ πατρὶ Θουκυδίδῃ ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· τὸν δὲ Ἡρόδοτον ἀποφήνασθαι, Ὡς εἴη ὁ παῖς, ὦ Ὄλουρε, ὁσὸς ὀργᾶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exstat ita:

Τοῦτο καὶ παῤῥᾶ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου εὕρισκε) ὅτως.

HERODOTI autem temporibus videtur vixisse (Thucydides,) siquidem HERODOTVS meminit irruptionis in vrbem Platæam factæ, quam historiam narrat Thucydides libro secundo. Aiunt etiam, quum HERODOTVS suas historias in hominũ cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, & quum eas audiuisset, lacrymasse. quod vbi animaduertisset HERODOTVS, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filij tui, ô Olore, ingenium magno impetu ad litterarum studia fertur.

Φαίνεται δὲ ὅπι τοῦ Ἡροδότου χρόνων γεγόμενος, εἰγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ὑπεδείκνυμένου, παρεῶν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης τε ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. ἔπειτα φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτὸ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱέος σου πρὸς μαθήματα.

Diodorus Siculus biblioth. histor. lib. IX.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

PORRO inter scriptores HERODOTVS vltra Troiani belli tempora exorsus, quicquid fere toto orbe terrarum est gestum, id nouem libris exposuit. Cum pugna tandem Græcorum cum Persis ad Mycalen & oppugnatione Sesti, opus illud finit.

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῆς Τρωϊκῶν χρόνων, γέγραφε κοινὰς πράξεις τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· κατέρρηξε δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὸν περὶ Μυκάλῃ μάχην τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήιον.

Περὶ ἧς Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα σοι περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γράψαι με σοὶ περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν μὲν σοὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτῷ σοὶ εἰλήφει τὴν ἀρχὴν περὶ [2] τῆς ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, σοὶ τε, τίνας ἀνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, σοὶ τε τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] σοὶ τέτου δὲ ἀτελής. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σοὶ Ἡροδότε τε καὶ Θουκυδίδε καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστε καὶ Θεοπόμπε· τέτοις γὰρ ἐκείνοις τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ὑπέθηκα θειοτάτους. τὰ δὲ γράφω. εἰ δὲ δεῖ καὶ σοὶ αὐτῶν εἰπεῖν, σοὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑποθέσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ πεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτός μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδε. [4] ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πραγμάτων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ ῥηθέντα ὑπ' ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τοῦτο γὰρ αὐτοῦ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε δυνατόν· ὃς μάλιστα μὲν ὤφειλε μὴ γράφειν· εἰ δὲ μή, σιωπῇ γε λήθῃ παραδοθείς, κατὰ τὸ ἐπιφερόμενον ἠγνοῆσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν εἵλησεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλήνιδας πολλὰς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυλὰς, ἔφη, καὶ ἀνθρώπων ὅσους ἄπω προτέρων γεγενῆσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τὰς ἀναγνώσεις τὸ προοίμιον, ἢ λοιδορίαν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἦν τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλῶσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ, τῶν τὰ οἰκτρὰ καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων ἀγγελλούσης, τοσούτῳ φερωνυμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου καὶ τῷ εὐλογίαν τῆς ὑποθέσεως. ἃ δὲ γε οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ὅπῃ ταύτῃ τὴν γραφὴν, ὅπως ἐμοὶ μὲν ὅτι καλλίω, βουλομένῳ δὲ μὴ ταῦτα ἑτέρους γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ διασύρων τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ὑπὸ τελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἐστι ταῦ-

Dionysius Halicarnasseus epistolâ ad Cn. Pompeium.

DE HERODOTO & Xenophonte quid sentiam scire cupis; ac me etiã de eis scribere vis: quod iam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetriũ scripsimus. primus liber,* ipsam imitationem de inuestigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philosophi, historici & oratores, sequendi sint: Tertius, quomodo imitandi; sed ea de re nondum absolutus, In secundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophõte, Philisto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptissimos iudico) hæc scribo: Quod si etiam de his dicendum est, de HERODOTO quidem & THVCYDIDE hæc sentio.

Herodoti & Thucydidis cõparatio interpr. Stanisl. Iouio.

* ipsam de imitatione disquisitionem contin.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare studeant, materiam eligere pulchram & iucundã, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atque perfundat: quod HERODOTVS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ maiorũ oblitterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, intercíderent, atque ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmiũ, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem vnum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, obliuioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planũ facit. Ciuitates enim multas ait eo bello partim à barbaris, partim à seipsis vastatas & funditus euersas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominũ tantas factas esse, quantas post hominum memoriam vmquam; & terræ motus, siccitates, morbos, inualetudines, & alias multas calamitates importatas: ita vt statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autẽ ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorũ aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorum nunciat, tanto meliores partes HERODOTVM Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum necessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum non præteriret, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter enim se res habet, dum maiorũ res gestas in exordio conuitiis afficit, & sua ætate pulchras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifestè

1 legendum hîc videtur vel cum Hœschelio, περ. κ. τοῦτο ἐν τοῖς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum est) περ. καὶ τοῦτο περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς: vt infra Dionys. περὶ τῆς Θουκυδ. ἰδίωσ. initio: ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων πρὸς τὸν υἱὸν, ὅνομα συμπεπλεγμένον ὑπομνηματισμοῖς. Huius commentarij (inquit Steph.) Dionysius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Ælio Tuberoni dicauit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τῆς μιμήσεως ξητήσεως. *Fr. Sylb.* 3 Forsan. leg. ἔτι δ' ἀτελής. *Fr. Sylb.* 4 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καθ' ἅπ', pro ἢ ἅπ'. *Fr. Sylb.*

decla-

declarant,eum non præter voluntatem ad hãc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTVS minime fecit: & quãuis Hellanicus & Charon, qui ante eius tempora vixerunt,eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito auocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Secundum munus est eius qui facta hominum memoriæ mandare volet, scire vnde principium sumendum est, & quousque progrediendũ. qua in re HERODOTVS longe prudentior Thucydide esse videtur. primo enim loco caussam describit,ob quam barbari Græcis iniurias inferre cœperunt: & progrediens, in barbarorum punitione & vltione describẽda conquiescit. Thucydides vero, exordium sumit sũæ historiæ à parum felici & florenti statu rerum Græcarũ: quod eum facere (cum & Græcus esset & ciuis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime,cum non esset ex humili & plebeio genere ciuiũ,sed ex his quibus Athenienses primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis summis honoribus dignos censebant: neq; ita apette, vt apertissime belli caussas suæ vrbi adscriberet; cum alias multas occasiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat non à Corcyrensibus,sed à prestantissimis patriæ factis,quæ statim post bellum Persicum ediderant:quorum deinde tamen in conueniẽti loco non ita recte,sed quasi cursim mentionem facit. At cum hæc narrasset, summa cum beneuolentia & studio,vt vir amans ciuitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horũ inuidia & metu commotos,alias interim caussas prætendentes,bellum suscepisse.ac tum demum Locrensium res, & contra Megarenses scitum, & siqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus scatent.quamuis enim dicat se omni bello interfuisse, & se omnia polliceatur esse narraturum: tamen in nauale prœlium Athenienſium & Peloponnesiorum,quod prope Cynossema gestũ fuit anno XXII,finem facit. Satius vero erat,dum persequeretur omnia,historiam terminare admirando & auditoribus gratissimo * reditu exsulum à Phyle; qui fuit initium ciuitati recuperandæ libertatis.

* Phylasiorum exsulum reditu.

Tertium munus est historici, considerare quæ res illi in historiam referendæ, quæ silentio prætereundæ sint. qua etiam in re postremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationem quæ longitudine quadam sermonis prædita esset,si respirationes & moras quasdam reciperet, animos auditorum summa suauitate perfundere: sin autem in eodem rerum statu permaneret, etiamsi res maxime succederet,auribus tamen quandam satietatem parere: Homerus secutus, in omnem partem effu-

τα εἰκὼν ἐλόμβος. ὁ μὲν Ἡρόδοτος γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῷ περὶ αὐτὸ συγγραφέων γνωμόνων Ἑλλανίκου τε καὶ [1] Χαίρωνος τ' αὐτῶν ὑποθέσιν περιελθόντων, οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ὅπῃ δύσειεν αὐτῶν κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ὄζι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχει [2] τοῦ περιελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδης πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος. ἄρχεται μὲν ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ περιελθὼν, εἰς τὸν βαρβάρων κόλασιν καὶ πιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς φερόντων τὸ Ἑλληνικόν· ὅπερ Ἕλληνα ὄντα οὐκ ἄθλιον ἐχρῆν ποιεῖν· καὶ ταῦτα, ὡς ἔπι εἰρημένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι, σφετερισάμενόν τε καὶ τῶν ἄλλων πρόμον ἀξιοῦντες καὶ ὅτε γε φανερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἑτέρωις ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῶν παλαιῶν ἔργων, ἃ μὴ τὸν Περσικὸν πόλεμον δοκοῦς ἐπέρρηξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ὀλιγῳδίῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ὀλιγοδρομῆς. διελθόντα δὲ ταῦτα μὴ πολλῆς δυνοίας, ὡς ἀνδρα φιλόπολιν, ἐπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει περιελθόντες Λακεδαιμόνιοι, περφάσις ὑποθέντες [3] ἑτέρας, ἦλθον ὅπῃ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ μὴ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ τέλη, πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὸ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑπεσχόμενος, εἰς τὸν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὸν περὶ Κνιδου σῆμα γεγυημμένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κῃ ἔτος εἰκοσὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὸν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὸν ἐλευθερίαν ἐνομίσατο.

Τρίτον ὄζιν [1] ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ὅτι τ' γραφὴν περάγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης. σωφρόνως γὸ Ἡρόδοτος ὅπ πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπὸ λόγου διήγησις, αὖ μὴ ἀναπαύσῃς τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν· ἐὰν δὲ ὅτι τ' αὐτῶν μὴν περαγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ὅπτυγχάνητα, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλλειν ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφήν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὸ τὸ βιβλίον ὧν

1 H.St. mauult Χάρωνος. cuius mentio fit etiam in libro ad Q.Ael.Tuberonem.apud Suidam tres sunt Charones historici: primus,Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius,Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 2 τοῦ interrogatiue accipiendum hic pro πότε, vel legendum πρίν. 3 in exemplari est ἑτέρως· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, sequi malui. 1 post τρίτον ὄζιν, subaudiendum subst. ἔργον, vti supra.

ἀυτὲ λάβωμεν, μέχει τ̃ ἐσχάτης συλλαβῆς ἀ-
γάμεθα, κ̀ ἀεὶ τὸ πλεῖον ὄπιζητοῦμεν. Θεκυδίδης
ὁ, πόλεμον ἕνα καὶ τινας ἀπνδυσὶ διεξέρχεται μά-
χας ὅπι μάχαις, καὶ πόλε μους ὅπι πολέμοις,
καὶ λόγοις ὅπι λόγοις συντιθείς· ὅστε μοχθεῖν
μὲν τ̃ διάνοιαν τ̃ ἀκροωμένων κόπον δ' ἔχει, φη-
σὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδί-
σια. ἥδη δὲ ἐγὼ κἀκεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆ-
μα ἐν ἱστορίαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον·
καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν; ὅπι τε τ̃
Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐχώρει μεγάλη, καὶ
ὅπι τ̃ ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ὅσον ἱστορικῦ, διελέσθαι τε καὶ
τάξαι τ̃ δηλωθέντων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς ἕν
ἑκάτερος δύναιρεῖ τε καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θεκυ-
δίδης μὲν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος ὁ,
ταῖς ποικιλίαις τ̃ πραγμάτων. καὶ γίνεται Θεκυ-
δίδης μὲν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολ-
λῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γινομένων
ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώ-
τας πράξεις καταλιπὼν, ἕτερον ἅπτεται τ̃ κατὰ τὸ
αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γινομένων. πλανώμεθα δὴ·
καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις
πρόσακολουθοῦμεν, παρατιθεμένης τ̃ διανοίας. Η-
ρόδοτος ὁ, ἀπὸ τ̃ Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, κ̀
μέχρι τ̃ Κροίσου καταβάς, ὅπι Κῦρον δυθέως τ̃ κα-
ταλύσαντα τ̃ Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυ-
πτίων τε ἀρχὰς διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ
Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χα-
ριεστέραν ποιήσοντα τ̃ διήγησιν, ἐπεισάγων. δι-
ελθὼν τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτε-
σιν ὁμῶ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γενομένας ἐν ταῖς
τρισὶν ἠπείροις, καὶ παραγράψας τ̃ Ξέρξου φυγῆς
τ̃ ἱστορίαν, ὁ διέπαυσε τ̃ διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβη-
κε, τῷ μὲν, μίαν ὑποθέσιν λαβόντι, πολλὰ ποιῆσαι
μέρη τὸ ἓν σῶμα· τῷ δὲ, τὰς πολλὰς καὶ ἑτέρας οἰ-
κείας ὑποθέσεις πραγματευομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα
πεποιηκέναι. μᾶς δ' ἰδέας [1] ὑπομνηθήσομαι
πραγματικῆς, ἣν ἐδημιάς τ̃ εἰρημένων ἥττον ἐν
ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τ̃ αὐτὲ τοῦ συγγραφέως
διάθεσιν, ἣ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν
γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότε διάθεσις, ἐν ἅπασιν ὑπο-
κωὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κα-
κοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θεκυδίδε διάθεσις, αὐθέ-
καστός τις κ̀ πικρὸς, κ̀ τῇ παρεληλυθυῖ τ̃ φυγῆς μνησικα
κοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ
μάλα ἀκριβῶς, τ̃ δὲ κ̀ νοῦν κεχωρηκότων καθά-
παξ ἐμέμνηται, ἢ ὥσπερ ὑπαναγκασμένως. καὶ κ̀
μὲν τ̃ πραγματικὸν [2] τύπον ἥττων ὄζιν Ἡροδότε
διὰ ταῦτα Θεκυδίδης· κ̀ δὲ τ̃ λεκτικὸν, τὰ μὲν
ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐφ' ᾧ καὶ πρὸ
τέτων ὡς ὑπείληφα.

sam, ac summa varietate conditam efficere vo-
luit scriptionem. Libros enim eius cum in ma-
nus sumimus, vsq; ad extremam syllabam sus-
picimus, & semper nescio quid magis requiri-
mus. Thucydides autẽ vnum bellũ & aliquot
pugnas sine vlla interspiratione persequitur,
pugnas pugnis, apparatus belli apparatibus, o-
rationes orationibus congerens & coaceruãs;
ita vt mens & cogitatio eorum qui audiunt, la-
borare cogatur. Satietatẽ enim gignit, ait Pin-
darus, & mel & dulces res venereæ. Iam vero
& illud in animo meo reputaui, quam suauis &
iucunda res sit in historia, scriptionis varietas
& immutatio: atq; hoc in duobus aut tribus lo
cis fecit, tum in Odrysarum principatu expo-
nendo, quibus de caussis ad magnam deuene-
rint potestatem; tum in Siciliæ vrbibus.

Adhæc est etiam munus historici, in partes
tribuere, & vnumquodque eorum quæ expo-
nuntur, suo loco collocare. Quę est igitur vtri-
usque dispositio? Thucydides tempora sequi-
tur, Herodotvs rerum complexiones. Fit au-
tem Thucydides obscurus, & cuius sententiã
difficile animo comprehendere possis. cum e-
nim multa eadem æstate & hyeme in diuersis
(vt sit) locis gererentur, imperfectas primas res
gestas relinquens, alias attingit quæ eadem æ-
state & hyeme gestæ fuerunt. Erramus igitur,
quemadmodũ par est, & summa cum difficul-
tate res expositas mente iam turbata assequi-
mur. Herodotvs vero initium capiens ab im-
perio Lydorum, & vsque ad Crœsum descen-
dens, ad Cyrum confestim, qui Crœsi imperiũ
euertit, transit: atq; deinde rex Ægyptiorum,
Scytharum, Libycorum exponere aggreditur,
partim propter rerum seriem, partim vt iucun-
diorem redderet narrationẽ suam. Persequens
autem & exponens res gestas Græcorum &
barbarorum, quæ ducentis & viginti annis ge-
stæ sunt in tribus continentibus, & fugã Xer-
xis describens, non diuellit orationem: sed ac-
cidit huic quidem, vt vno sumpto argumento,
vnum corpus multas in partes diducat: ille ve-
ro, vt multis & variis argumentis assumptis, v-
num corpus sibi consentiens faciat. Vnũ *au-
tem genus historiæ negocioſæ commemora-
bo; quod non minus quam quæ recensuimus
in historiis requirimus; animum inquam scri-
bentis, quo in rebus conscribendis vtitur. He-
rodoti quidem animus in omnibus lenis &
mansuetus est, & qui bonis quidem collæta-
tur, malis vero condolet. Thucydidis vero a-
nimus, natura sua quadam rigidus & acerbus est, ac patriæ exsilij recordatione offensus. pecca-
ta enim accuratissime persequitur: eorum vero quæ ex animi sententia gesta sunt, omnino non
meminit, aut velut inuitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet, vincitur ab Herodo-
to Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, alias superior interdum inferior:
in nonnullis etiam æquas partes tenet. Dicam vero etiam de iis quemadmodum sentio.

*Vnã adhuc notã in rebus positam com.

1 Possis etiam legere ἐπιμνηθήσομαι. 2 in exemplari est πῶπον. perperam. τύπον vero in hoc loquendi genere supra quoque habuimus aliquoties, & infra. pro eodem χαρακτῆρα dicit mox vbi Xenophontem confert, & infra, & alibi. Reperitur tamen πῶπος vocabulum in cad. significatione; vt supra prolixius adnotaui ad initium T. I I. Halicarnassei. F. S.

Virtus

Virtus omnium prima est, sine qua nulla alia est orationis vtilitas. Quænam illa est? Sermo purus proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo studiosè conseruant. HERODOTVS enim, Ionicæ linguæ optima regula est: Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet breuitas, in qua videtur Thucydides HERODOTVM antecelluisse. quamquã dicere aliquis posset, breuitatem iucundam videri, si cum perspicuitate coniuncta & elaborata fuerit: sin ea caruerit, acerbam & austeram. verum nihil esto præterea. Post hæc perspicuitas collocata est: quæ cum virtutibus adiunctis primas tenet: in qua satis diligenter ambo elaborarunt. Post hanc virtutem constituitur leuium & vehementium affectuum imitatio: quam inter se partiti sunt scriptores. Thucydides enim, in grauioribus affectibus exprimendis melior: HERODOTVS, in lenioribus effingendis præstantior. Secundum hæc statuuntur illæ virtutes, quæ summum & admirandum studium & apparatum ostendunt: in quibus historici pares sunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & similes facultates complectuntur: quibus HERODOTVM Thucydides superat. Suauitatem autem, persuasionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præstantiores HERODOTVS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturę HERODOTVS secutus est: grauitatem Thucydides, qui & in verbis sui similis est totus. Virtutum omnium maxima & quasi princeps est Deorum: quam diligentius Thucydide HERODOTVS seruauit. similis.n. hic in omnib. ac in concionib. magis quã in narrationibus. Mihi quidẽ, & carissimo Cæcilio, Demosthenes eius enthymemata vel maxime expressisse & imitatus esse videtur. Vt autem vno verbo omnia complectar, elegantissimæ sunt vtriusque poeses: (non n. verebor poeses eas appellare) sed hoc vel maximè à se inuicem differunt, quòd constructio HERODOTI hilaris est, horribilis vero Thucydidis. Sed de his historicis hæc dixisse sufficiat, cum multa nobis alia dicenda sint, de quibus alius erit differendi locus.

1 Secunda dicendi virtus hic omissa est, τὸ καθαρὸν εἶναι καὶ σαφῆ λέξιν κ̃ἁπλῆ. vt ex Lysia videre licet supra, & ex Isocrate. F.S.

Περὶ τὴν ἀρετὴν γέγονεν ἂν, ἧς χωρὶς ἐδὲν τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελος τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι ἢ τὸ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα ἀδιάλειπτος. ταύτην ἀκριβῶσιν ἀμφότεροι. [1] Ἡρόδοτός τε γὰρ, τῆς Ἰάδος ἄριστος κανών· Θουκυδίδης τε τῆς Ἀττικίδος, τρίτην ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μὴ τὸ σαφὲς ἐξεταζόμενον, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτοις, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω ταῦτα τοῦτο. ἐπάρχεσθω μὴ ταῦτα τέτακται πρόσθεν μὴ τὸ δηλοῦσθαι ἀρετῶν. ἱκανὰς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μὴ ταύτην σώζουσαν τὴν ἀρετὴν, τὴν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διήρηται τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων· Ἡρόδοτος δὲ, τάχα ἤθη ἐξεργάσασθαι δυνάτερος, μὴ ταῦτα αἰ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐπιφαίνουσαι τῶν κατασκευῶν ἀρεταί. ἴσοι καὶν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἐποίησαν ταύτας αἰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτέλευτους δυνάμεις τῶν φράσεως ἀρεταὶ ἐξεπέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡρόδοτος Θουκυδίδου. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιοκρύους ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τὸ δὲ φράσεως τῆς ὀνομάτων τὸ μὲν καθ' φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοιοδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτῃ ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοιοδὴς γὰρ ἔστος ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης ἵνα δὲ σωφελῶν εἴπω, καλὰ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· ἐγὼ δὲ αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ καὶ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρὸν ὄζει, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ὑπόκεινται οὖν τοῖς εἰρημένοις περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνόντων λεχθῆναι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

Sequitur in eodem Dionysio, de Xenophonte κείνοις· vbi inter alia.

Xenophõ enim, HERODOTVM in vtroq; genere, tũ in eo quod in materia cernitur, tũ quod in elocutione, imitatur, &c. Nõ solũ vero ob materiã in cæsũ ferẽdus est, (in qua HERODOTVM sequitur) sed etiã propter dispositionẽ suspiciendus, &c. Atq; hęc quidem est forma rei & arguméti eius. Forma vero elocutionis, partim similis HERODOTO, partim nõ adeo redundãs & fluens. Purus quidẽ satis in verbis, & apertus; quemadmodũ & HERODOTVS: delegit autẽ verba vsitata, & rebus ipsis à natura insita: quæ omnino nõ minus suauiter & iucunde quã HERODOTVS ipse cõponit. Excellẽtiã vero & splendorẽ, amplitudinẽ iucũdã, & suauẽ cõformationẽ historicã, quẽadmodũ HERODOTVS, nõ habet. non modo .n. hoc ab ipso mutuari nõ potuit, sed etiã si aliquãdo voluit suã excitare elocutionẽ, paululũ inspirãs, veluti * terrena aura extemplo langueſcit & exstinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter vt HERODOTVS personarũ dignitatẽ attingit & exprimit: sed in multis, siquis rectè consideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

* Vnã hanc non in rebus ponimus nom.

* Aberranea aura, id est, quę à terra cõsurgens, per altũ pergit: quos altanos ventos Latine nominari docet Plin. l. 2. c. 43.

Ξενοφῶν μὲν γὰρ, Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο καὶ ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν, &c. ἐ μόνον δὲ τῆ τῶν ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆ οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικὸς, πῇ μὲν ὅμοιος Ἡροδότου, πῇ δὲ ἕτερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανὸς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει δὲ ὀνόματα συνήθη τε καὶ προσφυῆ τοῖς πράγμασι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, οὐχ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἧττον εἰκὸς [1] Ἡρόδοτος ἐζήλωσε· τὸ δὲ μόνον οὐκ ἔχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἂν ποτε διεγείρῃ βουληθείη τὸ φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ ἀπόπνοος αὔρα, ταχέως σβέννυται μακρότερος [2] δὲ γίνεται τὸ δεινὸς ἐν πολλοῖς καὶ τὸ πρέπων, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος, ἐφάπτεται τὸ προσώπων δυτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρός ἐστιν, αὖ τις ὀρθῶς σκοπῇ.

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότου ἐκ τοῦ vel ὅσον, Ἡροδότου, ἐκ τοῦ. nisi mauis, inquit, particulã, quæ ex aduerso respõdeat τῇ ἔνθεν, reponere. Sed siue hoc, siue illo modo legas, desideratur negatio. F.S.

2 Prorsus aptius fortassis legeris N. F.S.

EX EIVSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τ῀ τῶν λόγων ἐξετάσεως· siue παλαιῶν χαρακτῆρας, vel ἀρχαίων κρίσιν cum Sylburgio nominare placet.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

ΤΩΝ μὲν τοι συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξεργάσατο τὸ βέλτιον, τὸ [1] πραγματικὸν εἶδος· τῆς δὲ λεκτικῆς ποτὲ μὲν ὁ Θουκυδίδης, ποτὲ δὲ ἐμπαλιν ἔστι σφ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι πρόχειροι διαλόγοις, διαπρέπουσι τὸ ἴδιον· τῇ δὲ σαφηνείας ἀναμφισβητήτως Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν αὐτομόλους ὧδε ὁ Θουκυδίδης, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύϊ καὶ πόνῳ καὶ τῷ πρέποντι καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μὴν τόν γε τρόπον, πραγματείαν καὶ προσωποποιΐαν μᾶλλον ἐτηρήκει.

HERODOTVS & THVCYDIDES.

EX iis qui res gestas litterarum monumẽtis mandarunt, HERODOTVS optime omnium eam partem historiæ quæ res continet, elaborauit atq. expressit: ea vero parte quę elocutionem continet, nonnunquam superior Thucydides, nonnunquam è diuerso HERODOTVS. Est etiam vbi pares inueniuntur. Accurata enim verborum electione in his sermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, vterque suam quandam proprietatem seruat. cetérum perspicuitatis laudem omnes sine controuersia HERODOTO deferunt. Ac breuitas quidem familiaris & propria est Thucydidi: euidentia autem & illustratio, vtrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTVS; in affectibus autem, Thucydides. Rursum dictionis elegantia ac magnificentia nihil alter ab altero differt; sed in his & huiusmodi virtutibus ambo excellunt. Viribus, robore, neruis, & orationis grauitate, ac figuratum varietate, Thucydides HERODOTVM superauit: suauitate verò, ac persuadendi facultate, iucunditate, & sponte nata simplicitate, non elaborata, longe præstare HERODOTVM inuenimus. atque nullam compositionem & personarum confictionem minus seruauit, quam hanc morum & ingenij simplicitatem. Interpr. Stanist. Iouio.

Quæ sequitur Philisti Xenophontis comparatio, paria plane inspersa habet de nostro cum ijs quæ ante retulimus ex epistola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Idem Dionysius in iudicio de Thucydidis historia.

Ὁ δὲ Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, ὠφελόμενος ὀλίγῳ πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας δὲ μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ, τοῦ τε πραγματικοῦ προῃρέσιν ὅπερ τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, ὅτε πόλεως μιᾶς, ὅτ' ἔθνους ἑνὸς ἰσορίαν προελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς δὲ καὶ διαφόρους πράξεις ἐκ τε τῆς Εὐρώπης, ἔκ τε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν περιγραφὴν πραγματείαν ἀγαγεῖν. ἀρξάμενος οὐδὲν ἀπὸ τῶν Λυδῶν δυναστείας, μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου κατεβίβασε τὴν ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς τεσσαράκοντα καὶ διακοσίοις ἔτεσι γενομένας πράξεις ὑπερφανεῖς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. μίαν συντάξει περιλαβών· καὶ τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς [1] ὑπὸ τῆς προτέρας συγγραφέων ἀρετάς.

Interp. A. Dudithio

HERODOTVS autem Halicarnassæus, qui ad Peloponnesiaca tempora vitã perduxit, cum paulo ante Persica natus esset, tum materiam historiæ paulo altius extulit, atque illustrauit; neq; vnius vrbis, aut vnius gentis, sed Europæ Asiæque res gestas, & multas & varias, vno libro complexus est: (nam à Lydorũ imperio exorsus, ad vsq; bellũ Persicũ opere perducto, quæcumque per annos CCLX. gesta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illustriora quæque delegit, & in vnum quasi corpus historiæ contulit) tum omissas à superioribus dicendi virtutes ad suam orationem adiunxit.

His subijcit de Thucydidis historia, eiusq. consilio in rebus, quas describeret, deligendis, inter alia quod nihil fabulosi inserat, nec deos deasq. mixtas narret, & portentosa alia: quæ tamen se non adferre vt nostro ideo impingat dicam vel alijs antiquioribus, qui eiusmodi historiæ suæ inspersere. eorum enim facti rationem constare, quam ipse eleganter exponit: ταῦτα δ' εἰπεῖν προήχθην, οὐχ ὅπως μέμφωμαι ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἔχων συγγνώμην, εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς καὶ τοπικὰς ἐπιφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ, μνήμαί τινες ἐσώζοντο καὶ τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην. αἷς δεχόμενοι παῖδες παρὰ πατέρων, ὅπως μελὲς ἐποιοῦντο παραδιδόναι τοῖς ἐκγόνοις· καὶ τοὺς βουλομένους αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐπιφέρειν, ὅπως ἐξῇν συγγράφειν, ὡς παρὰ

1 ms. Pompil. Amasæi πρακτικὸν. F.S. 1 Dudithius maluit ὠφελημένας, omissas. videtur tamen & hæc ferri posse lectio: sicut scilicet infra dicit auctor, σωιδὲ ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἔσχεν ἀφετάς. F.S.

παρ

τῶν ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐπείνοις μὴν οὐδ' τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. i. interprete A. Dudithio, Neque vero vt hæc dicerem, eo fum adductus, quod illos viros accuſem; quibus etiam veniæ multum tribuo, ſi, cum in explicanda nationum & locorum hiſtoria verſarentur, fabuloſa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de vrbibus, monumenta quædam ſeruabantur huiuſmodi, quas dixi, rerum, auditione perceptarum: quas filij à patribus acceptas ſuis deinde poſteris vt traderent, elaborarunt. quod ſiqui litteris eas conſignare vellent, ab his vt ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant. quapropter illos viros, vt locorum deſcriptiones fabuloſis additamentis variarent, atque diſtinguerent, neceſſitas compulit. Interpr. Staniſl. Iocuio.

Et iterum eodem libro.

Scriptores autem qui ante Peloponneſiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis vſque ætatem peruenerunt, omnes propemodum idem conſilium ſecuti ſunt. quos quidem aut Ionica lingua, vt quę illis temporibus maxime omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodũ ei diſſimilis, oblectauit. Hi ſane omnes, vt eſt ante dictum, ſermonis proprietatem magis, quam dicẽdi tropos adamauerunt; tropos vero velut condimenta orationi inſperſerunt: verborum autem compoſitionem omnes eandem ferè affectarunt, ſimplicem, minimeq; affectatam. Neq; vero in ſententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ poſuerunt, vt ſupra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus vſurpatam dicendi rationem efferrent. Itaq; eas virtutes quas neceſſarias vocauimus, illorum omnium habet dictio. eſt enim & pura, & perſpicua, & breuis, ſatis proprium cuiuſq; dialecti characterem ſeruans. eas autem dicendi virtutes quas adiectitias nominauimus, quib. omnis oratoria vis maxime fit perſpicua, neq; omnes, neq; ſummas adhibuerũt, ſed paucas, ac modice: ſublimitatem videlicet, elegantiam, grauitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos neruorum contentionem, & pondus poſſumus appellare; neq; πάθος vllum, quo animi affectiones excitarentur; neq; ſpiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi ſpecies conformatur, quæ Græce δεινότης dicitur; Latine vim in dicendo poſſis nominare. Vnum HERODOTVM excipio. is enim & in verborũ delectu, & compoſitione, atque in ipſa figurarum varietate, longè ceteris antecelluit, & ita ſuam orationem inſtituit, vt vel optimæ poeſi ſoluram orationem ſimilem faciat, propter ſuadelam illam & venuſtatem, ac ad ſummum vſque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclariſſimas dicendi virtutes omiſit, præter genus illud certaminibus aptum: idque ſiue quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, ſiue quod ſuis quibuſdam rationibus adductus, ſponte illud, tamquam hiſtoriis minime accommodatum, contempſit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus vtitur; neque vllam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandaſque vim habet. Interp. A. Dudithio

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οἱ δὲ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ γενόμενοι πολέμου, καὶ μέχρι τοῦ Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας, ὁμοίας ἔχων ἅπαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προῃρέσεις· οἵ τε τὴν Ἰάδα προελόμενοι διάλεκτον, τῷ τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικίδα, μικρὰς πινὰς ἔχουσαν διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες δὲ ἦσαν, καθάπερ ἔφην, περὶ τὴν κυρίαν λέξιν μᾶλλον ἐσπουδακότες, ἢ περὶ τὸ τροπικὸν· ταύτην δὲ ὥσπερ ἥδυσμα παρελάμβανον. συνθέσεώς τε ὀνομάτων ὁμοίων ἅπαντες ἐπεμελήθησαν, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, καὶ οὐδὲ ἐν τῷ χαριεντίζεσθαι τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξέβησαν ὅλως πολὺ τῆς τετραμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι διαλέκτου. τὰς μὲν οὖν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· καὶ οὐδὲ καθαρὰ, καὶ σαφὴς, καὶ συντομός ἐστιν, ἀποχρώντως σώζουσα τὸ ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δὲ ἐπιθέτους, ἐξ ὧν μάλιστα δῆλός ἐστι τὸ ῥητορικὸν γένεται δύναμις, οὔτε ἁπάσας, οὔτε εἰς ἄκρον ἠκούσας, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἐπὶ βραχὺ· ὑψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσυνίαν, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δὴ τόνον, οὐδὲ βάρος, οὐδὲ πάθος, διεγείροντα τὸν νοῦν· οὐδὲ τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀναγώνιον πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Ἡροδότου. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο ἐκλογὴ τῶν ὀνομάτων, καὶ καὶ τοῦ συνθέσεως, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχημάτων ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλετο, καὶ παρεσκεύασε τῇ κράτιστα ποιήσαι τοῦ πεζοῦ φράσιν ὁμοίαν γενέσθαι, πειθοῦς τε καὶ χαρίτων, καὶ εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἡκούσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἐξ ὧν τὴν ἀναγωνίων οὐδὲν ἐν τούτοις ἐνέλιπεν. εἴτε οὐκ εὖ πεφυκὼς πρὸς αὐτὰς, εἴτε καὶ λογισμόν τινα ἑκουσίως ὑφιείς. ὡς ἐγὼ ἁρμοττόντων ἱστορίας. οὐδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ, οὐδὲ ἀναγωνίοις κέχρηται λόγοις, οὐδὲ ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τοῖς ἄλλοις ἔχει.

---

1 τῷ post articulum τοῦ rectius expungetur. 2 ſcriptus cod. h. καλλιῤῥημοσυνίῳ vno λ. contra morem. F.S.

ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὔτε τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπετελέσθησαν, ἀκολουθῶν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἐποίησαν.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) vt neq; loca persequeretur, vbi gestæ res erant; quod HERODOTVS, Hellanicusq;, & alij nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασεύς, ἐν ᾧ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Idem Dionysius Halicarnasseus de vocum structura.

Ἡ δέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, καὶ μὲν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, καὶ μὲν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ ὧδε μὲν τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

DIctio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusij, quod ad compositionẽ attinet, meherclè pulcra est, si vllę etiam aliæ, non tamen vbiq; suauis: Ctesiæ autẽ historici Cnidij, & Xenophontis Socratici, suauis quidẽ est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quędam suauiter composita inueniuntur, & apud hoc pulcrè. HERODOTI autem compositio vtrumq; obtinet. Nõ iucunda enim solùm est, sed & pulcra.

καὶ μετ' πολλά.

Et longe post.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετηδεύσαν, [1] ὕστερον μὲν ἐκεῖνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἂν· μαθεῖν ἑαυτοὺς δὲ εἰ θεωρήσῃ τις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δ', Σοφοκλῆς· συγγραφέων δ', Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Ceteri quicumq; eundẽ quem ille (Homerus) medium characterẽ in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illũ sequuntur interuallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximij hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTVS: inter oratores Demosthenes.

τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετ' ὀλίγα φησί.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Λαμβανέσθω δὲ ποιητὴς μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος. ἀπόχρη γὰρ ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Sumatur è poëtis, Homerus, ex historicis vero HERODOTVS. Satis enim ex his coniicere de aliis possumus.

καὶ πάλιν μετ' πολλά.

Et iterum post multa.

Ὅτι γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι πείθομαι. ὑπόδειγμα δὲ αὐτῆς ποιεῖσθαι πᾶσαν μὲν τὴν Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὴν Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὴν Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] διεξοδικωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους. λέγω δ', τὸν μὲν ὡς ἐν ἱστορίας σχηματισμοῦ· τὸν δὲ, ὡς ἐν διαλόγων χάριτι· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἀγωνίων χρείᾳ.

Quod verò res suauissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. eius exemplum vero propono totã HERODOTI dictionem, totam Platonis, toramq; Demosthenis. Non possibile enim est inuenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figurisq; magis diuersis fuerint vsi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, vt in sermonis forensis vsu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores.* F. Sylb.

2 διεξοδικωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam διεξοδικαιτέραις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Ὁ αὐτὸς

Idem Dionysius Halicarnasseus de Demosthenis in dicendo vehementia: si modo hic liber titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος· εἴγε αὐτὴ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπιγραφή.

QVod ad tertium vero compositionis in oratione genus attinet, quod dixi mistũ ex ambobus esse (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodissima ab vtroque excerpere, huius nullus proprius est character: sed vt illis, qui eum sibi proponunt, lubet, vtve possunt ista quidem vitare, hæc vero consequi, ita miscere solent, non secus ac in arte pingendi mixturæ solent. Huius structuræ norma optima exstitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad vtrumq; istorum attinet: suauitatem dico, & grauitatem. Et æmuli eius exstitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac historici etiam prisci, philosophi atq; oratores. Quorum omnium mentionẽ facere infinitus foret labor. Satis erit illorũ qui in dicendo exstiterunt principes, quos esse præstantissimos mihi persuadeo, proponere duos: ex historicis nimirum HERODOTVM; è philosophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipsorũ compositionibus vbiq; occurrit. An vero ego re examinata rectè vtq; par est de iis statuam, considerare potest quicunq; voluerit. Age igitur, quis negabit inter horridiorem & iucundiorem compositionem hanc mediam esse dictionem, & optima quæq; desumpsisse ex vtraque ista, hanc qua vtitur HERODOTVS vbi Xerxi attribuit sermonem quum deliberaret de expeditione cõtra Græcos suscipienda: translata vero est oratio in Atticam dialectum: Viri Persæ, &c.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφην [1] μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγεσθαι ἀφ' ἑκατέρας, οἶδεν ὅστις χαρακτὴρ ἴδιος· ἀλλ' ὡς ἂν οἱ μεπόντες [2] αὐτῆ προαιρέσεως ἔχωσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ὅπως κίρνανται, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστος μὲν ἐγένετο κανὼν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ αὐτῆς εἰπεῖν λέξιν ἄμεινον ἡρμοσμένην τῆς ἐκείνου πρὸς ἀμφω ταῦτα· λέγω δὲ τήν τε ἡδονὴν, καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσαν δ' αὐτὴ ἐπῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μελῶν, ἔτι δ' τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ ἂν ἔργον εἴη. ἀρκέσει δ' τι ἐν λόγοις δυνάστας δυσαὶ τῶν, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πείθομαι, δύο προβαλέσθαι μόνους· συγγραφέων μὲν Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτοῖς [3] ὑπάρχει ταῖς ἁρμονίαις· εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἔγνωκα περὶ αὐτῶν ἐξετάσας, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔξεστιν. φέρε δή τίς ἐκ αὐτῶν ὁμολογήσειε τῆς τε αὐστηρᾶς καὶ τῆς [4] ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἣ κέχρηται Ἡρόδοτος Ξέρξῃ προτιθεὶς τὸν λόγον ὅτε [5] ἐβουλεύετο περὶ τῆς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατείας; μετακεκόμισται δ' εἰς τὴν Ἀττίδα διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι. &c.

I make the middle kind of composition to be mixt of both the former, and to choose the most commodious out of either: what character it hath of its own, is known to all men: but as they that temper colours, have a purpose and power, some to shadow, some to lighten, some to dye, as in painting: so this kind of composition was most exactly tempered by Homer, who hath left the best example of speech, that is fitted to both these purposes. I mean, for delight, and for state. Many poets, both of verse and song, have followed this kind, as tragedy and comedy, and many historians, philosophers, and orators: to mention all which, were infinite labour. It shall be enough to name two principal masters of speech, which I am persuaded, are the best: Herodotus among historians, and Plato among philosophers. For both their dignity and their grace is in the mixture of their style. But if I have rightly and truly considered of these things, it is in the power of any man to examine. Come then, who will deny, that the middle kind of speech is mixt of the austere and pleasant, and that it hath taken the best out of either? Herodotus hath used it, when he brings in Xerxes deliberating of the war against Greece. It is translated into the Attic dialect. Viri Persæ, &c.

Apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Solus HERODOTVS proximè ad Homeri exemplar accessit.

Μόνος Ἡρόδοτος Ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

Ex Hermogenis opere quod inscribitur περὶ ἰδεῶν parte II.

Ἐκ τοῦ Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

DE HERODOTO.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

IN panegyricis itaq; quę in historia vsuenirunt, omnium maximè excellit Herodotus. Causa est: præter quod purus iuxta ac disertus est, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabulosis propemodum omnibus, dictioneque poëtica vtitur vbique. Amplitudinem verò sæpe habet & quod circa sententias versatur. certè accuratione sua & ornatus apparatu vtrumque consequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione.

Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ὅστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ τὸ καθαρεῦον, καὶ δυκίνοις, πολύ ὅστι ταῖς ἡδοναῖς. καὶ γὰρ ταῖς ἐννοίαις μυθικαῖς χρῆται σχεδὸν ἁπάσαις, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ καθ' ἕννοιαν, καὶ μέν τοι ὅτι μέλεται καὶ τὸ πολὺ τὸ κόσμου τὸ συναμφότερον, καὶ τέλειον ἡδονὴν ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος.

---

1 μικτὸν substantiue accipiendum pro μικτόν τι, seu μίγμα, vt supra vocat. nisi μικτὸν communi genere vsurpatum hic velis, vt Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio postulat feminino fine μικτὴν. F.S. 2 Pro αὐτῇ sensus & structura postulant αὐτῶν, vel αὐτῶν· vel saltem αὐτῶν. F.S. 3 Post αὐτῷ perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum ἢ πλάσεως F.S. 4 Pro ἡδίας perperam habet exemplar ἰδίας. F.S. 5 In exemplari est ἐζήλωτο· parum congruenter. Ego Stephanum Herodoti edit. sequi malui. F.S.

οἱ γὰρ πολεῖσι τὴν ῥυθμὸν αὐτῶν κατά τε τὰς συνθήκας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοὶ, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη προσώπων, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποιητικώτατα μεμίμηται. διὰ δὲ τούτων καὶ πολείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἱστορίας καὶ τοῖς Ξέρξῃ πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκείνῳ πρὸς Ξέρξην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγοις. τοσαῦτα καὶ περὶ Ἡροδότου.

Plerique enim numeri ipsius in compositionibus & pedibus dactylici sunt & anapæstici, & spondaici, prorsusq; graues. Mores verò & affectus personarum, si vllus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & maiori amplitudine sæpissime vtitur, vt alibi, & septimo historiarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis sermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta sint.

Ἐκ τῶν Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ (Θουκυδίδου) συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διηγήσει, προσώποις δὲ οὐδεμίαν λόγους τινὰς, οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μόνου ἐπιχειρήσαντος, καὶ μόλις ἐξισχύσαντος (διὰ ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μὴ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ σάσαι ὑποπίπτειν τὰς δημηγορίας.

Cum autem scriptores, ac historici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præcesserunt, historias anima (vt ita loquar) carentes conscripserint, & nuda, simpliciq́ue rerum narratione vbique sint vsi, nec vllis personis vllam orationem attribuant, nec vllas conciones fecerint, cumque HERODOTVS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTVS enim conciones paucis verbis expressas fecit, personarum fictionibus similiores, quam concionibus) vnus hic historiæ conditor conciones & inuenit, & perfectè composuit, ita vt earum vnaquæque sua capita, & partitiones habeat, & ad certum statum reuocari possit.

Καὶ πάλιν.

Et iterum.

Ἵνα δὲ μηδὲ τοὺς ἄλλως ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐχρήσατο· (ὃς οὔτε ὑψηλός ἐστιν, οὔτε ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διὰ γε δὴ τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Sed vt reliquas dicendi formas cognoscas, scias HERODOTVM quidem media esse vsum (quæ neque sublimis, neque tenuis est) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, vt sublimem faceret orationem, sæpe & poëticis dictionibus, & quibusdam translationibus est vsus.

Sed abrumpere cogimur hanc telam. exstant alias hinc inde alia eiusmodi, vt apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem se scripto contra Herodotum professus est, Plutarcho: γραφικὸς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάριτος ἔμπλεως, καὶ δεινότητος οὐ σμικρᾶ τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰς καί τις ἄλλος, γεγονὼς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Aristides vocat κάλλιστον λογοποιὸν. θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν, Athenæus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Eustathius. Alia eiusmodi, quæ sibi quis notauerit plenius & melius. Nos, quod vnum adhuc possumus, è Cicerone & Quinctiliano testimonijs aliquot præclaris additis, subijciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus scripta, & plura noua H. Stephani, contra eos qui Herodoti historiam fabulositatis accusant.

Ex Cicerone lib. II. De orat.

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à caussis forensibus, cùm ad ceteras res illustres, tum ad scribendam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit, in caussis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquenti vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

Ex eodem in Orat.

Quo magis sunt HERODOTVS Thucydidesque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui accidisset, longissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primisque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quam superiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortensio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

Idem libro de legibus I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex secundo* H. Steph. *de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTVM illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de historiæ scriptione loquitur.*

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX.

Vbi de compositione loquitur.

Itaque vt confiteor, pænè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, HERODOTVM, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto pòst.

In HERODOTO verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa ἁδιάλεκτος habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos longè ceteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem pænè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus HERODOTVS. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellij Noct. Attic. lib. XV. cap. XXIII.

Hellanicus, HERODOTVS, Thucydides, historiæ scriptores in iisdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt; & non nimis longè distantibus fuerunt ætatibus. nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque & sexaginta annos natus videtur, HERODOTVS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, scriptum hoc est in libro vndecimo Pamphilæ.

EPIGRAMMATA IN HERODOTVM, QVORUM prima tria veterum sunt, reliqua H. Stephani.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπτίτου.

Antho-log. li. V.

Οὐδ' Ἁλικαρνασσέ με πρέσβαμε θεσπις ἀοιδὸς
Ἡρόδοτος πολύιδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσα τε πρὶν ἠπείρων δυσὶ ἤγαγεν, ὅσσα τε μετὰ
Ἕδρακεν ἑρπύζων, ἐνάτας αἰνέθηκατο Μούσας
Μίξας δὲ πίηρον Ἰωνίδος αὐθεα φωνῆς.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates diuine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere, nouem sacrante Camœnis
Iuncta Iadi certat florens facundia linguæ.

Α' ΔΗΛΟΥ.

apud Stephan. voce Θήκη.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἴαλος ἀρχαίης ἱστορικῆς σοφίαν,
Δωριέων πάτρης βλάσαντ' ἀπὸ. τῶν γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγών, Θούριον ἔσχε πάτρην.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit, dum fugit inuidiam.

Fuit hoc epigramma & supra allatum ab auo meo, cum eiusdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIVS noster ὁ πάνυ, in tertio versu, vbi vulgo habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωριδος ἐκ πάτρης, quod ipsum tamen vulgato melius non esse censet.

Α'ΛΛΟ.

Ἡρόδοτος Μούσας ξβνίσατο· τῷ δ' ἀρέσκῃ
Ἀνδὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΕΙΣ Ἡρόδοτον.

Ἡρόδοτος λιγυρῶν οὐ μούσησιν ἄξια Μουσῶν,
Τῶδε βίβλοις σφετέρας δῶκεν ἐπωνυμίας.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου τὸ φόρημα μελισσαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐ δεῖ Μουσάων, ὦ λαλὴ Ἡρόδοτος.

Ἡ ὕπο, Καλλίσπε σίγα, ὦ λ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λαλέοντος ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σε μὴ εἴπω Μοῦσαν ἀμοῦσον ἐμήν.

Ἡ ὕπο, Μὴ σοῖς τόσδ' ἀκοῖς Μῦσα ἄμουσος ἐμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἰῶ, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβῳ ἅτ', ἐν μέσῳ τῷ Ἑλικωνιάδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λεγόμεσθα πόνος θ' ἅμα σύνεσα Μουσῶν·
Κλέμμα γ' Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δ' ἰῶ γε γράφως, δεκάτην ὡς αὖ ἔπλασε Μῶσθν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἔστι μοῦ, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ Ἁλικάρνασσος ἀπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακοὺς ἔθρεψε θεούς·
Ἀλλὰ γὰρ ὅσσον Ἰὰς πασῶν περιφερεστάτη ἐστί,
Τόσσον Ἰὰ ζόντων Ἡρόδοτος περιφέρει.

ALIA EIVSDEM H. STEPHANI EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, QVÆ iis qui HERODOTVM accusant fabulositatis, respondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omisimus hîc, quum id supra iam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ γ' ἄπιστος ἔην ὅς μὲ ἄπιστον ἔρεξ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἰσοεἰη φθονερῶν τῷδ' ἡ τῷδε καλεσμη.
Φεῦ πόσον ἰοβόλων ὁ τόμα τῶν φθονερῶν.
Ἀλλὰ γεφύρῃ τῷδ' ἄδοξα πολλοὶ μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἦ τῷδ' ἄδοξα γεφύρη, μυθικὰ ὅσ' γεφύρη;
Ἴσοεικοὶ πολέες τῷδ' ἄδοξα γεφύροισι καὶ ἄλλοι,
Καὶ τῶν δ' ἃ λέγεται μυθικὴ ἰσοεἰη.
Οὐ σοὶ σοῖς τῷδ' ἄδοξα δοκεῖ, δοκεῖ ὅπῃ πᾶσι.
Καὶ τὴν ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον ὅ.
Ἦ ἐμὴ ἰσοεἰη, τῷδ' ἄδοξα γεφύσα, καλείσθω
Ἦ τῷδ' ἀδοξογεφύρος, μὴν ὁ μυθογεφύρος

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ΑΠ' ΑΥΤΟΥ.

Ἔκλυον εἶν αἴδεω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἰσοείης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, σοφὸς ἄρχος ἁπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμῦ φησὶ τὸ ἰσοεικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἶν αἴδεω παρρησίη ἔστι μοι οἴκῳ,
Ἡδὺς ὁ βύηθες, κ' ὐ κακόηθες ἐμοί.

SEQVVNTVR LATINA, IN EIVSDEM HERODOTI PERSONA SCRIPTA.

I.

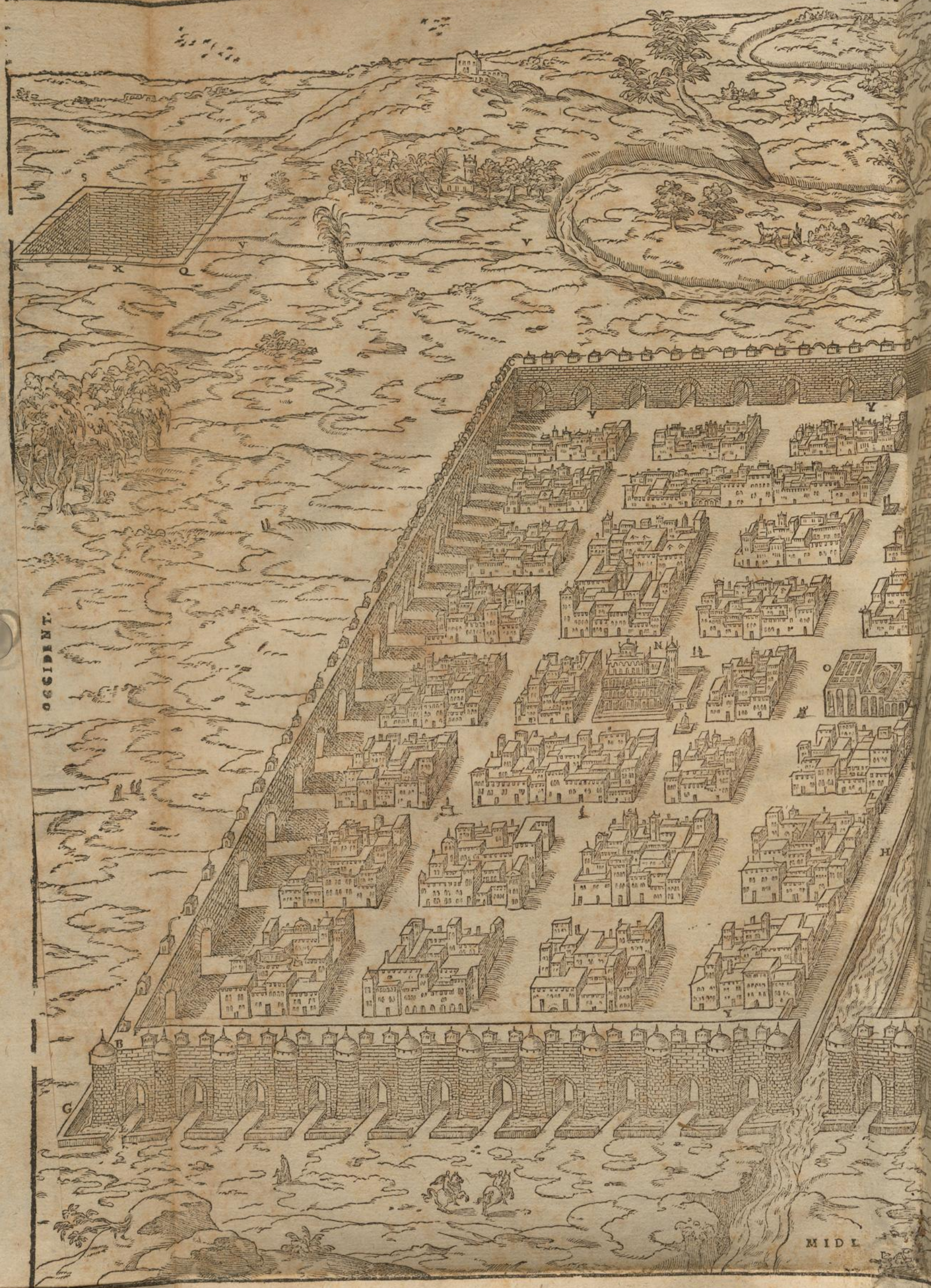
MENDACEM *historicum quonam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famæ pondus ineſſe putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volo tu discas posse tenere modum.

BABELIS DESCRIPTIO EX HERODOTO, CVM ALI

Ante omnia notandum est, Cubitum Regium 27. partes capere (quas digitos vocant) pedem 16. digitos, & stadium sexcentos pedes: quas mensuras in tam exiguo spatio hic exacte seruare non licuit.

Extra vrbem occidentem versus, Regina Nitocris fossam quadratam effoderat, cuius longitudo ab vnoquoque latere 100. erat stadiorum RQ. RS. ST. TQ. profunditas 35. pedum. Murus v. lateribus bitumine conglutinatis coagmentatus erat. In hanc deriuauit Euphraten, cum in vrbe pontem illi superstrueret. Idem & Cyrus præstitit, cum fluuium exarefacere conaretur, vt vrbe, quam obsidebat, potiretur. Ductus fluuij in vrbis fossam vsque. V. V. V.

Claustrum lateritium. X.

Vrbis conseptum erat quadratum, totumque la... itium, V
AB. BC. CD. DA.

Muri 200. cubitos alti erant. EB. 50. cubitos lat... pr.

In muro varia erant domorum (sed vnius tabula... nodo...
topere distabant, vt latitudo currui vno satis ... et.

Euphrates fluuius vrbē in æquales partes duas d... ideba...

Fossæ amplitudo & profunditas ante muros. G.

Fluuius hinc inde humili muro septus erat. H.

Pons ligneus supra fluuium extractus, cuius de... scripti...

SEPTENTRION.

M ALIQVO DIODORI SICVLI COMPLEMENTO.

que lartium. Vnum vero latus 120. ſtadia continebat.

os lat BF.

abul: modo) ædificia. Hæc ſibi inuicem oppoſita tan-
ſatisſet.

uas ide bat, extremis à ſe inuicē 200. ſtadiis diſiũctis,
s.
t. I
us dr iptio eſt apud Diod. I.

Omnes plateæ ad lineam rectam erant protenſæ, & ideo ſe ad angulos rectos ſecabant: tranſuerſæ vero alias numero excedebant, nimirum illæ quæ trans fluuium diductæ erant, ſiue ad aggerem hincinde erectum pertingebant, & vadum inter domos & fluuium erant. K.

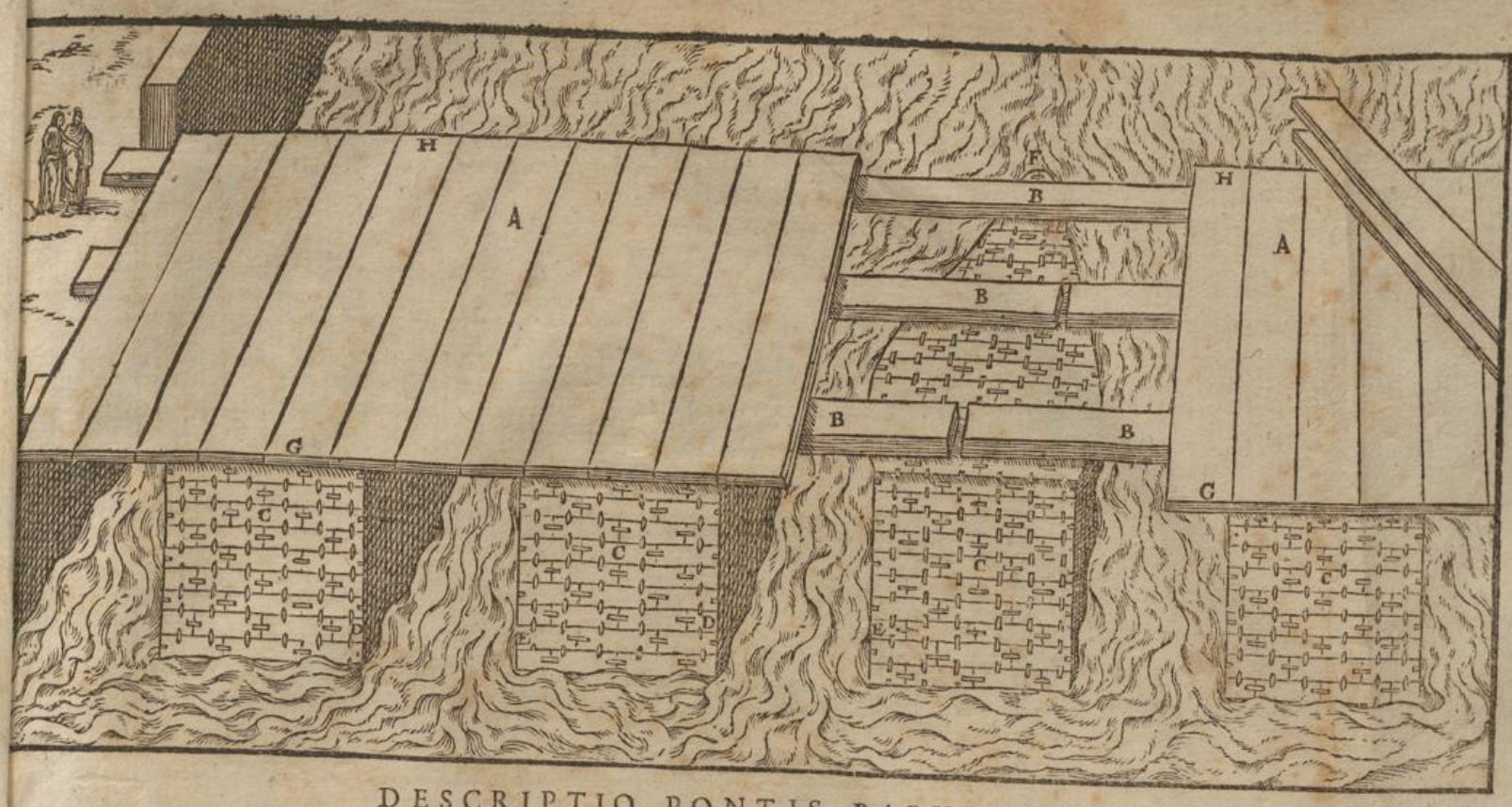
Quæuis platea ad aggerem terminans portam habebat æneam, in ſuperiori parte planam. L.

Turris ab vna vrbis parte ſita. M. Palatium Regis ab altera. N. Horti penſiles. O. Vrbs 100. portas habebat æqualiter à ſe inuicem diſſitas. Inter cæteras vna reliquas apparatu ſuperabat. Illic ſepulchrum Nitocris erat, cum hac inſcriptione, Rex qui pecunia egens eſt, aperiat me, & quantum volet ſumat. P.

Vallum ponè muros 200. pedes latum erat. Y.

DESCRIPTIO PONTIS BABYLONICI.

ntem hunc (ſecundum Diodorum) 2. ſtadiorum longitudine & 30. edum latitudine, G H ſic conſtruxit Semiramis.
n ſubiecerat arcus, ſed columnas mira in profundum arte iactas, extruxit lapides vt firmius inter ſe connecterentur, vncis ferreis di-ſtrinxit, & plumbo compages illiquato expleuit. Columnis verò antequam latera fluuium exciperent, angulos (qui rotundum & paulatim vſque ad columnæ latitudinem refrenatum haberent a-quarum decurſum) præſtruxit. F C.

Columnæ erant duodenum pedum interſtitio. D E.

Hæ prægrandibus trabibus obtectæ erant, & iis ſuperimpoſiti aſſeres tranſuerſi. A.

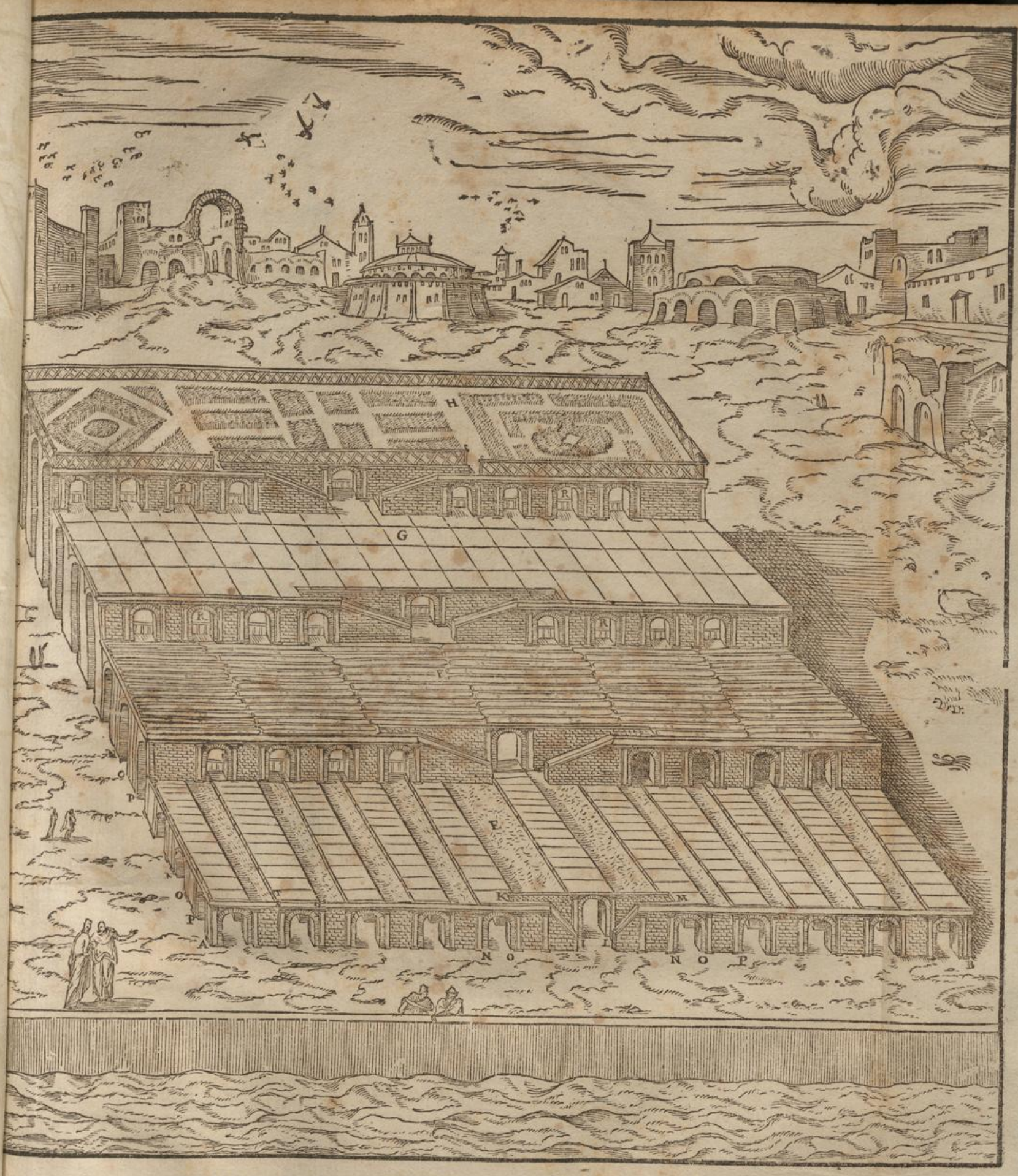
SEMIRAMIDIS ARCIS DESCRIPTIO.

ias duas ex vtraquè pontis Regione ad fluuium magnis impen-is magnificentiſſimas extruxit.
ad occidentem ſita erat, prout Diodorus Siculus recenſuit, tres ambat ambitus.
ambitus, 60. ſtadiorum & 50. orgyarum altis & ſumptuoſis ri-bus ex cocto latere conſtructus erat. A D. Lateres 300. latus. D E. Turres ad 70. orgyas ſurgebant, F G.
4. ſtadia longus erat, in cæteris primo æqualis, præterquam quod ii crudis adhuc lateribus omnis generis animantia, colorum artificio ad veritatis ſimilitudinem efficta, continebat, B.

Tertius tandè murus & intimus arcem circumdans, litera C. notatus 30. ſtadia complexus, tum longitudine, tum latitudine medij ſtructuram operis ſuperabat. Imprimis venatio illic erat variorum plena animantium, quæ magnitudine 4. cubitos excedebant. Et inter hæc Semiramis conſpiciebatur ex equo Pardalim iaculans, & prope vir eius Ninus, lancea cominus feriens leonem. I. H.

Interior arcis ſtructura à Diodoro & Herodoto ſimul omiſſa, hic ad pictoris placitum eſt ſubſtituta.

DESCRIPTIO HORTORVM SEMIRAMIDIS, QVI PENSILES DICTI SVNT.

vno latere ciuitatis erant horti ſuſpenſi, fere coniuncti fluuio Euphrati, qui inter ſeptem miracula Mundi numerabantur.

ius eorum erat figuræ quadratæ, quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus correſponderent ſecundus & tertius. A B. A C. &c.

tus erant quatuor Atria vel Areæ, quadringentorum pedum longitudinis, & centum latitudinis, ita vt vna ſupra aliam emineret. E F G H.

ima eleuabatur à terra duodecim cubitos cum dimidio. E.

cunda, viginti cubitos. F.

ertia, triginta ſeptem cubitos cum dimidio. G.

uarta proxima Euphrati, quinquaginta cubitos. Illic extrahebatur aqua ab Euphrate certis quibuſdam machinis, ad irrigandos hortos. H.

ota hæc ſtructura ſuſtinebatur fornicibus latericiis, ſibi cohærentibus lato interſtitio ſecundum proportionem arearum, quorum quilibet habebat 12. pedes diametri. N O.

Diſtabat itaque vnus ab altero fornix pedes 22. O. P.

Et hoc quidem tam pro firmatione intermedia, quam pro commoditate manſiuncularum quarundam ibi exſtructarum.

Superiora harum tabernarum primo erant inſtrata magnis lapidibus, longitudinis 16. pedum, & 4. latitudinis vt in prima area videre eſt E.

Secundo, totum illud erat coopertum magnis arundinibus, vt in ſecunda area obſeruatur. F.

Tertio, omnes illæ arundines erant obtectæ magnis laminis plumbeis, quæ defenderent fornices ab humiditate terræ. G.

Quarto, tandem, erat ſuper omnia hæc optima terra, exculta exquiſitis floribus & plantis. H.

Gradus à Diodoro non referuntur, ſed ex Architecturæ regulis à nobis ita ſunt concinnati, & literis I K L M. deſignati.

Feneſtræ litera R notatæ, tot erant aperturæ, per quas in ſingulas areas viſere dabatur.

DESCRIPTIO TVRRIS
BABYLONICÆ.

In medio alterius vrbis partis alia erat planities, duo complectens ſtadia. In hac turris illa ab Herodoto tantopere celebrata, ſita erat.

Hoc ædificium 8. turribus ſibi inuicēm ſuperſtructis conſtabat, & in harum ſummitate Belis templum erat. Eas verò numeris diſtinximus, 1.2.3.4.5.6.7.8.

Prima & infima ſtadium vnum continebat, id eſt 600. pedes orbiculatim. C. D.

Æquabatur ipſi ſummitas.

Cæteræ pro ſtructuræ ratione erant inæquales.

Scalæ extrinſecus patebant, vt ex hac pictura clarum eſt, G O.

In quauis ſcala erant apta ſedilia, per literas E F hic notata.

DESCRIPTIO TVRRIS
BABYLONICÆ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ· Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', ΕΠΙ. ἐπιγεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA: SIVE HISTORIARVM LIBRI NOVEM, MVSARVM nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, *qui inscribitur* CLIO.

HERODOTI Halicarnassei [1] historiæ explicatio hęc est: vt neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis oblitterentur [2] ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [3] gloria fraudentur, cum alia, tum vero [4] qua de re isti inter [1] se belligerauerunt. Persarum [5] eximij memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [6] proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendísque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere diuenditis, feminas ad mare veniſſe cum alias multas, tum vero regis

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τὸν περ καὶ νῦν οἰκέουσι χῶρον, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Ἦν δὲ Ἄργος τότε τὸν χρόνον τοῦτον προέχον ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι τὰ δὴ πολλὰ τῶν, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος

ἐπολέμ. μεν.

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium posset ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur, neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de ijs cognitu digna sunt*, tum vero *circa hoc*, quænam belli inter eos causſa fuerit. Persarum quidem certè sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

θυγατέρα. Ὃ δὲ οἱ οὔνομα ἦν) κατ' τὠυτὸ ὃ καὶ Ἕλλησες λέγουσιν, Ἰοῦν τ' Ἰνάχου. Ταύτας φάσας κατ' εὐρύμενιν τ' νηὸς, ὠνέεσθαι τῶν φορίων τῶν σφὶν ἐπιθυμὸς μάλιστα· καὶ τὰς Φοίνικας ἀναθαρσήσαντας ἐπιβαλέσθαι τὴν ἁρπαγήν. Ταῦτα μὲν δὴ πλοῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν δεήσιον ἁρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλλησες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. Μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον πρῶτον ἀρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (Εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέοντά τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέοντα τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὖτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγεσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί κ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, εἰδότα ἁρπάσαντα πρήτων ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸν Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προφερόμενον ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν. ὡς οὐ δόντες αὖτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλεύεσθαι τὸ σφι πάρα ἄλλων δίκας γίνεσθαι; Μέχρι μὲν ὦν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσασθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. Τὸ μὲν νῦν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δ' ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ μὲν γὰρ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς κ τῆς Ἀσίης λέξασθαι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ feminæ puppi nauis assistentes ea mercarentur quę cuiusque auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in nauem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io in Ægyptum peruenisse memorāt Persæ, non quemadmodum [1] Græci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [2] illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [3] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quū cetera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero [4] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinā reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos prę cipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire iniuriorum virorum factum esse rapere feminas: amentium vero, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autem, [5] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. [6] Eoque suarum feminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllam se habuisse rationem:

I. II. III. IV.

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem parî compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam aduectos. 4 Medeæ raptum ipsis obiecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas, &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, [1] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam ve-
V ro & Græcos à se esse disiunctos. Hunc in modũ Persæ rem gestam esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cum Græcis extitisse principium comperiunt. Cum quibus nõ consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum abduxisse raptu vsos, sed eam apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quum se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [2] sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, vtrum sic gesta sint necne, [3] non pluribus persequar. Ceterum quem ipse noui primum cœpisse inferre Græcis iniuriam, [4] hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earũ permultæ factę sunt paruę: rursus, quę mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur quũ sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, [5] vtriusq; fortunæ mentionem habebo.

VI CROESVS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: eatum vero nationum [6] tyrannus quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habemus primus Græcorum [7] alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen [8] vrbes expugnauit, sed per incursiones prędas abegit. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi,
VII qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: CANDAVLES, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit [9] tyrannus,

Ἕλλωας ὁ Λακεδαιμονίης ἕνεκεν γυναικὸς ἀνδρὸς στρατὸν μέγαν συναγείρας, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου τε ἀεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄζηλα κεχωρίσθαι. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ περὶ τοῦ Ἰλίου ἄλλοσι ἐξισχουσι σφίσι ἐόδσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργει ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἑκοῦσαν τὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. Ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρχόμενος ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· ὃν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. Τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρηπίνην ὦν ἐπίστατο ἀνολβον οὐδαμονίην οὐδαμὰ ἐν τωὐτῷ μενόυσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ ὦν Λυδὸς μὲν ἦν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω τύραννος ἔθνεων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἔρχεται πρὸς Βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. Οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων τοῦτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, οὗτος μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ, φίλους ποιησάμενος, κατεστρέψατο μὲν Ἴωνας τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. Τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ὅσον ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

1 *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse commune. 2 Tum demum vltro cum Ph. 3 Dicere non cõstitu. *Q.d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p. 5 De vtrisque ment. 6 Regnator. *Vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & alijs in locis.*
7 *Vel*, Alios subactos, *siue* (subiugatos) pendere sibi tributum coegit. 8 Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit. 9 *Subaudi* *statue eandem interpretationem quam paulo ante.*

χ. Ἄργων. ἀπόγονος ὁ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. " Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον " Ἄργωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τοῦ ὁ δῆμος Λυδὸς ἐκλήθη ὁ πᾶς ἔθνος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. παρὰ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ὑπεξαφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ὑπὲρ δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δέ, ἐνόμιζε ἑωυτῷ (εἶχε γὰρ) γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥς τε δὴ ταύτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν ἀρχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ " πρωτοδαμέστερα τῶν πρηγμάτων ἐπέτρεπε ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ κακῶς ἔσεσθαι) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποιέειν ὅκως ἐκείνην θηήσεαι γυμνήν. ὁ δέ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, ἵνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δεῖνα δὴ τὴν ἐμὴν θηήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἓν τόδε ἐστί, " τὴν ἑωυτοῦ σκοπεῖν. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην ὑπερφέρειν (εἶχε γὰρ) πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, " ἀρρωδέων μή τι ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ " ἀμείβεται τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμέ, ὡς σέο " πειρώμενον λέγω λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμήν, μή τι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτως ὥς τε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφλεῖσαν τοὐμόν. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης θήσω. μετὰ δὲ ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς " κοίτην.

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarũ primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnauerãt, fuissent oriũdi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [1] succedentes Heraclidæ, imperium ex oracvlo adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idq; per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, vsque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candau- VIII. les vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium feminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filiũ, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, [2] eoque ministro in rebus magis arduis vtebatur) speciem vxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse nanque erat ei male euenire) inquit his verbis, Gyges, [3] neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me iubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominib⁹ sunt honesta excogitata, [4] vnde discere debemus: ex quibus hoc vnũ est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse feminarum omnium speciosissimam, teq; oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges IX. repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: caue timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [5] sic ego machinabor, vt illa ne deprehẽdere quidẽ possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundũ fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus, aderit & vxor mea in cubiculum: iuxta cuius introitum

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Vnde discere oportet. Q. d. *Iam olim compertum fuit quanam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. Vnum autem eorum est.* 5 Tali artificio vtar, vt.

sella

sella posita est, super quam vestes illa (vt quamque exuet) reponet, sese per multum otium spectandam præbens: quæ quum à sella cubitum perget, [1] ostendens inuicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges igitur, vbi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, postea quam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit: statimque post & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, vbi auersa fuit illa cubitum vadens, ipse è loco prorepens foras abiit: & inter exeundū à muliere conspectus est. [2] Hæc, vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciscī. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, magno probro est etiam virum conspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentium tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginā concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [3] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere. Aut enim me paritet ac regnum Lydorum habe, vbi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [4] posthac scias quę te scire non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit vt ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis inuitū ad herum meum occidendū, age, audiam quo pacto illū adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit vnde ille me nudam ostendit. in sopitum autem impetus dabitur. Posteaquā igitur insidias instruxerunt,

ἐσόδου θρόνος· ὅπῃ τοῦτον τὸν ἰμαλιὸν καὶ ἐν ἕ- cc
κασον ἐκδιδύουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίην πολ- cc
λὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δ' ἀπὸ τοῦ cc
θρόνου στείχῃ ὅπῃ τὴν θύρην, καὶ νόῳ τε αὐτῆς cc
ἧσσον, σοὶ μελέτω ὅκως μή σε ὄψεται ἰόν- cc
τα ἔμπροσθεν τῶν θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἐδύνα- cc
το ἀλαφυγέειν, ἕτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ
ἐδόκεεν ὥρη τε κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴ-
κημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐλίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή.
ἐσελθούσης δὲ καὶ τιθείσης τὰ εἵματα ἐθήητο ὁ Γύ-
γης. ὡς δὲ κατὰ νόον ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναι-
κὸς ἐς τὴν κοίτην, ἐκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ
γυνὴ ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ γρ. ἐπέθεκε
τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰσχυνθεῖσα, ὅτε ἐδό-
ξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχουσα ἀμύνασθαι τὸν Κανδαύ-
λεα. πάρα γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ πᾶσι
τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἀνδρὸς ὀφθῆναι
γυμνόν, αἰσχύνης μεγάλης φέρει. Τότε μὲν γρ. ἐσιδεῖν
δὴ οὕτως, σιγῇ ἐν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχε· ὡς γρ. ἦγε.
ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλι-
στα ἑωρα πιστοὺς ἑωυτῇ ἐπιμιξ ποιησαμένη,
ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτίκα τῶν
πρηχθέντων ὑπίσω θαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐνθεῦ
γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν.
ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν cc
τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, cc
ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα cc
ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυ- cc
δῶν, ἢ αὐτίκα σε αὐτὸν οὕτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς cc
ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τὰ λοιπὰ ἴ- cc
δῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βου- cc γρ. βουλεύσαντα
λευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν θη- cc γρ. θεήσαντα
σάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομίζομεν. ὁ δὲ
Γύγης τέως μὲν ἀπεθώυμαζε τὰ λεχθέντα· με-
τὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν δεινῇ-
ναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ἑώρα
ἀναγκαίως ἀληθέως προκειμένῳ, ἢ τὸν δεσπότεα
ἀποκτεῖναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνων ἀπόλλυσθαι. αἱ- γρ. ἀπολλέσθαι,
ρέεται αὐτὸς τὸν ἐκείνην. ἐπειρώτα δὴ λέγων τά- ναι,
δε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτεί- cc
νειν, σὸν ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ cc
ὁπιχειρήσωμεν αὐτόν. ἡ δ', ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ cc
τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὁθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐ- cc
μὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμένῳ δέ οἱ ἡ ὁπιχεί- cc
ρησις ἔσται. Ὡς δὲ ἧρτυσαν τὴν ὁπιβουλήν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti, 2 *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse. 3 Nunc quum duæ viæ in tua sint potestate, G. 4 Posthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μέλλοντα τὸν Γύγην, οὐδὲ ⓐ ἐκ τοῦ παραυτίκα ἐκφεύγειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς ⓦ θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μὲν καὶ ἐκείνη, ἐπεὰν δοκήσῃ ἀρχήσιον δόξαν, καὶ ταχὺ ἔκρυψε ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπαείσεισί τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τῷ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γνώμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐμνήσθη. Ἔσχε δὴ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκράτυνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἐνόπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τοῦτο οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ ⓐ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνείλε τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τὸν δὲ μύθοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς ⓦ τέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου δὲ ἕνεκα Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον ⓐ Μερμνάδαι, τὸν Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλείσια ἐν Δελφοῖσι πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε, ἀλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἀξιον ἔχει ἐστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑστᾶσι δ' οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἐχοντες τριήκοντα τάλαντα. ἀληθείῃ δὲ λόγῳ χρεωμένοισι οὐ Κορινθίων τοῦτο τὸ δῆμου ἐστὶν ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὕτω δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ Μίδεω ⓦ Γορδίεω, ⓦ Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιληίον θρόνον, ἐς ⓦ πρόκειται θεώμενον ἐστὶ καλλίζωον ἐόντα ἀξιοθήητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος ἔστι ἐν θησαυρῷ ⓐ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς ἔστι καὶ ὁ ἄργυρος τὸ ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ἐπὶ τοῦ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μέν νυν ἐς ἔτη τρία ἐπὶ τε ἦρξεν, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε· ἀλλ' ὅδεν γε μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ δηλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox aduenit, Gyges[1] nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Candaulem perimere. mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, vxoreque eius & regno potitus est.[2] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges XIII & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, si oraculum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oracculo Gyges ita regnauit. [3] Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis esse venturam. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges vllius momenti fecerũt, priusquam exitu comprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyranni- XIV dem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges,[4] tyrannide occupata, Delphos donaria misit non pauca, [5] vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi nouimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rem spectaculo dignam:[6] quod tribunal eodẽ quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quum duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidem nos,

1 Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per. 2 Cuius, *videlicet*, *Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus. ¶ ARDYIS autem eius filii faciemus mentionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [1] Sardium tyrãnidem obtinente, Cimmetii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quum autem vn-
XVI dequinquaginta regnasset annos, successit SADYATTES Ardyis filius, regnauitque annis duodecim. Sadyattæ successit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriosque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [2] Vnde non quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edi-
XVII dit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc trãsgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusq; regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus non esset hosti illic considere. Ædificia autem idcirco Ly-
dus non excidebat, [3] vt & Milesii habentes vnde procederent, humum sererent colerentque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus ha-
XVIII beret aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [4] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limencio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius commemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: red-

παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες. Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὴ Πριηνέας τε εἷλε, καὶ ἐς Μίλητον τε ἐστράτευσε. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ὑπὸ νομάδων Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδιος πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δέ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηιόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ πρὸς πολλῷ· ἔσφηλε μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μι-
λησίοισι, παρὰ δεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα ἐστράτευε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρῷ οὔτε κατέβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέ- κατα,
σπα, ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥς τε ἐς ἔδρης μὴ ἑζομένου τοῦ στρατοῦ ἔργον τὴν στρατὴν. τὰς δὲ οἰκίας ὑπὸ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· ἀνδρῶν γὰρ, οἰκείων ἐργαζομένων, ἔτι οὐκ ἂν σίνεσθαι ἐδόκεον.

Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώμασι μεγάλα διαφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἐπὶ Λυδῶν ἦρχε, ὁ δὲ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιὴν (Σαδυάττης γὰρ ἦν καὶ ὁ πόλεμον ἐν ὠσὶ φας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπίλοιπα τοῖσι ἐξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς παρὰ δεξάμενος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε σπουδῇ μεγάλῃ. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ

1 Sardium regno potiente. 2 Vnde non cum eo quem optabat exitu discessit. 3 Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum, &c. 4 Duas ingentes clades acc-

ὅμοιον αὐτὰ ποιδιδόντες ἐπεμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιέφερον. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήϊον ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνεφέρετο τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἐνέπρησε τὸ λήϊον ἀνεμος βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ὀπίσω πεσόντα Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τὸ πρῶτον μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δέ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ γενομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὴ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφοὶ οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τύχῃσι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα θεοξείνου τῷ τότε Μιλήτου τυράννου βουλόμενον ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αἴ τι προσεδέετο παρὰ θεοῦ βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αἰ τὸν νηὸν οἰκοδομέῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἰών· Θρασύβουλος δὲ σαφέως πρόπυστος πρήγματα λόγῳ, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἐὼν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἐνθρωπήϊος καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον ἅπαντα συναγείρας ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῇδε εἵνεκα, ὅκως αἰ δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδήϊος, ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν δυπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἴδεν τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐλθὼν ἢ διαλλαγήν. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τελεωθὲν ἐς τὸ ἔσχατον κακῶν, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem [1] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [2] valido vigente vento, celerrime peruaserunt Mineruæ templum, cognomine Assesię, quo incendio templum deflagrauit. [3] Neq; vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine sciscitatũ, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassent. Ita actum esse [4] ego Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periandrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditũ, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [5] Milesiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum vt aliquid prospiciendo sibi consuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorant. Alyattes autem, vbi hæc ipsi nunciata sunt, confestim caduceatores Miletũ mittit, ad ineundas cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dum templum ædificaretur. [6] Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem plane persenserat, noratque quidnam Alyattes facere statuisset) huiuscemodi rem machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitq; Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarent, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasybuloque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore audiebat

XIX. XX. XXI. XXII.

1 Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc ei ipso tempore consideratu digna visa est. 4 Ego ex Delphis audiui. 5 Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thras. *sequendo præcedentia.*

contra-

contratia atq; ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conuentum eſt vt mutuo hoſpites eſſent ac ſocii: proque vno duo delubra apud Aſſeſum ædificauit. Alyattes ipſe ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita habuere. ¶ Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Leſbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe euectum, qui erat citharœdorum ſui ſæculi nulli ſecundus: quique primus hominũ quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionem ferunt quum permultum temporis triuiſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque nauigare: rurſuſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum [1] reuerti: &, quum profecturus Tarento eſſet, quia, nullis magis quam Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, [2] iſtos Arioni inſidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas iuſſiſſe vt aut ſibi manus inferret, vt ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc [3] difficultatem redactum, obſecraſſe vt quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtãtemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (inuaſerat enim eos libido audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorẽ) è puppe in mediam nauem conceſſiſſe. Illum, induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: coque decantato, ſeſe, vt erat ornatus, in mare ieciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthum: illum vero aiũt à delphino exceptum, Tęnaron fuiſſe tranſuectum: & quum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, ne quò prodiret: ceterum curauiſſe

XIX. XXIII. XXIV. XX.

τὸν ἀνδρίοις λόγοις ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δέ, ἥ τε Δελφικὴ σφι ἐγίνετο, ἐπ' ὥτε ξείνοις δηλήσοισι εἰ καὶ ξυμμάχοις· καὶ δύο τε αὐτοῖ ἐνὸς νηὸς τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέης. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν θεὸν Μιλησίοις τε καὶ Θρασυβούλου πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔχει. Περίανδρος δὲ ὦν Κυψέλου παῖς, ἦν δὲ ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θαῦμα μέγιστον παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἀξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυράμβου, τοῦτον αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ· τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τὸ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πίστιν θέντα δὲ μάλιστα μὲν ἀνδράσι Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δέ, συνιέντα τοῦτο, λιτέσθαι, χρήματα μὲν παρεόντα σφι, ψυχὴν δὲ παρὰ σφῶν αἰτεόμενον. οὐκων δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν. ὡς δὲ ταῦτα ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παρακαιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, παρεῖδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ ς' αὐτὰ ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα· ἀείσας δὲ, ἵνα δεκέτο ἑωυτὸν κατερχόμενα. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δέ, ἐνδυόμενα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, ς' αὐτὰ ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὀρθιον. τελευτήσαντος δὲ τοῦ νόμου, ῥῖψαι μὲν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺν μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δέ, δελφῖνα λέγουσι ὑποδεξάμενα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μεπέντα, ἀναμένων δὲ

1 *Hic immo eſt potius* retro, *vel* retrorſum. 2 Iſtos machinatos eſſe vt Arione deturbato, pec. 3 Conſilii inopiam.

ἔχειν τὴν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν διὰ πρηστοσύνας λίποιεν ἐν Τάραντι, ὑπεφαίνησάν σφι δὲν Ἀρίονα, ὡσπερ ἔχων ἐξεπίστησε καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονος ἔστι ἀνάθημα χάλκεον ὐ μέγα ὑπὸ Ταινάρῳ, ὑπὸ Δελφῖνος ἐπεὼν αὐ[1]θρωπος. Ἀλυάττης ὁ Λυδὸς ὃν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείχας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος ἐὼν τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ σταθμὸν σιδήρεον κολλητὸν, θηητὸν ἄξιον ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσεράκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ χοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ σταδίοισι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ὑπιφέρων, τοῖσι μὲν ἐδοκέε μείζονας παροινήσειν, μείζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαύλα ὑπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα καὶ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες καλεσπάφαλοι ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, ὁ δὲ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ὑπερφέρειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, καὶ ὑ, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. Εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίῃ, ἐς Σάρδις τε καὶ σέ ἐκόντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἴθε γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ὑπὲρ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ὑπὲρ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, ὡσεὶ εὐμενέως μοι φαίνεαι βούλεσθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας δὲ εἰ δοκέεις βούλεσθαι ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionẽ apparuisse eodẽ quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod conuicti inficiarẽtur. Hęc Corinthii ac Lesbii aiunt, extatque apud Tænarum [1] ingens Arionis ex ære donariũ, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secũdus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia quæ sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium compactionem ferri excogitauit. ¶ Defuncto Alyatte, succes- XXVI.
sit in regno CROESVS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Ephesiis bellum intulit. Vnde Ephesii ab eo obsessi, vrbem Dianæ donarunt, fune ex æde Dianę ad murũ alligato. Est autem inter veterem vrbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum interuallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero carptim singulos Ionum Æolumq;, alias in alios caussas prætendens, vt in quosque maximas reperire poterat: in quosdam etiam friuola causatus. Po- XXVII.
stea vero quam Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, tum constituit ædificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito essent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum se Sardis contulisset, interrogatum à Crœso numquid apud Græciam noui esset: respondisse quod illum à compingenda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, [2] decem millia equorum coemerunt, habentes in animo aduersus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœsum vera loqui ratum, dixisse, Vtinam dent dii hanc insulanis mentem Lydos inuadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixisse, videris mihi, ô rex, cupide vota facturus vt insulanos in continente adipiscaris equitãtes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes [3] quam, simulac audierint constitu-

1 *Legit* μίγα, *non* ὐ μίγα, *id est*, non magnum. *Deinde omittitur* αὐθρωπος, *id est*, homo, *post* sedens. *Nisi quis malit*, delphino insidens homo. 2 *Vel*, Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audiuerunt const.

isse

isse te aduersus se classem ædificare, vt nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente [1] tibi adiecisti, vlciscantur? [2] Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquã scite dixisse) ab ędificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII. Interiecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios ceteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX. ¶ His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges iubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per caussam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos seruandas quas ipsis Solon

XXX. condidisset. Harum itaque legum ac cõtemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum peruenisset, hospitaliter in regiã à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, iussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; [3] discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit suscitandi ex te [4] ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita scisitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed vt res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ὅτι σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν cc
Ἕλλησι Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα τῷ ἐπ' ἐκείνῳ cc χ. ἀρᾶσθαι
τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων ζημίωσιν γένωνται σε, τοὺς σὺ cc
δουλώσας ἔχεις; κάρτα τε ἐδόκεε Κροῖσον τῷ ὑπο-
λόγῳ χρᾶσθαι (πρὸς σοφὸν γὰρ δόξαν λέγειν) εὖ εἰ-
βουλεύσθαι, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω τοῖ-
σι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίλιον συνεθήκα-
το. Χρόνου δὲ ὑπερμηνέος, καὶ κατεστραμμέ-
νων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰ-
κημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς
ἄλλους πάντας τοὺς ἐωυτῷ εἶχε καταστρεψάμε-
νος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί,
Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆ-
κες, καὶ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἴωνες, Δω-
ριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων
δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυ-
δοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμάζουσας πλού-
τῳ ἄλλοι τε καὶ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφιστάς,
οἳ τότε ἕκαστον ἐπύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκα-
στος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀ-
νὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσα-
σι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, πρόφασιν ἐκ-
είης προφάσιος ἐκπλώσας, ἵνα μή δή τινα τῶν
νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ ἐκ
οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ
μεγάλοισι κατέχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νό-
μοισι τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτὸς δὴ χ. ὧν δὲ τύ-
ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων ταν, ἢ τὸ
εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ θ. ἐκδη. εἰδὼς
δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος εἰπόντος.
δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροί-
σου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύ-
σαντος Κροίσου, τοὺς Σόλωνα θεραπόντες περιῆ-
γον κατὰ θησαυρούς, ἐπεδείκνυον πάντα χ. ἐπιδεῖξαι
ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θηησάμενον δέ μιν κατὰ νυσαν.
πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς εἶκε χ. πάντα ἢ
κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξείνε Ἀ- σκεψ.
θηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται cc
πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς cc
φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελή- cc
λυθας· νῦν ὦν ἵμερος ἐπείρεταί με ἐπῆλθέ σε, cc
εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλ-
πίζων εἶναι) ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, τάδε ἐπη-
ρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ
ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον cc

1 In seruitutem redegisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel.* His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui* ὑπολόγῳ *esset pro* λόγῳ. 3 Vagam peregrinationem (*proprie* vagationem) quam, vtpote philosophari volens multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας ὁ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἰ-
» ρετο ὅτις τε φέως, Κοίη δὶ κείνεις Τέλλον εἶ) ὀλβι-
» ώτατον; ὁ δ' εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πολιος εὖ
» ἠκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶ-
» δε ἅπασι τέκνα ἐκγεγονότα, καὶ πάντα ἐμμεί-
» νανταἐς τοῦτο δ' τῦ βίου εὖ ἐκοντί, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν,
» τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γενο-
» μένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγεί-
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
8 » τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καὶ μιν Ἀθηναῖ- 10
» οι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτῆ τῆ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμη-
» σαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ πρῶτα τὸν Τέλλον προετρέ-
» ψατο ὁ Σόλων εἰπεῖν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ
» ὄλβια, ἐπηρώτα ἥντινα δευτέρην μετ' ἐκεῖνον ἴδοι·
» δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε
» Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος
» Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τού-
» τῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφό-
» τεροι ὁμοίως ἦσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐ-
» ούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ ἔδεε πάντως 20
» τὼ μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν·
» οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν
» ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ ἡ νεηνίαι, ὑπο-
» δυντες αὐτοὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν, εἵλκον τὸν
» ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μή-
» τηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσερεσκονταδρα-
» χομίσαντες, ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι
» ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύρεος,
» τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε
» ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τε- 30
» θνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περι-
» στάντες ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὴν ῥώμην· αἱ
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷον τέκνων ἐ-
» κύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔρ-
» γῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, εὔ-
» χετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέ-
» κνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν
» θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστον ἐστί. μετὰ τοῦ-
» τὴν δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθη-
» σαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεη- 40
» νίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔ-
» σχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμε-
» νοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
» γενομένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευ-
» τερεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ἀνερρῖθείς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filij fuerunt honeſti & boni, [1] eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantũ in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimã oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tel- XXXI.
lo ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundũ ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturũ. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hique boues ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum ſubeuntes, plauſtrũ pertraxerũt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus iudicauit, Satius homini eſſe mori quam viuere. Nam quum circunſtantes Argiui, laudibus tollerent, viri quidem, cõſilium filiorum: feminæ vero, matrem eorum, quòd talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam vt Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, vbi ſacrificarunt epulatíque ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, nõ ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argiui factas, apud Delphos collocarunt. Et his qui- XXXII.
dem Solon ſecũdas beatitudinis partes attribuit. [2] Crœſus autem conturbatus,

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, coſque, &c. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus, *vel*, in iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à te deiicitur in nihilum noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe gnarum omne numen inuidum eſſe & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerãtur multa quę nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito. [1] Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, vt tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient trigintaquinque, dies autem ex his mẽſibus mille [2] quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero viginti ſex millia ducentiquinquaginta, [3] nullus prorſus qualem alius tem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominũ rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui [4] diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquã locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, ſed nõ beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt: [5] hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine; quod malorum expers, quod bonorum liberorum parẽs, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoq; ſuũ rectè obierit, is eſt (quẽquęris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

Εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ ἡμετέρη εὐδαιμονίη ὕπωι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε καὶ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχώδες, ἐπειρωτᾶς ἀνθρηίων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ὄστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρήιῳ τῷ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέξονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὺς ἑτεωνυμίωι μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμπαίνωσι τῷ γινόμεθα ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν τῷ δὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸν αὐτὸν οὐδένα ὅμοιον ποιήσασα πρῆγμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ὄστις ἀνθρωπός συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρέο με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός ὄστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτήσαντα τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι πρὸς ἑνὶ τοῦ εὐτυχέος μούνοισι· οὗτος δέ, τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μέν, ἐπιθυμίας ἐκτελέσαι, καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι, δυνατώτερος· ὁ δέ, τοῖσι δὴ πρόσεχε ἐκείνου, ἄτῃσι μὲν καὶ ἐπιθυμίῃσι οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπῴκικε. ἄπειρος δέ ὄστι, ἀνύστος, ἀπαθὴς κακέων, εὔπαις, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, ἔστ' ἐκεῖνος, ὃν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ὄστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρηπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum vnum eſſe quam alterum vnum menſe maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menſ.
2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Vſuit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere nõ ita poteſt vt ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, felix ſobole, & formoſus.

» νατόν ἐστι· ὥσταρ χώρη σύδεμίη καταρκέει πάντα
» ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ
» ἐπιδέεται· ἡ δ' ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, ἄριστη αὕτη. ὡς
» δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν σύδὲν αὐτάρκες ἐστί. τὸ μὲν
» γὰρ ἔχει, τοῦδε δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὖ τέων πλεῖ-
» στα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ βιοτὴν εὐ-
» κταίως, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ὦ
» βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ
» πάντων χρημάτων τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται. πολ-
» λοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, πρόρριζος ἀ- 10
νέτρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἄχαρις ἦν ἅτε ἐχαρίζετο, ἅτε λόγου μὲν ποιησάμενος σύδενός, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν πάντων χρημάτων ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε Κροῖσον νέμεσις μεγάλη (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν τῷ παιδί. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν 20 τὸν μὲν ἑτέρω διέφθαρτο (ἰὼν γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πρῶτα φέρετο. οὔνομα δὲ ἦν τῷ Ἀτυς. τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἄτυν σημῆνε τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἐξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθὼς δὲ περ ἐπιτηδέειν μιν τῶν Λυδῶν, στρατηγέειν τε ἐπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δόρατα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώ- 30
χ. σωιέη κε, νων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τι ἢ χρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐγένετο δὲ ἢ ἐν χερσὶ τῶν παιδῶν τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος. καὶ οὐ καθαρὰς χεῖρας ἐών, φρυξὶ μὲν ἦλθε, ἀλλόεις δὲ τῶν βασιλητέων. παρῆν δὲ ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαροῦ ἐδέετο ἐπικυρῆσαι. Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ σφι καθάρσιος παρὰ τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπειρώτα ὁκόθεν τε καὶ τίς 40
» εἴη. λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε ἐών, καὶ κόθεν τὸν Φρυ-
» γίης ἦκων, ἐπίστιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυ-
» ναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορ-
» δίεω μὲν τοῦ Μίδεω ἐκγεγαὼς εἰμὶ πατήρ, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec vna regio cuncta sibi ipsi subpeditat: sed aliud habens, alio indiget: quę tamen habet plurima, ea est optima. quemadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, [1] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitū, quò sit euasura: quoniam multos deus, quibus [2] fortunas suppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque vllius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: saneque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, iuberet omnium rerum inspicere exitum. ¶ Post abitum Solonis ingens deorū indignatio Crœsum excepit, quod (vt coniicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœso liberi duo: quorum alter [3] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaq; Atym Crœso significat somnium, fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio vxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & hastas, omniaque huiusce modi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniisset, ex rituque domestico, vt sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiauit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Vbi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quē ille respondit, [3] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine

xxxiii xxxiv xxxv

1 Is (meo quidem iudicio) dignus est, ô rex, qui nomen illud ferat. *scribendo* ὦ βασιλεῦ, *pro* ὦ βασιλές. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corpopis laboraba t: erat enim surdus: 4 Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. *Sic etiam in sequentibus.*

Adrastus:

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudēs interemi, adſum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœſus autē inuicem ad eū his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos veniſti: hīc in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Iſtam porro calamitatem quamleuiſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus xxxvi apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera peruaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperāt. Ad extremum igitur miſſis ad Crœſum nunciis ita dixere, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes, interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus vt nobiſcum filium tuum ac delectos iuuenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Crœſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Filii quidē mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt nouus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vna mittam, mandaboque euntibus vt promptiſſime vobiſcū xxxvii belluam de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius verbis quum contenti [1] non eſſent Myſii, interuenit Crœſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Crœſo negante cùm illis miſſurum ſe filium, hęc inquit ad eū adoleſcens, [2] Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum vtroque nunc excluſum me tenes; nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora xxxiix iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quod ignauiam, neque quod aliud quippiam inuucundum

Ἄδρηστος. φονεύσας ὁ ἀδελφεὸν ἐμεωυτῦ ἀέκων παρείμι, ὀξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἐκγενὸς ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενός, μένων ἐν ἡμετέροις. συμφορὴν μὲν μετρίην ὁ ταύτην ὡς κουφοτάτα φέρων, κερδανέεις πολλόν. ὁ μὲν δὴ διαιταν εἶχε ἐν Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος ὁ ἐξ ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπαθον δὲ σφεῖς αὐτούς. τέλος δέ, ἀπικόμενοι ἄγγελοι Κροῖσον τὸν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς μὲν μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐλεεῖν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σεο, παῖδά τε καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κυνὰς συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξελόμεν ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἐλεγέσφι τάδε, Παιδὸς μὲν περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταύτῃ μέλει.) Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ προσελθοῦσι τοῖσι ἰοῦσι, εἴ ὡς προθυμοτάτοισι σινέξελειν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποδεξαμένων δὲ τούτοισι τοῖσι Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τὴν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ πάλαι ἄριστα πρότερόν κοτε καὶ γλυκύτατα ἡμῖν ἦεν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλῄσας ἔχεις, οὔτε τινα δειλίην μοι παρεὶς ὁρᾶν, οὔτε ἀγυμνάσιον. νῦν τε τεοῖσι μέ χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖός μέν τις τοῖσι πολιήτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δ' ἐκείνῃ δόξῃ ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τοὺς θήρας, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅκως μοι ἄμεινον ἐστὶ ταῦτα ὧδε ποιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι

1 *Legit* ἐπιχειρησίαν. *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & ſi primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque iſtorum excl:

» παιδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ἐνείρου
» ὀπτὼ ὕπνῳ ἐπιστᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐστὶ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. φεῦς ὦν
» τὴν ὄψιν ταύτην, τήν τε γάμον τοι τόνδε ἔσπευσα,
» καὶ ὅτι τὰ προσλαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω,
» φυλακὴν ἔχων εἰκὼς δυνάμιν ὅτι τε ἐμῆς σε
χ. ἔτι » ζωῆς ἀμείνονα." εἷς γάρ μοι μοιρίδιος τυγχά-
» νεις ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν
» ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε
» ὄψιν τοιαύτην, φρονέειν ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. τὸ δὲ οὐ
» μαντάνῃ, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιον
» ἐστὶ φράζειν. φὴς τοι τὸ ὄνειρον· ἐστὸ αἰχμῆς σιδη-
» ρέης φανεῖσά μιν τελευτήσειν· ὑὸς δὲ χεῖρας μὲν οὐκ εἶσι
» χεῖρες, χοίνη δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, τίνα σὺ φοβέαι; εἰ μὲν
» γὰρ ἐστὸ ὀδόντας τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου
» τευός, τι τούτῳ ἔοικε, χρεὼν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις·
» νεῦ δὲ ἐστὸ αἰχμῆς. ἐπείτε ὦν οὐ φεῦς ἀνδράσι
» ἡμῖν ἐς μάχην, μέθες με. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἔστι τῇ μενικᾶς γνώμῃ ἀπο-
» φαίνων τὸ ἐνύπνιον. ὃς ὦν νενικημένος ἐστὸ
» σέο, μεταγνώσκω, μέλλημι τέ σε ἰέναι ὅτι τὴν ἄ-
» γρην. Εἰπὰς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπε-
» ται τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπιγμένῳ δὲ τὸν λέγει
» τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ τοιῇδε περιπεπλεγμένον, οὐ-
» χαίρω τι τοι οὐκ ὀνειδίζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑπο-
» δεξάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν
» ὧν (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ τοιήσαντος ἐς σέ,
» χρηστοῖσι με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ-
» μοῦ χρῄζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή τι-
» νες καὶ ὁδὸν κλῶπες κακὸν ὁκοῖοί τινες δηλήσωνται φανέ-
» ωσι ὑμῖν. φεῦς δὲ τοῦτο, καὶ σέ τοι χρεών ἐστι ἰέναι
χ. ἐπολαμπρύνεται ἔνθα " ἐπολαμπρυνέων τοῖσι ἔργοισι. πατρώ-
» ιόν τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ ἐστὶ ῥώμην τοι ἔνι ἀφ' ἧς.
» Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
» ἐγώγε οὐκ ἂν ἦια ἐς ἆεθλον τοιόνδε· (οὔτε γὰρ
» συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμήλικας
» εὖ φρονέοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα) πολ-
» λαχῇ τε ἀνίσχον ἐμεωυτόν· νῦν δ' ἐπείτε σὺ ἀπεύ-
» δεις, καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι
» χρηστοῖσι)· ποιέων εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖδά τε σόν, τὸν
» δεδεγμένου φυλάσσειν ἀπήμονα, τόν φυλάσσοντος,
» εἵνεκεν φεῦς δόκα τοι ἀπόνως ἥσειν. Τοιούτοισι ἐ-
» πείτε ἔσται ἀμείψασθαι Κροῖσον, ἦισι μὲν ταῦτα δέ-
» κτυμένοι λοχαγοί τε νεηνίαι τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc fa-
cio: sed visum quod in somnis mihi
oblatum est, dixit te breuis æui futu-
rum: quippe ferrea periturum cuspi-
de. Cuius visi gratia & has maturaui nu-
ptias, nec ad ea quæ suscipiuntur, dimit-
to, obseruans siquo pacto queam te,
dum viuo, à clade subtrahere. Filius e-
nim mihi vnicus es. nanque alterum au-
ribus captum pro nullo existimo. Ad XXXIX
quem vicissim adolescens, Pater, in-
quit, tibi equidem ignosco agenti circa
me custodiam, qui talem videris vi-
sionem: verum tu illam non probè
percipis: quam (quoniam te latet) æ-
quum est me tibi interpretari. Ais ti-
bi somnum ostendisse, me ferrea peri-
turum cuspide. At vero quænam ma-
nus sunt, quæve cuspis ferrea quam tu
pertimescas? Nam si dente dixisset aut
aliquo huius simili periturum me, debe
res facere quæ facis: nunc autem dixit,
cuspide. Quare quum non sit nobis pu-
gna cum viris, ire me sinas. Et Crœsus, XL
Euincis me, inquit, fili ista loquens de
somnio intelligendo. Quapropter, vt
abs te victus, muto sententiam, & tibi
veniam do eundi ad venationem. Hæc XLI
loquutus Crœsus, Adrastum Phrygem
accersit, eique, vbi adfuit, talia inquit,
Ego te Adraste [1] calamitate præditum
(non ingrato tibi hæc exprobro) expia-
ui, & receptum domi habeo, omnem
suppeditans sumptū: nunc ergo de me,
qui prior de te bene meritus sum, de-
bes inuicem bene mereri. Custodem te
opus est esse filii mei, venatum profici-
scentis, nequi inter viam occulti grassa-
tores in vestram perniciem prodeant.
Ad hæc, tua interest eò te ire vbi splen-
dor ex rebus gestis paratur: quod tibi
paternum est: & præterea tibi robur
adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô XLII
rex, in istud certamen alioqui non
pergerem: quem tali calamitate affe-
ctum, nefas est ad æquales se conferre
fortunatos, [2] aut velle inter eos ades-
se. & frequenter meipsum continui:
nunc tamē quoniam tibi hoc in animo
est, cui gratificari debeo & gratiam re-
ferre pro beneficiis, istud exequi para-
tus sum: filiumque tuum, quem me
custodire iubes, expecta incolumē re-
diturum [3] custodis caussa. Postea- XLIII
quam his verbis Adrastus Crœso re-
spondit, mox instructi viris delectis, iuuenibusque & canibus, discedunt. Qui vbi ad

1 Calamitate perculsum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea est voluntas.
3 Quod ad custodem attinet.

mon-

montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum iaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Cræſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni impleuit. Quod factum quidam Cræſo nunciaturus cucurrit, peruenienſque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Cræſus autem morte XLIV filii perturbatus, eò grauius eam ferebat quòd is eum neciſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergrauiter cladem ſuam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. [1] Inuocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hoſpitalem quidem, quod quum domum excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem vero, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maxi- XLV. mum hoſtem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadauer, ſeſe Cræſo tradebat manus protendens, iubenſque vt ſe ſuper cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi viuendum amplius non eſſe. Hæc Cræſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit, Habeo abs te hoſpes omnem ſatisfactionem, quoniam teipſum morte condemnas. Neq; vero tu huius mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui iampridem mihi ventura ſignificauit. Cræſus ergo filium pro dignitate ſepeliuit. Adraſtus autem [2] Midæ filius, Gordij nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi ſilentium hominum fuit, ad ſepulcrum, [3] ignoſcentibus ei hominibus ob quę ipſe grauiſſime afflictabatur, ſeſe ſuper buſtum transfodit. ¶ Porro Cræſus, filio XLVI orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [4] Quem luctum poſtea finiuit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata, & res Perſarum

κόμενοι δὲ ἐς Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· διεύροντες δὲ, καὶ περισάντες αὖλις κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος αὖλις δὴ ὁ καθαρθεὶς φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀχνυμένῳ τὸν σιῶ, τὸ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τὸ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, δηλέτλησε τὸ ὀνείρου τὸ φήμιμ. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τῷ τε μάχλῳ καὶ τὸ παιδὸς μόρον ἐσήμαινέ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τὸ παιδὸς σωτεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε αὖλις φόνου· καθήρας περ ἐκεῖνος ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τὸ ξείνου πεπονθὼς εἴη· ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιον τε καὶ ἑταιρήιον, αὖλις τὸν τὸν ὀνομάζων θεόν· μὲν ἑταιρήιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑπεδέξατο ξεῖνον, φονέα τὸ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δείσιος πολεμιώτατον.

Παρῆσαν δὲ μετὰ τῶν οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ ἔμπροσθε τὸ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικαταφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τέ τε προτέρου ἑωυτὸ συμφορῆ, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάρσιον ἀπολωλεκὼς εἴη· δὲ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὖλις, Ἔχω δή σου πᾶσαν τιμωρίην, ἐπεὶ σεωυτὸν καταδικάζεις θάνατον. Εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἄκων ὀξέργασαι· ἀλλά τεῳ θεῶν τῶν τις, ὃς μοι καὶ πάλαι προεσήμηνε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἐωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, ἦν δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ νομένος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο, ἐπὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τ' αὖλις εἰδεκακὸν βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐπικαταφάξας τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ὅτι δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος, μετὰ δὲ ἤρα Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

1 Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans. 2 *Legit* ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, *vt in præcedentibus.* 3 Seſe exiſtimans omnium hominum quos vnquam vidiſſet, eſſe miſerrimum, ſeipſum ſup. 4 Poſtea vero Aſtyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambyſæ filio ſublatus, Cræſi luctum inhibuit, eumque in ſolicitudinem coniecit quomodo poſſet, priuſquam Perſæ —

ἀυξομένην, πένητος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέ-
χ. μεγάλως εἶναι θυμὸν ποιεῖ
νικε δ' ἐς φρόνησιν, εἰκὼς δυνατὸν, πρὶν μεγάλως
ἦμεν τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξομε-
νην δύναμιν. μετὰ ταῦτα δὴ ἐνοήσατο τοιῆδε ἀν-
θρώπους πειρήσασθαι τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι,
χ. τῶν ἐν Λιβύῃ καὶ τὸ ἐν Λιβύῃ. διαπέμψας ἄλλους ἄλλοσε ἔπεμπε,
χ. τοὺς Φ. τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέ-
ων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο τῇδέ
τε Ἀμφιαράου καὶ τῇδε Τροφωνίου· οἱ δὲ, τὴν Μιλη-
σίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ
μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖ-
σος. Λιβύης δὲ τῇδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους
χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντη-
ίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τε ἀληθείην εὑρε-
θείη, ἐπείρητο σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχω-
ρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ
τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε ἐς τὴν δοκιμασίην τῶν
χρηστηρίων. ἀπὸ τῆς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρ-
δίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον
ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπη-
ρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς
Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅσα δὲ ἂν ἐκεῖσε τῶν χρη-
στηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν πρὸς
χ. τὸ ἐωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων θεσπί-
σοι, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλ-
θον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον τὸ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ
θεῷ, καὶ ἐπηρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑ-
ξαμέτρῳ τούτῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θα-
λάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
χ. κραταιπε- Ὀδμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρινὸς ὀξέα χελώνης
ρόπτου Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγρα-
ψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ
ἄλλοι οἱ ἐσπεμφθέντες ἀπῆσαν φέροντες τὰς
12 χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἐκάστα ἀναπτύσσων
ἐπῶρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ ἐν οὐδὲν ἐπεσ-
ήνειτο μιν ὁ γνώμης, ὡς δὲ ἐν Δελφοῖσι ἤκουσε, αὐτίκα ἐπε-
βύχετό τε καὶ ἐπεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαν-
τήιον δὲ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι ἐξεῦρε τὰ αὐτὸς ἐποίη-
σε. ἐπείτε γὰρ δὴ διέπεμψε τοὺς τὰ χρηστήρια
τοῦτο θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κατεϊλημένην τῶν ἡμερέων,
χ. ἐμηχανᾶτο μηχανήσατο τοιάδε· ὀπινοήσας τὰ ἐδύνατο ἐμηχανέετο
ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos,[1] quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Crœsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque XLVII ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes,[2] quotidie oraculis vterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattę filius: & quod singula oracula respondissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

Æquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
Ære infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit con- XLVIII scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumq; alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oracultum: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddam est machinatus, "commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum

— magni facti essent, crescentem eorum potentiam subuertere.
1 Quibusdam ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.
2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

conci-

concisos in aheno coxit, operculo a-
XLIX heneo imposito. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deũ illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisq; immolaret. [1] Quo ex sacrificio quũ immẽsa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres cõflauit, longiores quidẽ, sex palmorũ, breuiores autẽ, triũ, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri vero, auri albidi, pondo binũm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eli-
L quatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cũque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorũ octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundã anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinũ à Delphis theophanię festo: opus (vt Delphi aiũt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nõ enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumq;: quorũ in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

LI

κατακόψας, ὁμοῦ ἔψησε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ χάλκεον ὀπίθημα ὑπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ὧδε τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· τῷ δὲ Ἀμφιάρεω τὸ μαντήιον ἐπόκρισιν, ὁκοίην ἔχω εἰπεῖν ὁ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσατο, ποιήσασι τωὐτὸ τοῦτο τὰ ἱρὰ νομιζόμενα. ἀτὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι Ⓦ ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτηνέα τε γὰρ πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, ἔνθα καὶ ἔνθα πυρὴν μεγάλην ποιήσας κατέκαιε· ἐλπίζων Ⓦ θεὸν μᾶλλόν οἱ τοῦτοισι ἀνακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν παντὶ τινὶ αὐτῶν τοὔτῳ ὅ, τι εἶχε ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐκρύη, κατεχεάνθης χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐς αὐτὸ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαιστα, ὑπὸ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ὕψος δέ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δέ, ἑκατὸν καὶ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέφθῳ χρυσοῦ τέσσερα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἔλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δίταλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. ὅτε ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκάετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ὑπὲρ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἑβδόμου ἡμιταλάντου. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, χρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ὑπὸ δεξιὰ ἐσιοντι ἐς Ⓦ νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐς ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ Ⓦ νηὸν καλλαικέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὑπὲρ τοῦ προνηίου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὑπερίρνηται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ τριπόδιον δυσὶ τέλεα δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ὑπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γάρ

1 Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τῶτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι τὸ ὄπισθεν ὄνομα, οὐκ ὀπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε πειρητηρίων τόδε τεῦχος. ἄλλα τε ἀνάθημα τὸν ὀπίσω πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἴδωλον χρύσεον τρίπηχυ, ὃ Δελφοὶ φασὶ ἀρτοκόπον τὴν Κροίσου εἰκόνα λέγεσι εἶναι. τοῦς δ', ἣν τὲ ἑωυτῆς γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς σειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δ' Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὰ πάθεα, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ ἀκόντιον στερεὸν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὃ ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐὼν κεί-
μηλα, ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπερωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀνάθηματα, ἐχρέωντο τοῖσι
» χρηστηρίοισι, λέγοντες· Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τοῦδε μούνοισι εἶναι
» μαντήια ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τοῖ
» ξεύμασι τῶν, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται σύμμαχον. οἱ μὲν τοῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τωὐτὸ ἀγνώμῃ συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοῦ δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον οἱ ἄξεσθαι, φίλους προσθέσθαι. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ προφόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληΐην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δυοῖσι στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δ' ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίῳ καὶ ἀγγελίῃ καὶ προεδρίῃ, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γῆν ἔδος Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθήιον, τοῦτο ἐνεφορέετο αὐτῷ.

& hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suę monilia à collo pendẽtia, ac zonas, [1] quæ Delphos Crœsus transmisit. Amphiarao insuper, cuius LII
& virtutem audierat & cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & [2] xystum cum suis iaculis aureum. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas repositа fuerunt in Ismenii Apollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad o- LIII
racula Crœsus iniunxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerunt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarumque nationum rex, [3] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiens, idcirco qualia debita sunt dona dat, vosq; percõtatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquẽ exercitum sibi adiuncturus. Atq; hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusq; in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorũ ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis LIV
atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisq; donarunt primas in consulendo [4] oraculo partes, primumq; in sedendo locũ, & ius perpetuum cuique volenti adscribi in numerum Delphorum. Cete- LV
rũ donis Crœsus prosequutus Delphos, tertio vaticinium consuluit, [5] quod videlicet illud verax sibi esse cõperisset.

1 Et hæc quidem Delphos Crœs. 2 Hastile cum suis spiculis. 3 Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conuenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπυλίῳ, pro ἀγγελίῳ.* 5 Postquam enim oraculum illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q.d. eo se ad saturitatem vsque implebat.*

Quæ-

Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lyde fugam mollis scrupolum corripe ad Hermum,
Neue mane: ignauus posito sis Lyde pudore.

LVI His ex versibus, quum allati essent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarentur. Post hæc putauit sibi curandum vt potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [1] Nam de his ita antea iudicabatur, quũ ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est, Græca*: quarum hæc nunquam solum mutauit, illa assidue multumque est peruagata. Etenim sub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum iacet, nomine Istiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednũ. Inde rursus in Dryopidem commigrauit, atq; ita in Peloponnesum venit, Doricaque cognominata

LVII est. Ceterum qua lingua Pelasgi sint vsi, pro certo affirmare non possum: [2] sed coniectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi vtuntur qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorũ qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelasgi habitarent ad Hellespontum, qui contermini Atheniensium erant: aliaq; omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul istorum perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum vllo circà populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa.

ἐπφρώτα ὃ τάδε χρῆς πειαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσαι μοναρχίη. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψήφιδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν· μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τύρσισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἤδη, ἐλπίζων ἡμίονον ὀδαμᾶ αὐτὸν ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν ἄρσες, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσασθαι φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ πρόσθεν ἐόντα ἔθνεα ὄντα ἀρχαῖα. τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλανήτην κάρτα. ὅτε μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ὅτε δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσην τε καὶ Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθόν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥντινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, σαφέως ἔχω εἰπεῖν. εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὁμουρεόντες ποτὲ ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τὴν καὶ τότε τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔθνεα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοῦτο τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ὅτε οἱ Κρηστωνῖται ὁμήρους τοὺς σφέας παρεσχημένους εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, ὅτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι.

---

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelasgica, altera verò Hellenica: quarum ista quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque sit vagata. 2 *Totum hunc locum sic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorsus est perturbatus.* Sed ex coniectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona ciuitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Thessalicam regionem incolebant: & ii quoque Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbare fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissident à suis vicinis, inter se vero conueniunt: ——

14 δηλοῖ τε ὅτι τ' εἰνείκαμεν γλώσσης χαρακτῆρα μεταβάλλοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τῶν ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐλθὲν, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἰκάζοντι. ἀποχωρήσαν μέν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀθηνέες, ἀπὸ μικροῦ τεο τ' ἄρχεσθαι ὁρμεώμενον, αὔξη) ἐς πλῆθος, τ' ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ δὴ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ ὦν ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, ὐδαμᾶ μεγάλως αὔξηθῆναι. 10

LIX Τούτων δὲ ὦν τῶν ἐθνέων ὁ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεπασμένον ὑπ' ὠνὴ ἐόντα ἐνείκατο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱππακράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱππακράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐλθὸν μέγα. Ἐνθὺς γὰρ αὐτὸν θύοντα τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεξεώτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἀνέβρυσαν ἔξω, καὶ κατέφλεγον. Χείλων τε ὁ Λακεδαιμόνιος τυχὼν, καὶ θεσπίσαντος τοῦ τέρεος, συνεβούλευε Ἱππακράτεϊ, τοῦτο μὲν γυναῖκα λεγνοποιὸν μὴ ἀγεσθαι 20 ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, ἀπολύτεα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπεῖπαι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα κατεφρόνησε Χείλωνος πείθεσθαι τὸν Ἱππακράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς στασιάζοντων τῶν κατύπερθε Ἀθηναίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν κατύπερθε Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρισταΐδεω, καταφρονήσας τ' τυραννίδα, ἤγαγε τρίτῳ στάσιν. συλλέξας δὲ 30 στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προεστὰς, μηχανᾶται τοιάδε· τρώσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τ' ἀγορὴν ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελον ἀποκτεῖναι δηθὲν. ἐδεήθη τε ὁ δῆμος φυλακῆς τινος περὶ αὐτὸν κυρῆσαι· πρότερον βουλευσάμενος ὑπὸ τῇ περὶ Μεγαρέας γενομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε εἷλε, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τ' Ἀθηναίων, ὡς ἀπατηθεὶς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τοὺς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγίνοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλα γὰρ κορυνέας εἶχον εἰπόμενοι. οἱ ὅπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τ' ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀθηναίων, καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὔτε ἐκίνησε κατεστεῶτα ἐπὶ τοῦ Πεισιστράτου, οὔτε μετέβαλε, ἀλλὰ ἐφύλασσε τὰ τιθέμενα ὑπὸ τοῦ πρὸ ἑωυτοῦ κατεστεῶτα, καὶ ἐκόσμεε κατὰ τὸ ἐκεῖνον ἐπιτήδευμα. ἦν δὲ καὶ οὗτος ὁ Πεισίστρατος

tus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neq; legibus mutatis, sed in presenti statu manens, vrbē bene ac pulchre exornauit. Sed nō multo post tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eum eiecerunt. Hunc igitur in modum Pisistratus primū obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam amisit: cuius iectores rursus inter se seditiones redintegrarūt. Hac autem seditione Megacles fatigatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorem, addita tyrannidis cōditione. Accipiente vero conditionem Pisistrato, machinati sunt ad illum restituendum, rem (vt ego cōperio) longe stultissimā: (quādoquidem iam olim diiudicatū est Grecam gentē dexteriorem esse quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præsertim si isti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinati sunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima videnda esset, in vrbem agunt, præmissis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem venissent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerua ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicauerunt: & statim rumor in tribus emanauit, Pisistratum à Minerua reduci. Qui vero in vrbe erant, persuasi hanc mulierem esse deam ipsam, feminę supplicarūt pariter, & Pisistratū acceperunt. Hunc in modum quē diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam eius duxit vxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [1] haud legitime coibat cum vxore. Quam rem quum inter illicita occultasset, postea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicauit. Iste vero iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [2] milites homini infensos reddidit.

LX.

LXI.

Θεωμων, οὔτε τιμας τας ἐούσας συνταραξας, οὔτε θεσμια μεταλλαξας· ὅπῃ τε τοῖσι κατεστεωσι ἐλθων, τὴν πολιν κοσμεων καλως τε καὶ ϐυ. μετ' οὐ πολλον χρονον τουτους φρονησαντες οἵ τε τῶ Μεγακλεους φρατριωται καὶ ⓐ τῶ Λυκουργου ὀξελαυνουσι μιν. χ. στασιάζοντα

Οὕτω μὲν Πεισιστρατος ἐσχε τὸ πρωτον Ἀθηνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὐκω κάρτα ἐρριζωμενην ἐσχων, ἀπέβαλεν. ⓐ δὲ ὀξελασαντες Πεισιστρατον, αὖτις ἐν νεικεϊ ἀλληλοισιν ἐστασιασαν. ὠθιελαυνομενος δὲ ὑπο τουτων ὁ Μεγακλεης, ἐπεκηρυκευετο Πεισιστρατῳ, εἰ βουλοιτο οἱ τὴν θυγατερα ἐχειν γυναῖκα· ὅπῃ τῃ τυραννίδι. ἐνδεξαμενου δὲ ⓦ λογον, καὶ ὁμολογησαντος ὅπῃ ταῦτοισι Πεισις ἐσται, μηχανῶνται δὴ ὅπῃ τῃ κατόδῳ ϖρῆγμα ϐυθησεται, ὡς ἐγὼ ϐυθισκω, μακρῳ· ἐπεί γε ἀπεκειθη ἐν παλαιτερου τὸ ϐαρϐαρου ἔθνεος ὁ Ἑλληνικον, ἐὸν καὶ δεξιωτερον, καὶ ϐυθοῖης ἠλιθιον ἀπηλλαγμενον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ὅτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι ϖρωτοισι λεγομενοισιν εἶ Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανωνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἐῶν γυνὴ τῃ οὔνομα ἦν Φύη, μεγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ κάλως ϐυειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσϐιϐάσαντες, καὶ ϖροσδέξαντες σχῆμα οἷον τι ἔμελλεν ϐυϖρεπέστατον φανεεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, ϖροδρόμους κήρυκας ϖροπέμψαντες, οἵ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικομενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισιστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. ⓐ μὲν δὴ ταῦτα διαϐοητεοντες ἔλεγον· αὐλίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισιστρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστει πειθόμενοι τῇ γυναικὶ εἰ αὐτὴ τὴν θεὸν ϖροσευχετό τε τὴν ἀνθρωπον, ϖροσεϐαλλον καὶ ἐδέχοντο τὸν Πεισιστρατον.

Ἀπολαϐὼν δὲ τὴν τυραννίδα ἕκτῳ τῷ εἰρημενῳ ὁ Πεισιστρατος, καὶ τῇ ὁμολογίῃ τῇ ϖρὸς Μεγακλέα γενομένῃ, γαμέει τῇ θυγατερα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ἐόντα ἀρχόντων ἡνησιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, ἅ βουλόμενος οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετο οἱ οὐ κατὰ ⓝ νόμον. τὰ μὲν νυν ϖρῶτα ἐκφυγὼν ταῦτα ἡ γυνὴ, μετ' οὐ, εἴτε ἰσορρόπησε, εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῃ ἑωυτῆς μητρὶ ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. ἐὼν δὲ δηνὸν πεφυκὼς, ἀπημάξεσθαι ϖρὸς Πεισιστρατου. ὀργῃ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τὸν ἐχθρὸν τοῖσι ἐπιτηδείοισι. χ. στασιώτησι.

1 Non coibat cum vxore vt moris est. Et illa quidem initio hoc tegebat, postea vero matri, siue percontanti, siue minus, exposuit: & ista rursus marito. 2 Positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis.

μαθὼν ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα, ἐπ' ἐωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τοῦ Στρυμόνος. ἀπικόμενος ὲς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶν. Ἱππίεω γὰρ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωρεὰς ἐκ τῶν πολίων, ἅτινές σφι προσειδέατο ἔκ τε πολλῶν χρημάτων μεγάλα προσοφειλόντων, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ ἐλάσσονι εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οἰνόμα ἦν Λύγδαμις, προθυμίῃ πλείστῃ παρεῖχετο, χρημάτα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρείης δὲ ὁρμηθέντες, ἔτεϊ ἑνδεκάτῳ ἐπὶ τοῖσι ἐλάσσοσι ἀπίκοντο· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἔσχον Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισι, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος συλλεγέντες ἀπίκοντο, δῆμοί τε ἐκ τῶν δήμων προσεφέρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερείης ἦν ἀπαχθεστέρη. οὕτω μὲν δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετεξέτεροι ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπείτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσιν ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τοὺς συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλλήνιδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θεὶη πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς δὴ τότε ἐπὶ χρόνιον ἐξαμετρέων τόνον, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δὴ ὁ βόλος, ὁ δ' ἰχθὺς δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θυννοὶ δὴ οἱμήσουσι σελήνης ἐν νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, ἔφασκε δέκεσθαι τὸ χρηστόν, ἐπῆγε τε στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος τότε ἀρι-στον μετεξέτεροι ἤδη δεδειπνήκεσαν· οἱ μὲν, τότε κύβους, οἱ δὲ, τότε ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπεσόντες,

Quæ fieri Pisistratus contra se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vna cum filiis deliberat. Quum autē sententia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperanda, [1] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multū, tum vero Thebani plurimum. [2] Post hæc non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro adueniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno vndecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas iucundior: atque ita congregabantur. Ceterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quū autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [3] altrinsecusque arma posuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [4] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

[5] *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meāt thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

1 Munera collegerunt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis. 2 Postea vero (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi vero diuino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum iactum est, expansaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit,[1] vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos cõscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mãdata Pisistrati dicerent, iuberentq; eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. LXIV Ita audientibus dicto Athenien-sibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliatiorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoq; eorum Athenienſium qui perstiterãt, nec è vestigio fugã fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidiq; permiserat, quum antehac etiã Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenienſiũ aliis in prœlio cæsis, aliis vna cũ Alcmæonidis domo profugis. LXV ¶ [2] Hũc ita Athenienſibus imperantẽ ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus eteptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quum cetera bella prospere gessissent, aduersus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, [3] tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quę instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, virne deuſne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgũ, quũ esset tutor & idem patruus Leobotę Spartiatarũ regis

τοῦ Ἀθηναίοις τρέποισι. φθαρέντων δὲ τούτων, βουλεύεται ἐνθαῦτα σοφωτάτῳ Πεισίστρατος ὅπως τεχνᾶται, ὅκως μήτε ἁλισθήσεται ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ὅπι ἵππους, τοῖσι ἔπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ὅπι τὰ ἑωυτῶν. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τρίτον ἐὼν Ἀθηνέων τυραννίδα, ἐπεξώσατο τὴν τυραννίδα, ὑπεκυρήσαντό τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δ', ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν κατεστεώτων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ κατασήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ τοῦτον ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, ἐξ ἐπέτεος ἑλὼν Λυγδάμεϊ. θεὸς μὲν γὰρ ἐπὶ τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθῆρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐς ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντας ὀρύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τὰς μέντοι Ἀθηναίοις ταύτας ἐπὶ χρόνον τόνδε ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχειν. τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφυγέναι, καὶ εὖ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ὅπι γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους διατελέοντες Λακεδαιμόνιοι, τοὺς Τεγεήτας μούνους τοὺς σφέτερα πάμον. Τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κατεστεῶτα εὐνομέεσθαι οὐδὲν ἧσσον πάντων Ἑλλήνων, καὶ τὰς σφέας αὐλοὺς, καὶ ξείνοισι ἀναμίκτους. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς νόμους· Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων δόκιμα ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ὅπι ἐσήιε ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πολὺ πίονα νηόν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦε θεὸν μυθήσομαι, ἦε καὶ ἄνδρα. γρ. καὶ ἀνδρώπων.
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί σε Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες καὶ πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φασὶ αὐτὸν τῇ Πυθίῃ τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ὅπι ἐπιτρόπευσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων,

1 Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. 2 Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio, sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπέδω-
σθησε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐ-
φύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς
πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσ-
σίτια· πρὸς τούτοισι, τοῦτο ἐφόρους καὶ γέροντας
ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐ-
νομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱερὸν
ἐδείμαντο, σέβονται μεγάλως. οἷά δὲ ἔν τε χώρῃ ἀ-
γαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, αὐτά τε ἔδρα-
μον αὐξηθέντα, καὶ εὐθενήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι
ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες
Ἀρκάδων χρέωντες εἶεν, ἔχρηζον καὶ Δελ-
φοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι
χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ δώ-
σω.

Πολλοὶ μὲν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔα-
σιν,

Οἵ σ' ἀπωκλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.

Δώσω δὲ Τεγέῃ ποδαίκρατον ὀρχήσασθαι,

Καὶ καλὸν πεδίον ποιῷ δηριετήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμό-
νιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ,
πέδας φερόμενοι, ὡς τὴν Τεγέην στρατεύοντο,
ἔχοντες ὡς δὴ ἔξοντες ἀνδρα δοῦλον. οἱ δὲ Τεγεῆται
ἐπεκαλέοντο τοὺς θεούς, ἐπὶ σφίσι ἰόντων τῶν
Λακεδαιμονίων. ἐπεὶ δὲ ἐνίκησαν μάχῃ, οἱ μὲν
ἄλλοι ἐδουλεύοντο ἐν πέδῃσι σιδηρέῃσι· ὅσοι δὲ
αὐτῶν ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες
τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ αὐλίῳ δαμέτῃ ἐμέτρεον
τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗ-
ται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν
Τεγέῃ, πρὸς τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρε-
μάμεναι. Καὶ τὰ μὲν δὴ πρότερον πόλεμον
συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἐθλεον πρὸς τοὺς Τεγεή-
τας. τὰ δὲ ἐπὶ Κροίσου χρόνου, καὶ τῶν Ἀνα-
ξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντος, ἐν Λα-
κεδαίμονι ἤδη Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τοῦ
πολέμου ἐγεγένεσαν, ὧδε σφι διὰ δὲ γνώμης ἐγένετο· ὅκως
αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐπαύοντο τοῦ πρὸς Τεγεήτας, πέμ-
ψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα
ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τε-
γεητέων γένοιντο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέ-
στεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ
οὐδαμῇ οἷοί τε ἐγίνοντο τὸ θεῖον τοῦ Ὀρέστεω,

γρ. ἐδενήθησαν.

χρ. δαμῷ

è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, [1] enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati LXVI ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. [2] Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarétur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidere quicquam,
Saltãdã Tegeã plãta plaudẽte daturus:
Vtq; queas campũ metiri fune feracem.

Hæc reſponſa vbi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum viui ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerũt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram vſque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperi- LXVII ore quidem bello Lacedæmonii aduerſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnauerant: Crœſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorũ placarẽt vt Tegeatũ victores exiſterent. His Pythia reſpõdit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quũ nequirent inuenire,

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorum collegia, Syſſitia, cœtus in quos diſtributi ciues, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſ. *vel*, ſecunda fortuna vſi ſunt. *Sed αὐτὰ παράγραμμα exponitur etiam* ſuccreuerunt, *ex Suida: quem vide.*

rursus ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi peruehemente coacti,
[1] Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur.
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Vbi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [2] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit. [3] Sunt autem benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii alio mittuntur. LXVIII Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [4] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & iste in æràriam officinã veniisset, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirabundum animaduertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admirarere, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse maiores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo longitudine: quam vbi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ videret, Liches considerans, coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem cõperit esse ventos: incudẽ vero & malleum, [5] formam formæ hostem: ferrum vero quod procuderetur. [6] plagam superinditam plagę: hac ratione id coniectans, quod in plagam hominis ferrũ inuentum sit. Hæc itaq; secum agitans, Spartã regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [7] ex cõposito hominẽ

ἔπεμπον αὖτις ἐς (W) θεὸν ἐπειρησομένους (W) χῶρον ἐν τῷ κείσθαι τὸν Ὀρέστην. Ἐπειρωτῶσι δὴ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λυρῷ ἐνὶ χώρῳ, χ. λευρῷ
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ὑπὸ πήματι κεῖται· χ. πῆμα δ'
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει εὐείζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπερίππιος ἔσσῃ·

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν (a) Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. (a) οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ (a) πρεσβύταται, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀπ' ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ χρεῶ διαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλοις ἄλλη. Τουτέων δὴ τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ χ. Λίχεω συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τότε τοῦ χρόνου ὀπτιμυξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θωύματι ἦν, ὁρέων τὸ ποιεύμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦ κου ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἰ σὺ εἶδες τὸ παρ' ἐμοί, καρτα ἂν ἐθωύμαζες, ὅκου νεωστὶ τυχόντες θωύμα ποιεύμενον τὸν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ἐπεὶ δὲ ἀπιστίης μὴ μοὶ γενέσθαι μηδαμῇ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῳξα αὐτήν, καὶ εἶδον (W) νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε ταῦτα ὅπως ὁπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεχθέντα, συνεβάλλετο (W) Ὀρέστεά τε ὁ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι), τῇδε συμβαλλόμενος· τὰ χαλκεύς δύο ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους δύεσθαι ἐόντας· τὸν δ' ἄκμονα, κῆτος εὑρέα, τὸν τε τύπον καὶ (W) ἀντίτυπον· τὸν δὲ δεξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ὑπὸ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόν- χ. σῆμα τι δὲ εἰκάζων, ὡς ὑπὸ κακοῦ ἀνδρὸς σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πρῶτα τὸ περὶ τὸν ἄνδρα. (a) δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπε-

---

1 Hîc typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.* 2 Ab inuentione aberant.
3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maxime prouecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.
4 Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superinditam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, exil.

χ. ἐδίωκον νείκεωντες ⓐ αἰτίῃσι, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φερέζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δ' ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίζετο. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσ ἐσπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι ἦσαν πολέμῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἐῶν κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πρῶτα πάντων Λυδῶν ὁ Κροῖσος, ἐπεμπε ἐς Σπάρτην ἀπέλεις δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐπελθόντος τε τοῦ λόγου πρὸς αὐτὸν. ⓐ οἱ, ἐλθόντες ἔλεγον, Ἐπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγοντα τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ ⓦ Ἕλλησι φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας δὲ πρώτους πυθόμενος προσθέσθαι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ τοῦτα δι' ἀπέλεος ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἤθησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ συμμαχίης. καὶ γὰρ τινες αὐτοῖς ὑπερτεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἐπὶ γενομένα. πέμψαντες γὰρ ⓐ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωρεήν. Τουτέων τε ὦν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προεκρίνας Ἑλλήνων, ᾑρέετο φίλους. καὶ τόδε μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοιμοι ἐπαγγείλαντι· τόδε δὲ, ποιησάμενοι χρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ πεντηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα, ἦλθον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. ἔσχε δὲ ὁ χρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπείτε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ χρητὴρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελήσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπείτε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τοὺς Λακεδαιμονίους ⓦ χρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο ⓦ χρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες περιαμόνιοι

criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem suam referens fabro ferrario, [1] conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, vbi rem cognouit, effosso sepulchro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus cõgressi sunt, superiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponnesi iã eis parebat. Hæc i- LXIX taque omnia Crœsus audiens, misit nũcios Spartam cum muneribus, ad rogãdam belli societatem, iussos dicere quæ oporteret. Ii postquã peruenerunt, Nos (aiunt) Crœsus misit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oracului reddidit vt Græcam milĩ societatẽ adsciscerem, & vos inter Græcos antecellere audio, statui vos mihi in societatem ex oraculo prouocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atq; societatem, citra dolum fraudemq;. Crœsus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculum audierant, gauisi, fœdus cum eis hospitii societatisque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nõnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi misissent Sardis ad aurum coemendum, quo vsuri erant in id simulacrum Apollinis quod nunc positum est [2] apud Laconicam in Thornace, eo auro sunt à Crœso donati. Qua de LXX re Lacedæmonii, quodque se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denunciãti sese paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinsecus fecerunt, pateram aheneam labiorum tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœsum remunerari: sed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur caussarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, [3] quum Samũ appulsi essent, à Samiis fuisse interceptam: qui, cognita re, nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captũ esse cum Sardibus, illam in Samo vendidisse viris priuatis,

χ. ἀπελεύσατο.

1 Conducebat, (*id est, conducere conabatur*) à non locante (*id est, à nolente conducere*) cortem. Vbi vero tandem ei persuasit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. sep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. sese par. exhibuerunt: cum etiam fabricati erat. 3 Quum circa Samum essent,

qui eam

qui eam Iunonis templo dedicauere:& illos qui vẽdidiſſent, Spartam reuerſos, forſitan dixiſſe à Samiis ſibi fuiſſe ereptã. Ac de patera ita res ſe habet. ¶ Crœſus autem eluſus oraculo, aduerſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam euertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſententiam plus nominis apud Lydos conſequutus, hunc in modum Crœſo conſuluit, aduerſus tales viros expeditionem paras, rex, qui coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam veſtem ferunt: qui non quibus volunt cibis veſcuntur, ſed quos habent, vtpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc potu non vini vtuntur, ſed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil ſit quod eripias, ſi viceris: ſin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi guſtauerint illi noſtra bona, & 2 circumſiſtent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Perſis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominãtur: & erant hi Syri, antequam Perſæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſtermina- 30 bat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui ſunt ad dexteram, & Phrygas qui ſunt ad lęuam: tum boream aduerſus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys cuncta fere ſuperiora Aſiæ, à mari quod Cypro obiectum eſt, ad Euxinum vſq; Pontum dirimit. Eſt autem dorſum totius huius regionis, longitudine quinq; dierum itineris viri expediti. Itaque aduerſus Cappadociam Crœſus cum exercitu profectus eſt, cupidus cum hanc partem ſoli fœcundi ſuo adiiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum vlciſcendi: propter Aſtyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem ſuum, quẽ Cyrus Cambyſis filius prœlio

LXXI

LXXII

LXXIII

ἀναξεῖναι μὲν ἐς Ἥραιον· τάχα δὲ ἂν καὶ ⓓ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαρεθείσαν ὑπὸ Σαμίων. τῷ μὲν νυν τὸν χρηστήρια οὕτω ἔχει. Κροῖσος δὲ ἀμφὶ τὸν χρησμὸν, ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κατ' οὐνομα ἐν Λυδοῖσι ἔσχον, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (οὐνομα δὲ ⓓ τῷ Σανδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζεαι, οἳ σκύτινας μὲν ἀναξυρίδας, σκύτινα δὲ τὰ ἄλλα ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχοντες τραχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ χρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, ἅψορέας ἀπαιρήσεαι, " τοῖσι ἔστι μηδέν· τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξέσονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ὑπὸ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ὑπὸ Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε " Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρην οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἦσαν δὲ ⓓ Σύριοι τοῖσι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ ἅλυς ὁ τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδίης, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχων ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει μέγαν πολλὰ τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς αἰγίλιον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης, μήκος ὁδὸς δυζώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦται. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὑπὸ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα ὦν χρηστηρίοισι πίσυνος ἐών, καὶ ἱσασθαι ἐθέλων τὸν Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρε-

1 *Vel*, Coriacea femoralia. *Intelligere autem videtur qua & braccæ dicuntur.* 2 Pertinaciter *ea* retinebunt.

ϛάμβος ἔϊχε, ἡνιόχευον γαμβρὸν Κρίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἴλη ἀνδρῶν στασιάζασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τότε τῶν Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ἐπιεικέως ἐδέξατο, ὡς ἱκέτας ἐόντας ἰκέλους· ὥστε δὲ πολλῷ ποιεύμενος αὐτοὺς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδασκήσων, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων χρόνου δὲ ἡνιομένου, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγριον, καὶ ἀεί τι φερόντων, καὶ ποτε συνέβη ἐλθεῖν σφέας μηδένα νοστήσαντας· ἀλλ' ἐνθεῖναι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δὴ ἔοικε, ὀργῆς οὐκ ἄκρος) τῇ χειρὶ χαρίζεσθαι ἐθέλειν. ἀγανακτήσας δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε ἀναξίως σφέων ἑωυτῶν ποιεύμενος, ἐβουλεύσαντο τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ ἄλλον ὡσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξαρεῖ δῶρα φέροντας, ὡς ἄγριον δὴ θῆρα· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην χρήσασθαι τοῖσι παρὰ Ἀλυάττεω τοῦ Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξαρεῖ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. Διαφέρουσι δὲ σφι ἐπ' ἴσης τὸν πόλεμον, ὧδε ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνέβη ἐκεῖνε ὥστε τῆς μάχης συνεχεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προεχρήσατο ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπείτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸν ὅρκιον οἱ ποιήσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμον ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρυήνιν Ἀστυάγει τῷ Κυαξάρεω παῖδι. αἴνει γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέονται τοῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες

victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [1] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt [2] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtendi. Interiecto deinde tempore, quum Scythę venatum assidue irent & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [3] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris infectabatur. Id illi, vt se indignum, à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtulissent, quam celerrime se ad Alyattem Sadyattis filiũ Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuę ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterũt, & nocturnum quoddam prœlium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quum æquo marte certarent, [4] stante pugna cõtigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem nocteſcere viderunt, à pugnando destiterunt: eoque propensius ad pacem inter se constituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, [5] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Græcorum,

1 Subduxit se. 2 *Legit παῖδάς σφιν παρ. Sic autem sequitur παίδων.* 3 Cyaxares (erat enim, vt re ipsa ostendit, iræ impos) aspere admodum & indigne tractauit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt.

1 tum

1 tum feriendo brachia qua illa humetis connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quũ responsum reddidisset [2] haud syncerum, [3] secum facere intetpretatus, in expeditionem profectus est [4] aduersus quandam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullosdum enim ex illis põtibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refunderet. Itaq; quum celerrime fluuius diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidem nõ accedo. quo enim modo qui rursum redierunt, illũ transiuisse? LXXV LXXVI Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamẽ, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se vterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis vtrinque cadentibus, ad extremum noctis interuentu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

ἐς τοὺς τόρνους, ἐπεὰν τοῦ βραχίονας ὀπιτάμνωνται, ἐς τὸν ὦμορρόϊον, τὸ αἷμα ἀναλείχησι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐὸν τὰ ἑωυτῦ μητροπάτορα κατεστρέψατο ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. Τὰ Κροῖσος ὀπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ γρᾶιδύναται ὅτι Πέρσας εἰρωτέων· καὶ δὴ καὶ ἀπικομένῳ χρησμὸς κιβδήλου, ἐλπίσας ποιήσειν ἑωυτῦ τὰ χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ὅτι τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμοὶ ἐγὼ λέγω, καὶ τὰς ἑούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε. ἀπορεόντος γὰρ Κροίσου ὅκως διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ δὴ ἐεῖναί κω τότε τὸν νῦν χεόμενον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγε παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν ἐκ δεξιῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέῃν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέϊ ὀρύσσειν, ἀπὸ μεσημβρίης, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι· ταύτην κατὰ τὸ διώρυχα ἐκτὸς πόλιος ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, καὶ αὖτις ὑπερβαλόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐφάνη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρη διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸν ὑπερβολὴν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἐμοὶ δὲ τοῦτο μὲν οὐ προσίεται. κῶς γὰρ ὀπίσω παρυόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δέ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο κατὰ παδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο ἰσχυρότατον, καὶ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κεκμένην) ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς Συρίων τοὺς κλήρους· καὶ εἶλε μὲν τοὺς Πτερίων τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε τοὺς ἐόντας αἰτίους, οὐδὲν ἐόντας αἰτίους ἐποίησε. Κροῖσος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτῦ στρατὸν, καὶ προσβαλὼν τοῖσι μεταξὺ οἰκέουσι πάντας, ἀνάστατα ἐποίεε τὰ Κροίσῳ. τοῖσι δὲ Ἰωσὶ ἐλαύνων ὁρμήσας τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μέν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κροῖσος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, συμβολὰς ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐποιήσαντο τοὺς ἰσχυροὺς ἀλλήλων. μαχέσαντο δὲ καρτερῶς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia vsquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur* ἀμοιβαῖον, *pro* ὁμορροΐον. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 & se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ἔτως ἠγωνίσατο. Κροῖσος δ', μεμφθεὶς τῷ πλήθει τοῦ ἑωυτοῦ στρατεύματος ἐὼν πολλῷ ἐλάσσονι ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τοὺς ὅρκους (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπέμψασθαι δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὖτις ἐποιήσατο συμμαχίην· ἐτυράννευε δὲ καὶ τούτων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπιστεῖλαι δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι πρόφασιν ἐς χρόνον ῥητόν· ἀγείρας δὴ τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύσειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μέν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἐπεμπέ τε κήρυκας καὶ τοὺς συμμάχους, προερέοντας ἐς πέμπτον μιῆα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Περσῶν, ὃς ἦν αὐτὸς ξεινικός, πᾶν τὸ ἀφεὶς, διεσκέδασε· ἐλπίδας μὴ κοτὲ ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω τοῦ παπλησίως Κῦρος ἐλάσσωσι ἐπὶ Σάρδις. Ταῦτα ἐπιλεξαμένῳ Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατίδιον. ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τέρας, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἐπέμπετο θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητέας Τελμισσέων, ἀπιξομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἥλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν γὰρ τοιάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόφρονα πρεσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην ἀπικόμενον· ἔτι δὲ πρὶν τὸν καταφρέψασθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππου δέ, πολεμίου τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα ἐπεφράνατο Κροίσῳ ἤδη ἁλωκότι, οὐδὲν κω εἰδότες τῶν ἐν τῇ Σάρδι τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

Κῦρος δέ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διαναστήσειν τὸν στρατὸν, βουλόμενος βύσασθαι τοῦ μὴ ἐλαύνειν ὡς δυνατὸν τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον διαθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπιπέσοι. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε τάχιστα. ἐλάσας δὲ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ

in modũ duo exercitus dimicauerunt.

¶ [1] Crœsus, à suo exercitu incusatus LXXVII quod cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habens in animo euocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hisque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Crœsus, abiit Sardis, dimisitque caduceatores ad socios, edicens vti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minime sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Crœso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: [2] quos, vt existebant, equi inter ambulandum, quum ad pascua irẽt, comedebant. Id Crœso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideoque mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas: vbi accepere responsum, didicereque quid sibi vellet significaretq; portentum, non contigit vt Crœso renunciarent. Nam priusquam retro Sardis reueherentur, Crœsus est captus. Telmisses ita cognouerant, exercitũ externum Crœso illuc affuturũ, qui quum afforet, indigenas subigeret: quod diceret colubrum terræ filium esse: equum, hostem & aduenam. Hęc Telmisses Crœso sunt interpretati, sed iam capto: nondũ tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Crœso euenerant. Cyrus certior factus, LXXIX Crœsum, qui statim post prœlium apud Pteriam gestum abscesserat, constituisse dispergere copias, consilio inito, comperiebat operæpretium esse quam celerrime posset promouere exercitum Sardis, vt hostem, priusquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc vbi probauit, statim exequutus est: propereque ducto in Lydiã exercitũ, ipsemet nuncius Crœso

LXXVIIIX

---

1 Crœsus autem caussatus sui exercitus paucitatem: (erant enim ipsius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, caussatus, quum postero die Cyrus non descenderet in certamen, regress. &c. 2 Quos prodeuntes equi relictis pascuis, passim comedebant.

aduenit.

aduenit. Vnde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua, ex equisque pugnabat, equitãdi sane perita, hastas perLXXX longas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus: quem [1] cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciẽdum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit vt præirent ceteras copias aduersus Crœsi equitatum: peditatum, vt hos subsequeretur. post hunc collocauit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis necui ceterorum Lydorũ parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec speciem eius intueri nec odorẽ sentire sustineat. Id ideo commentus est vt equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se auertunt. vnde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [2] ac muros ingressi, à Persis obsideri cœpeLXXXI runt. Quam obsidionem in longius processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. nã qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi vtique iam obsesso. & cum ad alios socios misit, tum vero

ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς ⓐ τῷ μὲν δόξαν ἔφερε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τὸν Λυδὸν ἔξῆγε ἐς μάχην. ἔστι δὲ τῶν τὸ χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἅτε ἀνδρηιότερον, οὔτε δηκμιφτέρην νωτον Λυδίου. ἦν δὲ μάχη σφέων ἐπ' ἵππων· δόρατά τε ἐφόρεον μέγαλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεῦσι ἀγαθοί. Ἐς δὲ πεδίον δὲ συνῆγον τὸν τόνδε πρὸς τὸ ἄστεος ὄνομα ἐστὶ Σαρδίηισι, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, δι' οὗ αὐτὸν πολλοὶ ῥέοντες ποταμοὶ καὶ δηλοι, καὶ Ἕλλος συρρηγνύσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ὄρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν καὶ Φωκίδα πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τὸν Λυδὸν ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδήσας τὸ ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ἐπιθεμένου αὐτοῦ Μήδου τοιόνδε· ὅσας ἁπάσας τῷ στρατῷ εἵπετο σιτοφόρους τε καὶ σκευοφόρους καὶ μήλους, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἐπέστησε ἵππου κόσμον ἐνείσας. ἐπὶ τούτοισι δὲ ἐκέλευε τοῖσι ἐπιστᾶσι πορεύεσθαι ἐς ἀπάντησιν τῷ Κροίσου ἵππῳ· τὴν δὲ καμήλους ἕπεσθαι τὸ πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε πᾶσι ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, ἐνθαῦτα ἐσήμηνε τοῖσι μὲν ἄλλοισι Λυδοῖσι μὴ φείδεσθαι, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δὲ μὴ κτείνειν, μηδὲ ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν ἐνθαῦτα ἐσήμηνε τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τοῦ ἵππου τοῦδε εἵνεκα καὶ μήλου ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῶν ὁρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. διὰ δὴ ὧν τοῦτο εἵνεκα ἐστρατοφίλεε ἵνα οἱ Κροίσῳ ἄχρηστον ᾖ τὸ ἱππικόν, τῷ δὴ καὶ ἐπεῖχε ἐλαμφεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνῆκε ἐς τὸν μάχην, ἐνθαῦτα ὠσφραίνετο τὴν καμήλων οἱ ἵπποι· καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτο τε τοῦ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οἱ μὲν δὴ οἱ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἦσσοι ἦσαν. ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποβοηθέοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον, χρόνῳ δὲ πολλῶν ἀμφοτέρων πολλοὶ, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. καὶ κληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ καλῶς ἥκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἐπέμπε ἐκ τοῦ τείχεος δεύτερας ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. ⓐ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμπετο ἐς τετάρτους μῆνα παρεόντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τοὺς δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἐς τε δὴ τὰς δεκάτας ἐτετράπετο συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum vero etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, in funditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur* & Hyllus: *quod affertur ex Homero & Strabone.*

2 Amu s inclusi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὴ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔρις ἐοῦσα περὶ ὅρου Ἀργείης τε χώρης καλεομένης Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ ἡ μὲν πρὸς Μαλέων ἥρως ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώ
ρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τεσσερηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτεων εἶναι τὴν χώρην. τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπὸ μὲν τοῦ ἑνὸς ἑκατέρους ἐς τὸ ἑωυτῶν, μηδὲ παρεόντων τοῦ στρατοπέδου, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑστῶτας τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λοχαγοὶ δὲ ἑκατέρων ὑπολοφόμενοι συνέβησαν. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τὸ μὲν Ἀργείων, Ἀλκήνωρ τε καὶ Χρόμιος Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οἱ νύκτες ἐπελθοῦσαι. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, συλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκρούς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυθόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες ἀπεγένοντο· οἱ δὲ, ὅτι οἱ μὲν ἀποφαίνοντες πεφυγότας, τὰ δὲ σφέτερα αὐτῶν μείναντα, καὶ συλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τοῦ ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακοιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπαναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τἀναντία τούτων ἔθεντο νόμον. ἄγεσθαι κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτῷ. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνισταμένων τὰ πρήγματα, ἧκε ὁ Σαρδινὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὡς ἐπείγε ἐπύθοντο τὸν κήρυκα, ὡρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοι, καὶ νεῶν ἐόντων ἕτοιμον, ἦλθε δὴ ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι ὁ τῶν Λυδῶν, καὶ ἑλοίατο Κροῖσον ζω-

ad Lacedęmonios. Cetertũ per id tem- LXX
pus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii [1] interciſum tenebant. Etenim Argiuorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quũ ergo Argiui ſuo territorio [2] interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtriſque in colloquium ventum eſt vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam vterq; terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſſa, ne ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conuentis, in diuerſa digrediuntur. Ex vtriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atq; illis quidem, vt æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idq; noctis interuentu, ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die vtrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti vtrinque cecidêrunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argiui tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe deuouentes ne prius comam alerent, neue mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diuerſo legem tulere Lacedæmonii, vt in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam reuertendi ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciuiſſe. Quum hæc eſſet apud LXXXIII
Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator Sardianus precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus iam ſe apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatũ. Crœſumq; viuũ

1 Interceptum. 2 Intercepto.

eſſe

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersedeLXXXIV runt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hytœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando vrbs caperetur haud suspectum erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerant. Eum Meles per ceteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hytœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta.

LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. [1] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde insscie Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [2] sibi ignotum vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

---

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius caussa, cum alia excog. esset

2 *Pro ἄλλον γνώσας, suspicor scribendum ἀλλογνώσας, & ita legisse videri hic potest.*

θανέειν. ὁ δὲ παῖς ἦν ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ὀπτόντα τὸν Πέρσεω, ἐκ τοῦ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνέων. εἶπε, Ἄνθρωπε, μὴ κτείνε Κροῖσον. ἔστι μὴ δὴ τοῦτο τοῦ ἐφθέγξατο. μετὰ δὲ τοῦτο ἦν δεκαφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα κατὰ τὸ χρηστήριον τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δέ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τόν τε Κροῖσον ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καλλίγυιος θεῶν ὁτεοῦν, εἴτε καὶ θυσίην ἐπιτελέσας θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἰ θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰ δύναιτο εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωὸν καταπρησθῆναι. Τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. τῷ δὲ Κροίσῳ ἐστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) ὃ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ ἐληλυθόν, ὃ Μηδένα εἰ τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν ἐδαΐσθη τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε στεναχὴν καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι ὁ Σόλων. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι σφέας ἐρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, ἵνα τεῦ τὸν ὀνομαλέοιτο. καὶ σφέας, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δέ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προείμην μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφεζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα, λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἄρχοντι ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε οἱ. ἃ δὴ εἰπὰς, ἦν αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῇ ἄρα ἐκεῖνος εἶπε· οὐδὲν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαντα τὸν ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τὴν πυρὴν ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τά τε περὶ ἔξω τα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄνδρα ἄνθρωπον, γνώμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωὸν πυρῇ διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντά τε τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀν-

mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocē, inquiens, Homo, ne perimas Crœsū. Atq; hoc ille primū effatus, postmodū per omne vitæ tēpus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Crœso viuo, quū regnasset annos quatuordecim, totidēque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere, siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quē religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminem. Quod dictum vbi [1] subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpreres eū percontari quemnam inuocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quū loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum nō planè loquentē, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [2] inquit quemadmodum Solon, qui esset Athenienſis, ad ipsum à principio veniſſet, & intuitus omnes eius opes coram, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, omnia ea euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrū, auditis per interpretem quę Crœsus dixisset, pœnituisse, quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantē nihil esse in rebus

LXXXVI

χρ. κουχίης καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι ὁ Σόλων. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι σφέας ἐρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, ἵνα τεῦ τὸν ὀνομαλέοιτο. καὶ σφέας, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν

χρ. ἐπειρωτεώμενον. ἐρωτεώμενον· μετὰ δέ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν,

Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προείμην μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφεζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα, λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἄρχοντι ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε οἱ. ἃ δὴ εἰπὰς, ἦν αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε τῇ ἄρα ἐκεῖνος εἶπε· οὐδὲν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαντα τὸν ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τὴν πυρὴν ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τά τε περὶ ἔξω τα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄνδρα ἄνθρωπον, γνώμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωὸν πυρῇ διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντά τε τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀν-

χρ. ἀνθρωπίσκον ἄφ.

---

1 *Hæc interpretatio conuenit potius verbo* παρεστῶσι: *vt & puto legendum.* 2 Inquit Solonem Athenienſem olim ad ipsum veniſſe, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

huma-

humanis ſtabile, iuſſiſſe ignem celerrime extingui iam incenſum, Crœſumq; deponi &eos qui cũ eo erãt. Verùm eos qui iuſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi ferunt Lydi Crœſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret vnumquenque extinguendo deuoluendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando inuocaſſe Apollinem, vt ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratũ fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœſo deum inuocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, [1] confractos eſſe, imbreſq; erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Crœſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Crœſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit vt cum exercitu inuaderes fines meos, examico factus hoſtis? Cui Crœſus, Ego (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiã ita amens eſt vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed vt iſta fie-
LXXXVIII rent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum iuxta ſe collocauit, ac in multa ſane obſeruãtia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabũdus ſilentium tenebat. Mox conuerſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eũ, quæcunque liberet, audacter proloqui iuſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, [2] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Crœſus excipit) neq; vrbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cũ iſtis reb⁹ eſt: ſed tua ferunt aguntque. His verbis iniecta cura,
LXXXIX Cyrus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnã in his quæ fierent, ſibi cõſtituendũ cenſeret. Ad quẽ Crœſus, Quoniam me dii ſeruũ tibi tradiderunt, iure debeo, ſi quid amplius animaduertero, id tibi indicare. Perſę, ait, natura proterua ſunt, & iidẽ inopes. Quos ſi diripientes tu ac potiẽtes magnis opibus negli-

θεῴποισι ἀσφαλέως ἔχει, κελθύειν σβεννύναι τὸ ταχίστω τὸ κῃμώμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετ' Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δυνάσθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται τὸν Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πόλλα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταβαλεῖν, ἐπιβώσασθαι, Ἀπόλλωνα ἐπικαλέσμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, τοῦδε ῥύσασθαί μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. μὴ, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι θεόν· ἐκ δ' αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν ἔζα πίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρράγῃναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ κατασβεσθῆναί τε τὸ πυρκοϊήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνδρῶν ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔρηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τοῦ εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονίῳ φίλον ἐγένετο γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ ἀνδρῶν λύσας καὶ σφέ τε ἐᾶσε ἑωυτοῦ, καὶ καρτα ἐν πολλῇ τοῦ μηδίῃ εἶχε. ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ ἀκούων, καὶ οἱ τοῦτον ἔοντες πρῶτοι. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἦσυχος ἐὼν μετὰ δὲ, ὡς ἐφάνη τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πότερα λέγω πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτις εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολὺς ὄμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν ἁρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ ἁρπάζει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέλει) ἀλλὰ φέρσοί τε καὶ ἄξουσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ θωμαλέως ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μετὰ δὲ ὁμίλους δὲ τοὺς ἄλλους, εἰρέτο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορῶν ἐν τοῖσι ποιθυμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τέ με θεοὶ δῶκαν ἄρχειν σοι, δίκαιον εἶναι, εἴ τι ἐνορέω πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὧν σὺ τούτους περιίδῃς ἁρπάζοντας καὶ κατέχοντας χρήματα με-

[1] Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. [2] Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

» γάλα, τάδε τι ὄξ αὐτέων ἐπίδοξα γενέσθαι· ὃς αὖ
» αὐτέων πλεῖστα κατάξῃ, τοῦτον προσδέχεσθαι
» τι ἐπιφωνήσοντα. νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἰ τοι
» ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ὁπὶ
» πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
» σὸν ἀναφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς
» σφέα ἀναγκαίως ἔχῃ δεκατευθέντα τῷ Διΐ. καὶ
» σὺ τέως μὴ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ
» χρήματα, ἢ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἐ-
» κόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἐπῄ- 10
νεσε, ὡς ἁ ἐδόκεε οἱ ἐπιτελέεσθαι. αἰνέσας δὲ
πολλά, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κρῆ-
σος ἐπῃνέθη καὶ ὑπετελέειν, εἶπε πρὸς Κρῆσον
» τάδε, Κρῆσε, αἰπρτημαι σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρη-
» σταὶ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τιν δόσιν τιν ἵνα
βουλεαί τι γενέσθαι τῶν ἐμῶν. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ
» δέσποτα, ἐάσας με χαιρῆν μάλιστα μὲν θεὸν τῶν Ἑλ-
» λήνων, τὸν ἐλπίσας ἐγὼ θεὸν μάλιστα, ἐπείρεαι,
» πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ δίκαια ἐστὶ σὲ οἳ
ποιεῦντας νόμους ἔχει ἁ. Κῦρος δὲ εἰρέτο ὅ, τι ἁ τοῦτο 20
ἐπιμηρύων τυγχάνοι τοιοῦτο. Κρῆσος δὲ ἁ ἐπιμηλήθη-
σε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρηστη-
ρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα·
καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ
Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις τυγχά-
νοντος, ἐπειπεῖν ἁ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦ-
» ρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τύχεαι παρ' ἐ-
» μεῦ Κρῆσε, καὶ ἄλλου πρήγεος τοῦ αἰεὶ ἐκήσοτε δέη.
ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κρῆσος, πέμπων τῶν Λυδῶν
ἐς Δελφοὺς ἐνετέλλετο, τιθέντας τὰς πέδας ὁπὶ 30
τῷ νηῷ τὸν ὀδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὐκ ἐπαισχύνεται, τοῖσι
μαντηίοισι ἐπάρας Κρῆσον στρατεύεσθαι ὁπὶ
Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν,
ἀπ' ἧς ἁ ἀκροθίνια τοιαῦτα γένεσθαι· δεικνύντας
τὰς πέδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρί-
στοισι νόμος ἐστὶ τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. Ἀπι-
κομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγεσι ταῦτα δὴ τὰ
ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε,
» Τὸν πεπρωμένον μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέ-
» ειν καὶ θεῷ· Κρῆσος ὁ πέμπτου γένεος ἀνδρὸς τάδε 40
» ἔξέπλησε, ὃς ἐών δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ
» γυναικήῳ ὑπασπώμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα,
» καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδέν ἁ προσήκου-
» σαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίεω ὅκως αὐ κατὰ
» τοὺς παῖδας τοῦ Κρήσου γένοιτο ὁ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile est euenturum, vt quisq; istorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturũ, esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Sistе ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem XC in modum gauisus est tali admonitu, eaque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [1] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quem Crœsus, [2] Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maxime omniũ veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditaque sibi oracula, & præcipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, & hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [3] atq; id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen templi vincula deposuissent, scisciatari deum nunquid eũ puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo, & scisciatari cũ hæc, tum nũquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc XCI profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse, Sortẽ fato destinatã defugere, deo quoq; est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimen luit, [4] *hoc est abaui*: qui quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum studuerit vt hęc Sardium clades liberis Crœsi,

1 Crœse, quum sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr.q.e.max.o. veneratus sum, missis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritaui.i. *Gygis, à quo quintus erat Crœsus.*

non ipsi

non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus dicat, tribus annis serius quam fata destinarunt, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniã Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum consultare volentem, decuerat mittere scisciratum vtrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem vltimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuersarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardis reuersi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima
xcii Ioniæ subactione ita res se habet. ¶ Porro Crœsi non hæc solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in vestibulis templi apud Delphos clypeus visitur aureus ingens. Atq; hæc etiamnum ad nostra vsq; tempora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quãtum intelligo) æquali erant iis quæ sunt Delphis. Ceterum ea quæ tum Delphos, tum etiã ad Amphiarai misit templum, hæc sibi, veluti domestica bona, paternarumque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cetera donaria è facultatibus erant aduersarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impense studebat: hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater,

καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷόν τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὗται, ἐψύσατο, καὶ ἐχαρίσατο (1). τρία γὰρ ἔτεα ἐπιμεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἀλοιὴ τῆς τετραμμύης. δεύτερα δὲ τούτων, χαριεμένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. καὶ τὸ μεντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. τρεπηφόρους γὰρ (2) Λοξίης, ἰὼν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. τὸν δέ, πρὸς ταῦτα χρεῶν δοῦ μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι τέμεναν, κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθέν, οὐδ' ἐπιμνησθεὶς, ἑωυτῷ τὸν αἴτιον ἀποφαίνεται. ὧι καὶ τὸ τελευταῖον χρησηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου. οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἰὼν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος ἦν ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοιοτέων ἐγεγόνεε, μητρὸς μὲν ἀμείνονος, πατρὸς δὲ κακοδεεστέρου. ἦν μὲν γὰρ ἰὼν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἰὼν, καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ἐπ' ἐκείνοισι τοῖσι Λυδοῖσι (3) δὲ αὖτις ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ ἐὸν τὸ ἁμάρτημα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. τοῦ μὲν δὴ τοῦ Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, εἴρηται. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, καὶ οὐ τὰ ἐπιμνησθέντα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, (4) ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πλεῦνες· ἐν δὲ προνηίοισι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν προκείμενα, τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀνάθημα Κροίσου, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸν Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήια τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώιων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀνάθηματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο Σάρδιος ἑταίρου, ὃς (5), πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, αἰτίσασθαι τὰς κατεῖχε, συπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τῶν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἰὼν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς ἐὼν ὁ-

a. ἀφ-χὼν αὐ-τὸν μᾶλλο

ὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων ὑὸς Ἴάδης. ἐπείτε δὲ δόντος τοῦ παιδὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνδρα τὸν ἀντιφρόνησαί οἱ πρὶν κναφήιον ἕλκων διέφθειρε. τῶν δὲ οὐσίων αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσας, τότε δὴ τὰ ἀφιερημένα ἀνέθηκε ἐς τὰ Δίρπαια. καὶ τοῦτο μὲν ἀναθημάτων ἔσχατα Δίρπατα. Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, πάρεξ τῆς ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου παιδὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἀνέφεροι, καὶ οἱ κάπηλοι, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὗτοι δὲ πέντε ἐόντες ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅπερ τὸ σῆμα ἦν· καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφάνη μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύουσι πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματός ἐστι στάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος, ὅσον πλέθρα πεντεκαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀέναον εἶναι. καλέεται δὲ αὐτὴ Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν ὀλίγα πλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλλησι· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· τοῦτο δὲ αὐτοὶ πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κεκαράγμενοι ἐχρήσαντο· κάπηλοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεργάσασθαι, ἑωυτῶν ἐξευρήματα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι τῷδε σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι· ὧδε τοῦτοι αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλεύοντος σιτοδείῃ ἰσχυρῇ αὐτὰ τὰ Λυδίη πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διέχιεν λιπαρέοντας, μετὰ δέ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τοὺς κύβους καὶ τὰ ἀστραγάλους καὶ τὰ σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diuersas*. Nam Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex [1] Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui ante sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam ante diuis destinata, tunc vti diximus iis locis consecrauit. Atque de donariis hactenus dictum sit. ¶ Porro Lydia quod scribatur nihil sane mirandum habet, provt aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo proueniētia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulcri pars, [2] aggestio est terræ. Quod sepulcrum construxisse feruntur homines [3] emptitii atque operarii, & vna cum his adiuuantes ancillæ. Ceterum ad nostram vsque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus litteræ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulcri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum [4] iugerum: latitudo, [5] iugerum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem sic habet, Lydi legibus propemodū vtuntur Græcorū similibus, nisi quod Lydi filias suas prostituūt. Hi, primi eorum quos nouimus, nummum aureū argenteumq; ad vtendū percusserunt, & primi caupones institoresq; exiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autem hæc inuenisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [6] *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatē per vniuersam Lydiā valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleraſſe, postea vero, quum nō cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inuentū ab iisdem [7] aleæ tesserarumq; ludum, & pilæ, cete-

XCIII XCIV XCV XCVI

1 Ionica. 2 Terræ aggestæ moles est. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Tesserarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam [1] talorum. horum enim inuentionem ſibi non vendicant Lydi. Porro ad famem diſcutiendã, altera quidem dierum in totum luſibus occupatos fuiſſe, ne videlicet ciborum quærendorum ſollicitudine diſtorquerentur: altera vero à luſibus abſtinentes, veſci conſueuiſſe. Atque hoc modo vixiſſe annis duodeuiginti. Vbi autẽ malum non remitteret, ſed magis etiam ſequiret, tum regem vniuerſos Lydos bifariam diuiſiſſe, [2] & hos quidẽ in ſedibus ſuis permiſiſſe, illos vero aliquò ablegaſſe colonos. Ac vero iis qui in ſedibus ſuis permanerent, regem ipſum perrexiſſe imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ deſtinati erant, filium ſuum præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum diuertiſſe Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirũ quibus ea quæ nauigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum ſedeſq; quærendas oram ſoluiſſe: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenirent: vbi ciuitatibus conſtructis, ad hunc vſq; diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuiſſe Tyrrhenos. Lydi itaque à Perſis in ſeruitutem redacti fuerunt.

XCV ¶ HINC iam nobis exequetur oratio, tum quiſnã fuerit CYRVS ille qui Crœſi euertit imperium, tum quomodo Perſę Aſiæ imperio potiti ſint. [3] Igitur quemadmodum quidam memorant Perſarũ, non qui res Cyri illuſtrare, ſed prout illa ſe habent, referre ſtudent, ita ego conſcribam: gnarus trifarias alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quum Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent, primi Medi ab ipſis deficere cœperunt: qui cum Aſſyriis pro libertate prœliati, ſtrenue ſe geſſerunt, excuſſoq; ſeruitutis iugo, in libertatem ſeſe aſſeruerunt. Poſt quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Ceterum quum iam per continentem in vniuerſum propriis vterẽtur legibus, hac demum occaſione rurſus tyrannidi ſubiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir ſapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aſpiraret, huiuſmodi quædam excogitauit.

XCVI

δήλων πασέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. κεσσιται
τούτων γὰρ ὧν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηίουνται Λυδοί.
ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν
ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σῖτα· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους
τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἔτεα
δυῶν δεόντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀπίεναι
ὁ κακόν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπιβιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν
βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρώσαντα τὴν μὲν ὅτι μονῆ, τὴν δὲ ὅτι ἐξοδῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τὴν μένειν αὐτὸς λαγχάνουσιν τῶν μοιρέων, ἐοῦσαν τοῦ βασιλέα τοῦτον πατέεσθαι, ὅτι δὲ τὴν ἀπαλλασσομένην, τοῦ ἑωυτὸν παῖδα, τὸ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν, λαχόντας δὲ αὐτοὺς τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφι ὠῆν χρηστὰ ὅτι πλοῖα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψάμενοι, ἀπικέσθαι ἐς Ὄμβρικούς· ἔνθα σφέας ἱδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀπήγαγε· ὅτι τούτου τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ οὕτω Πέρσῃσι δεδούλωντο. Ἐπιδίζεται δὴ ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠνήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οὐ μὴ βουλόμενοι σημαίνω τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ ἐόντα λέγειν λέγων, καταθύσω· ἐπισταμένος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρξάντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα ἑπτὰ καὶ ἐπτακόσια, τοῦτον τὸν χρόνον ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀποστατέειν καὶ κως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀποστάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἆλλα ἔθνεα ἐποίεε τοὺτο Μήδοισι. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφός, τὸ οὔνομα ἦν Δηιόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. ὅστις ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et ſorte legiſſe, alteram quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui ſortitò obtigiſſet vt maneret, ſeipſum regem, migranti autem, ſuum filium præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus ſorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam deſcendiſſe. Hic mox, &c. 3 Ita autem de his ſcribam vt Perſæ quidam narrant, qui res Cyri geſtas verbis auguſtiores reddere nolunt, ſed id quod res eſt dicere: gnarus triplicem aliam eſſe de Cyro narrandi viam.

κ. ἐν τῇ ἐωυτῶ κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, " ἐν γῇ ἐωυτῆ ἐὼν καὶ φύσει ἐὼν καὶ φύσει ἐὼν καὶ φύσει

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserunt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidũ condere: vt hoc vno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus,[1] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent.[2] Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hęc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singula quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis
XCIX Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Ceterum vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces cauit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. 3 adhæc, nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vna cum eo educati strenui & fortes, indoleant atque insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersum ipsis esse videatur, si coram ipsum non intueantur. Quibus quum se-
C se Deioces iam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέοισί τε χῶρὸ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφερσε τῆς χώρης. καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο προεστέλλοντας, τῶν ἄλλων ἧσσον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τὸ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μοιώσιοι ἔστι ὑψηλότερος. τὸ μέν τι κου, καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπτόντων ἑπτά, ἐν τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ τὰ θησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος, ἐν τῷ Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κυανέοι· πέμπτῳ δὲ, σανδαράκινοί. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἰώδεσι μένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηιόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηιόκης πρῶτος ὅδε κατεστήσατο, μήτε ἐσιέναι πρὸς βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ἐκ μηδενός. πρός τε τούτοισι ἐπὶ γελᾶν τε καὶ πτύειν αἴσχιον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι ἀρχαῖον. ταῦτα δὲ πρὶν ἑωυτὸν ποιέονται, ὅκως μὴ ὁρέοντες ὁμήλικες ἐόντες καὶ σύντροφοι, ἀγαθοί τε δόκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖόν τι φρονέοντες εἶναι μὴ ὁρέωσι. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τυραννίδι, ὧδε τὸ δίκαιον φυλάσσων ἐχαλέπαινε· καὶ γὰρ τὰς δίκας γράφοντες, ἐς ἐκεῖνον ἐπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμ-

γρ. ἐσήμαινον γὰρ τὴν δίκην εἶναι, ὅκως γρ. συντρόφοι τοιοῦτοι ἐκ οἰκίης ὁμαλοτίμιος, καὶ ἐς ἀγορὴν ἰόντες λειτουργέοιεν, λυπέοιτο,

1 Ita vt ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adiuuante ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem obseruantur, ne videlicet, &c.

ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατο ὡς ἐΐ ἵνα τὸν ἀνθρώποισι ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικάβυ. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι πᾶσαν αὐτὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηϊόκεω μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τοῦτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τάδε ἔθνεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. ἔθνεα μὲν Μήδων ὅσα τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. πρῶτα δὲ ἐπὶ μοῦνον οὐκ ἀπέσχετο μοῦνον ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτους τε τούτους ἐπέθηκε, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο τοῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀτὰρ ἄλλην ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον ἔσχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ πάντα μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι εὖ τῷ θῶ ἥκοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. ὃς λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε καὶ τέλεα διέταξε τὰ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρότερος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ Κυαξάρης ἐστὶ ὁ τοῖσι Λυδοῖσι γενόμενος πολεμάρχος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνήγαγε ἑωυτῷ. συλλέξας δὲ πάσας τὰς ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἑλεῖν. καὶ δὴ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικαθημένῳ τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦρχε δὲ αὐτῶν βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτους δὲ διώκοντες φεύγοντας, ἔσω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα ἡμερέων διζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑποβιῶναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ ἓν δὴ μέσον ἔθνος

remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores ausculratoresque per vniuersam suam ditionem dispoſuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES susceptit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionẽ desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione susceptа Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo maioribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos[1] in prouincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atq; implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrem vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharũ rege Madye Ptotothyæ filio. qui Cimmeriis ex Europa eiectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Męotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere peruenitur potest in Mediam: sed vna duntaxat natio inter-

CI CII CIII

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

iecta

iecta est: Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hàc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prælioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. CV Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusq; effecit ne vlterius progrederentur. [1] Scythæ, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinæ Ascalone, bonaq; parte Scytharum nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depeculatunt, inter cetera (quãtum equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipsa templi spoliatoribus eorumque posteris morbum immisit femineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythę, se videlicet illo morbo ob id laborare. [2] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. CVI Postquam vero iam viginti octo annis Asiæ imperium Scythę obtinuissent, omniaque iam pæne ex negligentia licentiaque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyrioque, excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis [3] vna cum Scythis imperasset, vita functus est. CVII ¶ Cuius regnum suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per

ἀυτῶν ὅσι, Σάσπειρες· τὸ δ' ὦν ὑπερχομένοισι, τὴν ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκπεσόντες πόλεμον, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, ἡττηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἤισαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεὶ τε ἐγίνοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δέ, ἐπείτε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγίνοντο ἐν Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῷ πλεόνων Σκυθέων παρεξιόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τὸ Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρόν, (ὡς ἐγὼ πυθόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον τῶν ἱρῶν ὅσα ταύτης ἡ θεός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐλθεῖν ἐλέγετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε ὁ θεὸς θήλεαν νοῦσον· ὥστε ἄμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τὸν σφέας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διάκεανται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχεν τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὑβριος καὶ ὀλιγωρείης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἐφαίνετο παρ' ἑκάστων τὸ ἑκάστοισι ἐπιβάλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον προσελαύνοντες τὸν ὅτεῳ ἔχοιεν ἕκαστοι. ἐς τούτων μὲν τοὺς πλοῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισάμενοι καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν τε καὶ τῶνδε καὶ τὴν τε Νῖνον εἶλον, (ὡς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑπηκόους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνιην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν

---

1 Scythæ vero regredientes, quum in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantũ quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tempore omnia iniurioſe & superbe imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa, tantum à singulis exigebant quantum iis imposuissent: & tributis non contenti, singulorum etiam bona passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenso Scytharum imperio, regnasset.

τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκαταλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἀστυάγης δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην τοῦτον ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῷ ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ δίδοι γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ δίδοι, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· ἐνόμισε οἰκηίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, ἤπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Σιωιοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ τοιῷδε ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς τοῦτης φῶς ἀμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ὑπερέχειν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποπτέρυγος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ὑπερκυσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ ἐκ γὰρ τῆς ὄψιος τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, τε πιστόν τε Μήδων, τε πάντων ὑπέρτατον τῷ ἑωυτοῦ, ἔλεγε· ,, τὸ παιδίον, Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ αὐτοῦ μὴ παρίεο, μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἑλόμενος, ἔξυφέρης σεωυτῷ πεῖραν. λάβε καὶ αὐ Μανδάνη ἔτεκε παῖδα, φέρων ἔς ἐμὸν οἶκον, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ μὲν ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτε κω παρεὶς ἀνδρὶ τῷδε ἄρξει οὐδὲν, φυλασσόμεθα δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς θυγατρὸς μετέπειτα χρεὸν μηδὲν ἁμαρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τόγε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι πρόθυμον. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τῷ θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα. παρελθὼν δὲ ἔφρασε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγῳ. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, Νεῷ ὦν χρῆσται νόῳ ἔστι ποιέειν; ὁ δ' ἀμείβεται οὐκ ἦν ἐπιτέλλῃ Ἀστυάγης, οὐδ' εἰ παραφρονήσειέ τε καὶ μανείεται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὐ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidã nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio sedato,[1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiã. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam iam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique quum venisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas:[2] neve committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille,[3] Neque alias vnquam rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri,[4] mea interest id industrie exequi. Hęc quum respondisset Harpagus, eique[5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiensque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiusque insaniet quam nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem

---

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias vnquam animaduertisti in hoc viro quidquam iniucundum (*vel* molestum) & in post. *vt παρεὶς eum vsum habeat quem antea παριδών. Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obsequar: idque multis de caussis, tum quod puer ipsi mihi cognatus est, tum quod Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quam periculum maximum? Enimuero securitatis meæ caussa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum.

CX Hęc loquutus, è vestigio nuncium mittit ad bubuleum Astyagis, quem norat [1] pascuorũ maxime idoneorũ, & montiũ feris frequentissimorũ esse gnarissimum: cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boum pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accersitus, propere quum venisset, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrime pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [2] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego

CXI præpositus sum. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [3] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa est filium. Absente marito vtriq; mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote ex improuiso cernens, prior interrogauit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbem veni, & vidi & audiui [4] quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omni luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio

ἐκτρηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγλυκής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτήσαντος εἰς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβιῶναι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, φῂ οὖν ἢ λείπεται ὅ τι δεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τὸ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τὸν τελευταῖον τοῦ παῖδα· δεῖ μέν τοι τῷν τινα Ἀστυάγεος, αὐτὸ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῷν ἐμῷν. Ταῦτα εἰπὰς, αὐλίκα ἄγγελον ἐπέμπετο ὅτι τάχιστα βουκόλον τὸν Ἀστυάγεος, τὸν ἤπιστο νομάς τε ὅτι-

10 τηδεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα· τοῦ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ συνδούλῃ. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε. Κυνὼ, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ κατωρέαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε ἔστ' δὴ ὁ βουκόλος. πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν

20 Εὔξεινον. Αὕτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαοσπείρων ὀρεινή ἐστι καρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἱδῆσι συνηρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σὺν δὴ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως ἂν τάχιστα διαφθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς

30 αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ σεωυτοῦ ποιήσῃ ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι. ἐπορᾶν δ' ἐκκείμενον διατεταγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, ἧ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δὴ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ τότε ἔξ ἑούσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα ἴκτει, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φρενὶ ἀμφότεροι ἀλλήλων περὶ· ὁ μὲν, τὸ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐώθεε ὁ Ἅρπαγος μετεπέμπετο αὐτῆς ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἄπονος ἦσα ἐπέσχε, οἷα δὴ ἀπ' ἐλαχίστου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅτι μιν οὐτως θυμῷ Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὰ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κατὰ νόον γενέσθαι ἐς δεσπότεας ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἅρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἤια ἔσω· ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προσκεί-

1 Pascua & montes feris oppletos quam opportunissime incolere. 2 Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autem intueri sum iussus. 3 Ad casam suam. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipse in vrbem proficisceretur: erantque alter de altero solliciti. 4 Quod vtinam neque vidissem; neque vnquam dominis nostris eueniat.

» μῦον, ἀσπαίρον τε καὶ κλαυγανόμενον, κεκοσμημέ-
» νον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς
» εἶδέ με, σπέλυε τάχιστα ἀναλαβόντα. Ὁ
» παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρευτὰ
» σαν εἴη τῶν οὐρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἶ (ΜΝ) τοι-
» αῦτα ἐπιτρέψαντα μοι πολλὰ ἀπειλήσαντα εἰ μὴ σφέα
χρ. ποιήσαιμι. » ποιήσαμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβών, ἔφερον, δοκέων τῶν
χρ. ἔνδον ἐμῶν. » τινος οἰκετέων εἶ). οὐ γὰρ ἂν κατεδόξα » ἔνθεν
» θηρεύειν. ἐθαύμαζον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι
» κεκοσμημένον· πρὸς ὃ, τι κλαυθμὸν κατεφαίνετο
» ἐμφανέα ἐν Ἅρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθά-
» νομαι (ΜΝ) πρῶτα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προεπέμ-
» πων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα
» Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρός,
» καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀστυάγης ἐν-
» τέλλεται ἀποκτεῖναι· νιῶ τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ
» ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἀνακαλύψας ἀπέδειξε
» ἐόν, δακρύοντα, καὶ λαβόμενόν τῶν γονάτων τοῦ ἀν-
» δρός, ἐξαιτεόμενον μηδεμιῇ τέχνῃ ἀνθεῖναί μιν. Ὁ δ' ὅσ' ἂν
» ἔφη οἷός τ' εἶ) ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. Ἐπιφοιτήσειν
χρ. ἐπιφοιτήσεις. » γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἅρπάγου » κατοψομένους·
» ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ
» οὐκ ἔπειθε ἄρα (ΜΝ) ἀνδρα, δεύτερα λέγει ἥνπερ
» τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ ἀνθεῖ-
» ναι, σὺ δ' ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι
» ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγώ, τέτοκα δὲ τεθνεός·
» τοῦτο μὲν φέρων πρόθες (ΜΝ) ὃ τῆς Ἀστυάγεος θυ-
» γατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφωμεν. καὶ
» οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσιμος ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, ὅτε
» ἡμῖν κακῶς βουλευομένοισι ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς
» βασιληίης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ σῴζεσθαι δοκέων ἀπολέ-
» σει τὴν ψυχήν. Καρτερὰ τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ
πρὸς τὰ παρεόντα οὐ λέγειν ἥνπερ, καὶ αὐτίκα ἐ-
ποίεε ταῦτα. (ΜΝ) μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦ-
τον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· (ΜΝ) δ' ἑωυτοῦ
ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε
(ΜΝ) ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ πάνυ τὸ ἕτε-
ρου παιδός, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων πᾶσι·
ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγίνετο, νέος
χρ. φύλακον ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προβάτων » φύλακα
» αὐτὸν καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τὸ Ἅρπάγου, ἀπο-
δεικνύσθαι ἔφη ἕτοιμος εἶ) τὸ παιδίου (ΜΝ) νέκυν.
πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrime sumere, atque exponendum asportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illum domesticorum esse, [1] non autem illius generis. Admirabar tamen quòd videre auro vestibusque ornatum: præterea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [2] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici: atque is hic est. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa CXII. intuita procerum ac speciosum, genua viri cũ lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrime periturum. Mulier vbi id viro non persuadet, [3] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modo necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoq; peperi, peperi autem mortuum: ablatum hũc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neq; tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consulueri- 30
mus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrũ nanciscetur, & iste qui supersit, animã non amittet. Sane quam cõmode CXIII
visa est bubulco mulier loqui pro præsenti cõditione: atq; ita continuo fecit. Igitur quẽ necaturus attulerat, eũ vxori tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocauit in eo vase in quo alterum portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [4] Ideoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitque sese paratum illi ostẽdere pueri cadauer. Harpagus, missis suorum satellitũ

1 Nunquam enim cogitassem ex eo genere esse. 2 Ceterum in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem deducto puerulum in manus tradidit: filium esse videlicet Mandanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic est. 3 Secundò hæc dixit. Quandoquidem igitur tibi non possum persuadere vt non exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expositus fuerat.

fidelissi-

fidelissimis rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptum, educauit, imposito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui posteaquam decennis fuit, eum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum ceteri pueri quũ pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium,[1] ipse eos muniis distinguebat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidã collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quẽ Cyrus, quod imperata non fecissent, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, vbi primum dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro perpessus esset deplorauit: non tamen Cyrũ nominans (nondum enim eius hoc erat nomen,) sed filiũ bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandã passum esse inquiens, eiusque humeros ostendens, Siccine (ait) accipimur, rex,[2] à filio bubulci serui tui? Audiens hæc atq; cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlcisci puerum, iussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus est huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verbibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quũ ceteri pueri iussis obtemperarẽt, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsũ, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voice mansit.

CXIV

CXV

CXVI

τοῦ πισοτάτοις, εἰ δέ τε δὴ τῶν τότων, καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ ὃ μὲν ἐθάπτετο. ὃ δὲ ὑὸς ἐὼν τούτων Κῦρον ὄνομα θέντα, τὰ παλαβόντα ἐπέτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὐδὲν ἄλλο χρῆμα καὶ οὐ Κῦρον δημένη. Καὶ ὅτε δὴ ἐὼ δεκαέτης ὁ παῖς, τοιάδε ἐξεφάνη μιν. ἐπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦρξε καὶ αἱ βουκολίαι αὗται· ἐπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι, τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ὀπάκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῷ δέ κου τινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἑκάστῳ ἔργον προσετάσσετο. εἷς δὲ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε ταῦτα προφάσιος ἐνεούσης ἐν τῷ Κύρῳ) οὐκ ἐποίεε ἐκέλευε αὐτοὺς τοὺς ἄλλους παῖδας συλλαβέειν. πυθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα τὸν ἡγεμόνος κάρτα προπέπαικε μαστιγέων· ὁ δέ, ἐπεί τε ἐμετείρη τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι προσιεμένος. καταβὰς δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀπικόμενος ἐβόα τὸν ἐκεῖνος Κῦρον ἐπέθηκε. λέγων δὲ Κῦρον, (οὐ γὰρ κω ἐπέθετο τοῦτο τὸ ὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τὸν βουκόλον τὸν Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀναρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ἐκ τοῦ σοῦ δούλου βουκόλου ὁ παῖδος, ὧδε προυπεισμεθα (δηλοῖ δὲ τὸν παῖδος τοῦδε ὦμους.) Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τὸν Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος τοσούτου τὰ παρ' ἐμοὶ ἀείκιν τοιῆνδε προπαθεῖν; ὁ δὲ ἀμείβετο τάδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τὸν καὶ ὅδε ἐὼν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐς ἐπέφαινον βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδειότατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ αἰνικτέε τε καὶ λόγου εἶχε οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός του κακοῦ εἰμι, ὧδε τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδός, τὸν Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνώσις αὐτοῦ· καὶ ὃ, τε χρόνος τοῦ προσώπου προσεφέρετο ἐδόκεε ὡς ἑωυτοῦ, καὶ ἡ ὑποκρισις ἐλευθεροτέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὀλίγον χρόνον ἄφθογγος ἐὼν

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat vt domorum str. 2 A serui tui, & quidem bubulci, filio?

μόγις ὦ δή κοτε ἀνενηνοθὼς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι
Ⓦ Ἀρτεμβάρεα, ἵνα Ⓦ βυκόλον μοιῶν λαβὼν
βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε
» καὶ παῖδα Ⓦ σὸν μηδὲν ὀπιμέμφεσθαι. Ⓦ μὲν δὴ
Ἀρτεμβάρεα πέμπει· Ⓐ δὲ Κῦρον ἤγαγον ἔσω Ⓐ
θεραπεύοντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπε-
λέλειπτο ὁ βυκόλος μοῦνος, μυνωθέντα τάδε αὖτον εἴ-
ρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ
τεθνηκώς. ὁ δὲ ἐωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκου-
σαν αὖτον ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ
οὗ βουλόμενον ἔφη, ὑπιδυόμενον ἐς ἀνάγκας μεγά-
λας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι
δορυφόροισι λαμβάνειν αὖτον. ὁ δὲ, ἀγχόμυος ἐς τὰς
ἀνάγκας, ὅτω δὴ ἔφαινε τὸ ἐὸν λόγον. Ἁρπάγου
δὴ ἀπὸ ἀρχῆς, διεξιὼν, τῇ δηθείῃ χρεώμενος· καὶ
κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων
ἔχειν αὖτον. Ἀστυάγης δὲ, τὰ μὲν βυκόλου τοῦ δηθείου
ἐκφήνασα, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο·
Ἁρπάγου δὲ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὖτον
τοῦ δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος,
κατέπτη Εἰρόμενον μὲν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ Ⓦ
» παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς
» γεγονότα τῆς ἐμῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε Ⓦ βυκόλον
» ἔνδον ἐόντα, καὶ τὸν παῖδα) ὅπως μὴ διὰ δηθέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλέγ-
» χεσθαι ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ,
» ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὁ-
» κως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρός σε θεράπων
» ἀναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὖτε σοὶ
» ἐμὲ αὐτὸν φέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον
» τόνδε, τῷ παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύ-
» οντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτο μέν, οὐκ ἐψευδόμην,
» σὺ γὰρ ἐκέλευες οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ
» τάδε, ἐπιλεύσοντι θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ παρα-
» μενοῦντα φυλάσσειν ἄχρις οὗ τελευτήσῃ· ἀπειλήσας
» παντοῖα ὦν δεινά, εἰ μὴ τάδε ὑπετέλεα ποιήσει. ἐπεί τε
» δὲ ποιήσαντος τοῦτο τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι-
» δίον, πέμψας τοὺς οἰκετέων τοὺς πιστοτάτους, καὶ ἐσ-
» δὸν δὴ ἐκείνων, ἐθαψάμην. οὕτως ἔχει, ὦ βασιλεῦ,
» περὶ τοῦ παιδὸς τούτου. ἐτοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσα-
» το ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ Ⓦ ἰθὺ ἔφαινε λόγον.
Ἀστυάγης δὲ, κρύψας τὸν Ⓐ ἐν ἑωυτῷ χόλον ὅσον τὸ γε-
γονὸς, πρῶτα μὲν κατὰ μόρον ἤκουσε περὶ τοῦ βυκόλου τοῦ
περὶ τοῦ παιδός, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρπάγῳ μετὰ δὲ, ὡς Ⓐ
ἐπεμάνθανε, καλέσαντα λέγων ὡς πρεσβύτερόν τε ὁ παῖς,
» καὶ ὁ γεγονὼς ἐὼν καλὸς. τῷ τε γὰρ πεποιημένῳ (ἔ-
» φη λέγων) ἐς Ⓦ παῖδα τοῦτον ἐκαμνον μεγάλως,

vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, [1] vt bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam vt filius quoq; tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur vnde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respondere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui [2] cuperet ad ingentes deuenire necessitates. Simulque hæc dicens, satellitibus innuit vt caperent ipsum. Hic autē ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorsus, vera referendo, descendit ad preces & petendam sibi veniā. [3] Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagū, cui valde succensebat, vocari à satellitibus iussit. Quem, vbi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit pastorē interesse) noluit tergiuersari mendacio, ne argumētis conuinceretur: sed ita respondit, Ego, posteaquam infantē accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerem: [4] & tamen, quum apud te innoxius extitissem, ne forē aut filiæ tuæ aut tibi ipsi carnifex. eoque ita statui agendū: Accersito huic bubulco infantē tradidi, inquiens te esse qui iuberes illū interfici. In quo dicendo mētitus non sum. tu enim ita præceperas. [5] Atq; huic, dū puerū trado ex tuo præcepto, iussi exponeret in deserto mōte, perstaretque in eo obseruando tantisper dum expirasset: comminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Vbi hūc fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem [6] directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat caussa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hūc puerum factum erat, valde laborabam,

1 Vt de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c. 2 Ac si vltro vellet in maximas angustias sese dare. 3 Astyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: sed Harp. 4 Et tamen, quum in te nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neq; tibi ipsi essem carnifex. 5 Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato vt eum expon. 6 Simplicem.

& à filia

& à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebam. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum
CXIX hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad conuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunq; ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probe conditum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum ceteri conuiuæ, tum vero Harpagus, cõuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est,[1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cuius ferę carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibiq; quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac
CXX vltione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos[2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt vt puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

ἐν γυναικείτῃ ἐμῇ δεδεβλημένος, οὐκ ἐπέλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης οὗ μετεσχεώσης, τὸν μὲν, (Α) σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον ἐς (Β) παῖδα (Γ) νεηλυδα· τοῦτο γὰρ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὐτὴ προσκέεται) παρείη μοι ὅπι δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε οἱ ἁμάρτας (Δ) ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ὅπι τύχοι χρῆσθαι ὅτι δεῖπνον ἐκέκλητο, οἴκαδε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐστελθὼν δὲ τὸν ταχίστιον, ἰὼν γὰρ (Ε) παῖς ἓνὸς μούνος, ἔτεα τέα ἐς δεκὰ καὶ μάλιστα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ προσχαρὴς ἐὼν, φεφάζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς (Ζ) ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, ἐς κρέα διελών, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν χρεῶν. αὐτυχέα δὲ ποιησάμενος, εἶχε εἶσιμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετέθη τράπεζα ὀπισθόλεα μηλίων χρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χερὶς ἔκειτο ὀπισθοφυέος κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ λίην ἡδέσθαι, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσελθόντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτέων. προσδόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, ἐνὸς τε ἑωυτοῦ γινεται. εἴρετο δὲ αὖθις ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἄρεσκον εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοιούτοισι δὲ ἀμείψαμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν χρεῶν, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἐμέλλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πρόσφατα. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρῳ δὲ βουλεύων, ἐκάλεε οὓς αὖτις ἐς τοὺς μάγων οἰωνοπόλους τοὺς ἐνυπνίους τὰ τοιαῦτα ἐκρινον· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τὴν ἔκρισιν τοῦ ὄψιος. οἱ δὲ καὶ ταὐτὰ εἶπον, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*; oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

» ὁ δὲ ἀμείβεται αὖθις τοῖσδε, Εἴ τε ὁ παῖς καὶ πρεί-
» σθυς ἐστὶ καὶ μὴν ἔτ' ἀγχοῦ ἁμαρτώλιον ἁλόντα ἐκ τῆς
» κώμης παῖδες ἐς ἅπαντα βασιλέα. ὁ δὲ, πρήσσοντα ὁ-
» κοῖα οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιή-
» σας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελι-
» φόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας ἦρχε. καὶ
» νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνε) φέρειν; Εἶπαν οἱ μάγοι,
» Εἰ μὲν πρεῖσός τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ
» πρεσνοίης τινός, θαρσέει τε πούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν
» ἔχε ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι πολλὸν ἄρξει. πρῶτα μὲν 10
» σμικρὰ γὰρ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡμῶν ἐνία κεχώρηκε.
» καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐκβήματα, τελέως ἐς ἀπρε-
33 » νὲς ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ ἀν-
γε. γνώ μῳ » δρί, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πρόσπολος τῇ γνώμῃ εἰμί,
» βασιλῆος ὀνομαθέντος τοῦ παιδὸς, ἀρκέειν τε ⟨ϟ⟩ ὄ-
» νειρον, καί μοι ⟨ϟ⟩ παῖδα τοῦτον εἶ) δεινὸν οὐδὲν ἔτι.
» ὅμως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, οὗ πρεσκεψάμε-
» νοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέσατα ἔ) οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ
» ὑμῖν. Εἶπαν πρὸς ταῦτα ⟨ϟ⟩ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
» καὶ ἡμῖν πρὸ πολλοῦ ἔδοξε καταπεπύσθαι ἀρ- 20
» χμὴ τὴν σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦσθαι, ἐς
» ⟨ϟ⟩ παῖδα τοῦτον πρεπούσα ἐόντα Πέρσῃσι· καὶ ἡμεῖς
» ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθά τε, ⟨ϟ⟩ λόγου οὐδενὸς γι-
» νόμεθα πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· πρὸ δὲ ἐπρε-
» ῶτος βασιλῆος, ἐόντες πολίηται, καὶ ἀρχόμεν ὧν
» μέρεος, ⟨ϟ⟩ τιμὰς πρὸς πρὸ μεγάλας ἐχόμεν. οὕ-
» τω ὦν πάντως ἡμῖν πρό τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς πρε-
» σπτέον ἐστί. ⟨ϟ⟩ νῦν εἰ φοβερόν τι ἐωράκαμεν, πᾶν ἂν
» σοι πρεσεφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ-
» πνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ σοι ἕτερα 30
» τοιαῦτα διακελεύομεθα. ⟨ϟ⟩ τὸν παῖδα τοῦτον ἐξ
» ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε ⟨ϟ⟩ τοὺς γεινα-
» μένους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη
» τε· ⟨ϟ⟩ καλέσας ⟨ϟ⟩ Κῦρον, ἔλεγε ⟨ϟ⟩ τοιάδε, Ὦ παῖ,
» σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῇ σε-
» αυτοῦ δ' μοίρῃ πρεσεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
» σας· (πομποὺς δὲ ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δ' ἐ-
» κεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ κ' Μιτρα-
γε. κ' τὸν μητέρα » δάτεω τε ⟨ϟ⟩ βουκόλον καὶ τὸν γυναῖκα αὐτοῦ. 40
πρὸς τὸν γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει ⟨ϟ⟩ Κῦ-
ρον. νοστήσαντα δὲ μιν ἐς τὸν Καμβύσεω τὰ οἰκία,
ἐδέξαντο ⟨ϟ⟩ γνάμψοι· κ' δεξάμενοι, ὡς ἐπύ-
θοντο, μεγάλως ἠπαίζοντο, οἷα δὴ ὀπισάμψοι
αὐλίκα τότε τελευτήσαι· ἱστορέον τε ὅτεῳ τρόπῳ
πρεσηλθοιεν. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸς μὲν
τὸν εἰδέ-

Atqui puer & viuit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internunciis, ac ceteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si supererest puer (Magi respondent) atque regnauit [1] nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bono sis animo, iam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua reciderunt, [2] & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, [3] me somnio esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: [4] qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoq; qui Medi sumus, in seruitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius erimus pretii: te vero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, siquid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem friuolam nunc euaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidem confidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gauisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamē ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendū mittam. Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est vxor eius. Hæc loquutus Astyages, Cyrum CXXII dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Sciscitabantur igitur quonā modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

1 Non de industria & absque vllo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorsus ad leue quidpiam deueniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero, ὅτ. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerū qui Persa est, deueniret: ac tum nos qui Medi sumus, in seruitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop.

non no-

non nouisse,[1] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verum in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum.

CXXIII vnde hæc fabula emanauit. ¶ Vbi Cyrus in virilem adoleuit ætatem, & inter æquales virilissimus euasit & idem dilectissimus,[2] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi socium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoueri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, vtpote itineribus custoditis, huiusmodi rem comminiscitur: [3] Exenterato quem solerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino rescinderetur, indidit libellum in quo quę libuit conscripserat: resutoque ventre, leporem vna cum retibus tradidit venatori cuidam suorum domesticorũ fidissimo: misitque ad Persas, [4] præcipiens, suo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret. Hæc

CXXIV exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inuentumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambysis, quem dii respiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses) vlciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt, opinor te olim iam resciuisse, & itẽ, qualia ego ab Astyage pass⁹ sim quod te non occidissem, sed bubulco tradidissẽ.

οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖσον· κατ' ὁδὸν δὲ συθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῦ πάθην. βασιλεῦσαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τὸ Ἀστυάγεος εἶη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κείθεν ὁδοῦ πεζὸν λέγειν τῶν πομπῶν συθέσθαι. τρεφῶσαι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· οὔνομά τε αὐτῇ αἰνέων ἀφάτως· ὥστε καὶ ἐν τῷ λόγῳ τὰ αὐτὰ εἶναι Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες ὡς ἀναλαβόντες τὸ οὔνομα τοῦτο, (ἵνα θειότερος δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ὑπὸ κυνὸς Κύρον κύων ἔτρεφε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὐτὴ κεχωρήκεε· Κύρῳ δὲ ἀνδρωθέντι, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ὑπερθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρέην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα. Κύρον ὦν ὁρέων ὑπαισχόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάσας τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. προσὸν δὴ ἔτι τοῦτο πάντῃ κατέργασο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος ὠμοῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν προφάτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρεὼν Κύρον προσποιεῖσθαι Μήδοισι, Ἀστυάγεα πᾶσαν τῆς βασιληίης. κατεργασμένου δὲ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ βουλομένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲ οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ὑπετεχνᾶτο τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναρρήξας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτείλας, ὡς ἔχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον, τὰ ἐδόκεε ἐγγράψας. ἀποῤῥάψας δὲ τὴν γαστέρα τὴν τοῦ λαγοῦ, καὶ δικτυαδοὺς, ἅτε θηρευτῆ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενος δὲ, ἀπὸ γλώσσης, δίδοντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπείπειν, ἀνοιχθείμεν διελθεῖν, καὶ μηδένα ἄλλον παρεῖναι. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ὑπετελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέῳξε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν ἥκοτε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νέμεσο Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα γενόμενον. κατὰ μὲν γὰρ τὸ τοῦτο προθυμέεσθαι τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ πρήξας. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, οἵο τε αὐτὸν πέρι, ὡς ἐτρήθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅπισθε ἐκ ἀπέκτεινα, διότι ἔδωκα σοὶ βουκόλῳ. σὺ νέμεσο

1 Et in maximo errore versatum fuisse. 2 Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel*, *Eius studiosus erat.* 3 Quum leporem arte composuisset, eiusque ventrem rescidisset, nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel*, Præcipiens vt quum leporem Cyro daret, suo ore diceret vt, &c. *Vel*, *Cyrum admoneret etiam vt*, &c.

» σὺ νῦν ἐμοὶ βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ Ἀστυάγης
» ἀρχὴ χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις. Πέρσας
» γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, στρατηλάτεε ἐπὶ Μή-
» δους. Ἢ ἐγὼ τε ἔσομαι ὁ Ἀστυάγεος ἀποδεχθεὶς
γρ. αἰτη- » στρατηγὸς ἀντὶ σεῦ, ἔσαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἐγώ τε
σεως. » τοῦτο, δοκίμων ἄλλος Μήδων. τοισῶδε γὰρ οὔτοι
» ἐπισάντες ἀπ' ἐκείνου, ἢ ἥκιστοι πρὸς σέο, Ἀ-
» στυάγεα καταρέξειν πειρήσονται. ὡς ὦν ἑτοίμου τοῦ γε
» ἐνθάδε ἐόντος, ποίεε ταῦτα, ἢ ποίεε κατὰ τάχος.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεῳ τρόπῳ 10
σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσῃ ἀπίσασθαι. φρονέοντι δέ
οἱ, ἔδοξε ταῦτα μηχανήσασθαι εἶναι. ἐποίεε δὴ τάδε·
γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίσας τοὺς Περσέων
ἐπισήμους, ἐξ οὗ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, ἢ ἐπιλεξάμε-
νος, ἔφη, Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀπο-
» δεικνύναι. Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, τοισδε σε-
» ρεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦ-
ρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ
γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέ-
πεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν αἱ οἱ 20
πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μεράφ-
γρ. Μάσιοι φιοι, Μάσιοι. τούτεων Πασαργάδαι εἰσὶ ἀρίστοι· ἐν
τοῖσι δὲ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύντες, ἔνθεν οἱ βασιλέες
οἱ Περσεΐδαι γεγόνασι. αἱ δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Πα-
νθιαλαιοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. ἕτοι μὲν πάντες ἀρο-
τῆρές εἰσι· ἔθνεα δὲ, νομάδες, Δάοι, Μαρδοί, Δρο-
πικοί, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχον-
τες τὸ προεφρασμένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ἐπῆλθε τὴν
χώρην τὴν Περσικὴν ἀναθώδεα ὅσον τε ἐπὶ ὀκτω-
καίδεκα στάδιοι, ἢ εἴκοσι· πάντη τοῦτον στρατὸν 30
γρ. ἐξημερώ- ἐκέλευε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον,
δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι
λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰ πόλια καὶ τὰς κοί-
μνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τὰ παρῆν
συνάλισας ἐς τοῦτο, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δε-
ξιωσόμενος τὸν Περσέων στρατὸν· προέθηκε δέ, οἶνόν
τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ
ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, εὐώ-
χεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦ- 40
ρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἴη, ἢ τὰ παρεόντα
σφι εἴη αἱρετώτερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων
τὸ μέσον. τὸν μὲν γὰρ πρότερον ἡμέρην πάντα σφι
κακὰ ἔην, τὸν δὲ τότε παρεόντα, πάντα ἀγαθά.
προσδεξάμενος δὲ τοῦτο ἔπος ὁ Κῦρος, παρεμύθεετο
» πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑ-
» μῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis vt deficiant persuaseris, expeditionem aduersus Medos suscipe: vtpote ad votum tibi re successura, siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendū creatus fuero, siue alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur euertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hîc in expedito, ista exequere sine mora. Cy- CXXV
rus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis vt præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [1] sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt, Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Meraphii, Masi. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum [2] cognatio est, vnde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cuncti ad- CXXVI
fuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem vt lauti adsint. Interim coactos in vnum caprarum, ouium, boum greges patris sui mactat atq; apparat, tanquam Persarum exercitum acceptus vinoque ac cibariis quamlautissimis. Postero die vbi conuenerunt Persæ, iubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo [3] interualli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*.

& hæc

& hæc & alia infinita commoda aderunt sine vllo seruitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaq; obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quę quum ita sint, rebellate quam-
CXXVII primum ab Astyage. Persæ, vt qui iampridem [1] dedignarentur parere Medis, nacti [2] præsidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, missо nuncio accersiit. Iste nuncium iubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque [3] aduerso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, vbi Medorum copiæ [4] cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum [5] sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebãt,
CXXIIX fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primum rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum
CXXIX Persis confligens fugatur: viuusque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eumque dicteriis lacessiuit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsũ carnibus filii pauisset: [6] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid [7] ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [8] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur,

ἔσαι, ταῦδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά, σοὶ δὲ ἕνα πόνον "
δουλωσόμενος ἔρχεσι· μὴ βουλομένοισι δ', εἰσὶ ὑ- "
μῖν πόνοι τοῦ δίζυρῶ σώματι πλησίοι ἀναείθμητοι. "
νεῦν ὧν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε "
γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, ταῦδε ἐς χεῖρας ἄγε- "
σθαι· καὶ ὑμέας ἥκειν ἄνδρας Μήδων εἰ οὐ φαύ- "
λοτέρους, οὔτε τἆλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὧν ἐ- "
γόντων ὧδε, ἀπίστατε ἀπὸ Ἀστυάγεος τοῦ τάχι- "
στα. Πέρσαι μὲν νυν τοιῆσδε ὑπελάβομε-
νοι, ἀσμένοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύ-
μενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δ' ὡς
ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα ποιήσαντα, πέμψας ἄγγελον
ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε Ⓦ ἄγγελον
ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ
αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ
Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατη-
γὸν αὐτέων, ὥστε προβλαβὴς ἐών, ἀπέδειξε Ἅρπα-
γον· λήθων ποιεύμενος τὰ μὲν ἔοργε. ὡς δὲ Ⓓ
Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισ-
γον, Ⓓ μέν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῶ λόγου
μετέσχον· Ⓓ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, Ⓓ
δὲ πλεῖστοι ἐφυλοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. Διαλυ-
θέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος ἀρχεῦ, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τοῦ
Κύρῳ. Ἀλλ' οὐδ' ὧς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. τοσαῦ-
τα εἶπας, πρῶτον μὲν τοὺς μάγων τοὺς ὀνειροπό-
λους, οἳ μιν ἀπέγνωσαν μετεῖναι Ⓦ Κύρου, τούτοις
ἀπεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ἐπολει-
φθέντας τῶν Μήδων ἐν τῇ ἄστει, νέους τε καὶ πρε-
σβύτας ἄνδρας. ἄξαγαγὼν δὲ τούτοις, καὶ συμβα-
λὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐνικήθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυ-
άγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἄξηγε τῶν Μήδων ἀπέ-
βαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει
προσῆλθε ὁ Ἅρπαγος καταχαίρετέ τε καὶ κατεχερτο-
μίεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν ὑμαλγέα ἔπεα· καὶ
δὴ καὶ εἴρετο μιν πρὸς ὃ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖ-
νος χαρεῖσι τοῦ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνου δουλο-
σύνη αὐτοῦ τῆς βασιληίης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν, αἰτεί-
ρετο εἰ ἑωυτοῦ ποιέοι) ὁ Κῦρος ἔργον. Ἅρπαγος δ' ἔφη,
αὐτὸς γὰρ γράψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δικαίως εἰ).
Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε
καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότα-
τον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι,
εἰ δὴ δὲ

1 Grauiter ferrent. 2 Ducem. 3 Tanquam diuinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis iunctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt. 5 Propositum Harpagi ignorabant, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius seruitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege seruus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regem esse (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum, &c.

Εἰ δὴ δι' ἑωυτὸν ἐφρήσθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ τευ-
εἰθηκε ὁ κῆρυξ· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τὸ δεῖπνου
εἵνεκε Μήδους κατεδούλωσε. Εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάν-
των τευθῆναι ἄλλῳ τεῳ τὴν βασιληίην, ἢ μὴ
αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶ) Μήδων τεῳ τευβα-
λεῖν τόν γε ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν,
ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων
γεγενέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας τοσὸν Μή-
δων, νῦν γεγενέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν
νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, οὕ- 10
τω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπ' ἐκεί-
νου ἦσαν Πέρσῃσι διὰ τὸν τούτου πικρότητα, ἀρ-
ξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα
τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυοῖν δέοντα, παρέξ ἢ ὅσον ④
Σκύθαι ἦρξαν. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ
τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δα-
ρείου. ἀποστάντες δ', ὀπίσω κατεστράφησαν, μά-
χῃ νικηθέντες. Τότε δ' ὦν Ἀστυάγεος ④ Πέρσαι
τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρξαν
ὧν ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, 20
κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς
ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ
τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ Κροῖσον ὕστερον
τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἴρη-
ταί μοι τοισοπίσω. τῦτον δὲ καταστρεψάμενος,
οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα
νόμοισι τοιοισι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νη-
οὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ὦν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι,
ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ὀνειφέρουσι· ὡς
μοὶ ἔμοιγε δοκέειν, ὅτι οὐκ ὥσπερ Ἕλληνες, εἰσὶ) ④ οὐ νομί- 30
ζουσι θεοὺς, κατάπερ ④ Ἕλληνες, ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν
τοὺς θεούς, καταπερ ④ Ἕλληνες, εἶναι). ④ οὐ νομί-
ζουσι Δία μὲν, ὅτι τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀ-
ναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, ⑭ κύκλον πᾶσαν τὴν
οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σε-
λήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τού-
τοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμε-
μαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσ-
συρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι γὰρ Ἀσ-
συρίοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ,
Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτρην. Θυσίην δὲ τοῖσι 40
Πέρσῃσι τοῖσι τὴν Οὐρανίην θεὸν ἥδε μαθεῖν ἦκεε.
οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλον-
τες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμ-
μασι, οὐκὶ ὀλφοῖσι. τῶνδε ὦν ἕκαστος θύειν θέλῃ, ἐς χῶ-
ρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνεος, καλέει τὸν θε-
όν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μυρσίνῃ μάλιστα.
ἑωυτῷ

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ caussa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in CXXX
modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythę regnauerunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Persæq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusq;, regno potitus est. Et mox Crœsum iniurię illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

¶ Porro ritus quibus vtuntur Per- CXXXI
sæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neq; aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque conscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cæli, Iouem CXXXII
appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt iam inde ab initio. [1] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocãt autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem CXXXII
ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis vtuntur, aut tibiis, infulisve, aut molis: verum, vt quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locũ mundũ victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestans tiaram.

[1] Postea vero didicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti;

[1] Sacrifi-

[1] Sacrificans autem, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidem regi: quoniam [2] inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi vero iam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quammollissimā, maxime trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidē hanc illi dicūt esse incantationē efficacissimam. Citraque magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunq; vsum illi fert animus. CXXXIII Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quiq; natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalē minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [3] Græcos pastos iàm demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & siquid apponatur, nō cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec vrinam facere licet: quæ etiam nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueuerunt. [4] nā siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitq; is qui ædibus illis in quibus forte cōsultatur præest: &, si placuerit, atq; ieiunauerint, vtuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdem CXXXIV poti pronunciant. Quū in via inuicem sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autē alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autē illos obseruāt reuerēter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atq; sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant:

ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μοιρώμενος εὔχεται ἀγαθὰ· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἄπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ θρύψας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήιον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ἐξαπάσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ τούτου ἔθηκε ὧν πάντα κρέα. θέλγει δὲ αὐτὸ, μάγος ἀνὴρ παρεσκευασμένος ἐπαοιδὴν θεογονίην, οἵην δὴ καὶ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχαβοῦσι παρατίθεσθαι· ἐν τῇ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον παπτήναντα ὅλους ὅλους ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν βοσκημάτων παρατίθενται. σίτοισι μὲν ὀλίγοισι χρέωνται, ὀψοφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. καὶ διὰ τόδε φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, παυόμενος παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ χαίρουσι παρασκευασμένῳ· καὶ σφι οὔτε ἐμέσαι ἔξεστι, οὔτε οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ ἀσυμφορώτατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδην σφι βουλευομένοισι, τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι παραβάλλει ὁ σφέτερος, ἐν τῷ ἂν ἔοντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίεσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες παραβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπισχνέονται. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις γνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δεῇ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ᾖ οὔτερος ἀγχινέστερος, προσπίπτων προσκυνέει. ἕτερον, τιμῶσι δὲ ὑπὸ πάντων τοὺς ἀγχίστους ἑωϋτῷ οἰκέοντας, μετὰ γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, τοὺς λόγου προσβαίνοντας τιμῶσι. ἤκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῷ ἐκλιπόντας οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται,

---

1 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun. 2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quod siquid tale apponeretur, non esse finem facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consultauerint, inebriati ea in disquisitionem reuocant. Si in via, &c.

νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πρώτα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῶν λεγομένων τῆς ἀρετῆς αἰτέεσθαι. τοὺς δὲ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶναι. ὅτι δὲ Μήδων ἀρξάντων ἤρξε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι, κατὰ τῶν ἀγχίσα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ κατὰ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐγγυτάτω. καὶ οἱ δὲ αὖτοι δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. τοσόσδε γὰρ δή τι ἔθνος ἄρξαν τε καὶ ὑπερφερτοῦν. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι τοσόσδε σφίσι νενομίκασι μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους φωρήσας. καὶ ὑπαθείας τε πάμπολλας ἀπομαθόντες παρὰ Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κατὰ εἰδίους γυναῖκας, πολλῷ δὲ ἔτι πλείονας παλλακὰς κτέωνται. Ἀνδραγαθίη δὲ αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν τοσοῖσι ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ γὰρ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπειν ὁ βασιλεὺς κατ' ἔτος. τὸ πολὺ δὲ ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τρέφεται τῇσι γυναιξὶ διαιτώμενος ἔχων. τοῦδε δὲ εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα καὶ ὑποθανὴν τραφόμενος, μηδεμίαν ἀσην ἀσηται τοῦ πατρὶ προσβάλλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτῶ οἰκετέων ὅτι μὴ αἰτίην ἀνήκεστον πάσχοντα ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος καὶ βουλεύεσθαι πρὸς τὸ τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ἐναντίων ἐργμάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶσθαι. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κελεύουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ οἰκὸς ἤδη τοιαῦτα ἐλθόντα, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα τοῦτα αὐθυρετῶναι ἢ τοὺς ὑποβολιμαίους ἐόντα, ἢ μοιχίδια. δοκέει γὰρ δή φασι

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes:[1] alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demum secundum dictã proportionem pessimos esse colligentes qui à Persis absint quã remotissime. Sub Medis imperiũ obtinentibus, pleræque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, CXXXV late progressa fuit. Externorum autem morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestãt: & in pugnis thorace vtuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundum CXXXVI bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi quĩ quam plurimos liberos ediderit,[2] huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris nõ venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem CXXXVII hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum:[3] sed expendere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios, aut spurios. Quippe

γρ. τῦτο ἔτω που.

1 Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: ceteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti. At qui longissime ab ipsis habitent deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio suberant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib. 3 Sed vbi considerauerit, si peccata commissa plura maioraque esse comperiat quam obsequia præstita, tum demum iram suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filij*, necesse esse vt si de illis inquiratur, aut suppositicii, aut spurii comperiantur. Quippe verisi-

verisi-

verisimile nequaquam videri aiunt vt is qui verus parens sit, à proprio filio inter-
CXXXIX imatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causſas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Si quis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in ciuitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccauerint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque [1] ob eandē causſam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed omnia similiter claudi. Equidē hæc probe sciens de Persis possum indubitatò
CXL affirmare. at ista quæ de mortuis prodūtur, obscuriora, neque perinde certò: cadauera videlicet defunctorum Persatū non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. [2] Magos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum [3] cera inuoluentes in terram condunt. Magi vero cū ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis multū differunt. Siquidem hi nullius animātis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesq;, & breuiter reptilia atque volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam narCXLI rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [4] vltro postulantes vt iisdem conditionibus eos

δή φασι εἰκὸς εἶ) τὸν γε δηλητῶς τεχέα ἐστὶ τοῦ ἑωυτῆ παιδὸς ἀποθνήσκειν. Ὁκόσα δὲ σφι νενόμισται ποιέειν ὁκόσα ἔξεστι, ταῦτα καὶ δεδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλαῦ μὲν καὶ δηλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίως φασὶ εἶ) ὀφείλοντα, καὶ τι ψεύσεσθαι λέγειν. ὃς αὖ δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχει, ἐς πόλιν τὸν οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς ἥλιον ἁμαρτεῖν τι, τοῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πᾶν, ὃς λαμβάνομαι ἐστὶ τουτέων, πολλοὶ ἀζηλωτοῖσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λεύκας περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο παράπαν οὐδὲν ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς τὴν πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐλοὺς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠυτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τόδε δι ζήτησιν βυβλίων τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ φαίνεσθαι περὶ τὸν ἀποθανόντα· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνὴρ Πέρσης ὑπὸ νέκυος, πρὶν ἂν ὑπ' ὀρνίθων ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιοῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύσαι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τοῦτο νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἐξαρχῆς ἐνομίσθη. αἶνος δὲ ὅτι πρότερον λέγω. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι εἶ) τοῖσι

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causſam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel, cerâ circumlinentes, aut integentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verum Cyr.

τῷ εἰ) τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκηκοὼς αὐτέων τὰ πρεσβύτερα, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φάς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἑλκειρύσαι. ἰδόντα δὲ πάλλοντας, εἰπεῖν ἄρα πρὸς σφέας τὸν ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ σὺκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε σὺν βαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλου ἀπίσασθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, σὺκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἕτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀπενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδὸς) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῷ καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τὸ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τῶν οὐρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πολιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ 38 τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶν ἐποίεε Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιέζεται, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ ἀνυδρίδος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, καὶ ταύτῃσι διαλεγόμεναι σφι. ἅδε δ' ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δ' αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δ' ὁμοφωνέουσι. ἐπὶ δὲ τρεῖς τοῦτοι λοιποὶ Ἴωνες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέουσι, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τοὺτο

admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiēs, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitante vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum, [1] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quiq; ciuitates reuertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem cōditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad CXLII quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cū cęli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos nouerimus, adeo vt neq; superior regio neq; inferior, neq; ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtuntur nō eadem, [3] sed eius quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiē vergens. Post hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadē lingua vtentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, quæ cum iā dictis ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non conueniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδοὺς, *non* λυδούς. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. *Ea vtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriã quandam receperunt loquendi formã. Atq; hunc in modum quatuor omnino
CXLIII linguarum fiunt proprietates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cũ Cyro metus prætexu fœdus pepigerãt. Insularibus autem nihildũ grauius fuit metuendũ, quod Persis Phœnices nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigiis non vterentur. Porro hi non aliam ob caussam ab Ionibus defecerunt quã quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quã infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat.[1] Iam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Ceterũ duodecim istæ ciuitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen suum Panioniis indidissent*, fanum quoq; de suo nomine cõstruxerũt Panionium. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Dorienssibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorienssibus ad Triopium[2] sacrum admittant: adeo vt etiam ex populãribus suis, qui sacri legem trãsgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nã in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos nõ è[3] sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidã Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens[4] sibi asseruare. Propter quod commissum, quinque hæ ciuitates, Lindos, Ialyssus, Camerus, Cos atq; Cnidus sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnasseos multantes.
CXLV Atqui mihi sane videntur Iones duodecim feciisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

Ἁλικαρνησσεῖς, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοῦνοι. ἔστι γὰρ ἑξακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων ⓐ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σιέπῃ τῇ Φόβου ὅρκια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἐπὶ δεινὸν οὐδὲν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ ⓐ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχάθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀθενέος δὲ ἐόντος τοῦ πάντος τότε Ἑλληνικοῦ ἡμέος. πολλῷ δὲ ἐπὶ ἀθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἐπὶ οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. ⓐ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι ⓐ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅπῃ τε σφέων αὐτέων τοὔνομα ἔθεντο Πανιώνι ζ· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησάν σφι οὐδαμοὶ μεταδεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Καλέονται ⓐ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νεὼ χώρης Δωριέες, πρότερον ὦν Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν [n. μηδαμοὺς] μηδαμοὺς ἐς δέξασθαι τῶν περισοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλῄσαν τῆς μετοχῆς. ἐπὶ γὰρ τῷ ἀέθλῳ τῷ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους οὐκ ἐξῆν λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ οὐκ φέρειν, ἀλλ' ἀντὶ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατέλυσε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαστάλυσε τὸν τρίποδα. Ἀφ' ἑωυτέων τὴν ἀρχὴν αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰήλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κως τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισθησαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησόν. τούτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι ⓐ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλέονας ἐσδέξασθαι, τοσόνδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦσαν αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν,

1 Adeo quidem vt cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clauum suspendere. Propt.

Αχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μέν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κράθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βούρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐνωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γε δοκέει μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, οὐδὲν Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τὸ οὔνομα τὸ αὐτό. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέων ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμέμιχαται. οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γυναιοκρατέεσθαι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Πρὸ τούτου δὲ φόνον αἰχμαλώτες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκιον ἐπήλασαν, καὶ τοῖς θυγατράσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὴν ἑωυτῆς ἄνδρα, τόδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπείτε τοῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι συνοίκεον. Ταῦτα δὲ ἐν νόμῳ ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐς ἤσθησθε, τοὺς μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγενότας· τοὺς δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· τοὺς δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ τοσοῦτον διενέγκαντα τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσωσαν δὲ καὶ τοὺς καθαρῶς γεγενότας Ἴωνας. Εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερός, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινὸν Ἑλαιρηνίου

Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerunt, duodecim sunt partes. Nempe prima ante Sicyonē est Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quā Crathis fluuius perēnis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post Ægas Bura est & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerūt. Post hāc Ægion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Posteà Dyma & Tritæenses, qui soli me diterranea colunt. Hæ sunt duodecim CXLVI Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causſa fuisse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipue magisque alnis Iones esse, aut præstantius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Eubœæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, [1] Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter se commixtæ sint. [2] Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradideruntque suis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidassent, & quum hæc patrassent, simul orbas ad concubitum violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem CXLVII creauerāt, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter ceteros maxime amplectuntur. Et sunt quidem illi veri atq; genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causſam. Porro Pan- CXLVIII ionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis

1 Omittit ἀποδάσμιοι. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobilissimos existimarunt, hi vxores secum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum, &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificiũ celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sane non Ionum sacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum festiuitatibus, vt in eandẽ litteram finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæ quidem
CXLIX Ionicę sunt ciuitates. Æolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Larissæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroessa, Pitana,[1] Ægæa, Myrina, Grynia. Atque hę xi Æolicæ fuerunt priscę ciuitates. Vna autem Smyrna (Æolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus[2] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionẽ habebant Ionibus præstãtiorem, at quæ tamen ad illius cæli temperiem
CL nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occasione amisertt Æoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis vrbẽ occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus vniuersis, sic inter eos trãsigebatur, vt si Iones vtensilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionẽ quum Smyrnęi accepissent,
[3] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates,
CLI suos quæque constituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares vero quinq; ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbã Methymnęi nam sibi subiscerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in Centũ appellatis insulis. Iam vero Lesbiis Tenediisque [4] nihil grauius, perinde atq; ceteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendũ: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi,
CLII quocunque illi duxissent. ¶ Porro vbi Ionum Æolumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properãter) ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomẽ Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [5] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξηριθμοῦντο ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθος ἐστὶ οὔνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὐτι μοῦνα αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πάσας ἐς τοὔνομα τελευτῶσαι, καθάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. ¶ Αἵδε δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρέεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων ἀπελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρῃ μὲ ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνῳ Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧσσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνῃ δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας φασὶ ἑστιῶντες, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑποδέξασθαι. μετὰ δὲ, οἱ φύλακες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες σὺν Σμυρναίοις ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένοις Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήισαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπίπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ὑπεδιείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῃ οἰκημένων. κεχωρίσθαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβην ἐξεδράποδίσαν Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, καθάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἐπὶ δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δὲ χρῆν Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἡγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἐπὶ ταῦτα ἐτράποντο) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυθανόμενοι πλεῖστον συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

1 Ægeæ. αἰγαῖαι. 2 Direpta fuit. 3 Distribuerunt, *vel inter se partitæ sunt* ipsos illæ vndecim, &c. 4 Nihil periculi, per, 5 Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerent, processit, hort.

κὴ καταρας, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χρῆ-
ζων· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδο-
ξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. ① μοῦ δὴ ἀπαλ-
λάσσονται. Λακεδαιμόνιοι ᾧ ἀπωσάμενοι τὴν Ἰώ-
νων τοῦ ἄγγελους, ὅμως ἀπέστειλαν τῶν τινα ἀντε-
ρῶ ἄνδρα, ὃς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῆς τε Κύρου
40 δυνάμιος, κὴ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι ᾧ οὗτοι ἐς Φώ-
καιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων ⓦ δοκι-
μώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀναβάντα Κύ-
ρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδε- 10
μίην πόλιν σινομένειν, ὡς αὐτῶν οὐ βουλομέ-
νων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγε ᾧ· Κῦρον
ἐπείρεαν ᾧ τοὺς παρεόντας ① Ἑλλήνων, τίνες εἰσὶ
ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, τοῦτα ἐ-
ωυτῷ τοιαῦτα προφερόμενοι. πυθανόμενον δέ μιν εἰ-
πεῖν πρὸς ⓦ κήρυκα ⓦ Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδει-
σά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ
πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς ⓦ συλλεγόμενοι, ἀλλή-
λοισι ὁμοιωτῖτε ξεπατῶσι. Τοῖσι, ἐγὼ ὑγιαίνω,
κ. ἔλε γε. οὐ τοῦτο Ἰώνων πάθεα ἔσται ἕλλεφα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. 20
Τοῦτα ἐς μὲν τοὺς Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦ-
ρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτεωμένοισι, ὧνή τε καὶ πρή-
σει χρέωνται. οὐδὲ γὰρ ① Πέρσῃσι ἀγορῇσι οὐδὲν
ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι ὁ παράπαν ἀγορή.
μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβά-
λῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, ⓦ ὄχρυσον τόν τε Κροίσου καὶ ⓦ
τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν,
ἀπήλαυνε ἄνω ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα
ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν τοιούτῳ λόγῳ ποιεύ-
μενος τιμωρὸν ἕξειν). ἤ τε γὰρ Βαβυλὼν ① 30
ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βακτρίων ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ
Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτός,
ὅπως δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ
ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς
ἀπέστησε Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου·
καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε ⓦ χρυσὸν ἔχων
πολλὸν ⓦ ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμισθοῦ-
το, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σφὶ
ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρ- 40
δις, ἐπολιόρκεε Ταβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκρο-
πόλι. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος,
εἶπε πρὸς Κροῖσον Τάδε, Κροῖσε, λέξας τὸ τέλος
τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς
ἔοικασι, πράγματα παρέχοντες, καὶ ἄλλοι ἔχοντες.
Φρονέζω

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. [1] Illi, quamuis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus inſtructum qui rerũ Cyri Ionumque ſucceſſum explorarent. Hi Phocæã appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniotum mandata perferret: nimirum ne vlli Græcię ciuitati damnũ inferret: vtpote ſe id minime toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, CLIII rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinã homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox vbi hæc cognouiſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidẽ nõ extimui vnquam homines illos quibus locus eſt in media vrbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi iuramentis imponunt. Atq; his, (ſi modo ſuperi me ſeruauerint incolumen) nõ Ionum, ſed propria ſua incommoda erũt deploranda. Hæc in vniuerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerẽt. nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinẽtur, neq; illis vllum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Crœſi autem ceterorumque Lydorum theſaurũ Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana contendit, Crœſum vna ſecum ducens: Ionum inrerim nõ magna habita ratione,[2] etiamſi primi adoriendi fuiſſent. quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autẽ alium quempiam imperatorem mittere. ¶ [3] At vero vbi Cyrus è CLIV Sardis Lydos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atq; Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſq; omnibus perſuaſit vt communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atq; *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra mouit, CLVII Tabalumq; in arce vndique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelli- CLV gens, Crœſum hunc in modũ alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Crœſe, finis erit eorũ quæ nũc mihi accidunt? [4] quando non ceſſabunt Lydi (vt videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis aurem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, *&c.* 2 *Hic mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

1 dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atq; is qui occiso patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, ipsis autem vrbem suam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc suam sententiam Cyrus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quãquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neq; patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cum superiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non est. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari ausint, vel molesti esse possint. Interdicito illis ne arma bellica possideant, iubetoq; supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos Adhæc impera vt liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne
CLVI rebelles vnquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quod optabiliorẽ Lydis hanc esse conditionẽ existimaret, quam semel subactos venundari: sat sciens se, nisi prætextum idoneum comminisceretur, non persuasurum illi vt institutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in posterum aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugissent, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissaq; iracundia, respondit ei se pariturum. Accersitoq; cõtinuo Mazare, homine Medo, eadẽ illi præcepit, quę Crœsus suggesserat, Lydis imperanda. Arq; præter hæc mandauit, illos omnes sub corona venũdari, quotquot vna cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autẽ viuum ad se perduci. Et ista quidem ex itinere quum præ-
CLVII cepisset,[2] Lydos compulit ad Persarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quã secum ducebat, Sardis promouit. Verũ vbi Pactyam iam vna cum suis cõmilitonibus Sardis abiisse cognouit, primum Lydos adegit Cyri mãdatis obsecũdare.

φρονίζω μὴ ἄριστον ἦ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς δὲ ἐγὼ Λυδῶν μὲν πλέον οὐδὲν ἢ πατέρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· ἐπεὶ τὰ θωυμάζω εἰ μοι ἀπεχθήσονται. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστάντες ποιήσωσι τὰς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξανδραποδίσῃς, ἀναμάρτητόν τε ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἐκτεώντων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἐπρηξα, καὶ ἐμὴν κεφαλὴν ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Γαργ. 1. 1. 2
κτύης γάρ ὅστις ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δοτέος τοι δίκης. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἀπειπὲ μέν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ κτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας χιτῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. σφέων δὲ αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ τάχιστα, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτῶν ἀνδρῶν ὄψεσθαι γενομένας. ὡς οὐδὲν δεινοὶ τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα ὑπετίθετο, αἱρετώτερα τάδε τὰ βούλεσκον Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδιζόμενος φρηνιῶν σφέας· ἐπιστάμενος ὅτι ὧν μὴ ἀξιόχρεων φράσειν τοῦτο εἴη, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ ὕστερόν κοτε Λυδοὶ, ὧν τὸ παρεὸν ὑπεκλέψωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, τοῦτο δὴ ἐνετείλατο τοῦτο εἰπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ τοῦτο ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην παντὸς ζώοντα ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤιχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τὸ Κύρου στρατεῦ μοίραν ὁσονδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in seruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse, &c. 2 In Persiam ad sedes suas perrexit. Pact.

ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης ὁ μὲν τὸν ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τοὺς ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος ἐστί, ἐστὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοισι χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δέ σφι ταῦτα χρῆσαι ἐκέλευον, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτου τὸ πλῆθος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τρίτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦισαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικόμενοι δὲ ἐς Βραγχίδας, ἔχρηζε χρῄζοντος ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον ἐκ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, τοῦ-
» εἵνεκα κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, οὐκ ἐθέλομεν ἐς τόδε τελευτήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σοῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν τὰ ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δὲ αὖτις αὖτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. τοῦτα ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ περιόδου ἐποίεε τάδε· περιιὼν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθούς, καὶ ἄλλα ὅσα ἐν νεοσσευμένα ὀρνίθων ἦεν ἐν τῷ νηῷ. ποιεόντες δὲ αὐτὸ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἠμέσθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε,
» Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τὸν ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ ἁρπάζεις; Ἀριστόδικον δὲ ἐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τίσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τὸ λοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.

Ταῦτα

Etiam inde Lydi omnem vitę rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerunt ad deũ apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum peruetustũ quo Æoles Ionesque cõmuniter vti cõsueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est sitũ supra Panormum portum. Missis igitur ad CLVIII Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent[1] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyamque reddendum. Ceterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat quo minus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factum est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum CLIX ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes, iubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conueniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico, idem rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Templũ circumiens, passeres aliasque auiculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicũ nihil dubitasse ad hunc modũ respondere, Tune rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis.

[1] Cumæi, Pactyam tradere decreuerant, *vel, in animo habebant*. Quum autem vulgus hoc decreuisset, Arist. d.

Porro

CLX Porro vbi responsum hoc postremũ relatum audiuerũt Cumæi, neq; volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neq; eundem penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: [1] quod tamẽ nolim indubitato asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi, cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidem vero ex Mineruæ tutelaris deæ templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autẽ pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, eregione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, vt Cyro quum primum liceret traderetur. Atq; multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [2] neq; secundæ mensæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à sacrorum vsu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Postquam vero Pactyas iam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit qui vna cũ Pactya Tabalũ oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursauit, [3] frumentationem militibus faciens: Magnesiam etiam pari modo.

CLXII Postremo Mazares morbo correptus, vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quiq; [4] Cyrum in regni potestatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [5] Nam vbi mœnia ciuesque vndiq; exercitu clausisset, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque sic [6] Phocæa prima Ionum ciuitate potitus est. ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum [7] longis nauibus vsi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tartessum [8] occupauerunt. Nauigiis autem vtebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenûm remorum.* Hi quum primum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

CLXI

CLXIII

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, δι' βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε πρὸς ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην ἄνδρα ἐκπέμπουσι. Ἀφικόμενοι δὲ Μιτυληναῖοι, ὅτι πέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσιώδη. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χῖον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ. τὸ δὲ Ἀτάρνεος τοῦτου ἔστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου αἰόλιος. Πακτύην μὲν νυν τοῦδε ἕλκυσθέντα Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἰὼ δὲ χρόνος ἦν οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀτάρνεος τούτου, οὔτε οὐλοχύτεων θεῶν οὐδενὶ ἔχρισε, οὔτε πέμματα ἐπέσχε καρπὸν τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πρώτων ἱρὰ τὰ πρώτα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐς ἕτερον ἐπὶ τοῦτον συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μέν, Πριηνέας ἐξανδραπόδισαν· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λείην ποιεύμενος τῷ στρατῷ. Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἀρχὸς τῆς στρατιῆς, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης αἰσχρῷ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληίην συγκατεργασάμενος. ἔστι ὦν ὃς τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὀκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, ὃ ἐνθεῦτεν χώμασι χοῦν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ Ταρτησσὸν δὲ τοί εἰσι καταδέξαντες. ναυσὶ μὲν γὰρ οὐ στρογγύλῃσι ναυσί, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι ἀπικόμενοι ἐς Ταρτησσόν, πρῶτοι μὲν φιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέι τῷ Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν

grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

---

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta pinsebantur. Denique omnia, *&c.* 3 Illo in prædam suis militibus exposito: Magnes. 4 Cyrum ad regnum obtinendum adiuuerat. Hic, *&c.* 5 Postquam enim ciues intra mœnia compulerat, aggere, *&c.* 6 Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc. 7 Longinquis nauigationibus vsi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel*, *Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες οὕτω δὴ ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκῃ βούλονται· μετὰ δέ, ὡς τοῦτο οὐκ ἐπείθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυνθάνοιτο Μῆδον πρὸς αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχεος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προϊσχόμενος ἕπτα, ὡς ἄρα χρὴ εἰβάλειν Φωκαιέας προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἑρείψαι, καὶ οἴκημα ἓν καθῆραι. οἱ δὲ Φωκαιέες, προσημεκτέοντες τὴν δουλοσύνην, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ὑποχρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν κελεύειν κέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὖν τὰ κελεύοισι μέλλοισι ποιέειν, ὅμως δέ σφι παρίεναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταπαύσαντες τὰς παντηκοντέρους, ἐσβάντες τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπίπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὁκοῖα χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσβάντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὅκη Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρήμωθεῖσαν ἀνδρῶν εἶχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλευσαν ὠνεύμενοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μή σφι ἐν μέσῳ ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληϊσθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐξέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεῖτο σφι πόλιν τῇ οὔνομα εἶναι Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τοσοῦτο δὴ τετελευτήκεε. ξείλομενοι δὲ ὅκη τὸν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων τὴν φυλακὴν, ἡ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἅρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰφυρὰς καταράς τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τὸν ὅλου. πρὸς δὲ

γρ. αἰασπάσαντες.

Arganthonio, quiq; iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque [1] Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quod videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligeretq; interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis. Et murus quidē ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quū [2] poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocenſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cetera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocēſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarent permittere. Simul atq; igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuo lembos inſtruxerunt, quibus liberos vna cum vxoribus atq; ſuppellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoq; templorum & cetera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcendentes, ſoluerunt, traieceruntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerunt Perſæ. Phocenſes autem, quū ipſis Chii inſulas quæ OEnuſę vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc cauſſam hæc eorum inſula excluderetur, conceſſerūt in Cyrnū. Hîc enim iam ante viginti annos ciuitatē ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnū traiecturi Phocenſes, prius diuerterunt Phocæam, præſidiaq; illic Perſarū quæ ab Harpago forte cuſtodię cauſſa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, [3] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererāt, cōmuni cōſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſq. deuotionib⁹ aſtringunt,

1 Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primum quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde vero quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallandam dedit: & quidem large. Siquidem, &c. 2 Propoſuiſſet *illis*. 3 Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic remanerent.

Ad hæc

1 Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentoque confirmant non prius se de repetēda patria cogitaturos, quam saxum vadis imis leuatum renarit. 2 Commodum vero, profectionem molientibus, plusquam medietatem desiderii cepit ingēs paterni soli morumque Phocensium: & pleriq; etiam violato iuramento remigratunt in Phocæam: alii autē iuriiurādo satisfaciētes, soluentesque ex OEnusis, Cyrnū recta
CLXVI petierunt. Quo quum appulissent cōmuniter habitarunt vna cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacraque erexerūt. Ceterum quum iam vicinos circūquaq; hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocensibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierūt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis vxoribusque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demi-
CLXVII grarunt Rhegium. Verum è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllensium vel pecoribus vel iumentis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerant, continuo 3 morbida fiebant, stupore atq; igne corripiebantur sacro. Quare Agyllēses Delphos miserūt, volentes cōmissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obseruantur. nā & iusta illis persoluūt magnifice, & gymnicū celebrant certamen. Et Phocenses quidem huiusmodi fato vsi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur 4 Hyela. Atq; Pho-
CLXVIII censium in Ionia res sic habent. ¶ Simile quiddā accidit Teiis, quos simul-

ποὸς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσάν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. χελλομένων δὲ αὐτῶν ὑπὸ τὸν Κύρνον, ὑπὸ ἱμέρτας τῶν ἀρχαίων ἐλάμβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γινόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερσάντων ἐκ τῶν Οἰνουσσέων, ἔπλεον. Ἐπεί τε ἐς τὸν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· κτίσεά σφι- 43
δρύσαντο. καὶ ἄστυ γὰρ ἤδη καὶ ἔφερον τοῦ προοίκους ἀπάντας· στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. Οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ σφέτερα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀνήιαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη μὲν νίκη τοῖσι Φωκαιῶσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ ἑξήκοντα αἱ προσεούσαι, ἦσαν ἀχρηστοι. ἀπέστρεφαν γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸ ἄλλο κτῆσιν ὅσην οἷοί τε ἐγένοντο ἅμα νηυσὶ σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ Τυρσηνοὶ ἑλαχον τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ πέτρους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πρῆγμα τάδε παρεῖχε· πάντα τὰ παρεόντα τῷ οἱ Φωκαιέες κατελευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διεξοδος φανερὴ καὶ ἐμπύρευσις ἀδόκητος ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια, καὶ ἄνθρωποι. Οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενον ἀπαλλάσσεσθαι τὸ ἄμμορμα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν Οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ ἀναγίζουσι σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν θεσάμενοι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. Οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἔκτησαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, φασὶ ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὸν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω εἶχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

χρηματικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἔσις.

1 Ad hæc ferri massam candentem in mare proiecerunt, seque nō prius Phocæam reuersuros iurarunt quam hæc massa emergeret. Commod. *&c. Hæc autem verba*, Saxum vadis imis leuatum renarit, *sumpsit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corsicam nageret. Commod. *&c.* 3 Mente alienabantur. 4 Hyela. Eam autem condiderunt, à quodam Posidoniāte edocti, Pythiæ oraculo iussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non ipsam insulam. Atque Phoc.

Ἐπὶ λεχώμαλι δὲ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τὴς Θρηϊκίης. καὶ ἐνταῦθα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίζας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς, ἡμιάς νεῦ· ὑπὸ Τηίων δὲ Ἀβδήρεισι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἔλιπον τὰς πατρίδας. Οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, μάχης μὲν ἀπείχοντο Ἅρπάγῳ, καὶ κατὰ περ οἱ σκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, τῶν τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἑσωθέντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον καὶ χώρῃ ἕκαστος, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο· ὡς δὲ τοῦτο ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ὅσοι ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, ἐγνωσμένην γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τὴν εἰ ἐπείσθησαν, πρεῖζε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδώ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μένουσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ὁρᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γνωμένη. χρησὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ἰωνίην, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν ἐὼν Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἐν βουλυτήριον Ἴωνας ἁπάντας ποιήσασθαι (ὃ δ' ἂν εἴη) ἐν Τέῳ. Τέως γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. ὅτῳ μὲν δὴ σφι γνώμῃ τούτων οὐδεὶς ἀπεδέξατο.

44 Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγείρων

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidemq; vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamē à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX Ionum soli seruitutem non ferentes patrium solum reliquere. 1 Verum alii Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, virosque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans. Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui iam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in seruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, vltro sese dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, e- CLXX tiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum saluberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos viuere. Siquidem ille suadebat vt communi classe soluētes, Sardiniā peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos seruitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximā incolētes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sentētia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, iam ante subactam Ioniā datum, nempe qui iusserit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: ceteras autē ciuitates habitatas, 2 nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiusmodi consilia dederunt. ¶ Har- CLXXI pagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vna

1 At ceteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui ἐφ'. *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ὅμφον κατὰ χώρην. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομιζέσθαι *etiam interpretationem admittit.*

ducens

ducens Ionas atque Æoles. [1] Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu coniectare: sed [2] quum Minos flagitabat, naues ei implebant. 3 Ille felici vsus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omniū quæ illis tēporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis [4] signa adiunxere, [5] postremo lora quoque scutorum excogitauerunt. antea nanq; citra habenas gestabāt quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo siniſtroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atq; Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquā his non assentiūtur Cares qui se aborigines atq; indigenas esse memorant, eodemque nomine vsq; vsos. atque apud Mylassos Iouis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus sint germani. Quippe Lydū & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua vtantur, non tamen sacro participant. Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sūnt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [6] id quod ægre diiudicari posset. At legibus vtuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [7] iuuentutem frequētet amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur vtēdum diis, Caunii [8] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsque mōtes persequebātur, fustibus cędētes,

CLXXII

ἀριθμὸς καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. Εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ὅτε γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα οἱ ἐτέλεον, ὅσον γε καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρόθεν ὀξικέεσθαι ἀκοῇ· ἐπὶ γὰρ ὅκως Μίνως δεοίατο, ἐπλήεσαν αὐτῷ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν ἔθνος λογιμώτατον δὴ τῶν ἐθνέων ἁπάντων καὶ τόλμαν ἄμα καὶ χεῖρον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐξηύρετο, τοῖσι Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὀπλὰς κράνεα λόφους ὑπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὑπὸ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχημα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνθρωποι ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἷα δὴ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες ἐπὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι ἐπεικείμενοι. μετὰ δὲ τοῦτο Κᾶρας, χρόνῳ ὑστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξαναστάντες ἐκ τῶν νήσων, καὶ ὅτε ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι ὁ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι ἀυτόχθονας ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπους ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ χρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ὅτι Μυλασσοῖσι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Κάρεσι. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρεος ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι ὅσοι ἐόντες ἄλλης ἔθνεος, ὁμογλώσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ μέτα. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοί, εἰσί. αὐτοὶ μέντοι σφέας οὐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσεκεχωρήκασι δὲ γλώσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ δὲ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικὸν· τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δέ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοιῶν χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδυτὰ μὲν ὁπλα ἀπέντες Καύνιοι ἑλληνικὰ τύπτοντες δουρέασι ἐπέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔπονται,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim, &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues, &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna vteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, vsi sunt Græci. Quippe gal. 4 *Vel*, insignia, *picta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunq; illis vti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c. 6 Haud enim certo diiudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros. 8 Su mptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt,

καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν σφέας ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ τοῦ τῆς βασιληίης τῆς Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ. οἱ δέ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο ἐς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὐτὴ τὸ παλαιὸν ἐὼν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι καλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ καλέοντο τοὔνομα τοῦτο ἐόντες ὁμοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίονος, ὀχλαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας πρὸς Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατ' τοῦ Λύκου τὸν ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέονται ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δέ τευ ἕτερον τῶν πλησίον ὅστις εἶσι, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνήσεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γόνον τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νῦν Κᾶρες τόδε μὲν λαμπρὸν ἔρξαν ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὖ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι τόδε μέν, ὅτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλησίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, προέρρου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Καρσιανὸς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα) ὃ ὦν δὴ ὀλίγην τινὰ, ἐὸν ὅσον τε πεντακοσίων σταδίων, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσα σφι ἐχώρεε. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τοῦ ὀρύσσουσι.

exclamantesque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi vtebãtur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum vniuersam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem [1] eiusq; consp iratores. Hi expulsi, Asiæ regionẽ occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factũ est temporis progressu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretensium partim Carum. [2] Quanquam hoc vnum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina sibiipsis indunt. Et si quis obuium percontetur quisnã sit, quave familia ortus, à matribus auiisque protinus genus suum repetet. Adde quod siqua ingenua seruo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur; sin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, vxorem duxerit externã aut pallacam, susceptiex his liberi reputabuntur [3] minime ingenui. Enimuero huius tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullũ ediderũt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam eueterret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere. [4] Eratque hic isthmus quem perfodere statuerant, ea parte qua continentem spectat Cnidia.

CLXXIII

CLXXIV

CLXXVII

—se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, huiusmodi vtuntur. At Lycii è, *&c.* 1 Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quod se de nominibus matrum appellent, nõ patrum. Adeo vt si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est*, *genus suum*, *vel gentem suam*, à matre: matrisq; suæ matres enumeret. Adde quod, *&c.* 3 Infames. *Vel*, *Honoribus indigni.* 4 Erat autem intrà *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit isthmus est, quem perfodere statuerant.

Id ergo

[1] Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manū admouerent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantoperę conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite: Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadenti cum exercitu Harpago, vltro sese non commisso prælio dediderunt. [2] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliiq; vicini maximam diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumq; negotii exhibuerunt, [3] montem extruendo cui nomē Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Ceterum vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii cōtra procedentes, paucíq; cum multis cōfligentes, strenue sese gesserunt. Superati autē prœlio fugatiq;, in vrbē sese recepetunt, vxores, liberos atq; pecunias vna cum familia tota in arcem cogentes: admotoq; igne arcem vna cum ceteris rebus incenderunt. Quæ vbi fecissent, ipsi regressi iureiurando se mutuo astringentes, eoq; horrendo, cum hostibus iterū congressi sunt, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, [4] præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte.

¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus euertebat, superiorem ipse Cyrus, vniuersam gentem subigens nihilq; relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraq; prudens omittam, ea

CLXXV

CLXXVI

CLXXVII

ἢ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πεπρώσκεσθαι ① ἐργαζόμενοι τὸ εἰκός, τά τε ἄλλα τὸ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ τι πάθοιεν. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ὀπτεμέτρῳ τόνῳ πάδε,

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκεν νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μέν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῶν τε ὀρυγμάτων ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγον ὀπτιόντι σιὼ τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἥσθησαν δὲ Πηδασέες, οἰκεῦντες ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τὶ μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τοῖς σφι τὸ τοιοῦτο. οὕτω τῷ περὶ Καρίλλου ἀνδρῶν μοῦνοί τε αἰτέουσι χρόνον Ἅρπαγον, καὶ πρήγματα παρέσχον πλείστα, ὄρεος τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ἐξῃρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος ② στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς ὄν ἄστυ, συνείλησαν ἐς τὠὐτὸ ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καῆναι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκοισι δεινοῖσι, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πρὸ τοῦ τείχεος πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, ② πολλοὶ, πλὴν ὀγδωκοντα ἰστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδωκοντα ἰστίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καύνον ἔσχε. καὶ γὰρ ② Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δ' ἄνω αὖτις, αὖος ἐὼν στρατὸς, πόλεος καταφρεόμενος, καὶ σεσεὼν παρεὶς. τὰ μὲν νυν αὐτέων παρήσομαι· τὰ δὲ

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & diuinius quam vt commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur, Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli, *&c.* 3 Munito operibus monte. 4 Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quæ tum in vrbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. *&c. Decepit autem Vallam istiæon, quod pro istiæon perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus,* αἱ δὲ ἰστίαι.

οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον καὶ ἀξιαπηγητότατα ἔστι, τούτων δὴ μνησόμεθα. Κύρος μὲν, ἐπείτε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεστήκεε, ἦν Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, ἐπὶ σταδίους καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐοῦσης τετραγώνου. πᾶσι δὲ σταδίοισι τοῦτο ὑπόδυο τῆς πόλιος γίνου συναπτόμενοι ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὃ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Τάφρος μὲν πρώτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος κατύπερθε· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τοῦ μετρέου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεῖδή με πρὸς τοῦτοισι ὑπεθέσαο εἶνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὁκοῖνα ξύμπαν ἔργασο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γλῶν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ τεσσεράκοντα δόμων πλίνθου τάρσοισι καλάμου διαστοιβάζοντες, ἔδησαν πρῶτα μὲν τὴν τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπαείρου δὲ τοῦ τείχεος πρὸς τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδησαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλας δὲ ἐνέσησι πέρι ξύλου τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χαλκέας πάσας. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ καὶ ἡ πόλις ἀπέχουσα ὁκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἴς οὔνομα αὐτῇ. ἐνθαῦτα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα ἐστὶ ἐπωνύμως ἔστι δὲ ἐς Εὐφρήτεα ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. ἔστι δὲ ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα ὑδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτελείχισο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἀπ' Ἀρμενίων, εὐρὺς μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ μὲν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοῦ ἀσκοῦ ποταμοῦ, οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον καὶ ἀξιαπηγητότατα ἔστι, τούτων δὴ μνησόμεθα. Κύρος μὲν, ἐπείτε τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεστήκεε, ἦν Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, ἐπὶ σταδίους καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐοῦσης τετραγώνου. πᾶσι δὲ σταδίοισι τοῦτο ὑπόδυο τῆς πόλιος γίνου συναπτόμενοι ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὃ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Τάφρος μὲν πρώτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος κατύπερθε· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆχυς τοῦ μετρέου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεῖδή με πρὸς τοῦτοισι ὑπεθέσαο εἶνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὁκοῖνα ξύμπαν ἔργασο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γλῶν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ τεσσεράκοντα δόμων πλίνθου τάρσοισι καλάμου διαστοιβάζοντες, ἔδησαν πρῶτα μὲν τὴν τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπαείρου δὲ τοῦ τείχεος πρὸς τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδησαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλας δὲ ἐνέσησι πέρι ξύλου τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χαλκέας πάσας. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ καὶ ἡ πόλις ἀπέχουσα ὁκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἴς οὔνομα αὐτῇ. ἐνθαῦτα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα ἐστὶ ἐπωνύμως ἔστι δὲ ἐς Εὐφρήτεα ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. ἔστι δὲ ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα ὑδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτελείχισο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομα ἐστὶ Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἀπ' Ἀρμενίων, εὐρὺς μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ μὲν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοῦ ἀσκοῦ ποταμοῦ,

duntaxat prodituras quæ illi quam plurimo constiterunt labore, suntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem vniuersam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit. ¶ ASSYRIÆ autem cum alia multa sunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validissimum est BABYLON, vbi post euersam ab ipsis Ninum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouersus centenûm vicenûm stadiorum, in summa quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatũ est vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primum fossa ambit alta atq; lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretiũ certe est me præter hęc [1] disserere in quem vsum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ [2] in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnam vim duxissent, eos in fornacibus coquebant. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque laterum ordinem [3] summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibusq;. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluuius Is, vna cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos, quæ asphaltus ad murum Babylonis cõportabatur. Hunc autẽ in modũ Babylon extructa est. Eius duæ sunt [4] plagæ, quas interfluit fluui[9] nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrũ mare decurrit. In hũc vterq; murus lacertos exporrigit, eiusq; [5] incuruę vtrinq; ripæ

CLXXIII

CLXXXII

CLXXIX

CLXXX

1 Exponere vbi sit cons. 2 In effodienda ad fossam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* summitates arundinum, *quidam ex Corintho interpr.* areolas arundinum, *siue* arundineas. *Super his autem lateres siccabantur.* 4 Portiones, *siue* partes. 5 Incuruæ ripæ, *pro* ὀκαμπαί. *qua vox sonat q. d.* incuruaturæ. *sed esse irreptitia videtur.*

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus non multo quàm hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam cõprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata.
1 In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octauam vsque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitę, per quas ad singulas conscenditur turres.
2 In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus 3 ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & appositа mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei
CLXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientẽ templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, vt ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: 4 quæ vtraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ ciuitate, 5 quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: vbi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CLXXXIII concluditur. 6 Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod 7 magnam habet Iouis statuam, eamque auream, 8 ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorum talentorũ auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atq; præter hoc,

ἀμμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιβεβλημένη. ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ τῷ πλήρεσι οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται δὲ αἱ ὁδοὶ ἰθεῖαι, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀγούσας. αἱ δὲ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ ἀμμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήεσαν, ὅσαπερ λαῦραι, τοσαῦται καὶ τὸν ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι δὲ αὐτὰς ἐς αὐλὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ ὁ τεῖχος, θωρηξ ὀστί. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τείχεος περιβέβληται, ὁ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τὸ ἑτέρου τείχεος, στενότερον δέ. ἐν δὲ θατέρῳ ἑκατέρῳ τ πόλιος ἑτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐόν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τῷ ἱερῷ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ βάθος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ πρὸς πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα ἐποίηται. μεσοιῶλι δέκου τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀμπαύονται καὶ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμένη· καὶ πρὸ τράπεζα παράκειται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἀναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὐτὸς θεὸς ἕλληται ἐκ πασέων, ὡς λέγεσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηόν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, τῇ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίεος γυνή. ἀμφοτέρας δὲ αὐτὰς λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ προφῆτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· ἔστι δὲ οὐ μὲν ἀεί ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκαπακλῄεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ τράπεζα μεγάλη παράκειται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, τάλαντων ὀκταχοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

1 In templi m. *vt in præced.* 2 In med. gr. statio. 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum vtraque cum v. 5 *Intelige, Quando contigit vt antistita debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Iouis simulacrum sedens. *Vel* sedentis, *legendo* καθημένου. 8 Et illi magna mensa adiacet aurea: cuius scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν οὐδὲ μὴ γαλαθηνά μοσχα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου ⓐ Χαλδαῖοι, ὁκότε ἐπιτελέουσι τὴν ὁρτὴν ἄγοντες τῷ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι ⓦ κέεται ἕτερον ἔξωθεν καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν νυν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τοῦτο τὸν ἀνδριάντα Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐβούλετο λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ ⓦ ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν ⓦ ἀνδριάντα. ὁ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἀρξάσα, τῆς ὑστέρον γενεῆσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξε χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐῶντα ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν ἐπελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δευτέρην γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σιωπητοτέρη γενομένη τὴν πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δέ, τὴν Μήδων ὁρέαν ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἀλλά τε ἀραιρημένα ἄστεα ἀπίστοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, ὡς ἐφυλάξατο ὅκα ἐδόκεε μάλιστα· πρῶτα μὲν ⓦ Εὐφρήτεϊ ποταμόν, ῥέοντα πρότερον ἰθὺν, ὃς σφι διὰ τοῦ πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἀνωθεν διορύξας ὀρύξασα, ὕστω δή οἱ ἐποίησε σχολιόν, ὥστε δὶς τρίς ἐς τὴν κώμην τὴν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεσθαι ῥέων. τῇ δὲ οὔνομα κώμῃ ἐστὶ ἐς τὴν ἀπικνέεσθαι ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ αὖ κομίζοντες ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτεϊ ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὠυτὸ τοῦτο κώμιον ἀφίκνεονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τὸν ποταμὸν ὑψηλόν, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἕλυτρον λίμνης, ὁλίγον τι πλατύνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα, ἑξήκοντά τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. ⓦ δὲ ὀρυσσόμενον χειρῶν ὑπῆν τοῦ ποταμοῦ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ πλαγίους. ἐπεί τε δὲ ⓐ ὤρυξε,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis[1] hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper hoc maiusculo altari Chaldæi [2] quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo [3] sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed etiam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrificio, qui prohibuerat statuam loco dimouendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque eiusdem donaria. ¶ Huius Babylonis multi quo- CLXXXIV
que aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ feminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnauit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggere extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem restagnare solitũ esset. Posterior regina, NITOCRIS nomine, extitit superiore solerti- CLXXXV
or. cui[9] cum alia monumẽta extiterunt, quæ ego cõmemorabo, tum vero hoc, quod animaduertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluuium Euphratem, qui prius mediam ipsorum vrbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo vt quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericã, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonẽ versus subuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex vtroque fluminis labro aggessit visu mirandum: tãtæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit[4] paludis eluuiem, profunditatem quidem[5] ad aquã vsque semper ductã: latitudine vero eius quoquouersus[6] trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

CLXXXVI vbi de-

1 Pecudes imm. 2 *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum. 5 *Id est*, *Quoad aqua fodiendo inueniretur*. 6 Quadringentorum vig.

vbi depressit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur.[1] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorũ ipsius negotia cognoscerent.

CLXXXVI [2] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Ceterum ex eis talem fecit communitionem, Quum sit vrbs in duas dirempta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alterã regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit[3] effluuium paludis, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui vbi parati fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnẽ fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbẽ, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu cõmittebat, easdẽ noctu tollebat: hac videlicet caussa ne per noctẽ transeuntes mutua furta exercerẽt. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatũ, tunc fluuium Euphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat,[4] visa est necessario facta, & pons in

CLXXXVII vsum ciuium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata est dolũ: Supraportas vrbis celeberrimas, loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his litteris inscripsit: SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIÆ PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc se-

ὤρυξε, λίθους ἀγομένη, κρηπῖδα κύκλῳ τῇ αὐτῇ ἧλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα τάφρα, τόν τε ποταμὸν σκολιόν, καὶ ὃ ὄρυγμα πρῶ, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, τρὶς καμπὰς πολλὰς ἀγυρμένος, καὶ ἡ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῆς πλόων ἐκδέκη τὸ τρῖς λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὲ ἐργάζεται τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σιτώματα τῶν Μήδων ὁδῷ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ χρήματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος τρόπῳ ἐβάλετο. τοιῷδε δὲ ἄλλῳ παρεσκεύασε ἐποιήσατο· τὴν πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, διὰ δὲ ποταμὸς μέσον ἔχοντος, ὅτῳ τὸ πρότερον βασιλέων ὅκως βούλοιτο ἐκ τῆς ἑτέρης φαρσέος ἐς τὴν ἑτέρην διαβαίνειν, χρέωντο πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἐγὼ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὐτίκα δὲ καὶ τόδε προσέδε. ἐπεί τε δὲ ὧρυσε τὸ ἔλυ ἔην τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε δὴ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθους τρομεγέας· ὡς δὲ ἡ ἡ λιθοτομὶ ἐτοίμη, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τὸν ποταμὸν τὸ ῥέεθρον παρ' ἐς τὸ ὠ- 48
ρυσε χωρίον, ἐν ᾧ ὑπίμπλατο τάδε, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμένου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, τάδε μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὠμῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον περ τὸ τεῖχος· τάδε δέ, κατὰ μέσιον κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοῦ λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπελείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὅκως μὴ ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τελαίωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι. λαὶ δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαρρέεσκον, τάδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τὸ, τὸ ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξαγαγὼν ὅτῳ τὸ ὀρυχθὲν ἕλος ἑλώμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἐὼ κατεσκευασμένη. Ἡ δὲ αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιῷδε ἄλλην ἐμηχανήσατο· κατὰ τὰς μάλιστα λεωφόρους πυλέων τοῦ ἄστεος, πάρον ἐωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὅπῃ πόλης αὐτέων τὰς πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὰ πάρον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ.

κ. ἀπαίρουσιν

κ. διαφθείροντες

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendia quæ ex Medis ducit: ne Medi, &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo vsq; vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc vsum accommodauit: Quum sit, &c. 3 Receptaculum. 4 Comperta fuit opportune facta: & pons, &c.

ὁ τάφος ἐὼν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον τὸν ἐπέλθῃ ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ καὶ δι' ὀνείρου ἐδόκεε ἐπὶ τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὕνεκα ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὸ κεφαλῆς ⓐ ἐλύετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, οὐκ εὗρε χρήματα μοῦνον, τὸν δὲ νεκρὸν δὴ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ' ΜΗ' ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ' ΑΙ'ΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥ'Κ Α'Ν ΝΕΚΡΩ͂Ν ΘΗ'ΚΑΣ Α'ΝΕ'ΩΓΕΣ. αὕτη μοῦνον ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τὸ τάγος τὸ ἑωυτοῦ τὸ ἔθνος Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τὸν πάντα Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεύς, καὶ οὐδενὸς ποταμοῦ. τοῦτο δὲ τοῦ Χοάσπεω τὸ ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ καὶ ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνοισι χημίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅποι ἂν ἐλαύνοι ἑκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἀπὶ Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἀπὶ Γύνδη ποταμῷ, τὰς μὲν πηγὰς ἐν Μανδιηνοῖσι ὄρεσι ῥέθρου ἔχει Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὃς, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηποτόρητον, ἐνθαῦτα ⓐ τῶν ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑποδύεσθαι ἐς ⓦ ποταμόν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμφήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. καρτὰ δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι, καί οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχούσας διαβήσεσθαι, μή τι ἀπειλέων, μετέης τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατείην, διαίρεε τὸν στρατὸν δίχα. διελὼν δέ, κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν, ὡς ἐκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδεω τεταμένας πανταχόσε. διαλάξας δὲ τὸ στράτευμα, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἐνίοις μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτοὶ ταύτην διέτειναν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ ⓦ Γύνδην ποταμὸν ἐκάλεε Κῦρος, ἐς τεσσερεσκαίδεκα καὶ ἑξήκοντα μὲν διώρυχας διαλαβών, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπανέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλασνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [1] quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocantes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [2] sed litteras ita dicentes: NISI PECVNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [3] Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, [4] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc traiicere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonē intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonē pergit,

CXCI CLXXXIX CXCII CXC

1 Quod transiens habiturus esse cadauer supra caput suum situm) 2 Sed cadauer, & litteras quibus hoc dicebatur: 3 *Hæc verba.* Ducit autem rex, &c. *vsque ad*, Cyrus igitur, &c. *paulo inferius videntur collocanda.* 4 Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ vrbes mediterraneas.*

Babylo-

Babyloniis eum producto exercitu præstolantibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prœlioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridem animaduerterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [1] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueum vnde fluuius EVphrates abscesserat, [2] mediorum fere femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babyloniis, si factum Cyri prius aut audissent aut sensissent, haud dubie [3] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stantes illos progressos veluti in cauea excepissent. [4] Nunc ex inopinato eis Persæ astiterunt, & quũ capti essent qui media vrbis incolebant Babylonii, propter eius tamen magnitudinẽ nõ sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabant. Sed quod forte dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atq; ita primò capta est Babylon.
CXCII ¶CVIVS ciuitatis quanta sit potentia, eũ ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quũ regi magno omnis plaga cui imperat, sit [5] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus cõstat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo

Ⓐ ὁ Βαβυλώνιοι ἐκ τρατοῦ ἀθροίσαντες ἐπῆλθον αὐτόν. ἐπεὶ ὁ ἐλήλυθε ἐλαύνων ἀπὸ τ πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐκασωθέντες τῇ μάχῃ, καὶ φληφθησαν ἐς τ ἄστυ. οἷα δὴ ἐξεπισταμένοι ἐπὶ πολὺ τερον Ⓜ Κύρου οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸ πανταχῇ ὁμοίως ὁπλισμένον, τὸν σαξάμενοι σιτία ἐτέων καὶ πολλῶν, ἐνθαῦτα ὅτι μὲν λόγον εἶχον τ πολιορκίης ὀλίγα· Κῦρος δὲ ἀπορέοντι συνέχετο, ἀτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, καὶ ὠφελέρως ὁ δὲν τ πρηγμάτων προεκπορισμένων. Εἴτε δὴ ὧν ἄλλος Ⓐ ἐπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἐὼν, ἐποίεε δὲ τοιόνδε· τάξας τὸ τρατιὴν ἅπασαν ὀξὺ ἐμβολῆς τ ποταμοῦ, τῇ ἐς τ πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὅπισθε αὐτῆς τ πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ὀξυηκὲς ἐκ τ πόλιος ὁ ποταμὸς προέρπει τοῖς τρατοῖς, ὅτεῳ διαβαίη τὸ ῥέεθρον ἰδὼν ἡμόρμιον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τ πόλιν. ὕτω δὴ κ. λλά τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα προσχινέας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀρηίῳ τ τρατ. ἀπικόμενος ὅπι τ λίμνην, τὰ περ ἡ τ Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε καὶ τὰ τε τ ποταμοῦ καὶ κατὰ τ λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τ γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τ λίμνην ἐξ σμὸν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν ἐποίησε, ὑπονοστήσαντος τ ποταμοῦ. ἁλωμένων δὲ τοιούτῳ, οἱ κ. τὰ τὰ Πέρσαι οἱ περ ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τὸ Εὐφρήτεω τοῦ ποταμοῦ, ὑπονενοστηκότος ἀνδρεῖος ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τ Βαβυλῶνα. Εἰ μὲν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν παρειδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθόντας τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα· καταλαβόντες γὰρ ἂν πάντας τοὺς ἐς Ⓜ ποταμὸν πυλίδας ἐκλῄσαντες, καὶ αὐτοὶ ὅπλα τὰς ἀμάσιας ἀναβάντες τὰς περὶ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλκυσάμενοι, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ λάθρῃ ἐσδοκήτους σφι παρέσησαν οἱ Πέρσαι. ἦν δὲ μέγαθος τ πόλις, ὡς λέγε) ὑπὸ τ ταύτῃ οἰκημένων, τὰ μὲν τὰ ἔργα τ πόλιος ἐάλω τότε, τοὺς δὲ μέσον οἰκέοντας τ Βαβυλωνίων, ὡς μάθοιεν ἁλόντας, ἐλπὶ τυχθὲν γὰρ σφι ἑόρτιον ἦν) χορεύειν τε καὶ Ⓜ χρόνον, καὶ ἐν ὑπαθείσι εἶναι). ἐς ὃ δὴ καὶ τὰ κατὰ ἐπύθοντο, καὶ Βαβυλὼν μὲν ὕτω πρώτη ἁλίσκετο. Τὼ δὲ δυνάμιν τ Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅσην τινὰ ἔχει, ἐν δὲ καὶ τῷδε· βασιλέϊ μεγάλῳ ἐς ἐμφανὲς αὐτός τε καὶ τ τραλιῆς διαπαρῆ) παρέχει φόρον γῆς πάσης ὅσης ἄρχει. δυώδεκα μὲν μηνῶν ἐόντων ἐς τ ἐνιαυτόν, ἓξ τεσσάρων τρεφομένη μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, ἓξ δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum eius alueum, fluuio subsidente, *vel abscedente*, peruiũ reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingred. non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantaq; vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent id nescirent, Sed quod, &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copys persoluerent.*

τῶν μέσων ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τετιμωρέη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἀρχῆς Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν Ⓐ Γέρρας σατραπήιην καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τῶν ἀρχέων πολλὸν τὴ κρατίστη, ἧκου Τεριταίχμη τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἐπέταλτο νόμον τόνδε, ἀρχυρίου μὲν στατῆρι ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μέτρη· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέζων ἐστὶ Περσικὸν, χωρέον μεδίμνου Ἀττικοῦ πλεῖον ἑβδόμῃσι τρισὶ Ἀττικῆσι. ἵπποι δὲ Ⓑ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, παρεξ τῶν πολεμιστηίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἳ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων ἕλκοσι ἵπποις. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμῃ μεγάλαι, τῶν φόρων ἐούσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ τοσαῦτα μέδιμνα σῖτον παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἀρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων οὐ μέν τι ὀλίγῳ, καὶ ὁ ἀκτερέφων τὸν ῥίζαν τὸν σῖτον, ἐστὶ τοῦτο· ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρώνεταί τε ὁ λήϊον, καὶ ὥσπερ γίνεται ὁ σῖτος, ἐπὰν ἐπὶ Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τοὺς ἀρόσεας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνίοισι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καπάρη ἡ Αἰγυπτίη, καταπεπταμένη ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσὶ πλωτὴς, πρὸς ἥλιον τετραμμένη Ⓒ χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς μέζονα ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς Ⓓ Τίγρην, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ μὲν δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πρᾶτα ἀρξαμένη φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. Ⓔ τὴν δὲ Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ δικόσια μὲν τὸν σπόρον ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄρισα αὐτὴ ἑωυτῆς ἐνείκῃ, ἐπὶ τεικόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα ἀλφὶ τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων ὁ πλάτος γίνεται τεσσάρων δακτύλων ὑπερτέων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσομαι· οὐ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐκφέρειν, ἐς ἄπιστον πολλὸν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδενὶ ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, Ⓕ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σῖτα καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

reliquis cum omnis Asia alit. Ita huius regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omnium prouinciarum longe est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio (qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudò, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magnivici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [2] Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant. [3] Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges prouenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine sua sponte in arua ascendente, sed manibus atque scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) dissecta est in fossas, quarum maxima nauibus transiri potest, [4] ad solem hybernum vergens: [5] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, [6] longe optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquã de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est vt nusquam nõ ad ducena reddat: vbi autem bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autẽ digitorum maximorũ latitudo est tritici atq; hordei foliis. [7] Milii vero ac sesami proceritatem instar arborũ, etsi mihi compertam, tamen memorare supersedeo, probe sciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquam incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinũ & mel cõficiũt,

χ. ἐὸν Π. χωρέη
χ. Ἀττικῆς
χ. στολεμιστήιων,
χ. ἀπιστίαν
χ. ἀρδόμενον
χ. Νινεῖται.

CXCIV
CXCV
CX CIII

1 (Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atq; hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c. 3 Porro in Assyriorum regione parum pluit: & hoc ipsum est quod frumenti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque, &c. 4 *Id est, Ad solstitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate. 6 Longe præstantissima est ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris, &c. 7 In quam autem altitudinem milium & sesamum arborescant, etsi probe norim, tamen id non referam: quum sciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices[1] ferunt, quemadmodum captrifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam vrbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. ¶ Nauigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium ſtramentis ſtipatum fluuio deferendũ permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorũ alter introrſum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Poſtquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onuſque expoſuerunt, lignis nauigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. aduerſo enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum nauigia cõparant. Et naues quidem eorum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thebanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

CXCIV

CXCV

τοῦ συκέων ξύλου ποιεῦνται· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοῦ ἔρσενας Ἕλλῆνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν ἐσιδέοισι τῆσι βαλανηφόρῳσι τῶν φοινίκων, ἵνα σφεας παίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐς δύνων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ ταὐτὰ δὴ οἱ ὄλυνθοι. Τὸ δὲ ἀπόρρητον θῶυμα μέγιστον μοι ὄδι τῶν ταύτῃ, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχεσθαι φέρουσαν. Τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ὅσα κατ' ὦν ποταμὸν σπορυόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας ἐξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρην σκυτάλαντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατ' ὦν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ, βίκησι φοινικηίοισι καταγεσι οἴνου πλέοις. ἰθυνέει δὲ δύο τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει ὃ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κατὰ μεγάλα πάντα τὰ πλοῖα, καὶ ἐπὶ φορτίῳ· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλέονες. ἐπεὰν οὖν ἀπικόμενοι πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπεκπέμπουσι· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τὴν Ἀρμενίην. αὐτὰ δὲ ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τε τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦσι τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὴν Ἀρμενίην, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. Τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ὅδι διαῤῥέει. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἄλλον ἐρινεὸν χιτῶνα ἐπενδύτῃ. καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβάλλονται, ὑποδήματα τὰ ἐγχώρια, παχέα πλησια τῆσι Βοιωτικῆσι ἐμβάσι. κομῶντες τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα· σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον

1 Producunt, 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali.* Nauigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaq; ex aluta. Vbi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circularia è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula referciunt, illudq; nauigium fluminis permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidẽ hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio aſinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alij* Dolia palmea *interpretantur.*

χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεσι ποικιλλόμενον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ ἀετός, ἢ ἄλλό τι. αἰδὼ γὰρ ὀπισθόμου οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἀρτίοις ὧδε τὸ σῶμά ἐστι. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστᾶσι· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ χρᾶσθαι νομίζουσι κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποίεε τάδε· ὡς αἱ παρθένοι ἡλικίαν γάμων ὡρηΐαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· περὶξ δ' αὐτὰς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δ', ὅκως αὕτη εὐδόκιμα πολλοῦ χρυσίου πραθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἥτις μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει· ὅσοι μὲν δὴ ἦσαν εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἦσαν ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' αἰ χρήματά τε καὶ ἀφλοίους παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ ὁ ἐξελθὼν κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀπὸ τούτου ἤδη ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἐμπηρὴς ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὅτου τὸ ἐλάχιστον ἐπιφανὲν παρεστήκεισαν. τὸ δὲ ἀπὸ χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρεις ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξὸν οὐδὲ ἀνὴρ ἐνυπτέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστῆσαντα, ἢ μιν συνοικήσειν αὐτῇ, ὅτου ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερόμενοι, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξὸν δὲ καὶ ὃς ἄλλης ἐλθόντα κώμης βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νεωστὶ καλλιστεύσας νόμος, οὗτος σφι ἦν· οὐ μέντοι νεωστὶ γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρηκαν νεωστὶ γενόμενοι, ἵνα μὴ ἀδικῆσιν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀέκοντας. ἐπεί τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν πᾶς τις τοῦ δήμου βίου πανίζων καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε·

affabrefactum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus. ¶ Leges vero quæ constitutæ ab ipsis, hæ sunt: Vna quidem, prudentissima, altera autem (quantum ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio vti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Vbi virgines effectæ essent nubiles, eas quum congregassent, vniuersas vnum in locum recipiebant, quas circũsistente virorum frequentia, surgens præco sigillatim vendebat: sed primum pulcherrimam omnium,[1] secundũ hanc (vt quamplurimo venditur auro) aliam euocabat quæ post illam esset speciosissima. Vendebatur autem in cõtuberniũ. Babylonii igitur qui locupletes, & iidẽ cælibes erant, pulcherrimas quasque mercabantur, vt quisque licitando alterum superauerat. At iis ex plebe qui essent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines simulque pecunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum speciosissimarum peregisset venditionem,[2] excitabat deformissimã, siquis illorum mercari volens existeret: edicebatque quisquis vellet quamminimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo cõtentus esset, femina addiceretur. Ita aurum ex speciosis virginibus conficiebatur, & sic speciosæ deformes ac[3] debiles collocabant. [4] Quarum nullam cuiq; emptori fas erat sine fideiussoribus abducere, sed datis fideiussoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. Si de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari si vellent. [5] Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamen non perseuerauit. Sed nouissime aliud quiddam excogitauerunt, ne quis feminas iniuria afficiat, neve quis aliam in vrbem abducat. Nam posteaquam expugnati male accepti sunt, remque domesticã absumpserunt, vnusquisq; plebeius qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quæstum corpore faciendum. Alteram item sapienter condiderunt legem,

1 Vbi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ secundum illam esset spec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores essent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.* 2 Surgere iubebat 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique suam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori sine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præposterе collocata esse quædam verba, & esse hic sensus*, Et hæc quidem apud illos honestissima consuetudo erat, ne iniuria illas afficerent, neque in aliam vrbem abducerent. Verum ad hæc vsque tempora non permansit: sed nouiss. aliud q. excogitauerunt. Nam posteaquam in *sua vrbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis euersi, vnusquisq.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [1] qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploratierit quonam ille morbo labo-
CXCIIX ret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadē & hæc Arabes faciūt.
CXCIX Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda, nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Ceterum quum pleræque sint diuitiis tumentes,[2] quæ sui copiā facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleręq; etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tẽpora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniā mulieri in sinum iniecerit; & cum eadem à fano seorsum abducta rē habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere,[3] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunq; is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo vbi iam congressa fuerit cum externo mulier,[4] dea expiata, domum reuertitur. At deinceps[5] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

κὸν κάμωνλας ἐς τὠὐ ἀγορὼ ἐκφορέοισι (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) πρησιόντες ὧν θεὸς (W) κάμωνλα, συμβουλεύοισι τῷ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐλὸς τοιοῦτον ἔπαθε οἷον αὐ ἔχει ὁ κάμνων, ἢ δηλον εἶδε παθόνλα. ταῦλα πρησιόντες συμβουλεύοισι, καὶ πρήγματα ἄσα αὐλὸς ποιήλας δίζεφυγε ὁμοίως νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόνλα. σιγὴ δὲ πρὶν ἐξελθεῖν (W) κάμωνλα οὔπω σφι ἔξεσι, πρὶν αὖ ἐπείρηται ἑωὖτινα νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιι. θρῄωοι δὲ πρηπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπλῳ. ὁσάκις δ' αὖ μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωὖτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρείθριμα καταιζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τὠὐτὸ τοῦτο ποιέει. ὀρθρευ δὲ γενομένου, λοιῶνται ἀμφότεροι· ἄλλεος γὰρ σώματος ἅπτονται πρὶν αὖ λούσωνται. Ταῦτα ὑπ' ταὐτὰ καὶ Ἀράβιοι ποιέουσι. Ὃ δὲ δὴ αἴσχιςον τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίῳ ἱζομένῳ ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεαθαι τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεύσας, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑδᾶσι· θεραπίη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπιόθεν. αἱ δ' πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσαι θώμιγγες πολλαί γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ πρόσερχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. φοινικήϊαι δὲ διέξοδοι πολλὰ ζῆπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν (A) ξεῖνοι διεξιόντες σκοπέονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρόσθεν ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρίν τις (A) ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόνλα δὲ δεῖ εἰπεῖν. τόσον δε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιλλα. Μύλιλλα γὰρ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Τὸ δὲ ἀργύριον, μεγαθός ἐστι ὁσονοῦν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ (A) θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπε), οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὼ πὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τι (A) δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μὲν νυν εἶδός τε ἐπαγμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δ' ἂν μορφοὶ αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν πρόσμενοισι,

---

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ὑδωρ ἀμφ' αὐτὸν νόμον ἐκπλῶσαι· ἐν δὲ τρίτεα καὶ τεσσαρέτεα μετεξέτερα χρόνον μένουσι. σπανίζῃ δὲ ἡ Κύπρος ὅτι πολυπλάνιος τούτῳ νόμος. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οἵδε κατεστέασι. Εἰσὶ δὲ αὐτέων πατρηίαι τρεῖς, αἱ δὲ ἐν δηλέονται σιτέον δὲ εἰμὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες ἀνήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λειήναντες ἄτερθεν, σῶσι δι' ἰνδύος. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἄρτε μάζαν μάξαμενος ἔχῃ· ὃ δὲ, ἀντὶ τοῦ πυρὸν ὀπτήσας. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργασται, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτὸν ποιήσασθαι. τοῦτο δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ δρήικον, οἰκημένον πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πρὸ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. Εἰσὶ δὲ οἱ φασὶ καὶ Σκυθικὸν λέγεσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μείζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Γύρου· νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἰκέοντας μὲν ῥίζας τε θηρίων ὀρύσσοντας πρωΐας· καρπούς δὲ ἀπὸ δενδρέων ξυλλεγμένους σφι ἐς φορβιὴν καταθέσθαι ὥραιους, καὶ τούτους σιτέεσθαι τὸν χειμερινόν. δηλα δὲ σφι ξυλλεγομένοισι δένδρεα καρπὸς τοιούς δὲ πίνας φέροντα, τοὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τοῦτο συνέλθωσι καὶ ἕλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσαντες, κύκλῳ περιζομένους ὑποβάλλειν ὑπὸ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τὸ ὑποβαλλόμενον, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, καὶ κατὰ τοῦτο Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλοῦνος δὲ ὑποβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε αἴρεσθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τοῦτον μὲν αὐτὴ λέγεται διαιτᾶσθαι εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης πολλαμοῦ ῥέων μὲν ἐκ Ματιηνῶν Ματιηνῶν, ὅθεν περ ὁ Γυνδης, καὶ ἐς τοὺς διώρυχας τοὺς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίους διέλαβε ὁ Κῦρος· τούτοισι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, τῶν τὰ πολλὰ πλὴν ἑνὸς, ἐς ἕλεά τε ἐκπίπτει καὶ διζήμενα ἐνδιδοῖ. ἐν τοῖσι αἰνθεσπέσιοι κατοικέαται λέγονται ἄνδρες ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει μάλα καθαροὺς τοὺς Κασπίῳ θαλάσσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν δὴ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆ, ἐοῦσα μήκεος μὲν πλόον, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὸ ἑσπέριον φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος πρόσ-

antequam legi faciant satis. Fitq; interdum vt vno atq; altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miseras.[1] Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt [2] familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos vbi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam coniiciunt, ac pistillis pinsunt: [3] deinde linteis conseruant, vnde quisquis vult conspergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisque ortum sita, trans Araxem fluuium eregione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicant. Araxes Istro maior & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi euellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibū reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talem fructū ferentes, qui iactus ab illis in ignē quem turmatim collecti accenderint, odore suo eos circumquaq; considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehemētius quo plus eius fructus fuerit iectum, donec ad tripudiandum cantandumque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi consuetudo. Araxes porro fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorumpens, quę, vno excepto, in paludes eluuiesque euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec vllo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierum, cursui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso præ-

CC CCI CCII CCIII

11. Mantienum.

[1] Sed & in aliqua Cypri parte simil. [2] Tribus, [3] *Legit* σάξουσι, *quum* τῶσι *vera sit scriptura. id est*, incernunt per linteum.

rentum

tentum monte, cuius cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multasq; atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: vbi arborum frondes [1] iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoq; hominum cõcubitus, sicuti pecorum, in propatulo esse. Et huius quidem maris CCIV quod Caspium vocatur, partem quæ ad veſperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Quam spatiosam planitiẽ non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusq; causſis. Primum sua genitura, quod videbatur maius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat vsus aduersus hostes. quamcunque enim gentem Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto poterat euadere. ¶ Erat autem Massagetarũ CCV regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [2] ad quam in coniugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volẽs eam habere vxorem. at illa animaduertens non se in coniugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus vsq; ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factisq; nauibus turres desuper ędificat. Ad quem in hoc CCVI labore occupatũ, Tomyris caduceatorẽ misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incũbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quam quietem. [3] Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuium: à quo nobis triduì itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idem facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coa-

τεινὴ· ἐὼν ὀρέων ϗ πλήθ. μέγιστος, ϗ μεγάθει ὑψηλότατος. ἔθνεα δ' αὖ ἀνθρώπων πολλὰ ϗ πολυζοία ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάντα δὲ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρέχεται λέγεται, τὰ τείβοντάς τε καὶ καταμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἐωυτοῖσι ἐς τὠυτὸ ἐσθῆτα ἐγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα ταῦτα ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ μηδὲν εἰδέϊ, καπάρ ἐνυφασμένα ἀρχήν. μίσγεσθαί τε τούτων τῶν ἀνθρώπων ἔφασαν φανερὰ, καπάρ τοῖσι κεκτημένοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἀπόψιν. τοῦ δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστῳ μοίρῃ μετέχουσι Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύεσθαι. πολλά τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα ϗ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατ' ἐκεῖνον πολέμους γεγενημένη. ὅκου γὰρ ἐπέοι στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος ἀλέξασθαι. Ἦν δὲ τότε ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οὔνομα. ταύτην τὴν μετέπεμπε ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο ἐπὶ γάμῳ, θέλων γυναῖκα ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σοφὴ οὖσα οὐκ αὐτῷ μιν μνώμενον, ἀλλὰ τῶν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς δόλῳ οἱ οὐ προεχώρεε, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐπφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηίην, γεφύρας τε ζεύγνυσι ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς διαβασιν τοῖσι στρατοῖσι, ϗ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέεσθαι. Ἐπὶ γέφυρά τε δὴ τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι ἀπρεπέα ἔργα ἀπρεπέα. οὐ γὰρ αἰεὶ ἐπὶ σοὶ ἐστὶ καὶ ἐς καιρὸν ἐκβαίνειν τοῦτα τελεόμενα. παῦσαι δὲ, βασιλεῦ τῶν σεωυτοῦ, ϗ ἡμέας ἄνεχε ἀρχόντων τῶν ἡμετέρων ἄρχειν. ἤκιστα ἐθελήσεις ταῦτα ποιήσας τῆσδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης; εἰ δὲ μεγάλως προθυμέαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μίσγεσθον μὲν, ἐπὶ ἔχθς ζεύγνυς τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τῶυτο τοῦτο ποίεε. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

1 *Græca verba suspecta hic sunt.* 2 Hanc Cyrus per quosdam quos miserat, simulatis verbis ambiebat, vxorem sibi habere volens. At Tomyris vbi non se sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, accessi. &c. 3 Quid? admonitionibus his vti noles? & omnia quieti antepones? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedum omitte quem fers in consternendo pontibus fluuio laborem: & nobis trid.

τούτοις, ἐς μέσον σφι προεβάλετο τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέοι. τῶν δὲ κατὰ τὠυτὸ ἡ γνώμη συνεξέπιπτον, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐς τὴν χώρην. Γαρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ, λέγων τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ἐπείτε Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι πάθήματα τὰ ἐόντα ἀχάρεια, μαθήματα γεγόνασι. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδέν κου εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμέ τοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι αὐθρωπος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ἐστὶ πρημάτων. περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος τὰ ἐμπαλὶν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐσωθεῖς μὲν, προσαπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλάσουσι. νικᾷς δὲ, οὐ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ Μασσαγέτας ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο φεύγουσι. τοῦτο γὰρ ἀντὶ τοῦ ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντίους, ἐλάσι ἐς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος. χωρίς τε τοῦ ἀπηνέος, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀναγκαῖον, Κροίσου γε Καμβύσεω γυναικὶ εἴξαντα ἐπιχωρῆσαι τῆς μάχης. νῦν ὦν μοι δοκέει, Μασσαγέτας διελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγίνεσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἀπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τὰ πρόβατα ἀφειδέως πολλὰ κατακόψαντας, καὶ σκευάσαντας, παρθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία πολλὰ παρασκευάσαντας, τοῦτο ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ἐκλείποντας τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἀναχωρέειν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἐγὼ γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, ἐκεῖνοι ἰδόντες ἀγαθὰ πολλὰ, τρέψονταί τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. Γνώμην μὲν αὕτην συνέβαλον. Κροῖσος δὲ, μετεὶς τὴν πρότερον γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, προηγόρευε

ctisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorū in idem cōuenere sententiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, contrarium differens his verbis, Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurū. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamē extitere disciplinę. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meā tibi dicā sententiā: sin vero te quoq; agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terrā volemus excipere, id tibi ex hoc periculū erit, ne fugatus omne amittas imperiū: quia haud dubie victores Massagetæ, nō se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu nō adeo multū vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [1] Hoc enim pro illo substituito consilium, [2] vt victo hoste, recta pergas ad subigendum Tomyridis regnum, & quidem sine duce. Turpe est enim atq; intoletabile, Cyrū, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [3] ita faciendo, dare operam vt illos superemus. Namque, vt ego audio, Massagetę bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiā, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis cōspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea conuertent: vnde nobis supererit facultas magnas res perpetrandi. Atq; hæc quidem [4] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autē, priore repudiata, Crœsiq; probata sententia, indixit

CCVII

CCIX

CCX

CCVIII

1 Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adorituros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, *&c.* 2 Te, victo hoste, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod est commemoratum, turpe est atque intol- 3 Ita *vt dicam* fac. 4 Propositæ fuerunt sen.

Tomyridi

Tomyridi vt retrocederet, vtpote se aduersus illam traiecturo. Illa quemadmodum à principio spoponderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Cœsum, ac maiorem in modum vt hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua aduersus Massagetas traiectio nõ recte cederet. Hæc vbi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cũ
CCIX copiis suis flumen traiecit. Transmisso Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietẽ talem visionem: Videbatur Cyrus somnis cernere maximũ natu filiorũ Hystaspis, habentem in humeris alas, quarũ altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat,[1] Arsamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimũ ætatis annum agens, in Persida relictus quod non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum[2] intra se retractabat: quod quũ ei magni momẽti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc[3] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quod mei curã gerunt, quæcunq; euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso
4 nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tẽdantur insidiæ. Quapropter tu quãprimum in Persidem reuertere: facitoque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filiũ tuũ mihi sistas ad causam dicendam. Et Cyrus quidem hæc
CCX loquutus est, scilicet quod sibi insidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi mortem oppetiturũ, & eius regnum ad Dariũ esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex vt quispiã vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quod siquis sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorũ hominũ dominos effecisti. Quod siqua tibi visio filium meũ indicat rebus nouis contra te studere, ego tibi eum exhibeo pro tuo arbitratu tractandũ. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidem contendit, Cyro filiũ suum Dariũ custoditurus.

Τόμυει ἐξυναχωρέειν, ὡς αὐτὸ Μᾳσσαγετεσμένου ἐστὶ ἐκείνῳ. ἡ μὲν δὴ ἐξυναχώρεε, καὶ ἀπαγορεύοντος ἐγένετο τοιῆδε. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσδεξάμενος τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τὴν τε τιμὴν τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἀντιλαμβάνων ἀμφότερα τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ὦν ἡ Μᾳσσαγετέων ἡ ὅπλα Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῆ. Ταῦτα ἀντιλαμβάνων, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, ἄνδρες διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν εὖδον ἐν τῇ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὑπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παῖδα τὸν πρεσβύτατον ἐπ' ἀμφοτέροισι τοῖσι ὤμοισι πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπερσκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἐὼν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὔπω κατελέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, (οὐδὲ εἶχε κω ἡλικίην πρατύνεσθαι) ἐπεὶ ὧν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δὲ ἐδόκεε μεγάλη εἶ) ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, ἐς ἀποκλαύσας μοῦνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ὑπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδηλοῦσι τὰ ὑπερφέρεται. ἤδη ὧν ἐν τῇ παρελθούσῃ νυκτὶ εἶδον τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἐπ' ἀμφοτέροισι τοῖσι ὤμοισι πτέρυγας· καὶ τουτέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπερσκιάζειν. οὐκων ὅτι μηχανὴ ἀπὸ τοῦ ὄψιος ταύτης ἐκδεδεμένη, ὅ μή κεῖνον ὑπιβουλεύειν ἐμοί. σὺ δέ νυν τὸν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιέε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον ὑπιβουλεύειν, ἔλεγε τάδε. τὸν δὲ δαίμων προεφάνη ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὧν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονὼς, ὅστις τοι ὑπιβουλεύει· εἰ δὴ ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὸν μὲν δούλων, ἐποιήσας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· αὐτὸν δὲ ἀρχεσθαι ὑπὸ ἄλλων, ἀρχὴν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλει παῖδα ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τοῦτῳ ὅ, τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τοῦτοισι ἀμείψατο, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

1 Arsacis. *nam & vet. cod. pro* αρσαμου *habent* αρσακου. 2 Apud se examinabat. *Vel, in disquisitionem vocabat. Ad verbũ, sibi ipsi rationem illius visi reddebat.* 3 Vnde certo compererim, 4 Nulla ratione negari potest quin, &c. 5 *Id est, Offero. Vel, exhibere paratus sum.*

Κῦρος δὲ παρελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ἐντολὰς. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντες ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λιφθέντος δὲ τοῦ ἀγχεμάχου, ἐπελθοῦσα τὴ Μασσαγετέων τριτημοιὴς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λιφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε δεξομένους, καὶ τὴν παρακειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχρώατο τοῖσι ἐναντίοισι, κατιζόντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπιγενόμενοι πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ ἔτι πλέονας ἐζώγρησαν, καὶ δὴ καὶ τὸν βασιλήιον Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης.

Τομύριος

Τοῦτον δὴ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἀπλησε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε ὕπτιοι, ὥστε καταιόντος δὲ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπὶ μακρὸν ἐπέα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ κρατερῇ. νῦν ὦν μοι σὺ πειθόμενος τάδε σύμβουλος γίνεο τοῦ λόγου. ἀπόδος μοι τὸν παῖδα, ἀπιὼν ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτημοιρίδι δὲ τοῦ στρατοῦ καλυβείας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μήν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος χρέσω. Κῦρος μὲν νῦν, τῶν ἐπέων τούτων ἀνενειχθέντων, οὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τοῦ βασιληίου Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οἶνος ἀπῆκε, καὶ ἔμαθε ἐν οἵῳ κακῷ ἐνεὼν ἐδεήθη Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἐτυχε δὲ ὡς λύθη τε τάχιστα, καὶ τὴν χεῖρα ἀνενείκατο, διεργάζετο ἑωυτόν. καὶ δὴ καὶ τὸν μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τομύρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπῄκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσας δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχας ἐγὼ ἴσμεν, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται ἀπὸ σφέων διστάντας, ἐς σμήλυας τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξεληλόκεσαν, συμπεσόντας τῇσι ἀκμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ πολλὸν συνεσάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ οἱ Μασσαγέται ὑπερεγένοντο. καὶ τε δὴ πολλὴν τῶν Περσέων στρατιὴν αὐτοῦ στρατιῆς ταύτῃ διέφθειρε καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ ὑπλήσας αἵματος ἀνθρωπήιου Τόμυρις, ἐνιζε ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων Κύρου νέκυι. ὡς δὲ οὗρε, ἐνέπηξε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμοῦ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictaq; illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaq; relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post aduersariorum cædem, ad epulandum discumbit: refertaque cibo ac vino soporatur. Persæ superuenientes horum multos occidunt, multoq; plures viuos capiunt, cũ alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filiũ, cui nomen erat Spargapises. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distẽti adeo desipitis vt descendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi cõsulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem iuro Massagetarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi à vino relaxatus didicit [2] se in malo esse, exorauit à Cyro vt vinculis solueretur. Statimque quum solutus est ac manuum compos effectus, seipsum interemit: atq; hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnã ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusq; [2] fuisse cõsertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremũ Massagetas superiores extitisse: ibiq; cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum vnũ de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cęsorum Persarũ stragem Tomyris perquisitum quũ inuenisset, caput in vtrem dimisit quem humano cruore cõpleuerat: mortuoq; insultans inquit, Tu quidem meũ viuentis & in pugna victricis

CCXI CCXV CCXVI CCXII CCXIII CCXIV

1 In quod malum incidisset. *Vel, Quantum malum sibi accidisset.* 2 Manus conseruisse.

filium

filium perdidisti dolo captum: at ego te (prout interminata sum) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quũ multa referantur, is qui mihi maxime verisimilis videtur à me commemoratus est. ¶ Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis prœliantur,[1] & pedibus. vtroque enim genere valent. Sagittarii item sunt atque hastati, fagares,[2] *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanq; ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad fagares pertinent: auro autem in cunctis quę ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum spectant. Equorum itidẽ pectoribus æreos thoraces circumdant. [3] Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil est. Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodum senuit, conuenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus, pro epulo, vbi coxerunt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [4] Hic autem eis mos sacrificandi, vt deorum perniciissimo è quadrupedibus omnibus perniciissimum mactent.

CCXV

CCXVI

ἀπώλεσας παῖδα (Ψ) ἐμόν, ἑλὼν δόλῳ. σὲ δ' ἐγώ, « κατάσφ' ὑπείληφα, αἵματος χορέσω. τὰ μὲν δὴ « κῦ τ' Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὧδέ μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται. Μασσαγέται δ' ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ ἱππικὴν διαιτῶνται. ἐγχείῃσι. ἴσῳ πόδα δὲ ἐόντες καὶ ἀνίππω. ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ ἀκοντιοφόροι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δ' καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς ἀκμὰς καὶ ἀρθρίδας καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δ' ἐς κεφαλὴν, ἐς ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὐτως τὴν ἵππων τὰ μὲν ἐς τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας ἐσβάλλουσι· τὰ δ' ἐς τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δ' οὐδὲν ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ δὴ κοινὰ χρέωνται. ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ ἀλλὰ ποιέοντες, Μασσαγέται· τὸν γὰρ ἐπιθυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, (Ψ) φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεής. ἕρος δὲ ἡλικίης σφι προκέηται ἄλλος μὲν οὐδείς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται κάρτα, (Δ) προσκτείνουσι (Δ) πάντες συγγενέες θύσι μιν, καὶ ἅμα προβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατθωμιέουσι. τοῦτο μὲν τὰ ὀλβιώτατα τέσφι νενόμισται. (Ψ) ἢν δὲ νόσῳ τελευτήσῃ τὸν κάρτα κατίουσι. ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. ἀπείρεσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δὲ εἰσι. θεῶν δὲ μούνων ἥλιον σέβονται, ᾧ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ ἔστι τοιόσδε· τῶν θεῶν τῷ τάχιστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δοτέονται.

1 Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.* 2 *Alij sagarin securis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτίνωσι legit pro θνητῶν.*

56 ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ, ὀνομαζομένη

ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER secundus, qui inscribitur

EVTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, τὴν τελευτὴν τὴν βασιληΐην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς & Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς τελευτησάσης, Κῦρος ἅπας τε τὸν πένθος μέγα ἐποιήσατο, & τοῖσι ἄλλοισι τοῖσι ἐπέτρεπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης μὲν τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἑωυτοῦ ἐνόμιζε· ὅτε δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε ἐπήγετο τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γνοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρεσβυτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος γὰρ ὡς οὐκ ἐδυνάστευε πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἵ γνοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ὅπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπετυχόντων" διδοῖ τοιμένι πρέφειν ἐς τὰ ποίμνια ὧδε· ἐντειλάμενος μηδένα αὐτίον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν σταγόνι δὲ ἐρήμῃ ἐᾶν ἑωυτῶν κεῖσθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὥρην" ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάσας δὲ τὸ γάλακτος, τἄλλα ὑπουργήσειν. ταῦτα μὲν ἐποίεε καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κωκυσμάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρῶτον. τὰ δὴ ὧν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τοῦ ποιμένος ὑπήκουσε, ἀνοίξαντός τε τὴν θύρην, & εἰσιόντος, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα," βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας.

YROvita functo, regnum suscepit CAMBYSES, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filiue: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [1] Cambyses, quum Iones & Æoles pro hereditariis suis seruis haberet, aduersus Ægyptios fecit expeditionem, cõparato cum ex aliis tũ veto è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Ægyptii autẽ, priusquam apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominum se primos extitisse arbitrabantur, verum Psammeticho regnũ adepto, quũ incessisset cupido noscendi quinã primi hominũ extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quã se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimuero Psammetichus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, [2] nullũ exitum inuenire posset, huiusmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubẽs *videlicet* neminẽ coram eis vocem vllã edere, sed in deserta casa ambos seorsum collocari, [3] eisdemque in tempore capras adduci: vbi autẽ lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatque [4] Psammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, vbi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyses, Iones quidem & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabit autem* paternis *à patre relictis*. 2 Nullam ratione nem inire posset, 3 Eisdemque certis temporibus capr. 4 *Vallá ita verterat*, Iubebatq; Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulate vagire desisterent, audire: *legens* ἵν' πνὰ φωνὴν *pro* ἵν' πνα φωνὴν.

Quod pri-

Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obseruanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quũ & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas sic panem appellare. 1 Tali negotio argumentati, Phrygas se priores extitisse Ægyptii concesserunt. III Quod ita actũ esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebam. Græci tamen cũ alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pueros educandos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorum educatione referebãt. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerũ gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis vrbem*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. 2 Atque ex iis narrationibus, quę ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tãtummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his, quorum quicquid cõmemorabo, id oratione coactus commemorabo. 3 ¶ Quæ autem humanarum IV rerum sunt, hæc ita referebant inter se constare: Omnium hominũ primos Ægyptios annũ comperisse, 4 distinguentes eum in duodecim temporũ menses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) 5 hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoq; anno intercalarẽ mensem introducunt, temporũ gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant, adiiciũt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat cõdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Itẽ primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: 6 quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem,

τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσυχος ἐῶ ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν ἐὼν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἂν θέπτων βέκκος καλέοιεν. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω σπερχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ ταθμιζόμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἐωυτῶν. Ὧδε μὲν ἤκουσα ἐγὼ ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἥκειν. Ἕλλησι δὲ λέγεται ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτάμοι, τοῦ διατάδε οὕτως ἐποιήσαντο τῶν παιδίων τροφὰς ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κτὴν μὲν δὴ τοῦ βέκκου τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. ἡ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ ἐμὶ προθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μούνων· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον τοῦτ' ἀπὸ τοῦ λόγου ἐπίστασθαι. τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἀναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι. Οἷα δὲ ἀνθρήπια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι· πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὡρέων ἐς ἀριθμόν. Ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἀγρίοισι δὲ τοσῷδε σοφώτεροι Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ πέντε ἐτέων ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλοντες, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἀγρίους τοὺς δυώδεκα μηνῶς, ἐπάγοντες ἀνὰ παν ἔτος πέντε ἡμέρας παρέξ τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ πίπτει, καὶ γίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονείμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τουτέων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλωσε οὕτω γιόμενα. Βασιλεῦσαι δὲ πρώτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

ὅτι

1 Ex hac re coniecturam facientes, Phr. *Vol*, Quum hanc rem examinassent. 2 Verum quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea scriptis mandare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita communi consensu referebant. Omn. 4 Atq; illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp. 5 Annuum spatium exigunt ita distinctum. 6 Quæ ita se habuisse re ipsa comprobant magna ex parte. Præt.

ἐπὶ θάλασσαν, πλὴν τῆς Θηβαϊκῆς νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἰ ὁμοίως τῆς νῦν ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐούσης· ἐς τὴν ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ ποταμόν. Καί μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προσακούσαντι, ἰδόντι δὲ (ὅσα γε σιτίων ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἐπὶ τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ὅδε τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατίεις καλαπειρητηρίῳ, πηλὸν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυιῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἔτι τοσοῦτον δηλοῖ προχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἔτι μήκεος ὃ πρὸς θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, καλὰ ἡμέες δρμαιρέομεν ἐς Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει. Τούτης ὦν ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μετρέονται τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι. οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγης τετράκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέζων ἐὼν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἴκοσι Αἰγύπτου στάδιαι ἑξακόσιοι εἰσὶ τεταρτημόριοι, ὁ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ἐπίπεδός τε καὶ ἄυδρός, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰοῦσι, παραπλησίη ὁ μῆκος τῇ ἔξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ὅτι νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι ἀμφέρεον εὑρεῖν ἔστι ὡς ἂν λογιζόμενος τῶν οὐδῶν τουτέων ὁ μὴ ἴσας εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἔξ Ἀθηνέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεονεῖ ἐς ἀριθμὸν τοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινή ἐστι Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου ἐς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν.

γρ. τὸ διάφορον γε ἴσας μῆκος ἔχ,

ac sub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam prouinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaq; nihil eorum quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à Mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamẽ inſpexerit, (modo ſit ſolertia præditus) Ægyptum in quam Græci nauigãt, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnũ hoc ſunt, ad trium vſque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquã commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primum quum Ægyptũ verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpatio, [1] patieris ſenſum cæni, etiam in aqua vndecim alta [2] paſſus: quę res declarat eatenus eſſe humũ aggeſtam. Ipſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchœnorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, vſq; ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius vſq; pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Et enim qui modicum terræ poſſident, metiuntur illã [3] paſſibus: qui minus inopes terrę ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multũ poſſident, paraſangis: qui plurimum, ſchœnis. Conſtat autẽ paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundũ mare ſtadiorũ trium millium ſexcentorum. Hinc ad Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, [4] ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eũdo per ſuperiora, iter eſt eiuſdẽ ſpatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorũ fert Piſam & ad delubrũ Iouis Olympii: quę itinera ſiquis cõputet, inueniet parum quiddam differre quominus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nã viæ quę ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quo minus ſit mille & quingentorũ ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorũ numerum cõplet. Ab Heliopoli autẽ per ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferẽs ad meridiẽ atq; ad auſtrum, ſemper ſurſũ tendens ad mare q, rubrũ vocatur.

γρ. ἐς μεσαμβρίην τε καὶ νότον.

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cœnum erues, etiam in aq. 2 Vlnas. *Gr. orgijas.* 3 Vlnis. *orgijis.* 4 Depreſſa, i. *campeſtris, non montoſa.*

Ibi inſunt

Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons,[1] declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & eius extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autē latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodē modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaq; ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor dūtaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorum: quę Ægyptia stadia collecta, secundū quidem mare sunt, (prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quātum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraq; pars (vt & sacerdotes aiebāt, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim vrbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodū ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniā, & Ephesum, & Mæandri planitiem, vt hęc parua magnis cōparentur. quoniā nullū eorum fluminū quæ has regiones oblimauerunt, dignum est comparati vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorū nomina possem referre: cū aliorū tum vero Acheloi, qui per Acarnaniā fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atq; arctus vt differendo ostendam.

ἐν τῷ καὶ λιθοτομίαι εἰσὶ, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. Ταύτη μὲν λήγων, ἀναχάμπτει ἐς τὰ Ἐρυθρὰ, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὖ ἐωὐτῆς ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπιφημολογέω δύο μηνῶν αὐλῇ εἰ τῆς ὁδοῦ ἀπ' ἕω πρὸς ἑσπέρην. Τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτῆς τὰ πέρατα ἐστὶν εἰ. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τεῖνον, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες εἰσὶν, ψάμμῳ κατειλημμένον, τετραμένον, ἐν αὖθι ὄρπον καὶ τῆς Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. Τὸ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, ὀκταήμερόν πολλῶν χωρίων, ὡς εἰ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστι, Αἰγυπτίη ἐοῦσα. τῆς δὲ οὐρέων τῶν ἐξηρημένων τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἰ, τῇ στεινοτάτη ἐστὶ, διακοσίων οὐ πλείους, ἐς τὸ Ἀραβίη οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. Τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἰγυπτίη ἐστί. Γέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. Ἀπὸ μὲν Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων. στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, ὀρθίων ἐνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. δυῶδε σιωτεθμοὶ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν δὴ θαλάσσῃ, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τετρακισχιλίων· ὅσον δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι σημανέω. στάδιοι γὰρ εἰσι Θηβαίων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι εἰσὶ καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς ἐξηρημένης ἡ πολλὴ, κατάπερ ἐγὼ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε ἔμοιγε καὶ αὐτῷ μοι εἰ) ἐπίκτητός ἐστι Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν ἐξηρημένων τῶν κατὰ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξύ γε ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὡς περ τὰ τε πρὸς Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς εἰ) σμικρὰ πρὸς ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου οὐδὲ ἑνὸς ἐπιτάσομαι, οὐδὲ εἰς αὐτῶν πλήθεος πρὸς ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ σμικροὶ, οὐδὲ Νεῖλον ἐόντες μεγάθεες, οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φέρεσθαι ἔχω ὀνόματα, καὶ μᾶλλον, καὶ οὐκ ἧσσα Ἀχελῷός τε ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιὼν ἐς τὸν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον ἐποίησε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι καὶ στενός, ὡς ἔρχομαι φράσων.

1 Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

μῆκος μέν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ δικπλώσαι ἐς τὸν βυρσῖτιν θάλασσαν, ἡμέρας ἀναισιμοῦνται τεσσεράκοντα, εἰρεσίην χρεωμένῳ· εὖρος δέ, τῇ βύρσατός ἐστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωλις αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὑπὸ τὸν Αἴγυπτον δοκέω ῥυῆναι. ⓦ μέν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐπ' Αἰθιοπίης ἐσῆκον ἐπὶ Ἀραβίην, ⓦ δὲ, Ἀραβίην, ⓦ ἔρημος λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ὑπὸ Συρίης· χρόνον μέν νυν ἀλλήλοισι συμβαίνοντας τοῦτον μυρίους, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης. Εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον ⓦ Ἀραβίον κόλπον, τίς μιν κωλύει ῥέοντος τοῦτου, χωθεῦναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐντὸς χωθεῦναι ἄν κου γε δὴ ἐν τῷ προσθεν αἰῶνι προσθεν ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ὀκοσάων ἐν τῷ προσθεν χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ὁκοσάων ἂν χωθείη κόλπος, καὶ πολλῷ μείζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ ὕδατος ἐργατικοῦ; Τὰ μὲν Αἰγύπτιον ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι ἀκοῇ πειθόμενος, καὶ αὐτὸς ὅτω καφτὰ δοκέω ἔχειν, ἰδών τε τὸν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐκμεμενηκυίης γῆς, καγχύλιά τε φαινόμενα ὑπὸ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπιδεύουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μούνων Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. προς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσόρῳ ἐούσῃ τὸν Αἴγυπτον προσεικέλιον, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγειόν τε καὶ κατερρηγυμένον, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεα τε καὶ προχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης κατιοῦσαν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὸν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθρότερόν τε γῇ καὶ ὑποψαμμότερον· τὸν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑποπετρωδεστέρην ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ τῶνδε μοι μέγα τεκμήριον πρὸς τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μυρίος βασιλῆος, ὁκόσ' ἔλθοι ὁ ποταμὸς ὑπὸ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἴγυπτον τὸν ὑπερθε Μέμφιος. καὶ Μυρίος οὐκω τῶν ἐτέων ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νεῦν δὲ εἰ μὴ ἐς ἑκκαίδεκα ἢ ἐπιεσκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμός, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ὑπερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, τοσοῦτον ὅσον ἡ χώρη αὕτη χρόνου λόγον ὑπαδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτοῖσι τοῦ Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando nauigationem[1] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, vbi sinus amplissimus est, dimidiatum diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuarium est. Porro aliũ huiusmodi arbitror sinum extitisse qui in Ægyptum ferretur, à mari septentrionali Æthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminãt, exiguo quodam terræ interuallo diremptí. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum conuertere, quid prohibebit assidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet?[2] Ego enim credo, intra decẽ millia annorum qui ante me natũ transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinum siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est maiorem, à tanto flumine atq; ita operoso. Itaque quę de Ægypto à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & Ægyptum esse exporrectã à terra cõtigua, & conchylia existere in mõtibus, ac salsuginẽ exudare, quæ etiã pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionẽ hanc nulli alteri conterminę, aut Arabiæ, aut Libyę, aut Syriæ assimilem esse (etenim Arabię maritimã oram Syrii incolunt) sed nigrã terram & fragilem habere, vtpote limo ex alluuionibus ab Æthiopia flumine deuecto. Nã Libyam humũ scimus magis rubram esse, & magis[4] subarenaceã: Arabicam vero atq; Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiã hoc magnũ huius regionis documentũ aiebant sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimũ, influebat, irrigasse Ægyptum quæ infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hęc ego à sacerdotibus audiebã. At nũc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltẽ cubitos ascendat fluuius, in regionem non trãscendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptii vtiq; qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eũ qui vocatur Delta,

1 Ab eius recessu vsque ad latum mare. *Legendum est enim ex vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἰνάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.* 3 In rimas fissam, 4 Subarenaceã *vocat cui arena subest*: suppetrosam (*vel potius subpetrosam*) *cui petra subsunt. i. lapides. q. d. petricosam. i. lapidosam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρῳ ἐστὶ ὑποπετρωδεστέρην.

idem

idem paſſuri omni futuro tẽpore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnẽ Græcorum terram pluuia perfundi, nõ fluminibus, vt ſuam, dicebãt fore vt decepti aliquãdo magna ſpe, male [1] eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, niſi tantum à Ioue, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age nũc viciſſim dicã quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, vt ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altũ augeſcere proportione præteriti temporis, [2] quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſuriturос? ſi neq; guſtare ea quę ab Ioue sũt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum; qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neq; aliud quicquam exercendo eorum quæ in aruis colendis ceteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, irrigataq; reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus iacto ſemine ſues immittit, conculcatoque ſuibus ſemine, meſſem deinde expectat: atq; vbi [3] ſuibus ſemẽ verſauerit, ita demum frumentum percipit. Quod ſi vellem [4] de Ægypto Ionũ vti ſentẽtiis, qui ſolũ Delta Ægyptũ eſſe aiũt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illã ſecundũ mare, ad Peluſiacas vſq; taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorũ vrbem, iuxta quã ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobũ: cetera vero Ægypti, partim eſſe Africę, partim Arabiæ: oſtẽderemus, hac ratione vtentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nã Delta eis (vt ipſi dicunt; & mihi videtur) [4] defluxa humus eſt, & quæ nuper (vt ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis tetra erat, quid curioſi ſunt putantes ſe primos homines extitiſſe? [5] qui nẽ in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebãt. Ego certe Ægyptios opinor neq;

πείσεαι ⟨ϖ⟩ πάντα χρόνον τ' ὀπίλοιπον Αἰγύπτιοι, ἐπεὰν μὴ ἐθέλωσι Ἕλληνας ἔφαϲ φείσεαι. ϖωϲ δὲ τοῦτο φαμὲν γινώσκειν; ἔϲτι ἐν Βουβάϲτι μὲν πόλι Αἰγυπτίων ἀγχοῦ τοῦ Κανωβικοῦ ϲτόματος, ἔϲτι δὲ ἐν Θμούϊϲι πόλι ἐπὶ τῇ τρίτῃ ἐκβολῇ τοῦ Νείλου καλεομένῃ, ἔϲτι δὲ ἐν Ϲαΐϊ πόλι ἐϲτὶ τὸ Ἀθηναίης τοῦ Ἄμμωνος ἱρόν. ἐϲ τὴν Ϲαΐϊ δὲ ἐγὼ ἐϲ μαντήιον ἐλθὼν ἐβούλευϲα. ἐνθεῦτεν ἐϲ Ἑλιούπολιν τὴν ἡλιόπολιν ἐλθὼν καὶ ἐϲ Βουβάϲτιν, ἐνθεῦτεν ἐϲ Ϲεβεννυτικὸν ἐλθὼν καὶ ἀναβὰς ἐϲ τὰ ἱρὰ τούτου, ἐνθεῦτεν ἐϲ Ἀθριβὶν πόλιν ἐλθὼν καὶ ἐϲ Πάνα τὸν Μένδητα, ἐνθεῦτεν ἐϲ Ϲεβεννυτικὸν ἐλθὼν καὶ

ἅμα ὦ Δέλτα τὰ ἐπ' Ἰώνων καλεόμενα γῆ-
εσθαι, ἀεί τε εἶ ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένε-
το· ὡς ἐόντας τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν αὐ-
τοὺς ἐπολιπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ αὖ
κατὰ βαίνοντας. Ἡ μὲν ὧν πάλαι αἰ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς
δὲ περιμέτρης εἰσὶ εἴκοσι καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἰ-
ωνες οὐκ οὗτοι φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰσὶ γὰρ δὴ οἵδε
οἱ Ἰώνων γνώμην, Ἑλλάδας τε καὶ αὖτις Ἴωνας ἀπο-
δείκνυμι οὐκ ὀλίγους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία
μέρεα εἶ τὰ πάντα, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ
Λιβύην. τεταρτον γὰρ δὴ σφέας προσλογίζεσθαι Αἰ-
γύπτιοι, ὁ Δέλτα, εἰ μὴ τέ γε ὀρθὸν τὸ Ἀσίης, μήτε τὸ
Λιβύης. ὀρθὸν δὴ ὁ Νεῖλός γε ὀρθοῖ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ
τὴν Ἀσίην διείζων τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα δὴ τοῦτο κατὰ
τὸ ὀξὺ διέρρηγνυ ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀ-
σίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τῷ μὲν Ἰώνων
γνώμῃ ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε ἐς τοῦτων λέγο-
μεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι τοιούτῳ τῷ ἐπ' Αἰγυ-
πτίων οἰκεομένῳ, καταπερ Κιλικίῃ, τῷ ἐπὶ Κιλί-
κων, καὶ Ἀσσυρίῃ, τῷ ἐπὶ Ἀσσυρίων. οὐδὲν γὰρ ὅμοιον ἢ
Ἀσίη καὶ Λιβύη οἶδα μὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ
τὸν Αἰγυπτίων ὅρον. Εἰ δὲ τῷ ἐπ' Ἑλλήνων νενο-
μισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρ-
ξαμένοισι ἀπὸ Κατα δούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πό-
λιος, δίχα διῃρῆσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τὴν ἐπωνυμίην
ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης.
ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Κατα δούπων, ῥέ-
σι, μέσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν, μέχρι μὲν
τοῦ Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἐὼν ὁ Νεῖλος· ὁ δὲ ἀπὸ
ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν
κατὰ νέα τέτραπται, καλέεται δὲ Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέ-
ρη τῶν ὁδῶν κατὰ ἔσπερον ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στό-
μα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν ᾗ Νείλῳ ἔστι ἥδε
ἄνωθεν φερόμενος, ἐς ὃ ὀξὺ τὸ Δέλτα ἀπικνέεται.
ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν
ἵησι, ὕδατι ἐλαχίστῳ μοίρῳ τοῦ ὕδατος παρεχόμενος
ταύτῃ, οὔτε ἀκλεᾶ ὀνομαστόν. Τὸ καλέεται Σεβεννυ-
τικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα δισφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ
Σεβεννυτικοῦ ἀποχωρέοντα, φέροντα ἐς θάλασσαν,
τοῖσι ὀνόματα κέεται τὰ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων,
τὰ δὲ, Μενδήσιον. Τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ
Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυ-
κτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη
ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσον τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λό-
γῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γνόμονον· τὸ ἐ-
γὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου

cum loco quem Delta Iones vocãt, pa-
riter extitisse, sed semper fuisse ex quo
genus humanum extitit,[1] progressuque
terræ multos ex eis reliquos fuisse, mul-
tos aliunde subingressos. Ideoque o-
lim Thebæ Ægyptus vocabatur, cu-
ius ambitus est stadiorum sex milliũ ac
centum viginti. Itaq; si nos de eis re- XVI
cte sentimus, Iones nõ recte sentiunt de
Ægypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo
neque Græcos neque Iones scienter
computare: qui aiunt tria membra to-
tam esse terram, Europam, Asiam, Afri-
cam. quartum enim membrum annu-
merare debent Delta Ægypti, si non sit
neque Asiæ, neque Africæ. Nam secun- XIX
dum hanc rationẽ non est Nilus qui
Asiam ab Africa disterminat: qui quum
[2] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id
quod in medio est, Asiæ & Africæ esset.
Sed nos Ionum sententiam missam fa- XVII
cientes, ita de his dicimus: Ægyptũ qui-
dem, eam omnem esse quę ab Ægyptiis
incolitur: quemadmodũ Ciliciam, eam
quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab As-
syriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta
ratione nullum esse terminum, nisi ter-
minos Ægyptiorũ. Si vero quod Græcis
persuasum est sequemur, sentiemus o-
mnẽ Ægyptum quę à Catadupis & Ele-
phantina vrbe incipit, bifariã diuidi, &
vtrunq; cognomen obtinere. aliã enim
eius partẽ, esse Africæ, aliam Asię. Quip-
pe Nilus à Catadupis incipiens, mediam
interfluens Ægyptum in mare influit: v- XX
no quidem alueo vsque ad Cercasorum
vrbem, inde autem tripartito. Et alueus
quidem ad auroram vergens, Pelusium
ostium: alter ad vesperam tendens, Ca-
nobicum ostium nominatur. Tertius,
quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus
per superiora, ad acumẽ Deltę peruenit,
dehinc medium Delta scindens, in ma-
re exit: non minimam huic alueo por-
tionem aquæ præbens, nec minime ce-
lebrem, quod Sebennyticum ostiũ ap-
pellatur. A Sebennytico itẽ duo alia di-
uiduntur ostia, in mare ferentia, quibus
hæc sunt imposita nomina, vni Saiticũ,
alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinũ
& Bucolicũ nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstraui, testimonium etiam XVIII XXI
dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita
in animum induxeram, circa Ægyptum

[1] Terraque *fluuij decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. [2] *Plinius scissuram vocat.*

audiui.

audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Lybiam versus, quod sibi Libyes non Ægyptij viderentur, quodque perosi sacrorū ceremonias, nollent bobus feminis prohiberi, miserunt ad Hammonē, negantes quicquā cum Ægyptiis sibi esse cōmune. Habitare enim se extra Delta, [1] nullumque sibi cū illis linguæ esse cōmerciū, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere nō permisit, inquiens Ægyptū esse eam quā Nilus supergressus irrigaret: quique infra vrbē Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarēt, eos esse Ægyptios. Hęc illis ita
XIX oraculo respōsa sunt. ¶ PORRO NILVS, vbi inflatus est, nō modo Delta inūdat, verumetiā plagā quę dicitur Libyca esse, aliquoties & Arabicā: idque vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neq; à sacerdotibus quippiā, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita vt per omnē hyemem tenuisse persseueret ad solstitiū rursus æstiuū. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis scisscitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam ceteris fluuiis. Hæc ego noscendi cupidus, eos interrogabam, & cur solus omnium amnium nullas ex se auras remitteret. De
XX qua tamen aqua quidā Græcorū, quum insignes vellent effici sapientia, trifariam differuerunt. quarum opinionum duas ne mētione quidem dignas existimo, nisi eatenus vt illas tantū significē. Earū vna ait, ventos etesias esse in caussa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam etesiæ nondū spirauerunt quum Nilus id agit. Ad hęc, si etesiæ in caussa forent, oporteret alia quoque flumina quæcūque etesiis obnoxia sunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autē multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur
XXI Nilus. Altera opinio est [2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta est, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, istud efficere: ipsum vero Oceanum orbem terrarum
XXII circumfluere. Tertia opinio, vt multo

ἐπυθόμην. ① ἡδ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίης οἰκεόντες Αἰγυπτίων τὰ πρὸς νότον Λιβύη, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἐπέμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδέν σφίσι ἐπιχρᾶσθαι Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέουν τε δὴ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ σφέας ὁμολογέειν οὐδῖσι βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἔξεῖναι γεύεσθαι. ὁ μὲν δὴ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἰγυπτίου εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ὅπισθεν ἀρδεῖ· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι ὅσοι ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεσθαι δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, οὐ μοῦνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐπιδιαχῆ. ② ὡς δὲ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔπι τοῦτο, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τῶν ἱρέων, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενὸς οἷός τε ἐγενόμην λαβεῖν ἐδυνάσθην. προθύμως δὲ ἔχων ταῦτα παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ χειμερινέων τροπέων τὰς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ ἑξήκοντα, ἐπεὰν δὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων ὀλίγον χρόνον ὥστε βραχὺν ὄντα χειμῶνα ἄπορον διατελέειν, μέχρι οὗ αὖτις χειμερινέων τροπέων ἵξηται. ταῦτα μὲν δὴ περὶ τοῦ ποταμοῦ οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τε ἐγενόμην πυθέσθαι Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἐκείνους τίνα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος καὶ ἐμπαλὶν πεφυκὼς τῶν ἄλλων ποταμῶν, καὶ διὰ τί δὴ καὶ λεγόμενος καὶ ὁρώμενος εἰδέναι, ἱστορέων. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνέοντας μούνους πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61

Ἄλλα Ἑλλήνων μέν τινες ὀπίσω μοι βουλόμενοι γνώμης σοφίῃ, ἐλέξαν περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ σεσημήνασθαι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλῆθειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρεῖν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἐπνεύσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀδυνατέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάθρισι οἷόν περ ὁ Νεῖλος. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μέν ἐστι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη. ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὖτον ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλῷ

1 Nec se cum illis consentire, ac velle &c. 2 Indoctior.

ὅπι ἐχεσά τη ἕδσα, μάλιστα ἐφυσᾳ. λέγω γὰρ δὴ
ἤδη αὐτὴ ἑωυτῆς, φαμένη ⓦ Νεῖλον ῥέθρα ἀπὸ τηκο-
μένης χιόνος· ὃς ῥέων μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων
Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δὴ τὰ ῥέοι
ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυ-
χρότατα; τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιού-
των πέρι οἷόν τε ἐόντι, ὡς ἑωυτῆς ἐικὸς ἀπὸ χιόνος μὴν
ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων
θερμοί. δεύτερον ὅτι ἀνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσα λ-
λος. Δι᾽ ὃ τελέθει ἕδσα. ὅπι ὅ χιόνι πέσῃσι, πᾶσα ἀνάγ-
κη ἐστὶ ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ᾽
ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον ὅ, οἱ ἄνθρωποι ἐκ τοῦ τὸ
καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι ὅ καὶ χελιδόνες δι᾽ ἔ-
τεος ἐόντες ἐνθαῦτα ἐπολείπουσι. γέρανοι ὅ φεύγουσαι
ⓦ χειμῶνα ⓦ ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ νεμόμενον,
φοιτῶσι ἐς χειμαδίω ἐς τοῦτον τοὺς τόπους. εἰ τοί-
νυν ἐχιόνιζε ἢ ὁσονοῦν ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι δι᾽ ἧς τε ῥέει
καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἴσως ἂν τι τοιοῦτον
ἐγένετο, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὅσοι δὲ περὶ τοῦ Ὠκεα-
νοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς ⓦ μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔστι
ἔλεγχον. οὐ γὰρ ἵνα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκε-
ανὸν ἐόντα. Ὅμηρον δ᾽, ἢ ἄλλον τῶν πρότερον γενο-
μένων ποιητέων, δοκέω ὀνόμα σύρξαντα ἐς τὴν
ποίησιν εἰσενείκασθαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώ-
μας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων
γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διόλου μοι δοκέειν πλη-
θύνεσθαι ὁ Νεῖλος τῷ θέρεος. τῷ χειμερινῷ ὥρῃ ἀπε-
λαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου· κατὰ
τὸν χειμῶνα, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς
μὲν νῦν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τὸ γὰρ
ἀγχοτάτω γε χώρης ἕκαστος ὁ θεὸς, καὶ κατ᾽ ἰθύνα, ταύ-
τῃσι εἰκὸς δίψην τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια
ῥεύματα μραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δ᾽ ἐν πλέο-
νι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης
τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε ἀεὶ πρὸς τὸ χεί-
νῳ αἰθρίη τε ἐόντος τοῦ ἠέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία,
καὶ διεξιὼν τὴν χώρην ἑκάστης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιών,
ποιέει οἷόν περ καὶ τὸ θέρεος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ
οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ᾽ ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δ᾽, ἀ-
πωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· κατολαμβάνοντες δὲ ⓐ
ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰσὶ εἰκότως
ⓐ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ
λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρὸ των ὑετωδέστατοι. δοκέει
δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτηον ἑκάστοτε ἀπο-
πέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, διὰ καὶ ἀπολεί-
πεσθαι περὶ ἑωυτόν. φρενυομένου δὲ τοῦ χειμῶνος,

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quę & ipsa nihil dicit, inquiens è niuibus liquescentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa sane sunt quę quis coniectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super niuẽ autem quę cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoq; Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hęc loca se cõferunt hybernatum. Si igitur vel quantulũcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, XXIII. ad occultã fabulam referens, caret argumẽto. Neque enim ego vllũ noui fluuiũ qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquẽ priscorũ poetarũ, quum inuenisset, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, im- XXIV. probantẽ me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus ęstate. Hyberno tempore sol abscedẽs à pristino cursu subterhyemale sidus, meat in superiora Africæ. [1] Totum, vt quidem breuissime demõstretur, à me dictũ est. Etenim deũ hũc, vt cuiq; terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarũ amniũ arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, XXV. ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac vẽti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facere cõsueuit, ad se enim trahit aquã, attractamque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme,

[1] .i. Ac rem certe totam (vt maxima breuitate vtar) hisce verbis comprehendi.

rursus

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ ὅ-
κὰς ἐνθεῦθεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποτα-
μῶν· τέως μὲν οἱ, ὀμβρίης τῆς ὕδατος συμμισγομέ-62
νης πολλῆς αὐλῖσι, (ἄτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κε-
χαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τῆς δὲ θέρεος τῶν τε
ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐλῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἡλίου ἑλκό-
μενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἀνόμβρος, ἑλκό-
μενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοιῶος ποταμῶν τῶνδε τῶν
χώρων εἰκότως αὐλίζεται ἐὼν τοῦτο· ῥέει πολλὸν ὑποδεέστε-
ρος ἢ τὸ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μοῦνος πάντων τῶν ὑδάτων
ἴσον ἕλκεται, καὶ οὐδὲν χειμῶνα, μοιῶος πιέζεται. διὰ τοῦτο τὸ
ὕλιον νενόμικα τοῦτο αἴλιον εἶναι. Αἴλιος δὲ αὐτὸς
ἐστὶ καὶ γνώμῃ τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν πέρα ξηρὴν ταύτην γε παῖσαι
εἶναι, ἀφικόμενον τὴν διέξοδον αὐτοῦ. διὰ τοῦτο τὸ Λιβύης τὰ
ἄνω θέρεος ἀεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ γαῖα ἐπλάκητο τοῖσι ὠρέων
καὶ τοῦ θέρεος, τῇ μὲν νῦν οἱ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἔχουσι,
ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἂν ἡ γαῖα, καὶ τὸ μεσαμβρίης, τῇ
δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως
εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ
ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἴσως ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώ-
πης κατὰ ταῦτα νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διέξοδον δὲ
μιν ἀφ' ἁπάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν ἂν τὸν Ἴ-
στρον κατὰ ταῦτα νῦν ἐργάζεται καὶ Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ
πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου τάδε ἔγω
γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμέων χωρέων οὐκ εἰκὸς
ἐστὶ οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει
πνέειν. Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐμοὶ
ἐδόκεε. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυ-
πτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικο-
μένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ
Αἰγύπτῳ ἐν Σαΐ πόλι ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν
χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐ-
δόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶ-
δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ
Συήνης τε πόλιος κειμένα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλε-
φαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶ) τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν,
Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου
ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέ-
ειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπὶ Αἰγύπτου ῥέῃν, καὶ
πρὸς βορέω ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰ-
θιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς
ἀφίκετο οὐδεὶς τούτου γε μνήμην Αἰγύπτιος βα-
σιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ ἀδὺν χιλιάδων ὀρ-
γυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ
οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν ἡ γραμ-
ματιστὴς εἰ ἐρέει ταῦτα γινόμενα ἔλεγε, ἀπέφαίνε

turſus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique[1] lacunoſam, magna decurrũt: at æſtate, quum deſtituãtur ab imbribus, & à ſole attrahãtur, exiliora ſunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à ſole, merito ſolus fluuiorũ eo tempore fluit multo exiliot quam ſolet per çſtatem. Tunc enim peræque attrahitur atque ceteræ aquæ, per hyemẽ vero ſolus attrahitur. Ita ſolem cẽſui huius rei eſſe cauſſam. Idem, mea ſententia, autor eſt aëreæ ſiccitatis in ea regione,[2] dum exæquat tranſitum ſuum. Ita ſemper Africæ ſuperiora çſtas obtinet. Quod ſi[3] finium ac cæli ſitus immutaretur, vt vbi nunc aquilo ſitus & hyems, ibi auſtri ſitus eſſet & meridiei: & vbi auſter, illic aquilo colloçatus eſſet: ſi hæc ita haberent, profecto ſol[4] amotus è medio cælo, ſub hyemem & aquilonẽ mearet ſupra Europã, quemadmodũ nunc ſupra Africã: pertranſilienſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis valde feruidis nihil reſpirare aurę: quippe quę ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verũ hæc ita ſint quemadmodũ & ſunt, & ab initio fuere.

¶ Nili tamen fontes nemo neq. Ægyptiorũ, neque Greçorũ, neque Aſiorũ, cum quibus in colloquium veni, ſe noſſe profeſſus eſt, præter ſcribam ſacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum in vrbe Sai: qui mihi ioçari videbatur, affirmans ſe id proculdubio noſſe. Sic autem dicebat, geminos eſſe montes, cacuminibus in acutũ tendentibus, inter Syenem poſitos vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen eſſet Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyſſos, *hoc eſt, immenſæ altitudinis*, emanare. cuius aquę dimidiũ Ægyptum verſus & ventũ aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam verſus atque auſtrũ. Quod autem abyſſi forent fontes, aiebat Pſammetichum Ægypti regem periculum huius rei feciſſe: qui funibus multorum millium paſſuum connexis, & in fontes demiſſis, tamen ad fundum non deueniſſet. Scriba hic, ſi modo geſta fuerant quæ dicebat, affirmãdo faciebat

1 Torrentibus abundantem. 2 *Videtur aliter legiſſe quam* διαφόρων. 3 Gr. ἀφ' ὧν. *ſunt autem* ὧραι ſtata anni tempora. Sed videtur *aliam lectionem ſequutus eſſe.* 4 Expulſus è medio cælo ab hyeme & aquilone.

(ὡς ἐμὲ κατανοέειν) δίνας μυρίας ταύτη ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρρόιθους. οἷα ὑπ' ἐμβαλόντος μὲν ὕδατος τοῖσι ὄρεσι, μὴ δυνατὸν δὲ καταπειρατηρίου ἐς βυθὸν ἱέναι. Ἄλλα δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ὑπὸ τοῦτο ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος ἀψάμενος ἐλθὼν, ὅσα μὲ ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντες ἐστὶ χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀπορράγῃ τὸ πλοῖον, ἴξεται φερόμενον τοῦ ἰσχυροῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔστι ὑπὲρ ἡμέρας τέσσαρας πλόος. σχοῖνος δὲ ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. χρῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι σφι τοῦτον τὸν τρόπον διεκπλώσαντι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιῤῥέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ μὲν ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, περὶ πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου ὀρέεσθαι χρὴ ἔξω, τοῦ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες αἰέχονται, καὶ χειμάδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖλις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ στρατήιον Διὸς κατίστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν στρέας ὁ θεὸς ἔσται κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ, σφῶϊ ἔξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ δὴ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐστὶ Ἀσμάχ. δυνατὸν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἀφ' ὧν ἀριστερῆς χειρὸς παρεσταμένοι βασιλέϊ. ἀπέστησαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτοις, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλι πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι·

vt ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire non potui:[1] nisi (quū ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam vsq; vrbē profectus sum) quiddā longissimę narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: cum ab vrbe Elephantina ad superiora esse locū acclivem, vbi necesse sit, nauigio vtrinque alligato, tāquam boue, pergere: &, si funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locū quatuor dierū nauigatione: esseque ibi Nilū tortuosum vēluti Mæandrum, & duodecim schænorum, per quos hunc in modū nauigare oportet, & postea [2] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. [3] Insulam contineri ingēti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierū pergas propter flumē. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidū magnum nomine Meroen, quę fertur aliarum vrbiū esse metropolis. Cuius incolæ solos deorū colunt Iouem & Liberum, eosq; magnopere venerantur. Ioui etiam constituerūt oraculum, cuius responsis, posteaquā iubentur, & quocunque iubentur, eo sumāt expeditionem. Abhac vrbe intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est, transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbū Græca in lingua idem pollet quod Siniſtræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptij bellatores, ducēta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de caussa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbē Elephantinā & ad Daphnas Pelusias aduersus Æthiopes,

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

1 Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem vsque vrbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id est huiusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina vrbe in superiora tendenti accliuis est locus, adeo vt necesse &c. 2 Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alij aduersus Arabes & Syros, alij ad Maream aduersus Lybiam. (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptij, neq; illinc ab aliquo dimitterentur, cõmuni vsi consilio, à Psammeticho ad Æthiopiam sibi transeundũ putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos vxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi vxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum aduersarij, quorum terram eripientes istos iussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim mẽses in summa repetientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosq; cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchũque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gẽs sit Lybica, Syrtim incolens, & orã Syrtis quæ vergit ad auroram, [1]nõ multũ supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africę desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorũ prępotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatẽ adoleuissent, cum alia superuacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyę solitudines, & siquid amplius cernerent quam ij qui longissima inspexissent. Oram enim maritimã Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Libyum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vsque ad promontorium Soloentem, quod Lybiã terminat,

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔλι δὲ ἔτι ἐμοῦ καὶ Περσέων κατὰ ταὐτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φερουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. οὗτοι ὦν δὴ Αἰγυπτίοισι τρία ἔτεα φερουρήσαντας ἀπέλυε ὑδεὶς τῆς φερουρῆς· ⓐ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἤισανες Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρῴους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, Ἐπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίαν ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῶδε ἀνὶδωρέετο. ἦσαν ⓐ διάφοροί τινες γεγονότες τῷ Αἰθιόπων· τούτοις ἐκέλευε ξεῖλοντας, τὴν ἐκείνων χῶν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικιζόντων ἐς σφέας Αἰθιοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἥτινα μανθάνοντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, παρέξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μιῇ ὁδοῖ εὑρίσκονται ἀναισιμούμενοι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπ' ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γὰρ ὑπὸ καύματος ἡ χώρη αὕτη ἐστί. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φάμενόν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας ἄνδρας. τοὺς δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δ' ὑπὸ τοῦ Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς νῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον. ἀπικομένους δὴ οὖν Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχοιεν πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι περὶ σφίσι ἁρπάσαι ἀνδρῶν δυνατῶν παῖδας ὑβριστάς· οὓς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περιόντα, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἐωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρῷ τὰ ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν πρὸς τὴν βορίην θάλασσαν, ἀπὸ Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἣ τελευτᾷ δὴ Λιβύης, παρήκουσι πρὸς πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά,

1 Non longe penetrando, *vel progrediendo*. Eos, q.

πλεῦ ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔμποροι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θαλάσσαν κατηκόντων αὐθις ἔφορον, τὰ κατύπερθε τῆς Θηρωδέος ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς Θηρωδέος, φάρμος τε ἐστὶ, καὶ ἄνυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν σφι νεηνίας ἀπεπέμποντο ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἔνθα τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης ἐπορεύοντο, ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν Θηρωδέα ἀπικέσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενοι πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δὲ χώρον πολλὸν φαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἄρασθαι τὸ ἐπέον τοῖς ὑπὲρ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀρωμένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ ὑπ' οὐδετέρων συνιέναι τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε αὐτοὺς διὰ ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι ὁμήλικας ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτο μοι δεδηλώσθω· πλεῦ ὅτι ἀπονοστῆσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, οὓς αὐτὸς Κυρηναῖοι ἔλεγον· ἐς τοὺς οὗτοι ἀπικόμενοι ἄνδρες, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον παραῤῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔστι εἰκάσαι ῥέειν γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τοῦ ἴσου μέτρῳ ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἄρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων τε λοιπῶν· ἐς θάλασσαν ῥέων τοῦτο τὸ Εὔξεινον πόντου διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἴστριοι Μιλησίων οἰκέοντες ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐς ὅσον μακρὸν τόπον ἱστορεῦμαι ἰὼν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρθῆς Κιλικίης μάλιστά κη αὐτίη κέεται. ἐνθεῦτεν γάρ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς βοώνῳ ἀνδρί. ἡ γὰρ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδοῦσα ἐς θάλασσαν

64

prætèr id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac ſupra maritimã oram, & eos qui ad mare incolunt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora ſunt partè à feris habitata, arenoſa eſſe, vehementerq; arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos iuuenes ab æqualib. dimiſſos, aqua atq; cibariis probe inſtructos, primum per regionẽ hominibus habitatam perrexiſſe: hanc permenſos, in illam à feris habitatam perueniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe ad ventum zephyrum: peragratoq; multo ſpatio ſabuloſi loci plurib. ſane diebus, aſpexiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad eaſque acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe. Eiſque inter decerpendum ſuperueniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos: quorum linguam Naſamones non intelligerẽt, vt nec ipſi Naſamonum: & ab his deprehenſos ductoſque fuiſſe per maximas paludes: atq; illas tranſgreſſos peruenisſe in vrbem in qua vniuerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam vrbem præterlabi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolẽ fluens, in quo conſpicerentur crocodili. Hactenus à me ſermo Ammonij Etearchi cõmemoratus ſit: niſi quod is aiebat Naſamones (vt Cyrenæi referebant) reuertiſſe, & eos homines ad quos illi peruenissent, omnes eſſe [1] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus cõiectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediã ſecat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium vltimi) mediam Europam ſcindit: totámque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. [2] Et Iſter (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoſcitur: de Nili verò fontibus nemo habet quod referat: & merito, vtpote Libya, per quam fluit, deſerta. De eius fluxu, quam potuit longiſſime repetendo narrari, dictũ eſt. exit autem in Ægyptũ. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere oppoſita eſt. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino ſitam, quinque dierum eſt rectũ iterviro expedito. Sinope autem Iſtro mare irrumpenti

XXXV. XXXVI XXXIII. XXXIV. XXXVII

1 Impoſtores, *vel præſtigiatores.* 2 Verum Iſter à multis cognoſcitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

ex ad-

ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit. XXXV. ¶ Venio ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptij, quemadmodum & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à ceteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos feminæ quidē negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alij villum subtegminis desuper tramant, Ægyptij subter. Onera viri capitibus, feminæ humeris baiulant. Feminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearū. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint, XXXVI summa necessitas est. Deorum sacerdotes albi comati sunt, in Ægypto derasi. [1] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptij in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud ceteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægyptij cum feris vescuntur. Alij frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis [2] victitare iis quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre cōfectis, quod quidam siliginem appellant. [3] Conspersionem pedibus, lutū manibus [4] subigunt. Virilia, alii talia relinquūt qualia natura sunt præter eos qui ab istis didicerūt: Ægyptij circumcidunt. Viri binas vestes habent, feminæ singulas. Alij velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptij intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrū manum ferētes, Ægyptij à dextro in sinistrū: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Litteris bifariis vtuntur, quarum vnas, sacras XXXVII vocant, populares alteras. ¶ In deos

" ἀνθίηκέε). ὅτω τ' Νεῖλον δοκέω ἅπαντα ποταμὸν ἐπίσης τῇ Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἐρχομαι δὲ ἐνθεῦτεν Αἰγύπτου μνησόμενος τῆς λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται) πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω καὶ αὖτις εἰρήσεται). Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ ἀέρι τῷ κατ' ἑωυτοὺς καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐς ἥσανται καὶ ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κερκίδα ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ὀπὶ τῇ κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ὀπὶ τοῖσι ὤμοισι. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. βυμαείη χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὀπιλέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ δεῖ ποιέεσθαι χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆται γυναικὶ μὲν οὐδεμιῇ οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δέ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ θελομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κεμέσθαι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξηρεύουσι). τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοῖσι μάλιστα ἐπιτρέπει). Αἰγύπτιοι δὲ ἐπὶ τοὺς θανάτους ἀνιδρώτας τείχας αὔξεσι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γνείῳ, τέως ἔξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διαίτα ἀποκέκριται), Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ διαίτα ἐστί. ἀπὸ πυρέων καὶ κεφαλέων οὐ λοιμοὶ ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιθυμένῳ ἀπὸ ἰητρῶν τὴν ζόην οὐδὲν μέγιστον ἐστί. ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιέων) σιτία, τὰς ζεὰς μετεξέτερα καλέουσι. φυρῶσι δὲ μετὰ ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὸ κόπρηον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα οἱ μὲν ἄλλοι ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνουσι). εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἑνὶ ἑκάστη. τῶν ἱστίων τὰς κειρίας καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν περισσέοισι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλλησι μὲν, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ὀπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ὀπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ὀπὶ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐς ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται. Θεο-

[1] Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptiis in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere, quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud e. [2] Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alij zeas appellant. [3] Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortasse autem intelligit lutū ex quo intritum conficitur, quod Gall. mortier.* [4] Subigunt, & *ijsdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὑπερφυῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐν χαλκέοισι ποτηρίοισι πίνουσι, διαμισέοντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐ γὰρ ὁμῶς, ὁ μὲν οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιτμήτους καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται παν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι (A) 10
ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούονται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ὑδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ὑπερελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε γὰρ τῶν οἰκηίων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ὀσίη ἱερὰ πεσσόμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθος ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, 20
τούς τε γηγομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἑψοντες ἐσθίουσι. οἱ δὲ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱρέαται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστων θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται. Τοὺς μὲν βοῦς τοὺς ἐρσενας, τοὺς Ἐπάφου νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι ὧδε· τείχα ἰὼν καὶ μίνη ἰδηται ἐπιοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦτο τεταγμένος τῶν ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὕπτιου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέρυσας, εἰ καθαρὴ τῶν ἐκ θεοῦ τετραμμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. καταρᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἰὼν δὲ τουτέων παντων ἥκαθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἐπειτα γῇ σημαντείδα ὑπιπλάσας, ὑπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θανάτου ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. Θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ 40
σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτὸν οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ὑπισχνεύμενοι, καὶ ὑπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἀγορὴ ἔνι καὶ ἔμπορος Ἑλλην,

καταρησάμενοι.

supra modum supraq; omnes homines religiosi sunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, nō eorum aliquot, etiam aliquot non: sed vniuersi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quā decoros. Sacerdotes tertio quoque die totū corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineā, calceos[1] papyraceos gestant: nec aliam vestē aut alios calceos induere eis fas est. Lauantur quotidie frigida, interdiu[2] ter, noctu bis. Alias prēterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam nō exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neq; impendunt, sed eorū singulis quotidie[3] cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptij in sua terra nec admodum serūt, nec eas quæ prouenerint, aut[4] crudas aut in aqua coctas, edūt. Sacerdotes vero ne aspicere quidē eas sustinent, arbitrantes haud mundū illud legumē esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum vnus est pontifex. vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Boues mares, Epaphi XXXVII esse censent: eaque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaquam mundū censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cū stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quę ego alio referā in libro. Inspicit & caudę pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eū, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nā immolanti eo sigillo nō notatā, pœna morte sancita est. Et hunc quidē in modum pecus exploratur. Sacrifi- XXXIX candi autem is eis est ritus. Pecude quę obsignata est, ad arā vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde[5] supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo inuocato, eā mactant:[6] mactatæ caput asportant in forū, si nundinæ sint, &

1 Byblinos 2 Bis. δὶς, non τρὶς. 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alij panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &——

eis Græci

eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui si nõ adfuerint, in flumen abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, vt siquid mali aut ipsis immolantibus aut vniuersę Ægypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes passim Ægyptii in omnibus tẽplis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo Ægyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. Eſt tamen ſacrorum XL delectus, & alius apud alia templa adolẽdi modus ab eis inſtitutus. Quam igitu deã maximã eſſe cenſeant, & cui maximum feſtum celebrent, iam nunc dicam. Poſteaquam ieiunauerunt pridie feſti,[1] atq; obdormierũt, bouem immolant, eumque corio exuunt, & aluo tota vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncãt, & extremos lumbos armoſque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarſerunt, adolent, multum vini oleique infundentes: ieiuni tamen priuſquã ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes[2] verberantur. Poſteaquam vapulauerunt, dapes ex ſacrificii reliquiis proponuntur. Boues XLI mares eoſdemq; mũdos, ac vitulos vniuerſi Ægyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrũ muliebre eſt, bubulis prædituũ cornibus, quemadmodum Io Græci deſcribunt. Boueſque feminas omnes itidem Ægyptij venerantur ex omnibus pecudibus lõge plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os ſuauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro inciſa vteretur. Boues qui demortui ſunt in hunc modum ſepeliunt: Feminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, vno aut altero cornu extante, ſigni gratia. Vbi computruerunt, & ſtatum tempus aduenit, præſto eſt ad ſingulas vrbes nauis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habetque nouem ſchœnorum ambitum. In qua cum aliæ ſint frequentes vrbes tum ea vnde proficiſcũtur naues ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris

Ἕλληνες σφι ἔασι ἐπίδημοι ἔμποροι, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορήν, ἀπ' ὧν ἔδοντο τοῖσι οἱ αἰ μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἷσι ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέον δέ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ σύμπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν τὴν τράπεζαν. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὸν οἶνον, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἀνὴρ οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς.

Ἡ δὲ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἀνὴρ ὡς ἐς ἀνδρὸς ἱερὸν σφάγιον ἧκε. τὸν δ' ὦν μεγίστην νενομίκασι δαίμονα εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὀρτὴν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων ἐπὴν πρωτογενεύσωσι τὴν Ἶσιν, καὶ ἐπὴν καλύξωνται, θύουσι τὸν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κενὴν πᾶσαν ἐξῶ εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὸ πιμελήν. σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὸν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἀρτῶν καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προγηστεύσαντες δέ, θύουσι καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα πρόκειται, τὰ ἐλίπετο τῶν ἱρῶν. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱεραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα εἶναι γυναικήιον, βούκερων ὅσπερ, κατὰ περ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι. καὶ τοὺς βοῦς τοὺς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῷ. τοῦ εἵνεκα οὐκ ἔστι ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι. οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς δαπανηθέντος μιμένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα προέχοντα, σημήιου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ σαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τελεσθεὶς χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δὲ ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περιμετρος δὲ αὐτῆς εἰσι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ ἀπίκαται βάριος παραγινόμεναι ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οἰκέει τῇ πόλι Ἀταρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἄγιον

1 Et precari sunt καταύξωνται, *pro quo aliud legit.* 2 Omnes seipsos verberant. Postquam autem verberare desierunt, dapes &c. *In vulg. edit. huius interpret. Valla*, epulauerunt *legitur pro* vapulauerunt.

—apud quos mercatores Græci diuersantur, ibique illis venduntilli vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

ἱδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἀγῶι ἐς ἀγῆας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγεισι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βοσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἀπέδανα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ τοῦτο τὰ ὕσια τυγχ. Θηβαίω τῶν σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ οὐδὲ ταῦτα. Ὅσοι μὲν οὖν Διὸς Θηβαιέος ἱδρυνται ἱρόν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσί, οὗτοι μὲν πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ οὐ πάντας ὁμοίως αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσίος τε, καὶ Ὀσίριος, ὃν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτισνται ἱρόν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσί, οὗτοι οἰῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἰῶν ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι ὡς νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδεῖν τὸν Δία, καὶ τοῦ ἐκ θελήσαντος ὀφθῆναι τὸν αὐτόν. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, τῇ τε κεφαλῇ ἀποταμόντα τὸ κριόν, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐσιδεῖν. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τὸ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱερὰ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τοῦτον ἐνδύουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα δὴ τοῦτο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγεισι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὖτις. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάθην ἀκοῦσαι. καὶ μήν γε οὐδὲ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, φημὶ δὲ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων ὅτοι οἱ φάμενοι τῶν Ἀμφιτρύωνος γένῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ δήλα τεκμήρια ἔστι τοῦτο ὕτω ἔχον, ἔν τε δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου καὶ γονέες ἀμφότεροι, ἥ τε Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γεγενήτην ὁκ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ δὴ καὶ Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκόρων τὰ οὐνόματα φασὶ

extructum est. ex qua vrbe alii permulti vagantur in alias vrbes. Vbi autem effoderunt ossa, asportant, eaq; vno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundem defuncta alia pecora sepeliũt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Ceterùm XLII. qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [1]prouinciæ sunt, ij omnes ab ouibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt vniuersi Ægyptij, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos peræq; vniuersi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinẽt, siue Mendesiæ prouinciæ sunt, hi capris abstinẽtes, immolant oues. Itaque Thebani, & quicũque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Iouis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2]linguã inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptij Iouem [3]Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Iouis, vnum demũ arietem obtruncant, cuius pellem detractam hunc in modum Iouis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt. ¶ De XLIII. Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quod sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiã potui audire: cuius nomen non Ægyptij à Græcis acceperũt, sed Græci pori[a] ab Ægyptiis, & ij quidẽ Græci qui hoc nomẽ filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tũ vero istud, quod hui[a] Herculis vterq. parens, Amphitryon & Alcmena, fuerũt ab Ægypto oriũdi: & quod Ægyptij negant se aut Neptuni aut [4]Tyndaridarũ

XLIV. XLV.

1 *Vel*, præfecturæ, *& sic statim post. Vbique*, ritus, *id est*, νόμων, *non* νομῶ. 2 *Id est, Linguam vtentes qua aliquid cum vtrorumque lingua commune habet.* 3 Ammon 4 Dioscurorum.

nomen

nomen nosse: neq; hos deos inter ceteros admiserunt. Quod si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, nõ minus, imò vel magis, istorũ mẽtionẽ fuissent habituri: si etiã tunc nauicularia exercebant, & vlli Græcorũ nauicularij erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorũ igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptij percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasim regem, ex quo Herculem [1] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum XLIV. esse arbitrantur. Quibus ego de rebus certior fieri [2] cupiens, à quibus possem, in Tytum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quod ibi tẽplum Herculis esse auditem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctem. Venienſque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templũ fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem cõgruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templũ cognomine Thasij. Quinetiam in Thasum profectus sum, vbi inueni templum à Phœnicibus conditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorũ ętatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetustũ deum esse. eoq; videntur hi rectissime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque censuerunt: vni quidem, vt immortali, XLV. cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, vt heroi, parẽtantes. Alia quoque multa inconsiderate Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptũ peruenisset, ab Ægyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum põpa fuisse eductũ, ac tantisper [3] quietem [4] tenuisse dũ illi ante arã eum stetissent: [5] ibi ad vim conuersũ, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturę Ægyptiorũ & morum

εἰδέναι, τοῦδε σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἡμέτεροι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὲν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομά τευ δαίμονος, τούτων ὰν ἥκιστα ἢ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτεων ἂν καὶ μᾶλλον τὴν θεὸν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸ Ἡρακλέος. ἔστι δέ τις ἀρχαῖος θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἕτεα ὀκτὼ μυρία καὶ χίλια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐν τῇ ὀκτὼ θεῶν ④ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἔς ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τὴν Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶ) ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὸν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαραγδου λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· οὐδὲν δὲ καὶ τοῦτοι τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶ) ἕτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσεράκοντά τε διακόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶ). ἀπικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἐκλυσάν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερα ἐστὶ ἢ ⑤ Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μέν νυν ἱστορημένα ἡμῖν σαφέως παλαιὸν θεὸν ⑥ Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἔκτισται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως ⑦ Ἕλληνες· εὐήθης δ' αὐτέων καὶ ὅδε μῦθός ἐστι, ⑧ περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς πομπῆς ἔξω ἄγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. ὃν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχον· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀμυναὶ τραπόμενον, πάντας σφέας κατεφόνευσαν. ἐμοὶ μέν νυν δοκέουσι ⑧ ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum vnum Herculem censent. 2 Studens pro viribus, Tyr. 3 Se continuisse. 4 Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus vti cœpisse, omnésque interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se conuertisse.

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν. Ἕλληνες. Τοῖσι γὰρ
οὐδὲ κτηνέα ὅσιά ἐστι θύειν ἔστι, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων
βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χιμέων)
κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα ὀνέατε Ἡ-
ρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον (ὡς δὴ φασι) κῶς φύ-
σιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ τοῦτ' μὲν
τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπεῦσι, καὶ τοῦδε τῶν θεῶν καὶ
τοῦδε τῶν ἡρώων εὐμένεια εἴη. Τὰς δὲ δὴ αἶ-
γας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυ-
πτίων οἱ εἰρημένοι. Τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογί-
ζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους,
προτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γρά-
φουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλ-
ματοποιοὶ, τὸν Πανὸς, κατάπερ Ἕλληνες, τὸ ἄγαλμα,
αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νο-
μίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὁ-
τεῳ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιόν
ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μεν-
δήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τού-
των οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας ἔχουσι. ἓν δὲ τούτων
εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πᾶσι
τοῖσι Μενδησίων νομοῖσι ἵσταται. καλέεται δὲ ὁ, τε
τράγος καὶ ὁ Πάν Αἰγυπτίοισι, Μένδης. ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἔτι ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναι-
κὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. Τοῦτο ἐς ὑπόδειξιν
ἀνθρώπων ἀπίκετο. Ὑὸν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν
ἡγέονται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἑωυτοῖς τις φαύσῃ
αὐτῶν παιδίων υἱὸς, ἀλλοῖσι τοῖσι ἱμαλίοισι ἀπιὼν ἐ-
βάλε ἐς ὕδωρ ὕειον, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶ-
ται, ἑόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν
Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων. οὐδὲ σφι
ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδὲ ἄγεσθαι
δὲ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδιδόνται οἱ συβῶται, καὶ ἄγον-
ται δὲ ἀλλήλων. Τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ἐς
δίκαιόν σφι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοι-
σι, τοῖσι αὐτοῖσι τοῦτο, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ θύουσι ἐς θύ-
σαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοῦτο ἐν μὲν
τῇσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπέσχηκαν, ἐν δὲ ταύτῃ θύ-
σι, ἔστι μὲν λόγος τοῦτο αὐτοῖσι Αἰγυπτίων λεγό-
μενος· ἐμοὶ μέντοι ὀπτιζομένῳ οὐκ εὐπρεπέστερόν ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τοῖσι ὑσὶ τῇ σελήνῃ ποιέε-
ται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρήιον ἄκρον, καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸ
ὀπίπλοον συνθέντες ὁμοῦ, κατὰ ὧν ἐκάλυψε πάσῃ
τοῦ κτηνέος τῇ πιμελῇ τῇ τοῦ ἱρηίου γινομέ-
νῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ λοιπὰ κρέα
ἢ θύσαν. σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτῇ ἱρῇ θύ-
σαντες· ἐν δὲ ἄλλῃ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιατο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ij qua ratione immolarẽt homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiũt) homo, tot millia virorũ interemisset? Hæc tamẽ tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

¶ Porro capras & hircos ea de caussa ij XLVI
quos diximus Ægyptiorũ non mactãt, quod Panа inter octo deos Mẽdesij numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrũ & pictores pingunt & statuarij scalpunt, quemadmodũ Græci, caprina facie, hircinísque cruribus: haudquaquã existimantes eum esse talẽ, sed similem ceteris diis. Qua tamen eũ caussa talem pingant, non est mihi relatu iucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendesios caprarij præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum peruenit. Suem autem Ægyptij spurcam beluam XLVII
arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptij indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues ius Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quũ per tempus plenilunij sues immolarunt, eorum carnẽ vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autẽ de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa aluum pecudis exístat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunij die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

1 Sunt qui ὑπόδειξιν pro ostento hic accipiant. 2 Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum ;[1] assimilatos quosdam
XLVIII sues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in eius festo singuli in cœnam porcam pro foribus mactant, reddunt-que subulco qui illã vendiderat.[2] Quin & alium diem festum Baccho Ægyptii agunt sine porcis, fere per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorũ, *id est, siculneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuę cubitales[3] è neruis compactæ, quas feminæ circumferũt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeunte, quam feminæ, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorẽ *statua* & vnum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio sacra. Adeo vt iam Melampus Amytheonis filius non imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi*, nomen & sacrificiũ, & pompam phalli[4] enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui post hunc extiterunt[5] sophistæ, rem in maius explicauerunt.[6] Itaq; phallum Dionyso missum nartandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidẽ Melampodem virum fuisse sapientem aio,[7] diuinatiõnemque sibi ipsi comparasse: eundemq; cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarrasse, tum vero nõnulla de Dionyso, tamen commutata.[8] Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos[9] aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quę ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in tet-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt.[10] Idque ego ex barbaris scisciatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue venisse:[11] & idcirco illic non esse vsquã

ⓐ δὲ πένητες αὐτῶν ἐπὶ ἀσθενείης βίου, σταλίνας πλάσαντες ἕς, ἢ ὀπίσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, ποιέουσι πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι ⓦ χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τῇ δὲ ἄλλῃ ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ ⓐ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, καὶ ταὐτὰ σχεδὸν πάντα Ἕλληνες. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ὅδε ἐξεύρηται ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι ⓦ Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλληνι γὰρ δὴ Μελάμπους ὅτι ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸ οὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν ⓦ λόγον ἔφηνε· ἀλλ' ⓐ ὑπερβαλόμενοι πολλῷ σοφίῃσι μέζονος ἐξέφηναν. ⓦ δι' ὦν φαλλὸν ⓦ τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ὅτι ὁ ″ ἀσκησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικὴν τε ἑωυτῷ συστήσαι, καὶ πολλὰ τῶν ἐκ Αἰγύπτου, ἀλλά τε πολλὰ ″ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ ἐς ⓦ Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν ἐξαλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμόδαπα γὰρ ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ″ ἐσηγμένα. οὐ μὴν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου τι νόμιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ ἐς ⓦ Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπιγμένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν δὲ ″ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἥκει Αἰγύπτου ἐλθόντα ἐς τὴν Ἑλλάδα. δοκέει τε μοὶ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκειν, σκοπέοντι οὕτω δοκέοντα εἶναι. δοκέω δὲ ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur σαγήνας pro τὶ πίας.* 2 Reliquum autem festum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere ceteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras marionnettes, vel mariottes.* 4 *Videtur potius significare ὁ ἐξηγησάμενος, qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alij,* Qui inuexit. *Sic statim post ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσασθαι.* Q.d. Qui illis praiuit & viam ostendit. Id est, Qui magister illis fuit. 5 Philosophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemq; diuinandi sibi comparasse: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxisse, tum vero quæ ad Dionysum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim casu contigisse vt eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neq; recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r. 11 Nam præterquam——

Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι μέμικται τὰ οὐνόματα ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τούσδε οὗ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα. δοκέουσι δέ μοι δοκέοισι ἐκ τῶν Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν πρώτιστα Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδὰμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὔνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέουσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' ὧν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἥρωσι τοὐτέων οὐδέν. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλλησι ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τὸν δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι πρὸς Πελασγῶν μαθόντες, πρὸς δὲ τούτων οἱ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τότε καὶ ἐς Ἕλλησι τελέοισι Πελασγοὶ οἰκοίησι ἐλήλυθον· ὅθεν γὰρ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελασγῶν, ἔστι ὧνὴρ οἶδε τὰ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρήικην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοῖσι Ἀθηναίοισι οἰκοίησι ἐλήλυθότες, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα πάντα τὸν Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. Ἱρὸς δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον πρὸς αὐτὸν ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρήικῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ καὶ πάντα πρότερον Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπιβωμιοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσαν πω. θεοὺς δὲ προσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο, ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπιγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται πρωτεῖον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι. καὶ τότε τῷ χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο

ἀπιγμένα περὶ ἀπικόμενα

nomina neq; Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neq; Iunonis, neq; Veſtæ, neq; Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neq; aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli vſurpauerunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent.[1] Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos i- LII taq; ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed vt Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii.[2] Nam præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciã quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athenienſibus vna habitauerũt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quẽdam ſermonem retulerũt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem LII antea in deorũ inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodũ ego apud Dodonam audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent.[3] Quos autẽ cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, quod omnes res atq; omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorũ nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Namq; hoc oraculũ omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

---

——Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Iunonis, & V. & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem, *&c.* 1 *Quidam ſic*, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro dijs non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Græci haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεοὺς autem eos vocant, *id eſt deos*, quod res omnes omneſque regiones, *vel prouincias*, ἅπαντα εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſiue collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonã nunquid nomina quę à barbaris aduenisset ascisceret, oraculum redditum est vt illis vterétur. Atq; ita ex eo tempore sacrificauerunt, deorũ nomina nuncupantes,& ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. ¶ Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atq; heri,vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus(quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt,eisque & [1] cognomina & honores,& diuersa artificia & figuras attribuerunt.[2] Quibus & posteriores videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur.Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum vsq; & Homerũ,ego referã. At de oraculis quæ in Græcia,& de illo quod in Libya est,talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Iouis Thebani duas feminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harũ vnam in Libya fuisse venundatã,se audisse, alterã in Græcia: atque has feminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula cõstituissent. Percontantiq; mihi vnde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc responderunt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus,nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis à sacerdotibus audiui. Antistites autem Dodonæorũ hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramq; nigram,vnam quidem in Libyã, alteram ad ipsos : quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit,eo loci Iouis oraculum condi[3] debere:& se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse diuinitus,& ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent:quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonæorũ sacerdotes cũ assensu ceterorũ Dodonæorũ [4] templo vicinorum:quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu,Nicandræ. De quibus ita mea fert opinio : Si re vera Phœnices abduxerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia

LIII LIV LV LVI

ἐν τῇ Δωδώνῃ ⓐ Πελασγοὶ εἰ αἰέλωνται τὰ οὐόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἦκοντα, ἀνείλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. ὕστερον δὲ ὁ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο. Ὅθεν δ' ἑκάστους τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, οἵτινές τε τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρῴην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. Οἵ δέ εἰσι ⓐ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. ⓐ οἱ δὲ ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήιαι λέγουσι· τὰ δ' ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρησμεῶν δὲ περὶ τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τῶνδε Αἰγύπτιοι λόγῳ λέγουσι. ἔφασαν ⓐ ἱρέες τοῦ Θηβαίου Διός, δύο γυναῖκας ἱρήιας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων. καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δ', ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἰκὸς τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. Ἱερομένου δέ μευ ὁκόθεν ἐστὶ τὼ ἀτρεκέος ὁρμώμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ αὐθις ἐκεῖ ἐπύθοντο τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ αὐθις ἐκεῖ πυθέσθαι, ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάδε δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἔχυον. τὰ δ' Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάμενας, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ πρὸς σφέας ἀπικέσθαι. ἑζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὰς ὑποπτεῦσαι θεῖον εἶ τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτῇσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἀμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήιαι (τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Γρομένη, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμάρετη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι ⓐ πλησίον. Ἐγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. Εἰ δὴ ⓐ Φοίνικες ἔκλεψαν τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα.

1 Cognomina dederunt,honoresque & artificia distribuerunt,*id est,singulis assignarunt*,ac eorum figuras etiam effinxerũt, *vel simulacris repræsentarunt.Vel simplicius,figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur,posteriores (vt mihi quidem videtur)fuerunt.Et prima q. illa Dod.sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico.At de orac. 3 In fatis esse. 4 Qui templi curam gerunt.*Vel,Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλουμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτούς. ἐπεὶ δὲ δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρήν. ὡσπερ ἐὸν εἰκὸς, ἀμφιπολεῦσαν ἐν Θεσπρωτοῖσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, ἐνταῦθα μνήμιον αὐτῆς ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσασθαι, ἐπείτε σφι ἐλάβετο τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάσαι δέ μιν ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι, ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελασγοὶ δὲ μοι δοκέουσι κληθῆναι παρὰ Δωδωναίων ἐπὶ τῇδε αἰγυιαῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα αὐθις φωνὴν ἀνθρωπίνην φωνῆσαι λέγουσι, ἐπείτε καὶ σφι συνῆκε σφι νοῦν ἡ γυνή· ἕως μὲν ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέο τρόπου αὖ τελειὰς αὐθις φωνὴν φθέγξασθαι; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντικὴ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, ἀδελφεὴ πλησίαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσαι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πρώτους δὲ πανηγυρίας τε ἅμα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς θεσπίσαι αὐθις θεσπιῶν Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ ταῦτα τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φάνονται ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ ἐνιαυτόν, πανηγύρις δὲ συχνὰς μάλιστα μὲν καὶ σπουδαιοτάτας ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι δευτέρας, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δὲ, ἐς Σάιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Παπρήμιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νεὼν Βούβαστιν ἐπεὰν κομίζωνται, τοιόσδε τις τρόπος ἐστί τε καὶ δὴ ἅμα ἀνδρες γυναιξὶ, καὶ πολλοὶ πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ τὴν πόλεον κατά τινα πόλιν δηλέωνται, ἐγχείμασαντες τὴν βάρι τῇ γῇ, τοιοῦσι τάδε·

vendiderunt: [1] hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atq; deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodũ mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hîc memoria eius haberetur: atq; hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdẽ Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venundatam. Quod autem LVII mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ LXI sunt, ob id mihi videtur factũ quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam auibus sonare ipsis viderentur. Interiecto deinde tempore columbã humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu voluctris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret: Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam feminam significant. Suntque pæne simillima in- LXII ter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque diuinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterũt principes conuentus & pompas & [2] conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerũt. Cuius rei hoc apud me argumentũ est, quod illa cõstet priscis tẽporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec vero semel quotannis conuentum LIX agunt Ægyptii, sed frequenter, cũ alibi tum præcipue ac studiosissime in vrbe Bubasti, in honorẽ Dianæ. Secũdo loco in vrbe Busiri, in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorẽ Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorẽ Martis. ¶ Ce- LX terum quũ se conferunt in vrbem Bubastin, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnaq; est in singulis nauibus vtrorumq; multitudo. Inter nauigandũ assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteræq; modulantur manusq; complodunt. Atq; vt ad quamq; vrbẽ perueniunt nauigãdo, talia agunt:

[1] Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est, fagum quæ ibi erat, Ioui consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Iouis obiisset, eo loco ad quem peruenerat, monimentum ipsius habere. Atq; hinc orac. [2] Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram naui, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ compellantes eius vrbis feminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes[1] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumē sitis agunt. Quū ad vrbem Bubastin peruentū est, diem festū celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quā in reliquo anni tempore. Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorū ac mulierum, præter pueros ad septingenta millia. Atq; hæc quidLXI dem in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominū millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere.[2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciūt Cares qui Ægyptū incolunt: adeo quidē vt gladiis quoq; frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non Ægyptios. LXII Vbi vero in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequētes lucernas accendūt, imbutas sale & oleo plenas[3] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc cōuentum quicunque Ægyptiorum non ierint, obseruantes sacrificii noctem, & ipsi vniuersi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernę non in Sai modo, sed etiam per vniuersam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio LXIII commemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragunt,[4] sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cū singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibēt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

αἰμῶνες τῶν γυναικῶν ποιοῦσι πάντες Αἰγύπτιοι· αἱ δὲ τῶν ἄλλων, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασύρονται αἰσχύμεναι. ταῦτα πάντα καὶ ἐν πάσῃ πόλιν τὰ ἐξ ποταμίων ποιοῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούσιριν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀγάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ. συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλέω παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς Αἰγύπτιοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται.

Ἐν ᾗ Βουσίρει πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετ' αὐτὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες καρτὰ πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιον ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Κᾶρες εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιοῦσι, τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἶσι δῆλοι ὅτι εἶσι ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάιν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ, λύχνα κατὰ οἴκους πάντες πολλὰ ἐπ' ἀλφίτοισι ἔλαιον ἐπιχέοντες τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ὑπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο καίεται πρὸ νυκτός. καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομά κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πρόμηκυν Σάιν, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὐ τὸν ἐν Σάι μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτου δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νύξ αὕτη, ἔστι ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουβαστὼ θυσίας μούνας ὑπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱερὰ, καθάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. ὅταν δὲ ἡλίου καταφερὴς ὁ χρόνος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται· οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, οἱ ξύλινα κορυνήια ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἀπὸ ἑωυτέρεα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ καταχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἀγάγοντες τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ βουκολιασταὶ, περιφέροντες τῷ θεῷ, παί-

1 Pudenda reuelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis, quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium. 4 Sole autem iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, tenentes lign. cl. ft. pro f. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singul.

ουσι αὐτοὶς ἀμξεξόμθοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε σιωαράσσονται· καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων. οὐ μὴν οἵ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὸν δὲ πανηγυρικὸν τοῦτον ἐκ τῶνδε νομίσαντα φασὶ ἀποικέοντες· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τὸν Ἄρεος τὸν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπὸ ξείνου γνόμθον, ἐλθεῖν ἐξαμυνόμθον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς πρώτους τῆς μάχης, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀναγόμθον αὐθέντας, τούς τε πρώτους τετιμωρῆσθαι, καὶ ἐσελθεῖν πρὸς τὸν μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ τοῦτον τὸν πληγὸν ἐν τῇ ὁρτῇ νομιζόμενον φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτοις ἀπὸ γυναικὸς ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, δόξαν εἶσι ἀνθρωποι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὡυτὸν τοῦτον ποιεῦντες καὶ τὸν ἄλλον χρόνον διατελέουσι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μισγόμενοι ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικὸς ἀναστάμθοι, ἀλούτοι ἐσερχόμενοι ἐς ἱρόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι καθάπερ τὰ θήλεα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ θήλεα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχεύομθα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἐπὶ τούτῳ τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέοντα γε οὐκ ἀρεστά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσι περισσῶς τά τε θήλεα τῶν ἱρῶν καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα ἡ Αἴγυπτος ὅμορος τῇ Λιβύῃ, ὀλίγα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νομίζεται· καὶ τὰ μὲν, σιωθέντα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ὅτι οἱ εἵνεκα ἀνέτεται τὰ ἱρά, εἰ λέξω, καταβαίνω ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἁπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἶπα αὐτῶν ὀπιπαύσας, ἀναγκαίη καταλαμβανόμθος εἶπον. νόμος δὲ ὅδε περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς θηρὸς ἑκάστου, καὶ ἄρσενες καὶ θήλεες τῶν Αἰγυπτίων, τῷ παῖς τῷδε παραδόθεται τὸν πατρώιον. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι δίκας τάσδε σφι ἀποτελέουσι, δεόμθοι τοῦ θεοῦ τὸ αἰεὶ ἦ ὃ θηρίον· ξυρεῶντες τὰ παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἴσα σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δὲ αἰεὶ ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων δίδοῖ. ἢ δὲ αὐτὰ ἀντὶ τάμουσα ἰχθῦς, τοὺς προβάλλουσι τοῖσι θηρίοισι. τοσήνδε μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτην ἀποδέδεκται. τὸ δὲ

κ. ὀπαλέγοντες ποιεῦσι.

tiunt hos, sese ipsi defensantes. Hîc vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etsi Ægyptii quemquam mori negant. A- LXIV iunt autem indigenæ conuentum hunc ideo institutum: Templum id incoluisse matrem Martis, & ad eam Mattem iam adultũ ac virilis ætatis venisse gratia coeundi cum matre: quem maternos ministros, [1] vt qui eum à principio non agnoscerent, quum ingredi ad matrem non sinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos male mulctasse, & ad matrem fuisse introgressum. [2] Et ob hanc rem aiunt solennem esse Marti die festo hanc rixam, & institutum ne in templo cum feminis coiretur, neve à venere nisi ablutis templa adirentur. Hi sunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nam ceteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeũt in templis: & à venere surgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem esse vt ceteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas *dicunt*. Mihi autem ista facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro cum in aliis ad LXV sacra pertinentibus, tum vero in his superstitiose agunt. Ægyptus, quum sit Libyæ finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quæ vero illic sunt, eæ omnes pro sacris habentur, [3] partim mansuetæ, partim immansuetæ. Qua autem caussa pro sacris habentur, si dixero, ad res diuinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumque quicquid dixi, id necessitate coactus delibando dixi. Consuetudo quæ de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educandi curam Ægyptii atq; Ægyptiæ suscipiunt: in quo honore filius patri succedit. His bestiis omnes qui in vrbibus sunt, vota persoluunt, supplicantes illi deo cuius illa bestia est, hunc in modum: Derasis filiorũ capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eã tradũt curatrici bestiarum. Illa pro hoc concisos pisces præbet bestiis escam. [4] talis enim cibus illis præbetur. Quarũ

1 Vt qui antea ipsum non vidissent, non siuisse ingredi, sed abegisse, 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die festo solennem se instituisse aiunt. Sed & ne in templo cũ f. congrederentur, neve à congressu, *ad verbum, à feminis*; nisi abl. tem. adir. hi primi religiose cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipsos homines aluntur, aliæ non item. Cur autem absteneatur ab iis quæ sacra sunt, si dix. 4 Et huiusce modi quidem educatio ipsis est constituta. Quarum, &c.

siquam

fiquam quis necauerit, ſi volens, morte mulctatur: ſin nolens, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, ſiue volens, ſiue nolens, neceſſario
LXVI morte afficitur. Quum autem multæ ſint beſtiæ quæ vna cum hominibus victitant, multo tamen plures eſſent [1] niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtquã ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagãtes, tamen potiri nequeunt: [2] ergo contra illas talia cõminiſcuntur: Ereptos & ſubreptos eatũ fetus occidunt, non tamen occiſos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantiſſima enim fetuum beſtia eſt) ita demũ ad mares ſe conferunt. [3] Felem incẽſa ſtrue diuinare occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Ægyptii, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudendo ſeſe hominibus, aut traſilĩedo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuſcunq; autem in domibus felis oppetit mortẽ, earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorũ domibus *moritur*
XVII canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad ſacra tecta, vbi ſalitæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes feminas in ſua quiſque vrbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminæ, [4] ichneutæ ſepeliuntur. Nam mygalas, *id eſt mures araneos*, & accipitres in vrbẽ Butum aſportant. Vrſos autem, qui ſacri ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt vbi iacen-
XVIII tes inueniunt. ¶ At crocodilo talis ineſt natura: Quatuor menſibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum ſit *animal* quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nam oua parit humi, excluditq;: & plerumque diei in ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ nouimus [5] animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fetus excluditur: at excreſcens, ad decẽ & ſeptem & amplius cubitos peruenit. oculos habet ſuillos: dentes magnos proportione corporis, & prominentes atq; ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem

αἴ τις τῶν θηείων τούτων ἀποκτείνῃ, ἐὼν μὲν ἑκών, θάνατος ἡ ζημίη· ἐὼν δὲ ἀέκων, ἀποτίνειν ζημίην τὰν ἂν ① ἱρέες τάξωσι. ὃς δὲ αἴ κε ἶβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἐὼν τε ἑκών, ἐὼν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοζόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηείων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς ἀιλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι πρὸς τοὺς ἄρσενας. ① ὑπ' ἐπιθυμίης μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἐάουσι. φεύς ὦν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλεῶν, καὶ ἐξαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται πρὸς τοὺς ἄρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηείον. πυρκαιῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους. ① μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαφυλάξαντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεσιωσάων τὸ καιόμενον. ① δὲ αἴλουροι, διαδύοντες, ἢ ὑπερθέοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοισι δὲ αἰκίλησι αἴλουροι ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ① οἰκηόντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μοιώσας· τὼ δὲ ὁτέοισι δὴ ἀπὸ κυνός, τὼ ἂν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ ① αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῆσι κυσὶ ① ἰχνεῦται θάπτον δέ. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγεσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας ἱερὰς, καὶ τοὺς λύκους, καὶ ἰσοπλῆτας δὲ ἰδίης ἐς ἐμμένοντας, θάπτουσι τῇ ἂν πρεσθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ χροχοδείλων φύσις ὅδε τοιήδε· τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει σχεδὸν ἐὸν τετράπτυν, χερσαῖόν καὶ λιμναῖόν ἐστι. ὠιὰ μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θηητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠά, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω κτείνει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηείων οὐκ ἔφυσι· οὐδὲ τὴν κάτω

1 Niſi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo aduerſus hoc *malum* tali vtuntur verſutia: 3 Orto autem incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obſeruant: feles autem ſubeuntes & ſuperſilientes homines, in ignem inſiliunt. *Vel, ſalientes ſupra homines.* 4 *Id eſt, Canes maſculi ferarum indagatores, Galli Chiens de chaſſe. Limiers.* 5 *Ad verbum, mortalibus.*

κινδυνάδον, ἀλλὰ καὶ τῦτο μοῦνον θηρίων τῶν αὐτῶ
73 γνάθον πρόσω τῆ κάτω· ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρ-
τερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὸ τῦ νώτου.
τυφλὸν δ' ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῆ ἠθρίη ὀξυδερκέστατον.
ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιτώμενον, τὸ στόμα
ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. Τὰ μὲν δὴ
ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος
εἰρηναῖον ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτῦ. ἐπ-
ὴν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῆ ἐκ τῦ ὕδατος ὁ κροκόδ-
λος, καὶ ἐπειτα χάνῃ, (ἔωθε γὰρ τῦτο ὡς ὀπίπην
ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνταῦτα ὁ τροχίλος ἐσ-
δυόμενος τὸ στόμα αὐτῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ
δὲ, ὠφελούμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τρο-
χίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ
κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίοις πρεπέ-
ποισι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην
οἰκέοντες καὶ καρτα ἡγέωνται αὐτοὺς εἶναι ἱεροί. ἐκ
πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον,
δεδιδαγμένον εἶναι χειρήθεα· ἀρτήματά τε λίθι-
να χυτὰ καὶ χρύσια ἐς τὰ ὦτα ἐάσαντες, καὶ ἀμφι-
δέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σίτια ἀπο-
τακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ προϊέποντες ὡς κάλ-
λιστα ζῶντας· ἀποθανόντας τε ταριχεύσαντες, θά-
πτουσι ἐν ἱρῆσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην
πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι
ἱεροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμ-
ψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες
αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι
κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῆσι αἰμασιῆσι. Ἄγρην
δὲ σφέων πολλὰ κατεσκεύασι, καὶ πολυτρόπους. ἡ δ' ὧν
ἐμοὶ γε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, λαβόντι γρά-
φω· ἐπεὰν νώτου συὸς δελεάσῃ πρὸς ἄγκιστρον, μετ-
ίει ἐς μέσον ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ
ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπα-
κούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἴεται κατὰ τὸν φω-
νέοντα· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει. οἱ δὲ ἕλκουσι·
ἀνωθεν δὲ ἑλκυσθέντος ἐς γῆν, πρῶτον ἅπάντων ὁ θη-
ρευτὴς πηλῷ καλύπτει ἑωυτῦ τοὺ ὀφθαλμούς.
τοῦτο δὲ ποιήσας, καρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειρώ-
σεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σφεων πόνῳ. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ
ποταμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ τοιήνδε) ἰ-
δέης τοιῆνδε. τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον· ὁπλὰς ὁοός·
σιμὸν, λοφιὴν ἔχει ἵππου, χαμψιόδοντας φαῖνον· οὐ-
ρὸν ἵππου, καὶ φωνὴν μεγάθεος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος.
Τὸ δέρμα

maxillam solùm non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemq; squamatā circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirundinibus refertum. Quumq; eū ceteræ volucres ac bestiæ fugiant, [1] solus ipsi trochilus pacatus est, quod videlicet ei est vtilis. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in eius os trochilus penetrās, deuorat illas sanguisugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibusdam Ægyptiorum crocodili sacrosancti sunt: quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodum esse eos existimant qui circa Thebas & Mœrios stagnum incolunt: quorum vtriq; vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoq; [2] accōmodata ac ac sacra prębentes, [3] consectantur tanquā pulcherrime viuentem. At vbi mortē obiit, sale conditū sacris in vrnis sepeliunt. At qui circa Elephantinā vrbē incolunt, quod sacros esse nō censeant, etiam comedunt. Neq; vero crocodili vocantur, sed chāpsæ: verū Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorū quod apud eos in sepibus gignitur, [4] ipsorum formam comparantes. Hos capiendi quum sint complura & multiplicia genera, vnum tantum hoc mihi, quod maxime dignū relatu videtur, puto scribendū. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendū crocodilum, pertulit in mediū fluminis venator, ipse ad oram fluminis porcellum, quem viuū tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusq; tergum deuorat. Et posteaquam attractus est, ante omnia eius oculos venator cœno oppler. Hoc acto, cetera facile sane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Iā vero fluuiales equi in plaga Papremitana sacri sunt, in cetera Ægypto nō sacri: talem speciē naturamq; habentes: Quadrupedes sunt, bifidis pedibus: vngulis bouinis, simo naso, equina iuba, [5] eminētib⁹ & cācellatis dētibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

LXIX

LXX

LXXI

1 Cum solo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim pos. 2 Constituta, *vel decreta*. 3 Et vinum honestissime tractantes. 4 *Vallæ interpretatio habet tantum*, comparantes. 5 Exertos dentes ostentantes, cauda & voce equina.

tam crasso

tam crasso corio vt ex eo arefacto fiant
LXXII pila missilia. Gignuntur præterea fluuio
[1] aquatilia quædam quæ Ægyptii sacrata esse arbitrantur. [2] Arbitrantur item sacrum esse genus piscium quod vocatur squamosum, atque etiam anguillam. Hos pisces aiunt sacros esse: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanseres. Est & alia volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingentesimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi nō fit verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templū Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. sic autem gestare: primum ex myrrha ouum componere, quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ouum exinaniuit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis imposito parente effectum sit, obstructo rursus foramine, baiulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem com-
LXXIV memorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos
LXXV defunctos in Iouis ęde sepeliunt. huic enim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem fere positus: ad quem locū ego me cōtuli, quod audirem volucres esse serpentes. Eo quum perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinę proiectę iacebāt, huiusce modi. Ex arctis montibus exporrigitur in vastam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis Ægyptiis

τὸ δέρμα ἡ αὐτὸ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐου ἡμιμνήου, ξυσὰ ποιέεται ἀκόντια ὀξ αὐτό. Γίνονται ὴ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱερὰς ἡγέωνται εἶναι). νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεύμενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν εἶναι), καὶ τὸν ἔγχελυ. ἱερὰς δὲ τούτους εἶναι) τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τὸν γναλώπεκας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱερὸς, τὸν οὐκ οἶδα μὴ ὄσον γε ἐφάνη ἐγὼ μὴ ἶν ὄκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γε ἀφῆ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) τοιουτακόσιων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν ἀποθάνῃ ὁ πατὴρ. ἔστι δὲ ἐὰν τῇ γε ἀφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ πελείησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον ὴ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν (ἐν) πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τῷ ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πειρῶν, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσσειν ὅσον δύναται τοῦτον ὅστι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὖθι φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὠὸν, τὸν πατέρα ἐς αὖθι ἐνθήσειν. σμύρνῃ ὴ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο, καθότι τὸ ὠὸν ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε (ἐν) τὸν πατέρα. ἐγκειμένου ὴ τοῦ παιδὸς, γίνεσθαι τοὐτου βάρος. ἐμπλάσαντα ὴ, κομίζειν ἐς Αἴγυπτον ἐς τὸ ἡλίου (ἐν) ἱερόν. ταῦτα μὲν τὸν (ἐν) ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. Εἰσὶ ὴ καὶ θῆρες ἱεροὶ ὄφιες, οὐδενὶ ὀφέων οὐδαμᾶ δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐκ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τοῦτον γὰρ σφέας τὸν θεὸν φασὶ εἶναι) ἱερούς. Ἔστι ὴ χώρης τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτὼ πόλιν μάλιστά κη εἰλυμένος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυθομένου περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος ὴ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ ὴ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ σποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες· ὀπὶ τούτων. πολλοὶ ὴ ἦσαν οὗτοι. ἔστι ὴ ὁ χῶρος ἔστ' ἐν ᾧ αἱ ἀκάνθαι κατακεχύαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στεινὰ ἐς πεδίον μέγα· τὸ ὴ πεδίον τῷ σταμάπει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐστι, ἅμα ᾧ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον. τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὸν ἐσβολίον τοῦτον τῆς χώρης, οὐ περιέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὸν ἴβιν δι' τῶν τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἄραβοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι ὴ καὶ Αἰγύπτιοι

1 Lutræ, *siue* lutriæ, quas Æg. sacras esse arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piscibus eum qui squamosus vocatur, sacrum esse, necnon anguillam. Hos autem pisces Nilo sacros esse aiunt.

ἀμφὶ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γερανου, στόμα δὲ ἐς τὰ μάλιστα ὀπίγυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφις, ἥδε ἰδέη. τῶν δὲ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δικαὶ γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν· λευκὴ πτερύγεσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίου ἄκρου. ταῦτα γὰρ εἶπον πάντα, μέλανα ἐστὶ δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ στόμα, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τὸ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵη περ τῶν ὑδρων. πτίλα δὲ ἃ πτερωτὰ φορέει, ἄλλα τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτερύγεσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα τοῦτων μὲν θηείων περὶ ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμῃσι ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. ζόην δὲ ζόης τοιῷδε διαχρέωνται· συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἑσεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νόσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἶναι αἴτιον, ὅτι οἱ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τὸν κυκεῶνα (κολλῆς) ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ χρέωνται· ἔστι δὲ σφι οὐ πολλὴ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελος. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ ἁλὸς δήμῃσι (τεταριχευκότες) ὀρνίθων δὲ τούς τε ὀρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέον (τεταριχευκότες). πρὸς ταῦτα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐρίμυα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται), τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου χώσωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πάντη πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τόνδε ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπου· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιόσδε. ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. Τοῖσι δὴ τε πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ

(κολλῆς)

(τεταριχευκότες)

idcirco se his auibus honorem exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte aduncо, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [1] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bitariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cerucemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehementer nigra, erura & rostrum alteri cōtentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarū: alas pennatas non gerit, sed *glabras* & alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit. ¶ Ipso- LXXVII rum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, [2] memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam sunt alioqui Ægyptii omnium hominum, secundum Libyas, maxime salubri corpore, [3] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipue existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [4] ex farre conficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtuntur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitant quoq; tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibusque atque auiculis. [5] ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eo- LXXIX rum, quum multi conuenerunt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maxime imitātem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuēs pota & oblectare, talis post mortē futurus. Hæc illi apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus patriis, nullum alium ascisc unt. Quibus cum alia sunt egregia instituta, LXXIX

LXXVI

LXXVII

LXXX

LXXXI

LXXXII

LXXXIII

1 Earum vero quæ hominibus magis obuersantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum se exercentes, 2 Tempestatum. *Gall La disposition du temps.* 4 Ex olyris, *id est*, zea. 5 Ceteris autem quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent,

tum ve-

1 tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentiũ habet. Idem tamen cõgruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cum alia multa quę sunt apud Ægyptum, tum vero vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc eamque solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedęmonibus Ægyptii, quod minores maioribus natu obuii cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. 2 Inuicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calarisis appellant, super quas candida 3 ferunt amicula linea superiecta. Lanęæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vna cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quę Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantẽ, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis dieśve cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet, Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerunt. Plura quinetiã ab eis prodigia cõperta sunt quã à ceteris omnibus hominibus. nam quũ prodigium extitit, scribũt id, obseruãtes quomodo euenerit: &, si quando postmodũ huius simile extiterit, exẽplo prioris putant euenturũ. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortaliũ vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruę, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colũt ex omnibus oraculis, Latonę est, in vrbe Buti. Verũ hæc vaticinia nõ eodem modo

καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, & ἐν ἄλλῃ. καλεῖται μὲν ὑπὸ τῶν ἐνθεα οἰώνυμα ἔχει. συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι (W) (4) Ἕλλησιν Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδοντι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ (W) Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τοὔνομα. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλεόμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν ἀνάγειν, θρηνέοντες τοῦτον, Αἰγυπτίων τιμᾶσθαι· καὶ ἀοιδὴν τε ταύτην μούνην εἶναι, καὶ πρῶτόν σφισι γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε ἄλλα Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μετεόντι Λακεδαιμονίοισι. (4) νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τὴν ὁδόν, καὶ ἐκτρέπονται· & ἐπιόντες, ἐξ ἕδρης ἀνίστανται. τάδε μὲν ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ δὲ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καθέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ὑπὲρ τούτοισι δὲ εἰρινέα εἵματα λευκά· ἐπιμαλλὸν φορέουσι. οὐ μὴν τοί ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρινέα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι & Πυθαγορείοισι· οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχουσι, ὅσιον ἐστὶ ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε δῆλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε & ἡμέρη ἑκάστη θεὸν ὅτου ἐστὶ· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, ὁτέοισι ἐγκυρήσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖος εἰς ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων (4) ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πολλὰ σφι ἐξεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι γενόμενα. γενομένου τέρατος, φυλάσσοισι γεγραμμένοι τὸ ποιηθὲν· καὶ ὡς κοτὲ ὑστέρῳ παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τοῦτο νομίζοισι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε διάκειται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ παρέστηκε τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτοῦ ἐστι, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγεται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. ἀμφὶ μὲν αἱ γε μαντηίαι σφι καὶ τοῦτο

1 Tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. vt cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illis quem videntur iam inde ab omni ævo ceciniſſe, nomen sit exortũ. Vocatur porro Linus, &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. *3 *Vulla*, ferunt amicula tanquam superiecta: *omittens* ἐπιμαλλὸν, *id est*, lanea.

ἐσᾶσι, ἀλλὰ διαφορέϵ̓ϵισι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ ὧδε σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δ' ἰητρῶν ἐστι πλέα. καὶ γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· καὶ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, ἀφανέων νούσων. Θρηνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, ϵἰσὶ αἵδε· ὅταν ἀποθάνηται ἐν τῶν οἰκηίων ἀνδρὸς, καὶ πολλὸν λόγος ἦ, ὅ τε θῆλυ γένος πᾶν ὅ τε ἐν τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὦν ἐπλάσθη τὸ κεφαλὶὼ πηλῷ καὶ ὁ πρόσωπον. κατάκειται ἐν οἴκοισι λιποῦσα τὸν νεκρὸν, αὐτὴ δὲ αὖτε τὴν πόλιν προφώρηται, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τὸν μαζόν· σὺν δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ὕδωρ ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατεσταμένοι, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. ὅταν ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνων νεκρῶν γράμματα, τὴν γραφὴν μεμιμημένα. καὶ τὸν μὲν σοφωτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι· ἐγὼ δὲ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ φορήματι ὀνομάζειν· τὸν δὲ δεύτερον δεικνύουσι καὶ τοῦτον καὶ δεύτερον τε καὶ εὐτελέστερον· τὸν δὲ τρίτον, εὐτελέστατον. φρασάντες δὲ, τὸν τρόπον ἐφ' ὃν θάπτονται παρ' αὐτέων ἐθέλει τις, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ παραλιπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ σοφὰ τῶν ταριχεύσεων. πρῶτα μὲν σιδήρῳ διὰ τῶν μυκτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φαρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ τὸν λαπάρην διαρρήξαντες πᾶσαν ἐξ ὧν ἔλον τὴν κοιλίην ἐκκαθήραντες καὶ ἀνατήναντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖθις ἀνατήσαντες ἄνθεσι σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλοῦνας γὰρ τοσούτους οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, καλύπτουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ἐπαλείφοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδέδονται οἱ προσήκοντες, ποιήσαντες ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσέρχουσι τὸν νεκρόν. καὶ καλακλίσαντες οὕτω, φυλάσσουσι ἐν οἰκήματι θήκην, ἑστᾶντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς·

sunt omnia instituta, sed differenter. Iam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, non plurium. itaq; omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorũ, alii capitis, alii dentium, alii [1] alui partium, alii morborum occultorum. Luctus eorundem ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicuius momenti, ibi omnes feminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [2] domi cadauere, ipsæ per vrbem vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [3] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi [4] expectorati se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadauer portatum est, ostendunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum vnum accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cuius ego [5] nomen si nuncupauero, haud faciam sancte) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, vilissimi. Quibus expositis scisciantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum suum. Isti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incurvo ferro cerebrũ per nares educunt, [6] vt quamq; partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt: tum aluum complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum consuunt. Vbi hæc fecere, saliunt nitro abditũ septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadauer vbi abluerũt, sindone byssina totũ incisis loris inuoluunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunq; vtũtur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiẽ faciunt, in qua mox inserunt mortuũ, incluſumq; ita, [7] reponunt.

76

κ. τετριμμένοις.

κ. θυωμάτων.

---

1 Alui & vicinarum partium. 2 Inter cognatos, *vel necessarios. nisi οἰκηίοις depravatum est, aut pro οἰκήμασι positum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti. 5 Nomen nuncupare nefas esse duco) 6 Ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis dicato,* & rectum statuunt ad parietem. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant.* Eos autem, &c.

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterem vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsam neq; scindentes neq; extrahẽtes, sed per secessum, prehenso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiunt. quorum dierum vltimo cedrinũ vnguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim vt vna secum aluum atq; intestina tabefacta educat. Nitrum autẽ carnes tabefacit, mortuiq; tantum cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecere,[1] ex quo sic tradidere mortuũ, nihil amplius LXXXIIX negocii suscipiunt. Tertia conditura hæc est qua adornantur eorum mortui, qui tenuiori sunt, fortuna: Ablutionibus ventrem abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies, deinde tradũt LXXXIX reportandum. Vxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem feminas quæ formosæ valde & [2] maioris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de caussa facientes, ne cum feminis isti salinarii cõcumbant. Deprehensum enim quẽdam aiunt coeuntem cum recenti cadauere muliebri, delatumq; ab eiusdem artificii XC socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorum vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuitati ad quam eiectus est, condire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne cõtingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum,[3] nisi ipsis Nili sacerdotibus, vtpote maius quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepeXCI liendum. Græcanicis institutis vti recusant, & (vt semel dicam) nullorũ hominum aliorum institutis vti volũt. Et hoc quidem ceteri Ægyptii obseruant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido est templum Persei, Danaæ filii, quadratũ, ac palmeto circumdatum, ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templũ, & in eo simulacrũ Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusque sandalium quod ge-

Τοὺς μὲν τὰ μέσα βουλομένους, τοῖσι δὲ πολυτελεστέροισι ἐκφθόγγους, σκευάζουσι ὧδε. ἐπὴν κλύσῃ πλήσωντα τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τὸν νεκρὸν τοῖσι χοιλίοισι, ὕστε ἀναταμόντες αὐτὸν, ὕστε ἐξελόντες τὰ νηδύα· καὶ ἐν τοῖσι ἕδρῃσι ἐσπιθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες ὁ κλύσμα τὸ ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προσκειμένας ἡμέρας τῇ ἐν τελευταίῃ ἔξισι ἐκ τοῦ χοιλίης τὸ κεδρίνεον, τὸ ἔσπισθεν ἐκβάλλουσαν ἐν τοῦ νηδύος καὶ τὰ σπλάγχνα καταπεπηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας ὁ νίτρος κατατήκει· καὶ δὴ λειπόμενα τοῦ νεκροῦ ὁ δέρμα μοιῶν, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι φροντίσαντες. Ἡ δὲ τρίτη ταριχεύσις ἔστι ἥδε, ἢ δὴ χρήμασι ἀδυνατέστερος σκευάζει· συρμαίῃ δὴ πλήσαντες τὸν χοιλίου, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπὰν τελευτήσωσι, ἐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαν αἱ ὦσι εὐειδέες καὶ μάλιστα ἡ λόγου τι ἄξιαι, γυναῖκες· ἀλλ' ἐπὰν τριταίας ἢ τεταρταίας ἥκωσι, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω διὰ τόδε εἵνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί· λαμφθῆναι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ πρόσφατῳ γυναικὸς κατειπεῖν τὸν ὁμότεχνον. Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτὸς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ἐπὶ τοῦ κροκοδείλου ἁρπασθείς, ἢ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φανῇ τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ὀξένειχθῇ, τοῦτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ θεισιείλαντας ὡς κάλλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαύσαι ἔξεστι αὐτοῦ δήλου οὐδένα ὅτε τῶν προσηκόντων, ὅτε τῶν φίλων· θήλεες μὲν γὰρ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, αἵτε καὶ πολεόντων ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, ἁψάμεναι θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φοβέονται χρᾶσθαι· ὃ δὴ σύμπαν εἰπεῖν, μηδὲ ἄλλων μηδαμῶν μηδαμοῦ ἀνθρώπων νομαίοισι. Μοῦνοι μὲν νυν δὴ οἱ Αἰγύπτιοι ὕστερον τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον περιξ ὑπ' αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ προπύλαια τοῦ ἱροῦ, λίθινά ἐστι, μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. φασὶ δὲ Χεμμῖται λέγεσθαι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφίσι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed eum sacerdotes ipsi Nili peculiuti maius quiddam quam humanum cadauer, manibus contrectantes sepeliunt.

ρημένον θυείσκεσθαι, εὖον δὲ μέγαθος, δίπηχυ. ὃ ἐπεὰν φανῇ, θύουσι ἀπὸ πάντων τῶν Αἰγυπτίων. Ταῦτα μὲν λέγουσι ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσεῖ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι πᾶσι ἀγωνίης ἔχοντα· προέχοντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα. Ἱερὰ μὲν δὲ μοῦνοισι ἔφη ὁ Περσεὺς ὑποφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδηται Αἰγυπτίων τῶν ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῶν ἑωυτῶν πόλιος γεγενέσθαι. ἐπὶ δὲ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ τούτων μνημηθέοντες, κατέβαινον ἐς Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατὰ αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ τῶν δὴ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος ὄνομα πεπυσμένον καὶ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ γυμνικὸν αὐτὸν κελεύσαντες, ὑποτελέειν. Ταῦτα μὲν πάντα κατὰ τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἳ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι καταικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ πάλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀπαρκέος δὲ τελείου τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμός, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. Ταῦτ' ἐπεὰν ἀμήσωσι, ἀναξηράναντες ἐν τῷ ἡλίῳ. Ἐπειτα δὲ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερές, ὀπώρην ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς συνεί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τοῦτο ἐδώδιμον· καὶ ἐστὶ γλυκύ τι ὑποκρέως ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος κῆμηλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα. τούτων ὁ καρπὸς ἐν ἰδίῃ κάλυκι αὐξανόμενος ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέῃ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ πολλὰ ὅσον τε ὠτρὸν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. πρώτους δὲ καὶ ἄπαλά τε καὶ ἁβρὰ ἐστί. τὸ δὲ βύβλον τὸ ἐπίπαν γινόμενον, ἐπεὰν ἀναπαύσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι πρήσσουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυ, πρώσσουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ καὶ καὶ τὰ βύβλου δεῖπνον ἕψοντες ἢ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πυρώσαντες, οὕτω πρώσσουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὸν χυλόν, ἀναμήσωσι καὶ ἐπειτα αὖος ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται·

77

stabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, nauigasse in Græciam: [1] à quibus originem gradatim ducendo, deueniebãt ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob caussam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, [2] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hæc omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, vtuntur eisdem quibus ceteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Ceterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea vbi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem huius loti radix quoq; esculenta, etiam suauitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [3] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculenta quędam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam vero byblum annuũ vbi è paludibus excerpserunt, superiorẽ eius partem amputant, quã in aliud quiddã conuertunt: quod relictum est inferius, lõgitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suaui vti cupiunt, in luculento furno torrefactũ ita comedũt. Sunt prętera ex eis qui solùm piscibus victitãt, quos vbi ceperũt, exenteratos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales:

χ. φρίξασα.

XCII

XCIII

XCIV

XCV

1 Quorum genealogiam discribentes, deuen. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calyce adnascente è radice, simil.

sed nu-

sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam feminæ[1] cõsectantes, recuruando se ex ea concipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorundem ductu, sed feminarum. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerãt mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares venientes deuorant. Sunt autem ea ranquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorum reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare meant,[2] his detrita dextra: quod ea de caussa patiũtur, quod in mare dum tendunt, à sinistra terram legunt: rursus eadem via reuertentes, incursant atque offensant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta pisciculis minutis opplentur. Vnde autem verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor caussæ intelligere, quod superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui oua in cæno pepererant, vna cum postremis abeunt aquis: circumacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignuntur pisces. Et ad pisces quidem quod attinet, ita se res habet. Porro Ægyptii qui palustria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu

XCIV

syllicypriorum, quod appellãt Ægyptii [3] kiki, hunc in modũ conficientes. Sillicyptia hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorumque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignem, alii in sartagine coquũt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum, sed graueolentiam exhibens. Sunt autẽ aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

XCV

τρεφόμενοι ὑπὸ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὸν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορρέοντες τὸ θῆλυ. αἱ δέ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐς αὐτὸ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέν νυν οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεόμεναι δὲ ἀγχιδόν, ποιεῦσι οἷον περ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῶν δὲ ὠῶν διορρήγνυσι καὶ ὀλίζουσι τῶν κέγχρεων οἱ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρεθόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν προειρημένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρεων τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δὲ ἂν αὐτέων ἀγαθοὶ ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φάνονται τετριμμένοι τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δὲ ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάροισι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐρεθόμενοι τῆς γῆς, ἐπὶ δεξιὰ καταπλώσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τὰ αὐτῆς αἰτέονται ἐγχειμπτόμενοι, καὶ φαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτάνοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τοῦτο. ἐπεὰν δὲ πληθύσας ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χείλεα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κόθεν δὲ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατθμοεῖν τόδε. τὸ πρότερον ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ἀπὰ ἐς τὸν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χειμῶνος πάλιν ἐπέλθῃ ὁ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων ταχέως γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ πρὸ μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ πρὸς τοῖσι ἕλεσι οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τὸν καρπόν, ὃν καλέουσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε· τρώγουσι τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων ἀπείρεσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀπειρέσια, καρπὸν φέρει πολλὸν μέν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κεφάντες, ἀποπιέζουσι· οἱ δὲ φρύξαντες ἀπέφοισι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτῷ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πίειν, καὶ ἔδεν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσφορές. ὀδμὴν δὲ βαρέαν προσέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφορμὰς ἐόντας τάδε σοι ὅτι μεμηχανημένα· τοὶ μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντες, πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· ὁ γὰρ κώνωψ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι.

1 Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendum enim ut ante pauci ex vet. cod. non ἀναπίμπουσι, cum Valla, nec ἀναλαμπουσι, cum vulg. edit.* 2 His capita sinistram versus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam caussam pat. 3 *Vulgo ricinus esse existimatur.*

τῶσι δὲ ὧδε τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε αὐτὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς αἰὴρ αὐτέων ἀμφίβλησ-τρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τὸν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὧδε τούτῳ ἴσησι τὸ ἀμφίβλησ-τρον. καὶ ἐπειτα ἐνδὺς ἐς αὐτὸ, καθεύδει· ἢ δὲ κώνωπες, ὑπὸ μὲν ἱματίῳ ἐλίξάμενος βύσῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τὸ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὴ πλοιὰ σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· ὃ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κολάμβοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν σωλεῦσι, ναυπηγεύμενοι τοῖσιν τοιόνδε· ὧδε γόμφοις πυκνοῖς καὶ μακροῖς διείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερτείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. σανδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς ξόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκάνθινῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. Ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν πόταμον οὐ δύναται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥοον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυείκης πεποιημένη θύρη, κατερράμμενη ῥίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. Τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥοου ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὸν βαρίν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἑπόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, καθιθύει τὸν πλοῦν. ἔστι δὲ σφι πολλὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλά, τὰ μὲν ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύουσι δὲ ὦν, ἐπεὰν δὴ τὸν ποταμὸν, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀνάπλοός ἐστι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας· ἔστι δὲ οὗτος, ἄλλη μὲν οὐδαμῇ ἔξω, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὀξέος Δέλτα, καὶ διὰ Κερκάσορος πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης ἐκ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων,

At qui intra paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt,[1] eisdē noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnum capiūt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. [2] Naues eorū onerariæ sunt factæ è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, [3] tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia transtra extendunt. [4] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt. Gubernaculum [5] scite faciūt, & hoc per carinam transit. Malo quoque spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [6] ianua ex myrica facta, [7] putaminibus arūdinaceis strata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. huiusmodi [8] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinūt deferri: lapidem vero retrorsum alio fune. [9] Ita ianua, impetu aquæ insidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingēs apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa milla talentorum pondo. Quum regionem supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, eatenus extantes vt insulis Ægæi maris fere assimiles esse videantur. Nam cetera Ægypti, pelagus efficiuntur, ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem [10] Memphin versus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratē versus per campum

XCVI

XCVII

1 Nocte vero sic vtuntur: Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur* οὗτα, *non* αὐτοῖ. 2 Nauigia eorum onerariæ sunt factæ è sp. 3 In formam lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. vbi hunc in m. 4 Curuatis autem in gyrum lignis non vt. 5 Vnum faciunt, ἓν, *pro quo hic legit* ἐν. tis itaque imp. 6 Cratis. 7 Ex arundinum resegminibus consuta, *vel contexta* & lapis perforatus, duorum f. &c. 8 Cratem. 9 Crassum, sed, *est alius* iuxta ac.

ad An-

ad Anthyllam vrbem venies, & ad vrbẽ
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum vrbiũ
Anthylla, quæ est insignis, datur pecu-
liaris in calceamenta vxori semper eius
qui in Ægypto regnat. quod factum est
ex quo Ægyptus fuit ditionis Persa-
rum. Altera videtur mihi nomẽ habere
ab Archandro Danai genero Phthij A-
chæi filio. Archandri enim vrbs nomi-
natur. [1]Quod si alius quisquã Archãder
esset, nequaquã Ægyptiũ nomen foret.
XCIX Hactenus quæ vidi, quæ noui, quę inter-
rogaui, dicta sunt: hic pergam differere
de Ægypto quæ audiui, addẽs & aliquid
quod ipse viderim. ¶ MENEM, qui
primus apud Ægyptũ regnauit, aiebant
sacerdotes [2] iunxisse pontibus Nilum
ad Memphin. nam eum, Libyam ver-
sus totum præterlabi montem Psammi-
um: & supra Memphin centum circiter
stadia meridiem versus aggesta humo
ad antractum fluminis arefeciſſe pristi-
num alueum. ita flumen facto aluco per
medium montium fluere. Adeo nunc
quoque sub Persis iste anfractus Nili
qui coercitus fluit, magnis præsidiis cu-
stoditur, quotannis obsceptus aggeribus.
Quos si refringens flumen velit ea par-
te redundare, omnis Memphis adibit
periculum ne aquis operiatur. Ab hoc
Mene, qui primus extitit rex, [3] id vnde
fluit amnis effectum terrestre, ibique ab
eodem vrbẽ hanc conditam quæ nunc
Memphis appellatur (est enim Mem-
phis in angustiis Ægypti sita) & exte-
rius aquilonem versus & vesperũ, ex flumine
effossum esse stagnum, (nam ab aurora
ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea vr-
be extructum hoc templum Vulcani tũ
magnum tum memoratu dignissimum.
C Post hunc recensebant è libro sacerdo-
tes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot æratibus homi-
num, decem & octo fuissent Æthiopes,
& vna mulier alienigena: ceteri, viri Æ-
gyptij. Mulieri quæ regnauit, fuit no-
men idem quod reginæ Babylonicæ,
NITOCRIS. Quam dicebant vltam
fuisse fratrem, ab Ægyptiis, apud quos
regnabat, interemptum: quum eo inter-
empto, regnum ad hanc detulisse nt. vl-
tam autem fratrem, multis Ægyptiorũ
dolo absumptis. [4] Nam extruxisse eam
permagnum ædificium subterraneum,
per causſam quidem noui operis, animo
autem aliud agitantem: & conuocatis

ἤξεις κατ' Ἀνθυλλαΐτε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου
καλεομένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, εὐδ-
αιμονέουσα πόλις, ἐς ὑποδήματα ἀξαίρετος δίδο-
ται τῷ ἀεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τὸ-
το δὲ ἔτι ἐξ ἐμεῦ ἐστὶ ὑπὸ Πέρσῃσι ὅσον Αἴγυπτος. ἡ
δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ
Δαναοῦ, γαμβρεοῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀ- 79
χαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. Εἰη
δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰ-
γύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὅκως τε
ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσα ἔστι· τὰ
δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίοισι ἔρχομαι λόγοις ἐρέων, τοῖ
ἤκουον. προσέτι ἂν δέ τοι καὶ ὄψιός τι καὶ τῶν ἐμῶν ὀφ-
θαλμῶν ἐσόμενος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύ-
πτου, φασὶ ἱρέες ἐλέγειν τοῦτον μὲν ἀποφυράσαντα τὴν
Μέμφιν. πρὸς γὰρ ποταμοῦ πάντα ῥέειν τοῦτο δὲ
ὄρεος ὃ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· πρὸς δὲ Μῆνα αὐτὸν π. κάμπτοντα
θεὸν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, πρὸς
μεσαμβρίης ἀγκῶνα πρόσχωσιν, ὃ μὲν ἀρ-
χαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν ποταμὸν ὀχετεύ-
σαντα, ὃ μέσον τοῦ οὔρεος ῥέειν. ἔστι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περ-
σέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀσφαλέως ῥέει,
ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἐχόμενος, θεσπεσίοις ἀνὰ
πᾶν ἔτος. Εἰ γὰρ ἐθελήσουσι ῥῆξαι ὑπερβῶσαι ὁ πο-
ταμὸς τοῦτο, κίνδυνος πᾶσι Μέμφι καλυφθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μῆνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενο-
μένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγενέσθαι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο
μέν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, τῇ νῦν Μέμφις
καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς
Αἰγύπτου· ἔξωθεν δ' αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ
τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ
πρὸς τὴν ἠπειρος ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δή, τοῦ
Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε
καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον
ἱρέες ἐκ βύβλου, ἄλλων βασιλέων τεσσεράκοντα τε καὶ βιβλοις
τριηκόσια οὐνόματα. ἐν τοσούτοισι γενεῇσι ἀν-
θρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ
γυνὴ ἐπιχωρίη· ἕνδεκα δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ
δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τοῦ τῇ
Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσάν
ἀδελφεῷ, Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέ-
κτεινάν· ἀποκτείνασαι δὲ, οὕτω οἱ ἐκείνη ἀπέδοσαν
τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰ-
γυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν
οἴκημα μεγάλως κατάγαιον, καινοῦν τῷ λόγῳ, κ. κατάγειον.
νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέουσαν δὲ μιν

1 Sed fieri potest vt aliquis Archander fuerit: non tamen Ægyptium est hoc nomen. 2 Aggessisse Memphin. fluuium e-
nim totum præterlabi solitum montem sabulosum Libyam versus: Menem autem supra stadia circiter centum à Memphi, sinu
qui meridiem versus ferebatur obstructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta esset, vel terrestris,
ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, specum subterraneum & eum quidem valde longum excauasse, vt ipsa quidem di-
cebat, mente autem aliud machinatam esse. & conuoc. *Vt legatur κατάγειον, non κάγκανον.*

Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταλλίους τοῦ φόνου ἥδεε, πολλοὺς ἑστιῶν· δαινυμένοισι δέ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. Ταύτης μὲν πέρι τοῦτο ἔλεγον. πλοιῶν δὲ αὐτοῖσι μηδὲ, ὡς τοῦτο ἐξέργασο, ῥίψαι ἐς οἴκημα ἀποδοὺς πλέον, ὅκως ἀμφορητος γένηται. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, ἔργα ἔλεγον οὐδεμίαν ἐπίδειξιν, καὶ οὐδὲν εἰ λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἑωυτῶν αὐτῶν Μοίριος. Τούτου δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαίστου τοῦ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι· τὴν περίμετρον ὅσων ὀκτὼ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τὸ μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπινήσομαι. τοῦτον μὲν τοῦ ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Γαραμφάντων δὲ τούτων, τοῦ ὀπίσω τούτοισι γενομένου βασιλέος, τρισὶ οὐδὲν ἐλάσσοσι Σέσωστριος, τούτου μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς πρὸς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν καταστρέφασθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὸν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δέ, ὀπίσω ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τὸν φάσιν, στρατὸν πολλὸν τῶν λαβὸν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρου, πρὸ ἔθνος τὸ ἐμπόδων καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν νυν αὐτέων δεινοῖσι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας ἀνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λεγούσας τό, τε ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τὴν πατρίδα, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῶν ἐθνέων γενομένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς περιεγράφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶεν ἀνάλκιδες· Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆλθε τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διέβη, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρῄκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ ὁ στρατὸς οὗτος ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται καὶ τῇσι ἀστήλαι· τὸ δὲ πρόσω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ὀπίσω στρέψας ὀπίσω, ἦλθε καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι πολλὰ μῶν, ὅκου ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀπέδασε μοῖραν τοῦ ἑωυτοῦ στρατοῦ τινα ὀλίγον ὅσον δή,

ad conuiuium multis, quos præcipue nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, vbi hoc fecisset [1] conspersisse eam multo cinere ædificiū, quò impunita esset. Aliorum autem regum nullum referebant clarum opus editum, nisi vnius, qui postremus horum extitit, MOERIS. Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventū aquilonem vergentia: & stagnū effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciam. Hunc itaq; tantum operū edidisse: alios autē nihil prorsus.

¶ Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionē habebo. Istum dicebant sacerdotes, [2] primùm lōgis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressumque longius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad Ægyptum recepit: secundum sacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per cōtinentem perrexisse: omnesque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascunq; earum nanciscebatur feroces & vehemēter studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos litteris sui nominis & patriæ, & quę referrent ipsum illos vi subegisse: quarum vero vrbes nullo prœlio nulloque negocio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem litteras quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterāt, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hæc faciendo peragrabat cōtinentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsq; & non vlterius mihi videtur Ægyptius exercitus peruenisse, quoniam in istorū terra tituli, non vltra, positi apparent. Hic digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [3] quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulū copiarū

CIV CV CVI

1 Sese coniecisset in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primū omnium regum longis nauibus Arabicum sinum præteruectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suam redegisse: indeque retro iisdem vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum ille regiones stelas, *id est, cippos lapideos*, statuebat, litteris significantes ipsius regis nomen & patriam, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorum verò vrbes nullo negocio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atq; eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. 3 Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

reliquerit

reliquerit ad eam regionem incolendã, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluuium Phasin subsititerint.
CIV Nã Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quum mihi cupido incessisset vt vtrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. [1] ipse autem ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quũ & alii sint huiuscemodi) [2] sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominũ Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini. Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nã videtur esse perantiquũ. sed quod ex Ægypto, quum illic commerciũ haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur, virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint simiCV les Ægyptiorum. Hi soli atq; Ægyptii linum eadem ratione [4] operantur: omnisque vtrorumq; vita paritet & lingua similis est. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti[5] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum muCVI liebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ visuntur in petris incisæ: vna quidem quâ ex Epheso in Phoceam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum vtraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, ceteramque item armaturam & Ægyptiacam

αὐτὸ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας. Εἴτε τῶν πινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλανῃ αὐτὸ ἀξιοθέντες, τοῦτο Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες ⓐ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δ' ἑτέρων αὐτὸς, ἢ ἀκούσας πρὸ ἐμεῦ, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φρενὶ ἐγένετο, τεκμαίρομαι ἀμφοτέροισι· καὶ μᾶλλον ⓐ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ ⓐ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δὲ ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν αἰνῆκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι· ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες τετμήμενα ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι ⓐ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ ⓐ τοὺς Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες ⓐ τοὺτοισι ἀγχίγειτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι ⓐ τετμημένοι αἰδοῖα ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι τοῦτο τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. πολλοῖσι γὰρ δή τι φαίνεται ἐὸν ἀρχαῖον· ὡς δὲ ὀψιμαθέσι Αἰγυπτίων ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον ἔχει· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὀψιμαθέες γίνονται, οὐκέτι Αἰγυπτίοισι μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ὀψιγινομένων οὐ τετμημένοισι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι μοῦνοισι σφέρεες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ ἑπτὰ ἴσαι, τὰς ἴσα χώραν ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται συνεστεῶσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον εἶδον, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν καταίρηται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μεγάθεος πεμπωβόλου ἑκάστου, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων ἀγχέμαχον, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶτὰ ἄλλα σκευὴ ὡυτῶ. καὶ γὰρ Αἰγυπτίων

χ. πάμβ. ἐλον

χ. φέρε καὶ

χ. τὰς τὰ χώρας

1 Ipse partim ex hoc. 2 Sed ex istis magis, quod soli, &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinẽ sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel, Apparant. Gall. accoustrent.* 5 Per singulas regiones.

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχοι. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱερὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστί, ἐνταῦθα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τοὺς δὲ καὶ μετεξέτερόι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἶναι ζοισί μιν εἰκάζοντες, πολὺ τοῦ ἀληθέος ἀποπεπτωκότες. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τοὺς χώρους κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγίνετο ἀνακωμιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ, τὸν ἐπέτρεψε Σέσωστρις τοῦ Αἰγύπτου, τὸν ὑπὸ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ τοὺς ἀυτοῦ παῖδας, περιστῆσαι ἔξωθεν τοῦ οἰκίου ὕλην· περιστήσαντα δέ, καταφλέξαι. τοῦτο μὲν, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύσασθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τοὺς δὲ συμβουλεύσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, ἵνα οἱ ἐφ' ἐκείνων ὑπερβαίνοντες ἐκσώζοιντο. ταῦτα ποιῆσαι τοῦ Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῦσαι οὕτω τοιῶδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τοῦ ἐπηγάγετο, τοῦ τοὺς χώρους κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τε λίθους τοὺς ὑπὸ τούτου βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸ Ἥφαιστου τοῦ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθει θωμαστέας, ἦσαν ἑλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ὀρυσσον. ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας δὴ αὐταγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποίεόν τε οὐκ ἐκόντες Αἰγύπτιον, τοῦ χώρην ἐοῦσαν ἱππασίμην, καὶ ἁμαξευομένην πᾶσαν, οὐδεμιῆς τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγύπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππου καὶ ἀναμάξευτος γέγονε. αἰτίαν δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέλαβε δὲ τόδε εἵνεκα τὸν χώρον ὁ βασιλεὺς ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὑπὸ τῷ ποταμῷ ἔκτισαν πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτεοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατελήφθη ἡ Αἴγυπτος κατομοιμένη τοῦ χώρου Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς πρόσοδους ποιήσασθαι, ὑπιτάξαντα ἀποφορὴν ὑπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμὸς μέρος παρέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,

& Æthiopicam gestans: & ex altero ad alterum humerum euntes sacræ litteræ Ægyptiacæ sunt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamen aut cuias fuerit,[1] ab hac parte non indicant, sed ab altera. Ea quidam conspicati, Memnonis imaginem esse coniectant, multum à veritate deficientes. Hunc igitur Sesostrin Ægyptium sacerdotes dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentium ac regionum quas subegerat, reportantem, eundem, [2] posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Ægypto præfecerat, vna cum liberis inuitatum: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendisset, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea suadente vt duos è sex liberis super ardentem pyram extendens, pontem faceret, super quos ipsi transeuntes euaderent, ita fecisse: & duobus filiis ita incensis, ceteros vna cum patre fuisse seruatos. Sesostrin in Ægyptum reuersum, vltionem de fratre sumpsisse: quam vero multitudinem è terris in potestatem redactis abduxerat, ea vsum in hæc fuisse. Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immẽsæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nunc in Ægypto sunt, cũcta effodienda sunt adacti,[3] quia inuiti faciebant vt Ægyptum, prius equis & plaustris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas[4] vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, sed in medio Ægypti essent, refluente flumine non laborarent penuria aquę ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de caussa Ægyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes Ægyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

CVII CVIII CIX

1 Hìc quidem non declaratur, sed alibi declaratum est. 2 Quum in reditu Daphnas Pelusias veniisset, 3 Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr.c.& pl.agendis vbique idonea, commoditate ista careret. Nam, &c. 4 Et varias formas, *vel* *uaria diuerticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro τρόπους legit τόπους.*

inspici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, vt ex reſiduo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex
CX imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoq; ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, vnam ſuam, alteram vxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, nõ tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet:[1] eoq; iniquum eſſe huius ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis nõ eſſet illum ſupergreſſus. Hæc loquuto ſacerdoti tamen ignouiſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnum ſu-
CXI ſcepiſſe PHERONEM eius filium aiebãt, & hunc nullam ſumpſiſſe expeditionẽ, ſed ei contigiſſe vt luminibus caperetur. idque hac de cauſſa: Quum flumen eo tempore copioſiſſimum manaret, ita vt ſupra decem & octo cubitos rura trãſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculũ in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimque laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioq; cęcum fuiſſe. Vnde-
cimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum adueniſſe, iam exactum eſſe tempus [3] calamitatis: viſumq; ei redditurum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cęterarum deinceps vrinam expertum, tãdem vidiſſe. Tumque omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet) vnam in vrbem coegiſſe, quę ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt, rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa vrbe omnes concremaſſe: & eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet, vxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tũ maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

ἔπεμπε τοὺς βαπτισεφομένους, καὶ ἀναμετρήσαντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅκως τὸ λοιπὸν κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες.

Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δ' ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τεσσερηκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἑκκαίδεκα τέσσερας, ἑξήκοντα πήχεων ἕκαστον. τὴν δὲ ὀρθὸν τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον Περσέων οὐ φασκόντων ἐοικέναι ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φασὶ οὐ ποιῆσαι ἔργα οἷά περ Σεσώστριος τοῦ Αἰγυπτίου. Σέσωστριν μὲν γὰρ δοῦναί τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ὀλίγα οἰκείου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐδὲ ταῦτα δυνήσασθαι Σκύθας ἑλεῖν· ἄκων δίκαιον εἶναι σφέων ἔμπροσθεν τοῦ οἰκείου ἀναθήματος, μὴ ὀκνηρὸν φαίνεσθαι τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν τοῦ ἐπεόντος πρατηίου, συμπεσεῖσθαι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, ὧδε τοιόνδε πρῆγμα· ὑπὸ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυμαθίης ὁ ποταμὸς ἐφέρετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τὸν τότε ἀλαθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν σὺν ὀφθαλμοῖς, τυφλωθῆναι. δεκαετίην δὲ ἑπτὰ ἐόντα εἶναί μιν τυφλὸν· ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκοι τε ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψειε, γυναικὸς οὐρῳ νιψαμένου σὺν ὀφθαλμοῖς, ἥτις πρώτη τὸν ἑωυτοῦ ἄνδρα μοῦνον πεφοιτηκὸς, μετὰ ἀνδρῶν ἑξόντα ἀπείρους. καὶ τὸν πρώτης μὲν ἐπειρήσασθαι γυναικὸς πειρῆσαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρῆσαι· ἀναβλέψασαν δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τὰς ἐπειρήσατο, πλὴν ἢ τῆς οὐρῳ νιψαμένου ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣν νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσασαν, ἐμπρῆσαι πᾶσάς σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψαμένου ᾧ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ ἔσχε αὐτὸς γυναῖκα, ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τὴν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πόλλα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τὸν γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐκ ἑνὸς ἑκάστεον λίθου,

1 *Hæc adde poſt Subegiſſet*, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. 2 Proteruitate quadam ſumpſ.
3 Pœnæ qua mulctaretur.

μῆκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δέ, ὀκτώ. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλήιον ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην. τῷ δὲ τὸν Ἑλλήνων γλῶσσαν ὄνομα Πρωτέα εἶναι. τὸ νεὼ τέμενος ἔστι ἐν Μέμφι καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τὸ Φοινίκων οἰκέουσι Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος ἅπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τῷ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ καὶ τοῦτο ἱρὸν Ἑλένης τ' εἶναι τοῦ Τυνδάρεω· καὶ τ' ἄλλα ἀκήκοα, ὡς διαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτεῖ· ἔστι δὲ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ δὴ δὴ ξείνης Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, οὐδαμῶν ξείνης διακαλέει. Ἔλεγον δέ μοι καὶ ἱρῆες ἱστορέοντι περὶ Ἑλένην τάδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὰ ἑωυτοῦ· καί μιν ὡς ἐλάμφθη ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἔξω σφι ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἦν γὰρ αὐτῇ καὶ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτιοι ἐς τὸν νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ὀπὶ τῷ ἠιόνος, ὡς καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρὸν. ἐς τοῦτο ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ὀπιβάληται στίγματα ἱερά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, ὁκοίη ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. νόμος ἐστὶ μακρότατος ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀναρχῆς. τὸ μὲν δὴ Ἀλεξάνδρου ἁρπασθέντα θεράποντες, πυθόμενοι ταῦτα, ἦλθον ἐς τὸ ἱρὸν ἔχοντες νόμον. ἱκέται ἱζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τὰ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάβην αὐτὸν πρήσσειν μεγάλην· πρῶτα λόγον δεξηγεύμενοι ὡς ἐλθὼν ἐς τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ ἐς Μενέλεων ἀδικήιον. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοῦ ἱρέος καὶ τὸ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θωνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θωνις, πέμπει τὸν ταχίστην ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέξοντα τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μέν, Τρῶες, ἔργον δὲ αἰσχρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ξεπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἦκει, καὶ πολλὰ καὶ χρήματα, ἀνεμάσθη δὲ καὶ οὗτος ἐς χώρην τὴν σὴν ἀπενειχθείς. κότερα δῆτα ταῦτα ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα ταῦτα ἃ ἔσχε ἦλθε; Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέξοντα τάδε, Ἀνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀσεβήσας ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδὼν αὐτὸν κοτὲ καὶ λέξει. Ἀκούσας τοῦτο ὁ Θωνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ καταλαμβάνει, ἀνδρά τε τοῦτον ἀίνητε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρός τ' καὶ

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno CXII
succeſſiſſe aiebant virũ Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatũ. ad auſtralem partẽ templi Vulcani poſitum, circumquaq; Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam coniicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diuerſatam audiui, tum etiã quod cognomine Veneris hoſpitę appellatũ eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris templa, neutiquam hoſpitę appellantur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de CXIII
Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſſũ in Ægyptiacũ pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicum, atq; ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templũ, quod nunc quoq; eſt: ad quod ſiquis cuiuſcunque hominis ſeruus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam vſque ętatem prorſus im- CXVI
mutata perſeuerauit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, cum deſtructũ volentes: remque omnem exponebant vt circa Helenã geſta erat, & illatam Menelao iniuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud huius oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, CXIV
Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteũ mittit hæc nunciatũ, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeduxit hoſpitis vxorem, quam ſecũ ducens cum multis admodũ opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: vtrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quę attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret, Virum iſtum, vndecunq; is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetrauit, cõprehenſum ad me deducite, vt quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc vbi acce- CXV
pit Thonis, Alexandrum comprehendit, naueſque eius diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

1 ſeruos

1 seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quo. Sed interrogante Proteo vnde Helenã accepisset, titubantem in loquendo ac 2 tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. 3 omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta vxore: 4 neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilatã hospitis domo venisti. Itaq; quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse cõstituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque conuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo transfreteris præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est vsus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionẽ eiusdem erroris Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœnicię applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Pictura ta inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab vrbe
Sidonia duxit, sulcãs freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Meminit quoq; in Odyssea his versibus;

Hoc habuit Ioue nata probum præsenq; venenum

τοῦ ἱκέτας. ἀνακρινθέντας δὲ πάντων, ἤρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλοῦν ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἤρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· ὡς αἰωρεύμενόν γε τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πᾶσαν λόγον τὸν ἀδικήματος. τέλος δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην « 83
μηδένα ξεινῶν κτείνειν, ὅσοι σὸν' ἀνέμῳν ἤδη ἀπο- «
λαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἄν σε «
σὸν τὸν Ἕλληνος ἐπεσάμην· ὃς, ὦ κακίστε ἀν- «
δρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· «
περὶ τὸν σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλ- «
θες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι τὸ συγγενέσθαι αὐ- «
τῇ, ἀλλ' ἀνατερώσας αὐτὸν, οἴκοθεν λαβών. καὶ «χ οἴκοθεν ἔχων ἐκκλέ- «τας.
δεύτερα ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξεί- «
νου κεραίζας ἧκεις. νῦν ὦν ὅπως περὶ πολλοῦ ἥγη- «
μαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ «
χρήματα οὐ τοι περήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐ- «
γὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ αὐτὸς ἐλθὼν «
ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺ- «
σδε συμπλόους τοισδε ἡμέρῃσι περαιτέρω ἐκ «
τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μεταπέμπεσθαι· εἰ δ' «
μή, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι. Ἑλένης μὲν «
ταύτην ἀπιξιν δὴ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες ἀμύ- «
νασθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τοῦτον «
τυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην «
εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷ περ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετ- «
ῆκε αὖθις, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίστατο «
λόγον. δῆλον δέ, κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῇ «
ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου, «
ὡς ἀπωλείζθη ἀγὼν Ἑλένης· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλα- «
ζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπι- «
μέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀρετῇ. λέγει δὲ τὰ «
ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὅπερ πλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀπήγαγεν εὐπατερείην.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόωντα,

1 Supplices, ἱκέτας pro quo hic legit, εἰκότας. 2 Ad verbum, Non dicentem veritatem. 3 Qui (ô omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum ἀνδρῶν, & omittens τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidẽ contentus, direpta hosp. Potest & aliter exponi σὺν ἁρπάσασα

Ἔσθλά, τά ⓐ Πολυδάμνα πόρεν Θώνος ἀντιόωσα
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' οὐλοά.

καὶ τάδε ἑτέρωθι πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δῦσι θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔργον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὸν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλοῦν. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. ⓐ οἱ Φοίνικες, τῶν ὅδε Σιδών, οἰκέουσι τῇ Συρίῃ. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τάδε ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Τροίην ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὁμήρου μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. Εἰρομένῳ δέ μοι τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γινόμενα, ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἐξεπίστασθαι φάμενοι εἰδέναι πρὸς αὐτοῦ Μενέλεω, ἐλθεῖν μὲν γὰρ μιν τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθὸν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσάν τε στρατιὴν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους σφέων αὐτῶν ἐόντα καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τόσον τε ἐπεὶ ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, καὶ οἱ ἔτι καὶ τὸ κλέος ἅλις Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύοντας, καὶ ἀνωμοτί μὴ μοῦνον ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ὁπικαλέσμενα χρήματα, ἀλλὰ εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ σφεας ἀδίκως αὖτις δίκας ἐκτίνειν, ἅ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. ⓐ οἱ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτε δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐδὲ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ καὶ τοῖσι πρότερον ἐπιπλήσσοντο, ὅτε δὴ πίστιν δόντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ ⓐ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι πρὸς Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἐώτησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐωυτῆς χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐλώβητο ἀνὴρ Μενέλεως ἀδίκως ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἀπὸ λοιμοῦ

Quod Polydamna sibi Thonis donauerat uxor:
AEgypti qua terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. δ.*

Huc etiam AEgypto dy me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiuspiã alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducẽs, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quũ Helenã duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Ceterum, nũquid Græci vana quæ circa Iliũ gesta memorarent necne, percõtanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorũ copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quę in terrã egressæ, locoq; communito, miserunt Ilium legatos, cumq; eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, [1] opesq; quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tũ iniuriæ satisfactionem. Teucros autẽ tunc eadẽ narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenã atq; opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neq; se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quũ Helena non appareret, & eandem orationẽ quã prius audirent Græci: ita demũ habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteũ mittunt. Hic vbi ad Ægyptum peruenit, & Memphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificẽtissime hospitio exceptus, Helenã malorum immunem recepit, & insuper omnes [2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamẽ iniurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

CXVII CXVIII CXIX CXX CXXI

1 *Vel.* Resque, 2 *Vel,* Res suas.

idque

idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sũptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod vbi eum fecisse rescitum est, inuisus & exagitatus [1] fuga in insulas Africæ obiacentes. Eo posteaquam se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia sese ex historiis nosse dicebãt, alia vt apud ipsos gesta, sese magis habere comperta. Et hæc quidem
CXX aiebant Ægyptiorum sacerdotes. Ego vero [2] ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse adiicio hoc coniecturę, Si intra Ilium fuisset Helena, vtique fuisset Græcis tradita, siue volente Alexandro siue inuito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt suis ac liberorum corporibus, atque etiam vrbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod si inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum vero Priami filiorum duo tresve aut plures perierant cum Græcis prœliantes, siquid referentibus credi verificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse in contubernio Helenam habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala deuitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præstantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam decuisset fratri iniuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod sentio dicam) disponente, vt funditus euersi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis esse vltiones. Et hæc quidem, [3] vt mihi videntur, dicta sunt. ¶ Protei au-
CXXI tem regnũ dicebant suscepisse RHAMPSINITVM, qui [4] memoriam sui reliquit vestibula ab occasu spectantia templum Vulcani: & eregione vestibulorum statuit, duo simulacra quinũm & vicenũm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem spectat, [5] id Æstatem: quod austrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ὀπίσω· ὃ δὲ τοῦτο ὅτι πολλὸν διοὖτο ἰών, ὅπιτεχνᾶται τοιῆμα τοιόσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ὅπιχωρίων, ἐνέτεμε στέα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπαίσατο ἐλθὼν τοῦτο ἔργασμένος, μισητέος τε ἐὼν διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ὅπι Λιβύης. ὁ δὲ ἐνθεῦτεν ἐς ὅκου ἐτράπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγυπτίοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορέοντα ἔφασαν ὅπίσω ἀλλα, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτῶσι γενόμενα, ἀτρεκέως ὅπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὖτις προσθήσομαι, τάδε ὅπιλογιζόμενος· εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν Γλίῳ, ἀποδοθῆναί κου αὖτ' τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. ὅ γὰρ δὴ ὅτω γε φρονοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, τοῦτο οἱ ἀμφὶ κείνοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένην σωοικέοι. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀμφὶ Τρώων, ὀκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτὸν δὲ Πρίαμον οὐκ ἔστι ὅτε ὀ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ καὶ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεὼν λέγειν τὰ τοιαῦτα συμβαίνοντα, ἐγὼ μὲν ἕλπομαι, εἰ καὶ αὖτις Πρίαμος σωοίκεε Ἑλένην, ἀποδοῦναι ἂν αὖτ' τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλάξεσθαι. ὀ μὲν δὴ τάδε ἦν βασιλήιος ἐς Ἀλέξανδρον πρόνοιε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι· ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον γ' ἐὼν, ἔμελλε αὖτ' Πριάμου ἀποθανόντος παραλαμψεσθαι, τὸ δὲ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ὅπιτερπέειν καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι δήμοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ εἶχε Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθηίην ὅπίσω ἔβη. ἐγὼ δὲ Ἕλλησι ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τὸ δαιμόνιον παραστυβάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολοῦνται, καταφανὲς ἔτι τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλας εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται. Πρωτεὺς δὲ καὶ δεξάμενος τὸν βασιλήιον Ῥαμψίνιτον ἔλεγον. ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· αὐλιὰς δὲ τῶν προπυλαίων ἐστὶ ἀνδριάντας δύο, ἑσταότας ὁ μὲν μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων· τὸν Αἰγύπτιοι μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλέουσι

1 Nauibus in Libyam profugit. Inde quonam iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr. pro* ὅπισω *legit* πάντοσε. 2 Et ipse assentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si, &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æstatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis prosequuntur: ei autem qui ad notum est, & Hyems vo-

νον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδοισι. πλοῦτον ὑπ' τούτῳ
τῷ βασιλέι γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, ὥστε τῶν
ὕστερον ἐπιγραφέντων βασιλέων δυνάσθαι ὑπερ-
βαλέσθαι, ὥστε ἐπὶ σφέας ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀ-
σφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι
οἴκημα λίθινον· τοῦ τοῦ τοίχων �ένα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς
οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπιβουλεύσαντα, τάδε
μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων ἀποσκευάσαντα ἕνα ἀπαίρε-
τον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ
ὑπὸ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέετο τὸ οἴκημα, ἐσῆλθε μὲν βασι-
λεὺς θησαυρίσας τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνῳ δὲ πε-
λιόντος, τῷ οἰκοδόμῳ τῷδε τελευτὴν τοῦ βίου ἐπέσπα-
σε, καλέσαντα τοὺς παῖδας (ἦσαν γὰρ αὐτῷ δύο) τέχνησι
δὴ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προνοήσας, ὅκως βίον ἄ-
φορον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τοιάνδε τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησά-
μενον τὰ περὶ τὴν ἀπαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα
αὐτοῦ, λέξαντα ὡς τοῦτο φυλάσσοντες, ταμίαι
τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσονται· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι
τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν χρόνον ἐ-
λθεῖν· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ τὸν
λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι εὑρόντας, ῥηϊδίως με-
τακινήσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἀπενείκασθαι.
ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θω-
ῦμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατεδεᾶ τὰ ἀγγήια·
οὐκ ἔχειν δὲ ὅντινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόν-
των σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς δὲ
αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι
τὰ χρήματα (οὐ γὰρ κλέπτας γε οὐκ ἀνιέναι κερδαίζον-
τας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας ποιησάμενον ἐπὶ τὰ ἀγγήια
ἐνιέναι, τοὺς δὲ ἐλθόντας καθάπερ καὶ τὸ πρότερον
ἐσδύντας πρὸς τὰ ἀγγήια ἕνα τῶν ἐπὶ φωρὸν ὥστε ἐν τῷ πρόσθε
χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδυόντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ
ποτὲ τὸ ἄγγος προσῆλθε, οὐδέος τῇ πάγῃ ἐνέχε-
σθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἷῳ κακῷ εἴη, καλέειν τὸν ἀδελφεόν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα.
καὶ κελεύειν τὸν ταχίστην ἐσδῦναι, καὶ ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν
κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωσθεὶς ὃς
εἴη, πρὸς ἅπαντα ὀλέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι οὐ λέγειν,
καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόμενα ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν
λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τὴν κεφαλὴν τοῦ
ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βα-
σιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα
τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ αὐτῷ τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκη-
μα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον.
ἀπορεύμενον δὲμιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυ

cant, præpostere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat. sed structorem insidiantē hoc fuisse machinatum: Is vnum è lapidibus ita struxit vt è pariete facile tolli à duobus viris atq; adeo ab vno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniā reposuisse: interiecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astute ædificasse regis ærarium: [1] denique omnia illis exposuisse plane, mensurasque ad lapidem amouendum docuisse, ac dixisse, illos hæc obseruantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inuentum nullo negocio amouisse, multumque pecuniæ expilasse. Quum autem rex forte fuisset ædificium ingressus, videretque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salua & ædificium obseratum esset. Vbi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia [2] apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, cum fuisse laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis condicionis suæ certiorem fecisse: iussisseque vt quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita abisse, atque ita faciendum statuisse vt furis cadauer

---

catur, contraria istis faciunt. 1 Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, aperte exposuisset, eius mensuram dedisse, ac fore dixisse vt si hæc obseruarent, regii ær. 2 Apparebat (nam fures non desinebant diripere) ipsum hæc fecisse: Laqueos, &c. *Vel*, (*vtpote furibus assidue diripientibus*)

è muro suspenderet: custodesque illic apposuisse, iussos vt siquem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indigne tulisse, alloquutamque filium qui supererat, imperasse vt quacunque ratione machinari posset, corpus fratris resolueret asportaretque: id si negligeret, minatam se regem esse aditurā ad eum indicandum quod pecu-
4 nias regias haberet. Aduersus hanc quum filius multa verba faceret, nec persuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuisse cōmentum: Instratis asinis, vtres vino plenos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes, fuit ante suspensum cadauer, [1] reuulsis ligaculis, duos tresve pedes resoluisse: & quum vinum profluueret, tum caput cędentem, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quum multum vini profluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod profluueret lucrifacientes comportasse. Illum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquātoque post illis consolantibus, finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse à via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacessĕret, vt risum elicĕret, donasse illis vnum ex vtribus. Atq; eos illic, vt erant discumbentes, potare constituisse, prehensantes hominem ac iubentes vt secum ad compotandum maneret: atque
30 istum obsequutum remansisse: & quum inter potandum comiter acciperetur, donasse insuper alterum vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes admodum temulentos esse factos, somnoque oppressos, ibidem vbi potauerant obdormisse. Istum, vbi multū noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos impositō cadauere domum versus agitasse, exequutumque imperia
5 matris. Regem, vbi ei renunciatum est furem cadauer surripuisse, acerbe tulisse, & quū vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum à se solertissimū ac scelestissimum: & qui narraret quæ

κ) τὸ τείχεος καπακρεμάσαι· φυλάκους ὀ αὐτὸ κατασήσαντα, ἐντείλασθαι σφι, ⟨ω⟩ αὐ ἴδωσι) ἀποκλαύσαντα, ἢ καποικλάσμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένῳ ὀ τὸ νέκυος, τὴ μητέρα δεινὰς φέρειν. λόγῳ ὀ πρὸς ⟨ω⟩ τὸν ἐόντα παῖδα ποιεύμενον, προσπάσειν αὐτῷ, ὅτεῳ δύναται μηχανᾷ ὅκως τὸ σῶμα τὸ ἀδελφεοῦ καλαλύσας κομιεῖ. εἰ ὀ τούτων ἀμελήσει, ⟨ζ⟩ ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλεύσεται πρὸς ⟨ω⟩ βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς ὀ χαλεπῶς ἐπενεγκαμένου ἡ μητὴρ τὸν ἐόντα παῖδος, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴ λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους καταρκύσαντα μέγαν, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς ὀ κατὰ φυλάσσοντας ἰὼν τὸ κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεώνας αὐτῶν, λύειν ἀπαμμένους. ὡς ὀ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴ κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τραπηται. τοῦτο ὀ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα ⟨ω⟩ οἶνον, σιωπῇ ἔχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγχίνοια ἔχοντας, καὶ ⟨ω⟩ σκεδασμένου οἶνου συγκομίζειν, σὺν κέρδει ποιεύμενους. ⟨ω⟩ ὀ δὴ λοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιεύμενον. ὡς δὲ μιν ἐνεμένουν ὀ αὐτὴ τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηΰνεσθαι προσποιέεσθαι, ⟨ζ⟩ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλος ὀ, δεξάμενος αὐτὴ τοῦτο ὑπίεσθαι
ὄνους σὺν τὴ ὁδὸν, καὶ ἀσκοὺς ἀζήν. ὡς ὀ λοιπὸς τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ ἅμα καὶ σκοπᾷ μιν, ⟨ζ⟩ ἐς γέλωτα 86
προσαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι σφι τὸν ἀσκὸν ἕνα αὐτοῖσι. τοῦτο ὀ αὐτὸ ὡς περ εἶχον κατακλιθέντας, πίνειν ἅμα νοέεσθαι, ⟨ζ⟩ ἐκεῖνον προσβαλόμενον, ⟨ζ⟩ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μένοντα συμπίνειν· ⟨ω⟩ δὲ πιαθῆναί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δέ μιν προσῆλθε τὸν πόσιν φιλοφρόνως ἀπαρύζοντα, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι ⟨ζ⟩ ἄλλον τῶν ἀσκῶν. δαμαλείου ὀ τῶν ποτῶν χρησαμένους τοῦτο φυλάκους, ἐμφυσηθῆναι ⟨ζ⟩ κρατηθέντας ὑπὸ τῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἐνθαῦτα ἔπινον καταχοιμηθῆναι. ⟨ω⟩ δὲ, ὡς περ ὁρόων ἐπὶ τὴν νύκτα, ⟨ϐ⟩, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρειάδας. ἐπιθέντα ὀ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐς ὠϊκόν, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. ⟨ω⟩ ὀ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τὰ φωρὸς ὁ νέκυς σὺν κεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντως ὀ βουλόμενον θυρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν ὑπὸ πατρὸς τὸν ἑωυτέρου τὸν ἑωυτοῦ καλέσαντα ἐς οἰκήματος, σὺν δὲ λάμνον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι· καὶ τὸν συγγενέα, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῷ ὅ, τι δὴ σὺν τῷ βίῳ ἔρξασαι αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπειπόμενος τὰ

1 Detractis vtrium duobus aut tribus peronibus, *seu sacculis*, resoluisse illos laxatis vinculis:

περὶ Φ φάρεα γεγυμνωμένα, τὸν συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὸ παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ παρεόντα πανοῦργα, ὃν φάρεα πυθόμενον τὸν εἵνεκα ταῦτα ἐπιτηδεύεται, βουληθέντα πολυτρόπῳ τοῦ βασιλέος περιελθεῖν, ποιέειν τάδε· νεκρὸν πρόσφατον ἀποτάμνειν τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἐναιωρέειν δὲ ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τὸν ἱμάτιον ἐσελθόντα δὲ ἐς τὸν βασιλέος θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τὰ πρῶτα Φ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τὸν ἀδελφεὸν ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δέ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τὸν ἀδελφεὸν κρεμάμενον Φ νέκυν. τὴν δέ, ὡς ἤκουσε, ἀπολέσαι αὐτόν. Φ δὲ φάρεα ἐν τῷ σκότει προτείναι αὐτῇ τὸν νεκρὸν τὴν χεῖρα. τὴν δέ, ὑπολαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτὸ ἐκείνου τῆς χειρὸς αἀντέχεσθαι. τὴν δὲ φάρεα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς Φ βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφρονίῃ τε καὶ τόλμῃ τὸν θεσπρωτον. τέλος δέ, ἀπέμπουσα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδείαν τε δίδουσα, καὶ μεγάλα προδεκνύμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτῆς. Φ δὲ φάρεα, πίστιν θυσάμενα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ Φ τὴν θυγατέρα ἑωυτὸν συνοικίσαι, ὡς πλείστα ὑπίσαμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίοισι μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προέχειν ἁπάντων, ἐκείνον δέ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τὸν τὸν βασιλῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν Ἕλληνες Ἅιδεω νομίζουσι εἶναι), καὶ ἐκεῖνι συγκυβεύειν τὴν Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἑωυτοῦ ἐπιβῆναι πρὸς αὐτῆς. καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρομάκτρου χρύσεον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ὑπιτελέουσαν ἀγρίς. ὡρμῆσθαι δὲ εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φάσας δὲ αὐτημερὸν ὀξυφήναντες Φ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔξω τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. Φ δ' ἱρέα τὸν καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τοὔδαφος.

Τοῖσι μὲν νυν ὑπὸ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ

circa furem acta essent, eum comprehenderet, neq; exire permitteret. Quum iraq; filia patris imperia faceret, furem, [1]quod audisset quamobrem ista fierent, cupientem euadere versutiã regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atq; ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ ceteri, enarrasse, hoc se sceleſtissimũ perpetrasse, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illam, quum hęc audisset, manũ in hunc iniecisse: eique furem in tenebris manũ mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se protipuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes vrbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eum veniſſe: eique Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti. Nam Ægyptios quidem ceteris, hunc autẽ Ægyptiis antecellere. ¶ Post CXXII hæc aiebant regem hunc descendisse viuum sub terram, eo vbi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reuersum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio obseruatum. Verum [2]an ob id sic feriati sint Ægyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. [3] Quæ ab Ægy- CXXIII ptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret 2 An ob id, an ob aliud quippiam sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipso die contextum vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. templum, ipsi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidem tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem——

in omni

in omni ſermone conſtitutũ eſt ea ſcribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Libetum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ ſunt è Græcis qui vſurpauerint tanquã ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius. quorum ego nomina ſciens, non duco
CXXIV ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum vſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſanè ius omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus nanque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde iuſſiſſe vt in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum vſq; protraherent: aliis, vt tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominũ myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſemper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidẽ extruxiſſe. Cujus longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: [2] altitudo (vbi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cuius ſingulæ frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt [3] octogenûm iugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum
CXXV nullum eſt minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidam ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum leuantes. [4] Vbi ſuper hunc gradum lapis erat,

τῶν δὲ πάντα τὸν λόγον ὑποκρίνασθαι, ὅσα τε λεγόμενα 87
ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. Ἀρχηγετιδὴν δὲ τῶν
κάτω Αἰγυπτίων λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. κ. δήμητρα
τοσῶνδε δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τὸ σῶμα-
τος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐσ-
δύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ
θαλάσσια καὶ τὰ πτηνά, αὖθις ἐς ἀνθρώπου σῶμα κ. πτηνά,
γινόμενον ἐσδύνειν. τὸν περιέλκυσιν δὲ αὐτῇ γίνε- κ. γινόμενον
σθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσί οἱ
Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, ὁ μέν, πρότερον, ὁ δέ, ὕστε-
ρον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόμα-
τα, οὐ γράφω. Μέχρι μέν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως μετ' ἐκεῖνον, βασιλεύσαντα Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρά, πρῶτα μέν σφεας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δέ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μέν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβαιωθέντας δὲ αὐτοὺς πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον ὄρος, πρός τε ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὸ τρίμηνον ἑκάστους. χρόνον δὲ ἐγγλυφῇ τριβομένῳ τῷ λαῷ, δέκα μέν ἔτεα τὴν ὁδὸν κατ' ἣν εἵλκον λίθους, τὴν ἔδαφος, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὸ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε σταδίων βῆ-
30 ματος δέκα ὀργυιαί· ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου λευκοῦ καὶ γεγλυμμένων. ταύτῃ δὴ τὰ δέκα ἔτεα ἐγένετο. καὶ τῶν ὑπὸ τῷ λόφῳ, ἐν τῷ ἕδρασι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον ἐγένετο εἴκοσι ἔτεα ποιευμένῃ, τὸ ἐστὶ πρὸς τὴν μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐὸσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ λευκοῦ καὶ ἁρμοσμένου καλλίστου· συνέβαινε δὲ τὸν λίθον ἑκάστους τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσονας.

Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῷ σχήματος, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. ποιήσαντες δὲ τὴν τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπείτε ἐποίησαν αὐτήν, ἦρον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· ἀνάγον μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου στοίχου τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνέλθοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτόν,

——toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem *&c.* 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis. Gall. La pointe; vel, l'eguille.* 3 Octogenûm pedum 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

ἐς ἑτέρω μηχανέω ἐλάμβετο, ἐσεσάσαν ὅπι τὸ προ-
τέρου τοίχου· ἀπὸ τούτου δ' ὅπι ὃν δεύτερον εἵλκε-
το τοῖχον, ἐς ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ τοῖχοι ἦ-
σαν τῆς ἀναβαθμῖδος, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν·
εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανέω ἐοῦσαν μέλλω τε καὶ βρά-
δεα ἄγειν μετεφόρεον ὅπι τοῖχον ἕκαστον, ὅκως καὶ
λίθον ὀξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐς ἀμφότερα,
καθάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ ἀνώτατα αὐ-
τῆς πρῆγμα· μετὰ δέ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον·
τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὁπίγεια καὶ τὰ κατωτάτω
ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυ-
πτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ κρόμ-
μυα καὶ σκόρδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ,
ὡς ἐμὲ δεῖ μεμνῆσθαι τὰ ὑερμηνεύσαντός μοι, ὅπι λεγό-
μενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τά-
λαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἐ-
γένετο ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαί δεῖ
ἐς τε σίδηρον, τοῖς ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι
ἐργαζομένοισι; ἐκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεόν τε τὰ ἔργα
τὰ εἰρημένον. ἄλλον δ' (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὰς λι-
θους ἐτάμνον, τε ἄγειν καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργά-
ζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέ-
οπα κακότητος, ὥστε τῶν δεομένων τῶν ἑωυτοῦ,
χρημάτων δεόμενον, καθίσαντα ἐπ' οἰκήματος,
προστάξαι τῇ πατεομένῃ ἐργάσιον ὀκόσον δή. οὐ
γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τῶν δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πα-
τρὸς ταχθέντα τοῖσι προστεθῆναι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτῶν δια-
νοηθῆναι μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ ἐσι-
όντος προς αὐτῶν ἑκάστου δεῆσθαι ὅκως ἂν αὐτῇ
ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν
λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν
ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς με-
γάλης πυραμίδος· τῆς δὲ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ
ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ ὧν Χέοπα
τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευ-
τήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ὧν ἀ-
δελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ δοκέ-
ειν σφι χρᾶσθαι ᾧ ἑτέρῳ, τά τε ἄλλα, καὶ πυρα-
μίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσ᾽.
ταῦτα γὰρ ὧν ἐγὼ ἡμέας ἐμετρήσαμεν. ὅτε δὲ ὑπέρ οἰ-
κήματα ὑπὸ γῆν, ὅτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξι ἥκει
ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς νῆσον ἑτέρην, ῥέουσα. δρῳκοδομημένου
δὲ αὐλῶνος ἔσω, νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγου-
σι κεῖσθαι Χέοπα. ἐκ δὲ ταύτης ὑπὸ τῶν ἱρέων δόμον
λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. [1] Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altissima: deinde gradatim sequentia: nouissime vero quę solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide litteræ Ægyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatum in operarios pro [2] apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum litterarum (vt probe reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in [3] vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt. Proprer quod eo flagitij deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcunque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris iussa fecisse, tum vero priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrantes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem quæ stat in medio trium, in conspectu pyramidis magnæ, cuius vnumquodq; latus [4] sesquiiugerũ est. ¶ Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepisse regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanq; & nos sumus dimensi. Nã subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, sed extructo aquæductu introrsum insulam circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [5] Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta pedibus

CXXIX dinis.
CXXIX ca pascebat.
CXXVII
CXXXI

1 Dictum enim sit à nobis quod aiunt in vtramque partem. 2 Raphano, 3 Vestem, *id est, vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbum, Sesquiplethrum est, id est, 150 patet pedes.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato, quadraginta pedibus——

depres-

depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celsitu-
CXXIIX dinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenē aiebant. Ita centum & sex anni supputantur quibus Ægyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerunt occlusa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc lo-
CXXIX ca pascebat. ¶ Post hunc regnasse in Ægypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eumque paterna perosum facta, & templa reseraſſe, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiā super omnes reges iustitiā exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabāt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tū vero quod cōquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque [1] ita studiosus, principium ei malorū contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dū doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quam ceteri, fecisse ligneā bouem cauam, quam quum inaurasset, in ea filiam sepelisse defun-
CXXX ctam. Neq; humo bos hæc condita est, sed ad meam vsque memoriam in propatulo [2] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [3] inferuntur: noctibus autem perpetuo incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur. Sunt qui de
CXXXI hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quum præ mœrore se suspendisset, patrē in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarum quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: & nūc earū hęc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissent. Hæc (vt ego opinor) dicūt nugatores, vt alia, ita & de manib⁹ colossorū: quippe quas

ὑποβας τῆς ἑτέρης, τῷὐτῷ μεγαθος ἐχομένῳ τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑξᾶσι δ' ἐπὶ λόφῳ τῷ αὐτῷ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοί. βασιλεῦσαι δ' ἔλεγον Χεφρῖῶα ἔτεα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἰ) κακότητα, & τὰ ἱερὰ χρόνον τοσοῦτον κατακλῃιόμενα, οὐκ ἀνοιχθῆναι, τούτεων ὑπὸ μίσεος ὁ κάρτα θέλοισι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότε ἐν τῷ χώρῳ ἔνεμε κτηνέα καὶ ταῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦτόν μιν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. ἐν δὲ τά τε ἱερὰ ἀνοῖξαι, & ἐν λαὸν τετυμμένον ἐς τὰ ἔσχατον κακοῦ, ἀνῆναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρῖναι. καὶ τοῦτο μέν νυν τῶν ἔργων, ἀπάντων ὅσοι πάρος βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαντα μάλιστα τοῦτον. πάντα γάρ μιν ἀγαθὰ κρίνειν οὗ, & δὴ καὶ τῶν ὑπερεμφορέων ἐκ τοῦ δίκης τοῦ παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἀγαθά, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ καὶ τοῦτο πολιήτας, καὶ τὰ αὐτὰ ὑπερτηδέοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, πρώτην μὲν δὴ) ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνων. τὴν δέ, ὑπερθαλπήσαντά τε τῷ περιεπεπλώκεε φρήνιμαν, καὶ βουλόμενον περισσοτέρην τῶν ἀλλέων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιέειν βοῦν ξυλίνην κοίλην, & ἐπεὶ κατακρυσώσαντα μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὼν φανερὴ· ἐν Σαΐ μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι, ἐν οἰκήματι ἰσκημένῳ. θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ πολλοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην πυρὶ λύχνος παραιθαλής). ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαΐ πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα κῆν, γυμναὶ καὶ κείμεναι. αἵτινες μέν τοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἐπεῖπε ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ μιν· ἡ δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχεος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοὶ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τὰς προδοσίης τῆς θυγατρὸς τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἰ) πεπονθυίας ταῦτα ζωὰς ἔπαθον. Ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ & τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. Ταῦτα γὰρ ὦν καὶ

[1] infra, alteram ædificauit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *vt legatur* οἰκοδόμησι *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita se gereret.
[2] Extabat in vrbe; *&c. vel, visebatur.* 3 Adolentur.

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅλα τοῦ χρόνου τὰς χεῖρας ἀπο-
89 βεβλήκασι, οἳ ἂν ποσὶ αὐτέων ἐφάνοντο ἐόντα" ἐπὶ
χ. in ἐμέ. ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται
φοινικέῳ εἵματι· ⓦ αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν
φαίνει κεχρυσωμένα παχέι καπτὰ χρυσῷ. μετα-
ξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος
ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν
γουνάσι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσπερ μεγάλη βοῦς
ζωή. ἐκφέρεται δ' ἐκ τοῦ οἰκήματος ἐνιαυτῷ πρώτῳ τε
ἔτεϊ ἐπεὰν τύπτωνται ⓐ Αἰγύπτιοι τὸν ὀνομα- 10
ζόμενον θεὸν ἐγὼ ἐμοὶ δοκέω τοιούτῳ πρήγματι, τό-
τε δὴ καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ
αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ παιδὸς Μυκερείνου ἀποθνή-
σκουσάν μιν, ἐν τῷ σφι αὐτοῦ ἄπαξ μιν ⓦ ἥλιον κα-
ϑιδεῖν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα
τούτῳ τῷ βασιλέϊ τάδε γενέσθαι· ἑλθεῖν ⓐ μαντή-
ιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἐξ ἔτεα μοιρέων βι-
οτὰς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ⓦ ὁ, δεινὸν ποιη-
σάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀν-
ειμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀπο- 20
κλήσαντες τὰ ἱρὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅτι
πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει ταχέως οὕτω
τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτῳ δεύτερα
χ. αὐτὸν ἐλθεῖν λέγονται, τὸ ὕστερον εἵνεκα καὶ σωπαχιώτην" αὐ-
χ. ὦν τῷ ⓦ βίον· οὐ γὰρ ποιήσαμεν τὸ χρεὼν" ἔδει ποιέ-
ειν. δεῖν γὰρ Αἰγυπτίους κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα ϖεν-
χ. ὑπὲρ περὶ τὰς δύο τήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοῦτ' μὲν δύο τοῦτο ἐπὶ
ἐκείνου γνωμένους βασιλέας, μαθεῖν τὸ, κεῖνον ὄν
οὐ. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντα ⓦ Μυκερείνον, ὡς κατα- 30
κεκριμένον ἤδη ⓐ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολ-
λά, ὅκως γίνοιτο νύξ, ἀνάπτοντα αὐτά, πίνειν τε καὶ
θύπτα θέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἐς τε τὰ
ἕλεα ἐς τὰ δάσεα πλανώμενον, ἐς ἂν ϖεν ἀκούοι
τὰ ἐπιτηδεώτατα. Ταῦτα δὴ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήιον ψεύδεσθαι δεκάδα, ἵνα οἱ
δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἐξ ἐτέων γένηται, οἱ νύκτες ἡμέ-
ρας ποιεύμεναι. Πυραμίδα δὲ καὶ ταύτην ἀπέλι-
πεν πολλὸν ἐλάσσω τοῦ παιδός, εἴκοσι ποδῶν κα-
ταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τειῶν πλέθρων, ἑξήκοντα τε- 40
τραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν
δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης
γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. τοῦτο γὰρ οὐδὲ εἰ-
δότες μοι φαίνονται λέγειν ὅστις γε ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γὰρ
ἂν ⓐ πυραμίδα ἀνέθεσε ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν
ταλάντων χιλιάδες ἀριθμητοὶ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,

ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos CXXXII quoque cum ceterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum vero ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua[1] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed ingenua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viua. Effertur autem è conclaui quotannis. & postquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio nō puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, CXXXIII post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas querimonias: quod, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clauserant, hominesque perdiderant, tamdiu vixissent, ipse pie faciēs tam cito foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, capropter ipsum propere vitam finiturum quod non id faceret[2] quod deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas, quibus quum noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, [3] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum conuincere mendacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe CXXXIII minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breuiorem,[4] quæ est trium iugerū, Æthiopico ex lapide ad medium vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia

1 Orbis est solis aureus assimilatus. 2 Quod in fatis esset vt faceret. 3 Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.
4 Trium plethrorum, *id est pedum* 300.

consum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua Æsopi fabulatum scriptoris([1]nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet [2] animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita &
cxxxv Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hûc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratiosaque vehementer effecta ingentes opes [3] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. [4] Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donauit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quot faciendas sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donauerunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratiosa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, vt nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: [5] cuius amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, conuiciis eum insectata. & de
cxxxvj Rhodope quidem hactenus. ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longe pulcherrimam

ἀναισίμωνται. ὡς δέ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἐὼν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατ' ἐκεῖνον. ἔτεσι γὰρ καὶ πολλοῖσι ὕστερον τούτεων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἐὼν Ῥοδῶπις ἦλθε μὲν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δ' ἐὼν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστόπολιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σὺν δούλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐλύετο, ὡς διέδεξε τῆδε σὺν ἧκισα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπρο-
πίου, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, δῆμος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δ' παιδὸς παῖς δῆμος Ἰάδμονα ἀνείλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐλύετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπῴκεο, ξανθέω τοῦ Σαμίου κομίσαντος μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χάραξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δ' Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφεσ-
θεῖσα ἦμοιβεν, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν ἐπὶ Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὔκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύ- χ. πυραμίδα
την ἀξιόλογα. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι καὶ ἐς τόδε πᾶσι τοῖς βουλομένοις, ὡς δὴν μεγάλα ἀναθεῖναι ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, ὃ μὴ τυγχάνει δηὸν ἐξευρημένον, καὶ ἀναθεῖναι ἐν ἱε- 90
ρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐπέχουσι ἡ δεκάτη Ⓐ, ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ νῦν ἔτι σωρηκέαται, ὅπισθε μάλιστα τοῦ βωμοῦ Ⓦ Χίοι αὐτοὺς ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέκως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφεόδιοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώ-
πιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὑστέρη ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιεχρήσθη. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησε μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν πέρι πέπαυμαι. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἐγένετο Αἰγύπτου βασιλεύς, ἔλεγον Ⓐ ἱρέες ἐγένετο Ἄσυχις, Ⓦ τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαί-
στῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maxime ostendit. Sic. 2 *Id est vitâ, vel pro vita.* 3 Comparauit, pro Rhodopes quidem condicione, neq; tamen ad potentiam tantam peruenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro τυγχάνει legit συγκάμνει. Quâ lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte*, Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.
4 Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus.
5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

longeque maximam. [1] Habere enim vbique cum figuras insculptas, tum aliam infinitam ædificiorũ speciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgauerit, ita vt demum quis pecuniam mutuo acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi litteris in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [2] COMPARES, QVÆ TANTVM ILLIS PRÆCELLO QVANTVM IVPITER CETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES, [3] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse.

¶ Post hunc regnasse cæcum quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIS: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptũ magna cum manu Æthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria propipuisset, illũ regnasse in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquã aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mensuram aggerũ intra vrbem vnde quisq; [4] incolentium erat. Atq; ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primũ humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterũ sub rege Æthiope valde sunt vrbes factę excelsæ, cũ ceterę quę in Ægypto sunt, tũ vero (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipue terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis,

---

1 Habere enim cum alias porticus, figurasque bene sculptas, & alias infinitas æd fi iorum species, tum vero ista longe plura. Hoc regnante quum non sine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuisse dicebant, vt ita demum, &c. *Vt distinguatur post μάλιστα, ita tamen vt hæc verba ad sequentia referri possint, q.d. Ista quæ sequuntur, quamuis sit* ἐκεῖνα, *non τάδε, aut τάδε.* 2 *Videtur aliud legisse quam* καταθῇς. 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

[1] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucun-
CXXXIX dius. Id ita ſe habet: Cetera præter acceſſum inſula eſt: cuius ad ingreſſum vſque duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum, vndique circumeuntium oculis ſubiicitur. nam quum vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud [2] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceriſſimarum arborum manu conſitarum luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. [3] Longitudo templi quoquouerſus vnius eſt ſtadii. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & [4] quatuor iugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinque arboribus manu conſitis in cælum euntibus. Atque hunc quidem
CXXXIX in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi vt cõgregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac cum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, vt piaculo in ſacra cõmiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet iam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore vt is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, vltro ex Æ-
CXL gypto conceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: vbi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam vt quiſque Ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum inuenire potuit, ſed

ἀξιαπηγήτατον· μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱερά. ἡδονὴ δ' ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Τὸ δὲ ἱερὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὃ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἑκάτερθεν, ἀπέχουσαι ἀλλήλων, ἄλλη ἄλλην τὴν ἔσοδον τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἔσχηκε· ἡ μὲν, τῇ περ ἐς βύρσην ἐστὶ ἔσοδος, ἡ δὲ, τῇ· βύρσης ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ περιπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκυάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱερὸν, καθεῶται πάμπαν περιόντι. ἄτε γὰρ τῆς πόλεως μετεωκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δὲ ἱροῦ οὐ κεκινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι, περιτὴς δὲ αὐλὴ αἱμασιὴ ἐστὶ ἐγλελυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν δάσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμά ἐνι. βύρσης δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρόσω σταδίου ἐστί· καὶ μὲν δὴ τόν τε ἔσοδον, ἐσρωμένην ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὀπτοῦ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀπὸ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· βύρσης δὲ, ὡς τετρέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τὴν ὁδὸν, δένδρεα ὑπερνενήκεα πέφυκε· φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱερόν. Τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο ὕστερον ἔσχε. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεξεν ἰθέλειν. ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε οἱ δόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἐδόκεέ οἱ ἀνδρα ἐπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τὸ ὄψιν τοῦτο λέγειν αὐτὸν, ὡς θεός φασιν ἀνδρεῖοι τοῦτο τοὺς θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι θεὸς θεῶν ἢ θεὸς ἀνθρώπων λάβοι· ἄκων ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γὰρ ἐξελυθέναι τὸ χρόνον, ὁκόσον χρῆσθαι αἰτίην Αἰγύπτιον· ἐκχωρέειν ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἶναι αὐτῷ τὰ μάντηια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε ὡς δεῖ αὐτὸν Αἰγύπτιον βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξῆκε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπεστόμωσε, ἑκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. Ὡς δὲ ἀπὸ Αἰθίοπα ἦλθε Αἰγύπτου, αὖλις τὸ τυφλὸν ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἑλέων ἀπικόμενον. ἐνδεκαπεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώματος αὐτοῦ τε καὶ γῆ, οἴκεε. ὀκόσοι γὰρ δὴ φοίτεον τῶν ἀγόντων Αἰγυπτίων, ὡς ἐκάστοισι προεστετάχατο σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὸ δωρεὸν κελεύοντος σφέας καὶ ταύτην κομίζειν. ταύτῃ τῇ νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ

1 Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in Cod. Gr. poſt iſta,* Nullũ tamen eſt aſpectu iucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt,* 400. *pedum.*

ἔτεα ὀπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια ὁκόσα οἷοί τε ἦσαν αὐτοὺς
αἰδυρεῖν ⓐ πρώτεροι ἡγεόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ τῷ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος ὅσον πρώτη δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι ⓦ ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα ἦν Σεθών· ⓦ ὃν ἀλογίῃσι ἔσχον πολεμιστῆρα τὴν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἐν τῷ δὴ ἄτιμα ποιεύμενος ἐς ἀρούρας, καὶ σφέας ἀπελέων τὰς ἀρούρας τοῖσι ὀπίσω τῶν προτέρων βασιλέων δεδόαν ἑκαστέρῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἰγυπτίους ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ἄκων δὴ ἐδέδεε τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. ⓦ ὁ δὲ ἱρεὺς ἐς ἀποστέλλω ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸ ἄγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύειν παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἄρα μιν ἐπιθέειν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ὀπίσω στάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται κακὸν ἀντιάζοντι Ἀραβίων στρατῷ. ἄγειν γὰρ ⓐ πέμψειν ἀμύνοντας αὐτοῖσι ἀνθρώπους τοὺς ἂν δὴ πίσιον εἶναι ἀνύποδας
ἀνθρώπους ἀγείρασθαι. πιστεύσαντα δὲ τῷ ἐνυπνίῳ, ἀγείρασθαι τῶν Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους ⓐ ἕπεσθαι. συλλεγέντων δὲ σφι καπήλων, καὶ ἀγορῆς ἀνθρώπων τῶν κατιόντων, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ὀπλισθέντας νύκτα τοὺς μὲν ἀρουραίους, καὶ μιν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τοὺς ἀσπίδων τὰ ὀχάνα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φυγόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν ἔστι ὁ βασιλεὺς ἑστηκὼς ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων
92 ὀπὶ τῆς χειρὸς μιῇ· λέγων δὲ γράμματα τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τὸν τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μέλλω τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσιας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας· καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιρέας τε βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καὶ τοσαύτας μὲν ἀνδρῶν γενεὰς δυνατὰ μυρία ἔτεα. γενεὴ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔστι. μιῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῖσι τριηκοσίοισι γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τοῖσι τριηκοσίοισι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. ὧν ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὔτε δὲ τοῖσι ὀπίσω οὔτε πρότερον ἐν τοῖσι ἐκείνοισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεσον ἔξ ἡλίου τὰς

septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui insulæ nomen est Elbo, decé omnino stadiorum magnitudinis. Post CXLI hunc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque bellatoribus Ægyptiis abusum fuisse, contemptui habens tanquam sibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affeciisse, tum vero [1] agris exuisse quibus fuerant à superioribus regibus singuli donati duodeni. Ex quo factum est, vt, quum postea Sanacharibus Arabum Assyriorumque rex cum magnis copiis inuasisset Ægyptum, [2] noluerint ei opitulari. Tũc sacerdotem consilii inopem, in cœnaculũ se contulisse: ibique apud simulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visũ astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Ægyptiorũ iis qui sequi vellẽt, castra in Pelusio posuisse. (hâc enim Ægyptus inuaditur) nec enim fuisse quem piam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eo quum peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eoque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per litteras dicens, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. ¶ Ad hunc vs- CXLII que narrationis locum & Ægyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotẽ hunc qui postremus regnauit, progenies hominum fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorũ progenies, centũ anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentosque & quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebãt fuisse: sed intra hoc tempus quater solẽ præter consue-

1 A ruris exuisse. *Quæ mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel. Bellatores Ægyptij. Videtur significare eos qui rei militaris scientiam profiterentur. Ipse Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quę ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. CXLII [1] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ quâ quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [2] commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθὸς, *id est, honestus & bonus*. CXLIV Eos itaque quorũ imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multũ à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, [3] vna cum hominibus habitantes, & eorum semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremũ. Osiris autem Græca lingua est Dionysus, *id est, Liber*. Atqui apud Græcos nouissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: CXLV at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

λιον ἀνατεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθάδε τὸν δὶς ἐπανατεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι. καὶ τοῦδε τοῦ κατ' Αἴγυπτον οὐδὲν ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ φιγνόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. Πρότερον ὁ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι ἁμὲ λογήσασθαι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσασθαί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν ⓐ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν κου καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσασθαι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἕον μέγα, ἀπεθμέων δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὁσσους περ εἶπον. ἀρχοὺς γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἰσᾶ ἑωυτῷ ζόνης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες ⓐ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἀγάλματος ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες κατὰ πάσεων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάντας αὐτούς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, αὐτεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεξάμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γεγονέναι ἄνθρωπον. αὐτεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς οὓς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοις ἀπέδεξαν κολοσσοὺς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δὲ ὅτι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τῶν ἀνθρωπηίων εἰκόνες ἦσαν, τοσούτους ἀπέδεικνυσαν σφέας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. Τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχέντας, σὺν ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων ἀεί ἕνα ⓦ κρατέοντα εἶναι. Ὕσατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὧρον ⓦ Ὀσίριος παῖδα, ⓦ Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζοισι· τὸν τὸν καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕσατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ὅστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πὰν. παρ' Αἰγυπτίοισι δ', Πὰν μέν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι· Ἡρακλῆς δ', τῶν δευτέρων,

1 Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem & ita*, ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι. *quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neqs tamen refert. *Legendo* πιρωμὶς ἐπονομαζομένους. 3 Minime cum hominibus versantes,

τῶν δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέα μὲν δὴ ὅσα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωται μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἐλαχίστων τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσου δὲ ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου. λεγομένῳ γενέσθαι, καταὶ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά ὅτι ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ ἐννακόσια. Πᾶνι δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πὰν) ἐλάσσω ἔτεά ὅτι τῶν Τρωϊκῶν, καταὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χεσθαι τοῖσι θέλουσι πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. Εἰ μὲν γὰρ φανερσί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἀνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνώματα τῶν προγεγενημένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι Ἕλληνες ὡς ἀυλὸν γενόμενον, ἐς μηρὸν ἐνερράψαντα Ζεύς, καὶ ἐνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε πέρι σάφα ἔχουσι Ἕλληνες οὐκ ἐτεὸν γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὕστερον ἐπύθοντο Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ ὅδε ἄλλοι ἀνθρωποι, ἐπ' Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταὐτὸν τὸν χρόνον γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· πρόσεστι δέ τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὴν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι) ἔκτισαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διελόμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. Οἵ ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταρρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι διζήσθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους τελεωτάτους. τῶνδε δὲ εἵνεκα

numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi Ægyptii aiunt, superius à me patefactum est. A Pane vero plus annorum esse dicitur: minimum inter hos, à Dionyso: quanquam ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis asseuerant, seque scire assidue supputando, semperque annos describendo. A Dionyso quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem sunt anni ferme mille sexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quam à bello Troiano, octingenti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque vtatur licet: [1] mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cum celebres fuissent tum senuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionysum, statim, editum, ab Ioue insutum in femore, portatumq; in Nysam quæ est supra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu sit educatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ Qvæ vero ceteri homines cum Ægyptiis consentientes memorant in hac regione fuisse gesta, hæc iam explicabo, [2] aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Post Vulcani sacerdotem regem *suum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momento poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto distincta. Isti iūctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperiū conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, sed vt essent inter se quam amicissimi. Atque ea de caussa

1 A me vero quæ sit de illis sententia commemoratum est. Quod si & isti, videlicet Dionysus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuissent ac consenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam posset aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipse conspexi. Post Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inie-
runt, quod eis inter initia, ſimulatque
tyrannides inuaſerunt, reſponſum fue-
rat, Qui in templo Vulcani ærea phiala
libaſſet, eum totius Ægypti regno poti-
CXLIIX turum.[1] Vbi omnia ſacra exequuti ſunt,
placitum eſt eis aliquod relinquere ſui
commune monumentum: ex eoque
placito fecerunt labyrinthum, paulo ſu-
pra ſtagnum Mœrios, maxime vrbem
verſus quæ dicitur crocodilorum: quem
ego aſpexi fama maiorem. Si quis enim
ex Græcorum narratione muros & o-
peris ſpeciem[2] ratiocinetur, minus con-
cipiet quam pro labore & ſumptu hu-
ius labyrinthi. Tametſi enim Epheſi
templum eſt memoratu dignum, & in
Samo, tamen pyramides erant narratio-
ne maiores, quarum ſingulæ multis ac
magnis operibus Græcis æquiparandæ
ſunt. Sed eas quoque labyrinthus ante-
cellit. Etenim duodecim eius aulæ ſunt
tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſe-
cus: ſex ad aquilonem contiguæ, toti-
dem ad auſtrum vergentes, eodem ex-
trinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo
ſunt domicilia, vna ſubterranea, altera
ſuperiora[3] illis impoſita, vtraque nume-
ro tria millia, quingenta. Quorum ea
quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidi-
mus, & quæ aſpeximus enarramus, ſub-
terranea vero auditu didicimus.[4] Nam
præpoſiti Ægyptiorum nolebant vllo
pacto illa monſtrari, quod dicerent illic
ſepulcra eſſe tum eorum regum qui æ-
dificandi labyrinthi fuere autores, tum
ſacrorum crocodilorum. Ita de inferio-
ribus ædificiis fando cognita referimus.
Superiora ipſi aſpeximus humanis ope-
ribus maiora. nam egreſſus per tecta, &
[5] regreſſus per aulas diuerſiſſimi, infinita
me admiratione afficiebant. Ex aula in
conclauia tranſitur, ex conclauibus in
cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è
conclauibus in alias aulas. Horum om-
nium lacunar, quemadmodum parie-
tes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim fi-
guris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex
parte digeſto lapide albo, columnarum
ambitu redimitæ. Angulo quo finitur
labyrinthus, adhæret pyramis quadra-
ginta paſſuum; in qua grandia ſunt in-
ſculpta animalia, ad quam iter ſub terra
CXLIX fit. Et quum talis ſit labyrinthus, tamen
ſtagnum Mœrios, ad quod labyrinthus
ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρὰς ἀπειλέοντες ἐκέχρηστο σφι κατ' ἀρχὰς αὐλὴν ἁλιταμβρόοισι ἐς τὰς τυραννίδας, ⟨Ν⟩ χαλκέην φιάλην ἀσείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Ἡφαίστου, τῶνδε ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρώτα ἱερὰ σιωπᾶν λέγοντο. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, καλεομένης πρὸς νεκροπόλιον πόλιν μάλιστά κη κείμενον. ⟨Ν⟩ ἐγὼ αὐτὸς εἶδον λόγου μέζω. Εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδέξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε αὖ καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦτο λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιολόγως γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ὅστις νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀπαξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦτο γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσὶ αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐλίοισι πυλοὶ ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέην, ἓξ δὲ πρὸς νότον τεταμμένῃσι σιωχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέρχει. οἰκήματα δ' ἔνεσι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνων· τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντηκοσίων ἐς χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοῖσι ὠρεόμεθα διεξιόντες, τὰ αὐτοὶ φήσαμεν λέγειν μοῦνον· τὰ δὲ αὖτε ὑπόγαια λέγουσι ἐπισταθμεόμενοι. τὰ μὲν γὰρ ἐπιστάτας τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι ἐνθεῦτεν τῶν τε ἐρχίων καὶ λαβυρίνθου τοῦτον οἰκοδομηθέντων βασιλήων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω τοιῆδε οἰκηίῃ ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὠρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ αἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θώυμα μυρίον παρέσχον, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, καθάπερ καὶ τοῖχοι. καὶ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίπτυλος, λίθῳ λευκῷ ἁρμοσμένῳ τελαμῶνι. τὸ δὲ γωνίης τελευτᾷ τοῦτο λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσαρακοντόργυος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπόγαιος πεποίηται. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θώυμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος ἔστι οἰκοδομημένος.

1 Nam in omnibus templis conuenire ſolebant. Viſum autem eſt eis &c. 2 Æſtimet. *Vel, colligat.* 3 Illis *aulis* impoſita numero tria millia, ſingula *videlicet* mille quingenta. 4 Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho.* 5 Anfractus, *vel, implicitas vias*, per aulas diuerſiſſimæ infinitam admirationem afferebant, ex aula in conclauia tranſeuntibus, ex conclauibus in cub.

τῆς δὲ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ σταδίοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, ὁρίνων ἑξηκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου ὁ πρὸς θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἐωυτῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑκάτοι δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· ἐν ἑκατὸν ἀμφοτέρῃσι ἕπεσι κολοσσὸς λίθινος, καθήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ σταδίου ἑξαπλέθρου. [1] ἑξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τεσσαράκοντα παλαιῶν ἐόντων, τὸ δὲ πῆχος, ἑξαπαλαίστου. ὅσον δὲ ὕδωρ ὅσον ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι (ἀνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ὅδε γε αὐτὴ) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ ἐστὶ διώρυχα ἐσπεσόν. καὶ ἐξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τοῦ ἐξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήιον καταβαλλόμενον ἡμέρῃσι ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη δὲ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιάν πῃ. τὸ ὄρυγμα τὸ ἀπὸ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τὸ ὄρυγμα τοῦτο ἐκ ὤρεον [2] χρῶ οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δή μοι ἦν, πρήσσων ἀγχίσα οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· [3] οἱ ἔφασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γινόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακήρια ἐν θησαυροῖσι κατὰ γαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι [4] κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεώμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. [5] δὲ χοῦν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο, τὰ ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε δι' ἡμέρης

Cuius in circuitu menſura trium milliũ & ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Iacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, vbi eius profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in eius ferme medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem [1] iuſti paſſus ſunt ſtadium vnum [2] ſex iugerum. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedum, ſiue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, ſex palmorum. Aqua ſtagni natiua non eſt, vtpote ſolo illo admodum arido, ſed è Nilo deriuata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſque ſex menſibus quibus effluit, [3] augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, prouectu piſcium, quum influit, viginti minis. Hoc ſtagnum dicebant etiam indigenæ cuadere in Syrtin Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea [4] Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentem. Verum quum humũ è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum vbinam eſſet humus illinc defoſſa. [5] Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum vrbem Aſſyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum conſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audiui in Ægypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquã quod non noctu hęc, ſed interdiu eſt facta. Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet.

1 *Videtur reſpondere hac Græca phraſis Gallica.* 2 Sex plethrorum. *Id eſt, centum pedum.* 3 In regium fiſcum talenta argenti ſingula ſingulis diebus ex prouentu piſcium perſoluit: quum influit, viginti minas. 4 Occidentem verſus 5 At illi quonam eſſet deportata, mihi expoſuerunt.

Et hic

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse de-
CLI pressus. Duodecim autem reges quum iuste degerent, ac stato tempore in templo Vulcani sacrificassent, & vltimo die festo libaturi essent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare consueuerant, aberrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libauitque. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoque gestabant galeas. Nec tum quidem dolo malo Psammitichus galeam tenuit. [1] Ceteri tamen id consulto factum esse à Psammitticho existimantes, & in memoriam redeuntes, oracululm ipsis esse redditum, qui ærea in phiala libasset, eum solum regem Ægypti futurum, nō censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam [2] rimando compererunt non id illum feciſse industria: sed maxima potentiæ suæ parte exutum in paluſtria relegandum, ne illinc egressus, ceteræ Ægypto
CLII se immiſceret. Hunc Psammitichum, [3] quum Sabacum Æthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam Æthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ij Ægyptii qui sunt [4] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vna cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterum propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oracuło Latonæ, quod in vrbe Buti apud Ægyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionem ei è mari viris æreis [5] exiſtentibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interiecto, Iones quosdam & Cares prædandi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammitticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oracululm esse perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλήων δικαρσιὴν χεωμένων, αἰεὶ χρόνου, ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταπείσειν, ὁ ἀρχιερεὺς ἐξένεικε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐωθεσαν ἀπένδειν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἐνδέκα, δυώδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ ἔσχε φιάλην ὁ ἐσχατος ἐσεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ἐπέθηκε τε καὶ ἔπεινδε. κειμένας δὲ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νων κοὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ἐπέθηκε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τότε ποιῆσαι ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκείνος σφι, χαλκέην πεποιησάμενος αὐτοῖσι φιάλην, τύραννος βασιλήων ἔσεσθαι μουνοῦν Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς αἰθυσιον βαζανίζοντες δίκῃ ἐόντα πάσης ἀνοίης αὐτὸν παύσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, φυλώσαντες τὰ πλείστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τούτων ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς τὸν πατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τὸ ὄνειρον ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω ἐόντ. μζ', βασιλεύοντα τοῦτον τὸν δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν περὶ τὴν κυνέην φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑπισάμενος ὦν ὡς οὐ φεύξεται τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑπιφανέντων. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἀπιστα ἦν μεγάλη ἐπεχέχυτο, χαλκέους ἄνδρας ἥξειν ὑπικούσης· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνας τε καὶ Καρας ἄνδρας, κατὰ λήιον ἐκπλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς δὲ οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατέουσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπιτελούμενον, φιλά τε τοῖσι Ἴωσι

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quum Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect. ἰσὲν sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volens interemerat. *id est*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρὶ ποιέεται· καὶ σφέας μεγάλα ἐπισχυβώμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γνώεσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταιρέει τοῦ βασιλέος.

Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ πρόπυλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐνδυτίον τῶν προπυλαίων, πάσαν τε περίβολον ἔδωσαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, colossi duodenûm cubitorum : Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribusque, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio direpta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cetera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Ioues & Cares diu hæc loca [1] contra mare, aliquantulum supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas, Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitichо rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [2] & vestigia naualium, & domorum rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oracuło autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἔστι Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τὸν Νείλον δὲ μέσον ἔχοντας· τοῖσι οἰκόπεδα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτοις τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ τἆλλα τὰ ὑπέκειτο πρήγματα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ τούτων τῶν ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον οὐ πολλόν. εἰσὶ δὲ ὅποι οἱ χῶροι οὗτοι ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τοῦ Πηλουσιακοῦ καλεομένου στόματος τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, ἐνθεῦτεν κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω δὴ μισγόμενοι τούτοισι, καὶ περὶ Αἰγύπτου μᾶλλον, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἀρξάμενοι, πάντα τὰ ὕστερον ὁπισάμεθα ἀτρεκέως. πρότεροι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἱ τελωνοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ὅσον μέζεα ἐμοῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νεῶν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον. Τὸ δὲ χρηστήριον τὸ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δή λόγων περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. ὁ γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱερόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀνάπλεόντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασται μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι καὶ τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γενόμενος τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐξύψεος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐὼν θῶυμα μέγιστον παρεχόμενον,

CLIII

CLIV

CLV

1 Propemodum ad mare, infra vrbem Bub. 2 Et canales quibus deducebantur naues,

referam:

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se mouentem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ: partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum est) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret, Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultauit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt solus[1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes vrbes (*duntaxat* quas nouimus) sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECVS, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin vrbem,

CLVI CLVII CLVIII

φεράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νηός, ἔξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος καὶ εὖρος ἕκαστος τούτοισι ἴσος. τεσσεράκοντα πή- 96
χεων τουτέων ἕκαστόν ἐστι. ὃ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο ἱερὸν ἐστι θωυμασιώτερον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱερόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὐτὴ ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτός μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισὶ φάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες σύχνοι, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ἐπιλέγοντες Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ καὶ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παῖδα Ἴσιος παραταθεῖσα δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νεῶν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε ὃ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἁρπάσαι τοῦ Ὀσίριδος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γε- κ. Ἀπόλλω
νέσθαι. Αἰγυπτίοισι δὲ Ἀπόλλωνα μὲν, Ὧρος· Δήμητρα δὲ, Ἴσις. Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ τοῦδε τοῦ ἔπεος, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνων δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. Ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσεράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν πρὸς ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἄζωτον, τὴν Συρίης μεγάλην πόλιν, πολιορκέων ἐκαστήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ εἷλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη αὐτέων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμίτιχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φέρουσαν· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δευτέρη διώρυξε· τῆς μῆκος ἐστὶ πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὥρυκται, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

[1] Omnium superioris ætatis poetarum.

ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. ὀρύκται δὲ ἔσχον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔσχατα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος Μέμφιν τεῖνον ὄρεος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου τοῦδε τὸν ὑπώρειον ἧκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπερης μακρὴ πρὸς τὸν νότον καὶ ἔπειτα τείνει ἐς Δαφναίας φερούσας ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς κόλπον τὸν Ἀραβίον. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ στενωμφότατον ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ἐσπλώσαι ἐς τὸν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀραβίον κόλπον. τοῦτο μὲν δὴ στενωμφότατον. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὸν ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ ἀστῷ συνεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὑπὲρ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ὑπείδηλοι. καὶ ταύτῃσι τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύρῳσι πεζῇ ὁ Νεκὼς
97 συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐάθη ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψαμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα θεῖναι ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες τοῦτο οὐδὲ αἱ τοῦ σοφωτάτου ἀνθρώπων Αἰγυπτίοις τοῦδε ἐπέξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν ἕνεκα ἀπίκοντο, ἐπεύστατο ὁ βασιλεὺς ἐς συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν πρὸς τὸν ἀγῶνα. ἀπηγεομένων δὲ τὰ πάντα ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησομένους εἴ τι ἔχοιεν

iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiem sunt [1]continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius montis ima ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert) in sinum Arabicum. Quâ igitur breuissimus tractus & maxime compendiarius est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est [2] confragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc [3] interpellatus oracuło, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Supersedens CLIX itaque à facienda fossa Necus, [4] ad militum copias se conuertit, atque ad classes quæ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc [5] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prœlium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [6] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic perfectis decem & septem imperii sui annis decessit, tradito imperio PSAMMI filio suo. Eo apud Ægyptum re- CLX gnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactantes à se in Olympia iustissimum [7] ac maximum inter mortales propositum esse certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in Ægyptum peruenerunt, eaque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum conuenissent, & Eleos audissent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciatum num quid possent

1 Contiguus. 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Reuocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. sept. 5 Canales quibus deducebantur naues, *vt paulo ante. Alij naualia interpret.* 6 Eum autem vestitum quo vsus erat quum ista confecerentur, missum ad Branchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea vero decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales.

Ægyptii

Ægyptii reperire iustius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent ciues. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum male certamẽ proponerent, ab omni iure[1] excedere. Nullo etenim pacto posse fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam hospiti. Sed si vellent iustum proponere certamen, & si eius gratia venissent in Ægyptum, iusserunt hospitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Hæc Ægyptii Eleis subiecerunt.

CLXI ¶ Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui secundum Psammitichum auum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occasione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræsentiarum. Quum aduersus Cyrenæos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellauerunt, opinati se ab illo in apertam perniciem fuisse dimissos: vt his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hæc perquam grauiter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierãt amici, ingenue desciuerunt. Id vbi resciuit

CLXII Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum peruenisset, reprehẽdensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circundat: eaque circundata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc eo inuito factum fuit, vt ostendit. nam simulatq; ab iis qui desciuerant Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquam aduersus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erant Ægyptiis, spectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iussum vt ad se viuum Amasin perduceret. Hic vbi peruenit, Amasin ad se vocat. [2] Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos, insolenter) stolide iubet hũc ad se adducere Aprië,

Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξουρεῖν. ⓐ ὁ, βουλομένοις, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι ⓐ πολῖται ἀγωνίζονται. ⓐ οἳ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἔξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ⓐ οἱ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ἅτε ξεῖνος πρήσσειν, πολλὸς τὸ δίκαιον ἡμῖν ἐκνεμεῖν. τοῦδε μέν νυν εἵνεκα (εἰ μηχανέων ὅκως τῷ ἀγωνιζομένῳ τοιοῦτο ἔσονται, ἀδικέοντες ⓦ ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως ἀγῶνα τιθέναι, καὶ τοῦτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον ⓦ ἀγῶνα τιθέναι, Ἠλείων οἱ μηδενὶ ἔξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμιος δὲ ἓξ ἔτεα μοιῶν βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, ⓒ μετὰ τοῦτο τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον ⓦ ἑωυτὸν τοιοῦτο πάντα ἐνθρέξα εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπί τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ ⓐ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιοῦδε, τὴν ἐγὼ μακρότερον μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στρατιὴν ὁ Ἀπρίης μεγάλην ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλως συνέστηκε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν αὐτοί, δοκέοντες ⓦ Ἀπρίῃ σὺν τοιούτοισι αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ σφεων φθορὴ γένηται, αὐτοὶς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἀρχὴν. ταῦτα δὴ φρονέοντες ποιεύμενοι δή τε ⓐ ἀπόνοος ἐσαντες, καὶ ⓐ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν σὺν τῇ στρατιῇ. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δέ, ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν ἐκ Αἰγυπτίων ὁπλίτας στὰς τοιοῦτος ἐνέθηκε οἰκνέῳ. καὶ τοιοῦτο ποιήσας, ἔφη ὅτι βασιληίην τοιοῦτο θέναι. καὶ τῷ ὑπ' ἐκείνου ἀναγκαίου ἐγίνετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐς πάντων μὲν βασιλέα τὸν Αἰγυπτίων ⓐ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ ⓦ Ἀπρίῃ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἐπέμπετο ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν τοιοῦτο ἑωυτοῦ Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζωντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν τοιοῦτο παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, ⓦ Ἄμασιν ἐκάλεε· ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμαιδε· καὶ τοῦτο μὲν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν·

1 Aberrasse. 2 At Amasis (sedebat enim forte in equo) crure sublato pepedit, & illud Apriæ afferri iussit. *Ita Camerar. Asseritur & tertia interpretatio: sed Camerario assentior.*

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῖ Ⓦ Παπάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν. Ⓦ δὲ αὐτὸς ὑποκείνεσθαι ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸν οὐ μέμψασθαι Ἀπρίῃ· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. Ⓦ δὲ Παπάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων σὺν ἀγνοεῖν τὸν Ἄμασιν· καὶ ὑποσκευαζόμενον ὁρέοντα ἀσυδὴν ἀπιέναι, βουλόμενον τῷ Ἁμασίῃ βασιλεῖ δηλῶσαι τὸ πρησσόμενον. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς Ⓦ Ἀπρίην σὺν ἔχοντα Ⓦ Ἄμασιν, οὐδένα αὐτὸν λόγον δόντα, ἀλλὰ προθύμως ἔχοντα, προεῖλαντο πρεσβεύσαι αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὲ Ⓐ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, Ⓐ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα Ⓦ δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω ἀφεφάς λύμη μαχειρώμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ὑπισχνεῦντες, ἀπίστεον πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμασι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὡπλίζε τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλαυνε ὑπὸ τοὺς Αἰγυπτίους. Εἶχε δὲ περὶ ἑωυτῷ Καρᾶς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους τεισμυρίους. ἦν δὲ Ⓐ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε περὶ Ⓦ Ἀπρίεω ὑπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ Ⓐ περὶ Ⓦ Ἄμασιν, ὑπὸ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Εἰσὶ δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, Ⓐ μὲν, ἱρέες, Ⓐ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· Ⓐ δὲ βουκόλοι· Ⓐ δὲ, συβῶται· Ⓐ δὲ, κάπηλοι· Ⓐ δὲ, ἑρμηνέες· Ⓐ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. Ⓐ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσὶ· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἄπασα διαιρέηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Ναθὼ ὀνομαστί. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ὑπὸ πλείστους γενόμενοι ἐγένοντο ἐγένοντο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αὐτέων ἐς τὸ μάχιμον.

Καλασιρίων δὲ οἵδε δῆμοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουσιρίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνυσιος, Μυεκφορείτης· ἔστι δὲ νόμος ἐν νήσῳ οἰκέῃ, οὐ πολὺν Βούβαστος πόλιος· οὗτοι δὲ οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret vt regem adiret, accitus, respondit se iamdudum dare operam vt id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suæ diligentiæ esse quam celerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque iussit. Id intuentes ceteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad ceteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingens ac spectatu digna. [1] Itaq; vtrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi vrbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIV hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodq; artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui [2] harum regionum sunt: (nã in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorum quidem hæ CLXV sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centũ ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiã opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [3] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hę tribus Calasirium,

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin vtrique peruenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Ceterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male fortasse, cum Valla,* Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ. *Et paulo post,* Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus. *nisi quis malit vocem Græcam nomoi vbique retinere.* 3 Anytia,

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operam dare, sed solum rei militari,
LXVII filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui [1] cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. [2] Corinthii quoque minimi
LXIIX faciunt opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquouersus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panis tosti pondo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [3] sextarii quaterni. Hæc assidue satellitibus præbebantur. Vbi
LXIX igitur ediuerso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis Ægyptiis in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnauerunt, tamē quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, [4] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, viuusque captus ad vrbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibiq; [5] quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asseruauit. Tandem incusantibus Ægyptiis non iuste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strangulauere, paternis in monumētis sepelierūt, quæ sunt in templo Mineruæ, proxime [6] cœnaculum ad læuam manū intranti.

Εἰσὶ δὲ ἑπτὰ γένεα ἀνθρώπων ἐν τῇ χώρῃ. οἱ μὲν αὐτῶν ἐπιστήμονες, οἱ δὲ τοῖσι ἐπιστήμοσι ὑπουργέουσι, καὶ παρ' ἑνὸς λαμβάνουσι τὰ ἐπιτήδεα ἑκάστοτε. τὸ μὲν δὴ πρῶτον γένος τῶν ἐστὶ ἱρέες, τὸ δεύτερον δὲ τῶν ἐστὶ βασιλῆες, τὸ δὲ τρίτον τῶν ἐστὶ ἀρουρῆες, τὸ δὲ τέταρτον τῶν ἐστὶ βουκόλοι, τὸ δὲ πέμπτον τῶν ἐστὶ ὑφορβοί, τὸ δὲ ἕκτον τῶν ἐστὶ ἐμπόροι, τὸ δὲ ἕβδομον τῶν ἐστὶ ἐρετῆρες. τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι ἀεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο. Ἐπεί τε ὑπεδέκοντο, ὅτε τὸ πρῶτον ἐβασίλευσε, πάντα χρόνον ἐπὶ τοῦτο ἐδεκόμεθα. Εἰ μὲν νυν καὶ τόδε παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάροις, ἀπολιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μὴ μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους νομιζομένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς πόλεμον ἀφιγμένους. μεμαθήκασι δὲ ὧν τοῦτο πάντες Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνονται τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι ἐῶ τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἀρούρας ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ἐῶ ἐξαραιρημένα. τάδε δὲ ἐν ταῦτῃ ἐκαρποῦτο, καὶ οὐδαμᾶ οὐτοί. Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον σιτεύμενοι ἕκαστον βασιλέα· τούτοισι δὲ ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἄλλων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἀρτάβης, πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἑξύστηρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἀγὼν τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐπάθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι οὕτω δὴ καὶ δόκησις, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληίης· ὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε· καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐπάθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἄμασιος ἤδη βασιλήια, ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἄμασις οὐ κακὸν ἐποίεε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια πρήσσων σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἔβλαπτον, ὕτω δὴ παραδιδοῖ Ἄμασις τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηνάης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, εἰσιόντι ἀριστερῆς χειρός.

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparatiue pro Minime omnium.* 3 Κοτύλης, *ab aliis Cyathi: ab aliis notationem vocabuli sequentibus Hausius vel Haustra.* 4 Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste obseruauit: *vel*, honesta obseruantia prosequutus est: tandem autem incusant. *Vel, antea quidem in regia nutriebatur: & eum Am. honeste obseruabat: at postquam incusarunt Ægyptij, &c.* 6 Palatium

ἔθαψαν δὲ Σαΐτας πάντας τοὺς ἐκ τούτου τοῦ νομοῦ τυράννους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ ὁ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐὸν ἐξαίρετον μὲν ὅτι τοῦ μεγάρου ἐστὶ τοῦ Ἀθηναίου καὶ τοῦ ἐγγὺς τούτου μακρότερον. Ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ κεκόσμηται κολοσσοί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μιμεομένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δικαίως θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. Εἰσὶ δὲ καὶ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὁσίον ποιεύμενον ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα, ἐν Σάι, ἐν τῷ ἱρῷ ὄπισθε τοῦ Ἀθηναίης, ὅππισθε τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ Ἀθηναίης ἐγγύθεν τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐγγὺς λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη δὴ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδόσι μοι ὅτι πλέον ὡς ἔχασα αὐτέων ἔχει, βύσομα κείσθω. καὶ τὴν Δήμητρος τελετὴν πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι βύσομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δέ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξεπώλεσε ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολιφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ὑπ' ἐξανασάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπριέω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τοῦ δὲ ἰοῦ πόλεος, ἧς οὔνομα ⓐ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνεον τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἀτε δὴ δημότεω ἐόντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐλοῖ ὁ Ἄμασις οὐκ ἀγνωμοσύνῃ πρὸς πάντα ἄγεται. ἦν οἱ καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτῷ τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἑκάστοτε ἀνεπιμπλέατο. τοῦτον κατ' ὧν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον. ⓐ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τοῦ ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοῦτον Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τοῦ ποδανιπτῆρος πεφρηκέναι. εἰ γὰρ πρότερον

Nam Saitani [1] cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentū [2] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiusque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculū gemini postes stant, in quibus vrna est. Sūt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus; & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoeides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus eiecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non eiecti sunt, sed relicti) conseruatus. ¶ Aprie sublato, regnauit AMASIS [3] tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec vllius sane momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non [4] asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero peluis aurea, in qua tam ipse quam omnes conuiuæ semper pedes ablŭebant: hanc ille confregit, ex eaque [5] dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii euomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum, etsi enim antehac

CLXX CLXXI CLXXII CLXXIII CLXXIV CLXXV

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem abest à palatio quam illud Apriæ eiusq; progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoq;, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, prouincia.* 4 *Non legit* ἀγναμοσύνῃ (*vt in vulg. edit.*) *sed* ἀγνωμοσύνῃ, *vt in vet. cod.* 5 Numinis statuam.

fuisset

fuisset plebeius,impræsentiarum tamen esse ipsorum regem , eoque iubere vt sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios,ita vt æquum censerent ei seruire.

LXXIII Idem hoc vsus est in rebus agendis instituto: ab aurora vsquedum refertum esset forum , accurate negocia oblata agebat:deinde potabat , & inter compotores iocabatur , morionem agens ac scurram.Quibus rebus offensi amici,talibus eum verbis [1] castigabant , Rex, dicentes, non è dignitate tua degis,qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes [2] augusto in solio sedens , auguste interdiu res administrare.ita & Ægyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate.His ille respondit , [3] arcus ab iis quorum sunt, quùm est opus,intendi:eos,si semper intenti sint , ruptum iri,nec posse eis illos, quum indigeant , vti : ita & hominis institutum esse : si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit,fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens , vtrique rei tempus impertio.

LXXIV Hæc Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis,quum priuatus foret,fuisse potandi iocandique cum dicacitate studiosus,& vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent , solitum circumeundo furari: & quum reposceretur ab iis qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam , ac negaret , adduci solitum ad oraculũ quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum , frequenter absolutum.Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant , horum templa neque curæ habuit , neque vlla re ad ornamentum donauit,neque adiens sacrificauit,tanquam nihil mererentur,quod redderent falsa responsa:qui autem eum [4] pronunciauerant furem, hos tanquam vere deos,nec mendacia reddentes oraLXXV cula,maxime coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit,opus admirandum, & longe superans cetera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiam ingentes colossos , & immanes androsphingas ibidem posuit.

ἦεν δημότης , ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἰ) αὐτέων ἀ. βασιλεύς· καὶ ἡμᾶς τε καὶ ἑωυτὸν ἐχρῆν μετεξετέρους ποιέεσθαι ἑωυτῷ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους , ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. Ἐχρῆτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὀρθρινὸν, μέχρι οὗ τὴν πλησιοῦσαν ἀγορὴν, πρόθυμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὴ τοῦτο οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτὸν προέηκας, ἐς τοιαύτην φαῦλον προαγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ ἡωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ὀπιζεσθαι ὡς ἐπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχόνται, καὶ ἀμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε αὐτούς, Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν. ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἐτοίμη εἴη αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤτοι μανείς, ἢ ὄγε ἀποπληκτος γλυόμενος. τὰ ἐγὼ ὁπιζάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν τοῖς φίλοις ἀμείψατο. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅκως δὲ μιν ὑπολείποι πίνοντά τε καὶ ὑπαθέοντα τὰ ὑπιτήδεια, κλέπτεσκε αὐτῶν. οἱ δὲ ἀπιγμένοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ὅπι μαντήιον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ἐπὶ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ἐπέφευγε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φανέα εἶναι), τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ὑποσκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔφυε· ὡς οὐδενὸς ἐόντας ἀξίους, ψευδεά τε μαντήια κεκτημένους· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φανέα εἶναι), τούτων δὴ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. Καὶ τῦφος μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωϋμάσια ὅσα ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστί, καὶ οἵων τεών· τῦφος δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας προμήκεας ἀνέθηκε.

1 Admonebant,Non teipsum recte regis,ô rex,qui *&c.* 2 Augustus augusto in solio sedens per totum diem res administr.
3 Qui arcum possident,quum illo opus habent,intendunt:postquam autem vsi sunt,remittunt. Nam si perpetuo intentus esset,frangeretur,vt,quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis condicionem esse: si assidue seria tractate, nec vll. 4 *Ad verbum*,Constrinxerant.*id est*,*Comiserant*.

λίθους τε ἄλλους ἐς Βουσιρίδα ἀγαγόντα τοὺς μεγάθεος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τούτεων τοὺς μὲν ἐκ τῶν πρὸς Μέμφιν ἐσόδεων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ μεγάθεα μὲν ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάιος. τὸν δὲ οὐκ ἧκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἔστι δὲ οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε δὲ ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τὸν ἐκόμιζε μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διχίλιοι δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οἵδε ἅπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τοῦ δὲ τέγεος τούτου τὸ μὲν μῆκος ἔξωθέν ἐστι, εἰ τις τεχνᾶται εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. τούτων δὲ τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ τέγεος τοῦ μονολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγμέων· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὐτοῦ τοῦ ἱροῦ κέεται πρὸ τοῦ ἐσόδου. ἔσω γὰρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ οὐ δι' εἰνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτοῦ ἐλκομένου τοῦ τέγεος, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου συγγενόντος πολλοῦ, καταχθόνιον τοῦ ἔργου· τοῦτο δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμισθὲν ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἀνδρὸς διεφθαρμένου ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ λίθου μοχλεύοντος, ἐκ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἑλλογίμοισι ἔργα τὰ μεγάθεος ἀξιοθήητα. ἐν δὲ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά ἐστι πήχεες. ὑπὸ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τοῦ αὐτοῦ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἕκαστος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοιοῦτος καὶ ἐν Σάι, κείμενος κατὰ τὠυτὸ σχῆμα τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθήητον πάγυ. Ἐπὶ τούτου Ἄμασιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἦν τότε τὰς ἁπάσας τότε δισμυριάδας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἔτεος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὁκόθεν βιῶται· μὴ δὲ ποιοῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίῳ ζόλῳ, ἀθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τῷ οὐκ ἐξωνέες ἐς ἀεὶ χρεώνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ.

Alia quoque saxa prægrandia in apparatum comportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Memphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minime sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo asserendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autem domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum autem [1] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. nam ob id aiunt in templum non fuisse pertractam, quod quum suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [2] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cum alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis quinque & septuaginta pedum. Superque idem pauimentum gemini colossi stant [3] ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [4] Amasis quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides Ægyptii omnes demonstrarent vnde viuerent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret sese legitime viuere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod sit castissima, assidue vsurpant.

CLXXV

CLXXVI

CLXXVII

101

1 Duodeuiginti cubitorum, & digitorum xx est longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, subl. 2 Hoc in religionem vertens Amas. 3 Ex eodem lapide, 4 Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demonstrare vnum quemque apud præsidem cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſis sumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege sane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amasis

CLXXVIII Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tum iis qui in Ægyptũ concederent, dedit facultatem Naucratin vrbẽ incolendi. Qui vero eorũ nollent illic habitare, sed nauigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Et maximum quidem eorum fanum atq; [1] celeberrimum vocatur Græcum: ciuitates autem quæ cõmuniter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Ceteræ ciuitates quæ consortes huius rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, Æginetæ quidẽ, Iouis: Samii autem, Iunonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitum, datoque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrando Delta, donec peruenîret Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) trecentis talentis construendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita vt illinc vxorem etiam putaret sibi esse ducendam, siue feminæ Græcæ amore captus, siue alias ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis, Tu vero, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamẽto vales effugere

CLXXIX

CLXXX

CLXXXI

Φιλέλλην δὲ ἦν ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἐς Ἕλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτὸ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τῶν μνημόνιον μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατόν ἐστι καὶ ἑλληνικώτατον, καλεόμενον δὲ Ἑλλήνιον, τῆσδε πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοιναί, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνασσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυλήνη Πανιώνων μούνη. τουτέων μὲν ὅδε ὁ τέμενος τῶν. καὶ τοσούτων τῶν ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μετεποιεῦνται, οὐδὲν σφι μετεὸν μετεποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἑωυτοῖσι ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στόμα τῶν Νείλου ἀπίκοιτο, ἐλθὼν ὀμόσαι, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν· ὀμόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βαρίοισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νηὸν τεσσεράκοντα ταλάντων ἐξεργάσασθαι (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόματος κατεκάη) τοῖς Δελφοῖσι δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τῶν μισθώματος προσχεῖν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον δὴ Αἰγύπτου ἐωυτοὺς ἐποίησαν. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια ταλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, ἑπτακόσια μνέας. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἄλλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην ἐποιήσατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτε ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι μὲν οὐκ οἷός τε ἦν πρὸς αὐτήν. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε καλεόμενος, Ὦ γύναι, κατά με ἐφαρμάξας, καὶ ἔστι σοὶ μηχανὴ

1 Maxime frequentatum. *Vel, Quo maxime vtuntur.*

μη σὺκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ μὲν
Λαδίκη, ἐπεί τε ἀφνθμμόη σὺδὲν ἐλμέν ωρηυ-
τερος Ἄμασις, εὔχεται ἐν τῳ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ,
ἐὼν οἱ ἐτὸ ἐκείνῳ τὴν νύκτα μιχθῆναι ὁ Ἄμασις, (τὸ-
το γὰρ ἦν κακοῦ εἶδος μῆχος) ἄγαλμα ἀποπεμ-
ψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὸ εὔχεσθαι αὐτίκα ἐμίχθη
ὁ Ἄμασις. καὶ ὃς ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις
ωρὸς αὐτὴν, ἐμίσγετο· ἐκ καρτὰ μιν ἔστερξε μετὰ τῶν.
ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὸ εὔχος τῇ θεῷ. ποιησαμένη
γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς
ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τὸ Κυρηναίων ἄστε-
ος. Ταύτῃ τὴ Λαδίκῃ, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης
Αἰγύπτου, ἐξεύρετο αὐτὴ ὅτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσι-
νέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄ-
μασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τῶν μὲν, ἐς Κυρήνην
ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, ἐκ εἰκόνα ἑωυτῦ, γρα-
φῇ εἰκασμένην· τῶν δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο
τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον·
τῶν δὲ ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτῦ διφασίας
ξυλίνας, αἳ ἐν τῳ νηῷ τῳ μεγάλῳ ἱδρυαν ἔτι ἐκ ὄπι-
σθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον
ἀνέθηκε χὰ ξεινίην τὴν ἑωυτῦ τε καὶ Πολυκράτεος
τῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν ὀυδεμιῆς εἵνε-
κεν· ὅτι δὲ ὁ ἱρὸν ὁ ἐν Λίνδῳ ὃ τῆς Ἀθηναίης λέ-
γεται τὰς τῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι ωερ-
ρύσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τὸς Αἰγύπτου παῖδας.
Ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. Εἶλε δὲ Κύπρον
ωρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπ-
αγωγήν.

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cãbyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona CLXXXII
quæ misit in Græciam: Cyrenas quidẽ, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura[1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Mineruæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignũ: Samum vero, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meam vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ,[2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

1 Ad viuum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER tertius, qui inscribitur THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSVS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum mouit obhanc causſam: Missō in Ægyptum [1] legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cuiusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, instituit suadere Cambysi vt ab Amasi filiã peteret: vt ille aut mærore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur inuisus. [2] Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam grauabatur horrebatque. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia nomine [3] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum reuera sim Apriæ filia, quem ille dominum suum cum Ægyptiis rebellans interemit. [4] Hic sermo extitit causſa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum induceret aduersus Ægyptum.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἀγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἰτέε Ἄμασιν θυγατέρα. αἰτέε δὲ ὧδε βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἐφρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔδοσαν ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας τῷδε Ἄμασιν αἰτέε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὑπιεμένομενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δι' ὀδύνης ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμῃ τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοὺς, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, δεδεγμένος ἐπὶ κακῷ ἀπ' ἐμεῦ Ἄμασιος οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δίδοι, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπρίεω τοῦ ἐκγόνου ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστάς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ ὃ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγίνομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον.

1 Caduceatore. *Sic alibi* κήρυκα recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amasis, quum Pers. potentiam grauaretur atque exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta. 4 Hic sermo & hæc causſa *vel occasio* interueniens Camb. Cyri fil. veh. stomachatum aduersus Ægyptum impulit.

οὕτω μὲν νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειοῦνται Καμβύσεα· φάμενοι μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἰπεῖν πέμψαντα τὸν Ἄμασιν ὀπτὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς (εἰσὶ γὰρ ἱκανοὶ καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέασθαι, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖθις δέ, ὅτι Καμβύσης τ' Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ πρηγματεύσαντο λόγον, πρεσποιεύμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις πρώτη τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν Καμβύσεω παρεστεῶσαν τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐπῃνέσατο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερηυμάζουσα· ἡ δὲ Καμβύσεω, οὖσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·

103 » Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος
» ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτησάμενον,
» ἐν τιμῇ ἄγεται. τὴν μὲν δὴ ἀχθομένην, τῇ Νιτήτι εἰ-
» πεῖν ταῦτα. τῶν δὲ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰ-
» πεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γενω-
» μαι ἀνήρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω ποιήσω· τὰ δὲ
» κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δεκαέκου
γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θαύματι γενέσθαι·
τὸν δὲ, μνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρωθῆ, καὶ ἔλαβε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατηίην. Συνεπείκε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν στρατηίην ταύτην. ἦν τῶν ὑπηκόων Ἄμασις ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δὲ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἄμάσι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ὑπηκόοισι λόγου οὐ μικροῦ, ὑπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπουδὴν ποιεύμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τὸν δυνούχων πιστότατον ἀποστείλας τριήρει κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δέ, οὐκ ἀπήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν ὑπερέβαλε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, ἥκοντί τε ἐς Μέμφιν, ἐποιήσαντο Ἕλληνες τοῦτο τὸ πρότερον οὐδαμοῖσι ἐπιστρατευσαμένοισι.

Atque ita quidem memorant Persæ. Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii; profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: [1] apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii [2] rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Ceterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quandam Persidem ad vxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quę Cyri esset vxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subiecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinuisset, huius rei memorem Ægypto bellum intulisse. Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succensens, nauigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, [3] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem aduersus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant vt inuertant. 3 Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

& quo

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet transitum.

v Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice [1] vsque ad montes Cadytis, quæ est vrbs eorũ Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti non minore (vt mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsq; ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps iam Ægyptus est. Hoc tamen inter capedinis quod est inter vrbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar

vi trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum nauigant, notũ habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis [2] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [3] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti prouinciarum necesse habent ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hęc arida Sy-

vii riæ loca. [4] ita hydriæ superuenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur. Atq; hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ vbi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quam celerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei cõsilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obtinuit, data ac-

viii ceptaque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque, stans acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusq; vestimento,

καὶ ἀπορέοντι τὠι ἐλάσιν ὅκως τὠι αὐυδρον διεκπερᾶ, ἐπελθὼν φράζει μὺ καὶ τἄλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐξηγέεται δὲ καὶ τὠι ἐλάσιν, ὧδε παραγγέων· πέμψαντα πρὸς Ⓦ Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὠι διέξοδον Ⓐ ἀσφαλέα σφι σχεῖν. Μοιρὴ ὴ ταύτη θύρη φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον· ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῶν Παλαιστινέων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Γαζηνοῦ πόλιος ἐστὶ τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Γαζηνοῦ, αὖλις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ ὁ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος Ⓦ Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. Ὁ δὴ μεταξὺ Γαζηνοῦ πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, αὐυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυλιζομένων ἐνενώκασι, τοῦτο ἐρρήθη φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ δὴ καὶ ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἔνι κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. κοῦ δῆτα (εἴποις ἄν) ταῦτα ἀναιρημένα; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ Ⓦ μὺ δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα Ⓦ κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ αὐυδρα τῆς Συρίης χωρίζειν, πλήσαντας ὕδατος. ὕτω ὁ ὑπὸ Φοινίκεων κέραμος, ὁ ξεσταρέομενος ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν παλαιῶν, χωρίζεται Συρίῃ. Οὕτω μὺ νυν Πέρσαι εἰσὶ Ⓐ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευασάμενοι ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τότε ἑρπετὰ, ἕλξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ ἐκ ἐόντος ἐν ὕδατος ἐπιμοίου, Καμβύσης συνθέμενος τῷ Ἁλικαρνασσέος ξείνου, πέμψας τοῦτον Ⓦ Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τὴν ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δοὺς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως σφίσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος αἰὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέι ὃ ἔσω τῶν χειρῶν τοῦτον δακτύλοις τοῦ μεγάλοις ὀπταμνει τῶν τοιβομένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ ἑκατέρου κεκρύλιον,

1 Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena, sic & in sequentibus. Vel potius, Amphoræ vini plena, vt sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ inueh untur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ij sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparârunt, contracta, vt modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intellige autem* Vltra veteres, *pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

ἀλείφῃ παῖ ἁμάλλῃ ἐν μέσῳ κειμένοις λίθοις ἑπτά.
104 τῶν ὃ ποιέων, ἐπικαλέῃ τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλέσαντες δὲ τούτων ταῦτα, ὁ τῆς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, παρεγγυᾷ ξεῖνον, ἢ καὶ ἄστυ, ὦ πρὸς ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐλοὶ τῆς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι· καὶ τὴν τειχέων τὴν κορυφὴν κείρεσθαι φασί, κατάπερ αὐτὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κύκλα τὰ περὶ κεφαλῆς, ξυρεόντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ μιν Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσαντο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπισάξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τὰς καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ἐνταῦθα ἵστατο μένων Καμβύσεω στρατόν. ἔστι μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἰρῆσθαι. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπείγε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρης· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ λέγεται βασιλεὺς τῶν Ἀραβίων, ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μήκεϊ ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξαθαι, ἵνα δεκαημέρους τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δὲ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς τρεῖα χωρία. Ἐν ᾧ τῷ Πηλουσιῴῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ἐπεξιόντων Καμβύσεα. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα, ἀπέθανεν.
γρ. ἐστὶν οἱ μέγα ἀνάρ ἐν τοῖσι· τὸν δὲ ἐν ἀνάρσιον τρῆγμα σιωνείσθη. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθείς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὑπὸ Ψαμμήνιτον δὲ τὸν Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τοσοῦτο ἐμοῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τε ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦτο γε πρήσσων· ἀλλὰ καὶ τότε ὕθησαν αἱ Θῆβαι ψιχάσι.
Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπείτε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνταῦτα ἐπίκουροι τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φανῇ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocans Dionysum & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, seruare iustum censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. [1] Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisq; crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, vt ad loca arida per illum aquam produceret: inq; ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquę ductus in totidē partes aquam deduxisse. ¶ Ceterum apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus nō viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsq; ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [2] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerūt, subsecere, vicini Ægyptiis, tanquam iam [3] congressuri. Ibi Ægyptiorū auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi,

1 Eodemque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt. tamen, &c. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis 3 Legit συμβαλέοντες, vt & vet. nostri cod. habent.

hoc rei

hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in castra perduxerunt, atq; in conspectum patris, positoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prœlio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum Ægyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis: Ægyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [1] elidas. Cuius rei caussam hanc illi reddebant, (facile mihi persuadentes) quod Ægyptii statim à pueris radere capita incipiũt, & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem caussa est non calueſcendi. Nam ex omnibus hominibus pauciſſimos quis Ægyptios caluos videat. His igitur hoc caussę est cur robusta capita gestent. At Persis cur fragilia sint capita, id in caussa est quod à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarasque. [2] Hæc ego huiusscemodi ossa vidi. Vidi item alia
III istis similia in Papremi, eorum qui vna cum Achęmene filio Darii ab Inaro Libie sunt cæsi. Ægyptii quoq; postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Memphin, misit Cambyses aduerso flumine nauim Mitylenæam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionem hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequẽtes ex vrbe effusi, nauim corrumpunt, virosq; frustatim dilaniatos in oppidum afferũt. Et Ægyptii quidem [3] post hæc obsessi aliquamdiu restiterunt. Libyes vero id animaduertentes, eadem sibi quæ Ægypto contigissent veriti, sese citra pugnã dediderunt, tributumq; inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoq; ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis succensens, vt opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas

μηχανῶνται τοιόνδε· ἦσαν ἐκ Φάνης παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγχινέοντες καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα, διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνον τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, ὅτω δὴ συνέβαλον μάχης ὁμόμορος καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θώυμα δὲ μέγα εἶδον τῶνδε· ὁμόμορος τῶνδε τῶν ὀπισθίων. τῶν μὲν γὰρ ὀστέων διακεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων κέεται τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δέ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσὶ ἀθενέες οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δὴ ἰσχυραί, ὥς μοι λίθῳ παίσας διαῤῥήξεις. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' οὐ πετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐλίκια ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρῶσι τὰς κεφαλάς, καὶ φανερὸν τὸ ὀστέον. τοῦτο δὲ καὶ τὸ μὴ φαλακρὸν αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων δὲ αὖ οἱ ἐλαχίστοις ἴδοις φαλακροὶ πάντων αὐθέφτων. τοῦτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιὴν διὰ φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλοισι διαφορεόντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τὰ ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγοντα ἀνδρα Πέρσην ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δέ, ἐπεί τε τὰ νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, πλοῖά τε τὰ νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεωργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκούμενοι, χρόνῳ παρέσχηκαν. οἱ δὲ περιοικέοντες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡσαύτως δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπιχθόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

φιλοφρόνως.

1 Perfringas. 2 Et hæc quidem ita se habent. 3 Obsessi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem, &c.

δεκατεύθυνος, αὐλοχόην διέπειρε τῇ φορμῇ.
Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε ὁ τεῖχος
ὁ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καλέσας ἐς ὁ πρόσθεν
ἐπὶ λύμῃ Ⓜ βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἓξ, τόδε καλέσας σφι
ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς,
ποιέων τάδε. θείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλητῇ, ἀπέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἐρχομένην ὑδρήιον·
συνέπεμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ
παρθένοι τοὺς πατέρας, Ⓐ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, προεἰδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὸν γῦρον· παρελθουσέων δὲ τῶν ἀδελφεῶν, δεύτερα Ⓐ Ⓝ παῖδα ἀπέπεμπε μετὰ ἀστῶν Αἰγυπτίων δισχιλίων τῶν αὐτῶν ἡλικίῃ ἐόντων. τοὺς δὲ αὐχένας κάλῳ δεδεμένους ἦγεν, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο ἵνα ποινὴν ἔσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀποληφθεῖσι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν Ⓐ βασιλήιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀπαπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιούσας, καὶ μαθὼν Ⓝ παῖδα ἀγομένην ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν σὺν αὐτῷ κατημένων αὐτὸν κλαιόντων, τοῦτο ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τοῦ πατρός, τῇ θυγατρί. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνέβη ὥστε τῶν συμποτέων Ⓐ ἄνδρα ἀπηλικιέστερον ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἐγγύτατά τε οἰκέειν, καὶ μὴ ὄντα πτωχὸν, καὶ προσαιτέοντα τὸν στρατὸν παρεόντα, Ψαμμήνιτόν τε Ⓜ Ἀμάσιος, καὶ οὓς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὸν κεφαλόν· ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἳ τὸν ποιούμενον ἀπ' ἐκείνου ἐς ἑκάστην ἔξοδον, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας ὁ Καμβύσης τὸ ποιούμενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρετο αὐτὸν, λέγων τάδε,
"Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ δι' ὅ-
"τι δὴ τὸν μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ
"Ⓜ παῖδα ἐπὶ θάνατον ἰοῦσαν, οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀνέκλαυσας, Ⓜ δὲ πτωχὸν, (τόδε γὰρ
"σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτί-
"μησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβε-
"ται τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἰὼν μέζω κα-
"κὰ οὐκ ἦν ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος,

sua manu prehensas, dispersit in milites.
¶ Decimo autē die quàm muros Mem- XLIII
phis cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat[1] annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit vt eius animum experiretur: Filiam illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cū ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum ciulatu ploratuque, ceteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, vicissim vociferati sunt atque fleuerunt: Psammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium eius cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii iudices, pro singulis suorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Psammenitus prætereuntes intuens, & filium animaduertens duci ad mortē, aliis Ægyptiis qui circumsedebant complorantibus, *ac indigne ferentibus*, ipse idem quod erga filiam fecit. His quoq; prætergressis, accidit vt quidam[2] compotorum eius natu grandior, pristinis bonis delapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Psammenitum alioslque Ægyptios in suburbanis considentes. Quem vt conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cædebat. Aderant autem ei tres obseruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambysi renunciarent. 3 Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuncio Psammenitum percontatus est, inquiens, Psammenite, herus te Cambyses interrogat quamobrem tu, qui visa filia indigne affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, neque eiulasti neque fleuisti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) nō propinquum. Et Cambyses quidē ita interrogauit: Psammenitus autē his verbis respondit, Fili "Cyri, domestica mala erant maiora quā vt possem ea deflere: at lamētatio amici

1 Menses. *nam μῆνας & vulg. edit. & in mss. cod legitur.* 2 Conuictorum. 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiã recidit, in extremo limine senectutis. [1] Hæc vbi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Crœsusq; dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti adtdicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatũ ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset Ægyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [2] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum iste decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [3] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, nam cadauer vrpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquam sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: apud Ægyptios autem, quia persuasum habent ignem

ἄξιον ἐὼν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀδαιμόνων ἐκπεσών, ἐς τελευτὴν ἀπίκετο, ὅτι γήραος ἐδέω. καὶ ταῦτα ὡς ἀπονειδισθέντα ὑπὸ τούτου, 106
οὐ δοκέειν. [1] Εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἐπετύγχανε γὰρ καὶ ἐὼν ἐπὶ θριήνου Καμβύσῃ ὑπ' Αἰγυπτίοις) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτον μή· καὶ αὐτίκα κελεύειν τούτων τε [1] παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προμαχείου ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα οὐκ [1] μελιόντες, οὐκ ἐπιτελέοντα, ἀλλὰ προθύτερον κατακοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμενίτην ἀναστήσαντες, ἦγον πρὸς Καμβύσεα· ἔνθα τὸ λοιπὸν διῆιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. Εἰ δὲ καὶ ἦπτε ἤθελε μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὅτι ζωπυρεῖν αὐτῆς. ἐπεὶ πολλῷ ἐώθασι Πέρσαι τοὺς βασιλέων τοὺς παῖδας τιμᾶν, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδόσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο νομίσασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παῖδι Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ παππέος ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳτε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὸν πλέον ἐργάσαντο. νεῳ δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμενίτης, ἔλαβε [2] μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίοις ἦλω· ἐπεί τε δὲ ἐπαίσθη ἐλθὼν ἐπὶ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάιν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τοῦτον τὸν Ἀμάσιος οἶκον, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς [2] Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ὑπετελέετο, μάστιγοῦν [2] νέκυν ἐκέλευε, καὶ τίλλειν τὰς τρίχας ἀποκλέειν, καὶ κεντέειν, καὶ τἄλλα πάντα λυμαίνεσθαι· ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμνον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε πεπαισχυσμένος, αἰτειχέτε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος ὀρθὰ οὐ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι) τὸ πῦρ τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκρούς, ὀδαμῶς ἐν νόμῳ τοιούτεσι ἐόντι, Πέρσῃσι μὲν δὴ ὅσῳπερ εἴρηται), θεῷ δ' δίκαιον εἶναι) λέγουσι νέμειν νεκρὸν οὐδενός· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab isto renunciata essent, visus est Psammenitus recte respondisse, feruntque Ægyptii, Crœsum) nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamuis nulli Persas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c. 3 *Vel, Omnibus denique modis vexari.*

θηείου εἶ ἐμψυχον· πρῶτα ὦν ἀνὸ κατεσθίειν τὰ ὡσαύτως ἀναλοῦν· πλησθέν ὦν ἀνὸ τῆς βορῆς, σεσαπο-
θνήσκειν τὸ κατεσθιόμενον. οὐκων θηείοισι νόμος οὐδαμῶς σφι ἐστὶ νέκυν διδόναι. καὶ διὰ ταῦτα
ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ βυλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ τοῖσι νομιζόμενα ἐπετέλεσε
ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μὲν Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἐὼν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλος τις τῶν
Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἄμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμάσι λυμήνεσθαι. 10
λέγουσι γὰρ ὡς τυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὕτω
δὴ ἀκεόμενος τὰ ὑπιφερόμενα, ἐν μὲν Αἴδεω τὸν ἐν μασιγωθέντα, ἀποθανόντα ἐθάψε ἐντὸς
θύρησι αὐτοῦ τῆς ἑωυτοῦ οἰκίης, ἑωυτὸν δὲ ἐπετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκίης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ
μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἄμάσιος ἐπολαὶ αὗται, αἱ δὲ ἐκ ταφέων τε καὶ ἐν Αἴδεω ἔχουσαι, ὅμοιοι δοκέουσι ἀρ-
χὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασί- 20
ας στρατηίας, ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἄμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους
ἐν Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δὲ ἐδόξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους ναυτικὸν στρατὸν
ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἄμμωνίους, τὸ πεζὸν ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, καλέσαντας πρῶτον, ὁμήρους τε τοῦ ἐν τούτοισι τοῖσι Ἄθω λεγομένῳ εἶ-
ναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέρον-
107 τας τοῖσι βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡ- 30
λίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστὶ ἐν τοῖσι προαστείοις, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν παντοίων τῶν τετρα-
πόδων· ἐς τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστοις ἐόντας τῆς ἀστυ, τοῖς δὲ ἡμέρας δάπτεσθαι προβάλλοντα τοῖσι βουλομένοισι. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴ ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαν-
τίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τοῖσι Καρχηδόνα πλέειν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατεύσαντας. Φοινίκων δὲ μὴ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλο-

anim atam beluam esse, & omnia quæ nascuntur deuorate,& postquam deuorando fuerit expleta,vna cum ipsa re deuorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vbi ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui istæ passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum [1] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alteriùs hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECVNXVII
DVM hæc Cambyses constituit [2] trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginenses, aduersus Ammonios, aduersus Æthiopes macrobios, *id est, longæuos*, qui Africam ad Australe mare incolũt. & aduersus quidem Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autẽ mẽsa talis esse me- XVIII
moratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedũ assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eamque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem vbi statuit explorato- XIX
res dimittere, continuo ab vrbe Elephãtina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. 3 Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sancte si aduersus liberos suos militarent. nam ceteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginenses quomi-

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex. 3 Et interim dum istos accerseret, nauales cop.

nus in

nus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus Ægyptum in militia erant, sese & ipsi dedidexrant. Porro Cambyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes misit, iussis cũ ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac vnguenti alabastrum, cadumque vini [1] Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à ceterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi xxi venerunt, offerentesque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipse vsu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum venisse, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit quod magni faciat hospitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium venistis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret; non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines à quibus nihil lacessitus est in seruitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium [2] dat, quando Persæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduersus macrobios Æthiopes cum maioribus copiis moueat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt [3] filiis Æthiopum vt præter suam velint aliam xxii comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deq; tinctura dixissent, Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt vestimenta. Secundo loco de auro scisscitatus, de tortili monili atque armillis,

δουλοσυνίῃ διέφυγεν θεὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίῃ οὐκ ἐδικαίου ἐπιφέρειν Φοίνιξι, ὅσοι σφέας τε αὐτοὺς ἐκ δεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ναυτικὸς ἐκ Φοινίκων ἦρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐς στρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τὰ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν· καὶ δῶρα φέροντας, πορφυρέου τε εἶμα, καὶ χρυσεον στρεπτὸν ποικιλοεργέα, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιληίου τοιῶδε· ὃν αἱρέωνται τῶν ἀστῶν κείνωσι μεγίστου τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὸν ἰσχυρὸν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὧν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλείῳ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι δίδοῖ, τοῖσι αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθιοψ, μαθὼν ὅτι κατόπτας ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τῷ σημῷ πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπτας τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ὅστις δίκαιος. εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ· οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας. νεῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπειδὴ οὕτω εὐπετέως ἕλκουσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσούτῳ, τότε ἐπ' Αἰθιοπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εὐδένας ἄγειν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἐκτείνας τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἤρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὁκόως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τε πορφύρης καὶ βαφῆς, δολερούς μιν φῶτας ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, ἰδὼν χρυσὸν πρῶτα τρεπτὸν ἐόντα ποικιλοεργέα, καὶ τὰ ψέλλια,

1 Palmei. 2 Quum Persæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis sua pramodum magnis instructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id est*, Æthiopibus.

ἐξ. αὐτῶν, ἐξηγεομένων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἶσι ῥωμαλεώτερα τούτεων πέδαι. τρίτον δὲ, πρώτα τὸ μύρον. ἐπόντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ τὸ ἀλείφιος, καὶ αὖτις λόγον ποιεῖτο τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτὸ τὸν ποίησιν, ἡσθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέοιτο ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. ἀπὸ δὲ, σιτέεσθαι μὲν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τὴν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοισι. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφυρον. φαίνεσθαι δὲ ἐπειρωτῶν τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τὸν δὲ ἐξηγέεσθαι τὰ περὶ τοῦ οἴνου. ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τὴν ζόην καὶ δίαιτάν τινα ποιεῖται, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δέ τινας καὶ τούτων. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθά, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιεύμενον τὸν κατασκόπων τοῦτο τὸν ἑτέων, ὅτι κρήνην σφι ἀπήγησαντο, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη· ὀζὴν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀδυνέες δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ κρήνης τούτης ὅτῳ δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὁκόσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα τὰ σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, δι' τοῦτο ἂν εἶεν τούτῳ τῷ πόματι χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένους, ἄγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα πάντας ἐν πέδῃσι χρυσείῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τοῦτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς ἀπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θηρεύσαντες δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τῆ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἐξομοιοῦντες δὲ εἰδοσὲς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ περιστᾶσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν φαφάνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν οὐδεμίην ἀγαθὸν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ

ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisciatus de vnguento, quum illi de confectura vngendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Vbi[1] ad vinum peruenit, eiusque conficiendi rationem audiuit, maiorem in modū delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viueretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu viuendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos: Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidem annis victuros[2] nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab XXIII Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leuiora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existunt, quod ea semper vtuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium ratissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post XXIV hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum siue Ægyptiorum siue aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neq; fœditatis vllius exhibens, sed

1 *Id est, ad sermonem de vino.* 2 *Legit* αἰφνιον, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse*, Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens. in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita *&c. At legendo* αἰφνιον, *perinde fuerit ac si Gallice dicas, s'ils ne destrempoyent leur viande d'vn tel breuuage.*

omnia

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque vrbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus aduersus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatq; Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copiis aduersus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & iumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit vlterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitarunt: at vbi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa aduersus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque peruenit, multis de exercitu amissis. [1] Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduersus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ aduersus Ammonios missæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces sequebantur: [2] ac nisi sunt vsquedum ad vrbem Oasin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *μακάρων νῆσος, id est, beatorum insula.* in hunc locum dicitur peruenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt,

XVI

ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἑωυτὸν μὲν δὴ ἔφασι τὴν πόλιν ἐν τοῖσι οἰκηίοισι Ⓐ μάλιστα τῶν ἐσηκόντων, πάντων ἀπαρχήμενοι, καὶ θυσίας Ⓐ τῶν ἐσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἐς ὧσι τῶν πόλιν. Θενσάμενοι δὲ τὰ πάντα Ⓐ κατίσχοσι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε τὰ ἐπισκοπέοντι οἷσι τε ἦν ἐπιμίξαι τῶν ἀγγέλων, οὔτε λόγον ἐωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουσε τῶν ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτῷ τάξας ἐστομῶσαι, Ⓦ δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπείτε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· τὲ τούτοισι μὲν ἐπέταλλε Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ Ⓦ τὸν λοιπὸν ἀγῶνα στρατὸν, ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὸν στρατιὸν, αὐτίκα πάντα αὐτοῖσι τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθόμενα. εἰ μὲν νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐνουσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω Ⓦ στρατὸν ἐπὶ τῆ ἀρχῆθεν ἁμαρτάδι, ἐὼν ἀνὴρ νῶν ἔχων ἐς τὰ πρήγματα ἐκδέκεσθαι λόγον ποιεύμενος, ἦιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. Ⓐ οἱ στρατιῶται ἕως μὲν εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τοὺς Ἄμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔρδον αὐτέων τινὲς ἐργάζονται. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀνθρωποφαγίην, ἀπεὶς Ⓦ ἔτι Αἰθίοπας τόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἔτι Αἰθίοπας τόλος οὕτω ἐπαύσατο. Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπείτε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Οἴασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχρεωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οἰνωμάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον Ⓦ χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι Ⓦ στρατόν. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν δέ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ Ⓐ τούτων ἀκούσαντες,

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac peruenisse quidem eos vsque ad vrbem Oasin constat, quam incolunt &c.

ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχρησι εἰπεῖν περὶ αὐτέων. ὅτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ αὐτέων Ἀμμωνίων· ὡς ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ὁδὸν σφέας, ἡμέας τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος. ἀρίστου δὲ ὥρη ἀπεμῶσι αὐλῖσι, ὑπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον. φορέοντα δὲ ἄνεμος τῆς ψάμμου καταχώσαι σφέας, ἐόντας ἐπ᾽ ἐκείνῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ὑπεφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐπείτε κακῶς πρήξαντες, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέοιεν, ἐκάλεσε τοὺς ὑπηγέτας τῆς Μέμφιος. ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεε τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλών. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς σφι θεὸς παρείη φανείς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ὑπιφαίνεσθαι· ἐς ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ ταὐτὰ τῶν ἱρέων, ὁ λήσειν ἔφη αὐτὸν ἐλθεῖν ἐπὶ θεὸς ἢν χρεὼν θηριόμορφος εἶναι Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν ἐκέλευε Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἆπις ἔστι ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόχλος ἐκ βοὸς ἧς οὐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τῇ βοῒ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταιγῆναι, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόχλος ἔστι ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ὑπὸ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει· ὑπὸ δὲ τοῦ νώτου, ἀετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ὑπὸ δὲ τῇ γλώσσῃ, κανθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπερμαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἆπιος, παίει μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακὰ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων;

nulli alij habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex vrbe Oasi per arenam iter facerent, iamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant ἔπαφον) apparuit Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quam pulchertima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, [1] ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lętitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interempris, iuf- XXVIII sit sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Si- XI quis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore vt se non lateret. [2] Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [3] *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [4] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Po- XXIX steaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel.* Valde, *aut omnino*, hoc eorum factum improbans, quod in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum *&c.* 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, Toto corpore* 4 In lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus.nos certe ludibrio habuisse nō iuuabit.Hæc loquutus imperauit iis quotū hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderent: ceteros autem Ægyptios vt quemque feriantem adipiscerentur,occiderent. Ita festum solutū est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur,in tēplo iacens extabuit:quem è vulnere extinctum tumultuauere sacerdotes clam
xxx Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (vt Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: [1] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus frattem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, liuore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, [2] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quū eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxi
xxxi sset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quam hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consueuissent; Cambyses vnius sororū amore captus, cupiduque deinde ducendi illam vxorem, [3] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque [4] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γε Αἰγυπτίων ἐστὶ ὁ θεός. ἀταρτοὶ ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ ποιεῦτε. ταῦτα εἰπὰς, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα φρονέουσι; τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων ὃν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα κτείνειν. ὁρτὴ μὲν διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· ἱρέες δὲ ἐδικαμεῶντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ καταχείμενος. καὶ ὃν μὲν, τελευτήσαντα ἐν τῷ τεώματος, ἔθαψαν ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) διὰ τοῦτο τὸ ἄδικημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἠργάσατο ὃν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ὅτι Αἰγύπτιος, ὅτι τόξον μοιῶνος Περσέων ὅσον τε ὀκτὼ δακτύλοις ἐπῆρσε, τὸ πρὸ τοῦ Αἰθιοπος ἐωυκὼς ἱ- ιιο χθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀπιγμένου ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόξε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. φοβεῦμενος ὦν τοῦτο, δείσας περὶ ἑωυτῷ τοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πρ. ἀρχῆς πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς ἦν αἰνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγριον θηρίον ἐλάσαντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προαγαγόντα, καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσεα τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐ- πρ. ἐπιμήνιον πιαπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ εἰώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἐπείτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ εἰώθοτα ἐπενόεε ποιήσειν, ἐίρετο καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴ τις ὅστις κελεύων νόμος βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὗ ἀποθανόντι, ἢν σφι μὴ παρευρεθῇ τι ἄδικον μέχρι τούτων. οὗτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. ἐπιγαμβρεύσας ὦν τὸ Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non iam sunt Ægyptiorum, sed ipsius auctoris. q.d. Dicunt illum Ægyptij hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat, exorsus &c.* 2 Ὅσον δύο δακτύλους, *quod Gallice dicitur, A deux doigts pres. Pro* Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *siue* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, vt & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον. 3 Quum rem nouam facere in animo haberet. 4 Donec moriantur.

ἐωυτῷ ἐκείνῳ αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον τόνδε ἕνα ἔξευρεῖσθαι ὃς κελεύει ἀδελφεῇ σπουδαιέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὰ ἂν βούληται. οὔτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνατε μὴ αὖθις ἀπολωνται τὸν νόμον τοῦτον ἐξελόντες, παρεξεύρεσαν ἄλλον νόμον συμμαχέειν τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. Τουτέων δῆτα τὴν νεωτέρην ἐπισσομένην ἐσ Αἴγυπτον κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δίξος (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τοὺς δεσμούς, ἐπελθεῖν· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθεντα θωμάσαι· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δ' εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τὸν ἀδελφεοῦ ἐπικουρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ ἐπικουρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ταῦτα τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεκατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιεῖλαι· καὶ ἐπειρέσθαι τὸν ἄνδρα, κοτέρα περιτετιλμένη ἡ θρίδαξ, ἡ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖα. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτῃ μὲν δὴ κοτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας. Τὸν δὲ, θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καὶ μιν ἐκτεῶσαι ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ πρὸς τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἴωθε ἀνθρώποις κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ δὴ καὶ τῶν ἐκ παιδὸς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζοισί τινες. οὐκ ὦν εἰκὸς ἦν, τὸ σῶμα νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δὴ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος. τοῦ τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ· ἢ μὴ

Iudices & iuste & ingenue respondentes, negant vllam se inuenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandam tamen inuenire legem, qua liceat regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam inuenerunt adiutricem eius qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses eam quam dixi accepit vxorem, aliquantoque post & alteram. Harum iuniorem quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro superuenisse: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo fiere quod subierit memoria Smerdis, cuius sciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, eiusque decerptis foliis, virum interrogauit vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. Ita Cambyses in præcipuos domesticorum insaniit, siue id propter Apin, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. Atque in alios quoque Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & cuius filius Cambysis vina miscebat:

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel*, *Amicam illam.* 3 *Id est*, *Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem aduersus alios Persas insaniit. *Id est*, *Per insaniam egit.* Fertur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cuius filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipſe non paruus eſt: ad hunc (*inquam*) fertur dixiſſe Cambyſes, Quemnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habent? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cetera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, ſed nimis te [1] vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditum deſipere, nec mentis eſſe compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, nõ veri fuere. Nam ſenatum Petſarum (cui intererat Cræſus) aliquando interrogarat Cambyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris acceſſionem adieciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Cræſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſententia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus,
XXV Cræſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem iratus inquit, Intellige nunc ipſe per te numquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit [2] nihil eſſe quod Perſæ dicunt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas vera loqui, [3] & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percuſſit: atque eum collapſum iuſſit diſcindi, & inſpici ictum. quumque in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus iam noris ita ad deſtinatum emittere ſagittas. [4] Prexaſpes hominem aduertens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe iaculari. Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Perſas, primoribus [5] pares, ob nullius momenti cauſſam ne-
XXXVI cauit, viuos in caput defodiens. ¶ Hæc eum facientem Cræſus Lydus cenſuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: ſed

δὲ αὖτη οὐ σμικρή. Εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρηξάσπες, οἷόν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀνδρα; III
οἷόν τε λόγους τοιούτους ἐμέο ποιεῦνται; Ὁ δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεται, τῇ δὲ φιλονεικίῃ τε φασὶ πλέονως προσκέεσθαι. Ὁ μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. Ὁ δὲ, θυμωθέντα, Τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νεῖν ἄρα με φασὶ οἴνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐκ ἄρα σφέων ὁ πρότερον λόγοι ἦσαν ὑγιέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων ὁ σωφρονέοντων, καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης χοῖός τις δοκέει εἶναι ὁ πρὸς Κῦρον πατέρα τελέσαι Κῦρον. Ὁ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τῷ παρεόντι. πάντα τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτόν, καὶ προσκτᾶσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς Ὃν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μέν νυν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοιόσδε υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο. ἥσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπῄνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς Ὃν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάλα εἰ λέγοισι Πέρσαι δηλέα, εἴτε αὐτὸὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. Εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τόνδε ἑστεῶτος ἐν τοῖσι πρόθυροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· εἰ δὲ ἁμάρτοιμι, φάναι τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ σωφρονέειν. Ταῦτα δὲ εἰπόντα, ἀγαστείναντα τὸ τόξον, βαλέειν Ὃν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδός, ἀναῤῥήζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτασθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα Ὃν "ἰόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδός, γελάσαντα, καὶ εὐθυμέα γενόμενον, Πρήξασπες, ὡς μοι ἔγωγε οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων ἄτης ὀπίσω τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὁρέοντα ἀνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ πρὸς ἑωυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω Ὃν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλέειν. Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο. ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίως τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπὶ ὀδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλών, ζωοὺς ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετήσας τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ χόλῳ ὑπείκων ὑπερπήδα

1 *Non legit* φιλονεικίῃ, *ſed* φιλοινίῃ, *quam lectionem ſequentia comprobare videntur.* 2 Id eſt, Vanum eſt, *vel, friuolum.* 3 Et me non ſapere. 4 At Prexaſpem, quum animaduerteret hominem mente eſſe captum, & ſibi timeret, dixiſſe, Here, ego, &c. 5 *Non legit* ὁμοίους, *ſed* ὁμοίους: *vt & in veter. cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, nullo crimine mortem commeritos. Sic & ſtatim poſt.*

ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν, ἀγαθὸν τε πρήνεα εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτοῦ πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλών, κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέῃς, ὅρα ὅκως μή σοι ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετέλλετο τοιάδε, κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ἐπορεύετο, ἤν τι ἀγαθὸν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ οὕνοιάν τε φαίνων σιωπᾷ βουλεύει. ταῦτα ὁ μὲν ἀμείβετο τοῖσδε, Σύ τε καὶ ἐμοὶ τοιαῦτα συμβουλεύειν, ὃς γε σὸν μὲν τὸν σεωυτοῦ πατρώιον ἐπεξῆλθυσας, τὴν δὲ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ σιωπᾷ βουλευσάμενος, κελεύων ἄνδρα Ἀχαιέα ποταμὸν διαβαίνειν ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς προσταύς, ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ' οὔτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός του ἐδεόμην ὅπως λάβοιμι. ταῦτα δὲ εἰπὼν ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς καταρξόμενος ἀνδρός. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἐξέθορε ἔξω. ὁ δέ, ἐπεί τε τοξεύσας οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι περὶ ποσὶ λαβοῦσι μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ περιπόντες, ὅτι σάφρονες ἦν, κατακρύπτουσι Κροῖσον· ὅπως τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἴ μιν μεταμελήσει τοῦ Καμβύσεω, καὶ ὅτι ζητοίη Κροῖσον, οἱ δὲ, ἀνευρόντες ἀνδρα, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· εἰ δὲ μὴ μεταμελήσει, μηδὲ ποθῆι μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ περιπόντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν σιωπήσεσθαι ἔφη πρεπειν, ἐκείνοις μέντοι τοῦ προποιήσαντας οὐ καταπρήξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τὸ Ἡφαίστου τῷ ἀγάλματι τοῖσι Φοινικηίοισι Παταίκοισι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δὲ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Καβείρων τὸ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ καταπρήσας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidũ esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti caussam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiã atque etiam mandans, mihi præcepit vt te commonefacerem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraturis, aut patri meo consulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquã gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionem. [1] Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [2] Hic vbi nõ habet in quem telum dirigat, mandat ministris vt illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerentur quod illũ seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciant ei hominẽ supersse. Cambyses se quidẽ inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturũ: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat [3] insania. adeoq; vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiã templum Vulcani adiens, multo derisit simulacrum illius cauillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium prioris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sũt enim & hęc illis Vulcani similia,

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat, &c. 2 At hic quum illum configere non posset, vtpote qui se foras proripuisset.
3 Vel, Per insaniam.

à quo se hi homines aiunt esse oriũdos.
XXviij Cum multa igitur apud me documento sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum vero illud, quod alioqui non tentasset templa [1] legesque habere ludibrio. Nam siquis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atque ita moribus comparatum est: recteque mihi videtur [2] Pindarus fecisse vt diceret Morem omnium esse regem. ¶ CÆTERVM dum
XXIX Cambyses in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cũ Amasi rege Ægypti, cum quo hospitium habebat, mittens munera, vicissimque accipiens. Breuique statim tempore res eius adeo processerunt vt per Ioniam ceteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim [3] bellum intulerat, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet [4] centum biremes, mille sagittarios, inuadens omnes sine vllo cuiusquam discrimine: quod diceret se magis gratificari amico si ei quæ abstulisset redderet, quam si [5] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes, nauali prœlio vicit cepitq;, qui omnem fossam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atque res Polycratis tanto per
XL secundas esse nõ latuit Amasin, cui hoc

Τούτου δὲ σφέας παῖδας λέγουσι εἶ). Παντα-
χῇ ὦν μοι δῆλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύ-
σης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε κα-
τα γελᾶν. Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι
ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι
τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τοὺς καλλίστους τοὺς
ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶ). οὔκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλο γε
ἢ μανόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς
δ' οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄν-
θρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
στι καταμαθεῖν, ἐν οἷσι δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐ-
πὶ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρ-
εόντας, εἴρετο ὁκόσου ἂν χρήματα βουλοίατο τοὺς
πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δ' ἐπ'
ὀδόντι ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦ-
τα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ
τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλ-
λήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα,
ὁκόσου χρήματα δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πα-
τέρας κατακαίειν πυρί. οἱ δέ, ἀμβώσαντες μέγα,
εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νενό-
μισται· ἐ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νό-
μον πάντων βασιλέα φήσας εἶ). Καμβύσεω δὲ
ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λα-
κεδαιμόνιοι στρατιήν· ὅτι Σάμον τε ἐχ Πολυκρά-
τεα Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ
μὲν πρῶτα τριχῆ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀ-
δελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνεμε· μετὰ
δέ, τὸν μὲν αὐτέων ἀπεκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συ-
λοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων
δέ, ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέι συν- κ. φιλίῃ κ. Αἰγύπτῳ
εθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα
παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐξήσας τὸν Πο-
λυκράτεος τὰ πρήγματα ἀνέξετο, καὶ ἐπὶ βεβωμένα
μὲν τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου
γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυ-
χέως. ἑξακόσιαι δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκάτον, καὶ χι-
λίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἤγε πάντας, διακεί-
νων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χρηιεῖσθαι μᾶλ-
λον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών.
συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων εἶρηκε, πολλὰ δὲ καὶ ἠπεί-
ρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίοις πεμφθεῖσι βοηθέ-
οντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν
τάφρον τοῦ τείχεος ὀρύσσοντες ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμέ-
νοι ὤρυξαν. Καὶ κως Ἄμασιν εὐτυχέων με-
γάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλ' οἱ τόδε

1 Rituſque 2 Pindarus ceciniſſe, Morem, &c. nam ποιῆσαι de poetis dicitur, vt Lat. canere. 3 Bellum inferre cogitaret,
4 Centum naues quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abſtuliſſet.

ἰῶ ὀπιμελές. πολλῷ δέ τοι πλεῖος ἡ βύτυχίης
γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς
» Σάμον. Ἄμασις Πολυκράτεϊ ὧδε λέ-
» γει. Ἡδύ μοι πυθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεί-
» νον βύπρήσσοντα. ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι βύτυχί-
» αι οὐκ ἀρέσκουσι, ὁ θεῖον ὀπιζόμενος ὡς ἔστι φθο-
» νερόν. κατὰ κῶς βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδω-
113 » μαι, ὁ μέν τι βύτυχέειν τῶν πρηγμάτων, ὁ δ' εὖ πρήσσειν·
» πλέω δὲ εὐτυχέων τῶν πρηγμάτων, ἢ βύτυχέων τὰ πλεῦνα. ὁδένα γὰρ κω
ἡ. βύτυχίειν » λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακὸς ἐτε-
» λεύτησε πρήσσων, βύτυχέων τὰ πλεῦνα. σὺ ὦν
» νῦν ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς βύτυχίας
» τοιάδε· φρονήσας ὅ τι βύρεις ἑὸν τοι πλείστου ἄ-
» ξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν
» ὀδυνήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω, ὅκως μηκέτι ἥξει ἐς
» ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ ἐναλλὰξ ἤδη αἱ βύτυχίαι
ἡ. αὐτὰ- » τοι τῷ πρὸ τοῦδε πάθεσι πρήσσωσι, ζώ-
σι πάθεα » μενος τῷ ἐξ ἐμοῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο. Ταῦτα ἐ-
πιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὡς ἡ
βύπρήσσετο Ἄμασις, ἐζήτεε ἐπ' ᾧ αἰ μάλιστα
τὴν ψυχὴν ἀδηθείη ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων.
διζήμενος δὲ βύρισκε τάδε· ἦν ἡ σφρηγὶς τὴν ἐφο-
ρέε χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἦν δὲ
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν
ταύτην ἡ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πε-
πτηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ
δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ
τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, τὸν ἐμελόμενος τὴν σφρηγῖ-
δα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέ-
λαγος. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος
δὲ ἐς τὰ οἰκία. συμφορῇ ἐχρᾶτο. Πέμπτῃ δέ, ἢ ἐ-
κτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ ταύτων, τάδε ἡ σωλεύεικε γενέσθαι·
ἀνὴρ ἁλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠ-
κ. ἀλ ξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ
ὀπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄ-
ψιν. χωρήσαντος δὲ ἡ ταύτα, ἔλεγε, δίδοις τόνδε ἰχθῦν,
» Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλών, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν
» ἐς ἀγορήν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐ-
» δόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος ἔτ' ὀφθῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέ-
» ρων δίδωμι· ὁ δ', ἡδεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε,
» Καρτα τε εὖ ἐποίησας ἔτ' ἐόντα δίπλεα τῶν τε λό-
» γων ἔτ' τοῦ δώρου· καί σε ὀπὶ δεῖπνον καλέομεν. ὁ
» μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ
οἰκία. ἡ δὲ ἰχθῦν τάμνοντες ἡ φρεάποντες,

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptũ, Amasis Polycrati ita inquit, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnę prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam inuidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum quī mihi curæ sunt [1] res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* ævum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodq; amissum tibi maxime doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquam [2] ad homines veniat. Quod si prospera tua deinceps non variabuntur aduersis, medearetu tibi subinde eo modo quem tibi subieci. Hæc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquã bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atq; hoc tãdem quæritando inuenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hãc vbi abiiciendam statuit, ita abiicere libuit: [3] Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquã ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui vna nauigabant inspectantibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu cucnit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putauit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quũ attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non iudicaui ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaq; affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatũ volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscẽ ministri rescindentes,

1 Res nunc prospere ire, nunc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Post* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus felix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est*, *In hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum nauem.

offendunt

offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod vbi viderunt sumpseruntque, ad Polycratem lætabundi quamcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuisset inuentum, i Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, singula quęque à se gesta retulit in libellum: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in
LIII Ægyptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis quæ à Polycrate venerant, intellexit non posse præstare hominem vt alterum hominẽ fato impendenti eripiat: vtq; Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunã semper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abiecisset. Misso itaq; Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitii soluere. Quod ideo fecit ne in tristem aliquem grauemque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse
LIV contraheret. ¶ Aduersus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agẽtem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculum caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus Ægyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. Et alii quidem negant Samios
LV à Polycrate missos, in Ægyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerent, inter se colloquutos decreuisse ne porro tenderent. Alii vero aiunt peruenisse in Ægyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in insulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sunt qui dicant penes eosdem, ab Ægypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui

βυέσκεται ἐν τῇ νυδυΐ αὐτῷ ἐνεοῦσάν τιν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, τάχα ἔφερον κεχαρηκότες τῷδε Πολυκράτεα. διδόντες δὲ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὁκοῖόν τι ἔη πρὸς αὐτοῦ πρηχθέν. Πολυκράτης δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶ τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν, οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέπεμπε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκεκμήσαντε ἀδυνάτου ἐόντος ἀνθρώπου ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλει, εὑρίσκει. πέμψας δὲ οἰκήρυκα ἐς Σάμον, ἐκάλεσε μιν ἔφη τὸν ξεινίην. τοῦτο δὲ ἐποίεε, ἵνα μὴ σεωυτοῦ ἀνιηρῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἐπιστέοιτο τὴν ψυχήν, ὡς εἰκὸς ξείνου. Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὧν οἱ Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων σφεας τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρῃ Σαμίων Πολυκράτης τῷδε Καμβύσεα Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέετο ἥντινα ὄκως αἰ καὶ παρ' ἑωυτοῦ πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατόν. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτων, ἡσθεὶς ἐπέμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσερήκοντα τριήρεσι· ἐνετείλατο δὲ Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοκῶσί σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ παρεσσωτέρω μηκέτι πλέειν. Οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλακομένους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ αὐτοκάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐκράτησαν· ἐν οὕτω δὴ ἐπολέμεον ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοῦτον ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ὑπικλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἰσχυροὶ ἦσαν Πολυκράτεα κρατῆσαι. οὐδὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῷ

1 Polycrates, quum eum subiisset diuinum quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissent, *Vel, Quicquid sibi post eam rem factam accidisset.* 2 Didicit fieri non posse vt homo hominem à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper,

ὑπίκυρσί τε μιθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τῶν ὑπὸ τῶν καλιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐπαναλῶσαι· τῶν δὴ ὑπ' ἐωυτῶν ἐόντων πολιητέων τά τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺ νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐπίμυξις ἵνα ἅμα τοῖσι δίδωσι οὗτοι τοὺς τοὺς καλιόντας, ὑποστρῶσαι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ὅπι τοὺ ἄρξοντας, ἔλεξαν πολλά, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ ὡς τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, δῆλον μὲν εἶπον οὐδέν, ἄρτον δὲ φέροντες, ἔφασαν ἀπορήσειν. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ ἄρτῳ πρόσεσθαι· βοηθέειν δὲ ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα πρόσκυσάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ὅπι Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, διεργασίας εἵνεκα ὑπεροπτεύοντες ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νησοι ἐβοήθησαν ὅπι Μεσσηνίοις· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ ἵνα μὴ μνησθῶσι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς ἴσασθαι βουλόμενοι τὸ χρηστήριον τῆς ἀπατῆς, τὸ ἦλθε Κροίσῳ, καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ πρῶτα ἐλίσσοντο τὸν πρότερον ἔτεϊ ἡ χρηστήριον, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τοῦτο δὲ εἶνεκα θωύμασαι ἄξιον ἀπεδόνη ἑκάστη τὸ θώρηκος ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανερούς. τοιοῦτος ἕτερος ἐστὶ καὶ τὸν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ὅπι Σάμον ὥστε γνῶσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γνόμενον γνωτὸν πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, τὸ δὴ ἐν χρόνῳ τοῦ χρηστηρίου τῇ ἀπατῇ γενόμενον. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοῦδε Ἀλυάττεα ὅπι εὐνομῇ. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺ παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι λόγον, ἐν οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺ παῖδας ἐδίδαξαν ἱκετὰς ἵζεσθαι Ἀρτέμιδος

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, eum redeuntibus aliis prodidissent, vnacum ipsis naualibus combureret. Posteaquam vero Samii qui XLVI à Polycrate exacti erant, Spartam venerunt, adeuntes principes multa sane (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse se, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus idem responderunt [1] panario superfuturum.[2] Itaq; opem ferendam eis censuerunt. Atque vbi rem apparauere, cum XLVII exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ caussa, vt Samii aiunt, quia illis aliquãdo Samii aduersus Messenios auxilio fuissent: vt vero Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quam vt eosdem vlciscerentur ob interuersum craterem, quem Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Ægypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidẽ, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaque versicolore, [3] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamen singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerunt itaque Lacedæ- XLVIII monii exercitum aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent. ¶ In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Alyattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii caussa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros vt [4] puluinar Dianæ contingerent:

1 Illos panario superuacaneam orationem curiose addidisse. *Q.d. Debuisse illos contentos esse panarium seu saccum ostendere. Videtur hic verus esse huius loci sensus, cui tamen fortasse vox aliqua deest.* 2 Ferendam tamen illis opem cens. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adiuuerunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum.

deinde

deinde non finentes [1] abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox aduenerat, quandiu pueri precabantur, tamdiu exercebant chorosvirginum atque adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerunt ex sesamo ac melle, quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dum Corinthii pueris quos asseruabant omissis abierunt. Ita Samii
XLIX pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, non ob hanc caussam Corinthii [2] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscẽdi facinoris gratia quod Corcyræi prio-
L res in eum admiserant. Nam posteaquã vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septem, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrem vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrem neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem responsum reddere voluerit. Eum Periander tandem sane indignatus à laribus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu
LI bus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissime accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixisset, [3] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instare.

μὴ δὲ, οὐ βουλομένους ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ σφι τοὺς παῖδας ἐρχθέντων Κορινθίων, ἐποίησαν οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, καὶ νῦν ἔτι χρέωνται καὶ ταῦτα. νυκτὸς γὰρ ὅπισθε ἡμοιβύρης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἠίθεων· ἐν αἵτινες δὲ τοὺς χορεύς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποίησαν νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν σφίσι. ἐς τοῦτο δὲ οἱ ἐλθόντες ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοιντο ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ πρήγματος τοῦδε ὑπὲρ Σάμου τοῦτο ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἐκτίσθη τὴν νῆσον, ἐόντες ἀλλήλοισι διάφορα ἐποίεον ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν ἕνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ. ἐπεμψε
ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ὑπολέξας τοὺς παῖδας, ἡμαρτόμορος· πρῶτοι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀπάδαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ καὶ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γενομένῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτωκαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτοις ὁ μητροπάτωρ Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν, ὑμαρτόμορος
μᾶλλον ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπων· Ἄρα ἴστε, ὦ παῖδες, οἵτινες ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τὸ μὲν δὴ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὐτε προσεῖπε, προσαγορεύσας τε οὐ προσδιελέγετο, ἰσορρέοντί τε λόγῳ οὐδένα ἐδίδου. τέλος δὲ μιν πρὸς θυμῷ ἔχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρεε τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τὸ σφι ὁ Πρόκλης ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβών, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμιῇ μηχανῇ ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τοῦτο ἐλπόμενός τε ἰσορρέειν.

1 Abstrahi supplices è templo, quum prohib. 2 Ad sumendam in Samios expeditionem operas contulissent. 3 Quippe qui eius non meminisset, quod animum ad id non aduertisset.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τόδε. Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τόδε, καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἥντινα ἀζημίην ἐπ' αὐτῷ πάϊς διαιτῷτο ἐπιείσετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέχεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ἐκπεσὼν ἀπελαυνόμενος ἐλθοι ἐς ἄλλων οἰκίων, ἀπελαύνετο καὶ ἀπὸ τούτων. ἀπειλεόντος τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ὑπερεῖργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὴ καὶ ἐς ἑτέρων ἐς ἕτερον τῶν ἑταίρων. ἐνθεῦτεν δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐὸν τὰ παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι ἐπιδέξηται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὁσίην δή τινα ἔπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις ἐθάρσεε προσδιαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. προσῆλθε δὲ αὐτῷ καὶ ἐκεῖνος ἐδεήθη πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διὰ καρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τεταρτῇ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλοησιήσι τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπωκότα οἰκτειρε· προσελθὼν δὲ τῆς ὀργῆς, ἧκε ἀσσον, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐμὲ ἔχοντα, ἐόντα τοῦ πατρὸς ὑποδεέστερον, τῷ διαλαμβάνῃ; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κυψέλου τοῦ βασιλέος, ἀλητίην βίον εἵλου· ἀντίξοός τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν οἴκοισι ἐγένετο ἐξ ἧς ἐμοὶ ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὐτὴ γένετο, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῖστόν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφέ ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε οἷόν τι ἐς τοὺς πολίτας καὶ ἐς τοὺς κρέοντας τετύμφθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τοῦτοισι αὖτις κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται πρὸς τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορέοι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, πέλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτων. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Πρόκλεα, ὡς πάντων ὧν ἐπῆρχε τυράννων ἐόντα ἀπιστότατον· καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· Ἐπεὶ δὲ τὸ χρόνου προβαίνοντος, ὁ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. [1] Quod Periander in animū accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiāt. Iste illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed abhac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulsus hinc in aliam sodalium domum se contulit. Illi etsiformidantes, tamen quod esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum LII Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacram [2] pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenēs, assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, misertus est, depositaque ira, propius accedens, Fili, inquit, vtrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quę ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit vnde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiusque ego particeps eo magis sum quod ipse id perpetraui. Tu vero, edoctus quanto satius sit [3] inuidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [4] castigabat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram [5] pœnam deo debere, quod in ipsius colloquium veniisset. Ibi Periander animaduertens malum filii [6] vehementius esse quam vt corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram misso. nam Corcyræ quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum seruauit. Interiecto deinde tempore quum se- LIII nuisset Periander, sibique esset conscius

1 Ad quod Per. animum aduertens, 2 Mulctam 3 Inuidiam quam commiserationem mouere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 6 Eiusmodi esse cuius sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla via esse sanabile. Magis ad verbum, Nullum exitum habere.*

se non

se non esse amplius patrem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrãnidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne[1] responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore vt ille huic præcipue auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. [2] Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora[3] iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionem sumebat.

LIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe vbi peruenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem iuxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via,

LV

οὐκέτι εἰ) δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ 115
διέπειν, πέμπας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ὁ γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο εἰ) νωθρότερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακείσιος ἠξίωσε φέρεσθαι τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, θερμότερος τῷ νεωτέρῳ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἑωυτῷ δὲ δυνατέρη δοκέουσαν μάλιστα ταύτῃ αἰ πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρός σφε φορητότερα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, πατρὸς σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τὴν δικαίων τὰ ὑπεικέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δὴ τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκεινόμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἐς τ' ἂν πυθοίατο) πρεσβεύοντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τέταρτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἧκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκβᾶντα ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, παραδοῦναι τὴν τυραννίδα. καταινέσαντος δὴ ὑπὲρ τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐς ἐτέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι νεωτάτους. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τὸ μὲν πρὸς θαλάσσης ἑστεὼς πύργος ἐπ' ὃ προσάστειον τῆς πόλιος ὑπῆρε ἑάσαν· ἐπ' ὃ δὲ, αὐτοὶ βοηθήσαντος Πολυκράτεος χερσὶ πολλῇ, ἀπηλάθησαν. ἐπ' ὃ μὲν ἐπαίρω πύργος ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπέκειτο ἐπεξῆλθον οἵ τε ὀπίσω ἐόντες καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὑποσπόνδιοι, ἐκτείνοντο. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο τούτῳ τῷ ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μούνω σὺν ἑπομένοισι φθάσασι ἐς τὸ τεῖχος ἔσω Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel, compellatione.* 2 Sinistra. *vel, Infausta.* 3 Iustis æquitatem anteponunt. *i. Æquum & bonum summo iuri præferunt.*

ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, ἄνδρες ἐν Πιτάνῃ σιωεγμόμιοι· (δήμου γάρ τούτου ἐστί) ὃς ξείνων πρώτων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ ὅτε τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον ὄνομα τεθῆναι, ὅτι ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀρίστευσας ἐτελεύτησε. ὑμᾶν δὲ Σαμίοις ἔφη, δι' ὅτι τοσοῦτον ποιέεται ὁ πάντων δημοσίῃ τεθνεὼς Σαμίων οὗ. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς σφι τεσσεράκοντα ἐνιαυτοὶ ἐγένοντο ἐν ἡμέρῃ πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ μὲν τὸ πρῶτον ἐπεχείρησαν τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁμαλώτερος λόγος ὥρμητο, λέγεται Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κοπάντα πολλὸν μολίβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, οὕτω 117 δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτῃ τῇ στρατείῃ ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποίησαν. Οἱ δ' ἐπὶ Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ Λακεδαιμόνιοι ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τότον χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τὸν χρηστήριον, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλὸν χρόνον τοιαῦτα ἔσεσθαι. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ φανῆται,
Λευκοφρὶς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἐπῆν ἀγορή καὶ ὁ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένον. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὔτε τότε αὐτίκα οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε τε Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα περὶ τὴν Σίφνον ἐγένοντο Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἀγοῦσαν ἐς τὸ ἄστυ. ἔστι δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ τότε τοῦτο δὴ Πυθίη προεμήνυσε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξα-

intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Sami filio, eodemque tertio ab hoc Archia, congressus sum[1] apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias strenue pugnans, Sami mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere quod auus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios susceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, postea- LVII quam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quę quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[2] *Quum tamen in Siphno fuerint prytanea cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis [3] prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque LVIII tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii [4] quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obserua-

1 Apud Pitanen (huius enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. &c. *Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod est ante ξένων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίλω.*
2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. applicuerunt,

rent

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur vbi peruenere, decẽ sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumque multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauere. LIX Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Pelopenneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de caussa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali prœlio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerunt, eaque rostra apud Mineruæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infensi quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit causſa. LX Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera fossa depressa est [1] viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quam deriuata à magno fonte aqua fistulis in vrbem deducitur. Huius fossæ architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, aduiginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus. ¶ LXI Cambyse Cyri circa Ægyptum immorante, ac desipiscente, duo magi iidemque fratres [2] coniurauerunt: quorum alterum

θαι Ⓦ ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρὸν. ἀπικόμενοι δὲ ὧν Ⓐ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, Ⓐ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ ταῦτα ἐκ τάχεος Ⓐ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τῆς ἀγορῆς ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὶ μὲν τάλαντα ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον αἱρεθὲν χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι προσανέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ὅτι τῆς πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοιῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐνταῦτα καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τά τε ἱερὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, οὗτοί εἰσι Ⓐ ποιήσαντες, καὶ Ⓦ τῆς Δικτυννης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἐξηνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νεῶν καταρρίους ἐγγυσέων τὰς πρῴρας ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἦρξε μὲν αὐτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦ δὲ ὄρυγματος κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον· τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων ἐστί. τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερθεν πόδες. Διὰ πάντος δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, τροφὴν γίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστί· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν μι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανίστανται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedum latitudinis. *Valla autem pro τρίπουν legit τριπλεῖον.* 2 Rebellauerunt. *Vel, Insurrexerunt.*

καταλελοίπεε τῷ οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔστι δὴ ὧν ἃ ἐπῳδὲς ἦν μαθών τε τὸν Σμέρδιν ὁ θάνατον, ὡς κρύπτοιτο γινόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ὑπίσταμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν ἐϐεβήκεσαν. ἐκ τούτων βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἐς τούτων ἦν ὁ ἀδελφεὸς τὸν ἔπεμπε ὁ σωματοφύλακα τὸν ἑωυτοῦ, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἐς τοῦτον δὴ ὅμοιος εἶ- 118 δος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τοὔτο ἐξεῖπε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαφρήξει, ἐσπέμπει ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ ἐς δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, (οὗρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐν μέσοισι τοῖσι ἐντεταλμένα ἐν τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προεδεδόσθαι ὑπὸ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὔτι μοι διεφρήξαο τὸ τοι προσέταξα φρῆναι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτέουσι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπῳδὸς ἔσται, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκος τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. Εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνίστασι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὡς πρότερον ἦν τοῦτο, οὐ μή τοι ἔτι ἔχει ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλαστῆσαι. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας πάντα κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτου ἥκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδις βασιλέος ἀκούειν. Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιώκτος γινόμενος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπιγμένον δὲ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦ νεηνίη, φῆς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἰπὰς τὰ ἀληθέα, ἄπιθι χαίρων· κότερα αὐτός τι Σμέρδις φανόμενος ἐν ὄψι ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum viuere arbitrantibus,[1] rebellandum ſibi putauit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vna[2] coniuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat: nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent vt Smerdi Cyri filio deinceps LXII obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te,[3] aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. [4] Quod ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent [5] nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cam- LXIII byſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem IV misit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

1 Inuadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut vlla contentio, *vel diſceptatio.* magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet. 5 A quo

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyses aduersus Ægyptum fecit expeditionem, nunquã conspexi: sed magus quem Cambyses rerum suarum familiarium procuratorem constituit, is mihi ista mandauit, dicens Smerdin Cyri filium [1]optare hęc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus est. Tum Cambyses, Prexaspes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata fecisti, culpam effugisti: verum quisnam fuerit è Persis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaspes, Ego, inquit, hoc quod actum est mihi videor intelligere. Magi sunt qui aduersus te insurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquisti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambysem, quum Smerdis audisset nomen, [2] percussit veritas sermonis, ac somnii, per quod ei quidam visus fuerat nunciare, Smerdin regio insidentem solio, ad cælum vsq; pertingere vertice. Agnoscens itaq; sine caussa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdin. Quem vbi [3] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum insiliit, habens in animo [4] quamraptissime Susa versus exercitum ducere in magum. Insilienti in equum, [5] vagina gladii excidit, vnde nudatus gladius perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte in qua prius ipse tanquam opportuna ad feriendum (vt sibi videbatur) percusserat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyses, quodnam illi oppido nomen esset interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuisset iam antea Cambysi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis decessurum, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) senẽ vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [6] postquã scisciatur, resipuit, oppidi nomen audiens, tũ magi iniuria perculsus, tum vulnere: verbaq; oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale est Cambysem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus. Vicesimo dehinc die accitis Persãtum qui aderant pręstãtissimis quibusq;, ita inquit, Quod maxime occultũ volebã Persæ, [7] id cogor apud vos efferre. ego enim quũ apud Ægyptũ agerẽ, inter quietẽ visum vidi,

XIV

XV

Ⓦ Κύρου δὲ ὄντος βασιλεὺς Καμβύσης ἦλασε ἐς Αἴγυπτον, ὧν ὄπωπα· ὁ δέ μοι μάγος Ⓦ Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, ἐκεῖνα ἐντείλασθαι, φὰς Σμέρδιν Ⓦ Κύρου εἶναι Ⓦ ταῦτα ἐπιθήμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε, Πρηΐξασσες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, ἀμπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπαμεψεὼς, ἐπιβατεύων τὸ Σμέρδιος ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γενόμενον τοι, ὦ βασιλεῦ. Ⓐ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπαμεψεῶντες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τοῦ ἀδελφεὸς Σμέρδις. Ἐνταῦτα ἀκούσαντι Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τὸ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά Ⓐ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς Ⓦ βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τὸ οὐρανοῦ· μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ταῦτα μετὰ κτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀνὰ θῆρα ἐκ δ' ὅπλων ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τοὺς ταχίστους ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ὅτι Ⓦ μάγον. καὶ Ⓐ ἀνὰ θῆρα ἐκ δ' ὅπλων ἵππον, τὸ κυλεοῦ τὸ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει Ⓦ μηρόν. πεπληγὼς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τὸν πρότερον τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς Ⓐ καιρίην ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὁκόλι τὴν πόλιν οὔνομα εἴη. Ⓐ οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τὸν δὲ ἔπι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν Ⓦ βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ ἦν πλοῦτος τὰ μάλιστα ἀξιόχρηματα. τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὔνομα, ἐκ τοῦ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνταῦτα Καμβύσεα Ⓦ Κύρου ὀστέα πεπρωμένον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὑστέρῳ ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τοὺς παρεόντας τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, καταλελάβηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκκρυπτον πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ

119

1 Iniunxisse. *Vel*, *mandasse*. 2 *Videtur hac phrasis respondere nostræ, Il fut touché en son cœur.* 3 Defleuit, & de tota calamitate questus est, in equum ins. 4 Quamprimum. *Vel, Primo quoque tempore.* 5 Gladius vagina excidit. 6 Postquam scisciatus, oppidi nomen resciuit, tum magi iniuria perculsus, tum ex vulnere, resipuit, *vel, ad se rediit*, & intellecto oracolo, *vel, & quum mente complexus esset oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale est Camb. 7 Eo redactus sum vt id apud vos efferam.

τὺ μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον
ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς
τὸ βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τὸ ὄρα-
νοῦ. δείσας ὦ μὴ ἀπαιρεθέω τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ ἀδελ-
φεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. οὐ γὰρ ἀν-
θρωπίνη φύσει ἔνι ἐνὼν ἀρὰ τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀ-
ποτρέπειν. ἐγὼ ὦ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω
ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἔργα δὲ τοσοῦτο
κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς ἁμαρτὼν, ὕδαμᾶ ὑπε-
λεξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδεω ἀφαιρημέ-
νου, ἀνὴρ ἐπιφανὴς ἀναφανείη, πρὸς ὃς τὸ μέλ-
λοντος ἔσεσθαι ἁμάρτων, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδενὸς
δεῦρο γέγονα, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι.
Σμέρδις γὰρ δὴ ὦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
φαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπιφανῆ ἔσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν εἶναι
λογίζεσθε· τὼ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τὸ βασιληίων,
τόν τε ἕλιπον ὀπίσσω τῶν οἰκίων, καὶ ὁ σκείνου ἀδελ-
φεὸς Σμέρδις, τὸν μοι νῦν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ ἀ-
γρὰ τείσασθαι μάγων πεπονθότας ὑμφορέων ἐμοί, ὅστις
μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε· τοῦτο τῶν ἐωυτοῦ οἰκη-
ιοτάτων. τούτου δὴ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τὰ λοιπὰ
ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλε-
σθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον· χρῆ δὴ ὑ-
μῖν ταῦτα ὑποσκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιληίους ὑπικαλέ-
ων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι
παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴ τε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμε-
νοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων· εἴ τε καὶ φανερῇ
τῳ κατεργασάμενοι, φανερῇ τὸ καρτερὸν ἀνα-
σώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν
ἀνοφέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια λίκνιον ἐοῦσι ἐς
τὰ ἔπειτα χρόνον ἐλευθέροισι μηδὲ ἀνασωσαμέ-
νοισι ἀρχὴν, μηδ' ὑπιχρήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐνα-
ντία τούτοισι ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι. καὶ περὶ μὲν
τούτοισι, τὸ τέλος Περσέων ἑκάστῳ ὑπιγέσθαι οἷ
ἐμοὶ ὑπιγένετο. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύσης,
ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς
τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐ-
σθῆτας ἐρρήξαντο ἐσθέα, καὶ κατείρεικόν τε καὶ οἰ-
μωγῇ ἀφύλακτῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐ-
σφάκελισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη,
ἀπίωσε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν
τὰ πάντα ἐτέα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἀπαιδα
δὲ καὶ ἀδελφεὸν ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περ-
σέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ἐπέσχετο,

1 quod quidem minime visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidam domo adueniens, nunciare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura situm est auertere quod euenturum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquam coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & patricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, iam vobis Smerdin Cyri non supersesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam vlcisci, indigna à magis passi, is 2 immerita morte à proximis suis affectus est. 3 Secundo loco (quod reliquum est Persæ) necessariissimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obtestans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adestis, ne per socordiam permittatis vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruëtibus: secus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, 5 defleuit omnem suam condicionem. Persæ, vt regem lamentantem LXVI conspexere, vniuersi tum vestimẽta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os 6 vitiatum est, femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quũ regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla vnquam prole susceptа virili femineave. At Persis qui aderant magna offusa est incredulitas,

1 Quod vtinam minime vidissem. 2 Impia. 3 Quum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquitur imprimis necessarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præstari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Vi recuperetis, pro virili. *Vel, Pro viribus.* 5 Omne illud factum suum defleuit. 6 *Alij*, Carie exesum fuit. *Alij etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse vt illi omne nomẽ Persicum redderetur hostile. Itaq; pro certo habebãt Smerdin Cyri per rebellionẽ regnare, vtpote Prexaspe vsq; pernegãte à se fuisse Smerdin interfectum. Neq; enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri
XVII interemptum. ¶ Magvs defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæq; exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperiũ edixit.
XVIII Octauo autem mense quisnam esset cõpertus est hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phędymam, quam Cambyses tenuerat, cuiusque tunc magus contubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorum: misit ad eam quendam sciscitatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri,[2] an cum altero. Illa remisso nuncio, negat se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquã, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. nõ enim illa suum ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut vllam aliam cernere mulierum cum illo cubantiũ. Namq; hic vir, quisquis est, quumprimũ adeptus est regnũ, nos dispersit, aliam alibi collocans. Audiẽti hęc Otani res est visa manifestior.
XIX

τὸν μάγος ἔχειν τὰ ῥήματα. Ἀλλ' ἤπιστατο ἐπὶ Δηλιάδος ἐλθεῖν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὕτω μὲν νυν ἤπιστατο Σμέρδιν (Ν) Κύρου βασιλέα ἀνεῖσθαι. δεινὸς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἐῶν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἐῶν (Ι) ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι (Ν) Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίη. Οἱ δὲ δὴ Μάγοι, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεὲς ἐβασίλευσε, ὑπιβατεύων τὸ ὁμώνυμον Σμέρδιος τὸ Κύρου μιῦας ἑωϋτὰ τοῦτ' ὑπιλθόντας Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτὸ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν ἐξ αὐτῦ Περσέων. Ἀποπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τὸν ἦρχε, προεῖπε ἀτελείην τε (Ι) στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἀνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ὀργὴν δὲ μιν ἐλάμβανε καταπάλαι τοιῷδε· Ὀτάνης τὸν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, ἦν δὲ καὶ γένεσι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. ἐπεὶ ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε (Ν) μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅπερ ἐῶν τῇδε συβάλλεσθαι, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωϋτῷ οὐδένα τῶν λοιπῶν Περσέων. ὑποθώμενος δὲ μιν, ἐποίεε τάδε· ἔχε αὐτὸν ὁ Καμβύσεος θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἐῶν Φαιδύμη· τῇ αὐτῇ δὴ ταύτῃ εἶχε ὑστερον ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῆσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῆσι τὸν Καμβύσεω γυναιξὶ. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτὴν τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο τεο ἄρα ὅτεῳ αὐδράσι κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ (Ι) ἀντιπέμπει, φαμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ (Ν) Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμῶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δὐτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν (Ν) Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ πρὸς Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή κου τὸν γεραιὸν τῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε Ἀτόσσῃ δυνάμην ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην τινὰ ἐμίλεον ἰδέσθαι τῶν συνοικεόντων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἔδεξε ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέπειρε ἡμέας, δείσας δείσῃ πάρος. Ἀκούσαντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.

1 Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τείτιω ὦ ἀγγελίω ἐς πέμπει παρ' αὐτιώ, λέγουσαν ταῦτα, Ω᾽ θύγατερ, δεῖ σε γεγενῆφθαι ὔ, κινδυνον ἀναλαβέσθαι Ⓦ ἀν' ὁ πατὴρ ὑποδυώειν κελόοι. ἰω᾽ γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ Ⓦ ἀν' καταδοκέω ἐγώ, οὔτέ μιν σοί τε συγκοιμᾶσθαι μόνον, καὶ ὃ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκιω. νιῦ ὧν ποίησον τάδε· ἐπεάν σοι σιωθύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμόνον, ἄφασον αὐτῦ τὰ ὦτα. καὶ ἰω᾽ μὲν φάνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτιὼ Σμέρδι τῷ Κύρου σιωοικέειν· ἰω᾽ δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύσειν μεγάλως ἰω᾽ ποιῆ ταῦτα. ἰω᾽ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ὑπίλαμπος δὲ ἀφασουσα ἔσαι, δῦ εἰδέναι ὡς αἰτιώσει μιν. ὅμως, μέλλοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑποδέξασα ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τὸν δὲ μάγον τοῦτον τὸν Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὧν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ὑπιτελέουσα τὰ ὑποδεξάμενα τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέσος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος πρὸς τὸν μάγον (ὃν πρείσβῃ γὰρ δὴ γυναῖκες Φοιτέουσι τῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα πρὸς αὐτὸν νύδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅπασε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οἷα ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγένεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα. Ὁ δὲ Ὀτάνης πρὸς ἄλλους Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύεα, Περσέων τε πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὑπιτηδεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀρά ὑποπτεύσαντες οὕτω τοῦτο ἔχειν. αἰνεικάντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω σφι τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τὸν ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νιν ἐσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἑξ, ἐσαγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ καὶ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ δὲ ὧν αὐτὸς ἀπίκετο, τῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες δὲ οὗτοι ἑόντες ἑπτά, ἐδίδοσαν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον ἀνοσιώτατον ὑπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτὸ τοῦτου εἵνεκεν ἥκω σπουδὴν, ὡς συστήσων ὑπὶ τὸν μάγον θάνατον, ἐπεί τε δὴ συνῆκε ὥστε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, susciperc periculum quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Persarum obtinet, impune lætati, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animaduertesque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quũ regnaret, aures præciderat, non exigua de caussa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunq; receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeundi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, vna cubuit, eiusque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facile sane deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiorem rei gestæ facit. Iste, sumptis Aspathine & LXX Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constitueruntque vt singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis quibus maxime confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenissct, placuit sex Persis hunc in societatem adsciscere. Qui LXI quum septem essent, congressi colloquutiq;, fidem mutuo dederũt. Quumque ad Darium ordo dicendæ sententiæ veniisset, ita apud ceteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare, & Smerdin, filiũ Cyri, mortem oppetiisse: atq; ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit vt vos quoque

rem sci-

rem sciatis & non solum ego, videtur mihi confestim esse transigendum neq; differendum. differre enim satius nō est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem esse patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconsulto, sed considerantius illam capesse: quam ita demum aggredi debemus quū plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit vtemini modo, sciatis vos teterrime perituros, aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi. sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie trāsigamus, aut scitore, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accusēt,
XXII sed me vt vos accusem. Ad hæc Otanes, quū cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec sinis differre, age, expone nobis ipse quonam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certe auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos vero nostis, excubias quæ dispositæ sunt, 1 haudquaquam difficiles esse ad penetrandū. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerētiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prętextū 2 accōmodatissimum cui innitamur. siquidem è Persis venisse me dicā, ac velle quædā à patre mādata regi nunciare. Vbi enim expedit mendaciū dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum persuadendo sunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicendo aliquod lucrum 3 consequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. ita non idem factitando, idem tamen obtinemus. quod si nihil lucri faciendum esset, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

ἐλδέναι, καὶ μὴ μοιῶν ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέ- «
ει, καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε «
ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, ἐΐς τε «
πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ οὐκ φαίνειν ἔοικας σεωυτὸν ἐὸντα «
παντὸς οὐδενὸς ἧσσω· τὼν μέντοι ἐπιχείρησιν ταύ- «
την μὴ οὕτω σιωπάχυιε ἀβούλως, ἀλλ' ὅπῃ τὸ σω- «
φρονέστερον αὐτέων λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεῦνας «
γνώμας, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει ταῦτα «
Δαρεῖος, Ἄνδρες παρεόντες, ὅκῳ τῶν εἰρη- «
μένων ἓξ Ὀτάνεος εἰχρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπο- «
λέεσθε κάκιστα. ἄλλοισι γὰρ ὅτῳ τις μάγων, ἰ- «
δίῃ τροιβαλλόμενος ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μέ- «
νιν ὀφείλετε ἐκ ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν «
ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλοῦνας ἔ- «
δοκεε, καὶ ἐμοὶ ὑποτρέπεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε- «γρ. ὑπολι-
ρον, ἢ ἴσε ὑμῖν ὅτι ἐὼν ὑποπίσω ἡ νῦν ἡμέρη, ὡς οὐκ «πάτας
ἄλλος φῶς ἐμεῦ κατόψεος ἔσται, ἀλλὰ σφέας αὐ- «
τοὺς ἐγὼ κατερέω τρῶς μάγων. Λέγει τοῖς «
ταῦτα Ὀτάνης, ὅπῃ ὥρα ἀπερχόμενον Δαρεῖ- «
ον, Ἐπεί τε ἡμέας σιωπαχυίειν ἀναγκάζεις, καὶ «
ὑποβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι ἔξηγέο αὖτις ὅτεῳ «
τρόπῳ πάεμψι ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσο- «
μέν σφι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώτας οἶδας «γρ. οἶδα
κου δ' αὖτις, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἀτέω τρό- «κου
πῳ ὑφήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτά- «γρ. σεωυ-
νη, ἦ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, «τοῦ;
ἔργῳ δέ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δ' «
οὐδὲν ἀπ' αὐτέων λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δ' ἴστε «
φυλακὰς τὰς κατεστεώτας, ἐόντας οὐδὲν χαλεπὰς «
παρελθεῖν. τῶν μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοιῶν, «
οὐδεὶς ὄφρις οὐ φυήσει· τὰ μέν κου καταδεόμε- «
νος ἡμέας, τὰ δέ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δέ, ἔχω «
αὐτῷ σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πατρίδι φασὶ «
ἀπὸ τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος «
οἱ φράσαι τῶν παῖδος σημῆναι τῷ βασιλέϊ. ἔνθα γὰρ «
τι δεῖ ψεύδεος λέγεσθαι, λεγέσθω· τῶν γὰρ αὐτῶν «
γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ ἢ τῇ ἀληθείῃ «
χρεώμενοι. ἢ μέν γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι «
μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ἢ «
δ' ἀληθίζονται τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ὀπισασόμενα κέρ- «
δος, καὶ τοῖς μᾶλλον σφίσι πιστὰ φέρηται. οὕτω ὦν «γρ. τὰ πατρί-
ταῦτα ἀσκέοντες, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρεώμεθα. Εἰ δ' μη- «δι
δὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως αἰεὶ ὁ, τε ἀληθι- «
ζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. «

1 Haud difficulter posse pertransiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranseamus. siquidem è P. 3 Consequantur, & aliquis magis ipsis conuertatur, *vel*, flectatur, *id est, Morigerum se præbeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorum voluntatem conuertat. In ys autem quæ proxime sequuntur, aliam lectionem sequitur interpres.*

ὃς αὖ μοὶ νῦν τὴν φυλουρὴν ἐκὼν παρείη, αὐτῷ ⓐ ἄμεινον ἐς χρόνον ἐσῆι· ὃς δ' ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύω σφι ταῦτα ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κοτὲ κάλλιον παρέξειν ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν. ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μοῦ, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ οὔκου ὦτα ὄντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν ⓦ βίον, μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὑπὸ δόξαν βολῇ ἐδοκέομέν σφεας εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν εἰδεναι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ ζηλοῦσθαι ὑπὸ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἀλλοῖ ἰόντας ἢ ὅτι ⓦ μάγων ἰθέως. Ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ ἄνεον. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο τῇδε συντυχίη τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον ποιήσασθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω ἁρπαγίσι, ὃς ⓐ ⓦ παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· ὃ δὲ ὅτι μούνος ἠπίστατο ⓦ Σμέρδιν τὸν Κύρου θάνατον, ἀδεχείη μιν ἀπολέξας· πρὸς δὲ ἔτι, ἐόντα ἐν ἄνῃ μεγίστῃ ⓦ Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιεῦνται ἐκτεόντων τε, καὶ λαβόντες καὶ ὅρκιοισι, ἢ μιν ἕξειν παρ' ἑωυτῷ, μηδὲ ἐροῖσειν πρόδηλα μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγενῆσθαι· ὑποσχόμενοι δὲ ταῦτα ⓐ μυρία δώσειν. ὑποδεξαμένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισαν μιν ⓐ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δὲ ἀναβαίνοντα ὅτι πύργον, ἀγορεύσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἀρχθῆναι, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. Ταῦτα δὲ οὕτω ἀνετέλλοντο, ὡς πιστότατον δόκιον εἶναι αὐτὸ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμῃ ὡς πρέπειν ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου ⓦ φόνον αὐτός. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες δὴ Πέρσας ⓐ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ὅτι ⓦ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δὲ, τὸν μὲν ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τύπτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο. ἐξάμβους δὲ ἀπὸ Ἀχαιμενέος, ἐξεπελήλυθε τὴν πατρίην τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τὸν κατέβη τελευτῶν,

Quod autem ad ianitores attinet, siquis eorũ libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: siquis resistere conabitur, vt erit hostis, ita tunc pro hoste habeatur: deinde intro irrumpẽtes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri a- LXXIII
mici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quam, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præsertim quicunque vestrûm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quę nos tunc non admittebamus, [1] inuidiosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiam: [2] neque hunc cœtum dissoluendum censeo, sed statim aduersus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. LXXIV
¶ Interea vero dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod [3] præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de caussis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, [4] pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideoque iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseuerasset eum esse Smerdin Cyri, ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quo- LXXV
que Prexaspe se paratũ exequi dicente, magi conuocatis Persis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Achęmene, seriem familię Cyri recensет, & vbi tandẽ deuenit ad Cyrũ,

1 Calumnioſe. 2 Neque hoc cœtu diſſoluto, eundum aliò cenſeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet. 4 Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

commc-

commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum nō fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
XXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorū quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes,[1] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexe-
XXVII runt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum ianitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidemque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexa-
XXIX spe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [2] ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀλήθειαν, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ ἂν εἰ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ ἡμόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίως μιν καταλαμβάνειν φάναι. ἔλεγε δὴ ἔλεγε, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς ἀδελφεὸν ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρᾶσθαι, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχήν, καὶ τοὺς μάγους δικαίως, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν ὡς πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο ἀμήχανα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι, ἤειρον ὀξέα μῦθοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα ταρηθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ σχόντες ἐλέγοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπισταίνοντο. ἐλθόντα ἐκβάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγους· ὡς μὲν ἀμφὶ τῷ Ὀτάνῃ, πάγχυ κελεύοντες ὑποβαλέεσθαι, μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων, ἐπιθέεσθαι· ὡς δ' ἀμφὶ τῷ Δαρείου, αὐλίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑποβάλλεσθαι. ὡς δὲ ἔδοξε σφι ταῦτα, ἐφάνη ἱρήκεσι ἑπτὰ ζεύγεα, δύο μὲν ἁρπυιάων ζεύγεα διώκοντά τε καὶ ἁμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτά, τήν τε Δαρείου πάντες αἴνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤεσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷον τῷ Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. κατημένους γὰρ τοὺς φύλακας ἀνδρας τοὺς Περσέων τοὺς πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντας ἔσεσθαι, παρίεσαν, ἧκε πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτα οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, διέκειρον τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐκφέρουσι βουκόλοισι, οἱ σφέας ἐστόρεον ὅ, τι θέλοντες ἤκοιεν. καὶ ἅμα ἐστρέοντες τοὺτοις, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παιέναι· οἱ δ', ἀμφελθυσάμενοι, καὶ ἀσπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτῷ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δ' ἦεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὼυτὸ καὶ ταὐτὸν ἐόντες ἐνόω, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς βουνόμους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, αἰτά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέρω, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ὁπλὰ ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα καὶ ἐλόμενος, ὁ δ', πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatur* ἐλθόντα) at Darius confest. 2 Vires suas aduersus illos experiri cœperunt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

ἐπὶ δὲ σφέας ἐπίσησαν ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα αἰπὰ λαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτῷ τῶν πολεμίων, καὶ τῶν σκεμβρύων, ἰῷ χρῆσαι οὐδέν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμιώνεον· καὶ τὸν μὲν, Ἀσπαθίνεω παῖδα ἐς Ⓦ μηρόν· τὸν δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς Ⓦ ὀφθαλμόν. καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὗτος τετρωματίζει τοὺτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε Ⓐ τὰ τόξα οὐδὲν χρήσιμα ἔχοντα ἐθηήσατο, ἐς τὸν θάλαμον ἐσεχώρεε ἐς Ⓦ ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτὸς τὰς θύρας ἐπιθεῖναι· καὶ Ⓐ συνεπισπόμενοι τῷ ἑνὶ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντας δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστὰς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότεϊ, τὸν μὴ τρώσῃ Ⓦ Γοβρύην. ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης, εἶπε· ὅτι οὐ χρᾶται τῇ χειρὶ ὁ δὲ εἶπε, Πέρσαι μὴ θώμυγος σέο, μὴ πλήξῃς· Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὦ δέσποτα καὶ διὰ ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ ποθόμενος, ὥστε τὸν ἐγχειρίδιον, καὶ ἐτυχέως τὸν μάγον.

Ἀποκτείναντες δὲ οὗτοι μάγους, καὶ ἀποτάμοντες αὐτέων τὰς κεφαλάς, τοῦτο μὲν τετρωματίας ἑωυτῶν αὐτῶν λείποισι, καὶ ἀδυναμίης εἵνεκεν, καὶ φιλαχθρίης τῆς ἀκροπόλιος· Ⓐ δὲ πέντε αὐτέων, ἑλόντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκελεύοντο, ἐξηγεύμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πρήτα τινα τῶν μάγων Ⓦ ὁκόσους ἐνόεον. Ⓐ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν. ἀποσάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον. καὶ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέρην θρασυτάτοισι Πέρσαι κοινὴν μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴν ὀρτὴν μεγάλην ἄγουσι, ἣν καλέονται ὑπὸ Περσέων μαγοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς Ⓐ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερέων ἦλθον, ἐβουλεύοντο Ⓐ ἐπιφανέντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὴ ἡμέων μοναρχὴν μοῦνον μηκέτι γίνεσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀσφαλές.

atque inde [1] miſcentur inuicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes iuxta eſſent, nulli vſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſpathinis femur percuſſit, tum oculum Intaphernis: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus eſt. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter vero, quando arcus ei nulli vſui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [2] quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociosum ſtantem, interrogauit cur non vteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, Tu vero, inquit, vel per vtrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu percuſſit. Interfectis magis capita demunt, LXXII eaque geſtantes quinque eorum, duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod inualidi eſſent, tum arcis tuēdæ cauſſa, foras procurrunt eum vociferatione ac tumultu: ceteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicunque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem cenſuerunt: eductiſque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interuentu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſeruant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id μαγοφονίαν, *id eſt, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. LXXI ¶ Vbi reſedit tumultus, dieſque quinq; exceſſere, ii qui magos inuaſerant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen huiuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, [3] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum eſt, aut bonum.

[1] Nam

[3] Manus conſerebant. [2] Quum autem pedem conferret cum m. *Vel,* Quum autem manum conſereret. *Vel,* Quum adortus eſſet Gobryas magum. [3] Ego certe, vt poſthac noſtrum vnus rerum ſolus potiatur, *vel*, vt totum imperium vni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit,* Poſthac deferatur, *quaſi iam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μετίτας τὴν μίαν μωναρχίαν.

[1]Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. [2]Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abiecerit ſenſus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. [3]Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat ſine liuore eſſe: verum ita natura comparatum eſt [4]vt is ſit aduerſarius populariſ ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque viuunt, inuidet, [5]deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſiue admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima ſunt, iura patriæ labefactat, feminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt iuris æquabilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt vnicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. [6]Itaque (vt meam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ delectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit. Megabyſus autem ad oligarchiam. *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quę Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos [7]qui tyranni ſæ-

Εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐς ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς τοῦτο τὸ ἀρχεῖον, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νομάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ ἡ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἐχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχρημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἀνδρὰ γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶ), ἐόντα γε πάντα τὰ ἀγαθά· ὃ δ' ἐστὶ ἐναντίον τούτῳ ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι τὸ θυμὸ ἐόντες καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ψευδολογίας δὲ ἄμεινον ἐνδέκεσθαι οὐκ ἐθέλει. ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· ἴων τε γὰρ ἄνδρα μετρίως θωυμάζεις, ἄχθεται ὅτι οὐ καταθρᾳπεύεται· ἰών τε θρᾳσυτῆτι χρῆαι, ἄχθεται ὅτι οὐ σπείρας ἡσυχάζεις. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχεται ἐρέων· νόμαιά τε κινέει πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον, τοῦτο μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Ὑμεῖς ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τοῖ πολλοῖσί ἐνι τὰ πάντα. Ὁ ταῦτα μὲν δὴ τοῦτο τῇ γνώμῃ ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίην ἐκέλευε ὑποτρέπειν, λέγων τάδε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἄγοντα φέρειν τὸν κέρατος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν ὑπ' ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβρισικώτερον. καὶ τυράννου ὕβριν

βριν

---

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. *&c. Vel*, Quomodo autem in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autē duo habens, omne vitium habet, 4 Vt contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares prædituſ ſit. *Vel breuius*, Sed contra comparatus eſt in ciues. *vt ὑπεναντίος ſumatur aduerbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel, calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel, modica*, admiratione proſequaris, infenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, euehendam, *vel, prouehendam*, eſſe multitudinem, in multitud. *&c. Id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

» βειν φύγοντας ἀνδρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὕ-
» βριν πεσεῖν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν· ὁμὲν γὰρ ἓν
» τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῶ δὲ τόδε γινώσκειν
» ἔνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔ-
» τε οἶδε καλὸν τόδε, οὐδὲ οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπε-
» σὼν τὰ πρήγματα ἀνόητα, χειμάρρῳ ποταμῷ
» ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι,
» οὗτοι χρήσθων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐ-
» πιλέξαντες ὁμιλέωμεν, τούτοισι γὰρ ἐνέσομεθα. ἀ-
» ρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βουλεύματα γίνε-
γρ. μὶ. νων σθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτῃ γνώμην εἶσ-
ἔφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώ-
» μην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς
» τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀ-
» λιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. πείσῃ γὰρ προκειμέ-
» νων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου
» τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουναρχεύ-
» σεσθαι λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ
» ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη. γνώμῃ γὰρ τοι-
» αὐτῇ χρεώμενος, ὅκου βουλεύοι ἂν ἀμωμήτως τὸ
» πλῆθος· σιγῶ τό τε ἂν βουλεύματα ὅκου δυσμε-
» νέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολ-
» λοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἐχθρὰ ἰσχυρὰ
γρ. αὐ- » φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος
τὸ » βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησι τε νικᾶν, ἐς ἔ-
» χθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στά-
» σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσιων, φόνοι· ἐκ δὲ
» τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ
γρ. δῆλον » δέδυξε· ὅσον ὅτι τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρ-
» χοντος ἀδύνατα μὴ ὑ κακότητα ἐγκρυέσθαι. κα-
» κότητος δὲ ἐόντων ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἐχθρὰ μὲν
» οὐκ ἐγίνετο τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
» κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτοντες ποιεῦσι. τοῦτο
» ἐς τοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις ἀναστὰς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ τοι-
γρ. δὲ, » τοῦδε τοῦ δήμου θωυμάζηται ὡς δὴ οὗτος
» τοῦ δήμου θωυμαζόμενος δὴ, ἂν ὦν ἐφάνη μούναρχος
» ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
» κράτιστον. ἔνι γε ἔπειτα πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, πό-
» θεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; πότε-
» ρα τῷ δήμῳ τὸ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουναρχου;

uitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere fæuitiam, nequaquam toleran-
dum est. Nam tyrannus, siquid fa-
cit, intelligens facit: [1] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ru-
it torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos vero cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sen-
tentiam dixit. Tertio loco suam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, vt optime imperet populus, optime pauci, optime vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium sentio. imperio enim vnius viri qui optimus sit, nihil melius esse constat. [2] Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat. vt taceam sic præcipue consilia in aduersarios trahi solere. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, ve-
hementiora priuatim odia excitari consueuerunt. quum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia inter se odia euadunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Iam vero, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, sed amicitiæ validæ. qui enim aduersus rempublicam facinorosi sunt, mutuo se occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpositus tales homines compescat, is videlicet quem populus inter ceteros admiretur. Hic quum admirationi est, tunc vere [3] monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissimam. Atque vt in summam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populone, an ab oligarchia, an à monarcho?

——lentiam fugiunt, in plebis effrenæ insolentiam incidere, neq. 1 At plebi nulla intelligentia inest. quomodo enim intelligat (*vel*, vnde enim intelligentia ei adsit) qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquam, ne in sua quidem familia: & nauerit: vt tac. *Sequentis autem proxime loci scriptura mendi suspecta est. Videtur tamen posse ita reddi.* Atque hac potissimum ratione (*vel*, hoc potissimum modo) consilia taceri apud aduersarios queant. 3 Monarchus euadit,

Ego igi-

Ego igitur [1] sentio, quum sitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas: quod nequa-
XXXiij quam satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Persis studebat, vbi ipsius sententia reiecta est apud alios, ita in medium loquutus est, [2] Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse vnum aliquem è nobis regem fieri, siue per sortem, siue permissu Persarum per multitudinis electionẽ, siue qua alia ratione, equidẽ ego [3] vobis nõ refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meum imperii, vt nulli vestrũm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus,
XXXiv è medio abiit alio sessum. [4] Ceteris autem septem de rege iustissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquẽ ex ipsorum numero regnum peruenireret, Otanem donari debere peculiariter eiusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quod primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa vero in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum vxore cubaret rex: neve regi fas esset a-
3 liunde quam è familia coniuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnum Cambysis obtine-
XXXV ret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos cõuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο παρεισφέλλειν. χρεὼν τε τοὺς πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. ἀγαθὸν γὰρ οὐ μείνον. Γνώμην μὲν δὴ τρεῖς αὗται προσέθεντο. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθετο ταύτην. ὡς δὲ ἑαυτῷ τὴν γνώμην ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην ἀντεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἤτοι κληρῳ γε λαχόντας, ἢ ὑπὸ τοῦ Περσέων πλήθεος τὸν ἂν ὀιστεύσωσι, ἢ δημότην τινὰ μηχανώμεθα. ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. ὅτε γὰρ ἄρχειν ὅτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅπῃ τάχιστα δὲ καὶ ἐξίσαμεν τῆς ἀρχῆς, ἐγὼ ὑμῖν οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, ὅτε αὐτὸς ἐγώ, οὔτε ἀπ' ἐμοῦ ἀεὶ γινόμενοι, τούτου εἵνεκα ταῦτα, σωζεσθαι ἐξ ὅτι τοῦτοισι. ἔστι μὲν δὴ σφι οὐκ ἀνηγωνίζετο, ἀλλ' οὐκ μέσος καθῆσο. χρῆναι αὖτη ἡ οἰκίη δεσποτελέι μοίρην ἐλευθέρη ἔσεσθαι Περσέων, καὶ ἄρχεται τοῦτο ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβούλευοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα σῴσουν). καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἰὼν ἐς ἀγῶνα τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιλητίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθητά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου καὶ τὰ πᾶσαν δωρεὴν ἡ γῆς ἐν Πέρσῃσι λιμνωτάτην. τόδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν ἀνδράσι δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέσησε ἐκείνους. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἔδοξε. τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βασιλήια πάντα ἄνευ προειρημένου τὸν ἑπτὰ αὐθι ἐσαγγελέος, ἐὼν μὴ τυγχάνῃ βοῦδος μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἀλλοθεν τῶν βασιλέι ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. τοῖσι δὲ τῆς βασιλητίης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτου ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπὶ μάτελλον τοῦτος φθέγξηται ἐκ τῶν προαστείων, αὐτῷ ὑπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλητίην. Δαρείῳ δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον ἂν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιλητίης ποιέειν τὰ δὲ ὅτου ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῷ ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλητίην. νῦν ὦν εἴτινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σῴμεθα τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβετο Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δή, ὦ δέσποτα, ἐν

1 Sentio, quum per vnum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *vnius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse soluendas, quæ rectæ sunt, *vel, bonæ*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dict. 1 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendam. *i. Me competitorem non habebitis*. *Sic & paulo post*, ἐκ ἀνηγωνίζετο. 4 *Ante* Ceteris *adde*, Atq; ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

τόδε τοι ἔστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μή, θάρσεε τόδε εἰ-
νεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς σοῦδεὶς ἀνὴρ
ἐκ σοῦ ἔσται. τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δα-
ρεῖος, Εἰ τοίνυν τοι τοιόνδε ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχα-
νᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τὰ ὀπίσσω ἡμέρης
ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔστι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει
τοιόνδε. ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν
ὁ Δαρείου ἵππος ἔφερε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν
ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου
ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τὴν ἵπ-
πον, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ, τέλος δέ, ἐπῆκε οὐχδυσαν-
τὴν ἵππον. Ἅμα δὲ ἡμέρῃ δῆλα φωσκούσῃ, ἅμα ἔξω, καὶ
σιωπῇ κάνω, παρῆσαν ὅπου τῶν ἵππων. διεξελαυνόν-
των δὲ καὶ τὸ προάστειον, ὡς καὶ τοῦτο τὸ χωρίον ἐ-
γένοντο ἵνα ἡ παρὰ νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θη-
λέα ἵππος, ἐνταῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδρα-
μὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι,
ἀστραπή τε αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὅπι γνόμενα
δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥσπερ ἐκ σιω-
πῆτου τοῦ γνόμενα. καὶ δὲ, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἵπ-
πων προσεκύνεόν μιν καὶ Δαρδον ὡς βασιλῆα.
Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι·
καὶ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐς ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ
Περσέων) ὡς τὴν ἵππον ταύτης τῆς ἀρχῆς ὅπι ψαύ-
σας τῇ χειρὶ, ἔπειτα κρύψας ἐν τῇσι αἰδοίοισι· ὡς δὲ
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπιέσθαι μέλλειν σφέας
ἵππους, καὶ Οἰβάρεα τὸν ἐξείρανται τὴν χεῖρα,
πρὸς τὸ Δαρείου ἵππου σφέας μυκτῆρας προσενεῖ-
κασθαι. καὶ δὲ, αἰθόμενον, φειμάξασθαί τε καὶ χρεμε-
τίσασθαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπο-
εδέδεκτο, καὶ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι,
πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ
ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀράβιοι δέ, οὐδαμὰ κατ-
ήκουσαν ὑπὸ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένον-
το, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀελθόντων γὰρ
Ἀράβιων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον.
γάμους τε τοὺς προπους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖ-
ος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρ-
τυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσοικηκυῖαν
Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ
Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου
θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμις. ἔχρᾶτο δὲ καὶ
τῇσι τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, τὴν μάγον κατάδηλον
ἐποίησε. δωδέκατός τε πρὸς τοῖσι ἐπεστρατεύσατο. πρῶ-
τον μὲν νικητύπιον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῷον
δὲ ἱππέα, ἀνὴρ ἵππου. ἐπέγραψε δὲ γράμμα-
τα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕ-
ΟΣ ΣΥΝ ΤΕΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, τὸν

hoc versaris vt rex sis vel non, [1] huius rei caussa considere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi commentum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rem, vtpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit Oebares, ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in suburbana adducit, ibique alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Postero die, simulatque illuxit, sex Persæ ex conuento adfuerunt equis insidentes. & quum in suburbanis vltro citroque vectarentur, vbi ad locum peruenerunt vbi superiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur sereno cælo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex composito accidissent, eum compotem voti fecerunt. nam ceteri sex equis desilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuisse machinatum, sunt qui aliud. vtroque enim modo referetur à Persis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipsam manum intra subligaculum tenuisse abdiram: & sub ipsum statim solis ortum, quum equi digressuri essent, eam natibus equi Dariani admouisse, equumque ad odoris sensum infremuisse atque hinnisse. ¶ DARIVS itaque, Hystaspis filius, declaratus est rex: eique omnes Asiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rursus à Cambyse subacti, nunquam tamen in seruitutem redacti sunt, sed hospites extiterunt. [2] Hi Cambysi aduersus Ægyptum præsto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuissent ingressi Persæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ Cambysi fratri & rursus mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte stabilitis, ante omnia simulacrum è lapide factum statuit, hominis equo insidentis, inscriptis in hæc verba litteris, DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius

1 De hac re secum esse te velim. 2 Quum Cambysi aditum in Ægyptum permisisset, &c.

nomen

nomen legebatur) TVM DEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, 1 aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EVboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Cilicię regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obueniebant: Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit 2 in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

xxxix

xc

xci

ὀνόμα λέγων, ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΥΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο ἔθνεσι, τὰς αὐτὶ καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους ⓐ προσιέναι κατ' ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προσπάτων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, τὰ ἑκατέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων προσόδου τὸν ἐπέτειον κατ' τάδε διείλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἴρητο βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίων ἀπαγινέουσι, εὐβοεικόν· ὁ δὲ βαβυλώνιον τάλαντον δυώδεκα εὐβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ὅτε γὰρ Κύρου ἄρξαντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἐπὶ πολλὸν χρόνον οὐδὲν φόρου πρεί, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἀμφὶ δὲ τούτῳ τῷ ὑπάρξαντε τὸν φόρου, καὶ ἄλλα πλείονα τούτου ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἐπ' κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι σκαπήλευε πάντα τὰ ἐπρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἐπὶ πολλὸν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἷς γὰρ ἐπ' τεταγμένος φόρος ἦν) προσῆει τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ἦν μὲν δὴ οὗτος ⓐ νομὸς κατεστηκώς. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος ἦν. ἀπὸ τῶν Ἑλλησποντίων τῶν ὅτι δεξιὰ ἐς πόντον, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τῶν τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος ἦν. ἀπὸ τῶν Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν ἱππέα ἐούσαν ἵππον τὸν Κιλικίην χώρην ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος ἦν. Ἀπὸ τῆς Ποσιδηίου πόλεος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιαράεω οἴκισε ἐπ' ὄρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτην γὰρ οὐκ ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur, &c. *Vt legatur* ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων· ἀρχὰς δὲ, &c. 2 In montibus. *Valla legit* ἐπ' ὄρεσι *pro* ἐπ' ὕρεσι.

ἔστι ὃ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος ἐστί. ἀπὸ Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ, Κυρηνής τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τῆς Αἰγύπτιον νομὸν ἀποκέκλιται) ἑπτακόσια προσῆκε τάλαντα, πάρεξ τῶν ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένων ἀργυρίου, ὃ ἐγίνετο ἐκ τῆς ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς ἀργυρίου, τῶν ἐπιμετρεομένων σίτου προσῆκε ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος ἐστί. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος ἐστί. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος ἐστί. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσῆιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἶναος ὅδε. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος ἐστί. Κάσπιοι δὲ καὶ Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, δικόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος ἐστί. ἀπὸ Βακτρίων δὲ μέχρι Αἴγλων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος ἐστί. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος ἐστί. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μήκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀνασπάστους καλεομένους καταλεύζ βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος ἐστί. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος ἐστί. Παρθοι δὲ, καὶ Χορασμοὶ, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄριοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος ἐστί. Παικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος ἐστί. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειρηνοῖσι, καὶ Ἀλαροδίοισι δικόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος ἐστί. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἰνάτος καὶ δέκατος ἐστί. Ἰνδῶν δὲ πληθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα

Quinta portio hæc.[1] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta prouenichant talenta, præter pecuniam è piscario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicę & Apparitę, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cetera Cissiorũ regione, trecena: Octaua hæc portio. A Babylone vero ceteraque Assyria millena talenta argenti prouenichant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringenta & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagaritiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena iuncta talenta erant: Duodeuicesima portio hęc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erãt: Vndeuicesima hæc portio. Indi, vt sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos nouimus mortales, ita tributum super ceteros omnes afferebãt tricena sexagena talenta

ΧΙ. Ὀρθοκορυβάντιοι, Orthocorybantii.
ΧΙΙ. Μίκοι Mici.
ΧΙΙΙ. πεσσαρισκαιδέκατος quartusdecimus
ΧΙΙΙΙ. πεντεκαιδέκατος quintusdecimus
ΧΙΙΙΙΙ. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπειρηνοῖσι Mantienis & Saspiribus
ΧΙΙΙΙΙΙ. Μάρδοι Mardi

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus suis* portionem *vertit*

aureorum

aureorum ramentorum: Vicesima portio hæc. Quod si Babylonica pecunia
XV ad pondus Euboicum redigatur, fiunt nouies millena quingenaque & quadraginta talenta argenti. [1] Aurum vero si terdecies tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebantur in summam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittendam mi-
XVI hi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: ceterum procedente tempore & ab insulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, *hoc est reponit*. Liquefactum aurum argentumque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias subinde frangit: ex coque auro argentove, quoties pecunia
XVII indiget, tantum concidit quantum vsus postulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prætermissa est, [2] quod eam minime Persæ colunt: Isti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, sed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, quique sacram Nisam incolunt, & Dionyso dies festos agunt. Isti Æthiopes eorumq; finitimi, eodē quo Indi Calandiæ semine vtuntur, subterraneasque habent domos. horum vtrique tertio quoq; anno munera portabant, portantque ad meam vsque memoriam, [3] binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumque finitimi ad montem vsque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatem,

ψήγματος· νομὸς εἷς ἐκτὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἓξ μὲν τετρακόσια καὶ χίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὑρίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. Τούτων ὧν πάντων συνελιγμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς Ⓦ ἔπετειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἐπὶ τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσῆκε φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προσιόντες μὲν τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆκε δῆλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον Ⓦ φόρον ἁπαυρίζει βασιλεὺς ὧδε τῷ τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας καταχέει. ἁλίσας δὲ ὁ ἄνθρωπος, προσαιρέει Ⓦ κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἑκάστοτε δέηται. Αὗται μὲν νῦν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες Ⓐ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἳ νῦν τε Νῖσαν τὴν ἱρὴν κατοικέουσι, καὶ τὰς Διονύσῳ ἀναθέσιας τὰς ὁρτὰς. οὗτοι Ⓐ Αἰθίοπες καὶ Ⓐ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ Ⓐ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἐκτήνηνται κατάγαια. οὗτοι συναμφότεροι ἀνὰ τρίτον ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ ὁ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ δινκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους ἑπτώσι. Κόλχοι δ' ἐπαξαὶ Ⓐ ἐς τὠυτὸ ἀγαρεῖ, καὶ Ⓐ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ ὁ οὖρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐπάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμεῦ

---

1 Aurum autem ramentitium inuenitur esse talentum Euboicorum quatuor millium sexcentorum & octoginta, si ita ratio ineatur vt pfegma. *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta sexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De asse, admonens legendum* ἀριχαλκίνεον. *quam lectionem & in vet. cod. reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circà initium eiusdem libri*, Aurum vero ramentitium si terdecies expendatur ad argentum, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse quatuor milia talentorum, sexcentaque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit summa eorum quæ quotannis colligebantur quaterdecies millena quingena sexagena talenta Euboica. 2 Quod Persæ immunes agros colant. Isti porro ad ser. 3 Binos chœnices auri ignem non experti,

ἀπὸ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αἰεὶ πρὸς ἔτος. Ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλέι ἐκόμιζον.

Τὸ δὲ χρυσὸν τὸν ⓜ πολλὸν ⓘ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέι τὸ ἐρημαῖον χωμίζουσι, ξόανα τοιῶνδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα φάραγξ. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ περὶ ἀτρεκέως λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἔρημίη ἐστί, διὰ τὴν φάραγγα. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι. καὶ ⓘ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· ⓘ δὲ, οὔ· ⓘ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, οὓς ἁρπάσαντες ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα τερμοῦ ξύλου πλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυσάμενοι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσί, κρεῶν ἐδέες καὶ ὠμοφάγοι. καλέονται δὲ Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγουσι χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἢ τε αὐτὸν, ἢ τε γυνή, ⓜ μὲν ἄνδρα ἄνδρες ⓘ μάλιστα ⓘ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι ἀλγέειν, νοσεόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρειν· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενος ὡς μὴ νοσέοι· ⓘ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατεσθίουσι. ἢν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχωριώτιδες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. ⓜ γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατεσθίονται. οὐ πολλοὶ δὲ τούτου τοῦ λόγου γίνονται ἀτεόν· πρὸ γὰρ τοῦ ⓜ ἐς νοῦσον πίπτοντα κτείνουσι. Ἕτερον δὲ ὦν Ἰνδῶν ὅτε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδένα ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι κτᾶσθαι. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ ἄλυσίν ἐστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐξόμενον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἑψοῦσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸν ἔρημον κέεται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, ὅτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανὴς ἐστί, καταπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ σχεδὸν πλησίον Αἰθίοψι. τὴν γονὴν δὲ αὐτῶν, τὸν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, καταπερ τ' ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemq; virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc istis dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, vnde ramenta quę dixi, regi afferunt, hac ratione comparãt. Indicæ regionis id quod ad solem vergit, fabulosum est. nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominũ qui in Asia ad Auroram & solis ortum habitant. ¶ Indorvm autem tractus qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem complures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonæ: & eorum alii sunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in palustribus fluminis habitant, crudis victitantes piscibus, quos aggressi ex arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodiis fiunt. Isti ex Indis ferunt vestem è tegete: quam vbi è flumine messuerunt incideruntque, plectentes in modum thoreæ, tanquam thoracem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarii, carnibus crudis vescentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [1] aliquis aliquave ægrotat, virum quidem sui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, suæ maxime necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideoque cum hac de caussa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atq; herba victitent. Estq; eis semen quoddam milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntque. Eorum quisquis in morbũ incidit, is in locum desertum pergit, ibiq; decumbit, eius vel decumbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorũ coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed

1 Seu vir seu femina ægr.

atra,

atra, vt color corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [1] & vento Austro obnoxii: eoque Dario neutiquam obtemperabant. ¶ [2] Ceteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degũt, pugnacissimi sunt, & qui [3] ad aurum præcipue mittunt. Circa hãc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidẽ magnitudine minores, vulpium vero maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quæ egeritur arena, aureacea est: [4] pro qua in desertum mittẽtes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frenatos trahunt, feminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fetibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciem, Græcis, vtpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudã versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [5] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousque efferuescens dum tempus est à foro discedendi: per quod spatium multo magis vrit quam meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos vrit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum peruenit: quo tempore præcipue friget. Vbi ad locum Indi peruenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, καταπερ τὸ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται τὴν χώρην. ὅτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκαστέρω τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος ὀδάμασαν οὐ πειθόμενοι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσοικοι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέην ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι πλησιόχωροι ἔφυσαν διαιτᾶν· ὅτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ οὗτοι τὴν χρυσὸν κτελλόμενοι εἰσὶ ὅτοι· χειμὼν γὰρ τοῦτο ὅτι ἐρημίη ἐστὶ τοῦ ψάμμου. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μείζονα. εἰσὶ γὰρ ἐν αὐτέων καὶ ἐς βασιλέος τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ὅτοι δὴ οὗτοι μύρμηκες τοιοῦτοι οἰκέουσι κατὰ χθονός, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ σμικρὸν ἔλασσον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ὅτοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ὀπὶ δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὸν ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζεύξαμενοι ἕκαστος καμήλους τρεῖς, στερεοφόρους μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκων, θήλεαι δὲ μέσον. ὀπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνῃ, ὀπίσω ἐνδύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ θήλεαι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἥσσονες ἐς τάχος τυγχάνουσι ἐοῦσαι. χωρὶς δέ, ἄλλα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει κάμηλος, ὀπίσω ἐμοὶ γε δοκέοντι Ἕλλησι γράφω. τὸ δὲ μὴ ὀπίσω ἐμὲ γε, αὐτὸ τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γόνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, διαφερόντως τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὸν ὄρχιν πετάμενα. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔρπουσι τοιούτῳ τινὶ τρόπῳ ζεύξαντες τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι μέγιστον χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τὰ καύματα οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ὅτι ὁ ἥλιος τότοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν· τὰ καταπερ τοῖσι δηλοῖσι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑποστείλας μέγις τὰ ἀγορῆς ἁλύσιος· τότον δὲ τὸν χρόνον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ τὴν μεσαμβρίην τὴν Ἑλλάδα· ὥστε ὡς ἐν ὕδατι λόγος ἀνθρώπους ὅτι βρέχεσθαι τὸν καῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν καταπερ πλησίος καὶ τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ δὴ καὶ Ἰνδούς· ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι δηλοῖσι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ὀπίσω ἔτι μᾶλλον ψυχρόν, ἐς ὃ ὅτι δυσμῇσι ἐὼν, καὶ τὸ κάρτα ψυχρόν. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἐξάγγελες θυλάκια,

1 Et versus Austrum ventum: 2 Alii ex Indis Caspatyro vrb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In alijs edit. interpret. Valla legitur*, Qui ad Austrum mittunt, *pro*, *Qui ad aurum mittuntur. vel, proficiscuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, *&c.* 5 Sic inita *itineris* ratione vt quum feruen. *&c. Vel*, *Hoc prudenter præuiso vt quum, &c.*

ἐμπλήσαντες τῶν τὰ φάμμυ, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῆ ὡς δὴ λέγεται τοῦ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἰσὶ δὲ ταχυτῆτα ὁμοίαν τοῦτο τοῦ ἑτέρου. ὁμοίαν τὴν τυχοῦσαν. ὥστε εἰ μὴ τοῦτο λαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (εἰσὶ γὰρ ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων) ἐς τὸ ζεύγεσθαι ἐπιτηδέους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· ταῖς δὲ θηλείας ἀναμιμνησκομένους τοῦ ἐλίπον τέκνων, ἐνδιδόναι μάλα κὴν οὐδένα. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω τοὺς Ἰνδοὶ κτέωνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἀνὴρ δὲ ἀπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δὲ ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, κατάπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλὸν μὲν κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τοῦ ἑῷ ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον, εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἐστὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισι εἰσί, πάρεξ τῶν ἵππων· (ὅτοι γὰρ ἔασιν·) κατὰ τοῦ Μηδικοῦ, Νισαίων τῶν καλεομένων ἵππων) τοῦτο δὲ χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορέμενος κατὰ ποταμούς· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμηνα, ἁρπαζόμενος. ταὶ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε πολλῷ περιφερέστατα, καὶ ἀρετῇ τῇ ἀπὸ τοῦ οἴων. τὰ ἐνθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρέων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρινη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινάμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα μὲν πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, δύσπετέως κτέονται· Ἀραβίοι. τὴν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν ζυγὰ θυμιήσαντες, τοῖσι Ἕλλησι Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃ θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ δὲ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρεα, ὄφιες σμικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ὅτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ὁπιστράτευον), τούτου μὲν οὐδὲν ὄφι ἄπεπαύνου) ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τὴν συρίγγα ὧν καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Ἀραβίοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ὑπεμπλέοιτο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνοιτο καὶ αὐτοῖς οἷόν περ τοῖσι ἐχίδνῃσι πίσσα μὴν γίνοιτο. καί κως τοῦτο θεῖον ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἔδωσε σοφή, ὅσα δειλῷ μὲν ψυχῇ τε ἁλκὴ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολυγόνα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὑπολείπηται· καὶ ἀθάνατα ὅσα δὲ θρέπτρα καὶ ἀνήνορα, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι

arena completis, raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quanta in alio est nullo: ita vt nisi viam ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrumque pariter. femina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, vt Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sane pulcherrimas quodammodo res CVI extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo ante dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam voluctres, multo sunt grandiores quam ceteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi vtuntur. ¶ Ad meridiem vltima è regio- CVII nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace sufficientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui aduersus Ægyptum facto exCXI ercitu tendunt. Nec vllo alio ab arbo- CVIII ribus quam styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque (vt credere debemus) solert. diuinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Vnde fit vt

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, 3 Dissoluunt, si vna non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. Gal. *Les saisons de l'annee.* 5 Versicolori 6 Vt rationi consentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quũ grauida est, etiam [1] impleatur, & alium fetum in vtero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita vnum parit. nam vna cum fetu vterum emittit. Cuius rei caussa est hęc, quod catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longe acutissimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augescensque magis ac magis, vngues imprimendo exulcerat: ita vt ad postremum, quum partus instat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur vt ipsorum natura fert, non esset hominibus viuendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehendit, [2] forbensque nonprius dimittit quam deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Femina vero talem luit masculo pœnã: quod filii dum adhuc intra vterum sunt, patrem vlciscentes matricem ambedũt: eiusque aluo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, oua pariunt & magnam vim fetuum excludunt. Porro viperæ per vniuersum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquã sibi cum ceterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in quã degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro, & viribus præualentibus: quas ab oculis arcentes Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione vtuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus vbi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: boum [3] asinorumque defectorum & aliorum iumentorum membra minutatim concisa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ πάντος θηρεύε) θηρίον, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· ὅτω δὴ τὸ πολύγονον ὄν· ὅτι κυίσκεται μοῦνον πάντων τῶν θηρίων· καὶ ὃ μὲν δὴ σὺν τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, ὃ δὲ, φιλόν· ὃ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσε) ὃ δὲ, ἀναιρέε) ὃ τε μὲν δὴ ὧδε ὅτι· ἡ δὲ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ λικτὸ ἓν. λικμᾶται δὲ, συνεκβάλλει τὰ τέκνα τὰς μήτρας· ὃ δὲ ἄρτιον τούτου τόδε ὅτι· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῇ) σφαλινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὀνυχας τηλίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον, ὀπιπνέε) καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ὅτι, καὶ τοῦδε πάμπολλ εἵπε) αὐτέων υἱὸς οὐδὲ ἕν. Ὡς δὲ καὶ ἐχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δὲ ἐπεὰν θορνύων) καὶ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὀχέσιν τῇ ἐκποιήσει, ἀπιεμένῳ αὐτοῦ τὸ γενέιον, ἡ θήλεα ἀπόλε) τὸ δίφρης, καὶ ἐμφύσα, οὐκ αὖις πρὶν ἂν ἀναφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσιν ἀποθνήσκει δίκην τῶν εἰρημένων. ἡ δὲ θήλεα λύσιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· ὡς γενόμενα μισητέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, διεφθορότα τὴν μήτρα. ἀναφαγόντα δὲ τὸν νηδὺν αὐτὸν, ὧδε τὴν ἔκδυσιν ποιέε). ὃ δὴ οἱ ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων ὀδηλήμονες, λίκτροί τε ὠά, καὶ ὀκλέποισι πολλὸν μηχανῆμα τῶν ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἐχιδναι κατὰ πᾶσ τὸν χῶρον εἰσὶ οἱ δὲ ὑπόπτεροι, ἐόντες ἀθρόοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ ὀδαμῇ ἀλλῃ· κατὰ τοσοῦτον δοκέουσι πολλοὶ εἶναι). Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τὸν ὧδε κτῶνται) Ἀραβίοι. τὸν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωσι) βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἀνοήτοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται) ὅπη τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται ὀβαθέῃ. πρὸς δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται καὶ θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι παραπλήσια μάλιστα· καὶ τέτρυγε δριμύν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. ταῦτα δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅτω δρέπουσι τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. οὐκ ἔχουσι μὲν γὰρ εἰπεῖν) καὶ ὅτις μὲν γῆ ἡ τρέφουσα ἐστί, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅσα λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τοὺς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς πεπλασμένας πηλῷ πρὸς ἀπορήμοισι ὄρεσι, ἔνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίην ἔστι). πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοῦ Ἀραβίοις σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀποτεθνεώτων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα,

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel*, *Et arcte constringens*. *Vel*, *Et inhærens*. 3 Asinorumque mortuorum & al. iumentorum memb. in quam maxima frusta concisa,

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα ἅτε ἐόντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων. τὰς δὲ ὀρνιθας καταπετομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ἑωυτῶν ἐόντων ἀναφορέειν ὀπὶ τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχειν, καταρρήγνυσθαι ὀπὶ τοῦ χ. ἐς γῆν. γῆν. Τὸν δὲ, ὀπίοντας, συλλέγειν οὕτω μὲν τὸ κινναμωμον· συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωυμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι βυσσόμενον ἐγγινόμενον, οἷα γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀποζεῖ δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμοῦ ἑτέρωθι ἐστί. Τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τειπήχεων οὐκ ἐλασσονας· τὰς εἰ μὴ ἐσέπει σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔσχοιεν, ἀνατειβομένων πρὸς τὴν γῆν τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἅπας μὲν τῶν ποιμένων ὀπίσατα ξυλουργέειν ἐς τοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ἑπόδεσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὸν οὐρὸν ὀπὶ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. Τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὀπὶ πήχεως πλάτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη ὦν χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους τε μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχαταί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἐγώγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ ὀ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα καστιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασίτερος ἡμῖν φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηρέρει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλλωνικόν, καὶ οὐκὶ βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος ποιηθέν. οὔτε δὲ ἐγὼ ἐξεύρηκα ἀνδρὸς αὐτόπτεω γενομένου οὐ δυνάμει ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δὲ ὧν ὁ κασίτερος ἡμῖν φοιτᾶ, καὶ ὁ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

Χ. ἀπὸ κλινομένης
Χ. τειῶπήχεων
Χ. ἐπέλκειν,
Χ. ἐσχάτων
Χ. ἐσχάτην
Χ. καστιτερίτας
Χ. ἐβαρβάρισεν.

in ea loca portant: & vbi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discissi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice iucundo quodam odore. Suntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum vnum caudas habet tam longas vt non sint tribus breuiores cubitis: quas si quis trahi sinat, vlcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc vnusquisq; pastorum hactenus est doctus arte fabrili, vt plostella faciant quæ singularum ouium caudis subligent, superque plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus vtrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & æui longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europæ quod pro comperto referam non habeo. neque enim assentior fluuium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

CXII CXIII CXIV CXV CXVI

1 Quas si permittantur trahere, *id est, demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, vlcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum vnusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intrusque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima.

XVII Est in Asia planities quædam vndique cincta monte quinque in locis intercisso, quæ aliquando fuit [1] Chorasmiorum cum ipsorum finibus & Hircanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi vero in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quod anfractibus montium ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluenteque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatę afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt [2] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantesque [3] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas referari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique ceterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque

XVIII hæc quidem ita se habent. ¶ Ceterum rex vnum è septem viris qui aduersus magum conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hanc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conuentum erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuncio, nisi cubantem cum vxore. Itaque non oportere sibi interuenire nuncium censens Intaphernes,

οὐκ ἔχω σαφὲς τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τἄλλα ἄλλῳ ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκέουσι τὴν ἀποκεκλημένην τῶν ἄλλων χώρων, καὶ ἐντὸς ἀπεργμένα τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ πανιώτατα ἔχειν αὐτά. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀποκεκλεισμένον οὔρεϊ πάντοθεν· περισφάγες δὲ τοῦ οὔρεος εἰσὶ πέντε. τοῦτο δὲ τὸ πεδίον ἐὸν μέσον κατέχει Χορασμίων, ἐν οὔρεσι δὲ ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσῃσι ἔσχον τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλέος· ἐκ δὲ τοῦ ἀποκεκλημένου οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ ᾧ ἐστὶ Ἄκης. ἐξ οὗ ἀπέτεσσι μὲν ἀρξάσκετο διαλελαμμένος πάντα ἐς τοὺς ἐρημέους τούτων τὰς χώρας, διὰ δὲ διασφάγος ἑκάστης ἐκαίετο· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ ἔσχον, πεποίηνται τοιόνδε· τὰς διασφάγας τοῦ οὔρεων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ διασφάγι ἔστησε. ἀποκεκλημένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὔρεων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῆ ἔξοδον. οὗτοι ὦν οἱ πρὸ ἐμεῦ ἐόντες ἐκώλυσαν χέεσθαι τοῦ ὕδατος, οὐκ ἔχοντες αὐτοῦ χέεσθαι, συμφορὴ μεγάλη διαχρέωνται· τῷ μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρεος ἀπιέντες μελίνεον, καὶ σήσαμον, χρῄζοντα τοῦ ὕδατος. ἐπεὰν ὦν μηδέν σφι προσδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐλίζονται τε πρὸ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτοῦ μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τὸν φερεύλας· ἐπεὰν δὲ διάκενος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα, τὸ ὕδωρ, αὖται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλείονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τοῦ λοιποῦ. ὡς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα φρουρέεται ἀνοίγει, παρέξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω. Τῶν δὲ τοῦ μάγου ἐπαμυνάς αὐτῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ἐπιβουλεύσαντα τάδε, ἀποθανεῖν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τοῦ βασιλέι. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαμυναμένοισι τοῦ μάγου ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὐκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδοκίμασε τοῦτό γε ποιέειν·

1 Chorasmiorum montes incolentium, Chorasmiorũ *inquam* & Hirc. 2 Panicum 3 *i. In aula regis. sic & in sequentiũ. Iosias.*

ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τὴν ἐπαλὴ, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐκ ἐῶσι, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀείρας χαλινὸν τοῦ ἵππου, σφεῖ δὲ αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δείκνυσι ἑωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην ἔλεγον, δι' ἣν πεπονθότες εἶεν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἐξ πεποιηκότες ἕωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ σφι συμφρονέοντες εἶεν τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ὡς οὐ συγκειμένοισι εἶεν ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτῶν τε Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν ἐπημάσασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τοὺς ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα καὶ ὠδύρετο· ποιοῦσα δὲ ἀεὶ τὠυτὸ τοῦτο, Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν· πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπολαβοῦσα ἔλεγε τάδε, Εἰ μὲν δὴ μοι δίδοι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, ἵνα ἔχω γνώμην, τὸν ἄνδρα τε ἐκ τῶν τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ τούτων ἀποβάλλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μήτηρ οὐκ ἔτι μοι ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλεξα ταῦτα. οὕτω δή τι ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν τὴν γυναῖκα, καὶ ἀπῆκε τόν τε ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, πάντας ἐόντας αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῷ μὲν δὴ ἑτέρῳ ἐπὶ τοσοῦτο ἐξ τῷ ἐπρήνθη ἀπολώλεε. Κατὰ δέ κου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἤλυθε τάδε· ὑπὸ Κύρου καταστάθεις ὑπαρχος Ὀρόϊτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πώποτε, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινὰ

quia foret vnus è septem, introire vtique volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quod regem dicerent rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique naresque præcidit, ac lora freni equini ad ceruices ipsorum alligauit, hominesque dimisit. Qui quum CXII
sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quēque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factum esset: explorauitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominem comprehendit eiusque liberos atque omnem familiam: multis de caussis credens illum cum suis propinquis rebellionem fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assidue faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset, misso ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, misso nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de caussa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quam filii, & minus iucundus quam maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse. [1] Hanc sequuta caussam, ita loquuta est. visaque est Dario probe dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit.
¶ Enimuero illud fere circa Cambysis CXIII
ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læsus esset, quemque ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt)

1 Hanc rationem in ista electione sequuta sum.

caussam:

cauſſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Oroetes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates obiiciēs Oroeti, inquit,[1] Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidā è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiuſque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Oroeti adeo doluiſſe quidā aiunt, [2]vt affectauerit non de obiurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. Alij (ſed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Oroete miſſum cuiuſdam rei rogandæ cauſſa: (cuius autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in cōclaui cubantem fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſiue id conſulto, quod res Oroetis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factum. ad quem quū accedens Oroetis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem conuertiſſe (erat enim ad parietem verſus) neque quicquam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Oroetes in *vrbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos nouimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquam, extitit [3]ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Oroetes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris vt ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes (vt mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipſum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecuniarum beneficio

αἰτίῳ· ὅτι τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τόν τε Οἰάτην καὶ ἄλλον Πέρσην τῶν οὐρομα ἦν Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τοῦτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κειμένων δὲ τῶν ἀρετῆς, εἰπεῖν Ⓦ Μιτροβάτεα τὸν Οἰάτην τοιάδε, Σὺ γὰρ ἐὼν "ἀνδρὸς λόγῳ, "ὃς βασιλείνησον Σάμον ἄνευ τοῦ σῷ νομῷ" προσκειμένου οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δὴ μέσου ἐόντα βύπτεά χειρωθῆναι, τὸν τῶν ὁπλιτέων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπάραντα ἔχε; καὶ νιν αὐτὸς τυραννεύει; Ⓐ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ὅτι θυμῷ οὐκ οὕτω Ⓦ εἴποντα ταῦτα ὑπασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, "ἄμαχον ἀκακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Οἰάτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ Ⓦ Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δὲ Ⓐ Ἀνακρέοντα Ⓦ Τήϊον. καί κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτῷ Ⓦ κατηλογέοντα τὰ Οἰάτεω χρήματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τὸν τε γὰρ κήρυκα Ⓦ Οἰάτεω παρελθόντα λέγεσθαι, καὶ Ⓦ Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς Ⓦ τοῖχον) οὔτε προσβλέψαι, οὔτε ἀποκρίνασθαι. Αἰτίας μὲν δὴ αὐτὸν διφάσιας λέγεται τοῦ θανάτου τὸν Πολυκράτεος γενέσθαι, παρέσι ὦν πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὧν Οἰάτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον Ⓦ Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὅστις τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, οὗτος θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης "μοῦνος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα ἀμαυρούμενον ὁ Οἰάτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, ΟΙΑΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθόμην βουλεύειν σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματα τοσαῦτα οὐκ ἔχειν τὰ φρονήματα." σὺ νῦν ὦν δὸς ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις δὲ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης βουλεύει θάνατον, καί μοι τοῦτο ἀγγέλλεται ἀφανέως. σὺ νῦν ἐμὲ κομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκά τε χρημάτων,

1 Itane tu vir cenſendus es qui inſ. 2 Vt non tam eum qui hæc dixiſſet vlciſci affectauerit quam Polycr. 3 *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Iouis filius.*

» ἀρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. Εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ
131 » τοῦ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος
» τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ἐπιδέξω. Ταῦτα ἀ-
κούσας Πολυκράτης, ἤθελε καὶ ἐβούλετο· καὶ
γὰρ (ἠμέρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμ-
πει τῶν ἀστῶν κατοψόμενον Μαίανδρον Μαιανδρίου,
ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς ἐπὶ ἰωνογραμματιστῆς· ὃς χρό-
νῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐν τῷ ἀν-
δρεῶνι τῷ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθη-
κε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀρέτης, μαθὼν τὸν
κατάσκοπον ἐόντα τοῦ δοκίμου, ἐποίεε τάδε· λαρ-
νακας ὀκτὼ πλήσας λίθων, πλὴν καρτὰ βρα-
χέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ἐπιπλῆσας τῶν λίθων,
χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας,
εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμε-
νος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Οἱ δὲ, πολλὰ
μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν
φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. τοῖσι δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς
θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε ἁ τὸν πα-
τέρα ἐν τῷ πεδίῳ μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ
τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ταύτῃσι ἰ-
δούσῃσι τὴν ὄψιν, πάντοιη ἐλύετο μὴ ἀποδημῆσαι
τὸν Πολυκράτεα πρὸς τὸν Ὀρέτεα· καὶ δὴ καὶ
ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ
δὲ ἁ ἠπείλησε, ὡς σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρό-
νον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα τοῦ-
τα γενέσθαι. βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι
πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκρά-
της δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔστελλε πρὸς
τὸν Ὀρέτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶν-
τος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητῆρα τὸν τ' ἐόντα, καὶ τὴν
τέχνην ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπ-
ικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, δι-
εφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυ-
τοῦ φρονημάτων. ὅπου γὰρ μὴ ἁ Συρηκοσίων γε μό-
νων τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν
τυράννων ἄξιος ἐστὶ Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείῃ
συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπ-
ηνήσιος Ὀρέτης ἀνὲς αὔρωσε. τῶν δὲ ἁ ἑπομένων
ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυ-
τῶν χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἦσαν
ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων
λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δ' ἀνακρεμά-
μενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, [1] cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gauisus CXXIII
est, atque obsequi volebat. maiorem enim in modum pecuniam auebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis, [2] Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui non longo post hoc tempore ornatum conclauis Polycratis spectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit. [3] Hunc Orœtes quum cognouisset speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendum putauit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ aduenienti Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciauit. [4] Enimuero ne illuc sese CXXIV
conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimem esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à sole autem inungeretur. Hanc visionem conspicata, [5] instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Orœtem: quinetiam [6] ad biremẽ euntí male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, si sospes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipsa vt ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginem esse quam patre orbari Polycrates omne consilium pro nihi- CXXV
lo habens, ad Orœtem nauigauit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotonien sem medicum, qui eam artem apud suos [7] præclarissime omnium exercebat. Vbi Magnesiam peruenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona [8] & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum vllus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Orœtes (quod indignum relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimisit, iubens eos gratiam sibi habere quòd liberi essent: peregrinos autem atque seruos iure captiuitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionẽ exoluit.

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Orœtes quum exploratorem aduentare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multum dehortantibus, illuc profectus est. quum etiam *eius* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur *&c.* 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad nauem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad nauem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab Ioue quidem, quum plueret, lauabatur: à sole autem, [1] exudante è membris abdomine, vngebatur. Hunc exitũ habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quẽ vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis vltio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [2] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([3] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum iucunda nunciasset, trucidandum curauit, summissis quibusdam qui redeuntẽ aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occulta-
CXVII rent. Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed aduersus eum [3] è professo mittere copias consilii non erat, [4] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam, Itaq; Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusq; proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nulliſq; copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [5] quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat viuum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cum alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnum, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, [6] necandos curat, facinus profecto nõ tolerandum: ideoq; priusquã maiora in Persas scelera admittat, [7] cõprehendendus est ad necem. Hæc Darius interrogabat
CXIIX Persas. Eorum triginta extiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. id quum fecissent, sors

ἐλοῦτο μὲν γὰρ ἐκ τοῦ Διὸς ὄκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀντὶ ἀλὸς ἐκ τῶν σώματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ βὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ Ⓐ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς προεμεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος ὕβριες μετῆλθον. μετὰ γὰρ Ⓦ Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην, μεῦναν ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ἐκ τοῦ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ μετὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα Ⓦ ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς Ⓐ ὠνείδιστε σφεῖ ἐς Πολυκράτεα ἔπεα· μετὰ δὲ, Ⓦ Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπεω· ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ἐξύβρισε πρήγματα, καὶ ἵνα ἀγγελιηφορέων ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς ἐπὶ ἡδονῇ Ⓐ τῷ σφεῖ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω χωρέοντα, ἄνδρας Ⓐ ἐπιστείσας κατ' οὐδόν. ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε Ⓦ Ὀροίτεα ἴσασθαι, πρήσσων τὰ ἀδικήματα. Εἶνεκε, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης φρονέων ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε Ⓐ οἰδαμόντων ἐπὶ τὸν στρατηγίην, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ Ⓦ Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυθανόμενος ἔχειν· Ⓦ χιλίους μὲν Πέρσεων ἑδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον, καὶ Λύδην, καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ἐκπορίσας ὅπως τελέσειε σοφίη τε, καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν· ὑμέων δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι. ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν οὐδὲν Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἀπώλεσε, Μιτροβάτεά τε καὶ Ⓦ παῖδα αὐτοῦ τοῦτο δὲ, οὐδὲ ἀναπαλέοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ἐπ' ἐμέ, κτείνει, οὔδεν οὐκ ἀναγκαῖον φαίνων. πρίν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρείου μὲν ταῦτα ἐπειρωτῶντος, τῷ δὲ ἀνδρες τεσσεράκοντα ἐγένοντο αὐτόθι παρεστεῶτες, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμπανε, κελεύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχάνει

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret. 2 *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ προφάσι. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat) 4 Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης. *q.d. recta via.* 5 Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q.d. Quum nondum tumor rerum resedisset, id est, turbulentus status.* 6 Aliquis vestrûm, *Potest & interrogatiue legi.* 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χρὴ ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν ὦν ὁ
Βαγαῖος, ποιέῃ τοιάδε· βιβλία γράψαμενος πολ-
λά, καὶ πρὸς πολλὰ ἔχοντα σφρηγίδα
σφι ἐπέβαλε τοῦ Δαρείου. μετὰ δὲ ἧκε ἔχων ταῦτα ἐς
τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δέ, καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλ-
θών, τῶν βιβλίων ἓν ἕκαστον προεμαρέομενος, ἐδίδου
τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληίῳ ἐπιλέγεσθαι. (γραμ-
ματιστὰς δὲ βασιλήιους ἅπαντες ὑπαρχοι ἔχουσι) ἀπο-
πειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου καὶ βιβλία ὁ
Βαγαῖος, εἰ ἁνδρὶ αἰσθάνοιτο ἀποστᾶσιν ἀπὸ Ὀροίτεω. 10
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως,
καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μᾶλλον, δίδοι δή-
λα, ἐν τῷ ἐνὶ ἕκαστα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς
Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα.
οἱ δέ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκαν τὰ ἀκμάς, ἰδόν-
τι τούτῳ σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βι-
βλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας τὸ τελευταῖον τῶν βι-
βλίων δίδοι τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βα-
σιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλ-
λεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν 20
ταῦτα, ἀσασάμενοι τὰς ἀκινάκεας, κτείνουσι παρ-
αυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα Πέρσῃσι Πολυ-
κράτεος τοῦ Σαμίου ὕσιες μετῆλθον. Ἀπικο-
μένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω χρημά-
των ἐς τὰ Σοῦσα, σιωπὴ εἶχε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὑστε-
ρον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθεφ-
σηντα ἀπὸ ἵππου, γραφῶναι τοὺς πόδας. καί κως ἐ-
γκοτέρως ἐς ἐάφη· ὁ γὰρ δὴ ἀς ἐάγαλος ἐξεχώ-
ρησε ἐκ τῶν ἀρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον τοῦ
ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους 30
τὴν ἰητρικήν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δέ, στρεβλεύντες τε βιώ-
μενοι τοὺς πόδας, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπὶ ἑπτὰ μὲν δὴ
ἡμέρας τε ἐξ ἀτὰ νύκτας ἐκοιμᾶτο τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ
Δαρεῖος ἀχθυμενίῃσι ἐχόμενος· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἐ-
χόμενος οἱ φλαῦρος, ἀναμνήσας μιν πρότερον ἐπὶ ἐν
Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγ-
γέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγειν μιν τοχίστου παρ' ἑ-
ωυτὸν ἐκέλευσε. οἱ δὲ ὡς ὀζέως ἐν τοῖσι Ὀροίτεω
ἀνδραποδίοισι ὁκοῖός τε ἐκυρέει ἐὼν ἀπημελημένος, ἀνῆγεν
ἐς μέσον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. 40
Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, πρῶτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην εἰ
ἐπίσαιτο. ὁ δὲ ὀκνέων μὲν ἔφη ἐπίστασθαι, φοβερὸς δὲ
ἐκφῆνας, ἐὼν ἰδιώτης τὸ πάρος τῆς Ἑλλάδος ἦ ἀπεστερημένος.
κατεφαίνετο τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος·
καὶ δὴ ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ
κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν
ἐκφαίνει, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁ-
μιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνην.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic forte delectus, hac ratione vsus est: Complures litteras variis de rebus vbi scripsit sigilloq; Darii impressit, cum his profectus est Sardis. Eas, postea quam in conspectum Orœtis venit, dedit separatim recitandas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus litteras, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari litteras, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimum libellum in hæc verba scriptum; Rex Darius mandat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est. ¶ Traductis CXXIX atque comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu post vt in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desilit, pedem intorserit vehementerque luxauerit. nam talus è iuncturis amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebãt: adeo quidem vt septem dies totidemq; noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidem male habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit: cuius de artificio prius iam inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrime accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus ac cõpedes trahens. In medio positum Da- CXXX rius interrogauit nunquid eam nosset artem. Democedes, veritus ne si se proderet, vsquequaque Græcia priuaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiã artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinẽ quã cũ medico habuisset.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamẽtis vtens,[1] & lenia, post acria, admouens, Darium compotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit, quum iam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quã curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ aureã phialæ thecam suffringentes, Democedem donauerunt tam amplo munere, vt famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialatũ stateres colligens, nõ paruam auri summam coegerit.[2] Hic Democedes hunc in modum à Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samũ profectus est. A quo viro non minimum medici[3] Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenæi. Qua etiam tempestate Argiui ceteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc vnam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curate solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique[4] maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor)

μὴ ὦ, ὡς ⓐ ἐπέρεψε, Ἑλλήνιχοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἠπιάματα παραμείγνυς προσάγων, ὕπνου τε μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμῇ ἔτι ἐλπίζοντα ἄρθριτον ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ ἄρα διπλήσιον ⓐ κακὸν ἀντίτυνδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς ὦν τοῦ ἔπεος ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παρελθόντες δὲ ⓐ 10 βύνοδόν τε, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ δοῦναι εἴη ὃς τὸν ψυχὴν ⓐ ἀπέδωκε. ὑποτυπτόντων 133 δὲ αὐτέων ἑκάστη, φιάλην τὴν χρυσὴν σφέων θήκην ἐδωρέετο ⓦ Δημοκήδεα· οὕτω δή τι δαψιλέϊ δωρεῇ, ὡς τὸν ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων σατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τοῦ οὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ ⓐ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέγετο.

Οὗτος μὲν Δημοκήδης ἦν, ὃς ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ τὸν ἐπεί τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγινάν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῶν πρώτων ἔτεϊ ἐπαρέβαλετο τοὺς πρώτους ἐν τῇσι, ἀσκευὴς πάρεών, καὶ ἔχων οὐδὲν πω ἀγαθὸν ἀλλὰ τοῦ τέχνεω ὅσον ἐπιστέατο εἶναι. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ τάλαντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων. τεταρτῷ δὲ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν τάλαντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς δοκιμηθῆναι· ἐγένετο γὰρ ὧν τότε πρώτους μὲν Κροτωνιήτας ἰητροὺς ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δευτέρους δὲ, Κυρηναίους. τὸν δὲ αὖθις ⓦ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξεπάμενος Δαρεῖον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πολλήν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπιέναι, πάντα τἄλλα ⓐ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐόντα, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι τοῦ Ἑλλήνος ἰητροῦ ἐσσώθησαν, τούτοις, βασιλέα ἐξαιτησάμενος, ἐρρύσατο· τόν δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ἐπισπόμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι, ἐρρύσατο. ἰῶ δὲ μέγιστον θῶμα Δημοκήδης παρέσχε τῷ βασιλεῖ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνωμόσατο γενέσθαι· Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ,

---

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* πάντα μὲν τὰ ἰήνεα. *Alioqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset*, Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam eius iracũdiam ferre non posset, illo relicto ab, &c. 3 Crotonienses inclaruerunt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ὅπι τὸ μαστὸν ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμε-
σθεσσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐλάσσων, ἡ δὲ, κρύ-
πτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε σιγῇ· ἐπείτε δὲ
ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο Δημοκήδεα, καὶ ἐπέδειξε·
ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢν μὴ
αὐτυποῦργήσειν ἐκείνῳ τῶτο δὲ αὐτῆς δεηθῆ·
δεήσεσθαι δὲ σιγῇ τῶν ὅσα αἰσχύνεσθαι φέρον-
τα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰῶμενος ὑγιέα
ἀπέδεξε, ἀπεδέξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τῦ Δη-
μοκήδεος ἡ Ἄτοσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
ρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν το-
σαύτην κάτησαι, οὔτε ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε
δυνάμιν Πέρσῃσι. Εἰκὸς δὲ ὅστις ἀνδρα καὶ νέον, καὶ
χρημάτων δεσπότεα μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀπο-
δεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ἐστ'
ἀνδρὸς ἄρχοντες. ἐν ἀμφοτέροισι δέ τοι φέρε τῶν-
τα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ὑπερίωνται ἄνδρα
εἰ καὶ προσεστεῶτα, καὶ ἵνα τρίβωνται πολέμῳ, μηδὲ
σχολὴν ἄγοντες, ὑποβουλεύωσί τοι. νεῶν γὰρ ἀν τι
καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἶς ἡλικίην. αὐξομε-
μύῳ γὰρ τῷ σώματι σωαύξονται καὶ αἱ φρένες, γη-
ράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα
ἀπαμβλυώνονται. ἡμὺ δὴ ταῦτα σὺ διδαχῆς ἔ-
λεγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα πρὸς
ἀνδρὸς ὑποτοέω ποιήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι
ἐλθὼν ἐς τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ὑπερθυμέω
γὰρ, λόγῳ πυθανομένην, Λακαίνας τε μοι γενέσθαι
θεραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀθηναίας καὶ Κορινθί-
ας. ἔχεις δὲ ἀνδρα ὑποτηδεώτατον ἀνδρῶν πρή-
των δέξαι τε ἑκάστης τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσα-
σθαι, τοῦτον ὃς σοὶ πόδα ἴξιήσατο. ἀμείβεται
Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς
Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατα-
σκήπτοις μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἀμείνονα εἶ) ὁμῦ
τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόν-
τες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῷ, ὑπαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ
ἔπειτα ὑπερπιάσμενος, ἐπὶ αὐτοὺς τρέψομαι.
Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τε εἶπε, καὶ ἦρχε ἐποί-
εε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέ-
σας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνε-
τέλλετο σφι, ἑπομένοις Δημοκήδεϊ. διεξελθεῖν
τε πᾶσαν θαλασσαίην τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ

in mamilla vlcus exoriretur, deinde re-
sciſſum porro graſſaretur. quod iſta,
quoad fuit exiguum, præ pudore occul-
tans, nemini indicauit: ſed vbi male iam
ſe habebat, accerſito Democedi rem oſ-
tendit. Ille ſe redditurum ſanam affir-
mãs, adiurat eam vt ſibi viciſſim ipſa in-
ſeruiat in eo quod orauerit, oraturũ au-
tem nihil vnde dedecus redundaret.
A quo, poſteaquam curata eſt, edocta, Cxxiij
Darium, dum cum eo cubat, his verbis
alloquuta eſt, Rex, quum tantum tu ha-
beas copiarum, deſides, nullam neque
gentem neque potentiam Perſis acqui-
rens. atqui par eſt virum & iuuenem &
magnarum opum dominum, aliquid o-
peris edendo ſe oſtendere, quo etiam
Perſæ cognoſcant ſibi virum præeſſe.
Quod vt facias, duabus de cauſſis inter-
eſt, vt Perſæ & eum qui ipſis præeſt, vi-
rum eſſe intelligant, & bello arterantur:
ne ocium agentes tibi inſidias tendant.
Nunc ergo aliquod opus edas quoad in
ætate inuenili es. nam augeſcente cor-
pore ingenium pariter augeſcit, & con-
ſeneſcente conſeneſcit, & ad res omnes
elangueſcit. Hæc Atoſſa ex admo-
nitu Democedis. Ad quam Darius re-
ſpondens, Quæ, inquit, vxor, ipſe facere
deſtinaueram, ea omnia dixiſti. ego e-
nim conſtitueram Scythis bellum in-
ferre, iuncto mari è noſtra continente
in alteram ponte: & hæc breui tempore
perficientur. Ad eum Atoſſa, Animad-
uerte, inquit, nunc: omitte primum Scy-
this bellum inferre, qui, quandocunque
voles, tui erunt: aduerſus Græciam mihi
tu eas in expeditionem. concupiſco e-
nim Lacænas & Argiuas & Atticas &
Corinthias, fando cognitas, mihi fieri
ancillas. Et ad hoc virum habes ex o-
mnibus maxime idoneum [1] ad demon-
ſtrandas Græciæ res atque exponen-
das, hunc qui pedem tuum ſanauit:
Cui Darius, Quandoquidem, inquit,
vxor, tibi videtur nos primum Græ-
ciam tentare debere, mihi videtur ſati-
us ante omnia mittere illuc explorato-
res Perſas, vna cum iſto quem dicis, qui
percepta omnia illic & viſa renuncient:
& mox ego ab illis edoctus, aduerſus
Græcos tendam. Hæc loquutus Da- Cxxv
rius, & quod eſt loquutus, re quoq; ag-
greſſus eſt. nanque vbi primum illuxit,
accitis quindecim viris Perſarum ſpe-
ctatis, præcepit vt ſequentes Demo-
cedem omnia Græcia maritima loca
colluſtrarent, neve committerent vt

1 Ad oſtendenda ſingula Græciæ *loca* & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, ſecundo loco Democedē ipſum ad ſe accerſitum orat vt [1] expoſita atq; demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: iubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua vtenſilia, affirmans ſe alia multo plura [2] illi inuicem donaturum. [3] ac præter dona miſſurum ait, quæ vna iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (vt mea fert opinio) [4] mandabat: ille tamen veritus [5] ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitiuum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, vt ea reuerſus ſibi haberet: verum nauim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare demiſit. xxvj Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatiſque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque deſcribebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, [6] & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum nauium reſoluit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum iſti patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. [7] Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis iis quæ de nauibus abſtuliſſet. xvij Illinc Perſæ nauigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perueniunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerſo manibus, fuſtibus, cædebant Perſas, [8] qui his verbis commonefaciebant, Viri Crotonienſes cōſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitiuū eripitis. An ex vſu erit vobis hanc iniuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe,

Δημοκήδεα δ' ἐκέλευε πρῶτα μὲν πάντα θεωρῆσαι τὰ Περσέων ἐστί, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐλθεῖν. ταῦτα δὲ ἐκέλευε ποιέειν ὁ Δαρεῖος, ἐπὶ τῷ κατασκόπῳ τὸν Δημοκήδεα ἐλθόντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπικέσθαι. ἐπὶ τούτοισι δὲ ἐκέλευε, ἐπείτε θεωρήσειε τὰ βούλετο, ἐνθεῦτεν ἀπικόμενον ἐς Πέρσας αἰτέειν ἀπιέναι ἅμα τοῖσι Φοίνιξι ὡς δῶρα τῷ βασιλέϊ. ἐπιστάμενος δὲ ὁ Δαρεῖος τὸν Δημοκήδεα ἐπιθυμέειν τοῦ οἴκου τοῦ ἑωυτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ γυναικῶν, ἐπαγγέλλεται ἐπιθήσειν μεγάλα ἐπιθήματα, καὶ φάσκειν αὐτὸν εἶναι τοῦ βασιλέος ἐόντα ἐπίκοινον, ὅκως ἂν ἐκεῖνος ἐπιθυμήσῃ τινὸς τῶν ἑωυτοῦ. ἐπὶ τούτοισι δὲ ἐκέλευε ἐπείτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπίκηται

ὦ ἀπόλησθε ἡμέας; ὅπι γὰρ ἢ ταύτης πρότερον
» στρατευσόμεθα πόλιν; ἵνα ἢ πρότερον ἀνδραπο-
δίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα ἢ λέγοντες, τοῦ Κρο-
τωνιήτας ὄκων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαρεθέντες τε τ' Δημοκή-
δεα; καὶ τ' γαυλὸν τ' ἅμα ἄγοντα ἀπαιρεθέντες, ἀπέ-
πλεον ὀπίσω ἐς τ' Ἀσίην, οὐδέτι ἐζήτησαν ὁ πρότε-
ρον τ' Ἑλλάδος ἀπικόμενοι σκοπεῖν, ἐξερημωθέντες
τὸν ἡγεμόνα. τοῖσι δὲ μετιοῦσι ἐνετείλατο σφι Δημο-
κήδης, ἀναγορεύουσι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας,
ὅτι ἁρμοσαι τ' Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυ- 10
ναῖκα. ἔστι γὰρ δὴ παλαιστέων Μίλωνος ὠνὴρ ὄνομα πολλὸν
πρὸς βασιλέι. καὶ δὴ τόδε μοι δοκέει σπεύσαι τ' γά-
μον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης,
ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος.
Ἀναχθέντες ἢ ἐκ τ' Κρότωνος ἐν Πέρσαι, ἐμπί-
πτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφέας δουλοῦνται
ἀνδρώτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμε-
νος, ἀπήγαγε πρὸς βασιλέα Δαρεῖον. ὃς ἀνὴρ τού-
των ἔτοιμος ἦν δίδόναι τοῦτο ὅ, τι βούλοιτο αὐτός·
Γίλλος ἢ αἱρέεται κάτοδον ἐς Τάραντα γενέσθαι, 20
135 πρὸ απηνσαμένους τ' συμφορέων. ἵνα ἢ μὴ σωτα-
ράξῃ τ' Ἑλλάδα, ὦν δι' αὐτῶν στόλος μέγας πλέῃ
ὅπι τ' Ἰταλίην, Κνιδίοις μούνοις ἐπρηξάν οἱ ἔφη τοῦ
κατάγοντας γενέσθαι. δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι
Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὼ κάτοδον οἱ ἔσεσθαι.
Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας
γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε
Γίλλον τ' Ταραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι
Ταραντίνοις οὐκων ἔπειθον, βίῃ δὲ ἀδυνατοι ἦσαν
προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐρρήθη. οὗτοι 30
δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκον-
το Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκο-
ποι ἐλθόντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς
Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλλη-
δων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε αἰτίην· Καμ-
βύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι
τε συχνοὶ ἐς τ' Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, ἃ μὲν,
ὡς εἰκός, καὶ ἐμπορείην στρατευόμενοι, ἃ δέ τινες, οἳ
αὐτὸν τ' χώρης ἐσκοπέοντο τὴν ἐπ' ἐκείνων Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος,
Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σά- 40
μου, τὸν τ' Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήδε
τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγε-
ράζετο ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δο-
ρυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενὸς
κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐ-
τῇ προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τ'
Δαρεῖον μεγάλως ὑπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,

1 si nos dimiseritis? Cui enim prius quam huic vrbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonien̄sibus persuaserunt. quinimo non modo Democede, sed etiam oneraria naui quam vna duxerant, priuati sunt: atq; in Asiam reuersi, omisso iam studio discēdi vlteriora Græciæ, quod duce essent fraudati. Quibus tamen in digressu Democedes mandauit vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomē Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tēpore properasse magna erogata pecunia vt ipsum etiā in patria sua spectatum esse Dario appareret. Profecti Crotone Persæ, ad Iapygiam in quasdam naues inciderunt: à quibus in seruitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritū quū rex paratus esset donare ei quicquid vellet, optauit se in patriā reduci, exposita prius sua calamitate, dicēs ne omnē Græciam conturbaret, si classis ingens ipsius caussa in Italiā mitteretur, cōtentum se esse vt per solos Cnidios reduceretur: existimans, pro amicitia quę Cnidiis erat cum Tarentinis, se præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam misso Cnidum nūcio iussit vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obsequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt: nam ad vim inferēdam inualidi erant. Atq; hæc hunc in modum administrata sunt. hique Persæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem.

CXXVI ¶ Samvm vero post hæc rex Darius omnium vrbium tam Græcarum quam barbararum primam, euertit, ob hanc caussam: Dum Cambyses in expeditione aduersus Ægyptum ageret, permulti se illuc Græcorū cōferebant, partim (vt credibile est) negociandi, partim militandi, partim ipsius regionis oculis subiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloson Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiusmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac sibi circundato, apud forum Mempheos spatiabatur. quem quum vidisset Darius Cambysis satelles, 2 nullius admodum condicionis vir, captus amore amiculi, adit hominē vt mercetur amiculum. Syloson, animaduertens Darium magnopere amiculum cupere,

1 Si nobis *hunc* eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi desiderio captus.

diuina

diuina quadam fortuna vsus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [1] sed tibi largior, si modo tuum perpetuo debet esse. Hæc approbans Da-
CXL rius, accepit indumentum. Syloson, qui putarat sibi illud stulte perisse, interiecto tempore, quum Cambyses decessisset, & septem illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, vbi certior factus est ad eum virum peruenisse regnum cui ipse roganti dedisset in Ægypto illud amiculum, Susa ascendit, sedensque in vestibulo regiæ, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nunciauit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: [2] nec vllo Græcorum quicquam (vt sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt sciam quid hæc dicendo velit sibi. Vbi à ianitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seseque illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, tune ille es qui mihi nullamdum potentiam habenti donasti ea, quamuis parua, tamẽ perinde grata acsi nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenso te auro argentoque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit, rex, neq; aurum neque argentum dederis, sed patriam meã Samum, vbi eam liberaueris: quam nũc post necem fratris mei Polycratis ab Oræte interfecti, occupat seruus noster: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, misit
CXLI exercitum duce Otane vno è septem viris, iusso vt quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens, contrahebat exercitum. ¶ At Sami
CXLII imperiũ obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iustissimo virorum volẽti esse, non licuit. nã vbi de Polycratis interitu allatus est nuncius, ante omnia Ioui liberatori statuit aram, eique fanũ in circuitu designauit, quod nũc quoq;

θείη τύχη χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πρῶτος δὴ ἀνέβας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐδόκεε μεγαλοπρεπέα εἶναι. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἧπίσατο τὸ ἐπὶ τῷ ἀπολωλέναι δι' βουλεύων· ὡς δὲ τῷ χρόνῳ προσεβαίνοντος Καμβύσεος τε ἀπέθανε, καὶ τοὺς μάγους ἐπανέστησαν ἑπτὰ, ἐν τοῖσι ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, πυθόμενος ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη προσεληλύθοι ἐς τοῦτον ἀνδρα τοῦ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ ἕλμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ προθύρα τοῦ βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, οὗ ἐγὼ προσφάτως μνήμην ἔχω· νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἀναβέβηκε δὲ τίς ἢ οὐδείς κω παρ' ἡμέας αὐτούς. ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰκὸς, ἀποδοῦναι, οὐδενὶ ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στὰς δὲ ἐς μέσον πρώτεων ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. Εἶπε δὴ ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιότατ' ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδενὸς ἐόντι κω δυνάμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' ὧν ἴσον γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κτήσαιο μέγα λάβοιμι. αὖθις ὦν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος οὐ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μὴ τε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασώσαμένῳ μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος, ὑπὸ Ὀρσίτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἄνδρων τῶν ἐπιφανεστάτων γρ. ἀνδρῶν πρώτων ἑπτὰ ἐόντων· ἐντειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ἐς τέλεα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὸν στρατόν. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου ἐτύγχανε τὸ κράτος, ἐπιτροπεύων τῷ δὲ γρ. ἐπιτροπεύων πάϊδι Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ἐπεὶ γὰρ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποιέετο τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο· καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν ὅρισε τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (si hoc quidem vt fiat necesse est) certe tibi. Q.d. *Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alij, quandoquidem donare non vendere statui. Non immerito tamen suspectus alicui fuerit his locis.*

2 Nec vlli Græcorum vllo sum beneficio obstrictus, *vel deuinctus.*

136 ἐν τῷ προαστείῳ ἔστι. μετὰ δὲ, ὡς ἐπεποίητο, ἐκκλησίῃσι σπουδαγελέας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσσω, αὐτὸς κῆ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γὰρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νυν ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν θεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν προσαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἑξαίρετα ἓξ τάλαντά μοι γενέσθαι· ἱερωσύνη δὲ πρὸς τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτὸς τε ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου· τὸν αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν προεστέωκα. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῷ δέ τις ἐξωνασάμενος εἶπε, Ἀλλ' οὐκ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὀλέθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὄκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις αὐτὸν αὐτόθι τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ τι ἐννόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβε σφέας, καὶ κατέδησε. ἐν μὲν δὴ δεδέατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα ὑπετεχέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβούλεσαν εἶναι ἐλεύθεροι.

γρ. Λυκάρητος

Ἐπειδὴ δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, οὐδέ τι σφι χεῖρας ἀνταείροντο, ἀλλὰ σπονδοί τε ἔφαινον εἶναι ἕτοιμοι καὶ τὸ Μαιανδρίου οὔνομα σώσοντες, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας ἐκ τῆς νήσου. καταμείναντος δὲ ἐπὶ τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ πεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θῶμα ἐποιεῦντο τὸ μὴ ἐθέλειν ἄρχειν ἀνθρώπους ἐλευθέρους, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκάθεζον. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ἐπωμαρτέτερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. ἔστι δὲ ὅτε δὴ ἁμαρτών, ἐν γλυφῇ

γρ. εἰ τῆς

γρ. στρατιῶται,

in suburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi sceptrũ atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod [1] in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros sibiipsi pares dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum suum expleuit: ego autem, deposito in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo vt è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis restitui. Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum quidam surgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius qui pecuniarum quas interuertisti, rationem reddas. Hæc Telesarchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter ciues [2] erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in animum CXLIII accipiens, reputansque fore vt si dominatum ipse deponeret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur, non deponendum sibi dominatum statuit: sed in arcem regressus, accitum vnumquenque eorum, tanquam rationẽ pecuniarũ redditurus, comprehendit, alligauitque. Post hæc, dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quẽ decessurum credens frater suus, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur velle liberi esse. Igitur CXLIV vbi Samum tenuere Persæ, Syloſontem reducentes, nemo [3] aduersus eos manum leuauit. [4] Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem se facere velle dixerunt: quin & ipse Mæandrius ex insula discedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentissimi quique Persarum positis sellis eregione arcis sedebant. Erat autem Mæandrio germanus vecordiusculus, nomine Charileus, [5] qui quod CXLV delinquere solebat, in subterraneo

1 In alio repr. 2 Erat spectatus. 3 *Id est, illis se opposuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipse Mæandrius, se paratos esse data sibi fide insula excedere dixerunt. Quum autem hanc condicionem admisissẽt Otanes, fidemque dedisset, spectatissimi quique Persarum &c. *Lego autem* στρατιῶται *ex vet. cod. pro* σατράπαι. 5 Qui ob nescio quod delictum in subterranea

loco c-

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius, iussit solutum ad se adduci. vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendoque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccaui, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlciscì non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt istos ob suum huc aduentum vlciscar: paratus etiam teipsum
XLVI ex insula eiicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia inuidens Syloſonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sæuituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed [2]omnia pacata existimantes. [3] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabātur. Dum hæc isti agunt, ceteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii,
XLVII rursus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dum ipsum mittebat, ne quē Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites vt quēque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obuium
XLVIII quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eo vbi peruenit,

γύρη ἐδέδετο· ϗ δή ποτε ἐπακηύσας τε ϗ ὀρνασόμενα, ϗ δοκέων φάναι γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρωνείως κατημένους, ἐβόα τε ϗ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακηύσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε, ἀγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη ϗ ἵζησε, λοιδορέων τε ϗ κακίζων μιν, αἰεὶ προσῆε ὀπισθίεσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐ μέμηνε, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, εἰ πεσὼν τὸν ἀδελφεόν, ϗ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γοργύρης ἠξίωσας; ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε ϗ αἰσχύνην ποιεόντας, οὐ τολμᾷς ἀμύνασθαι, οὕτω δὴ πεόντας ὑποπτέας χρηστοὺς εἶναι; ἀλλ' εἰ μή σύ σφεας καταρρωδήσας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ὀπισθίους, ϗ σφεας ἐγὼ ἀμυνήσομαί τε οὐδαμὰ ἀξίως· ἀλλά τε σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆσδε νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑποδεξάμενος τὸν λόγον, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς ὄγδοον ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τοῦ ἑωυτοῦ δύναμιν ἀποδεέστερον εἶναι τοῦ βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ πονηρῷ, ἐμελλε ἀπολαμβάνειν ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀτενέστατα ποιῆσαι τὰ Σαμίων πρήγματα, ϗ ὅτω τῷ δικαίῳ δοῦναι. οὗ δὲ ἐπισάμενος ὡς πάσχοντες ὑπὸ Περσέων κακῶς, προσεμπικραινέειν ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆσδε νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούλῃ. ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δὲ ὀπισθίους πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως ϗ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ὅτε προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὀπισθιοι, τοὺς Περσέων τοὺς διαφθορυμένους τε ϗ λόγου πλείους ἐόντας ἔκτεινον. ϗ ἕτοιμοι μὲν ταῦτα ἐποίεον, ἡ δὲ ἀνὴρ γρατὴς ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ὀπισθιοι ὀπίσω κατελήφθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ γρατηΐς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ϗ ὁλάς τε τὰς Δαρβὸς οἱ ἀποστέλλων ἀνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαγορεύων κακῶν ἀποδύναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τότε μὲν τὴν ἐντολέων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήλεγε τῇ γρατιῇ πάντα τὰν λάβωσι, ϗ ἄνδρα ϗ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τὴν γρατιὴν οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὰν ἐμπόδων γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ ϗ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν,

137

——fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post,* Et ex illa subterranea fossa suspiciens *&c. Nec tamen* γοργύρη *est simpliciter subterranea fossa, sed cænosa etiam, siue limosa.* 1 De omnibus conuenisse exist. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἔξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα προθεῖτο, ἐκμὴ θεραπόντων αὐτὸ ἔξέσμων αὐτά. ὁ δὲ αὐτῷ τῷ χρόνον τὸν τῷ Κλεομβρότῳ τῷ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προσῆγέ μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομβρότου τὰ ποτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἔξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὐ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτῷ ὅσα βούλοιτο. τέως καὶ δὶς καὶ τρὶς ἐπόντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομβρότου δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν δίδυμα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοι τῶν ἀστῶν δωρήσεται ζημωσείων, βασὶ ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶ ἔφη τῇ Σπάρτῃ ξεῖνον Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. ὁ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Σάμον δὲ καταλιπόντες ὁ Πέρσαι, παρέδωκαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτοῖσι ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τεὸ ὄνειρου, καὶ νούσου ἣν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ πᾶν παρεσκευάσαντο. ἐν ὄσῳ γὰρ ὁ, τε μάγος ἦρχε καὶ ὁ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ πάντι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τοιαύτῃ ἐς τοῦτο πολιορκίῃ παρεσκευάζοντο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο, τὴν αὐτὸς ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων σῖτον ἀναισιμώσωσι. Γυβρύης ὁ Ζαλμοξα ὁ Δαρείου, ἐπεὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ὑπὸ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὑπὲρ τοῦ προμαχεῶνας τοῦ τείχεος ὁ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάτηνται ἐνταῦθα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; ἔστε γὰρ ἂν ἡμέας ἐπὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο

habens quæ in discessu exportauerat, 1dat negocium famulis vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipse Cleomenē, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quęcunque liberet, illinc asportaret: 2idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda nō putauit. 3Sed quum sensit eadem nonnullis ciuium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitē Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alij cuipiam persuaderet fieri malū. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandriū ablegauerunt. Persæ vbi diripuere Samum, Sylosonti tradiderunt viris desolatam. Interiecto tamen tempore Oranes imperator frequentem incolis effecit, 4è visione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudenda. ¶ Ceterum, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis vsque latuerunt: verum vbi è professo desciuerunt, hæc sibi facienda statuerunt: 5Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque vnam ad panem sibi faciendum: ceteras in vnum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscceditis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ.

προσκευάζοντο.

προσκευάσατο.

CXLII CXLIII CXLIV CXLV

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atque adeo ter dixisset, 3 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit *&c.* 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres secreuissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat,
CLII credens nunquam parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione consumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamenta atque omnes insidias expertus, cum alias, tum illas quibus eosdem Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incum-
CLIII bebant. Sed quum ne sic quidem capi possent, vicesimo quam circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentum, vt quædam mularum eius quæ frumentum subuectabant, pareret. Quod vbi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarentur.[1] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum
CLIV & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium, sciscitatus est nūquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [2] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda valent. [3] Eoq; nemini expromens se suffecturum rei faciendæ, si seipsum quum mutilasset, ad hostes trāsfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, protsus quum id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculasque, comamque deformiter circumtondit, [4] plagas imposuit: atque ita ad Darium
CLV perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respōdens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigne animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui

τῶν εἶπε τῶν ἰς Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐπὶ πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ σφίσι αὐτῶν διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχθετο, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδύνατο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν οἱ φυλακῆσι ⓐ Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σφέας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. Ἐνθαῦτα εἶκος ἦν μιν τὸν Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου, τοῦτον ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τὸν μάγον κατελόντων, τοῦτον τοῦ Μεγαβύζου παῖδα Ζωπύρου ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν ⓐ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δὲ ⓐ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ ⓐ θεὸς τὰ τῶν Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν δὴ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, θεὸς τούτῳ τῷ φήμῃ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ δοκέω ἐκείνου τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὸν ἡμίονον. Ὡς δὲ ⓐ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεστωθαίνετο εἰ χρεὸν εἴη καὶ αὐτῷ πολλοὺς καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Περσέων θεῖναι τοὺς Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοὺς ἐμοῦ, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὖτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὴν, καὶ ἑωυτῷ τὸ ἔργον ἔσται. καρτὰ γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος ἵμεῖραι. ἀλλ' ἐμοῦ γὰρ οὐκ ἐφαίνετο ἔργῳ δυνατὸν εἶναι μιν ἀπεργάσασθαι ποιῆσαι, εἰ δὴ ἑωυτὸν λωβησάμενος ἀπελθὼν πρὸς ἀπελθὼν ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λώβῃσι αἰπηκέσι· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς περιτείρας, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ καρτὰ βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ,τι ποιήσαντα· ὁ δὲ εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅστις ὦ νηπόπτε μὴ σύ, τῷ ἐστὶ δυνάμιος τοσαύτης ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. ὅτε μὲν ἀλλοτείων ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν· δεινὸν γὰρ ποιεύμενος Ἀσσυρίοις Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ κάλλιστον ἔργων ἀπεστωμένων, ἐργῷ δὲ αἰσχίστῳ οὐνόματα θέμενος, φὰς δι' σὺν

138

1 Ex hoc omine 2 Fortia enim facta. *vel, Res enim fortiter gestæ.* 3 Alio enim nullo facto illam se subiugaturum cogitabat quam si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione afficit: *vel, seipsum modis atrocissimis mutilat.* 4 Et se flagris cecidit:

» πολιορκυμένους σεωυτὸν αἰνιξάτω Ζωπύρου. Ὦ
» ὦ μάταιε, λελωβημένου σόν, θᾶσσον ἢ πολέμι-
» οι τὰς πύλας ἀνοίξουσι; πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρε-
» νῶν, σεωυτὸν Ζωπύρου; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοι ἐπῆρ-
» ετο τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μὲ τοιοῦδε
» νεὼ ἐὼν ἐμεωυτὸν βάλλομενος, ἔρρηξα. νῦν ὦν
» ἐὼ μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἱρέομέν Βαβυλῶνα· ἐγὼ
» μὲν γὰρ ὡς ἔχω, ἀνθρμολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φή-
» σω τοῖς ἀστοῖσι ὡς ταῦτά σευ τὰδε ἔπαθον, καὶ δοκέω,
» πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατι- 10
» ῆς. σὺ δέ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖ-
» χος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωυτοῦ
» στρατιῆς, τῆς τοῦδε μὴν ἕνεκα ὧρη ἀπολλυμένης,
» ταύτῃ χιλίους τάξον πρὸς τὰς Σεμιράμιος καλεο-
» μένας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
» ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους πρὸς τὰς
» Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
χ. λαλείπειν » Ζαλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτ-
χ. Χαλδαίων » ισον, ἀγαγὼν πρὸς τὰς Χαλκιδέων καλεομένας
» πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε τοὺς πρό- 20
» τερον μηδὲν τῶν ἀμεινόνων, μήτε οὗτοι, πλὴν
» ἐγχειριδίων. τοῦτο δέ σφεας ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
» στὴν ἡμέρην, ἀπὸ τῆς ἄλλης στρατιῆς χελιάδα κελεύ-
» ειν πρὸς τὸ τεῖχος προσβάλλειν πρὸς τὰς Βηλίδας
» δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
» λας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-
» λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ὅπιτρέψου-
» ται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
» βαλλανάγρας· ὃ δὴ ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃ-
» σι μελήσει τάδε ποιέειν. Ταῦτα ἐντειλάμενος 30
» ἦιε ὅπι τὰς πύλας, ὅπισθε φοβούμενος ὡς δὴ ἀληθέ-
» ως αὐτόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
» τὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατίεσαν κάτω· καὶ ὀλί-
» γου μὲν ἀποκλίναντες τινὲ ἑτέρῃ πύλῃ, πρώτεον
» εἰς τε εἶδον, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ στρι ἠρώτα
» ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτόμολος ἐς ἐκείνους. ἦ-
» γον δὴ μιν οἱ πυλωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅπι τὰ
» κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστὰς δὲ ἐνώπιον αὐτῶν,
» κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
» πεπόνθεε ὑπ' ἑωυτοῦ· παθὼν δ' ὅτι συμβά- 40
139 » λλοιτό οἱ ἀπαλλαγὴν τοῦ στρατοῦ, ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος
» ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ
» Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρα-
» τῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε
» λωβησάμενος, καταπροίξεται· ὅπισα μὲν δὴ αὐτοῦ
πάσας

obsidentur, temetipsum indigne laceraſſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hoſtes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicaſſem quæ eram factutus, tu me non permiſiſſes: nunc memet ego adhibens in conſilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [1] niſi tu tuis parces. ego enim ita vti ſum ad muros vt transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: &, [2] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, conſequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere cuius amiſſione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rurſus interiectis ſeptem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interiectis, eregione portarum quæ dicuntur [3] Chaldæorum, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neque priores neque poſteriores habeant quo ſe defendant, præter gladios: hoc tantum ſinas eos habere. Poſt diem viceſimum reliquas copias iube recta muros vndique ſubire. Verum ad portas quæ Belides ac Ciſſiæ vocantur [4] Perſas mihi ſtatuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claues. illinc mihi atque Perſis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanquam vere perfuga. Eo conſpecto qui in turribus ad id diſpoſiti erant, deorſum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, ſciſcitabantur quiſnam eſſet, & cuius rei indigens veniret. Quumque hic dixiſſet ſe Zopyrum eſſe, & ſe ad illos transfugere, eum [5] ad Babyloniorum magiſtratus deduxerũt. Ante quos vbi ſtetit Zopyrus, condicionẽ ſuam miſetabatur, referens à Dario ſe paſſum quæ à ſemetipſo paſſus erat: idque ob eam cauſſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla via oſtenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quod ita me mutilauit feret impune, quum habeam exploratos

1 Niſi per tuos ſteterit. 2 Vt opinor, fide eis facta hæc ita ſe habere, militũm copias impetrabo. 3 *Rectè legit* Χαλδαίων, *vt & in vet. cod. non* Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. eum deduxerunt. *à la maiſon de la ville.* Quo quum veniſſet, condicionem ſuam miſere deplorabat, refer. ἐφ.

omnes

omnes consiliorum eius exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum vtiq; apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus priuatum, vibicibus ac sanguine cõsperſum, sperãtes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [1] sociũ, inducti sunt [2] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [3] ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabantur, parati omni in re homini patere. Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrũ in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumnentaque quatuor millia occidit quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo vt & dux exercitus
CLVIII & murorum custos declararetur. Vbi vero è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum Babylonii cõscensis mutis copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [4] puluinar Iouis Beli cõfugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec
CLIX & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrũ Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberent vnde succresceret soboles, prouidit. nam feminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negocium dedit vt feminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia feminarum conuenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῶν βυλυμένων. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τὸν ἐν Πέρσησι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐξερημωμένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπῃ τε ἀπορέοιεν, ἕτοιμοι ἔσαν τὰ δέοιτο σφέων ἐδέεσθαι. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτέων τῶν παρέλαβε, ἐποίεε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τῶν στρατιωτέων τοὺς Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς περ ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μὲν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ μεγαιρέες ἐόντες, πρῶτα μὲν ἕτοιμοι ἔσαν ὑπουργέειν. ὁ δέ, ἐξαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς διχιλίους, ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον ἐτίθεσαν ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἐξαλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ κατειρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ὅς σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Περσολιὼν δὲ Δαρείου τὰ συγκείμενα ποιεύμενος πέρι ἐς τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύοντο τὸν Δαρείου στρατὸν βάλλοντες· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ὅπῃ ἔφυγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱρόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὅ σφι καὶ ταῦτα ἔμαθον πρηχθέντα. Βαβυλὼν μὲν νεῶτερον τοῦτο δεύτερον ἁρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπείτε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε ταὐτέων οὐδέτερον) τοῦτο δέ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τετρακισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔξοισι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα γένηται, τάδε Δαρεῖος προεῖδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τῷ σίτου προφορέοντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καλιζάναι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ὑπῆκτο. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε.

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit: 3 Ea de quibus cum Dario conuenerat. 4 Templum.

ἐκ τούτεων δὲ τῶν γυναικῶν ἡ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου ὦν οὐδεὶς ἀγαθοεργίῃ Περσέων ὑπερεβάλετο τοῦτο μὲν Δαρείῳ κείνῃ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κύρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνά οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ οὔσῃ προσγενέσθαι. ἐθώμασε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πρῶτος ἐδίδου τῶν τὰ Πέρσῃσι ὀνήϊστα, καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου ἦν Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αὐτίκα Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε. Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλησε ἐκ Περσέων.

ex quibus qui sunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum, Darii iudicio, supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrum: cui comparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Ferturque Darius hoc dictũ sæpenumero vsurpasse, præoptaturum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones vltra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus est, cum dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit à Persis. CLX

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POST Babylonis expugnationem, Darius aduersus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quum Mediam ingressi essent, & eos qui occurrerant, prœlio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerũt. siquidem persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, in patriam reuertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum exercitum sibi occurrentem. Vxores namq; eorum, in diuturna virorũ absentia ad seruos accesserant visu orbatos. Orbant autem Scythæ seruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se facere aiunt, quod venæ equarũ sufflatæ implentur & mammæ descendunt. Posteaquam emulxere lac, in concaua vasa lignea diffundunt. His circumpositi cæci lac agitant. cuius quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsit. Huius rei gratia Scythæ quemcũque capiunt, visu orbant. nõ enim agricolatores sunt, sed pastores. Ex his igitur seruis & vxoribus Scytharum progenita est iuuentus: quę suorum nataliũ condicione cognita, obuiam perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primũ

ΜΕΤΑ δὲ τὸν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὅτι Σκύθας αὐτὸς Δαρεῖος ἔλασις. ἀνθρώπων γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδρῶν, καὶ χρημάτων μεγάλων σιωμένων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τὸν ἀντιστάντα, ἐπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρξάν τῆς Ἀσίης. τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ἐπὶ χρόνου τοσούτου καλιόντας ἐς τὴν πρότερον, ἐδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ. οὐδενὶ γὰρ ἀντιωμένῳ σφι ἐφίκνεοντο οὐκ ὀλίγῳ. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πρώτους τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκε, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτους ἐσδέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ αἰδοῖα, φυσῶσι τοῖσι σώμασι· ἢν μὲν ἄρσενες ἐόντων ἀμέλγωσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τοῦ ἵππου, καὶ τὸν οὖθαρ καλιέσθαι. ἐπὴν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα αὐλήια κοῖλα, καὶ περιστάντες τὰ αὐλήια. τοὺς τυφλοῦς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν ἀνωθεν ἱδρυσάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι λαμπρότερον τὸ δὲ ὑποκατιζάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὰ λάβωσι Σκύθαι, ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ τῶν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτεκνώθη νεότης· οἱ ἐπεί τε ἔμαθον τὸ σφετέρων ἡμέσιν, ἰθυμιοῦσθαι τοῖσι καλιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

---

1 *Intellige de ijs qui in occursum ad resistendum illis venerant.* 2 In patriam post tam longum temporis interuallum reuert. 3 Cum seruis rem habuerant. 4 Nomades.

μὴν τὴν χώρην ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, κατατείνουσαν ἀπὸ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη τῶν κατ' ἐμέ· ὀρυξάντων δὲ αὐτῶν, πειρεωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικαθιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐκράτεον τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἶπε σφι ἀνὴρ Σκύθης λέξας τάδε, Οἷα ποιεύμεν, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τελεύτην ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι δοκέει ἀρχμὰς μὲν καὶ τοξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τὸν ἵππου τὸν μάστιγα, ἰέναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὅρεον ἡμέας ὁπλα ἔχοντας, ἐνόμιζον ὁμοίους τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀνὶ ὅπλων ἐχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιέντες τοῦτο, οὐκ ὑποστήσονται. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίευν· ὑπερτελέα. οἱ δὲ οὐκ παλαίστρης ὑπὸ τῷ γινομένῳ, τὴν μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφυγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τήν τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ἐς τὴν σφετέρην. τῷ δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος ἐπεβάλετο βλάπτεσθαι, σωφρονέστερα ἐκείνου ἐβούλευε ἔργα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων εἶναι τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα εἶναι Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου φασὶ γενέσθαι λέγουσι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι μέντοι) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν τούτου δὴ λέγουσι γενέσθαι Ταργίταον· τοῦτον δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσήματα χρύσεα ποιήματα, ἀρότρου τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν· καὶ ἰδόντα τὸν πρεσβύτατον ἰόντα πρότερον, βουλόμενον αὖτις λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καιόμενον· ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, τὸν δεύτερον ἰέναι· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τὸν νεώτατον ἐπελθόντι καλὰ σκῦλα, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς τοῦτο συνέντας, τὸν βασιλήιον πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γεγενέαι τοὺς τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Καττιαροί τε καὶ Τραῦσαι καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοὺς βασιλῆας οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἐστὶ οὔνομα Σκολότοις, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ

quidem regionem interfepsit ducta lata fossa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [1] deinde in his consistens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commissa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum nostris ipsorum seruis dimicantes? qui & quùm interficimur, ipsi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur hastis arcubusque omissis sumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur se similes nobis, atque è similibus esse: vbi nos pro armis verbera tenentes viderint, tũc se nostros seruos esse intelligentes, atque id agnoscentes, non perstabunt. Hoc Scythæ IV quum audissent, ita sibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculsi illi, pugnæ immemores, fugam capesserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis eiecti, ad terram hunc in modum reuersi. Hac de caussa Darius vlciscendi cupidus, comparauit exercitum. ¶ Scythæ gentem suam omnium V nouissimam esse aiunt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi [2] non probatur) Iouem, Borysthenisq; fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: eiusque tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & [3] nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cælitus in Scythicã regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, securim, phialam. Quæ quum primus omniũ inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi: sed eo accedente, aurum arsisse: hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum. eaque re maiores fratres animaduersa, totum regnum ad minimum detulisse. Et à Lipoxai quidem progenitos esse Scythas, quorum VI genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Trasspies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. sed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis se prælio opponebat. 2 Non fit verisimile) 3 Natu minimum.

Græci

VII Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythę memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum [1] in primis custoditur à regibus, placaturque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter, & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque vnum & quidem maximum, vbi aurum asseruatur. [2] Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terrā tum aerem oppletum esse: & has præpedire visum.

VIII Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hūc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eū vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascentes, diuinā quadā sorte amotas, nō comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa deuenisse: ibiq; in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, [3] femorum tenus, feminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nunc ubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius reddituram ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum femina concubuisse.

IX

Ἕλλωες οὐνόμασθη. Γενέσθαι μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι εἰ ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου ἐπέλασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι μὲν βασιλῆες ἐς ταμίλισα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ τοῦτῳ ἀέθλιος καταχοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διαμαυλίζειν· δίδοσθαι δέ οἱ ὅσῃ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὖθις. τῆς δὲ χώρης εὐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κατατῆσασθαι Κολάξαϊν· καὶ τούτων μέν μιν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δ' ὑπὲρ τοῦτον πρὸς βορέω λέγουσι ἄνεμον τὸν ὑπερβορέην οἰκέων τῆς χώρης, ὄπισθε οὐκέτι εἰ ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀέρος εἰ πλέονς καὶ ταῦτα εἰ τὰ ἀποκλίνοντα τοῦ ὄψιος. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλώων δὲ τὸν οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς χῶρον τοῦτον τὸν ἐοῦσαν ἐρημίην, τὸν δὴ νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὸν Ἕλλωες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὸν πρὸς Γηδείρῳσι τοῖσι ἔξω θὶς Ἡρακλείων στηλέων θὶς τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἄρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὸν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγρηγορέναι Ἡρακλέα, δίζεσθαι. Πάντα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενον ἶνα Ἐχιδναν διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἰ γυναικὸς τὰ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κατὰ ἴδοι ἵππους πλανωμένας· τὰ δὲ φάναι ἑωυτῇ ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ μιγῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ὑπὸ τῷ μαθοῦ τούτῳ.

1 Studiosissime. 2 Quæ vero sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natium.

χείνιω τε δὴ ἐπαρβαλέσθαι τὴν ἵππων, βαλομένῳ ὡς πλείστον χρόνον σωζεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ· καὶ τὸν, κομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δ', ἀποδιδόντα αὐτὸν εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ τὰς τούτων ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σώζρά τε σὺ παρέχεις. ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν ἡλίκους δοκίες, ὅ,τι χρὴ ποιέοντα, ἔξηγέο σύ· εἴτε αὐτοῦ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω ὃ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω πρὸς σέ. τὰ μὲν δὴ τούτων ἐπέφρωτάν. τὸν δ' ἑλέσθαι σφέων τοῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδηαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἁμάρτοις. τὸν μὲν ὁρᾷς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ ὦν ζωστῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃ δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τὴν ἐνετέλλομαι λίπῃ, ἐκπεμπέ σὺ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ ἐρύσαντα τὸ τόξον τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸ ζωστῆρα πρόσθε δείξαντα, τῷδε δῆναι τὸ τόξον τε καὶ τὸ ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπὶ ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλλιον χρυσέιον· δόντα δέ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὸν δ', ἐπεὶ οἱ ἡλικωμένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τὸν μὲν σφι ὄνόματα θέσθαι. τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον αὐτέων· τῷ δ' ἐπιόντι, Γελωνόν· Σκύθην δέ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ, τῆς ὀπτασίης μεμνημένον αὐτόν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. ἐκ δὲ δύο μὲν τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν οὐκ οἵους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸ προκείμενον ἄεθλον, οἰχέσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν γειναμένων. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὀπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. ἐκ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς ἀεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. ὃ δὲ μοῦνον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην. Ταῦτα μὲν Ἑλλήνων οἱ πόντον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε. (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκείμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχέσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται τὴν παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς σφέας τὸ ἐπιόντος μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐνέοντας μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλέων ἀντίην εἶναι τῇ τοῦ δήμου· κελεύειν γὰρ δὴ σφέας μάχεσθαι πάντας ἐκ δυνάμιος πρὸς τοὺς ἐπιόντας, καὶ ἀποθνήσκειν τὸν μὴ ἀποθνήσκοντα· νικῆσαι δὲ καὶ ἄρξειν τοὺς ἀνδρηίους τῶν ἀνάνδρων.

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cũ Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quę huc venerant, seruaui: tu earum seruatarum pretium mihi persoluisti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid facere debeam: nunquid hîc [1] habere domicilium, (nam ipsa huius regionis imperiũ teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quẽ animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lętaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque vtrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrso: [2] sequenti, Gelono: [3] nouissimo, Scythæ. Et quum in virilem ętatem adoleuerunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem complesset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autẽ phiala, Scythas ad hanc vsque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas [4] pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum

1 Dare illis domic. 2 *Id est, Ætate proximo.* 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus censeret sine prœlio demigrandum, tradita inuasoribus regione: reges vero, in sua potius patria occumbendũ, nec vna cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala euidentia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam dèsertam superuenientes Scythas occupauisse. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios[1] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, itet semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterranea conuerso. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asseruent: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione consentit. Qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemque, occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti.

νδύην· τὴν δὲ τῶν βασιλήων, διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. ὅκως δὴ ἐθέλοιεν πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τὸν δῆμον τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητὶ, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τὸν δῆμον· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πέπονθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαστάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους ἡμωμένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. τοὺς μὲν δὴ ἀποθανόντας πάντας ἐπὶ ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύριον· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δέ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηία Κιμμερίη. ἔστι δὲ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τὸν Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες ἐν τῇ νεῖ Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκίσαι. φανεροὶ δὲ εἰσὶ καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες Καύκασον, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες.

Οὗτος δὲ ἄλλος ξεινὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἡμόμενος λόγος ἤρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἡμόμενος· Ἰσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτεων, τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας· τούτων δέ, τοὺς ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν ὑπερβορέων, ἀρξαντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιλίζεσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκεόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, τοὺς Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω κάκεῖ ἔδοξε συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν μὲν ἔλαυνε Ἀριστέης ταῦτα ἔπεα, εἴρηται. τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουσα ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγεσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν κάρτα τῶν ἐνδενὸς ἡμέος τοὺς δεδεγμένον, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. τὸν δὲ κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ.

1 *Id est, in Asiam venisse quum fugerent Scythæ.*

ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τὸ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα σιωτυχεῖν τε ἐόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἀντεβαμβρώς ἀμφισβητέειν· τοῦ δὲ τοὺς ἐγγεσόικοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ ὃ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ περὶ φορὰ, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανέσθαι Ἀριστέα· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖτιν ἐς Προκόννησον, ποιήσαντα δὲ ἕπεα ταῦτα τὰ νῦν ἐστὶ Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὐταὶ λέγουσι. Τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τὸν δευτέρου Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τοῖσι ἐμοὶ εἰκάσαι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι γὰρ φασι αὐτὸν Ἀριστέα φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. Φάναι γὰρ σφι Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς ἕπεσθαι ὁνιῶν ἐὼν Ἀριστέης. Τότε ὅτε ἕπετο τῷ θεῷ, κόρακα καὶ οὗτον, ἐπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι σφέας· Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνδρὸς εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δ', ἀμεινον σωοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὑπιτελέα. καὶ νῦν ἔστησε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. Περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· ὃ δ' ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς περὶ ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, τοσόνδε οἶδε ἀτρεκέως ὡς ὅ, τι κατύπερθε τούτου ἔστι. τοσόνδε γὰρ δὴ ἀκοῇ γε εἰδέναι φαμένους δυνάμεθα πυθέσθαι· τοσόνδε γὰρ τοσόνδε Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, τοσόνδε ἔφη προσωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐλῇσι τῖσι ἕπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι τοῦτα λέγοντας. Ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ὑπὲρ μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται.

144 Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου· (τοῦτο γὰρ τῆς παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης·)

Dissipatoque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functum, [1] superueniſſe sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Attacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste cõtendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam prẽsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus feciſſe qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates commemorant: [2] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterũ euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse aram Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos [3] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum affectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisscitatum quodnam illud hominis esset [4] proloquium, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes [5] perfeciſſe. Et nunc statua extat cognomine Aristei, iuxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus vtrinque lauris. Hæc de Aristeo hactenus. Regione autem de qua nos dicere instituerамus, quænam sint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se vltra Issedones processisse: sed vlteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad [6] longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime mediũ)

1 Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicum, & cum eo colloquutum esse. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniſſet, 4 Visum, 5 Præstitisse, *Vel*, effecta reddidisse. 6 Penitissime.

primi

primi incolunt Callipidę, qui sunt Grę-
cosCythæ, *id est, è Græcis facti Scythæ*: su-
per hos aliud genus eorum qui vocãtur
Halizones. Horum vtrique cum [1] in ce-
teris seruant ritum Scytharum, tum in
serendo, atque vescendo cæpe, allio,
lente, milio. Supra Halizones autem in-
colunt Scythæ aratores, [2] qui non ad pa-
nem conficiendum serunt triticum, sed
ad illud torrendum. Supra hos incolunt
Neuri: quorum tractus qui ad aquilo-
nem vergit, quantum nos scimus, deser-
tus est. Atque hæ quidem nationes iux-
ta flumen Hypanin colunt, ad occiden-
talem partem Borysthenis. Verũ trans-
misso Borysthene, à mari prima est Hy-
læa: dehinc habitant Scythæ agricolæ,
quos Græci qui [3] sub Hypane incolunt,
Borysthenitas appellant, ipsi vero se Ol-
biopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ
[4] colunt eum quidem tractum qui ver-
git ad auroram, trium dierum itinere,
pertingentes ad flumen nomine Pantica-
pem: [5] eum vero qui ad ventum aqui-
lonem, vndecim dierum nauigatione,
Borysthenem versus. tractus autem qui
vlterior est, in multum sane spatii deser-
tus est. Vltra quam solitudinem habitãt
Androphagi, *id est*, *virorum carne ves-
centes*, separata natio, ac nequaquam
Scythica. At supra hos deserta iam pro-
culdubio omnia, nec vlla gens, quantũ
nos scimus. At horum Scytharum qui
agricolæ sunt, plagam quæ ad auroram
vergit, transmisso flumine Panticape,
Scythæ nomades, *id est*, *pecuarij*, incolũt,
neque serentes quicquam neque aran-
tes. Nuda autẽ arboribus est omnis hæc
plaga præter Hylæam. Nomades autem
isti incolunt tractũ quatuordecim die-
rum longitudinis, auroram versus, ad
Gerrhum vsq; flumen. Trans Gerrhum
autem sunt [6] ea quæ vocantur regia, &
Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui
suos seruos esse ceteros Scythas arbi-
trantur: à meridie quidem ad Tauricam
regionem pertingentes: ab aurora ve-
ro, ad fossam [7] quam dixerunt illi qui è
cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad em-
porium paludis Mæotidis, quod vo-
catur Cremni, *id est*, *prærupta*: quorum
pars ad flumen Tanain porrigitur. At
quæ superiora sunt, ad ventum aqui-
lonem, Scythis regiis, ea incolunt Me-
lanchlæni, alia gens non Scythica.

ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες
Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ Καλλιπίδαι
τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖ-
τον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ
σκόρδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλα-
ζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οὐ σῖτον τῦτι σιτέ-
σει σπείρουσι σῖτον, ἀλλ' ὅτι πρήσει. τούτων δὲ
κατύπερθε οἰκέουσι Νθυρεοί. Νθυρέων δὲ ὁ πρὸς
βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.
ταῦτα μὲν πρὸς ἕω Ὑπάνιν ποταμὸν ἔστι ἔθνεα
πρὸς ἑσπέρην τὸν Βορυσθένεος. Ἀπὸ δὲ Βορυ-
σθενέων ἐστὶ Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ
Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἀνθρωποφάγοι οἰκέουσι Σκύ-
θαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἰκέοντες ὑπὸ τὸν Ὑ-
πάνιν ποταμὸν καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ
αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι
νέμονται ὁμὸν πρὸς τὴν ἕω, ὅσον τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν
κατήκοντες ὅτι ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Πανη-
κάπης· ὁ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, πλόον ἀνὰ
Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε
τούτων ἔρημός ἐστι ὅτι πολλόν. μετὰ δὲ τὸν ἔρημον
Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς
Σκυθικόν. ὑπὲρ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀ-
ληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴ-
δμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τού-
των Σκυθέων, διαβαίνει Γέρρον ποτα-
μόν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε ἢ σπείρον-
τες οὐδέν, οὔτε ἀροῦντες· ὕλη δὲ δενδρέων ἡ πᾶ-
σα αὕτη γῆ. πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗ-
τοι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν
νέμονται χώρην κατατείνουσαν ὅτι ποταμὸν Γέρ-
ρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλεύ-
μενα βασιλήια ἔστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ
πλεῖστοι· οἳ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δού-
λους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν
πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς
ἦῶ, ὅτι τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν ὀρυ-
μένων ὤρυξαν, καὶ ὅτι τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ
ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατ-
ήκουσι ὅτι ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βασιληίων Σκυθέων οἰ-
κέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. κ.τ.λ.
Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος
Et supra Melanchlænos paludes sunt, & deserta

1 In ceteris quidem ritum Scytharum seruant, sed frumentum serunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.
2 Qui frumentum non ad vescendum serunt, sed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluuium incol. 4 Colunt, orientem
quidem versus, trium dierum iter, 5 Boream autem versus, dierum vndecim, secundo flumine Borysthene. 6 *Vel*, Eę quæ vo-
cantur regiæ, *sub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit supra mentio.*

ἔστι ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ταναΐν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἔστι, οἳ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπὲρ τούτων οἰκέουσι τοῖσι δευτέρην λαξίην ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασείην ὕλῃ πάντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔστι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνασι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι οἰκέουσι τοῖσι αὐτοῖσι τούτοισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι ὄνομα κεῖται Ἰύρκαι· οἳ δὲ ἀπὸ θήρης ζώοντες τρόπῳ τοιῷδε· λοχᾷ ὅταν δένδρεον ἀναβάς. ἔστι δὲ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ὅπα γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ ὃ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἕξουσας, ὅπισθε ὅπῃ τοῦ ἵππου, διώκει καὶ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, ὃ πρὸς τὸν ἠῶ τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν Βασιλητίων Σκυθέων ἀπόστατες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ κατὰ λεχθεῖσα πᾶσα, πεδίον τε γῆ καὶ βαθύγεως· ὅσον δὲ ἀπὸ τούτου, λιθώδης τε ἔστι καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλόν, οἰκέουσι τῶν ὀρέων ὑψηλῶν ἀνθρώπων λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἀκρηγενέων γένεσθαι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως καὶ σιμοί· καὶ γλῶσσα ἔχοντες μεγάλα· φωνῇ δὲ ἰδίῃ ἐόντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώοντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Πόντικον μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῖνα δὲ ἔχει. τοῦτον ἐπεὰν γλύνηται πέπον, ἐσσάκεσι ἱματίοισι ἐκπρέει δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἐκπρέοντι ὀπὸς ἀμί· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτῆτος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλακοῦντας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλά ἐστι· οὐ γάρ τοι ἀμοῦσαί γε νομαὶ ἀξιόλογοι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον πυκνῷ καλύψῃ πίλῳ τεγνῷ λευκῷ· τὸν δὲ θέρεος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήϊον ὅπλον κέκτηνται. καὶ τοῦτον μὲν, τοῖσι πρειοκέοισι οὗτοί εἰσι διαφορὰς διαιρέοντες τοῦτον δ', ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους,

hominibus regio, quantum nos scimus.
¶ Trans flumen autem Tanain non est regio Scythica, [1] sed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à recessu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui spectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorsus arboribus tam agrestibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ secunda portio est) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierum itineris. Post hanc solitudinem declinando magis ad ventum subsolanum, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & [2] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eisdem habitantes locis, ii quibus nomen inditum est Iyrcæ, & ipsi è venatione victitantes, hunc in modum: Conscensis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes sunt, insidiantur. singulis autem adest canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius subsidendi gratia. Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittaque percusserit, conscenso equo illam persequitur, comitante cane. Super hos auroram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsque Scythas omnis regio Scythica est campestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atque salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus homines qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & fœminæ, simis quoq; naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestantes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen est Pōticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [2] exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æstatem vero, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicūtur esse: nihilque Martiorum armorum possident. Iidem & finitimorum controuersias dirimunt, & quisquis ad eos cōfugit,

XXII
XXIII
XXIV
XXV

1 Sed prima quidem portio est Sauromat. vel, sors. 2 Vnus. quod supra vertit separata. 3 Excolant.

is à ne-

is à nemine læditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingens
IV quoquouersus prospectus est regionis & gentium, quæ in conspectu sunt ex Boristhenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per septem interpretes totidemque linguas
XV perueniunt. Horum tenus notitia rerum habetur. at quod supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nam montes editi atque prærupti transitum interdicunt, quos nemo transcendit. Isti tamen calui referunt, (quæ apud me fidē non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos vbi trāsieris, esse alios qui senos menses dormiant. quod ego inprimis non admitto. Sed tractum illum qui ad aurorā caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate compertum est. Ille vero superior qui vergit ad aquilonē, [1] tam Issedonibus quam caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt. ¶ Issedones porro
VI talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ vbi mactauerunt concideruntq;, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiuntur, commixtisq; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput autem defuncti [2] denudatum purgatumq; inaurant, eoque pro simulacro vtuntur, agentes illi quotannis maiores hostias
VII ceremoniasque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræque fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscuntur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos ceteri accipientes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocāt, spu vero oculū.
VIII Omnis autē quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sęuitia vt octo mensibus tolerari nō possit: tale illic gelu est. [3] sicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphorus: super quā glaciem omnes qui intra fossam incolūt Scythæ, exercitus ducunt, & plaustra agunt trans mare vsque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam quam in ceteris regionibus condicionem habet hyems.

ἐὼν ὀδενὸς ἀδικέεται· οὔνομα δέ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. Μέχρι μὲν νυν τῆς Φαλακρῆς τετέων πολλὴ ὠφείρανται τῆς χώρης ἐστί, καὶ τῆς ἔπεστι ἑβδομήκοντα ἑρμηνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων λιμένες ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, καὶ ὁ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τε ὀλίγων ἐν Βορυσθενέος τε ἐμπορίῳ καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων μὲν οἱ ἀπελθόντες ἐς αὐτούς, δι' ἑβδομήκοντα ἑρμηνέων καὶ δι' ἑβδομήκοντα γλωσσέων διαφορήσονται. Μέχρι μὲν δὴ τετέων γινώσκεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Φαλακρῆς κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει. Οἱ μὲν Φαλακροὶ ἔτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ ὄρεα ἀγίποδας ἄνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους ἐόντας, οἳ τὸν ἑξάμηνον καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐπιδέκομαι τὸ λεγόμενον. Τὰ δὲ μὲν πρὸς ἠῶ τῆς Φαλακρῆς γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰασσηδόνων οἰκεόμενον. Τὰ μὲν δὴ πρὸς βορέω ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῆς Φαλακρῆς, οὔτε τῶν Ἰασσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τετέων λεγόντων. Νόμοισι δὲ Ἰασσηδόνες τοῖσιδε λέγουσι χρέωνται. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθανόντι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, καταταμνόμενοι καὶ οὗτος τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα, ἀναμίξαντες πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτιθέασι. τὸν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἐπὶ σφι ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, καπάπερ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ὅτι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ ὅτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰασσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. τοῦτο δὲ τετέων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· τοῦτο δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ δήμοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, οἰστὸς δέ, τὸ ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη ἔστω δή τοι ὧδε· ἔνθα μὲν ὀκτὼ τοῦ μηνὸς ἀφόρητος οἷός τε ἐστὶ χειμὼν, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν μὲν ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν· ἢ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος καὶ ὅσπερ τοῦ κρυσάλλου οἱ ἐπὶ λίμνῃ Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύουσι. ἐς τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι περὶν ἐς τοὺς Ἰνδούς. ἔστω μὲν δὴ ὧδε ὀκτὼ μῆνας στρατελέη χειμὼν ἐών· ὧδε δὲ ἐπὶ λοιποῖσι τεσσεράσι ψυχρὰ αὖ δὴ ἐστί. κεχώρισται δὲ ἐκ τοῦ χειμῶνος τοῦ ἐν πᾶσι τοῖσι ἐν ἠπείροισι χωρίοισι νενομένοισι χειμῶσι. 140

1 Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur, 2 Pilis nudatum 3 Quibus si aquam eff.lutum non facies: facies au-

ὀν τῶν τὸν μὲν ὠρταίων οὐκ ὕει λόγου ἄξιον ὀδὲν, ὃ δ' θέρος, ὕον οὐκ ἀπίει. βρονταί τε ἢν ὁ τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον᾽) , θέρεος δ' ἀμφιλαφέες· ἢν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας νόμος αἱ γυναῖκάζεσθαι· ὡς δὲ καὶ ἐν σεισμὸς γένῃ᾽) ἐν τε θέρεος ἐν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ , ὡς τέρας θωυμάζεται· ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι (ν) χειμῶνα τοῦτον , ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τὸν ἀρχύν. τῇ δ' ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν χρυμῷ ἑστεῶτες ἀπισφακελίζουσι , ὄνοι δ' καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι καὶ ὁ γλοῦς τῶν βοῶν τοῦτο δόλου ἕνεκα τοιοῦτον οὐ φύειν κέρεα ἀνδάνειν. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, εἰρημένον ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἀρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ τὰ κέρεα γίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτηνέα ἀρχήν, ἢ φύοντα, φύειν μόγις. Ἐνθαῦτα μὲν νυν ἕνεκα τοῦ ψύχεος γίνεται᾽) ταῦτα· θωυμάζω δ' (πεφάτικας γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίζεσθε) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δύνανται᾽) γίνεσθαι ἡμίονοι, ὅτε ψυχρὸν τὸ χωρίον ἐόντος, ὅτε ἄλλο φανερὸν αἰτίου ὀδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τινὸς γίνεσθαί σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐπεὰν πρῆσσόν ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἐπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ὀπίσω τοὺς ὄνους , ἐς ὃ ἂν χώσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Γενεὴ δὲ τῶν πολέων, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάστατον εἶναι (ν) πέρα, καὶ τούτεων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ᾽) οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέναι, τόδε ἐγὼ πρὸς αὐτέων τῶν λόγιων· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται᾽) , ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἁδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι. καὶ διὰ (ν) χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέω ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ ὦν πρέα, εἰκάζοντας τῷ λόγῳ, τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λέγεται᾽) , μακρότατα εἰρημένα᾽). Ὑπερβορέων δὲ περὶ οὐδετέρων οὔτε οἱ Σκύθαι λέγουσι ὀδέν , οὔτε ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι ὀδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι,

nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit vllius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. [1]Quin etiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, æstas nubila est: hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. terræmotus in Scythia si existat seu æstate seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli asinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabescant, asini vero ac muli durent. Et hæc XXIX
mihi videtur esse caussa cur omnino cornua bouino generi non succrescant: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet,

Et Libyen, vbi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis mature cornua existere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter XXX
frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus sit frigidus, neque vlla alia caussa appareat. Aiunt Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contigisse: quumque tempus aduentat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos, [2]dumque conceperint, tunc rursus eas reducere. De XXXI
pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longius continentem, nec vlterius transiri, hæc est mea sententia: [3]Quod vltra eam regionem assidue ningit, & (vt credibile est) minus æstate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuẽ copiosam liquet quod dico) nix pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt eius continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoque opinor, pennas niuem esse interpretantes Scythas ac circumiectas gentes, ita loqui. Verum [4]ea quæ reperiuntur, longissime dicta sunt. ¶ De Hyperboreis XXXII
autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc,

1 Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequentia existunt. Quòd si hyeme &c. 2 Et grauidæ fuerint, tunc rurs. 3 Quæ sunt vltra hanc regionem loca, semper niuosa sunt, minus tamen (vt rationi consentaneum est) æst. quàm hyeme. Iam vero quisquis cadentem copiosam niuem intuitus est comminus, intelligit quod dico. nix enim pennis similis est. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latissimè exposita sunt.

quem-

quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamē Homerus re vera
XXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad [1] occasum vsque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisseque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cū his tutelæ gratia quinq; è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non rediret, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita misisse qui ferrent ad cōfines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à feminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non
XXIV sine stipula triticea id faciunt: atque ipse vidi eas facientes. Ceterum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtriq; crinibus: quos [2] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandā herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum veniisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin vero & Opin vna cū ipsis deis aduenisse,

ὡς ἐς τὸ εἰρ μὴ νοφθαλμῶν λέγοισι. Ἀλλ' Ἡσίοδός μὲν ὅτι μὲν οὖν Ὑπερβορέων Εἰρημύια, ἐστὶ δὲ ἡ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰδὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Γολλῷ δ' ἔτι πλείω τὰ περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐν δεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. Ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκόμενοι ἀεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἑκάστους, κομίζειν αὐτὰ ἐπὶ θάλασσαν ἐς ἑσπέρης ἑκάστατω ὅπῃ Ἀδρίης. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην πρῶτοι πομπεύουσι Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ὅπῃ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δὲ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· ὁ δὲ ἀπὸ τούτων, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἰ τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνιον· Τηνίους δέ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω λέγοισι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπρόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέας τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τοὺς νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιεύμενοι εἰσφερὲς ἀεὶ καταλέγειν, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, ὅτω δὴ φέρουσι ἐς τοὺς ὅρους τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ὠθίζεσθαι, κελεύοντας πρόσω πέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν ὅτω πρόσω πεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγοισι ἐς Δῆλον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον πρόσφερές· τὰς Θρήσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπὴν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι δὴ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες Δηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἱλίξασαι, ὅπερ τὸ σῶμα περιῆσι. ἔστι δὲ σῶμα ἔστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἐπιφύεται δὲ ἐλαίη. οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἱλίξαντες τῶν τριχῶν, περιῆσι καὶ οὗτοι ὅπερ τὸ σῶμα. αὗται μὲν δὴ ταύτῃσι τῇσι γυναιξὶ ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὖθις καὶ τῇσι Ἄργην τε καὶ Ὦπιν ἐπιχωριάσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, τὰς δὲ αὖθις τοὺς ἐκ τῶν ἀστῶν θεοὺς πορευομένους, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπρόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας αὐτὴ τὸ ὠκυτόκιον ἐπάξουσα φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι·

[1] Occasum versus longissime Adriam vsque. [2] Puellæ quidem ante nuptias, fuso inuolut.

χαὶ σφι ὕμνους ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὦλεν αἰπὺ Λύκιος ἐποίησε. ταῦτα δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. ἔστι δὲ ὁ Ὦλεν καὶ τοῦτο ἄλλους τοῦ παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀείδομεν ἐν Δήλῳ. καὶ τὴν μηρίων καταγιζομένην ὅπῃ τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ὅπῃ τοῦ θήκεω τῆς Ὦπίος τε καὶ Ἄργης αἰνῶς μοῦσθαι ὑπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἔστι ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἰσηνεΐου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. Περὶ γὰρ δὴ Ἀβάριος λόγον τὸν λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου, οὐ λέγω, λέγων ὡς περὶ οἶκον περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενος. Εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβορέοι αὐθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδὲν νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ, τήν τε γῆν ἔοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιοῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δὲ ὑπερνοικέουσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάπειρες· Σαπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸν ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ πρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τοῦ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, κατατείνει ἐς θάλασσαν τήν τε Πόντον καὶ Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τεἰκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, κατατείνει ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη ὀλίγου

hosque illis alios honores donasse. Ad eas enim [1] congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ob Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [2] dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erũt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [3] & quanta sint singula ad describendum. ¶ VBI XXXVI Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesperam versus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponam. Hinc aquilonem versus, ora vna à Phasi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Hellespontum, vsque ad Sigeum Troicum: austrum autem versus, eadem ora à sinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protenditur secundũ mare ad promontorium vsq; Triopium. Incolũt autem in ora hac hominũ nationes triginta: talis est vna ora. Altera vero, à Persis incipiens porrigitur ad rubrum marè, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia: desinitque in sinu Arabico. etsi non desine-

γρ. Ἄργης

γρ. Σάπειρες. Σαπείραν.

XXXV

XXXVI

XXXVII

1 *Videtur potius ἀγείρειν ita sumi vt quum de matre deorum dicitur, vnde μητραγύρτας. Sic & statim post.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergendo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep. 3 Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

ret, nisi

ret, nisi ob id quod Darius è Nilo riuos in illum sinum induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriam Palæstinam & Ægyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis occasum versus in Asia continentur. Quæ supra
XL Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram versus & solem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui cõtra solem orientem fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc iam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dicere quispiam po-
XLI test. Et Asia quidem talis & tanta est. ¶ Libya autẽ in altera ora est. ab Ægypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum iam angusta est. nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centũ millium vlnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quæ Libya dicitur. I-
XLII taq; admiror eos qui disterminarunt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nam Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdam Phœnices, præcipiens vt transuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsque mare, atq; ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur rubro mari soluentes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus sementem faciebant[1]: vt assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabant. Ita biennio cõsumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt,
XLIII referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquẽ aliũ: præterecuntes Africã, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

σα, ἐς μὲν νότον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρείου ὀχετὸν τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλὸς ἐστί. ὃ δὲ ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συρίην τὴν παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν 148
τῇ ἑπτὰ ἔθνεα ἐστὶ τεῖα μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· ὑπὲρ δὲ ταύτης, ἔρημον ἤδη ὂν πρὸς τὴν ἠῶ, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι οἵη δή τι ἐστί. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. καὶ μέντοι νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσάν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δὲ αἱ ἐίκοσι χίλιοι σταδίοι. ὃ δὲ ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωϋμάζω ὦν τοὺς δρηυσαμένους καὶ διελόντας Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. σφόδρα γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μηκέι μὲν γὰρ πρὸς ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· θώρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἄξιη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτήν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼς τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐπείρησε διώρυχος· ἔστι δὲ ἔργον δύο ἡμερέων πλόος. τὸ εὖρος δὲ τῆς διώρυχος ἐστὶ τοιόνδε, ὅσον τέσσερας τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. καὶ ἐς τοῦτο ἐπείρησε. ἐκ δὲ τοῦ Νείλου διῆγε τὸν ὀχετὸν τοῦτον, ἀπὸ Βουβάστιος πόλιος κατὰ Ἀραβίην πόλιν, ἐπὶ τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον κόλπον. ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης ταύτης ἐπὶ τὸν βορέην τε καὶ τὸν ἀπηλιώτην ἄνεμον τετραμμένος ὁ διῶρυξ ἐστί, πρῶτα μὲν ἐς Κασίου ὄρος τὸ ὑπὲρ Ἀραβίης ἐστὶ μακρόν, ἀπὸ δὲ τούτου ἐς μυχὸν τὸν Ἀραβίου κόλπου. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπ' εὐθὺ ἰθὺς ἐς τὴν νότον φέρουσα ἐς τὰς καλεομένας Κρόκοδείλων πόλιος ἐκβάλλει ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ἐς μὲν δὴ τὰ ὄρεα τὰ Κάσια ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐστὶ ἐσπλέειν ἐπὶ μακρότατον τῶν κόλπων τούτων, καὶ ἐπὶ τὸν διῶρυχα τὸν Νείλου· ἐκ δὲ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐστὶ ἐσπλέειν καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον κόλπον τὸν Ἀραβίου, ἐπὶ τὸν ἐπείρησε Νεκὼς τὸν διῶρυχα τοῦ Νείλου, ἐπὶ τὸν Κασίου ὄρος ἐστὶ ἐπὶ μακρότατον ἀπὸ τοῦ ἐσπλόου τοῦ ἐκ τῆς θαλάσσης ἐς τὸν κόλπον τοῦτον ἐς τὸν ἐσπλέουσι ἐς

Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτῇ τῷ πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐκ ἐπιτελέσας τὴν ἐπιταχθεῖσαν. ἡ μήτηρ γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τὴν Μεγαβύζου παρθένον. ἐπειτα μηδίσαντα αὐτὸν διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεή, παρητήσατο, φᾶσα αὐτὴ μέζω ζημίην ὀφλήσειν ἢ τὸν ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ αὐάγκην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ταῦτα τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας τοὺς ἀπὸ τούτων, ἔπλεε τοὺς ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα Σολόεις Συλόεις ἐστί, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. πρήσσων δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τὰ πλεῦνας αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ μακρότατα αὐτοῦ θηήσασθαι τοῖσι μικροὺς πρὸς πλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἀμφιεσμένους· οἳ, ὅκως σφεῖς καταχίσαι τῇ νηῒ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐδένα Σύνοντες, βρωτὰ ὅ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τὸ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πρυτελῶς, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· τὸ πλοῖον τὰ πρόσω οὐ δυνατὸν ἔτι εἶναι προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ ὡς οὐ συγγινώσκων λέγειν μηδέν, ὅκως ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὸν ἀρχαίῳ δίκῃ ὑπολιμπάνοντα. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα δεκαύτεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ὄνομα ἐκὼν ὑπολήθομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλοισι δευτέροισι ποταμῶν πλήθει παρέχεται, τοῦτον ποταμὸν εἰδέναι τῇ θαλάσσῃ σκιδδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἀνδρας τε τοῖσι ὑπίσχετο τὸν ἀληθέα ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. ἀπ' οὗ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. ἔπειτα θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τεσσαρακοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

1 Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quum esset ad hoc ipsum missus: sed cum nauigationis longitudine, tum terræ solitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc caussam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quod diceret se maius illi supplicium irrogaturam quã rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum peruenire ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Ægyptum abiit, sumptaque illinc nave ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes, in meridiem cursum tenebat. Emensusque permultum maris intra complures menses, quum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regẽ Xerxem regressus, aiebat se in pernauiganda remotissima ad quã isset ora, vidisse homines pusillos Phœnicea vtentes veste, qui, quum ipsi terræ nauim applicarent, ad montes se fuga proriperent relictis vrbibus. Ipse autem ingressos nihil illis iniuriæ intulisse, pecora tantum illinc accepisse. Quod autem totam Africam non pernauigassent, hanc caussam afferebat, quod nauigium vlterius procedere non posset, sed retineretur. 2 Hunc Xerxes negans loquutum vera, 3 quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucem sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Sataspis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuertit: cuius nomen quum sciam, tamen volens 4 obliuiscor. ¶ Ceterum Asiæ bona pars à Dario peruestigata est. Is cupidus cognoscendi vbinam Indus (qui secundus omnium fluminũ crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum alios quosdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Isti è Caspatyro vrbe & è terra Pactyia soluentes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem nauigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus tricesimo demum mense tenuerunt eum locum vnde rex Ægyptiorum

1 Achæmenidem Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λίγοντες ὅπ. *Vel,* λίγοντες *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse. 2 At Xerxes, non assentiens ipsi, vera esse quæ diceret, 3 Quod labore sibi proposito non defunctus esset, 4 *Id est, silentio prætereo.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnauigandam. Post horum circumnauigationē Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum est parem Libyæ esse. At Europa à nemine inuestigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an [1]mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad vtranque accedere. Neque possum coniectura colligere vnde, quum vna sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusq; fines ponantur Nilus fluuius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alii aiunt esse fines Tanain & [2] Mæotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxerūt, & vnde nomina imposuerint. Iam enim Libya quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam mulicre indigena: Asia vero, ab vxore Promethei. quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filii Manei, Asiam appellatam, non ab vxore Promethei. vnde & Sardibus [3] familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari circumflua, neque vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est: nisi dicamus ab Europa [4] Tyria nomen accepisse regionem: [5] nec ante, sicut ceteras, nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta sint. [6] nam quæ sentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTVS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omniū imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharsin. In gente autem Scythica [7] ex omnibus humanis negociis vnum maximum, quantum nos scimus, excogitatum est. at cetera non admitor. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, vt neque quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere,

τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. ἔστι καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνθρώπῳ ὁμοίως προσεχωρήθη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶς φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρυτός ἐστι· μήκεϊ δ' οἶδα γινώσκειν παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. ὅθεν δ' ἔχω συμβαλέεσθαι ἐπ' ὅτῳ μιῇ ἐούσῃ γῇ, οὐνόματα τρισσὰ κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέξη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· τὴν δὲ Ταναΐν ποταμὸν τὴν Μαιήτιδι καὶ πορθμηΐα τὰ Κιμμέρεια λέγουσι. τόνδε δὲ τῶν διορισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅτεῳ ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύην μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μετα λαμβάνοντα τὸ ὄνομα τοὺς Λυδοὺς, φάμενοι ἀπὸ Ἄσιεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν ἐν Σαρδισι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὐδεὶ εἰ περίρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις ὁ πρότερος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Συρείης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην. πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νῦν ὅπῃ ἔσσονται εἰρήσθω. τίσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἐστὶ οὗ ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου τοῦδε ἕτοιμόν ἐστι προβαλέεσθαι σοφίης πέρι. οὔτε ἀνδρὸς λόγιον οἴδαμεν ἡμεῖς γενόμενον παρέξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀνάχαρσις. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένεϊ ἓν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πέπυστο ἐξευρῆσθαι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν δὴ ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ηὑρῆσθαι, ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅτι σφέας

1 Mari alluatur. 2 *Diuersam videtur sequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in nostris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non Συρίης legit Valla, sed* Τυρίης. *cui lectioni assentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, sicut & ceteræ. 6 Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ sunt. *Potest tamen & alius esse sensus.* 7 Vna rerum humanarum maxima, omnium quas quidem nouerimus, solertissime excogitata est.

Η. Τυρίης

Η. Ἀσσιάδα

Η. περβαλέεσθαι

Η. λόγιμον Η. λογίμου

μὴ βουλομένοισι τε ἑξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἴη, τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἦ οἰκήματα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι, ἱπποτοξόται, ζωοντές γε μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τέσφι ἢ ὑπὸ ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησι ὅτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι πρὸς μίην; Ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, ἥ τε γῆς ἔυσις ὑπτιηδὴς καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἔδαφος πεδιὰς αὕτη, πώδης τε καὶ ὕυδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι ὀλίγῳ τεῳ πλείονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δ' ὀνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ πρόσπλωτοι ἀποθαλάσσης, τούτους ἀνομανέω. Ἴστρος μέν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τανάϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατά τάδε. Ἴστρος μέν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ οὗτος ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· δέκα μέν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μέν οἱ ῥέοντες· τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ δεύτερος Τιαράντης, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων, αὐτίκα συμπληθύσι αὐτὸν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγει τῷ Ἴστρῳ ἐκ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς δεύτεροι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέω ἄνεμον, ἐκβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβησις. μετὰ δὲ Θρηϊκίης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀταρνῆς, ἐκδιδόασι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κῖος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἶμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέω ἄνεμον Ἄγγρος ποταμός, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον ἅτε ἀμφοτέρωθεν ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος διαδέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρικῶν, Κάρπις ποταμός, καὶ δεύτερος Ἄλπις, πρὸς βορέω ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐσδιδόασι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

neque ipsi capi possint, aut ne inueniri quidem, si nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ sunt eis vrbes, nulla mœnia extructa: domos secum ferunt singuli: equestresq; sunt sagittarii, non pane victitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis in- XLVII
uenta cum opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit campestris, sua sponte vliginosa est & humida, eamque interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hunc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos XLIX
nouimus fluuiorum maximus, semper sibiipsi par tam æstate quam hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omniũ maximus quod alii in eum influunt, qui ipsum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapsi, numero quinque. vnus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordissus. Horum primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad auroram fluens, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarantus, ad occasum magis vergens. [2] Inter quos ceteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrum infunduntur. Hi sunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autem fluens vnus, L
Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi vero iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interscindens Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita vtrumq; per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur (sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasũ extremi sunt, post Cynetas) totamq; permensus Europam, ex transuerso ingreditur Scythiã.

1 Neque possit eos quisquam nanciscí, si inueniri nolint. Quibus enim nulla condita sint mœnia, sed qui domos portent, sintque ex equis sagittandi periti, ac non ex messe sed ex pecoribus victum habeant, ac in plaustris habitent, quî non hi fuerint inexpugnabiles & inaccessi? Hæc autem, &c. 2 Per quorum medium cet. fl. *vel, quos ceteri interfl.*

His quæ

I His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nam si alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediẽs, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quam hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quod hyeme est quantus est, aliquantulo maior quam sua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. Æstate vero nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipsa solum, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto plus aquę cum Istro miscetur æstate quam hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis.

II Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terrã à Nebride separat. ad ostium huius incolunt

III Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen est Hypanis ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi syluestres candidi: rectęque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quum sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, ἱραὶ ὁδοὶ, *id est, sacræ viæ*. Apud Alizonas autem contrahunt terminos suos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuersum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

III Quartus fluuius est Borysthenes, secundum Istrum omnium maximus, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluuiorum longe vberrimus, sed etiam ceteris vberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Ceterorum autem vberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus,

Τυτέων ὧν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερκρατέει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθος ⓐ συμβάλλεται ⓐ. ἴσος ἐὼν ἀεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδε τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τὸ μὲν χειμῶνος ὅσῳπερ ἐστὶ ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ καὶ ἐν αὐτῇ τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δὲ πολλῷ χέεται. τοῦ δὲ θέρεος καὶ χιὼν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη παντόθεν ἐσδιδοῖ ἐς ⓑ Ἴστρον. αὐτή τε δὴ καὶ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐ- ⓑ, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σφι αὐτῇ. ὑπὸ γὰρ δὴ τοῦ θέρεος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ καὶ συμμισγόμενα ἐς Ἴστρῳ, πολλὴν πλησιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ ὥρη τοῦ χειμῶνος. αὐτὴ δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν ἀεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται). Τέταρτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται) μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχει νέμος) ἵπποι ἄγγελοι λευκοὶ καλέεται) δὴ· ἡ λίμνη αὕτη ὁρίζει, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει· ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. ὥστε δὴ μικρὴ ἐοῦσα πικρὴ, ἡ μεγάθει σμικρὴ ἐοῦσα, χειρὶ ⓒ Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγῃσι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐρέσι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, " Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σωζόμενοι δὲ τὰ τέρματα αὐτῶν, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις κατὰ Ἀλαζόνας· ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει διὰ μέσου. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμός, ὃς ἔστι τε μέγιστος τε κατὰ Ἴστρον τοῦτον καὶ πολυαρκέστατος, κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὅτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχε-

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλμυρωτάτους καὶ πλείστους πίνεσθαι τῶν ἁπάντων ἐστὶ ῥέει τε κατὰ ἄρος ὥσπερ ἀγαθὸν ἐρίφιον ἀπὸ ἀγαθοῦ ἐρίφου καὶ ἔστι τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεσθαι. ποιήτε, τῇ δ' αὐτείρεται χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ὑπὸ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτοματοι πήγνυνται. ἄστακοί τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀνταχαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς θυσίησιν, καὶ ἄλλα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νεω Γερρέος χώρου, ἐς ἑκατὸν τεσσερήκοντα ἡμερέων πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου. ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει αὐθέντων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τοὺς γεωργοὺς τοὺς Σκυθέων τοὺς χώρεων. ἔστι γὰρ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ὑπὸ δέκα ἡμερέων πλόον νέμοντες. μοῦνος δὲ τοῦτον τὸν ποταμὸν καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τοὺς πηγάς· δοκέω δέ, οὐδένα οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται. καὶ ἐς συμμίσγεται ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέων ἐς τὠυτὸ τέλος ἐκδιδούς. ὃ δὲ μεταξὺ τούτεων τῶν ποταμῶν τόπος ἐστὶ ὁ καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· περὶ δὲ τοῦ ἱροῦ ἑκατὸν τὼ Ὑπανίου νήσου Βορυσθενίται κατοίκηνται). ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτεων τῶν ποταμῶν. Μετὰ δὲ τοῦτον πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, ἐς δὲ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται Σκύθαι γεωργοὶ ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάνιν. ὠνομάσθαι δὲ φαμέν τὸν ποταμὸν τοῦτον τῷ Βορυσθενείτι συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, ῥέει δὲ μέσων δὴ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τόν τε Ὑλαῖον καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινόμενος ὁ Βορυσθένης· ἀπέχεται μὲν νυν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου οὔνομα δὲ ἔχει ὁ, ὥσπερ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, ὁρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Ὑπάκαριν. Ὄγδοος δὲ δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὰνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ ὁρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ὃς οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνομασθεῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι Σκύθαι ἐσκυθίσθησαν. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἔστι ὁπιζωλοτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι σαθμήσασθαι ὅτι τοῦ ὕπνου ἕνεκα. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suauissimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quem sementis optima fit, [1] & herba non satiua, etiam altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua sponte concrescit. Præbet idē ingentia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidē dierum nauigatione, vsq; ad locum nomine Gerrhum, cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ desem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec vllum Græcorum reor posse dicere. Idem quū ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, [2] Hypoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructum est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Post hos alius, qui quintus est, LIV nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua transmissa, Borysthenem immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, medioſque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à LVI loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomē est Gerrho, disterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus est LVII Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti sunt. ¶ Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinū [3] aridissimū est: quod ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea quidē LIX

[1] Et gramen, qua parte non seritur regio, altissimum. *Ad verbum*, profundissimum. [2] Hippolcon [3] *Videtur aliud legisse* ξηρότατον.

vt quam

vt quammaxima sunt, ita apud eos abundant. cetera autem vulgaria sunt. Atque hunc in modum [1] res sunt eis institutæ. [2] Deorum hos solos propitiãtur: Vestam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem: existimantes Tellurem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem, & cælestem Venerem, & Martem & Herculẽ. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiã Neptuno sacrificant, appellantes Vestã lingua sua Tabiti: Iouem, Papæum: mea sententia rectissime: Tellurem, Apiam: Apollinem, OEtosyrum: cælestem Venerem, Artimpasam: Neptunum, Thamimasadem. Simulacra & aras & delubra [3] facienda non putant, præterquam LX Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia templa fieri eodem modo est institutum, qui talis est: Victima ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à tergo stans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eaque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum iniecto baculo circumducit, hostiamque strangulat non incenso igni, [4] non votis nuncupatis, non sumptis libamentis, sed vbi pecudẽ strangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum LXI se conuertit. Verum quum Scythica regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum est: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque ossa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Lesbiis crateribus assimiles, nisi quod sunt multo capaciores) iniiciunt: subiectis atque succensis ossibus hostiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hostiarum in aluos illarum & cum aqua commiscent, atque ossa succendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & aluis facile capientibus carnes ossibus separatas, ita fit vt bos se ipse coquat: & item cetera pecora immolata, per semetipsum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque intestinorum [5] libamenta ante se porricit. Immolant autem alia pecora, tum præcipue equos. Et aliis quidẽ LXII diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero sic prisco ritu apud quosque tale extruitur templum: Sarmentorum fasces aggeruntur trium in longum latumque stadiorum, minoris tamen sublimitatis: desuper quadrata

μέγιστα οὕτω σφι βύποφῆσι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια τοιάδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μούνους τοὺσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζονται δὲ Σκυθιστί, Ἱστὶν μὲν, Ταβιτί· Ζῆνα δὲ ὀρθότατα καὶ γνωμέω γε τῇ ἐμῇ καλεόμενος Παπαῖος· Γῆν δὲ, Ἀπίη· Ἀπόλλωνα δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέωνα δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέεσθαι, πλὴν Ἄρεϊ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως· ἑρδομένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἐὼν, ἀπάσας τῇ ἀρχῇ τοῦ σφέφου, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τὸν ἑωυτοῦ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ μὲν ἕνα ἔβαλε αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτε σπεισάμενος. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τρέπεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς ἀνάγκη ἀξύλου ἐούσης, ὧδε σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ὀπισθωνείους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεοικότας, χωρὶς ἢ ὀλίγῳ πολλῷ μείζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, ἀναδείραντες τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ ὕδωρ μίζαντες ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐχένα καὶ μηρὸν καλλίστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι βυπετέως τὰ κρέα ἐφ' ἑωυτῶν τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἑψέει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὸν ἕψεται. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὃ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πανθήλεα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ τοῖσι τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρεϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἑκάστοισι τῶν νομῶν ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συμπεπλεγμένοι ὅσον τε ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος ἧσσον, ὕψος δέ, ἔλασσον· ἐπὶ τούτου, τετράγωνον

1 Ritus sunt eis instituti. 2 His solis diis litant, *vel, sacrificant.* 3 Facere non est illis vsu receptum. 4 Non oblatis primitiis. 5 Primitias

γρ. ἀδήποδον ἀπεδὸν πεποίηται· τὰ μὲν τεῖα τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, τὸ δὲ ἕν, ἐπίδατόν. ἔτεος δὲ ἑκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων. ἐπωνοσέει γὰρ δὴ αἰεὶ ἐπὼ τῶν χιμώνων. ἐπὶ τούτῳ δὴ τῷ γρ. σκῦ ὄγκῳ ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαίοις ἑκάστοισι· καὶ τοῦτο ἔστι τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὴ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους τοῖσι τοῖσι βοῶν καὶ ἵππων. ἔστι δὲ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δὲ ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, οὐ τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπὰν γὰρ οἶνον ἐπιχεύσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸ ὄγκον τῶν φρυγάνων, καπηλεύουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ ᾧδε ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνουσι σὺν τῇσι χερσί, ἐστὶ ἠ- γρ. ἀπάρξασθαι ρέα ἐόντα· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπερξάντες ἱρήϊα ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς οὗτος ἐκεῖ. Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὔτοι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν σφι ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι. Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι διάκειται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δὲ ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν τῶν λαφύρων μεταλαμβάνει τοὺς ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δέ, οὐ. ἀποδείρει δὲ οὗτος ἐξαπίνης τοιῶνδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξείλε. μετὰ δὲ, ἐπὰν ἀρκί- ἐσβοὸς πλευρὴν, δέψει τῇσι χερσί. ὀργάσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἐνέκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ᾧ ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος ἔστι κεκείνται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυνται ποιεῦσι, συρράψαντες κατὰ πρόβατα. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ θρατείναντες αὐτῇσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρόν. ἐστὶ μὲν γὰρ σφέδρα δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες, καὶ θρατείναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ' ἵππων φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐτοι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἔνερθεν τῶν ὀφρύων,

planities efficitur: tria latera præcipita sunt, quartum accliue, per quod ascendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatem illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui singulis vetultus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus [1] huic acinaci quam ceteris diis. Ex capriuis centesimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nam vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt. inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vna cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [2] Ceteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrifi- LXIII cia quidem hæc ab eis sunt instituta. [3] Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in sua regione volunt. ¶ Quæ LXIV vero ad bellum attinent, hunc in modũ sunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, eius sanguinẽ potat: quoscunque in prœlio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eaque ex habenis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriant, [4] eisque opercula pharetrarum integũt. Est autem inter omnia coria humanum fere & crassum maxime & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [5] Non tamen de LXV omnium, sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus

1 His. *Intelligit forte Marti & acinaci.* 2 *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostram non intellexisse. quæ tamen ἀπάρξασθαι habet pro eo quod vet. cod.* ἀπάρξωνται. 3 Suum nullus est illis vsus, 4 Eisque pharetras integunt. *Vel*, Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorum, hoc faciunt,

excutiat:

excutiat: & crudo tantum bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modo exterius inducat bouino corio, verumetiam interius inauret, & sic vterque pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

XVI Semel autem quotannis [1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo [2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quę res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariXVII ter quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quũ attulerunt, humi positos dissoluunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinantur. [3] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peierasse, iurantem per regium [5] solium: (est autem Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinusque is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deierasse per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat peierasse, [6] atque rem grauiter fert, rex duplum vaticinorum accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominem periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

ἐκκαθαίρῃ· καὶ ἐὰν μὲν ἡ πένης, ὁλόκληρον ἐξωθεν ὠμοβοέιον μόνιον περιτείνας, ὕτω χρᾶται· ἐὰν δὲ πλούσιος, τὸ μὲν ὠμοβοέιον περιτείνῃ· ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιοῦσι δὲ τῶν ἐκ τῶν οἰκηίων, ἐὰν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ ἐὰν τις ὑπερκρατήσῃ αὐτῶν περὶ τῷ βασιλέι. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τὰ αὐτὰ ποιέει, τὰς κεφαλὰς ταύτας περιφέρει, καὶ ὑπιλέγει ὡς ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφεῖς αὐτοὺς ἐπεκράτησε ταύτην τὴν ἀνδραγαθίην λέγει. Ἅπαξ δὲ ἑκάστου νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπὸ οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀνδραγαθήμονες ἔασι· τοῖσι δὲ ἀμὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, ἀγεύστου τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δ' ἂν αὐτῶν καφτὰ πολλοὺς ἀνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, ὅτοι δὴ σφι δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους συνείσαντες, θέντες χαμαὶ, διεξελίσσουσι αὐτοὺς· καὶ ὑπὸ μίαν ἑκάστην ῥάβδον λιθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, σωφλέοισι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μέντοι ἡ μαντικὴ, πατρωίη σφι ἐστί. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι. φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ διαπλέξαντες ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτῶν, καὶ ἀπαλύουσι, λέγει. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς δοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ Ἑλληνικῷ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ὅτι ὡς τὸ τεπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ἐπιόρκησε ὅς καὶ ὃν λέγοντες τῶν ἀστῶν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τάδε μάλιστά ἐστι ὀμνύουσι τότε ἐπεὰν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύειν) αὐτίκα δὲ ὁ ἀπαλλαξάμενος ἀγεται τοῦτο· καὶ ἂν δὴ φάσι ἐπιορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ ἀπὸ τούτου ἀλλέγει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένῳ δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν, μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τότε ἤδη τὴν κεφαλὴν ἀποταμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ ἀπολαγχάνουσι οἱ τοῦτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ

1 Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed ἐφε. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, *quas videlicet euoluerant*, & in vnum componunt. 4 *Legit* οἱ καὶ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut*, Larem. 6 Καὶ διαλογίζεται, *quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼν δὲ οἱ πλεῶνες τοῦτον ἀπολύσωσι, δέδεκται τοῖσι προφήτοισι τῶν μάντιών αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. Ἀπολλῦσι δὲ αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φορυγανων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βόας, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τὰς βόας. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακήονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ προεκκαυμβοῖ ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακήοισι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δὲ ἂν ἀποκτείνοι βασιλεύς, τουτέων τοῦδε τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες σφέα σμίκρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστοὺς, καὶ ἀγαθεην καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύξαντα πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε ὁ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γερροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης πρόσπλωτος, ἐστὶ, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν γαστρὸν ἀναχανδὸν ἀναχίσαντες, καὶ καθαρθέντα, πλέον κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνίσου, συνεράμμασι ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν τὸν δεξάμενοι κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσουσι, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβιβᾶσι. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἄλλο ἔθνος τῶν ἀρχομένων. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γερροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχομένων, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θάψωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὀπὶ σιβάδος περιπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποστείνοισι, καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui superuenerunt vaticini homines absoluerint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosque hunc in modum necant: LXIX Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserunt, bobusque iunxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum reuinctis, atq; ore obstructo, extendunt in medium sarmentorũ: incensisque sarmentis territando agitãt boues. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, crematovtique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiam ob alias causas, appellantq; *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, LXX eorum ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, feminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes[1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim,[2] gladium. Hæc vbi fecerunt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis. ¶ Regum autem se- LXXI pulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præparatunt, accipiunt mortuum corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiique semine & anisi quũ expleuerunt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ:[3] aurem decidunt, crinem circumtondent, brachia circũcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primum venerant. Vbi iam mortuum circumferentes, lustrauerunt singulas gentes quibus imperauit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

1 Sunt qui vocem Græcam ὑπὸν suspectam habeant. 2 Iaculum. 3 Auris *partem* amputant,

loculi

loculi ſpatioſitate aliquã eius pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humũ certatim atq; auide iniiciunt, cupientes tumulum quam
XXII maximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [1]ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulauerunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, [2] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponũt, craſſis tignis in longũ ad ceruicem vſq; traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero iuxta femora ſuſcipiant vteros, vtriſq; cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Vnicuiq; eorum rectũ ſtipitem per ſpinam ad ceruicem vſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigunt rigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro cir-
XXIII cumpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autẽ Scythas, quũ deceſſerunt, proximi quiq; in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent, tã propinquis quam ceteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [3] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt. abluerunt q;, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quammaxime poſſunt conſtipantes, & in [4] ſcaphã in medio lignorum pileorumq; poſitã lapides coniiciunt ex igne [5] perſpicuos. Naſcitur
XXIV autem apud eos cãnabis lino ſimillima, prẹterquã craſſitudine ac magnitudine:

βύριχωρείη τ Θήκης, τ παλλακέων τε μίλω ἀπηνίξαντες θάπτωσι, καὶ τ οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ γὰρ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα μὲν ποιήσαντες, χῶσαι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖθις ποιοῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· θῶι γὰρ εἰσι θεραπεύοντες τοὺς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτεων ὧν τ δικαίων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, τ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τ χοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτωσι. ἀψῖδας δὲ ἡμίσεα ποιεῦνται, ἢν ξύλα δύο, ἡμίσεα σφήνας ὑπόντες, τ δ ἕτερον ἡμίσεα τ ἀψῖδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ τοιαῦτα ἔπηξαν τῶν ἵππων κατὰ μήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τ πραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀψῖδας. τ δ, αἱ μὲν πρόσθιαι ἀψῖδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δ, ὁπισθίην τὴν μὲν τοὺς μηροὺς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφοτέρωθεν καταπρέμα μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, καταλείνουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτέων, τ δ ἔπειτα ἐκ παραλλὰς δέουσι. τ δὲ νεηνισκων τ ἀποπεπνιγμένων τ πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκρῷ ἑκάστῳ τὰ τ ἀκρωμίαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τ πραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχῃ τοῦ ξύλου τούτου, τ ἐς τὸ ἔρμιον πηγνύουσι τ ἕτερον ξύλον τῷ θώρηκι τ ἵππου. ὑπὸς ἁρμόσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῶμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτωσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους. τ δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος δύνηται τοὺς ἑπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἀπάντων πλησίως πάντα παρέχει ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα. ὕστατα οἱ ἰδιῶται περιάγουσι, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ Σκύθαι, καθαίρεσιν ποιεῦνται τοιήνδε. σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιοῦσι περὶ τὸ σῶμα πάντα ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιείνυσι· συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐπὶ πυρὸς διαφανέας κ ἐσβάλλουσι σκάφην κοίλην ἐν μέσῳ τ ξύλων τε καὶ τ πίλων. Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος. τοῦτο λίνου ἐμφερεστάτη.

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἀγχιστεῖς *pro* ἐγγενέες. 2 Vacuata & purgata aluo, 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Vbi caput abſterſerunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alueum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτῃ ὑ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐξομάτη καὶ ἀπειρεμένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μάλ' ἐσθῆτα ποιεῦνται ὁμοίην λινέοισι ἐμοιόταλα· ὁκὸς μὴ κάρτα τις ἐπίσταιτο ἐν αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ κάνναβίος ἐστί· ὁ δ' ὑμὴ εἰδὼς τὴν κάνναβίδα, λίνεον δοκήσει εἶναι ὁ εἶμα. Ταύτης ὦν ⓓ Σκύθαι τῆς κάνναβίος ὁ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι ὁ σπέρμα ὑπὸ τοὺς διαφανέας λίθους ταῦτα. ὁ δ' ὑμιῆται ὑπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα ὡς ἐχεται ὁσαύτως, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμίη ἂν μιν ταύτην ἀποκρατήσειε· ⓓ δ' Σκύθαι ἀγάμενοι τῇ ταύτῃ ὠρύονται. τῦτο σφι αὐτὶ λουτρεόν ἐστι. οὐ γὰρ δὴ λοῶνται ὕδατι ὑποδεύσαντο ὁ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ ὑποχέουσαι, καταπάσσουσι ὑπὸ λίθον τρηχὺ τ κυπαρίσσου, ὁ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα ὁ καταπασσόμενον τῦτο, παχὺ ἐὸν, καταπάσσον) πρῶ ὁ σῶμα καὶ ὁ στόμα· καὶ ἅμα μὲν ὀδωδὴν σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δ' ἀπαιρέσαντες τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τ καταπλασμάτων, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί. Ξυνικοῖσι δ' νομάδοισι ὁ ἄστοι ἀνῶς χρᾶσθαι φύγοισι, μήτοι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δ' ἤκιστα, ὡς διέδεξάν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δευτέρα αὖτις Σκύλης. τῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος καθ' αὑτὸ σοφίην πολλήν, ἐκομίζετο ἐς ἑωυτὸν Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσῆλθε ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε μὲν τὴν μητέρ τ θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνὸς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὔξατο τῇ μητέρι ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοσήσῃ ἐς ἑωυτὸν, δύσειν τε κατὰ ταὐτὰ κατὰ ὥπερ ὁ Κυζικηνὸς ποιεῦντας, καὶ πάννυχίδα στήσειν. ὡς δ' ἀπίκετο ἐς τ Σκυθικὸν, καταδὺς ἐς τὸν καλεόμενον Ὑλαῖον· ἔστι μὲν ταῦτα ⓓ Ἀχιλλήιον ὄρεμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανον τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ ὁ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, ἐξοῦσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. ὁ νεῦν δὲ τις εἴρηται περὶ Ἀνάχαρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ [1] niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, nō queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentum. Huius cannabis ſumptum ſemen Scythæ ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne [2] perſpicuos: vnde fit thymiama, tātum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythæ eiulant: quod apud ipſos loco lauacri eſt. [3] neq; enim lauant omnino corpus, ſed vxores eorū infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum cōterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intumuerit, illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, [4] medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi ritibus vti magnopere cauent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, [5] vtiq; poſt eaquā deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multū in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum nauigans tenuiſſet Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes (ſi ſaluus ſoſpeſque domum reuertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & peruigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, [6] venit ad locum qui dicitur Hylęa, iuxta Achillis curſum ſita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſoluit, tympanum tenens, [7] exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe nouiſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſq; ſit mores

LXXV

LXXVI

LXXVII

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lauant. At vxores eorū effundunt aquam, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignum ad ſcabrum aliquem lapidem atterunt: eo autem quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemq; oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleuerant, 5 Vt oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anarchaſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaq; ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam. *Vel*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκδημησάμενος.

ſectatus.

sectatus.[1] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuti, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit Filius Sauli, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & a-
XVII liud quiddam Peloponnenses audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulū: & quum rediisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir[2] (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. [3] & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Græcorum consuetudinem. Multis autem sane annis posteà
IIX interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex vxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam litterasque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & vxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharū obtinenti, Scythicus tamen viuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multò magis ad hunc exercendum se conuertebat. Vtique quum ad vrbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat, depositaq; Scythica stola, Græcum sumebat vestimentū, & eo indutus, per forū spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirēt, nequis Scytharū cerneret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum ceteris Græcorum institutis vtebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

διεχρήσατο. ὡς μὲν ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ἀδελφεοῦ, ἐόντα Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρωνα, παῖδα δὲ ἐόντα Γνούρεω τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. Ἐὼν ὦν ὁμαίτης ἐωυτῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἔφρασε τοῦτο τοῦ ἀδελφιδεοῦ ἀποθανόν. Ἰνδαθύρσος γὰρ ἐὼν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἐὼν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι πυνθάνομαι ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀρρόλεσι καὶ πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων. τούτους δὲ μούνους σωφρόνως δουνάι τε καὶ δέξασθαι λόγον. Αὗτη μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅστις δὲ αὐτὸς, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. ἔστι μοὶ νέον ὅτου δὴ καὶ ἔσπευσε ἐς ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ καὶ πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τὠυτὸ τοῦτο. Ἀριπείθει μὲν τῶν Σκυθέων βασιλεῖ ἦν μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστρινῆς δὲ γυναικός ἐστι οὗτος, καὶ ὁδαμῶς ἐγχωρίης· τὴν μήτηρ αὐτῇ γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν πατρός, τῇ ὄνομα ἦν Ὀπόη. ἐν δὲ αὐτῇ καὶ Ὀπόη ἀπὸ ἧς ἐν Ὀρείχης Ἀριπείθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἀφαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδὸς τοῖσι ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε τοιοῦτο· ὅτε ἀγάγοι τὸν στρατὸν τὸν Σκυθέων ἐς Ὀρυσθενείτεων ἄστυ· (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας ἄποικοι εἶναι Μιλησίων) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν μὲν στρατὸν κατελίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισε, τὸν στολὸν ἀποθέμενος τὸν Σκυθικὸν, λάβεσκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἐὼν δὴ αὐτοῦτο, ἠγόραζε, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε σφέων αὐτέων. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔξω τοιαῦτα τὸν στολὸν ἔχοντα. καὶ τἄλλα ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε τοῖσι νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

1 Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autem Gnuti L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus, &c. *Est autem aliqua ἀνακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, Eo quo dictum est modo, interemptus fuit. 3 Et hic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. &c. *Q. d. Vt autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio, &c. ita Scyli multis posteà annis.*

ἀμφὶ ἓξ μιν μῦνα ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενεῖ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεί τε δὲ ἐδεέ ⓐ κακῶς ἔχεσθαι, ἐλθὼν ἀπὸ τοιῆσδε ἐπεθύμησε Διονύσῳ βακχείῳ, τελεσθῆναι· μέλλοντι δὲ ⓐ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐλθόντος φάσμα μέγιστον. ἦν ⓐ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης & πολυτελέος τὰ ἐς εὐνὴν, (τῆς & ὀλίγῳ ὑπὸ πρότερον ταύτεων μνήμιον ἔσχον) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· & ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης, ὃς οὐδὲν ταύτεων εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι γὰρ τὸ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγκᾳ ἀνθρώπους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τὰ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεφθείρετο τῷ τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν γὰ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὁ δαίμων τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, τὸ βακχεύει, τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. Ἵπτουν τῶν Σκυθέων ⓐ προσεσταότες· καὶ αὐλοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάθρη ὑπὸ πύργον ἐκάλισε. ἐπεί τε ἐπαρήιε σφι τοῦ θιάσου ὁ Σκύλης, καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα ⓐ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμηνον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιον. Ὡς δὲ μετάλαβε ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, ⓐ Σκύθαι πρὸς πάμπολλοι ⓦ ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπῳχίσαντο τοῦ Σκύλεω. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν ἀρχὴν δι' ἣν ἐποιέετο, κατέφυγε ἐς τὴν Θρηίκην. τυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τοῦ Ἴστρου ἐγένετο, ἠντιάσαν μιν ⓐ Θρήικες. μελλόντων δὲ αὐτέων συμβάλλειν, ἔπεμψε Σιτάλκης τὸν ⓦ Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; Ἔχεις μὲν μευ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγώ σοι ⓦ τὸν Σκύλεω τὸν δὴ δίδωμι. στρατιὴ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. Ταῦτα ⓐ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ τῷ δὴ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταμένει ταῦτα.

tempus menstruum aut amplius triuerat, abscedebat, induta sibi Scythica stola. Idq; sæpenumero faciebat, extructis sibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei male euenturum, ex hac occasione male euenit. [1] Affectanti ei Dionysum Bacchanalem initiari, ac hostiam initiationis iamiam sumpturo in manibus, oblatum est ingens ostentū. Erant ei in vrbe Borysthenitarum circum ædes suas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido sphinges & grypes stantes. in has ædes deus fulmen iaculatus est, totæq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationē peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant [2] bacchandi consuetudinem, negantes esse credibile deum inuenisse quo homines ad dementiam adigantur. Posteaquam bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythis indicium detulit, inquiēs, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodq; nos deus occupet: ac nunc demum hic vestrum quoq; regem occupauit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod si mihi non habetis fidem, sequimini me, rem vobis ostensurum. Primores Scytharum hominem sequuti sunt: quos Borysthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaso, Scythæ eum bacchabundum conspicati, rem ingentis calamitatis esse duxerunt: digressique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Post hæc vbi ad lares suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamasade, ex filia Teris genito. [3] Scyles cognito quid de se fieret, & quam ob caussam, profugit in Thraciam. Id quum audisset Octamasades, cū exercitu aduersus Thraciam contendit: cui ad Istrum progresso Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi essent, Sitalces ad Octamasadem misit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus est inter nos tentare fortunā? Tu quidē sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego vicissim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamasadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionē Octamasades accepit,

LXXII

LXXXI

LXXI

1 Ei Dionysi Bacchici sacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggressuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia consuetudinem, negantes rationi consentaneum esse excogitare deum qui homines ad insaniam adigat. 3 Scyles quum ita se tractari videret, & caussam sciret. *Vel*, Quum videret ita in se consuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque auunculo suo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ obseruant: & iis qui externos ritus asciscunt, tales irrogant
LXXXI pœnas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quũ de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse vtique Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit: Est inter Borysthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo esse aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quod siquis illum non inspexit, huncei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax, cratisitudine digitorum sex. id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum: regem enim suum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem
3 hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Vestigium Herculis ostendunt petræ impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se habet. ¶ Redeo ad
LXXXII eam quam ab initio institueram orationem: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nunciis ad
4 imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt classem præstarent, aliis vt Bosphorũ Thracium [1] iungerent: Artabanus, Hystaspis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, vtilia suadens: quum tamen non persuaderet illi, destitit à dissuadendo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

"Ἐκδοὺς δὲ Ⓦ ἐωυτῦ μητρωα Σιτάλκην, ἔλαβε κ. δ΄΄
Ⓦ ἀδελφεὸν Σκύλλιν. ϗ Σιτάλκης μὲν ταῦτα λαβὼν Ⓦ ἀδελφεὸν, ἀπῆγετο. Σκύλεω δ' Ὀκταμασάδης αὐτὸ τοῦτο ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. ὕτω μὲν τοῖσι μὲν ἐξελλοῖσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ ταῦτα ξεινικὰς νόμους, τοιαῦτα ἐπιζήμια διδοῦσι. Πλῆθος δὲ τῶν Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ταῦτα τὸ ἀριθμὸ ἤκουον. καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶ). τοσόνδε μὲν τοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμοῦ τὸ Γ πρήνιος χῶρος· οὔνομα δὲ ἔστι Ⓦ Ἐξαμπαῖος τῷ Ϛ΄΄ ὀλίγῳ νῦ πρότερον τούτων μνήμην ποιεύμενος ἔϊπον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶ), ἀπὸ ἧς τὸ ὕδωρ ἀποῤῥέον Ⓦ Υ πρῆνιν ἄποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήιον, μεγάθεϊ ἐξαπλήσιον τῷ ὑπὸ τὰ στόμαθ τοῦ Πόντου κρητῆρος, Ⓦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς ὦ μὴ εἶδε κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χάλκηιον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήιόν ἐστι δακτύλων ἑξ. ὕτω ὦν ἔλεγον Ⓐ ὑπὸ χωμοὶ ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ Ⓦ σφέτερον βασιλέα, τὰ οὔνομα εἶ) Ἀριαντᾶν, τοῦτον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἀρδίν ἕκαστον μίαν ἀπὸ τοῦ οἴσου κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθεισέων τε δὴ χεῖμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ Ⓐ δόξαι οἱ ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήιον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς Ⓦ Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. Θωυμάσια δ' ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοί τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν τῷ λείστους. ὁ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, παρέξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, παρέχεται, ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεσθαι ἐν πέτῃ ἐνεόν, τὸ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ Ⓦ Τύρῃ ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι. Ἀναβήσομαι δ' ἐς Ⓦ καὶ ἄρχας ἄλλα λέξων λόγου. παρασκευαζομένῳ Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δ' ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔσχηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ Σκύθας ποιεέσθαι, καταλέγων τὴν Σκυθέων πρὸ ἀπορίαν. ἀλλ', ὡς μὲν ἔπειθε συμβουλεύων Ⓐ χρησά, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὡς δ', ἐπειδὴ Ⓐ τὰ πρήγματα παρεσκεύαστο, ἐξήλασε τὸν στρατὸν

1 *id est, Pontibus consternerent.*

ἐκ Σούσων. Ἐνθαῦτα τῷ Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τεσσάρων ἐόντων παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα οἱ πάντως καταλειφθῆναι. ὁ δὲ ἔφη, ὡς φίλῳ ἑόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὡς εὐεργετημένος, ἐλπίζων τοὺς ἡβῶντας ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅτι τουτέων ἐπεσταλτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτῷ τούτῳ ἐλίποντο.

Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι τὸν Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἑζόμενος δὲ ὅτι τοῦ ἱροῦ, ἐθηεῖτο τὸν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τὸ μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ, τῆ εὐρύτατος αὐλὸς ἐωυτοῦ, σταδίοι διακόσιοι καὶ τεσσαρες χίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι οὗτος τέσσερες σταδίοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχήν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατόν ἐστι. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, εὖσα εὖρος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα τεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ καὶ τάδε· νηῒ ὑπερπλώσαντι μάλιστά κη καταύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὁργυέας ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἥδη ὧν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμώδοντα ποταμῷ ἐκ τῆς Γνδικῆς, (ἔστι δὲ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ τρεῖς καὶ τριήκοντα μυριάδες ὀργυέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τριακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος ἔστι καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πέφυκε. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος ἐστὶ ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, οὐ πολλῷ τεῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἣ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅτι τὴν γέφυραν, τὸν ἀρχιτέκτονα ἐλόμενος Μανδροκλέα Σάμιον. θηησάμενος

ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico [1] & modesta obsecranti, respondit se omnes eius liberos relicturum. Eo responso OEbazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille [2] præpositos filios OEobazi, iussit vt omnes eos interimerent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subiiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, vbi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierum est nauigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorū vndecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyrā, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumque noctium est nauigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo quam ipse est minorem, quæ [3] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontē, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Cōtempla-

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat iuss. 3 Mæetis,

tus i-

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, litteris incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterum vero Græcis, [1] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad aram Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem vrbe relictus est litteris Assyriis oppletus. Cetcrum Bosphori locus quem rex Darius ponte cõmisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte
XXVIII sublicio delectatus, authorem eius Mandroclem Samium donauit [2] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darij regis vota, inbentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius
XXIX qui pontem compegit. Quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Pontum vsque ad Istrum, atque vbi eo peruenissent, se illic præstolari, fluuium põte iungentes. Ducebant enim classem Iones & Æoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa scinditur, illud ponte iungunt. Darius, transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad
XC fontes Teari amnis peruentum esset, triduo hìc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniũ esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandã vel hominũ vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem vię est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraq;.

μφος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, ς᾽ήλας ἑς ἦσε δύο ἐπ᾽ αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲν τὸ ἕτερον, Ἀσσυρία· ἐς δὲ τὸν, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. Τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τῶν ναυτικοῦ, ἑξακόσιαι σὺν ἱππικῷ· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῇσι μὲν νυν ς᾽ήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τὸ Διονύσου νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, ἐζεύξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐόντι Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ τόμαπι ἱεροῦ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, ἐπεχείρησε Μανδροκλέα Σάμιον ἐδωρήσατο· παισὶ δὲκα ἀπ᾽ ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωάγραφον πάσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν καθεδρίῃ κατήμενον, καὶ στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον ταφίης·
Αὐτῷ μοι κόσμον τε θέλων, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κέλευθον.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐλέλειπτο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι κελεύσας πλέειν ἐς Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς Ἴστρον, ἐνταῦθα αὐτοὺς μένειν, ζευγνύντας ποταμόν. ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. οἱ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ ἀυχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δ᾽, ὡς διέβη Βόσπορον καὶ τὴν γέφυραν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐς στρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρουσι, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δεούσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, θερμαί εἰσι· αἱ δὲ, ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ᾽ αὐτὰς ἐστὶ ἴση ἔς τε Ἡραίην τὴν πόλιος τὴν ἐπὶ Περίνθῳ, καὶ ἐς Ἀπολλωνίης τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.* 2 *Hic mendosus est Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς Κονταδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κονταδεσδος, ἐς Ἀγριανίν· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς Ἔβρον· ὁ δὲ ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνῳ πόλι. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐς ἐφοπεδεύσατο, ἡδεὶς τῷ ποταμῷ, στήλεω ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐγλέψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ'ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ' ΚΕΦΑΛΑΙ' ὕΔΩΡ Α'ΡΙΣΤΟ'Ν ΤΕ ΚΑΙ' ΚΑ'ΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕ'ΧΟΝΤΑΙ ΠΑ'ΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ, ΚΑΙ' Ε'Π' ΑΥ'ΤΑ'Σ Α'ΠΙ'ΚΕΤΟ, Ε'ΛΑΥ'ΝΩΝ Ε'ΠΙ' ΣΚΥ'ΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟ'Ν Α'ΝΗ'Ρ Α'ΡΙΣΤΟ'Σ ΤΕ ΚΑΙ' ΚΑ'ΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑ'ΝΤΩΝ Α'ΝΘΡΩ'ΠΩΝ, ΔΑΡΕΙ'ΟΣ Ο' ΥΣΤΑ'ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕ'ΩΝ ΤΕ ΚΑΙ' ΠΑ'ΣΗΣ ΤΗΣ Η'ΠΕΙ'ΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥ'Σ. Ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγεγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθείς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἄρτισκός ἐστι, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσῶν ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδεξάμενος χωρίον τῆς στρατιῆς, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, λαβόντα ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα χῶλον μεγάλους τοὺς λίθους καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Γετέων δὲ ἀπικέσθαι πρὸς τοὺς Ἴστρον, πρώτους ἁπάντων Γετέων τοὺς ἀθανατίζοντας. Οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, ὑπέρ τε Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεόμενοί τε Κυρμιανοί, καὶ Μυψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνῃ τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρηιότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ὀλλυμένους μὲν οὐ νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον φασὶ πρὸς Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. Ἁπαξ πεντετηρίδος δὲ τῶν παλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον πρὸς τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῶν αἰεὶ ἑκάστοτε δέονται). πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τοὺς ἐχθίστους ἐόντας, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ ἁλόντες τὸν ἀποπεμπόμενον πρὸς τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθανὴ ἀναπαρείς, τοῖσι δοκέει ἵλεως ὁ θεὸς δόκησιν εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι· αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι ἐντέλλοντα δι' ἐμέο ἔτι ζῶντι. ἔστι δὲ οἱ αὐτοὶ Θρῆικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν θεὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα

γε. Ζάμολξιν δ' ἄλλοι γε. δὲ ἦν Ζάλμοξιν. ὅτῳ ἦν ὄνομα ξῶς.

Fluit autem Teatus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum peruenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his litteris inscriptū, TEARI AMNIS[1] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [2]CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTÆQVE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnem nomine Artiscum, qui per Odrysas fluit: quo vbi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis exercitus fecisset, grandes acerui lapidum effecti sunt: quibus relictis, Darius illinc mouit. ¶ Sed priusquam ad Istrum peruenisset, primos subegit Getas, [3]qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydessum, quique supra Apolloniam & Mesambriam vrbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypsæi vocantur, sine pugna sese Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiam resistentes, in seruitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracum atque iustissimi. Immortales autem agunt hoc modo: Mori se non putant, sed eum qui defunctus est, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorum opinantur eundem esse Gebeleizin. [4] Ad hunc mittūt assidue cum naui quinque remigum nuncium quempiam, ex seipsis sorte delectum, præcipientes ea quibus semper indigent. cumque ita mittunt: Quibusdam eorum datur negocium vt tria iacula teneant: aliis, vt comprehensis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Qui si impræsentiarū extinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin minus, ipsum nuncium insimulant, asseuerantes malum illum esse virum. Hoc insimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dum tonat fulgurat que, in cælum sagittas excutiunt, deo minitantes

1 *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.* 2 PRÆBENT, 3 Ἀθανατίζοντας, *id est, ad verbum, Immortalizantes: quod statim post ab ipso autore exponitur.* 4 Semper autem solent quinto quoque anno quempiam è suorum numero sorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ sibi opus sint.

quod

quod nullum alium præter ſuum eſſe ar-
XCV bitrantur. Verum (vt ego à Græcis acce-
pi, Helleſpontum & Pontum incolen-
tibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samiq;
ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mne-
ſarchi filio. Illinc nactus libertatem,
quum multum pecuniæ comparaſſet,
in patriam rediit, qui quum animaduer-
teret Thraces male viuentes & inſcite,
ipſe edoctus Ionicum viuendi genus &
mores liberaliores quam Thracum, vt
qui conuerſatus eſſet cũ Græcis, [1] cum-
que Pythagora non infirmiſſimo inter
Græcos ſophiſta, domicilium extruxit
in quod primos quoſque popularium
in conuiuium accipiebat, & inter con-
uiuandum docebat, neque ſe neq; ſuos
conuiuas, [2] neque illos qui illic aſſidue
gignerentur, interire: ſed in eum locum
ire vbi ſuperſtites omnium bonorum
compotes eſſent. Dum ea quæ comme-
morata ſunt ageret atque diceret, inte-
rim ſubterraneum ædificium ſtruebat.
Quo prorſus abſoluto, è Thracum con-
ſpectu ſe ſubducit, deſcendens in illud
ſubterraneum ædificium. vbi circiter
triennium egit, deſiderantibus eum
Thracibus, ac deflẽtibus tanquam mor-
tuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpe-
ctum dedit. atque ita credibilia ſunt ef-
fecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamol-
xin aiunt feciſſe. Cuius ſubterraneo
CVI ædificio neque fidem detraho, neq; val-
de credo, ſed multis eum ante Pythago-
ram annis extitiſſe arbitror. Verum ſiue
Zamolxis fuerit homo quiſpiam, ſiue ſit
dæmon Getarum indigena, valeat. Getę
hoc ritu vtentes, vbi à Perſis ſubacti
CVII fuerunt, ceterum ſunt exercitum ſequu-
ti. Darius vbi ad Iſtrum peruenit, & vna
pedeſtres copiæ, cunctique flumẽ tranſ-
miſerunt, tunc vero iuſſit Iones, poſt-
quam ratem ſoluiſſent, ſequi ſe pedeſtri
itinere cum nauticis copiis. Qui quum
3 ratem ſoluturi eſſent & imperata fa-
cturi, Coes Erxandri filius, Mitylenæo-
rum dux, ita apud Darium verba facit,
ſciſcitatus antea nunquid ei gratum fo-
ret 4 audire ſententiam dicere volentis:
Quum aduerſus eam terram rex facias
expeditionem, in qua fertur nihil arari,
nullas vrbes coli, finito nunc pontẽ hoc
loci ſtare, relictis ad eius tutelã cuſtodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quẽ
ſiue ex ſententia rem geremus, Scythis
inuẽtis, ſiue illos inuenire nequibimus,

οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς δ' ἐγὼ πυθάνομαι τῶν Ἑλλήσποντίων οἰκεόντων Ἕλλησί τε καὶ Πόντον, Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεύσαντα ἐν Σάμῳ· δουλεύσαντα δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον ἐλεύθερον, "χρήματα κτησάμενον" συχνά. κτησάμενον δέ, ἀπελθεῖν ἐς τὰ ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ ἀνοήτων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ὁπισάμενον διαιτᾶν τε ἁβρὰ, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ περιεόντες ἕξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ καταγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δὲ οἱ πανταπάσι ἐτετέλεστο τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα, ἔβιε τρία ἔτεα τοῖσι· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι, καὶ οὕτω πιθανὰ σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα φασὶ μιν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. Εἴτε δὲ ἐγένετο ὁς Ζάμολξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων ὁς Γέτῃσι ἔπεστι ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τοσαῦτα τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐπεὶ διέβαινε πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὴν γεφύρην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ ἐκ τῶν νεῶν στρατὸν μέλλοντων σφέων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τὴν βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν μὲν μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς ἐστὶ ἀρηγόμενον φανήσεται οὐδέν, οὔτε πόλις οἰκεομένη· σὺ νῦν γεφύρην ταύτην ἔα ἵδρυσθαι ἐπὶ χώρης ἐς αἶαν, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τοὺς οἵ περ μιν ἔζευξαν. ἢν ἐπὶ τε ἡμέτερον νόον πρήξωμεν εὑρόντες Σκύθας, ἔσται ἀπόδος ἡμῖν· ἐπί τε μὴ σφέας εὑρεῖν δυνώμεθα,

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interitu-
ros, ſed in eum locum venturos vbi &c. Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui propone-
re vellet. *Id eſt, Aurem prabere conſilio.*

» ἥτε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλὴς. ἐγὼ γὰρ ἔλφομαί κω μὴ ἐσαω-
» θέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, δεῖ δὲ μᾶλλον μὴ οὐ
» δεωθέωμεν σφέας οὐρέειν, πάθεϊ τινὶ ἀλόντας. καὶ
» τάδε λέγω φάτις ἄν με ἐωυτῶ εἵνεκεν, ὡς κατα-
» μύθῳ· ἐγὼ γὰρ γνώμην μυθεύμενον οὐ φαίνομαι
» βασιλῆϊ, ἐς μέσον φέρων· αὐτὸς μὲν τοι ἕπομαί τοι, καὶ
» σὲ αὖ λέγω θεῖον. κάρτα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος,
» καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ
» ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμόν, ὅπι φαίνῃ μοι πρώτως, ἵνα σε
» αὐτοῦ χρεὸς ἦν συμβουλίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψω-
μαι. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἅπαξ ἅμματα ἑξήκοντα
τὰ ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράν-
νους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώ-
μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἐγὼ δὲ
ὑμῖν τόνδε ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τά-
χιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξά-
μενοι τὸν χρόνον, λύετε ἅμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἐν δὲ
τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, δεῖ δὲ διεξέλθωσιν
ὑμῖν αἱ ἡμέραι τὰ ἅμματα, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέ-
ρην αὐτέων. μέχρι μὲν τούτου, ἐπεί τε ὕτω μετέδοξε,
φυλάσσετε τὸν χέδριον, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης
τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῶντες, ἐ-
μοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς
τὸ πρόσω ἐπείγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηϊκὴ
τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγκὼν τῆς γῆς
ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ
ἐς αὐτόν, πρὸς βορέην ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος.
τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θά-
λασσαν αὖτ Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν ἀπὸ Ἴστρου.
αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε
καὶ νότον ἄνεμον κεκλιμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης
Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὰ μὲν ὑπὲρ θάλασσαν
τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ πρὸς κε-
κλιμένην πρὸς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέ- κ. νέμονται
χρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς
θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. 161
ἐστὶ γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τὴν οὐρον ἐς
θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ
τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης.
καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ τὰ Ταῦροι νέμονται
τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ
μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο τὸν μὲν Σούνιον
καλέοντα, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἀκρίην ἀνέχοντα
ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέ-
γω δέ, ὡς εἰ) ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλ-
λειν. τοιοῦτο καὶ Ταυρική ἐστι. ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς
ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω·

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commisso à Scythis superemur : sed potius ne eis non inuentis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius cáussa hæc dicere, vt hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [1] præsto mihi sis, vt te ob egregium consilium egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, XCVII vbi sexaginta nodis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habueram de ponte sententiam, eam missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [2] quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriam vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modũ mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scy- XCIX thicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum conuerso. Quod autem ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iam vetus Scythia est, meridiem versus & austrum posita, vsque ad vrbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est, asperam.* Hęc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugum Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est hanc Atticæ parrem præteruectus, huic alio modo planum faciam:

1 Des te mihi in conspectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficiscí, ex eo temp.

vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, diuisa terra à Brundusio vsque Tarentum, promontorium incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergētia, & quæ paludis [1] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [2] Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, vsque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputātur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor milliū stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis. [3] ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorum reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui cōuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisque caput hostis domum reportat, & fulti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunq;

ὡς εἰ ἡ Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυγες, ἔρξάμβροι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Ταράντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δὴ ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τὴν οἰην νέμονται· τό τε βορέηιον τοῦ Κιμμερείου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τὴν λίμνης τὴν Μαιήτιδος, μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ. ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τὸν λίμνης τοῦτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρουσα ἀποκληίει ἡ Σκυθικὴ ἀπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων μέχρι Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν ἡ Σκυθικῆς, ὡς ἑξῆς τετραγώνου, τὰ δύο μέρεα κατήκοντα ἐς θάλασσαν, πρόσουρα ἴσα ἐστί, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρουσα καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἀπὸ μὲν Ἴστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἕτερων δέκα· καὶ ὁ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη αὐτὰ δισχίλια στάδια συμβέβληταί μοι. ὥστε εἶναι ἡ Σκυθικὴ τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρουσα, ἕτερων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νέων γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἶεν ⟨ΩΝ⟩ Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μούνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶν δὲ καὶ δὴ ⟨Α⟩ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ ⟨Α⟩ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπομβατεύσαντας, τρόπῳ τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὸν κεφαλῆς. ⟨Α⟩ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διωθέουσι κάτω· (ἵδρυται γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι. ⟨Α⟩ δὲ, καὶ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ὑπὲρ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ

1 Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæetin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. Φασὶ δὲ Τύτοις φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπαγορεύεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λείης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ὀπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθρῃ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. Τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρηίξι προσεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέονται Τῖσι Σκυθικοῖσι, ἓν δὲ μὴ πρότερον στρατηλασίης τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώρην πᾶσαν ὑπὸ ὄφιων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, ἄλλους δὲ πλείους ἄνωθεν σφι ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἐωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νῦν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ ὅδε ἔχειν, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ ὁτεοῦν χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφάγοισι δὲ μοῦνοι Τύτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκήν τε πᾶν ἰγρὰς ἔστι καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἔστι Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τεσσερηκοντα σταδίων ἔστι. ὑψηλὸν ὄ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἔστι γὰρ δὴ αὖ ἐν αὐτῇ Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλματά τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετηΐδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὰ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ ὧν τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέονται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέονται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ διάπαν τὴ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τὴν ἰδέην ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ,

supra fumarium: ideo in sublimi locantes quod dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [1] exculti simi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cum mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odii mutuo exercentes: in ceteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpentum cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [2] Idem periculum faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominùs tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [3] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budini, ingens natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorum vrbs nomine Gelonus è materia constructa est, muro altoè materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorum sunt magnitudinis. Ædes quoque cum priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, sed summoti inter Budinos habitauerunt: lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares. nam quum indigenæ sint, [4] pecuariæ operam dant, soliq; eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti,

[1] *Vel*, Luxui deditissimi sunt. [2] Videntur autem hi incantatores esse, quod dic. [3] Sunt autem Nomades, [4] Nomades sunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & vbique plurimum consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad curanda posteriora sunt. ¶De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunq; potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quũ neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirent, & rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum feminas esse cognouerunt. Itaque cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero qu, illas esse coniectabant, qui sua prope earũ castra haberent, & eadẽ quæ illæ facerent.[2] Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: vbi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quod prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerũt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admouebantur. Ceterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebãt, quemadmodũ Amazones, præter

οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσα ἐστι δασέη ὑλῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ὑλῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας τὰ ὑδατόρρωστα καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατά. δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. ἀὴρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) φέρονται τοῦ τε λόγου τοῦ Ἑλλήνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄραντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδυνέατο ζωγρήσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθέμενας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἱστοῖσι, οὐδὲ ἐρετμοῖς· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ κρημνούς. (οἱ δὲ κρημνοὶ, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. συντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππάζόμεναι, ἐλᾴζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ τρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ὀνθυμαλὲς ἔσθαι ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δὲ αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας. μάχῃ τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης νεκρῶν τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνωσθη ἐοῦσαι γυναῖκες. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μηδὲ ἕνα ἔτι ἐπ' αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι αὐτάς, πλῆθος ἐπικάσθησι τὰς ὅσαπερ ἐκεῖναι ἔσαν. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνεων, καὶ ποιέειν τὰπερ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοῖς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μή, ἀναφεύγειν δὲ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὖτις πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. Ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὖτις αἱ Ἀμαζόνες ἐπὶ σφέτερα δηλήσει ἀπιγμένους, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερον τὸ στρατόπεδον ὡς στρατοπεδεύεσθαι ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν ὕβρι οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

1 Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum, Ad medelam matricum conferunt.* 2 Si *illæ* ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἄλλα ζόην ἔζοον τὴν αὐτὴν ἐκείνῃσι, θηρεύοντές τε, καὶ λῃζόμενοι. Ἐποίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸν μεσαμβρείην τοιόνδε· ἐξίνουσα ἀπὸ σφέων ἐς μίην τε καὶ δύο, πρόσω ἀπ' ἀλληλέων ἐς βυμαρείην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐποίευν τοῦτο τοῦτο· καί τις μοῦνος ἡσείων αὐτέων ἐνὶ ἐνεχείμωσε, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ συνεῖδε χρήσασα. Καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (οὐδὲ συνιέσθην ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τοὔτο χωρίον, καὶ ἑτέρην ἄγειν· σημήνασα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὖτίς τε ἔστη, καὶ ἑτέρην ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὖθις ὑπομένουσαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὖθις ἐκηλώσαντο τὰς λοιπὰς τὰς Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τὴν πρώτην συνεμίσγετο. τοῦ δὲ φωνοῦ τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οὐκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὸν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, ἀγαπέσμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ ὐδαμὰς σφέας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. ἀγὼ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ κείνῃσι οὐ γίνεται. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς καλεόμεθα ποιέουσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμαξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα κείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοι, ἐλθόντες πρὸς τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῆς κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τῆς κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε τῇ χώρῃ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων, τοῦτο δὲ, τὴν τε ὑμετέρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπείτε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν,

arma & equos, & eandem vitam quam illæ viuebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idē faciunt. quorum cuidam vna illarum, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat ceteris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [2] Amazonē expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi [3] seducunt ceteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisq; vxorem cum qua primum coierat, habētes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quū vtriq; inter se cōueniissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ respōderunt, Nos vero non possumus vestris cum feminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ feminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes. [4] proinde non possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecere, acceptaq; facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illę, [5] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitādi: vnus quod nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quod terram vestram magnopere vastauimus. Sed quoniam dignamini nos habere vxores, hoc vna nobiscum agatis.

CXIII CXVI CXVII CXIX CXV

1 Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à ceteris vaganti corpus iungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) vt ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi ceteras conciliarunt. 4 Proinde nobis conuenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: vnum quod, &c. alterum, quod terr.

Agedum

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus.
CXVI Huic quoque rei obtemperauere adoleſcentes. Traiectoque Tanai, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine viuendi feminæ Sauromatarum vtuntur. nam ad venationem vna cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prælium proficiſcuntur, eandemq; quam viri ſtolam gerunt.
CXVII [1]Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, *id eſt, corrupte vti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequã nubant, quod
CXIIX legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum peruenisſent, certiores eos fecerunt, Perſam, vbi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluuium Iſtrum ponte iunxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, ſinentes ad perniciem nos deuenire, ſed idem ſentientes, obuiam eamus inuadenti: quod niſi facitis, nos in vltimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladẽ ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, aduerſus quos non minus venit Perſa, quam aduerſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſeruitutis vlciſcẽdæ, debebat à ceteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtram tendere regionẽ, oſtendens omnibus ſe aduersũ alios ire: at nunc, vbi primum traiecit in hanc continentem, vt quiſque ſibi occurrit, pacat: ceteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubiectos imperio
CXIX habet. ¶ Hęc quũ Scythę denunciaſſẽt,

Φέρετε, ὀξυναξέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, ἐς φρήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. Ἑπείγοντο καὶ ταῦτα ποιέειν. Διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τρισὶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδὸν, τρισὶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς Βορέην ἄνεμον, ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς ἢν μὴ παρθένος τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ τὸν αὐτὸν νόμον τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνὴν δὲ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικὴν, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ δὲ εἰς γάμον δὲ ὧδε σφι διαχέεται· οὐ γαμέεται παρθένος ἀνδρὶ, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἀγισμάτους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέστρεψαι, ἐφύρησαν ζεύξας ἵππους τὸν ἀυχένα τὸν Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον. Διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήϊκας, ἐφύρησι ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, ὑμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, φεύγετε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τῶνδε νομίσαντες, ἀντιάζομέν τε ὑμέας ἱκετηρίην ποιεύμενοι. οὐκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὸν χῶρον, ἢ μένοντες, ὁμολογίῃ χρησόμεθα. Τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων ξυμφορέειν; ὑμῖν δὲ τάδε ἐν τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερα. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης τάδε ἢν μὲν ἐπὶ ἡμέας ἢ καὶ ἐπὶ ὑμέας. τάδε δὲ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψάμενος, ὑμέων ἀπέξεται. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομαι. Εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μοῦνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, ὑπασθαι τῆς προτέρης δουλοσύνης βουλόμενος, χρεὼν ἦν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέρην· καὶ σφι ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δ' ἐπείτε τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμέων ὑπατᾶται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήϊκας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

1 Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à priſco tempore ea ſolœciſſantes, quod, &c. *Vel*, Vſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſolœciſſantibus iam inde à prima origine, quod eam, &c.

ἐβούλευοντο οἱ βασιλῆες ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες.
καὶ σφέων ἐγένηθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνός, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, τοῖσι τὰ αὐτὰ φρονέουσι, ἐπεδέκηντο Σκύθῃσι ἀμυνέειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ἀπεκρίναντο. Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔκατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ἐπακούσαντες, τὠυτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνδρας ἡμέων, ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς ἐπέδιδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφεας ὠυτὸς θεὸς ἐγείρει, τὠυτὸ ὁμοίως ὑμῖν ἀποδιδόασι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τότε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέν τοι ὀπίσω, καὶ ὅτι τὴν ἡμετέρην ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς ὑπεισόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἰδόντες, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐ γὰρ δοκέομεν ἐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅτι τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης ἐκτησόμενοι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδεμίῃ ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγένοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίοιεν ἀυλοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχώσαντες, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτείβειν, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ τοὺς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας. τέρεις μὲν δὴ ἐπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο τρέπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τανάιδος ποταμοῦ τε καὶ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὀπίσω διώκειν. αὕτη μὲν σφι μίη τῶν μοιρέων τῆς βασιληίης, τεταγμένη τὴν πρώτην ὁδὸν ἦρχε ἔρπειν. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τὠυτὸ, καὶ Γελωνούς τε καὶ Βουδίνων προσχωρεόντων, ἡμέρης καὶ τόπους ὁδῷ προσβάλλοντας τῶν Περσέων, ἐπεξάγειν, ὑπτιάσαντάς τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. προσῆκε μὲν νυν ἐπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειταμένων τὸ σφετέρου συμμαχίην, ἵνα καὶ φύσεις ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐθέλοντάς γε ἐπέδυσαν πόλεμον πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπιστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην,

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententię.[1] Nam Geloni quidem & Budini & Sauromaræ concordi animo receperunt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorũ Melanchlænorumque reges ita Scythis responderunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, recte videremini precari quæ precaminī: & nos vestris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidē eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud nosmet ipsos manebimus. neque enim in nos venire Persæ videntur, sed in eos qui fuerunt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, statuerunt nullam sibi pugnam recta atq; exaperto conferendā, quando ipsis isti ad societatem non accedebant. [2] Itaque digressi clam, ac lōgius progressi, puteos quos ipsi offendunt, ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eo Persa declinaret, fugientes recta ad flumē Tanain, secundum Mæotidem: iidem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hęc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum est. Reliquarum duarum vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægressos exercitum Persarum [3] seducere, hostem lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, vt eos, si minus volentes bellū aduersus Persas susciperent, certe inuitos redderēt istis hostes. deinde in suam terrā reflectere,

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromàta conc. 2 Sed se subducendo obstruendos sibi esse puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenq; è terra exterendum, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas seipsos diuisissent, ad vnam, vbi Scopasis regnabat, Sauromatas conferre se debere: sed subducere se, si illuc se conuerteret Persa, fugient. r. ad fl. T. s. M. quum autem Persa pedem referret, inuadere & persequi. 3 Subducere se, *vel, Paulatim aut clam progredi se subducendo. Sic & paulo post repone pro* Seducere,

& ten-

& tentare, siquid ipsis tentandum esse
XXI videretur ac liceret. Hæc vbi decreuere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis. Carros autem in quibus eorum filii vxoresq; omnes degunt, vna cum pecoribus,[1] præterquam ad victum sùppetentibus, præmiserant, dato suis mandato vt semper aquilonẽ
XXII versus tenderent. Hoc quum [2] præparassent Scythæ, eorum emissarii, posteaquam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, vbi Scytharũ equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducentem: & quum ad vnam partium ventum est, auroram versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniXIII unt in Budinicam. Ceterum quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi vero Budinicã ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, OXIV arus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes easque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum fere stadiorum, quarum ad meam vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythę (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibẽtibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, tatus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturans ire in Scythiam, eo deuenit vbi in duas Scytharũ incidit partes.

χὴ ὑπαχρέειν, ἐὼν δὴ βαλβουμβύοισι δοκέη. Ταῦτα μὲν Σκύθαι βαλβουμβύοισι, ἐσωλυΐαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, τοὺς ἱππέας ἀποστείλαντες τοὺς ἀρίστους. Τοὺς δὲ ἁμάξας ἐν τῇσι σφι ἅπαντα τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι ἦσαν καὶ τὰ βόσκετο πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἐκέαται ἐῶν, τοῦτα ἀπολιπόμβυοι, τὰ δὴ ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμπον, ἐντέλλόμβυοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εἶδον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, ὅτοι μὲν τοῦτους εὑρόντες ἡμέρης ὁδῷ προσέχοντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὑπιφαινομένην τῶν Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπῆισαν κατὰ σίβον αἰεὶ ἑωυτῶν ἐπειγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὴν μίνην τῶν μοιρέων ἐφύγασαν οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς νότου τε καὶ τὸ Τανάιδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ὑπερβάντες ἐδίωκον· ἐς δὲ τῶν Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οὐδὲν ἦν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώρην ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν ἅπαν. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἐπόντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ σίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ἐστὶ ὑπὸ ἑπτὰ μὲν μεμετραμμένη ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τὴν ἔρημον Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες ἀπὸ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμβυος τῆς ὁδοῦ, ἵδρυσε τὸν στρατὸν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρι. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, στάδιοις ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ ἐόντα ἐρείπια σώζων. ἐν ᾧ δὲ οὗτος ταῦτα ἐτεκταίνετο, οἱ διωκόμβυοι Σκύθαι διελθόντες τὰ κατύπερθε, ἐπαιτέφρεον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων ἐπὶ πολλὸν, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ἐπισφρέψας ἐπὶ πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τοὺς τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

1 Præterquam iis quæ ad victum satis esse possent, 2 Præmisissent

συντυχὼν δὲ, ἐδίωκε, ἐπὶ ἐκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ, καὶ (οὐ γὰρ ἀνίεε ὀπίσω ὁ Δαρεῖος) ⓐ Σκύθαι κατὰ βεβουλευμένα ἐπέφευγον ἐς τὴν ἀπεὶ παμένων τὴν σφετέρῃ συμμαχίῃ. ἐσέβαλον δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ ⓐ Πέρσαι, κατηγέοντο ⓐ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἐπῆλθον ὀπίσω τὴν Νευρίδα. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἦισαν ἐπεφεύγοντες ⓐ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τὴν ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλεῖν τὴν Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τὴν σφετέρων οὔρων· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα μαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προείποντες ταῦτα, ἐβοήθεον ἐπὶ τοὺς οὔρεος, ἐπὶ νῶ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τὴν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἡμέων ἐτράποντο· ἐπιλαθόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ ὃ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. ⓐ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείποντας ἀπικνέοντο· ⓐ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρῃ κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐλήλυθε, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἵππεα πρὸς τὸν ⓐ Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν σοι τὰ τῇδε τὰ ἕτερα ποιέειν; Εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶναι στεωῦτ᾽ ἂν, τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι σὺ δὲ μὴ, ἔφη, ἀλλὰ στῆθι, καὶ μάχεο· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε τάδε, Οὕτω τοι ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα πω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδὲν νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔωθα ποιέειν. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἁλῶσι ἢ καρῇ, τάχιον συμμίσγοιμι ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. Εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρώιοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς·

166

Hos nactus insequebatur vnius diei spatio, nunquã intermittens subterfugientes. Subterfugiebant autem de industria in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant,& primum in Melãchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ,eorum terram ingressi Scythæ in loca Androphagorũ Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis,hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernẽtes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquã à Scythis ager ipsorum inuaderetur,misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes,si conarentur inuadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri,inuadentibus Persis vna cũ Scythis, neque virium neq; minarum memores,sed timore perculsi,fugam capessunt aquilonem versus ac solitudinẽ. [1] Scythæ partim ad Agathyrsos, iam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præibant. Id quum diu factitaretur,neque desisteretur,Darius ad Indathyrsum Scytharum regẽ misso equite,inquit,[2] Virorum dæmonie,*id est*, *beate*,quid assidue fugam facis,quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum,ac perstãs,mecum fac prœlium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrsus ita respondit, Sic res meæ habent, ô Persa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam faciam diuersum nunc atque in pace facere consueueram. [3] Quod autem non protinus tecum ineo prœlium, huius rei te certiorem faciam: Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti,quos inuadi aut vastari metuentes, properemus vobiscum conferre pugnã. ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quũ nacti fueritis,agedum tentare labefactare:

CXXIV

CXXV

CXXVI

CXXVII

CXXVIII

CXXIX

CXXX

---

1 At Scythæ non iam ad Agathyrsos(quippe qui *ingressu suæ regionis* interdixissent)tendebant,sed ex Neuride regione in suã Persis præibant. *Valla putauit ἀπίπαυτας esse pro ἀπεπαμένους συμμαχίῃ (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπικνέεσθαι præcedens paulo ante.* 2 *Budæus vertit*, O miserrime hominum. 3 Cur autem non protecum ineam prœlium,hoc quoque tibi declarabo:

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, [1] & solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dono poscis, mittam quę decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reuersus Dario renunciauit.

xxxviii Scytharum reges, audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrum ponte iūctum asseruabant. ¶ [2] At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei tussa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebant, & nihilominus noctibus quoque tales incursiones faciebant. [3] Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorum species. Nam (vt superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque asinus neque mulus gignitur, ac ne vllus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorum voce, consternati auertebantur, arrectis auribus stupefacti, vtpote insolentia tum vocis quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum afferebat.

xx Ceterum Scytæ vbi animaduerterunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, [4] & commorantes ad omnium necessariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, vt pecoribus suis vna cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se confe-

καὶ γνώσεσθε ὅτε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἐμοὶ μὴ ἡμέας λόγος ἀρῇ, οὐ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὶ, Δία τε ἐγὼ νομίζω πρόγονον, καὶ Γῆν τὴν Σκυθέων βασίλειαν, μούνους εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. τοῦτο ὅστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῇ ἐπλήσθησαν. τῷ μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοίρῃ ταχθεῖσθαι, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Γνώσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ τὸν Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφυλάσσεον. αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἑκάστοτε αἰρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νομίσαντες ὦν σῖτα αἱρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίευν τὰ βουλόμενα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τῷ ἵππῳ ἀεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἀεὶ ἐπεκούρεε. οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες τῷ ἵππῳ, ὑπέστρεφον, πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποίεον δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίας τοῖσι ταύτας περιβολάς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε ἐγὼ σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὑπερθωμάζοιμι τῶν Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· ὧδε δὲ ἔχει ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοῦ θέρεος οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τοὺς ἵππους τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπελαυνόντων ὅτε τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὄκως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποτρεφόμενοι, καὶ ἐν θωύματι ἔσχον, ὀρθὰ ἱστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὅτι σμικρὸν ὠφέλησε τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ Σκύθαι ὄκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα τῷ θαμβοῦντί τε ὅτι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ παραμένοντας αὐτῶν, τῶν πρώτων ὅτι δεήσει ἐόντες, ἐποίευν τοιόνδε· ὄκως τῶν ἑωυτῶν τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ αὖ ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελ-

1 Et Vestam Scytharum reginam. *Fortasse tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel, remanebant*, non amplius censuerunt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero &c. 3 Verum quod Persis auxiliabatur, Scythis vero aduersabatur, Darii exercitum inuadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorum species. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam,

ϑόντες ἐλάβεσχον τὰ θέβατα, καὶ λαβόντες, ἐπῃ-
ρεσντο αὖ τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις ὦ τοιοῦτο γι-
νομένων, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχε, καὶ οἱ
Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα
δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτρα-
167 χον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φερόντα τὰ δῶρα
ἐπειρώτεον τὸν νόον τὸν διδομένων. ὁ δὲ σφέων ἔφη οἱ ἐπε-
στάλθαι μοῦνο ἢ δόντα τὰ τάχιστα ἀπαλλάσσεσθαι· αὐ-
τοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνώμην τοῦ
δώρου τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρ-
σαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦεν, Σκύ-
θας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ·
εἰκάζοντος τῆδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν,
τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕ-
δατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοῦτο δὲ οἰστούς, ὡς τὴν
ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ
γνώμη ἀπεδέδεκτο. σὺν δὲ ἧκε καὶ ταύτῃ ἡ γνώμη
Γοβρύεω, τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τοὺ μάγον κατ-
» ελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες
» γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες
» γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμε-
» νοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, ὅκου ἄπονος ἦσθε ὀ-
πίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρ-
σαι μὲν δὴ ὧδε τὰ δῶρα εἰκάζον. Ἡ δὲ Σκυθέων
μία μοῖρα ἦν τὰ χθαμαλὰ πρότερον μὲν οὐδὰ τῶν Μαι-
ῆτιν λίμνην φρασθέν, ὅτε δὲ ὅτι τὸ Ἴστρον Ἴωσι ἐς λό-
γους ἐλθόν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τὸ γέφυραν, ἔλεγε τάδε,
» Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερείην ὑμῖν ἥκομεν φέροντες,
» ἢν γε ἐθέλητε ἐσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δα-
» ρεῖον ἐντεῖλασθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας
» φυλάξαντας τὴν γέφυραν, αὐτὸν μὴ παραγενομέ-
» νου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑ-
» μετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν ἐ-
» στε θεὸς ἐκείνῳ αἰτίης, ἐκτὸς δὲ θεὸς ἡμέων·
» τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τότε ἀπὸ
τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μέν νυν, ὑποδεξαμέ-
νων Ἰώνων ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τὴν τάχιστα ἐπείρων.
Πέρσῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα
Δαρείῳ, αὐτεπάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύ-
θαι πεζῷ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τε-
ταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον δι-
ήλατο· τῶν δὲ, ὡς ἕκαστοι οὖρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον.
Ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμέ-
νων, ἤρετο ὁ Δαρεῖος τὸν αὐτιπολεμίων τὸν θόρυ-
βον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε
» πρὸς τοὺς περὶ ἑωυτὸν καὶ τάδε λέγειν, Οὗτοι
» οἱ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καί μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. Quo fa- CXXII
cto quum sæpius idem tentarent, ad vl-
timum Darius inopia rerum laborauit.
Id reges Scytharum intelligentes, mit-
tunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Ille negare sibi aliud esse mandatum nisi vt quum illa tradidisset, celerrimè rediret. iubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consulta- CXXIII
bant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, auis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod [1] seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Persæ, nisi effecti vt aues, subuoletis in cælum, aut effecti vt mures, subeatis terram, aut effecti vt ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis vnde venitis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datum CXXIV
ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, vbi ad pontem venit, ita verba fecit, Virilones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. [2] Itaq; si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quū ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [3] raptim retro abiere. At ceteri Scythæ, post missa Dario do- CXXV
na, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quū audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cetera colloqui consueuerat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

1 Suam potentiam 2 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum vt* quum ad præfinitum diem permanseritis, iam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoq; ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, vt tutus nobis eo vnde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorum inopiã videbar mihi fere fama habere cognitam, sed vbi aduenj, euidentius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox aduenerit,[1] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusq; militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem soluendum, [2] aut Ionibus soluere lubeat: quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [3] viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, vt vocem ederent: [4] infirmos autem homines, hoc titulo, vt dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contendit.[5] Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verum vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario,[6] manus extendere ad Scythas, & quę contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, vtpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ diuortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quam Persæ. Ibi cognito se præuertisse Persas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertransierit, iniurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

Φάνεται Γοβρύης εἶπας πρὸς τὸ Σκυθικὸν δῶρον ὀρ- "
θῶς· ὡς ὧν ὅτως ἤδη δοκεόντων ἐς αὐτὰ μοι ἔχειν, βέ- "
λτης ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ χρηιδὴ ἡμῖν ἔ- "
σαι" ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ω βασι- π. τῶν ι. μίσα
λεῦ, ἐγὼ μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τάδε τῶν ἀν- "
δρῶν τὸ ἀπειρίῃ ἐλθὼν ἧσσον δέ μαθον, ὁρέων "
αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νεῦ ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν τά- "
χιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ἀνακαύσαντας τὰ πυρὰ (ὡς καὶ δή- "
λο τε ἐὼν ἁμὶν ποιέειν) τὸ πλεῖστον τοῦ ἀσθενεστά- "
των ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοῦτο ὀ- "
νους πρώτους καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ "
ὅδε Ἴστρον ἰθύσας Σκύθας λύσοντας τὸ γέφυρον "
ἢ καὶ Ἴωσι δόξαι, ὃ ἡμέας οἷόν τε ἔστι ἐξεργάσασθαι. "

Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δέ, νύξ τε ἐ-
γένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοῦτο μὲν
καματηρούς τε ἀνδρῶν, καὶ τὸ ἰῶν ἐλάχιστος ἀπολυ-
μένων λόγος, καὶ τοῦτο ὄνους πρώτους καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὀ-
νους καὶ τοῦ ἀσθενέας τὸ στρατιῆς, τὸ δὲ εἵνεκα ἵνα μὴ
ὄνοι βοιὴν παρέχων. οἱ δὲ ἄνδρες ἀσθενείης μὲν
εἵνεκα κατελίποντο, ὡς εὐφάσιος δὲ τὸ δηλαδὴ αὐ-
τοὺς μὲν σιὼ τῷ καθαρῷ τὸ στρατοῦ ἔτι θήσεσθαι μέλ-
λοι τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτοι δὲ ὃ στρατοπέδου τάξιν τὸ χρό-
νον ῥυόλατο. ταῦτα τοῖσι κατολιπομένοισι ὑποθέμενος
ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἀνακαύσας, τὸ ταχίστιον ἐπείγετο
ἔτι τὸ Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τὸ ὁμίλου, ἔτω μᾶ-
λλον πολλῷ ἔσαν τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ 165
Σκύθαι τοὺς ὄνων, πάνυ κατὰ χώρην ἤλπιζον τοῦ Πέρ-
σας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ κατολι-
φθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χαλεπόν τε
τοῦτο ἔτεινον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα.
οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὸ ταχίστιον συλλεγέντες,
οἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομά-
ται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοῦ Πέρσας ἰθὺ
τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε δὲ τε-
τμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ
σιώπομα τὰς ὁδοὺς ἐπισταμένου, ἁμαρτόντες ἀλλήλων,
ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὸ γέφυ-
ρον ἀπιγμένοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὔκω ἀπι-
γμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νευ-
σί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵ τε ἡμέραι ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ "
διήκωνται, καὶ οὐ ποιέετε δίκαια ἔτι φυλάσσοντες. "
ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμείνετε, νεῦν "

1 Accensis ignibus, vt & alias facere consueuimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis non difficile futurum sit. 3 *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusq; *nisi quod hic est positiuus gradus, quum ibi esset superlatiuus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl. cop. 5 Asini à cœtu segregati. 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum vna, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

» λύσαντες ⓦ πόρον, τῷ ταχίστῳ ἅπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εὐδότες χάριν.
» ⓦ δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότεω ἡμεῖς παρεξησόμεθα οὕτω, ὥστε ὅτι μηδαμοῖσι ἔτι ἀνθρώποις ἀνδρῶν στρατεύσασθαι. Πρὸς ταῦτα ⓐ Ἴωνες ἐβουλεύοντο· Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐωῦ γνώμη πείθεσθαι Σκύθησι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἴωνίην· Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἀντίη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμεως καταρρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμοῦ. βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τῇ Μιλτιάδεω ἀρεσάμενοι. Ἦσαν δὲ οὗτοι ⓐ ἀπὸ Ἑλλησπόντου ἀφέσεως τε τῆς ἔφον, καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν ⓐ ἐκ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦ ἐὼν γνώμη προκειμένη ἀντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μούνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε τῷ Ἱστιαίου ἀρέοντο γνώμῃ, ἔδοξέ σφι προσθέσθαι ταύτῃ τάδε ἔργα τε ἕπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ ἐπὶ τοῦ Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τὸ ἔρυμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ ⓐ Σκύθαι μὴ πειρῶντο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι ἀμείψασθαι ⓦ Ἴστρον ἐπὶ τῷ γέφυραν. Εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὸν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς πρήσσοντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ὅστι ἂν ἡδονὴ. Ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ἐπὶ τωυτὸ ἐκείνα τῷ Ἱστιαίου, τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤν δέκεσθε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὀπίσω ἐπιτηδέως ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν ⓦ πόρον, καὶ προθυμίῃ πᾶσαν ἐξόμεθα, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας

soluite quamcelerrime traiectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus vt aduersus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De Cxxxvi hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Chersonenſium (qui sunt in Hellesponto) tyranni sententia erat, Scythis obtemperandum esse, & Ioniam seruitute liberandam. At Histiæi Milesii diuersa, quod diceret nunc quidem eos suæ quemque vrbis tyrannos esse ob Dariũ: potentia vero Darii sublata, neque se Milesiis, neque alium quemquam vsquam præesse posse. Fore enim vt singulæ ciuitates popularem statum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quum dixisset Histiæus, omnes confestim qui Miltiadi assensi fuerant: in eam transierunt. Fuere autem qui disceptaCxxxvii uerunt, duntaxat alicuius apud regem existimationis, Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus; & Ariston Byzantius: & isti quidem ex Hellesponto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. Ælum vero vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras CyCxxxviii mæus. Hi, posteaquam Histiæi probauere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, vt pontem [1] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Istrum ponte transire, [2] sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportune instatis: atque vt vos nobis probe viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate assequendæ libertatis. Ceterum dum nos hæc dissoluimus,

1 Pontis partem soluerent quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quam ad iactus teli spatium, ne nihil fac. 2 Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiam versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerẽt.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quam
CXL nostro nomine ita vlciſci vt merentur. Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, [1] ipsi sibi huius rei cauſſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fonteſque obſtruxerant. quod niſi feciſſent, facile ſi voluiſſent Persas inueniſſent: nunc ita faciendo, viſi ſibi fuerant optime conſuluiſſe, ob quæ tamen eos
10 res fruſtrata eſt. Quippe eam ſuæ regionis partem conſectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obſeruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisſet, nactus pontem ſolutum, animo prorſus concidit,
CXLI veritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus:
20 hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum iubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiçus *eum ſæpius inclamantem, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendum exercitum pontem iunxit. Atque
CXLII hunc in modum Perſæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt. [2] & ob id Iones tanquam non liberos, ſed peſſimos & ignauiſſimos omnium hominum iudicant, deque eis
30 tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dominos amantia eſſe aiunt, & infectatione digniſſimos. Hæc in Iones Scy-
CXLIII thæ probra iaciunt. Darius per Thraciam itet faciens, Seſtum Cherſoneſi peruenit, atque illinc in Aſiam nauibus ipſe tranſiuit, relicto in Europa exercitus duce [3] Megabyzo, viro Perſa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbum inter Persas diceret: quum eſſet eſurus mala punica, ſimulac primum malum aperuit, in-
40 terrogatus à fratre Artabano [4] nunquid tantum hominum ſibi optaret quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, Se præoptare tot ſibi eſſe Megabyzos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hominem hono-

ὑμέας καιρός ἐστι δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ἔφη τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν ἔσεσθαι οὕτως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πίστιν θέσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέστρεφον ὅπισθε ζητήσιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ ⓐ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς σφέτερα διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, βύπτεσθαι τὸν Πέρσαν· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, τοῦτο καὶ ἐσφάλησαν. 169
Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τὴν χλόην τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἐῶν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τὸν ἀντιπολεμίους δοκέοντες καὶ ἐκείνοις διαφθορὴν τοιούτων τινὰ ἀπόδρησιν ποιήσασθαι. ⓐ ὁ δὲ Πέρσαι ⓦ πρότερον ἑωυτῶν γεγονότα ἔσον, τοῦτον φυλάσσοντες ἵποσαν. καὶ οὕτω μόγις βοῦν ⓦ πόρον. ⓐ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένην τὴν γέφυρην ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μή σφεας ⓐ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ ⓦ ἄνδρα κατὰ ἀπὸ τοῦ χείλεος τοῦ Ἴστρου, κελεῦσαι Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τάς τε νέας, ἁπάσας παρεῖχε διὰ πορθμεύων τῷ στρατιλῷ, καὶ τὸν λέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγεσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, τὸ τὸ δεύτερον ἡμάρτανον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μέν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ ἥκιστα τε καὶ ἀνανδροτάτοις κρίνοισι ἔστι ἀπόντων ἀνδρῶν· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων ⓦ λόγον ποιεύμενοι, αὐτοκάποδα φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. Ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ διὰ Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὴν Χερσονήσου. ἐνταῦθα δὲ ὡς διέβη τῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἀνοίξας τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἶρε αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὃ, τι βούλοιτ' ἂν ⓐ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους χρηθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι τοῦτο μὲν εἶπας ἐτί-

1 Cuius *mali* ſibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, vt qui liberi ſint, peſſim. hom. iudicant: modo de illis tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiua eſſe aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones *&c. Sic & in altera parte*, Alias vero de illis *&c. Solet tamen τὸ μὲν, τὸ δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim vero, ſed hic non ſatis conuenire videtur Partim, ſenſus eſt enim, Iones (Scytharum iudicio) ſi vt liberi conſiderentur, ſe in illa re ignauiſſimos oſtendiſſe: ſin vt ſerui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in noſtris vet. cod. Sic in ſequentibus locis.* 4 Cuius rei tantam multitudinem ſibi optaret

μα· τότε δὲ αὐτὸν κατέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην παρὰ Ἑλλησποντίοις. ἱδρύσατο γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπὶ ἑπτὰ καὶ δέκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τὸν πρόσχρονον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τὸ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, ἑλέσθαι ἂν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔφηνε. Τὸν αὖτις δὲ τὸν τόνον χρόνον ἐγένετο ὑπὲρ Λιβύων ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, λόγῳ προφάσιος τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, πρόσθε διηγησάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ὁρμηθέντων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· ἐσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γυνῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτερον, ἠρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοῖράν τε γῆς μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαγχάνοντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπὶ οἷσι θέλοισι αὐτοῖσι μάλιστα δὲ ἐπῆγε σφέας ὡς τε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαρειδέων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμοισι ἐχρήσαντο, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληίης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀπακτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἑρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς αἰεὶ κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα.) ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφέας καταχρήσεσθαι,

rauit: quem tũc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios vrbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad vrbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuerſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat. ¶ Per idem autem tempus alia ingens aduerſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui feminas Athenienſium ex Braurone prædati ſunt, eſſent eiecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, confidenteſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere ſciſcitatúm quinam & vnde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigaſſent quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum aduentus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis eiectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) orareque vt ſibi liceat vna cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedęmonii morte mulctandos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminẽ. Quũ igitur eſſent in illos animad-

CXLIV CXLV CXLVI

170

[1] Quibus ipſi condicionibus vellent,

uerſuri,

uersuri, exorati sunt ab eorum vxoribus (quæ ciues erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum suo cuiusque viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu, Minyarum vxores ingressæ carcerem, omni [1] veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ita Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rursusque
XLVII apud Taygetum consederunt. ¶ Hac eadem tempestate Theres, Autesionis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone moraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in insula quæ nunc Thera vocatur, quondam Callista, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in insulam quæ nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue regionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone venisset, insulam quæ Callista, *id est, pulcherrima*, vocaXLIIX batur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium missus est, nequaquam ad illos eiiciendos, sed ad vna habitandum, & ad insulam valde frequentandam. Postea vero quàm Minyas è carcere elapsos & apud Taygetum confidentes, Lacedæmonii tamen necare statuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abducturum. Et huic postulato Lacedæmoniis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum non vniuersos Minyas (plerique enim ex ipsis ad Paroreatas Cauconasque diuerterunt) sed paucos, [2] quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

σεσθαι, ἀξιωτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἔσαν δὲ καὶ αὗται, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὠυτὸ ἐρκτεῖον, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ τὰ ἑωυτῆς ἀνδρί. ἁ δὲ σφέας παρῆκαν, δοκέουσαι οὐδένα λόγον δόκεον ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπείτε ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαν τὴν ἑωυτῶν ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐτὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδεδυκότες τὰ γυναικήϊα ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τὰ ξύστα τούτῳ ἵζοντο αὖθις ἐς τὸ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὖτις τῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τῦ Τισαμενοῦ, τῦ Θερσάνδρου, τῦ Πολυνείκεος, ἐστελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἐὼν δὲ ὁ Θήρας ἐξ ἡμίσεος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Πρόκλεϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὅτε ξυμπάσης ἦρχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδῶν, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπείτε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νεῦ Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, κατέσχε ἐς τὴν νεῦν Θήρην καλεομένην· κατέσχε δέ, εἴτε δὴ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τῶν, καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὑπὲρ ἑβδομήκοντα ἐνιαυτούς, πρὶν ἢ Θήρην ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτοις δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἐστελλε στοιχίσιον τούτοισι· καὶ οὐδαμῶς ἐξελαύνει αὐτούς, ἀλλὰ κατὰ οἰκηίους. ἐπείτε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδραμόντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Ταΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὖτίς τε ὑποδέκεται σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τοῖσι τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· ὅτι πρώτους ἀγαγὼν τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους ἐόντας. οἱ δὲ πλείους αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. ὑστέρῳ δὲ ἐξελαθέντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διξλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τάσδε ἐν αὐλῶσι. Λέπρεον, Μάγνησον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλείους

1 Vestitu quem gest. v. trad. illorum vestitum sumps. 2 Quum autem hos expulissent, seipsos in sex partes distrib.

ἐὼ ἐμέω Ἠλεῖοι ἐπόρφησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα τὸ ἐπώνυμον ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη σφι συμπλώσεσθαι, τοιγαροῦν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν οἱ λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα ὦν νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ ἦν Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. Οἷοι δὲ οὐ τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ἐπεμείναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν θεοπροπίου Ἐρεννύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱερόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπεμείνε τοῦτο τὸ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

Μέχρι μὲν νεῦ τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταυτὰ λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γρᾶσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβοιον. Εἵποντο δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐθυμένης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ 171 Γρίνῳ περὶ βασιλέος τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄνα, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δὲ ἕνα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. Τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ὀλίγῳ ἔλασσον τῶν χρόνου πλείου, ἤτε Λιβύων ἐπίστατοι ὄντες γῆς εἶναι, οὔτε βουλόμενοι ἐς ἄφαντα χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὗε τὸν Θήρην· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πλὴν τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαναλίσκη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὸν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεί τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἦν σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. προσπλανώμενοι δὲ αὐτοὶ οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη σφέας ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλατέαν νῆσον μισθῷ ἄξαντα τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἀνδρες, τὰ πρῶτα οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορώβιον λείποισι,

Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [1] Hic filio, quod negaret se nauigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Ololyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingẽs tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [2] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis ciuibus, tum vero Batto [3] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu vero quempiam horum iube ista facere. Simul hęc dicens, Battum ostendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [4] respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam, nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios inuestigatum siquis aut indigenarũ aut aduenarum illic esset qui in Libyam nauigassent. Nuncii, quum Cretam perertassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

CXLIX

CL

CLI

1 At filius, quum ei se vna nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum οἷόν οἱ λύκοισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit. 2 Afferens ex vrbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

relicto

relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrime reuerterunt ad ceteris de insula renunciandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eo naui Samia quæ ab Ægypto redibat (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tartessum, [1] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [2] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris*: septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renunciarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes in Plataeam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cetera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchûs rex. hic amissa vxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum lædendo atq; omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat

λείποισι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μῆνας· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, ἡ Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πώματα. μετὰ δὲ, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦεν Κωλαῖος, ἀπλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπωλισθήσθη ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. ἀποδόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι ἀπὸ τοῦ Κορωβίου πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαύσια καταλείποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, οὐ γὰρ ἀπίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἔτι ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τοὺς ἡμεῖς ἐπεξελθόντες ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτεω. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἐστὶ ἐξισωθῆναι. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτεω τῶν ἐξαπὸ Χερσονήσου ἀργυρέων ἐξελόντες ἐκ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκῆιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τύπον. περιέξ δὲ αὐτὸν, γρυπῶν κεφαλαὶ περιέρχονται εἰσί· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γνώμασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου τοιῆδε φιλίη μεγάλη συνεκείθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, ἡ Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὑπὸ Λιβύῃ ἐκλιμένη· Θηραίοισι δὲ ἔα δὲ ἀδελφεὸν τε ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἁπάντων ἑωϋὰ ἑόντων, ἄνδρας. εἶναι δὲ σφέων καὶ βασιλέα τὸν ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ σφέλλοισι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τοσοῦτο περὶ Βάττον ἀδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Οἀξὸς πόλις. ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε δεύτερον γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδίκαιόν τε καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, τῷ ἔρεξε τε κακὰ, καὶ πάντ' ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃ ἐπενείκασα, πείθει ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat, &c. Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum est, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam obiciendo.*

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀάξῳ· τούτου ὁ Ἐτέαρχος τὰ Βαλαβῶν ὑπὸ ξεινίῃ, ἐξορκοῖ ἡμέρῃ ⓐ δικαιώσειν ὅ, τι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν ⓐ Βαλβίδι τῷ ἑωυτοῦ θυγατέρα· καὶ τὰ αὐτίκα ἐκέλευε καταπόντωσαν ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, παρημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τὸν ὅρκον, Βαλυσάμβροτον τῷ ξείνῳ, ἐποίεε τοιάδε· Βαλαβῶν τὸν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποσειβύμβρος τῷ ἐξόρκωσιν τὸν Ἐτεάρχου, χρύσοισι αὐτὸν Βαλήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· αὐτὰ ἀπάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὸν Θήρην.

Ἐνθεῦτεν ὁ τοῦ Φρονίμου Βαλαβῶν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ προϊόντος ἐξεγένετο ⓐ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ ἐγένετο ἐν Δελφοῖσι ἀπαλ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ ἔσχε, τοῦ ἐπωνυμίου ποιησάμενος. Λίβυες γὰρ ⓐ βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἐνδρώθη τάχιστα, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ ⓐ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄνακτα δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόσφορον οἰκιστῆρα.

ὥστε εἰ εἶπε Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ἄνα, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ σεῦ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἐποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κοίῃ χειρί; ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα ἀλλ' ⓐ χρᾶν. ὡς δὲ χρόνου πολλοῦ ἐγένετο ⓐ καὶ ἐτέρου καὶ τρίτου, οἴχετο μετὰ ταῦτα ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὸν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς ⓐ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκλύζοισι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἀμείνονα οἰκῆσαι. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα ⓐ Βάττον ⓐ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: [1] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putauit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, [2] vt iuriiurando Etearchi ſatisfaceret, reuinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymneſtus, vir inter CLV Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [3] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſa: dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

[4] Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. [5] qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. [6] Mox deinde quum CLVI & huic ipſi & ceteris Theræis male contingeret, nec mali cauſſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit iureiurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunq; ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungitur iuriſiurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligatam, ſtatim extraxit, vt promiſſo ſatisfaceret. *Ita Eudæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum nouerat. 4 *Ante hæc verba adde*, Perinde acſi lingua Græca oraculum reddens dixiſſet, O rex, vocis cauſſa veniſti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt. 5 Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis? 6 Ab eo tempore auxerem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in ceteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt*, *calamitatum ſuarum cauſſam*, Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur*.

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reuerti iubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari condiderunt oppidum in insula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nūc est, par esse magnitudine. Hanc bi-
VII ennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, vno è suis relicto, ceteri Delphos nauigauerunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiuueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reuersi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus vtrinque conclusum, & vtrinque
VIII flumine præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deserendum putauerunt, admonitu Libyum, vt in meliorem transirent. ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animaduerterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum est vbi cælum [1]vocaliter
IX sonat. Sub Batto igitur, qui condidit [2]Zoam, & annos quadraginta regnauit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnauit annos sexdecim, Cyrenæi habitauerunt tot omnino quot in colonia initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oracluo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis peruener it almam,

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. ⓐ δὲ Θηραῖοι καὶ ἀγχιμόλους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τῇ γῇ προσσχεῖν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. ⓐ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἑκλῆσαν νῆσον ὑπὲρ Λιβύης κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δέ ἐσι ἴσην εἶ) ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Τοῦτον οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν σιτεφέρετο, ἕνα αὐτῷ καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὁ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Αἴ κ' ἐμὲ τὴν Λιβύην μηλοβόφον οἶδας ἀμείνονα,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεῦ.

ἀκούσαντες ταῦτων ⓐ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλεον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκοντο ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπιχθόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἁλόντες ⓜ ἔλιπον, ἐκλῖσαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χάσιον αἰγιαλὸν τῆς νήσου τῇ οὐρώμασιν. Ἀζίριτον. νάπαι τε καλλίστας ἐπ' ἀμφότερα συγκλείοισι, καὶ ποταμὸς ἁ ὅτι διατέρα ῥεῖ. Τοῦτον οἴκεον ⓜ χῶρον ἔτεα ἑβδομήκοντα. ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτει ἐξανίστασθαι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξοιεν, αὐτοὶ ἐγνώσθησαν ἐκλιπεῖν. ἦν δὲ σφέας ἐξαναστέοντας ⓐ Λίβυες, ἀναστήσαντες πρὸς ἑσπέρης· καὶ ⓜ κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες ⓐ Ἕλληνες μὴ ἴδωσι, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὅτι κρήνην λεγομένην εἶ) Ἀπόλλωνος, Εἶπον, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἁρμόδιον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. «

Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζοὴς ἄρξαντος ὅτι τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον ⓐ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ καὶ ἐς τὴν ἀποικίην ἐξάλησαν· ὅτι δὲ τοῦ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασθαι ἡ Πυθίη πλέειν, σπεύσαντας Κυρηναίοισι Λιβύην ἐποικεσόντας. ἐπεκαλέοντο δὲ ⓐ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἐρέουσα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

1 Cælum perforatum est. 2 *Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia ζόης, alia ζόας habent.*

Γᾶς ἀναδαμούμους, μετὰ ⓐ πόκα φαμὶ μελήσειν. συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, ἐσβαλλον μοῦμοι γῆν πολλὴν ⓐ τῶν Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἱ τῆς τε χώρης ἐξεισόμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· ⓐ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἵρασα χώρην, καὶ ἐπὶ κρήνῃ Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ περιδεέες γενόμενοι, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενοστήσαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τοῦτο Αἰγύπτιοι τῷ τότε ἐπιμεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω ἦν παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀποστέλλοντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτοὺς βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν Ταύτῃ, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται, κτίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπίσασι ἐπὶ τοὺς Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ἀποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἄλλους τούτους, ἐστρατεύετο· ⓐ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς πρόσω τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος ἐδίωκε φεύγοντας· ἐς ὃ ἐν Λεύκωνί τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιθέσθαι ⓐ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ πρῆγμα τόδε, Ἀρκεσίλεων μὲν καμόντα τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἁλίαρχος ἀπέπνιξε· Ἁλίαρχον δὲ αὐτὸν γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐην τοῦτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ σὺκ ἐρρίπους. ⓐ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὁκῇ σφι τὴν οἴκησιν ποιεύμενοι, κάλλιστα οἰκήσοιεν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἐκέλευε σὺν τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρλιζήσεα ἀγαγέσθαι. αἰτεόντων ὦν ⓐ Κυρηναίων, καὶ ⓐ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημώναξ. ἐλθὼν ὦν οὗτος ἀνὴρ ἀπίκετο ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τετρυφύλους ἐποίησε σφέας, τῆσδε διαθήκης· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyũ agros vastabant, atq; inter se partiebantur. At illi eorumque rex nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt vt pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Aprię, ab eo desciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi contracti vrbem hanc condiderunt, quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas [1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [2] & Libybus videretur opportunus ad inuadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao succesſit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacē, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæq; edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

CLX

CLXI

1 Impulerunt ad defic. 2 Et inuadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero cunctorum insulanorum. Qui etiam [1] huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit. Quæ XII instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verum sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat, Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum cum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam, [2] dicentique quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari feminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquemque solicitabat ad XIII spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet vt ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens. IV Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendum caussam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugę suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὀ, νησιωτέων πρώτων. τῶτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἔξελών, καὶ ἱρωσύνας, τἆλλα πρήγματα τὰ πρόσθεν εἶχον ⓐ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὁπότε δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν ἰθέων ἐλθύσα. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τἀ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἅπαντα τἀπὸ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν ταραζόμενος ἐκπίπτει, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· 174
ἡ δὲ μήτηρ ⓐ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε: τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότον ⓓ χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένῃ δὲ παρὰ τοῦτον τὸν Φερετίμην, ἐδέετο στρατιῆς, ἥ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρηναίην. ὁ δὲ Εὐέλθων παντὶ μᾶλλον ἢ στρατιῇ ⓐ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοιῶσι ⓐ δεομένῃ στρατιήν: τοῦτο γὰρ ὁπότε παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖον ⓐ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· περιῆν δὲ ⓐ καὶ ἔριον. ἐπιπάσης δὲ αὐτῆς τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Οἱ δὲ Ἀρκεσίλεως τότον ⓓ χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, σωηγείρε πάντα ἀνδρὸς ὅπως γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐξάλλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν ἡλικίας, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέον μέντοι τούτου σὸ δὲ πειρᾶσθαι μηδενὸς κινέει. σὺ μέντοι ἢν συγχὸς ἔλθῃ, κατελθὼν ἐς τὸν σεωυτοῦ. τὸν δὲ τὸν κάμινον βύρσης πλέων ἀμφορέων, μὴ ἐξοπλήσῃς τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπλήσῃς τὸν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὸν ἀμφίῤῥυτον· εἰ δὲ μή, ἀπολέαι καὶ αὐτός, καὶ ταῦρος ὁ καλὸς θύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, μαθὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ὁπότε κρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς αἰτίους σιωτὰς αἰτέε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ ⓐ μὲν τοὺς μὲν ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cetera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitui feminas donare respondit.

πρεσον ἀπέστειλε ὅθεν ἀφορῆ. τότε μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας σφεας τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἕτεροι δέ τινες τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλην περιενήσας, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένοισι τὸ μαντήιον εἶναι τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα βούλοντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργεν ἑκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείσαντά τε τὸν κεχρησμὸν θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίῤῥυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλεῦος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτοὶ, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· σφεας δὲ, καὶ τὸν πενθερεὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων θεὸν ἁμαρτὼν τὸν χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρων τὴν ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἁρμοστὴν ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ τῶν ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· ἔστι γὰρ οὗτος Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, λιμώρησιν ἑωυτῇ ἐλθοῦσα· τοιήνδε προφάσιν, ὡς δῆθεν τὸν μηδισμὸν ὁ παῖς τὸν τεθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν ἔστι τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ὀπταζόμενον μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ ἐόντι βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπα· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τοῦτο τοῦ ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην ἐπενείκας, ὡς ἐπεβούλευσε, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ ἔστι ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τε ἅπαντα Αἰγύπτιον καὶ τὸ πεζὸν καὶ τὸ ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἄνδρα

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Theramque dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arcesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoscens id esse oraculum quo Pythia non sinebat eum intentas in fornace amphoras excoquere, excessit vltro ex vrbe Cyrene, extimescens necem oraculo prædictam, [1] & quod Cyrenen existimaret circumfluam. Contulitque se ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus, siue volens siue inuitus oracuło non obsequutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi author Barcæ agit, ipsa interea honoribus filii Cyrene fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in senatu præsidendo. Vbi autem cognouit filium in vrbe Barca oppetisse mortem, fuga se proripuit in Ægyptum. nam Arcesilaus fuerat de Cambyse Cyri bene meritus: quod is extitisset qui Cyrenen Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in Ægyptum quum peruenisset, supplex Aryandri assedit: hortansque eum ad se vlciscendam, & prætendens titulum quod ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes Ægypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquãto post tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi esse memoriam sui relinquere opere quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo monetam percussit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat purissimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius insimulatum quasi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præposito quidem pedestribus Amasi

CLXV

CLXVI

CLXVII

175

1 Et quod existimaret circumfluam esse Cyrenen. *Id est, appellatione circumfluæ Cyrenen significatam fuisse.* 2 Vxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia; qui Alazer vocabatur: ad hunc se contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat. Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita exercitum vna cum Pheretima mittit. Atq; hic quidem [1] titulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Datium contemnebant. Colunt autem Ægyptum versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alij Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [2] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum vsque nomine [3] Plynum. His confines sunt Gigamæ, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem condidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Atbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Idem non postremi sed præcipui Libyum sunt qui quadrigis vehantur, studiosi in Cyrenæorum moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum versus confines AVschisæ, qui supra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVesperidas. Circa mediam AVschisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eisdem quibus ii qui supra Cyrenen sunt, moribus vtentes. AVschisarum quod ad occasum vergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub æstatem relictis

LXVIII

LXIX

XX

XXI

XXII

ἄνδρα Μαράφιον· τῷ δ' ναυτικοῦ Βάδρῃ, ἐόντι Γα(Γαργάδῃ. ἥρως. πρὶν δ' ἀποστεῖλαι τὸν στρατιὴν ὁ Ἀρυανδὴς πέμψας ἐς τὴν Βαρκὴν κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· ἁ δ' Βαρκαῖοι αὐτὸν ἐπῃνεδεκέατο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ἐπ' αὐτῶν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυανδὴς, ὅτῳ δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόφημα τοῦ λόγου ἐγένετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι Λιβύων κατα στρέψῃ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ὅστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου τοσόνδε. οἰκέουσι δὲ κατ' τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἄρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκιωνται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον φορέει ἑκατέρῃ τοῦ κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνυσι, καὶ ὅτῳ ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τῶν ἐργάζονται. τὰ βασιλέϊ μὲν νοι τὰς παρθένους μελλούσας σφοιχέειν ἐπιδεικνύουσι· ἢν δὲ αὐτῇ βασιλέϊ ἀρέσῃ μίμνουσι, ἐπὶ τούτου δ' ἀπαρθενοῦσι. παρνόμοισι δὲ οὗτοι ἁ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέζει λιμένος, τῷ οὔνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἑσπέρην χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, καὶ ἐκτίσαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν ἁ Κυρηναῖοι οἰκέουσι· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀτσύγας. οὗτοι τὸ μὲν Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀτσύγας. τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τερηπεδάται δὲ ὁδὸν ἥκιστα δὴ μάλιστα Λιβύων ἔθνεα. νόμοις δὲ τοῖσι Πλυνὸς μιμέεται ἐπιτηδείοισι τοῖσι Κυρηναίων. Ἀτσυγέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι μὲν Βαρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκάης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ πρὸς Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τουτέων τὸ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασάμωνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ τὸ θέρεος κατὰ λειπόντες

1 Prætextus 2 Vicissim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὸς *legitur, non* πλινθίος.

ὑπὸ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χῶρον ὀπωρινεύοντες τοὺς φοίνικας. οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφίλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπελέβοις ἐπεὰν θηρεύσωσι, ἀυήναντες πρὸς ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα ὑπιπάσσοντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὑπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· ἔστω δὲ παραπλησίως τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμπωνα πρὸς ἡσσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμώνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ παρὰ πάντων διεξελθεῖν τὸν δαιτυμόνων μισγομένην. τῷ δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδοι δῶρον ὃ οἱ ἔκαστος φερόμενος ἔξ οἴκου. ὁρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἀνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτοις, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ὑπὸ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ
176 κατευξάμενοι, ὑπικατακοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδοι ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τοῦτο χρέωνται. πίστιν δὲ τοιήνδε χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς δίδοι πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τὸ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, ἡ δὲ τῆς χαμόθεν ἀποδόσ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ πρόσουροί εἰσι Ψύλλοι. οἳ ἐξαπολώλασι ἔστω τοιῶνδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐούσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος. οἱ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ὑπὸ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες.
Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πόλιος ἀνθρώπου φεύγουσι, καὶ πάντας ὁμιλίας· καὶ οὔτε ὅπλων ἐντέαται θρῆιόν τοὐτέων, οὔτε ἀμύνεσθαι ὑπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. τὸ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔχοντα τὸ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφοις κείρονται· τὸ μὲν μέσον τῶν τειχέων ἀνέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐν χορῷ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα. ἀπὸ δὲ αὐτέων Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλουμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος ἐστὶ ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδμησι ὅστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς προκαταλελεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι δισχίλιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανες εἰσί·

ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ sunt, & spatiosæ, & fructiferæ omnes. ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodē pæne quo Massagetæ modo, prius scipione prætento. Nasamonibus mos est, quum quis primum ducit vxorem, prima nocte vt sponsa singulos conuiuas obeat concubitus gratia, & vt quisque cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur: Per eos viros qui iustissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, iurant, illorum sepulcra tangentes. Diuinant, ad suorum accedentes monumenta, & illis, vbi preces peregerunt, indormiunt: vbi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dandæ consuetudo hæc est: De manu alterius vterque sumpto inuicem poculo bibit. quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. (quæ Libyes memorant refero) hos, quum ad arenas veniissent, auster spirans illic obruit. Psyllis extinctis, eorum terram Nasamones obtinent. Super hos austrum versus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aspectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem sese audentes. Hi supra Nasamones incolunt. Circa maritima vero, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quū cetera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes:

CLXXII CLXXIII CLXXIV

quorum

quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & vt quęque plutimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris adamata. Horum Gindanorum oram in
LXXVII mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lo-
LXXVIII tophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem vſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. 1 Hanc inſulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari
LXXIX debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificauit, impoſitis in ea 2 cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in 3 aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Iaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in
LXXX eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Iaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim vt quum quis tripodem accepiſſet 4 ex omnibus qui in Argo nauigarent, neceſſario centum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratia-
LXXXI rum colunt, tripodem occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitãt AVſes: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AVſes vero ſinciput. Horum virgines, anniuerſario Mineruæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe bifariam diuiſæ, præliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe 5 morem patrium ſeruare ei quam Mineruam no-

τῶν αἱ γυναῖκες πρεσφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κῆ τοιόνδε, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πρεσφύριον πρεδέεται· ἢ δὲ ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη δρίστη δέδοκται εἶ), ὡς τοὺ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν δ' πρεσέχουσαν ἐς Ⓦ Πόντον τὸ τῶν Γινδανέων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ Ⓦ καρπὸν μοιῶνα τὸν λωτὸν τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δ', τὸ φοίνικος τῷ καρπῷ πρεσεοικέλος. ποιεῦνται δ' ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου Ⓐ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ πρὸς θαλάσσαν ἔχοντας Μάχλυες, λωτῷ μὲν κῆ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥκοντες τῶν πρότερον λεχθέντων. κατέχουσι δὲ ὀλίγον ποταμὸν μέγαν, τῷ οἰνόμα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οἰνόμα Φλᾶ. ταύτην δὴ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶ) κτίσαι. Ἔστι δὲ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε Ⓐ ἐξειργάσθη τὸ τῷ Πηλίῳ ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, κῆ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, πρεὶ πλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπίκεσθαι. καί μιν ὡς πλέοντα γλαῦκαι κῆ Μαλέης, ἐπιλαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ καταδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βραχέσι γλαῦκαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ Ⓐ ἀπορέοντι τὸν ἐξαγωγὴν λόγος ὅτι φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν Ⓦ Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι Ⓦ τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ Ⓦ πρόθυμον δείξειν, κῆ ἀπήμονας ἀποσελέειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, ὕτω δὴ τόν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι Ⓦ Τρίτωνα σφι, καὶ Ⓦ τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὃν ἱδρυσάμενόν τε τὸν τρίποδα, κῆ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα Ⓦ πάντα λόγον, ὡς ἐπεὰν Ⓦ τρίποδα κομίσωνται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαντας περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶ) ἀνάγκην. Ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι Ⓦ τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχοντας τὸν Μαχλύων Αὐσῆς. οὗτοι δὲ καὶ Ⓐ Μάχλυες περιξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. Τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ Ⓐ μὲν Μάχλυες τὰ ὄπισθε κομέουσι τῆς κεφαλῆς· Ⓐ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ σφι ἐνιαυσίη Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τὴν αὐθιγενέα θεὸν λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τὴν Ἀθηναίην κα- 177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe tum &c. 3 *Statim poſt eandem vocem vertit* breuia. *Lego autem* βραχέσι & βραχέσιν *cum vet. cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere

χ. τὴν παρθένον λέουσι. τὰς δὲ ἀποθυησκούσας παρθένους ἐν τῷ τεωυμάτων, ἑβδοσαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινὴ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κωμῆ τε Κορινθίῃ καὶ πολιτικῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἔπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ ὧν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου τε τὴν ἀσπίδα τε καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν οἱ τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. καὶ δι' Δία ἑωυτὸν μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίσγειν δὲ ὑπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτεινηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀνδρὸν ἡλικίην ἔχῃ, συμφοιτέουσι ἐς τοὔμπαλιν τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ ἂν ἔικῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν τὰ περὶ τὰ λέχεα λέουσι τῶν Νομάδων Λιβύων ἐπῄεσται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιάν τι Θηριώδης ὀρος Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, ὀφρύη λάμμος κατήκει, περὶ τείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ὅσον Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἅλος ὄρυγμα μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναχωντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἅλος ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ αἰθιοπες οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἁλὸς δέκα ἡμερέων ὁδὸν Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διός τῶν ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ χρηναῖον ἐόν· τὸ μὲν ὄρθρον χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης χωρίεται τὸ ψυχρόν, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ὕστατα μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα ἄρδει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ὑπόκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

Μετὰ

minauimus : & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt : Quæ virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper communi consensu ceteræ virgines exornant cum cetera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferũt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamq; nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hęc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non vna habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneã Libya est theriodes dicta, *id est*, *feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectũ à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, solitudinem versus & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiẽ. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoq. aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit : sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit : tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat : præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

CLXXII

1 Nescio quid de patre conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

xxxij Post Ammonios autem per ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierum itinere eſt collis ſalis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomẽ eſt Ægila, ad quem locum Naſamones veniunt palmulas
xxxiij decerptum. Rurſus decem dierum ſpatio ab Ægilæis alius [1] collis eſt ſalis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen eſt Garamantibus, natione ſane magna, qui inducta ſuper ſalem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breuiſſimũ iter. A quibus triginta dierum ſpatium eſt ad eos apud quos gignuntur boues præpoſtere paſcentes. Ideo autem præpoſtere paſcuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id ceſſim euntes paſcuntur. nam offenſantibus in terra cornibus, progrediendo paſci nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter craſſitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognouimus, pernicioſiſſimis pedibus ſunt, ſerpentibus, lacertiſque & aliis id genus reptilibus veſcentes, lingua nulli alteri ſimili vtentes, ſed veſpertilionum more ſtridentes. A Garamantibus decem quo-
lxxxiv que dierum itinere alius collis eſt ſalis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen eſt Atlantibus, ſolis omnium hominum, quos ipſi nouimus, innominatis. [2] nam ſales quidem apud eos vocantur Atlantes, ſingulis autẽ eorum nullum nomen imponitur. Hi ſolem tranſcendentem execrantur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt toridem dierum iter alius tumulus ſalis eſt, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis eſt mons nomine Atlas, anguſtus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celſus vt eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æſtate: quem eſſe columnam cæli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nã Atlantes vocantur. dicunturq; nec vlla animante veſci, nec vlla ſomnia cernere. Ad
lxxxv hos vſq; Atlantes poſſum recenſere nomina eorum qui in ſupercilio *Libyæ* habitant, poſt hos non amplius. Porrigitur

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, ἀφ' ὧν ὄφρυός ἐστι ψάμμου δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδός, κόλωνός τε ἅλὸς ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αἴγιλα ἐστί. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον Νασάμωνες ὀπωρίζοντες τὸν φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, ἀφ' ἡμερέων δέκα ἄλλεων ὁδός, ἕτερος ἅλὸς κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὔνομα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵ ὑπὲρ τὴν γῆν ἅλα χῶν ἐπιφορέοντες, ἔπειτα σπείρουσι. σιτοδαίτατον δὲ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐκ τῶν τεσσερήκοντα ἡμερέων ἐς ἀνδρὸς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσί, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίχα. Γαραμάντες δὲ οἵδε τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας τρηχέσι τοῖσι τεθρίπποισι. Τρωγλοδύται δὲ Αἰθίοπες πόδας ταχέες ἀνθρώπων πάντων εἰσί, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἐποιεύμεθα ἀκοάων. σιτέονται δὲ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαῦρος, καὶ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παραμοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, κατάπερ αἰνυκτερίδες. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδός, ἄλλος τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ πρὸς τοῦτοι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατείβει, αὐτούς τε καὶ αὐτῶν ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδός, ὄρος κολωνὸς ἅλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἅλὸς τούτου ὄρος τὸ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι καὶ ἐπιχώριοι εἶναι. ἀπὸ τούτου τοῦ ὄρεος καὶ ἄνθρωποι οὕτοι ἐπώνυμοι ἐκλήθησαν· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἐνυπνιάζεσθαι οὐδένα σιτέεσθαι, οὔτε ὄψιν οὐδεμιὴν φαίνεσθαι ὁρῶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὄφρυῇ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει

1 Agger. *Paulo poſt ipſe* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem ſimul nomen eſt Atlantes. *Id eſt, commune quidem vniuerſæ genti nomen eſt Atl.*

δὲ ὧν ἡ ὀφρὺη μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ ὃ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἁλὸς τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀφὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τοῦτοισι πᾶσι ἐκ τοῦ ἁλίνου χώματος οἰκοδομέαται. τοῦτο γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. οὐ γὰρ ἂν δυνατὸν εἴη μένειν τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ὃ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, ὃ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ ἡ χώρη· καὶ ἀκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπὸ Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοί τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ βοῶν τε στηλέων οὐκ ἀνήμενοι, διότι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὑῶν οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν στηλέων οὐδὲ αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι, ἀφὰ τιμὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἔσιν, ἀλλὰ καὶ νησείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν πρὸς τοῖσι βουσὶ γεύονται. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιοῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τετράετέα γένηται, οἱσὶ τῶν πρόσθε τῶν χώροισι τοῖσι ἐν τῇσι χρυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τοῖς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα; ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηρωτάτους. (Εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρόταροι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρόταροι δὲ ὦν εἰσί) ἐν δὲ τοῖσι χώροισι τὰ παιδία σπασμὸς ὑπιόμενος, ἐξεύρηταί σφι ἄκος· τεχνῶνται γὰρ οὖρον ἀπείσαντες ῥύονται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τὸν ὦτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτηνέος, ῥιπτέουσι ὀπίσω τὸ δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι, τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀπὸ δὲ τοῦ Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

autem id supercilium ad columnas vsque Herculeas, atque vlterius. Intra quod est salis metallum, *id est*, [1] effossio, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciunt ex [2] micis salis. isti enim iam tractus Lybyæ vacant imbribus. nam si plueret illic, non possent manere parietes [3] salis. Supra autem hoc supercilium, austrum versus ac mediterranea Libyæ, deserta iam plaga est, & sine aqua ferisque, sine pluuia ac lignis, omni prorsus humore vacans. Ita ab Ægypto ad CLxxiii Tritonidem paludem, [4] pastoritii Libyes sunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum gustantes, quia nec Ægyptij gustant suem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ feminæ [5] ferire sibi fas putant, ob Isidem quæ est in Ægypto, cui etiam ieiunia & dies festos studiose agunt. At mulieres Barcææ non modo gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occasum CLxxiv vero Tritonidis palludis iam non sunt [6] pascuales Libyes, neque eisdem moribus vtentes, neque idem circa infantes quod pascuales solent, factitantes. Nam Libyum qui pastorales sunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Vbi filii ipsorum quadrimi effecti sunt, venas verticis illorum lana succida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob caussam ne vllo vnquam tempore phlegma, *id est*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re se aiunt esse optima valetudine. Et sunt reuera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc caussam, certe optima valetudine sunt. Quod si pueris inurendis spasmus existat, inuenta est ab eis medicina. vrina enim hirci aspersa eos liberant. Ea autem refero quæ ipsi Libyes narrant. Porro sacrificia apud CLxxv [7] pastoritios Libyes talia sunt: Vbi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam supra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuersi Libyes sacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiã Mineruæ Tritoniq; ac Neptuno: sed Mineruæ præcipue.

1 Fodina, 2 Grumis 3 *Post* Salis, *adde*, Ibi autem & albus & purpureus sal effoditur. 4 Nomades Libyes sunt, qui carne & lacte vescuntur, sed ab esu vaccarum abstinent sicut & Ægyptij, suesque non alunt. 5 *Suspecta est hic vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in sequent. pro* pastorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Mineruæ mutuati ſunt, præterquam quod ęgides apud Libyes, & pendentes ex eis ſimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cetera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [1] Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, ſimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac belle. Et à Libybus quadriiugos equos iungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem cõſtituant, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autem hos ab [2] orientali parte Tritonis fluminis ij Auſes qui ſunt aratores: [3] qui vero Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatã geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidẽtem vergens, multofrequentior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, feriſq; frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodũ grandes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus pręditi. Et [4] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnon viri feminæq; agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τὼν δὲ ἀμφὶ ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τὼν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθωναίης ἐκ τῶν Λιβυστέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὁλοσκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυστέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι, οὐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὼὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τοιῶμα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ περιβάλλονται φιλαὶ πε- ΙΧ. αἰγίδας
ρὶ τὼν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχριμένας ἐρυθρῷ σιλῷ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἔμοιγε καὶ ὁλολυγὴ ἐν ἱρῇσι ἐνθαῦτα πρῶτον ἐξευρέθηναι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι. καὶ τέτρωρας ἵππους ζευγνύναι πρῶτοι Λιβύ- 179
ων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ σφεας ἐπιχωριέων ἐόντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὼ ψυχὼ, ὅκως μὴ καθίσουσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνερμένων περὶ χορίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὔρεσι κέαται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κνήσωσι, τὰ δὲ ἑπαριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ φοινέονται. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρης, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τοῖσι Νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου πρὸς ἑσπέρης, ἡ τῶν ἀροτήρων. ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ μεγάθεες, οἱ λέοντες καὶ οἱ ἐλέφαντες καὶ αἱ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἀνευ κεφαλῶν, οἱ τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεται γε τῶν Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ θηρία πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀναβαίνουσα. Κατὰ τοῦτο Νομάδας δὲ ἔστι τοὺς ἐόντας, ἀλλὰ θηρία τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (ὃ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Minerua. dicit enim Herodotus παλλαδίων quod dixerat τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθωναίης.* 2 Occidentali. 3 *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro κυνοκέφαλοι habent ἀνίφαλοι, hoc modo, καὶ οἱ ἀνίφαλοι οἱ ἐν τῶν στήθεσι, &c.*

γλὸ δὴ πίνοισι) καὶ ὄρυες, (τῶν χὶ κέρεα ζοῖσι Φοίνιξι ④ πήχεες ποιεῶνται· μέγαθος δὲ ὃ θηρίον τῦτο χὶ βοῶ ὅσῳ) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κροκόττεοι ἄγριοι, καὶ δίκτυες, ⑤ θῶες, ⑥ πανθήρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπήχεες χερσαῖοι, τῆσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· ⑦ σφυροὶ καταγαῖοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἐφέροντες. Ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄωρ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος μὲν καὶ ἐς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυᾶν δὲ ἡμέρεα τριχᾶ αὐτόθι ἐστί· ④ μὴν, δίποδες καλέονται· ④ ὄν, ζεγέριες· (τὸ δ' ὄνομα τῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) ④ ὄν, ἐχῖνες. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῆσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἐστὶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἰσορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέεσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἁρμασι ἐχέδοσι τὰ ἅρματα ἐς ⑧ πόλεμον. Τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ ὧν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. ④ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύρανιν. μῆκος μὲν, δισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινὸν, ἅλμα βαθὺν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὸν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πλεκομένοισι ὀρνίθων κεχειμμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, ἐκ οἶδα, τὰ δὲ λεγόμενα γράφω. Εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακυνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. Εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δὲ ὧν μείζων αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, ὀργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν καλαμοῦσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνῃ περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τἆλλα δὲ ἄμεινον, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὸν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ἔστω γλῶ ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & oryes,[1] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiunt. (huius feræ magnitudo est ad æquiparationem bouis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad summũ magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cũ singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item ceteræ quæ alibi, præter ceruũ & aprum. ceruus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoq; tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ*, *id est*, *colles*,) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur, [2] murænis simillimæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutãdo longissime inuestigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt [3] Zabeces, vbi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygantes, vbi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. [4] Fuerit autem totum, vt ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquouersus pedum est, altitudinis duûm passuum. in hunc *virgines* contum, cuius in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentem, sed cætera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggesserũt, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id sub terram means [5] redditur in mari, quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quæ de insula

γρ. Λιβυστικὸν,

180

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras* faciunt. *Id est, Phœnices suas mensuras dictas Cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & alius sit sensus.* 2 Tartessiacis similes. 3 Zaueces, 4 Fieri autem possit vt id omnino ita se habeat, quum ipse viderim, &c. 5 Conspicitur. *Vel, apparet.*

adia-

adiacenti Libyæ dicuntur, consentanea
XCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è nauibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus deposito, [1] rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus [2] videatur, eo sumpto abire: sin minus, conscensis iterum nauibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec [3] persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [4] neque aut se contingere merces priusquam
XCVII ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neq; nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atq; Æthiopes: quorũ alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: aduenæ vero, Phœnices & Græci.
XCIX Neq; vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est prouentu fructus cerealis [5] omnino ceterę Libyę. Est enim pulla & vda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum vbertate superarat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circiter trecenta.
C Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se [6] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea iam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis in plaga quæ supra mari-

τ' ἐπὶ Λιβύη κειμένης εἰκότα ἐστὶ ἀληθέα. Λέγεσι δὲ ἁ Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χώρεόν τε ἁ αὐθρωποις ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τοῦτ' ἐπὰν ἀπίκωνται ἁ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς τῇ θαλάσσῃ τὼ κυμάτων, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν. τοῦτ' δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἁ ἔπειτα αὖτις τῶν φορτίων χρυσὸν λιθέναι, ἁ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοῦτ δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτεσθαι. ἐὰν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνέλεσθαι ἁ ἀπαλλάσσειν· ἐὰν δ' μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καθέζεσθαι· ἁ δ', προσελθόντες, θέσθαι πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσὸν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δ' οὐδετέρους· οὔτε γὰρ ἅπτεσθαι τὸν χρυσὸν πρὶν ἂν σφι ἀπισωθείη τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅψεσθαι πρότερον ἁ αὐτὸ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσι τοῦτ ἡμεῖς ἐγνωμεν Λιβύων ὀνομήσαι· ἁ τούτεων ἁ πολλοὶ βασιλῆος τὸν Μήδων οὔτε τὰ νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τοσοῦτον δ' ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτήν, ἁ δ' πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἁ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δ' δύο, οὔ. Λίβυες μὲν ἁ Αἰθιοπες, αὐτόχθονες· ἁ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, ἁ δ', τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ ἁ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδὲ ἀρετὴν εἶναι ἴσα ἡ Λιβύη ἀσυδαίμῃ, ὥστε ἡ Ἀσίη ἡ Εὐρώπη παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μοίνης. Τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δ' ὁμοίη τῇ ἀρίστῃ γαίῃ, Δήμητρος καρπὸν φέρειν· οὐδὲ οἷα τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελαμγαίη τε γὰρ ἐστι, ἁ ἕπυδρος πίδακι. καὶ οὔτε ἀνεμος φερνίζουσα οὐδὲν, οὔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδοίκηται. εὖσα γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ καρπὸν ταῦτα μέτρα τῆ Βαβυλωνίων γῆ καλίσαται. ἀγαθὴ δὲ γῆ ἁ τὸν Εὐεσπερίτην νέμονται. ἐπ' ἑκάρπα γὰρ ἐπὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἄριστα ἐνείκῃ, φέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τὴν Λιβύην τὸν ἁ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωυμαστὰς. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ πρόσχθα καρπῶν ὀργὰ ἁμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τούτεων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τὴν θαλασσαν

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem* ἁ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων *sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. *Gall. Iusques à ce qu'ils les rendent contens.* 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquauerint, *id est, priusquam tam multum exhibuerint quantum merciũ pretio respondeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam, *&c.* 5 Nec quicquam omnino simile est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextu pro* χώρας *legendum censeant* ἄκρας. *quam lectionẽ sequendo, aliter fuerit interpretandus hic locus.*

χρ. Βαβυλωνίη

χρ. τὴν δὲ πέρθασσα λασσονίη

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγχομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγχεχόμισται τε δὴ ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταξέρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μησὶ ὥρης Κυρηναίοισι ὀπώρη ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης σὺμφορὴ περὶ Πέρσας, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐλαύνοντες ἀπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι σφέας αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν ὁ, (πολὺς γὰρ ἦν ὁ πλῆθος μετ' αὐτῶν) οὐκ ἐδέκοντο σφέων λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ὑπὸ μηχανῶν, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς κρατερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα αὐτὴ χθὼν ἀνέδωκε, ὑπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε ὑπιφερομένη· προσιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσῄδε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσῄδε, κατὰ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀπορυσσόντες δ' αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τοὺς Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. 181 τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τελεομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ ἀρερὶ εἶσι, δόλῳ δὲ ἀρερὶ, ποιέει τάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας βυρσίῳ, ἐπέτεινε ξύλα ἀδρενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ὑπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἀνὴρ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ προσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους ἐς λόγους· οἱ δὲ ἀσμένως ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔδοξε ὁμολογίῃ χρήσασθαι· τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινά. ὅρκια τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἐστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον χρόνον· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φόρον ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν δεινὸν νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πίστι δόσαντες τούτοισι, ἀνέῳγόν τε ἔξοδον ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἐῶν παρεῖναι ἐς τὸ τεῖχος βουλόμενον, τάς τε πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν, ἔστεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, τάμοντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον ὅσον αὖ ἡ γῆ μένῃ

timam est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquuntur atq; matureſcunt. Itaq; dum primi fructus bibuntur atq; eduntur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint. ¶ Persæ autem ad vlciſcendam Pheretimam ab Aryande miſſi, ex Ægypto Barcen peruenerunt, oppidum obſederunt, miſſis illico qui denunciarent dedi autores necis Arceſilai. [1] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes eſſent, in colloquium nõ admiſerunt. Ita octo menses Barcen quum obſediſſent Persæ, nono menſe cuniculos ſuffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. ſed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo ſcuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è ſolo nihil ſoni reddebatur: ad locum autem qui ſuffodiebatur, æs clypei reſonabat. vbi è diuerſo fodientes Barcæi, Perſas ſuffoſſores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipſi repulſabant. Verum quum multum temporis contriuiſſent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Perſis, Amaſis, dux peditatus, talem rem commentus eſt: Animaduertens Barcæos vi non poſſe ſuperari, ſed dolo, latam foſſam per noctem depreſſit, eiq; fragilia ſuperſtrauit ligna, & ſuper ea humum induxit, reddens ſolum cetero æquabile. ſimulatque illuxit, Barcæos in colloquium euocat. Illi libenter obtemperauere, quod eis cordi erat ad pactionem deuenire. Pactionem autẽ in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus ſuper illam occultã foſſam: vt quoad humus ea ita ſe haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratũ foret, Barcæis, quod æquum foret ſe penſuros regi, & Perſis, ſe nihil rerum nouarum aduerſus Barcæos eſſe molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipſi ex vrbe prodibant, & ex hoſtibus cuicunque libebat intrandi vrbẽ faciebant poteſtatẽ, patefactis omnibus portis. At Persæ reſciſſo ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant reſciderunt, vt fœdus ſoluerent quod cũ Barcæis percuſſerant, tamdiu ratũ fore fœdus quamdiu maneret terra

[1] Eorum oppidani, vt qui, &c. orationem non admiſerunt. *id eſt, eorum petitioni non acquieuerunt, vel, aſſenſi non ſunt.*

vt tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, nõ manere fœdus in ea regione amplius. CII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos, qui faciendæ cædis principes fuerãt, sudibus suffixit per ambitum murorum. Feminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcæos Persis vt diriperent imperauit, prẽter Battiadas, & qui cædis affines non exiterant. His vrbem permisit: reliquis CIII in seruitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad vrbẽ Cyrenen rediissent, Cyrenæi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim aduersus vnam Barcen Græcam ciuitatẽ esse missos. Verum postquam transierũt, & ad ripam Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamq. iterũ adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamẽ incessit eis metus: illinc- 20 que cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque vtensilium gratia, vt quisq; relinquebatur trahebaturq; interficiebant, donec in Æ- IV gyptum peruentum est. Hic Persarum exercitus in Libyã longissime ad EVesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, [1]quosq; ex Ægypto eiecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam vsque memoriam etiam incolis V frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima [2]probe vita excessit. nã postea quam vlta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. [3]vt enim existunt acres admodũ & inuidiosæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus cõputruit. Talis ac tanta Pheretimę 40 Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

κ τὰ τότε ἐῖχε· καπαρρηξασι ὀ, οὐκέτι ἔμενε ὁ ὅρκιον κ χώριω. Τὰς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπείτε ⓐ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τὸ τείχεος· τῶν δὲ σφι γυναικῶν τὰς μαζὸς ἀποταμοῦσα, περιέστιξε ἐς τὸ ἔσισι ὁ τεῖχος. τοὺς ὀ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὁκόσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε κ τοῦ φόνου μεταίτιοι· τούτοισι ὀ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. Τὰς ὦν λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ⓐ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπείτε ὑπὸ τῆ Κυρηναίων πόλι ἐπέσησαν, ⓐ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποστειλάμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιόσης ὀ τῆς στρατιῆς, Βάρκης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐπέλθας αἱρέει τὴν πόλιν, Ἄμασις ὀ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ὑπὸ Βάρκιον γὰρ ἀποσαλίσσαι μοῦνον Ἑλλήνιδα πόλις. ἐς ὁ διεξελθοῦσι, καὶ ἱζομένοισι ὑπὸ Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι ἁρπάσασι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο ταχύτερον παιεναι ἐς αὐτήν. ⓐ ὀ Κυρηναῖοι ἀπεώρεον. τοῖσι ὀ Πέρσῃσι, ὡς ἐνὸς μαχεσμένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες ὀ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι ὀ τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. ⓐ ὀ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπὶ σφι δοῦναι, ἐτύγχανον λαβόντες ὀ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες ὀ τοὺς ἐνθεῦτεν αὖτις Λίβυες, τά τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς, τοῦ ἕκαστος ἐστερέετο, διαρπαζόμενοι αὐτέων καὶ ἐπελαύνοντες ἔφόνευον, ἐς ὁ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τὴν Λιβύης ἐκάστω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς ὀ ἰὼν ἀποδιδράσκοντα τῶν Βαρκαίων, τούτους ὀ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀναγ. αἰαστάσας σάντας ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίης χώρης κώμην ἐγκαθοικῆσαι. οἱ ὀ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἐγένετο Βάρκη, ἥ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐοῦσα οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη οὕτω ζόην κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης ἀπαλλάχθη οὐδὲν Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζωὸς γὰρ εὐλεέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα αἱ θεοπροσαι αἱ κ. ἔζεσε; λίῳ ἰσχυραὶ τιμωρίαι εἰσὶ θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τε Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo αἰαστάσους pro αἰχμάτους.* 2 Feliciter vitam finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Vt enim diis odiosæ sunt nimium acres hominum vltiones. *Perinde acsi dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam qua vsa fuerat in vltione sumenda crudelitatem; vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

182

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγραφομένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλιφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, τοῖσι μὲν Περινθίοις Ἑλλησποντίοισι, οὐ βουλομένοισι ὑπηκόοισι εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, πρότερον προσβαλόντες καὶ ὑπὸ Παιόνων πεπονθότες. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θείου τοῖσι Περινθίοις, καὶ ὧν μὴ ἀντιξομένοισι ἐπικαλέσωνται σφέας Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοῦτο ἐπιστρέφειν· ὧν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιστρέφειν· ἐποίεον Παίονες τάδε. ἀντιξομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίη τριφασίη ἐν προκλήσεος σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὶ ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κυνὶ κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο Παίονες τὸ χρηστήριον ὦδε τοῦ θεοῦ ἔχειν· καὶ ἐπῳδήν κου πρὸς σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελούμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον ὂν ἔρδειν. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἐλίπον σφέων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. Τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλασε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ παν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι. Θρηίκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπὸ ἑνὸς ἀρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τωὐτό, ἀμαχητὶ ἂν εἴη, καὶ

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΑΤ Persæ qui in Europa sub [1] Megabyzo relicti à Dario erāt, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerūt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso vt bellum Perinthiis inferrent: & siquidem à Perinthiis ex aduerso considentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: sin minus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimuero considentibus Perinthiis ex regione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex prouocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. [2] Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam subigeret. ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut vnius imperio regeretur, aut idem sentiret, vt mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 *Vel*, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris: itidemque in sequentibus*, Megabazō, & Megabazus. *Verum & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthij* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren.

omnium

omnium gentium multo validissima: sed quia id nimis arduum illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina singularum regionum singuli. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, [1] & qui supra Crestonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [2] se pro immortalibus gerunt, à me commemoratum est. Trausi vero in ceteris quidē omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia suorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumsidentes cum ploratione prosequuntur, ob ea mala quæ necesse est illi, quod vitam ingressus sit, perpeti: humanas omnes calamitates recensentes. Hominem autem fato functum, per lusum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonæos incolunt, ista agunt: Singuli plures vxores habent: quorum vbi quis decessit, disceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata est & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à suo propinquissimo mactatur, vnaque cum viro humatur, ceteris vxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non asseruant, sed quibus libuerit cum viris concumbere sinunt. at vxores asseruant vehementer, easque magno ære à parentibus coemunt. Punctas [3] notis esse frontes, nobile iudicatur: non esse notatas punctis, ignobile. Otiosum esse, pro honestissimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptissimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mores. Deos autem hos solos colunt, Martem, Liberum, Dianam: sed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem solum iurant, à quo progenitos quoque se aiunt. Optimatibus eorum tales sunt sepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatisque omnifariis hostiis, conuiuantur. illudque defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggestoq; desuper tumulo,

IV

V

VI

VII

VIII

πολλῷ κρήτιστον πάντων ἐθνέων, ἐπὶ γνώμῃσι τῇσι ἐμῇσι. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἀπορέουσι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγχώρημα. εἰσὶ δὴ καὶ τοῦτο ἀσθενέες. οἰώματα δὲ πολλὰ ἔχουσι καὶ χώρας ἔκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι μὲν ἁπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τουτέων δὲ τὰ μὲν Γέται ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καὶ τὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ὀπιτελέουσι, καὶ δὲ γινόμενόν σφι καὶ ἀποθνήσκοντι, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐλθεῖν, ἀναπλήσαντα κακά· ἀνοιγόμενοι τὰ ἀνθρώπινα πάντα παθέα· τὸν δὲ ἀποθνήσκοντα, παίζοντές τε καὶ ἁδόμενοι, γῆν περικρύπτουσι, ὡς λυθέντα μεγίστων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἐὼν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, κρίνεσθαι ὅτεῳ τῶν αὐτέων ἐφίλεε μάλιστα ὁ τοῦ ἀνδρός. κριθεῖσα δὲ καὶ τιμηθεῖσα, ἐγκωμιάζεται ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται δὲ ὑπὸ τοῦ τάφου ὑπὸ τοῦ οἰκηιοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐᾶσι οἵσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γενέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ὑστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δὲ ἀστικτον, ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστέος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων εἰσὶ ὀπιφανέστατοι νόμοι. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τοὺσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέων μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοιῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγενέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι νεκρόν· καὶ πρωτοῖα σφάξαντες ἱρήια, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτουσι καταχρυσάντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες,

1 *Vel*, Et Crestonæos qui superiorem regionem incolunt. *sic & paulo post.* 2 *De his vide libr. precedente locum Herodoti, simulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* εἰχάραττα *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα λίθεῖσι πρωτοῖον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθεται καὶ λόγον μουνομαχίης. Ταφαὶ μὲν δὴ Θρηκῶν εἰσι αἵδε. Τὸ δὲ πρὸς βορέω ἔτι τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φράσαι ὃ ἀτρεκὲς οἰ̈ουνες εἰσὶ ἀνθρώπων ⓓ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δυνάμεθα πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου ἀνθρώπους, τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ὅτι πέντε δακτύλους ὁ βάθος τὴν τρίχα· μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπὸ ἅρματα, εἶναι ὠκυτάτους. ἁρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτεων τοὺς ὅρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅπι φράσασθαι· γένοιτο δ' ἂν ποτὲ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύας δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες ⓓ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὸ τούτεων οὐκ οἷά τε διελθεῖν ὑπερσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰς γὰρ ζώα ταῦτα φαίνεται ἐόντα δυσχείμερα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι, διὰ τὰ ψύχεα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λέγεται· τὰ δὲ παραθαλάσσια δὴ ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποιέετο. Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς ἐκ τῆς Ἀσίης ⓔ Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς γνώμης τῆς Ἱστιαίου τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τὴν Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέετο· αὐτὸς δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ἔσχε μὲν δὴ ταύτην αἱρεθείς· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ὢν τύραννος, δημότης τε ἐὼν, αὐτὸς Μιτυλήνης τυραννεύσας. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, ὅτοι μὲν τὰ ἑῦλον ἐτρέποντο. Δαρεῖον δὲ συνῆκε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ὑπερθυμήσαντα ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀναστάσιους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν δὲ Πίγρης καὶ Μαστύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ

π. αὐτῶν.

π. ἑξυπτέους.

γ. Ματτύης.

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id est singulare certamen*. Et sepulturæ quidem Thracum huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonẽ vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: [1] vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, inualidosque ad vitos gestandos, sed currui iunctos esse perniciissimos: atque his curribus indigenas inuehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere; qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem nõ queo dicere: sed [2] fiat quidlibet intra longũ tempus. [3] Sigynas Libyes qui supra Massiliã incolunt, institores appellant: Cyprii iacula. Verum, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi nõ potest. Quæ quum dicũt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur locà quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. ¶ Darius, [4] transmisso rapidissime Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & cõsilij Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrannus, nullã sibi tyrannidem popposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo vrbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autẽ, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eo se contulit. ¶ At Dario res huiuscemodi oblata est, vt illam videnti incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquã Darius transmisit in Asiã, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vna sororem procera statura atq.

IX

X

XI

XII

1 De nullis autem possum quicquam accipere qui trans Istrum habitent præterquam de Sigynis. 2 Nihil est quod non contingere possit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui supra Mass. *Ora. At his legit* Λίβυες *pro* Λίγυες. 4 Quum primum Sardis transmisso Hellesponto peruenit,

specioſa.

ſpecioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorũ Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterãt quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam præterеuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarũ ex Aſia feminarũ. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſſos obſeruare in quã rem vteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, femina vbi peruenit ad flumẽ, equo ſatisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram feminam iubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniſſent Sardis, percõtari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere vt ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantiq; Dario nunquid omnes illic feminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo litteras Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoniam exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas conueniſſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora conuertũt, hoſtemq. latentes

βδέλλα. φυλάξαντες ὁ Δαρεῖον παρεκπεζόμενον ἐς τὸ πεδάσιον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκυβάσαντες τὸν ἀδελφεὸν ὡς εἶχον ἀρίστα, ἐπὶ ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγλος ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχουσαν, καὶ ἅμα τῷ βεμβίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ὑπομελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο. οὔτε γὰρ Περσικὰ ἐῶ οὔτε Λυδικὰ τὰ ποιήματα ἅμα τῆς γυναικὸς, οὔτε παρὰ τῶν ἅμα τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ὑπομελὲς δὲ ὡς ἐγένετο, τῶν δορυφόρων ἵππους πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὁκόσε χωρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. ἐπὶ μὲν δὴ ὁπόθεν εἵποντο ἡ ὁδὸς, ἐπεί τε ἀπίκετο ὑπὲρ τὸν ποταμόν. ἧρσε τὸν ἵππον. ἀρξαμένη δὲ, ἅτε ὁ ἄγλος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἅμα τὸν βεμβίονος τὸν ἵππον, καὶ τρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωυμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἅμα τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤφθη, ἄγλν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ἔκπεδον σκοπιὴν ἐσχηκότες τουτέων. ἐιρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου πόδαπή εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑωυτέων εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δὲ ἀμείβετο εἶνες δὴ Παίονες ἀνδρηφόροι εἶσι, καὶ κου γῆς οἰκημένοι, καὶ τί δὴ κοτε οἱ ἐθέλοντες ἦλθον ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἑκόντες δώσοντες σφέας αὐτοὺς εἴη δὲ ἡ Παιονίη ὑπὸ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πόρρω τοῦ Ἑλλησπόντου. εἶπαν δὲ τοῦτο ἐόντες Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. ταῦτα μὲν δὴ ἔκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ ἤρετο εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες. οἱ δὲ τοῦτο ἔφασαν πρόθυμως οὕτω ἔχειν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο εἶναι ἕνεκα καὶ ἐποιέετο.

Ἐν ταύτῃ Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἑδέων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν σὺν αὐτοῖς σὺν τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππος ἐλθὼν φέρων τὴν ἀγγελίην ὑπὲρ τὸν Ἑλλήσποντον. διαβὰς δὲ, δίδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ὑπὲρ τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ὑπὲρ σφέας ἰέναι, ἀναθέντες ἔξω ἐστρατεύσαντο πρὸς θάλασσαν· δοκέοντες ταύτῃ ὑπομενέειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἕτοιμοι τὸν Μεγάβαζον στρατὸν ὁπόστα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφέας ἀναθέντας τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θάλασσαν ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τρέποντο. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας

1 Equum aquauit. *vel*, ad aquauit.

ἐσπίπτοισι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ εἰκὸς ἐμπεσόντες, διὰ τάχεος κατέσχον. ⓐ οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθείσας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀναστάντες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ ⓐ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξανάστατοι ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ οὗτος ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζυγωμένα ἐν ἦν ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἔκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῆ γεφύρῃ. τοὺς μὲν σταυροὺς τοὺς ὑποστέγας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες ⓐ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐπασι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τοῦ οὔνομα ἐστὶ Ὄρβηλος, γυναῖκα ἑκάστῳ ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑποστήσηται· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιόνδε τρόπον· κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐν ἧ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέοισι τὸ ποδὸς ἀπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σανιδίδα κενὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν χρόνον ὑποσχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ ⓐ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Περσέων, οἳ μετ' ἀυτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ ὅδε παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σιώτομος καρπὸς ἐς τὴν Μακεδονίην. τοῦτον μὲν γὰρ ἔχει τὴν λίμνην ὁ μέτοχον, ἔξ ὑστέρου τούτου τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον ὄρος, ὑπερβαίνοντι εἰσὶ ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ δὴ Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ὅτε ἀπίκοντο ἐς Ἀμύντην, ὡς ἀπίκοντο, αἰτέουσι, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ὅτι ξείνια ἐκάλεε. παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐλόγοντο διαπί-

in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facile occupant. Quod vbi resciuere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem vsque paludem incolunt, è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero XVI
circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modũ: In media palude compactæ stant sublicæ, angustum & continente ingressum vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter omnes ciues statuebant: mox è lege hũc in modum statuendas censuerunt, vt pro singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas vxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subiugalibus pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam vacuam, aliquando post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Ceterum è XVII
Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine est metallum, *id est, fossa aris*: vnde post ea tempora Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post metallum, superato monte quem vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eo Persæ vbi XVIII
peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terrã & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructaque splẽdide cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum

1 Fodina, vnde ὀρύσσω.

peruc-

peruenere, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [1] & adolescentulas vxores ad assidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es, regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinem nostrã. Ad hæc Amyntas. Nobis, inquit, Persæ, ista consuetudo non est, sed viros à feminis semouendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini estis, hoc quoque vobis præstabitur. Hæc loquutus Amyntas, feminas accersit. Illæ, vt iussæ, præsto fuerunt, & eregione Persarum deinde consederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum esse sapienter. satius enim futurum fuisse, ab initio non venire feminas, quam, postquam venerant, non assidere, sed ex aduerso sedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas assidere iussit. Quæ quum obtemperassent, illico Persæ mamillas illarum tractare, vtpote plusculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare suauiari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Persici nominis quiescere. Verum eius filius Alexander quum adesset, atque hæc aspiceret, vtpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare posse, itaque grauiter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [2] cede ætati, abiq; hinc ad requiescendum, [3] neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hospitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouę aliquid facturum animaduertens, ad hæc respondit, Fili, inquiens, [4] verba tua hinc me summouentis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurum in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo. His responsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, [5] Vobis, inquit, hospites, cum his feminis vel omnibus, si libet, facillime licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi

νοντες, Εἶπόν τι Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ὅδε τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον παρεσθιῶμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύνιμεν, ἐπείπερ παρεσθύμως μιν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέι δίδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ὅδε οὐκ ἔστι, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται παρεζήτεετε τούτεων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἳ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπέξῆς ἀντίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἰδόντα δὲ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι οὐ ποιητὸν τῶν, οὐδὲν εἶναι σοφόν. κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομενέων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα Πέρσαι μασσάλης τε ἅπτοντο, οἷα πλεύνως οἰνωμένοι, καί τευ καὶ φιλέειν ἐπειρῶντο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δεινὰ πάσχων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἐφέρετο οἷος τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιών τε ἀνάπαυέο, μηδὲ λίπαρέε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παρεσμενέων αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ὀπίτηδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σιωπῇ Ἀμύντης ὁκοῖα νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χρεὸν γάρ σευ ἀνακαμένου σιωπῇ μιν λόγῳ, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρῄζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἀνδρας τούτους, ἵνα μὴ ξερξάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ ἀποδώσω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς μὲν Ἀμύντης χρῄσας τούτεων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυναικῶν τουτέων ὦ ξεῖνοι πολλή ἐστι ἐν ὑμῖν ὑπερτερίη, καὶ εἰ πάσῃσι βουλεσθε μίσγεσθαι, εἰ ὀκόσῃσι ὦν αὐτέων. τοῦτο μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέεσθε. νῦν δὲ (χρεὸν γάρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη

1 Et legitimo virginitatis iure nuptas. 2 Morem gere ætati, 3 Neq; per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Fortè etiam χρὴ σὲ cum σιωπῇ iungi.* 5 Vobis, hospites, his feminis potiri, *vel*, *si uis*, facile est, siue cum omnibus, siue cum aliquot earum, *vel, cum quantacunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti——

» ωρσέρχεται ὑμῖν, & καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω
» μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἀφεῖε
» λούσασθαι λουσαμένας δέ, ὀπίσω ωρσδέχεσθε. εἰ-
» πας ταῦτα (σωέπαινοι γὰρ ἦσαν ⓐ Πέρσαι) γυναῖ-
» κας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸ γυναικήϊον·
» αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῆσι γυναιξὶ ἀριθμὸν
» ἄνδρας λειογνείους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευά-
» σας, & ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἔσω. ωροσφάτων δὲ
» τούτων, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἵκατε
» πρῶτα δαισὶν τελέῃ ἐστιᾶσθαι. πάντα γὰρ ἄλλα ὅσα ἐστὶ
» χρήματα, & ωροὶς, τὰ οἷά τε ἦν ἡμῖν ἐξευρόντας παρέχειν,
186 » πάντα ὑμῖν παρέσται. & δὴ & τόδε ὃ πάντων μέγι-
» στον, τάς τε ἑωυτῶν μητέρας & τὰς ἀδελφεὰς ὀπτί-
» δασι φιλεύμεθα ὑμῖν· ὡς παντελέως μάθητε τι-
» μεώμενοι ωροὶς ἡμέων τῶνδε ἐστὶ ἄξιοι. ωροὶς δὲ, καὶ
» βασιλέι ὦ πέμψαντι ἀπαγγείλατε, ὡς ἀνὴρ Ἕλλην
» Μακεδὼν ὑπάρχοντος οὗ ὑμέας ἐδέξατο & τραπέζῃ τῇ
» κείνου. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ
» ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῶν λόγων. ⓐ
δὲ, ἐπεὶ τέ σφεων οἱ Πέρσαι φαύλην ἐπειρώντο, διεργά-
ζοντο αὐτούς. Καὶ ὅτε μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διε-
φθάρησαν, τῇ αὐτοῖ & ἡ τεραπλὴν αὐτέων. εἵποντο γὰρ
δὴ σφι τὰ ὀχήματα, τῇ θεράποντες, & ἡ πᾶσα πολ-
λὴ ωροσκυνή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοι-
σι ἠφανίσθη. μετὰ δὲ τοῦτο οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις
τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγέ-
νετο. καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρή-
ματά τε δοὺς πολλά, & τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔ-
νομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ-
λέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζημένων
εἶναι ἀπολομένους τῶν στρατιῆς. ὁ μὲν νυν τῶν
Περσέων τουτέων θάνατος ὅτω καταλαμφθεὶς ἐσι-
γήθη. Ἑλλήνων δὲ τούτους εἶναι τοῦτον ἀπὸ Περδίκ-
κεω γεγονότας, κατά περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕ-
τω τυγχάνω ὀπισάμενος, & δὴ & ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τοὺς δὲ,
& ⓐ ⓦ ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντας ἀγῶνα ἑλλάνω-
δικαι ὕστερον ἔγνωσθη εἶναι). Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἀεθλεύσαν-
τι ἐλομένῳ, & καταβάντι ἐπὶ αὐλὸ τοῦτο, οἱ αὐληθησό-
μενοι Ἑλλήνων ἐξείργοντο μὲν, φάμενοι δὲ βαρβάρων
ἀγωνίσεσθαι εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξαν-
δρος δὲ, ὡς ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι
Ἕλλην, & ἀγωνισάμενος στάδιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώ-
τῳ. Ταῦτα μὲν νυν ὅτω κῃ ἐγένετο. Μεγάβαζος
δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ὅκου ⓦ Ἑλλήσποντον·

aduentat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has feminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lauandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas feminas in muliebre remittit conclaue: ac totidem [1] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: [2] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquã à Persis attrectari cœpere, illos obtruncauere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tempore quũ magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [3] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes [4] deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostẽdam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorũ præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at vbi palam fecit sese Argiuũ, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

XXI XXII XXIII

Ἀ. ἐφανίζ-
σθη.

Ἀ. Ἑλομέ-
νῳ δὲ Ἀλε-
ξάνδρου ἀε-
θλεύειν, &
κατα-
βάντι. Ἀ. ἀγωνιστέ-
ων

— instet, & vos, vt video, egregie poti sitis, has (si graue non est) lotum ire finite, & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes iuuenes, *queis lauia fulgent ora, vt loquitur Tibul.* 2 Vt nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumuenit, 4 Inquisitoribus astu circumuentis, fil. supr. est. *Ad verbum. Ita circumuenta est. Voluit enim auctor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conuenient.*

& illo

& illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimũ venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad vrbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multumque remigum atq; pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset euenturum. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te inuenio neminẽ: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliariũ regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de caussa te accersiui, quod [1] posteaquam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit breui, quam vt tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris, [2] hoc gratificandũ putaui, vt omissa Mileto, & recens condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusq; conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vna secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otanes oræ maritimæ: cuius patrem Sisamnem,

καὶ ἀνθὼς τὸν Μεγαβαζον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τὸν Μιλησίου τὸν ὑπὸ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς ἀγορῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμόν, τῷ οὔνομα ἐστὶ Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγαβαζος ὃ ποιεύμενον ἐν τῷ Ἱστιαίῳ, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι ἔρημα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πάλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, ἐστὶ πολλοὶ κωπέες, ἐστὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην ἐνοικέει, πολλοὶ δὲ βάρβαροι· οἱ ἐπεσπάτεω ὅπλα βόμβυοι, ποιήσουσι τοῦτο ὃ ἂν ἐκεῖνος ὑποδέηται ἐστὶ ἡμέρης ἐστὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον (IV) ἀνδραγαθίσεω παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. ξεῖνῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ ἀῦθις ἐπελάσῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι ξεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξηται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, ὑπετέως ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς οὐ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέων εὖ ἐποίησα ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι φρονήμασι σὲ ἕνα ἐόντα σοφὸν ἀνδρὶ οὐνοέστερον. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ὑπονοέω γὰρ φρονήματα μεγάλα κατεργάσεσθαι) ἀπίκεό μοι πάντως, ἵνα σοι αὐτὰ ἐπιδέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιθόμενος ὁ Ἱστιαῖος, ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δὲ τῷ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῇδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγλίσεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω δηρὸν χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέεσθαι· ἐπιγνοὺς ὅλων κτημάτων πάντων ὀνήσιμώτατον ἀνὴρ φίλος, σοί τε καὶ βουλεύσασθαι. νῦν τοίνυν ἐγὼ καὶ ἀμφότερα σωιεῖδως, ἔχω μὲν τυραννεύειν ἐς τρήματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (οὐ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὸν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τἀπ' ἐμεῦ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύνεστος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ κατασπάσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐπὶ τῇ παραλασσίων ἀνδρῶν τὸν πατέρα Σισάμνην

178

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, vel, offero.

βασιλεὺς Καμβύσης, ἁμόμενον τ̃ βασιλητίων δικαστέων, ὅτι ὑπὸ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τ̃ ἀνθρωπητίην. ἀπὸ δὲ τ̃ δέρμα ἱμάντας ἐξ αὐτ̃ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τ̃ θρόνον ἐς τ̃ ἵζων ἐδίκαζε. ἐντεῦθεν ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν ἐπὶ αὐτῇ τ̃ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, παῖδα τ̃ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός μιν μεμνῆσθαι ἐν τῷ καθίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκαθιζόμενος ἐς τὸν τὸν θρόνον, τότε Μεγάβυζον ἁμόμενος Μεγαβάζω τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους. εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τ̃ ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ἐούσας Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο σφίσι, καὶ ἀμυνόμενοι, αὖτε χρόνον ἐκακώθησαν. τέως δὲ περιεόντων αὐτέων Περσέων ὑπάρχων ὑπῆρξε Λυκάρητος, τ̃ Μαιανδρίου τ̃ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεός. ἦρξε δὲ ὁ Λυκάρητος ἀρχὴν ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. ἀτὰρ ἐν τούτῳ ἥδε· πρήσσοντας ἰώδρα ποιέειν καὶ ἐστρέφετο· τοῦτο μὲν, λάφυρα ἔτι ὑπὸ Σκύθας ἀπολωλότας, τοῦτο δὲ, σίνεσθαι τ̃ Δαρείου στρατὸν ὑπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. ἦρξε μὲν νυν τέσσερα ἔτεα στρατηγήσας. μετὰ δὲ τὸν πολλὸν χρόνον ἄνεως κακῶς ἰών. Καὶ ἤρχετο τοιόνδε τι ἐν Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τ̃ νήσων προσέφερε· τοῦτο δὲ, κατ̃ τ̃ αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἑωυτ̃ μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τ̃ Ἰωνίης ἐστὶ πρόσχημα. κατὰ τάδε δὲ ἐγένοντο τότε, ὑπὸ δύο ἡμέας ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς στασιάλισα πάσῃ, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατηρτίσαντο. τούτους δὲ καταρτίσαντας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἔλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τ̃ Μίλητον (ὄρεον γὰρ δὴ σφέας ἀφανέας οἰκηφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τ̃ χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσην κου εἶδον ἀνεστραμμένην τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεσθε τοὔνομα τ̃ δεσπότεω τ̃ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τ̃ χώρην, καὶ σπανίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τ̃ πόλιν νέμειν τ̃ εὖ ἐόν· τοὺς δὲ ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τ̃ δημοσίων ὕστερον δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τ̃ σφετέρων. τοὺς δὲ λοιποὺς Μιλησίους

κατηρτίσαντο.

vnum è regiis iudicibus, quod iniuste ob pecuniam iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptoq; detractũ corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intendit: ibidemq; eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tũc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoq; vtranq; habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquamdiu repugnauerant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quod omnes in captiuitatem redigebat, atq; euertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarũ Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [1] in malis faciendis delituit. ¶ Et cœperunt iterum è Naxo atq; Mileto calamitates Ionibus fieri. [2] è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratq; Ioniæ prætextum: quum laborassent duabus superioribus æratibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii [3] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxere: Quum Miletum venissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentq; [4] domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, vt quemque fundum animaduertebat bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos comperissent, quammaturrime ad vrbem descenderunt: coactoque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ita curaturos publica vt sua ipsorũ curauissent. Ceteros Milesios,

XXVI
XXVII
XXVIII
XXIX

1 *Sunt qui ἄλλως hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter insul. felic. præstabat, Miletus vero eodem tempore magis quam vnquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborass. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parij reuocarunt.* 4 Eos plane fortunis euersos.

qui prius

qui prius seditionem mouissent, iusserunt horum dicto audientes esse. Ita
xx 1 Milesios Parii correxerunt. Ex his tunc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat quum Naxii venere iampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii aduenere, obsecrarunt Aristagoram vt aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamẽ prætendens Histiæi 2 hospitium, ita eos est alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarum prębendum non suppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere: quum audiam octo millia scutatorum Naxiis ac multum longarum nauium esse: tamen omne studiũ ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versans: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darij regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii 3 instare Aristagoræ vt rem quamoptime posset conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, vt ipsi paciscerentur. magnam videlicet spem habentes, quum ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi iuberent esse facturos, atque adeo ceteros insulanos. nulla dum enim Cycladum insularũ sub Dario erat. Profectus
xxi Sardis Aristagoras, ait Artapherni esse insulã Naxum, non spatiosam illam quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniæq; vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertam. Proinde tu aduersus hanc regionẽ ducito exercitũ, exules illuc reducens. 4 Quod facienti tibi magnæ sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabantur. has enim æquum est nos

δὺ πρὶν ϛασιάζοντας, " τούτοις ἑπαξδμ πείθεσθαι. κ. νῦν τα
Πάριοι μὲν νεμ ὕστω Μιλησίοις κατήρτισαν. Τότε ὧδε ἐκ τουτέων τῶν πολίων ἤρξατο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πλουσίων ἐς τὸ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ὀπίζοπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἐὼν Μιλήτου, ἐτύγχανε τόνον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε Ναξίοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ Ναξίοι ἐς τὠὐτὸ Μίλητον, ἐδέοντο Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι πρόφασιν δυνάμενός τινα, καὶ κατέλθοισι ἐς τὠὐτεῦ· ὁ δέ, ὑπιλεξάμενος ὡς ἂν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτοὶ μὲν ὑμῖν οὐ φερέγυοί εἰμι δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκταχιλίλιν ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δέ, πᾶσαν ἀσπουδὴν ποιεύμενος. ὅπι- 188
νοέω· δὲ τῆδε· " Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φί- " πρ. Ἀρταφρέ-
λος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ὅδι παῖς, Δα- " νης.
ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός· τῶν δὴ ὑπαλασσ- " πρ. δὲ ἔ-
σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχὰ πάντων, ἔχων στρατιὴν " τα καὶ ἐν τοῖς ἔσ-
πολλήν τε πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω μιν " σι.
δεῦρο ποιήσειν τῶν ἂν χρήζωμεν. Ταῦτα ἀκούσαντες Ναξίοι, παρεσκευάσαντο ὡς Ἀρισταγόρην πρήσσειν ἢ δυνατὰ ἄρισα· καὶ ὑπισχνέεσθαι δῶρα σφέλεσθον, καὶ δαπανέειν τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ μεγαλύνοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ὑπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δή, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων τὸδεμίη κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει τοῖς Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει μὲν ὀμεγάλη, ἄλλως δή, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔχει πολλά, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ὅπι ταύτην τὴν χώρην « ϛρατηλάτεε, καταγωνὲς αὐτὴν τοῦ φυγάδας ἔχῃ « αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ὅδι ἑτοῖ- « μα πάρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα παρέξ τ' ἀναγκαίων « μάτων τῇ ϛρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας «

1 Res Milesiorum Parii composuerunt. At tunc ex his vrbib. 2 *Id est, Hospitij consuetudinem: Vel, Hospitalem amicitiam quæ illis cum Histiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu huius amicitiæ voluisse Naxijs operam nauare, quum potius id ea spe quam declarat, faceret.* 3 Rem Aristagoræ commendarunt vt eam quam posset optime administraret. *Vel Negocium Aristagoræ dederunt rem quam posset commodissime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & sumptus in exercitum, vt qui eos redditurus essent. quod magna spe tenerentur fore vt, quum in Naxiorum conspectum venissent, illi omnia quę ab ipsis iuberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non solum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, consequeris, præter sumptus exercitus: (hos enim à nobis——

ξὺν ἄγειν τας παρέχειν· τῦτο δὲ, νήσους πρόσκτη-
σιν βασιλεῖ, αὐτίκα τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης
ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυ-
κλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,
εὐπετέως ἔφη σεσθαι Εὐβοίην νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ
ὀλβιαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κάρτα εὐ-
πετέι χειρωθῆναι. ἀποχρέωσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύ-
τας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσ-
δε, Σὺ ἐς οἶκον ἐὼν βασιλῆος ἐξηγητὴς γίνεαι χρη-
μάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦτα μὲν εὖ φρονέοντι πάν-
τα, πλὴν τοῦ νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. αὐτίκα γὰρ τῶν ἐ-
κατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔα-
ρι. δεῖ δὲ τοιούτοισι καὶ βασιλῆα σωέπαινον γί-
νεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-
σε, εὐδοκιμήσεών, ἀπῆκε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρ-
ταφέρνης, ὡς πεμφθεὶς ἐς Σοῦσα, καὶ ὑπαρθεί-
ης τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεχθέντα, σωέπαινος
καὶ αὐτὸς Δαρείῳ ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν
διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περ-
σέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ
τούτεων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν
Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν·
τὸν Γαυξανίης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, ἐὼν
δὴ ἀληθέϊ γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτεων ἁρμό-
σατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραν-
νος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατη-
γὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν τῶνδε τὸν Ἀ-
ρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ
τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν Ἰάδα
στρατιὴν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ'
Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε
τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνθεῦτεν βορέην ἀνέμῳ ἐς
τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ
τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) τοιῆνδε σωϊωνείζετο γενέσθαι· πρόσκοπος τοιόνδε
τὰς ἅτε τῶν νεῶν φυλακὰς, ἅτε νεὸς Μιλησίης ἐτυ-
γχανε τοῦδε τοῖσι φυλάκοισι· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος,
ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἕξευρόντας ἄρξαντα
ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, τέτον δῆσαι
διὰ θαλαμίης διελόντας τὴν νεὸς κατὰ τοῦτο· ἔξω μὲν κε-
φαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεδεντος δὲ τοῦ Σκύ-
λακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸ ξεῖνόν οἱ
τὸ Μιλήσιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δὲ ἐλ-
θὼν τῶνδε μετέτερος τὸ Πέρσιον. τυγχάνων δὲ τοῦδε τῶν
ἐδέετο, αὖτις ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν
ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ.

prębere, qui aduentus vestri autores fumus: & te insulas regi acquirere, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, ceteraſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiſcens, haud difficile inuades Eubœam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem sane ad capiendum, centum omnino nauibus ad has omnes occupandas suffecturis. Huic respondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ sunt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probe ista suades omnia, præterquam de numero nauium. nam pro centum nauibus, ducentæ tibi ineunte statim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoq; regis accedere. His auditis XXXII Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tum Persarum tum aliorum sociorum magna sane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmenidarum, suo ac Darii cõsanguineo:[1] qui (si vera sunt quæ post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora as- XXXIII sumpto atq; Ionum exercitu cũ Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Helleſpontum. Atq; vbi Chium peruenit, classem continuit apud Caucasũ, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rem indigne ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacẽ, vincire traiectum per thalamiam, *id est*, *foramen per quod remus extat*: ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospitẽ suum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [2] grauiter admodum ferens, Aristagoram inuasit.

——qui ducimus, suppeditari par est) verum etiam ditioni regis adiicies insulas, & ipsam Nax. vera fama est) sibi desponsatam habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens.

1 Cuius filiam postea (si

2 Id magnæ iniuriæ loco ducens, Aristagoræ succensuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eo nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum naui, ad rem Naxiis quæ
XIV impenderet exponendam. Naxii, vt qui nihil minus quam hanc aduersus se classem venturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbem comportare: & se, vt qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mensibus, assumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerunt, in contiXV nentem reuerterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de caussis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagorę indicare, quia alia ratione facere non poXVI terat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, litterasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (vt à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi iacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia cõsentanea per idem tempus contigissent, retulit[1] ad seditiosos tã de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δὲ τί τούτοισι τοῖσι πρήγμασι μέλει; σεῦ δὲ « 189
ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμὲ πειθεσθαι, ἢ πλέειν τῇ « 190
ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ φρήνας; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἐπέμπει ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα.

Οἱ γὰρ δὴ Ναξίοι οὐδὲν παντὸς προεσεδέκοντο ὅτι σφέας τῶν κόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. ἐς οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. Ἀρισταγόρης δὲ ἐπείτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου ταῖς νέες ἐς τὴν Νάξον, ἀεὶς προφεραμένους προσέφερον, καὶ ἐπολιόρκεον μιῇ μᾶς τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα. καὶ Πέρσαι, τά τε κατεδεδαπάνητο σφι, καὶ αὖτις τῷ Ἀρισταγόρῃ προσανεμίμνησκον πολλά, τὸ πλοῦτός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς φρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑποσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπλῆσαι. ἅμα δὲ δείδιε μὲν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τὸ στρατὸ φρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτη Δαρδανέι ἐδόκεέ τε τὴν βασιληίην τὴν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέων τε τούτεων ἕκαστα, ἐβούλευε ἀπόστασιν. συνεπίστατο γὰρ καὶ ἐσημμένον τὴν κεφαλὴν ἀπίχθαι ἐκ Σουσέων παρ' Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τὰ Ἀρισταγόρην συμῆναι ἀπὸ ἑωυτοῦ, ἀλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τὰς ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῶσαι τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τὰ ἔσχισε ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἀλλο μὲν τὸ δὲν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ καθεῖναι τὴν ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος δὲ γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμῇ ἐς αὖτις ἥξειν ἐπιλογίζετο. Ἱστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρης δὲ συνεπίστατο τὴν αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβούλευε δὴ μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τοῦτο τὸ ἑωυτοῦ γνώμην

1 Ad suæ factionis homines

καὶ τὰ περὶ τῦ Ἰσιήου ἀπιγμένα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμιν τὴν τωὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίεσθαι· Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων αἱρεῖσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τὰ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῦ· ἐπεί τε οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὑκως ναυκράτεες τῆς θαλάσσης ἔσονται, ἄλλως μέν νυν ὀδαμῶς ἔφη λέγων σφι ῥᾴν ἐσόμενον τῦτο. ἐπίσασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τῶν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀδρανέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταρρεθείη τὰ ἐκ τῦ ἱροῦ τῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἕξειν χρήμασι χεῖρας, καὶ σὺν πολεμίοις οὐ συλήσειν αὐτά. Τὰ δὲ χρήματα ἦν τὰ μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρότερῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ σὺν ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίσασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐόν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι σὺν δόλῳ τῶν νεῶν τῶν πλεόντων στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώϊν Ἐρξάνδρου, τὸν Δαρεῖος Μιτυλήνῃσι ἔδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπέστη κέε, πᾶν ὅτι Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ τοῦτο μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι σφεας παρέχοιεν· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τωὐτὸ τῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἐλάβετυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτοις δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν διαδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώϊον μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπείτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ (ὡς) τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι πλεῦνες αὐτῶν ἀπίεσαν, τυράννων μέν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς σφι τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἀνέκαστε τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὖτις ἐς Λακεδαίμονα πεντηρεῖ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης σφίσι μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληίην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes aſſenſiſſent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere nō poſſet, ſecundo loco ſuadere vt claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet euenturum. ſcire enim ſe Mileſiorum vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus reposuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habituros ad vtendum, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodum à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hęc quidem ſententia obtinuit, ſed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorum Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuerſus illic agebat, vt conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylene donauerat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymęũ, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium cōminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, vt ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios eiiciens, ex aliis autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduerſus Naxum vna ierant, vt ciuitatibus gratificaretur, alium in alia vrbe diuendens, ex qua quiſque illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi vt acceperunt, ſine mora productum lapidibus interemerũt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolum vertêre, paſſim per ciuitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco iuſſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquã comparare ſocietatem. Spartæ regnum iam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed eius obitu filius Cleomenes regnabat:

1 *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.* 2 Alium alii vrbi tradens,

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, [1] ephori his eum verbis incuſauerunt: Si tu tibi non proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendum, Eurysthei genus labefieri. Tu igitur quando-quidem vxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimã rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte conſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat vxore innoxia, alteram ducere: eoque ſe non eſſe parituru. Cui ephori atque optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniã te cernimus amore coniugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius conſulant. Coniugem quam habes vt repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ ſit fecunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiatice faciens. Non longo interiecto tempore, vxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, [2] quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato vſa: quę quum reuera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris vxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo ſubiiciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli feminæ parturienti [3] cuſtodes appoſuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, fecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) ſed inops mentis, Dorieus autẽ inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

οὐχ ἁνδρὸς ἀγαθοῦ ἐόντος, ἀλλὰ χρῆος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῶ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης κατὰ θυμόν, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι ἐλθόντες εἶπόν, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἰ μὲν σύ γε σεωυτῶ μὴ προσορᾶς, ἀλλ' ἡμῖν τῦτ' οὐκ ἔστι οὐ περιοπτέον, θρῆος δ' Εὐρυσθέος θρέαθαι ἐξίτηλον. σὺ νῦν τοίνυν μὴν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ μίκτει ἐς τέος ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τούτεων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, κελεύοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῶ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδέ οἱ πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι φαίνομεν σε ὀρέοντα τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποιέε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον φέρῃ σοὶ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσις. σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτα κελευόντων, σωφρονέως ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἑστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῆ Σπαρτικῶς. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· καὶ ἡ πρεσβυτέρη γυνὴ τὸ πρότερον χρόνον ἀτόκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συμφορῇ τοιαύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθέϊ λόγῳ, οἱ τῆς ἑωυτῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάρμακα αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βουλομένην ἐκβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τὸ χρόνου σιωπάμενοι, ἐπ' ἀπιστίῃ οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἔχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἔχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἔσχε θυγατέρα Περιηνητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε δεύτερον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἐλλοῦ τε ἦν φρενήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἐλλοῦ τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος. θαρσέων τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἀνδραγαθίην αὐτοῦ φήσων τὴν βασιληίην. ὥστε δὴ ὑπὸ φρενέων, ὅπως ὁ πατὴρ Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. *Ita Camerar.* 3 *Dicitur tamen ἐφύλαξαν, perinde ac ſi ipſimet fuerint cuſtodes.*

δαμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐς ἥσαντο βασιλῆα
191 ⓦ πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε
ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασι-
λεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγων ἐς ἀποι-
κίην· ὅτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος,
ἐς ἣν τινα γῆν κτίσων ἴοι, ὅτε ποιήσας σὺν τῷ νο-
μιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην
τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ ⓐ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικό-
μενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λι-
βύων σὺν ποταμόν. ἐξελασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ 10
ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ ⓐ Ἀντι-
χάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ⓐ ἐκ τῶν Λα-
ΐου χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς
τὴν Ἔρυκος χῶρον πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸν
Ἡρακλέος κτησάμενον. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς
Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱ-
ρέσει ἐστὶ ἰοῦσι ἔλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη ⓐ χρᾷ αἱρή-
σειν. πρὸς ταῦτα ὦν ὁ Δωριεὺς ⓦ στόλον ⓦ καὶ ἐς
Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο δὲ πρὸς τὴν Ἰταλίην. Τὸν 20
χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε
αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν ⓦ ἐόντα βασιλῆα ὑπὸ Κροτω-
νιητέων μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας πρὸς
δεήσεας γενομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι βοηθῆ-
σαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὑπὸ
Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. Τοῦτα
μὲν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ
τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ
ξεῖνον πρόσεπιλαβέσθαι τῶν πρὸς Συβαρίτας πο-
λέμων, εἰ μὴ Καλλίην τὸν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον 30
μοῦνον· καὶ τοῦτον ξείνου τοιοῦδε· πρὸ Τήλυος τοῦ Συ-
βαριτέων τυράννου ἀποδρήσαντα ἀπικέσθαι, πρὸ σφέ-
ας, ἐπεί τε ⓐ τὰ ἱερὰ οἱ πρόσφορα χρηστὰ ἐθύετο
ὑπὸ Κροτωνα. ταῦτα δὲ οὐκ ὅτι λέγουσι. Μαρ-
τύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συ-
βαρῖται μὲν τέμενός τε ἔχοντα πρὸ ⓦ ξηρὸν
Κράθιν, ⓦ ἱδρυσάμενοι σωθέντα τὴν πόλιν Δωρι-
έα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ. τοῦτο δὲ,
αὐτὸν Δωριέος ⓦ θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποι-
εῦνται, ὅτι πρὸ τῶν μεμαντευμένα ποιέων διεφθά- 40
ρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέφρηξε μηδὲν, ἐς ὃ ἔσηλθε
ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἐλὼν κατέσχε,
ὥσθ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. ⓐ δὲ αὖ Κρο-
τωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἔξαι-
ρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τῶν καὶ ἐς
ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο ⓐ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ
δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ
συνεπολέμησε τὸν Συβαριτικὸν πόλεμον Δωριεὺς,

dæmonii Cleomenem ex lege, quod
maximus natu esset, creassent, indigne
id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur
petita à Spartiatis plebe, coloniam du-
xit, neque Delphico vsus oraculo, in
quam terram ad vrbem condendam
tenderet, neq; quippiam consuetorum
exequutus: adeo rem indigne ferebat:
In Libyam autem nauigans ducibus
Thebanis ad Cinypen delatus, locum
incoluit totius Libyæ pulcherrimum,
iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus
anno à Macis & Libybus & Carthagi-
nensibus, in Peloponnesum abiit. V- XLIII
bi Antichares vir Eleonius ei consilium
dedit ex Laii oraculis, vt Heracleam in
Sicilia conderet, affirmans Erycis re-
gionem esse Heraclidarum, ab ipso He-
racle, *id est*, *Hercule*, conditore. Hoc ille
audito Delphos se contulit ad oracu-
lum consulendum nunquid regione
ad quam mittebatur potiturus esset.
Pythia eum potiturum respondit. Sum-
ptaque Dorieus classe quam & in Li-
byam duxerat, Italiam præteruehebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ XLIV
cum Tely rege suo bellum Crotoniatis
erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ
Dorieum vt sibi opem ferret orauere.
Hic precibus inductus, vna cum illis ad-
uersus Sybarin contendit, eamque ce-
pit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum
illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ
negãt quempiam se peregrinum in bel-
lo aduersus Sybaritas asciuisse, præter v-
num Calliam Eleum Iamideorum vati-
cinum: & hunc à Tely Sybaritarum ty-
ranno ad ipsos transfugisse, hoc modo,
quod sacrificans de eundo aduersus
Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, XLV
quarum rerum vtrique testimonia hæc
adferunt: Sybaritæ quidem, partim fa-
num ac templum prope Crastin, quod
Dorieũ capta vrbe aiunt extruxisse Mi-
neruæ cognomine Crastiæ: partim ipsi-
us Doriei necem, quam volunt esse ma-
ximum testimonium, quoniam contra
vaticinia agẽs interemptus fuit. Si enim
nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset,
nec transgressus esset, Erycinam regionẽ
obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ
ipse cum exercitu absumptus esset. At
Crotoniatæ multa monstrant peculia-
riter donata Calliæ Eleo in agro Croto-
nienſi, quæ etiam ad meam vsque me-
moriam prognati Calliæ colebant: Do-
rieo autem & eius posteris nihil omni-
no fuisse donatum. cui tamen, si in bello
Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hęc pro se vtrique eorum testimonia referunt : quorum vtris accedere quisque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorico & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socij, Thessalus , & Parætbates & Celees & EVryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt , superati à Phœnicibus atque Ægestanis, in prœlio occubuerunt, vno tantum ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupauit Minoam Selinusiorum coloniam , Selinusiosque liberauit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulisset, ipse tyrannidem Selinuntis inuasit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinusii impetu in eum facto, quum ad Iouis forensis aram confugisset, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ,[1] Crotone profugerat , abnegatoque matrimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est, victor certaminis ad Olympia*, &[2] omnium illinc Græcorum speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportauit. nam sepulturæ eius heroico monumento extructo, Ægestani hostias offerunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum , & in Sparta permansisset , regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit : ac sine liberis decessit , vna duntaxat relicta filia, cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus conuenit , habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat incisus , cunctumque mare , atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit,[3] Studium meũ Cleomenes qui huc aduenerim , ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse , cum nobis ipsis dedecus dolorque maximus est, tum vero vobis, & eo maior quo magis ceteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθῆναι αἱ Ⓐ πολλαπλάσια ἢ Καλλίη. Τῶν δὲ μὴν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ παρεστὶ ὁκοτέροισί κου πείθηται αὐτέων ; τούτοισι παρεχωρέειν. Σινέπλεον δὲ Δωριεὺς καὶ ἄλλοι συγκτίσαι Σπαρτιητέων , Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελεὴς καὶ Εὐρυλέων. οἱ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσπεσόντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων· μοῦνος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιῆν τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ ἐκ τῆς στρατιῆς τοὺς περιλοίπους , ἔσχε Μινῴην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ σινελθὼν τοῖσι Σελινουσίοισι τῆς μουναρχίου Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ , ὡς τύραννον κατεῖλε, αὖτις τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουντίων, καὶ ἐμουναρχίησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. Ⓐ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπῆμας αὐτὸν ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγορσίου βωμόν. Σινέπλεε δὲ Δωριεὺς καὶ σινεαπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τὴν Συβαρίτεω θυγατέρα , ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φθονηθεὶς δὲ τὸν γάμον οἴχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος σινέπλεε οἰκηίῃ τε τειήρει καὶ οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ , ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· χρᾶτο δὲ τῷ ἑωυτοῦ κάλλεϊ ἐνείκατο δὲ καὶ Αἰγεσταίων τῷ ὁδὲὶ ἄλλος. ὅτι γὰρ τοῦ ἄφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι , θεσπέσιοι αὐτὸν ἐλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τῷ τοιούτῳ ἐτελεύτησε. Εἰ δὲ μὴ ἐνέκειτο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος , καὶ κατεμείνε ἂν Σπάρτῃ , ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαίμονος· οὐ γὰρ δὴ πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης , ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τὴν οὔνομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δὴ ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν· τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο , καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης , ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θαύμαζε μὲν τὸ ἐμὲ μὴ θωυμάσαι τῆς σπουδῆς τὰ ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ὄντα τοιαῦτα. Ἴωνας παῖδας δούλους εἶναι αὐτὸ ἐλευθέρους, ὄνειδος μὲν ἄλλῃ μέλιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν , εἰ δὲ τὴν λοιπὴν ὑμῖν, ὅσῳ προέχετε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

1 Crotone exulauit. frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes, de eo enim nunc agitur, vt Iones ex liberis serui fiant. quod cum nobis ipsi d. dol, maxim. est, tum inter ceteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præestis. *vel, præsides estis.*

» πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλωίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς
» δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμήμονας. δύπετέως δὲ ὑμῖν
» ταῦτα χωρέειν οἷά τε ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβα-
» ροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε ἐς τοῦτο πολέμων, ἐς τὰ
» μέγιστα αἰήκετε ἀρετῆς πέρι. ἥτε μάχη αὐτέ-
» ων, ἐστὶ τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυ-
» ρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρ-
» βασίας ὑπὲρ τῇσι κεφαλῇσι. οὕτω δύπετέες χειρω-
» θῆναί εἰσι. δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τοῦ ἤπειρον ἐ-
» κείνων νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι σιτεομένοισι ἄλλοι- 10
» σι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλ-
» κός, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε ἀνάρεφό-
» πόδα. ταῦτα ἢν μοῦ βουλόμενοι, αὐτοὶ αἱρέεσθε. κατ-
» οἰκίωνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴω-
» νων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοί, οἰκέοντές τε χώρην ἀγα-
» θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δείκνυσι δὲ ἔλε-
» γε ταῦτα ἐς τοῦ τῆς γῆς περίοδον, τοῦ ἐφέρετο ἐν
» τῷ πίνακι ἐστετμημένῳ. Λυδῶν δὲ ἔφη λέγων
» ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες ἀπὸ θεοῦ τοῦ
» ἠοῦς, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐ- 20
» γὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχον-
» ται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τού-
» τοισι δὲ προσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θά-
» λασσαν τήνδε, ἐν ᾗ νῆσος κέεται Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ
» πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ ἐπέτειον φόρον
» ἐπιτελοῦσι. Κιλίκων δὲ τήνδε ἔχοντ' Ἀρμῆνι-
» οι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμῆνί-
» ων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ
» τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τὸν-
γρ. Χοάσπεω » δε Χοάσπια κείμενα ἐστὶ τὰ Σοῦσα τάδε, ἔνθα 30
» βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρη-
» μάτων ἐστὶ θησαυροὶ ἐνταῦθά οἱ εἰσι. ἑλόντες γὰρ τού-
γρ. Σωμβίβρ ἀστις » των τὴν πόλιν, ἁρπεσθέντες ἤδη τῷ Διὶ πλού-
» του πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ σοὶ μὲν χώρης ἄρα οὐ
» πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔρων σμικρῶν,
» χρεών ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρός τε
» Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ
» Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐγκέκτηται οὐδὲν,
» οὔτε ἀργύρου, τῶν περὶ καὶ ἕνα ἀνάγει τις θυ-
γρ. παρίζον » μὸν μαχόμενον ἀποθνήσκειν. παρεὸν δὲ τῆς Ἀ- 40
» σίης πάσης ἄρχειν ὑπερτέως, ἄλλο τι αἱρήσεσθε;
Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ
» ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί
» τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν
» ἐς τοσοῦτον ἤλασαν· ἐπείτε δὲ ἡκούσης ἡμέρης ἐγέ-
» νετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Ionas à seruitute, consanguineos vestros quod facile est ad præstandum: nam neque barbari sunt viri strenui, & vos in summum rei bellicæ per virtutem euasistis, [1] & genus pugnandi eorum huiusce modi est: breues arcus ac breuia spicula, longaque in capitibus cristas (vnde faciles captu sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum est iis qui eam incolunt continentem, quantum non est ceteris vniuersis, tum auri, (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ vestis, tum iumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, vt ego differam. His Ionibus confines sunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feracissimam. Hæc autem dicebat, ostendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat descripto. Lydis vero (dicebat Aristagoras) confines sunt hi Phryges, auroram versus, pecorum copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longe beatissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His cõfines sunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cyprus insula est sita: qui tributum annuũ regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines sunt hi Armenii, & ipsi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Cissia hæc confinis est: in qua iuxta fluuium hunc Choaspem sita sunt hæc Susa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum thesauri sunt. [2] Hanc vos vrbem si animose ceperitis, iam cum Ioue de diuitiis licet certetis. Neque vero operæpretium est vos suscipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersus Messenios [3] vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occasio totius Asiæ facile potiundę, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesie, inquit, hospes, in triduum tibi differo respondere. Tũc quidem hactenus processum est. vbi vero dies responsioni præstituta adfuit, & ad locum de quo conuenerãt, ventum est,

1 Eorumque pugna talis est, Arcus & breue spiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeũt. adeo eos superare facile est. *Alij κυρβασίας aliter exponunt.* 2 Hanc vos vrb. si ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis. 3 Viribus vobis pares,

inter-

interrogauit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras,alioqui solers,& valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem vt se habebat ille aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam orditi instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis,quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes,domum abiit. Aristagoras, sumpto [1] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit,[2] eamque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaque octo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eũ dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [3] vndecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciendo eo peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater,inquit,hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit,non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita se habet. Vbiq; sunt regii stathmi,*id est*,*mansiones*,ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiã & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*,parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminẽt portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium trãsmittere. est & [4] præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam,& eam permetienti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum [5] montibus posita duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

Εἵρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀ εισταγόρεω ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τὴ Ἰώνων ὁδὸς εἴη τὴν μέγα βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀ εισταγόρης, τἄλλα ἐὼν σοφός, καὶ μεγάλων ἐκεῖνον δῦ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀ σίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸ λοιπὸν λόγου, τὴν ὁδὸν ἔλεγε ὡς μηνὸς εἴη τὸ πρὸς ἑσπέρην. Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλαξο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυσμέων ἡλίου. οὐδένα γὰρ λόγον βουλεύεαι λέγειν Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλοντα σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀνάγειν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὼν, ᾔιε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀ εισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ᾔιε ἐς τὸ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ ἔσω, ἄτε ἱκετεύων, ἐπακούσας, ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. ἦσαν δὲ ἐπακούσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. ἦσαν δὲ καὶ τῷ Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ ἦν αὐτῷ μουνοῦν τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἑτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τὸ παιδίον εἵνεκα. ἐνταῦτα δὴ ὁ Ἀ εισταγόρης ἄρξασθαι ἐπὶ δέκα τάλαντα ὑπερβάλλων ἐποιήσατο, ἕως ἐπετελέσθη τὴν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προσέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀ εισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπερεδέδεκτο, ἡ δὲ παιδίον νυὸ ἄξαν, Πάτερ, Ἀφανέα σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστῇς ἴης. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίῳ τῇ παραινέσῃ, ᾔιε ἐς ἕτερον οἴκημα· ἡ δὲ ὁ Ἀ εισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ πρόσθεν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ ἔτι ὑπέμεινε ὑπιπλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς πρὸς βασιλῆα. Ἔστι γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· ἀφ' οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἀφ' μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ὀγδωήκοντα ἡμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. ἀφ' Ἁλυος δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἴκοσί τε ἑκατὸν, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑξήκοντα. ὅτι δὲ τοῖσι τούτων οὔρεσι δίξαι τε πύλας διεξελᾷς, καὶ δίξα φυλακτήρια παραμείψεαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι, καὶ ἀφ' τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ,

---

1 *Oleæ ramo lana obuoluto,quo supplicantes vtebantur. vnde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriam *dicas.* 2 Eamque ingressus,à Cleomene contendebat vt filiam amitteret,quippe qui ab eo vt aurem sibi accommodaret,suppliciter peteret. Assistebat enim,*&c.*(*vel,adstabat,legendo potius* παρισ*τήκει quam* παρεισ*τήκει*) Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neq; differre propter filiolam,tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπακοῦσαι,*ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex* ἐνδέκα *fecit* ἑνδέκα,,*quum ex regatur ab* ἀφ' ἑκ*ατὸν.* 4 *Vel,arx.aut castellum. vel,propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus.

παρασάγγαι ὀ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ὅρος ὁ Κιλικίης καὶ τ Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νηισὶ πλωτὸς, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσὶ καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἑξήκοντα, καὶ ἥμισυ· φυλακτήριον δὲ αὐλισίσι. ποταμοὶ δὲ νηισὶ πλωτοὶ τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύεσθαι ἐστί. πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος αὐλισίς ὀνομαζόμενος. οὐκ αὐλισὶς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥεῖ· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Μαρδίων. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβε κατὰ διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τ Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν χώρῃ, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρῃ μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δυὸ καὶ τεσσερήκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ὅπι ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηισὶ πλωτόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι αἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μέν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλείη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα στάδιά ἐστι, (ὡς γὰρ ἔγωγε δυώδεκα) ταῦτα ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστὶ ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμερῆς ἑκάστης διεξιοῦσι, ἀναγκαίως μοῦνται ἡμέρας ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. Οὕτω τοι Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, ἐς Σπάρτην πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἰπόντι τρὶς μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς ἐλέχθη. εἰ δέ τις ὁ ἀτρεκέως ταῦτα ἐπιζητέει, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὰ γὰρ ἐς Ἔφεσον ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ παραλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης Ἑλλωτίδος μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον οὔνομα καλέεται) τετρακόσιόν καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. ἐστὶ γὰρ ἐς Ἔφεσον ἐς Σάρδις εἰσὶ τετρακόσιοι καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μηκύνεται ἡ τριμήνιος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τ Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἠλευθερωμένας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας. ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Γοργίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ ἀναρχεσάτῳ, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρόσθε.

παρασαγγæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disterminat flumen quod nauibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diuersoriorũ quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & præsidium est. Eam fluuij qui nauibus transeuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris: secundus dehinc ac tertius eiusdem nominis, etsi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumerauí primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terrã Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor: vnde in regionem Cissiam transeunti sunt vndecim stathmi, parasangæ vero quadraginta-duo & dimidiatus, ad fluuium Choaspem, qui & ipse nauibus transmittitur. supra quẽ vrbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum vndecim, Tot diuersoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si iter re- LIII
gium recte metiamur parasangis, & parasanga valet triginta stadia, (vt valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorũ & quingenta: quum sint parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum LIV
ab Aristagora Milesio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente trium mensium iter esse, recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat, hoc quoq; ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico esse [3] tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingenta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. ¶ [4] DIGRESSVS è Sparta Aristagoras LV
Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in somnis visionem cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilominus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

1 Matienis, & paulo post Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim. 4 Exactus autem Sparta

Visio

VI Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atq; speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

1 *Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

2 Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortem oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verum, vt ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terrã quæ nunc vocatur Bœotia venere, atq; eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. vnde Cadmeis primum per Argiuos exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Athenien sibus autem recepti sub conditionibus sunt vt ciues inter eos essent, multis 3 nec memoratu dignis quas agerent III rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cũ alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero litteras, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices vtuntur: progressu vero temporis, vna cum sono mutauerunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisq; circa locis eorum accolæ Iones essent, 4 qui litteras à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in vsu habuerunt: & in vtendo confessi sunt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaq; consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* 5 *sirporum*, pellibus caprinis ouilliſq; vtebantur: adhuc quoque ad meam vsque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scribunt. Quin ipse vidi apud X Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν νυ ὄψις τὸ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἐων ἦν δὲ ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὰ ⓐ ὑπερφέροντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικέων δίκην οὐκ ἀποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἐων ὑπερθυμέετο ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἐσθ ⓐ φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρχήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθόμενος εὑρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπιχομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, ⓐ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐς Ἀθηναίους. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας ὑπὸ ῥηϊδίοισι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν ἐς πολίτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξίων μνήμης ὑπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι ⓐ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἐσθ ⓐ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ ⓦ ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. πρὸς οἷσι δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τῶν περ ⓦ χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἔφαλόσαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰέῃσι. ἐπὶ γὰρ καὶ ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ὑπὸ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μέν νυν ἓν τῶν τριπόδων ὑπογράμμα ἔχει,

---

1 Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primum autem dies illuxit, hæc ad somniorum coniectores aperte retulit. *Vel, Hæc somn. coniectoribus palam communicauit.* sed postea repudiata visione, *vel, quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebrauit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus litteras didicissent, forma paucarũ quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam sparserunt, (vt æquitas etiam postulabat) quum Phœnices ita Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

Ταῦτα ἡλικίῃ αὖ ἐὼν κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχίων μ' ἔχεβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν εὐκλεὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δὲ αὖ ἐὼν ὁ Ἱππωκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τὠυτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱππωκόωντος, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίποδα τὸν Λάϊον. Τέταρτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἑῇ ἐνὶ πατρίδι Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν εὐκλεὲς ἄγαλμα.

195 Ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξαναστάντες Καδμεῖοι ὑπὸ Ἀργείων, καὶ προσπονταῖς τοῖς Ἐγχελέας. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καί σφι ἱρὰ ἔστι ἐν Ἀθήνῃ ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἀλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τοῦτ' ἔστι Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν καὶ κατ' ἀρχὰς ἤδη λέξων λόγον, ὡς τυραννεύοντες ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι καθιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα Ἀλκμαιωνίδαι πρῶτον μὲν τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸς Ἀμφικτυόνων νηὸν μισθοῦνται ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεὼν ἐόντα, τότε δὲ οὐκω, τὸν ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ χρημάτων οὐκ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἀνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ προδείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Παρίου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίῳ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacrauit speciosum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicauit, & non alius idem Hippocoontis *filij* nomen habens circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipsum tripodem sua in vrbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, eiecti sunt Cadmei ab Argiuis, & se ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem postea [1] in suspicionem Bœotiorum quum veniissent, Athenas commigrarunt: vbi sunt ab eis templa extructa seorsum à ceteris, cũ alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, [2] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vna cũ ceteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimuero quum bene nummati essent, ac viri spectati iam inde à suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, [3] ac cetera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt.

1 Legit ὑποπτευθέντες pro ὑπολειφθέντες. 2 Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cetera, quum ex lapide Por.

Vt igi-

III Vt igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, ſiue priuato ſiue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia euocauerunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios vbi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitauere: planitiē Phalereorum detergunt, eumq; locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedęmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: ceteros qui ſuperfuere, ad naues repulit. [1] Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, iuxta Herculis
IV templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis. qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad vrbem pergens, vna cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos.
V [2] Neque tamen omnino Piſiſtratidas eiecere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaq; quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι· ὅκως ἐλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ σόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς σφι ἀεὶ τὠυτὸ ἐφοίτα ἐξηυρημένον, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὁμοῦ καὶ ξεινίους σφι ἐόντας μάλιστα. Τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατὸν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεπόριντο γὰρ σφι συμμαχίην πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν στρατὸν Κινέην, ἄνδρα Κονιᾶον. τοῦτον ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τὸν χῶρον, ἐπῆκαν τὸν στρατὸν τῷ ἵππῳ. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἀνδρῶν τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοῦτον δὲ προεκπομφθέντες αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου ἐστὶ τάφος τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δέ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην πρῶτα μὲν Θεσσαλέων ἵππος προσέπιπτε προσεμίσγε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τετρακόσιοι ἄνδρες. οἱ δὲ προεκπομφθέντες, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἴθεος ἐπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πρότερον ἐνόησαν τοῦτο Πεισιστρατίδαι οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅτε μὲν ἐπέδρην ἐποιεῦντο, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σιτίοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αὐτοὺς ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νικῶν δ' συνετύγχανε τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγίνετο, τοῖσι δ', ἡ αὐτὴ αὕτη συμμαχίη. 196

---

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas vlla ratione eiecisſent, *vel profligaſſent* Lacedæmonij, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoq; vbi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reuerſi fuiſſent. Sed res contigit quæ vt illis perniciosa, ita his adiumento fuit.

ἐὼν ἐκ Βραυρῶνος γὰρ ἔξω τῆς χώρης ⓐ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο ὦν ὡς ἐγίνετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνετετάρακτο. παρέσησαν δὲ ὅτι μαθοῦσι τοῖσι τέκνοισι, ἐπὶ οἷσι ἐβούλοντο ⓐ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον ὃ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπὶ ἔτεα ἑξήκοντα τε καὶ ἑπτά, ἐόντες δὲ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ ⓐ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῶνδε οἰώνισμα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι ⓦ Πεισίστρατον, ἐπὶ τῷ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. ὅτε μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀπὸ ἰῶσαι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα ⓦ Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρόσθε φράσω.

Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτοῖσι δύο ἀνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ ⓐ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι ⓐ ἀνδρες ἐπασίασαν τῷ δυνάμιος· ἐπονόμωνος δὲ ὁ Κλεισθένης ⓦ δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐσβαλών, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἄτε ἀσυγγείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθεντο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτ ⓦ ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα ⓦ Σικυώνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοῖσι ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ ἱρὸν μὲν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ· τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου,

1 nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Moxq; in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati 2 ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius aduentitii, tamen Athenienſium reges euasere. Eaq; de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumq; aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratũ auxilia venerit, hæc prius edisseram.

¶ Athenæ, quum magnæ fuissent antea, LXVI tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere maiores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides qui (vt fama fert) 3 Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quam vetusta non queo affirmare: eius tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quũ vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorũ, 4 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Aiacis: quem etsi hospitem, tamen adiecit, vtpote finitimum ac socium. Qua in re videtur mihi Clisthe- LXVII nes hic auum suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tantopere celebrantur. Neq; hæc modo summouit, sed etiam optauit monumentũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum eiiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyoniũ regẽ esse, ipsum vero, lapidatorẽ. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo, &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c. 3 *Pythia persuaserat vt id faceret quod paulo ante narratum est.* 4 Geleontis

reuersus

reuersus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle ſe [1] afferre Sicyonem Melanippum Aſtaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in vrbem intulit: atque ei fanum in ipſa curia deſignatum exædificauit munitiſſimo in loco, in quem intulit Melanippum. [2] Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quod & Meciſtem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet. Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus proſequebantur, tum vero [3] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtum venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, ceteras vero ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [4] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt à ſuo imperio*, nomen indidit. itaq; hi tribules Archelai vocabantur: ceterorum autem alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt aſinales*: alii, Chœreatæ, *id eſt, porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperante, & eo defuncto, adſexaginta annos vſi ſunt, quæ poſtea [5] inter ſe reputantes, in alia tranſtulerunt, Hylleas, Pamphylos, Dymanates: quartæ tribui quam adiecerunt, impoſito cognomine Ægiales, ab Ægialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: [6] & ipſe (vt mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenem ſibi cognominem imitatus eſt. Quum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt, tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque compoſito, erat

ἀπελθὼν ὀπίσω, " ἐβάλλετο μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδραστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ ἁ Ἐξουρηΐς ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη ἥξειν ἐπαγόμενος Μελάνιππον Ἀστακοῦ ἁ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγόμενος ὦν ὁ Κλισθένης Μελάνιππον, τέμενός ἁ ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ Μελάνιππον ὁ Κλισθένης (ἦν γὰρ τῶν δεῖ ἀπηχθῆσθαι) ὡς ἐχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὅς τέ οἱ τὸν ἀδελφεὸν ἁ Μηκιστέα ἀπέκτονε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δὲ ἁ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. ἁ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ κάρτα ὑμᾶν Ἄδρηστον· ἦν γὰρ χώρη ἐὼν αὐτῇ Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτᾷ διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα ἁ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ νομίζοντες, δὲ Ἄδρηστον. Κλισθένης δὲ χορούς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὰ δὲ ἄλλα θυσίας τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον ἁ ἐπεποίητο· Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι ἔτι τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα ὀνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖσον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ἐπὶ γὰρ ὗς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τοῦ ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. ὅτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δέ, Ὑᾶται ἄλλοι δέ, Ὀνεᾶται ἕτεροι δέ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι ὀνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλισθένεος ἀρχοντος. καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπεμψαν μούσαι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμᾶνας· τετάρτοις δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ οὔνομα ὅτι τούτου ἔχων, δοκέων ἐμοὶ, καὶ ἔστι ὑὸς Ἰωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὰς ὁμώνυμον Κλισθένεα ἐμιμήσατο. ὃς γὰρ δὴ Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, τότε πρώτων προσέθετο τῇ ἑωυτοῦ μοίρῃ, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείονας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους αὐτὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ δήμους κατένειμε ἐς τὰς φυλάς. ὥστε δῆμον προσθέμενος

1 Reducere, *Sic in ſeq.* 2 Reduxit autem Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) vt Adraſto inimiciſſimum, quod & Meciſt. 3 Eius infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus ὗὸς & ὄνου, *id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſent, vltimas ſyllabas addebat. 5 Quum apud ſe expendiſſent, 6 *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autem Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, &c.

πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντισασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑωυτῶν ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεκνᾶται τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα (Ⓜ) Λακεδαιμόνιον, ξεῖνόν ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. (Ⓜ) δὴ Κλεομένεα εἶχε ἀντίη φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπίλεγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. (ⓐ) μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδας καὶ (ⓐ) συσσιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ' (ⓐ) φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε· πρὸς τούτοισι ἐπαμβὼν δὲ ἑταιρηίην τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζεται πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν (ⓐ) πρυτάνιες τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἐνέμοντο τότε τὰς Ἀθήνας ἐπωμοσίους, πλὴν ἀπὸ θανάτου. φονεύσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ἐπρηξε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον παρὼν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγγλατέει ἑπτακόσια ἱστία Ἀθηναίων, τὰ (ⓐ) ἐπέστεον ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ (ⓐ) φασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ (ⓐ) λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπόνδους ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταλήσειν, πρὸς ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας ἀνοῖξαι ἀμείψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσίθ' ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παρίεναι ἐνθαῦτα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος,

multo superior iis qui erant contrariæ factionis. [1] Superatus in partibus Isagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenem Lacedæmonium aduocaret, iã inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitem factum: qui quidem culpabatur quod ad vxorem Isagorę ventitaret. is misso primum Athenas caduceatore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q.d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicens. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur [2] Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato nanq; æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere non potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorũ fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nũcium eiecit Clisthenem atq; piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset nihilo secius Athenas venit, nõ magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Athenienſiũ, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mandare: verum reluctante senatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Isagorasque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [3] rato effecto quod Cleomeni dictum est. nam ei ad occupandam arcem ascendenti, & ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens è sella sacerdos, antequam ille valuas referaret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus hùc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non sum, sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens,

1 Superatus autem vicissim Isagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebant, at ipse *Isagoras* nequaquam, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.
3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel, Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, statim post, κληδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Ceteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem eius, cuius manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. LXXIII Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardium prætor, quinam homines essent Athenienses, & vbi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nunciis audiuit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatem: sin minus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersi sunt domum, LXXIV vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenientibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenientem vlciscī, tum Isagoram constituere tyrannum, quivna cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit, & ex composito Bœotii OEnoem occupatūt & Hysias, vltimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorū & Chalcidensium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferunt. LXV Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes iniuste à se agi, [1]auerterunt se, atque abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitū ambo comitabantur. Porro tūc

ἐπεχειρησέτε, καὶ τότε πάλιν ἐξεπιστρατεύθη τῶν Λακεδαιμονίων. οὗτοι δὲ ἄλλοι Ἀθηναῖοι κατέδησαν τοὺς ὑπὲρ θανάτου ἐόντας, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχομεν ἂν μέγιστα καταλέξαι. ἕτοιμοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτων. 198

Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα καὶ τοὺς ἑπτακόσια ὀπίσια τοὺς διωχθέντας ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. ἐπιστάμενοι δὲ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες ἀνθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκέοντες, δεοίατο Περσέων συμμαχίην γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρίνατο σφι τάδε· Εἰ μὲν δίδοσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ δίδοσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ὑπὸ σφέων αὐτέων βουλευόμενοι, δίδοναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. ἕτοιμοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὠυτῷ, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ὑπισάμενος πρεσβυτέρῃσι καὶ ἔρξασι τῶν Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς ὅ συλλέγει. ὑσάσθαί τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἱππίην βουλόμενος τύραννον κατασῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην μὲν καὶ τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὑπὸ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὑπιόντες χώρης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ ἀμφιβολίην ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐπὶ τερσὶ ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ὁδὸν ἐν Ἐλευσῖνι αἰτίην ἔθεντο τοῦτο. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰς τάξις ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβησάν τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγών τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέροις τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. ὥστε βλυομένου τούτεων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τὴν Τυνδαρίδεων τὴν ἑτέρην. τοῦτο μὲν δὴ καὶ ἕτοιμοι ἀμφότεροι, ὑπικλητοὶ σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

1 Sententiam mutauerunt,

ἐν τῇ Ἐλθυσῖνι ὁρέωντες ⓐ λοιποὶ τῶν συμμάχων τούς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχονται καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, ἔστ' ὁ τόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλθυσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος μὲν τοῦ τόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι ἤρξαντο βουλόμενοι, πρῶτα μὲν πατήσαι Βοιωτοὺς καὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ μὲν τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέοισι ἐπὶ Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδόντι τοὺς Βοιωτοὺς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι ⓐ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· καρτὶ δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης ⓐ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λείποισι· ⓐ καὶ ἱπποβάτας ἐκάλεσαν ⓐ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσάν σφεας δίμνεως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, ἀντίον ἐπὶ ἑσπέρην ἐσιεῦσαν, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων ἐξεπεφλυσμένων πυρὶ ὑπὸ τῶν Μήδου. αἰτίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τρίποδα χαλκεον· ὃς, ἀριστερῆς χειρὸς ἕστηκε πρῆγμα ἐσιόντι ἐς τὰ πρόπυλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ὑπογέγραπται δὲ ⓐ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔρμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν.

Τῶν ἱππους δεκάτην Παλλάδι ταύσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν πλέονες ἐγένοντο. δηλοῖ δὲ καὶ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πολλαχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἐστὶ χρῆμα ἀσπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,

ceteri socii qui erant in Eleusine, cernentes non conuenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quarto tunc Dores in LXXVI Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerunt, hęc expeditio recte vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellēdos Pisistratidas ex Sparta ventū est: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quarto tūc Dores aduersus Athenas expeditionem sumpserunt. Dilapso igitur LXXVII indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Eurip ū iere suppetias. His conspectis Athenienſes putarunt sibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregie superant, permultisque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vna cum Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto post binis mulctatos minis soluerunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt: quæ ad meam vsque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasū spectantis. Decimam quoque [1] redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad siniſtram manum intrantium statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augescebant. LXXX Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, nō ex vno tantum, sed vndique datur intelligi: si Athenienſes etiam quamdiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant:

1 Pecuniarum à singulis in pretium redemptionis persolutarum

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant, [1] de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rem gerere properabat. [2] Athenienses ita agebant. LXXIX ¶ Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos vlcisci, iubebatque vt [3] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. [4] Reuersis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagtæi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? [5] nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? LXXX Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oracullum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt Æginetas rogemus vicem nostram vlcisci. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis orauerunt. Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Atheniensibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses [6] Bœotiis incumberent, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cum alios multos populos in cetera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem LXXXII Atheniensibus afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ aduersus Atheniẽses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consuluere oracullum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μαχέω ἔρρωτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν ταῦτα ὅτι κατήκοοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προθυμέεσθαι κατεργάζεσθαι. οὕτω μὲν νυν ταῦτα ἔσχηκαν. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Αἰγινήτας. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι ὑπερ, ἐς Πολύφημον, δὲ ξενείσαντας, ἐκέλευε τοὺς ἀγχίστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπεπυσμένοι δὲ λεχθέντων αὐτέων τοὺς ἀγχίστα δέεσθαι, Εἶπον Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὧν ἀγχίστα ἡμέων οἰκέουσι Τανάγραιοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν ἀεὶ μαχόμενοι, προθύμως σὺν ἡμῖν φέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ βουλευομένων, εἶπε δή κοτε μαθών τις, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον· Ἀσώπου λέγονται θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι ἡμωρητῆρων γενέσθαι. καὶ, οὐ γὰρ ἄλλως γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φανέεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, βοηθέειν καλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων. οἱ δὲ σφι αὐτέοισι βοηθήσειν ἔφασαν Αἰακίδας συμπέμπειν. Πειρημένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τειχέων ἀρειφθέντων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖτις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐούσης πρὸς Ἀθηναίους, ὅτε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπερεμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ὑπερπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μὲν ἔσυραν Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνεοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο δὲ ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς Ἐπιδαύριοι ἐχρέοντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

1 Remisse agere voluisse. *Vel, Operam sedulo non nauasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel. Hic igitur erat rerum Atheniensium status.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reuersi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

ται δὲ καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἄμεινον σφι οἰσέεσθαι. ἐπὶ πρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἢ ὑπὸ Πυθίη δὲ δεύτερα τούτων ἔα, ἀπὸ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δοῦναι, τὰς ἁγιωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶ) (λέγε) ὑπὸ γὰρ οὐκ ἐλαίης ἔσαν ἀποδεδειγμένον κατ' ὀκνον τὸ χρεών, ἢ Ἀθηναίοισι) οἱ ὑπὸ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξοισι ἑτέους ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερά, καὶ τῷ Ἐρεχθέι. καταινέσαντες δὲ ὑπὸ τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τὸ τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἤδη τῇ σφι ἔφερε καρπόν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δὲ τὸν χρεόν, καὶ τὸν περὶ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρέων ἤκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀμφισβητέοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. ὡς δὲ ἀπὸ τόδε, νέας τε πληξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέσησαν ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὴ ἐόντες ἀμφίφοροι, ἐδῃλέοντο αὖτις. ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαρέον) αὐτέων. καὶ σφέα ἀναμισήσαντες ἐσύλησαν ἐκ σφετέρης χώρης ἐς τὸ μεσόγαιον, τῇ Οἰὴ μὲν οὔνομα ἐστί, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς Ἑκατὸν ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσί τε σφέα καὶ χορῇσι γυναικηίοισι κερτόμοισι ἱλάσκονται, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαμίων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρθωσι καὶ χορὸὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ὀπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱερουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερουργίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πυνθανόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμέμφοντο τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρεὸν εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὑπετελέομεν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐστερήθημεν αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶ) ἀποφέρειν ἔτι, μηδὲ τοῦ ἕνεκα ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πειρᾶσθαι ἐκκλέπτειν. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέουσι τὰ ἀγάλματα. οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν λέγουσι, μὴ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσαλεῦσαι τελέως μὴ τῶν ἀρχαίων τύπους· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀναχωμίσωνται.

rent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respondit se è neutro fieri finere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarent. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se vero dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraque sua fructum eis ferente, quod conuenerat Athenienſibus persoluebant. Eo tempore atque superiori Æginetæ Epidauriis parebant tum in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter se vel actores, vel rei, illuc se conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factique hostes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eaque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti ferme procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, sed indigenas feminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non soluebant: cuius rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quamdiu apud se statuas habuissent, quod contentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienses miserunt. Æginetæ negare quicquam negocii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publice cum ciuibus quibusdam: qui Æginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent:

χ. ἐκ τῶν ἐμῶν ἀγαλμάτων ἐστὶ ταῦτα

χ. ἀῦται αἱ γυναῖκας

χ. καρτόμοισι αὖτις

1 Probris infectabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos vna cum naui veniisse, (facile enim se vnam nauim, atque adeo compluſculas, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se vero cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se conuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenienſibus illatum iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in Æginam descendentes adesset auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotumque extitisse. Hæc ab Argiuis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, vxores eorum qui aduersus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes vnum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

xxxvi

xxxvij

οὐ δυναμένους δὲ τοῦτο τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σειρία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἕλκουσι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ περιπέλτας τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τούτων ἐλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ὀκτὼ τῶν ἕνα λειφθέντα, ἀναχωρῆσαι αὖτις ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίαν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, εἰ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέσθαι ἂν δυνατέως) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν. σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὺς δὲ σφι ἐξελθεῖν, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι· οὐκ ἐχόντων δὲ τοῦτο Ἀθηναίων ἀντέχειν, οὔτε εἰ ἔασονες συγγινοσκόμενοι εἰ τῇ ναυμαχίῃ, καὶ τοῦτο ἐξόν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἱόντι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεί τε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην καθίστατο, ἀποβαίνοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ ἀναστάσας ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σειρία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τοῦτο ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γὰρ τὰ γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ ἀπὸ τούτου χρόνου ἁρμοσθῆναι οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μᾶλλον ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβαικέναι ἐς τὴν Αἰγινήτιν, παρεῖναι βοηθέοντας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου ἁμβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ περιόψεσθαι τοῖσι Ἀθηναίοισι ὑποπεσεῖν ὑποπαμένους ὑπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντήν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθαρέντων, τὸν ἕνα τούτων περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, δαιμόνιόν. περιγενέσθαι μέντοι καὶ τόνδε τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. χειμαθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· τοὺς δὲ γυναῖκας τῶν ἐν Αἰγίνῃ στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, περιελθεῖν τὸν ἄνθρωπον ὅτεῳ λαβόμενος, καὶ κεντήσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὁκοῖόν ἐστι ἐωυτῇ ἀνήρ. ἐπεὶ δὲ τὸν μὲν ὕστερον διαφ-

φαρίων. Ἀθηναίοισι δὲ ἐπὶ τῷ πάθεος δυνότερόν τι δόξαν εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. σημεῖον μὲν δὴ οὐκ ἔχον ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὸ δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Δωρίδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῇ ἁπλοϊστάτῃ μετέβαλον ὦν ἐς λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται. Ἔστι δὲ, ἀληθέι λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Δωρὶς αὕτη ἡ ἐσθὴς ἀλλὰ παλαιόν, ἀλλὰ Κάφη. ἐπεὶ ἥγε Ἑλλὰς ἡ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἰωνὶ, τὼυτὸ τῶν Δωρίδα καλέομεν. Τῶσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τῶσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς ταῦτα ἔπι τόδε ποιήσαι. νόμον τινὰ ἐσφέρουσι ἑκατέρῃσι τῇσι περόνῃσι ἡμιολίας ποιέεσθαι τῇ ὀρθοστάτεος μέζονι, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων πρόνας μάλιστα ἀναθήναι τὰς γυναῖκας. Ἀπεχθὲς δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ὀπισθοφόρων νόμον τὸν λοιπὸν αὐθὶς τῇσι πίνειν. Ἀργείων μὲν νῦν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τούτου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μείζονας τῶν ἀστῶν. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι ὧδε ἡ ἀρχὴ κατέστη ἐφάνη ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ὀπιστρατευσάντων τῷ θεῷ τὰ ἀγάλματα ἀπαμύνασθαι βουλόμενοι Αἰγινήτας ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐδόκεον τῆς Ἀτθίδος τὰ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ κατεστράφθαι καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ἐπιέζοντας ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίην τεισάσθαι ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τεισηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδεξάντας, ἄρξεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. τοῦτο δὲ ἀούσιμα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν σφέας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν Ἀθηναῖοι, τὸ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπεδέξαντο τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται· τεισήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέμειναν, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ἐπισχεῖν πονηθέντας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγένετο, ἐμποδὼν ἐλθεῖν ἐβούλετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τοῦ Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

confectum. Idq; factum mulierũ visum esse Athenienſibus ipsa clade tristius. in quas quum alia ratione animaduertere non possent, vestem illarum in Iadem mutauerunt. nam antea Doridem vestẽ gerebant Atticæ feminæ, simillimam Corinthiæ. eam itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur. [1]Quanquã reuera si ratione vtamur, non las olim vestis fuit, sed Caira. quoniam omnis prisca vestis feminarum Græcarum eadẽ erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum vtrosque mos est fibulas faciendi sescuplas mensura quàm tunc consueuerat: quas præcipuæ feminæ eorum templis deorum consecrare solent, neq; aliud quicquam Atticum illic offerre, ne vrceum quidem, sed ex ollis gentilibus in posterum ibidem potare. Eoque contentionis processere Argiuæ atq; Æginęæ mulieres cum Atticis, vt ad meam vsq; ętatem fibulas gestauerint quam antea grãdiores. Odiorum principium Æginetarum in Athenienses hoc, quemadmodum commemoratum est, extitit. Cuius rei circa statuas gestæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quũ maritima Atticæ vastarent, Athenienſesque aduersus Æginam expeditionem inirent, aduenit è Delphis oraculum, vt ab Æginetis lædendis triginta annos abstinerent, tricesimo anno, quum fanum Æaco dicassent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re succeſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore vt interea multa detrimenta acciperent & inferrent, sed ad extremum illos [2]subigerent. Hoc oraculum ad se Athenienses allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandum censuerunt vt Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum visitur: [3]sed triginta annis non esse abstinendũ, quod videlicet audisset esse fatale, multa se passuros indigna ab Æginetis, si bello abstinerent. His tamen ad vlciscendum se parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedęmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egisset Pythia

Κορινθίη τῇ Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῇ ἁπλοϊστάτῃ μετέβαλον ὦν ἐς (ιν) λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται. (Lxxviii)

(χ. ἀπιλίην)

(κ. κρίμνων.)

(Lxxix)

(xc)

1 Vt tamen verum fateamur, non Ionica est hæc vestis ab antiqua origine, sed Caira. omnis enim prisca vestis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argiuis & Æginetis hac de caussa consuetudinem istam inualuisse *aiunt*, vt fibulæ fiant mensuræ sescuplo maioris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue consecrare, *vel fibulas prodonarijs offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo vt ibi ex vrceis suæ patriæ potarent, more postea receptum fuisse. *Animaduertendum est autem, in Græco textu interpunctionẽ quæ est post ποιῆσαι, inde translatam ponendam esse post ἔτεα, vt sit, ἔτι καὶ νῦν ποιῆσαι νόμων τοῦδε.* 2 *Vel potius*, Ipsi subigerentur. 3 Sed annos triginta non abstinuerunt, *vel, supersederunt*, quum audissent sibi esse abstinendum, passis hostilia ab Æginetis. His tamen ad vlc.

in ipsos

in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam feciſſe animaduertebant: quod & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denunciantibus multa ipsis & [1] indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Etenim Cleomenes potitus est ex arce Athenienſium oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, [2] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienſes augescentes, nec ad ipsis obtemperandum vllo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrannis fuisset infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipsis par existere: hæc omnia considerantes, accersierunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellesponti, quo Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, [3] Agnoscimus viri socii, nos haud recte egisse, qui ementitis oraculis inducti, viros qui erant nostri in primis hospites, [4] quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbem tradidimus: qui posteaquam per nos [5] liberatus, despexit nos, pariter ac regem nostrum per dedecus detrimentumque eiecit: inflatusque superbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos suos finitimos atque Chalcidenses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniã in illis agendis peccauimus, nunc demus operã vt illuc vna vobiscũ euntes, suppliciũ de illis sumamus. Hac enim de causſa Hippiam & vos è sua quoſq; vrbe accersiuimus, vt publico consensu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quæ abstulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii socii non probarent, quumq;

ὅτι σφέας τε καὶ τὸν Γεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἑωυτῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάεις οὐδεμίη ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐνῆγον σφέας ⓐ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κεμίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναί- 202
ων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκτισντο πρότερον μὲν ⓐ Γεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον ⓐ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἐρίμους ἐόντας πειθαρχέειν σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ ἦθος ὁ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν ἂν ἦθος εἴη, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδαὲς, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες ταῦτεον ἔκπεμπον τὸν Ἵππιον ⓐ Γεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφοβήσιοι ⓐ Γεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἵππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τοὺς ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγκινώσκομέν ἀδίκοισι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ χρηστηρίοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους εὐπρηξίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχρείῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ ⓐ βασιλέα ἡμέων τὸν ἐϋβοίης ἐξέβαλε, δόξαν, ὃ φύσας αὐξάνει· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν ⓐ τοῖσι περ αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δὲ καὶ δῆλος ἐκμαθήσει ἁμαρτών. ἐπεὶ ὦν ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νέῳ πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι βιησάμενοι. αὐτὸ δὴ τόδε εἵνεκα τὸν δέ τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ κοινῷ σὺν λαῷ ἐλάσαντες αὖθις ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων ὁ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νέων δῆλοι

1 Hostilia, *vel, atrocia*, ab Athen. fut. quorum *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attulisset. iis enim potitus est ex Athenienſium arce oraculis quæ, *&c. vt τὰ πρότερον referat χρηστήρια.*

2 In templo reliquerant: relicta autem Pisistratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorũ manus peruenissent, Athenienſium potentiam crescere & ad parendum ipsorum imperio nullo modo animatos esse videntes, quum apud se considerassent, gentem Atticam tantisper dum libertate potiretur, *vel sui iuris esset*, viribus parem suæ esse futuram, at si tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animaduertissent, accersiuerunt Hippiam.

3 Conscii nobis sumus nos haud recte. 4 Quique se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbe inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerunt potissimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid. discet vero fortasse & alius quem peccare contigerit. *i. non cauta se erga illos gerere. Quod tamen potest aliter etiam exponi, sicut & illud δόξαν φύσας.*

Η. Σακλίος ἠσυχίῳ ἦεν· Κορίνθιος δ' Σωσικλέης ἔλεξε τάδε,
» Ἦ δὴ ὅ, τε οὐρανὸς ἐς γαῖαν ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετ-
» έωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θα-
» λάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τῷ πρότερον ἀνθρώ-
» ποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσονομίας κατα-
» λύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγεῖν πρήσ-
» σοιτε. τῷ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ'
» ἀνθρώπους, οὔτε μιαφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό
» γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
» πόλιας, ἀλλὰ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι πα-
» ρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε κατ-
» ιστάναι· νῦν δὲ, ἀνδρὶ ἀπείρῳ ἐόντες τυράννων, καὶ
» φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ
» γενέσθαι, πρήσσετε ἐς τοῦτο συμβήσεις. Εἰ δὲ
» αὐτοῦ ἕκαστοι ἔατε, κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ
» αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν.
» Κορινθίοισι γὰρ ἐν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἐν
» ὀλιγαρχίῃ, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνε-
» μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐς ἀλλήλων.
» Ἀμφίονι δὲ ἑνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυ-
» γάτηρ χωλή· οὔνομα δὲ οἱ ἐν Λάβδα. Ταύτην
» (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γήμαι) ἔσχε Ἠ-
» ετίων ὁ Ἐχεκρατίδεος δήμου μὲν ἐὼν Πέτρης ἐών,
» ἀταρὰ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐκ
» δὲ οἱ ταύτης γυναικὸς, οὐδεὶ ἐς δεκάτην, παῖδες ἐ-
» γένοντο· ἐξαλη ὧν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
» δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσεφώνεε τοῖσιδε τοῖ-
» σι ἔπεσι,
» Ἠετίων, οὔ τίς σε τίει πολυλίτον ἐόντα.
» Λάβδα κύει, τέξει δ' ὁλοὸν πέτρον· ἐκ δὲ πεσεῖ-
» ται
» Ἀνδράσι μουναρχῆσι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.
» Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως
» τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγομένον
» χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἐὼν ἄσημον, φέρον τε ἐς τοὺ-
» τὸ καὶ τὸ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,
» Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
» Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δὲ ὑπὸ γούνατα λύσει.
» Ταῦτά νιν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλ-
» λιρρόην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Soſicles ita loquutus eſt, [1] Eo tempore cœlum sub terra, ac terra ſuperior cœlo erit, homineſq; domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euerſis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil eſt in rebus humanis neque iniuſtius, neq; magis mortifetum. Quod ſi bonum vobis videtur ciuitates ſubeſſe tyrannidi, ipſi vobis primi tyrannum conſtituite, atq; ita vt aliis conſtituatis operã date. At nunc ipſi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementiſſime cauentes, hoc in ſocios ſtuderis efficere: qui ſi eſſetis, vt nos ſumus, experti, meliorem quam nũc facitis, de hac re [2] ſententiam diceretis. Nam iſta res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum eſſet apud eos paucorum regimẽ: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata eſt filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, ſed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neq; ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, miſſus eſt Delphos ad conſulendum de prole. eum introeuntẽ ſtatim Pythia his verſibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[3] *Qui cadet in ciues, emendabit q; Corinthum.*

[4] Hoc oraculum quod Eetioni redditum eſt, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum eſt in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robuſtum, ſæuum, genua & qui multa reſoluet.
Hæc bene nunc animis verſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram [5] *Pallenem, altamque Corinthum.*

1 Nunc profecto cælũ ſub terra erit, terraq; cælo ſupereminebit, homines mare incolent, piſces domicilium prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. euerſ. t. in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniuſtũ eſt, nec magis ſanguinarium. *Perinde acſi diceret cum poeta, Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt, Parſq; ſuũro mundi nulla tenebit iter. Omnia iã fient fieri quæ poſſe negabam: quum vos Laced. adeo mutati ſitis vt, &c. Sed legendum* ἢ δὴ ὅ, τε οὐρανὸς, *&c.* 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis ſtatus, vt penes paucos imperium eſſet. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citroq; matrimonia inter ſe contraherent, contigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia naſceretur quæ clauda eſſet, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion, *&c.* 3 Quod cadet. *neque enim videtur poſſe alio referri* πεσεῖται *quam ad* ἀλείπτοχον. 4 Hæc oraculum Eetioni reſpondiſſe, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret.
5 Pirenem,

1 Id ora-

1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem vtrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurũ Eetionis filium extinguendi. Et vt primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur veniissent ignara, 2 paternæq; beneuolentiæ causa veniisse eos rata, affert filium, & in vnius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi omnes 4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigandum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi nõ apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt. Post 5 hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est, mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

τῶτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον ἡμόμενον, ἰὼν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίων ἡμόμενον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον σωπηθὲν, ἐὸν σωφρὸν τῷ Ἠετίωνος. σιωπέντες ἤ τε τῶτο, εἰ μὲν ἐν ὑσυχίῃ, ἐθέλοντες μηνοντα Ἠετίωνι γενέσθαι γόνον ἀμφιθύρῃ. ὡς δὴ ἔτεκε ἡ γυνὴ, ταχίσα πέμποισι σφέων αὐτέων δέκα ἐς δῆμον ἐν τῷ καρίκητο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι ἤ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τῶ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον· ἡ ἤ Λάβδα, εἰδυῖά τε τὸ ἐν τῇ ἕνεκα ἐκεῖνοι ἀπίκηατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφρονέσθαι τῷ παιδὸς ἕνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν, παρὸν αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον προσπαῖσαι. ἐπεί τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, λαβόντα τὴν ἀνδρὸν δεινὴ τύχη προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ φασθέντα τῶτο, οἰκτῖσαι τις ἴσχει ἀποκτεῖναι. καρικτείρας δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τὴν δέκα παραδιδόμενον, μηδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἐστάντες ὅτι τὴν θυρέων, ἀλλήλων ἀπῄεσαν, καταμιώμενοι· καὶ μάλιστα τῶ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα. ἐς ὃ δὴ στρεφόμενον ἐλθόντα χρόνου ἐδόκεε αὖθις παρελθόντας πάντας τῶ φόνου μεθιέναι. ἔδει δὲ ἐκ τῶ Ἠετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα ἤ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφανέστατον ἐφάνη εἶναι, ἐσκυφέλιον· ὑπισαμένη ὡς εἰ ἀποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσειν μᾶλλον. ταῦτα καὶ ἐγίνετο. ἐστελλόσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὖτις ὡς οὐκ ἐφάνη, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο. ἐπὶ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καὶ ἐπὶ Δαφνιτέην τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τ' κυψέλης ἐπωνυμίῃ Κύψελος οἴωμα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος ἡμόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

---

1 Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

ἡ. κλη-τοῦ » Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίν-
» θου·
» Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὴν οὐκέτι παῖδες.
» Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ
» Κύψελος, τοιόσδε δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν
» Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεξέρη-
» σε, πολλῷ δ' ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. ἄρξας
ἡ. διαπαλίξαν-τος » δὲ τοῦτον ὅσα τριήκοντα ἔτεα, καὶ εὐδαιμονήσας
» τὸν βίον ἐτελεύτησε. Περίανδρος δὲ ὁ παῖς
» Κυψέλου ἦν. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' 10
» ἀρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ
» ὡμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου
» τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτε-
» ρος. πέμψας γὰρ κῆρυκα τῷδε Θρασύβουλον κήρυκα,
ἡ. ἀσφα-λέστατα » ἐπυνθάνετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον κατα-
» στήσαιτο τὰ πρήγματα, κάλλιστα τιθεὶς τὴν πόλιν ὁπο-
» τέροισι. Θρασύβουλος δὲ ἐλθόντα τοῦδε
» τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος. ἐσβὰς δὲ ἐς
» ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον, ἐπει-
» ρωτῶν τε καὶ ἀναπολίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπό- 20
204 » βασιν ἥντινα Κορίνθου ἄπιξιν· καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως τινὰς ἴδοι
» τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολού-
» ων δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λήιου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βα-
» θύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ
» χωρίον, καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει
» τὸν κήρυκα. ὡς δὲ ἀπῆλθε ὁ κήρυξ ἐς τὰς Συρακούσας
» παρὰ Θρασύβουλον, τότε δὴ συγκαλέσας ἅπαν τὸ ἑωυτοῦ
» κοινὸν, ἐγίνωσκε πᾶσι τοῖσι παρεοῦσι. καὶ πάντες
» ἐφοίτων ἐς τὰς ἀγορὰς ἐπὶ τὸν τύραννον, ἐς ὃ δὴ
» ἐπιλείπων τοὺς ἀστοὺς ἐφόνευε, ἐλπίσας τὰ μάλιστα
» ὁ Θρασύβουλος ἐξεμεῖν τὴν ἀπ' ἐκείνου ἐπιβουλήν. καὶ
» ἐν τούτοισι ἐποίεε πολλὰ, ὥστε μηδὲν ἀπολιπεῖν ἐν τῇ
» πόλι, μήτε τῶν ἀγαθῶν μήτε τῶν ἐπιτηδείων, μὴ μὲν
» καὶ φίλον τινὰ ἀποκτείνας ἢ γνώριμον ἢ καὶ ἀνδρεῖον.

Cypselus Eetides, clarę rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus vero tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longe plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto succesſit in tyrannide filius Periander, 6
qui inter initia mitius agebat quam pater: sed vbi per nuncios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & vna cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quod se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponitq; quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à 7
Thrasybulo actum erat intelligens, atq; interpretans sibi ab illo præceptum vt eminentissimos quosq; popularium interimeret, tunc vero omnem in ciues sæuitiam exercuit, interficiendo ac persequendo cõsummãs id quod à Cypselo fuerat omissum. Atq; adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumẽ Acherontem, misisset nuncios sciscitatum necyomanteon, *id est*, *mortuorum oraculum*, de hospitis deposito, Melissa apparens negauit se indicaturum aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cum quibus sepulta fuisset, vtpote non concremataſ. Cuius rei, quod vera loqueretur, testimonio foret quod Periãder in frigidũ furnũ panes ingessisset.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipse cum Melissa quamuis defuncta coierat. Itaque statim post cum nuncium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem festum, quam ornatissime poterant quum essent mulieres istæ, depositis clam satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas vestes* ad foueam comportatas Melissam precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuncios iterum eosdem misit, tunc ei Melissæ idolum, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinam depositum hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit simulatque vidimus vos accersisse Hippiam, tum vero maior nunc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocantes [1] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatẽ, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis non assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos inuocando dixit, cum ceteros tum præcipue Corinthios desideraturos Pisistratidas, [2] quum venissent dies quibus expiare se ab Athenien sibus nequirẽt. Hactenus respondit Hippias, quoniam oracula illa ipse præ ceteris nota haberet. Ceteri socii, qui antea silentium tenuerant, audito Soficle, liberius pro se quisque in vocem erumpentes, accedere sententiæ Corinthiorum, obtestarique Lacedæmonios nequid agerent noui aduersus Græcam ciuitatem. Ita ab ea re cessatum est. Hippias illinc profectus, offerente sibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Thessalis Iolcon, neutrum accipere voluit, sed rursus ad Sigeum concessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi constituerat Hegesistratũ, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamẽ, quæ à Pisistrato acceperat, non tenuit sine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Atheniẽses pugnatum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis iuris esse Æolibus

Ταῦτα δὴ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ ⓓ ἐὼν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὁρτὴν ἱεράν τινα χόσμῳ τῷ Καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δ' ἐπεὶ ἦσαν σὺν δορυφόροισι, ἀπεδύσετο σφέας, πάσας ὁμοίως τάς τε ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπηυξήμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ ⓓ ποιήσαντι, καὶ δεύτερον πέμψαντι, ἔφραζε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς ⓝ κατέθηκε χῶρον τὸ ξείνου τοῦ παρακατθήκαο. τοιοῦτο μὲν δὴ ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον. ἡμέας δὲ αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θώυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμενοι μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ὀπιμαρτυρόμεθά τε ὀπίσω καλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατίστα τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας. σὺ δὲ εἰ μὴ παύσεαι, ἀλλὰ πειρήσεαι τὸ δίκαιον καταίροντας Ἱππίην, ἴσθι ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ σιωπέοντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου τοιαῦτα ἔλεξε. Ἱππίης δὲ αὐλὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐλοὺς ὀπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἢ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἵκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιάσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷα δὴ χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος. ⓓ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν Ἑλλήνιος, ἐλευθέρως ἅπας λὶς αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἴρεσιν τὴν Κορινθίου τὴν γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτύροντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλωίδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἱππίης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτεων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἷλε Πεισίστρατος ἀρχμὴν τοῦ ἑωυτοῦ Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τυραννον ἐκ παῖδα ⓦ ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὀντα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε τοῦ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὀπὶ συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν ἀπαλλέοντες τὴν χώρην. Ἀθηναῖοι δὲ, ὅτε συγλινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν

1 Obtestamur vos ne tyrannides in ciuitatibus constituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam contra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factum Corinthios. 2 Vbi venissent statı dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed αἰτᾶσθαι suspectum reddit vel ipsa Valla interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἥν οἱ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρήγματα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γενομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ ⓐ ὅπλα ἔφρισι Ἀθηναῖοι, καὶ σφέα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ἐπιπέμπει ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγέλλομενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἑταίρῳ. Μιτυληναίοισι δὲ καὶ Ἀθηναίοισι κατήλλαξε Πεισίστρατος ὁ Κυψέλου. Τούτῳ γὰρ Ἁμαστρὴ ἐπετρόπευε. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔφρισι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δ' ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τοῖσί τε Ἀθηναίοισι τοὺς ⓑ Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως οἱ Ἀθηναῖοι δουλοίατο ὑπ' ἑωυτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐπρήσσετο, καὶ ⓒ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ὡς ἐόντας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκ ὧν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ ἁμαρτεβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ἐκ τοῦ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ὅτι ⓓ δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζοισι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶεν. Ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ τάδε, ὡς ⓔ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εὐπρήσσεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ τέως μέν, ἐπείτε οὐκ ἐπίσχε, οἷα χαρτὰ δεδεμένος· ἐς ὃ αὐτέπεισε σφέας. πολλοὺς γὰρ οἷόν τε ἦν εὐπετέστερον ἐξαπατῆσαι ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν ⓕ Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἦν μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ αὐταπατηθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων ⓖ Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πρῶτα δόκιμον·

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac ceteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quę haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atque omnem operam dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quũ accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienſes (ſi ſalui eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam condicionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atque ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit nam ea ciuitas inter ceteras præpollebat. [1] Ad quam ciuitatem vbi venit Ariſtagoras, eadem quę in Sparta commemorauit de commodis quæ eſſent in Aſia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in vſu haberent, [2] facileſque eſſent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius [3] enim ei viſum eſt multos decipere quam vnum: qui ſi Cleomenem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaq; Athenienſes perſuaſi, decreuere viginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato.

XCV

XCVI

XCVII

γρ. διαβαλέειν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. vn. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

CVIII Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatem abducti à Megabyzo erant, locum atque vicum per sese incolentes: ad quos vt peruenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus [1] ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit,[2] eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, vsque ad mare, deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [3] illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt eodem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, vnde terrestri itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum nauibus venere, ducentes vna quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando [4] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, vbi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & ceterorum ciuium Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται ἦσαν νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ ὡς ἐπλώτας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βουλήματα ἀτὼ οὐ γνωσι μιν ἔμελλε ὀνήσειν ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδὲ ὧν ὀνήσων τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσειε) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ὃς τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ ἀιχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χώρης τε καὶ κώμης ἐπ' ἑωυτῶν· ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἢν ὑμῖν βουλήσεσθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ὅτι τάχιστα τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· ὅ γε ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, καρτά τε ἀασάλεον ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι τάχιστα. οἱ δὲ ἐνιοι αὐτέων καὶ καταλαμφθέντες ἐμείναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοί. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπίκοντο ὅτι θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, καὶ πόδας ἐλελίχθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα σφέας Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπεστέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες σφέας μὲν λόγοις οὐκ ἐδέξαντο· ἀλλὰ ἐκ Χίου μὲν Χῖοι σφέας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ χωρίζόμενοι, ἀπίκεσαν ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δὲ, ὅπως οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκεσαν ἔχοντες νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ οὐ τῶν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίοι Ἐρετριέων τε Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὗτοι ὦν ἐπεί τε σφι ἀπίκοντο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· οὐδεὶς μὲν δὴ σὺν ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ στρατηγὸς ἕτερος ἄλλοις ἀπέδεξε Μιλησίων ἐκ, καὶ ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῇ Ἐφεσίης· ἀνδρὶ δὲ ἀνέβαινον χρεὼ πολλή, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ τῶνδε πολαμῶν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες Τμῶλον

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. *Q. d. vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, cura nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

ἀπίκοντο, ἀμέοισι Σάρδις, ὁδενός σφι ἀντιωσέντος. ἀμέοισι δ' ἔχωσι τ' ἀκρόπολιος ἄλλα πάντα· τὴν δ' ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε· ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθινοι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. κατακαέντος δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἦσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τῶν ἐσόδων ἐμπεπρησμένων τὸ πυρὸς, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξέλιξιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ὅτι Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὃς ἐς θάλασσαν· ὅτι τόδε δὴ Ἕρμον ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους, τοὺς δ', σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ἅμα νύκτα ἀπαλλάσσοντο ὅτι τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ὅτι χωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηνώσαντες Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν ἐν Ἕλλησι ἱρά. Τότε δὲ Πέρσαι ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσοικημένους τοῦτο, συνελίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας ὑπέλαβον, ἐπόμενοι δὲ κατὰ σφέας, αἱρέοισι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ αὐτεπάγησαν μὲν Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἔσσω ἦσαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων Πέρσαι φονεύσαντες, ὀνομαστούς τε ἄλλους· ἐν οἷσι δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφορησάς τε ἀγῶνας ἀναρριπτούμενα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὸν μάχλον, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοῦτο ἅπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένους σφέας πολλὰ δὴ ἀγγέλων Ἀρταφρένεα, οὐκ ἐφαίνοντο μελλήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ἤδεσαν ναῦν τε πρὸς τὴν βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου,

Sardis aduenium, easque [1] occurrente nemine, capiunt, omniaque eius vrbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: [2] Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant vrbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum vnam quidam è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam vrbem absumpsit. Ardente vrbe, & vastante iam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in vrbe erant, vndique circumuenti, ex vrbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obuiam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus, deflagrauit vna templum Cybeles indigenæ deæ: cuius prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremauerunt. Hoc vbi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciuerunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex aduerso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum EVaicidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere, per vrbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontumque inuecti, Byzantium ac ceteras circa vrbes in suam potestatem redegerunt. Inde euecti,

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla iunxit præcedentibus hæc, τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.*

magnam

magnam Cariæ partem in belli societatem asciuerunt. nam Caunus, quæ prius societatem facere recusauerat, vbi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus ac-
CIV cessit. Cyprii quoque omnes vltro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Chersis filius, Siromi nepos, EVelthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius vrgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat, obseruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vna cum suis [1] militibus, eum portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis vt rebellarent suadebat: persuasis ceteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione
CV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, vt ei nunciatum est Sardis captas incensasque ab Athenienses atque Ionibus, & huius comparandæ classis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, [2] quumprimum hæc audiuit, dixisse Iones nihil fecisse: probe sciens non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum poposcisse, eoque sumpto, sagittam quam imposuerat, in cælum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Iupiter, contingat mihi vt Athenienses vlciscar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepisse vt sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memento
CVI Athenienses. Et quum hoc præcepisset, accito ad suum conspectum Histiæo Milesio, [3] quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse alloquutus, Audio Histiæ procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, nouas aduersum me res esse molitum. viris enim ex altera continente persuasit vt Iones sequerentur, (qui mihi commissorum pœnas dabunt) eosque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam sine tuis consiliis actum est? Proinde vide ne rursus teipsum in culpam induas. Ad hæc Histiæus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mene consulere rem quæ

Καρίης τ' πολλὸν ωεφοσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶ). ἠ γὰρ τὸν Καῦνον ωεότερον δ' βουλομένῳ συμμαχέειν, ὡς ἐνέωρησαν τὰς Σάρδις, ὕστερον σφι ἐς αὖτη ωεοσεγένετο. Κύωριοι δ' ἐθελονταὶ σφι πάντες ωεοσεχώρεον, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέης ἦσαν γὰρ ἠδη τοι ὧδε ἀπὸ Μήδων τῶν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. ἔσχε ὧν ἀνὴρ πολλάκις μὲν ἐς ωεότερον Γόργον παρηγορέων ἀπίσα ἀπὸ βασιλῆος, ὕστερον δὲ ὡς κατέδεε Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεργάζα, πάγχυ ἐπιχείμενος ἐνῆκε. ὡς δὲ οὐκ ἐπέστε Γόργον, ἐνθαῦτα μὲν φυλάξας ἐξελθόντα ὅ ἄρχων ὁ Σαλαμινίων Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ σασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ σερηθεὶς τ' πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δ' ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυωρίους σιωπίσα. ἐς μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἀνέτωσε, Ἀμαθουσίους δ' δ' ἐβουλόμενος πείθεα, ἐπολιόρκεε ωεοσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεὺς δ' Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλόσας ἐμωρηθεῖσάν τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, ἐν ἡγεμόνα ἡμέας τ' συλλογῆς, ὥστε ταῦτα σιωυφανθῆναι, ἐν Μιλήσιον Ἀρισταγόρεα, ωεῶτα μὲν λέγοντα αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, ὃ εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ κατ' ωεοίξοντα ἀποστάντες, ἐπειρέσθαι οἵτινες εἶεν Ἀθηναῖοι. μετὰ δ' πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δ' ἐπιθέντα ὀιστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι· καὶ μιν ἐς τὸν ἠέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδοῦναί μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἰπόντα δὲ ταῦτα, ωεοστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, δεῖπνου ωεοκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Ωεοστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλὸν, Πιωθάνομαί σεο Ἱστιαῖε ὀπίσσω τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ ωεποιηκέναι ωρήγματα. ἄνδρας γὰρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγών, ἐς Ἴωνας σοὶ ἀνδρῶν, τοὺς δώσω τὰς ἐμοὶ δίκας τ' ἐποίησαν, τούτοις ἀναγώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεα, Σαρδίων με ἀπεστέρησε. νεῦ ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἂν οὐ τ' σῶν βουλευμάτων Τοιοῦτόν τι ἐωρήχθη; ὅρα μὴ δεξ ὑστέρης σεωυτ' ἐν αἰτίῃ ἀγῇς. εἶπε ωεὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεύσαι ωρῆγμα ἐκ τοῦ

1 *Legit* σραπάτησι *pro* σασιώτησι. 2 Vbi hæc audiuit, Iones contempsisse, *vel*, *nihili fecisse*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem sciret, deinde interr. 3 Quem à longo iam tempore detinebat. *vel*, *retinebat*,

» σοί, ὦ μὴ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναφήσειν;
» Ὑπὸ δὲ αὐτοπροσώπου, ποιέοιμι ταῦτα; τοῦ δὲ ἐν-
» δεὴς ἐών; τῶν πάρεα μὲν πρήγματα ὅσα σοὶ, πρήσσων
» δὲ περὶ σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιοῦμαι;
» ἀλλ' ἔν τοι τόδε τοιοῦτον οἷον σὺ ἔφρηκας πρήσσει ὁ ἐ-
» μὸς ὀπίτερος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτὸν βαλλόμενον πε-
» ρηχέναι. Ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι Ⓦ
» λόγον, ὅκως οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ὀπίτερος νεω-
» τερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄ-
» ρα οἱ τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας ὦ βασι- 10
» λεῦ, μή τι οἷον πρῆγμα ἐργάσῃ, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσ-
» σης ἀνάπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμοῦ
» ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι τὴν πάλαι ἵ-
» μερον εἶχον· ἐμεῦ δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη
» πόλις ἂν ἐκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχιστα με ἄφες πο-
» ρευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πρήσσω καταρ-
» τήσω ἐς τοὔπισθε, καὶ Ⓦ Μιλήσιον ὀπίτερον τόνδε τὸν
» ταῦτα μηχανησάμενον, ἐγχειρίδιον ποιήσω.
» ταῦτα δέξαι νόον Ⓦ σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμί
» τοὺς βασιληΐους, μὴ μὲν πρότερον ἐνδύσασθαι Ⓦ 20
» ἐγὼ κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν αὐτοῖ
» Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην, δασμοφόρον ποιή-
σω. Ἱστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δα-
ρεῖος δὲ, ἐπίστευσε· καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπ-
εὰν τὰ ὑποκείμενα Ⓐ ὀπιτελέῃ ποιήσῃ, θεὸν γί-
νεσθαί Ⓐ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἀγγε-
λίη τε τάδε τῷ Σαρδίων θεὸν βασιλέα αἰνίε,
καὶ Δαρεῖος τὰ τάδε ὑποκείμενα ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς
λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμεμψίμοιρος ὑπὸ Δα-
ρείου, ἐκομίζετο ὀπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ πάντι 30
208 τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίοις ἐπαγγέλλεται, νηυσὶ
φερτῇσι πολλῇσι ἄγοντα Περσικὸν Ἀρτύβιον,
ἄνδρα Πέρσην, περιδόκιμον ἐς τὸν Κύπριον εἶ-
ναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας δι-
έπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ὀπικαλεύμενός σφεας. Ἴ-
ωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολ-
λῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύ-
πριον, καὶ Ⓐ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς
Κιλικίης, ἦισαν ὀπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῆ- 40
σι δὲ νηυσὶ Ⓐ Φοίνικες περιέπλωον τὴν ἄκρην,
τὴν καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ
τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου,
» συγκαλέσαντες τοὺς Ἴωνων στρατηγοὺς, Ἄν-
» δρες Ἴωνες, ἄρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς Ⓐ Κύπριοι,

tibi sit quippiam siue multum siue parũ molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cuius rei indigens? cui omnia adsunt quæ tibi? quem tu omniũ consiliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio. [1] Principio rationem istam non admitto, Milesios ac meum procuratorem quippiam rerum nouarum feciſse aduersus statum tuum: siquid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari ablegandum putasti. nam Ionες id agere aggressi sunt postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem libidine tenebantur: quod si ego in Ionia fuissem, nulla profecto se ciuitas commouisset. Proinde nunc propere dimitte me vt in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrum restituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc Histiæus fallendi CVII gratia dicebat. quibus persuasus, Darius hominem dimisit, præcipiens vt posteaquam ea quæ spoponderat præstitisset, ad se Susa reuerteretur. Dum nuncius CVIII de Sardibus ad regem venit, Dariusque illam rem arcu fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæusque ab eo dimissus ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur, [2] Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Ionες euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persę nauibus è Cilicia traiecerunt, terrestrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea CXI facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Ionες, vobis nos Cyprii optionem damus

1 Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Milesi. 2 Artybium Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. Ad verbum, Expectari in Cyprum. *Id est, Eius in Cyprum aduentum expectari. Vulla autem hic* προσδόκιμον *cum* δόκιμον *confudit.*

cum v-

cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cum Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie stando, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos misit ad mare tutandum, non ad naues tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confligeremus. [1] Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscẽtes, viros egregios vos ostendere. Hæc Iones responderunt. Post hæc Persis in campum Salaminium tendẽtibus, Cyprii reges aduersus alios hostes constituerunt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenque Salaminiorũ ac Soliensium. Aduersus Artybium Persarum ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se docto. Quod audiens Onesilus, ad satellitẽ suum (erat enim ei satelles sane quam peritus rei bellicæ, & alioqui [2] solertiæ plenus) Audio, inquit, Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore [3] eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito vtrum malis obseruare, equumne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem seruus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. siue enim talẽ occidas, decori tibi fore: siue (quod secundum est) à tali occidaris, (quod absit) dimidium mali esse. nos vero famulos cum famulis hostium debere cõfligere. Nam quod ad equum attinet, non est causſa cur eius artificium extimescas. recipio enim tibi eum posthac aduersus neminem se erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terrestres nauales que: & classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superauere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem,

ὁκοτέροισι βούλεαθε προσφέρεαθαι, Πέρσῃσι Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βουλεαθε παθέντες Περσέων ἀμφιεννύναι, ὥρη ἀν εἶη ὑμῖν ἐκβαίνειν ἐκ τῶν νεῶν; ταύτεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνισομένους. εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεαθε ἀμφιεννύναι, ποιέειν χρεών ὅστις ὑμέας. ὁκοτέρω δὲ ἂν δὴ τουτέων ἕλησθε, ὅκως δὲ κατ' ἡμέας ἔσται ἡ τε Ἰωνίη καὶ Κύπρος ἐλευθέρη. ἔφασαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας μὲν ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάσσοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὖτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νεῶν ὅκου ἐπάξιοι μνήμην, ταύτην πειρησόμεθα χρησοὶ γενέσθαι. ὑμέας δὲ χρεών ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάθετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τοῦτοισι ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ, ἥκοντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέταξαν οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους πρὸς τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἐκλεξάμενοι τὸ ἄριστον, ἀντέταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ παρεστηκότι τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντετάστη Ὀνήσιλος. Ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὁπλίτην ἀντιτάσσεσθαι ὀρθόν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἐὼν γὰρ ἱππεὺς ἐπιστήμων ἡμόμενος μὲν τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἀνδρὸς ἡμίμαλος πλέος, εἶπε πρὸς τὸν Πιωθάνομον τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰσάμωνον ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι, πρός τε αὖ προσενεχθῆναι σὺν ὦν βουλομένου, αὐλίκα εἶπε ὁκοτέρωσε βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Πάταικος αὐτός, Ὦ βασιλεῦ, ἕτοιμός μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, ὃ πρήσσω ὁ ἂν σὺ ἐπιτάσσῃς σύ. ὡς μέντοι ἐμοιγε δοκέει εἶναι, τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστατον, φέρε σῶ. βασιλέα μὲν ἐς στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημι βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι. ἐὼν τε γὰρ καλὸς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἐὼν σε ἐκεῖνος (ὃ μὴ γένοιτο) ἀτιμώσῃ τε καὶ ἀποθανεῖν, ἡμῖσεα συμφορή. ἡμέας δὲ σοὶ ὑπηρέτας ἐτέοισί τε ὑπηρέτῃσι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον, τῷ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς. ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐνδυλίου. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ ταῦτα σημήιον τὰς στρατιὰς πεζῇ, ἐς νησοί. νησοὶ μὲν νυν Ἴωνες ἀνέχρι ἡμόμεθα, ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τουτέων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque vbi collocati sumus, vt oper. *vel, In munere quod nobis iniunctum est.* 2 Audaciæ plenus. *Vel,* animosus. *Vel,* magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήματος *quam* λάμπρος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel,* Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατηρίζειν.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. τῶν δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο, ὡς τοῦ ἐφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι τὸν ἵππου κατήμενος ὁ Ὀνήσιλος, τῶν ξιφήρεα ἔχων τῷ ἀσπίδι, παίει τοῦ προσφερόμενον ἄλογον τὸν Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τὸν ἵππου τοῦ πόδας ὅτι τὸν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνταῦτα ὁ Καρδρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράτει τοῦ ἵππου τοῦ πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαζήνων δὲ καὶ τῶν ἀμφὶ Στησίνωρα, τύραννος ἐὼν Κυρείης, τοῦ διδοῦς ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν. τοῦτο ἐοῦ τὸν ὑμικρίω. ⓐ δὲ Κυρεῖες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. τοῦ δὲ Ἰώνων δὲ τῶν Κυρείων, αὐλίκα δὲ τὰ Σαλαμινίων πολεμήια ἄρματα τῶν ὃ τοῖσι Κυρεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπερθε τοῦ ἐς οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων, τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, φεύγοντες τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνησίλεός τε ὁ Χέρσιος, ὃς περ τῶν Κυπρίων ἀπέστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τῶν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τῶν κεφαλὴν, ἀνόμιζαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καί μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ὅσης ἤδη κοίλης, ἐσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτῶν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γνωσθέντος τοιούτου, ἐχρεώνλο μὲν περὶ αὐτῶν οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμμενοῦσι σφι, τῶν μὴ κεφαλὴν καταλύντας θάψαι, Ὀνησιλέῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωι αὐτὰ πρὸ ἔτεος καὶ σφι ποιοῦσι ταῦτα, ἄμεινον σφι οἰσέσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίεον ταῦτα καὶ ὁ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ ⓐ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκεομένας τὰς δηίας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ πρεσβυτέρῳ βασιλεῖ τοῦ Σαλαμινίων παραδιδόντας, αὐλίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτέχε χρόνον ὀπίπλεθρον πολιορκευμένη Σόλοι, τῶν πρὸς ξυπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον ⓐ Πέρσας. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι ἐμόνθησαν, αὖτις ἐκ νέης καταδεδεδούλωντο. Δαρείου δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ τὴν μὲν τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ὑπεδιώξαντες τοῦ ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐπαναξάντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τοιοῦτον ὑπεδιελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαρείου μὲν στρατόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἀβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ

vbi concursum est, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum est: Vbi Artybius equo cui insidebat in Onesilũ inuectus est, Onesilus (vri conuenerat cum satellite) ipse inuadentem Artybium ferit, eius satelles sublatos equi pedes in Onesili scutum eos iactantis, *falce percutiens* abscidit. quo ictu Artybius Persarum imperator illic vna cum equo corruit. Ceteris autem pugnando occupatis, Stesenor Curii tyrannus, non parum circa se copiarum habens, prodidit socios Curienses. (hi Argiuorum coloni dicuntur esse.) Post horum proditionem, statim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Persæ Cypriis superiores extitere. Horũ acie in fugam versa, cũ alii multi occubuere, tum vero Onesilus Chersis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorũ rex Aristocyprus Philocypri filius, eius, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis Cyprũ profectus inter tyrannos maxime versibus celebrauit. Onesili caput Amathusii, quoniam ipsos obsederat, excisum in oppidũ retulerunt, ac supra portas suspenderunt. Quod suspensum quum iam exinanitũ esset, ingressum apum examen fauo refersit. ea de re oraculum Amathusiis (nã oraculum consuluere) redditum est vt depositum caput humarent, Onesiloq; quotannis tanquam heroi sacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathusii ad meam vsq; memoriam faciebant. Ionas, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicere res Onesili perditas, & ceteras Cypriorum vrbes obsessas præter Salaminem, eam autem Gorgo pristino regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarum diutissime obsidionem Soli pertulit, sed eam Persæ quinto mense quã obsidere cœperunt, circum suffosso muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuissent, denuo in seruitutẽ sunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeesque & Otanes, atque alii Persarum duces, & ipsi filias Darii in matrimonio habentes, persequuti eos Ionas qui aduersus Sardis expeditionem fecerant, postquam in naues repulerunt prœlio victos, dehinc inter se partiti sunt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidem conuersus ad vrbes in Hellesponto sitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampsacum & Paeſon,

209

CXIII CXIV CXV CXVI CXVII

Pæsum,

Pæson, singulas diebus singulis. ¶ Cui à Pæso ad vrbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defecisse. igitur conuerso itinere ex Hellesponto aduersus XVIII Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduentu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conueniunt, atque ad amnem Marsyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multæ sunt à multis dictæ sententiæ: sed optima omnium, meo iudicio, à [1] Pixodora Mausoli filio, viro Cindyensi, qui Syennesis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc sententia dicebatur vt transmisso Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoste congrederentur, vt sublata spe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur [2] meliores quam natura essent. Verum hæc sententia nõ peruicit, sed illa, vt Persis potius à tergo Mæander esset, vt si Persæ fugam facientes euaderent, tamen in flumen incidentes, abire non possent. Post hæc XIX quum adessent Persæ, ac Mæandrum transissent, ibi super amnem Marsyam Cares prœlium conseruere cum Persis acre atque diuturnum: ad postremum prę multitudine hostium terga vertunt. Quo in prœlio, Persarum cecidere duo millia, Carum decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum atque sacrum lucum platanorum. Soli autem ex iis quos nouimus, Cares sunt qui Ioui militari hostias offerant. Huc Cares quum se recepissent, de salute consultabant, vtrum sese Persis dedere, an Asiam penitus relinquere satius esset. De hac re consultantibus, XX subsidio venere Milesii cum sociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rursus ad bellum instaurandum animantur, & cum inuadentibus Persis concurrunt: & quum diutius quam prius dimicatum esset, fugantur, multis cæsis, XXI Milesiorum præcipue. Post acceptam calamitatem hãc Cares copiis reparatis [3] repugnauerunt. Audientes enim vrbes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in via quæ in Mylassa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylassensi. In eas insidias Persæ noctu incidentes, obtruncati sunt cũ ducibus suis Daurise & Amorge & Sisamace, necnon Myrse Gygis filio. Hunc in modum interiere hi Persæ. Hymees autem XXII Ἡ ερακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων ὅτω διεφθάρησαν. Ὑμέης δὲ

Γαισόν. ταύτας μὲν ἐπὶ ἡμέρης ἑκάστης ἄρεε. ἀπὸ δὲ Γαισοῦ ἐλθόντι οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τὸν Κᾶρας τοῖσι Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὴν στρατὸν ἐπὶ Καρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ὀξαγγελθῆναι πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυείσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκὰς τὰς καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνταῦτα, ἐγένοντο βουλαί τε πολλαὶ, καὶ δόξης ἐδοκέοσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοῦ Καρός, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὁπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ἧσσόν τι ἐπὶ ἀμείνονες τὴν φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, δοκὰ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα ἦν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐπαυρίσκωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἐπόνος ἦσαν ἐς τὸν ποταμὸν ἐπαναχωροῦντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνταῦτα δὴ ὁ Μαρσύης ποταμὸς συνεβάλλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ δὴ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐπαύσαντο διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων καὶ ἁλόντες ἔσω ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἄγιον ἄλσος πλατάνιστων, μοῦνοι δὴ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Καρῶν εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειλημένοι δὲ ὧν ὅτι ἐνταῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες παντάπασι τὴν Ἀσίην, ἀμείνονα ποιήσουσι. Βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ τούτων ξύμμαχοι. ἐνταῦτα δὴ, τὰ μὲν πρότερον Καρῶν ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἄρχης ἀρτέοντο. καὶ ὅτι σόν τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλοισι, καὶ μαχεσάμενοι ὅτι πλέον ἢ πρότερον, ἐσάσησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ πρῶγμα, ἀνέλπιστόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο Καρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύοιτο ὁρμέατο οἱ Πέρσαι ὅτι τὰς πόλιας σφέων, ἐλπίσαντο τοῦτο, ὅτι Δάσκυλον ἐς τοῦτο ἐμπεσόντες Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυείσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σοὶ δὲ σφι ἀπέβαινε καὶ Μύρσης ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόγου τούτου ἥκομεν ἐπὶ σέ.

[1] Pixodaro. [2] Fortiores, *vel*, magis strenui. [3] *Pro*, Pugnam instaurarunt. *vel*, Denuo pugnarunt.

ν. δὲ τῶν πολλῶν.

ν. ἐς Πάσκυλον.

ν. Σισαμάκης.

ν. Μύρσης

καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ὑπισχνεομένων τοῦτο ἐς Σάρδις στρατεύεσθαι Ἰώνων, στρατόπεδον ἐς τὴν Προποντίδα, ἔβαλε Κίον τὴν Μυσίην. Ταύτην δὲ ἑλὼν, ὡς ἐπύθετο Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιον, καὶ στρατεύεσθαι ὀπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ὀπὶ Ἑλλήσποντον ἦγε στρατόν· καὶ ἔβαλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, ἔβαλε δὲ Γέργιθας τοὺς ἀπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν, αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νόσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Ἐτελεύτησε μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπέβησαν ὀπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύσαθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐν τῷ δὴ (ὡς διέδεξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταραξᾶς τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκεφαλήσας πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁ-
ξ. ἐφαλη ρέων ταῦτα. πρὸς δὲ καὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑποβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβούλευε, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη χρησφύγετόν τι ὑπάρχειν ἢ), ἐν ᾧ ἄρα ἐξωθεόντων ἐκ τῆς Μιλήτου. Εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ ὅπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἴστιαῖος ἐτείχεε τότε δὴ Δαρείου δωρεὴν λαβών. Ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτεων μὲν ἐς δεύτερον ἔλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τείχεος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἐὼν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. Ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἐὼν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ὑπιέναι Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τοὺς ἅπαντας τοὺς βουλομένους, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· καὶ ἔσχε τὸν χῶρον ἐφ' ὃν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιν προσεκατήμενος, καὶ βουλόμενον τὸν Θρηίκων ὑποστρατηγὸν ἐξιέναι.

(qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militaucrant) ad Propontidē conuersus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisem relicto Hellesponto tendere aduersus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas [1] qui à priscis Teucris relicti fuerant. Et ipse quidem Hymees, quū has gentes cepisset, morbo decessit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem CXXIII Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis ca- CXXIV ptis, Aristagoras Milesius, vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vt qui perturbasset Ioniam, & magna negocia cōfudisset. Itaque cernens hæc, vbi constitit ei rem effici non posse, nec Darium regem superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisque suæ factionis hominibus, [2] consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcynum Edonum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus struxerat. Hęc Aristagoras percontabatur. Verum CXXV Hecatæus Hegesandri filius, [3] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: sed, si Mileto eiicerentur, mœnia in Lero insula ædificanda, atque illic quiescendum: deinde illinc Miletum esse remeandum. Hoc consulebat Hecatæus. Sed Aristagoras, CXXVI cuius sententia præcipue erat abeundi in Myrcinum, demandata [4] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipse sumtis secum omnibus voluntariis in Thraciā nauigauit, regionemque obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum vrbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

1 Qui ex priscis T. rel. fuerant, *vel, remanserant.* 2 *Cum eis* deliberabat, satius esse dicens perfugium aliquod se habere, si forte Mileto expellerentur. anne igitur se coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hist. *Vbi autem Valla sua illa* septentrionalia loca *inuenerit non video, nisi ex* ὑπάρχον *fecerit* ὑπαίχτον. 3 Historicus. 4 *Mirum si Valla ita scriptum reliquit, vt Miletus viri illius sit nomen. quum in nostris exempl. sit duntaxat Pythagoræ.*

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER sextus, qui inscribitur ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε΄ΚΤΗ, ἐπιγραφομένη Ε΄ΡΑΤΩ.

ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Hiſtiæus autem Mileti tyrannus, [1] à Dario commeatum adeptus, Sardis venit. eo quum veniſſet è Suſis, interrogatus eſt ab Artapherne Sardiũ præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxiſſe: & quum negaret ſe id ſcire, quinimo mirari quod actum eſſet, tanquam eius rei prorſus ignarus, [2] Artaphernes, qui eum tuiſſe artificem comperiſſet, id ipſum intuens, inquit, Hiſtiæe, ſic res hæc ſe habet, Hunc calceum tu quidem conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Hiſtiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit, [3] regem Darium fruſtratus, cui Sardiniam inſulam maximam in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubiit primas partes Ionici belli aduerſus Darium gerendi. Is quum in Chium tranſmiſiſſet, à Chiis in vincula coniectus eſt, [4] exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res nouas moliendas: ſed vbi omnem cognouere rationem, quod regi hoſtis eſſet, hominem ſoluerunt. Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus cur ita prompte Ariſtagoræ vt à rege deficeret [5] delegaſſet, & tanta clade Iones affeciſſet, [6] non dixit cauſſam penes illos merito fuiſſe, ſed regem Darium conſtituiſſe, Phœnices è ſedibus ſuis amotos in Ioniã transferre, & Iones in Phœnicẽ, & hac cauſſa litteras ea de re ſe miſiſſe. *Quibus verbis*, [7] quũ nihil omnino rex cõſtituiſſet, ipſe Iones terrefaciebat. Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant,

Ἀ΄ΡΙΣΤΑΓΟ΄ΡΗΣ μὲν νυν Ἰ΄ωνίῃ ἀποστήσας, ὅτω τελευτᾷ. Ἱ΄στιαῖος ὁ΄ Μιλήτου τύραννος μεμεμψίμοιρος τοῦ Δαρείου, παρεῶν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀ΄ρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ οἱονεὶ πυνθανόμενος Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὐτε εἰδένα ἔφη, ἐθωυμάζετε τε τὸ γεγενός, ὡς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων φρηνῶν ἐπισάμενος. ὁ δὲ Ἀ΄ρταφέρνης ὀνησόρεων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸ ἀρχαῖον τῆς ἀποστάσιος, Οὕτω νυν Ἱ΄στιαῖε ἔχει καὶ ταῦτα τὰ φρήματα· τὸν δὲ τοῦτο ἐρράψας μὲν σύ, ὑποδήσατο δὲ ὁ Ἀ΄ρισταγόρης. Ἀ΄ρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱ΄στιαῖος δὲ, δείσας ὡς σοφιέντα Ἀ΄ρταφέρνεα, τοῦτο τὸ πρῶτον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὅπι θαλάσσης, βασιλέα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τὸ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. ἁλοὺς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα φρονέειν φρήματα ἐς ἑωυτὸν καὶ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸ πρῆγμα λέγειν, ὡς πολέμιος εἴη βασιλέι, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱ΄στιαῖος καὶ ὅτεο προθύμως οὐτω ἐπέσχε τῶν Ἀ΄ρισταγόρην ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος· τὴν μὲν ἀληθείην αὐτοῖσι οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ὑπεῖδε. οὐδὲ γὰρ πρώτως ταῦτα βασιλῆος βεβουλευμένου, ἐδεήματο τοῦ Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱ΄στιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων

1 A Dario dimiſſus, 2 Artaphernes illum aſtute reſpondere videns, dixit, vt qui veram defectionis cauſſam compertam haberet, 3 Rege Dario decepto, in cuius poteſt. quum Sard. inſ. max. ſe redacturum eſſet pollicitus, ſubiit pr. 4 Iudicantibus, *vel*, *Exiſtimantibus*. 5 Per litteras, *vel per nuncios* ſuaſiſſet, *aut imperaſſet*. 6 Veram cauſſam illis minime expoſuit. 7 Quũ rex hæc *facere* minime deliberaſſet,

ἔπεμπε βιβλία, ὡς προσλελεγμένων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς τοῦτο μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνει. ὁ δέ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε Ἕρμιππον τὰ μὲν πρὸς τὸ Ἰσταίου, δοῦναι φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τῶν Περσέων αὖθις πέμπεσθαι Ἰσταίῳ, ἑωυτῷ δοῦναι. τούτεων δὲ γινομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνταῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σαρδις μὲν δὴ ἐλύετο τάραχή. Ἰσταῖον δέ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτὸν Ἰσταῖον δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὸ χωρίον, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. ὡς δὲ (νυκτὸς γὰρ ἐπειρᾶτο καλιῶν ὁ Ἰσταῖος ἐς τὴν Μίλητον) τιτρώσκεται μηρὸν ὑπό του τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γῆς, ἀπενέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐδόκεε γὰρ ἐπείδε τοῦτο Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοιῶσαι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοιῶσαι νέας. οἱ δέ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἰσταίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνταῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰσταίῳ ἔφασαν ἕτοιμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἰσταῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὐτίκα ναυλικοῦ πολλοῦ καὶ πεζοῦ ἐωυτῷ γενομένου ἐσόδεκτος. συγγραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον ὅπως τὴν Μίλητον, τἆλλα πολίσματα πρότερον ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυλικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν πρόθυμοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπως τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρόβουλοι σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς ταὐτὸν καὶ χώρεον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐλίζεσθαι Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυλικὸν πλησιοῦν, ὑπολειπομένοισι μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρώσαντας δέ, συλλέγεσθαι τὸν ταχίστην ἐς Λάδην, πρόναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὑπὲρ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς πληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σιτὸν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γῆν νέμονται.

litteras dat, tanquam secum antea de rebellione colloquutos: quas litteras fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, sed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Histiæus mittebat, & quæ vicissim à Persis ad Histiæum responderentur, sibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Persarum supplicium sumpsit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Histiæus autem hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletum reductus est. Sed Milesii, libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto animũ inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote gustata libertate. [1] Histiæus sub noctem conatus introire Miletum, à quodam Milesio in femore vulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus se recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [2] Lesbiisque vt sibi traderent naues persuasis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique subsidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui se paratos obsequi sibi assentiebantur. ¶ Histiæo & Mitylenæis hæc agentibus, aduersus ipsam Miletum ingens exercitus hostium classiarius pariter & terrestris [3] in expedito erat. Duces enim Persarum coactis in vnum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens subacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos aduersus Miletum & ceterã Ioniam venturos quum accepissent Iones, miserunt suos quiq; primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, visum nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, [4] sed Milesios mœnia per seipsos pro viribus turari, ceteros classem instruere nulla naui prætermissa: instructaque classe, primo quoq; tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autem, parua quædam est insula, vrbi Milesiorum obiacens. Post hæc impletis nauibus Iones præsto fuerunt, comitantibus Æolibus [5] qui incolunt Lesbũ:

1 Atque adeo Histiæus sub n. 2 Quumque Lesbiis vt sibi naues darent persuasisset, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique subsidentes nauigia q.e.P.pr.intercipiebant, præterquam eorum qui se Histiæo paratos obsequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Milesios hostium impetum pro viribus propulsare: classem autem instruere, &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt,

atque

atque ita aciem instruxerunt : Cornu quod erat auroram versus , ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant , duodecim cum nauibus : Miusii cum tribus nauibus. His contigui Teii , decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenses: Erythræi quidem,cum octo nauibus,Phocenses vero cum tribus.Phocensibus adhærebant Lesbii cum nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cum sexaginta nauibus, tenentes cornu occasum versus. In summa,omnium numerus, trecentæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ vero, numero sexcentæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesium venere , omnisque eis peditatus adfuit , tum vero duces Persarum,audita multitudine nauium , iamdudum extimuerunt ne illos superare , neve Miletum , nisi mari potiti essent , capere non possent , simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis , qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu , ad Medos perfugerant , & tunc aduersus Miletum militabant,horum quicunque aderant conuocatis , ita verba fecerunt, Viri Iones, [1] qui vestrûm de domo regia bene meritus est , nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis , eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint , molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri , nihil violentius quam antea passuros : sinminus ista facere sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite euentura,quæ certe euenient:ipsos prœlio victos in seruitutem rapiendos,liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus,Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii peruenerunt, contemnere hæc,nec animum ad proditionem facilem inducere , sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, gestum est. ¶ Mox quũ ad Ladam Iones coacti essent,conciliaquehaberentur,& aliæ ab aliis sententiæ dicerentur , Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐτάσσοντο ὧδε· Τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι , νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. Εἶχον δὲ Τυτέων Πριηνέες δυώδεκα νῆσοι , καὶ Μυ- κ. Μυσσίαι
ῦσιοι τρισὶ νήσοι· Μυουσίων δὲ Τήιοι εἶχον ἑπτὰ- κ. Μυσσίας
καίδεκα νῆσοι· Τηίων δὲ εἶχον Χῖοι ἑκατὸν νῆσοι. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχον Λέσβιοι νῆσοι ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νῆσοι. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. IX
Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα ⓐ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μή οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑποδαλέεσθαι, καὶ ὕστω ὅτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔσοι ἑλεῖν, μὴ σὺν ἐόντες ναυκράτορες , φεύγοντες Δαρείου κινδυνωθήσωσι κακόν τι λαβεῖν. Ταῦτα δὴ ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους , οἳ ἦσαν ἀρχὴν μὲν τῶν Μιλησίων καταλυθέντες τῶν ἀρχαίων , ἔφυγον ἐς Μήδους , (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν ὑμῖν ἐς
ὑμέων δὴ ποιήσας φανήτω ⓑ βασιλῆος οἰκὸς τοὺς δὲ ἐωυτῷ ἕκαστος ὑμέων πολίητας πειράσθω ἀποστρέφειν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· φοβεόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσονταί τε οὐδὲν διὰ ἀπόσεσθαι, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ τάδε μὲν μὴ ποιήσουσι, ⓒ δὲ πάντως δεῖ μάχης ἐλθούσονται , τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάδε σφέας κατέξει, ὡς ἑωυτῶν ἐόντες τῇ μάχῃ, ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀναστάτους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον τάδε· τῶν δὲ Ἰώνων ⓓ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγέλλοντες. ⓔ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι τάδε τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. τάδε μὲν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγορήν. καὶ δὴ καὶ σφι ἐπὶ ἡμέρῃσι ἐπῆλθε ὁ Φωκαιεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

1 Nunc extent alicuius vestrûm in regiam domum beneficia.

» Ἐπὶ ξυροῦ δὴ τὰ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα,
» Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τὸ ὀπι-
» σι ὡς δρηπέτῃσι. νῦν ὦν ὑμέες, ἢν μὲν βούλησθε τα-
» λαιπωρίας ὑποδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑ-
» μῖν ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐν-
» αντίους, εἰ ἐλευθέρεσι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ
» παραχρήσεσθε, τοὐτεμέω ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ
» δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέϊ τὸν ἀποστάσιος. ἀλλ'
» ἐμοί τε πίθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε. καὶ
» ὑμῖν ἐγώ, θεῶν τοὺς ἐναντίους νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμ-
» μίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας, πολλὸν ἐλασ-
» σώσεσθαι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι
σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δέ, ἀναλαβὼν ἑκάστοτε ἐπὶ
χέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρετῇσι χρήσαιτο, διέκ-
πλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλήλεων, καὶ τοὺς
ἐπιβάτας ὁπλίσιε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἐ-
σχε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι'
ἡμέρης. μέχρι μὲν νυκτὸς ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ
ἐποίεον τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ἐπὶ τούτῃσι, οἱ Ἴωνες,
οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετευμένοι τε κα-
λαιπωρίῃσί τε καὶ πελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε,
» Τίνα δαιμόνων παροξύναντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν;
» οἵτινες τῷ Περσέων ἡγεμόνι γενόμενοι, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ
» νότου, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχόμενοι νέας τρεῖς,
» ἐπιτρέψαντες ἡμέας ἑωυτοὺς ἔχομεν; ὁ δὲ, πρόφασιν ἀ-
» βὼν ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολ-
» λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νόσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπι-
» δοξοι τοῦτο τὸν πείσεσθαι. πρό τε τούτων τοῦ κακοῦ, ἢ-
» μῖν γε χρεὸν καὶ ὅτι τάχιστα δῆλο παθεῖν ὅστι, ἢ τὸ μέλλον
» δυλπίην ὑπομένειν, ὅτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τὴν παρεοῦσαν
» συνέχεσθαι. Φέρετε, τὸ λοιπὸν μὴ πρήσσωμεν αὐτῷ.
Ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείσεσθαι οὐδεὶς
ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιὴ, σκιώας τε πηξάμενοι ἐν τῇ
νήσῳ, ἐσκιηθέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς
τὰς νέας, ὁρῶντες ἀναπτερούμενα. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ
γινόμενα οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, σημαῖνε δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότε-
ρον ἐπέμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέων,
δεόμενος σφέων ἀντιστῆναι τῷ Ἰώνων συμμαχίῃ·
Σάμιοι ὦν, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην
πολλὴν ἐν τοῖσι Ἴωσι, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ
κατεφαίνετο σφι εἰ ἀδύνατον τὰ βασιλέος πρήγματα ὑποβαλέεσθαι, οὗ τε ἐπισάμενοι ὡς εἰ καὶ
τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑποβαλοίατο Δαρεῖον,
ἄλλο σφι παρέσται πεντακαπλήσιον. προφάσιος ὦν
ἐπιλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀβου-
λομένους εἰ χρηστοὺς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο ποιήσαι
τὰ τείχεα τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἱρά. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτου λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Ionęs, vt aut liberi ſimus aut ſerui, & quidem tanquam fugitiui, ſi vultis deuitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impræſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Ionęs ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, vt remiges exerceret, ſubinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naues in ancoris ſtare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad ſeptimum vſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Ionęs, vtpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mẽte capti viro Phocenſi ſuperbo tres naues habenti, omnino nos permiſimus, eumque toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quiduis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſeruitutem, [1]ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum cõfuſionem, putauerunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans vt à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur vt regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Occaſionem igitur occaſionem, vbi primum viderunt Ionęs negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt ſuorum ſacrorum atque priuatorum conſeruationem. Æaces autem, cuius orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quēadmodum alii Ioniæ tyranni. Itaque XIV posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinam Iones ignaui, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex acie excessisse, Samumque abisse, præter decem naues, quarum trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto cōmune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum in lapide scriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxta erant fugam capessere, idem fecere quod Samii.[1] Quum id plerique Ionum facerēt, XV eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipue circumuenti sunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superius dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen inique se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec compluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in XVI terram suam perfugerunt. Quorum vero naues inualidæ erant, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Ephesii ingressos agrum suum vidētes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tēdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosque interemerūt: & hi quidē hoc casu XVII occiderunt. Dionysius autem Phocensis, posteaquam res Ionum accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrū Phocensem, (probe sciens eum cum cetera Ionia direptū iri)

τῦ Αἰάκεος, τύραννος ἦ ἐὼν Σάμυ, ὑπὸ τῦ Μιλησίυ Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρησε τὴν ἀρχήν, καπάπερ οἱ ἄλλοι τῦ Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον Φοίνικες, Ἴωνες αὐτανῆγες ἀνῆκαν τὰς νέας ὀπίσω πέρας. ὡς ἦ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ σωτέμισαν ἀλλήλοισι, ἐνθῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συλλέξαι οἵ τινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλοις γὰρ καταιτιῶνται. λέγεν ἦ δὲ Σάμιοι ἐν ἅπασι τοῖσι συγκείμενα πρὸς Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς ταξίος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων ἦ τὰς πεντηκοντόρους ἐνέμειναν καὶ ἐναυμάχεον, ἀνήκεστα ποιεῦντες τοῖσι στρατηγοῖσι. καὶ σφι ὁ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε δῶρα τόδε ὁ ἐπίγραμμα, ἐν στήλῃ λιθίνῃ ἀναγραφῶσι παρ' ἑωυτοῖσι, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι ἦ καὶ Λέσβιοι τὸν περὶ ἐκείνων φόβον ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς ἦ καὶ οἱ πλεῶνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ βραδυνάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περὶ ἔφην- 20 αν τε ἡ κύπρια Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ & οὐκ ἐθελοκακέοντες) οἱ παρείποντο μοῦνοι, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκάτον. καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσερακοντέρους τῶν ἀστῶν λογάδας ὁπλισαμένους· ὁρέοντες ἦ σφέας πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν ἑωυτοὺς ἐκείνοισι κακοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφυγοῦσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, κατεφυγαίοισι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, ἐπεζῇ ἦ κομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ ἦ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίων κομιζόμενοι Χῖοι, νυκτός τε ἀπιχέατο ἐς αὐτὴν, καὶ ἑόντων τῇσι γυναιξὶ ἀγῶνι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ Ἐφέσιοι, οὔτε προσαγορεύοντες ὅπως εἶχε πρὸς τῶν Χίων, ἰδόντες τε τρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεί, ὡς ἔκτανον δὴ Χίους. ὅτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι προσέπιπτον τύχῃσι. Διονύσιος ἦ ὁ Φωκαεὺς, ἐπείτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, οἶδε εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ,

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perstiterunt, Chii asperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (vt sup.

ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαύλοισι δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλά, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊζε τοὺς κατεστεῶτας Ἑλλήνων μοῦνος τῶνδε, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ πομπὰς μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἐπὶ σφᾶς ἀποδιδοῦσι τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τοῦτο τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παροιμίην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. Τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔλεγε, ἐπεὰν κοτὲ τῶν γυναικῶν τὸ λοιπὸν, τότε μνησθήσεσθαι. Τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δείπνου τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.
Νηοῦ δ' ἠμετέρου διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁπότε ἄνδρες μὲν ἁπλεῶνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, οἴνου τε τοῦ χρηστηρίου, συληθέντα ἐνεπίμπρασαν. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν δὲ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὅτι τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν τῶν Δαρδανέων, ἐς θάλασσαν ἐκδίδει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν δὴ Πέρσαι εἶχον τά περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὄρεα ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίτῃσι, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβαρεῖος γὰρ ἁλοῦσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἥδοντο ἀπεκείραντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προσεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξενώθησαν, οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed vt erat, recta contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis spoliatis rapraque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ, victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam [1] ab arce ceperunt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculum promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædã cesserunt, templumque quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarũ autem quæ in hoc templo erant, sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conseruati à cęde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrum vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [2] Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipue mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

XVIII XIX XX XXI

1 Funditus euerterunt 2 Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maxime inter se hospitio coniunctæ fuerunt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ,——

sed Mi-

sed Mileti expugnationem se permolestè tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam quã de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posteà ea fa-
XXII bula vteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, ne manentes & Medis seruirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniam nunciis, solicitabant Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic vrbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo
XXIII concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iamque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, vt interea Zanclæi vna cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrum litus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit: at ceteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt [1] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam plerosque Zanclæorum titulo captiuorum in vinculis habebat: [2] quorum summos quosque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν συναχθαδέντες τῇ Μιλήτῳ ἀλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσεν ὅ θέατρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακά, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νῦν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι μὴ ἑρπύσασι, ὅ μὲν ἐς τὸν Μήδους ἐκ τῆς στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε γὰρ σφι τὸν ναυμαχίῃ αὐτίκα βυλευομένοισι, πρὶν, ἢ σφέας τὸν χώρῳ ἀπικέσθαι ⓦ τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ ⓐ ἀπὸ Σικελίης, ⓦ οὗτον χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὸν οὗτ, βυλόμενοι αὐτοῦ πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἔστι δὲ Καλὸν αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίῃ τετραμμένη τὸ Σικελίης. Τούτεων δὴ ὑπεκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐξάλησαν, σιτὸν δὲ σφι Μιλησίων ⓐ ἐκπεφοβημένοι. Ἐν ᾧ δὲ τοιόνδε δή τι ξυνωμόσαντο γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐλπόμενοι ὑπὸ Λοκρῶν τῶν ὑπιζεφυρίων, ἐὼν κ. τ. λ. Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, πρόσθε ἐκαθέατο, πόλιν τὴν Σικελῶν ἐξελόν βυλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίνος τύραννος Ἀναξίλεως, ὅτε ἐὼν δυσμενὴς τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὸν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν ἰὸν ἔπλεον, ἐὰν χαίρῃ, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐὸν ἐρήμην ἀνδρῶν πεφευγότων τὴν Σαμίων, ἐλόντων τὴν Ζάγκλην, σὺν ταῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθεῖσαν τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθῃ μὲν ⓦ μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἁλοῦσαν τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ ⓦ ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκους δούς, καὶ δεξάμενος, τοσόνδε ἐδωκε· μισθὸς δὲ ⓐ κ. ἡμίσεα ἐὼν εἰρημένος ὅδε· ἀπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ὑπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τὸν ἐκ. μεταλλ. ἐόντα ἐν τῇ πόλι· τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἔσχε δήσας· τοὺς δὲ τριακοσίους αὐτέων τειχεσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· ὃ μέν τοι οὐδὲ Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

——qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob caussam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente, quùm theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in vrbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant.

Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοιναρχὸς, ἐκ τῆς Ἰνυκος ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ τῆς ταύτης, παρὼν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη τὸν Δᾶ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. ἐκ γὰρ τοῦ μετὰ Σάμιον βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω τὸν Δᾶ βασιλῆα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπόντι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην κατεβάλεατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν πρὸς Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μοῦνοισι τῶν ἀπὸ 216 τῶν ἀπὸ Δαρείου δικαίως τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον Πέρσαι· τὰς μὲν ἑθελοντὶ τῶν πολίων ἐπικυμήνασαι, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσποιήσαντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι πρὸς Βυζαντίων, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἑλλήνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἀγγέλλεται τὰ πρὸς Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ πρὸς Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὀπίσω ἀπὸ Βισάλτην Ἀπολλοφάνεος παῖδα Ἀβυδηνῶ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φερσυμβόλους μὲν, σινέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν θεὸς ἢ μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτου σημήια μεγάλα ἐγένετο. τῶν μὲν δὴ σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτὼ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπώλεσε· τῶν δὴ, ἐν τῇ πόλι τῇ αὐτῇ τοῦτον τὸν χρόνον, ὀλίγῳ πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων ἓξ μοῦνοι ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν δὴ σφι σημήια ὁ θεὸς προέδειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅπῃ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίοις ἄγων. κεκακωμένων δὴ τῶν Χίων, κατεστρέψατο αὐτέων ἐποιήσατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ὅπῃ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. προσκατημένῳ δὲ τὴν Θάσον

Ceterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac [1] beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam vrbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Ceterum post nauale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices iubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam nauasset, Samum reduxerunt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neque templa incenderentur, quod in pugna nauali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, ciuitatibus partim se vltro dedentibus, partim vi adactis. Et hęc quidem ita gesta sunt ¶ Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues quę è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Coucaua regionis, quod ab eius præsidio nõ reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, vtpote ex pugna nauali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt euenturæ calamitates vel ciuitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnum, quod ex choro centum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita vt ex centum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [2] Chios iam exhaustos facile ad excidiũ deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionum & Æolũ copia aduersus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum

1 Prædiues 2 Chios iam malis confectos facile subegit.

esset

Ἡρ. φεύγει Ἑλλάπ.

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniã profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atq; in Lesbum traiecit cũ omnibus copiis: & illinc, [1]quod copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occi-
XXIX dit. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse lingua
XXX Persica vtens indicauit. Quem opinor, si seruatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, [2]remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eum, Sardis perductum, in crucem sustulerunt, *tamen truncum. nam* caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerũt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quod hominem viuum in conspectum suum non adduxissent, iussit Histiæi caput eos elotum atq; obuolutũ sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se habuerunt. ¶ PERSARVM autem
XXI nauticæ copiæ circa Miletum hybernãtes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum vt quamque capiebant, [3]euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [4]Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente vrbes Iades eadem ratione, præterquam quod non euerriculabant homines. neque e-
XXII nim poterant. Hîc autem non falso cesserunt ea quæ duces Persarũ minati sunt

ἦλθε ἀζηλίη ὡς Φοίνικες ἀνὰ πλώοισι ἐκ τ Μιλήτου ὅτι τ ἀπὸ Ἰωνίης. τὸν δὲ ὁρμώμενον ἔκ τε Θάσου μὲν ἀπορθήτην λείπει, ὡς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τ στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ ἁρμαγνόσιος τ στρατηγός, πρίν σφεας διαβαίνειν ἐς τ Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων σῖτον τε ἐνθεῦτεν καὶ ἐκ Καΐκου πεδίου τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς δὲ ἀποβαίνει συμβαλών, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίην ἔλαβε, καὶ στρατὸν αὐτοῦ πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τ Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν σιωπέσασαι χρόνον ὅτι πολλόν, ἤ δὲ ἵππος ὑστερον ὁρμηθεῖσα ὅτι πιφαύσκει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔρρωτο τ ἵππου τὸν ἐγίνετο. καὶ τεταραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διά τ παρεοῦσαν ἀμβρακίδα, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινα ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρέομενος, ὑπ' αὐτῷ ἐμάγη συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμωκήσασθαι ἐωυτόν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἤχθη ἀγόμενος ἐς βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δ' οὐδὲν ἂν ἔπαθε κακὸν τοῦδε, δοκέειν ἐμοὶ, ἀφῆκέ τ ἂν αὐτὸν τ αἰτίην· νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τυτέων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγών, αὖτις μέγας τῷ βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τ δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀπέπεμψαν τῷ βασιλέϊ Δαρείου ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ συνήσας ταῦτα ἐπαπιστάμενος τὸν ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν ἐὸν ζώοντα ἀπήγαγεν ἐς ὄψιν τ ἑωυτοῦ, τ κεφαλὴν τ Ἱστιαίου λόγαντας τε καὶ θείσαντες ταῖς δυνατωτάτῃσι ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως εὐεργέτεω τε τὰ μάλιστα τῇ Πέρσῃσι. ταῦτα μὲν δὴ περὶ Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε. Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς Περσέων, χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει δυτέων τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. οὕτω δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἑκάστην αἱρέοντες βαρβαρικῷ ἐσαγίνυσι τὸν ἀνθρωπον. ἁγίνυσι δὲ τρόπον τοῦτον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς χειρὸς, τὴν θαλάσσης τῆς βορηίης ὅτι πλεῖστον νοτίῃσι διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται τὸν ἀνθρώπους τὸν ἀνθρώπους αἱρέον δὲ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἴαδας καὶ τὰ αὐτὰ πλῆθον τὸν ἐθήρευσαν τὸν ἀνθρώπους· ὅ γὰρ οἱ ἐπέτρεψε τὸ ἔθνος. Ἐνθαῦτα Περσέων στρατηγοὶ τὸν ἐφύλαξαν τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν

1 Quod eius copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebant.
4 Vir manu viri prehensa, *id est, Prehensis mutuo manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

τοῖσι Ἴωσι ἐς χεῖρας ἐλθόντες ἐνίκων σφέας. ὡς δὲ διέπερασαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεξάμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν αὐτοὺς εὐνούχους, ἐς δὲ γυναῖκας τὰς καλλιστευούσας, ἀναπαίστους τῷ βασιληΐ. ταῦτά τε δὴ ἐποίευν. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν τὸ δεύτερον ὑπὸ Λυδῶν, καὶ τὸ ὕστερον ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπωσθεὶς ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ ἐπὶ δεξιὰ ἐς πλέοντι τῷ Ἑλλησπόντῳ, αἴρεε πάντα. τὰ δὲ ὀπιδέξια αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγενόμενα καὶ πρότερον, εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τῷ Ἑλλησπόντῳ, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλαὶ εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ὑπὸ Θρήϊκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζαντίοισι μὲν νυν καὶ τοῖσι πέραθεν Χαλκηδονίοισι, οὐδὲ ὑπέμειναν ὀπίσω πλέοντας τοὺς Φοίνικας. ἀλλ' οἵγε φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον ἐσέπλωσαν καὶ οἰκησάντες πόλιν Μεσαμβρίην οἴκισαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατελελειμμένας, πρόσπλωσαν ὀπίσω τε Περινθίοισι, καὶ Ἀρτάκῃσι. πλεύσαντες δὲ καὶ τούτους νεικήσαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον, ἐξελόντες τὰς ὀπιλοίπους τῶν πολίων, ὅσας παρῆλθον καὶ κατέσυραν· ὀπίσω δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὸ πρῶτον. αὐτοῖσι γὰρ Κυζικηνοῖσι ἐπὶ βασιλέος τοῦ Φοινίκων ἐσπλόου τούτου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέι, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσασι ἐν Δασκυλίῳ ἐὼν ἀρχῳ. τὴν δὲ Χερσόνησον, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησάμενος τὸν ἀρχὸν τοῦτον πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τῷπερ τοιῷδε ἔσχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὸν ἀρχὸν τῆς Χερσονήσου τοῦτον· ὅτε ὧν οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀπεῖλε οἰκίζειν ἐπ' ἑαυτοῦ ὅτι τὸν χῶρον τὸν ἂν σφέας ἀποίκους ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ὅτι ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὸν ἱρὸν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἴσασι. καὶ σφέας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκ τοῦ πρὸ ἑαυτοῦ Ἀθηναίων. Ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν ὁ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριππότροφος, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπὸ Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγενώς. τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος,

Ionibus,quum ex aduerso castra haberent.nam posteaquam potiti sunt vrbibus,formosissimos quosq; puerorum seligentes castrauerunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgineſque forma præstantissimas ad regem transportarũt: & super hæc, vrbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt in seruitutem redacti,primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia XXXIII
naualis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontũ nauigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram , iam subacta erant à Persis per continentem. Hellespontiautem hæc in Europa sunt, Chersonesus,in qua frequentes sunt vrbes , & Perinthus, & muri super Thraciam,& Selimbria,& Byzantium. Quorum Byzantii, & qui vlteriori in litore sunt Chalcedonii,ne expectauerũt quidem aduentum Phœniciæ classis:sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibiq; vrbem Mesambriam condiderunt.at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Præconnesum & Artacen se conuertũt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehuntur, cuersuri ceteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserãt quidem, quod ipsi Cyziceni, iam ante aduentum hunc classis Phœnicum sub rege erânt , quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Ceteras Chersonesi vrbes (præter Cardiã) Phœnices subegerunt: Quarum vsq; ad id tempus tyrannus e- XXXII
rat Miltiades,filius Cimonis,nepos Stesagoræ:cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius , ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hãc tenebant,quum ab Absinthiis bello vexarentur,reges suos,vt de bello cõsulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem asciscerent qui primus eos templo abeuntes hospitio inuitasset.Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine inuitati , Athenas diuertunt. Ea tempestate A- XXXIV
thenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus , dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [1] Tethrippotrophi,[2] ab Æaco & Ægina oriundus,nuper familia facta Athenienſi,

1 *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat. ibi enim est* ὀλύμπια αἰγινητικὰς τεθρίππῳ, *vt hic* οἰκίης τεθριππότροφον. *quod (vt verba sonant) significat, Ex familia quadriiuges equos alente. vel. Equos ad quadrigarium cursum.* Ex oriundus,at propius repetita Athenienſis, —— 2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina

cuius

cuius autor extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitum congiarium. Illi in domum excepti & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, precesque addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogare-
XXVI tur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vna cum Doloncis nauigauit, assumptis Athenienſium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum, *id est, breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est
XXVII longitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis ceterorum Lampsacenis intulit bellū: illi dispositis insidiis eum viuum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autē Crœso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturum comminatus est.[1] Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extriturū, vix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, inquiens pinū ex omnibus arboribus solā esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remi-
XXVIII serunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriēs, imperiū atq; opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defun-

Φιλαίου τοῦ Αἰάκτος παιδὸς ἡμοιμένου τοῦτον τὸν οἰκίην ταύτην Α'θηναίου. ἔστι ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐόντα οὐκ ἐγχωρίους ἐσθῆτα οὐδὲ ἐγχειρίδια ἔχοντας, καὶ αἰχμάς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δοξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πρῶτα μὲν τὸ μαντήιον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα ὦν ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀνθρώπων τε τὴν Πεισιστράτου ἀρχὴν, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι· αὐτίκα ὦν ἐσάλπης ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιοίη τὰ περὶ αὐτοῦ οἱ Δόλογκοι προσέδεον. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλ- 218
τιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπιὰς ἀνήρηκώς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε προσκλαβὼν Α'θηναίων πρήγματα βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχωσι σφέας οἱ Α'ψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι σταδίοι ἔξ τε καὶ τεσσεράκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι σταδίων ἑξήκοντα καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Α'ποτειχίσας δὲ τὴν χερσόνησον ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Α'ψινθίους ἔτι τοῦτον τὸν ὡσάμενος, τῶν λοιπῶν πρήγεσι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέσει ζωγρείη. ἐπὶ δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γενομένῳ. συθέμενος ὦν ὁ Κροῖσος τάδε, πέμπων πρηγόρεε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι, μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος ξύλον ἀπείλεε ἐκτενεῖν. τοῦτο μὲν δὴ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, οὐδαμὰ ἔθελε τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος ξύλον ἐκτενεῖν, μόγις κοτὲ μαθόντες τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἔον, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μελλοι, ἀλλὰ πανωλέθρους ἀπόλλυ. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ἀφ' Κροῖσον ἐκφυγὼν τοῦτο τελευτᾷ ἀπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίῳ. καὶ οἱ τελευτή-

[1] quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuiſſet. [1] *Hæc Valla non è ſuo addidit. nam in vulgatis quidem edit. deſunt, in vet. autem codic. leguntur hæc verba,* καταμαθὼν δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος ξύλον ἐκτενεῖν, *qui error ex repetitione eiuſdem verbi ἐκτενεῖν contigit, librarij oculis alterum tranſilientibus.*

σθυσι Χερσονησίταις θύουσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκίῃ ἢ, ἢν ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ἔθεσαν, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν τῶδενὶ ἐξῆν ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δ' ἐόντος τῶν Λαμψακηνοῖς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, τῶν ἀνδρῶν ἀποκτόνων μιν ἐν λόγῳ, πολεμίων δ' ἦν ἐπιθερμοτέρων τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τοιῷδε, ἐπιπλώσαντα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμφθέντα τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλουσι πεμπτεῖ οἱ Πισιστρατίδαι. οἱ μὲν γὰρ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον ὦν, ὡς δ' σωφάσθησαν τεθνεῶτα τὸν παῖδα Κίμωνος αὐτοῦ θανάτου· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπιγμένος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε καὶ οἴκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὁπλίμεον· οἱ δὲ Χερσονησίταις τῶν τὰ νόμιμα ταῦτα, σωελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων ἀνδρας βούλεσθαι πρόμαχον γενῶν δύο ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ἐν αὐτῇ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βοσκῶν ὁπλίτας, καὶ γαμέει Ὁλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα δηλα τὰ κατειλημμένα πρήγματα χαλεπώτερα. τείτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τούτεων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι δὲ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου, στρατῷ ἐπῆλθον μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους δὲ ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς τὴν οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. Ταῦτα μὲν δὴ τείτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τοῦτο μὲν κατεχόντων. Τότε δὲ πεμπτῳ ἔτεϊ ὑστερον ἦλθε τοῦτο Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας νηυσὶ τριήρεας πέντε τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡς μὲν ὥρμητο ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμείβετο τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ὡς ἐπὶ πᾶσι τῆσι νήσοισι, ἄλλως μὲν δὴ Μιλτιάδης σιῶ τῆσι λέσβοισι τῶν νεῶν καὶ ἁφθόνῳ ἐς Ἴμβρον τὸν δὲ οἱ πέμπτην τῶν
219 νεῶν καλῷ διώκοντες οἱ Φοίνικες τὴν γὰρ νέα ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, ὃς ἐκ τῆς Ὁλόρου τοῦ Θρηίκων ἐὼν θυγατρὸς ἔφυ, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τῶν ἅμα τῇ νηῒ εἵλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

cto Chersonitæ, vt mos est, conditori vrbis, sacrificant, certamenq; equestre ac gymnicũ statuto tempore celebrant, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durante autem cum Lampsacenis bello, contigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugam verbis simulabat, sed re ipsa [1] quam hostis erat atrocior. Ste- XXXIX
sagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquã non sane conscii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Chersonesum, [2] domi sese continebat, in honorem videlicet Stesagoræ fratris. Quod quum audissent Chersonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati sunt ad lugendã cum Miltiade fratris necem. Hi postquam venerũt illuc, in vincula coniecti sunt, & Miltiades Chersonesum obtinuit, [3] conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegesipylam duxit vxorem. [4] Quẽ XL
etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria sed grauia sane negotia exceperunt. nam tertio quam hæc gesta sunt anno è Chersoneso profugit, non ausus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc vsq; Chersonesum processerant. Illis digressis eum rursus Dolonci reduxere tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum esse quum audisset, quinq; cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, soluens ex vrbe Cardia. Qui dum per sinum Nigrum transmissa Chersoneso cursum tenet, Phœnicum classe circumuentus, ipse quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

κατειλημμένων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τείτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τούτεων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι δὲ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου, στρατῷ ἐπῆλθον μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους δὲ ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς τὴν οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. Ταῦτα μὲν δὴ τείτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τοῦτο μὲν κατεχόντων. Τότε δὲ πεμπτῳ ἔτεϊ ὑστερον ἦλθε τοῦτο Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας νηυσὶ τριήρεας πέντε τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὡς μὲν ὥρμητο ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμείβετο τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ὡς ἐπὶ πᾶσι τῆσι νήσοισι, ἄλλως μὲν δὴ Μιλτιάδης σιῶ τῆσι λέσβοισι τῶν νεῶν καὶ ἁφθόνῳ ἐς Ἴμβρον τὸν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν καλῷ διώκοντες οἱ Φοίνικες τὴν γὰρ νέα ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, ὃς ἐκ τῆς Ὁλόρου τοῦ Θρηίκων ἐὼν θυγατρὸς ἔφυ, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τῶν ἅμα τῇ νηῒ εἵλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν

κατειλα- 11
ειντων

1 Hostis erat, & temerarius. *vel, & ira præcipitis. Ad verbum, Subseruidus.* 2 *Suspectus est hic locus in vulg. edit. Gr. & ἀπτιμῶν est potius Vlciscens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Chersonesum venisset, molestiæ maiores quam antea contigerunt. tertio enim quã hæc gesta sunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Chersonesum vsque progressi essent, illis inuadentibus obsistere non ausus, è Chersoneso aufugit, donec post Scytharum discessum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam ista ei euenerũt. Tunc enim quum Phœnices, &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν καταλαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, vt sit* κατειλημμένων ἄλλα τῶν καταλαβόντων πρ. καλ. *i.* κατῖχεν ἄλλα, *eo sensu quo postea dicit* τῶν τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autem,* ἐφυγε Χερσόνησον, *fortasse interpr. Chersoneso exulabat, quod videlicet cum illis congredi ausus non esset. Cui interpretationi quadrat* κατήγαγον.

Miltia-

Miltiadis filium esse cognouissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persida: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. Miltiades autē ex Imbro Athenas peruenit. [1] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostiū nunciis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas,[2] de tradendis mutuo iis qui iniurias intulissēt: neve quid inuicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderent: quod vectigal ab Artapherne institutū, ad meā vsque ætatem qui illic fuere pependerunt, eadem pæne qua prius condicione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant. ¶Ceterum ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditū classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquā autem præteruectus Asiam in Ioniam peruenit Mardonius, miram hic rem ego referā iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, [3] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias traiecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriā versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [4] prætextus à Dario erāt belli inferendi: sed in animo habebat

πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον αὐτὸν ἐς βασιλῆα, δοκέοντες χάρτα μεγάλῳ κατα θήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμῃ ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πεῖσαι Κελβύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε Σκύθαι μὲν δεόμενοι, λύσαντας τὴν γέφυραν, ἀποπλέειν ἐς τὰ ἑωυτῶν· Δαρεῖος δέ, ὡς Φοίνικες Μήδιον Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μήδιον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· ἔδωκε οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Γερσίδα γυναῖκα, ἐκ τῶν τέκνα ἐγήμετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἔτι Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ χρόνῳ τούτῳ ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐλήμετο τουτέων, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι. Ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα πάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγήμετο. τούτου τοῦ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, σιῶν θήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι. ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ δῃλοῖεν φέρειν τε καὶ ἄγειν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς κατέλεσαν οἱ Πέρσαι τὰ τεταγμένα τάσσα· κατὰ δὴ τοῦτον μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην ἕκαστοι ἐτελέσαν ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἀεί, καὶ ἐπ' ἐμεῦ, ὡς ἐτάχθησαν οἱ Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ φέρειν κατὰ δὴ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρήνα ἦν. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν δὴ ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω καταβαίνει ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν. ἡλικίῃ τε νέος ἐών, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἀγῶν δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἦλθε ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεός, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι δῃλησι νηυσί, στρατὸν δὲ πολλὸν δῆμοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὴν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ διαπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δῶρον ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεχομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐστὶ ὁ ὀτρέα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τοῦ γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίζησε ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν ζεῦγος πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τῇσι νηυσὶ Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρόφασις ἦσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ εἶχον

---

1 Neque hoc anno vlla Persis aduersus Iones contentio extitit: imo magno Ionum commodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.* 2 Vt rationi iniuriarum mutuo reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerent. *vel, Vt iniurias mutuo persequi ex iure possent.* 3 Mardonius enim abdic. tyrannis, *vel, abrogato tyrannis imperio*, statum pop. 4 Prætextus expeditionis ipsis erant:

ὅσας αὖ πλείστας δυνάμιν καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλήνιδων πολίων, τῶν μὲν δὴ νήσων Θασίους οὐδὲ χειρωσαμένους, κατεστρέψατο· τοῦτο δ', ᾧ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ἤδη ἀρχθεῖσι δούλους προσεκτήσατο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ὑπήκοα ἦν. ἐκ μὲν δὴ Θάσου στρατηλατέοντες πέρην ἐπὶ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου. ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπνέων δὲ σφι περιπλέουσι βορέης ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπορος, καρτὰ τοὺς νέας περιέωσε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ τριηκοσίας μὲν τὰς νέας τὰς διαφθαρείσας ἐκεῖ, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τὰ περὶ τὸν Ἄθων, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· τὰ δ', ὡρμέατο γὰρ πρὸς τὰς πέτρας δρεπανοφόροι· τὰ δ' αὐτέων νέες οὐκ ὑπεξέφευγον, ἢν μὴ τῶν διεφθείροντο· οἱ δ', ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔσχετο. Μαρδόνιος δὲ καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν στρατοπεδευόμενον ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον τὴν πρὸς Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατιὸν ὀπίσω, ἅτε τοῦ πεζοῦ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τοῦ ναυτικοῦ μεγάλως περὶ τὸν Ἄθων. ἔτεϊ μὲν νυν ὁ κόλος αἰσχρῶς ἀπωνιζάμενος, ἀπηλάσθη ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους μαθὼν ἀπὸ τοῦ ἀγχιβύνου ὡς ἀποστασιν μηχανῶνται, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας ὁ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰσταίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ χρημάτων ἐουσέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγούμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἦν δὲ τὰ χρήματα σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῆς ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων, τεσσερακοντάταλαντα προσῆκε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἑλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τεσσερακόσια τάλαντα Θασίοισι ἐόντα καρπῶν ἀτελέα, προσῆκε ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, διακόσια τάλαντα· ὅτε δὲ ὁ πλεῖστον προσῆκε, τριακόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα·

Σκαπτῇ ὕλῃ

quam plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iam seruiebant, in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terram legens, ad Acanthũ vsq; processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, ventus aquilo vehemens atq; admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiumq; pleraſq; [1] in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominum interierint: partim quod à feris rapti, partim quod natare nescirent, partim quod petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium vulnerauerunt. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerũt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. ¶ Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio iussit diruere muros, & naues in Abdera transportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [2] pecunia multa vtebantur, cum in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vtbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidem metallorum aureorum materia, [3] septuaginta talentorum: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorum, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse quoque inspexi,

XLV XLVI XLVII

1 In Athon propulisse, & ex nauibus quidem trecentas, ex hominibus supra viginti millia interiisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (*id est, hæc maris pars quæ est circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quod natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex. 2 Pecuniam *quam ex illis magnis prouentibus habebant*, impendebant in comping. 3 Octoginta,

1 & tri-

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, inuenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Ænytorum & Cœnytorum, ſita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando euerſus eſt. Et hoc quidem
LVIII huiuſcemodi eſt. Thaſii autem iubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naues omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarene ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere iuſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & hippagogas, *id eſt, naues quibus equi feruntur.*
LIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in cõtinente populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati acceſſere, tum vero Æginetæ. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, vt vna cum Perſa aduerſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimulauerunt quod ex eo quod fecerãt Græ-
L ciam prodidiſſent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam trãſmiſit, animo præcipuos eius rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehẽdere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polyeriti filius, [2] negans eum gauiſurum ſiquem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex [3] epiſtola Demarati. Eum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogauit quod ei nomen eſſet. Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries*. Cui Cleomenes, Cric, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo. ¶ Spartæ autem per
LI id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum,

κ᾽ μακρῷ ἰὼ αὐτέων θωμασιώτατα τὰ ⓐ Φοίνικες ἀνέδεξαν ⓐ μ᾽ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἡ δὲ νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τοῦτου τοῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικαῖα ταῦτα ἔστι τῆς ⓑ Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κοινύρων. ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα αἴρεται ἐξορυσσόμενον· ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο- ⓑ ἐν τῷ ζ.

Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὁκοῖοί οἱ γνώμην ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ δοῦλα διδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε δὴ κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, καὶ τοὺς μὲν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς ἁρπαγώγα πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῄσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικόμενοι αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ὅτι σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταῦτα δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγινάν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο αἴτιοι τοῖσι Αἰγινήτῃσι, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη ἀνδρὶ ἑνὶ δεῖν ἄγειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἀνὴρ γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τὰ καινὰ ποιέειν ταῦτα, ὑπ᾽ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μὲν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο ⓒ Κριὸν ὅ,τι ⓓ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασε ⓓ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν καταχάλκου ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς σιωσόμενος μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τότε ⓒ χρόνον ἐόντων Δημαρήτου τοῦ Ἀρίστωνος, διέβαλε ⓒ Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων,

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abducturum.* 3 Mandato

οἰκίης ὁ τ' ὑποδεεστέρης κατ' ἀρχομένου ὧδε ἐν ὑποδεεστέρῃ, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κτᾶσθαι προσδοκέειν δὲ χως τετίμηντο μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐδὲν Ἀριστόδημον Ⓦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἔκτηνται, ἀλλ' αὐτὸν Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ ὀ χρόνον ὀ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶ) Ἀργείη. θυγατέρα ὁ αὐτὴν λέγουσι εἶ) Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην ὁ τεκεῖν δίδυμα· βραδύνοντα ὁ Ⓦ Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους ὁ τοὺς τότε ἐόντας, βουλευσαμένους νόμον βασιλῆα τῶν παίδων Ⓦ πρεσβύτερον ποιήσασθαι· ἐχόντων δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἕλωνται, ὥστε ὁμοίων ἐόντων ἀμφοτέρων ἐόντων. ἀδυνάμενους ὁ γνώναι, ἢ κατὰ τοῦτο, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν ὁ, οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδυῖαν μὲν κατὰ ὀ καρτὰ λέγειν ταῦτα, βουλομένην ὁ εἰκῆ ἀμφοτέρους γνησίους βασιλῆας. τοὺς ἂν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ χρήματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία νομίζεσθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον Ⓦ γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτα σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέοισι ὧδε ἦσαν ὀκῶς ἐξεύρωσι αὐτέων Ⓦ πρεσβύτερον, γενέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶ) Παναίτιος. γενόμενον δὲ τοῦτον Ⓦ Παναίτιον ταῦτα τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γυναῖκα τὴν ἑωυτοῦ ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούει τε καὶ σιτίζει. ἢν μὲν γὰρ ταῦτα φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοῦτο ὁ πᾶν ἔχειν ὅσοντι καὶ δίζηνται τε καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἢν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἀλλὰ ἔτι ποιοῦσα, δῆλα δὴ ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδυῖα· ἄλλως τε σφέας τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοῦτο Σπαρτιήτας, καὶ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ἐντολὰς, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταύτην ἰδοῦσαν Ⓦ πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυίην τὸν ἕνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες ὁ τὸ παιδίον τὸ ἰσομοῖρον πρὸς τῆς γυναικός, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ Ⓐ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ ὁ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶ) τὸ πάντα χρόνον τῆς ζόης αὐτέων διηνέκεσι, καὶ τοῦ ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodē enim oriundi) quam quod familia EVrysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi vxorem nomine [1] Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AVtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (vt credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrumque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignaram cur obseruaretur, animaduertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium, publiceque alendum curasse, imposito ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseueraſſe. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt.

1 Argiuam, 2 Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges vſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. iam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, vſque ad Perſeum, nec altius repetii, quòd nullum Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt vſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo, conſtabit principes Dorienſium [1] ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorũ LIV facta eſt. Vt autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii [2] recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem. [3] Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunq; libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. [4] In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis LVII tempore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica euiſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm ceteris conuiuis: [5] libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt, ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

Τάδε δὲ καταλεχθέντα ἐστὶν Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. Τούτους τοὺς Δωριέων βασιλέας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπέοντος, καταλεχθέντας ὀρθῶς ἐστὶν Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τὸν λαὸν ἐς Ἕλληνας οὕτω ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλασσον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσεῖ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φανοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἐόντες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγονότα. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος προγόνοι. τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσεῖ τοῦδε ἔν, τούτους δὲ εἰ, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν τοῦτο εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ τοῦτο αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμον γε ἐκφέρειν ἐς τὸν ἂν βούλωνται χώρον. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀπαγορεύειν· εἰ δὲ μή, ἄτιμον εἶναι καὶ ἔνορκον. στρατευομένων δὲ, τοῖσι μὲν ἱέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγοὺς ὑπὸ φρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς. τοῖσι δὲ κρέα θύεσθαι ἐν τοῖσι ἔξοδοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπόλεμα. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηνικὰ καὶ τὰ δὲ σφι δέδοται· ἐν θυσίῃ τῇς δημοτελεῖ ποιέηται, τοῖσι μὲν πρώτοισι παρατίθεσθαι τὸ δεῖπνον ἴσον τοῖσι βασιλεῦσι· ἐκπώματα δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τοῖσι πρώτοισι ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας τῆς τούτων, καὶ τῶν τυθέντων τοῖσι θεοῖσι τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ καὶ πάσας καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου μηνὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem proficiſcuntur, vtant. 5 Et vt primum in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorũ pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis incuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἱρήιον τέλεον, (id eſt ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

ἐξαιρέτους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι τοῦς-
χεῖσθαι τοῦ ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέε-
σθαι δύο ἑκάτερον. (LVII) οἱ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς
Δελφοὺς, οἳτε σὺμβολοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημό-
σια) μὴ ἐλθοῦσι οἷς τοῖσι βασιλεῦσι ὅτι τὸ δεῖπνον, ἀ-
ποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο
χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλιον· παρεοῦσι δὲ δι-
πλήσια πάντα δίδοσθαι. τὼυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖσι ἰ-
διωτέων κληθέντας ὅτι δεῖπνον ἱμᾶσθαι. τὰς δὲ μαν-
τηίας τὰς γινομένας, τούτοις φυλάσσειν· σινῳδέναι δὲ
καὶ τοῦ πυθίους. δικάζειν δὲ μοῦνους τοῦ βασιλέας τὰ-
δε μοῦνα· παρθένου τε παρθένου πέρι, ἐς (LVIII) ἣν
κνέεται ἔχειν, ἢν μὴ ὁ πατὴρ αὐτὴ ἐγγυήσῃ· καὶ ὁ-
δῶν δημοσίων πέρι· ἢν τις θέτον παῖδα ποιέεσθαι
ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βου-
λευσομένοισι γέρουσι, ἑπτὰ δυοῖν δέουσι τεσσεράκοντα. ἢν
δὲ μὴ ἔλθωσι, τοῦ μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσή-
κοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους ἀ-
ποφέροντας, πρὸς τῇ ἰδίῃ. Ταῦτα μὲν ζοῦσι τοῖσι
βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων·
ἀποθανοῦσι δέ, τάδε ἱππέες περιαγγέλλουσι τοῦ γε-
νεὸς καὶ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· καὶ δὲ τὰς πόλιν γυναῖ-
κες περιοῦσαι, λέβητας κροτέουσι. ἐπὰν δὲ τοῦτο γέ-
νηται δισσοὶ, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλθεῖν ἕνα
δύο καταμοίρεας ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιή-
σασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται). νόμος δὲ τοῖσι
Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοῦ θανάτοις ἔστι
οὗτος καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τῶν γὰρ
βαρβάρων οἱ πλεῖστοι τοῦτῳ νόμῳ χρέονται καὶ τοῦ
θανάτοις τῶν βασιλέων. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς 30
Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς
Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμαθοὶς
ἐς δὲ κῆδος ἰέναι. τούτεων ὦν καὶ τῶν εἱλωτέων, καὶ αὐτέων
Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς τὠυτὸ πολλαὶ
χιλιάδες, σύμμιγα ληῒσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέ-
τωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ δεινοτάτῃ ἀπολέτω·
φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀποθνῄσκοντα τῶν βασιλέων, κα-
τὸν δὴ ἥδεα, ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέ-
ων ἀποθανῇ, τούτῳ εἴδωλον σκυτάσαντες, ἐν κλίνῃ
κομψῇ ἐκφορέουσι ἐπὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα 40
ἡμερέων οὐκ ἰσταται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρεσίη σινίζεται, ἀλλὰ
πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρον δὲ μοῦνο οὗ-
223 τοι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος
ἄλλος ἐπίσῃ βασιλεύς, ἔστ' ὃ ἐσιὼν ἐλευθερεῖ ὅσους τις

eis præsideant. 1 Liceatque quibuscunque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ chœnices, *id est, semodia*, & vini singulæ cotylę, *id est, sextarij*: præsentibus dupla dentur omnia. eadē ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur. 2 Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptiuum filium 3 facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio affligere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores ius regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viuentibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enunciant: feminæ per vrbem circumeuntes ollas pulsitant. quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem 4 posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item seruorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in vnum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, eius simulacrum quum expressérunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusque magistratuum consessus, sed luctus continēs. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque

1 Liceatque illis quos velint ex ciuibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius vrbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis ciuitatibus adueniebant, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quę nerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illam habere. *i. in quem* rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spar-

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributum quod debebant remittit. Cum
IX Ægyptiis etiã Lacedæmonij in hoc cõgruunt, quod eorũ præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatẽ aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita
IXI fiunt. ¶ Cleomenem autem tunc quum apud Æginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnum obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maxime vtebatur: cui viro erat vxor specioſissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditã esse cernens nutrix sua, idq; parentes eius, vtpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrũ, deam precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [1] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurã eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem peruenit ætatem, duxit vxorem Agetus
LXII Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commentus est:

τὴ Σπαρτιητέων τῷ βασιλείῃ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ὁ δ' αὖ Πέρσησι ὁ κατίσαμενος βασιλεὺς τὸ μὴ ὀφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλιοσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κῶν λαμπρὸς φωνέων ἐπιπλήσσωσι ἄλλοι σφέας παρεοῦσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. τοῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται. Τότε δὲ ὁ Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ πρήσσοντα ζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἀτῃ ἐχόμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, ἁμὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρείστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. ἐπιγνόντος δὲ καὶ τούτου εἰ αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, τῷ πρόσκειτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρείστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ τοῦτο μὲν τοιαύτη κάλλιστη ἦν ἐξ αἰσχίστης γεγονυῖα. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀδελφεῶν τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς ἣν ὁρέουσα τὸν γενέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενος, τοῦτο ἔκασα μαθοῦσα, ἐπιφέρεσκε τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν καθ' ἑκάστην ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν, τὸ ἐστὶ ἐν τῇ Θεραπνῇ καλεομένῃ, ὑπὲρ τοῦ Φοιβηίου ἱροῦ, ὁκόσας ἂν εἰσίκηται ἡ τροφὸς, πρὸς τὸ ἄγαλμα ἱσταμένη, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τὴν δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δέ, ἐπειρέσθαι μιν ὅ, τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φάσαι, ὡς παιδίον φορέοι. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι. τὴν δὲ πολλὸν τοῦτον ἐωϋτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρᾶσαν δὴ τὴν γυναῖκα πολλοῦ ποιεύμενον ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δέ, καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλήν, εἰπεῖν ὡς καλλὶς βύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, ἐὼν δὴ ὁ τοῦ Ἀρείστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρείστωνα ἔσχε ἔρως τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε·

1 Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c.

αὐλός τε τῷ ἑταίρῳ τὰ ἑωυτοῦ ἀγαθὰ ἀνὴρ αὐτὸς, καὶ κατεδέκετο δωτίνην δώσειν τῷ ἑωυτοῦ πρώτων ἐν ᾧ τι ἂν αὐλὸς ἐκφύγος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τιμὴν ὁμοίην δοῦναι. ὁ δή, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανέφατο. ἐπὶ τούτοισι δὴ ὅρκοισι ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐλός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τὸν ὃ, τι οἱ ἐν οἴκῳ τὸ ἐπίλεκτον τῶν κειμηλίων τῷ Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐλὸς τιμὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνταῦτα δὴ τὸ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δ', πλέω τούτου μοῦνον, πάντα ἔφη κατανέσαι. ἀναγκαζόμενος μὲν οἱ τοῦ τε ὅρκου, καὶ δι' ἀπάτης τῆς παρεισαγωγῆς, ἀπίει ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὸν τρίτον ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀπομνησθάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρωθέντα τοὺ δέκα μηνῶν ἡ γυνὴ αὐτῷ, τίκτει τὸν Δημάρητον. καὶ ὃς ἐπὶ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἀγγέλλεται ὡς ἐπὶ παῖς γένοιτο. ὁ δὲ, ἐπισάμενός τε ἐν χρόνον τὸν ἤγαγε τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλῳ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ ἐμός ἐστι. τὸν μὲν οὖν ἐπὶ ἔφοροι ἔρρηγμα μὲν τοιοῦτο ἐποίησαν τοσοῦτο· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τὸν Ἀρίστωνα τὸν εἰρημένον μετεμέλετο. παῖδα γὰρ Δημάρητον ἐκάλεσε οἱ ὁμοῖοι εἶναι. Δημάρητον δὲ αὖτις οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τόνδε τὸν τρόπον ἕτερον, ἀπὸ τόνδε· τοῦτον μὲν οἱ ὁμοῖοι ἐκάλεον Δημάρητον ἐπὶ τῷ πρώτῳ ἐνειρημένῳ· ἀπὸ τόνδε δὲ τὸν ἐπὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸν εἰρημένον μετεμέλετο. παῖδα γὰρ Δημάρητον ἐκάλεσε οἱ ὁμοῖοι εἶναι. Δημάρητον δὲ αὖτις οὔνομα ἔθετο

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene solicitante, contra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum esse regem, quod Aristonis filius non esset, deinde quod iurauerat institit cõfirmare: quod Ariston aliquando dixisset, quum ei nunciasset famulus suus filium ei natum, & menses conferens, iureiurando negasset illum esse filium suũ. Huic verbo insistens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Aristonis filium esse, neque rite Spartæ regnare: eisdem ephoris adhibitis testibus qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. Tandem re in contentionem deducta, visum est Spartiatis oraculum quod Delphis est consulendum an foret Demaratus Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes, quum ex ipsius erga Pythiam prouidentia nihil suspicionis esset, subornat Cobonem quendam Aristophanti filium maxima apud Delphos autoritate, vt persuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antistiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, sciscitantibus iis qui ad oraculum erant missi, negauit Aristonis filium esse Demaratum. quæ tamen res sequenti tempore palam facta est, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata est. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum eiectus regno gereret magistratum, adesset que spectaculo gymnopædiarum, *id est, palæstræ nudorum puerorum*, misit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi insultandique caussa, ministrum, qui interrogaret [2] qualis esset præfectura post regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, respondit se vtrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confestimque præparatum Ioui bouem immolauit: quo immolato, matrem accersiit. Quæ quum aduenisset, positis in eius manus extis, mulierem his verbis obsecrauit, Per ego te matet cum alios deos, tum Iouem hunc domesticum, quem tango, precor, promas mihi veritatem: quisnam reuera meus est pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit,

LXVI

XVII

XVIII

ἦες Δημάρητον ἐγένετο. τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λεωτυχίδης κατώμοσε τὸν Δημάρητου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεόμενον βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τοῦτο κατωμοσίῳ, ἐδίωκε ἀναστώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε ὁ δεκήλεικε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγενέναι, ὁ δὲ, συμβαλεόμενος τοὺς μηνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτοῦ μιν εἶναι. Τούτου δὴ ὑποβαλόντος τὸ ῥῆμα τὸν Λεωτυχίδεα, ἀπέφαινε Δημάρητον οὔτε ὀρθῶς Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἐνθρόνως βασιλεύοντα Σπαρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἔτυγχανον παρεδρεύοντες καὶ ἀκηκοότες τῶν Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἀρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνοίστου δὲ θρόμβου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὸν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσαποίεται Κλεομένης Κόβωνα Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δύνατα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περιάλλην τὴν προμάντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης "ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. ὥς τε δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔφρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγίνετο ταῦτα, καὶ Κόβωνα τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ προμάντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὸν Δημάρητου κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγίνετο. ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τὴν βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν· ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λεωτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὖθις βασιλεὺς αὐτὶ ἐκείνου, πέμψας θεράποντα ὅτι γέλωτί τε καὶ κακῷ ἔθηκε, ἠρώτα τὸν Δημάρητον οἱηίη εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ δὲ, μηχανώμενος τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φὰς, ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, ὅ. τι μέχρι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἶπας, καταναλυσάμενος, ἦιε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ τὸ θυσιευσάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύσας δὲ τὸν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῆ μητρὶ ἔθετο ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὰ σπλάγχνα, καὶ ἐκέτευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεὸν σε τῶν τε ἄλλων καλλιπόμενος ἱκετεύω, καὶ τὸν ἑρκεῖον Διὸς τόνδε, φράσαι μοι τὸν ἀληθέα, ὁκοῖός μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λεωτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων,

1 *In Græco exempl. pro* ἀυτέων *legendum videtur* αὐτέων, *cuius lectionis alibi ratio reddetur.* 2 Quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnauissent.

» κυέουσαν σε ἐκ τοῦ πρώτερου ἀνδρός, οὕτω ἐλθεῖν
» πρὸς Ἀρίστωνα. ἡμεῖς δὲ καὶ μᾶλλον λόγον
» λέγοντες, φασί σε ἐσελθεῖν πρὸς τῶν οἰκετέων
» ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν
» μετέρχομαι θεοὺς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γὰρ,
» εἰ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μοιρίη δὴ πεποίη-
» κας, μετὰ πολλέων δὲ ὁ, τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρ-
» τῃ, ὡς Ἀρίστωνι οὐ τέρμα παιδοποιὸν ἐὸν ἐνίῳ.
» τεκεῖν γὰρ ἄν καὶ τὰς πρώτερας γυναῖκας. ὁ
μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, 10 LXIX
» Ὦ παῖ, ἐπεί τε μὲ λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὠληθέα,
» πρῶ εἰς σὲ καταιρήσεται τὠληθές. ὡς μὲ
» ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τείτῃ ἀπὸ τῆς
» πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι σιω-
» πηλὴν δὲ, ἐστεφανωμένον ἐμοὶ προσετίθει. καὶ
» τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων· ὡς
» δέ με εἶδε ἐστεφανωμένην, ἤρετο τίς εἴη ὁ μοι
» δούς. ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευε-
» κεν. ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ κα-
» λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρό- 20
» τερον ἐλθόντα καὶ σιωπηθέντα, δοῦναί μοι τοῦτο στε-
» φανον. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἐ-
» μάθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μέν, οἱ στε-
» φανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ πρὸς τῇσι
» θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀ-
» γιεῦ δὲ, οἱ μάλιστα ἄνδρα τοῦτον ἥρωα
» ἀείρεον εἶναι. οὕτω δή ὦ παῖ ἔχει πολλὸν ὅσον τι
» καὶ βουλεαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου
» γέγονας, καὶ τοι πατὴρ ἐστὶ Ἀγιεὺς ὁ ἥρως, ἢ
» Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀείραμεν. 30
» τῇ δὲ σοὶ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγον-
» τες ὡς ἄρα ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γεγο-
» μένος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶ-
» ναι. ἐνίοισι γὰρ τοῦτο δέκα μούνας οὐδὲ κῶ ἔσχηκεν ἀ-
» ναπλῆσαι τῶν τοιούτων κεῖνος τὸν ἀπέρριψε τὸ ἔτος.
» ἔστι σι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννέα μῆνα καὶ ἑπτὰ
» μῆνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μούνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
» δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς
» Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκ-
» βάλλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους μηδὲν ἥδιον τῆς σε- 40
» ωυτοῦ μητρὸς δέχεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας.
ἐκ δὲ ὀνοφορβοῦ αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦ-
τα λέγουσι σίκτοισι αἱ γυναῖκες παῖδας. ἡ μὲν δὴ
ταῦτα ἔλεγε· Ὁ δὲ, ὡς ἐβούλετο,

te è priore viro grauidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domesticum asinarium ventitasse, illiusque me filium esse. qua de re ego te adiens obsecro vt verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur fecisti, non sola fecisti, sed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negantium [1] Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. nam si fuisset, priores vxores fuisse cõceptura. Hæc Demaratus. Cui mater ita respon- LXIX
dens, Fili, inquit, quoniam [2] precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domum Ariston duxit, tertia quàm me duxerat nocte simulacrum tanquã Aristonis ad me venit, quod posteaquã mecum concubuit, [3] corona quam gestabat, me circũdedit, atq; abiit. Dehinc Ariston aduenit, qui cernens me coronas habentẽ, sciscitabatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eoq; id abnuente, iuraui, asserens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingressus, vbi mecum coiisset, coronis me donasset. Ariston, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuisse. compertumque est illas coronas fuisse sumptas ex heroico cõditorio, quod est iuxta ianuam aulę extructum, quod vocant Astrobaci: & vates esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi est Astrobacus heros, aut ex Aristone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariston, quum ei te natum esse nunciatũ est, multis audientibus negauit te suum esse, quia tempus decem mensium non exisset, per inscitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres nouem etiam mensium ac septem mensiũ partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. ego autem fili septimestrem te genui. Ipse quoque Ariston non diu post agnouit [4] se per imprudentiam id verbum extuliisse. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim verissime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, suæ vxores de asinariis pariãt filios. Hęc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Aristoni fuisse prolificum semen. nam si fuiss. 2 Precibus instas mihi vt dic. ver. 3 Coronas quas gestabat mihi circumposuit. Et hoc quidem abiit, Ariston autem postea venit. 4 Se per stultitiam id verbum emisisse. Cetera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

sumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthum traiecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, eiusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac vrbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna vsus est, vir cum aliis in multis factis dictisq; apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat, rem eius solius, ad ea tempora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quē nonnulli Spartiatarum Cynisconem, *id est, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterā duxit vxorem EVrydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimoniū accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quū omnia faciendi ius haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatus è Sparta profugit, domusque eius excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit aduersus Æginetas, maiorem in modum illis propter ignominiā infensus. Ita Æginetæ vtriusque regis contra se aduentu non repugnandum iam sibi esse putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminentissimos, cum alios, tū Criū Polycriti, & Casambū Aristocratis filium, qui plurimū habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

LXXI

LXXII

XXIII

XXIV

καὶ ἐπόδεξε λακεδαιμονίων, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τὰ μὲν λόγῳ φάς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τὰ χρηστήρια πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι πυθόμενοι δημάρητον δρησμῷ ὑποχρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ὑποδεξάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῶν τε ἀπέστησαν, καὶ τοὺς θεραπόντας αὐτοῦ ἀπαιρέονται. μετὰ δὲ, (οὐδὲ γὰρ ἔτι ἐδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακυνθίοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην πρὸς βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑποδεξάμενός τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχῃ· δηλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἐργασί τε καὶ γνώμῃσι ἀποδεξάμενος, ἐν δὲ καὶ Ὀλυμπιάδι ἐλάσας τεθρίππῳ πρώτοισι ἐσέβαλε, μοῦνος τῶν πρὸ τοῦ τῶν ἡγεμόνων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λεωτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὲ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τοῦ Λεωτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λεωτυχίδης δὲ τρηχὺς Ζευξιδήμῳ γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφέην, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς ἔρσεν μὲν οἱ οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λεωτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λεωτυχίδης κατεγήρα ἐν 226
Σπάρτῃ, δικὰ τοιῶν τοιόνδε μιν Δημοκήτῳ δόξαντα ἐξέπεσε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὼν δὲ ὁ ἱππαρχείσια πρῶτα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ἐπὶ δὲ αὖθις φωρᾷ μιν ἐς τὰς ἐσκοπέους, ὑπὸ πατρὸς χειρὶ διπλῇ δρυείῃ, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ἁλοὺς· καὶ οἱ οἰκία κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, ἐς ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγίνετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς οἱ Κλεομένεϊ ἐδεδώδη τὰ ἐς τὸν Δημάρητον φρήσμα, αὖτις αὖ Λεωτυχίδεα, ἅτε ἐόντα οἱ ἐπιτήδεον, ἐπῆλθε· τοὺς δὲ Αἰγινήτας, ὡς φάνη σφι ἔχοντα πρὸς τὸν πολέμιον ἔχων. ὅτε δὲ ὅτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐς αὖτις ἐδικαίευν ἐπὶ αὐτιβάντῳ, ἐκεῖνοί τε ὑπερεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κεῖόν τε Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἐχθρὸν μέγιστον κέαται. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γλῶτταν τὴν Ἀττικὴν, ἔνθα δὴ Ἀττικὴν κατὰ λίθην) ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα

ἐπαίσιον γλυμμένον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑποδεξάμενος ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐφύετο πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκιοισι ποιεύμενος ἀγωνοφόρους, ἢν μὴ ἐθέλωσι σφέας αὐτοὺς τῇ αὐτῇ ὁδῷ ἡγήσασθαι. ἔτι δὲ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τοὺς Ἀρκάδων τοὺς περιεστεῶτας ἀγινέων, ὀμόσοντας τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι τὸ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγγος, τὸ δὲ ἄγγος αἱμασιῆς λίθου περιδέδεται κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὖθις· δείσαντες δὲ οἱ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὖτον, αὐτίκα ἐπελάβετο μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ἐπιμήνιον. ὄκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέγραπτε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὖτον ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δέ, δεθείς, φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν δεσμῶν, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ τοῦ φύλακος δοῦναι, ἀπείλεε οἱ μιν αὖτις ποιήσειν ἐς ὃ δείσας ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γάρ τῶν εἱλωτέων) δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ λαβὼν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. ὑπιπάμενον γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, παρεβύσσα ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατρώσας, ἀπέθανε διπτῷ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον γεγόμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, ἔβη ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλών, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατατμήσειε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τὸν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, iam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, solicitans Arcadas aduersus Spartam, adigensque eos iureiurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iusiurandum per aquam Stygis. In hac autem vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum macerie præseptum. Nonacris autem vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarum obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [1] Eo accepto, Cleomenes à suris incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerant Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [2] ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculũ poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturũ. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea ex orientem apparere, illincque

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, eque femoribus ad coxas & latera atque ventrem peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀμελίᾳ *pro* ἐν ἀλογίῃ.

iam eam

iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamẽ ideo Argiuos gauisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Nau-
LXXVII pliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verum quando marem præuertet femina victrix,
Inter & Argiuos referet præclustris honorem:
Tunc Argiuarum reddet plerasque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo sæuus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent
XXIIX ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedęmones pręco denunciasset, præcepit suis vt quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucũ Argi fuga elapsos circumse-
XXIX derunt. Qui dum assetuantur, Cleomenes hoc sibi faciendũ putauit: Sciscitatus quosdã quos secum habebat perfugas, misit præconẽ ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luco præcluſi erant, ad se redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in singulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quisque euo-

ὕδωρ ἤδη τοῦτο τὸ Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὲ ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι μὲν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ ἔδαμῶς ἐκαλλιέρεε ἀφαβαίνειν μιν, ἄγαθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείοισι μέντοι οὐδὲ ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν ταχίστην κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃσι, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθεον, πυνθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σίπεια τοὔνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀλλήλοισι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ καὶ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τῆς φανερῆς μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ χρῆμα ἔτυχε καὶ χρησμήριον, ὅ τι κοινὰ ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοισί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅτεον ἡ θήλεα ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσομένων ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὄφις τελίκτης ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι δοκέει ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημήνοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, προαγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο ὑπὸ τελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἔτι πλείους ἐς τὸ ἄλσος τὸ Ἄργου καταφυγόντας περιίζομενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων ἀνδρομόλους ἄνδρας, καὶ συνηθέας τούτεων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ὅστι Πελοποννησίοισι, δύο μνέας τεταγμένας κατ' ἄνδρα ἀσσύριον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκάλε-

1. *Id est, Prout præco denunciauerat.*

ὁμβρος ὁ Κλεομβρότης ἀπέκτεινε. ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ τῶν ἀνθρώπων δένδρεον πυκνὸν ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ, τι ἔπρησσον· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ὀπὶ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. οὐκων δὴ ἐπεκαλέοντο ἐξιέναι. Ἐνταῦτα δὴ ὁ Κλεομβρότης ἐκέλευε πομπά τινα τῶν Εἱλωτέων τοιήνειν ὕλην τοῦ ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δ', ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, Εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως μὲ ἐπάτησας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὴ ἐξιέναι μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομβρότης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἤιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὀπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεῖργε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι) ξείνῳ αὐτὸν θύειν. ὁ δὲ Κλεομβρότης ἱρεῖα ἐκέλευε τοὺς Εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐλὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δέ μιν ἔσπηγεν ἐς ἔχθεα ἐς τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἑλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰδὼς ψευδόμενος, ἔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δ' ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξελήλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱρῆσι χρήσηται, μάθη εἴτε οἱ ὁ θεὸς τὸν δα- 228 δοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε. καλλιερεομένῳ δ' ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τοῦ ξυλέου φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τοῦτο ἀτρεκέως, ὡς οὐκ αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰρομένῳ γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν αὐ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν ξυλέων δὲ ἐκλάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, ὥστε ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δ' αὖ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ χρήματα, ἄρξαντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας ὕβρι ἀνακτώμενοι, ὁπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δ' οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἐς ἀλλήλους ἔπειτα οἱ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

catus fuerat, Cleomenes interimebat, quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, vtpote denso luco interiecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiere. Ibi Cleomenes iussit vnumquenque seruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque iam ardente, percontatus est quendam perfugarum cuiusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. coniicio iam exitum habuisse oraculum. Post hæc maiore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quũ à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos abductum verberare: ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuersum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi verean falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atq; ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, [1] fore vt vrbem ab arce caperet: quum vero è pectoribus illa extitisset. id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoq; maiore parte sententiarum absolutus. Ceterũ Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatẽ: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecere. Serui eiecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, [2] eatenus quidem dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit

LXXX

LXXXI

LXXXII

LXXXIII

LXXXIV

1 Futurum fuisse vt vrbem funditus euerteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit, &c.

vates

vates quidam Cleandêr, genere Phigaeus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægre euasere victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, male periisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendum perstitisse, missisque Spartam nunciis ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ vero ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: seque ob id eum insanisse arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythison, *id est, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has pœnas Demarato pependisse. ¶ Eum autem esse defunctum vbi audiere Æginetæ, Spartam nuncios misere, vociferatum contra Leutychidem de obsidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, consilio inito, multum iniuriæ à Leutychide illatum esse censuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in vestram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo superfederunt, hac tamen condicione vt secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Athenienses (vt qui reddere nollent) tergiuersari, quod dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideoque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus

ἀνὴρ μαντις Κλέανδρος, ἡρος ἐὼν Φιγασεὺς ἀπὸ Ἀρκαδίης· ἔπεισε δὲ δούλοις ἀνέγνωσε ὁπὶ θεοὶ σφι δεσπότηισι. ἐκ τούτου ὁ πόλεμός σφι ἦν ὁπὶ χρόνον συχνόν. ἐς ὃ δὴ μόγις Ⓐ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοποτέειν γενέσθαι, & ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ δὴ νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν ἀμύνασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ σιμὸν ἁθροίσαντας ὡς χρεὼν εἴη αὐτοὺς μὲν δὴ τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐκ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπεσθαι ἐς τωὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγεσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ὁπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸ ἰκνεόμενον, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἐκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγεσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγεσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγεσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει εἶναι τὴν ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταδεομένους Λευτυχίδεω τοῦ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότατον σφίσι γενόμενον ἐνόησαν τοῦτο εἶναι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω κακῶν μιν κατέκειν δν, ἔκδοτον ἀγγεῖλαι ἐς Αἴγινάν αὐτὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων Ⓑ Λευτυχίδεα, εἷς ἦν σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, Ⓒ βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον ἠνδρωμένον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; ἐνῦν ὀργῇ χρεωμένοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται), ὅκως δὲ ὑστέρης μὴ ὑμῖν, ἢν ταῦτα ποιήσητε, πρόφασιν ἔχοντες κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες Ⓓ Αἰγινῆται, ἔχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὁπισθόμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαιτέει τὴν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι πρόφασιν ἔθεντο, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἔχοντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἕτερον ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι.

οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τὴν Ἀθηναίων, ἔλεξέ
» σφι Λευτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὴν
» ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποι-
» έετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτεων.
» ὁκοῖον μέντοι κου ἐν τῇ Σπάρτῃ σωνέχθη γενέ-
» σθαι τοῦ τὰ δικαταθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι.
229 » λέγομεν ἡμεῖς Ⓐ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λα-
» κεδαίμονι χρῆ τεύτεω γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦ-
» κον Ἐπικυδείδεος παῖδα· τόνδε Ⓦ ἄνδρα φαμένῳ
» τά τε ἄλλα πολλὰ τοῦ εἰκέναι τὰ τοιαῦτα, καὶ δὴ καὶ
» ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι, πολλῶν ὅσοι τὴν
» Λακεδαίμονα τόνδε Ⓦ χρόνον οἴκεον. σωνενει-
» χθῆναι δὲ Ⓐ ἐν χρόνῳ ἱκνεομένῳ τάδε λέγομεν·
» ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βού-
» λεσθαι Ⓐ ἐλθεῖν ἐς λόγους, τοιαῦτα ἐκφήνοντα τοιάδε·
» Ἐμὲ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαῦκε δικαιο-
» σύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ αὐτὰ
» πᾶσι μὲν τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἐν δὲ καὶ τοῖσι Ἴω-
» σι τῆς σῆς δικαιοσύνης ἐστὶ λόγος πολλός, ἐμεωυ-
» τῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ὀπίσινδρομός ἐστι ἀεί ποτε
» ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη·
» καὶ διότι χρήματα οὐδαμοῦ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ ὁρᾶν ἔ-
» χοντας. ταῦτά τε ὦν ὑπελαμβανόμην, καὶ βουλευο-
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαρ-
» σαμένους, θεῖναι παρὰ σοί· οὔ τε ἐξεπίστασθαι ὡς
» μοι χείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σῶα. σὺ δή μοι καὶ τὰ
» χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῴζε λα-
» βών. ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀπο-
» δοῦναι. ὁμὼς δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦ-
» τα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τοῦ παραθήκην
» κεῖν' ὅπως τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ
» διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παρα-
» θεμένου τὰ χρήματα Ⓐ παῖδες. ἐλθόντες δ' ἐς λό-
» γους τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα,
» ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, αὐτοπρεπέι
» νόμῳ τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτέ με
» τοιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτεων ὧν ὑμεῖς λέγετε.
» βουλομένῳ τε, ἀναμνησθεὶς, ποιέειν πρὸς τὸ δίκαιον. καὶ
» γὰρ ἐπεὶ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἰ ἦγε ἀρχὴν
» μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑ-
» μέας. ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τε-
» τάρτεον μηνὸς ἀπὸ τοῦδε. Ⓐ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
συμφορὴν ποιεύμενοι » φορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημέ-
» νοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς
» Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δ'
» αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses, vtrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi, è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia ab hinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, [1] & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam vna custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depositum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [2] reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [3] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est*, *iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respondit his versibus,

1 Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus. 2 Si reminiscar, 3 Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent,

Glauce

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Deiera, & euorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide aduenit, vsq; adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolemq; domumque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniã reddidit. Cur autem hæc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de depositio cogitare quam vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit. xxxvii At Æginetæ priusquam superiorum iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenſerent quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, se ad vlciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *iam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligauere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarent. xxxviii Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina spectatus: hic suam ipsius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius sua de missione quum transegisset*, cognito Athenienſes esse animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipse infenſus esset, composuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex compoſito vrbem quæ vetus vocabatur occupat. xxxix Sed Athenienſes ad diem non adfuerunt, quia classis eorum par Æginetanæ nondum erat comparata. Qui dũ à Corinthiis cõmodari sibi naues rogant,

Γλαῦκε Ἐπικυδείδη, ὄ μὲν αὐτίκα χέρδιον οὕτω,
Ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λῆσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ ὅρκον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδὲ ἔπι χεῖρες,
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ θρεπτὼ, καὶ οἶκον ἄπαντα·
Ἀνδρὸς δὲ ὅρκου θρεπτὼ μετόπισθεν ἀμείνων.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τοῦ θεοῦ παραιτέεται αὐτῷ ἀφεῖναι τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα ποιήσαντα, ἶσον εἶναι δυνάσθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ, μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. Τοῖσι δὲ Ἐρέτρῃσι ὁ λόγος ὧδε ἀπέβη μὴ λέγεσθαι ἐς ὑμέας, ἐξερήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἔστι οὐδαμῇ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτεισταί τε παρέρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ τῶν παραπλησίων ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν ἔπαθε ταῦτα, ὡς καὶ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ἀμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἐὼν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἔτι Σουνίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θεωρίδα ναῦν ἑλεῖν πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ πρῶτα μὴ χρήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Καὶ ἐὼν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. Ἐπ' τούτῳ μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν ἐξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, σωτίδεται Ἀθηναίοισι πρόδοσίν Αἰγίνης, φράσας ἐν ἥτε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς ἐωυτὸν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν καὶ τὰ σωθήναι ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν· Ἀθηναῖοι δ' οὐ πρόσχωρέονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἑτοίμας σφι ἀξιόμαχοι τῆσι Αἰγινητέων συμβαλέειν· ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας,

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ σημήια πα. ⓐ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γὰρ σφι τῶν ⓦ χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δίδοσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, δίδοσι δὲ πεντηκοντέρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες ⓐ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὀπίσω τῆς Αἰγίνης ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς ⓐ Ἀθηναῖοι ἐς ⓦ καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. σὺν δὲ ⓐ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σουνίου οἰκήσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ ⓐ παῖδες, ἐπομόσαντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἐπειπάσφεας χειρωσάμενοι, ἄξηγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄλλος σφι ἐγένετο, ὃ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ὀπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἱλεῶν γενέσθαι τὸν θεόν. ἑξακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἄξηγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς τὸ πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς ὀπίσω θύρης, εἶχε. ⓐ δὲ, ἐπεί τε μιν ἐπασσάσαν ἐκ οἷοί τε ἐπέλκοντες ἐγένοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες ἔχειναι ἐμπεφυκυῖαι ἔτι ἦσαν τοῖσι ὀπίσω ἤροι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας ⓐ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἧκοισι ναυμαχήσαν νῆσοι ἑβδομήκοντα· ἑσταθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτοις αὐλῆς τοῦ καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέοισι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναίων νέες ἀναγκὴ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὸν Ἀργολίδα χῶρον, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέροισι. Σικυώνιοι μὲν νυν συνιέντες ἀδικήσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκλύσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγνώσκοντο, ἐόντες τε αὐθαδέστεροι. Ἀμφὶ δὲ τοῖσι δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελοντὴς δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πενταέθλου ἐπασκήσας· τούτων ⓐ πλεῦ-

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naues viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, peruenerunt que poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad diem non adeſſent, conſcenſo nauigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Ægineras & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æginetarum, ſuperata plebe quæ vna cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt deiecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperant, ad necem educerent, vnus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quem illi quum auellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus confertæ manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta nauium cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prœlio, coſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naues Æginæ neceſſario ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſque mulcta ab Argiuis iniuncta eſt mille talentorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centum talentis cum Argiuis decidiſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [1] quinq; palmarum viro. quorum

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique

plerique non remeauere, sed in Ægina sub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verum Æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauere, eorumque naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Æginetis contraxerant. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem naualem geſſerat, præfectura amouit, alioſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuoſque in conſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (vt ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circumnauigantes, magnam iacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primum copiæ ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitauerunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſeruitutem rapuiſſent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad cæteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naues præcedens Datis non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

XCIII

XCIV

XCV

XCVI

Ⓐ πλεῖοι δὲ οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. ἄλλος δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίῃ ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας οὕτω τοιούτῳ ἐπεκράτεε, τὸν δὲ τὸν τέταρτον Σωφάνεος τὸν Δεκελέως ἀπέθανε. Αἰγινῆται δὲ, ἐόντες ἀπάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφέων νέας τεσσερεσκαίδεκα αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὰ ἑωυτῷ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ 231
βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος πρόφασιος, καταστρέφεσθαι τοὺς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ Φλεύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, πρόσαλύσι τοῦ στρατηγίης, ἄλλους στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε· ὅτι τε Ἐρέτριαν Ⓒ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα Ⓦ Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἄξοντας ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τοὺς ἀνδράποδα. Ὡς δὲ Ⓐ στρατηγοὶ οὗτοι Ⓐ ἀποδεχθέντες πορφύρεοι τὰ βασιλήος, ἀπικόντο ἐς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζόν τε ἐσκευασμένον, ἐνῆσαν τε στρατοπεδευομένοισι ἐπήλυδες μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ὁπισταχθεὶς ἑκάστοισι, παρεῆν δὲ καὶ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ πρὸ τοῦ ἔτεϊ προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ Ⓦ πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ πρὸς τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, πρός τε Ἰκάριον καὶ Δι' νήσων Ⓥ πλοον ἐποιεῦντο. ὡς μοι ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα Ⓥ τὸν περίπλοον τοῦτον Ἄθω, ὅτι τοῦ πρὸ τοῦ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτην τὴν περιβολὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἐνέδησε, πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐποίεον στρατιὴν οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησάν τε καὶ ἱρὰ καὶ τὸ ἄστυ. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅτι τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. Ἐνθαῦτα δὲ ὅτι ταῦτα ἐποίεον, Ⓐ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τὰς δὲ στρατιῆς κατάπλεύσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, ὅτε ἔα λάσι νέας πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην

γρ. στρατιὴν ἀφίκοντο

ἐν τῇ Ῥ ἰ ω ᾖ ἀ υ ᾽ ε ς ᾽ π υ θ ό μ ε ν ο ς ἵ ν α ἔ ῃ σ α ν ⓐ Δ ή λ ι ο ι,
» π έ μ π ω ν κ ή ρ υ κ α, τ ο ι ῆ δ ε σ φ ι σ ι τ ά δ ε, Α ᾽ ν δ ρ ε ς ἱ ε ρ ο ὶ, τ ί
» φ ό β ῳ τ ε ς ὤ ι χ α δ ε, ο ὐ κ ᾽ ὀ π ι σ θ ί η δ ε α κ α τ α γ ν ό ν τ ε ς κ α τ ᾽
γ. π. στῖλ πα » ἐ μ ο ῦ; ἐ γ ὼ γ ὰ ρ τ ε ἀ υ τ ό ς ᾽ ὅ τ ι " ἔ σ υ τ ό γ ε φ ρ ο ν έ ω, κ α ὶ μ ο ι
» ἐ κ β α σ ι λ ή ο ς ὧ δ ε ἐ π έ σ τ α λ τ α ι· ἐ ν ᾗ χ ώ ρ ῃ ⓐ δ ύ ο θ ε ο ὶ
» ἐ γ έ ν ο ν τ ο, τ α ύ τ ῳ μ η δ ὲ ν ὶ σ ι ν έ α σ θ α ι, μ ή τ ε α ὐ τ ὴ ν τ ὴ ν χ ώ ρ η ν,
» μ ή τ ε τ ο ὺ ς ο ἰ κ ή τ ο ρ α ς α ὐ τ ῆ ς. ν υ ῦ ν ὦ ν κ ὰ ἄ π ι τ ε ὅ κ ῃ σ ι τ ά χ ι σ τ α ὑ μ έ-
τ ε ρ α α ὐ τ έ ω ν, κ α ὶ τ ὴ ν ν ῆ σ ο ν ν έ μ ε σ θ ε. τ α ῦ τ α μ ὲ ν ἐ π ε κ-
ή ρ υ κ ε υ σ α ν τ οἷ σ ι Δ η λ ί ο ι σ ι· μ ε τ ᾽ ὀ, λ ι β α ν ω τ ὸ ν τ ε ι-
η κ ό σ ι α τ ά λ α ν τ α κ α τ ε φ ή σ α ς ὅ κ ῃ τ ὸ β ω μ ὸ ν ἐ θ υ μ ί η σ ε. 10
Δ ᾶ τ ι ς μ ὲ ν δ ὴ τ α ῦ τ α π ο ι ή σ α ς, ἔ π λ ε ε ἅ μ α τ ῷ σ τ ρ α-
τ ῷ ὅ κ ῃ τ ὴ ν Ε ᾽ ρ έ τ ε ι α ν π ρ ῶ τ α· ἅ μ α ἀ ε ί ρ ο μ ό ς τ ε κ α ὶ Ι ᾽ ω-
ν α ς κ α ὶ Α ἰ ο λ έ α ς· μ ε τ ᾽ ὀ τ ὸ ν ὁ ρ μ ῆ σ α ν τ α ὐ θ έ ω ς ἐ ξ έ μ α χ θ έ ν τ α,
Δ ῆ λ ο ς ἐ κ ι ν ή θ η, ὡ ς λ έ γ ε ι σ ι Δ ή λ ι ο ι, κ α ὶ π ρ ό τ ε ρ ο ν κ α ὶ ὕ-
σ τ α τ α, τ ὰ μ έ χ ρ ι ἐ μ ε ῦ σ ε ι σ θ ε ί η. κ α ὶ τ ό δ ε μ ὲ ν κ α τ έ-
β η σ α ν α ἰ θ ε ρ ί η ι σ ι τ ῶ ν μ ε λ λ ό ν τ ω ν ἔ σ ε σ θ α ι κ α κ ῶ ν ἔ φ η ν ε ὁ
θ ε ό ς. ὅ τ ι γ ὰ ρ Δ α ρ ε ί ο υ τ ὸ Υ σ τ ά σ π ε ο ς, κ α ὶ Ξ έ ρ ξ ε ω τ ὸ
Δ α ρ ε ί ο υ, κ α ὶ Α ἰ ρ τ ο ξ έ ρ ξ ε ω τ ὸ Ξ έ ρ ξ ε ω, τ ρ ι ῶ ν τ ο ύ τ ω ν
ἐ π ὶ ξ ῆ ς ἡ μ ε ί ω ν, ἐ π λ ε ί ω κ α κ ὰ τ ῇ Ε ἱ λ ά δ ι ἢ ἐ π ὶ
Ε ἴ κ ο σ ι ν ἁ μ ᾶ ς ἡ μ ε ί α ς τ ὰ ς π ρ ὸ Δ α ρ ε ί ο υ ἡ μ ο μ έ ν α ς· 20
τ ὰ μ έ ν, ἀ π ὸ τ ῶ ν Π ε ρ σ έ ω ν α ὐ τ ῇ ἡ μ ο μ έ ν α, τ ὰ δ ὲ, ἀ φ ᾽ ἑ α υ-
τ έ ω ν τ ῶ ν κ ρ υ φ α ί ω ν π ρ ὸ τ ῆ ς ἀ ρ χ ῆ ς π ο λ ε μ ι ό ν τ ω ν. ο ὕ τ ω
δ ὲ τ ὸ ν ἐ ω ὦ ἀ ξ ε χ έ ς κ ι ν η θ ῆ ν α ι Δ ῆ λ ο ν, τ ο σ α ῦ τ ὰ ἐ ῤ ῥ ή θ η σ α ν ἀ κ ί-
ν η τ ο ν. κ α ὶ ἐ ν χ ρ ε σ μ ῷ ὧ δ ε γ ε γ ρ α μ μ έ ν ο ν π ε ρ ὶ α ὐ τ ῆ ς ὧ δ ε,

Κ ι ν ή σ ω κ α ὶ Δ ῆ λ ο ν, ἀ κ ί ν η τ ο ν π ε ρ ἐ ο ύ σ α ν.

δ ω ύ α τ α ι δ ὲ κ α ὶ Ε ἱ λ ά δ α γ λ ῶ σ σ α ν τ α ῦ τ α τ ὰ ο ὀ ν ό-
μ α τ α, Δ α ρ ε ῖ ο ς, ἐ ρ ξ ε ί η ς· Ξ έ ρ ξ η ς, ἐ ν ή ς· Α ἰ ρ τ ο ξ έ ρ-
γ. ὑφ᾽ ἃ ξ η ς, μ έ γ α ς ἐ ν ή ς. τ ο ύ τ ο ι σ ι " δ ὴ τ ο ῦ τ ο ν β α σ ι λ ῆ α ς ὧ δ ε
232 ἀ ν ὀ ρ θ ῶ ς κ α ὶ γ λ ῶ σ σ α ν τ ῷ σ φ ε τ έ ρ ῳ Ε ἱ λ λ ή ν ω ε ς κ α-
λ έ ο ι ε ν. Ο ἱ δ ὲ β ά ρ β α ρ ο ι ὡ ς ἀ π ῆ ρ θ ε ν ἐ κ τ ῆ ς Δ ή λ ο υ, 30
π ρ ο σ ί ε ρ ο ν π ρ ὸ ς τ ὰ ς ν ή σ ο υ ς. ἐ ν θ ε υ τ ε ν δ ὲ τ ρ α τ ι ῷ τ ε
π α ρ ε λ ά μ β α ν ο ν, κ α ὶ ὁ μ ή ρ ε ι ς τ ῶ ν ν η σ ι ω τ έ ω ν π α ῖ δ α ς
ἐ λ ά μ β α ν ο ν. ὡ ς δ ὲ π ρ ο σ ε π λ έ ο ν τ ε ς λ α ὶ ς ν ή σ ο ι ς, π ρ ο σ έ ρ ο ν
κ α ὶ ἐ ς Κ ά ρ υ σ τ ο ν, ὅ γ ε δ ὴ σ φ ι ⓐ Κ α ρ ύ σ ι ο ι ο ὔ τ ε ὁ μ ή-
ρ ε ι ς ἐ δ ί δ ο σ α ν, ο ὔ τ ε ἔ φ α σ α ν ὅ τ ι π ό λ ι ς ἀ ν υ γ ε ί π ο ν α ς
σ τ ρ α τ εύ ε σ θ α ι, λ έ γ ο ν τ ε ς Ε ἰ ρ ε τ ε ι ά τ ε ⓒ Α ἰ θ ω ά ς,
ἐ ν θ α ῦ τ α τ ο ύ τ ο ι ς ἐ π ο λ ι ό ρ κ ε ό ν τ ε κ α ὶ τ ὴ ν τ ῶ ν σ φ έ ω ν
ἔ κ φ ε ρ ο ν. ἐ ς ὃ κ α ὶ ⓐ Κ α ρ ύ σ ι ο ι π α ρ έ ζ η σ α ν ἐ ς τ ὸ ν Π ε ρ-
σ έ ω ν τ ὸ ν γ ώ μ ο ν. Ε ἰ ρ ε τ ε ι έ ε ς δ ὲ, π υ θ α ν ό μ ε ν ο ι τ ὸ ν
σ τ ρ α τ ὸ ν τ ὸ ν Π ε ρ σ ι κ ὸ ν ὅ τ ι σ φ έ α ς ὅ π λ ε ο υ σ α ν, 40
Α ἰ θ ω α ῶ ν ἐ δ ε ή θ η σ α ν σ φ ί σ ι β ο η θ ο ὺ ς γ ε ν έ σ θ α ι. Α ἰ-
θ ω α ῖ ο ι δ ὲ ὁ κ ὸ ν ἀ π ε ί π ε σ θ α ι τ ῶ ν ὅ π λ ω ν, ἀ λ λ ὰ
τ ο ῦ τ ε τ ε σ σ α ρ α κ ο σ ί ο υ ς κ λ η ρ ο ύ χ ε ο ν τ α ς τ ῶ ν ἱ π π ο β ο τ-
γ. τ ε ί τ α ν τ έ ω ν Χ α λ κ ι δ έ ω ν τ ῷ χ ώ ρ ῳ, " τ ο ύ τ ο ι σ φ ι δ ί δ ο σ α ι
σ φ ι τ ῶ ν χ ώ-
ρ ω ν, δ ί δ. μ ε ρ έ α ς. τ ῶ ν δ ὲ Ε ἰ ρ ε τ ι έ ω ν ἐ ς τ ὰ ἄ κ ρ α τ ὸ δ ὲ ν ὑ μ έ ας β ο υ-
λ ε ύ μ α ι, ο ἱ μ ε τ ε π έ μ π ο ν τ ο μ ὲ ν Α ἰ θ ω α ί ο ι ς, ἐ φ έ ρ ε ό-
ν ο ν δ ὲ δ ι φ α σ ί α ς ἰ δ έ α ς. ⓐ μ ὲ ν γ ὰ ρ α ὐ τ έ ω ν ἐ β ο υ λ ε ύ ο ν τ ο
ἐ κ λ ι π ε ῖ ν τ ὴ ν π ό λ ι ν ἐ ς τ ὰ ἄ κ ρ α τ ῆ ς Ε ὐ β ο ί η ς·

apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis ad- XCVIII uersus Eretriam primum nauigauit, simul omnem classem, simul Ionas pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digressu Delos tremuit (vt Delii aiunt) ad meam vsque ætatem tunc & primum & postremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum passa est Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης *id est coercitor*: Xerxes, idem quod ἀρηΐος, *id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρηΐος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo XCIX ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorum obsides. Vt vero insulas præternauigantes, Carystum appulerũt, Carystiique negarunt se vel obsides daturos vel militaturos aduersus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam significantes) Carystii tamdiu obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum venerunt. Eretrienses autem audito Persarum exercitum aduersum se venire, auxilia ab Athenienſibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, miserunt subsidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidensium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriensium haudquaquam syncerum erat cõsilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdam eorum censentibus vrbem deserendam, & in cacumina Eubœæ eundum:

quibus-

quibusdam, qui proptia lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnem præsentium rerum statum, orauitque vt domum abirent, ne vna cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, CI salutem sibi pepererunt. At Persæ eo aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquam cum hostibus conflicturi se instruxere. Aduersus quos non decreuerunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de vrbe non deserenda euicerat, merito dabant operam vt mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque vtrinque cadentibus, septimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares suos viri spectati, filius, vrbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persę postquam templa spoliauere, incenderunt, in vltionẽ eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis. ¶ Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. erat enim locus Atticæ Marathon proxime Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quo illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodem Athenienses, & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia trãstulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illę quę tres Olympiacas victorias

CII

CIII

δήμοι ὁ αὐτέων, ἴδρια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τῶν Πέρσεων οἱ ἔσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τὰ τέτεων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πρήγματα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσεδέετό τε ἀπομάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ συναπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ αὐτὰ Αἰσχίνῃ συμβουλεύσασι πείθονται. καὶ δὴ καὶ μὴν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες καὶ τέρην τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταφέροντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσισόμενοι τοῖσι ἐναντίοισι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξιέναι μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλόμενοι, εἴκως δὲ διαφυλάξαι τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, προσβολῆς δὲ γενομένης καρτερῆς περὶ τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ἐπὶ ἑξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τοῦτο ἐν Σαρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ διασχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοῦτο Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοῦτο Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ γὰρ ὁ Μαραθὼν διατετμημένος ἐστὶ χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐπιτηδεώτατον, καὶ ἀγχιτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐκ Ἀθηνέων Πεισίστρατος ὁ Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη. καὶ ταύτην μὲν νίκην ἀνελόμενον μιν, τοῦτο δὲ ξενείκαι ἐξ ὁμομητρίου ἀδελφεοῦ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῆσαι, παραδιδοῖ Πεισίστρατος ἀνακηρυχθῆναι καὶ τὸν νίκαν πρὸς τοῦτο, καὶ ἦλθε διὰ ταῦτα ἐς οὖτος ὑποστρατηγός. καί μιν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι δεύτερα ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι προειδότος αὐτὸ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοι μιν κατὰ τὸ ἀρχιτεμένιον, νυκτὸς ἐπιστάντες ἄνδρας. τεθάφθαι δὲ Κίμωνα πρὸς τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διαχοίλης καλεομένης ὁδοῦ. κατημένων δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὗται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας

reportarant. Idem quod istæ, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades CIV
è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapsus: semel, quum eum Phœnices vsque ad Imbrum persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapsum, domum suam reuersum, ac se reducem esse existimantem, inimici sui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Hoc reatu liberatus, suffragiis populi dux declaratus est. Duces autem quum adhuc in vrbe es- CV
sent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, sed tabellariam operam facitantem. Huic Phidippidi, vt ipse refert, & Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obuius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, iussit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam sui, qui bene ipsis vellet, quique iam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quod eorum iam status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis hostiis, ex quo nuncium accepere, sacrificant, & ardenti candelabro supplicant. Phi- CVI
dippides autem hic qui sibi Pana dixit apparuisse tunc quum à ducibus missus est,[1] iterum Athenis egressus, Spartam peruenit, adienſque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses vt sibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vestustissimam contemnatis, in discrimen adductã, ne barbaris viris seruiat. Etenim Eretria direpta est, insignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidẽ Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies instantis mensis, quo die

[1] Postridie quam Athenis egressus est: *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla* δευτεραῖος *accepit pro* δεύτερος. *Sic infra in hoc eodem libro,* πενταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐξώρμηντο ἐς τὴν Ἀττικήν.

negabant

negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem
CVII Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autem prædam Eretriensem quam deposuerat, in insulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti contigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisque dentibus, vnus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subiectã efficere, [1] sed tantummodo partem, quantum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem
VIII interpretabatur euasisse. Athenienses autem apud Herculis fanũ instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienses dediderant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquã nostrũm quisquã audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienses dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadentibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenienses, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita

οὐκ ἀξελθοῦσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πρωσελίνων ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς Μαραθῶνα, τῆς παρεσκευμένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι. συνεβάλλετο ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀναστὰς τὴν ἀρχήν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μέν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρείης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δή, κ. Αἰγίλειαν
καταγομένας ἐς Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε ἔστ. ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν γῆν σφέας βαρβάροις διέτασε. καὶ τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα διέπονται ἐπῆλθε σφᾶραι τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὴ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων τὰ πλεῦνες ἐσείοντο. ζητεόντων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν ἀνωδυνίην ἔξθυρειν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο τὰ ὀδόντα, κ. ὀδόντ, κ. παραστάτας,
ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ οὐδαμῆ ἡμετέρη ἐστί, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, τὸ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων Ἀθηναῖοι συχνοὺς 234
ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα μὲν τυχοῦσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἳ δή, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρω τε οἰκέομεν, καὶ "
ὑμῖν τοιήνδε τις γίνοιτ' ἂν ὀπικουείη ψυχρή. φαίνητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδιζόντες ἤ τινα "
πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομέν δὲ ὑμῖν δοῦναι "
ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐκακοῖσι. Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ βούλευσιν οὕτω τὴν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱερὰ ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι βωμὸν ἔδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

1 Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens possidet.

ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων συνάψειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ παρεικαίην· παραλαβόντες δὲ, καὶ καταμαλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὕρεσι τὴν χώρην ἐπέταμον τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτοὺς τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπεμαίοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκατο Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι δὲ, ἐσσώθησαν τῇ μάχῃ. ἐσβαίνουσι δὲ ⓐ Ἀθηναῖοι τοὺς ⓐ Κορινθίους ἐπὶ τὴν Πλαταιίδα ἐπὶ-ναυσοῦσι, ζεύξαντες ἐσβαίνουσι, ⓦ Ἀσωπὸν αὐλὸν ἐποιήσαντο οὖσαν Θηβαίοισι τοῖς Πλαταιέας ἐπὶ) καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ ⓐ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι ἔσπῳ τῷ Εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐλίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐόντων συμβάλλειν· (ὀλίγους γὰρ ἐπὶ) στρατῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐλίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐδόκεον, ἐπὶ γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τοῦ κυάμου λαχὼν Ἀθηναίων πολεμάρχειν· (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον ⓦ πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐπὶ δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· παρὰ τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε,

» Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθη-
κ. μνημόσυνα λιπέσθαι τ. ἀ. αὐθ. β. οἷα ἐδί » ναις, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι
» ἐς ⓦ ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷ[ς] οὐδὲ Ἁρμόδιός
» τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ
» ἐλήφθησαν Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ
» εἰ μὲν γε ὑποκύψουσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ
» πείσονται παραδεδομένοι Ἱππίῃ· εἰ δὲ ἀμυνθήσε-
» ται αὐτὴν ἡ πόλις, οἵη τε ἔσται πρώτη τῶν Ἑλληνίδων
» πολίων ἀνθρέσθαι, κοὐκ ἂν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔσται ἀνθρέ-
» σθαι, καὶ κως ἐς ἔτι τούτεων αὐτοῖσι τῶν πρηγμάτων
» τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχεται φέρουσα. ἡμέων τε στρα-
» τηγῶν εὐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν,
» κελευόντων, τῶν δὲ, συμβάλλειν. εἰ μὲν νῦν μὴ
» συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σάσιν μεγάλην ἐμπε-
» σοῦσαν διασώσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε
» μηδίσαι· εἰ δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀ-
» θηναίων μετεξετέροισι ἐγχρίσθαι, ἅπαν τὰ ἴσα νε-
» μόντων, οἷοί τε ἐσμὲν ἀνθρέσθαι τῇ συμβολῇ.
» Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σε νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἤρτηται.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. Vnde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus CIX ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam vt cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt, belli principem*: qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, vndecimus eſt. nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te hatum rerum arbitrium redeat, nunc exponam. Noſtrę, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis: ſin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

1 Aſopum & Hyſias Thebanis aduerſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod vndecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis faba ſortibus polem. Ath. cr. eſſet.* (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Callimachum Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria exCX xistent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est vt confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, vt cuiusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit quam sua dies imperii aduenit. CXI Itaq; vbi vices eius fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad cõfligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat vt polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps ceteræ tribus, vt quæq; ordine erat. Nouissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est vt ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est, publicos conuentus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenensis præco conceptis verbis precetur bona Athenensibus pariter & Platæensibus. Igitur Athenensium acies tunc apud Marathonem instructa idcirco fierat. quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferra erat ordinibus, ideoque illic debilior: vtroque XII autem in cornu confertior. Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tũc cursu in barbaros tendunt. erat autẽ inter vtranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quũ pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. at vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cũ barbaris, pugnã memoratu dignã edebant. Quippe primi omniũ Græcorũ (quos ipsi nouimus) cursu in hostem vsi sunt: [1] primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen Me-XIII dorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatũ esset, barbari circa mediã aciem vincebant, vbi Persæ stabãt & Sacæ, eamq; perrumpentes,

ἐὼν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ χρεώμενος, ἔστι τοι πατρὶς σὲ ἐλευθέρη, καὶ πόλις χρήσιμος τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἐὼν δὲ τὰ ἀποστρεφόντων τὴν συμβουλὴν ἕλῃ, ὁρῶ σε ἀπόξεινον τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὸν ὄλεθρον. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, παρεσκευάσατο τὸν Καλλίμαχον. παρεσχημένου δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ τοῦτο, τοῖσι στρατηγοῖσι, τῶν ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἐκάστη αὐτέων ἐλίνετο παρατεταγμένη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐκω ἐποιέετο συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ παρατεταγμένη ἐλθέτω. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον παρεῖλθε, ἐνθαῦτα δὲ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος ἐτύγχανε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεμόνες δὲ τούτου, ἐτεταγατο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύρεις τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας. κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ὅπῃ τάξιας ὀλίγας· καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐρρώτο πλήθεϊ. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ Πέρσαι, ὁρέοντες δρόμῳ ἰόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάντῃ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, ἄτε ἱππου τε παρεούσης σφι, οὔτε ἐξοπλισίης. Ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι ἐδόκεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπείτε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐτρίβετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου εἶχον οἱ βάρβαροι, ἔνθα Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ εἶχον βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea, &c.

ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον τῶν
Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
τραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐῶσι· τοῖσι δὲ
μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα, ἐμά-
χοντο, καὶ τῶν Ἀθηναίων φεύγουσι μὲν τοῖσι Πέρ-
σῃσι ἐπέκοπτον κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀ-
πικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νε-
ῶν. Καὶ τὸν μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέ-
μαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλε-
ως ὁ Θρασύλεω τούτου δέ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίω-
νος, σὺν ἀξίνῃ ἐπιλαβόμενος τῆς ἀφλάστων νηός, τὴν
χεῖρα ἀπολεσὼν πελέκεϊ, πίπτει· τοῦτο δέ, ἄλλοι
Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν
δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τοιῷδε Ἀθη-
ναῖοι, τῆσι δὲ λοιπῶσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρου-
σάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον,
καὶ δὴ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, τὰ ἐκπλωον Σουνί-
ου, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμε-
νοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι δεῖξαι Ἀλκμαι-
ωνιδέων μηχανῆς ἀσπίδας ταύτας ἐπινοηθῆναι. Σύν-
τομος γὰρ σημήιον τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἤδεσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ
τὸν ἐκπλωον Σουνίου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἴ-
χοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθασάν τε
ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐς τὸ
τοπεδοῦσθαι· ἀπιγμένοι δὲ, Ἡρακλείου τὸ ἐν
Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάρ-
γει· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπαφορμηθέντες Φα-
λήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τὸ πάλαι τότε τὸ Ἀθηναίων) ὑπὲρ
τοῦτο ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω
ἐς τὴν Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ
ἀπέθανον τῶν βαρβάρων μὲν ἑξακισχίλιοι καὶ τετρα-
κόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ
δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνήνεικε δὲ
ἀνδρὶ θώυμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναίων ἀνδρὸς
Ἐπίζηλον Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχο-
μένου τε, καὶ ἀνδραγαθίην ἀρηκτὸν, τὸν ὀμμάτων
στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα τὸν οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε
βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ
τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤ-
κουσα αὐτὸς τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον· ἄνδρα οἱ δο-
κέειν ὁπλίτην ἀντίον ἑωυτοῦ μέγαν, καὶ τὸ γένυον καὶ ἀσπίδα
παντὸς σκιάζειν. τὸ μὲν δὴ φάσμα τοῦτο ἑωυτοῦ μὲν παρεξ-
ελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ τὸν πλησιαίτατον ἀποκτεῖναι. Ταῦτα
μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ
παρεβώμιος ἅμα τῇ στρατῇ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hostem in mediterranea persequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienses Platæenseſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permissis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes, quum superassent, fugientes Persas vrgebant cædebantque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine CXIV Callimachus polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Stesileus Thrasyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum summam puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienses multi & clari. Ac septem CXV quidem naues obtinuerũt Athenienses hoc modo: ceteris barbari retracti, receptaque præda Eretrienſi ex insula vbi reliquerant, circumuecti sunt Sunium, animo prꝙuertendi Athenienses eueſtigio abeuntes. Ceterum Alcmęonidæ ab Athenienſibus [1] insimulati sunt, quod videlicet ex composito Persis adhuc apud insulam agentibus scutum ostenderint. Dum illi Sunium circumuehuntur, CXVI Athenienses eueſtigio abeuntes celerrime ad ferendam vrbi opem properarunt, barbarosq; eodem tendentes præuerterunt: progressique ex Herculis templo quod est in Marathone, in aliud Herculis fanum quod est in Cynosargi, castra posuerunt. Barbari, quum classe Phalerum superassent (hic enim Athenienſium nauale tũc erat) super eum locum aliquandiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quo- CXVII rum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonagintaduo. tot ex vtrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenue, luminibus caperetur, neque saucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanserit. Quem audiui dicere solitũ de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatũ, procero corpore, cuius [2] mentum omnem clypeum inumbraret: & hanc laruam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audiui. Porro CXVIII Datis in Asiam cum classe rediens, vbi

1 Insimulati sunt, illis id molientibus Persas hoc consilium cepisse, quod videl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit , vidit in somniis visum. id tamen quod fuerit, non traditur: sed vbi primum dies illuxit, naues rimatus est: compertoque in naui Phœnicia simulacro Apollinis inaurato , sciscitatus est quo è templo sublatum esset: & vbi audiuit ex quo templo , nauigans sua naui in Delum (iam enim Delii in insulam redierant) ibi simulacrum in templo deposuit , præcepitque Deliis vt illud in Delium Thebanorum referrent, quod est ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportauerunt , sed vicesimo post anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam nauigauere , captiuos Eretrienses Susa perduxere. quos Darius rex, etsi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis , quod se priores iniuria lacessissent, tamen vt in conspectum suum adductos vidit ac sibi subiectos , nullo alio malo affecit , sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocauit, cui nomen est Anderica : ducentis ac decem stadiis procul à Susis , quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum species. nam ex eo asphaltum, *id est, bitumen*, & salem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo , *id est, instrumento dicto ciconia*, pro situla autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato : quo in puteum decusso , quicquid hauritur, mox in cisternam diffunditur , atque hinc aliò effusum , triplici varietate concrescit: in asphaltum quidem & salem, protinus: oleum autem (quod Persæ rhadinacen appellant) in vasa colligunt. est autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienses, quem ad meam vsque memoriam tenuere, seruantes pristinam linguam. Quod ad Eretrienses attinet, ita habet. ¶ Ceterum post plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta festinatione adipiscendi hostem , vt triduo quam ex Sparta discessere , in Atticam peruenerint : & licet serius ad pugnam veniissent , tamen intuendi Medos cupidi , ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus visis, laudatisque Athenienſibus ob præclarum facinus, rursus redierunt. Tenet autem admiratio me , nec rationem inire possum , Alcmæonidas vnquam Persis ex composito ostentasse

ἐλθόντα ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἐωυτῷ ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῆς νεώς. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλήμενον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἐωυτῷ ἐφοίτα, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκετο γὰρ τότε καὶ τοὺς Δηλίους ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὲ ἔστι ὅπου θαλάσσης, Χαλκίδος κατυπερτίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. οἱ δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου κομίζοντο ὅπου Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς πρότερον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, ὡρῶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα δὴ ἐξ ἀρχῆς ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδε σφέας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποκειμένους ἑωυτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο τοιόνδε, ἀλλὰ σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τὸν οὐνόμα ἐστὶ Ἀνδερίκα. ἀπὸ μὲν Σούσων δεκάτῳ καὶ διηκοσιοστάδιος ἀπέχοντι, τεσσερήκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσονται ἐξ αὐτοῦ τούτῳ τοιῷδε· αἴρεται μὲν κηλωνηίῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμίσεϊ ἀσκῷ τρεφθέϊ δέεται. τούτῳ δὲ τούτῳ αἴρεῖ, καὶ ἔπειτα, ἐγχέει ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγεται ἐν ἀγγείοις, τὸ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκινον· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι Ἐρετριεῦσι, ἔσχε οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας διχίλιοι μετὰ τὴν πρόσβολήν, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐλθόντες ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς. ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δ' αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. Θώυμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι λόγον, Ἀλκμεωνίδας αἴ κοτε αἰνὰ δέξαι Πέρσῃσι ἐκ σκηπτοῦ

ἀσπίδα, βουλομένους τοῦτο βαρβαρόισί τε τῷ Ἀθηναίους καὶ τοῦτο Ἱππίῃ· οἵ γε μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρί, φάνοντας μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μούνος Ἀθηναίων ἀπόντων ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα τοῦτο τὸ δημόσιον ὠνέεσθαι, καὶ τἆλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πρήγματα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἔστι πρήγματα ἄλλα ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προελελεγμένα, ὡς αἰνὴρ ἄριστος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππων νικήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος ἡμόμβρος. πύθια δὲ προτέρην αὐτὸς ἡμόμβρος, ἐφυβρίσθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πρήγματα μεγίστην δαπάνην. τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵην τις ἀνὴρ ἐθέλει. ἐπεὶ γὰρ ἐγίνοντο γάμου ὥραιαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ Ⓓ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως, ἢ τάχα οὐδὲν ἧσσον τούτου ἔσαν μισοτύραννοι. θώυμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν Ἡροδότου, τούτους γε αἰνέσασθαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφυγόν τε Ⓔ πρήγματα χρόνον τὸν τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον Ⓕ Πεισιστρατίδας τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν Ⓖ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ περ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. Ⓗ μὲν γὰρ ἐξηγείσαντο τὸν ὑστεροῖσι Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, τοὐδέν τι μᾶλλον ἔπαυσαν τὸν λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν Ⓘ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλ' ἦ ἴσως ὀπιμεμφόμενοι τὸν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; ὁ μὲν ὧν ἦσάν γε ἀφέων δῆτα δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, ὅδε δὲ οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω τοῦδε λόγος οὐρέει ἀναδεχθῆναι ἔκ γε αὖ τούτων ἀσπίδα· ὅτι τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπὶς (ᾗ τὸ-

parmam quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. 1 quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis iecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebro CXXII plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt, vt viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. nam poſteaquam nubiles extitere, 2 hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus., vt quem ſibi vnaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perin- CXXIII de aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam ceteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannide repreſſerunt, quam ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberauerũt, ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt. 3 Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes CXXIV quod Atheniẽſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati. 4 Neque vero ſermo obtinuit, clypeum ab his eſſe oſtentatum, ſed tantummodo fuiſſe oſtẽtatum.

1 Quippe qui vel maiori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt, ἧσσον οὐδὲν ἢ σσον.* 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit*, vt quem ſibi *&c.* 3 Atenim fortaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) agre ferentes ſe non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus maiore autoritate prediti, nulli magis honorati erant: tantum abeſt vt ſua ſorte contenti non eſſent, & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo fit vt rationi conſentaneum nullo modo eſſe poſſit, clypeum ab illis hac de cauſſa fuiſſe oſtenſum. oſtenſus enim clypeus fuit.——

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV [1] Quamquam Alcmæonidæ iampridem extiterant Athenis clari sane vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cuius beneficentiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quoslaxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in aceruum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, egre trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quam homini similis: cuius os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadriiugos equos alens, vi- CXXVI cit Olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, vt multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptũ dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nunciari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diẽ aut prius, Sicyone prẽsto foret, quod Clisthenes intra annũ à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

καὶ τῶν οὐκ ἔστι σαφέως εἰπεῖν· ἐδήλωτο γάρ) ὃς μὲν τοι ὦ ὦ ἀνάδεξας, οὐκ ἔχω τοῦτο μᾶλλον εἰπεῖν τοῦτο ἢ τοῦτο. [1] Οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ἐόντες μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ ὦῖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ μᾶλλον λαμπροί· τῶν μὲν δὴ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι τοῦδε Κροίσου ἀπικομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπαρήκτωρ τε ἐγένετο ἐς σφεα ἐλάμβανε τοῦτο τρόπῳ· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τοῦτο ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτοῦ ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, καὶ αἰ δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενεῖκαι εἰ ἅπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων τοῦτο τὸν δωρεὸν ἐσθῆτα τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας, τοῦτο φέρεσθαι· ἐνδὺς χιτῶνα μέγαν, καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ χιτῶνος, κοπρῶνος τοῦ οἰκίου ἐτύγχανε ἐὼν ὑπερμεγάθης· ἐσελθὼν δὲ ὑπερπλήσας τοῦτον κοπρίων, ἐπὶ τὰς ἁμάξας τὰς ἐπαγομένας ἐς τὸν οἰκητέον· ἐπισπασάμενος δὲ ἐς τὸν κόλπον ψήγματος, τοῦτον μὲν παρέβαλε τοῦτο τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πᾶν πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ διὸ λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε ἐκ τοῦ οἰκήματος, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοπρῶνας· πᾶν δὲ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦτο, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πᾶν ἐξωγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἔσχε· καὶ οἱ πᾶν ἐκεῖνα δοῦναι, ἐς τοῦτο ἐτέροισί μιν δωρέεται, οὐκ ἐλάσσοσι ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθεὶς ἵππους ἐλυμπιάδα ἀνῃρέετο. Μετὰ δὲ, ἡμέρῃ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ Σικυώνιος τύραννος ἔσχε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστότερον γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τοῦ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα τοῦτο θεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικήσαντος ἐν ἅρμασι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτοῦ ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστῇ ἢ ἡμέρῃ, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐκείνῃ, ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνταῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε ἅμα ἔσχε καὶ πάτρη ἐξωγκωμένοι,

---

——neque hoc aliter dici potest. factum enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est. Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil vltra, vt sit οὐκ ἔχω εἰπεῖν πρότερον τοῦτον, pro οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἀλλὰ οὐδὲν εἰδὼς πρότερον τοῦτον. Illud autem οὐκ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, respondet Gallicæ phrasi, On ne peut dire autrement, pro Non potest negari.* 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi aceruo ramentorum *auri* incumbens, primum quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro impleuisset, & capillos ramentis illis consperfisset, *vel, & ramenta illa per capillos sparsissent*, & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægre cothurnos trahens, & cuiuis rei magis quam homini similis, vtpote cuius os obturatum, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donauit. 3 Græci qui & de seipsis & de patria sua magnifice sentiebant, eo

ἐφοίτεον μνηστῆρες. τοῖσι Κλεισθένης τὸν ἀγῶνα τὸν πα-
238 λαίστρην ποιησάμενος, ἐτῶν αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀ-
πὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκρά-
τεος Συβαρίτης, ὃς ὡς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἶς ἀ-
νὴρ ἀπίκετο. (ἐπὶ Σύβαρις ἤκμαζε τὸν ϛ χρό-
νον μάλιστα.) καὶ Σιρίτης Δάμας ὁ Σαμύριος τὸν σο-
φὸν λεγόμενον παῖς. ὅτοι μὲν δὴ ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ
δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐ-
πιδάμνιος. ἦλθε δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ
ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφιάλου τε Ἑλλήνας ἰσχύι, 10
καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος
χώρης. τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ
δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου
παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιή-
σαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ
Ἑλλήνων ἀπάντων· ὃς ἐξώσας τοὺς Ἠλείων
ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε.
τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς
ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὼν ἐκ Παμοῦ πόλιος Λα-
φάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δόξαν τε (ὡς λόγος ἐν 20
Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοῦ Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ
τούτου ξενοδοκέοντος πολλοὺς ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος
ὄνομα τὸν Ἀγαίου· ὅτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοπον-
νήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέ-
ης τε ὁ Ἀλκμάωνος τούτου τοῦ καὶ Κροῖσον ἀπι-
κομένου, καὶ ἄλλος Ἱππόκλειδης Τισάνδρου, πλού-
τῳ τε εἴδεϊ τε φέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης,
ἀνθούσης τότον καὶ χρόνον, Λυσανίης. ἦν δὲ ἀπὸ
Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σκο-
παδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσ- 30
σῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἦλθον μνηστῆρες.
Ἀπικομένων δὲ τούτεων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέ-
ρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πατρίδας τε αὐτέ-
ων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων
ἐναυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης,
καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἕνι
ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυ-
μνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ
τό γε μέγιστον ἐν τῇ συνεσίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον
γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ 40
ἅμα ἐξεπίνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλι-
στα τῶν μνηστήρων ἠρέσκετο ϛ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπι-
γμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱππόκλειδης ὁ Τισάν-
δρου, ἐκ τ' ἀνδραγαθίην ἐκείνην, καὶ ὅτι ὁ ἀνέκα-
θεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ξεῖνος ἦν.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc ſe contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate) quivnus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui ſapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Tirormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt, certamen præmiumque propoſuit*: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filiuś EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem,[1] & ob id in omnes homines hoſpitalis:[2] & Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Eubœa. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtituram adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percontatur. deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipue tamen in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes: [3] & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quum præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

CXXVII

CXXVIII

1 Et ab eo tempore in quoſlibet hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. ὀνομαστὶ. *Valla autem putauit* ἐνομαστὶ *hic, vt vulgo, appellatiuum eſſe nomen*, ἰλεῖος *autem proprium: quum contra* ἐνομαστὶ *ſit hoc quidem loco nomen proprium*, ἰλεῖος *autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate ceteris præſtare iudicabatur, & eo quod eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX Quum autem destinatus nuptiis dies illuxit, quo ipse Clisthenes edixerat indicaturum se quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in conuiuium tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Postea vero quàm cœnatum est, proci certamen de musica habere cœperunt, [1] pariter & de oratione habenda in medium, procedente autem potatione, Hippoclides, [2] quum longe alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens [3] dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquam sibi inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese continebat, nolens [4] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [5] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde CXXX prouerbium factum est, *Non est istud curæ Hippoclidæ.* Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: [6] verum fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meę filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Athenienssium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ CXXXI apud Clisthenem celebratæ sunt. [7] Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐλήλυθε τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ὁ φάσιος αὐτὸς Κλεισθένεος, τὸν κρίνει ὁκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, δυώδεκε αὐλούς τε τοῦ μνηστῆρας καὶ τοὺ Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, ἔδοξεν ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺ ἄλλους ὁ Ἱππόκλείδης, ὀκέλευσε τὸν αὐλητρίδα αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τῷ αὐλήτεω, ὠρχήσατο. καὶ κως ἑωυτῷ μὲν ἤρεσε τῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ ῥῆγμα ὑποπτώσσεται. μετὰ δὲ, στὰς ὁ Ἱππόκλείδης χρόνον, ὀκέλευσε σφι τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῇ ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων μὴ βεβῆναι αὐτὸν ἐπὶ γρυσὸν Ἱππόκλείδεα διὰ τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκρηγνῦναι ἐς αὐδήν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, ὀκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γαμεῦν τὸν γάμον. ὁ δ' Ἱππόκλείδης ὑποδεξάμενος εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τὸν ὀνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες γαμβοὶ τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἄλλων ποιεύμενος, μήτε τοὺ λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τε ἐστί, μιῆς παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι χρῆν νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμοῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμάωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ὀκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαωνίδαι ἐβώθησαν αὖτε τὴν Ἑλλάδα.

1 Pariter & de sermone qui in medium proponebatur. *Id est, & de aliis rebus de quibus incidebat sermo.* 2 *Videtur aliud legisse quam κατέχων, aut id perperam accepisse pro προέχων.* 3 Suspectam habebat. 4 Excandescere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat, perinde est autem ac si diceret, Hac tua impudenti saltatione nuptiis te priuasti. vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q.d. Extra nuptias saltasti.* 6 Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omnibus voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quod dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. *&c.* 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis iudicio gesta sunt.

τουτέων δὲ σωοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἐὼν Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἣ σωοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τοῦτον νικᾷ Μαραθῶνι τρῶμα γνώμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον βεβοκιμέων ἤδη Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα οὐ Ἀθηναίους, οὐ φράσας ὅτι ἐπ' ἑωυτῷ ποιήσεται χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἑωυτὸν οἱ ἕψονται· ὅτι γὰρ χώρην τοιαύτην δύνασθαι ἄγειν, ὅθεν χρυσοῦ βουπετέος ἄφθονον οἴσονται· λέγων ταῦτα, αἴρεται τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες ἐπείθοντο. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς Παριοὶ ὑπῆρξαν πρότεροι στρατεύσαντες τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τότε μὲν δὴ πρόφασι λόγων ἦν, ἀτάρ τινα ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντά μιν πρὸς Ὑδαρνέα τὸν Πέρσων. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μὴ οἱ δώσει, οὐκ ἀπανστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Παριοὶ, ὅκως μὲν μὴ δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν, τότε ἐμηχανῶντο· ἀλλά τε ἐπιφερόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε εὐπρόσοδον τὸ τεῖχος, τότε ἅμα νυκτὶ ἐξήρεον διπλήσιον τὸ ἀρχαῖον. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὰ ἐνθεῦτεν δὲ ἀνὰ Πάριοι λέγεσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οἰκήματα δὲ ἐν Τιμοῦς. τὴν δὲ ἐσαγαγέσθαι τὴν Θρονίων θεόν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ ὧδε μὴ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ αὐτὴ ὑποθήσεται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὸ μὲν ὑποθέσθαι, ἐν ἀπορήτῳ ἔπι ἐν κολωνῷ ἐν τῆς πόλεος ἐόντα, ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ,

Porro ex horũ coniugio, cum Cliſthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomẽ habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem CXXXII
cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantummodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naues vt petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parũ na- CXXXIII
uigat, per ſpeciẽ vlciſcendæ iniuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem vna cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam accuſauerat. Eo poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturũ copias quam eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tum maxime vnde ea oppugnari poterat: adeo vt noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re CXXXIV
commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modũ: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiſſe atque alloquutũ fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante vrbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum,

solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid quodcunq; sit agendum. Et quum pro foribus esset, subeunte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, deque maceria desilientem femur conuul-
CXXXV sisse. alii in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habens, domum remeauit, neq; pecuniam Athenien sibus portans, neque Paro parta: vrbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quod ministra deorum Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid ministrã deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hęc
CXXXVj Parijs Pythia respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respõdit, (neq; enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [2] allegãtes cum alia multa, & Lemnũ expugnatã, quam vltus Pelasgos, Athenien sibus tradidisset, tum vero pugnam in Marathone gestam. Interuentu tamẽ populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades [3] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.
CXXXVij Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Athenien sibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria: nam de hoc nihil habeo prẽter relata: quia Hecatęus Hegesandri filius [4] in sermonibus ait, iniuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ erat sub Hymesso, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuissent, [5] & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse &

ἰέναι ὅπῃ ὁ μέγαρον, οὐδὲ ποιήσοντα οὐδὲν, εἴτε κινήσοντα ἄλλο τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁτιδήποτε φρήξοντα· ὡς δὲ τῇσι θύρῃσί τε ἐλπίζε, καὶ ὡς ἐκ τε φείκης αὖθις ὑπολθύσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴεσθαι. καταθρώσκοντα δὲ τὸ αἰμασιήιον, τὸ μεταξὺ ἀπαραθλῶντα ⓐ ἔπεσε, καὶ οἱ τὸ γόνυ ὡς ἐσπᾶσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, ὅτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ὅτε Πάρου μὲν προσκληισάμενος, δηλάδη πολιορκήσας ἐξ ἡμερέων εἴκοσι καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδην καταγηράσειε, ἐβουλόμενοί μιν αὐτίκα τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἡσυχίην τε πολιορκίης ἔχειν. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσουσι τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηπατημένην τοῖσι ἐχθροῖσι παλίρροος δώσουσιν, καὶ τὰ ἐς ἕρσενα γόνον ἀρρησιερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδην. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα δὲ Τιμὼν εἶναι τῶν αἰτίην τούτων, δηλαδὴ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ δὲ φανερὸν ποιέειν τὰ κακὰ κατημένοισι. Πάριοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπόνοος ἡσθεῖσα ἔχειν οὐ σώμασι, οἵ τε δῆμοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀριφρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ἐπὶ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, ἅτε μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἰῶ γὰρ ἀδυνάτως, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) παρεκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ὑπεραπελογέοντο ⓐ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ὑπομεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ Ἱσάμβωνος τοῦ Γελασγοῦ, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. παρεσχομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντες ἑκατὸν τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντος αὐτῷ τοῦ μηροῦ, καὶ σαπέντος αὐτοῦ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος οὕτω εἶχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάθησαν, εἴτε ὦν δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φέρσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὴν Ὑμησσὸν εὐοῦσαν, εὐδοξάν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἑλπλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην καλῶς τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίως, λαβεῖν φθόνον τε καὶ

1 *Id est, misera morte pereundum esset.* 2 Marathoni prœlii mentionem subinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vltus, expugnatam eam Athenien sibus tradidisset. 3 Quum femur ei marcidum, *aut, putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad sideration em deuenisset, vt quidam interpret. ex Celso.* 4 In *suis* narrationibus. *Vel, In suis historicis scriptis: vnde alibi vocat λογοποιὸν.* 5 Et nullo *pretio* digna. *vel, nullius pretij.*

χ. τῷ ἐξηγ. τοῦσὸ τῷ ἐχθρ. πατρ.

χ. Μαραθῶνι γρομένης πολλᾶ

χ. σφακελίσαντος τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος, τελ.

χ. ἐξελάθησαν

ἡμέρην τῆς γῆς, καὶ οὕτω ὀξελαυνέειν αὐτούς, οὐδεμίην ἄλλην προφάσιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγεσι, δικαίως ὀξελάσαι. καπνημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτέων γὰρ ἀεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπὶ ὕδωρ ἐπὶ τὸ Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶχε τότε ᾧ χρέωντο σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριος τε καὶ ὀλιγωρείης βιᾶσθαί σφεας· καὶ τάδε μὲν οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανέωσι. ἐωυτοὺς δὲ ἡμύνεσθαι τοσοῦτο ἀρετῇ ἐόντας ἀνδρῶν ἀμείνονας, ὅσον πρότερον αὐτοῖσι ἀπεκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφέας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προεῖπεῖν ἐκ τῆς γῆς ὀξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε δὴ σφέων χρήματα καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὖν, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ὑβρίσαι, οὗ τε ὀξεπίπτεσκον τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὖτις, πεντηκοντέροις κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ἐπληθύσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον. Εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπὸ ἐκείνων τινός, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐλαμφέρεον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐσῦτοῖσι λόγους ἔδοσαν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐφαίνετο εἰ δὴ δὴ ἀμυνώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες τοῖσι τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρῶντο, οἳ δὴ ἀνδρωθέντες δὴθεν ποιήσουσι; ἐνταῦτα ἔδοξέ σφι κλείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν, πρίν δὴ ταῦτα· πρὶν συναπολλύοισι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τὸ πρότερον τούτου ὃ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἄμα Θόαντι ἄνδρας σφετέροισι ἀπεκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ κακίστια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure electi, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſiũ ad Nouem fontes aquarum pergerẽt, (nulladum enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de inuadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, vt quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- C xxxvii
sium iniuriam vlciscendi auidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quãdo dies festi Athenienſium celebrarentur, [1] biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenienſiũ diem festum Dianę apud Brauronem agentibus: permultisque illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ posteaquam filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetedinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longe prævalebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarum, quæ viros suos [2] vna cum Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem C xxxviii

1 Nauibus quinquaginta remorum. 2 Auxilio Thoantis. *Erasm.*

liberorum

liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neq; vxores neq; pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentũ præsentium malorum. Iussi autem à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere: pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienſes, stratis in curia toris quam poterãt splendidiſſime, appoſitaq; mensa omnium bonorum refertiſſima, iusſerũt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tũc compluribus deinde interiectis annis, vbi Cherſoneſus quæ est in Helleſponto, Athenienſiũ ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis eteſiis perflãtibus, ex Eleunte quę est in Cherſoneſo, ſoluens, in Lemnum delatus est, prȩcepitq; Pelasgis vt ex insula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephęſtienſes quidem obtemperauerunt: Myrinæi autẽ, non agnoſcentes Cherſoneſum esſe Aticam, tandiu obſeſſi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienſes atque Miltiades.

CXL

τοὺ σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὅτε γῆ καρπὸν οὐκ ἔφερε, ὅτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερον. πιεζόμενοι δ' λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας τὰς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι, ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ⓐ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δώσειν πρὸς τὸ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνιον στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέιον ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην οὕτω δίδοναι ὅτιῳ ἔχουσι. ⓐ δὲ Πελασγοὶ εἰπόντων ἔφη, Ἐπὰν βορέη ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ἐπισάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τοῦ Λήμνου. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὑστερον τούτεων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεχόντων, νηῒ καταύσας ἐξ Ἐλεοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, προσηνάγκασε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας ὃ χρηστήριον ὃ ἔθαμα ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὁκοτε τελέεσθαι. Ἦσαν δὲ οὗτοι Φωκαιέες μὲν τὸ ἀρχαῖον. Μυριναῖοι δὲ, ἐόντες συγγινωσκόμενοι ἐς τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ πρήσσοντο. ὕστερον δὲ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

242 ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ὀνηχαφομένη

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER septimus, qui inscribitur

POLYMNIA.

ΕΠΕΙ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ βασιλῆϊ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἔσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μετὰ ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλεῖον ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ τὸ πρότερον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. Ταῦτα δὲ προαγγελλομένων, ἡ Ἀσία ἐπὶ τρία ἔτεα ἐπλήθετο πάσα ἐπὶ τοῖσι ἔμελλε ἕτερα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ἀπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ στάσις ἐνέπεσε μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα καὶ Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες παῖδες ἐκ τῆς πρωτέρης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρὸς· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρεσβυτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης, τῶν δ' ὀπισθομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, λέγων πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γένου, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη παρὰ πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δέ, ὡς Ἀτόσσης τε πάρα εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

POSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quum antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis inuasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad ciuitates, edixit vt singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. [1] His nunciis Asia triennium exagitata est. Vbi dum delectus agitur optimi cuiusque aduersus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis aduersus vtrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset. Erant autem Dario iam antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia susceptI, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

I Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, vniuersa per tres annos Asia agitata fuit.

qui per

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario iam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neq; iustum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequam regnet filii nascantur, deinde regnanti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtentem Xerxem, tanquam iuste dicentem, Darius regem declarauit. Quanquam etiam citra præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conatetur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti vt Ægyptios & Athenienses vlciscereturIV. ¶ Eivs morte regnum ad Xerxem filiũ deuenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendũ, sed Ægypto. Ceterum Mardonius consobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus. Domine, haud decorum est Athenienses tam male iam de Persis meritos non dare pœnas eorũ quæ perpetrauerunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamẽ vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autẽ rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summę bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat vt iuuenis ac nouarum rerum cupidus imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendum induceretur adiumento fuere. primum è Thessalia nũcii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde

ἀναβεβηκὼς ἐς Σῦσα, ἐξερημωθεὶς τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Λακεδαίμονος. ἔτυχε ὦν ὁ Μαρδόνιος τῶν Δαρείου παίδων τῷ Γοβρύεω, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ σιωπὴν βάλλειν λέγειν τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτῷ μὲν ἠνώιστο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης ἐὼν, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ· ἄλλως δέ τε εἰκὸς εἶναι οὐδὲ δίκαιον, ἀνῆκόν τινα τὸ γέρας ἔχειν περὶ ἑωυτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποπτέρμενος, ὅτῳ νομίζεται, ἐὼν οἱ μὲν προγεγονότες ἐόντες ἔσω τοῦ πατρὸς σφέων βασιλεύσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιθυμήσῃ, τοῦ ἐπιθυμέοντος ἐκδέξιν τὴν βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτὸς τούτῃσι τοῖσι ὑποθήκῃσι βασιλεῦσαι αὐτὸν Ξέρξεα· εἰ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πρῶτον κράτος.) Ἀποδέξας δὲ βασιλῆα Περσέων Δαρεῖος Ξέρξεα, ὥρμητο στρατεύεσθαι· ἅτε δὲ ἐόντων οἱ τούτων τε καὶ Αἰγύπτου ἐπιστρατευσαμένου σιωπῶντα ἐποιέετο τὸν στρατηγὸν ἀγερσίην. πρεσβύτερος δὲ καὶ δυνάμενος πρὸς ἑωυτὸν μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἐὼν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεὸς παῖς, τοιάδε λόγου εἴχετο, λέγων, Δέσποτα οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἔργα ἀπλήστους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας, μηδὲ ἕνα δίκῃ τίσαντας τὴν ἐποίησε. ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τὰ πρὸς ἐν χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τοῦτο ἐξυβρίσασαν, στρατηλάτεε ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα λόγος σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάξηται ἐπὶ σοὶ τὸ σὸν στρατεύεσθαι. ἔστι μοι ὁ λόγος ἐπὶ σοὶ τίμιος. τοῦτο δὲ τὸν λόγον πρῶτον ἐποιέετο τόνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πᾶσα καλλοῖ χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει καλὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέι τε μούνῳ ἁνδρῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχειν εἷς). χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ δὴ καὶ σύμμαχα γνώμῃσι πρὸς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης πρῶτα τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι εἰσὶ ἔοντες Θεσσαλίης βασιλῆες) τοῦτο δὲ

1 Admonitionem.

Πεισιστρατιδέων ⓐ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῷ τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ καὶ ⓐ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσωρέχοντο ⓐ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἐπὶ θάλασσαν προσκαταλυσόμενοι. ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Γεισιστράτου τοῦ Ὀνομάκριτος δὲ Ἀθηναίων, ἐπ' ἀδικίῃ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντα ἐς τὰ Μουσαίου χρησμοὺς, ὡς αἱ ὑπὸ Λήμνῳ ὑπεικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὰ δὲ ἐξηλάσθη μὲν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον γεωμόρος ἐὼν ἁμάλιστα. τότε δὲ σὺν ἀναβάσῃ ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. ἐνίοισί τι ἐνέοι σφάλμα φέρειν τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἐλέγετο οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τοῦτο Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τοῦ τε ἔλασιν ἔζηλοῦτο. ἅτε δὴ χρησμῳδέων προσφέροντο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐνταῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ὅπῃ σφὶ ἀπέστεωτας. τούτους μὲν νεῶν καταπρηΐσας, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ὅπῃ Δαρείου ἦν, ὑπεξέπεμψε Ἀχαιμένεα μὲν νεῶν ὅπῃ ζεῦξαι Αἰγύπτου, χερσὶν μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἐμνήσθη ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ὅπῃ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ὅπῃ κληθὲν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴποι τὰ δέλτα. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὖθις καινὴν νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς, οὔτε δεξάμενος παρ' ἄλλων ἐπιτηδεύσω· ὡς γὰρ ἐγὼ πιστεύομαι τε παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦτο, καὶ ὑμῖν συμφορὴν μεγάλην ἀποφανέει, ἐπεὰν ἐκεῖνα ποιέητε τὰ ἐγὼ λέγω· ἐμοὶ γὰρ ἐννοήθη, ἐπεὰν τὴν γέφυραν ζεύξας ἐν Ἀβύδῳ τὸν Ἑλλήσποντον διεκπερῶν στρατὸν ἄγω ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, μὴ οὐ πρότερον ἡμῖν ἐκείνων ἐπιστρατευσάντων ἐπιδῆναι τὸν ζεῦγος τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλάσας, ἢ τὴν ἐμὴν ἐπιστρατευσάντων ὑμῶν ἀπολαβεῖν, ἢ αὐτοὶ ἐκείνων ἐπιστρατευσάντων ἐκτῆσθαι τὴν ἐκείνων. ἐν τῷ δὲ ἐνέοι ἂν ἡμῖν τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἐπιτελέσαι, ἐκ τοῦδε τοῦ τρόπου ἐνέοι ἂν ἐπιτελέσαι· ἐπεὰν ἐκεῖνοι ἐπιστρατεύσωνται

ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, inuenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, sed feraciorem, vna cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, vt id quod agere constitui vobis exponerem: Constituo, iuncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Atheniensium vlciscar iniurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos viros bellum mouere destinasse: verum ei morte præuento non contigit vt illos vlcisceretur. Ego vero eius vicem aliorumque Persarum vlciscens, non prius desinam quam expugnauero incenderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primum quum Sardis vna cum Aristagora Milesio seruo nostro veniẽtes cremauerunt locosque ac delubra. Deinde invos quid fecerint terram suam ingressos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum 3 irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinando comperio: Terram Persidem ætheri Iouis conterminam reddemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, vna vobiscum cũctas regiones in vnam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam esse hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiscum 2 dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacessierunt, iugum seruile sustinebunt. In quo si mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præsto esse oportet, tunc vnusquisque debebit impigre adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sunt. Sed ne solus videar in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quam libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Post quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo superioribus Persis, sed etiam venturis es præstantior: qui cum alia & optima & verissima cõmemoras,

λείψωμαι τὴν πρότερον γνομένων ἐν ὑμῖν τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσωμαι δυνάμιν Πέρσῃσι φερντίζων ὁ βούλομαι, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρῃ τε τῇ νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρῃ, παμφορωτέρῃ δὲ ἅμα ὁμοίῃ τε καὶ ἴσῃ γνομένῃ. δι' ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοεόμενον φράσω, ὑποθήσομαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοισι ὑμωρήσω, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρέοντε μὲν νυν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰόντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ ὑμωρήσασθαι· ἐγὼ δ' ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμέ τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἀδίκα ποιεῦντες. πρῶτα μέν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δ' ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱερά· δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἤρξαν ἐς τὸ σφετέρων ἀποβαίντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐς φατνήεον, τὰ δὲ θεῖα σαθρὰ ἔχουσι πρῆγμα. τούτεων μέντοι εἵνεκα ἀναρτήμην ἐπ' ἀνδρὸς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δ' ἂν ἀνδρὶ τῷδε βούλομαι καταφῆναι ὁ ἥλιος ὅμορον ἐόσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην θήσω, ἀνὰ πάσης διεξελθὼν τὴν Εὐρώπην. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε ἓνα πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτεων τὴν κατέλεξα, ὑποξαραιρημένων. ὥστω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξοισι δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πρήσσειν ὑμέων χρήσει πρόφασιν. ὃς δ' ἂν ὅπλα ἔχων ἥκῃ πρὸς θυασμὸν σφέων τὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ ὑμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτα ἐστὶ ὕστω. ἵνα δὲ μὴ ἰδίῃ βουλεύσῃ ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἰπὰς ἐπαύετο. Μετὰ τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἔλεγε, Ὦ δέσποτα, ὅ μούνον εἰς τοὺς ἡμομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐσομένων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ὀρθὸς ἀρίστα καὶ ἀληθέστατα,

1 *Alij*, Animatus sum ad inferendum. 2 Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, seruile iugum sustineant. *vel, & qui male de nobis meriti sunt, & qui non.*

» καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους τὸν
» ἐπὶ σφέας στρατηλάσαντα ἡμῖν, ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ
» δεινὸν ἂν εἴη τοιόνδε πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ
» Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ
» καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας τοσόνδε, ἀλλὰ δύ-
» ναμιν τοσήνδε κτᾶσθαι βουλόμενοι, κατοικημένους
» δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ, τοσάνδε ἀρξάντας ἀδι-
» κίης, ὑπερησόμεθα. τίνα δείσαντες; κοίην πλήθε-
» ος σφέων; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; τῆς
» ὑπεισάμεθα μὲν τὴν μάχην, ὑπεισάμεθα δὲ τὴν
» δύναμιν εἴδομεν ἀδρανέα. ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖ-
» δας καταστρεμμένους, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατ-
» οικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες κα-
» λέονται. ἐπειρήθην δὲ κάρτος ἤδη ἐπελαύνων ἐ-
245 » πὶ τοὺς αὐτῶν ἄνδρας τούτοις τοσοῦτος πάρεστι τοῦ κελευ-
» στής· καὶ μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀ-
» λίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
» οὐδεὶς ἐπιστήσεται ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλλη-
» νες (ὡς πυνθάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἐξα-
» νῆσθαι, ἐπιόντες τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπε-
» αὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρόν-
» τες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατ-
» ίοντες μάχονται· ὥστε σφι κακῶν μεγάλων ἡ νί-
» κεῶντες ἀπαλλάσσονται. τοῖσι δὲ τῶν ἑσταμένων
» οὐδὲ λέγω ἀρχήν. ἥσσονες γὰρ δὴ γίνονται.
» οὗτοι χρεών, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαγγε-
» λτῆρσι καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διά-
» φορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πάντως
» ἔδεε πολεμέειν σφέας ἀλλήλοισι, ἐξευρίσκειν χρεὼν
» τὴν ἑκατέροισι εἴη δυσχειρωτάτη, καὶ ταύτῃ πει-
» ρᾶν. οὕτω τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλλησι διαχρεώμενοι,
» ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης
» γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ
» δὲ δὴ μέλλει τίς ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι πόλε-
» μον προφέρων, ἀγόντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίη-
» ης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς
» τοῦτο ἀφράστως αἰνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ
» δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείην γνώμην, καὶ σκεῖνοι ἐπαφρόν-
» τως ἀβουλίην ἕλοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰ-
» μὶ αὐθεφτῶν ἄριστοι τὰ πολέμια. ἕως δ' ἂν μη-
» δὲν ἀπείρητον. οὐδαμοῦ γὰρ τοῦδε, δὴ ἀπὸ πείρης
» πάντα αὐθεφτοῖσι φιλέει γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν
τοιαῦτ' ὑπολείψας τὸν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.
Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων
γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ,
Ἀρτά-

tum vero [1] quod Iones qui Europam incolunt, non sines habere ludibrio nos, minus quam ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & Æthiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos lacessere iniuria inceperunt, non vlciscemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus vires imbecilles, [2] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Iones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam vsque processissem, & pæne vsque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellum inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimumque inuenere descendentes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde discedant: deuicti (ne longius repetam) ad internecionem deueniunt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nunciis dirimere controuersias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquem inuenire vtrisque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tentare. Hoc itaq; ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouissem. Tibi autem, rex, quis obuiam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silentibus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus,

1 *Ita vertit quasi legeretur* ἐπ' οὐκ ἐόντας. *Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit.* 2 Sed & eorum liberos *iam* habemus, *subiugatis iis qui nostram ditionem incolentes, Iones & Æoles &c.*

Artaba-

Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit, ¶ Rex, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti æquum quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me tibi iustum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligauerunt, ergo non vtraque in parte successit. Quod si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem soluant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: cum traiectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positum fuisse. Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque dũ tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τοῦ δὴ καὶ πίσιωος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μοι γνωμέων ἀρτιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τὸν ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ ἐξεμούνῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ χρυσὸν ἀκήρατον, αὖον μοι ἔτι ἑωυτῷ συμβαλλόμενον διαγινώσκεσθαι· ἐπεὰν δὲ τῷδε τῷ ἑτέρῳ ἄλλο χρυσῷ, διαγινώσκομεν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἠνώρθουν μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἀξυνέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀπεβάλετο ἀπελθών. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἵ τε θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ τῇ γῇ λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ συμβαίνοι ἢ καὶ τῇ γῇ ἢ καὶ τῇ θαλάσσῃ ἐπιόντα κατὰ ἀμφότερα. ἀνὴρ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. παρέσται δὲ καὶ σκοπέεσθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺ Δάτις καὶ Ἀρταφέρνης ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μούνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὐκων ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἐὼ τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὸν ζεῦξαν, τότε δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον Θρηίκιον, καὶ ζεύξας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε πόντοιοι ἐφρόντιζον Σκύθαι, δόμενοι Ἴωνων λύσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν ζεύξεων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος ἐπέσχε τὴν τῶν ἄλλων τυράννων τὴν γνώμην, μὴ δὲ ἐώτα, διεργάσατο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκούσας δεινόν, ἐὼν ἀνδρί γε ἑνὶ πρήσσοντα τὰ βασιλέος πρήγματα ἤρεσθαι. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέεσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νεῦμον δὲ σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖθίς τε ὅτεῳ τοι δοκέει, τωὐτὸ σκέπτεσθαι, τωὐτὸ ἀγορεύειν τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄμεινα. 246

1 Affricatum alteri. *vel*, *Cum tantuo attritu admotum.* 2 Timendum sit. *vel*, *periculosum.* 3 Timendum fueris

» Ὃ γὰρ δὴ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εὑρίσκω
» εἶον. Εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθείη τοι θέλει, βεβούλευ-
» ται μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἔσεται δὲ ἐκ τῆς τύχης
» τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος ἀμεινόως, εἰ μὲν
» ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖ ἔρρηκε, ἧσσον δὲ οὐδὲν
» κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα
» ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ
» σμικρά, οὐδέ μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ
» μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέ-
» λεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πρήσσειν κο-
» λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου
» ἀπόλλυται ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθο-
» νήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐσφάλη-
» σαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέ-
» γα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπειγόμενα μὲν γὰρ πρῆγ-
» μα, ἵκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι
» φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ὑπισχνεῖσθαι ἔνεστι ἀγα-
» θὰ, εἰ μὴ τῷ ὄντι κακὰ δοκέοντα εἶναι), ἀλλ' ἀνὰ χρό-
» νον εὐρίσκειν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμ-
» βουλεύω. σὺ δ' ὦ παῖ Γοβρύεω Μαρδόνιε, παύ-
» σας λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐ-
» όντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ἀφρο-
» βάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι.
» αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐστὶ ἕνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμί-
» ην ἐκτείνειν. μὴ νέον οὕτω ἡμῖν. ἀφορμὴ γάρ
» ἐστι δεινοτάτη· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσὶ ἀδικέοντες, εἷς
» δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ ἀφ' Ἑλλάδος, ἀδικέ-
[1 πρεσβύτερος] » ει, οὐ πρεσβυτέων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀνα-
» πείθομενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμαθεῖν. ὁ γὰρ ἀπὼν
» ἐὼν τῶν λόγου τοῦδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, ἀφ' οὗ λεχθείς
» τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου
» κακὸς εἶναι). ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ὅτι τάχιστα ἄν-
» δρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐ-
» τὸς ἐν ἥθεσι τοῖσι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφο-
» τέρων τῶν ἀφαιρεθησομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε
» αὐτὸς σὺ ὁπηλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ
» λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βούλεαι. καὶ ἐὼν μὲν
» τῆσι σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα,
» κτεινέεσθων ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
» ἐὼν δὲ τῆσι ἐγὼ προσλέγω, καὶ σοὶ ταῦτα παρόντων,
» σοὶ δὲ σφι καὶ σοί, ἐὼν ὀπόνος ἥσης. Εἰ δὲ ταῦτα
» μὲν ὑποδύεσθαι οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στρα-
» τόν τινα ἀναξεῖς ὅπῃ τιν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τι-
» να φημὶ τῶν αὐτόθι τῆδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον

Bene enim consulrare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna consilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecundauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus malle consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parua vero [1] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnasque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam seipsum finit magnifice de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certe quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi rex suadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant, nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni auiditate contendis: [2] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod non præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quod prius credit quam rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quod ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succedent regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedent vt ego dico, interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire condicionem recusas, cupisque in Græciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore vt aliqui eorum qui hinc relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

post al-

post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam : tunc agniturum aduerſus quales viros ſuades regi vt moueat bel-
XI lum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſubleuat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic vna cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes vltus fuero: probe intelligens, ſi nos quieuerimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu inuaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere, [1] ſed vtriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, vt aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere vltionem, vt quam calamitatem paſſurus ſum intelligam; profectus aduerſus eos viros quos etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit vt ad hoc vſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc
XII hactenus loquutus eſt. [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſentētia, quum obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitum? Neq; ſi reuocaueris eam, bene facis, neque

μεγά τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας τοῦτο κυνάς τε καὶ ὀρνίθων διαφορβύμενον, ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σὲ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων. Εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ σεύτερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐτῶ οἵοις ἀνδράσι ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρταβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ ὑμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρτάβανε, παῖς εἶς τὸ ἐμοῦ ἀδελφεός. τῶν δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτην τὴν ἀλιμίην τοιήσομαι, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τὴν Ἑλλάδα, αὐτόν τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα φῶ εἶπα, ὅτι τελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην ἐγὼ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· οὗτος ὅτι σάμενος οὐκ εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄγομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ὅτι τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σαθρῷ σθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὕκων ἔξεστι χωρέειν ὀπίσω ἔτι δίκην τοῖσι δυνατὸν ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν περκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἕλλησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· ὁ γὰρ μέσον τοῦτον τῆς ἔχθρης ὅδε. καλὸν ὦν, περ πονθότας ἡμέας ὑμωρέειν ἔν γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δικαιότατον, τοῦτο μαθὼν τὸν ἐγὼ ἀρξάμενος ἐλάσσω τῶν ἀνδρῶν τούτων. Τοιαῦτα μὲν ὅτι τοσοῦτο ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, διαφήμη τε ἐγένετο, καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βουλεύσαντι διδοῖς, πάγχυ δύσκε ① οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δὲ ② αὖθις τούτεων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα ③ ὅτις αἰπὺ μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βεβουλεύσαι ὦ Πέρσα στρατεύσασθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἁλίζειν Πέρσησι τὸν στρατόν; ὅτε ὦν μεταβουλεύομενος ποιέεις οὔ, οὔτε

1 *Quidam ſic*, Sed in eo res vertitur diſcrimine vt aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomniis &c. *Illud ἔκνιζε verti etiam poteſt* Scrupulum iniiciebat. *Eodem autem fere modo vſus eſſe videtur Ouidius verbo* mordere. *Illud vero ὑμωχὶ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι, videtur ad verbum reſponsere phraſi noſtrati & ea melius exprimi, Que ce n'eſtoit pas ſon cas.* 3 Quum iam Perſis vt copias cogerent denunciaueris? Atqui nec quod ſententiam reuoces bene facis, nec

» ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης
» ἐβούλευσας ποιέειν, τοιοῦτον ἴθι τὴν ὁδόν. Τὸ μὲν,
» ταῦτα ἐνύπνια, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπλάθαι.
» Ἡ μέρης δ' ὀπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λό-
» γον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων σιναλίσας τοὺς
» ἀνδρας τούτους τῇ προτερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε,
» Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχί-
» φρων φανοῦμαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τοσόνδε ἐμεωυ-
» τὸν προπέπτωκα οὐκοτε αἰνέκω, καὶ ἐπαρηγορέομαι κεῖ-
» να ποιέειν, οὐδένα χρόνον μοι ἀπέχοντα. ἀκού- 10
» σαντι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, ἐφάνη
» μοι ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀτεχνέστερα ἀπορρί-
» ψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μοι
» συγγνοῦσι, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν με-
» ταδεδιγμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ὅτι τάχιστα Ἕλ-
» λάδα, ἥσυχοι ἔστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦ-
» τα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. Νυκτὸς δὲ γε-
» νομένης, αὐτὶς τοῦτο ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ, κατυ- 20
» πνωμένῳ ὅπις αὐ, Ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι
» ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην, καὶ
» τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς πρὸ
» οὐδενὸς ἀκούσας. Οὗ νῦν ἔσῃ ἴαδι, ἐν ᾧ γὰρ μὴ αὐ-
» τίκα στρατηλατέῃς, τάδε τοι ἐξ αὐτέων προσοδό-
» κα ἀναχήσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐφάνεο ἐν ὀ-
» λίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατ' ὀλίγας ἔσε-
» αι. Ξέρξης μὲν τοιόσδε ἐξυπνίσθη τῇ ὄψει, ἀνά-
τε ἕδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον, Ἀρτά-
βανον καλέοντα. ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε,
» Ἀρτάβανε, ἐγὼ τοι τὰ πρώτιστα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον,
» εἰπας ἐς σε μάταια ἔπεα, χρηστῆς εἰνεκα συμβου- 30
» λῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
» ταῦτα μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ παρῄνεσας. οὐκων
» δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τετραμ-
» μένῳ γὰρ δὴ ἐς μετεγνωκότα ὅπι φοιτᾷ ὄνειρος φαν-
» τάζεταί μοι, οὐδαμῶς σοι ἐπαινέον ποιέειν με ταῦ-
» τα· νῦν δὲ καὶ διαπειλήσαν οἴχεται. Εἰ ὦν θεός ἐστι ὁ
» ὄπιπέμπων, καὶ ἐμὶ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι
» στρατηλασίην ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὅτι τάχα
» ἥσεται καὶ σοὶ
τὠυτὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμε-
νον. δοκέω δὲ ὦδε ἂν γενόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις 40
τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς
τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυ-
πνώσειας. Ξέρξης μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ἀρτάβανος
δὲ οὐ πρότερον κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξι-
ούμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς
ἠναγκάζετο, εἰπας τάδε, ἐποίεε τὸ κελευόμενον,
Ἵζον

qui tibi assentiatur adest. quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaueras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit, Xerxes huius insomnij nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perueniendum est mihi prudentiæ perueni: & qui vt illud faciam suadent, nullo vnquā à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim iuuentus efferbuit vt verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, vtar illius sententia: & quoniam reuocaui expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc vbi audiere Persæ, lætitia affecti regem adorauere. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas reuocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nuncium misit ad accersendum Artabanum. qui vbi aduenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis inuectus sum, non fui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognoui id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi iam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi aduersus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem vt mihi præcipiens. Quod ita fore coniecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

» ἀπὶ-
ων ἀνα-
χήσει.

—adest quisquam qui tibi *huius rei, id est, reuocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel*, Nec adest qui tibi *hoc delictum reuocatæ sententiæ* condonaturus sit. q.d. *Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.* [1] In solio meo

Apud

1 Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium vtilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini natura sua vti. Ego vero [1] quum ex te male audiui, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, vna quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens perniciosum esse imbui animum vsu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quę & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nũc 2 autem quum ad te mutaro in melius cõsilio de sumenda aduersus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicuius dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res diuina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrantur, quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quę quis per diem mente agitauit. nos autẽ nudiustertius [2] expeditionem hanc inter manus & quidem vehemẽter habuimus. Quod si hoc non est cuiusmodi ego dico, sed aliquid diuini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim vt tibi, ita & mihi eadẽ iubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam nõ gerenti, sed meum: neq; magis quiescenti 3 in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ peruenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te adibit: quod iam animaduertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor diuinum esse. Ceterum si ita tibi agendum viderur, neque id reuocari potest, en 4 ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum ista fecero, appareat. hac tantum conditione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus vlti

Ἴσον ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ πρὸς ἐμοὶ κέκειται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τάδε καὶ ἀμφότερα εὖ εἰκότα, αἰνέσφιτον κακῶς ὁμιλίῃ σφάλλοισι. καταπερ τῶν πνέοντων χρησιμωτάτῳ αἰνέσφιτοισι θαλάσσῃσι, πνεύματα φασὶ αἰεμὲν ἐμποδίζοντα, οὐ περιορᾶν φύσει τῆς ἑωυτῆς χρῆσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα τοῖς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτον ἐδάκνυ λύπη, ὅσον γνωμέων δύο τοιεχεμφρόνων Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὸν ψυχὸν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τουτέων τοιεχεμφρόνων γνωμέων, ὅτι τὸν σφαλερώτερον σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι αἱρέο. νεῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραφαι ὅτι τὸν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, ὃς ἐωντός σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδέ ταῦτα ὅτι θεῖα, ὦ παῖ. ἐνύπνια γὰρ ταὐτὰ αἰνέσφιτοις πεπλημμελήκασι, τοιαῦτα ὅτι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σοῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλημμελήκασι αὐτὰ μάλιστα ἐνύπνια αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων, τὰ τις ἡμέρης φρονέζει. ἡμεῖς δὲ τὰς περιτῆς ἡμέρας ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ ὃ κάρτα ἐπῆμεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόνδε οἷ ἐγὼ λέγω δοκέω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μέτεστιν, σὺ πρῶτα αὖτε συλλαβὼν εἴρηκας. φανήσεται γὰρ δὴ καὶ μοὶ ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον. φανεῖται δὲ οὐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἐπεσθαι τῷ σῷ ἐθέλειν, ἢ οὐκὶ τῷ ἐμεῦ. οὐδὲ μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ. εἰ περ γε καὶ δηλως ἐθέλει φανεῖσθαι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε βυθείης ἀνήκει τοῦτο ὅ, τι δήκοτε ὅτι τὸ ἐπιφαινόμενον τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρᾶν, σε εἶ), τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανεῖσθαι, οὔτε ἐπὶ τῷ ἐμεῦ ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἐπὶ τῷ σεῦ, οὐδὲ ἐπιφοιτήσει· τοῦτο μαθητέον ἤδη ὅτι. εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσειε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶ). εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά τε αὖτ' ἀναστρέψαι, ἀλλ' ἤδη ἴημι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσας, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων, φανήτω κἠμοί. μέλλει γὰρ τοῦτο τῇ πρευσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοιαῦτ' εἰπὰς

247 χ. σφαλερωτέρω τῶν χ. ἐφιστᾶ τῷ χ. φανήσεται τῷ

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam prouehente, altera eam compescente, & perniciosum esse dicente docere animum plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris, &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractauimus,*

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς βασιλήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίτον ἐποιέετο, ἦλθε κατυπνωμένῳ τῷ ὀνείρατι ὁ ὄνειρος ὁ καὶ τῷ Ξέρξεα ἐφοίτα. στὰς δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε, Ἆρα σὺ δὴ κεῖνος ἦς ὁ ἀποστυδῶν Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὰ παρεόντα νοῦν κατατεθείκεα, ἀπιστέοντα τὸ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ γενέσθαι ἀνήκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται.

Ταῦτά τε δὴ ἔδοκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρείοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μηχανᾶσθαι τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα αὐδῇ σχεῖ· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τοῦ ὄψιν τὸ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά τε λέγει τάδε, Ἐγὼ μέν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἀνθρωπος ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἥσσονος, οὐκ ἐῶν σε τὰ πάντα τὴν ἡλικίην ἔχειν· ἐπιθυμέων μὲν ἀνδρὸς ὡς κακοῦ εἶναι τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν· μεμνημένος μὲν τὰ ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπραξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὰ ἐπ' Αἰθίοπας τὰ Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ὧν ταῦτα, γνώμεων εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαρίσαι εἰ πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις ἐξ ὁρμὴ, καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις κατὰ λαμβάνει θηλάσαι, ἐγὼ μέν καὶ αὖτις τρέπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι πρὸ σέο πρήγμασι ἐκ τοῦ προφήτεω προσειρημένοισι ἐς τὴν ἀρχαιότητα. ποίεε δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ τὰ διδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν. τούτεων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ἐπῆλθε ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποστυδῶν μοιρίδιος ἐφαίνετο, τότε ἐπιστυδῶν φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκρινάμενοι ἀκούσαντες, φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δηλοῦσθαι τε πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἐν ἦν δὲ· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus,[1] quod speraret ea à Xerxe sine vllis verbis admissum iri, iussa exequutus est. Et quum indutа sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxque recubuisset, idem insomnium dormienti adiit quod Xerxem adierat, eiq; superassistens, ita inquit,[2] Tunc ille es qui festinantem ire in Græciam Xerxem distines, tanquam eius curator? Tu neq; in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quod autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His verbis Artabano visus est ille vir in somnis minitari, candentibusque ferramentis cremari oculos ipsi exurere. Quæ dum vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obseruatam sibi in somnis visionem exposuit, secundoque loco hæc inquit:[3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa iam videram, & magna negocia sub Hessonibus contigisse, non finebam te omni ętati indulgere, gnarus rem esse malam multa cõcupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Massageras actum esset: quomodo cum exercitu Cambysis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te (si quiesceres) omniũ hominum beatissimũ. Sed quoniam diuinus quidam instinctus est, & Græcos clades quædam (vt videtur) missa diuitus manet, ego quoque cedo, ac sententiam muto. Tu vero quæ diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetoque vt iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, & sublatis ex ea visione animis, vbi dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Persis exponit, & Artabanus, quem constabat prius solum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Post hæc incunti expeditionem Xerxi tertium in somnis visum oblatum est: quod magi auditum, coniectarunt ad vniuersam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi seruituros. Visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cuius o-

XVIII

XIX

1 Quum speraret fore vt quæ à Xerxe dicerentur, vana esse probaret, iussa exeq. 2 Tune ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam eius curam gerens? At nec in præsens nec in posterum impune tibi erit quod ea dissuades quæ fata fieri volunt. 3 Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos vidissem, te per omnia morem ætati gerere non sinebam. *At Valla populum aliquem sub Hessonum nomine videtur somniasse.*

Ieæ ra-

leæ ramis vniuersa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, euanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda iussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinendi. Xerxes autem ita copias suas contraxit vt omnem continentis locum scrutaretur. siquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatum, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui aduersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam regionem inuasit, ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac renuit: (quo nomine Darius postea Scythas iuit vltũ) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduersus Ilium, aut ille ante Troicum bellum, Mysorũ Teucrorumq; qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum vsque amnem qui ad meridiem vergit, processit. Neque illi omnes exercitus, neque alij his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando nõ defecit? Alij nanque naues præstabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vna militabant, aliis vt naues longas in vsum pontium præstarent, iunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, vt in quo superior classis dum circumuehitur afflictata fuisset. Ad Eleuntem enim Chersonesi classis habebat stationem, illinc omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adiuuantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] & Artæo Artachæi filio, viris Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λείης σὺν κλάδοις χλῶ πᾶσαν ὀπιχεῖν. μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι τῇ κεφαλῇ κεῖμενον τὸ στέφα- 249
νον. κεινάντων δὲ ταύτην τὴν μάχην, Γερσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὸ ἀρχεῖον τὸ ἑωυτῦ ἀπελάσας, εἶχε σπουδὴν παρ' ὅτι τοῖσι ἀειρημένοισι, θήλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ στεφανώματα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τὸ στρατὸν οὕτω ἐπάγεσθαι ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ὅτε μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παρῆρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ σιτοφόρα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομβρίῃ ἐς στρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. σόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος ἦν ἐκεῖνος· ὥστε μήτε Δαρείου ὅτι Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρεψάμενοι, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὑπερεῖδε Δαρεῖος ἐπιμεφέετο. μήτε τὰ λεχθέντα τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τῶν τοῦ Τρωϊκοῦ γενομένων· οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, τούς τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ὅτι τὸν Ἴστρον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πεύκης ποταμοῦ τὸ πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἑτέρη τοῖσι τούτοισι γενομένη αἱ στρατηλασίαι, μοῦνοι τοῦδε ὄχθοι ἄξιαι. Οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ ἤνεικε τῆς Ἀσίης ἔθνος ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης· κοῖον δὲ πινόμενον ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππους παρεσχετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ, ἐς τὰς γεφύρας μαχεσὰς νέας πλέειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς πάντων παρεσκευασμένων τῶν παρόντων μάλιστα ἐπλεόντων παρὰ τὸν Ἄθων, παρεσκευάζετο πρὸς τειχέων ἑτέων, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὅρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὦρυσσον ὑπὸ μαστίγων πάντοθεν ἐσπεσόντες τῆς στρατιῆς, παραδεξάμενοι δ' ἐφοίτων· ὦρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὴν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρις τε ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὄρος γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρεος μέγα τε καὶ ὀνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον ὁ ὄρεος, χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δω-

1 Quam enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

δεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ὅτι θάλασσα σμυτίλιον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, Θῦσαί τε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τοῦ Ἄθω νέμονται. Ὦρυσσον δὲ ὧδε· Δασκυλῖται χώρην βάρβαροι κατ' ἔθνεα, κατὰ Σάνιον πόλιν τρηχυτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθέα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὄρυσσον· ἕτεροι δὲ τῶν προεδίδοσαν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ὀπίσω βαστέειν. οἱ δὲ αὖ ἐκδεκόμενοι, ἕτεροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τὸν ἀνώτατον· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τρισὶ μὲν νυν ἄλλοισι πλέω Φοινίκων, καταῤῥηγνύμενοι κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον προσεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω τόμαρος καὶ τοῦ κάτω ἴσα αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλε σφι τοι- 20
οῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν τούτῳ. ἀπολαβόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὄρυσσον· ὃ μὲν ἄνω τόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτοῦ τοῦ διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, σωπηρὸν αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξίσου τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμὼν ἔστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ταρκτήριον. σῖτος δὲ σφισι πολ-
250 λὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀλληλεσμένος. Ὡς δὲ μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον θωμάζειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτοῦ Ξέρξης ὄρυσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πρηΐως γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, ἐς εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι δὴ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσι καὶ τὸ ὄρυγμα, προστετάκτο καὶ τὴν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ἐπιτάξας Φοινιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους,

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finitur, ſita eſt vrbs Græca nomine Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athō ſitæ ſunt vrbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum bar- XXIII
bari locum [1] nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos peruenieb atur, qui illam efferebant atque abiicebant. Qua in re [2] tumuli effoſſi duplicē laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declarauerunt: qui partem quæ ſibi cōtigerat, ita excauauerunt vt os foſſæ duplū eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: vt quum ad imum deuentum eſſet, foſſa ceterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratū quoddam, vbi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc XXIV
foſſam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iuſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naues per iſthmum tranſportare, iuſſit iſthmū intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt vt foſſam facerent, quibus fuerat vt flumen Strymonē pontibus iungerent. Iſta Xerxes hunc in modū fecit. Cōpa- XXV
rauit item ad pontem [3] armaturā, [4] ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio vt cōmeatū exercitui comportarent: ne homines neve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [5] abſumerentur. Sed admonitus

1 Nationatim diſtributum effoderunt. 2 Præruptæ præcipitiæ foſſæ dupl. 3 Ὅπλα hic vocantur funes nautici. Gall. Le cordage. Bybli 5 Fame laborarent. λιμήνειε, non λιμήσειε.

iuſſit

iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comporaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum istri in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat vt cunctæ copię cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe iturę. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est, cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrē formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam sustXVII pendisse. ¶ In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantū possidēs, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrē tuū aurea platano ac vite donauit: quique nunc omnium hominum diuitiis XVIII princeps est secundum te. Hæc vltima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipsē Pythiū quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim [1] posteaquā accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅτι τὴν δεώτατον εἴη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. ⟨W⟩ δὲ τῶν πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, ⟨A⟩ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, ⟨A⟩ δὲ, ἐς Δορίσκον, ⟨A⟩ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ὑπὲρ Στρυμόνι, ⟨A⟩ δὲ, ἐς Μακεδονίην. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι ⟨W⟩ προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κειπάλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ ἐρρήθη συλλέγεσθαι πάντα ⟨W⟩ κατ' ἤπειρον μένοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἑξαλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα τῶνδε βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πρὶν ἐλθόντας οἶδα. ⟨A⟩ δὲ, ἐπεί τε διεβάντες ⟨W⟩ Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἕτερου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρράκτης· ὃς δὲ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς ⟨W⟩ Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλίου Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· ⟨W⟩ ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἀτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ξείνισε τὸν βασιλέος στρατὸν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματα τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς ⟨W⟩ πόλεμον πορίζειν, ἐπαγγελλόμενος δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. ⟨A⟩ δὲ εἶπεν, Ὦ βασιλεῦ, οὔτός ἐστι « ὃς τοι ⟨W⟩ πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατάνῳ « τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος « ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σε. « Θωυμάσας ὁ τῷ ἐπέων ὁ τελευταῖον Ξέρξης, αὖτις δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα ⟨A⟩ εἴη χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δι' μὴ εἰδέναι τὸν ἐμεωυτοῦ οὐσίην. ἀλλ' ὅπισθμός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ ἐμαχησά σε ἐπυθόμην ὅτι ἁλῶσθαι καταβαίνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, βουλόμενός τοι δοῦναι ⟨W⟩ πόλεμον χρήματα, ἐζήμωσα, καὶ ὄψεσθαι λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑούσας μοι

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo——

» παλάντων, χρισίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας στα-
» τήρων Δαρεικῶν, ὀπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδεων. καὶ
» τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ ἀνδρα-
» πόδων τε καὶ γεωπόνων ὁ βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔ-
» λεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε,
» Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώ-
» ρην, σοὶ νῦν ἀνδρὶ σωέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε
» ξεινίην τε θεσπεσίην σφετέρῳ παρέμῳ, σοί τε ὅστις ἐς ὄ-
» ψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπαγγέλτους ἐόντας πό-
» λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω
» σεο. σὺ δὲ καὶ ξείνισας μεγάλως σφέας ἐμὲ ἐ-
» μόν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγήῃ. σοὶ ὦν ἐ-
» γὼ ἀντὶ αὐτέων χάρεα τοιάδε δίδωμι, ξεινόν τέ σε
251 » ποιεύμενος ἐμόν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι
» τῷ σατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωυτοῦ, δοὺς τὰς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ τοι ὀπιδεέες ἔωσι αἱ τεσσα-
» κόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδεων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπ'
» ἐμεῦ πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὖ-
» τὰς πάσας ἐκτήσαο, ὀπίσω τε εἶ) αἰεὶ τοιοῦτος. οὐ
» γὰρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ πρόσω, οὔτε ἐς τὸ
» μέσον μεταμελήσει. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ὀπι-
» τελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἀνὰ
δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν τὸν Μυσὸν ὄμβρον, καὶ
λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς,
πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα δι' ὁ-
σσων ὡς μάλιστα σταδίων πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδι-
δοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων
ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὀπὶ τὸν οὖρος τὸν Φρυγῶν
καὶ τὸν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα
στήλη κατάπεπηγε, σαφέως δὲ ὑπὸ Κρίσου,
καταμηνύει διὰ γραμμάτων τὸν οὖρος. Ὡς
δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, ἀζη-
μένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὅτι κα-
τείη φέρουσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὰ, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ
πορευόμενοι διαβαίνουσι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν
πᾶσα ἀνάγκη ἦν, καὶ ἱέναι παρὰ Καλλάτηβον
πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυελοῦ τε καὶ
πυροῦ μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗ-
ρε πλατάνιστον, τὸ κάλλεος εἵνεκα, δωρησάμενος κό-
σμῳ χρυσέῳ, καὶ μηδωνίῳ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ὀπτηρέ-
σας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπι-
κόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono donam mihi ipſi victus è mancipiis atque ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem regionem egreſſus ſum, neminem adhuc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit, aut qui in conſpectum meum veniens, ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te: qui & exercitum meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. [1] ob quæ viciſſim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida, quæque poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neque in præſens neq; in poſterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, peruenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Mouens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Crœſo eſt, indicans litteris eos fines. Vbi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, ad diuortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, vrbemque Callatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, eamque tuendam viro [2] immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit. ¶ Poſtquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimiſit

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

—— millia, auri vero myriadas quadringentas ſaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Vt tecum paria faciam, pro hac liberalitate hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, vt quadragies centenis millibus Daricorum ſaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſediſti, poſſideto: mementoque talem te ſemper præſtare. hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiuſdem Bud. interp.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam: edictumque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedæmonem. [1] Eorum autem caussa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimisit. XXIII ¶ Secundum hæc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam coniungerent. Est autem Chersonesi in Hellesponto, Sestum inter & Madytum vrbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit e regione Abydi. Vbi non longo post tempore sub Xanthippo Ariphronis filio Atheniensium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepere vium, stipitique suffixerunt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis feminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii [2] sirpo. Est autem ex Abydo ad vlteriorem continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissoluit. XV Quod quum audisset Xerxes, indigne ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam vero audiui missse quoque cum his etiam qui stigmata Hellesponto inurerent. Certe mandauit vt colaphos Hellesponto incuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læsisti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritoque nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. XVI Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui alios fecerunt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremesque trecentas sexaginta Euxinum versus Pontum composuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem transuersas, Hellesponto autem secundum defluxum,

ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ τοῦ-
τον ἐπέοντας δεῖπνα βασιλεῖ τοῦδε κοσμύζειν. πλὴν
οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμ-
πε δι' ἣν γῆς αἴτησιν, τὴν δ' ἄλλην πᾶσαν. τοῦ δ' εἵνε-
κα τοσοῦτον ἀπέπεμπε δι' γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅ-
σοι πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, ἵνα εἰδῶσι
τούτοις πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας, δώσειν· βου-
λόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο σκοπεῖν ἀκριβέως, ἔπεμ-
πε. Μετὰ δὲ ταῦτα, προεσκυάζετο ὡς ἐλῶν
ἐς Ἄβυδον· ὡς δὲ ἐν τούτῳ τῷ Ἑλλήσποντον ἐζεύ-
γνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς
Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις
μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παρὰ ἐς θάλασ-
σαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον. ἐνθαῦτα
τούτων, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, δι' Ξανθίππου τοῦ
Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην
ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὑπῆρχον, ζωντα
τοῦτον ἐνίδα τοῦτο διεπασσάλευσαν· ὅς καὶ ἐς τὸν
Πρωτεσίλεω τὸν ἐν Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος
γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην
ὧν τὴν ἀκτὴν ἐκ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγέφυρωσαν
τοῖσι τοῦτο ἔσχε τὸ οὔνομα· τὴν μὲν λευκὸν λίνον, Φοίνικες
τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνεον, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐ-
νθεῦτεν ἐς Ἄβυδον ἐς τὴν ἀπάντιον. καὶ δὴ
ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμὼν μέγας
συνέκοψέ τε σφεῖα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δὲ
ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον
τὸν σφέλεσι τριηκοσίας ἐπιτεθῆναι μάστιγι πλη-
γάς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤ-
δη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγέας ἅμα τοῦτοισι ἀπέ-
πεμψε ἐξόντας τὸν Ἑλλήσποντον. συνετέλεσε δὴ
ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βαρβαρά τε καὶ ἀπάθαλα,
Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἄλμυρον, δεσπότης τοι δίκην «
ἐπιτίθει τῶνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν προὸς σέ- «
θεν ἀδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, διά- «
βήσεταί σε, ἢν τε σὺ γε βούλῃ, ἢν τε μή· σοὶ δὲ κα- «
τὰ δίκην ἄρεα ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι «
καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τοῦ τε δὴ θάλ-
λεσαν συνετέλεσε τοῦτοισι ζημιοῦν, καὶ τοὺς ἐπέσε-
ωτων τῇ ζεύξι τὸν Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προεστέ-
κεσι αὐτῶν ἡ ἀρχιτεκτονική· τὰς δ' ἄλλαι διέχιτε-
κτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δ' ὧδε· πεντηκοντέ- 252
ρους καὶ τριήρεας συνθέντες, τὰς μὲν πρὸς τὸν Εὐ-
ξείνου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, τὰς μὲν
πόντου, ὅτι καρσίας· τὰς δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον,

1 *Desunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Gracis, quæ Valla addit, vt etiam in vet. nostris cod. habentur.* 2 Byblo.

ἵνα αἰ ἀγκύραι χοὴ τῶν τόνον τῶν ὅπλων. σιωπήσαντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκον τῶν μὲν πρὸς τὸ πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἐς ἑσπέρην ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τὸ Αἰγαίου, βορέου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ἐπὶ φαῦσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τοιόνδε, ἵνα καὶ ἐς πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, πρεβλήσαντες οὐνοξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωεὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μοῦν λευκοῦ λίνου δισσοὺς ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυσσίνων. παχύτης μὲν ἴσον αὐτή, καὶ καλλονή. πλὴν λεπτὸν δεῖν ἐμβεβύσσινα τὰ λίνεα, τῶν τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφύρωθη ὡς πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρει, κόσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τὸ τόνου. θέντες δὲ ἐπέξης, σιδηρᾶ αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν. κατομαλάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν περιεβάλοντο ἑκατέρωθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑποδρωσσόντα, καὶ ὁ ἵππος.

Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸ Ἄθων, οἵ τε ὀρύσσοντες περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἵ τε ῥηχθεῖσαν ἕνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πάντα τελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, εἰδυῖα χειμερίους, ἅμα τῷ ἔαρι πρόσω ὁρμώμενος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλάων ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δὲ τούτῳ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε καὶ μάλιστα· αὐτὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὀπίσω ἐγένετο· καὶ εἶπε τοῦτο τοῖσι μάγοισι δηλῶσαι τὸ θέλει τοῦτο φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν οἱ Ἕλλησι τοῦτο δείκνυσι ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον μὲν τοῖσι Ἑλλήνων τοῦτο δέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν πορείην· ἐξελαύνειν. Ὡς δὲ ἐξήλασε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταῤῥωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπιθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν τοῦτο Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας αὖτι τοῦ βουλήματος τυχεῖν, τὸ σοὶ μοῦν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιήσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἐπίμοχθον; Ξέρξης δὲ πολλῷ μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν,

vt ſtabilirent funes armamẽtorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero coñtra veſperum & Ægeum, Euri & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter bitemes tranſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtrauerunt ſuper armamenta intenta. Hos vbi gradim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi proſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs apparere deſiit, quum nullæ nubes, verum ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertẽti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectum: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

[1] Intrinſecus

& vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vna ducas. ita confectis quæ in animo habes,
XXXIX rursus reuertatis. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, eius corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feceris, & alia eiusdem generis promiseris, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiusque discisi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, &
XL illac transiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti sunt, illac exercitus pertransiuit. In quo præcedebant ii qui farcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distincta sed promiscuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Post has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

καὶ δὴ ἀγγρεύειν ἐκέλευε ὅτῳ δέοιτο. ὁ δέ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ στρατεύεσθαι πάντας ἅμα σοὶ χρατύνεται ὅπῃ τὼ Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα ἀπόλυσον τῆς στρατείης Ⓦ πρεσβύτατον, ἵνα αὐτά τε ἐμοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἦι μελεδωνός· σὺ δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ κρήξας τὰ νοέεις, νος ήσεις ὀπίσω. Καρπτε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου αὐτά τε ὅπῃ τὼ Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκήιους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, Ⓦ χρῆν πανοικίην αὐτῇ γυναικὶ σωέπεσθαι; βούλευ τόδε ἐξεπίσασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τὼ ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλεται τὸ σῶμα· ὑπενδυτίη δὲ τούτοισι, ἀνοιδέει. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, οὐ ἐργεσίησι βασιλῆα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέεσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τῷ μὲν ἀξίῳ οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺ τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τὸν δὲ ἑνὸς τὸν πλείστου ἄγεαι μάλιστα, τῷ ψυχρῷ ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα τοιαῦτα ὑπεκείνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετετάκτο ταῦτα φρήσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας Ⓦ πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δέ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅπῃ τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δέ, ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι Ⓦ στρατόν. Ποιησάντων δὲ τούτεων τῶν, μετὰ ταῦτα διεξῆιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν θεῶν τοῖσι μὲν Ⓐ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πολλοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἦσαν, ἐνταῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ. προηγεῶντο μὲν γὰρ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ ἀιχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὸν χθῶν τρέψαντες· μετὰ δέ, ἱεροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῇδε ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ita Eras.* 2 *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ ἀιχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore* ἀπολελεγμένοι *vsque ad posterius) ex sequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον· τοῦτο ὧν δὴ ἵππος τοῦ μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὀπισθεν δὲ τούτεων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, ὀκτὼ ἵπποι μοῦνοι εἵλκον λευκοὶ ὁκτώ. ὀπισθε δὲ τοῦ ἵππων εἵπετο πεζὴ ἰωνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θεῶν ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τοῦτο δὲ ὀπισθεν αὖτις ἔρχεται ἅρμα τῶν Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ καὶ ἰωνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Παρυσάτις, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξελασθὲν μοῦνον δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων ἔρξης, μετεκαίνεσκε δή, ὁκόσα μὲν ὁ λόγος αἱρέει, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὸν δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων καὶ ἀρίστοι τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος δὴ χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. ἔστι πεζὸς ἰών. καὶ τούτεων χίλιοι μὲν ὄπισθε τῶν δοράτων οἱ ἀντὶ τοῦ σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ σιωπέλεγον τοὺς ἄλλους· καὶ δὲ εἰναχιχίλιοι ἐντὸς τούτεων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ ἐς τὸν χίλιον πεζὸν τοὺς λόγχας, καὶ μῆλα, ἀγχίσα ἑπόμενοι ἔρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλιπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦιε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ὀπὶ τε ποταμὸν Καΐκον καὶ τὴν χώρην Μυσίην. ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Καΐκης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρήνων πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττιόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα, ἦιε ἐς τὴν Ἰλιάδα χώρην. καὶ θερμὰ μὲν ἐπὶ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ στρηνῆρες ἐπεφαίνοντο, καὶ λοιμὸς αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸς ὅμιλον διέφθειρεν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ὀπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε δὴ ῥέεθρα, ὅστις ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πίνουσι. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμείρων ἰδέσθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χρᾶσθαι δὲ τοῖσι ἥρωσι ἐκέλευε. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνιον, καὶ Δάρδανον, ἔνθα δὴ Ἀβυδηνῶν ὅμουροί εἰσι·

nomine Nisæus qui grandes fert equos. Hos decem equos sequebatur sacer Iouis cutrus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim sellam nemo mortalium inscendit. Post quem ipse Xerxes vehebatur curru equorum Nisæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Persæ. Hunc quidem in XLII modum Sardibus processit Xerxes: sed è curru, quoties ratio exigebat, in essedum transcendebat. Eum sequebantur hastati Persarum optimi ac nobilissimi mille, è more pila gestantes. Post hos alius delectus equitatus mille Persarum. Dehinc è ceteris Persis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [1] coronis gestabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram versus spectantia spicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proxime sequebantur. Hæc decem millia ordine subsequebatur equitatus è decem millibus Persarum. Relicta post hos duorum stadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiscua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen XLIII Caicum & regionem Mysiam: à Caico autem à læua habens montem Canen, per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad sinistram manum stringens, ad terram Iliensem peruenit. cui primùm sub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum est ventum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum est. Hunc profluentem sua aqua destituit, nec hominibus iumentisque potantibus suffecit. Eo Xer- XLIII xes postquam peruenit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi cupidus. Quod vbi contemplatus est, & singula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuasit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua stringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina est:

1 *Fortasse Valla aliter scriptum reliquit. Post pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex nostris exempl. ex quibus etiam sequi hæc debent,* Et ceteros intercludebant: nouem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica gestabant. *Potest σωιχλοι verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

à dextra

XLIV à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerunt, Xerxi inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi nauale certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copiarum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primo libere diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quam diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti. qui te beatum eſſe dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam breuis ſit omnis humana vita, ſubiit horum miſeratio: quorum, quum tot ſint, nemo ad centeſimum annum ſupererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam iſtudeſt, viuendo miſerabiliora patimur. Nam in tam breui vita nullus hominum adeo felix extitit, neque horum neque aliorum, cui non crebro, nedum ſemel, ſubitura ſit animo moriendi voluntas potius quam viuendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque vt quum breuis ſit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatiſſimum eſt perfugium ærumnoſæ vitæ, quam deus dulci guſtu aſpergens ob id inuidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis eſt qualem tu exponis, eam commemorare ſupерſedeamus: neque triſtium faciamus mentionem, quum iucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius ediſſere: niſi tibi ita euidens inſomnii viſio fuiſſet oblata, perſtaresne adhuc in priore ſententia, diſſuadens mihi aduerſus Græciam bellũ? an in ea perſiſteres? agedum aperte hoc mihi diciro. Ei reſpondens Artabanus, Viſio, inquit, rex, quæ in ſomnis obiecta eſt, ad votũ ſuccedat amborũ: ego tamẽ adhuc metuo, & adeo metu perculſus sũ

ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δὲ ἐλήλυθε ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶν τὸ στρατόν, καὶ οἱ ἐπεποίητο γὰρ ὑπὸ κολωνοῦ ὑπαίθρης ἀνὴρ ταύτῃ ἐξεδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ οἱ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου 254
τοῦτο σφι βασιλῆος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν ὑπὸ τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηυμάζοντος δὲ, ἱμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν ἰδέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐλήλυτό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἤνθη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ πᾶν μὲν τὸ Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ὑπάπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἐκ τούτου φωνήσας Ξέρξεα δακρύσαντα, εἶπε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀμείλιχον κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρόσεσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸς τὸν ζόλον πεπόνθαμεν οἰκτότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπων ἐὼν βλαμμων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ πρὸς ἧσται πολλάκις, καὶ οὐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σιωπεφάνυσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας ἀθανασίαν, φθονερὸς ἐν αὐτῷ δείκεται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νῦν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρησὰ ἐόντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρεσον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τὸ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, ἔτι ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, ἦ ἐὼν μὲ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέῃς αὖ; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελευτήσειε· ἐγὼ δὲ ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος ἐμπλεός εἰμι

1 De humana vita quæ talis eſt qualem tu eſſe diſſeris, verba facere deſinamus:

» οὐδ' ὁντινοῦν ἐμεωυτῷ· ἀλλά τε πολλὰ ὑπολογεόμε-
» νος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων δύο τὰ μέγιστα πρήγματα ἐόντα
» τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης ὦ πρὸς ταῦτα ἀμείβε-
» βετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι
» εἰ δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμε-
» τρὸς οὐ τὸ πλῆθος ὀλίγον, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρά-
» τευμα φαίνεται πολλῷ πλήσιον ἔσεσθαι τῷ ἡμετέ-
» ρῳ; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκεί-
» νων; ἢ καὶ σφωϊν ἀμφότερα ταῦτα; Εἰ γάρ τοι ταῦτη
» ἐνδεέστερα φαίνεται εἶ τὰ ἡμέτερα πρήγματα, 10
» στρατὸν ἂν ἄλλου τις τὸν ταχίστην ἀγέρσιν ποιοῖτο.
Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦ-
» τον, ὅστις γε σώφρων ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τὴν
» νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλεώνας συλλέξῃς, τὰ δύο
» τοι ταῦτα λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. Τὰ δὲ
» δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς
» θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ
» εἰκάζω) ὅστις ἐγκειμένου χειμῶνος, δεξάμενος σοὺ
» τὸν τὸ ναυτικὸν, φερέσυνος ἔσται σῶσαι τὰς νέ-
» ας. καίτοι χρὴ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι λιμένα, ἀλλὰ 20
» τῶνδε πάσης τῆς ἠπείρου, πρὸς ἐὼ δὴ κομίζεαι.
» οὕκων δεόντων τῶν λιμένων ἐστὶ δεξίων, μάθε ὁ-
» κοῖ σοι συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῖσι, καὶ ὁκοῖ
» ὤν τινες ἀνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τὸ
» ἕτερον ἐξῃρημένον, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ ὦ
» πολεμίη τῇδε τοι κατίσταται. Εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀν-
» θέξον καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέ-
» ρη, ὅσῳ ἂν πρόσω ἐσβαίνοις ἑκατέρω, τὸ πρόσω ἀεὶ κλε-
» ῖσμός. δυσαρξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
» οὐδεμίη πλησμονή. καὶ δή τοι ὡς τοῦτο ἀντιβο- 30
» μένου, λέγω τὸν χῶρον πλεῦνα ἐν πλέονι χρό-
255 » νῳ γινόμενον, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
» ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι, πρὸ ὁπο-
» λεχθέντος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρα-
σὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβα-
» νε, εἰκότως μὲν σύ γε τούτεων ἕνεκα ἁπάντων αἱρέεαι· ἀ-
» ταρ μήτε πρόπα φοβέο, μήτε πρὸ ὁμοίως ὑπολέ-
» γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ὑπὲρ τῶν ἀεὶ ἐπεσφερομένῳ
» πρήγματι τὸ πρὸ ὁμοίως ὑπολέγεσθαι, ποινσεις
» ἂν οὐδαμᾶ εὖ ἐόν. κρέσσον γὰρ, πρόπα θαρσέοντα, ἢ- 40
» μισυ τῶν δόξαν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πρὸ χρῆμα πρόσ-
» δειμαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ γὰρ ἐέλζων πρὸς
» πρὸ λεχθέντων, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλ-
» λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. ὁμοίως καὶ ὁ ἐπεν-

vt non sim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hæc Xerxes,[1] Dæmonie virorum, inquit, quænam ista ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum? terrestrisne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tanquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nam ob hoc imbecilliores tibi videntur nostræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Re XLIX
spondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit mentis compos, neque hanc nauium multitudinem, [2] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea vero hæc sunt, terra & I
mare. neque enim vsquam maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusque ad eam tutandam: neque vero vnum tibi portum esse oportet,[3] sed vniuersam continentem esse portum, quo se recipiant naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum esse. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quo longius processeris, assidue vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerendæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tempore regionem, famem esse allaturam. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, L
Artabane, inquit, merito tu quidem horum singula commemorasti: tamen LI
non est vt omnia reformides, omniaque peræque consideres. Nam si velis in rei cõsultatione semper omnia perinde considerare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quod si repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere vt quod firmum est infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

1 O miserrime hominum. *Sic Bud. in simili loco interpret.* 2 Quod si maiorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum vniuersam continentem in quam tendis. 4 Non ostendas quid firmum sit, *vel*, *tutum*.

traria

traria istis dicat.[1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consueuit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent,[2] aut vtentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum prouexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volūt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus reuertemur, nullam vsquam neque famem neque rem tristem passi: nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur: nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Posthæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis vllam rem formidari,[3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Athenas Ioniam Persis tributariam reddidit. quare suadeo ne quo pacto hos viros aduersus patres suos ducas. nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius libertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno vsui futuri sunt: sin iustissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Ionas metuis ne immutentur:[4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt, quum in eorum esset potestate situm vniuersas Persarū copias & perdere & seruare,

ἀντία τούτοισι λέξας, τοῦτο μὲν νυν ὀπίσω ἔχε· εἰ- «
δέναι δ' ἂν οὐδεμίαν ἐόντα κω χρὴ τὸ βέβαιον, δοκέω «
μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τὰ νικᾶν βουλομένοισι ποιέειν, «
ὡς τὰ πολλὰ φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ «
ὀπιλεγομένοισί τε πολλὰ καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέ- «
λει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος «
προσεχώρησε; εἰ τὰ νικᾶν ἐκείνοισι οἱ πρόσθεν γνό- «
μῃσι βασιλέες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ «
χρεώμενοι γνώμῃσι τοιαύτῃσι, ἄλλοισι συμβούλοισι «
εἶχον τοιούτοισι, οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προ- «
ελθόντα· νῦν δὲ κινδυνεύοντες ἀναῤῥιπτέοντες ἐς τοι- «
οῦτο προσῆγαγον. μεγάλα γὰρ πρήγματα «
μεγάλοισι κινδυνεύοισι ἐθέλει καταῤῥέεσθαι. ἡμεῖς «
τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρῃ τε τοῦ ἔτεος καλλί- «
στῃ πορευόμεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν «
Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐντυγόν- «
τες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχθος οὐδὲν παθόντες. «
τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὸν φορβὸν φερόμεθα πο- «
ρευόμενοι· τοῦτο δὲ, τὴν ἂν κου ὀπιβέωμεν γῆν «
καὶ ἔθνος, τοῦτον ὃν σῖτον ἔξομεν. ἔτι δὲ ἀροτῆρας δὲ «
καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας. Λέ- «
γει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε «
ἀρρώδεεν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μὴ συμβου- «
λίην ἔνδεξαι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει τοῦτο πολλῶν «
πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ «
Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατε- «
στρέψατο δασμοφόρην ἐοῦσαν Πέρσῃσι. τούτους ὦν «
τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω σοι μηδαμῇ μηχανᾶν ἄ- «
γειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ αὐτοὶ τούτων οἷοί «
τε ἐσμὲν τὴν ἐλευθερίην κατυπέρτεροι γίνεσθαι. εἰ γὰρ «
σφέας, ὡς ἔπεικε, δεῖ ἀδικωτέρους γίνεσθαι κατα- «
δουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, «
σωτῆρας ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμε- «
νοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλονται· δι- «
καιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγά- «
λως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς γνώμην ὦν βα- «
σιλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς δὴ εἴρηται, τὸ μὴ ἄ- «
μα ἀρχὴν πρὸς τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀ- «
μείβεται τοῖσδε τοῖσι Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν «
ἀπεφήνατο γνωμέων, σφάλλεαι καὶ ταύτῃ «
δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλ- «
λωσι τὴν ἐμὴν γνώμην μέγιστον, τὴν σύ τε «
μάρτυς γίνεαι, καὶ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ «
ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ὀπὶ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσι- «
κὴ στρατιὴ ἐκινδύνευσε διαφθεῖραι καὶ σωθεῖσαν «

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non vtentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negatiua particula locum mutauit, & Sententia vti more Graco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximum nobis suæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

» ⓐ ὁ δικαιοσύνῃ καὶ πιστότητα ἐνέδωκεν. ἄγει ὑ-
» δὲν ποιήσαντες. παρεξ ὁ τοῦτο, ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατα-
» λιπόντας τέκνα, καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, ὑδὲ ὁπι-
» λέγεαλ χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. ὕτω ὁ μηδὲ τοῦτο
» φοβέο, ἀγαθὸν ἔχων ἀγαθόν, σῶζε οἰκόν τε τὸν ἐμόν,
» καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μόνῳ ἐκ πάντων
» σκηπτρα τὰ ἐμὰ ὁπιτρέπω. Ταῦτα εἶπας, καὶ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμ-
ψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δὲ ⓐ
» πάρησαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ω᾽ Πέρσαι, οὐκ ἀπὸ μ᾽ ἐγὼ ὑ- 10
» μέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας τε γενέαλ ἀ-
» γαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα
» Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλὰ ἄξια· ἀλλ᾽ ἐξ
» τε ἕκαστος καὶ ⓐ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν.
256 » ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν πανύδεται. τοῦ ὁ εἵνεκα
» προαγορεύω αὐτίκα θαι τὸν πόλεμον ἐντεταμένως·
» ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ᾽ ἄνδρας στρατευόμεθα
» ἀγαθοὺς· τοὺς ἢν κρατήσωμεν, οὐκ ἔστι ἡμῖν ἄλλος στρα-
» τὸς αὐτοῖς ἢ κοτε αὐθεφτων. νῦν ὁ Δαβαίνωμεν
κ. αὖτις. » ἐπὶ ξάμενοι θεοῖσι τοῖσι θεοῖσι τοῖ Περσίδα γῆν λελόγ- 20
χασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην προεπευάζοντο ἐς
τὴν Δαβαίνην· τῇ ὁ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες
ἰδέαθαι αἴσχονται, θυμιήματά τε πάντοια ὁπὶ τοῦ
γεφυρέων καταίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στρωτοὺς τοὺ
ὁδόν. ὡς δ᾽ ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης
φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς ⓗ ἥ-
λιον μηδεμίην ⓐ συντυχίην τοιαύτην γενέαθαι, ἥ
μιν παύσει καταστρέψαθαι τὴν Εὐρώπην πρότε-
ρον ἢ ὁπὶ τέρματα τοῖσι ἐκείνης γῆσπαι. εὐξάμενος
ὁ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς ⓗ Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον 30
κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι.
Ταῦτα μὲν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως σαφρίσαι οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀναθήκης κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ με-
τεμελήσε οἱ τὴν Ἑλλήσποντον τοιαύτῃσι δωρέῃσι, ὃ αὐτὸ τά-
πεων τῷ θαλάσσῃ ἐδωρέετο. Ὡς ὁ ταῦτα ⓐ
ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων
τὸν πρὸς τὸν Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα·
κατὰ ὁ τὸν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ ἡ θεραπη-
πίη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν ⓐ μύριοι Πέρσαι,
ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμ- 40
μικτος στρατὸς πάντοιων ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν
ἡμέρην οὗτοι. τῇ ὁ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἵππου),
καὶ ⓐ τὰς

fidem tamen iustitiamq; præstitisse, nec quicquam nos læsisse. Præterea quum liberos suos atq; vxores in nostra terra reliquerint, non est caussa cur eos aliquid rerum nouatũ moliri suspicemur. Quare ne hoc quidem extimescas, sed bonum habens animum, tutare meam domum atq; tyrannidem. tibi enim soli ego sceptra mea permitto. Hæc loquu- LIII
tus Xerxes Artabanum Susa dimisit, iterumque illustrissimos quosque Persarum accersiit. Qui posteaquam præsto fuere, his eos verbis alloquutus est, [1]Persæ, ego vos, quorum opera mihi opus est, contraxi, vt viri præstantes existatis, neve res hactenus gestas à Persis magnas præclarasq; dedecoretis: sed cum singuli, tum vniuersi [2] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum est strenuos esse. Eaque de re vos censui præmonendos, ad bellum constanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduersus viros egregios tendimus, quos si superauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obstabit. Nunc igitur deos præsides terræ Persidis precati, transeamus. ¶ Ac eodem quidem die LIV
sese ad transeundum parauerunt. Postero autem tantisper morati sunt, dum solem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus cõgerentes, ac myrto iter consternentes. Vbi sol exortus est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud solem vota concepit, nequid sibi aduersi contingeret, quo prius desisteret Europam subigere quam ad illius terminos peruenisset. Hæc precatus, phialam in Hellespontum abiecit, aureumque craterem, ac gladium Persicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare non possum, vtrũ soli dedicans gladium dimiserit in pelagus: an Hellespontum, quod eum flagellasse pœniteret, in compensationẽ gladio donauerit. His actis, per alterum LV
pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatusq; transiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, iumenta atq; seruitia: præcedentibus.[3] decem millibus Persarũ, coronatis omnibus, quos promiscuus omniũ nationũ sequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Insequenti autẽ primi transiere equites,

1 Ego vos Persæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel strenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis præmoneo, quod viros aduersus quos tendimus, bellicosos esse audiam. Quos si superauer. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in sequent. Illi equites, & Illi equi sacri, & Ille sacer currus, & Illi hastati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; spicula deorsum versa gestabant, & hi etiam coronati, dehinc equi sacri, ac sacer currus, tum ipse Xerxes, post hastati, & mille equites,[1] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora litora agebantur: quanquam audiui postremum omnium pertransisse regem. Xerxes, posteaquam in Europam traiecit, conspicabatur exercitum sub verberibus transeuntem. Transiuit autem eius exercitus septem per dies totidemque noctes nullo tempore intermisso. Ibi iam transgresso Hellespontum Xerxe, fertur quidam vir Hellespontius dixisse, O Iupiter, quidnam tu sub specie viri Persæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è sedibus suis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Transgressis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum est: quod Xerxes nihili fecit, etsi[2] coniectura discutiendum. siquidem equa leporem enixa est. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitum aduersus Græciam cum maximo strepitu & ambitiosissime duceret, rursusque pro seipso solicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigiū, dum Sardibus foret, exhibitum est. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ, sed maris superiora. Quorum prodigiorum vtrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terrestribus copiis, nauticis extra Hellespontū nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerso atque terrestres agentibus. nam isti quidē vesperum versus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quo quum peruenissent, iussi erant permanere: illi vero ad auroram & solis exortum iter faciebant per Chersonesum, dextrorsum habentes sepulcrum Helles filiæ Athamantis, sinistrorsum Cardiam vrbem, per mediū oppidi, cui nomen est Agora, *id est, forum*. Illinc deflectentibus ad sinum nomine Melana, *hoc est, nigrum*, fluuius cui idem est nomen, non suffecit, sed alueum suum deseruit. Hoc fluuio trāsmisso à quo sinus hic cognominatur, vesperum versus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

LVI

LVII

VIII

καὶ ⓐ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες, ἐστεφανώντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι ⓐ ἱεροὶ, καὶ ὃ ἅρμα ὃ ἱερόν. ὄπισθε δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης, καὶ ⓐ αἰχμοφόροι, καὶ ⓐ ἱππόται ⓐ χίλιοι. ὄπισθε δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀπήισσον ἐς τὸ ἀστενδμόν. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον Δαρδανῶν βασιλῆα πρῶτον. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο Ⓦ στρατὸν ὑπὸ μαστίγων Δαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτὸ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ νυφεύνησι, ἐλιννύσας οὐδένα χρόνον ὑπαὶ τοῦ λέγεται, Ξέρξεω ἤδη Δαβεβηκότος Ⓦ Ἑλλήσποντον, αὐδῆσαι εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οἰωνόμενος αὖτις Διὸς Ξέρξεα δήμιος, ἀνάσατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ αὖτις τούτεων ἔξεστί τοι ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὥρμηντο τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὃ Ξέρξης ὐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ βουσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγώ, βουσύμβλητον ὦν τῆδε ἐλθέτω, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρώτατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ τωὐτὸ τοῦτο πρῆγμα ἔσεσθαι ἐς Ⓦ αὐτὸν κῶρον. ἐθηεῖτο δὲ καὶ ἕτερον αὖτις τέρας ἐόντι ὐν Σαρδισι. ἡμιόνος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἰὼ τὰ τοῦ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τωυτέοισι ἐπορεύετο, σὺν δὲ ⓐ πεζὸς στρατὸς· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω Ⓦ Ἑλλήσποντον πλέων, ἔσχε χεῖρα ἐκ μέσης τῆς πεζοῦ. ὁρμᾶτο γὰρ τωὐτοῖσι ἐπέρωσι ἔπλεε, ὅτι Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὖτις τωυτέου ἐπεκέλευστο ἀπικνέεσθαι· ὁ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς τοῖσι πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς χερσονήσου· ὐν δεξιῇ μὲν ἔχων Ⓦ Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθαμάντος, ὐν ἀριστερῇ δ', Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πορεύεται πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἀνθεῦτεν δὲ κάμπτουσι Ⓦ κόλπον Ⓦ Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὃς οὐκ ἀρκέοντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον ἦν, ἀλλ' ὑπολιπόντα· τὸν δὲ ποταμὸν διαβάς, ἄτε, οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξίων. ἐς ὃ

1 Post quos alter ille exercitus nauesque simul ad vlter. 2 *Eandem vocem videlicet* διαμβλητον, *quam hic male interpretatur*, Coniectura discutiendum, *statim post bene vertit*, Facile ad coniectandum, *id est*, Cuius significationem conijcere facile erat, *vel*, coniectura assequi.

257 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἐστὶ τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτῆς ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τότε δὲ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου, τὸ χρόνου ἐπεί τε ὑπὸ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἰ ὑπιτήδεος ἐν διαπάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι Ⓦ στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, Ⓐ ναυάρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς Ⓦ αἰγιαλὸν Ⓦ τοῦτον τὸν ἐχόμενον Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρήικη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δ' αὐτέων, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος ἐστὶ τοῦτο παραλαιὸν ἐὼν Κικόνων. ἐς τοῦτον Ⓦ αἰγιαλὸν καταγόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον Ⓦ χεῖνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι πρεῖχον πλῆθος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές· (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντες δὲ τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε Ⓦ τὸν τρόπον. σιτηλάσαντες ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ σταλάντες ταύτῃ ὡς μάλιστα εἶχον, περιέστειλαν ἔσωθεν κύκλον. περιστείλαντες δὲ, καὶ ἀπάντων τοῦτο μυρίους, ἀμασιὸν περιέβαλον τὴν Ⓦ κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς Ⓦ ὀμφαλόν. ταύτῃ δὲ ποιήσαντες, ἄλλοις ἐσεβίβαζον ἐς ὃ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαντο. ἀριθμήσαντες δὲ, τὴν ἔθνεα διετάσσοντο. Οἱ δὲ στρατηγοῦντες, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μίτρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. ἀκμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ Ⓦ δεξιὸν μηρὸν παραιωρούμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρεῖχοντο Ὀτάνεα Ⓦ Ἀμήστριος, πατέρα δ' Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ δὲ τοῖσι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, τῇσι αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἦν Πέρσης. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει.

ad Doriscon peruentum est. Est autem Doriscus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: vbi extructus est is murus qui Doriscus appellabatur, in quo Persarum erat præsidium à Dario iam inde impositum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recensendisq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita sibi faciẽdum putauit: Eius iussu nauarchi, quum eo appulissent, omnes naues ad litus Doriscо contiguũ receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona sitæ sunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulsa classe ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant respirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriscon lustrabat exercitum. Equidem quantum singuli præbuerint copiarum pro certo affirmare non possum: quoniam à nullis prorsus hominibus id refertur: constat autem terrestrium copiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, *id est, decies septies centena millia*. Quorũ numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ sunt decem millia*: qua coarctata quammaxime poterant, circulum extrinsecus descripserunt loco circumscripto: emissaq; illinc myriade, sepem circumdederunt, eatenus excitantes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam subinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes cõnumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digesserunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis squamis è ferro consertas in similitudinẽ piscium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id est, cetra*, pharetris subter pẽdentibus: hastas breues, arcus grandes, sagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanẽ patrem Amestris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autem quondã Persæ à Græcis Cephenes: à se vero ipsis atq; ab accolis, Artæi: verum posteaquam Perseus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam dũxit vxorem, sustulit ex ea filium quem Persem appellauit, eumq; illic reliquit:

LIX

LX

LXI

à quo

LXII

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cetero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autem qui militabant,

XIII

hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter

IV

quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quũ sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossę Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, ceteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphii

VI

VII

ἐτύγχανε γὰρ ἅπασι σφέων ὁ Κηφεὺς ἐὼν γόνου. ὕστερον δὲ τοῦτο ἔπαθε τάδε ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι ἔχουσι αὐτὴν τὴν αὐτὴν σκευὴν τὴν ἐσάλπιγγοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι, καὶ οὐ Περσική. Ἔχουσι δὲ Μῆδοι ἀρχοντα μὲν πρὸ τοῦ ἔσχον Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ποτὲ ὑπὸ πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐς σφέας Ἀρίοις τοῦτο μετέβαλον καὶ ἔθνει τὸ οὔνομα. αὐτοὶ δὲ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδαται, ἀντὶ δὲ τιάρων, μίτρῃσι ἔσθην. Κισσίων ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάγατο, ἡγεμόνα εἶχον Μεγάπανον, ὃς Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπετρόπευσε. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, κυνέας μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χαλκέας τε κοίλας, καὶ πλεξίμαχα ὑπερφυέως βάρβαρον ὅκως θύρεον· ἀσπίδας δὲ καὶ ἀγχέμαχας καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια Αἰγυπτίοισι εἶχον· ἔτι δὲ, ῥόπαλα ξύλινα τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. Οὗτοι μὲν ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι· ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ κατὰ μὲν τῆσι κεφαλῇσι αἰγλήτῳ τῷ Μηδικῷ ἔχοντες ἐστρατεύοντο, ἔξα δὲ ὑπὲρ τὰ καλάμινα ὑπεχώρεον, καὶ ἀγχέμαχα ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρης εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. Πέρσαι δὲ πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, ἔξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ὑπὲρ δὲ, σίδηρος ἦν. ἐσκευάδατο μὲν δὴ ἔσαν ὧδε Ἰνδοί· προσετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ ἔξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσθην Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Παρθοι δὲ καὶ Χορασμοὶ, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Παρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω. Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων. Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ ἔξα ὑπὲρ τὰ καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα πρὸ ἐόντα Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

1 Anaphes 2 Non facili explicatu. *vel, Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

φίους ἀδελφεόν. Σαράγγαι δ', εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες, ἐνέπρεπον· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, ξύα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαράγγεων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυροφόροι τε ἔσαν, καὶ ξύα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρεῖχον Ἀτραύντην τὸν Ἰτεαμίτεω. Οὗτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ὡσαύτως ἐσθῆτα κατάπερ Πάκτυες. τούτεων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζου. Ἀραβίοι δὲ, ζειρὰς ὑποζωσμένοι ἔσαν· ξύα δὲ πηλίνοισι ἐῴκεε ἔχειν τοῖς σφρηγῖδας γλύφουσι. τοξόται δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον ἐπὶ λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τὸ δὲ σῶμα τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρὸς τὴν μάλιστα φέρεσκε τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίησε. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθιόπες (δίξοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) παρεσκευάσαντο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνῇ δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. Οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθυτριχές εἰσι οἱ δὲ ἀπὸ Λιβύης, θριξὶ λεπτοτάτῃσι πάντων ἀνθρώπων. ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ Ἀσίης Αἰθίοπες, κατὰ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐστρώχατο, παρεμπεπλεγμένας δὲ ἵππων εἶχον ὀπισθοτρίχας, σιρὸν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῇσι λοφιῇσι. καὶ αὐλὸν μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατέχει· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. παρεβλήματα δὲ αὐτοῖσι ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερεήνων δορέας. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκυλίνιον ἔσθος ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρεῖχον Μασάγγην τὸν Ἀοριζέος. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικράς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· παρὰ δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· ὑπὲρ δὲ τοῦ ποδὸς, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσα κνήμια ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ Σύροι οὗτοι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. V- LXVIII tii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Vtii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuc- LXIX cincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recuruos habileſque geſtabant. Æthiopes pardorum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex vxoribus maxime adamans, [1] cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æ- LXX thiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à ceteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, [2] promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque iubis, in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aues equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati ie- LXXI re, ac iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem ca- LXXII pitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea iacula, pugioneſque pedibus [3] caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

1 Imaginem eius ex auro ſolido compactam habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

à Per-

à Persis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megasidis filius: Mariandynorum & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius & Artystonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicę armaturam gerunt, paulum differentes: qui (vt Macedones aiunt) tamdiu vocati sunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: transgressi autem in Asiam, vna cum loco nomen immutauere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtrisque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: pristinoque nomine sublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Mysi super capita gentiles galeas ferebant, scutula quoque ac præusta iacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum vtrisque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina cassides gestabant, tunicis induti, & insuper circumdati variis sagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Isti transgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appellati (vt ipsi aiunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à suisque sedibus exacti à Teucris & Mysis. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bagasaces Artabani filius, gestantibus breuia [1] è corio scuta, & bina singulis [2] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex ære factas aures bouis & cornua, impositis etiam cristis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos viros est. Cabelees Meones (qui Lasinii vocantur) eundem cultum gestabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita cassides gerebant, scutaque ac hastilia breuia, sed lõga in hastilibus spicula. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, &

LXXIII LXXIV LXXV LXXVI LXXVII LXXVIII

ἐστὼ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δώτος ὁ Μεγασίδου ἦρχε· Μαριανδυνῶν τε καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον τι διαλλάσσοντες. ⓐ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπηῖοι ἐόντες σὺν οἴκοισι Μακεδόσι μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ ὄνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάλαχαν, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. Τουτέων σφι ἀμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλλήνων εἶχον ὅπλα. ⓐ δὲ Λυδοί, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι· ὀνομασθέντες δὲ τὸ Ἄτυος ἔθνος τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ ὄνομα. Μυσοὶ δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὅτι χώρεια, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὅτι καὶ οὗτοι. οὗτοι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπὸ Ὀλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐστράτευσε ἅμα Δάτι. Θρῆικες δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας· ὅτι δὲ, ζφρὰς περιβεβλημένοι ποικίλας. περὶ δὲ τοῖσι πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. σφέων δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειδίσκα μικρά. ὕστερον δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὅτι Στρυμόνι. ἐξαναστῶσι δὲ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρῃκῶν δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ πρὸς βόλους δύο λυκιουργέας ἕκαστος εἶχε· ὅτι δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προσῳῶν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι αὐτοῖσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ ⓐ Μήονες, Λασώνιοι δὲ καλούμενοι, τὸν αὐτὸν Κίλιξι εἶχον σκευὸν τὸν ἐγώ, ἐπεὰν ἔλθω τὸν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γενόμενα, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βεβαχέας εἶχον, καὶ εἶμα περιεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτέων τὰ ξα μετεξέτεροι λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τουτέων πρώτων ἦρχε Βάδρης ὁ Υἱστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἔπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

[1] E crudo bouis tergore, *vt paulo post vertit eandem vocem.* [2] Venabula Lycii operis,

Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐς πόλεμον. τούτοις ὦν συνέπαιον ἀρχέοντες οἵδε· Μόσχοισι μὲν καὶ Τιβαρηνοῖσι, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσσυνοίκοισι, Ἀρταύκτης ὁ Χερασμίου, ὃς Σηστὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεφόρευε. Μάρες δὲ ὑπὲρ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ὑπηχόεια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικράς, αἰχμάς τε βραχέας· ὡσαύτως δέ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαράν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαροδίοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐς πρατηγέον. Τούτεων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐπόμενα, νήσων ὧν ἐν τῇσι οἱ ἀναστάτους καλεόμενοι κατοικίζει βασιλεύς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. Τούτεων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. οὗτος ὁν Μυκάλῃσι πρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τούτεων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον πρατόμενα τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς (Ϛ) πεζόν· τούτῳ δὲ ὧν ἐς πρατὸς ἦρχον ὅτοι οἱ κατὰ εἰρέα). καὶ οἱ ἀριθμήσαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, ὅσοι ἐσί· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατονταρχας δὲ καὶ δεκάρχας (4) μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν δῆλοι σημαίτορες. ἔξαν μὲν δὴ οὗτοι, οἱ κατὰ εἰρέα), ἀρχοντες. Ἐπρατήγεον δὲ τούτεων τε καὶ τοῦ σύμπαντος πρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ " Τεανταπάχμης ὁ Ἀρταβάνου, ἀδελφιδέος μὲν ἐὼν πρατηγέοντος ὅτι τοῦ Ἑλλάδα, καὶ " Σμερδόνης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι ὅτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρείαξου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν πρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτεων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐς πρατηγέε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθανάτοι οἱ Πέρσαι ὅτοι· ὅτι τὸν δὲ εἴ τις αὐτέων ἔξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ " βιαθεὶς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾷ οὔτε πλοῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἀρίστοι ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον κατάπερ εἴρηται· χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες διέφερον. ἅρμα μάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν ᾧ, παλλακὰς καὶ θεραπηίην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοισί τε καὶ ὑποζυγίοισι ἦγον. Ἰχθύην δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρεῖχε ἴσον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν

Macrones, & Mosynœci, quos hi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri, Macrones & Mosynœcos Artayctes, Chorasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat. 1 Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, scutulaque è crudo bouis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherendates Theaspis filius. Alarodii & Saspires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Masistio Sirometris filio. Insulanæ gentes, quæ rubro è mari sequutæ sunt ex iis insulis ad quas transportare rex solet quos è suis locis summouet, gerebant proxima Medis & vestimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux secundo post anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus constabat pedester exercitus: quibus ii præerant qui commemorati sunt, quique ordinarant milites connumerauerantque, & chiliarchas, *id est, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id est, qui decem millibus præsunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanosque creauerant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati sunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobriæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui dissuaserat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Masistes Dario & Atossa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedestrium copiarum, præter illa delecta Persarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod si quis eorum aut nece aut morbo numerũ imminueret, alius sufficiebatur: nec vnquam plures erant pauciorésve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præstantissimi omnium, vt dictum est: & præterea immenso auro conspicui, ducentes vna carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac iumenta, præter ceteros milites, quæ commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verum hæ solæ: Persæ, qui eadem

260 LXXIX LXXX LXXXI LXXXII LXXXIII LXXXIV

1. Τεχτιν. τείχμης

2. Ζαρδαμάνης

3. Βιαθεὶς,

1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles gestabant, *vel, nexiles*, clypeos autem paruos pelliceos, & iacula. Colchi in capitibus ligu.

erant

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV opera ex ære ferroque ductilia. Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellãtur, & gẽte & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneã neque ferream assueti ferre, præter pugiones, vtentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites
XXXVI armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. ceterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos
CXVII nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ sole gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non toleran-
CXVIII tibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ęgrotus. Nam quũ Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem euomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est, tabem*, euasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum strauerat, cruta cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐσκυθάσμφυοι καὶ ὁ πέζος αὐτέων· πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξελήλαμφα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ καὶ νομάδες αἰθεφποι Σαγλφάιοι καλεόμφοι, ἔθνος μφὺ Περσικὴν καὶ φωνῇ, σκυθικὼ δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημφέω τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ πφοείποντο μφὺ ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χφεώνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμφέῃσι ἐξ ἱμαάντων, τῇσι πίσιοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἢν δὲ μάχῃ τοὺτέων τῶν ἀνδφῶν, ἢν δὲ ἐπὶ ἀνὴρ συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπὶ ἄκφῳ βεβφεγμένῃσι ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχῃ, ἑωυτῷ τε ἵππου, ἑωυτῷ τε ἀνθφώπου, ἐπὶ ἑωυτὸν ἕλκει. ⓐ δὲ ἐν ἄφκεσι ἐμπαλλασσόμφοι ἀσφαλέως φέφονται. τοὺτέων μφὺ αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετεταχατο ἐς τοὺς Πέφσας. Μῆδοι δ', τὴν ὡφὴν ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκυθικὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Γνδοὶ δὲ σκυθικὴν μφὺ ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἢ ἧσσον δὲ κέλητας καὶ ἅφματα· ἵππος δὲ τοῖσι ἅφμασι ἐπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγφιοι. Βάκτφιοι δὲ ἐσκυθάσθησαν ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπεφ ἐν τῷ πεζῷ· ἧσσον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅφματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παφικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀφάβιοι δὲ σκυθικὴν μφὺ εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἧσσον δὲ πάντες καμήλοις, τάχυτῆτι οὐ λειπομφέας ἵππων. Τάξις δὲ αὕτη ἑκάστων μουνάδων ἵππων βύει. ἀφιθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυφιάδες, πάφεξ τοὺς ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁφμάτων. ⓐ μφὺ νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀφάβιοι δ', ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰφ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομφέων τὰς καμήλους, ὕστεφοι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἵππιος. Γέππυφοι δὲ ἦσαν Ἀφμαμίθφης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τφίτος σφίσι σωθεὶς πφόσχυφος Φαφνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάφδισι νοσέων· ὡς γὰφ ὁφμέων ἐκ Σαφδίων, ὑπὸ συμφοφὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαφρύνοντι γὰφ ⓐ, ὑπὸ δὴ πόδας τῷ ἵππου ὑπὸ δραμεκύων· καὶ ὁ ἵππος ὑπὸ φρεῖδον ἐφοβήθη τε, καὶ σφᾶς ὀφθὸς ἀπέσεισαν ⓦ Φαφνούχεα. πεσὼν δ', αἱμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν πφοῆλθε ἡ νοῦσος. ⓦ δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀφχὰς ἐποίησαν ⓐ οἰκέτην ὡς ἐκέλευε· ἐς ⓦ χῶφον ἐν τῷ φφ κατέβαλε ⓦ δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γουνάσι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαφνούχης μφὺ οὕτω πφοελύθη τῆς ἡγεμονίης.

Τῶν δὲ τεσσέρων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ δισχίλιαι καὶ χίλιαι, παρεῖχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσερηκοντάκροτοι, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τοῦπερ Ἑλληνικοῦ· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυος οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. ὅτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ. ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τὴν Συρίης οἰκέουσι τὸ πρόσκαιρον τοῦτο μέχρι Αἰγύπτου πρός, Παλαιστίνη καλέεται). Αἰγύπτιοι δὲ παρεῖχοντο στρατιάς. ὅτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χαλκέα, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα τε ναύμαχα, καὶ τύκους μεγάλους. ὁ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἐόντες, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. ὅτοι μὲν ὅτω ἐσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίξατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ λοιποὶ εἶχον πίλους· τὰ δὲ λοιπὰ κατάπερ Ἕλληνες. τούτεων δὲ ὅσοι δεῦτεροι ἔθνεα ὀνομάζονται, οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων· οἱ δ' ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δέ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δέ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δέ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρεῖχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον αὐτόθεν ἀσπίδων, ὡμοβοίνης πεποιημένα, καὶ χιτῶνας εἰρινεοὺς ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν ὁ παλαιὸν Τρῶες παλαιοὶ ἐκαλέοντο, ὅτε δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Παμφυλοι δὲ τεσσεράκοντα παρεῖχοντο νέας, Ἑλληνικῇσι ὁπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Παμφυλοι ὅτοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Καλχαντι. Λύκιοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ ὀϊστοὺς κεδαμίνους ἀπτερέας καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δέ, αἰγέης δέρματα περὶ σφίσι ὤμοισι ἀμφιβύσσια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλοισι πτερῇσι περιεστεφανωμένοι. ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δέ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγενημένοι· ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τεσσεράκοντα παρεῖχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγενημένοι ἐκ Πελοποννήσου. Καρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρεῖχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσκευασμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐκ τοῖσι πρόσθεν τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρεῖχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

¶ Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [1] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carentibus, cumque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorant) quõdam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palęstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autẽ scuta magnis vmbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hũc in modum isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebãt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cetera vt Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum naues. hi circa capita ferebant gẽtiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cũ Amphilocho & Calchante è Troia dissecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreisq; armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt ex Asia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naues, cetera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. [2] quos prius appellatos fuisse Hœtines, in superioribus libris dictum est. Iones, centum naues, armati Græ-

LXXIX
XC
XCI
XCII
XCIII

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *His autem ridicule fecit populos ex vocabulo ei-ones, vt supra pag. 392. ex nomine ὅσιος populos* Hesiones *fecerat.*

co ritu : qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt,& ante aduentum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt*, *litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones
XCV ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cereti è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In
XCVI omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices, optimas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſario) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot vibes, tot duces extitere: ſed non vt ductores, verum vt ſerui (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, vt ſingularum gentium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt.
XCVII Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicę quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium peruenisſe.
XCVIII Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cyberniſcus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

λίωνες. Γ'ωνες ὄ', ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὕστερον δὲ ἀπὸ Γ'ωνος τοῦ Ξούθου, Γ'ωνες. Νῆσοι δὲ, ἐοῦσαι ἑπτακαίδεκα, παρεῖχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον καὶ Γ'ωνικὸν ἐκλήθη τῷ αὐτῷ λόγῳ. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Γ'ωνες ἀπὸ Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρεῖχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλήσποντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώρην μένοισι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) ἄλλοι δὲ ἐκ τοῦ Πόντου πρατθυόμενοι, παρεῖχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Γ'ώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ ὅτι πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. Τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, 262
Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πόντον τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργεται τ. ἐξικνεῖται μαι ἐς ἴσοσείης λόγον) οὐ μνημονεύω. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἐπάξιοι ἦσαν ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. Εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλοι στρατιῶται δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες ἔθνεα μὲν ἔχοντες κρέσσω, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Γάδος τε καὶ Καικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπὸ ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον δύο. τεσσερακοντέρεοι δὲ, καὶ πεντηκοντέρεοι, καὶ κέρκυρες, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συμπλώσαντα ἐς τὸν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ὑπερπλεόντων μετά γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδωνίων Τετράμνηστος Ἀλλήσου, καὶ Τύριος Μάπεν Σιρώνου, καὶ Ἀβδήρης Νέρβαλος Ἀρβάλου, ἡ. Μάβαλος καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ ἡ. Τόρτος Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Κάρες,

Ἱστιαῖός τε ὁ Τυμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Καυδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ ποιεῦμαι μνήμην ταξιάρχεων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θωῦμα ποιεῦμαι, ὅτι τῷ Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἧς ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸ τυραννίδα, καὶ παιδὸς ἔτι ἀρρένος νεηνίεω, ἐπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐς στρατηΐην, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ σωματάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας ἀριδοξοτάτας παρείχετο. πρώτων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, ὅτι ἔθνος ἀποφαίνω πρωτεῖον Δωρικόν· Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους δὲ, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ναυτικὸς στρατὸς Ἑλλήνων. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἐπείθησε τε, καὶ διεξῆλθε στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θεήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἕν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπεγράφοντο γραμματισταί· ἐπὶ ἑκατὸν ἐς ἑκατὸν ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τὸ πεζόν. ὡς δὲ ταῦτά τε ἐπεποίητο, τῶν νεῶν καταλκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτεῦν τε ἑκάστους ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρώρας ἐς γῆν, πέφαντες πρύμνητες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες ἐν εὐβαπτάσι ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δὲ, ἐντὸς τῶν πρώρεων πλέων ἐφοίτα καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατεύμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δὲ αὐτὸν, ἔφη· Εἰρέσθαι τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀδυνατωτάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑποδμήσονται χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι.

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam cõceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternũ è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum nauibus venit omni copia inſtructis. atque poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, cæterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, præteruehenſque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique iubebat. Enimuero nauarchi productas à litore quatuor fere iugerũ ſpario naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis, epibatis quoq;, *id eſt, propugnatoribus*, tãquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem circuluſtrauit, egreſſus naui accerſit Demaratũ Ariſtonis filium, comitẽ huius aduerſus Græciã expeditionis, eique accerſito ita inquit, Demarate, iuuat nunc me quę cupio abs te interrogare, qui & Grę cus es, & non ex minima ciuitate, vt audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me leuare.

1 Qui me alloquuntur. *Vel, Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam (vt

nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci ac ceteri mortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis, nec me inuadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. Demaratus autem excipiens, Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritatene an iucunditate? Ille vt veritate vtereretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quam antea fuisset. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, CII inquit me iubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mẽtiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Iam primũ nego fieri posse vt tuam orationem admittant, afferentem Græciæ seruitutem: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandum, etiamsi ceteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nã si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item siue pauciores siue plures. III Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quodnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne te ipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac ceteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumẽto, vnde fieri queat vt mille aut decem millia atque quinquaginta millia hominũ, qui præsertim omnes liberi,

οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγώ, οὐδὲ εἷς πάντες Ἕλληνες, ἢν “ 263
ⓐ λοιποὶ ⓐ πρὸς ἑωυτέρης οἰκέοντες ἀνθρώποι συλ- “
λεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ὀπίσσω ὑποστρο- “
μέειν, μὴ ἐόντες ἀριθμοί. ἐθέλω μέντοι καὶ ὅδε ἀ- “
πὸ σεῦ, οἷοίπερ οἱ λέγεις πρὸς αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ
μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δέ, ὑποκαβὼν ἔφη, Ὦ βα- “
σιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ἡδο- “
νῇ; ὁ δέ μιν ἀληθείῃ χρέεσθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν
ⓐ ἀνδέτερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐών. Ὡς δὲ
ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε, Βασιλεῦ, “
ἐπειδὴ ἀληθείῃ “ προαιρέεαι πάντως μεχέ- “ π. χρέεσθαι.
λευσις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε- “
ρον ἐπὸ σεῦ ἁλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰ- “
εί κοτε συνέφορός ἐστι. ἀρετὴ δὲ ἐπακτὸς ἐστι, ἀ- “
πό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ τῇ “
προαιρεομένη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνε- “
ται, καὶ τὴν δεσποσύνην. ἀινέω μέν νυν πάντας “
Ἕλληνας τοὺς τὰ κείνους τοὺς Δωρικὰς χώρους οἰ- “
κημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ τὰ πάντων τοι- “
δε ζεύς λόγους, ἀλλὰ τὰ Λακεδαιμονίων μούνων. “
πρῶτα μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λό- “
γους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δ', “
ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν ⓐ πλῆοι Ἕλ- “
λανες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, “
μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. “
ἢν τε γὰρ τύχωσι ἑξακισχίλιοι χίλιοι, οὗτοι “
μαχέσονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε καὶ “
πλεῦνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔ- “
φη, Δημάρητε, οἷ ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλί- “
ους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ “
φὴς τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἄνδρας βασιλεῦς γενέσθαι; “
σὺ δ' ἂν “ ἐθελήσαις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέ- “ χρ. ἐθέλοις λέγεται
κα μαχέσασθαι, καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πρῆ- “
γμα οὕτω τοιοῦτόν οἷ σὺ διαιρέεις, σέ γε ⓜ τῶν κείνων βασι- “
λῆα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον αἰεὶ τάσσεσθαι κα- “
τὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα “
ἀνδρῶν τῶν στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ γε δίζη- “
μαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· ἢ γὰρ οὕτω μοι ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος “
ὁ σὸς” σοῦ εἰρημένος. εἰ δὴ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μέ- “ χρ. σὸς καὶ εἰρημένος
γαθος τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ πάρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἕλ- “
λήνων ἐς λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμ- “
πος ὁ λόγος ἔσται ὁ εἰρημένος ἐών. ἐπεὶ φέρε ἴδω πρὸς “
τῷ εἰκότι κῶς δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ “
πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, “

1 Ad occidentem 2 Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. *vel, arguetur. Relinquitur autem pendens sententia, vt subaudiatur, Ita res se habet, vel, Audi.* 3 Propulsat 4 Tantilla.

» καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀν-
» θιστῶμεν· ἐπεί τε πλεῶνες ἐσμὲν ἕνα ἕκαστον γινό-
» μεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλιάδεων. νῦν
» μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι οὔτε ἄλλοθι οὐδαμοῦ ἡμέτε-
» ρην, δοιάτ' αἰδεομένοντες τύραννον καὶ τοῦδε τοῦ ἐ-
» ωυτῶν φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴσιεν ἀναγκαζόμενοι
» μάστιγι ἐς πλεῶνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀνειμένοι
» δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιέοιεν τούτεων οὐδέτε-
» ρα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθεϊ, χα-
» λεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. I o
» ἀλλὰ πρὸς ἡμῖν μὲν μούνοισι τάδε ἐστὶ τὸ σὺ λέ-
» γεις. ἔστι γε μὲν οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. Εἰσὶ
» γὰρ Περσέων τῶν ἐμοὶ αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσου-
» σι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν
» σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. Πρὸς ταῦ-
» τα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπι-
» στάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, οὐ φίλα τοι ἐρέω.
» σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τὸν ἀλη-
» θεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καὶ-
» τοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἐσορῶν σκεί- 20
» νους, ἀνδρας μάλιστα ἀξεπίστους· οἳ μέλλοντί τε καὶ
» γέρεα ἀπελομένῳ πατρῷα, ἀπολίν τε καὶ φυγάδα
» πεποιήκασι· πατὴρ δέ σος ὑποδεξάμενος, βίον
» τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὕκων εἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα Ⓦ
» σώφρονα βουλοίμην φαινομένοισι διωθέεσθαι, ἀλλὰ
» τέρπειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπο-
» στὰς οἷός τε εἰμὶ μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκών γε
» εἰμί, οὐδ' ἂν μουνομαχοίμι. Εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη,
» ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἂν πρό-
» των ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκα- 30
264 » στος φασὶ τριῶν ἄξιος εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμό-
» νιοι, κατ' ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶς εἰσὶ κακίο-
» νες ἀνδρῶν· ἀλκέες δέ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων.
» ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπ-
» εστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, Ⓦ τὸν δεδιεμένους
» σι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ Ⓐ σοὶ, σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν
» ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τοῦτό ἀεί, οὐκ ἐῶν
» φεύγειν οὐδένα πλῆθος ἀνδρῶν ἐν μάχῃ, ἀλλὰ
» μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν, ἢ ἀπόλλυ-
» σθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυαρέ- 40
» ειν, τἄλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νῦν δὲ ἀναγκα-
» σθεὶς ἔλεξα. ἤθελον μέντοι κατ' νόον τοι βασιλεῦ.
Ὁ μὲν

nec vnius imperio subiecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam millenti ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. [1] Nam sub vno (quemadmodū apud nos fit) imperatore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores aduersus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos solos est quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim è Persis meis [2] satellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, CIV Intelligebam, inquit, rex, ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quæ erāt è dignitate Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui in me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumq; fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non est credibile virum prudentem respuere beneuolentiam exploratam, sed maxime obseruare. Ego autem neque cum decem promittam me posse dimicare neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certauerim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum vno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem ceteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt vsquequaque liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quã tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans semper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: sed iubens vt ordinem non deserentes, aut vincant aut occumbãt. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in ceteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat, rex.

1 Nam si more nostro vni parerent, illius metu strenui magis quam pro sua natura reddi possent, & verberibus adacti adorientur plures quam ipsi essent: at nunc quum solute & libere viuant, horum certe neutrum fecerint. 2 Hastatis. *vt & ipse antea est interpretatus.*

Hæc

Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, vbi Doriſco præfecit prętorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu aduersus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prætorum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & vbique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandem expeditionẽ à Græcis eiecti ſunt & è Thracia & ex Helleſponto, præterquam è Doriſco.[1] vnde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen eiicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, eiuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi prę metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum vſque perſtitit: atque vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eoſque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem. his actis, etiam ſemetipſum coniecit in rogum. Ita hic meritò à Perſis ad hoc vſq; tempus præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam vſque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis, ſed de-

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐγγελάσας τε ἐπῆκέ ἀτο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἠπίως αὖθις ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπερῆν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην Μεγαδόστεω, δὲ τοῦτο Δαρείῳ ἆθλα καταπαύσας, ἐξήλασε τὸν ἀπὸ Θρηίκης ὅπι τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην ἡμόρεδμον, τῷ μοιῶ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς Ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὖθις ἢ Δαρεῖος τοῦ ἀρχοῖς πέμπεσκε δὲ καὶ ἀπὸ πάντες. ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέσασθαι γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπῆν χοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ πάντα χῆ. ὅτοι ὧν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ ὅ Ἑλλησπόντιος, πλέω ὅ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τῷ δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμῃ ὧδαμοί κω ἔδυνήθησαν ἐξελάσαι, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ τὰ δῶρα πέμπεται διὰ τοῦτο βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἀξιαρέσντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος. τὸν δὲ ἀγνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ οὐ τιθέντας αὐτοὺς ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐθέλοντα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος ἀγὼν μεγάλου ἐγίνετο Βόγης ὅς, ὅτε ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοσ ήσαντι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δόξαι δόξῃ τοιαύτῃ βασιλεῖ, δυνατὰ διεκαρτέρεε ἐς ὃ ἑάλω. ὡς δὲ οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἦν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακάς, καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ χρυσὸν ἅπαντα ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸ ἄργυρον ἐσάπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. ὕτω μὲν δὴ λέγεται ἀγήρεε ἔπι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ὅπι τὴν Ἑλλάδα. τοῦτο ἀεὶ γινομένους ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὸ ἑσχάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομα ἐστὶ Μεσαμβρίη ἔχει δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη μετὰ δὲ στόμεα τὸ μέσα Λίσος ποταμὸς διαῤῥέει. ὃς τότε ἐκ ἀντέσχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ·

1 At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ ὦ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ὑπ' ἐκαλέετο
Γαλαϊκή, νεῦ ὦ δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτά-
τῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς ὦ τὸ Λίσσου
ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπέξηναμμένον, πόλιας Ἑλλη-
νίδας τὰσδε παρεμείβετο, Μαρώνειάν, Δίκαιάν, Ἄβ-
δηρα. ταύτας τε δὴ παρεξῆιε, καὶ τοὺς ταύτας, λίμνας
ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρυ-
μόνος χειμάρρου Γσμαρίδα· τοὺς ὦ Δικαίης, Βιστονίδα,
ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐίσεισι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμ-
φατος. καὶ ὦ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐὸν ἀν- 10
265 αιόμαστὸν παρεμείφατο Ξέρξης, πολλὰ μὲν ὦ Νέ-
σον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ ὦ ταύτας τὰς χώρας
ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τὴν δὲ μὴ λίμνη
ἐοῦσα τυγχάνῃ ὡστε τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη
τὸν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην
τὰ ὑποζύγια μοῦνα οὐκ ἐδύνατο ἀνέξήρηνε. τὴν ὦ πό-
κ. Πίσσυης λι ταύτην οἰῶνται Πίσσυες. ταύτας μὲν δὴ τὰς
πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ βώ-
νυμα χειρὸς ἀπέργων παρεξῆιε. Ἔθνεα ὦ Θρηί-
κων, δι' ὧν τὴς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τάδε· Παῖρι, 20
Κικόνες, Βίσσονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἤδωνοί, Σά-
τραι. τούτεων ⓐ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι
τῇσι νηυσὶ εἵποντο· ⓐ ὦ αὐτέων τὰ μεσόγαια οἰκέον-
τες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμοῦ, πλὴν Σατρέων,
ⓐ ἀνῆροι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο.
Σάτραι ὦ τάδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο,
ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελέουσι τὰ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ
ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα
ὑψηλά, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι σεσωρεφέα· καὶ
εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. ὅποι οἱ Διονύσου τὸ μαντήιον, 30
εἰσὶ ὀκταήμυοι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅτι
τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, βναυσὶ δὲ τῶν Σα-
τρέων εἰσὶ ⓐ προφητεύοντες τὸ ἱρόν. προφήτης ὦ
ἡ χρέωσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώ-
τερον. Παραμειψάμενος ὦ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ-
νην, δευτέρα τούτεων παρεμείβετο τείχεα τὰ Πιέ-
ρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ἐστὶ ὄνομα, ἑτέρῳ Πέργαμος.
Ταύτην μὲν δὴ πρὸς αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο,
ἐκ δεξιῆς χειρὸς ὄρεος ἀπέργων, ἐὸν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἄργυρος ἔνι μέ- 40
ταλλα· τὰ νέμονται Πιέρες τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-
λιστα Σάτραι. Ὑπερῳκεόντων ὦ τὸ Πάγγαιον πρὸς
βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας
παρεξιών, ἦιε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ὅτι ποτα-
μόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα, τῆς ἐπιζώους ἐὼν
ἦρχε Βόγης, τὸ περὶ ὀλίγου ποιεύμενος τούτων λόγον ἐποι-

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo iure Ciconũ est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, [1] Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interiacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediũtur, Trauus & Compsatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluuium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola iumenta quum aquarentur exsiccauere. Huic vrbi nomen est Pissyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas finistrorsum relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thracię prouinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæri, Cicones, Bistones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, nauibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, ceteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subiecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriã liberi semper perstitere. Editos enim mõtes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obsitos: suntq; viti in rę bellica eximii. apud quos oraculum est Dionysi, idque in editissimis montibus. Eorum qui in templo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione. Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montẽ Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quę cum Pieres & Odomanti, tum præcipuæ Satræ [2] exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumẽ Strymonem peruenit, & vrbem Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

CIX CX CXI CXII CXIII

1 *Hæc nomina lacuum, feminina sunt Græcis, quia λίμνη illis feminini est generis. Idem & in seq. obseruandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litauerunt.
XIV His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorum iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audientes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad
XV solis occasum est litus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni rempli à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam vrbem, peruenitque Acanthum, ducens vna singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoraui: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque ferunt, sed ad mea vsq; tempora magno-
VI pere venerantur. Posteaquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitatem exhiberẽt, eosque Medica veste donauit: laudauitq; quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audiret fossam esse absolutam.
VII Xerxe autem apud Acanthum agente contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [1] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissime eum funerauit, exhibito etiam epulo, eiusq; tumulũ omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant,

βώμιον. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ πρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φιλλὶς, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅκου ποταμὸν Ἄγγιτιν, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν καὶ μάγοι ἐκθηριεύοντο, σφάζοντες ἵπποις λευκοῖς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς τὸν τότε καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρίν γε τὴν Ξέρξεω γυναῖκα τὸν θάνατον μηχανησαμένην δι' ἑωυτὴν ἑόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας τρὶς ἑωυτῆς τὸν ὑπὸ γῆς λεγόμενον ἀποδώσουσαν θεῷ ἀντιμισθώσασθαι κατώρυσσεν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔσι ἀγχιάλης, ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ὅτι Ποσειδήιον δὴ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἤιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτεων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τὸν πρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τὸν πρότερον κατελέξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δὲ ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὴν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτε σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμοῦ. Ὡς δὲ ἀρὰ ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίῃ τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ. ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ τοῦτο, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξεινώσατο ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεί τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quouis alio altissima. adeo vt Xerxes, magno damno, &c. funerauerit, exhib.

ἐπονομάζοντες τοὔνομα. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολωλεκὼς Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, ὅτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν, καὶ δειπνίσασι, Ἀνδίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τῷ μάλιστα ἀπέδωκε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ τοῦτο πλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ δὲ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου παρεσκευασμένον, καὶ οὐκ ὀλίγου πλήθεος. Τοῦτον μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τὸν πρώτων ἀγγελθέντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι ἀλφιτά τε καὶ ἄρτους ἐποίεον πολλοὺς ἐπὶ μηνῶν συχνούς· τοὺς δὲ, κτήνεα ἐσίτευον, ἐξευρίσκοντες ὅκως τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τῆς στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ τἄλλα ὅσα ἐπὶ τραπέζῃ κεῖται πρῶτα. Τοῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσιτίοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα παρατίθετο. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐλὸς καθημένη ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, καὶ μὲν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτὸ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀναπασάμενοι, καὶ τὰ ἐπίπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος οὐ ξείνιον ἐλύγξε, ὃς σιτεομένοισι Ἀβδηρίτῃσι, πανδημιεὶ αὐτοῖς καὶ γυναιξὶ, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, ἀπαλλαξομένους καὶ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἥμισεα· τῶν τε παρεχομένων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὶς ἑκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. Παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄλεισον πρηθείη ὁμοίως τῷ δείπνῳ ἀπαγαπυάζειν, ἢ μὴ ὑποδύῃ Ξέρξεα ὀπίσω, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων ἀπολέεσθαι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui CXVIII exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidem vt suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerant proposuere CXIX aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc [1] excogitauere ob pretium optima quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres palustresque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cetera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctẽ illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri CXX Abderitę elegans dictũ extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, supplicaterq; diis assidentes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnam se gratiã illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim vt Abderitæ, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines affligerentur. Et isti quidem quanquam CXXI

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesque aues habebant, terrestr. 2 Quum autem aduenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, *vel, tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

grauate

grauate, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omnis, iussu Xerxis: vt vna pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro CXXII exercitus vbi à Xerxe discessit, fossam cnauigauit in Atho depressam ac perductam ad sinum in quo Assa & Pidorus & Singus & Sarga vrbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumuectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium sumpsit) Toronam, Galesponm, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo CXXIII promontorio Ampeli præcidens mare vsque ad promontorium Canastræum, totam fere Pallenam præteruectus est. illinc quoque & naues & commilitium sumpsit ex Potidea, ex Aphyti, ex Noua vrbe, ex Æga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt vrbes sitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præstitutum locum peruenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ vrbibus ac Thermeo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa, Smila, Ænea, quarum regio adhuc Crossæa nominatur. Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus est) iam ad ipsum Thermæum sinum cursus classis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, peruentum est, & ad vrbem Sindum, & ad Chalestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumen Axium & vrbē CXXIV Thermam & alias in medio horū vrbes

πιεζόμβροι, ὁμοίως δὲ ὀπίσω ἀνεμένοντο. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑποδέξασθαι ἐν Θέρμῃ, ἀπῆιε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ἔχει τὴν ἐπωνυμίην ἔσχε. Ταύτῃ γὰρ ἐδόκεε συντομώτατον εἶναι). μέχρι μὲν δὴ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμενος πρῶτα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. Ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρην δὲ τεταγμένην ἦιε τὸν στρατὸν τρίτην μοῖραν, τὴν ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σόργις ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν ὁ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ πρεῖχε Σμερδόνεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπεδέδητο ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὸν διώρυκα τὸν ἐν τῷ Ἄθῳ γλυφόμενον, διεξιοῦσαν δὲς κόλπον τόν τε τῆς Ἄσσης τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἰκέουσι), ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτεων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. καμπτῶν δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, τὸν δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεραμβοῦ, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, τὸ πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. τὸν δὲ παρὰ πλέων δὴ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ προσφερόμενον, τὸν δὲ Σαρωνικὸν στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμηρεύσεων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι ὀνόματα ὅδε ταῦτα, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισαὶ, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ Γιγωνέων χώρη, Κροσσαίη ἐκαλέετο καὶ ἔστι ταῦτα καλέεται). Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὰ ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς ἀκτὴν τὴν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ πλόος, καὶ γλῶσσαν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὸν προσφερόμενον Θέρμην, καὶ Σιν δόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ὅπι τὸν Ἄξιον ποταμὸν, ὃς ὁρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τῆς ἔχεται τὸ πρὸς θάλασσαν τεῖνον χωρίων πόλις Ἰχναί τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτῇ τε πρὸς Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις τούτεων,

πεζὸν στρατὸν ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν πάντων τῶν δὴ βαλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἔστι ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐκβάλλει δι' ἕλεος τοῦ ἐπὶ Ἀξιὸν ποταμόν. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπέδησαν τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, οὐδενὸς ἄπωθεν ἔτι ἐόντος ὅτε ἐπορεύοντο ζυγίου, ὅτε αὐθεφτῶν, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐπεξαίζον μόνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τι κοτὲ ἐὸν, τοῦτο μὲν οὐκ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τοῦτο μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον, μήτε ἐπειρέαν αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χώρια καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τοῖσι τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. ὅρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι τὸ, τε διὰ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ διὰ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. ὅτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέστου ἐθάμοσθαι πάσης τῆς ἐμπροσθεν Εὐρώπης ἰδεῖν οὐκ ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελώου ἐν τῇ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γίνον. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπεῖχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν παραλίην χώρην, τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τοῦ Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ δείζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τοῦτο ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώρεσι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀντέσχε τὴν στρατιὴν πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὀρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πεφασμένον ἔστι), δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀγχοῦν τε ἐστὶ ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας ἰδέσθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τε ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς πρὸς Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπεφάνεε ἐστί). ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν ἐστεβαίνε ἀεὶ ὁκόταν οἱ ἐθέλῃσι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδοξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθήσαντο Ξέρξεω τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

ἑστατίνα habuere, regē opperientes. Huc peruenire volens Xerxes, Acātho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Crestonicū, super amnem Chidorum, qui è Crestonęis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones CXXV impetū dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderūt, nulloque alio neque iumēto neq; homine tacto, in camelos grassati sunt. [1] Cuius rei causſam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem CXXVI per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestū vsquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Post- CXXVII quam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrū Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis statiua habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens CXXVIII Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones superne habitantes ad Peræbos, præter Gonnum vrbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. ¶ Atque vt concupiuit, ita & fecit. itaque conscensa naui Sidonia, (quam semper conscēdebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signū ceteris nauibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquā peruenit, ostia Penei contemplantem

1 Miror autem qui fieret vt leones à ceteris quidem abstinerent, camelos autem inuaderent: quod animal &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumen posset auerti, vt alibi mare in-
CXXIX grederetur. Narratur autem Thessalia quondam lacus fuisse, vtpote concluſa vndique præaltis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa innctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita deuexa vt cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluẽtes, per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (vt mihi videtur) terræ-
XX motus est opus. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Penei, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, iampridem cum alia præuiderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo anfractu, auersoque alueo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. [1] Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

ἐνθυμήματι μεγάλῳ ἐνέσχεν. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅστις ἀναστρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῷ δὲ Θεσσαλίῃ λέγεται ὅστι τὸ παλαιὸν εἰ λίμνη, ὥστε γε συγκεκλεισμένῃ πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον οὔρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλῃσι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρης, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρης. τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη. ὅσα δὲ ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβάλλοντων, πέντε δὴ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνη, καὶ Ἐνιπεύς, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικλιόντων τὴν Θεσσαλίην οἰωνόμαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἐκροὴν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, περισυμμίσγοντες δὲ ὕδωρ πάντες ἐς τωὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οἰνύματι κατακρατέων, ἀνώνυμους τοὺς ἄλλους ποιέει ἐόντας. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐοῦσι τούτοισι τὸν αὐλῶνα καὶ διεξόδου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οἰωνόμαζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅς γε νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεχθέντα ὑπὸ σεισμοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἔργα εἶναι, καὶ ἐκεῖνο ἰδών, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γάρ ἐστι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάτασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεμόνες, ἐπεξελθοῦσι Ξέρξῃ εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῶν Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὐτή. οὔρεσι γὰρ περιεστεφάωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρῃ ἄρτα εἴησαν εὐάμαρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. ἦν γὰρ ποταμὸν ῥηγμὶ ἓν μοῦνον ἐπείναι σφέων ὅτι τὴν χώρην, χώμασι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ κατέψυχε τὰ δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρα. ὡς τε Θεσσαλίῃ πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑποβρύχιον γενέσθαι. ταῦτα δὴ ἔφη τὰ ἐλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοξε ἑωυτοὺς βασιλεῖ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent ——

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ πάντος σφέας τὸ ἔθνεος ἐσ-
αγγέλλεσθαι φιλίην. Εἵπας ὦν ταῦτα, καὶ θεησάμενος,
ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιε-
ρίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. Τὸ γὰρ δὴ οὖρος τὸ
Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τὰ τρίτα μόρια, ἵνα
ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περαιβούς. Οἱ δὲ
δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐ-
πὶ γῆς αἴτησιν, ἀπίκατο, οἱ μὲν, κενοί, οἱ δὲ, φέρον-
269 τες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο
οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοὶ, Λο-
κροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες. Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ
Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ
Πλαταιέων. Ὅτι τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον,
οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀφέμενοι. Τὸ δὲ ὅρκιον ὧ-
δε εἶχε. Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλ-
ληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, κατὰ ἁπάντων σφι
βουλεύσασθαι πρηγμάτων, τούτοις δεκατεύσαι τῷ ἐν Δελ-
φοῖσι θεῷ. Τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.
Ἐσὶ δὲ Ἀθηναίους καὶ Σπαρτίην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρ-
σης ὅτι γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· ἐσβάντες
ἐς τὸ Φάρον ἀπέκτειναν Δαρείου πέμψαντος ἐς αὐτοὺς,
οἱ μὲν αὐτέων, οὐκ αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς φρέαρ
ἐμβάλοντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτεων
φέρειν τῷ βασιλέϊ. Τούτεων μὲν εἵνεκα οὐκ ἀπέ-
πεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. Ὃ, τι δὲ τοῖσι Ἀθη-
ναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας σωφρόνησε αὐτέ-
κ. ἔπαθε, λητον γενέσθαι οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ
χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ μετὰ ταὐτὰ
τοῖσι ἄλλοισι δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι
μηνῖσις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κή-
ρυκος. Ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱερόν. Εἰσὶ δὲ καὶ
ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖ-
σι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδον-
ται. Μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερήσαι
θυομένοισι οὐκ ἐδόκεε. Τοῦτο δὲ ὅτι χρόνον συ-
χνὸν ἦν σφι. Ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορὴ ἐγένετο
τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἁλίης τε πολλάκις συλλεγ-
μένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιθυμένων, Εἴ τις βού-
λεται Λακεδαιμονίων τῶν ἐκ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικο-
λέω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι δῦο, καὶ
χρήμασι αὐτίκοντες ἐς τὰ μάλιστα, ἐθέλονται ἐξα-
δῦσαι ποινὴν δοῦναι Ξέρξῃ τοῦ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
Σπάρτῃ ἀποθανόντων. Οὕτω Σπερθίην τε καὶ Βούλιν ὡς ἀ-
ποθανουμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὐτή τε ἡ

ratus id illos per totam nationem diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus, Thermam renauigauit. Vbi CXXXI
complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, vt illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum, CXXXII
hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, ceterique Bœoti præter Thespienses & Plataenses: [2] cum quibus ii Græci *Perabi* percussserant fœdus qui bellum aduersus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurandum se habebat. ¶ Xerxes autem neque A- CXXXIII
thenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de caussa nullos illuc ad petendum misit. Et Athenienſibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea caussa suspicor contigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui CXXXIV
fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu contingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occũbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, vltro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserũt ad Medos. Digna autem ad- CXXXV

——existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores
2 Aduersus quos ii Græci percusserunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad soluendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi διανοῦνται.* 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, [1] vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni responderunt. Dehinc vero vt ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [2] & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id veniisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [3] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis ius omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum. Hac te per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [4] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiunt. quod mihi diuinitus maxime videtur esse gestum:

Τλμα τουτέων τῶν ἀνδρῶν θωύματος ἄξιη, καὶ τάδε
πρὸς τούτοισι τἄπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα,
ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἐὼν μὲν
γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀν-
θρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὅσοι σφέας, ξείνια προθέμε-
νος, ἐίσια. ξείνιζων δέ, εἶπε τάδε, Ἄνδρες Λακεδαι-
μόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε
γὰρ ὡς ἐπίστασθε τοὺς βασιλέας ἄνδρας ἀγαθοὺς ὑμέων, ἐς
ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· οὕτω δὴ
καὶ ὑμέας εἰ δόντες ὑμέες αὐτοῖς βασιλέι, (δεδόξασθε
γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί) ἕκαστος ἂν ὑμέων
ἄρξειε γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλῆος. πρὸς αὖ-
τα νῦν ἐκρίνατε τάδε. Ὑδάρνεα, οὐκ ἰξ ἴσου γίνε-
ται ἡ συμβουλίη ἥν τε ἡμέας τίθεσθε καὶ τὴν σεωυτοῦ.
σὺ μὲν γὰρ πεπειρη-
μένος συμβουλεύεις, τὰ δὲ ἀπείρεσι ἐών. ὃ μὲν γὰρ
δοῦλος εἶναι) ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης,
οὔτε εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτε εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρη-
σαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς
μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρ-
νεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς
Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, ὡς τὰ μὲν τῶν
δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκάζειν σφι ὡς ἐς
ἐόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσπίπτοντας,
οὐκ ἔφασαν, ὑπερόμενοι τοῦτο ποιήσειν· ἐπεὰν δὲ αὐτέων ὑπὲρ κεφαλῆς
ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ ἐστὶ-
ναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν.
ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερά σφι λέγεσι
τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μή-
δων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν
Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων
ἐόντας. λέγεσι δὲ αὐτοῖσι τάδε, Ξέρξης ἐστὶ τῶν
μεγαλοφρονίης, ἐκεῖνο ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακε-
δαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων
ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς
δὲ, τὰ ἐκείνοισι ὀπιπλήσει, τάδε οὐ ποιήσειν, οὐδὲ
αὐτὸς ἀποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους
τὴν αἰτίην. Οὕτω μὲν Ταλθυβίου μῆνις, καὶ τάδε ποιη-
σάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τότε θυμουμένη,
καίπερ στρατοῦ πεσόντων ἐς Σπάρτην Σφορίεώ τε καὶ
Βάλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη αὖτις τῶν
Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λα-
κεδαιμόνιοι. ὅτι μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι,

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterum nequaquam. nam seruus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis *&c.* *Illud* οὐκ ἰξ ἴσου *&c. potest & ita verti*, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. *q. d. Quum suades nobis vt condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem* ἐμὲ τε καὶ τὰ ἐμὰ *potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negauerunt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀνάγκῃ στρος φέρωσι, καὶ ὅτι κεφαλὴ αὐτοῦ ἐστὶν ὑπὲρ τῶν. *Sed alteri sensui videtur aptius fore.* οὐδ' ἀποδόμενοι. 3 Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienstum, vt Laced. aiunt, quod mihi diuin. m. contigisse videtur.

ὅλη μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, ὅδε ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξέπλησε, δίκαιον οὕτω ἐνεγκεῖν· ὃ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα Ξέρξην τὸν μείωνα, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὡς ἕλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδα καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μείωνος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὸν Ἀσίλεω. προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεο τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω, ἁλόντες καὶ βιασθέντες ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀρτείας ὁ Ἀδιμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νῦν πολλοῖσι ἔπεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος γόλου. Ἐπῆλθε δὲ καὶ ἑτέρως λόγος. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ἔνθεν μὲν εἶχε ὡς ἐπὶ Ἀθήνας ἐλαύνῃ, κατίει δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν καὶ ὕδωρ τοῖσι Πέρσῃσι, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄγος παρὰ τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ μὴ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, οὔτε ἔτι νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων. δέκεσθαι γὰρ ὅκου ἔμελλον, ὅτε βουλομένων τῶν πολλῶν αὐτὰ πρήσσεσθαι τὸν πόλεμον, μηδιζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀνάγκαίη ἐξεύρισκε γνώμην ἀποδέξασθαι, ὅκως φθόνον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνήσεσθαι, ὅμως δὲ, τῇ γε μοι φαίνεται, ἀληθέα, οὐκ ὀκνήσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ὀπίσω κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, καὶ οὐ μὴν ἐκλιπόντες, ἀνὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ὡς μοὶ ἀν ἐπιφρῶν ἀντιθύρων βασιλεῖ. εἰ δὲ οὕτω καὶ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐπιστῆσαι Ξέρξῃ, κατά γε ἐμὲ τὴν ἤπειρον ἔχοι ὧδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κίονες ἦσαν ἑλληνομύροι πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι τοὺς συμμάχων οὐκ ἑκόντων, ἀλλ' ἐπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμωμώθησαν. μωμωθέντες δὲ ἄν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ

1 quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieuerit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthici filium, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigantes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio (vt ad superiorem orationem redeã) nomine quidem tendebat contrà Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro; qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere inuadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines inuidiosam, non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduersus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, atque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: deserrique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an,

Cxxxvii

Cxxxviii

Cxxxix

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessauisse priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: (*Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi*) at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob ipsorum delictum ascenderant, Nicolaum Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξῆλθον, pro quo ἐξῆλθοι lego. eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit. 2 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subtiterestere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista contigissent: Quamuis muri à Peloponnensibus acti, quippe quorum vrbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prælio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut——

priuſ-

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtriuſq; sub Persis Græcia fuisset. Nam murorū apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberrauerit à vero. nam vtrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquū erat cum Medis non sentiens erexerūt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quę à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt excipere hostem sua inuadentem. Siquidem consultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templum quę ritus postulabat, ędem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respondit,

CXL

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & [1] globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedes poterunt superesse manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis vrgens [2] Asiægena curru.
Atque alias pleraſque, tuas [3] non solius arces:
Permultaſque deûm ſauis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nūc sudore [4] madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLI His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mærore affecti. quibus inter seſe agitantibus tam triste reſponsum, Timon Androbuli filius,

ταῦτα, ὁρῶντες αὖ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ αὖ ἐχρήσαντο τοῖς Ξέρξεα. καὶ ὅτω αὖτε ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὸν γὰρ ὠφελίμῳ τὸν τῶν τειχέων τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλληνομένων οὐ δυνάμενοι πυθέσθαι ἥντινα αὖ ἰὼν, βασιλέως ὑπικρατέοντος τῆς θαλάσσης· νῦν δὲ Ἀθηναίοισι αὖ ὡς λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμάρτοιμι τἀληθές. οὗτοι γὰρ ὅπῃ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτρέποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἑλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερίην, τοῦτο δὴ Ἑλληνικὸν πολὺ τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐξηθὲν οὗτοι ἔσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνασάμενοι. οὐδὲ σφέας χρηστήρια φοβέοντα ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο ὑπομένοντα ὅπῃ τὸν χῶρον δέξασθαι. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἐσάντιοι ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι τάδε τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐστελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φυγὲ ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος δοχμοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὤν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνελαύνεις ἅρμα δι' ὠκέων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, οὐ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥέοντες ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προεσιδὸν κακότητος ἀνάγκης.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὑπικίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορὴ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβαλλόμενοι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου

—— ceteros Græcos Medorum partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrolibet modo Græcia in potestatem Medorum venisset. Neque enim ex quoquam intelligere possum quid profuturi fuissent muri per Isthmum ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *i. qua quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ seruatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret. necesse enim est vt initio ante* οἱ Ἀθηναῖοι *omissam esse dicamus particulam* οι, *& non procul inde interpunctionem quæ est post* πέρξα, *inde transtatam post* θάλασσαν *collocemus. Sed & hæc suspecta sunt.* ἥντινα αὖ ἰὼν, ἢ ὑπὸ τῶν. 1 Pro, Globosæ, *id est, rotundæ.* 2 *Legit* ἀσπληγὶς, *pro* συνελαύνεις. *& pro ablatiuo*, currū, *reponendus videtur accusatiuus*, currum, *vt hæc Græcis respondeant. tunc autem fuerit* Asiægena *dictum pro* Asiægenem, *vt siquis ex* Omnigenis *faciat accusatiuum* Omnigena *pro* Omnigenam. 3 *Recte legit* πὶ σὰν, *pro quibus in vulg. edit. habetur* πέσσι. 4 Madere.

τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συμβουλεύσασθαι σφι ἱκετηρίῃ χρᾶσθαι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ τοῦτο τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγεισι, Ὦ ἄναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τάς τε ἱκετηρίας τάσδε τάς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ οὐ τοι ἀπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. τοῦτα λέγουσι ἡ τρισμάκαρις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δυνατὰ Παλλὰς Δί' ὀλύμπιον ἐξιλάσα-
σθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τῖχος τειρομάχου ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱππόσιόν τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀτὼ ἠπείρου σταθέν, ἡσύχιος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ὀπισσρέψας, ἔτι τοι κατὰ καιρὸς ἔσται.
Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἠπιώτερα γὰρ τῶν ὑστέρων καὶ ἐδόκεε εἶναι) συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνώμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ ἥδε συνεγνώσθη μάλιστα· τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέστεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχῷ ἐπεφράκτο. τὸν μὲν δὴ τοῦτον φραγμὸν, συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· τὸν δὲ αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ τούτας παρασκευάζεσθαι ὡς τάχιστα ἐκέλευον, τὰ δὴ ἄλλα ἀπέντας. τοῦτον δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφηξε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

τοῖσι ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο οἱ γνώμην τὴν

vir apud Delphos illustris suasit[1] hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulendũ suppliciter oraculum. Obtemperantes ei Athenienses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum[2] palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permansuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus vsa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item responsum, adamãti propinquans:
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui soli inuicti tibi sint nati, salutí.
Tu vero aduentum peditumque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam,
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam,

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati priori- CXLII
bus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas redíere, reuersique ad populum recitauere: & quũ aliæ multæ sententiæ essent oraculum interpretantiũ, & eæ plurimum perplexæ, quidam è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluam fore arcem. olim enim Athenienſium[3] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naues: easq; ceteris omissis ædificari iubebant. [4] Verum eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam.* Circa hos versus cõfundebatur eorũ sententia

1 *Videtur phrasis Græca ὁμοῖα τῷ μάλιστα respondere potius Latinæ*, vt qui maxime. *vt sit*, Vir illustris, *vel potius*, Vir spectatus, vt qui maxime. *vt illa verba Græca cum δίκιμος iungantur, non cum συμβουλεύσασθαι.* 2 Oliuæ palmitum. *Non tamen simpliciter ἱκετηρίαι sunt oliuæ palmites, sed q.d. supplicatorij palmites oliuæ.* 3 Arx circumsepta vallo erat. 4 Sed eorum sententiam qui dicebant naues illum esse murum ligneum, euertebant hæc duo postrema quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis muliebria pignora perdes, Vsquam vel Cerere sparsa, coeunte vel vsquam. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum sententiæ——

qui clas-

qui classem volebant esse ligneum murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores recens peruenerat, [1] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte coniectare: [2] quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienses spectaret vllo modo, non ita placide nobis deum fuisse responsurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, O diuina Salamis: si circa eam sui incolę forent oppetituri. Sed recte coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oraculũ, non contra Athenienses. Itaq; suadebat vt sese instruerent tanquam prœlio nauali certaturi, & tanquã hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potiorem esse censuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatum pugnę nauales: sed hanc esse in summa sententiã dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Extitit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quę sunt è Laureo, esset in ęrario Athenienſium, eaq; esset æque diuidunda viritim denis in singulos puberes drachmis, tunc Themistocles hãc dissuasit Athenienſibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium ad Æginetĩcũ bellum cõparare suasit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. & quanquam hæc classis in eum vsum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ cessit. Ista igitur iam præparata quum præsto esset, & alteram exędificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito post oraculum cõsilio, barbarum Græciã inuadentem cũ nauibus opperiri vniuersos, deo obsequentes, [4] vna cum Græcorum voluntariis. Et hęc quidem oracula Athenien-

CXLIII

XLIV

φαμβρῶν τὰς νέας ὃ ξύλινον τεῖχος εἴη. ἡ γὰρ 271
χρησμολόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἑαυτοὺς ἐναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν δέ τῳ τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς τοὐσχάτους νεωστὶ πρίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν ἀνὴρ οὐκ ἔφη πάμπαν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους ἦν τὸ ἔπος ἐξηνεμωμένον ἐὸν κως, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέειν ἠπίως χρηστηριοῦσθαι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ σχετλία Σαλαμὶς, ἀντὶ τοῦ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. προσκεῖσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας σωιεῖσθαι, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτην Θεμιστοκλέους ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταύτα σφι ἔγνωσαν ἀρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶν ναυμαχίῃ ἀρτέεσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἔπιξευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι, πλεομένων χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν κοινῶν, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἑκάστῳ ἐπιγίγνεσθαι ὀρχηδὸν ἑκάστους δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίοις, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυομένους, νέας τουτέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν ἐς Αἰγινήτας λέγω. ὃς γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς ὃ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προεποιήθησαν εἶναι, ἄλλην τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ὅτι ἀπόλλα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεί, ὡς θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖ Ἀθηνα-

1 ο

20

30

40

1. λέγων κοινὸς τὸ τότε

—— qui naues illum esse murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc sensum accipiebant, fatale sibi esse circa Salaminem superari, instructa pugna nauali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mire responsum redditurus deus fuisse, sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse. At Salamis misera, siquidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui recte coniectaret. (*id est, Illius igitur iudicio qui, &c.*) deum aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse. 3 Ceterum alia quoque Themistoclis sententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Ceterum opportune cedebat quod antea alij Themistoclis sententiæ primæ partes delata essent.* 4 Vna cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐλεχθήνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τωὐτὸ τῶν τε τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνταῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῆγμα μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς καὶ ἀλλήλους ἐόντας πολεμίους. ἔσαν δὲ πρέσβεις καὶ δηλοι ἐγκεχρημένοι οἱ δὲ ὧν μέγιστος, Ἀθηναῖοί τε καὶ Αἰγινήτησι. μαθὼν δὲ, ταῦτα βουλευόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ τῷ ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίην σπασομένους πρὸς Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην δηλοι πέμπειν τοὺς Γέλωνα Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴκως ἓν τε γένος τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ ἓν συγκύσαντες τωὐτὸ φρήσουσι πρῶτα, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, τοῦτο μὲν κατασκόπους πέμποισι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαίσιοι ἐγίνοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τὸ πεζὸν στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀποκτενοῦμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκελτο θανάτος· Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν ἵππων δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζωντας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπέντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνδελεχὲς τὴν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους περιαγαγόντας ὑποδεῖξαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπὶ τοῦτο δὲ ταῦτα ποιεύμενοι ἔωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ὑπολέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τοῖς ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. τούτων δὲ ζώντων καὶ ἐπιστεώντων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτῶν πρήγματα πρὸ τοῦ τέλους τοῦ γνωμοδότου, παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω σφέας δεήσειν ἐπ' αὐτοῖς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἶκε δὲ αὐτῷ αὐτὴ ἡ γνώμη τῆνδε δῆλη. ἐὼν γὰρ ὁ Ἀβυδηνὸς ὁ Ξέρ-

sibus sunt reddita. ¶ Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciam melius sentiebant, interq; se colloquutis interposita fide, ibi consilio habito visum est ante omnia missas faciendum [1] pecunias debitas, & inimicitias & hostilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienses & Æginetas. Posteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere, Athenienses decreuere cũ aliquos in Asiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam aduersus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquã calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quam Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se rediere, principio [2] speculatores in Asiam tres viros misere: qui quũ Sardis veniissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestrium copiarum torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus, iubẽs vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis conspectũ adduxerunt. Scisciatus rex qua de caussa veniissent, præcepit satellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatumq; ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuissent. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quod cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neq; Græci præscisserent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdem in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

1 *Fortasse* φρόνιμον χρημάτων πάντων *respondet potius phrasi nostræ, Deuant toutes choses, Certe interpretationem Valla verba hæc Græca ferre non possunt.* 2 *Rectius interpreteris* exploratores *hic & in sequ. locis. vt alibi ipse vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Ad res regis explorandas.

xes, vidit naues cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonã illæ tenderent: qui quũ respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo isti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant? Ceterum speculatores illi rebus
CXLIIX inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui cõtra Persam coniurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argiui responderunt [1] res suas ita habere: Audisse se iam inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset euenturum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de caussa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis inuise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius respõderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione vt dimidium imperii penes se esset. quanquam enim ius imperãdi ipsorum esset, tamen dimidio imperii se esse cõtentos.
CXLIX Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamuis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare vt fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τ Πόντου σιταγωγά, διεκπλώοντα Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγινάν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἰ τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἔσαν αἱρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς βασιλῆα, ὁκότε τῶ δηλήσεται. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὁκοῖ πλέοιεν. οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς σὸν σοὶς πολεμίους δέκαστα σῖτον ἀγόντες. ὁ δέ, ὑπολαβὼν ἔφη, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ὅκου πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, ἅμα τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. Τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία τῶ δηλα κομίζοντες; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω δεισάντων τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἀνάπλησαν ἐς τ Εὐρώπην. οἱ δὲ σιωπώμενα Ἑλλήνων ὅτι τῶ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τάδε κατ' ἑωυτῶν ἠκέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες οὐ προήσονται μαθόντες ὅτι Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς Δελφοὺς τὸν ἐπειρησόμενον ὡς σφι μὴ εἴη ἄρισον ποιέεσθαι ἠκέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων πεσεῖν ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι ἀυλῖσι ἀνελεῖν τάδε,

Ἑλλάδι ἐξελόντες, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸ τρεσβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν σφέας ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ τοῖς τὰ λεχθέντα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην πρήσαντες Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι τῦ ἥμισυ πάσης τ συμμαχίης. καί τοι κατά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τ ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέξαι τ βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καὶ τῶν ἀπαγγελθέντος σφι τὸ χρηστήριον μὴ ποιέεσθαι τ πρὸς τὸν Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν ἔχειν ἀπονδὰς γενέσθαι τριήκοντα ἐτέων, καὶ τῶν τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum iam inde ab initio audissent quæ barbarus aduersus Græciã moliretur, & fore animaduertissent vt Græci ipsos nihilominus quam ceteros aduersus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent, *&c. Sed legendum est* ὑ παρέοντας, *vt sit ad verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto pòst,* ἐπεὶ δὲ σφέας παρελαμβάνετο πρὸς Ἕλληνας, *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

μηδὲ σπουδέων ἐουσέων ὅπι λέγεσθαι, ἐῶ ἄρα σφέας καταλαβεῖν τοὺς τῷ γεγονόι κακῷ, δῆλο ποιῆσαι τοὺς Περσέων, μὴ ἔλασσον ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιτήδεοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοῦ ἀπὸ τῆς Σπάρτης τοὺς εἰρηκότα ἐκ τῆς βουλῆς ἀπιέναι τοῖσδε, τοὺς μὲν σπουδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλείονας, τοὺς δὲ ἡγεμονίης, ἀμείνοσι ἐκ τεθέσθαι ὑποκρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης δεύτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον Ἀργείων εἶναι, κωλύει δεδέν. ὅτω δὴ Ἀργεῖοι φασὶ σὺκ ἀναφέρειν τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. τοσόνδε τε τοῖσι ἀγγέλοισι, τοὺς δοῦναι ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, τοὺς εἶναι σφι πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα συνέβησαν τοῖσι δεηθεῖσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ἐλθόντα δὲ τὸν κήρυκα εἰπεῖν, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπὸ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, γενόμενον ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ σοὶ ὑμετέροισι προγόνοισι στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας δεῖ ἄλλοισι συμφέροντας, ἡμῖν ἀνίξοος γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας καθῆσθαι. ἐῶ γὰρ ἐμοὶ γενέσθαι κατὰ νόον, οὐδαμοὺς μείζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται σφῆλμα ποιήσασθαι, καὶ τὸ δεδογμένον μηδὲν ἀπαγγελομένους μεταστέειν· ἐπεὶ δὲ σφέας προσδοκᾶν λαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, ὅτω δὴ ὑπερμενέος ἄλλου μετὰ δώσοισι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταστέειν, ἵνα ὅπι τοσοῦτος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε λόγον λέγουσι ἄνες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετ' τούτου ἀναβάντας· Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὰ πρὸς Ξέρξεα φιλίως συνεκέαντο, ἢ νομίζοιατο τοὺς αὐτοὺς εἶναι πολεμίους.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, vt responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutri Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic CL se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos confidentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argiui quum audissent, [1] rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis [2] reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, vt hoc prætextu [3] otium agerent. [4] Cui rei competit, quod quidam Græcorum CLI multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negocii gratia essent Athenienſium nuncii, Callias Hipponici filius & collegæ qui pariter ascenderant, contigit vt Argiui & ipsi per id tempus Susa mitterẽt nuncios, qui Artaxerxem filiũ Xerxis interrogarent an amicitiam quã cũ Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberẽtur.

1 Fortasse phrasis Græca respondet potius nostræ, En auoir fait cas. Pro ἀπαγγελομένους autem legitur ἐν ἀπαγγελομένους. 2 Vide annot. quæ proximam præcedit. 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. vel, Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit:

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi ciuitatem amiciorem putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos [1] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argiuis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictũ sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis
CLIII quidem dictum est. ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, [2] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam [3] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorũ sacris. quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, [4] eo deduxit illos vbi posteri sui deorũ sacrificuli essent. Quę res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueuerũt, sed ab eo qui sit [5] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effeminatum ac viro molliorem.

βασιλῆα ὁ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμεμφθῆναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὅδε δὲ ἕνα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· ἔφη γὰρ ὁ Τοῦδε, ὅτι εἰ πρῶτοι αὐθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκυψάντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀπασάμενοι ἕκαστοι αὐτέων ἀποφέροιεν ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι μόνοισι πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μέντοι οὐ πρωτάποσι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πρώτους λόγου. ἐπεὶ καὶ τάδε λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ὑπεκαλεσάμενοι Πέρσεω ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐς ἧκε, πρὶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸς τὸ πρεοῦσης λύπης. τὰ μὲν δὴ Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπικέατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκήτωρ ὢν ἐν Γέλῃ ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης, ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. αὐτὰ χρόνον δὲ αὐτὸς ἀπόγονοι ἱδρυμένοι, ἱροφάνται τῶν θεῶν γενόμενοι, διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἑνὸς τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐσσωθέντες στάσι. τούτοις ὦν ὁ Τηλίνης κατάγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱρὰ τούτεων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δὲ ὦν πίσυνος ἐὼν κατήγαγε, ἐς ὅτε καὶ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θωυμάσαι μὲν ὦν καὶ τοῦτο λέγοντι πρὸς τὰ πιθανόμην κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπόντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηίης. οἱ δὲ λέγεται πρὸς τῶν Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία Τηλέων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argiuorum nuncii ad interrogandum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.
2 Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel, antistites sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cum in alis peccauit, tum in eo quod ita vertit quasi* κτησαμένου *legeretur, quum tamen statim post in eadem re alteram lectionem sequatur.* 3 Reduxit. *sic & paulo post emenda.*
4 Eos hac condicione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*
5 *Sensus huius loci postulare videtur vt* ψυχὴ ἀγαθὴ *respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur,* Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effeminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque* πρὸς τὰ *videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione* Ad, *quum dicimus,* Obstupuit ad has voces.

ὅτω μὲν νυν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρῳ δὲ τῷ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μοῦνος Γέλης ἐπ' ἔτεα ἑπτά, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέξατο πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱππο- 10
κράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ ἄλλους, Συρηκοσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, ἀνὴρ ἐφάνη ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τὴν δὲ ἕλισσον πολίων τουτέων, πλὴν Συρηκοσίων, ἐδεδμήτο φεύγειν δουλοσύνην ὑπὸ Ἱπποκράτεος. Συρηκοσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἐλάσαντες ὅτι πόλεμον Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ὅτι τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκοσίοισι ἀποδοῦναι. Συρηκοσίων δὲ ἐὼν 20
Καμάρινα ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἑπτέτεα ὦν ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ Γελῴων, στρατευσάμενον ὅτι τοῦ Σικελοῖς, ὅτω δὴ ὁ Γέλων ὦν λόγῳ ἡμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὑβριζομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι ἐόντων τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὖτις ἀποπέμψας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο ὁ δῆμα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκοσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων 30
δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμήνης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ὑπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τήν τε πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δὲ, ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπικρατέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπιτρέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔτι ἄπορα αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ παραυτίκα ἀνὰ τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τῶν μὲν δὴ, Καμαριναίους ἀπόνητας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολίτας ἐποίησε, Καμάρινης δὲ δὴ ἄρα κατέσκαψε· τῶν δὲ, Γελῴων ἐόντων μισθίων τῶν αὐτῶν τούτοισι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκέομενοι ἐς ὁμολογίην ἐχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀειρομένους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγὼν ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Gelo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat Æneſidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem; præter Syracusanos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen condicione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam periit. ita Gelon per caussam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos, in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbem & seipsam dedit. Quam Gelon vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideoque ea ciuitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem veniissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit:

CLIV CLV CLVI

[1] Omittit ἔργῳ quod respondet præcedenti λόγῳ. q.d. Dum verbo illos ad conseruandum suum imperium adiuuat, ipse non iam vergisset, sed facto illud inuasit. [2] Post hoc autem insperatum lucrum. Id est, Quum autem ei nihil tale speranti iam tantum bonum obi-

at plebem

at plebem Megarensem quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportandam. Idem hoc fecit Eubœensibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autem ideo de vtrisque fecit quod arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas coramque venerunt, ita loquuti sunt, LACEDÆMONII pariter & Athenienses eorumque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarum. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suam potestatem. Tu igitur, cui magna potentia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à seruitute vindicant, eamq; vna cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaque pares inuadentibus nos: quod si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeãt, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prœlio superauerit, ad te non esse venturum: quinimo hoc ante caueris. nobis nanque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerunque est exitus. Hæc legati CLVII CLVIII dixere. Quibus respondẽs Gelon,[1] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationem qui ausi estis me adire, hortantes ad ineundam aduersus barbarũ societatem:[2] quũ ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium, nam dum mihi erat cum Carthaginensibus certamen,[3] incumbenti ad vltionẽ necis Doris Anaxandridæ filii de Ægestanis exigendam, offerebamque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque[4] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis.

Ⓦ ὄδημον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μετάτριον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐκ ἐξαγωγῆς ἐκ Σικελίης. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίζας δῆμον εἶναι σιωοίκημα ἀχαριστότατον. γρ. ἀχάριστότατον.

Τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ τυράννος ἀγεγένεε μέγας ὁ Γέλων. ὅτε δὴ ὡς Ⓐ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπικέατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτοὶ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμψάν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ⓐ τούτων σύμμαχοι, προσκαλεόμενοί σε πρὸς Ⓦ βάρβαρον. Ⓦ γὰρ ὑπερβὰς τὰ ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα πολύτως κου πιθανέα, ὁ Πέρσης αἰνὴρ μέλλει, ζεύξας Ⓦ Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πολλὰ Ⓦ ἠῶν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα· πρόφημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἔχεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστη μέτα ἀρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε δὴ τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ σωθήσεαι. ἁλὶς μὲν γὰρ ἡμερὴν πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη σωζομένη, καὶ ἀξιόμαχοι γενόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἢν δὲ ἡμέων Ⓐ μὲν καταπροδιδῶσι, Ⓐ δὲ μὴ θέλωσι ἀμυνέειν, ὁρῶ ὑγιαίνον τῆς Ἑλλάδος ἦν ὀλίζον, τοῦτο ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς ὀκνὶ ἥξει σεῦ, ἀλλὰ προσβὰς τούτου φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ ἀμυνέεις· τῷ δὲ βουλευθέντι πρήγματι τελευτὴ ὡς τὸ πολλὸν χρηστὴ ἐθέλει ὑπογίνεσθαι. Ⓐ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ὑπὲρ Ⓦ βάρβαρον προσκαλέοντες ἐλθεῖν· αὖθις δὲ, ἐμοῦ προτέρου δεηθέντος βαρβαρικὸν στρατὸν σωσπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος σιωπῶλο, ὑπισχνεόμενός τε Ⓦ Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ἐπιστρατεύοντός τε καὶ ἐμπόρια σωσελοῦσθαι, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ ἐπαυρήσιες γεγένασι· οὔτε ἐμοῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε Ⓦ Δωριέος φόνον ἐκπρήξόμενοι.

1 His verbis, quibus eos vehementer vrgebat, vsus est, 2 Quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis. 3 Et obtestabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægestanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates prouenerunt.

» Ὃ δὲ κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ἐστὶ βαρβάροισι
» νέμεται. ἀλλ' ὅ γε δὴ ἡμῖν καὶ ὅπῃ ὃ ἄμεινον κατ-
» ἐς ἦ νεῶ δὲ ὅπῃ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
» ἀπίκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆσις γέγο-
» νε. ἀπιμὶς δὲ τοὺς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώ-
» σομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, πρὸς ἑξήκοντα
» δικροίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, καὶ
» δισχιλίους ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισ-
» χιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους
» ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' 10
» ἂν ἅπαν πολεμήσωμεν, ἐπιδέκομαι παρέξειν. ἐ-
» πὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρα-
τηγὸς τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἡγήσομαι
» τοῖς Συρηκοσίοις βαρβάρων· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν
» αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. Τα-
» ῦτα ἀκούσας οὔτε ἐνέσχετο ὁ Συάγρης, εἶπέ τε
» τάδε, Ἦ κεμέγ' οἰμώξειν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-
» μνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
» ρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλ-
» λὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὴν 20
» ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βουλεαι
» βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἔχων ἀρχόμενος ὑπὸ Λακε-
» δαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ
δὲ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπῃ ὦ-
ρα ἀπὸς ἀμμένους τοὺς λόγους τοὺς Συάγρου, ἦ
» τελευταῖον σφι τόνδε ὄξεφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα καλιόντα ἀνθρώπῳ, φιλέει
» ἐπιμάχειν ἦ θυμόν· σὺ μὲν τοι ἀποδοξάμενος ὑ-
» βρίσματα ἐν τοῖ λόγῳ, οὐ με πείσεις ἀγήμονα
» ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω προ- 30
» κεχέατε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
» προέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡ-
» γεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑ-
» μῖν λόγος οὕτω προσάντης καλίσαται, ἡμεῖς γοι
» ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ
» ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἥδο-
» νὴ τοῦ κατ' ἅλα σφᾶς ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ
» θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑμέας χρεὼν ὅστι ἀρέσκεσθαι,
» ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν
δὴ ταῦτα προσετείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναί- 40
ων ἄγγελος τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ
βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεόμενοι ἦλ-
» θον ἀπὸ Ἑλλάδος ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δ'
» ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψῃς μὴ ἥδιστος ἦ Ἕλλη-
» σι, ὃ προφαίνεις· ὡς δ' στρατηγὸς αὐτῆς, γλίχεαι.

ἐπιμάχειν ἦ θυμόν

ἀμείβετο τοῖσδε

1 Itaq; quantum in vobis est, omnia hæc à barbaris possidentur. Verũ nobis hæc in melius recidêrunt. 2 nunc quoniam circumuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque leuis armaturæ, totidem sagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturum me recipio. Sed ea lege hæc polliceor vt ego sim aduersus barbarum Græcorum imperator: aliter neque ipse venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, non tulit: sed, O CLIX quam eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu vero ne feceris huius rei mentionem amplius, sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon vbi vidit verba CLX Syagri auersa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solent irritare indignationem. verum tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumeliosè reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quã vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Ceterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis 3 La- CLXI cedæmonios anteuertens, ita respondit, Rex Syracusanorum, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu vero præ te fers non missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas.

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet. *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium, *&c. Est tamen ad verbum, Suppeditaturum ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium anteuert.

1 Itaque

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præsse postulas, suffecerit nobis Atheniensibus silentium agere, intelligentibus. Laconem fore idoneum ad reddendam pro vtrisque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poscis vt vniuersæ classi præsis, ita habeto: nos, etiam vt Lacon permittat, non esse permissuros præesse te classi. nostrum enim munus hoc est, nisi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non contradiceremus, alteri vero concederemus nemini. nam alioqui frustra 2 plus nauium quam ceteri Græci possideremus, si Syracusanis imperium cederemus, qui sumus Athenienses, & antiquissimæ originis, solique Græcorum qui nunquam solum vertimus: è quibus virum instruendo ornandoque exercitu aptissimum Homerus etiam 3 versificator ait Ilium venisse: vt non sit dedecus nobis ista commemorare. His LXII Gelon ista respondit, Hospes Atheniensis, 4 apud vos qui præsint habetis, qui subsint nō habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quam celerrime hinc retro abscedatis, renunciaturi Græciæ, ver ex anno illi 5 exaruisse. Cuius dicti sensus hic est, 6 quum constet probatissimam anni partem esse ver, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quodam vere, quod illi exaresceret, non XIII inita secum societate. ¶ Hoc responso Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus vt profectus in Peloponnesum subesset Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus esset, omissa hac via aliam iniit. Nam vbi primum audiit Persam transmisisse Hellespontum, misit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obseruandum quo casura esset pugna: vt si barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rursus pecuniam reportaret. XIV Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepisset

ὅσον μὲν νυν πρωτος τὸν Ἑλλήνων ς ϙατὸν ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρχει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἔχειν, ϐουλομένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι, ϗ γὰρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος. ἐπεί τε ὁ ἁπάσης ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτίκης ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, οὐδ' ἐγὼ ὁ Λάκων ἐπείη τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεθα. ἡμετέρη γὰρ ἔστι αὕτη γε μὴ αὐτέων ϐουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι ϐουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δ' ἢ πρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάρεργον Ἑλλήνων ς ϙατὸν πλεῖστον ἕπεμπον ἑκατόμϐοι, ἐόντες Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τὴν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος πρεχόμενοι, μοῦνοι δ' ἐόντες οὐ μετάϐατοι Ἑλλήνων. τοῦ ϗ Ὁμήρου ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέεσθαι, τὸν ἐξαι τε ϗ διακοσμῆσαι ς ϙατόν. ὅτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστι ταῦτα λέγειν τοιαῦτα. Ἀμείϐετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τὸν ἄρχοντα ἔχειν, τὸν δ' ἀρχομένους ὀκέπι. ἐπεὶ τοίνυν τοῦδε μὴ ἐντεύντες ἔχειν τὸ πρῶτον ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, ϗ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐκ ἔαρ σύνιαυτὸν τὸ ἔαρ αὐτῆς ἐξαραιρημένον ἔσται; ὡς ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐτελέϐ λέγων. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ σύνιαυτῷ ἐστι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τοῦ δὲ τῶν Ἑλλήνων ς ϙατιῆς, τὴν ἑωυτοῦ ς ϙατιήν. τρεσχομένων ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης, ἐπικαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ οὐκ τοῦ σύνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοῦτο τῷ Γέλωνι χρήματα πάμποι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ ὡς τοῦτο δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνήσηται βαρβαρον ὑποδέξασθαι, δεινὸν δὲ ϗ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, τοιούτῳ μὲν τῷ ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο Πέρσῃ Ἀβυδηνικὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέρῳσι τρισὶ Κάδμον Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλά, ϗ φιλίους λόγους, ϗαραδοκήσοντα τῷ μάχῃ, ἢ πεσέεται· ϗ ἢν μὲν ὁ βάρϐαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτοῦ δίδοναι, ϗ γῆν τε ϗ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος ἐστὶ, ὡς ἔτερον τούτεων παραδεξάμενος τῶν πατρὸς τὴν τυραννίδα Κώων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua vniuersi Græcorum exercitus imperium postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum responso esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus: iam vero, quum tu vniuerso imperio excluſus. *i. postquam denegatum tibi est vniuersum imperium*, nauale postules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permissuros. 2 *Legit* παρ' ἄλλον, *non* πάμπαν. 3 Poeta 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum esse. *Vel, ablatum esse.* 6 Sicut ver in anno præcellere constat, ita suum exercitum Græco *præcellere.* Ideoque Græciæ, quæ sua societate priuaretur, idem contingere dicebat ac si ei ex anno ver exemptum esset. 7 Nauibus quinquagenûm remorum.

οὐ βεβηκὼς δυ, ἐκών τε εἰ), καὶ δεινὸ δ' ὄπτιόντος τοῦ ἔνος, ἀλλ' ἐπὶ τῷ δικαιοσύνῃ, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μιν Σαμίων ἔοντα τε καὶ κατοικήσαντα πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τόπον δὴ τοῦτον ὁ Γέλων ἐκ Κάδμου καὶ τοιῶδε ἔοντα ἀπικόμενον, ἀπὸ δικαιοσύνης, τὴν ἀνδρες δηλίων σωτῆρες ἔοντα ἔπεμψε. ὃς ὅτι τοῖσι δηλίοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τουτέων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετρέψατο, παρεὸν καταχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνόων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουναρχέοντος ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήλλος ὁ Κληνίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν καὶ χρεὸν τόπον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἑλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τεσσεράκοντα μυριάδας, καὶ σφέων ἡγήσατο Ἀμίλκας Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. τοῦ ξεινίην τε ἑωυτῷ ὁ Τήλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δι' Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ θυμίου, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μιν ὅτι τάχιστα Σικελίην, λιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τήλλῳ γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. ὅτε δὴ οὐκ οἷόν τε ἦν ἀμύνειν Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπει ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Περὶ δὲ καὶ τάδε λέγεται, ὡς συνέβη τὰ αὐτὰ ἡμέρῃ ἔντε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τοὺς Πέρσας. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα τὰ μητρόθεν, μητρὸς δὲ Συρηκοσίου, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἑαυτὸν τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι. οὔτε γὰρ ζῶντα, ὅτε ἀποθανόντα φανῆναι ἁδαμοῦ γῆς· ὃ πολλοὺς ἐπεξελθόντα διζήμενον Γέλωνα. Εἰ δὲ οὕτω αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς καὶ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλθοῦσαν τὴν σύγασιν. ὁ δὲ

278

1 satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vna cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum interuertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna nauali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab CLXV iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse latutum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone Æneside filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorum trecẽta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri caussa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem CLXVI contigisse vt eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prœlio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gentium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthagi- CLXVII nenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractum fuisse prœlium)

1 Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *vel, sed iustitiæ amore, ad verbum, Sed pro iustitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora[1] aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio, vt Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam vt primo quoque die seruirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adiuuandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: ægreque digressi, Peloponneso applicauere, ac circa Pylon ac Tænaron ore Lacedæmoniorum naues in statione statuere: obseruantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore vt Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. [2] Itaque curauere vt hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & nauium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam ceteros ablaturos. quod etiã (vt mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem parauere, qua etiam vsi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non attulissent, dixere sexaginta se trimeres armauisse, sed per vẽtos etesias superare Maleã nequisse.[3] Atq; ita ad Salaminẽ se non cõtulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et isti quidem ita Græcos à se summouerunt. ¶ Cretes autem,

CLXIIX

CLXIX

ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μούνων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἔθυέ τε καὶ ἐπαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταλίζων· ἰδὼν δὲ τὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱεροῖσι, ὥστε ἐσυθῆναι ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα τῷπερ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι τοῦτο μοῦνοι ἡγέονται, τοῦτο δή, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν ἀρτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοιαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκεινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους προσελάμβανον ἀμφὶ οἱ αὐτοὶ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ πρυτάνιες μὲν ἐπῄνεον πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φρονέοντες ὡς οὐσφι προσηκόντως ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (ἢν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἧσσον ἢ δουλεύσουσι τῇ προσθήκῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ λιμφορητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω βουλόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, δηθὰ νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσεμίξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ προσὶ Πύλον καὶ Ταίναρον χῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢν πεσέεται· ἀπολωλεόντων μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑποβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην, καταχρατήσαντα πολλόν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον ὧν ὀπίσω ἵνα ἔχωσι προσὶ τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, προσβαλόμενοι τῶν τοὺς Ἕλληνας ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας προσφέροντες αὖ, ἀλλὰ πλείστας, μετά γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἀντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἀμφὶ σφίσι θήσεσθαι. τοῦτο μὲν αὖ καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. προσὶ δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τὴν δὴ καὶ ἐξενήνεικαν. αἰσθομένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρώσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑποβαλέειν Μαλέῃ οὐκ οἵοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

1 Adolentem in pyra ingenti. 2 Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, vt possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci assumerent, *pro, aduocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naues suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, aduersum te ire n. 3 Atque ita factum fuisse vt Salaminem non peruenirent: & quòd à pugna nauali abfuissent, in eo se minimè malitia vlla vsos fuisse.

ἐπεί τε σφέας προελάμβανον ⓐ ὅτι τύποισι παθόντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφούς, ἢ θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέοισι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη
» ἐχρήσατο, Ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
» ἐκ τῶν Μενελάῳ τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε,
» μιηνύων δακρύματα. ὅτι ⓐ μιν ὑπ' αὐτοῦ ⓦ ἐν Καμίκῳ θάνατον ἠμύναντο, ὑμεῖς δὲ
» κείνοισι τίνυτε ἐκ Σπάρτης ἁρπασθεῖσαν ἐὸν ἀν-
» δρὸς βάρβαρά γυναῖκα. ταῦτα ⓐ Κρῆτες ὡς ἀπ- 10
ενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς ἐμφορῆς. Λέγεται γὰρ Μίνω ζητήσιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικελίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀ-
279 πολέσθαι βιαίῳ θανάτῳ· αὐτὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, πλὴν ὅσοι ἐπετρωάδμονες, πόλιας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο) τέλος δὲ, ἀδυναμέοντας οὔτε ἑλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ σινεσθέντας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἐς Ἰήπυ- 20
γίην ἀπέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (οὐδεμίην γὰρ σφι ἔτι ἐκομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑέλην πόλιν κτίσαντας, καταμείναντάς τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ εἶναι νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑέλης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκήσαντας, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες, συνεστήσαντο μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλλήνων μέγιστος δὴ 30
ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ἦσαν ἀπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι ἐπίκουροι Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τελεθταῖοι οὕτω. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἔστι ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο ἔτι. ὅστις ἐκπρήσας ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τοῦ λόγου μοι 40
πρόσω ἐγένετο· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνων. τετάρτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φανέντας ἐόντας Κρῆτας ἀμύνεσθαι Μενέλεῳ. ἀπὸ τούτων δὲ σφι

post quam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hęc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Mino- CLXX
em, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cũ magna classe in Sicaniã traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, [1] quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta in terrã fuisse eiectos: lacerati sque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [2] cõtinenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuiũ adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complures q; statuas in Olympia consecrauit. [3] Sed mihi Rheginorum CLXXI
& Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ętate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant. 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interieci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit, Præsii, &c.

Troia

Troia reuersos vna cum suis ouibus fame pestilentiaque correptos, iterumque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretensibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia
CLXXII animatos cohibuit. ¶ At Thessali necessitate subacti circa initia Medotum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleuadæ excogitassent. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuncios ad Isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nuncii Thessalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante ceteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullam potestis iniungere necessitatem. [1] Nulla namque fortior necessitas est quam imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis comparare conabimur. Hæc Thes-
CLXXIII sali. Ob quæ Græci illuc mittendum decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per EVripum nauigauit. Qui postquam ad [2] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressum qui ab inferiore Macedonia Thessaliam fert, iuxta amnem Peneum inter Olympum & Ossam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Thessalorũ equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidẽ, EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam [3] non esset è regio genere: ex Athenien sibus autẽ, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati sunt. aduenerunt enim ab Alexandro Amyntę filio viro Macedone nuncii, suasũ eis vt illinc decederent, ne in illo ingressu perstãres, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multi-

Ἀπὸ νόσου ἦλθον ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν ἡμέαθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι. ἐς τε δὴ τὸ τέσσερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ἐπολοίπων, τέτοισι αὖτις νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἐπορμήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους ἀμφέρειν τοῖσι Ἕλλησι, Θεσσαλοὶ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀναγκαίης τοιῆσδε ἐμήδισαν, ὡς διέδεξα, ὅτι οὐ σφι ἤρεσκε τὰ Ⓐ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν Ⓦ Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμποντες Ⓦ Ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν ἀλισμένοι τοῖσβάλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τάχιστα τοῦτοι τῶν Θεσσαλῶν Ⓐ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὸν ἐσβολὸν τὸν Ὀλυμπικόν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ὁκόσῃ τὸ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἴσθι σαφὲς ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ οἱ προκατημένους εἰκὸς τοὺς περὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδος μοῦνους περὶ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίῳ ἡμῖν οὐδεμιῇ οἷοί τε ἐσμὲν προσφέρειν. οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτίκα ὅκως σωτηρίῃ μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον Ⓐ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἄλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπικόμενος ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὸν ἐσβολήν, ἔστι δὲ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τὸν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὁπλίτας συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, ἦν δὲ οὗτος μὲν ἐὼν οὐ τῶν βασιλητέων· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμεινάν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι τῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευον σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ὑπὸ τῇ ἐσβολῇ, κατὰ πατήσεσθαι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βιαίους·

1 Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *Vt accipiamus* impotentiam *pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro ijsdem verbis,* Ἀλὴν τῆς Ἀχαΐης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addũt negatiuam particulam.*

σημήνοντες ὁ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι τὰ ἐπιτήδεα συνεβούλευον, (ἔδοξε γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι θῶμος ἐφαίνετο εἶναι ὁ Μακεδών) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἐπῆν ὁ πείθειν, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλῃ ἐσβολῇ ἐς Θεσσαλοὺς διὰ τῆς ἄνω Μακεδονίης διὰ Περραιβῶν ἐπὶ Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς Ἰσθμόν. Αὕτη ἐλθόντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδέ τι ἐνδεῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπείτε ἀπίκοντο ἐς Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἢ τε στήσονται πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χωρίοισι. νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἥλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἠπίσταντο ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολήν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ὑπὸ γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε συνφάνεας τὰ κατ' ἕκαστα ἑκατέροις εἶναι. Οἵτε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ὀξὺ βυθέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτεμισὸς ἱερόν. ἡ δὲ αὖ ἀπὸ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθεν. κατὰ δὲ Ἀλπηνοὺς ὀπίσθεν ἐόντας ἐστὶ ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν τῆς Φοίνικα ποταμόν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος, ἁμαξιτὸς δὴ μούνη. τὸν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὸν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς τὸν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ἐπιδέκεται καὶ τενάγεα.

multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquam mihi videntur meru quoq; id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quâ & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta CLXXIV
expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi iam agebat. A
ἠ. ἰσθμοῦ sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos trãsiere vt in rebus gerendis sese regi præstiterint vtilissimos. ¶ Græci autem ad CLXXV
isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendũ statuerẽt, & quibus in locis. euicitq; hæc sententia, vt præsidio aditũ Thermopylarum custodirẽt, quippe qui videbatur & angustior
ἐ. ἐς quam ille Thessaliæ, & solus ipsorũ terræ propinquior. Nam semitã qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius[1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditũ vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciam, vtque classis proueheretur in Histiæotidẽ oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita se habent: Artemi- CLXXVI
σιον κατ' ἕτερα ἐόντα. sium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traiectum, qui est inter insulã Sciathum & continentem Magnesiæ: ab angustiis autem EVbœæ iam Artemisium excipit litus, in quo est Artemidis, *id est*, *Dianæ*, templũ. Ingressus vero in Græciam per Trachinem, vbi arctissimus, dimidii iugeri est. quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: iuxtaque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumen Phœnicem, prope vrbem Anthelam solùm agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & prærupti præcipitii, protentus vsque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis.

1 Quam peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.

In hoc

In hoc autẽ ingressu sunt θερμὰ λουτρὰ, *id est, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id est, ollas*, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quem olim πύλαι, *id est, portæ*, erant. Eum autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio impositio se tutabantur: aquamque illam calidam ingressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iam vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis faciẽdum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumentari Græci
XXVII statuerant. Et hæc quidem loca visa sunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neq; multitudine neq; equitatu vti possent,
2 ibi illos Græciam inuadentes excipere statuerunt. Postea vero quã Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sunt: peditatus ad Thermopylas insidẽ-
XXVIII das, ceteri mari, ad Artemisium. Dum autem Græci (vt cuiq; præceptum erat) propere ad succurrendũ tendunt, interea Delphi deum consuluere, de seipsis pariter & de Græcia soliciti. His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum
3 iis primum Græcis communicauere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.
XXIX ¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas recta misit in Sciathum, vbi erãt tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum
XXX nauibus, in fugam se proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde [1] strenuissimum quenque propugnatorum eius ad proram adductum,

ἔστι δ' ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρας καλέουσι Φ οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδεδμήκεε δὲ τεῖχος καὶ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδεε δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτίδος οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν τῶν νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τὸν τοῦτο φυλάξαντα Φ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ὑπὸ τὴν ἔσοδον, ὡς αὐλαχεδρωθείη ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβάλοιεν Φ Θεσσαλοὶ ὑπὸ τὴν χώρην. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ἦν κατὰ χεῦνον ἔτι τότε. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος Ⓦ βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὴ ὑπισιτίεσθαι ἐλογίζοντο Φ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἰ) ἐφαίνοντο ὑποτήδεοι. ἄπαντα γὰρ κατοπτεύσαντες καὶ διαλογισάμενοι, ὅτι οὔτε πλήθεϊ ἔρξουσι χρᾶσθαι Φ βάρβαροι, ὅτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι Ⓦ ὑποίοντα ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δ' ἐπύθοντο Ⓦ Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἀξιοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων Φ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δ', κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον διαπαυθέντες· Δελφοὶ δὲ ἐν 281
ὑστάτῳ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο περὶ σφέων, ὕσαφ' ἐωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταῤῥωδηκότες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι. μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἰ) ἐλευθερωσι, δεξηγείλαντο τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι. καί σφι ἡδονὴ καὶ ἀρρωδέουσι τὸ βάρβαρον ἐξαγγείλαντες, χαρεὶν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα Φ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπεδέξαντο ἐν Θυίης, (τῆς ὑπερ τοῦ Κηφισοῦ γυνὴ ἔσχε Θυίης τὸ τέμενος ἐστί, ἀπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος ἔσχε τὸ ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίησι σφέας μετήισαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, προέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι δέκα, ἐπὶ Σκιάθου· ἔνθα ἐφύλασσον νέες τρεῖς Ἑλληϊδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. προϊδόντες δὲ ὅσαι τὰς νέας τὰς βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πραξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπρηξαν τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὰ κρηγιζεύοντα ἀγαγόντες, ὅπισθε τῆς πρῴρης τοῦ νηὸς

1 *Videtur totum hunc locum aliter legisse, aut non intellexisse.*

ἔσφαξαν, ἅμα δέξιον ποιεύμενοι τῶν Ἑλλήνων τοῦτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τοὔνομα ἦν Λέων. τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύρεσθαι. Ἡ δὲ Αἰγινήτη, τῆς ἐστρατήγεε Ἀσωνίδης, καὶ λυσί σφι θόρυβον πολλὸν ἔσχε, Γύγεω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι· ὃς, ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἁλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἅπασι. ὡς δὲ πεσόντα οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοον, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐμηχανήσαντο μὲν πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καλελίσσοντες. καὶ μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν οὐκ παγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, θωμάζοντες ὅτι σὺν ἡμῖν ἐν τῇσι νηυσὶ ταύτῃσι, θωμάζοντες ὡς ἀνδραποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐστρατήγεε Φίρμος, αὐτὴ Ἀθηναίος, φεύγουσα, ἔσκεδασθη ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τὸ μὲν σκάφος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὔ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύόμενοι θωυμάζοντα τῶνδε πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμερησίους τοὺς ἐπὶ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων πρῶτοι ἐπέλασαν τοῦ ὅρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἰδόντα δὲ βάρβαροι, ὅσῳ στάλιν λίθου ἐπέδηκεν, νομίσαντες ὅτι τὸ ὅρμα, ὁρμηθέντες αὖθι ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπορδὼν ἐγεγόνεε καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἕνδεκα ἡμέρας, πρέντες μετὰ τὸν βασιλέος ὄξελασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ὅρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμυρον Σκύριος. πανημερὶ δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἔξανυόντες τῆς Μαγνησίης χώρης ὅτι Σηπιάδα τε καὶ τὸν ἀγκῶνα τὸν μεταξὺ Καναθραίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθὴς τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς καὶ πλῆθος ἦν τοιοῦτο ἔτι (ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Æginetica vero, cuius trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, [1] quod eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [2] dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindoneq; byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [3] ac probe obseruantes: quum alios quos in eadem iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus intetceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque nauem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seq; Athenas receperunt. Huius rei per [4] ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EVripum tutandũ, relictis per edita EVbœæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum vbi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, [5] vbi litus oculos effugit, cum omni classe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunr sũper Sepiadem, & litus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. [6] Ad hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum

1 Quod ea vehereturPyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene enm tractabant: quum ceteros quos in eadem naui ceperant tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit* εὑρεῶν *vt & vet. cod. habent. non* πρεῶν. 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequutum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem vsque & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (vt ——

ego

ego supputando inuenio) mille ducentarum septem ex Asia nauium. In quibus à principio è singulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos supputando viros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Persarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus constabat ex triginta sex millibus, ducentisque ac decem. Adiiciam autem huic & superiori numero[1] eos qui sunt ex biremibus: in quarum singulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum nauium summa, vt superius dictum est, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id est, ducenta & quadraginta millia*. Hæc igitur erat classis ex Asia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuersum, & præterea septem millium sexcentorum decem. Peditatus fuit decies septies centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ classiariç & terrestres in summam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & septem millia, sexcenti & decem. Has copias ex ipsa Asia fuisse contractas dictum est, præter seruitia quæ sequebantur, & eos qui in frumentariis vehebantur. Huic omni enu-
xxxv merato exercitui adiiciendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui sunt è Thracia, & ex insulis Thraciæ obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terrestres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perræbi, & Enienses, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id est, trecenta millia*, fuisse: quæ myriades illis Asiaticis adiectæ, fiunt in summa virorum pugnantium ducentæ sexaginta quatuor, & præterea mille sexcenti ac
xxxvi decem. Hoc autem tanto pugnatorum

ἐγὼ συμβαλέομαι δυνήσομαι) τόσον· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐοσέων, ἑπτὰ καὶ διηκοσίων, καὶ χιλιέων· τῶν μὲν ἐπιχωρίων ἑκάστων τῶν ἐπιβατέων ἐόντα ὅμιλον, τεσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ τρεῖς, χιλιάδας τε καὶ τετρακοσίους· ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δ' ὅμως τούτεων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τριήκοντα ἄνδρες. ἔστι δὲ ὁ ὅμιλος οὗτος γινόμενος τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ τρεῖς, καὶ διηκόσιοί τε καὶ δέκα. τρεφθήσω δὲ ἐγὼ τούτῳ καὶ τῷ πρότερον ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἢ ἔλασσον ἀνὰ ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. σωμελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τριηχίλια. ἦσαν δὴ ὧν ἄνδρες ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τῶν μὲν νυν ὁ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν συμπρομηθέον, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἔπεισι ὅτι ταύτῃσι ἑπτά, καὶ τρεῖς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τῶν δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δ' ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. τρεφθήσω δ' ἐπὶ τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίοις, καὶ τοὺς ἁρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τότε, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος σωτιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες, καὶ τριήκοντα, καὶ μία, καὶ τρεῖς, χιλιάδες ἑπτά, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάδες δύο. τῶν μὲν δὴ ἐς αὐτὸ τὸ Ἀσίης στρατεύμα ἐξαναριθμέεν ἔστω, αὐθυτε τὸ θεραπήιον τὸ ἐπομένον, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγήμενον στράτευμα, ἐπὶ τοσοῦτο λογιστέα τούτῳ πρωτὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ χρεὸν λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρέσχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τούτεων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, οἱ Θρήικες παρέσχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἐορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ ὁ Χαλκιδικὸς λαὸς, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτεων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. οὗτοι μὲν οἱ μυριάδες ἐκείνῃσι παρεστέλλοντο τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες, διηκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑπτὰ καὶ δέκα, καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος

—ego coniectura assequor) ex nauibus quidem ab Asia profectis, numero mille ducentis ac septem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerant, millia ducenta & quadraginta vnum & quadringenti viri, ducenos scilicet viros in singulas naues numerantibus. Porro inter classiarios indigenas triceni Persæ, Medi & Sacæ in naues easdem ascenderant. quæ multitudo sex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id est, ex nauibus quinquagenûm remorum*: ita rationem iniens vt fuerint in singulis octogeni viri, maiore numero minorem compensante. *Id est, iis in quibus plures erant compensantibus eas in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluisse significare quod nostrate lingua in re simili dicimus, L'vne portant l'autre. vel, Le fort portant le foible. Adeo vt locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præsertim quum ὅτι sit pro ὅσοι. q. d. In singulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων respondet phrasi Gallicæ, Ceux des nauires, pro Ceux qui estoyent dedans les nauires.*

ἀριθμὸν τοσοῦτον, τὴν τε θεραπηΐδων τὴν ἐπομβρίων τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνδράποδα ἐοντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφέας ποιέω ἴσους εἶναι τοῖσι ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλοῦνας, οὔτε ἐλάσσονας τούσδε. ὀξισύμβριοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνῃσι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, τοὺς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμὸν οὐδὲ αὐτὸς ἐὼν τοσοῦτος τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀναθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομβρίων, οὐδὲ αὐτῶν τούτων ἐὼν πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θώυμα παρῆσαν τοῖσι ποταμοῖσι ἐπιτρώγοντα τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἐνίων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτέχρησε θώυμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. δύεισι γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεσθείσας ἐς ἡμέρην ἑκάστην, καὶ πρὸς, τεσσεράκοντα τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογιζομένοισι ἀνδρέων δὴ εὐσταλέων τοσούτων μυριάδεων, καλλεός τε εἶναι, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς ἂν τῶν ἀνθρώπων ἀξιονικότερος εἴη αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὥρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατῆρε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὴν ἀγιαλὸν, τὴν μεταξὺ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ ἀγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, ἐπεσκεδασμένοι ὥρμεόν τε ἐς Πόντον, καὶ ὅπι ὀκτὼ νέας. Τοιούτῳ μὲν τῷ εὐφρόνῃ οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμὼν μέγας, καὶ πολὺς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίῃσι καλέ-

οισι

numero [1] non pauciora sed plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur seruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vna cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, sed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: sientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vsque ad Thermopylas. Hic est vniuersus copiarum Xer- CLXXXVII
xis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque iumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. [2] Quo minus miror proditum esse, fluenta quędam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione compério, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est*, *semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerando mulieres eunuchosque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Nauales CLXXXVIII
autem copiæ, postquam è statione soluerunt, prouectæque oram terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem, primæ quęque naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in anchoris stetere, ad octauum vsque ordinem [3] intra mare procedentes, vtpote angustiore litore quam vt classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cælo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nun-

1 Non minorem sed maiorem fuisse existimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n.v.c. militibus vehebantur. Sed esto hos illis numero pares esse, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn. tum supperierit tot hominum millibus, id vero mirum videri potest. Siquidem vt chœnicem frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione inuenio centena dena millia medimnûm quotidie absumi potuisse, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, destituisse exercitum tantunda scalarum instar alia post alias.* 2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defecisse tot hominum millia: sed quonam modo frumen- 3 Πρόκροσσαι τῶν νεῶν *vulgo exponitur, Naues sibi*

cupant

cupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, teuulsisque nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur *ἰπνοὶ*, *id est*, *furni*, quæ sunt in Pelio, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in vrbem Casthanæam, alias in Melibœam expulit. erat enim intoleXXXIX randa vis eius. Enimuero feruntur Athenienses Boream inuocasse ex oracu lo alio, quod eis redditum est, vt generum suum ad sibi opitulandum inuocarent. Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienses inducti sunt ad coniectandum Boream sibi generum esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, inuocauere Boream, cui prius sacrificauerant, & Orithyam, vt sibi auxilio essent, & barbarorum naues corrumperent, quemadmodū prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationē agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac CC clade qui paucissimas naues, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam. vt Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, maiorem in modū fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humū fodit, multa pocula aurea eiecta, multa argentea percepit, thesauros que Persarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus. [4] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris caussa, quod erat filiis orbatus. Nauium autem onerariarum aliorumque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Vnde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

οἱσι ⓐ πρὸς ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νεῶν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον ⓦ ἄνεμον, καὶ τοῖσι ἔστω εἶχε ὅρμιον, οἵδε ἔφθησάν τ' χειμῶνα, αἱ δὲ ἀπαείρασάντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἔφθησάν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Γίρους καλεομένους, τοῦ ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς ⓦ Αἰγιαλόν· αἱ δὲ πρὸς αὐτῶν τ' Σηπιάδα πρὸς ἤπειρον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Καθανάιον ἐξέβρασσον. ὧν τε τὸ χειμῶνος μέγα πρῆγμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγῳ ὡς Ἀθηναῖοι ⓦ Βορέῃ ἐν προστρόπαιον ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, ⓦ γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δέ, κατ' ⓦ Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀθηναίην, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθέος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο ⓐ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλόμενοι σφι ⓦ Βορέῃ γαμβρὸν εἶναι), καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον ⓦ χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, ἐμφρῆσαί σφι, καὶ ἀμφθέσθαι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. Εἰ μέν νυν ἀμφὶ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· ⓐ λέγουσι μέντοι Ἀθηναῖοί σφι λέγεσι βοηθήσαντα ⓦ Βορέην πρότερον, καὶ τότε σκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέῃ ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγεσι ἀμφθαρῆναι, τεσσακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλεῖ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι πρὸς Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρηστὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβρασμένα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα πρηγέβαλετο. Ἀλλ' ὁ μὲν, πάλλα οὐκ δύτυχέων, ῥήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἐπὶ γὰρ δὴ καὶ [1] τούτῳ ἄχθεις συμφορὴ λυπρὸν ἐγκαταπαιδοποιήσατο παῖδα. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων ἀμφθαρεισέων, οὐκ ἐστὶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες ⓐ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται ⓐ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

1 Altum tenentes. 2 In Chalcide Eubœæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque inuocare vt sibi auxil. 3 Creinei filio, *aut Creini*. 4 Nam & huius calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δ', ἐντομά-
τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες τῇσι τοῦ ἀνέμου Ⓐ
μάγοι, τοῦτό τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι
θύοντες, ἐπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐ-
τὸς ἐθέλων κατέπαυσε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι πα-
ρὰ τῶν Ἰώνων Ⓦ λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρ-
παθείη· ἐκ τοῦ Πηλέος, εἴη τε ἁπάσῃ ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπι-
ὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ
τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι Ⓐ
ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοικῶν κατα- 10
θραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔπε-
σε, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν
ναυηγίην. Ⓐ δὲ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι βύ-
σαμενοι, καὶ φωνὰς προσχέοντες, τὴν ταχίστην ὀ-
πίσω ἤπειγον· ὀπὶ δ' Ἀρτεμίσιον ἐλπίσαντες
ὀλίγας σφι ναῦς ἀντίξοους ἕστεσθαι νῆας. Ⓐ μὲν δὴ
δευτέρην ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλό-
χεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔ-
χειν καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐ-
παύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔσχον, κατα- 20
σώσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πρὸς τὴν ἤπειρον. καὶ μι-
φθέντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἴθεον ἔπλεον
ἐς Ⓦ κόλπον Ⓦ ὀπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ
χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα
λέγεται Ⓦ Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεπαίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕ-
δωρ πεμφθέντα, οὕτ' ὀπὶ τὸν κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν
τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἐμέλλον ὑστερησάμε-
νοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὴ τοῦ χώ-
ρου οὔνομα γένετο Ἄφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον Ⓐ 30
Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν
τουτέων ἔτυχόν τε ὕσαται πολλὸν ἐξανακρουσθεῖσαι,
καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων
νῆας· ἔδοξάν τε δηθὰς σφετέρας εἶναι Ⓐ βαρβά-
ρους, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν
ἐκράτησε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος
Σανδώκης ὁ Θωὔμασίου. Ⓦ δὲ τοῦτον ἐόντα τουτέων βασιλέος Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών,
ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληίων δικαστέων· ὅτι ὁ
Σανδώκης ὀπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀ- 40
ναχρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖ-
ος, ὅτι Ⓐ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον Ⓦ βασιλήιον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ
Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτε-
ρα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλῆα μὲν δὴ Δαρεῖ-
ον οὕτω ἀφαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, ταῦτα· τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisiones faciendo, & veneficiis incantando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt: siue aliter tempestas ipsa sua sponte cessauit. Thetidi autem ideo magi sacrificauere, quod ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemque eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem quarto die conquieuit. At Græcis diurni sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti vbi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. Barbari, postea quam ventus conquieuit, & fluctus constrati sunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehentesq; promontorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Apheræ, *id est*, *dimissæ*. Hoc in loco Xerxianæ naues stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe vltimę appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc caussam captum cruci affixerat, quod quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensque properantius se quam prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

CXCII

CXCIII

CXCIV

1 Ipse alibi haruspicinam facere interpret. 2 Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν, ad verbum, In pelagus erant immissuri. vnde loco illi nomen extitit Ἄφεται. Potest autem ἀφήσειν, & aliter reddi. sunt enim qui ἐς πέλαγος ἀφήνειν vertant, In altum vela dare. 3 Quæ multo post alias soluerant, conspect is Græc.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci vbi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.

CXCV In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciatati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt.

CXCVI Cetera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus po-

CXCVII tanti exercitui [2] non suffecit. Xerxi [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oracvlo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, nō prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oraculo Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberauit: eoque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit,

ἐς τὸν Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τοσοῦτον λαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον ἐπὶ πάσας ἐπὶ νέας Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὰ γινόμενα ἀμφὶ τὰ δένδρα, ἐπῳμαζθέντες, διὰ πετεινοῦ σφέας εἷλον. Ἐν τετρεῶν μὲν Ἀρίδωλις πλεόνων ἦλω, τύραννος Ἀλαβανδέων τε ἐὼν Καρίης· ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τὰς ἡμιόλιον τῇ Σηπιάδι, μίην τὴν πλείνουσαν ἀνὰ μέσον πλέων ἦλω. Τούτους δὲ Ἕλληνες ἑλόντες ἐβούλοντο πυθέσθαι παρὰ τοῦ Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμποισι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐς Βεβλινικοὺς ἐλαύνει καὶ διὰ τεσσάρων ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀπεφώρητο καὶ τὸ Θεσσαλίης ἵππου· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρχησε τῇ στρατιῇ ὁ ῥέεθρον, πυνθόμενος τῶν ἐπιχωρίων ποταμῶν ῥεόντων, ὅδε ὀλίγῳ μέζονος αὐτέων ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ ἐστὶ αὐτέρχε, εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλλον δὲ Ἀχαιίης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τὰ ὁδοῦ βουλόμενοι ὅπῃ ἄζηλα εἶεν, ἔλεγόν οἱ ὅπι χώριον λέγον, ἐν ᾧ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀφλυσίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον σιὼ Ἰνοῖ βυλεύσας· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπιχώριοι ἀθέμιστα Ἀχαιοὶ ἔθεσαν ἐπὶ τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἄεθλους τοιούσδε· ὃς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτου βουπαλέοντες ἔργεσθαι τὸ πρυτανήιον, ἀμφὶ φυλακὰς ἐόντες· λήιτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήιον. Ἀχαιοὶ δὲ ἐπεὰν ἔλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἐξέσται, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε δὴ πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτεων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδρήσαντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ὁπίσω κατελθόντες, ἐπὶ ἀλίσκοντο, ἐξέλεγόν τε ἐς τὸ πρυτανήιον, ὡς θύσεταί τε ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθείς. Τοῦτο δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισώρου τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρης ποιεύμενοι Ἀχαιοὶ ἐκ προτροπέων Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, ἐμιάνθησαν μὲν θύσαντες, ἀπικόμενος δὲ ὁ Κυτίσωρος ἐκ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ὁπιγενομένοισι ἐκ ἑωυτοῦ μιήν τε θεὸν ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς ἐπὶ τὸ ἄλσος ἐλήλυθε,

[1] Facile cepere. [2] Non suffecit. Fluuiorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditauit, sed parce tantum.* [3] Pro εἰς ἄλλον τῆς Ἀχαιίης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag. 441. pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐδὸς τε ἔργετο αὐτὸς, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ προηγόρευε. τῷ τε Ἀθαμάντος ἀπεργάσατο τὸ οἰκήιον ὁμοίως καὶ ὁ τέρμιος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν δὴ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ δὲ τούτεων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλίδα κατὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχὶη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χαλεπὸς πεδινὸς, τῇ μὲν, οὔρεϊ, τῇ δὲ, κάρτα ξεινός. περὶ δὲ τὸν χαλεπὸν τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίῃ πᾶσαν τὴν Μηλιάδα χώρην, Τρηχίνεαι πέτραι καλέονται. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιίης, Ἀντικύρη· πρὸς ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. Ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλα εἴκοσι καὶ τετρακόσια δηλός ποταμὸς, τῷ ὄνομα κεῖται Δύρας, ἣν μυθεύουσι Βοιωτοὶ τὰ τῆς Ἡρακλείης καμούσῃ λόχμῃ δοῦναι ἀναφανῆναι. Ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων δηλός ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. Ταύτῃ δὲ καὶ εὐρυχωρέστατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐν τοῖσι ὄρεσι ἐς θάλασσαν, κατ' ἣν Τρηχὶς πεπόλισται. διηκόσια τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τὸ πεδίον ἐστί. τὸ δὲ ὄρεος, ὃ περικληίει τε γῆν τὴν Τρηχινίην, ἔστι δασὺ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. Διὰ δὲ δασέος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὰ ὑπώρεια τοῦ οὔρεος. Ἔστι δὲ δηλος Φοίνιξ ποταμὸς ὀλίγος πρὸς μεσαμβρίην τὸ Ἀσωπόν· ἐκδιδοῖ δὲ καὶ οὗτος ἐς θάλασσαν. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μούνη δέδμηται. Ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, πρὸς ἣν δὴ ῥέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς. ἐν δὲ Δήμητρος ἐστὶ ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐς στρατοπεδεύετο τὴν Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ καλέεται ὑπὸ τοῦ χώρου τοῦτου, ἐστρατοπεδεύοντο μὲν τοῖσι πλείοσι τῶν Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ἐστρατοπεδεύοντο δὲ τοῖσι ἐπιχωρίοισι καὶ πρὸ τοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέω ἀνέμου ἐχόντων πρήσσων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ἐμενον μένοντες Λακεδαιμονίοισι ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

γρ. τὸν βιαθέντα τῆς Ἡρακλείης καμούσῃ λόχμῃ δοῦναι ἀναφανῆναι.

& ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperauit, domumque item posterorum Athamantis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiaq;: à CXCIIX quibus locis processit Xerxes in Melidem iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme stadiis abest, cui nomen inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est, niger*. Vnde Vrbs Tra- CXCIX chis quinque stadia abest, [1] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit. Ad CC cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicem angustissimum viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrum duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum. ¶ CETERVM rex Xerxes quidem CCI in Trachinia Melidis castra habebat, Græci vero in transitu: qui locus à plerisq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Persam CCII Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

1 Hac autem maxime parte spatiosa est illa regio, à mari ad montes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

Mantie-

Mantienorum mille, totidem ex vtrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant
CCIII Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum venisse, ceteros autem socios propediem expectari: tutelam vero maris esse in Athenienſium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in
CCIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alij duces suæ quisque ciuitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi, qui Leoboris, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei
CCV fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorũ, habebatque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas cõtulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erant: assumseratq; eos Thebanos quorum de numero feci mentionẽ, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de caussa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοιῶντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἦσαν μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου πρόσῃσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐξήιοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πάμπρωτοι, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δὲ ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, πρόσδοκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἥ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸ ναυτικὸν πρόθυμον τεταγμένων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἰ τ' ὀπιόντα ὅπλα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γενομένῳ οὐ συμμίξεται. τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὧν καὶ ἐπελεύσεσθαι, ὡς εἴοντα στηθέα, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν. οἱ δέ, ταῦτα πυθόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἕσπετο μὲν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πᾶσι τὸ στρατεύμα- 286
τος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυσσόου, τοῦ Λεωβώτεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγησίου, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην οὐ σπάνῃ ἐξ ἀνεψιοσδοκήτου. Δίξω γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τὸ φρενοβλαβὲς περὶ τὴν βασιληίην. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαιδος ἐρσενος γόνου, Δωριέος τε οἰκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τοῦτο ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδεω ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· ἅτε δὲ πρεσβυτέρου γενομένου Κλεομένεος, (ἦσαν γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος γυναῖκα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας. ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τεηκοσίους, καὶ τούτοισι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. προσγαλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς ἀριθμὸν λεγεσάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag. 330. de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Camer.*

τούτοις ασυδλὼ ἐποιήσατο Λεωνίδης μοιώσοις Ἑλλήων τὸ δόξαι δεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρηντο μηδίζειν. προκάλεε ὧν ἐς Ⓦ πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψοισι, εἴτε καὶ ἀπερέωσι ἐκ τῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήων συμμαχίην. Ⓐ ὁ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτοις μὲν δὴ ἀμφὶ Λεωνίδην τοσῦτοι ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτοις ὁρῶντες Ⓐ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἐὼ ἀκοὴς πυθόμενοι τὸ ὑπερβάλλον μέρος. μετὰ δὲ, Καρνεια γὰρ σφι ἐὼ ἐμποδὼν, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ Ⓐ λοιποὶ τὴν συμμαχὼν ἐνεανδτο καὶ ἄλλοι ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἐὼ γὰρ κατὰ τωὐτὸ ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὕτω δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακεκινδυνεῦσθαι Ⓦ ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοσῦτο πρόδρομους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεανδτο ποιήσειν. Ⓐ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. Τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, Ⓦ Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πρεσβευομένων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτῶ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τῦ Μήδου ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοσῦ ἡγεμόνας, ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατόπτευε πολλὰ μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοσῦ γὰρ ἔσω τεταγμένους τῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, ὁκόσα τε ἐὼ καλιδέσθαι· ὁ δὲ τοσῦ ἔξω ἐμέμηλε τοῖσι περὶ τῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τότον Ⓦ γυμνάζοντες Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοσῦ μὲν δὴ ὥρεα γυμνάζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοσῦ δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. Ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθωύμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμέμηνε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. ὅτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τὰ περ ὀπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης,

Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quod eos maxime insimulabat quod cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vna mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide CCVI fuere, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alii socii in militiã proficiscerentur, neve cum Medis sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carnis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem socii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud suspicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum: præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum CCVII statuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduentabat, metu perculsi de discedẽdo consultabant. Ac ceteri quidem Peloponnenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnẽsum, Isthmi custodiam agerent: huic autem sententiæ quum infensi essent Phocenses & Locrii Leonides suadebat illic perstandum, & nuncios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se paucioribus quam vt Medorum exercitum arcerent. Hæc istis consultantibus, Xer- CCVIII xes equitem quendam ad speculandum quot illic essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum quum in Thessalia esset, eò loci contractam esse exiguam copiam, eiusque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques vbi ad stationem Græcorum successit, contemplatur aspicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerant excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum statione vices: eos animaduertit partim se ludo gymnastico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac ceteris omnibus plane cognitis, per ocium se recipit. nemo enim illorum insequebatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxem, cuncta quæ inspexerat refert. Quæ Xerxes audiens, CCIX

non

1 non poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter,& hostẽ perdituri. Sed quũ ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem,vt venit,interrogauit horum singula,cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me,dum aduersus Græciam proficiscerемur, de his viris:& quum audisses loquentẽ hæc quæ euentura prouidebam, derisui habuisti.sed quanquam mihi summum discrimen est aduersus te rex veritatem tuenti,audias tamen nunc quoq; veritatem:Hi viri ad nobiscum pugnandũ de ingressu venere,atq; hoc apparant.nam ita sese apud eos habet cõsuetudo: quoties adire animæ periculum debent,tũc capita comunt.[2] quod scies,si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus.Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimũ atq; viros præstãtissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur,interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus inquit, [3] Pro vano me ducas,nisi CCX hoc tibi vt ego annuo,vsu venerit. Hæc dicens,tamen Xerxi non persuasit.Itaq; quatriduũ Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans vt illos caperent vivos & in conspectũ suum adducerẽt. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque superuenientibus nihil tamen promouebant,etsi vehementer ingruebant:palam facientes cũ aliis omnibus, tum vero ipsi regi,se quidem multos homines esse,at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post,vbi Medi se ægre tutabantur, CXI tum vero ipsi se subduxere,Persęq; subeuntes excepere, ij quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes:tanquam facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Gręcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant,sed eodẽ modo pugnabãt, vtpote [5] longioribus hastis quam Græci vtentes,& in locis angustis,vbi nullus

οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι ὃ ἐόν, ὅτι ὡς θρασυνόμενοι καὶ ἀπολεόντες κατ' δλίγον ἀπολοίμενοι καὶ ἀπολέοντες κατ' δλίγον, ἀλλ' (ἀτὰρ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον. Ὁ δὲ ἐπείτε παρῆν ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀπικόμενον δὲ μιν πρῶτα Ξέρξης ἔκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν ὃ ποιεύμενον ἦτο παρὰ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μοι καὶ πρότερον ταῦτα, ὅτε ὁρμώμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρὸς τῶν ἀνδρῶν τούτων. ἀκούσας δέ, γελοτά μ' ἔλεγες, λέγοντα ταῦτα ὁκοῖα ὁρέων ἐκβησόμενα πρήγματα τυγχάνω. ἐμοὶ γὰρ τὰ ἀληθέα ἀσκέειν ἀνάγκη ἐστί, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὴ καὶ νῦν. οὗτοι ἄνδρες ἥκουσι ἐπὶκα μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ὕπω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσασο δή, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς ὑπομενέοντας ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τό σε βασιλεῦ ὑποδυήσεται χεῖρας ἀνταείρεσθαι. νῦν γὰρ πρὸς βασιληίῃ τε καὶ καλλίστῃ πόλιν τῶν ἐν Ἕλλησι προσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὁκόσα ἐὸντα τὸ πλῆθος, τοσοῦτοι ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τῇ ἐωυτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε Ξέρξεα. τέταρτος μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεί σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, δηλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ χρεώμενοι, μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμῷ θείς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας [2] ἰσχυρῶς οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσπίπτεον, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίτοι μεγάλως κατεσπασμένοι. δῆλον δὲ ἐποίεον πολλοῖσι τε καὶ οὐκ ἤκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνδρῶν εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες ἐγίνετο ὁ συμβολὴν διενείκαντες. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι πειρέων κατείποντο, ἐνθαῦτα τοῖσι μὲν ὑπεξῆγον, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆλθον τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ τοί γε ῥυπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ σφεῖς ἐπῆλθον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς πρότερον τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ

[2] ἰσχυρῶς

1 Coniicere non poterat *ex ijs quæ audiebat* rem ita habere vt reuera se habebat,nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem,si hos ceterosque qui Spartæ remanserunt subegeris,nullam aliam fore hominum gentem quæ contra te rex,&c. 3 In me vt mendacem consule. *Vel,* De me vt mendace statue. 4 *Cur ita vocarentur,supra exposuit,pag.*410. 5 Breuioribus.

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ὐκ ὀλίγα καὶ ἐν τοῖσι τοιῆσι μάχεσθαι ἀδόκητα, καὶ ὅκως ἐκτρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλλέες φεύγεσκον δῆθεν. ⓐ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπέκεισαν. ⓐ δὲ ἀπολαμβανόμενοι, ἐπέστρεφον αὖτις ἐπὶ τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνταῦθα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο προβαλέειν ⓐ Πέρσαι τὰς ἐσόδους πειρεώμενοι, καὶ ἐς τέλεα καὶ πανδημιεὶ προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.

χωρὶς οἱ χ. καθήμενοι.

Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τὰ μάχης λέγεται Ξέρξην θηεύμενον, τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. Τότε μὲν ὕστερον ἠγωνίσαντο, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ⓐ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας καταστρώσασθαί τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἐπὶ χεῖρας ἀναιρέεσθαι, σιρὲβαλλον. ⓐ δ' Ἕλλησι τε καὶ τάξις τε καὶ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι γὰρ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν ὄφελος ἐσκὸν ἀλλοιότερον ⓐ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλαυνον. Ἀπορεόντες δὴ βασιλεὺς ὁ, τι χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε ⓐ ἐς λόγους, ὡς μεγάλα τοῦ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε σὺν ταύτῃ τοὺς μετὰ Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ ⓐ φυγάδι, τούτου τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνακύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐδόκεε μέντοι γε τοῦτο Λακεδαιμονίων οὐδενὶ ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἶσι οἱ Ἕλληνες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ πρὸς ταῦτα ὑποσημηνάμενοι δῶρα οὕνεκα τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ καταμῶσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὅτι Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄργυριον, ἀλλ' ὅτι Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter impetitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se conuertentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinem prosternebãt, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & cateruatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret.[1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt.[2] nam sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quum conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipi- CCXIII tem quodnam in re præsenti consilium capesseret, Epialtes Eurydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cuius profugi pylagoræ Amphyctiones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyræ (nam illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam causam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hũc in modũ Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem CCXIV Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet coniectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Corydali, sed Epialtæ

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel. 2 Ita enim pugnabant vt qui existimarent, illos, vtpote paucos, sauctos esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati sunt, quod scilicet cum compertissimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc caussam scimus se fuga proripuisse, postremo, quod Onetes qui non erat Meliensis, ita demum tramitem illum nouisset si in ea regione multũ diuersatus fuisset. Ideoque Epialtæ culpam adscribo, quod Persas per montem circumduxit, & ad tramitem perduxit. CCXV Xerxes ea quæ Epialtes se confecturũ spondebat, probans, maiorem in modum lætus, sine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis misit. Ille circa lucernarum accensionem, *id est, sub crepusculum*, è castris profectus est, & tramitem ingressus. Quem tramitem indigenæ Melienses vestigauerunt: eoque inuestigato Thessalos deduxere aduersus Phocenses, eo tempore quo Phocenses intersepto muri transitu, ad arcendum bellum in præsidio erant. [1] Extrinsecus nihil admodum præseptus transitus erat, quum nihil esset vtilis Melienſibus. Sic autem sese habet ille callis: Ab Asopo fluuio, CCXVI qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen est inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorsum montis extenta, desinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima est ex Locridibus, Melienses versus, ac iuxta lapidẽ nomine Melampygum, ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc est, malitiosorum sedes*, vbi angustissimus callis est. Hac via CCXVII atq; ita se habente Persæ Asopum transmittentes, iter tota nocte fecerũt, à dextra OEteos montes, ad sinistram terram Trachiniorũ habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euaserunt: quo in loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad suam terram, tum ad viam tutandam. nam transitus inferior à quibus dictum est custodiebatur, quod eam per montem viam vltro à Leonide acceptã obsidebant. Hoc CCXVIII autem modo Phocenses Persas ascendisse animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conscendendo propter frequentiam quercuum latuissent, tamen edito multo strepitu (vt res postulabat) frondium super pedes constratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocenses recurrerunt: & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere.

τῷ Τρηχινίῳ, πάντως καὶ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τὸν δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτεα ταύτεω τινὰ αἰτίαν οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτεω τοῦ ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμιληκὼς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ δὴ ὁ φειγηπάμβους δὴ οὗτος· καὶ ἐγὼ τοῦ ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἥρεστε ταῦτα ἐποίεε ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα φιλέρξης ἡγόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐπορεατήγεε Ὑδάρνης. ὥρμηατο δὲ ἀπὸ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τοῦ δὲ ἀτραπὸν ταύτην ὄρθιον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ὀρθιεύντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ὅτε Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φραξάμενοι τείχεϊ τοῦ ἐσβολῆ, ἔσαν ἐν σκέπῃ τὸ πολέμου· ἔκ τε τοῦσου δὴ κατεδέδετο ἐοῦσα τοῦδε χρησὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπός αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀλησφάτης ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶυτο κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, τὴν πρὸς τοῦ Λοκρίδων τοῖσι Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, τὰ μὲν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, τὰ δ' ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ σφεας ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, φυλάσσοντες τὴν ἀτραπόν. τὰ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴ Φωκέες ὑπεδέξαντο, λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἐμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες, ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρεος, πᾶν ἐὸν δρυῶν ὀπίπλεον) ἰὼν μὲν δὴνεκέμπη, ψόφου δὲ ἡμομένου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἕδραμον οἱ Φωκέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι πρὸς ἦσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θωυμαλέῃ ἐγένοντο.

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπίμβροι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκήρυξαν ἐς ἔφοδον. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, ἐπέρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπός ἐστι ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέπαστε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ὅπι τὸ οὔρεος τὸ κάρυμβον, ὑπισάμβροι ὡς ὅπι σφέας ὥρμητο ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμβροι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὔρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δ' ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ τῇ ἀνδρομόλοι ἦσαν οἱ ἄγγελοι τῶν Περσέων τὴν πρόοδον, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἅδη διαφαινούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐχώρεε ἐς γνώμας. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖσος εἶμι, Λεωνίδην, ἐπεί τε ἤισθετο αὐτοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν κινδύνῳ σὺν αἰσχρῷ, κέλευσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλὸς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτόθι, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ κατὰ τὸ Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ αὐτὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐεικυῖαν ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δ' ὀλέθλης
Γενθήσει βασιλῆα φίλιμνον Λακεδαίμονος ἔρος.

1 quippe qui (vt in exercitu asseueratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidās ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est 2 quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorū missilibus multis crebrisque Phocenses quū feritentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari aduersum se initio illos veniſse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ij qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud CCXIX Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significauere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illucescente. Hîc inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendam suadebāt, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque vrbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingūt. Fertur autem ipse Leonides eos CCXX qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desereret, ad quam tutandam ab initio veniſsent. Ceterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, posteaquam animaduertit socios ignauos & inuitos esse ad periculum subeundū, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem speraſse. Siquidem iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumberet. Quod oracuium hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

1 Quum enim nullum aduersarium sibi occursurum speraſsent, in exercitum inciderunt. 2 Cuius

Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, crediderim solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abCCXXI isse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quod vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modo, qui ei vnicus erat, vna militantem missum feCCXXII cerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque vna cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophilus Diadromei CCXXIII filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, compendiarius magis ac breuioris multo spatii quam circuitus montis atque ascensus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant accessere: & isti tanquam ad necem iam multo magis quam à principio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidentes absumebantur, multo plures inuicem viui proculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Οὐ γὰρ τῶν ταύρων φήσει μῦθος οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίων. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος οὐδὲ ἑφηνὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶν γ' ἕτερον λάχῃ ἆσπετα δάσσηται.

Ταῦτά τε δὴ ὀπιλεγόμενον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μούνων τῶν ἀλλέων, ἀλλὰ καὶ τῶν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίεω Ἀκαρνῆνα, μεμνημένον τε τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἄπονα οὐκ ἔων τὰ μέλλοντά σφι συμβαίνειν εἰπόντα, φυγεῖν ὅσῳ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ σὺν ἀπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μοῦνος οὐκ ἀπέλιπε, δι' ἀπιλίην, παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα ἀμοιροπόλιν, ἀπέπεμψε. Οἱ μοῦνοι σύμμαχοι ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐποίεον Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτεων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ὄμηρα λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπιχώρεον χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθούσης τὴν ἔσοδον ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ τὴν περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι ἀμφὶ Ξέρξεα ἐσπίπτεον, καὶ ἀμφὶ Λεωνίδεω Ἕλληνες, ὡς τὸ ὀπίσω θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτατον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφύλασσον. διὰ δὲ, ἀνὰ τὰς πρόσθιας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στεινότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὀπίσθε δὲ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὲ ἔτι πλείονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἰὼν δέ τις οὐδεὶς τὸν ὀλλυμένων.

1 Ac facere volentem vt id decus Spartiatarum duntaxat esset, remisisse soc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserunt & Græci itidem qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes, ad laxiorem faucium partem progressi sunt.

ἅτε γὰρ ὑπισάμενοι μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τοῦ περιόντων ὁ οὖρος, ἀπεδείκνυσαν ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, τοῖσι προσχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων πεπρωκαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, ἐν τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τοὺς ἐγὼ ὡς ἄνδρας ἀξίους γενομένους ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. ἦσαν δὲ καὶ Περσέων πίπτοισι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνόματοι, ἐν οἷσι καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρταφρένεος θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, ἐν οἴκῳ πάντα ἐωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνης ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτοισι, μαχόμενοι περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ Ἕλληνες ὑπερέβαλον, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ σινες ἤκεε μέχρι οὗ σὺν Ἐπιάλτῃ πρὸς ἐλθόντο. ὡς δὲ ταύτῃς ἤκειν ἐπύθοντο Ἕλληνες, ἐνθαῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νῖκος. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἑλθόντες, ἵζοντο ὅπι κολωνὸν πρῶτες ἁλέες ἅλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς ἔστι ἔσοδῳ ὄκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ὅπι Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίης ὁρμηθέντες, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πρόσθεν περισσαδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος αἰνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τοῦ τῶν Τρηχινίων ὡς εἴπαι οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτοισι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη). ἐκ δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἶπαι (ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιντο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔπεα

Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montem circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque quum iam CCXXIV lanceæ diffractæ essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissime opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii tam celebres cecideruntquam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspisque Arsamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorumque conflictu, CCXXV vt Graeci [1] ter hostibus in fugam versis, cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eousque perstiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruentes, alii vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, CCXIII quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixisse aiūt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tantam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nunciare, si Medi solem obducerēt: se enim sub vmbra cum illis, non in sole pugnaturos. Hęc & alia huiusmodi dicta

[1] Quater

[1] memo-

memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hũc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eo loci vbi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed insultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatem, inscripsit. Ex his trecentis duo, EVrytus & Aristodemus, feruntur ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vna cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignauia remansisse: EVrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mandauisse: illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionẽ, tamen occumbere noluerit, necessario

φασὶ Διλωέκεα Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριξδῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ βουλόμενός μάλιστα τὸ οὔνομα εἶναι Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ τούτου τοῦ χώρου ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγράμματα γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγράμματα. Τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχιὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν τοῖσδε ἐπὶ ξείνῃσι, ἔξωθεν δὲ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας ἐπιγράψαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ὅτι τοῦ ξείνου ἐπιγράψας. Δύο δὲ τούτεων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, πρέον αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀπονοστῆσαι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμελημένοι τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατειλέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὰ μέγιστα· ἢ εἰ μὴ ἐβούλοντο νοσέοντες, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· πρέον σφι τούτεων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελησάντοιν ὁμοφρονέειν. Ἀλλὰ γνώμην διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐσδύντα, κελεῦσαι ἄγειν αὐτὸν κελεύσαντα ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· δὲ, ἐσπεσόντα ἐς ὅμιλον, ἀμύνεσθαι. Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχέοντα λιποθυμῆσαι. Εἰ μὲν νυν τῷ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτιν, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέει ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μείωσιν τοσήνδε ἐπιθεῖναι. νυνὶ δὲ τὸ μὲν, ἀπολομένου, τὸ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου τοσοῦδε, οὐκ ἐθελησάντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

291

1 Mnemosyna sui aiunt, *id est, monumenta.* 2 Iacere, 3. *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur,* ὀπιγράμμασι μὲν νυν καὶ σήλῃσι, ἔξωθεν δὲ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπιστρέψαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίου Σιμωνίδης ὁ &c. 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μωϊσαι μεγάλως Ἀ εισοδήμῳ. Οἱ μὲν
νυν οὕτω φασὶν Ἀ εισοδήμον ἐς Σπάρ-
τιν, καὶ ὀφθῆναι λέγουσι· Ἀ εισόδημον δὲ ⓓ, ἄγγελον πεμ-
φθέντα ἐκ τῦ στρατοπέδου, ἔρξειν αὐτῷ καταλαβεῖν
τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπο-
μείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, κωτιλλέσθαι ⓔ ὑ σὺ ἄγγε-
λον αὐτὸν, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποπέμψειν.
Ἀ πονοσήσας ὑ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀ εισόδημος,
ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀμιλίην· πάσχων ὑ τοιάδε, ἠτίμω-
το· οὔτε ⓓ πῦρ οἱ δοῦναι ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διε-
λέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ πρέσας Ἀ εισόδημος κα-
λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ αὖ
ἐλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν ⓓ αἰτίην. Λέγε-
ται ὑ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσα-
λίην τῶν τεικοσίων τυτέων, κωτιλλέσθαι, τῷ οὐνό-
μα ἦ) Παντίτην· νοσήσαντα ὑ τοῦτον ἐς Σπάρ-
τιν, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ ὑ Θηβαῖοι,
τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐσ ρατήγεε, τέως μὲν μετ' τῶν
Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἐπὶ ἀναγκαίης ἐχό-
μενοι, πρὸς τὴν βασιλέος σρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατ-
υπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα,
οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων
ἐπὶ ⓦ κολωνόν, ἀποσχοινισθέντες τυτέων, χειρός τε
πρὸς ἐτεινον, καὶ ἦσαν ἄσον τῶν βαρβάρων λέγοντες
ⓦ ἀληθέσατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γὰρ
τε καὶ ὕδωρ ἐν πρόποσι ἔδοσαν βασιλεῖ· ἐπὶ τοσῦτο ὑ ἀν-
αγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπίκοιατο, ἐκ αἰσί-
μιοι εἰ τὸ πρῶτα τὸ γενομένου βασιλεῖ. ὥστε
ταῦτα λέγοντες πρεσβεύονται. Εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
λοὶ τῶν λόγων τυτέων μάρτυρας. οὐ μέντοι γε
πάντα γε τύχησαν· ὡς γὰρ αὐλιὴς ἔλαβον ⓐ βάρ-
βαροι ἐλθόντας, τὸν μὲν λόχους αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν
πρῶτον, τὸν ὑ πλεῦνας αὐτέων, κελεύοντος
Ξέρξεω, ἔσιζον σίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀ-
πὸ τῦ στρατηγῦ Λεοντιάδεω. τῦ ⓦ παῖδα Εὐρύ-
μαχον χείνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες,
στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων,
καὶ φρόντα ὃ ἄγυ ὃ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ πε-
ὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγωνίσαντο. Ξέρ-
ξης ὑ καλέσας Δημάρητον, ἠρώτα ἀρξάμενος ἐν-
» θένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαιόμενος δὲ
» τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, πάντα ἀπέβη οὕτω.
» νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι λύνες εἰσὶ ⓐ λοιποὶ Λακεδαι-
» μόνιοι· καὶ τυτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε
» καὶ ἄπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν
» πάντων τ Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ πόλις πολλαί·

debuisse magnopere iratsci. Quidam CCXXX
hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quę fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque eius qui vna mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonem CCXXXI
igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [1] quod eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur i- CCXXXII
tem alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux CCXXXIII
erat Leontiades, [2] vi retenti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicauerunt: at vbi res Persarum superiores esse animaduertunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terramque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in CCXXXIV
modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorũ omniũ magna est, & ciuitates multæ:

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: cum Græcis, necessitate adacti aduersus regis copias dimicarunt: at vbi res Pers. 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt vna

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim [1] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: ceteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, vt-
CCxxxv pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare condùcibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem præuidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque ceteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium & ceteræ ciuitates vltro tibi se dedent. Post
CCxxxvi hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudent, vt & fortunato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

Ὃ δ' ἐθέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακε- "
δαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων "
μάλιστα· καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε "
μαχεσομένοισι. οἱ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, "
τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦ- "
τα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ δέκτῳ ἀπονητότατα "
τῶν ἀνδρῶν τουτέων ὑποχειρήσομεν; ἴθι, ἔξηγέο. "
σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῶν βουλευμάτων, "
οἷα βασιλεὺς ἡμόμενος. Ὃς δ' ἀμείβετο, Ὦ "
βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι πρηΰμως, " 292
δίκαιόν μέ σοι ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτι- "
κῆς στρατιῆς νέας τεσσερεσκαίδεκα ἀποστείλειας ὅτι τάχιστα "
Λακωνικὴν χώρην. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ὑπόκει- "
μένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ "
παρ' ἡμῖν σοφώτατος ἡμόμενος, κέρδος μέζον ἔφη "
εἶναι Σπαρτιήτῃσι ἐς τῆς θαλάσσης καταστεδυ- "
κέναι μᾶλλον ἢ ὑποφέρειν, αἰεί τι προσδοκέων αὐ- "
τῆς τοιόνδε ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὔτι "
κω σὺν στόλου πρηϊδέος, ἀλλὰ μάλα ὁμοίως φο- "
βερόν μοι ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου "
ὁρμεώμενοι, φοβεόντων σὸν Λακεδαιμονίους. πα- "
ρέσται δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔ- "
σονται τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑ- "
πὸ τῷ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδυλωθείσης "
δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀθηνεὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν "
μοῦνον λείπεται. ἢν δὲ ταῦτα μὴ ποιῇς, τάδε τοι "
προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς "
στεινός. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησί- "
ων συνομοσάντων ὅτι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας "
ἄλλας τῶν ἡμομένων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐ- "
κεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἁμαχητὶ οἱ, τε ἰσθμὸς ἔσται καὶ αἱ "
πόλις προσχωρήσονται. Λέγει μέν τιν τῶν Ἀ- "
χαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τῶν ναυτι- "
κοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, πρόσσατυχών τε τοῦ λόγου, καὶ "
δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξῃ ποιέειν ταῦτα, Ὦ "
βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐκδεκόμενον λόγους οἳ "
φθονέουσι τοι δωρήσαντι, ἢ καὶ προσδιδοῦ δωρήμα- "
τα τάδε σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ ξύμπασι τοιούτοισι χρε- "
ώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τῶν τε βὐτυχέειν φθο- "
νέουσι, καὶ τὸ κρέσσον συγχέουσι. εἰ δὴ ὅτι τῆσι πα- "
ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυηκήκασι τεσσακό- "
σιαι, ἄλλας ἐκ τῶν στρατοπέδου τεσσερεσκαίδεκα ἀποπέμ- "
ψεις πρὸς πλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί- "
νονται αἱ ἀντίπαλοι· ἀλλὰ σὺ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, "
δεσμὸς χειρὸς τε αὐτοῖσι γένεται, καὶ ἀρχὴν σὸν "
ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ "

1 Lacedæmonio agro

» ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος.
» Εἰ δὲ διαστάσεις, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος,
» οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτῷ δὲ διέρμενος εὖ, γνώ-
» μιμα ἔχων τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι
» πρήγματα, τῇ τε σήσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιή-
» σουσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε
» ἀνδρὶ ἑωυτῶν πέρι φρονέειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
» αὐτῶν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἢν ἴωσι ἀντία Πέρ-
» σῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν ὀπίσω ποιήσουσι τῶν ἐπιτα-
» γθέντων. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαιμένες, οὕ
» τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημά-
» ρητος δὲ λέγεται τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώ-
» μην μὲν τοι ἑωυτοῦ τὰ ἄριστα ἐλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώ-
» σεσθαι δὲ ἐκ τοῦ σεο. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό
» γε ἐνδέξομαι, ὅκως οὐκ βουλεύσεαι τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
» γμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου
» σαθρώτερος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ
» τῇ οὐ φθονέει, καὶ ἔστι δεινὸς τῇ σιγῇ·
» οὐδὲ ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολίτης ἀ-
» νὴρ τὰ ἄριστα ἐπὶ δοκέοντι εἶναι συμβούλοιτο, εἰ μὴ
» πρόσω ἀρετῆς αἴηκοι (παύνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι)
» ξεῖνος γε ξείνῳ εὖ φρονέοντι ἐστὶ εὐμενέστατον πάντων,
» συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα.
» οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόν-
» τος ἐμοὶ ξείνου, προείρεσθαί μιν τοῦ λοιποῦ κε-
» λεύω. Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆλθε διὰ τῶν
νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς
τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε
ἀπὸ τοῦ μόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλά
μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ
καὶ τῷδε οὐκ ἧκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης
πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεω-
νίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τοὺς νεκροὺς ταῦτα παρώ-
μοσε. ἐπεὶ ὑμιᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα
ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. καὶ
μὲν δὴ ταῦτά γε ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.
Ἀνέμι δὲ ἐκεῖσε τὸν λόγον τὴν μοι πρότερον ὑπέ-
λιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς ἐπέλ-
λοιτο ὅτι τοὺς Ἕλλάδα, πρῆγος, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ
χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι
ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ θε-
293 πῳ ἀῢμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος,
φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκος ἐ-
μοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐῶ ὄνοος Λακεδαιμονίοισι.

& inuicem terrestris vna iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neq; tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipsius bene constitueris si aduersatiorum res apud te non agitaueris. Hîc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibi ipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnã ibunt, impendentem sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc subiiciẽs CCXXVII
Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re coniecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet,[1] eumq; male odit: cum tamen patrio solo nihil eodem consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul absuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eiq; consulenti optime consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratum vteris hospitẽ meũ, posthac[2] abstinere te iubeo. Hæc Xer- CCXXVIII
xes loquutus, inter cæsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundemque ducem esse, iussit[3] abscisso capite in crucẽ tolli. vt mihi cum aliis multis indiciis, tũ hoc præcipue manifestum fit, regem Xerxem maxime omnium excanduisse in Leonidem viuentem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maxime soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eam CCXXIX
narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regem aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo ante memini. Acceperunt autem mirũ in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis beneuolus

1 Eumque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimum, nisi summum virtutis gradum attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti, &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abstinere quemlibet iubeo. 3 *Vel, Caput eius abscissum.*

(vt &

(vt & ego arbitror,& ratio dictat) tamẽ hoc fecit siue in hoc bene illis consultum vellet, vt cõiectare licer,siue quod insultaret: Nam posteaquam Xerxes statuit aduersus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset,censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur)hanc rem commentus est:Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illic eradit: deinde in eorum ligno consilium regis exarat.quod litteris exaratum, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exluberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt,non poterãt eos Lacedæmonii interpretari,antequã (vt ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ vxor,Gorgo,illos admonuit, [1] ipsam rem interpretata, iubẽs ceram effringi. fore enim vt litteras in ligno reperirent.Ita ei auscultantes Lacedæmonii litteras repertas legerunt, easque deinde ad Græcos dimiserunt.

παρεσι ὑπ᾽ Ἑικάζειν Ἐίτε βυνοίη ταῦτα ἐποίησε, Ἐίτε καὶ καταχάρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξη ἔδοξε ϛρατηλατέειν ὅπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσῃσι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠβούλησε Λακεδαιμονίοισι ὄξαι ϛείλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ Ἐἶχε σημῆναι· ὄπικίνδυνον γὰρ ἐὼν μὴ λαμφθείη· ὁ ὑ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, ϰηρὸν ἀπὸ ὄξέκνησε, καὶ ἔπϛα ἐν ϰ ξύλῳ τῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην. ποιήϛας ὑ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε ϰ ϰηρὸν ὅπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν ὄ δελτίον, μηδὲν φῆμα πρόσχοι παρὰ τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ ὑ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ Ἐἶχον συμβαλέσθαι ϰ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω ὑ γυνή, Γοργὼ, ἐπέϐαλε, ὅπι φραδεῖσα αὐτὴ, ϰ ϰηρὸν κνᾶν κελεύσας, Ϛ εὑρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι ὑ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέϛειλαν.

1 Quum rem animaduertisset, *vel*, *excogitasset*.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ, Θηκαφορφόν

ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER octauus, qui inscribitur

VRANIA.

Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. Φ δὲ Ἑλλήνων ἐς Φ ναυτικὴν στρατιὴν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτά. Ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσερήκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, ἑβδομήκοντα. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν ἑβδομήκοντα, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῆοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι Φ Ὀπουντίοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑβδομήκοντα. Ἔστησαν μὲν ὧν οὗτοι Φ στρατοπεδεύσαντες ἐς Ἀρτεμίσιον. Εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. Ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐς Ἀρτεμίσιον, ἐς, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. Ⓦ δὲς στρατηγὸν Ⓦ ὁ μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρεῖχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα Ⓦ Εὐρυκλείδεω. Φ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἐς μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν ὁ μόγον ἔσεσθαι στράτευμα. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρεσβεύεσθαι καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅπως συμμαχίην, ὡς ὁ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἴη ὑπερέπειν. ἀνιέντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶχον Φ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι προσεῖναι τῇ Ἑλλάδι· καὶ γνόντες, εἰ σασιάσοιεν περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεσθαι ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῶντες. στάσις γὰρ ἐμφύλιος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακίόν ἐστι,

Τ Q V E hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naues centum viginti septem præbuere, iunctis sibi Platæensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterq; pro se illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armauerunt: Æginetæ: [1] vndeuiginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Erettienses, septem: Troezenii, quinq;: Styreenses, duas: Chii, totidem, cum totidē pentecōteris, *id est, nauigÿs quinquagenûm remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem penteconteris. Hæ naues ad Artemisium in statione erant: quarum quot quiq; præbuerint, mihi dictum est. Vniuersarum vero pręter penteconteros, ad Artemisiū coactarum, numerus fuit ducentarū septuaginta vnius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem EVryclidæ filium. Nā socii negauerunt se, nisi Lacō esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitū qui fururus erat solvturos. Etenim iam inde ab initio, antequā in Siciliam ad societatem ineundā mitteretur, agitatū sermonibus erat tanquā expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: ceterū recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciā superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu cōtenderent: recte sentientes. Nā intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

1 Octodecim:

quanto

quanto bellum deterius est pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes, non repugnãdum putauerunt, sed tantisper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa, iam de illius terra diiudicabant, superbiam Pausaniæ caussati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verum hæc posterius
IV gesta sunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, vbi viderunt & multum nauium ad Aphetas esse contractum, & omnia plena exercitu hostili, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemq; res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio [1] interiorẽ in Græciam. Quorum consultatione cognita, EVbœenses obsecrabant EVrybiadem vt aliquantulum temporis præstolaretur, vsquedum ipsi liberos atque domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducem Athenienſium Themistoclem transgressi, pacisc untur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EV-
V bœam perstarent donec pugna nauali decerneretur. Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinque talentis impertit: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui solus reluctabatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est iureiurando interposito: Tu vero haudquaquam nos deseres, quem ego maioribus donabo muneribus quam quæ rex Me-
VI dorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis, cum EVbœensibus gratificatus est Themistocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum interuertisse ideo latuit eos qui partem illius acceperant, quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipsum profectam esse. Ita in EVbœa perstitere, ac prœlium fecere, quod ita gestum est: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, si forte eos interciperẽt. Ceterum ex aduerso inua-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑπισάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ αἰτέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι οὗ καρπὰ ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ οἱ Ⓐ Περσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη Ⓐ ἀγῶνα ἐποιεῦντο, περὶ φασιν τὴν Παυσανίεω ὕβριν περιχρήμενοι, ἀπείλοντό τὴν ἡγεμονίην τοῦ Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δὲ οὗτοι Ⓐ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπιχόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταπεπειραμένας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἄπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι τάδε δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, ὁρμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας Ⓐ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω μεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστι σφι αὐτοῖσι τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκεκλέωνται. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβαίνουσι, Ⓐ Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὑπὲρ μισθῶ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες, περὶ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοῦ Ἕλληνας ὑπομένειν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδεω τοὐτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῶ δῆθεν δίδοι. ὡς δὲ Ⓐ οὐκ ἐπείθετο, ἀνεπέπειστο, ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ναυάρχων μοῦνος, φάρμος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ παραμενέειν· περὶς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύγε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὅτι τῶν νέα τοῦ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληθύοντες δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέεσι σκεδάει- ἀναπεπεισμένοι δώροισι δὴ ναπ.
σο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλανθάνε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ὑπισάμενοι Ⓐ μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων, ὅτι τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ὑπὲρ τοῦτο τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καὶ ἐμειναν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην ἡμέρην ἀπίκατο Ⓐ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ Ἀρτεμίσιον ναῦς ἀγχόθεν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, ὁρμηθέντες ἐπιχειρέειν ἐπὶ κως ἔλθοιεν αὐτὰς. ἐκ μὲν δὴ τοῦ παρόντος πρὸς-

1 In Græciæ interiora.

πλοίην ἄκω σφι ἐδόκεε, τῷ δὲ ἐξενέκα· μὴ κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες τοὺς πλοίονται, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φθάσαντάς τε δύφεγη καταλάβοι. καὶ ἔδοξον δῆθεν ἐκφοβῦξεσθαι. ἐδέκε δὲ μὴ δεδιέναι τὸν ἐκείνων λόγον, ἐκφυγόντα τοὺς ἐμβήσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες δικοσίας, τοὺς ἐπέμποντο ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων τοὺς πλέουσαι Εὐβοίην, κατά τε Καφηρέα, καὶ τοὺς Γεραιστόν, ἐς (ιγ) Εὔριπον, ἵνα δὴ τοὺς λάβοιεν. ⓐ μὲν, ταύτην ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφέας δὲ ὀπιασόμενοι ἔχ ἐναντίης. Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς κατηδείσας· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὀπιδήσεσθαι, οὐδὲ τοὺς πρότερον ἢ ὃ σιῶπημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι τοὺς τῶν πολεμίων πλεόντων, ὡς ἥκόντων. ταύτας μὲν δὴ προλέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο (ιδ) ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὅτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἐνῆν δὲ ἐν ᾧ τραπέζῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ περὶ τὸ Πήλιον γλυμμένῃ, πολλὰ μὲν ἔδωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· ἦν ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν ἔτι ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ ⓐ πρόφαρι, ὡς τότε. ὁτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἐς ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενα ἐστὶ ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐς Ἀφετέων δὺς ἐς τὸν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τὸ θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νέων καὶ ἄλλα ψευδέσι [μοῖρα] ἐοικότα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς ἦλθοιτο, καὶ τὰς προεμπρησθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες ⓐ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, σφέας, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην πρήσσοντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπορτᾶν τῇσι περιπλεούσῃσι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωον ὅτι τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν

dendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obuiam tendentibus, fugam capeſſerent, [1] noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem euaderet. Igitur VII ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræſtum ad EVripum, ne circumuehentes EVbœam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obſepientibus, reliqua vero claſſe ex aduerſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naues miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de ſuo aduentu. His circummiſſis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſen- VIII dis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus vtinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertũ quonam modo illinc tranſierit. demirot tamen ſi verum eſt quod refertur. refertur enim, quum ex Aphetis mare ſubiiſſet, non prius emerſiſſe quam ad Artemiſium peruenit, octoginta ferme maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alio memorantur, partim mendaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenisſe. Is vbi eo peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauium ad circumeundam EVbœam dimiſſarum. Hoc illi IX audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, vbi nemo ſe ex aduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in barbaros, animo expe-

[1] Noxque fugientes exciperet. alioqui enim euaſiſſent. quum tamen, vt quidem illi conſilium inibant, ne igniferum quidem fuga ſupereſſe oporteret. Q. d. *Rationem enim inire volebant qua omnes ad vnum in ſuas manus venirent, & ne igniferquidem elaberetur. Eſt enim κατὰ λόγον quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faiſoyent leur conte.*

riundæ fortunæ cum in pugnando tum
x in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum nauibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes,& ipsi naues educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naues, suas vero multo plures atque velociores.itaque præ contemptu illos in medio concludunt.Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumueniri illos, quorum neminem animaduerterent esse redditurum: adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur vt ipse primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenixi ensibus sermo atque respectus. Græci, vbi eis signum datum est, primùm conuersis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi,& à fronte. mox triginta barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Chersis filium,Gorgis Salaminiorum regis germanum,& in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauem hostium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æschrei filius: idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis diremptì sunt : & Græci quidem Artemisium reuecti, barbati vero ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti.In hoc prœlio,solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienses ob eam rem tractu soli in
xii Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [2] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu cõsternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum

αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὀρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται ⓐ Ξέρξεω καὶ ⓐ στρατηγὸὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίῃ ἐπενείκαντες, αἴτηγε καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντες σφέας ῥηϊτέως αἱρήσειν· εἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο
10 αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νεὼν τῶν Ἰώνων ἔσαν σύ- κ.ωστιν νοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορῇ τε ἐποιεῦντο μεγάλῃ, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτέας, καὶ ὑπισάμενοι ὡς τάχιστα αὐτέων ἀπονοστήσειν· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἐῶ δὲ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἕλῃ, δῶρα πολλὰ βασιλέος λάμψηται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἐῶ πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι
20 δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, αὐλὸς πρέσβι τοῖσι βαρβάροισι γινόμενοι, ἐς δὲ μέσον τὰς πρύμνας σωτήραν· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔρρηγόν τε ἐπίεσάν τε ἐν ὀλίγῳ πάντας ἀπολαμφθέντες, καὶ κατέσημα. ἐπλέοντο τριήκοντα νέας αἱρέοσι τῶν βαρβάρων, καὶ ⓐ Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα ⓐ Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τοῖ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἆθλον ἔλαβε οὗτος. τοῦ
30 δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. ⓐ μὲν δὴ Ἕλληνες ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, ⓐ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνος τῶν σὺν βασιλέι Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ⓐ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς δ' οὐ φθόνη δ' ἐγεγένεε, ἐῶ μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς
40 νυκτός, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· ⓐ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ σφέας τε τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἱλέοντο, καὶ ἐπάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. ⓐ δὲ στρατιῶται ⓐ ταῦτα ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον καθίσταντο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id est, Res naufragio demersa.* 2 Nauium proris aduoluebantur,

ἦκον. τῶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφέας ἐκ τε τῆς
ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ ἠρεμέοντος κατὰ Πήλι-
296 ον, ὑπῆλθε ναυμαχίη καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυ-
μαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ
κατὰ θάλασσαν ὠρμημένα, βρονταί τε σκληραί.
καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ τα-
χθεῖσι αὐτέων περιπλώειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ ὧδε ἐοῦ-
σα νὺξ, πολλὸν ἦν ἔτι ἀχειοτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν
πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ ὃ τέλος σφι
ἐγένετο ἄχθος. ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών
τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ κοίλα τῆς
Εὐβοίης, φερομένοισι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδόσι
τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποι-
έετό τε πᾶν ὑπὸ θεοῦ ὅκως ἂν ἐξισωθείη τοῖ Ἑλ-
λήνων τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι
μὲν νυν περὶ τὰ κοίλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.
Οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι
ἡμέρη ἐπελάμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας
καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄ-
γειν ἐν τῷ παρεόντι. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθε-
ον νέες τριῆρεις καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗται τε δὴ
σφέας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίη
ἐλθοῦσα, ὡς τοὺς βαρβάρων ⓐ περιπλέοντες τὴν
Εὔβοιαν πρόπαν εἶεν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ χει-
μῶνος χειμῶνος. Φυλαξάντων δὴ τὴν αὐτὴν ὥ-
ρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας
δὲ διαφθείραντες, ὡς δύφεσίη ἐγίνετο, ἀπέπλω-
ον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ
δεινόντι ποιησάμενοι ⓐ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων,
νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρ-
ξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀξιέμεινάν σφι ἔτι τοὺς Ἕλληνας
μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ περιελθόντες, κατὰ μέ-
σον ἡμέρης αἴνυσαν τὰς νέας. σιωπῇ δὲ ὥστε πᾶς
αὐτὰς ἡμέρῃσι τῇσι ναυμαχίας γενέσθαι ταύτας καὶ
τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἐπὶ δὲ πᾶσι
ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν ὧδε τῷ Εὐείπου, ὥσ-
περ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἔσοδον φυλάσσειν.
ⓐ μὲν δὴ προεκελεύοντο ὅκως μὴ πρήσσοι ἐς τὴν
Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, ⓐ δὲ ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν
φρόνημα διαφθείραντες, τὸν πόρον κρατήσωσι.
Ὡς δὲ τάξαμενοι ⓐ Ξέρξεω ἐπέπλωον, ⓐ Ἕλλη-
νες ἀτρέμας εἶχον τοῖς περὶ Ἀρτεμίσιον. ⓐ δὲ
βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τὴν νέα, ἐκυ-
κλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν ⓐ Ἕλληνες

deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quę ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarum in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox contigit. At iis XIII
quibus negocium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maiùs est quod eos dum in pelago ferrentur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adorta est, quum essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id nauium quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. XIV
Barbari vero qui apud Aphetas erant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [1] naues suas stabilierunt, satis habentes, quũ male rem gessissent, quietem agere in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduentu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt, eos barbaros qui EVbœam circumuehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interisse. Itaque Græci eadem qua pridie obseruata hora profecti, naues Cilicum inuasere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die bar- XV
barorum duces, tum indigne ferentes [2] à tantula se classe vexari, tum â Xerxe supplicium timentes, non expectandum sibi amplius censuerunt vt Græci priores pugnam capesserent, sed instructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eosdem dies & hæc naualia prœlia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. & Græci quidem sese adhortabãtur ne barbaros intrare Græciã sinerent: barbari vero, vt Græcorum copiis profligatis, transitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI
xianorũ classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci

1 Naues suas loco non mouebant. *Vel, Naues immotas sinebant.* 2 Se tantulam suam classem profligare. *Id est, In periculum conijcere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex aduerso prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis nauibus & mutuo incursantibus: resistebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaque multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicantes vtrique ab
XVII alteris abscessere. Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii nauauerunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naues cum ipsis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses Clinias Alcibiadis filius: qui domestico sumptu ac propria
XVIII naui cum ducentis viris militabat. Vbi vtrique libenter in diuersum abiere, ad suas stationes sese recepere. Græci autem diremptο prœlio reuecti, etsi cæsorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti essent, præcipueque Athenienses (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo [1] in vlteriora Græciæ deliberabant.
XIX Themistocles, reputans, si ab amicitia barbari Iones & Cares abduceret, fieri posse vt reliquos superarent, dum EVbœenses pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eisque dixit se astutiam quandam habere, qua speraret optimos quosque sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret. satius enim esse suorum copiis illos potiri quam hostem. Ac monuit vt suis quisque popularibus præciperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum curam fore, vt sine noxa abirent. Hoc illis probatum quum esset, accensis ignibus ad pecora
XX est itum. Nam EVbœenses, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res sibi quoque ipsis obscuras effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul absint.

ἐπῳρέπλεόν τε καὶ σωέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ τῷδε πλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ἐπὶ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ἐπ' ἑωυτῷ ἔπιπτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ ἐμπιπτουσέων ἐς ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δὴ ἐπὶ πλείονες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω ἀγωνιζόμενοι, διέτησαν χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἀείσθυσαν· οἳ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι ἕλον Ἕλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἀείσθησαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνῃσι οἰκηίῃσι πρεχόμενος, ἐς ἑκατὸν ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέτησαν ἀγώμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὅρμον ἀπείγοντο. Ⓐ δὲ Ἕλληνες, ὡς μαχρισθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, πεπηρεώσθαι δὲ ἐφρόντιζον, καὶ οὐκ ἧκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἥμισεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, δρησμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀποῤῥαγείη ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον, οἱοίτε εἵησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τὲ Εὐβοέων πρόβατα ὅτι πλεῖστα ἐπὶ θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τὸν βασιλέος συμμάχων ἀπὸς ἥσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο προηγόρευον. ὅτι δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναί σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅ τι χρῆσθαι ἐθέλοι καταθύειν. χρέωνται γὰρ εἰ τῷ τρόπῳ ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. προαινέετε τε προφάσιν τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστοις πυρὶ ἀναχάζειν, κομιδῆς γὰρ πέρι τῆς ὥρης αὐτὸς μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ὅτι τὴν Ἑλλάδα. Ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν καὶ αὐλίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες πρόβατα ἐκ Ⓐ μάρου Βάκιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, ὅτ' ἐξεκόμισαν οὐδὲν, οὔτε προεσάξαντο, ὡς πρεσομένου σφι πολέμου. προπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅτ' ἐν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκέας αἶγας.

297

1 In Græciæ interiora

τόποισι ὁ ὁδὲν τοῖσι ἔπεσι χρηζομένοισι ἐν τοῖσι
πότε πρεοδοί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι, πρὶν
σφι συμφορὴ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν
δὴ ταῦτα ἔφρασαν, πρὶν ὁ ἐκ Τρηχῖνος κα-
τάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκο-
πος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προστέτακτο
καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλίσσειε ὁ ναυ-
ηγὸς θέλοις, σημήνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐόσι.
ὡς δ' αὖτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθη-
ναῖος καὶ αὐτὸς Λεωνίδῃ ἕτοιμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμι-
σίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τεινηντέρῳ ἦν τι καταλαμ-
βάνῃ νεώτερον ἢ πρόσθεν. ἔστι δὲ ὁ Ἀβρώνυχος ἀπὸ
κόμψου ἐσήμαινέ σφι τὰ γεγενότα περὶ Λεωνίδεα
καὶ ἢ στρατὸν αὐτοῦ. ἅ ὁ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι
ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἀλλὰ ἐκομίζοντο ὁ
ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν. Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὕστατοι
δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστα
πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύε-
το πρὸς τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι
γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέ-
ρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα
τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ
τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα κα-
ταδουλεύμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γί-
νεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέας
ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἵστασθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τὴν
Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. Εἰ δὲ μηδέτε-
ρα τούτεων οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπ' ἀναγκαίης
μέζονος κατέζωσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέας γε
ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέοντε,
μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγένασθε, καὶ ὅτι ἀρχὴ-
θεν ἡ ἔχθρη τοῖσι βαρβάροισι ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέ-
γονε. Θεμιστοκλέης ὁ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ,
ἐπ' ἀμφοτέρωσι νεόων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα
βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν ἢ ἀμέλει πρὸς
ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεί τε αἰνέχθῃ, καὶ ὑποβληθῇ πρὸς Ξέρ-
ξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν συμμαχέ-
ων αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦ-
τα ἐνέγραψε. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ
ταῦτα πλοίῳ ἦλθε αὐτὸς Ἰστιαῖος, ἀγγέλων πρὸς
σμὸν πρὸς Ἀρτεμισίῳ τὴν Εὐβοίων. ἅ δ' ὡς
ἀπίστης πρὸς ἀγγέλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας
ἐς τάχεος ἀπέστειλαν τριακοσιούρους. ἀπαγγει-
λάντων δὲ τούτεων τὰ ἐῶ, οὕτω δὴ ἅμ' ἡλίῳ σκιδνα-
μένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλὸς ὅτι ἐς Ἀρτεμίσι-
ον. ὀπτάκοντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat vt in pleriſq; aduerſa fortuna vterentur. Dum hæc iſti agebant, aduenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas genere Anticyrenſis, cui datum erat negocium cum expedito nauigio actuario, vt renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cũ lembo ad nunciandum iis qui ad Artemiſium agebant, ſi quid noui pedeſtribus copiis contigiſſet. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum geſta erant. Qua iſti re audita non iam ſibi differendum abitum putauerunt: ſed vt quique locati erant, abſceſſerunt: primi, Corinthii, poſtremi, Athenienſes. Quorum Athenienſium velociſſimis nauibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe conferens, in lapidibus litteras incidebat: quas poſtero die Iones ad Artemiſiũ venientes legerunt, in hæc verba: Viri Ione, haud iuſte facitis, militantes aduerſus patres, & Græciam redigentes in ſeruitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) ſtate à nobis: ſin hoc facere non poteſtis, [1] ſaltem nunc ſitis in medio, quod & ipſi facite, & Cares vt faciant obſecrate. Quod ſi horum neutrum agere licet, & maiori neceſſitate eſtis obſtricti quã vt poſſitis deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeremus, ſponte agatis inſtrenue, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principiũ à vobis extitiſſe. Hęc Themiſtocles (vt arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit, vt ſi litterę regem laterent, Ione induceret ad deficiendum à rege ad ſe: ſin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Ione, vt à prœliis nauali bus ſummouerentur. Poſtquam autem hæc Themiſtocles inſcripſit, extemplo vir quidam Hiſtiæus nauigio aduectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemiſio profugiſſe. Illi homine, quod fidem non haberent, ſeruari iuſſo, naues veloces ad rem explorandam miſerunt. qua re per iſtos nunciata, ſimulatque refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit: vbi ad meridiem vſque immorata,

XXI XXII XXIII

1 *Videntur hic mendoſa eſſe Græca exemplaria: ſed ex coniectura elicitur hic ſenſus*, Et vos è medio nobis ſubducite. *Id eſt, Subducentes vos ne in medium aduerſum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne vobis prodeundum ſit, &c. Vocantur autem Athenienſes Ionum patres vt ſupra, pag. 403.* 2 Suſpectos.

mox ad Histiæam processit. Eo appulsi, vrbe Histiæorum potiti sunt, & optimam portionem agri Histiæi maritimosque vicos omnes percursauerunt.

XXIV ¶ Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæsos pertinebant, præconem ad classiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, ceteros depressa fossa humauit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eam humum exagitauit, foliisque constrauit. Præco vbi ad Histiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri socii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire visum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denunciante præcone, mox

XXV nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi visere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thespienses credebant qui strati iacebant, quũ etiam [1] seruos cernerent. [2] Itaque res eos qui transmisere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum cadauera fecit, rem profecto ridiculam, vt mille iacentes extarent, ceteri vero conferti eundem in locum quater milleni comportati sitique essent. Atque hunc quidem diem in spectaculo consumpserunt: postero autem classiarii Histiæam ad classem remeauerunt. Reliqui qui cum

XXVI Xerxe erant, iter ingressi sunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugę venerunt, victus inopes, & operam suã præstare cupientes: qui in conspectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Persis, tum vero à quodã præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, responderunt eos agere Olympia, & spectare certamen gymnicum atque equestre. Rursus eodem percontante quodnam illis præmium esset propositum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt esse qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generosissimam dixit sententiam, [3] quæ apud regem pro timida est habita. Audiens enim præmium illis coronam esse, non pecuniam, silentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

Ὁ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίω. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τὴν Ἱστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τούτεων ἐόντων, Ξέρξης ἐπιμασάμενος τοὺς ἐν τοῖσι νεκροῖσι, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προεστοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τὸν στρατὸν τὸν ἑωυτοῦ ἔσθλυ νεκροὶ 198
ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσθλυ δὲ καὶ δύο μυριάδες) ὑπολιπόμενος τούτεων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρῳ ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ χοῦν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίω ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντων τῶν στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τοῖσι βουλομένοισι ὑμέων παραδίδωσι, σκηνοπονέειν τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θηήσασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἥλπισαν τὴν βασιλέος δύναμιν καταβαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐλίνετο πλοίων ἀπανιστέειν· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θηήσεσθαι. Διαβαινόντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπίστευσαν τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς Διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἐῴκεε· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, ἃ ὅπου πάντες συνέβαινε ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην περὶ τοῦτο ἐτέρποντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἃ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίω ὅτι τὰς νῆας, ἃ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐς ὁδὸν ὥρμεον. Ἦκον δέ σφι ἀγγέλλοντες ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργὲς βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπειρώτων ἃ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων ποιεύμενοι τυγχάνουσι. ἐξ δὲ ὃς καὶ πρὸς πάντων ἦν ὁ ἐρωτῶν ἀγγέλους τούτους. ἃ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλυμπιὰ ἄγοιεν, καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι δὲ ἆεθλον εἴη σφι προκείμενον, καὶ ὅστις ἀγωνίζοιτο. ἃ δὲ εἶπον, τῆς ἐλαίης τὸν διδύμαον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἐξεναντιωτάτην Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὄφλεε παρὰ βασιλέος. πυθόμενος δὲ τὸ ἆεθλον εἶον στέφανον, ἀλλ' ὀ χρήματα, οὐκέτε ἐπέσχετο σιγῶν, εἶπέ τε πρὸς πάντας τάδε, Παπαὶ «

1 Helotes. *quod erat seruis Laced. peculiare nomen.* 2 Sed enim eos qui illinc traiecerant non latebat quod Xerxes circa suorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidem certe istud erat, horum, *id est, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conspici, illorum autem iacere quatuor millia, eundem in locum confertim congesta. *Illud autem γελοῖον (id est, ridiculum) non de re ipsa sed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiscenda hac impostura fuerit. Quod ad verbum, ita Gallica lingua expresseris, Et de faict c'estoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que, &c. Valla autem in eo etiam lapsus est quod illos mille, ab hu quatuor millibus non distinxerit.* 3 Propter quam à rege pro timido est habitus. *vel, ignauo.*

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομέ-
» νους ἡμέας, οἳ οὐ χρημάτων Ⓦ ἀγῶνα ποιεῦν-
ται, ἀλλ' ἀρετῆς; τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶ-
ρητο. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ μέσου χρόνου ἐπί τε τὸ ἐν
Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐληλύθεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ
πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἔχοντες αἰεὶ
χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ ὃ καρτα.
ἐσβαλόντες γὰρ πρόσω ἐρρωμένῃ αὐλοί τε Ⓐ Θεσσαλοὶ
καὶ Ⓐ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολ-
λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλῆος στρα- 10
τηλασίης, ἐσπάσθησάν σφεων τῶν Φωκέων, καὶ πρὸς
ἐφθήσθην τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησα-
σαν ἐς Ⓦ Παρνησσόν, Ⓐ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην Ⓦ Ἠλεῖον, ὀνομαῦτα ὁ Τελλίης ἔφη σο-
φίζεσθαι ἀνδρῶν τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἐξάκρ-
σιους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, ἀλκάς τε τούτοις, καὶ
τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκατο τοῖσι Θεσσα-
λοῖσι· προείπας ἀνδρῶσι, ὃ ἂν μὴ λευκομάζοντα
ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τούτοις ὦν αἴ τε φυλα- 20
καὶ τῶν Θεσσαλῶν προφυλάδουσαι, ἐφοβήθησάν, νο-
δέξασαι ἄλλο τι εἶδος τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλα-
κὰς αὐτὴ ἡ στρατιή, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων
κατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς
μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς
Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐλέγετο τῶν χρημάτων ἐκ τοῦ-
τῆς τῆς μάχης, Ⓐ μεγάλοι ἀνδριάντες Ⓐ οὐδὲ Ⓦ
τρίποδα σωρηδὸν ἑστεῶτες, ἐμπροσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν
Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέα-
ται. Ταῦτα μὲν νυν Ⓦ πλέον ἐξεργάσαντο τῶν
Θεσσαλῶν Ⓐ Φωκέες, πολιορκέοντας ἐωυτούς. ἐσ- 30
βαλοῦσι δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ἵππων αὐτέων, ἐ-
λυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἥ ἐστι κα-
τὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν. 29. αὐτῶν
χρῶ δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
λῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλον- 299
τας. Ⓐ δὲ, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φε-
ρόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνταῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τουτέων δὴ σφι
ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔγκοτον Ⓐ Θεσσαλοὶ, πέμ- 40
» ψαντες κήρυκα, ἠρώτων τάδε, Ὦ Φωκέες, ἦ-
» δη μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ οὐκ ὁμοῖοι ἡμῖν.
τοιόνδε

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore post XXVII acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittunt, vtpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post nouissimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipsi Thessali & eorum socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnassum vsque processissent Phocenses, secum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias huic huiusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhortuerunt, vt tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum huius pugnę factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc XXVIII Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humumque desuper iniecerunt, eamque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo XXIX Phocensibus infensi Thessali, misso caduceatore ita dixere, [2] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares?

---

1 Quumque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla κατιλήθησαν ad Phocenses retulit, quod tamen de victoribus dici rationi consentaneum non est. Sed Vallam in errorem induxit fortasse præpositiua interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nomina tiuus pro genitiuo absoluto positus, videlicet οἱ Φωκέες ἐχόντων, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων· quod nihil aliud est quam si, omisso illo participio, ita (& quidem multo breuius) dixisset τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. Qua obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.* 2 Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis esse pares. *At Valla interrogatiue hæc legit, quum tamen vera verbi γνωσιμαχεῖν significatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro
XXX damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denunciabant, quod soli Phocenses inter eius loci homines cũ Medis non sentiebant: idq; nulla alia caussa (vt ego coniectura comperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorum fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarunt se Phocenses pecuniam daturos; & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renunciatis
XXXI adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis [1]podeon angustus illic octoginta non amplius stadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Peloponneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionem ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sen-
XXXII tiebant. Posteaquam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, [2] qui vertex est iuxta vrbem Neonem illic sitam, nomine Tithorea: eoque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campũ) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt: (sic enim ducebantur à Thessalis) & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarunt. Vrbes etiam ingressi, ignes in sacras ædes iniecerunt.
XXXIII Nam peragrantes eam iuxta Cephissum amnẽ, cuncta populati sunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Chata-

ἐφάνη τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὂσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἐώδμεν, πλέον ἀεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νεῶν τε πρὸς τὰ βάρβαρα τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἔστι τῆς γῆς ἐκτρῆσθαι καὶ τοῦσι νῦν δραποδίσασθαι ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοὶ τοῦ μὲν ἐχόντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν ἡγέσθω αὐτ' αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου· καὶ ὑμῖν ἐπιδεκόμεθα τὰ ἐπίοντα ἐπὶ τοῦ χώρου ἀποτρέψειν.

Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν τοῦτον αὐχθέντων οὐκ ἐμήδιζον· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβάλλομενος εἰκάζω) κατὰ δὲ ἔχθος τῶν Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τοῖσι Ἑλλήνων νεῖξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον αὖ οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὔτε δοῦναι ἔφασαν χρήματα, πρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ μὴ ἄλλως βουλοίατο. ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἰς τοῦτο προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀπώσθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐλήϊον ἡγεμόνες τοῦ βαρβάρου τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης πόδεών ἐστι εὐνὸς τοῦτον κατατείνει, ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, τὴν πάρ ἐστι τὸ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσῆνδυτο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὶ μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ ἀρέοισι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ καὶ ὑπερκαθῆσθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν, κείμενον ὑπὸ ἑωυτῆς. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ ἀνηνείχθησαν, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἀπεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κηφισσοῦ πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὀκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ τῇ ὁδῷ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν, ἐδῄουν πάντα· καὶ κατὴ μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-

1 *Quidam*, Tractus angustus. *Alij*, Prominentia angusta. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuum circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.* 2 Est autem multitudinis etiam capax vertex Parnassi, qua ad vrbem Neonem vergit, seorsum sitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea, *vel, Tithoreus, vt conueniat cum voce Latina Vertex masculin. gen. vt* τιθορέα *cum Græca femin.* κορυφή. *Sic paulo post* κορυφῆς *meminit vocata Tamynis. Lego autem* κειμένου ὑπ' ἑαυτῆς, *pro* κειμένη ὑπ' ἑαυτῆς, *sed ne illius quidem lectionis sensus satisfacit.*

δρίω, καὶ Ἐρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιάν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειάν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα οἱ ἱερὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, ἦσαν δὲ οἱ καὶ αὐτοῖσι θησαυρῶν πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἐὸν δὲ καὶ τοῦτο καὶ νῦν ὅσοι χρηστήριον ἀνῆπται. καὶ τοῦτο δὴ ἱερὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ ἐνίους διώκοντες ἔβαλον τῶν Φωκέων παρὰ τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος.

Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη δίχα νεμόμενοι ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐχώρεε. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηνέας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τε τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τοῦτο ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέδρων τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσυλεύμενον. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιέων, καὶ Αἰολιδῶν. ἐπορεύοντο δὲ τοῦτο ἀποτμηθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέι Ξέρξῃ ἀποδέξωσι τὰ χρήματα. πάντα δὴ ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυθανόμενος) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἐλίπετο, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δὲ, πυθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατορύξοιεν ἐν γῇ, εἴτε ἐκκομίσειαν ἐς ἄλλιον χῶρον· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ περὶ κατθέσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας περὶ ἐς τὴν Ἀχαΐην διεπέμψαν· αὐτέων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα ἀνέβησαν ἐς τὰς Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνεῖρξαν· τινὲς δὲ καὶ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω.

Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὁπιόντες, καὶ ἀπώρεον τὸ ἱερὸν, ἐν τούτῳ τῷ προφήτῃ,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est, fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatũ; in quo, vt tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrũ posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis vniuersi sentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. Ceteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hâc ab aliis seiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amouerent: se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis vxoribusque in Achaiam traiectis. Plerique igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi vrbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est, vaticinum*. Postea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderãt pertexit nunciatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [2] quod eſt ante templum, tum vero etiam maiora quam ſuperius prodigia repræſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignum. quum enim barbari ad ſacellum Mineruæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt deuoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Mineruæ vociferatio iubilatioque extiterunt.

XXXIIX Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, vt fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem ediderе. Qui autem ſuperfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (vt ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes.

XXXIX Hos autem duos Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AVtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Mineruæ: AVtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram vſque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros deuoluta peruenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit.

XL ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienſes, tum vt liberos atque vxores ex Attica ſubducerent, tum vt conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ἀκηράτου, ὁρᾷ τε δὴ τὰ ὅπλα τὰ ἐκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ξεστωμένα ἱερά, τὰ οὐκ ὅσιον ἦν ἀνθρώπων οὐδενὶ. ὁ μὲν δὴ πρῶτος Δελφῶν τοῖσι πρόσθε σημανέων τὸ τέρας. ⓐ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπὶ τῷ μέλλοντι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεταί σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος. θαῦμα μὲν γὰρ καὶ τόδε κατά, ὅπλα ἐνήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω τοῦ ἐκείμενα τοῦ νηοῦ. τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα, καὶ ἀμφὶ πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπιόντες ⓐ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐκ τούτου ἐκ μὲν τοῦ ὑπερκύψαντος κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀποῤῥαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφέων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτοισι πόνων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεσε. μαθόντες δὲ ⓐ Δελφοὶ φεύγοντας σφέας, ἐπικαταβάντες, ἀπέκτεινάν πλῆθός τι αὐτέων. ⓐ δὲ προσιόντες, ἰῇ Βοιωτῶν ἔφυγον. ἔλεγον δὲ ⓐ ἀπονοσφισθέντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς σφέας τοῦτοι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ἐπισπομένους σφι κτείνοντάς τε καὶ διώκοντας. Τοὺς δὲ δύο τούτους Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φυλάκου τε καὶ Αὐτονόου· τῶν τὰ τεμένεα ἔστι πρὸς τῷ ἱρῷ. Φυλάκου μὲν, ἢν αὐτοῦ τοῦ ὁδοῦ κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πρὸς τῆς Καστα λίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. ⓐ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τῆς προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ ἀνέσκηψαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. Τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γένετο. Οἱ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατῆρε τάς νῆας. τῶνδε εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων ἀγεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα ἀμφὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκσεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς πρὸς σφέων, καὶ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἐς αὖ-

χ. τάδε δὲ τὰ δύο Δελφοί

χ. κατ' αὐτοῦ

---

1 *Ex ijs quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum eſſe ἔξωθεν.* 2 *Videtur potius προνοίης eſſe cognomentum Mineruæ, à prouidendo ita dictæ: niſi forte legi Valla προνοείῳ, qui pro eo quod hic* Fanum, *ſtatim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cuius interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet* Fano Mineruæ protemplaris, *hic reponendum fuerit*, Mineruæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, (*quod videlicet modo dictum fuit*) Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: *vel, à ſeipſis. i. ſine vllius opera*) ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione digna. *Vel, præ quibuſlibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita mulctati à templo ſe receperunt.*

ὅπῃ γὰρ τοῖσι κατήκουσι φήμῃσι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ τὸν καταμήδιον βάρβαρον, τὴν μὲν οὖν γε δὴ νέον, τὸν δὲ ἐπιφανέα Ἰσθμὸν αὐλοῖς τειχέοντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, ὡς πλείστου τε ποιευμένους ἀπεῖναι, καὶ τούτων ἐόντας ἐν φυλακῇ, τἄλλα δὲ ἀπιέναι. τοῦτα δὴ πυθόμενοι, οὕτω δεισιδαίμονες ἐγένοντο ὡς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι καταίχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα τὸν μὲν πλεῖσοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, τὸν δὲ ὀλίγοι, ἐς Αἴγινάν, τὸν δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ τοῦτα τὸν ἐκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι τὸν ἀρτέειν. καὶ δὴ καὶ τοῦτον εἵνεκα τόνδε ἔπεμψα· λέγουσι τὸν Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος τὸν δράκοντα ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε τοῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὀπιμελίῃσι τελεομένοισι προθυμέντες. τὰ δὴ ὀπιμελίη, μελιτόεσσά ἐστι. αὐτὴ δὴ ἡ μελιτόεσσα τὸν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἐῶν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ τοῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι τὸν Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα τὸν ἐξέκεινο, ἔπλωον ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἐπεὶ δὲ τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πανδημεὶ ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῶνος. ἐς γὰρ Πόγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ συνεμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἦν τῷ αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γε ἐὼν τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατοῦντο δὲ οἵδε· τὸν μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἔοντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδονικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὑστατα ὁρμηθέντες. Ἑρμιονέες δὲ, εἰσὶ Δρύοπες,

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis ceteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in ter- XLI
ram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra nauigauerunt. Posteaquam autem eos XLII
qui ab Artemisio soluerant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naues quam ad Artemisium decertauerant, & à plurib. ciuitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. Quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso XLIII
Lacedæmonii sedecim naues præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouissime profecti. Nam Hermionenses Dryopes sunt,

ab Her-

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam ceteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Plataenſes, ob hanc cauſſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Plataenſes, vbi iuxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe conuerterant. ita dum in ſuis conſetuandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Crañai nominati: ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda.
XLVI Ex inſulanis autem Æginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naues præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Iones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & ceteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum iuſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter ciues illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtriq; Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terrã barbaro & aquam negauerunt.

ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐς ἐρεθίοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας δὴ ἄλλους, πλεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μοιῶοι. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, ἀπέβαινον Πλαταιέες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐπάνοδον τῶν οἰκετέων, οὗτοι μὲν νυν τοῦτον σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτε μὲν Πελασγῶν ἐόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτε δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπὶ δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡμεῖς Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήρωμα παρείχοντο τοῦ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἐχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσῃ ἐν Σαλαμῖνι ναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἶσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴν δὲ νήσῳ πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι· μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ὑπὸ τῶν Μήδων ὑπὸ τῶν πολιητέων, καταπερ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου παύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἶσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὴ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κηῖοι δὴ, μίαν καὶ πεντηκοντέρου, ἐόντες σφι Δρύοπες· καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. ὅτοι γὰρ οὗτοι ἔδοσαν μοιῶοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν
καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσὶ ⓐ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ
Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκτεὼν χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τουτέων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἐλθὸν ⓐ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε Φάϋλλος Πυθονίκης τρὶς, Φάϋλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, πεντήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σεριφιοι, πεντηκοντέρεις. Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρεῖχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σεριφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον ⓐ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι ⓦ βουλόμενον, ὁκοῦ δοκέοι ὑπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν ἀνδρὶ χωρίων ἐγκρατέες εἰσί. ἦν γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ προεβάλετο. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεχθέντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς ⓦ Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ὑπιλεχθέντες ⓦ λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι ἀμφείη βοήθεια· ὑπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τὸν ἑωυτῶν ἀξιόσονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑπιλεχθέντων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν ⓦ βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πάσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτέων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα οἰκεῖνα ἐδῄου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι σὺν ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀβυδηνοῦ τῆς Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο ⓐ βάρβαροι, ἕνα αὐτὸ δὴ στρατεύσαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μησὶ ἐλθόντο τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέσιος ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους ὑπολοίσιους τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ πέ-

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phayllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et ceteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est, biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Ioues. Summa nauium præter penteconteros, fuit trecentæ [3] quinquagintaocto. Quæ posteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter eorum duces consultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent sententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de ceteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc cõgruebant, vt profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum vero dabatur ad suos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnensium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nunciatum iam Atticam barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas ciuitates non sentire cum Medis. A traiectu autem Hellesponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum mensem triuere transeundo in Europã, tres alios dum in Atticam peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: vrbemq; desertam cepere, paucis quibusdam Athenienſibus in tẽplo repertis, necnõ quæstoribus ærariis,

XLVII XLVIII XLIX L LI

1 *Id est, Ter in certamine Pythico victor.* 2 *Atqui ipsemet huius libri initio penteconteros interpret.* nauigia quinquagenûm remorum. 3 Septuagintaocto.

& hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, [1] simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non
LII naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quē Areion pagon Athenienses vocant, hūc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiam inscenso vallo, tamen resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quod eos expugnare non posset.
LIII Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt.
LIV Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuncium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant exequuti sunt. Cuius rei cur
LV mentionē fecerim exponam: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terri-

κὴ πέντας ἀνδρὸς· οἱ φρουρέοντες τὴν ἀκρόπολιν ξύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἡμιώνητοι τοῦ ἐπιόντας· ἅμα μὲν ἐν ἀθενίης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα· τοῖς δ', αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον ὃ ἡ Πυθίη σφι ἔλεγε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀναλωτὸν ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον τοῦ μαντηίου, καὶ οὐ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐξόρμησαν ἔνθα περ καταμήλιον τῆς ἀκροπόλιος ἦεν, τὸ Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἄρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον δὲ τρόπον τοιόνδε· ὅκως σύμπεπλον περὶ τοῦ οἰστοὺς περιθέντες ἅψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φρούγμα. Ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὁμῶς ἠμιώντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τὸ φρόνημα περιεδέδωκότες· οὐδὲ λόγοις τοῖσι Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλα τε αὐτεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιοὺς λόχους ἀπίεσαν, ὥστε πολλὸν χρόνον συχνὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι, τοὺς βαρβάρους σφέας ἐλεῖν. Χρόνῳ δὲ ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δή τις 303
ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἠπείρῳ ἡμέρην ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθεν ὦν πρὸς τῆς ἀκροπόλιος, ὀπίσθεν δὲ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀόδου, τῇ δὴ οὐδὲ κατὰ τύχην τις ἐφύλασσε, οὔτε ἂν ἔλπισε μήκοτε τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἀναβαίνειν ἀνδρὸς, τούτῃ ἀνέβησαν τινες τοῦ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίπερ ἀπικρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας Ἀθηναῖοι ὅτι τὴν ἀκρόπολιν, μὲν ἔρριπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, τούτους δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱερὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν πρεοῦσαν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐνθαῦτα ἦν ἐπομένους, ἐκέλευε θύειν τῷ σφετέρῳ θυσίας τὰ ἱερὰ ἀναβαίνοντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθυμίην ἐλάμβανε αὐτὸν ἐμπρήσαντα τὸ ἱερόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου

1 Simul quod oraculum inuenisse sibi viderentur. *i. oraculi sensum, siue mentem.*

ἐλαίης τε καὶ θαλάσσης ἔνι· τὰ λόγῳ πρὸ Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐσιόντας ἐπὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ δηΐῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι ⓐ θύειν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πῆχυν ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔχοι τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμφυτον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἴσια ἀείροντο ὡς ἀποπευσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτέων ἐκυρώθη περὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ συμπλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὀπίσω τῆς νηός, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἶπε βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρὰ αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀπάγειν τὰς νῆας πρὸς ⓑ Ἰσθμόν, καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐ τὰ ἄρα νῦν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, ἐπὶ σοῦ μιῆς ἐλπὶ πατρίδος ναυμαχήσεις. τῇ γὰρ πόλιας ἕκαστοι πρέψονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ παρασκευαδίῃσι τῷ στρατῷ· ἀπολέεταί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴπις ὀπίσω μηχανήσεαι, εἴ τι, καὶ πειρῷ παρὰ σεωυτοῦ τὰ βεβουλευμένα, ἢν κως δυνῇ ἀναγνόσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. Καρτὰ δὴ τοῦ Θεμιστοκλέι ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ σφέων πρὸς τοῦτο ἀμειψάμενος, ἦιε ὀπίσω τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν ⓒ κοινόν τι πρῆγμα συμβάλλεσθαι. ὁ δὲ αὖτον ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνοντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος ⓓ καταλέγει κεῖνά τε πρώτα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῶσαν ⓔ Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε σφέας τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ταῦτα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ ⓕ Εὐρυβιάδεα προθῆναι ⓖ λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολλὰ ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι,

gena) templum, in quo olea est & mare, vt apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Mineruæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hãc igitur oleam vna cum cetero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege iussi erant rem diuinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascẽdissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narrauerunt. ¶ At Græci qui apud Salaminẽ LVI erant, vbi nunciatum est vti res circa Athenienſium arcem se haberent, eo perturbationis deuenere vt nonnulli è ducibus nõ expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naues irruerent, ac vela tollerent tãquam profecturi: ceteriq; qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prœlio nauali decernẽdum. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naues cõscenderunt. Ibi Themistoclem pergentẽ ad nauem LVII scisscitatur Mnesiphilus vir Athenensis quidnam ab ipsis decretum esset: & quũ ab eo audisset decretum esse vt ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti inquit, à Salamine proficiscantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisq; patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EVrybiadem à sententia reuocare, vt hic perstet. Themisto- LVIII cles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle se de negocio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitq; vt è naui prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congrega- LIX ti sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit.*

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadem conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat 10 sibi decorum quempiam accusare) sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, in- 1 quit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prœlium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos vna comitabitur suus pe- 20 dester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Gręciam in discrimen adduces. Sin autem id 2 feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primum si in arcto conflixerimus, nos, paucę naues cum multis, profecto [1] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Prætera Salamis seruatur, vbi nostri nunc liberi collocati sunt & vxo- 30 res. [2] Est & alia hîc caussa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: quo caue (si sapis) ne istos ducas. Quod 3 si id quod spero continget, vt classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque vsquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus, Megara, Æginamque, atque Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. [3] Credibilia e- 40 nim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. Hæc dicentem Themi- LXI stoclem rursus interpellans Adimantus, iubebat silere eum, vtpote cui patria non esset: quin etiam Eurybiadem non

οἷα καφτα δεόμενος. λέγοντες δὲ αὐτῷ, ὁ Κορίνθι- 304
ος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θε- "
μιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ πρόσθεν ἐξανισάμενοι ῥα- "
πίζονται. ὁ δὲ, ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δέ γε ἐγκα- "
ταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐ- "
ρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μηδὲν ἔτι ὀρθὸν τῶν πρότε- "
ρον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖ- "
νος, διαδρήσονται (πρὸς γὰρ τῶν συμ- "
μάχων, οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον ὀρθὸν οὐδένα κατηγορέειν) "
ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἐ- "
στι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πειθῃ ναυμαχίην "
αὐτοῦ μούνων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τουτέων "
τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆ- "
ας. ἀντίθεος γὰρ ἑκάτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν "
τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμέ- "
νῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἧκιστα ἡμῖν σύμφορον ἐστι, νῆ- "
ας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τὴν "
δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴ- "
γινα, εἰ περ καὶ τἆλλα εὐτυχήσομεν. ἅμα γὰρ "
τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. καὶ "
οὕτω σφέας αὖτις ἄξεις ὀπίσω τὴν Πελοπόννησον, "
κινδυνεύσεις τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. εἰ δὲ τἆλλα ἐ- "
γὼ λέγω ποιήσῃς, τάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρή- "
σεις. πρῶτα μέν, ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νησιώ- "
λίγῃσι πρὸς πολλάς, εἰ τἆλλα εἰώθαμεν ἐκ τοῦ πολέμου "
ἐκβαίνειν, πολλὸν κρατήσομεν. ὁ γὰρ ἐν στεινῷ "
ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστὶ ἐν εὐρυχωρίῃ δέ, "
πρὸς ἐκείνων. αὖθις δέ, Σαλαμὶς πρόκειται, ἐς "
τὴν ἡμῖν ὑποκέκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ "
μιν καὶ τάδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ πρόκεισθαι "
μάλιστα χρεών· ὁμοίως αὐτοῦ τε μούνων, πρόσνα- "ς. αὐτοῦ τε
μαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. "
τάδε σφέας, εἰ περ οὗ φρονέεις, ἄξεις ὀπίσω τὴν Πε- "
λοπόννησον. εἰ δέ γε καὶ τἆλλα ἐγὼ ἐλπίζω γενήσε- "
σθαι, καὶ νικήσομεν τῇσι νησὶ, οὔτε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν πρό- "
σονται βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἑκατέρω τοῦ "
Ἀττικῆς· ἀπίασί τε τάδε νέῃ κόσμῳ. Μεγάρεισί "
τε καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, "
ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέ- "
σθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι αὐθέντῃσι, "
ὡς τεκμήρασθαι ἑτέλεα γίνεται· μὴ οἰκότα δὲ βουλευομέ- "
νοισι, οὐκ ἐτέλεε τάδε ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς "
αὐθεντίας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέ- "
ους, αὖτις ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπέφερε, σιγᾶν "
τε κελεύων τὸν μὴ ἔστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 Sed & hoc inter cetera est quod in primis amplecti debes: Hîc manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa vtplurimum: at si qui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὑπιφθίζειν ἀπόλι ἀνδρί. πόλιν γὰρ τὴν Θεμιστοκλῆα πρέχρεμον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ ἀπέφερε, ὅτι ἁλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κείνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσι ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων οὐδὲν κείνοισι, ἔστ' ἂν δίηκόσιαι νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων ἀνδρὶ ὑπιόντας ἀποκρούεσθαι. Σημήνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα, Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μή, ἀναστέψεις τὴν Ἑλλάδα. ὃ πᾶν γὰρ ἡμῖν τὸ πολέμου φέρεται αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μέν ὡς ἐχόμεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥ ἐστι ἡμετέρη τε ἐκ παλαιοῦ ἔα, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὡς ἡμέων αὐτέων δέοι κλιαθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέντες, μνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ἢν τοῦτο γένηται Ἰσθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐτώνητο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃ δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας ναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ προεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι βουλεύσασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὑπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. βουλεύσασθαι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὑπὸ δὲ Αἰακοῦ καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλαν ἐς Αἴγινάν. Ἔφη δ' Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ σοφὸς Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπ' Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κη τεισμυρίων·

σημαίνειν. LXII

μιμνήσεσθε. LXIII

LXIV

LXV

305

sinere virum extorrem sententiam dicere, & ita demum id sinere quum vrbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & vrbem multo maiorem quam illis, [1] vnde naues ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes possent propellere. Hęc quum ratione significasset, ad EVrybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ euersor. totum enim belli momentum nobis naues sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, vbi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim iam nostra est: & quã, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocles EVrybiades [3] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenensibus desereretur: quibus deserentibus, iam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, ij qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparerent tanquam prœlium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum vt Æacidas in auxilium inuocarent. [4] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauemque ad Æacum & ad alios Æacidas inuocandos Æginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Athenensis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenensibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse vna cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseque puluerem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. posse propulsare. 2 Ita vt nos hasce nunc, & nihil innouantes circa rerum nostrarum statum. 3 In diuersam à priore sententiam adducebatur. *Ad verbum*, Redocebatur. *i. Diuersum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonemque inuocauerunt, ad Æacum autem ceterosque Æacidas inuocandos nauem Æg. misi.

demi-

demirarentur quorumnam hominum esset ille puluis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (vt qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate [1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Athenienſibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec alius quispiã hominum queat eripere. quamobrem tene silentium. hęc autem expeditio diis curæ erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat. [2] Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse periturας. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copię, vbi conspecta strage Laconica ex Trachiniã in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insulanos, præter quinque ciuitates, quarum nomina supetius commemoraui.

ἀποθωυμάζειν τε σφέας τὸν κονιορτὸν, ὅτεῳν κοτὲ εἴη ἀνθρώπων, καὶ ἅμα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ φάσμα τοιόνδε τῇ φωνῇ εἰκέλον μυσταγωγὸν Ἴακχον. καὶ δὴ ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων Δημάρητον εἴρεσθαί τε αὐτὸν ὅ,τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς γὰρ ἔφη, Δημάρητε, σὺν ἐστὶ ὅκως οὐ μεγάλη συμφορὴ τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην τοῖσι Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὸν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δ' ὅτι τὰς νέας τρέπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὸν δὲ ὀρτὸν τοῦτον ἄγουσι Ἀθηναῖοι αἰεὶ πρὸς τὰ ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὸν φωνὸν τῆς ἀκούεις, ἐν τούτῃ τῇ ὀρτῇ ἰαχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἐπὶ γὰρ τοιῇδε βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὸν κεφαλέων· καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. ὡς ἐγὼ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. ἀπὸ δὴ ταῦτα φαινόμενα. ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γνῶναι νέφος, καὶ μεταρσιωθέν, φέρεσθαι ὅπὶ Σαλαμῖνος, ὅπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅτῳ οὖν αὐτὸς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλει. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταστάμενος. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ὅπῃ ἐκ Τρηχῖνος ἐπεσάμενοι τὸ πέλαμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην, ὅπισχόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νήσοισι ἀπικόμενοι, ἤ ἐπεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. αὐτίῃσι γὰρ τοῖσί τε ἐκ τοῦ τῶν χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐς Ἀρτεμίσιον ναυμαχίῃσι, τοῖσδε τοῦτον τὸν τότε οὔκω ἑπομένους βασιλέϊ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πρὸς στρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ νήσους Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πρώτας· πλὴν τῶν πόλεων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα:

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

ὅσῳ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ
Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα ἦγε ἑπ' ἑωυτόν. Ἐπεὶ ὦν
ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πρώτοις, πλὴν Παρίων·
Πάριοι γὰρ ὑποληφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον
τὸν πόλεμον τὴν ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο
ἐς Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ὅτι
τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξας τε καὶ πυθέσθαι τῶν
306 ὅτι πλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προσ-
έζετο, πυθόμενοι μετέπεμπον οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφε-
τέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν. καὶ ἵζοντο, 10
ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε. πρῶ-
τος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ὅτι
δὲ, οἱ ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἑπεζήσαντο ἵζοντο, πέμψας Ξέρ-
ξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ
κ. ποιέοιτο ναυμαχίην" ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ πρεσβύτατον ἠρώτα ὁ Μαρ-
δόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατ'
κ. ἐπαύσαντο, τὠυτὸ γνώμην" ἔξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην
ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι πρὸς
» βασιλέα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακί-
» στην γνώμην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, 20
» οὔτε ἐλαχίστα ἀποδεξαμένη, δέσποτα. τίνα δὲ ἔοὐσαν
» γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδεικνύσθαι, τὰ τυγχά-
» νω φρονέουσα ἀρίστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε
κ. αὖθ » λέγω, Φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο." τοὶ
» γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν ἐσι
» κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. Τί δὲ πρῶτος
» δεῖ σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν
» τὰς Ἀθήνας, τῶν εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι;
» ἔχεις δὲ τὰ ἄλλα Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵσταται οὐ-
» δείς· οἱ δέ τοι αὐτέων ἦσαν, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς ἐκεί- 30
» νοισι ἐβούλετο. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντι-
» πολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἢν μὲν μὴ ἐπει-
» χθῇς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ
» ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προσβαίνων ἐς τὴν Πελο-
» πόννησον, εὐπετέως τοι δέσποτα χωρήσει τὰ νοέων ἐ-
» λήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι αὐτέ-
» χειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας ὀλισθήσεις κατ' ὀλίγους. τῶν δὲ πόλις
» ἑκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ
» νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὖθις οἰκὸς,
» ἢν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς πεζὸν 40
» στρατὸν, ἀτρεμέειν σὸν ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας·
» τόδε σφι μελήσει πρὸς τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέ-
» ξαι. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείδοικα μὴ
» ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, πεζὸν προσδηλή-
» σηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλοῦ,

nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, LXVII poſtquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorum audiendi ſententias. Eo profectus vbi præſedit, aſſidentibus qui accitu eius aderant, ſuæ quoque gentis tyrannis ac nauium præfectis, vt cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi graria, ſciſcitatum ſingulos, prœlium nauale faceret necne. Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogauit, ceteri quidem eandem dixere ſententiam, iubentes fieri prœlium: Artemiſia vero, Hęc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad EVbœam geſtis ignauiſſimam extitiſſe, neque minima contuliſſe in re, domine. ideo, quum talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maxime eſſe ſentio, demonſtrare. Itaq; hoc tibi ſuadeo, vt nauibus parcas, nec prœlium nauale facias cum iis viris qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto feminis viri. Quid enim neceſſe habes omnino venire in diſcrimen pugnæ naualis? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem ſumſiſti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obſiſtit? Qui tibi obſiſtebant, ita ſummoti ſunt vt eos decebat. Quo autem ego recaſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si non inſtabis pugnę nauali committendæ, ſed claſſem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipſe in Peloponneſum, tunc tibi, domine, ſuccedent ea quorum gratia veniſti. neque enim diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabentur, & abs te ad ſuas quiſque vrbes defugient. quoniam neq; commeatus eſt eis in hac inſula, vt ego audio, neque, ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces, hic eos credibile eſt perſtituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus faciẽda curaturos. At ſi pugnam naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiã rex in animũ dimitte:

1 Quum remanſiſſent, 2 Me, quæ nec in nauali bus ad Eubœam prœliis me ignauiſſime geſſi, nec minima præſtiti, par eſt, domine, ſententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua eſſe cenſeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec

vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorum censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla vtilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunque ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passurę ab rege, quem vetaret pugnam facere naualem: at ii qui male consultum illi volebant inuidebantque, vtpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudauit. Nihilominus vt [1] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnę naualis interesse. Classiarii, vbi nunciatum est illinc esse solLXX uendum, classem Salaminem versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quominus prœlium committerent, (nox enim interuenit) in posterum diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienstum terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua
LXXI terra sine præsidio relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex vrbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas fabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neque diurno neque nocturno. Hi autem è Græcis
LXXII fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonii,

ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι « φιλέοισι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δ' ἐ- « όντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ « ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶ), ἐόντες Αἰγύπτιοί « τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν « ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἔσαν εὔνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοῦτ' λόγοις, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχέειν ποιέεσθαι· ① οἳ δὲ ἀγαθομένοι τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένῃ ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀπωιείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἤνθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι μᾶλλον αἰνέειν. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδοξάσας· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακέειν, ὡς οὐ πρέοντος αὐτῶν· τότε δὲ αὖτις πρήσσεσθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ πρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀίνησαν τὰς νῆας ὅτι τὸν Σαλαμῖνα. καὶ παρεκρίθησαν παραταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυ οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχέειν ποιέεσθαι. νὺξ δὲ ἐγένετο. ① οἳ δὲ πρεσβεύζοντο ἐς τὰ ὑπεραίτερα. τοῦτο δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧκιστα δὲ ὅτι ἀπὸ Πελοποννησου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν πρεσβυτάτην νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν ① βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο πάχισα Πελοποννήσιοι τοῦτο ἀμφὶ Λεωνίδῃ ἐν Θερμοπύλῃσι τετειχισμένα, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς ⓦ Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ στρατηγὸς ἐπῆν σφι Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἔτεσι δὴ ἑπτὰ μυριάδων πολλέων, καὶ πάντων ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἤνυτο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ καὶ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον ① βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς ⓦ Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε,

1 *Id est, Sententiis plurium. Qu'on se tint à la plus grande voix.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν ⓐ βοηθήσαντες, καὶ ὑπαρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευθησομένῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε ταῦτα οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τούτεων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, ἐκ μὲν χώρης ἱδρυται· νῦν τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος ὃ Ἀχαϊκόν, οὐκ μέν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτείην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῶν ἑπτά, τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μέν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. ⓐ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μούνοι εἶναι Ἴωνες. οὐκ δεδωριέωνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τὸ χρόνου ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ ⓐ περίοικοι. τούτεων ὦν τῶν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες παρέζ τὸν κατέλεξα, οὐκ τὸ μέσου ἐκάτεραι. Εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ τὸ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ σιωπέσαντες, ἅτε περὶ τὸ πάντος ἤδη δρόμου ἑστεῶτες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· ⓐ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως τῶν τὰ πιθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ πρὸς ἓν ἔπος σιγῇ λέγων ἐποιέετο, θώυμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξεράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. ⓐ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυξόου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἔσχε τὴν γνώμην ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τὸν οἰώνομα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων. ⓐ δὲ ὕστερον τούτεων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχετο ⓐ Θεσπιέες πο-

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenses. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitanti Græciæ. Ceteris enim Peloponnensibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolunt autem Pelo- LXXIII ponnesum gentes septem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa, alienum incolit: reliquæ quatuor è septem aduentitiæ sunt, Dorienses, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidem multæ sunt & insignes ciuitates: Ætolorum autem sola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Asina, quæ ad Cardamylam Laconicam sita est: Lemniorum autem, omnes Pararetani. Cynurii autem, quum sint indigenæ, soli putantur Iones esse, sed effecti sunt Dores, sub imperio Argiuorum impositi, & progressu temporis, quum essent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur septem gentium ceteræ præter eas quas recensui, è medio cesserunt: & (si ingenue loqui fas est) in medio sedentes cum Medis sentiebant. A- LXXIV pud Isthmum quidem in tali labore isti occupati erant, vtpote pro omni iam cursu, quod nulla spes è classe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro seipsis quàm pro Peloponneso soliciti, adeo vt alius alium adiens, & summissa voce loquens admiraretur in EVrybiade consilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, concilium- que contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponnesum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarensibus, satius esse illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themistocles, LXXV postquam sententia Peloponnensium cuicit, clanculum è concilio egressus, misit ad classem Medorum nauigium, cum quodam iusso dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali suo, atque eodem pædagogo liberorum suorum: quem post has res gestas ipse Thespiensem fecit, [1] (vbi Thespienses in ciuitatem sunt re-

1 Quo tempore Thespienses, ciues recipiebant. *id est, ius ciuitatis donabant.*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſium, quod partibus regis fauet, præoptatque res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quę inter Salaminem & cõtinentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui cîrca Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant, nequa Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent prœliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt commiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ij Perſæ [1] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nul-
LXXVII la noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Dianæ litora iungent
Nauales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Speſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furijs, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίπας, καὶ χρήματα ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπιχθεὶς, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἐπέμφθη μὲ στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρῶδηκότες. καὶ νῦν πρέπει κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπρήκτων ὑπεργάσασθαι, ἐὼν μὴ προείδηκε διαδράντας αὐλις. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι οἱ ὁμοφρονέουσι, οὔτε αὐτοῖς ἥσσονται ὑμῖν. πρὸς ἑωυτοὺς τε σφέας ὀψὲ ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁμῶς, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δ', ὡς πᾶσα ἐλπὶς ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τὸ μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τόδε δ', ὅπως ἐγένοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν ὁ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλεόμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δ' εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν δίκην τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἀζοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ πόρῳ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν κτείνοιεν, τοὺς δὲ περισώσαιεν. ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὴν νύκτα ἐπεξεμηχάνεον, οὐδὲν ἀποκνήσαντες, τῷ χρεόντο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε τοι ἐκβολὰς ἐσβάλλω,

Ἀλλ' ὅτεν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἀκτὴν (κ. χρυσάορος ἐστὶν)
Νῆσοι περφυρόωσι, καὶ εἰναλίῃ Κυνόσουραι,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πόρσαντες Ἀθήνας,
Δίκτα δίκην σβέσαντες κρατερὴν ὑβριος ὀπὶς,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' αἰὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

1 Alios ſeruarent, alios interim.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω σαφέως λέγοντι Βάκιδι αἰτιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἀνέχομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔκω ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὶ τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Σωσιστράτου δὲ τοῦ στρατηγοῦντος, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τοῦτον ἐγὼ νενόμικα, σωφρονέστατον αὐτῶν εἶναι, ἄριστον ἀνδρα γνώμην καὶ δικαιότατον. οὗτος ὦν ἀνὴρ στὰς ὅπου ὁ σωφρόνιστος, ἐκάλεε Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐκάλεε, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. προσαγορεύσας δὲ ὅτι ταὐτὰ δοκέοι ἐκ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς Ἅλμην. ὡς δὲ ἐξῆλθε ὁ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας χρεὼν ἐστὶ διαφέρεσθαι περὶ τοῦ ἐπ' ἄλλου καιροῦ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δέ σοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γάρ αὐτόπτης τοι λέγω γινόμενος, ὅτι νεῶν, οὐδ' ἂν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐστελθὼν σφι τοῦτο σήμηνον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Καίτοι τε χρηστὰ ἀγγελίας, καὶ σὺ ἐπάγγελλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδέο-μην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γινόμενος, ἥκεις. ἐπεὰν γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτε οὐκ ἐθέλοντας ἐθέλειν ἐς μάχην καλίσασθαι Ἕλληνας, ἀέκοντας πάντας ἅπαντα. σὺ δ', ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄπειλον. ἐὼν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεώντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθών ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἐὰν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἐὰν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοίως ἡμῖν ἔσεσθαι. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φαμένος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν,

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda ausim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter duces LXXIIX
qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manēdum. Quibus congregatis, applicuit ex LXXIX
Ægina Aristides Lysimachi filius, Atheniensis quidem, sed in exilium à populo iectus, quem ego (vt eius mores accepi) virum optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, vter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EVrybiadē enauigare posse, quoniam circumdati ab hostibus vndique sumus, quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, LXXX
Vtilia sane, inquit, iubes, bonum afferēs nuncium. Nam quod ego precabar vt fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. [1] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu vero, quandoquidem vtilia nunciatum venisti, per teipsum nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgres- LXXXI
sus, eadem retulit, dicens se ex Ægina

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

veniſſe,

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuentam: ideoque hortari ſe vt ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuncio non habentibus. Quibus non credentibus LXXXII aduenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſium trãſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis LXXXIII verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi perorauit, iuſſit illos ingredi naues. quibus ingreſſis, rediit ab Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naues Græci ſoluerunt. In quos mouentes continuo LXXXIV barbari ſunt inuecti. Ibi ceteri quidem Græci [1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit, cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita ceteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: Æginetæ vero, nauẽ quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis conuitiatum,[2] O dęmonii, quouſque remos inhibebitis? Ceterum aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentemq; vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλώσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας. ἐπεὶ ἔχεσθαι γὰρ πρῶτον τὸ Ἑλλήνιον ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω, προθορτέεσθαί τε σφεας ἐβούλευε, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας, μετεπήκεε· τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλεῶνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἀγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε αἰνὴρ Πανάιτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τηΐοι ἐν Δελφοῖσι ἐς (δ) τρίποδα, ἐν τοῖσι (ε) βαρβάρων κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ προτέρῃ ἐς Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπλήρου το τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς (ϛ) ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεχθέντα ἐκ τῶν Τηίων ῥήματα, προεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὁπλιτέων ποιησάμενοι προηγόρευε σφι Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἄλλα ἐς πάντα κρέσσω τοῖσι πάντων ἀντιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατάστασι ἐγγίνεται, προαινέας δὴ τουτέων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὸν λόγον, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἡ τοῦ Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνταῦτα αἴνησε τὰς νῆας ἁπάσας (α) Ἕλλωες. Ἀναγεμιδρύοισι δὲ σφι, αὐλὸς ἐπεκέαρ (β) βαρβαρικοί. (γ) μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλλωες ὅτι πρύμνῃσι ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξορμηθεὶς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ (δ) ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὸν κατάσκοπον Αἰακίδας ἀποδημήσασθαι ἐς Αἴγινάν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμά σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ σφεας κελεύσαι θαρσέοντας, ὥστε καὶ ἄπορον ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσαι δὲ πρότερον τάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνῃσι ἀνακρούεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· ὅτι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ὅτι δὲ εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ (ε)

1 Quum in puppim inhiberent vt appulſuri. *Bud.* 2 O miſeri.

καὶ ⓦ Πειραιέα. ἐξελασκάκεον μὲν νυ αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς, ὀλίγοι, ⓐ δὲ πλεύνες, οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας Ἑλλωΐδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι τοῖδε, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδρομάχου, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τουτέων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυραννεύσε, καταρτησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρην ⓐ ἐδωρήθη πολλήν. ⓐ σὶ εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, ὀρθοσάγγαι καλέονται Περσιστί. τοσοῦτο μὲν νυν τούτοισι οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν, ὑπὸ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ἐβόων τοῦτο τὸ ἡμέρης μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεω· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλῆα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· ἐπὶ δὲ Ἀρτεμισίῃ τοῦδε ἐγένετο, ἀπ᾽ ὧν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα ἀποφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς εἶχον ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ ⓘ τε δὴ ποιῆσαι, ὃ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ βασιλέος τῶν Καλυνδέων Δαμασιθύμου. Εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι πρὸς Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπαι, οὔτε εἰ οὐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, δι᾽ τυχὴν χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτῇ ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλλωΐδα εἶ), ἢ ἀθλομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐ-

& Pireum : quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, pleriq; minime. Enimuero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mẽtionem facio, quod Theomestor ob hanc nauatam operam à Persis tyrãnus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocãtur. De his quidem ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenien sibus corrupta, partim ab Æginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incomposite & inconsulte agentibus: vt non ab re fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atq; exitiorum longe seipsis præstantiores, & quàm ad EVbœam exiterant, pro se quisque adnitentes, ad Xerxem reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, non possum pro comperto referre. Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauem suam Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndensium, impegit, quaque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellesponto, contentio interceserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimãs hanc Artemisiæ nauem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pu-

cis pugnare, ac hac ad alias se conuertit.
LXXVIII Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hanc nauē alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene prœliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui plane nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cetera quæ mulieri (vt dictum est) prospere cesserunt, hoc quoq; accessit, quod è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad ea quę narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi feminę, feminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prœlio cum alii multi
LXXXIX & illustres viri tam Persarū Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnati natandi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorū primæ naues in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nā quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur præterire, vt ipsi aliquam operam [1] regi nauarent, vndique in suorum naues incide-
XC bant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidam Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Iones tanquam proditores, quod propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [2] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa naui potiti sunt.

τοῖσι ἀμυνέειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτρέπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνενείκε γενέσθαι ἀλέξασθαί τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα βουλόμενον δοκιμῆσαι τὸν Ξέρξην. λέγεται γάρ, βασιλέα ἀνδρῶν, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται, νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ δηλοῖ- ὡς ὄντι Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τοὺς φάναι, σαφῶς τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους. τὴν δὲ ἀλλην τῶν νηῶν ἐπισταμένους ἐθέλειν πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνενείκε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ ὃ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξεα δ' εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες. Ταῦτα μὲν Ξέρξεα φασὶ εἶπαι. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δ' ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων ὅσοι πολλοὶ ἐν τῇ ἁλὶ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτρέποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. ὅσοι γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῇσι νηυσὶ πρυμνέην πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φθείρυσησι πρόσπιπτον. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ ἁμίλλῃ τούτῳ. τῶν τινες Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθάρησαν, ἐλθόντες πρὸς βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνενείκε ὦν οὕτω, ὥστε Ἴωνάς τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς Καμβαλήτας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. εἰ δὲ τούτων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκὴ νηῦς. ἡ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινήτις νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐοῦσαι ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησαν τε καὶ ἔσχον αὐτήν.

---

1 In regis conspectu nauarent. 2 Talem mercedem acciperent. *id est, quas pœnas volebant dare Iones, ipsi eas darent.*

ταῦτα ἡμύνατο, τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτετάρπετο τοῖς τοῦ Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πρὸς αἰτιώμενος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ οὗτοι κακοὶ ἡμύνωνται, τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὥκως γὰρ ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργόν τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ
311 ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυθάνετο Ⓦ ποιήσαντα. καὶ Ⓐ γραμματιστὴς ἀνέγραφον πατρόθεν Ⓦ τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. τοῖς δὲ ἔπι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης πρηΰς τοῦτο τὸ Φοινικήιον πάθεος. Οἱ μὲν δὴ τοῖς τοὺς Φοίνικας ἐτρέποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων τοῖς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται προσστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. Ⓐ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ ζοφερῷ ἐκεραΐζον τάς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, Ⓐ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὥκως δέ τινες τοῦ Ἀθη-
20 ναίοις διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον τοῖς Αἰγινήτῃσι. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηῒ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἦν γὰρ εἵλετο τῶν προφυλάσσουσαν ὅτι Σκιάθῳ τῷ Αἰγιναίῳ, τὸν ἧκε πλέοντα Πυθέης ὁ Ἰσχένου· Ⓦ Ⓐ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. Ⓦ δὴ προσίσχουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἥλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐστίδε τὴν νῆα τὴν
30 Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηλίδος· καὶ βώσας Ⓦ Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὸν Αἰγινητέων Ⓦ μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηῒ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες προσεχώρεον, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ Ⓦ πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δή, Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. Εἰ μέν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ ἑλέμενος, ἢ καὶ αὐτὸς ἁλούς. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι προκεκέλευστο· τοὺς δή, καὶ ἆεθλον ἔκειτο

quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, conuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguēs, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores crimina-rentur. Quoties enim suorum quempiā aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub mō-te qui est eregione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem XCI in Phœnices se conuertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto subsistentes, operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum inte- XCII rim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho Æginetica ceperat, qua vehebatur Pytheas [1] Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat nauis, vna cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita spes reditet in Æginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autem XCIII quorum naues supererant, fuga se propripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienseseque, EVmenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eam caperent, propositumq; præmium

[1] Supra, pag. 444. Ischenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui viuam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naues incolumes in Phalerum euaserunt. Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia cõcursus nauium expauefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Mineruæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem diuina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium cuadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, [1] ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire, nisi constaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re iam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Atheniensis, cuius paulo ante vt viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ, nomine Coliadem: vt impletum sit omne oracullum, cum de ceteris quæ ad pugnã naualẽ pertinent faciens mentionẽ, tum vero de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

μύεια δραχμῶν, ὃς αὐτὴν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γὰρ τοῖς ἑποιεῦντο γυναῖκα ὅπλα τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες προεκπεφεύγεσαν ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσιν Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς σπουδὴν ἐποιήσαντο αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑποδείσαντα, καὶ ἱστία ἀείραντα, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἀφικέσθαι φεύγοντας γένεσθαι τὸ Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, προεπιπλεῖν σφι κέλητα θείη πομπῇ· καὶ οὔτε πέμψαντα φανῆναι τοῦδε ἕνα, ὅστις τὸ ἀπὸ τοῦ στρατοῦ εἰδὼς προσφέροιτο τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλειν εἰκὸς θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας, ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας. καὶ ὃ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐλοὶ ἦρξαν ὑπερκρατήσαντες ἐχθρῶν. ταῦτα λεχθέντων, ἀπιστέειν μὲν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐλοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγαθοὶ ὄμπεσοι ἀποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλληνες. ὅπως δὲ ἀποστρέψαντες τὰ νῆα, αὐλόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξέρχασθαι οἱ ἐλθόντες ὀπίσω τὸ στρατόπεδον. τότε μὲν τοιαύτη φάτις ἐγένετο τοῦ Ἀθηναίων. οὐ μὴν οἱ αὐλοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐλοὺς τὰ ναυμαχίης νομίζοισι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τὰ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, ἔστι ὃν τῷ δικαίῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γνωμοψῷ τάδε ἐποίεε· πρώτους τῶν πολιτέων, οἱ πολλοὶ προσετάχαρ πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γνόους ἐόντας Ἀθηναίους, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατέρρωσαν ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν νεωγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἑτοῖμοι ἐόντες ἐς ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῇσι περιούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ νεωγίων πολλὰ μὲν πολλαχῶν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν νῆσον τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμόν, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης ἐξηνεμωμένον Βακίδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ τὸν τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ὀξενειχθέντα ὃ ἐξηνεμωμένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ἦν τεῶν ἐν χρησμῷ,

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.*

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, ὃ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες ὀ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξουσι.

Τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελθόντος βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης ὦν ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή οἱ τὴν Ἰώνων ἐπαναστᾶσαν τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὖτις νοήσωσι πλώειν ἐς (IV) Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀποληφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. θέλων ὦν μὴ ὀπιδηλος εἴη μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἐωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο Φοινικηίοισι σωρέειν, ἵνα οἱ τέ σφεδόνης ἔωσι καὶ τείχεος ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχέων δῆθεν ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πάντες (VI) ἄλλοι ταῦτα παρασκευαζόμενον, οὐκ ἐπίστεον ὡς οὐκ πάντως νόου προσεχθέα σφι μέλλων πολεμήσειν. Μαρδόνιον δὲ τοῦτο ἔλαθε τῶν ἐόντα τῆς ἐκείνου γνώμης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν σφι συμφορήν. Τουτέων ὦν τῶν ἀγγέλων ἐστὶ τοῦτο, ὃ θᾶσσον διαγίνεται θνητὸν ἐόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεβλήθη τοῦτο. λέγεσι γὰρ ὡς ὅσων αἱ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποί τε καὶ ἄνδρες διεξῆσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἔργει μὴ οὐ κατὰ μοῦσαν τὸ προκείμενον ἑωυτῶν δρόμον τὸ τάχιστα ἐκτελέειν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος, τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ὀπίτελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τὸν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. Ἦ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔσχε Ἀθηνέων Ξέρξης, ἑτέρῃ οὕτω δὴ Περσέων τοὺς ἐπολέφθεντας, ὡς τάχιστα μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμήματα· καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξῆλθε σωρέας οὕτω, ὥστε τοὺς κιόνας κατερρήξαντο πάντες, βοή τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ ἔχοντες. τοῦτο οὕτω ὦν τοῖσι τὴν ναῦν ἀλγέουσι ταῦτα (VII) Πέρσαι ἐποίεον, ὡς τοῖσι αὐτῷ Ξέρξῃ δεινὰ μαίνοντες. καὶ τοῖσι Πέρσῃσι μὲν ἐν ταῦτα (VIII) πάντα μεταξὺ χεόμενον ἠνώμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὖτις σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος ὦν, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ἐπιστάμενος ὦν αὖτον δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας τοῦτο ἐς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλῆα τοιάδε ἔλεγε, ὅτι τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Athenienſi, viro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat aduecto rege.

¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontum nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: naueſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarήion appellant. Primus igitur nuncius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autem ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationeque & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſoliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit. At Mardonius quum videret Xerxem magnam è pugna naual iacturam feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum: puta-

XCVII

XCVIII

XCIX

C

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi: quanquam opinio eius de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neq; enim vlla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint serui. Et hoc quidem pręcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est vt ipse eum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Persarum afflictę sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His auditis Xerxes, [2] vt ex malis, gauisus est, voluptatemque cepit: & ad Mardonium inquit, se, [3] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrũ eorum esset facturus. Et quum in concilium vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad cõsultandum accersi: quam solã constabat antea quę faciẽda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit, eã Xerxes summotis aliis Persarũ consiliariis atq; satellitibus, hunc in modũ alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandã Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καὶ ⓐ κρέσσον εἶη ἀναχινδυνεύσαι, ἢ καταγράφεσθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι ⓥ βίον, ὑπὲρ μεγάλων ἀφορητέοντα, πλέω μέντοι ἔφερε ⓐ γνώμη καταγράσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λεγομένους ὧν ταῦτα, τοιάδε φέρει ⓦ λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυποῦ, μήτε συμφορὴν μηδεμίην μεγάλην ποιεῦ, τῶνδε τῶν γεγονότος εἵνεκα πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ὁ ἀγὼν ὅδε πρὸς φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὐτέ τις τουτέων τῶν ὃ πρὶν σφι ἤδη δοκεόντων καταργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντικοσθῆναι, οὐτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἐπιστώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὑπισχεῖν, πρέπει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δισσύμει. οὐ γὰρ ὅστις Ἕλλησι σοδεμίη ἔκδυσις, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νεῶν τε καὶ τοῦτο ἐν, εἰ σοὶ δοῦλοι. μάλιστα μὲν νῦν ταῦτα ποίεε. εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, ἄνδρα ἐπελαύνοντα ἀπάγειν τὸν στρατὸν, ἄλλων ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλέων. σὺ Πέρσας βασιλεῦ μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι. σοδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν πρημάτων· οὐδ' ἐρεῖς ὅκου ἐλθόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, σοδὲν τοῦτο πρόσκειται τὸ πάθος. πάρεσι δὲ ὑμῖν οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοι ἐόντες, ἐμοὶ πείθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ σοδὲν μένειν, σὺ μὲν ἧσο τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τὸν στρατὸν ἀπάγων τὸν πολλόν· ἐμὲ δὲ σοὶ χρὴ τὴν Ἑλλάδα τοδάσχειν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐπὶ κακοῦ ἐχάρη τε καὶ ἥδη· πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, ὁκοτέρην ποιήσει τουτέων. ὡς δ' ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ὑπικλήτοισι, ἔδοξε ⓐ καὶ Ἀρτεμισίῃ ὑπὶ συμβουλὴ μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δ' ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετὰ τὴν σὺν ἄλλοισι τοῖσι τε συμβούλοισι Περσέων, καὶ σὺν δορυφόροισι, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὖθι, ἀποπειρᾶσθαι τὴν Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς σοδενὸς μεταίτιοι πάθεος εἶσι,

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerente aliquod inter tot mala solatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alioqui desperatis aliquem exitum proponente.* 3 Vbi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

» ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδοξις. ἐμὲ
» ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ ἄλλος ἐθέλει, τετρήκον-
» τα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρέ-
» χειν μοι τιμὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέμε
» κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡ-
» θεα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐμοὶ, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχί-
» ης βουλευσάμενος τῆς γνώμης οὐκ ἐλάσσω ποι-
» έεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὀπτι-
» τύχω τοῦ βουλεύματος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
» λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν
» μοὶ ἐστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἰπα-
» σθαι· ὅμως μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι, δοκέ-
» ει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνι-
» ον δὲ, εἴ τι ἐθέλει τε καὶ νόος δέκεται ταῦτα ποιήσειν,
» αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τῶν μὲν γὰρ,
» ὦ κατάρρεψηται τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ ἀποχωρή-
» σῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν ὅ ἔρξιν ὦ δέσποτα γίνεται. (ἀ
» γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσανται) τῶν δὲ, ὦ τὰ ἐνδυ-
» όμια τῆς Μαρδονίου γνώμης ἥκηται, οὐδεμίη συμ-
» φορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε σῳζεόντος, καὶ οἰκείων
» τῶν σῶν πρηγμάτων σῳζομένων οἶκόν τε σόν. ὦ γὰρ σύ τε
» σῳζῃς, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας
» διαμέονται σῳζόμενοι σφέων αὐτέων ἀμύνεσθαι Ἕλλη-
» νες. Μαρ-
» δονίου δὲ, ὦ τί πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδὲ νι-
» κῶντες ἀμύνεσθαι Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσα-
» τες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα ἀμύνῃ πόλιν ἐποίησω) πυρώσας
» τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥδη τε δὴ τῇ συμβου-
» λῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐ-
γρ. ἐνέκει. » τὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνε-
» βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμελλε ἂν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω
» κατάρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην,
» ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας
» ἐς Ἔφεσον. νόθοι γὰρ τινες παῖδες ἅμα συνεπό-
» μπευον. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμό-
» τιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερέμμονα δ' οὐ τὰ
» δεύτερα τῶν ἐπὶ βασιλέι. ἅμα δὲ Πη-
γρ. Πηδάσιοι » δασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πη-
» δασεῦσι τούτοισι τοιόνδε φέρει τὸ πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι
314 » τὴν πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε
» ἡ ἱρείη ἀθόη τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν.
» τοῦτο δέ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τούτεων δὴ τῶν
» Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστη ὕβρις
» ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

1 sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quæ de pugna nauali non gerenda probe consuluisti, dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, CII
2 me dicentem tibi optima, prosperum consiliū dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum vt tu ipse domum remees: Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, 3 tua res domine agitur: quia id tui serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, saluo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, seruo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionem sumsisti) reuerteris. Delectatus eo consilio Xer- CIII
xes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) non remansisset si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi comitabantur. Cum quibus ad eorum CIV
custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus CV
Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalē

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Huius rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium: 3 Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Eius laus tibi adscribitur.*

merca-

mercatus est Panionius vir Chius; ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductosque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Ceterum vt alios permultos, ita hunc quoque Panionius excuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quum autem rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libēter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos sceleratissimum, qui ex nefandissima negociatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiam vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore vt quæ tunc machinabaris latērent deos? qui iusta lege vtentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] vt de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium iussit è copiis quas liberet eligere, vt consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis iussu præfecti classis è Pha-

CVI

CVII

ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὠυτῷ ζόῳ κατεργάσατο ἀνθρώπους ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (οὐδὲ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι ὠμιώτερόν ἐστι εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐπιτηδείων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐκτήσατο πολλούς, (ἄτε ποιθύμενος ἐκ τούτων τὠυτῷ ζόῳ) καὶ δὴ καὶ τοιόνδε καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πρῶτα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων οὐδὲ βασιλῆα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ οὐκ ὀλίγου, πρώτων τῶν εὐνούχων ἐλογίζετο μάλιστα οὐδὲ ἔλαττον. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατ' δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀτάρνεὺς δὲ καλέεται) ἐνίσκει Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν καταλέγων ὅσα ἄνδρες δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δὲ ἐπισχυρίζων ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειε, εἰ κομίσας τοὺς παῖδας οἰκέοι ἐκείνῃ. ὥστε ἐπαρθέντα ἄσμενον τοὺς λόγους Πανιώνιον, κομίσαντα τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πρωϊκὴν μὲν παρέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, Ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ ἄνδρας, ἢ τῶν ἐμῶν τίς σε προσηνέων ἐργάσατο, ἥντινα, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με αὐτὸν ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδέν; ἐδόκεες τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ἐπῆγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μεμφθαι τὠυτῷ ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένῳ δικαίῳ. ὡς δὲ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτῶν τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι, ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν οὕτω ἐξέπλητε ἥ τε Ἴσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δ', ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσε μιν τῆς στρατιῆς ἐξαλέγειν τοὺς αἱρέοιτο, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρῃ ἐς τοσοῦτον ἐλήγετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλῆος, τὰς νῆας ἐκ τοῦ Φα-

1 Omnis fidei gratia, *ad verbum pro* Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. *i.* Quacunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur. 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec femina. Ouidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec femina seruas. Idem in Ibin, Deque viro fias nec vir nec femina, vt Atys.* 3 Vt de pœna quam mihi daturus es queri non possis, *Id est, Tam mihi graues des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήεσυ ἀπῆγον ὀπίσω ἐς Ἑλλήσποντον, ὡς ἕκαστος εἶχε ἕκαστος, διαφυλάξοντες τὰς γεφύρας τὰς διεζευγμένας βασιλέϊ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλέοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνοισι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφυγον ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐσκόπεον. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα στρατὸν πεζὸν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, διαρτέοντό τε ὡς ἀμυνεόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε ὀπισθιώκειν. ὁ μὲν νεωτικὸν στρατὸν Ξέρξεω οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νεῶν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ ὀπισθιώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἰθέως ὀπὶ Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσοισι τὰς γεφύρας, τόδε 315 ἂν μέγιστον πημάτων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. Εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἁλοὺς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν. ὡς ἄρα τοῦτο μὲν ἡσυχίην οὔτε οἱ στρατηγήσειν οἷόν τε ἐς αὖ τὸν στρατὸν, οὔτε οἱ κομιδὴ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τε ἡ στρατιὴ διαφθερέεται· ὀπιχειρέοντι δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργων ἐχομένῳ, πάντα τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι ἐν τε πόλιας καὶ ἔθνεα, ἤτοι δηλισκομένων γε, ἢ καὶ τούτου ὁμολογεόντων. ἔφη τε ἔξειν σφέας ἐπέτειον αἰεὶ τὸν Ἑλλήνων καρπόν. δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Πέρσεα. ἑωυτέον ὦν εἰ φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὠυτὸ ἑωυτῷ. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη ἀγῶνα ἐκέλευε. Ταύτης δὲ ἐόντος τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τοῖσι δηλοῖ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων περιημέκτεον· ὡρμέατό τε ἐς Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὀπὶ σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ » δηλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε, Καὶ αὐ» τὸς ἤδη πολλοῖσι προεῖμαι, καὶ πολλῷ πλέω » ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπο» ειλημένους, νενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ

lero ſoluentes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerantes ad cuſtodiendas rates quibus rex pertranſiret. Qui quum ad Zoſterem aduentarent, minuta quædam continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt. ¶ Vt autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedeſtres copias hoſtium perſtare, rati claſſem quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam naualem cōmiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabant. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cenſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quum nequiſſent, ad Andrum profecti conſultabant. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequentes, recta ad Helleſpontum nauigarent, ſoluturi pontes. Huic contrariam EVrybiades opponebat ſententiam, quod diceret fore vt ſi diſſoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam.[1] Perſa enim, ſi deprehenſus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quod ſibi otium quidem agenti nec vlla res poſſet procedere, nec vllus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame conficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuiſſent, vel antea ſeſe dedidiſſent: quinetiã rem frumentariam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victum nauali prœlio, non perſtiturum in Europa: ideoque permittendum fugere, dum in terram ſuam fugiendo peruenirent. de qua terra deinde certamen fieri iubebat. Huic ſententiæ aliorum Peloponnenſium duces aſſenſere. At Themiſtocles, CIX poſtquam animaduertit ſe nō poſſe pleriſque perſuadere vt ad Helleſpontum nauigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem effugere, animatique erant ad nauigandum in Helleſpontum, etiam per ſeipſos, ſi ceteri recuſaſſent. Eoſque ita eſt alloquutus, Et ipſe multis iam huiuſmodi caſibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigiſſe, viros ad neceſſitatem redactos prœlium inſtauraſſe, &

1 Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id eſt, aliquid tentaturum.* quòd quieſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec vllus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame perituru foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim vt Perſa ſi intercept, &c. à bello non abſtineret.*

ſuperio-

ſuperiorem quam accepiſſent calamitatem emendaſſe: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & noſipſos & Græciam tueremur, repulſa tanta hominum nube, non inſequamur eos fugientes. Neque enim nos iſta effecimus, ſed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum eſſe virum & Aſiæ regem & Europæ, qui ſit impiiſſimus atque ſceleſtus: qui ſacra perinde atq; profana habens, vtraq; incendit, deorumq; ſimulacra ſubuertit: qui & mare cecidit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiſcum in præſens tempus agitur. ideoque nunc quidem vt & noſtri ipſorum & noſtrorū domeſticorum curam geramus, & vt ſpatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque ſementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorſus eiecto, quum autē ver appetet, tunc in Helleſpontum & Ioniam nauigemus. Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidium comparandi, vt ſiquid apud Athenienſes accideret aduerſi ſibi, haberet quo ſe conuerteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, quum tamē ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuiſſet, poſtea vero prudens ac bona conſulens compertus eſſet, prorſus ei ad aſſentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienſes ipſius ſententiam probauere, miſit eueſtigio viros quoſdam cum nauigio ad exponenda regi mādata, iuſſos tacere, etſi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [2] Sicinus eius contubernalis. Hi poſteaquā ad Atticam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipſe ad regem aſcendit, atq; ita eū alloquutus eſt, Themiſtocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſiū, ſed inter omnes ſocios vir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi denunciatum, gratia tibi inſeruiendi ſe retinuiſſe Græcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, ponteſq; qui ſunt in Helleſponto ſolucēdi: itaque nunc [3] magno cum ſilentio te illuc recipias. Hac re nunciata, iſti abiere. ¶ At Græci, poſteaquam decreuerunt neque perſequendam ſibi vlterius barbarorum claſſem, neque nauigandum in Helleſpontum, ad ſoluendum traiectum, Andrum obſederunt, animo illam delendi. nam primi ex inſulanis Andrii pecunias poſcendi Themiſtocli

ἀναλαμβάνειν τὴν παρεστέρίω κακότητα· ἡμεῖς δὲ, (δύρημα γὰρ δύρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀπωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. Τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεύσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀπάσαλον· ὃς τὰ ἱερά καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμάσιγωσε, πέδας τε κατῆκε. Ἀλλ' οὔ γὰρ ἔχει ἐς ὃ πρέον ἡμῖν νῦν μοῦνον ἐν τῇ Ἑλλάδι" καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων ἐπιμεληθῶμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καὶ ὡς οἰκίλιον τε ἀναπλασάσθω, καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, πρωτεύσας ἀπελάσας Βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε, ἐπιθησόμενος μέλλων ποιήσεσθαι ἐς Πέρσας· ἵνα ἢν ἄρα τι μιν καταλαμβάνῃ παρὰ Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποφυγήν. Τοῦτο ὧν καὶ ἐγίνετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶ σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὔβουλος, πάντως ἐπιμοὶ ἔσεσθαι λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί ἀνεγνωσμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἐχόντας πλοῖον, τοῖσι" ἐπέτελλε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βάρβαρον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἀνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῷ καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτὸς ἐγίνετο. οἱ ἐπειδὴ ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἀτθικὸν, καὶ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑποῦργέειν, ἔφη σοὺ Ἕλληνας, τὰς νῆας βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ὀπιδιώκειν ἔτι τοῦ σωτέρου τῶν βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, λύοντας τὴν πόρον, τὴν Ἄνδρον πρόσθεν κατέαγε, ἔξελθεῖν ἐθέλοντες. πρόφασιν δὲ Ἄνδριοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες ὑπὸ Θεμιστοκλέους,

1 Nam quum vt antea prudens habebatur, ita etiam re ipſa prudens & conſultus compertus eſſet. *vel, Vt antea ſapiens habeb:*
2 Ille Sicinus. *cuius videlicet facta fuit modo mentio.* 3 Sine vlla præcipitatione. *Ad verbum, Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aiſe.*

οὐκ ἔδοσαν. ἀλλὰ τοιῇδε Θεμιστοκλέος λέγειν τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι τοῖσι ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίω, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα· ὑποκρίναντο τοῖς ταῦτα, λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἔσαν αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ ὀλβήμονες, καὶ θεῶν χρημάτων ἄξιαι ἥκοιεν· ὅ- 316
τι δὲ Ἀνδρίοισι γε εἶναι γεωπείνας ἐς ταμφίλιστα ἀπήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' ἀεὶ φιλοχωρέειν, πενίῃ τε καὶ ἀμηχανίῃ· καὶ τούτεων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέ κοτε ἐν τῇσι ἑωυτῶν ἀδυναμίῃσι τὴν Ἀθηναίων δύναμιν ἐκφεύξ- ι
εσθαι· ἥκειν μὲν δὴ ταῦτα ὑποκεινάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης, ὡς οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἰτέων χρήματα ἅμα τοῖσι ἑωυτέων ἀγγέλοισι, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ τοῖς Ἀνδρίοισι ἐχρήσατο· λέγων ὡς ἥξει μὴ δώσοισι ταῦτα αἰτεόμενον, ἐπάξων τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἑξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ πυθόμενοι τὸν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰῃμεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ οὐκ ὀλίγους καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε τούτου εἵνεκα, τῷ κακῷ οὐκ ἐπιβολὴ ἐγένετο· Παρίοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νεῶν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεωμένους, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἤτεε, λαθὼν τοὺς ἄλλων στρατηγούς. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξέπλωσαν ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν πέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίῃ εἶναι τὸ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο τοὺς μὲν Πέρσας πρώτους τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τὸν στρατηγόν. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸ πεζόν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

denegauerant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant [1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiam & Impoſſibilitatẽ: quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim vnquam acquirendo ceſſabat) ad ceteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atq; à Pariis: qui audito tum Andrum obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniã dederit necne, affirmare nequeo: reor tamen alias quoq; dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. ¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadem qua venerãt via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere (intempeſtiuũ enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is vbi in Theſſaliã peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites: ad hęc Medorũ, Sacarum, Indorũ peditatũ equitatumq;. Has nationes

CXII

CXIII

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *vel, quibus duæ vtiles deæ ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi to-

sibi toras desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut speciem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita vt vniuersi, triginta myriades vna cũ equitibus essent.

CXIV Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit vt Xerxẽ pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, vbi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidę qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regẽ ipsorum interemisti, dum Græciã protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, vt ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso accepto discessit.

CXV Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullam propemodum partem copiarũ ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, vt è solo germinabat, nonnulli delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est*, *torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi sacrum Iouis currum, quem in Græciam tendẽs reliquerat, reuersus non [2] offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi ducere, vna cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Bisalteorũ ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ἐπῆρχε ἀφανέων, καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν σοφὴ ἔργον πεποιημένον. ἐκ δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, αὐχένας τε περιτορφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· δεύτερα δὲ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἔσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἔασσονες. ὥστε συμπάντων, τεσσεράκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὸ στρατιὸν διέκεινε, καὶ Ξέρξης ἐν τῷ περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐπῆλυθε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τὸ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὸν ταχίστην Σπαρτιήτην· ὃς ὀπίσω κατέλαβε ἐούσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν δὲ ὄψιν τὴν Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε; Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι ⓐ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ κατὰ χώρην πολλὸν χρόνον, ὡς ⓐ ἐτύγχανε πάρεδρος Μαρδόνιος, δείκνυσί οἱ τοῦτον, εἶπε, Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς ⓦ Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς ⓦ πόρον τῆς Ἀβυδηνός, ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς σὐδένα μέρος, ὡς εἶπαι. ὅκου δὲ πορθυόμενοι γινοίατο, καὶ καὶ οἷς τινας ἀνθρώπους, ⓦ τουτέων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕροιεν, ⓐ δὲ τὸν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν ἐξελέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον σὐδένα. ταῦτα δὴ ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ὑπολαβὼν δὲ λοιμὸς ὁ τε ⓦ στρατὸν καὶ δυσεντερείη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὑπισχνεόμενος τῇσι πόλεσι, ἵνα ἕκαστοι γίνηται ἐλαφιῶν, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σιρῇ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ, ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ὀπίσω τὴν Ἑλλάδα ἤλασε ἀπιών, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες ⓐ Παίονες τοῖσι Θρηίξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηίξ,

[2] Recepit.

ἔργον ἐξεφύες ἐργάσασθαι· ὃς οὔτε αὖθις ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἰ δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄπω ἐς ὄρεος τὸ Ῥόδοπον, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρθυε μὴ στρατεύεσθαι ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα. ⓐ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγίνετο ποιήσασθαι Ⓦ πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. ἦ οὗτοι μὲν τοῦτον Ⓦ μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ὅπῃ Ⓦ πόρον, ἐπειγόμενοι, Ⓦ Ἑλλήσποντον τῆσι νυξὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. ἐπὶ γὰρ σχεδίας οὐκ ὄρεον ἔτι ἐούσας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνταῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὁδόν τε τὸν λοιπὸν ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ πλείστους τῶν στρατοῦ πολλοί. ⓐ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Ἐπὶ δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λέγεται λόγος, ὡς, ὅτε Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐς Ἡιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τὸν μὲν στρατιὸν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς Ⓦ Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δὲ ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τῷ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῷ σιτῷ Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα Ⓦ βασιλῆα, εἰρέσθαι βώσαντα Ⓦ κυβερνήτεα, εἴη ὅτι σφι σωτηρίη. τὸν δ' εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστι σωτηρίη, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις δείξαι τῶν ὑμέων, βασιλῆος κηδόμενος ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. Ⓦ μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυσαμένους, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὸν νέα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι ταχέως ἐς γῆν Ⓦ Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφανῃ Ⓦ κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὗτος δὲ ὡς λέγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε ὁ Περσέων τοῦτο πάθος. Εἰ γὰρ δὴ τῶν τοῦτο ἔρρηθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίοισι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω αἰτιη-

facinus eximium fecit. hic & se volentem negauit Xerxi seruitutum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduersus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspiciundi, militauere cum Xerxe. qui postquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam caussam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Persæ autem, vbi citato CXVII itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: ceteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narra- CXVIII tur autē & alia hæc res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum nauem Phœnissam conscendisse, vt in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptū: & eo vehementius tempestate vexatum quod nauis referta vectoribus erat, vtpote quum super contabulationes essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum vectorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrūm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare atque ita leuata naui, Xerxem incolumen in Asiam peruenisse. Et vbi primum in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod regis quidem animam seruasset, aurea corona donasse: quod autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem al- CXIX ter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haud quaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Persarum. [1] nam si id regi à gubernatore dictum est, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnā, cui repugna-

1 Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui ——

ri non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas iuſſurum è tabulatis in ventrẽ nauis deſcendere, vtpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares in mare deiecturum. Sed is (vt dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reuerſus
CXX eſt. Cuius rei id quoque magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quum rurſus in Aſiã reciperet ſe, Abdera peruenisſe, [1] adhibuiſſeque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & vt ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primũ zonam [3] reſoluiſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autẽ Abdera magis ad Helleſpontũ ſita quàm Strymon, arq; litus ex quo nauem illum cõſcendiſſe ferũt. ¶ Ceterum Græci poſt-
CXXI eaquam Andrum expugnare nequeunt, conuerſi in Caryſtum, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarum triremiũ tres: quarum vna reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam vſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter ſe diſpartiere, ex-
qua primitias Delphos miſere. Vnde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncã nauis partem manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans vbi Alexander Macedo aureus. Miſſis Del-
XXII phos primitiis, Græci publice deũ percontati ſunt numquid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpõdit habere ſe quidem à Græcis aliis, verũ nõ ab Æginetis: ſed repoſcere domum optime nauatę ad Salaminẽ operę in pugna nauali. Id quũ audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicauerunt, quæ ſuper malum nauis æreum ſtant apud angulum, proxime Crœſi craterem. Poſt diſpartitam prædam Græci ad Iſthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorum meritiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo vbi peruentum eſt, duces Græci in aram Neptuni ſuam quiſque ſententiam ſcriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem ſecundum iudicarent. In ea autem ſuum quiſque

ξοον, μὴ ὀκὶ αὐ ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε. τοὺ μὲν ὅτι τὸ καταστρώματος, καὶ ἐμβεβάσαι ἐς κοίλιον νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺ πρώτους· τοὺς δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως ὀκὶ αὐ ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὸν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τοῖσι ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίου τε σφι σωθέντος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιήρει χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν οὐδαμῶς ἐμοὶ πιστά) πρότερον ἐλύσατο τὴν ζώνην φοβηθεὶς ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών. πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τοὶ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δὴ μιν φασὶ ἐμβιβῶσαι ἐπὶ τὸν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε ὀκὶ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, πρατόμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὸν χώρον, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νικῶσι τοῖσι θεοῖσι ἔξειλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναφερομένην, ἵνα περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ἐπὶ Σουνίῳ· τὴν δὲ, τρίτην Αἰάντι αὖτις ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χερὶ ἀκροτήριον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἑστήκεε δὲ ἔτι τῆπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ πρὸς Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφυσε ἔχειν, πρὸς Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστήια τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ ἐπὶ ἴσου χαλκέου ἑστᾶσι τρεῖς ὅπῃ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κρίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον Ἕλληνες ἐς Ἰσθμὸν, ἀριστήια δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμῃσι Ἑλλήνων αὖτις πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι στρατηγοὶ διενέμοντο τοῖσι ψήφους ὅπῃ τοῦ Ποσειδέωνος ὕδωρ βωμῷ, τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνταῦτα πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ

— neget regem hoc facturum fuiſſe: Perſas iuſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, vel opinionum, vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus verbis videat lector an alium ſenſum elicere poſſit.* 1 Et hoſpitii fœdus cum illis iniiſſe. *Vel, hoſpitij neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (vt alij)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *impropriè hîc diceretur. At Valla* πάντα *legit pro* πρῶτα. 3 Soluiſſe vt liberum omni metu. 4 Duodecim.

ἐθήητο τὴν ψῆφον, ἀνδρὸς ἑκάστου δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δ', ἃ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. ἃ μὲν δὴ ἐμοιγοῦν Θεμιστοκλέης δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κείνῳ τῷ Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἐκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀπίκετο, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἁπάντων τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικὴν οὐκ ἐπεμήνατο τοῖσι τῶν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὖθις μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἄριστα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ἅρμα τῶν ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνεσάντων δὲ πολλὰ, προέπεμψαν πεντήκοσοι Σπαρτιητέων λοχάδες, οὗτοι οἱ ἱππῆες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐνδρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐὼν, δηλῶς δὲ ὢν τῶν ἐπιφθονέων, φθόνῳ καταμαψιτρώγων, ἐνείκεε τῷ Θεμιστοκλέι τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς δι' ἐκείνους Ἀθηναίους ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκειτο κοτέων οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, ἔφη, Οὔτοι ἔχει γε ὧδε, ὅτι ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην ὅτῳ χρὴ Σπαρτιητέων, ὅτε οὐ σὺ ὦν ἔφυς, ἐὼν Ἀθηναῖος. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, αἰνέομαι δὲ Περσέων λόγιμος καὶ παρ' ἐμοὶ εὐδοκιμέων, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἐπηλύθμενος, ἔχων ἐξ Μυκάλης στρατὸν οὓς Μαρδόνιος ἐξελέξατο, παρεπέμπετο βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ὀπίσω πορευόμενος, κατὰ τὴν Παλλήνην ἐλήλυθε, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίῃ τε καὶ Μακεδονίῃ, καὶ ἐδέκετο κατεπείγοντες ἥκειν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα, οὐκ ἐδίκαιον ἐντυχὼν ἀπρηκτεῦσαι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ἐπὶ δὲ Ποτιδαιήτας, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τε φυγερὸν ἀπέσασθαι ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς Παλλήνης ἔχοντες

nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc CXXIIII
rem Græci liuore quodam supersederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciam omnium Græcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVribiadæ: solertiæ vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrumque oleagina corona donantes: præterea hunc [1] biga quæ apud Spartam erat præstantissima: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsq; fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæ- CXXV
mone Athenas venit, ibi [2] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui non è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Athenienses. Atque hæc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharna- CXXVI
cis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quum iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Curru omnium qui Spartæ erant præstantissimo, *vel*, *pulcherrimo*. 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖος *omisit, aut potius non legit. quod certe suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbemque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthum obti-

CXXVIII nuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de facienda proditione transegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatisque desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigés, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatę percussit. Ad quem saucium turba (vt adsolet in bello fieri) quum concurrisset, subito reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autem & ceterorum Pallenensium commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectendum, Scionææ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit. Artabazum vero

CXXIX tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluuiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nũquam extiterat, vt indigenæ aiũt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatę nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc caussam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & eius simulacrum quod situm est in suburbanis, impie se gesserant. Hanc fuisse caussam illi

ἐνταῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. Ὑποτοπήσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ τούτων ἐπολιόρκεε. Εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παρέδοσαν Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένεος. καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ τούτων ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε· προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως, ἀνὴρ σωτίδε- τις
ἤθελε προδοῦναι Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅντινα μὲν δόλον ἄρχων, ἔλαθε· οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγένετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ὁ Τιμόξεινος ἐπέλλων πρὸς Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος πρὸς τὰς γλυφίδας προσειλίξαντες, καὶ προερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίστος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμάρτων τοῦ χωρίου τύπου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω ὦμον· τὸν δὲ, βληθέντα, προσέδραμε ὅμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ τοξεύμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ὅτι τοῦ στρατηγοῦ. πρίν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλλαίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ὑπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος ἕνεκα, μὴ νομίζοιατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸ μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁμοὺ δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίσιος ἐγένετο· Ἀρταβά- ἠπίης
ζῳ δέ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγεγένητο τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ὅσον πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γινόμενον, διέβαινον ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μοίρας διαβεβήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπελείποντο ἐόντες, τὰς διεξιόντας χρὴ ἐσαῦτις ἐν τῇ πλημμυρίδι, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅσην οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένην. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιήτας ὑπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς νηὸν ἐσῆλθε τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἠσεβήκοσαν οὗτοι τῶν Περσέων τοῖσι καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες,

βδ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τὸν δὲ περιλοιπόμενον ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην πρὸς Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν δὴ ἀπεπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἐχρήσαντο. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιλοιπόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπορθμεύσατο ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὀπιλάμψαντος, πρὸς Σάμον συνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τὴν νῆσον καὶ ἐχειμέριζον αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων ἀπολλοὶ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ ὅσοι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω τοῦ σταλμίδος ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ τολμέεσκον αὖτις πρὸ ἑωυτῶν ἐξάγειν οὐδένα· οὐδὲ ἐπιλαγχάζειν ἐῶντες· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀπίσῃ, νέας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τεσσεράκοντα καὶ ἑκατόν. οὐ μὴν οὐδὲ προσεδέχοντο τοὺς Ἕλληνας πρὸς στρατεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἐπιτρέπειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμένοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νοῦν τὴν θάλασσαν ἑωυτοῖσι ἔσεσθαι ἐνόμιζον, πεζὴν δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατοί εἰσι κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι τὰ περὶ τὸν στρατὸν ἦγε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁμοῦ δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγινάν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱππποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τὸ ἕτερος οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πρῶτοι, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα προτέρων καταλεχθέντων, ἐκ δήμου, βασιλῆες ἐλήμνησαν Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ προεληλύθεε ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσα αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτεων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ βασιλείδεω ἦν· οἳ

videntur vere dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. ¶ Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum conuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classi plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, ducesque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi vtpote magnopere percussi, non audebant occasum versus producere, ne vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniam irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. [1] Atque vt se victos mari, ita longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nondum cogebatur: naues autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, aduenium eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi,

cxxx

cxxxi

cxxxii

1. De mari igitur animum abiecerant, sed longe superiorem &c. *ad verbum, Circa mare igitur animo victi erant, vel, animis ecciderant. id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.*

septem

septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, ceteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartamque se contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægreque exoratos Delon vsque perduxere. Nam vlteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur. ¶ Dum Græci CXXXIII nauigauere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculum quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque sibi liceret peruaderet ad oraculum consultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam de rebus præsentibus fuisse. Constat hunc CXXXIV Murem in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibique tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciti oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum esse, quod quum Amphiaraus optionem eis dedisset vtrum mallent vate vti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas est vlli Thebano CXXXV illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime vrbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam peruenisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statim antistitem

σα σιδηρῆ σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράτῃ τῷ Χίῳ τυραννεύοντες, ἐόντες ἑξαμηνιαῖοι. ὡς δὲ βουλευόμενοι ἐφάνησαν, ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπεξέρχονται ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ ἐνταῦθα ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλώσαντες ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ γὰρ ἐπῆγον αὐτοὺς μάλιστα μέχρι Δήλου. τὰ γὰρ πρόσω τούτου, πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐούσης ἐμπείρου σφι οὐδαπῆ, τό τε πολλὸν καὶ πλέον ἐδόκεε εἶναι. τὴν δὲ Σάμον ἡπίστεον ἐν δόξῃ κεῖσθαι Ἡρακλέους στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνεπίστευε δὲ τοιοῦτο, ὅτε οὐδὲ μέχρι βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μήτε ὁλμᾶν καταπλώσαι καταῤῥωδηκότας, οὐδὲ τοὺς Ἕλληνας, χρηίζοντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἠῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφέων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τοῦ ὄνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος πάντα χῆν μιν χρησάμενον ἐλθεῖν, τῶν οἱά τε ἦν σφι ἀποτρήσασθαι. ὁ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν τοὺς τῶν χρηστηρίων τούτων ἐπέστελλε, οὐκ ἔχω φράσαι· (ἔστι δ', ὡς ἐγὼ λέγω) δοκέω δὲ ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι τὸ τοῦ Τροφωνίου· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ὅτι τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τοῦτο ὡς ἀπίκετο, τὸν μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δ', καὶ ὧδε ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τὸν δ', ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάραον. Θηβαίων δὲ τῷδε νῦν ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε· ἐπεὶ ἐβούσφεας ὁ Ἀμφιάραος διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τούτεων, ἐωυτῷ ἢ ἄτε μαντὶ χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τὸ ἑτέρου ἀπεχρέωντο· οἱ δὲ συμμαχὸν μιν εἵλοντο εἶναι. διὰ τοῦτον μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων τῷδε νῦν αὐτόθι κατακοιμηθῆναι. Τότε δὲ θωῦμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται τοὺς Θηβαίων. ἐλθεῖν γὰρ τὸν Εὐρωπαῖον Μῦν, διεξερωφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τὸ Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν, καλέεται μὲν Γτῷον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς οὔρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐπεί τε παρῆλθε Εὐρωπαῖον καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἕπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀποσημανομένους τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε, καὶ πρόσθεν τε τῶν προμάντιν

βαρβαρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ σφεῖς μὲν ἐπομένους τῷ Θηβαίων ἐνθαῦμα ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρῳ γλώσσῃ αἰνίσσεσθαι Ἕλληνας. σφᾶς δὲ ἔχειν, ὅ,τι χρήσονται τῷ προεόντι παρήμενοι. τῷ δὲ Εὐρωπέι Μῶ ἔδοξε πάντα πρὸς αὐτέων τὰ ἐφέροντο δίκαια, τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γεγράφειν ἐς αὐτό. (φάναι δὲ Καρίῃ μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συλλεγόμενον δέ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπυνθάνετο ὅ, τι δὴ λέγοντα τὰ χρηστήρια, πέμπει ταῦτα ἐπειρησόμενος ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μέν, ὅτι οἱ τῷ ἐς γάμους ἐκεδέδεκτο Πέρσαι εἶναι. (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς ἐγένετο Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ ὄνομα τὸ μητροπάτορος· τὴν δὴ ἐκ βασιλέος τοῦ Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νεμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι τε ξεῖνός τε ἦν καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοῦτο γὰρ Ἀθηναίοις ὅτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἀρὰ ἀκούων εἶναι ἄλκιμον· τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν σφι τυχόντα σφι παθήματα κατεργασμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἠπίστατο. ζυτέων δὲ προσομόρων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τοῦτο γὰρ αὖ καὶ μάλιστα πεζῆς τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρείσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο κατυφήσειν τὰ πρήγματα ἑσταθμεῖσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τὰ μὲν δὴ τὰ χρηστήρια ταῦτα προλέγει συμβουλεύοντα συμμαχίην Ἀθηναίων ποιέεσθαι· τοῖσι δὲ πειθόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστί, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἐφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀποφόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ Γαυάνης τε καὶ Ἄεροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριέων ὑπερβαλόντες ἐς τὰ ἄνω Μακεδονίης, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα ἦ ἐμίσθωσαν ὑπηρεσίην ἅμα μὲν ὡς τῷ βασιλέι, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δέ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεγόμενα τῶν προβάτων. (ἐπὶ γὰρ τοῦ παλαιοῦ καὶ αἱ τυραννίδες τῶν αἰθεφτῶν ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὡς δὲ ἔκαιρος ἐφαίνετο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ τοῦτο τοῦτο ἐγίνετο, ἔφρασε τοῦτο τῷ ἀνδρὶ ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας,

barbara lingua vsam: & qui eos subsequebantur, stupuisse audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque nescirent quid in præsenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & in illis ea quæ dicerentur à prophera exarasse, eaque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse. Ea Mardonius intelligens quid di- CXXXVI cerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, [1] tum quia in eum propensi erant Persæ, (quippe cuius sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Persis, ex qua genuerat Amyntam in Asia, qui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hospitalem atque munificum esse virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus se conciliaturum sibi Athenienses, populum & multum & strenuum esse audiens, [2] & qui cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitisset. Quibus sibi conciliatis, spem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigisset. nam terrestribus copiis longe sibi superior esse videbatur. Ita colligebat suas res fore superiores rebus Græcorum. Cui fortassis oracula illa reddita suadebant vt Athenienses sibi socium asciscerent. His obtemperans, CXXXVII Alexandrum hunc mittebat septimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Æropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis transgressi superiorem Macedoniam, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis. [3] Erant autem priscorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, nō solum populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hęc quum animaduertisset panē pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, efficiri duplum quam erat, idque semper cōtingere, indicauit marito. [4] Ille re audita, illico ingressus est vt ostētum cerneret,

1 Tum quod affinitate cum Persis iunctus esset, 2 Et quem cladis Persicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitisse credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non solum populus. Regis autem vxor illis ipsamet farinam subigebat. sed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quum semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde est enim ac si dixisset, Erant enim olim ipsi quoque reges pecunia inopes. Quod Herodotus subiungit necui mirum videatur quod rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex Eum faciens Autem, ita hoc interpretatur quod de regis vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideoque particula Adeo vtitur.* 4 At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animum subiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud,——

quonam

quonam modo quid maius excresceret: moxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ira demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [1] tunc rex mercedem nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumeliosus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Æropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quę das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptumq; quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum CXXVIII ceteris. [2] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quàm ceteræ: & in quibus (vt fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cereram Macedoniam subegerunt. Ab hoc au- CXXIX tem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Æropus, Æropi Philippus, Philippi [3] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius. Qui vbi Athenas venit à CXL Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, J Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienses iniurias quas mihi intule-

καὶ" φέρει ἐς μέγα τι καλέσας ἤ τοὺς ἔνδον ἐόντας, ὡς ἐπι- κ. φέρεσθαι μέγα τι
χθρόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. ὁ δὲ, μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶ ἀποδώσειν, δοκέειν ἔφη. ἐνταῦτα ὁ βασιλεὺς, τὸν μισθὸν φέρει ἀκούσας, ἰὼν γὰρ κατὰ τὸ καπνοδόκιον ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, προβλαβὴς γινόμενος, Μισθὸν ὑμῖν ἐ- "
γὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος ὡς περισύτερα ἔσαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, ὡς εὖ γε φέρει τὴν μα- "
χαίρην ἐς τοὔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. ὡς εὖ γε- φάσας, ἐς τὸν κόλπον τοὺς ἁρπαμβους ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ. ὁ μὲν δὴ ἀπίεσαν. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει ὡς τῶν πεδέρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σιὼ νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξωθεὶς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώ- ρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι ὁ Τυτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι" σωτήια. ἔστ', ἐπεί τε διέβη- κ. σωτῆρια
σαν ὁ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. ὁ δὲ, ἀπι- κόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέ- λας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶ) Μίδεω τοῦ Γορ- δίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε ὑπερφέροντα τῶν 322
ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥ- λω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὖρος κέεται, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔ- σχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην.
Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω" παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀ- κ. πατρὸς
μύντης ἦ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω ἦ πατὴρ ἦν Ἀέ- ροπος· τοῦ ἦ, Φιλίππου· Φιλίππου δ' ἦ, Ἀργαίος· τοῦ ἦ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δ' ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας" πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε κ. ὑποπεμφθεὶς
τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐ- "
μοὶ ἀγγελίη ἧκε τῶν ἐγὼ βασιλῆος, λέγουσα οὕτω, Ἀ- "
θηναίοισι τὰς ἀδικίας τὰς ἐς ἐκείνων ἐς ἐμὲ "

—magnum aliquid portendere. ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare. vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἰὼν ἦλθε, prosequutus est in φέρει.* 1 Tunc rex, vbi mercedis mentionem fieri audiuit, sole tunc forte per fumarium, *siue, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persoluo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magna mercedis loco ducere quod saluos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciauit. *Nam σὺν νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q. d. Gallice, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.* 3 Argæus,

» ἡμομόσας πάσας μετίημι. νεῦ τε ὦδε Μαρδόνιε
» ποίεε. τῶν μὲν τὰ ἐμῷ σφι ἀπόδος· τῶν δ', ἢν ἐθέλωσι
» τοῖς σεωυτοῦ ἐλέσθων αὐτοὶ σφέα ἐκεῖνα ἀντὶ ἐωυτῶν, ἐόντες
» αὐτόνομοι. ἱρά τε πρήσσοντά σφι (εἰ δὲ βούλονταί γε ἐ-
» μοὶ ὁμολογέειν) ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ διέφθεισα. τοῦτε-
» ων δ' ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα,
» εἰ μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δ' ὑμῖν τάδε,
Ηρ. τοιοῦτοι μῦθοι. » Νεῦ τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀπαειρόμενοι;
» οὔτε γὰρ αὐτὸν ὑποβάλεσθε, οὔτε οἷοί τε ἐσὶ αἰεὶ τέχνη
» τὸν πρόσθε χρόνον. εἶδε τε μὲν γὰρ τὸ Ξέρξεω στρατη- 10
» λασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πρὸς δὲ καὶ τόνδε νῦν
Ηρ. τοιοῦτοί μοι δοκέουσι εἶναι δύναμιν. » πρεσβύτατον μοι δοκέεις εἶναι· ὥστε καὶ ὑμέας ὑποβ-
» βάλλεσθε, καὶ νικήσητε, (τῶν γὰρ ὑμῖν οὐδεμίη ἐλπὶς,
» εἰ γὰρ οἳ φρονέοιτε) δεῖ πρήξιος πολλαπλησίης. μὴ
» ὦν βούλεσθε παισὶ σμικροῖσι βασιλέι, στρεβλῷ τε καὶ μὴ χώ-
» ρης, θρέειν ὑμέας ἀεὶ πρὸς ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσε-
» σθε. πάρεστι γὰρ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλῆ-
» ος ἑωυτῷ ὁρμημένου· ἔστι ἐλθοῦσι ἡμῖν ὁμηχανίη
» σωθῆναι καὶ αὐτοὺς δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν
» ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑ- 20
» μέας. ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν εὔνοιάν τε τὴν πρὸς ὑμέας ἐούσης
» οὐδεμιῆς ἐμοῦ, οὐδὲ λέξω. οὐ γὰρ ἂν νεῦ πρῶτον ἐπιμά-
» θοιτε. παρακαλέω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνο-
» ρέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοί τε ἐσομένοισι τὸν πρόσθε χρό-
» νον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτον ἐόντ' ὑμῖν,
» οὐκ ἂν κοτὲ ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ
» γὰρ δυνάμιος ὑπερφέρει ἀνθρώπων ὁ βασιλεὺς ἐών καὶ
» χεῖρ ὑπερμήκης. ἐπὶ τοῖσι μὴ αὐτίκα ὁμολογήσοντε,
» μεγάλα παρεστεώντων ἐπὶ οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,
» δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἢν τείχεά τε μάλιστα οἰκη- 30
» μένων τῶν συμμάχων πρώτων, ἀεί τε φθειρομένων
» μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τῆς γῆς ἐκτημένων.
» ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα-
» σιλεὺς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀ-
» μπάδας ἀπιεὶς, ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν-
δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δέ, πυθόμενοι ἥ-
κειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἀέξοντα
τὴν βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων,
ὡς σφέας χρεὼν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκ-
πίπτειν ἐκ Πελοποννήσου τοῦ Μήδων τε καὶ Ἀθη- 40
ναίων, κάρτα τε ἔδεισε μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀ-
θηναῖοι, αὐτίκα τε σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ
δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κα-

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuncius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecum est: [1] quem si superaueritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari solo vestro, [2] & pro vobis ipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege prouocati vt societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos beneuolentia nihil cõmemorabo. neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro autẽ vt Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper validos fore ad gerendũ cum Xerxe bellum: quales si animaduerterem esse, nequaquam huc cum his mandatis venissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. [3] Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuã cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. [4] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos CXLI in barbari societatem Athenienses quũ audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, fatale esse vt ipsi cum ceteris Dorienſibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit vt concioni adessent

1 Quo si potentiores extiteritis, eumque viceritis (quod nequaquam speratis, si sapitis) 2 Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote 3 Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt, 4 Enimuero morem gerite. magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

Lacedæ-

Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuncium ad ſocietatẽ contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam
CXLII ſuam. Vbi dicendi finẽ fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedęmonii oratum vos ne quid noui in Græciã agatis, neq; verba quę adferuntur à barbaro admittatis: quod id neq; iuſtum ſit vllo modo, neq; decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperiũ veſtrum eſt decertatum: quod certamẽ nunc in vniuerſam Græciam emanauit; [1] cuius totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſſa ſeruitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem cõdicionem veſtram dolemus, quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quę diruţę ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac ceteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellũ hoc ſteterit, alituros. Neq; vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui
CXLIII ſcitis nihil barbaris eſſe neq; fidum neq; verum. Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſpondeũt, Et ipſi cognitũ habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam maiores eſſe quã noſtras, vt id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamẽ in tutanda libertate catenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimus. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos cum, fretos ope deorum atque heroum,

πάσασιν. ἐπῳμώμεινθν γὰρ ⓐ Ἀθηναῖοι Μαρτεῖβοντες, ὃ ὑπισάμθνοι ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι πθύσεσθαι ἥκοντα πρὸς τὸ βαρβάρου ἀγγελον ἐπ' ὁμολογίᾳ· πυθόμθνοί τε, πέμψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους. ὑπίτηδες ὧν ἐποίεων, ἐνδεικνύμθνοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην.

Ὡς δὲ ἐπαύσαντο λέγων Ἀλέξανδρος, Μαδδχάμθνοι ἔλεγον ⓐ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομθνους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέχεσθαι παρὰ τὸ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ μάλιστα πάντων ἥκιστα, πολλῶν ἕνεκα. ἐγείρατε γὰρ ξὺν δὲ ⓦ πόλεμον ὑμεῖς, τοῦδε ἡμέων βουλομθνων, καὶ παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐλήλυθε· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, δουλοσύνης ἀπάντων ἀνθίους γνέσθαι δουλοσύνης ζοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίοις, οὐδαμῶς ἀναφθείν· οἵπνες ἀεὶ κῆ ὁ πάλαι φανεῖσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομθνοισι μὲν οὖν ὑμῖν σιωπὴ ἀμθμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε δισσῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ δὲ τουτέων ὑμῖν Λακεδαιμονίοι τε καὶ ⓐ σύμμαχοι ἐσαγγθλῶνται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐγχθμα πάντα ὅπι θρέψειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε σιωπηθῇ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀπαγώσῃ, λέγοντας ⓦ Μαρδονίου λόγον. τοῦτο μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστὶ (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκατεργάζεται) ὑμῖν δ' οὐ ποιητέα, εἰ ὑμῖν γε ὀρθῶς τυγχάνετε φρονέοντες, ὅπισθε βαρβάροισι ἐστὶ οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα ἔλεξαν ⓐ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ τοῖς μὲν Ἀλέξανδρον ὧδε ἐκρίναντο τάδε, Καὶ αὖτοί τοῦτό γε ἴσμεν, ὅτι πολλαπλασίη ἐστὶ τοῦ Μήδου δύναμις ἢ παρ' ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δέη τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην σκεπτόμενοι, ἀμυνθμεθα ὅτεω ὀκως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῷ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πεισόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὸν αὐτὸν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ καὶ νῦν ἔρχεται, μήποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμθν ἀμυνόμενοι, καὶ ζοῖσι ἥρωσι,

---

1 Adde quod Athenienſes, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis iugum ſeruitutis ſubire, res eſt profecto intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & iam inde à priſc. *vt legatur* πάλαι δὴ δουλοσύνης. 2 Ad rem domeſticam pertinentia. 3 Poliens. *id eſt, exornans.* 4 Nihil opus ſit. 5 Atque adeo nunc renuncia Mard.

τῶν ἐκφνος Θεδεμίαν ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τύς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τῶν λοιπῶν λόγους ἔχων τοιόσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ ἐπιμηχανᾶσθαι, ἀθέμιστα ἔρδειν φαίνεο. ὡς γὰρ σε Θελόμεθα Θεδὲν ἀδικέειν τοὺς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα τοι ξείνον τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ἐπεκρίναντο· τοῖσι δὲ ἀπὸ Σπάρτης ἀπέλεγον τάδε, Τὸ μὲν δόξαι Λακεδαιμονίοις μὴ ὁμολογήσασθαι τῷ βαρβάρῳ, κάρτα αὐθρώπινον ἦν. ἀταρ ἀρχαῖός γε οἰκότες ἐξεπίστασθε Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρώδησαι· ὅτι ὅτε χρυσός ἐστι γῆς ὕδαμόθι Θεσσυτος, ὅτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ἐπιφέρεται, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν ἂν μηδίσαντες καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἂν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢ περ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις γε, τὸ Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε ὁμόζυγα. ὧν καὶ προδόντας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι· ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπισταμένοι. ἔστ' ἂν καὶ εἷς τῶν Ἀθηναίων, μηδαμᾷ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγαμέθα τὴν προνοίην, τὴν πρὸς ἡμέας ἔοδσαν, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν, Θεδενὶ λυπέοντες ὑμέας. νεῶν δὲ ὡς οὕτω ἐχόντων, ἐπαλινέεσθαι ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνου πρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην ὅτι Θεδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκφνος ἡμέων προσδέεσθαι. πρὶν ὦν πρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἡμέας καιρός ἐστι βοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [1] Tu quoque poſthac cũ iſtiuſmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, neve per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratũ quippiã ab Athenienſibus patī, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſponderunt. nunciis autem Spartiatarum iſta, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſane humanum eſt: neq; hoc verentes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniam neq; tantum auri vſquam gentium eſt, neq; regio vlla ſpecie & bonitate præſtans, quã nos accipientes, vt cum Medis ſentiremus, ad tradendam ſeruituti Græciã inducerемur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorũ ædes effigieſq; incenſæ pariter & obrutæ ſunt, quas nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius quam cum iis fœderati qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſunt, & mores adſimiles, eorũ proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. [3] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel vnus Athenienſium ſupererit, nunquam nos cõuenturos eſſe cũm Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, [4] quod conſulatis nobis domo carentibus ita vt domeſticos noſtros alere velitis, gratiam habemus: [5] & licet beneficium veſtrum cumulatũ ſit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatque acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

1 Tu quoque ne poſthac in conſpectum Athenienſium venias orationem huiuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidem eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine præditi Athenienſes, eo metu correptos fuiſſe, quoniam neque tantum, &c. *Vt ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamen vllum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perſpectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta qua ſequuntur, accommodatio, εἰ μὴ προτέρων ἐτυγχάνετε ἐπισταμένοι, ſi ἐπίστασθε cum ἐπισταμένοι iungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ἐπίστασθαι & κακῶς εἰδέναι, pro ἐν κακῷ εἶναι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mente poſſimus etiam fortaſſe accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciuiſtis, 4 Quod ita nobis proſpiciatis quorum euerſæ ſunt fortunæ, vt alere domeſt. noſtros velitis, 5 Ac vos quidem beneuolentiæ officio plene iam defuncti eſtis: nos vero quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negocii. *Negant enim ſe velle vti beneficio illo quod obtulerunt Lacedæmonij, cuius tamen gratiam illis habeant non minus quam ſi vterentur. Ideoque χάρις ἐκπεπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præſtiterint. q. d. Iam ecce vobis abunde obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ, ἐπιγραφομένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOc ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reuerterũt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicauit, mouens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunq; iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens 1 Theſſalis ducibus. Quos adeo nõ pœnitebat eorum quę hactenus egerant, vt etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tũc Mardonium propalam deducebat in Græciam. 2 Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebant progredi longius, quod negarẽt vllum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionẽ rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. Hæc Thebani ſuadebãt: quibus illic obtemperandum non putauit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inueniſſet, ſed

Ἱ μὲν, ταῦτα ἐπικρινάμενον Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσων ἐς Σπάρτιν. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ πρὸς Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἤγετο τῷ στρατῷ σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἑκάστοτε γένοιτο, τοὺς μὲν προσλάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρότερα πεπρηγμένα μετέμελε σφέων, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆρσε Πέρσῃ. καὶ συμπροσέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισσαῖος ἔρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ πρόειχε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ παρεύρατο ἡ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χώρος ἐπιτηδεώτερος ἐς στρατοπεδεύσεσθαι ἐκείνου. τοῦδε ἕωνεν ἑνὸς ἑκάτερα, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τῶν πάντων Ἑλλήνων καταστρέψηται. τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρὸν Ἑλλήνων ὁμοφρονέοντας, οἷα καὶ πάρος ταὐτὰ ἐγνώσκειν, χαλεπὰ εἶναι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσειας τὰ ἡμεῖς σοὶ συμβουλεύομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς Ἀθήνας δωματοῦντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων δὲ, τῶν Ἑλλάδα διαφθήσεις· ἐνθεῦτεν ἢν τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν φασιωτέων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, δείσας οἱ δεινὸς ἐνέσκηπτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δευτεραίους ἑλεῖν· ἅμα μὲν ἐὼν ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διαγινώσων ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε

1 At Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlterius progredi eum ſinebant, ſed ibi conſidentem dare operam *volebant* vt Græciam vniuerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺ πλείστους ἐπιφάνετο εἶ), ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἑρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστᾶσαν ἐτάχθη, δεκάμηνος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυρωνίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τοδὺτερον ἀπέστελλε, τῶν ἔχων μὴν τὴν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐπίζων δὲ σφέας ἐπαύσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δρυμαλιὸν ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ἐπ' ἑωυτῷ τὰ τότε μὴν ἕνεκα ἀπέπεμψε Μυρωνίδην ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τὴν δὲ βουλὴν τῶν Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δέξασθαι τοὺς λόγους τοὺς φέρει Μυρωνίδης καὶ ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτα ἐαυδήνε. Ἀθηναῖοι δὲ, οὐδὲν δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυρωνίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. θωμαθοῦσι δὲ γυναῖκες Ἀθηναίων ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίην ἤισαν αὐτόθεν τε καὶ ἐξ ἰδίου ὁρμώμεναι, καὶ ἐς μὲν ἔλθωσι αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέχοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, ἐν ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ μακρότερά τε καὶ ὀλιγαίτερα ἐποιέοντο, ὁ δὲ βάρβαρος καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ἐξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι πρόσθεν ἐσβαλόντα βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἐμάχοντο ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσοντας ὅσα σφι ὑπέστετο ὁ Πέρσης μεταβαλόμενος δώσειν· προειπόντές τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοὶ ἄλλα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. ἅτε γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρτασόν τε τότον χρόνον, καὶ σφι ἔτι Ὑακίνθια· πρὸ πλείστου δὲ ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ παρασκευήν. ἅμα δὲ τεῖχός σφι ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἄγγελοι καὶ ἐκ Πλαταιέων,

pleroſque eorum in claſſe ad Salaminẽ eſſe audiret, vrbem cepit deſertam, decimo menſe quàm fuerat ab ipſo rege capta. Eo poſtquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quẽdam Helleſpontium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipſum animo eſſe Athenienſes, ſed ſperans contumaciam depoſituros, tanquam ſubacta omni Attica regione, & ſub ipſius imperio poſita. hac de cauſſa Murichidem miſit in Salaminem. Is vbi in ſenatum venit, Mardonii mandata expoſuit. è ſenatoribus Lycidas ſententiam dixit, Satius videri ſibi eſſe vt ea quæ Murichides apud ſenatum diceret, ipſi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat ſiue quod pecuniam à Mardonio accepiſſet, ſiue quod id ſibi probaretur. Quod ſimulatq; audiere Athenienſes, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumſteterunt, lapidibuſque interemerunt: Helleſpontium vero Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, vltro domũ Lycidæ adiere, hominiſque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Athenienſes in Salaminem tranſierunt: Quandiu ipſi copias è Peloponneſo venturas ſibi auxilio expectabant, tandiu hoſtes in Attica habuere ſtatiua: at vbi & ſocii tardius ſegniuſque agunt, & Mardonius aduentans iam eſſe in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipſi in Salaminem traiecerunt, nunciosq; in Lacedæmonem miſerunt conqueſtum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarũ eſſe Atticam ingreſſum, neq; cum ipſis ei in Bœotiã occurriſſent: tum admonitũ eorum quæ ſibi, ſi ad eum deficere vellent, Mardonius ſpopondiſſet: tũ prædictũ, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet remedium inuenturos. Agebãt per id tempus Lacedæmonii ſolennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ feſta dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum ſibi in Iſthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos poſteaquam nuncii Athenienſiũ Lacedæmonem venerunt, ducentes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos,

ephoris

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamen pudore [1] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciscerémur cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquã prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullã habetis Athenienſiũ rationẽ: & quum conueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quod non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra vbi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. Hæc vbi VIII accepere ephori, responsum in diem posterũ distulerunt, postero die in alterũ: idq; in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. [3] Non ausim dicere hanc fuisse causſam cur isti tãtopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorũ partes sequerentur: nunc autẽ nihil aliud curarent quam vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub aduentũ Alexandri in Atticam, muro quẽ extruebant nondũ perfecto, Persas vehemẽter extimescebant. Tandẽ & IX

ἐλεγεν. Ταῦτα ἐπελθόντες ὅτι τάχιστα τοῦ ἔφορους, Ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν Βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ δὲ, συμμάχους ἐθέλει ἐφ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην ἐπὶ τῇ ἡμετέρῃ δίδοναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ πολλά τε ἀπειπάμεθα, καὶ ἅμα ἀδικεόμενοι ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι· ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ πολεμέειν· οὐ μὲν δὴ ὁμολογήσομέν γε ἑκόντες εἰ). καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον ἐὸν νέμεται· ὅτι τοῦ Ἑλλῆνας· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωσιν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ὄζεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμᾷ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἅτε τείχεος ὑμῖν ἀμφὶ τῷ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου ἐντελές ἐστι, καὶ δηλήσειν οὐδένα τὴν Ἀθηναίων πολιὴν θέμενοί τε ἡμῖν Πέρσῃσι ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, προεισέδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν βάρβαρον. ἐς μὲν νεῶν τὸ πρέον Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμέλησε. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως. νεῶν δὲ ὅτι τάχιστα στόλῳ ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς ἂν βαρβάρων δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπειδὴ γὰρ ἡμῶν τοῦ τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὅτι τηδεώτατόν ἐστι μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τὸν δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἐκ τοῦ τέλει. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον, ὅτῳ ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τὸν Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο οὐδεμίην, ἀλλά γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν. ὅτε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἄκλητοι ἐτετείχιστο. ἐργάζοντο γὰρ, μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος γὰρ, τῆς τε

1 Iouis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia.* 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re soliciti fuerint, huius rei causſam aliam adferre non possumquam quod murum Isthmi extruxerant, seque iam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant; Persas vehementer extimescentes. Tandem vero & respons. *&c. Valla imposuit vocabulum ἀλλά γε quod iunxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ ἄπιον referatur, hoc modo,* οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἀλλά γε ἢ ὅτι, *&c.*

ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο
τοῖος τις ὁ δὲ τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσι-
326 ος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγε-
ήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων,
τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πάντα λόγον. ὁ δὲ ⓐ Λα-
» κεδαιμόνιοι ἔλεγον, ἀκούσας ταῦτα ὁ Χίλεος, ἔλεγε,
» Ἆρα σφι τάδε ὕστερα ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Λακεδαι-
» μονίοισι ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ βαρβάρῳ συμ-
» μάχων, κἢν ᾖ τεῖχος ἀμφὶ τὸν Ἰσθμὸν ἐληλαμέ-
» νον κρατερόν, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτήσονται ἐς
» τὴν Πελοπόννησον τῶν Περσέων. ἀλλ' ἐσαῦτε πρίν
» τι δεῦρο Λακεδαιμονίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέ-
ρειν. Οἱ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· ⓑ δὲ, ἐν φρε-
νὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φεύγοντες τάδε ἐν τοῖσι
ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς
ἔτι ἐκπέμποισι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ
ἑπτὰ τοῦτοισι ἕκαστον ταξάντες τῶν Εἱλώτων, Παυσανίῃ
τῷ Κλεομβρότου ἐπιτάξαντες ἡγέειν, ἐγίνετο μὲν
ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν, ἐὼν
ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τοῦτον ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμ-
βροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω
δὲ παῖς, οὐκέτι ἐτύγχανε ἐών, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τὸν τεῖχος διέμασσε, μετὰ
ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον ζωὸς βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆ-
γε δὲ τὸν στρατὸν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦδε
μάλιστα τόδε· θυομένῳ ⓒ οἱ ἐπὶ τῶν Πέρσεων, ὁ ἥλιος ἀ-
μαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προεσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ
Παυσανίης Εὐρυανάκτα ⓓ Δωτείου, ἄνδρα οἰκίης
ἐόντα τῆς αὐτῆς. ⓔ μὲν δὴ σφι Παυσανίη ἐξεληλυ-
θυῖαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γεγένεε, οὐδένα εἰδότες τὸν ἐξόδου, ἐπῆλθον ὅπῃ
τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαγγέλλεσθαι
καὶ αὐτοῖσι ὅπῃ τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔ-
» λεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ τῇδε
» μένοντες, Ὑακίνθια τε ἄγετε καὶ παίζετε, κατα-
» προδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀ-
» δικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτεί τε συμμάχων, κα-
» ταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅκως ἂν δυνώνται. κα-
» ταλυσάμενοι δὲ, δῆλα δὴ ὅτι σύμμαχοι βα-
» σιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ὅπῃ τι ἂν ὑμῖν
» ἐξηγέωνται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε οἷόν τι
ἂν ὑμῖν ἐξ ἑωυτῶν γένηται. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέ-
λων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκῳ, κῆ δὴ δοκέῃ εἶναι ἐν Ὀ-
ρεστείῳ τείχοντας ὅπῃ τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον
τοὺς βαρβάρους. ⓕ ὡς οὖν εἰδότες, ἐπηρώτεον τὸ
λεγόμενον· ἐπειρώμενοι δὲ, ἔξεμαθον πᾶν τὸ ἐόν. ὥσ-
τε ἐν θυμῷ ἔχοντες ἐπορθοῦντο τὴν ταχίστην

responsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat, Hoc Chileus consilium dedit. x quod in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à ciuitatibus venerant, quinq; millia Spartiatarum quũ adhuc nox esset [1] dimiserũt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam caussam quod sibi inter sacrificandum aduersus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Evryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania xi profectis, nuncii de illarum profectione ignari, vbi dies illúxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis proditis: Athenienses vero, vt à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita vt poterunt cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit euenturum. Hæc loquutis nunciis Ephori iureiurãdo interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendĕres aduersum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisciabantur. Scisciati, & rem omnẽ edocti atque stupefacti, quamcelerrime abiere

[1] Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquemque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.*

ad illos

ad illos insequendos,& cum iis quinque millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum vetsus ire maturantibus, Argiui, vbi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argiui nunciatum tibi iuventutem è Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro
XIII abscessit. Quo audito Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenien sibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore vt secum illi paciscerentur. Quod vbi desperauit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium priuatarum sacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putauit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque si ipse male pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum ciuitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & iam i-
XIV ter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat si quo pacto hos primum posset excipere. Itaq; conuersum exercitum ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc vsque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit
XV hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes fouentium, vastauit: non illorum odio, sed ingenti necessitate

διώκοντες. σιὼ δὲ σφι, τὴν περιοίκων Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τοῦτο τὸ ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς Ἰσθμὸν ἤπειγον· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τὴν ταχίστην ἐπύθοντο τὸν μὲν Παυσανίεω ἐξελήλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμποισι κήρυκα, τὴν ἡμεροδρόμων ἀνδρῶν ἀνδρηΐοντες ἄριστον, ἐς τὰς Ἀθήνας, πρότερον αὖτις Μαρδονίῳ ἐκπροδόξαμενοι φήσειν Σπαρτιήτιδι μὴ ἐξιέναι. ὡς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ὅ- " τι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε νεότης, καὶ ὡς οὐ " δυνατοὶ αὐτοῖσι ἔχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. " πρὸς ταῦτα τύχαν βουλεύεσθαι. ὁ μὲν " δὴ, εἰπὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι προθύμως εἶχε μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ περὶ Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπέμαινε οὔτε ἐσίνετο σφέων τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων μάλιστα πάντως τὸ χρέων ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος πάντα λόγον, πρὶν ἢ τὸν μὲν Παυσανίεω ἐς Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κου τι ὀρθὸν ἐπῆν τὴν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαμψε τῶνδε εἵνεκα· ὅτι οὔτε ἱππασίμην ἡ χώρη ἐστὶν ἡ Ἀττικὴ, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπάλλαξις οὐκ ἐστὶν, ὅτι μὴ κατὰ στεινόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἔχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπεμβαχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν 327
πρὸς πόλιν τε φιλίην, καὶ χώρην ἱππασίμην. Μαρδό- 30 νιος μὲν δὴ οὕτω ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη περίδρομος, ὡς Σπαρτιήτων ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰκὸς τοῦτους πρῶτον ἔλθοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἦγε ὅθι τὰ Μέγαρα· ἦν δ' ἵππος περιελθοῦσα καλὴ πάσα τὴν χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκάστοτε τῆς Εὐρώπης ὁ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγε- 40 λίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοῦτον πρεσχόμενοι τὴν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κωλιὸν, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἐδῄου τὰ τῶν Θηβαίων, καίτοι μηδιζόντων, ἔκειρε τοῦτον χώρους, οὐ τι κατ' ἔχθος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

adactus: quod vellet cum castra communire, tum, si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus conuiuio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta inuitauit, fiebat autem cœna Thebis. inuitati illi hominem sunt sequuti. Cetera quæ referam, ex Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtrosque seorsum discubuisse, sed [1] in singulis lectis alternos Persam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cuias esset: se vero respondisse Orchomenium esse: tum illū dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumentum, vt ipse quoq; præscius huius rei, queas tibi cōsulere. Cernis hos Persas in conuiuium acceptos, & copias quę ad flumen in castris relictæ sunt: horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumque se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inuitabile est. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atque hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est autem hoc in hominibus acerbissimum, Eum qui multum sapit, [2] minime potentem esse. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atque adeo ipsum hæc statim aliis enarrasse priusquam prœlium ad Platæas factum est. Porro Mardonio in Bœotia statiua habenti, præbuerunt copias ceteri circà Græci, qui cum Medis sentiebant, [3] & ad Athenas congregati sunt,

XVI

XVII

1 In sing. lectis binos, Pers. 2 Nihil in potestate habere. *Id est, Eum qui sapientia magna praditus sit, vel, prudentia, non habere res vllas in potestate, sed cogi ad res eas à quibus alioqui eum sua prudentia dehortetur. Alium sensum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et vna cum eo aduersus Athenas mouerunt, &c.

præter

præter Phocenſes.nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii,ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius,vbi Thebas peruenere, miſſis equitibus iuſſit ſeorſum in campo ſubſidere:quod quum feciſſent, protinus adfuit vniuerſus equitatus. Vnde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, perualit,Phocenſes ab equitatu iaculis confoſſum iri.quinetiam per ipſos Phocenſes idem diuulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (vt opinor)à Theſſalis. Quare vnumquenque veſtrûm oportet egregium virum eſſe,potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos XVIII Harmocydes hortabatur. Quos vbi cõcluſere equites, inuehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri:nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex aduerſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animaduerterunt eos ad defendendum ſe conuertere,veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio iuſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum.non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii XIX vbi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. quod quum audirent ceteri Peloponnenſes,vtique ii quibus meliora cordi erant,cernerentque Spartiatas egredi volentes,indignum ſe putauerunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem peruenerunt: vbi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerũt.

μοιῶοι ᾖ Φωκέες οὐ σωφρονέοντες. ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δ' οὐ πολλῇσι μετὰ ταῦτα καὶ ταῦτα ἀπῖξιν καὶ ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δ' αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσε σφέας ἀπ' ἑωυτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐποίησαν ταῦτα, αὐλισθέντα πρῴην ἵππος ἄπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τὸ Ἑλληνικὸν τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακοντιεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων τοῦτο τοῦτο. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης παρῄνεε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, τοῦτο δηλα δὴ ὅτι ἡμέας οὗτοι ἀνδρηφοντοι μέλλοισι παρέξουσι ἀπολωλεκέναι· δώσειν, ἀμβλημόρους ἐπὶ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ ἐλπίζω. νυῦν ὦν ἄνδρα χρὰ πολλὰ ὑμέων χρεών ἐστι ἡμέας ἀγαθόν. χρεόν γὰρ, ποιεῦντας καὶ ἀμείνοσι τελευτῆσαι ἀγῶνα, ἢ περ προέχοντας ἁμαρτάνειν ἀρχίου μόρου. μηδὲ μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐπ' Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. Οἱ μὲν ταῦτα παρῄνεε. Οἱ δ' ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καὶ κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτίοι ἔσαν, πρώτην συγρέψαντες ἑωυτούς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ἐπῆλθον ἐπ' ἔρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δὲ ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μετὰ ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ ᾤρων παρὸς δρέξιν τεταπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρῶμα τοιοῦτο, οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω· ὡς γὰρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος· οὔτε εἰ αὐτέων πειρηθέωσι ἐθέλησι εἰ μὴ δικῇ μετέρχεσι. ὡς δ' ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπιφανόμην. καὶ νῦν παρὰ θύμως φέρετε πόλεμον τοῦτον. θυργεσίησι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἐμέ, οὔτε βασιλῆα. τὰ παρὰ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτον ἐλθέτω.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυθανόμενοι δὲ τὰ λοιπὰ Πελοποννήσιοι, τῶν τὰ ἀμείνω ἐπῄνεον, ἀτιμάζοντες δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐπεὶ δὲ ὦν τὰ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα τὰ ἐδεήθησαν, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τὸ ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſint, *vel*, moliti. 2 Affirmare autem non poſſum an &c.

Α᾽θηναῖοι ᾗ ἅμα αὐλῖσι, ἀμφαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγθέντες δ᾽ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς ᾗ ἄρα ἀπίκοντο τὴν Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοῦτο βάρβαροι ὅτι τῷ Ἀθηναίῳ στρατοπεδευομένῳ· φρασθέντες δὲ τῶν, ἀντετάσσοντο ὅτι τὴν ὑπωρείης τῶν Κιθαιρωνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον ⓐ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ᾽ αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τὴν ἐπάρχεε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι· (ⓑ Ἕλληνες Μαρίσιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχαλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἰδόντα ὡς προσπίλασαν ⓐ ἵππόται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον τῇ τέλεϊ· προσβαλόντες δ᾽, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ ὀπιμαχώτατον ἐπὶ τοῦ χωρίου πάντος, καὶ προσοδος μάλιστα ἦν τῇ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, ⓐ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, ὀλίγοι ἐόντες δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι, μοῦνοι ἔχοντες τάσιν ταύτην ἐς τὴν ἐς ἡμᾶς ἀρχήν· εἰ δὲ καὶ ἐς τόδε λιποψυχίη τε ἐς ἀρετὴν ἀντέχομεν, καὶ νῦν πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε ἀμείψασθαι τάξιος, ἴστε ἡμέας οὐκ ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπιπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, Ἕλληνες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθέλοντες ἰέναι τε ἐς ⓦ χῶρον τὸν καὶ τάσσεσθαι ἀμφὶ Μεγαρέῦσι. βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ἐπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων ⓐ τετρακόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἵ τε ἐπεδέξαντο, καὶ οἱ πρὸς τῶν ἄλλων τῶν πρεσβυτάτων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τάξοντας προσελθόντες. μαχομένων δὲ σφέων ὀπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλόσης τῆς ἵππου τὸ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι κατὰ πλευρὰ· θηλέης ἦν, ἵστα ὀρθὸς, καὶ ἀποστείλεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐλίκα ἐπεκέατο· τὸν ἵππον αὐτὸ λαμβάνοισι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνοισι, καὶ σὺν χρηϊδι δυνάμενοι. ἐνεσκίαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτὸν· κατυπαφθὲν δὲ τὸ θώρηκος, ἱππῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς ⓦ θώρηκα αὐτὸ, ἐποίεον οὐδέν. τρίτον γε δὴ μαθών τις ὃ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς ⓦ ὀφθαλμόν· ὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. τὰ δὲ κατὰ τὸν Μασίστιον ἐλήφθη τοῦτο δὴ οἷς ἐστρέφετο. οὔτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, et regione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites vbi promouere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, feminas eos appellando. Erant forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: vbi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renunciauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltro ad locum irent; vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus ceteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

Μαρίσιον

XX

XXI

XXII

329

1 Eius autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animaduerſa &c.*

eum

cum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognouere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim deliberauerunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, vt mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non iam turmatim sed vniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acreprœlium de cadauere. at vbi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illũ è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus
XXIIII præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaserit, & seipsos & equos & iumenta torondederint. Et barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Græci
XXV autem, postquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quod sibi Plateensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eo quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locũ planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosq; se dignos qui alterũ cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ἵππος σφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπείτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὡς σφέας οὐδεὶς ἐῴα ποιέειν. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, ἀγχελυσάμενοι, ἤλαυνον διὰ ἵππου πρόμυτες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνέλοιεν. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύοντας διὰ ἵππου, ἀλλὰ πάντας, τῷ ἀγαπτῷ ἐπεβώησαν. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθεε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μοῦνοι ἦσαν οἱ τεσσερακόσιοι, ἐστερεῶντό τε πολλόν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἵππόται ἐπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλοις προσαπώλεσαν τοὺς ἵππέων. ἀποστήσαντες ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.

Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐλοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσῃσι καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τοιῷδε τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δόξαντες ὦσθαι, ἐθαρρήσαί τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ τοῦτο μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρόν, παρὰ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν εἶδος μὴ ἄξιος, μεγάθεος δὲ εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τῷ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, σκοπέοντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θηεύμενοι Μασίστιον. μετὰ δέ, ἔδοξέ σφι ὀπίσω καταβῶσαι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὑποτηδεώτερος σφι ἐς στρατοπεδεύσασθαι ὁ Πλαταϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε δὴ ἄλλα, καὶ εὐυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὑπὲρ τοῦ χρηστηρίου τοῦ Γαργαφίου, τοῦ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐόντος, ἔδοξέ σφι χρὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταξαμένους στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος πρὸς Ὑσιὰς ἐς τὴν Πλαταϊδα γῆν. ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατ' ἔθνεα, πλησίον τῆς τε χρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν, καὶ ἀπέδου χωρίου. Ἐνταῦτα δὴ τῇ διατάξει ἐλύετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίεον γὰρ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας καὶ

1 Præter illum

καινὰ καὶ παλαιὰ ἀπεργασμένοι ἔργα. τῶν μὲν,
» ἔφασαν τοῦτο λέγειν τάδε, Ἡμεῖς ἀεί κοτε ἀξιού-
» μεθα παρὰ τούτοισι τοῖσι ἄλλοισι ἐν τοῖσι συμμάχοισι α-
» πάντων, ὅσοι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννη-
» σίοισι καὶ ὁ παλαιὸς καὶ ὁ νέος, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρό-
» νου ἐπεὶ Ἡρακλείδας ἐπειρῶντο μετὰ Εὐρυσθέ-
» ος βιαίως κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε βου-
» ληθέντες τῶν, ἀπὸ πρώτης ταύτης τιόνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀ-
» χαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ,
» ἐκβοηθήσαντες ἐς Ἰσθμόν, ἱζόμεθα αὐτίοι τοῖ-
» σι κατιοῦσι. τότε ὧν λόγος Ὕλλον ἀγορεύσασθαι,
» ὡς χρεὼν εἴη μοῦνον τῶν στρατὸν τὸν στρατὸν μὴ ἀνα-
» κινδυνεύειν συμβαλόντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννη-
» σίου στρατοπέδου, ὃν ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι εἶ-
» ναι ἄριστον, τοῦτον ἀμυναμαχησάμενον ὅτι μακροτά-
» τοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶ ποι-
» ητέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ὅτι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν
» Ὕλλος νικήσῃ τοὺς Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέ-
» ναι Ἡρακλείδας ὅτι τὰ πατρῷα· ἢν δ' νικηθῇ,
» τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
» ἀπάγειν τὸν στρατὸν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζη-
» τῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. τοιαῦτα μὲν δὴ
» ἐκ πολλῶν συμμάχων ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ
» Ἠρίπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασι-
» λεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀπέ-
» κτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐεργέται ἐν
» τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ δηλα γέρεα με-
» γάλα, τὰ Δωριεῖς ἐλόμενοι ἔχοντες, καὶ τὸν κέρεος τὸν
» ἑτέρου ἀεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν
» μὲν νυν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιβαίνομεν, δῆ-
» λα διδόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρ-
» χειν, πρῶτοι· τὸν δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἐκείνε-
» σθαι ἡγεμονεύειν, κατάπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρό-
» νῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηνεμένου ἔργου, ἀξιοῦ-
» μεν ὁκότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων τοῦτο τὸ ἀξίωμα ἔχειν.
» πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡ-
» μῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίσαται, πολ-
» λοὶ μὲν καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἐ-
» κείνου ἔτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ γάρ
» σφι ὅτι ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὦν
» καινά, οὔτε παλαιά. Ταῦτα μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀ-
» θηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπι-
» στάμεθα μὲν σφῶν ὅδον τινὰ μάχης εἵνεκα συλλε-
» γῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ
» Τεγεήτης πρόφησε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑ-
» κατέροισι ἐν τῷ πρώτῳ κατεργασταὶ χρησά,

facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnensibus cõmuniter in externas peregrinationes itum est, & proxime, & quondam, iam inde ex quo Heraclidæ post mortẽ EVrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligendo periclitaretur: sed vt aliis acquiescentibus, secum singulari certamine dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimum. Acceptra condicione Peloponnenses fœdus in hæc verba percussẽrũt, Si vinceret Hyllus Peloponnensium ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterentur: sin victus esset, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponnesum agitarent. Ab omnibus sociis ad eam rem voluntarius electus est dux atque idem rex noster Echemus Æropi filius, Phegei nepos, qui singulari congressus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vẽdicamus, quemadmodum vsque fecimus ad hoc tempus. Etiam vero citra hocfactum quod narrauimus, Athenienſibus sumus digniores qui hãc dignitatem obtineamus: quippe quiprospere & multa vobiscum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quam Athenienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales nobis, neque recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerunt, necesse

330 1 2 10 20 30 40 XXVII 1

necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciſſe, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæotum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniu iam vna cum eisdem pugnando propulsauimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλοῦσαι πρὸς ὑμᾶς, ὁπόθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, ἀεὶ πρόθυμοι εἰς μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, οὓς φασὶ οὗτοι ἀποκτεῖναι Εὐρυσθέα ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς οὓς ἀφικόμενοι ἀν φθύγγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τιὼ Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τοῦτο δὲ, Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας ἀγάνα, καὶ ἀτάφους κειμένους, συνθυσάμενοι ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον οὐ ἔλαχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀποδύσας τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προὔχομεν τούτων ὑπιμεμνῆσθαι· καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόντες, οὐχὶ νῦν αἰεῖσιν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν αἰεῖσιν ἀμείνονες. παλαιὰν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν ἄλλο ὅτι ἀποδεδειγμένον, ὥσπερ ὅτι πολλά τε καὶ οὐ ἔλαττα, εἰ τοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι ἐσμὲν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ γε μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὑπιχειρήσαντες, προσεληλύθαμεν, καὶ νικήσαντες ἔθνεα ἓξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι ἐσμὲν ἔχειν τοιούτου τιοῦ τάξιν ὑπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα στασιάζειν πρέπει. ἀρτίοι ἐσμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὑπιτηδεώτατον ἡμᾶς εἶναι ἑσάναι, καὶ κατ' οἵας τινάς. πάντη γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐζηγέεσθε δὲ ὡς πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε πᾶσα ἡ στρατιὴ Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερβαλόντο τοὺς Τεγεήτας, μετὰ τὰ πρόσθε, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὑπιόντες τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

[1] Bonam operam nauantibus. [2] Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de nauata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis. [3] *Pro οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες hunc legisse suspicor* οἱ ἀρχὼν ἐλθόντες, *qua lectio, non illa, mihi probatur.*

τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι τετρακισχίλιοι ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, θεράποντα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. τῶν δὲ σφι εἵλοντο ἑσάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τετέων δὲ ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφι ἔθεντο ἑσάναι Παυσανίῃ ἑξακόσιοι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τετρακοσίους. τετέων δὲ ἐγγύθεν ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τετέων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τετέων δὲ εἵποντο, Ἐπιδαυρείων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων δὲ ἐγγύθεν, Λεπρεατέων δισχίλιοι. τετέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τετέων δὲ ἐγγύθεν, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἕστασαν Ἑρμιονέες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐγγύθεν ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τετέων δὲ ἐγγύθεν, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. τετέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορείων ὀκτακόσιοι ἕστασαν. τετέων δὲ ἐγγύθεν, Παλλήνιοι οἱ ἐκ Κεφαλληνίης δισχίλιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἵποντο δὲ τετέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκταχιλίοι· ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ παρὰ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρισμυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατὸν πάντες παρὰ. ὁπλῖται μὲν δὴ πάντες συλλεγέντες ὅτε τὸ βάρβαρον, ἦσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἐγένετο τόδε· τὸ μὲν Σπαρτιητικὸν τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑπτὰ ἐπὶ πεντήκοντα ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τετέων πᾶς εἷς παρῆρτο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπὸ μυῶν μαχίμων ἐγένετο πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑκατὸν πάντε. τὸ δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ὀξεπληρώθη αἱ ἑνδεκα μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinque millia seruorũ, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis.[1] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundũ hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inueniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: iuxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. iuxta Trœzenios[3] totidẽ Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. iuxta Hermionenses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. iuxta hos, Chalcidensium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenensium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. iuxta hos Megarensium tria millia, quos sequebantur Platæensium sexcenti. Vltimi & iidem primi stabant Athenienses, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingẽti, omnes grauis armaturæ, aduersus barbarum contracti. Leuiter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum vnusquisque ad pugnandum erat instructus.[4] Circa ceteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leuiter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare posset,[5] sexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas conuenit pugnæ aptus, tam leuis quam grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti.* Sed numerum vndecim myriadum expleuere Thespienses,

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetrauerant autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erant trigintaquatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem huius numeri ineundo vt reliquos Lacedæmonios & Græcos vnum habuisse virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, vt Spartiatas. Dixit autem ἀνὴρ ἐὼν pro ἑνὶ ἐόντι, vt ἑνὶ ἐόντι ἑπτά. Quod & ipsum Valla potius quam per nominatiuum, vertisse ita debuit,* Vtpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis. *vel,* Vtpote septenis vnumquemque Spart. circumsistentibus. 5 Sexaginta nouem millia. *nam inter sex myriades (qua sexaginta millia efficiunt) & ἑκατὸν πάντε (id est, quingenti) interiectum est χιλιάδες, qua Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Asopum castra distributi communierant. ¶ Barbari vero xxx qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium luxerunt, cognito Græcos apud Plataeas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt eregione à Mardonio collocati: Aduersus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, vsque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Persas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocauit Bactrios ex aduerso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerso Hermionensium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex aduerso Athenienssium Platæensiumq; ac Megarensium, Bœotos & Locros & Melienses & Thessalos, & [1] mille Phocensium. Non enim Phocenses omnes à partibus Medorum stabant,[2] sed eorum nonnulli cum Græcis sentiebant apud Parnassum deprehensi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienses item posuit Macedonas, Thessaliæque accolas. [3] Hæ nationes xxxi à Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeque insignes, & præcipue mentione dignæ: necnon ceterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calasiries nominantur, gladio cincti, qui soli sunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc esset in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terrã translati.

πλῆσθαι γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ⓐ ὠφελεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ εἶχον ὅτι μὴ νιν ἔχοντες ἐπὶ τοὺς Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύσαντο Μασίστιον, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐλιζομένους ⓦ Ἀσωπὸν ⓦ ταύτῃ ῥέοντα· ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ἐπὶ τοὺς Μαρδονίου· καὶ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ ὠφείλεσαν πλήθεϊ Πέρσαι, ὅπου τε τάξις πλεῦνας ἐκεχύμεάτο, καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ ὅτω· ὅ, τι μὲν ἴσῳ αὐτῷ δυνατώτατον πρὸς ἀπολέξας, ἔστησε αὐλίον Λακεδαιμονίων· ὃ δὲ ἀδυνέστερον παρέταξε καὶ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δὴ ἐποίεε, φοβεόμενος τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεάτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ 332 Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἳ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε αὐλὸν Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες ⓐ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλ' οἵδε αὐτέων. καὶ τοὶ Ἑλλήνων ἦσαν, ὡς ⓦ Παρνησὸν κατειλημμένοι. καὶ σφέων ὁρμεώμενοι ἔφευγόν τε καὶ ἦγον τὸν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ὑπὸ Μαρδονίῳ τεταγμένων, τὰ δὲ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἦσαν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ ⓐ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τότε δὲ ἔτι ἐόντες ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἐόντας ἐπιβάτας·

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnasso vicina se receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc sunt nomina nationum à Mardonio in aciem instructarum, earum quidem quæ quum amplissimæ essent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant. Phrygum & Thracum, & Mys. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calasiries; qui vocantur Ensiferi: qui soli ex Ægyptiis sunt ad pugnam apti. hos autem à nauibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum esset.

οὐ γὰρ ἐπάξιος ἐσθ᾽ ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἔσθ᾽ τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀπεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῶναι εἰκάζω· οὗτοι δὲ ταχθέντες πεζοὶ ἔσθ᾽. ὁ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἄρα πάντες ἐτετάχατο κατ᾽ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐθύοντο τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. ἐὼν, ἐόντα Ἠλεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδεω, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας οἱ μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφὶ τὸν χρηστήριον, προσετίθεε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πενταέθλον, ἔδρη ἐν πάλαισμα ἔδρεμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ᾽ ἐς χρηστοὺς ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνέλιπε, σημήνων σφι, ὡς ἐπὶ μὲν πολιήτῃσι σφετέροισι ποιήσωνται, τῶν πολλῶν μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπὶ δὲ ᾧ μισθῷ ἦλθε ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο τε καὶ μεμέσηντο τῆς ξενομανίης τὸν λόγον. τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ὑπιχρεμαμένου τῷ Περσικῷ τούτου στρατεύματι, καταίνεον μελέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐδὲν ἔφη ἔτι δεῖν ἔτι καὶ ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγέα γενέσθαι Σπαρτιήτην ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γένεται. Ταῦτα δὲ λέγων ἔσπε ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιλήιόν τε καὶ πολιτήιον ἀπολαύοντα. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργείῃ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προσετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀναχωρεόντων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ᾽ ἀπειόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλείονες τῶν γυναικῶν, ἔτι δὴ τοσαῦτα καὶ ὁ Μελάμπους προσετείνετο, ἢν σφι δώσοντες οἱ ταῦτα.

προσετίθετο

ἐμαίνοντο πλείους

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas icrant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (vt etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse coniecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatimque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorũ Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam cõsultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquã gymnicas victorias adepturus, quumq; se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere vt vna cum Heraclidis bellorũ dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturum quam si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculũ missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiã etiam fieri Spartiatam eadem condicione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo ad compescẽdum morbum furoris mulierum Argiuarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argiuis atq; digressis, quũ plures è mulieribus insanirẽt, ita obtemperãtes, quod Melãpus poposcerat daturi reuerterũt.

XXXII

XXXIII

Ibi ille

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optauit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt.

XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argiuis: tertium, quod in Dipæensibus cũ vniuersis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argiuis. Hoc autem vltimũ peractum fuit quinque certaminum.

XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam cape-

XXXVI sserent. Mardonio autem capessendæ pugnæ auido nõ extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis vtebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, vtpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetrauit fide maiorẽ. nam vt erat ligneis atque ferratis [1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamuis ab excubitoribus obseruaretur, tamẽ subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusq; magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerent, ipsum inuenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων αὐλεῦ τεπ ἀμ- χ. ἐπορέγ-
μβύους, φαί, ἐὼν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μετα- 333
δῶσι δ' τριτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ
βούλονται. ⓐ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειλημμένοι ἐς τει-
νόν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρ-
ῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τὸ Τισαμβρου, πρώτως
συνεχώρεον ⓐ, συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα
τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευό-
μβρος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμβρος ὁ Ἠλεῖος,
ηλόμβρος Σπαρτιήτης, συγκαταρέει. μοιῶοι δὲ
δὴ πρώτων ἀνθεφτων ἐλῶντο οὗτοι Σπαρτιή-
τησι πολιῆται. ⓐ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐλῶντο· ἐς
μὲν καὶ πρῶτος, ἐστὶ ὁ ἐν Πλαταιῆσι· ἔπει ἦ, ὁ ἐν
Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους ηλόμβρος· μετ'
δὲ, ὁ ἐν Διπαμβοισι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλεὼν κ. πάντων
Μαντινέων· ἔπει ἦ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ·
ὕσατος ἦ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ
Ἀργείους ηλόμβρος. ἐστὶ ἦ ὕσατος κατεργάσθη
τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλη-
σι ὁ Τισαμβρος, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαν-
τεύετο ἐν Πλαταιῇσι. Τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ
ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομβνοισι· διαβᾶσι ἦ ⓦ Ἀσω-
πὸν, καὶ μάχης ἄρξεσι, οὔ. Μαρδονίῳ ἦ πρὸς τα- τὰ ὑποθύσα
ῦτα μενομβνῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ
ἱρά· ἀμυνομβνῳ ἦ καὶ τότε, καλά. καὶ γὰρ ἔστι
Ἕλλωσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μάλα ἔχων Ἡγησί-
στρατον, ἄνδρα Ἠλεῖον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόν-
τα λογιμώτατον. ⓦ δὴ πρότερον τούτων Σπαρ-
τιήτας λαβόντες, ἔδησαν ἔπει θανάτῳ, ὡς πεπονθό-
τες πολλά τε καὶ ἀνάρσια πρὸ αὐτοῦ. ὁ ἦ, τούτῳ
τῷ κακῷ ἐχόμβνος, ὥστε πρόχειρον πρὸς τῆς ψυχῆς,
πρός τε τὸ θανάτου πησόμβνος πολλά τε καὶ λυ-
γρὰ, ἔργον ἐργάζατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐ-
δέδεο ἐν ξυμῷ σιδηρεδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σι-
δηρέου ἐκράτησε. αὐλίκα ἦ ἐμηχανήσατο ἀνδρει-
ότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμβν. καθμησά-
μβνος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται ⓐ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς,
ἀπέταμε ⓦ τὸ ἐπὶ σὸν ἑωυτοῦ. Ταῦτα δὲ ποιήσας,
ὡς φυλακόμβνος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τ' τεῖ-
χον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορβυόμε-
νος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλι-
ζόμβνος οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ
διζημβνων, τρίτῃ ὑφορῶν ηλέαται ἐν Τεγέῃ. τοῦ
δὲ ἐν θωύματι μεγάλῳ ἐχέσθαι τῆς τε τέλμης, κ. πολλῇ κλίσθαι
ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦ κείμβνον, καὶ
κἀκεῖνον οὐ δυναμβνους βρεῖν. Τότε μὲν οὕτω

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquam educendam dimenſus ſpatium eſſet.

ἀφ' Φυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέ-
ην, ἐὼν σὺν ἀρθμίῃ Λακεδαιμονίοισι τῶν τὸν Ⓝ
χεῦνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ περιποιησάμενος
ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαι-
μονίοισι πολεμίος. οὐ μὴν τοί γε τέλος Ⓐ σωτὴ-
εικε ὁ ἔνδος ὁ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον.
ἅλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐ-
τῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν τοι θάνατος ὁ Ἡγησι-
στράτου, ὕστερον ἐγένετο τοῦ Πλαταιικοῦ· τότε δ'
ὅτι τοῦ Ἀρταπῶ τοῦ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος
οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατ' ὁ ἔνδος
ὁ Λακεδαιμονίων, καὶ κατ' ὁ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλ-
λιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε
τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (ἦν γὰρ καὶ ἔν-
τοι ἑωυτοῦ μισθὸν Ἱππόμαχον, Λευκάδιον ἄν-
δρα) διαῤῥεόντων δὲ τοῦ Ἑλλήνων, καὶ γινομένων
πλεόνων, Τιμογενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος,
συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐφόλας τῶν Κιθαι-
ρωνος φυλάξαι· λέγων ὡς διαῤῥέοιεν Ⓐ Ἕλληνες
ἀεὶ κατὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἁρπαλέμοισι συχνοί.
Ἡμέραι δὲ σφι ἀπὸ καταστήσιος ἤδη ἐγεγένεσαν ὀ-
κτώ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ.
ὁ δ', μαθὼν τὴν παραίνεσιν οὐκ ἔχουσαν, ὡς ὠφελίην ἐ-
σομένην, πέμπει τὸν ἵππον ἐς τὰς ἐφόλας τὰς Κιθαι-
ρωνίδας, αἳ ὅτι Πλαταιέων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ
μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς
κεφαλάς· περιφθέντες δὲ Ⓐ ἱππόται, οὐ μάτην
ἀπίκοντο. ἐξαλλόμενα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβά-
νουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σίτια ἄγοντα ἀπὸ
Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ
334 ἔπονto τοῖσι ζεύγεσι. ἑλόντες δὲ τούτῳ τῷ ἄ-
γρῳ Ⓐ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔ-
τε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄ-
λλων ἦν κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλαυνον πε-
ριβαλλόμενοι πρός τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρα-
τόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέ-
ρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρ-
ξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπίστευον Ⓐ βάρ-
βαροι, τρωθῆναι τοὺς Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέ-
τεροι. ἡμέρην δὲ ἵππος ἡ Μαρδονίου ἀεὶ προσέκειτό τε
καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. Ⓐ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μη-
δίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον Ⓝ πόλεμον,
καὶ ἀεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου
ἤδη δεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσχον οἱ
ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μὲν νυν τοῦ δέκα
ἡμερέων

Lacedæmoniis elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede ascito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platęensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedęmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci suum haruspicem quendã Leucadium Hippomachum) [1] quumque dilaberentur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis custodiendos curaret, quod diceret [2] assidue Græcos ad hostem quotidie transire, seque complures deprehendisse. Iam autem dies octo abierant positis etegione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingressus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Atheniẽses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra peruenere. nacti enim ingredientia campum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneso ad exercitum subuehebant, diripiunt: & eos qui iumenta sequebantur, immisericorditer trucidant, neque iumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum ceteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestã biduum absumptum est, neutris pugnã lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue prouehebantur vsque ad prœlium: deinde excipentes Persæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem vsque

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XL

1 Quumque subingrederentur Græci, & eorum numerus cresceret, eos interciperet. Iam autem d.

2 Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipse mul-

dies

dies nihil est actum. [1] at vbi vndecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultantium hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expedire esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi considentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suũ esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quam committere vt plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eisvim afferre: quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus cuocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vtpote bene cognitam habẽs. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, vtq; direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hanc caussam interitum deuitaturi. quo nomine quicunque vestrûm bene Persis volunt,

LXI

ἡμερέων οὐδὲν ὅτι πλεῶ ἐγίνετο τουτέων· ὡς ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη αὐτὴ τημῦσι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλεῶνες ἐγεγένεσαν, καὶ Μαρδόνιος προεμέκτεε τὴν ἕδρη, σὺν ταῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγῃσι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αὐτέων ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζυξαντας τὴν ταχίστην πόρτα (W) ϛρατὸν, ἱέναι ἐς τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐστὶ ἐνειλιξεῖχθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυχίην τε ἵζομένους πρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἀδίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρόν τε καὶ σκεύεα· τούτεων φειδομένους μηδενὸς, πρόπεμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιϛα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἑκάϛους τῶν πόλιος· καὶ ταχέως σφέας προδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀναγκαίην δώσειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν νῦν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προεστεῶτος πλεῶνος καὶ τούτου· Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεϛέρη, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην ϛρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίϛην, μηδὲ προορᾶν συλλεγομένους ἐπὶ πλοῦνας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιϛράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. Τούτου γὰρ οὕτω δικαιεώτος, ἀντέλεγε οὐδείς. ὥϛε τε ἐκρατέετο τῇ γνώμῃ· ὁ γὰρ κρατος εἶχε τὸ ϛρατηγῆς ἐστὶ οὐ βασιλῆος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἑωυτὸν ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς ϛρατηγοὺς, ἤρωτα εἴ τι εἰδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς ἀμφ- χ. διαφθαρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμοὺς, τῶν δὲ, εἰδότων μὲν, οὐκ ἀδείην δ' οὐ ποιεύμενον τὸ λέγειν, αὖθις Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς γε οὔτε τοῦτο εἰδέναι, οὔτε οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς οὐ πιϛεύομαι. ἔ- " σι " λόγιον ὡς χρεὼν ἐϛὶ Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἁρπάσαντας τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν ἁρπαγὴν, ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὖθι τῶν ἀπικόμενοι " οὐτοί τε ἰόντες ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο, οὔτε ἐπιχειρήσομεν ἁρπάζειν. ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥϛε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βύνοοι ἐόντες Πέρσῃσι,

[1] Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam grauate ferret, ibi venire in colloq.

ἥδεαζε τῶδε εἵνεκα, ὡς πρεσβυτέρους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτα σφι εἶπας, δεύτερα ἐσήμηνε πρηγορτέεσθαί τε πρήγματα, καὶ θυσίας ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑστεραίῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δὲ ἐγὼ τε ⓦ χρησμὸν ⓦ Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ ⓦ Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. δηλοῖ δὲ μοὶ Βακὶς ὅτι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τὼ δ' ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίη
Ἑλλάων σιῶδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγμόν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὸ λαχέσιν τε μόρου τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅτε μιν αἶσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ πολλὰ πλησία τούτοισι δηλα Μουσαίῳ ἐχρησε οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῷ χρησμῷ, καὶ πολλαίνεσιν τοῦ ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρὸς τῆς νυκτὸς προσελήλαθε, καὶ κου χὴ ἐδόκιε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα ⓐ ἀνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τότε καὶ πρὸς ἐλάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων ⓐ μὲν πλεῦνες παρέμενον, ⓐ δὲ ἕτερον ὅτι τοῦ στρατηγοῦ. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνθρωπος ἥκει ἐπ' ἵππου ἐκ τῆς στρατοπέδου τῆς Μήδων· ὃς δηλο μὲν οὐδὲν πρόσχημοι ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔσπευδε ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόθυμίη ὑμῖν τε ἔστι τάδε λέγειν, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἢ Παυσανίην, μή με διαφθείρητε. τόδε γὰρ αὖ ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην σωτηρίης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην γένος εἰμὶ τὸ ἀρχαῖον, καὶ αὖτ' ἐλευθερίης δεδουλωμένῃ οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὴ ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δυνατά καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δὲ ⓐ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἀρὶ ἡμέρῃ δὴ διαφανησούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταῤῥώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες σωζήσητε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἐμὲ δὲ ἀφικόμενον τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε

voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia apparent,[1] & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prœlio futuro. Oraculum XLII autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorum copiis. Quod autem de hoc prœlio redditum est à Bacide, id vero hoc fuisse,

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hic multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit. ¶ Insequenti nocte quàm XLIII Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatusque suos est, excubitores dispositi fuere. Eius noctis quum multum processisset, conticiniumque in exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Atheniensium adequitauit, efflagitauitque suos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, pleriique remanserunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorum venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander vbi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba, pro deposito trado, necui efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerem nisi de vniuersa Græcia solicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam[2] pro libera seruientem. Itaq; vos certiores facio, Mardonium atq; exercitum litare non posse, alioqui olim iam conflicturum fuisse. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, & vbi primum illuxerit, vobiscum cõfligere: extimescens admodum (quantum ego coniicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos parati estote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseuerate

1 Appararent, & singula ordine disponerent. 2 Ex libera factam seruam. *vel, in seruitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis suppeditat commeatus. Quod si hoc bellum vobis ex sententia finietur, debebit aliquis vestrûm reminisci mei meæque liberationis, qui Græcorum causſa rem adeo [1] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos cõsilium Mardonij deferrem: ne barbari ex improuiso vos adorirentur. Ego autem sum Alexãder Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum se recepit ad suamque stationem.

XLV Duces Atheniẽsium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pausaniæ retulere. Hac ratione Pausanias in metum Persarum adductus, Quoniam, inquit, sub auroram prælium fiet, [2] expedit vos Athenienses stare in acie aduersus Persas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis: nos vero qui eorum sumus inexperti atque ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppositos Bœotos & Thessalos: quorum sumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque opus est sumptis armis vos in hoc dextrum, nos in sinistrum cornu transire. Ad hæc ita respondere Athenienses, Nobis quoque olim iam inde ab initio, posteaquam aspeximus Persas aduersus nos esse instructos, fuit in animo istud dicere quod vos dicere occupastis: sed verebamur ne non grata esset vobis oratio. nunc quandoquidem ipsi fecistis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio est & parati sumus i-

XLVI stud exequi. Vbi hoc vtrisque complacitum est, & loca permutauerunt, sub auroram rem aduertentes Bœoti, ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipse conatus est Persas contra Lacedæmonios transferre. Pausanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum suum, rursus in dex-

XLVII trum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipse suos in sinistrum reduxit, & acies pristino in loco stetere, misso caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos vero fama fert omnium qui istic sunt esse præstantissimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deseratis, sed perstantes aut interficiatis hostes, aut ipsi occũbatis. Horum nihil admodum veri est. quippe antequam manus conserantur, vos cernimus fugientes, aciemque deserentes, & relegato Athenienſibus periculo, consistentes ex aduerso nostrorum seruorum:

μάζοντες. ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται πρίν. ἴωμεν ὅπως ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ ἔργον προβάλλομαι ὑπὸ πολυμύθιης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὑπαίφνης οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισι κω. Ἐγὼ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ ταῦτ' ἥκοντες Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ λόγῳ καταῤῥωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡδὴ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὼν ὅστις τοὺς Ἀθηναίους σῴζειν καὶ τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς ἅμα ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ὅτι σταθέντες τοὺς Μήδους καὶ τὸ μάχιμον αὐτέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἀπειρίῃ τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἐμπειρίῃ εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας χρεὼν ὅστις ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ Δυώνυμον. τοῖσι δὲ ταῦτα εἶπον οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς φθάντες προεφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δὲ ὧν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γεγένηνται, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέφαινε, καὶ διημάσσοντο τὰς τάξις. γινόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγγέλλουσι Μαρδονίῳ. ὁ δὲ ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστᾶναι καὶ αὖθις ἐπειρᾶτο, προβάλλων τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο γεγενημένον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι ὑπολαμβάνῃ, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ὅπερ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δὲ αὖτις καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅπερ τὸ Δυώνυμον. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ἀπὸ τῶν τῇδε ἀνθρώπων, οὐκ παγλεομένων ὡς ὅτε φεύγετε ἐν πολέμῳ, ὅτε τάξιν οὐκ λείποντες μένοντές τε καὶ ἀπολλύντες τοὺς ἐναντίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τὰ δὲ ἄρα ἐγὼ τόδε ἐν δηθὲς. πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας, ἐς χεῖρας τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ πάσῃ οὐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· ἐν Ἀθηναίοισί τε τοῖσι πειρὴν ποιεύμενοι, αὐτούς τε αἰτίη δούλων τῶν ἡμετέρων ταπεινοῦσθαι.

1 Periculosam, 2 Vos quidem Athenienses in acie stare aduersus Persas necesse est, nos autem aduersus Bœotos & eos qui vobis oppositi sunt Græcos. idque hac de causſa quod Medos eorumque pugnam noueritis, ex prælio apud Marathonem gesto: nos vero viros hosce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Thessalos experti sumus. Itaque sumpt. arm.

» Ταῦτα δὲ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ
» πλεῖστον δή σφιν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμε-
» νοι γάρ σφεας, ὡς δὴ πέμψαντες ἐς ἡμέας κή-
» ρυκα προκαλεύμενοι, καὶ βουλόμενοι μούνοι Πέρ-
» σῃσι μάχεσθαι, ἀρτίοι ἐόντες ποιέειν ταῦτα· τοιῶνδε
» τοίνυν λεγόντας ὑμέας εὕρομεν, δηλα δὴ τωϋτοῦντας
» μᾶλλον. νῦν ὦν ὅπῃ σὺν ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ
» λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξομεν, εἰ δὴ οὐ προμολὼν τῶν
» Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι,
» πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀ-
» ριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ εἰ μὲν δοκέῃ καὶ σοὶ δη-
» λοῦσθαι μάχεσθαι, οἵδε ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστε-
» ροι. Εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέῃ, ἀλλ' ἡμέας μούνους ἀπο-
» χρᾶν, ἡμεῖς δὲ καὶ μαχεσόμεθα. ὁκότεροι δὴ ἂν
» ἡμέων νικήσωσι, τούτοις τῷ ἀπάντι στρατοπέδῳ νι-
κᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς τε, καὶ ὑπισχνεύμενον χρό-
νον, ὡς ⓐ οὐδεὶς οὐδένα ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο
ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ κατα-
λαβὼν τα. ὁ δὲ, ὡς ἰσχυρὴς γεγόμενος, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς
ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὸν ἵππον ὅπῃ σφέων Ἕλληνας. ὡς
δὲ ἐπλησίασαν ⓑ ἱππόται, ἐσήνεικε πᾶσαν τὴν στρα-
τιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύ-
οντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες, καὶ προσφέρε-
σθαι δύσμαχοι. τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην,
ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικὸν,
συνετάραξάν τε καὶ συνέχωσαν. ἔσθ' ὅτε μὲν ὦν τῇ
τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μούνοι τεταγμένοι·
τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγένε-
το, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς,
ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ
ὅπῃ τὴν κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ
σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ἀπό τε τῶν ἵππε-
ων καὶ τοξευμάτων. Τούτου δὲ τοιούτου γινομέ-
νου, ⓒ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος
στερηθέντες τῆς στρατιῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ἵππου ταρ-
σσομένης, συνελέχθησαν πρὸς ἀλλήλους τε τού-
τέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες δὲ καὶ ὁ δεξιὸν κέρας. δη-
λα γὰρ τούτεων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλον σφέας ἐ-
λύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵ τε σφέων ὀπέω-
νες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ὅπισι πυ-
θόμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι
ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι
στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἰὼν ὑπερβάλων τὸν κείνῳ τὴν ἡμέρην
οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ
ὅσον ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν
ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam est factum præstantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria missuros veltra sponte caduceatorem nos prouocatum, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale inuenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, si videatur vt ceteri quoque itidem, & illi postmodum pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquandiu expectasset, nemine quippiam respondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit. Equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittisque incessentes. qui quum essent hippotoxotæ *id est, equites sagittarij*, cominus pugnare [3] insueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntque. Eum iuxta fontem soli Lacedæmonii stationem habebant: ceteri Græci, vt quique stationes habebant, maius minusve procul illinc aberant. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de caussis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu veniũt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamen ob id præcipue angebantur quod iam re frumentaria deficiebantur, quum ipsorum serui in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reuerterentur. ¶ De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die superfederent committere prœlium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante

XLVIII XLIX L LI

1 Pro celebritate vestra. *Id est, vt consentaneum est illis fama qua de vestra fortitudine sparsa est.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, sed pot. 3 *Sequutus est lectionem quæ & in quibusdam vet. cod. habetur, ἄπειροι pro ἔπειμι.*

oppi-

oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius superne è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: tursusque intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomen est Oeroe: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset vbi Asopi filia Oeroe diuortio aquarum è Cithęrone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda seruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [1] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæensem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quo vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedęmoniis vt sumptis armis irēt quâ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandum Pausaniæ ceteri præfecti parati quum essent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitaneorum, negare se fugiturum [2] peregrinos, neque vltro dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autem & EVryanax cum indigne ferentes non parere sibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputantes substiterunt cum Laconicis copiis,

τὴν Πλαταιέων πόλιος. νῆσος ἤ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ· ῥιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον ἄρα τεσσαράκοντα στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τωὐτό. οὔνομα δὲ τῇ Ὠρόη. θυγατέρα ἤ ταύτην λέγουσι οἱ Ἀσωποῦ Βοιωτοί. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα τε ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ ἵππους σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ νῦν ἐόντων. μεταναστέεσθαί τε ἔδοξε τότε, ἐπειδὴ τὴν νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἑπόμενοι καταφώσιοι ἵππῳ πόνῳ. ἀπιχομένων ἤ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠρόη περιέχει, ῥέοντα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐδόκεε τοῦτον ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοσι τοὺς ὀπέωνας τοὺς ὅπισθε τὰ σιτία οἰχομένους. εἶναι γὰρ ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένους. Ταῦτα βουλευσάμενοι, κεῖνον μὲν τὸν ἡμέρην πᾶσαν παρεσκειμένης τοῦ ἵππου, ἔχον πόνον ἄτυπον· ὡς ἤ τε ἡμέρη ἔλαγε, καὶ οἱ ἵππους ἐπέπαυον, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἑσθῆτος τῆς ὥρης ἐς τὸ σιωπέσθαι σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸ σιωπέσθαι, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· ἔνθα, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ὅμιλοι τὸν ἵππον τοῦ τῶν Πλαταιέων πόλιν φεύγοντες ἤ, ἀπικνέονται ὅτι τὸ Ἡραῖον. τὸ ἤ τοῦ πόλιός ἐστι τῶν Πλαταιέων, ἔχον στάδιον ἀπὸ τῆς κρηνίης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι ἤ ἔθεντο τοῦ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ τῇ μὲν τοῦ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης ἤ, ὁρέων σφέας ἀπαδήσαντας ἐκ τοῦ στρατοπέδου, πέμψας ἐκέλευε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι κατὰ τοὺς ἡγέοντας τοὺς τοῦτον ἰόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸ σιωπηθήσεσθαι. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἡγέοντες ἄρτιοι ἦσαν τῶν τάξιν ἐχόντων πειθοῦς Παυσανίῃ· Ἀμομφαρέτος ἤ ὁ Πολιάδεω, λοχηγετέων τῶν Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι ἀρχωνέειν τῆς Σπάρτης. ἐθαυμάζετε ὀρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ μαθημένος τὰ τοιαῦτα τοῦ τέρα λόγου· ὁ τε Παυσανίης καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν ποιεύμενοι τὸ μὴ πειθεσθαι ἐκείνου σφίσι, δεινότερον ἔτι, κείνου ταῦτ' ἀναμενόμενον, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τῆς Πιτανήτιδος, μή, λιπόντες ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ σιωπηθέντα τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλωνται. ἐπορφεὺς ἀνὴρ τε Ἀμομφαρέτος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπει-

1 Non hab. in animo eum de quo conuenerat locum petere. sed quum se loco mouissent, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 *Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 516. sed & paulo post rursum exponit.*

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μὲν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ ⓐ μὲν πρηγόρεον Ἀμομφαρέτον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ὑπισάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεται ὁπλιτεύοντες ⓐ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῶνται ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας κατὰ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς ταγούς. ὡς γὰρ δὴ πρηγόρεον ⓑ Ἀμομφαρέτον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνους Λακεδαιμονίους, οὔκως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκεσθον, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων πρίσατο σφι ἀπιγμένος. νεικεόντων δὲ Ἀμομφαρέτου, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ θεὶς παρὰ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δέ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, τούς τε ⓒ Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτᾷ τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ πρεσβύτατα σφι ψηφίσματα· ἔχρηζέ τε τῶν Ἀθηναίων τυχεῖν χωρῆσαί τε τοὺς ἑωυτοῦ, καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου ταύτῃ περ αὐτὸς καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους τοὺς ἑωυτοῦ ἡώς κατέλαμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων ⓓ Ἀμομφαρέτον λείψεσθαι, τῶν δὴ ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀπεσχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦισαν ταὐτὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. ⓔ μὲν γὰρ τῶν τε ὀπισθοφυλάκων αὐτείχοντο καὶ τὸ κατωρεὶς τῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον· Ἀθηναῖοι δέ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δέ, δείσας τε οὐδαμᾶ δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ἐπεῖχε αὐτοὺς μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· ἐστρατεύοντο δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰσχὺν τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὖθις ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλσος. τὸ δέ, ἀπέχον ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέδυνε τὸ Ἀμομφαρέτου λόχον πρὸς ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χωρέον καλεόμενον, ἔνθα δὴ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαι.

conabanturque persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur, solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. A- LIII
thenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: sciscitatumque à Pausania quidnam facere oporterer. Præco vbi per- LIV
uenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amompharetо inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem terum suarum statum, obsecrans eos vt ad sese venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præ- LV
cone ad Athenienses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non deserturum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens LVI
ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne deserent ordinem. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat,

1 Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. 2 Athenienses autem acie instructa, contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices metu equitatus, at ipsi deorsum.

oppe-

opperiens Amompharetı cohortem. eo consilio vt si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaq; & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi
LVII pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoq; cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam diceris adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt.[1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabat formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiã dicere ignauissimam, expedire ex his castris nos in vrbem Thebanorũ concedere obsidẽdos.
[2] quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandũ, donec intercepti nobis dent pœnas eorum
LVIII quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquã fugam capessentium: Lacedæmonioſq; solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transuersis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas mouentes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; maturantes,[3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμενε δὲ τῶνδε εἵνεκα, ἵνα ἐκ μὴ ἐπαλίσκηται τὸ χωρεῖον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτης τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτὸ μένωσι, βοηθοὶ ὄπισθε πρὸς ἐκείνους. καὶ οἵ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφαρέτεα προεληλύθεσαν ἐς τὸ σφέτερον, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· ἐν γὰρ ἱππόται ἐποίεον δίκην καὶ ἐώθεσαν ποιέειν ἀεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἐλάμυνον τοὺς ἵππους ἀεὶ διωκόμενοι καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέαζόν σφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἐκποιεομένους νυκτὸς, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας Λευκάνορα Θώρηκά τε καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδαιον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔπι τι λέξετε τάδε ὁρέοντες ἔρημα; ὑμεῖς γὰρ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους. τοὺς πρώτους τε μετιστα μένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε; νυκτὸς τε τοὺς πρωτοκομένους νύκτα, καὶ οὐ πρώτους ὁρέομεν Ἀθηναίους διεδέξαντό τε, ἐπεί σφεας εἶδε τοὺς τοῦ ἀψύδρου ἄριστοι ἀνθρώπων μάχῃ δηλεῖσθαι, ὅτι τοὐτέων ἄρα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἔουσι Ἕλλησι ἀναπεδεικνύαντο. καὶ ὑμῖν μὲν ἔουσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, οἵσι καὶ σιωπὴ δειλίη· Ἀρταβάζου δὲ θώυμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃς καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντα, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας ὡς τάχιστα, ἰέναι ἐς τὸν Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους τὸν ἐπὶ τοῖσι ἐμοῦ βασιλεῖ τυθησόμενον. καὶ τουτέων μὲν ἕτερα ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τὰ ὑπὸ τοῦτο ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πρώτων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ διαβαίνοντας [1] Ἀσωπὸν κατὰ σίβον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεῖχέ τε ὅτι Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τετραμμένους ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὀρέων οὐ κατόψεσθαι. Πέρσας δ' ὀρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, ὡς εἶδον πρώτους ἤδη τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν [2] ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι, οὔτε τάξει. κῆρυξ δέ μοι ἔσπετο κηρύσσων ἐπὶ σφέας, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας·

1 *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel, Inordinate & confuse.*

Παυσανίης δὲ, ὡς παρεσκεύαστο ἡ ἵππος, πέμψας
» πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες
» Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέ-
» ρων ἢ δεδουλωμένων τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμε-
» θα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι,
» καὶ ὑμεῖς ⓐ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρὰ ζαμυδρίῳ νύ-
» κτα Δαμυδραίτων. νῦν ὦν δέδοκται ζωγρεύτην ὃ πο-
» ιητέον ἡμῖν· ἀριθμοῖσι γὰρ τῇ δυνάμεθα ἀρίζα
» προεξέλλειν ἀλλήλους. Εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὥρμησε
ἡμίσεων » ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρεὼν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα δοῦναι τοὺς προδιδόντας Τεγεήτας, βοη-
» θέειν ὑμῖν· νῦν δ', ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαν κεχώρηκε, δίκαιοί
» ἐστε ὑμεῖς προς τὸ πιεζόμενον μάλιστα τῶν μοιρέων ἀ-
339 » μυνέοντες ἰέναι. Εἰ δ' ἄρα αὖτις ὑμέας καταλελά-
» βηκε ἀδυνατώτερον τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξό-
» τας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε. σωοίδαμεν δὲ ὑ-
» μῖν ὑπὸ ⓦ πλέονα τόνδε πόλεμον ἐόδσι πολλὸν
» προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν. Ταῦτα
ⓐ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο ὥρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμυνέειν. καὶ σφι ἤδη σπεύδουσι ὀπίσθεν
ⓐ αὐλιταζόντες Ἑλλήνων τῶν μὲν Βασιλῆος φρονεόντων, ὥστε μηκέτι δυνάσθαι βοηθῆσαι. Ὁ γὰρ προεξέλυσε σφέας ἐλύπησε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, ⓐ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ,
ἐξικνέοντο χιλιοι· (οὗτοι γὰρ οὐδαμοῦ ἀπεμάχοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπιστάμενον δὲ αὐτῶν ὃν τούτῳ ⓦ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλείονες ἐτρωματίζοντο. Φερόντων γὰρ τὰ γέρρα ⓐ Περσέων, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως ἔτυχε, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα ⓦ Παυσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ὀπισθολέσθαι τὸν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας φθονηθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δὲ ἔτι τούτου ὀπισθολυμένου, προεξαναστάντες πρότεροι ⓐ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀθύμησε μὲν τὸ θυμῷ τὸ Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ὀπίσω τοὺς Πέρσας, καὶ ⓐ Πέρσαι αὐτοῖσι, τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον πρὸς τὰ γέρρα μάχη· ὡς δὲ τούτων ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτειον, καὶ χρόνον ὀπὶ πολλὸν,

Pausanias autẽ, vbi equitatu premi cœ- LIX
pit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, vt aut libera Græcia sit aut seruituti obnoxia, proditi sumus à sociis noctu elapsis & nos Lacedæmonii & vos Athenienses: quod reliquum est, ita nobis videtur esse faciendum, vt quã strenuissime possumus nosmetipsos defensantes, mutuo simus auxilio. Ac siquidem in vos priores impetum dedisset equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiscum Græciam non prodiderunt, subsidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, deberis vos ad partem maxime laborantem suppetias ferre. Quod si vobis aliquo discrimine occupatis fas non est subsidio venire, saltem hoc gratificamini nobis vt sagittarios mittatis: quos agnoscimus longe omnium qui in hoc bello sunt promptissimos esse ad nos exaudiendos. Hæc LX
vbi audiere Athenienses, quum mouerent ad ferendam strenue opem, & iam aduentarent, ibi in eos ij Græci qui partes regias sequebantur, ex aduerso instructi inuadunt. Quo factum est vt [1] Athenienses ab iis vrgentibus auxilium ferre non possent, ægre admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificauerunt tanquam conflicturi cum Mardonio præsentibusque copiis: & quum litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, multo plures vulnerabantur. Cõfertis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter vt [2] satagentibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templũ Iunonis Platæensiũ Pausanias, implorauerit deam, obsecraueritque ne spes sua ipsos omnino fruſtraretur. Adhuc eo LXI
deam his verbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persæ omissis arcubus ex aduerso stetere. Ad quorum gerra primum pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templum, eaq; pertinax,

1 Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negocium illis facessebat. 2 Quum precarentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur.

LXII Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostẽ vrgebat. qui quandiu supersuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, straucre multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmonis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis prœlium faciebant.

LXIII Ibi & vltio necis Leonidę de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquam nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorũ nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Srenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere.

LXIV Ad Plataeas autem Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua cõtendunt, ad & murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidẽ Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosq; in profano: sed opinor (siquid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta est.

LXV ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putauit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὃ ἀπίκηντο ἐς ὦθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ὑπὸ λόγχης βαναύσους κατέκλων ⓐ βάρβαροι. λήμασι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἐόντες ἧσσονες ἦσαν ⓐ Πέρσαι, ἄοπλοι δὲ ἐόντες, καὶ τοῖς, ἀεπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίῃσι. τοῖσι ἐξαίφνης ἐόντες κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνες τε καὶ ἐλάσσονες συντρέφοντοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, τούτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἔπιεσον. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος τοῖσι, οἵδε αὐτεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλοντο πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ ὁ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ ⓐ ἄλλοι ἐτρέποντο, καὶ ἐξέδυ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἀθὴς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων. τοῖσι γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκῃσι αἰγαρέες) καλλίστῃσι ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε ⓐ τοσοῦτόν τι ἀποδέουσι τὰ οὐνόματα εἰρῆται ἐς Λεωνίδεω· οὐδὲ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. Ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λεγίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε τῷ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτοῖσι τε Ἀπήθανε καὶ ⓐ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ⓐ Πέρσας ὡς ἐτρέψαντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι· θῶυμα δέ μοι ὄχως περὶ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδεὶς ἐς φάτιν τῶν Περσέων ἔτι ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, ἔτι ἐναποθανὼν περὶ τὸ ἱρόν, ἢ ὑπὸ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δή, (εἰ περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἥ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνάκτορον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὅτι τοσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος 340 ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, καὶ ἀρχὰς λιπομένου Μαρδονίου ὑπὸ βασιλῆος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ὤνητο, συμβουλὴν οὐκ ἐῶν, ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τὸν ἔστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος·

1 Plurimum enim illis *Persis* offic.

εἶχε ἡ δύναμιν οὐκ ὀλίγῳ. ἀλλὰ καὶ ἐς τεσσερας μυριάδας ἀνθρώπων ἦγε ἐωυτόν· τούτοις ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπίστατο καὶ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, τοὺς δοκίμους λαὸν καὶ ἐνεα πρήγματα τῇ αὐτῇ ὁδῷ ἐξηγέεσθαι, ὅκως αὐτὸν ὁρέωσι ἀσπουδὴν ἐλῶντα. ταῦτα τοὺς δοκίμους, ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν Ⓜ στρατόν. τοὺς δὲ τοξότας πρὸ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὲ ὄντα Ⓜ αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐβούλετο φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐλθεῖν Ⓜ Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ὅτε μὲν ταῦτα ἐπρήσσοντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τοὺς μὲν βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμάχεσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. Ⓐ οἱ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ὅτε ἔθεον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες ὥστε, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων Ⓐ προμοὶ καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ ὅτε, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἦρχον Ⓐ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, ὥστε μαχεσάμενος σθένει, ὥστε ἀποδεξάμενος τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πρῶτα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο οὐκ Περσέων, εἰ δὲ τότε ὅτε, πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. ὥστε τε πρῶτες ἔφευγον, πλεῦν τῆς ἵππου τῶν τε ἄλλης καὶ τῶν Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαύτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἀγχίστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ⓐ μὲν δὴ νικῶντες ἔπαυντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀπολωλομένοισι τὸ μάχης, ὅτι μάχη τε γένοιτο, καὶ νικῷεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. Ⓐ οἱ, ἀκούσαντες ταῦτα, τοῦδε ἕνα κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρείης καὶ τὸν χηλωνὰν τὸ φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος Ⓐ οἱ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὸ λοφοπέδιον τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε οἱ αὐτοὶ τῶν πολεμίων ἐγένοντο Ⓐ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας Ⓐ τῶν Θηβαίων ἵππους ἐπειγομένους τοῦδε ἕνα κόσμον, πλαίσιον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμανδρου. ἐπαιόντες οἱ κατεστόρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατηρρᾴξαν διώξαντες ἐς τὴν Κιθαιρῶνα. ὅτε μὲν δὴ ὁ τοῦδε

(præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominum) ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio esset probe intelligens, iusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducēs, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perueniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Ce LXVI teris autem Græcis qui stabant à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltro ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nō expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem LXVII rem pependisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, [2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præterequitatum tum alium tum Bœotorū: qui hactenus profuit fugientibus, vt assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc tumul- LXVIII tum nunciatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prœlio aberāt, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii tecta per colles quâ itur ad Cereris templū: alii per campū, quæ planissima viarum erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorū præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eosq; adorti sexcentos strauerunt: ceteros ad Cithæronem vsque persequuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

1 Quæ nec cum quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat. 4 Quod quum Persas fugientes vidissent, ista demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneum murum effugerunt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quam commodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, vtpote ignaris murorum oppugnandorum: vt vero Athenienses superuenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murũ trãscenderunt, subruerunt q;, atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidem q; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignũ: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in vnum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, vnus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienſesque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis euasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc nauare operam Posidonius & Philocyon &

LXX

ὐκ ὀλίγῳ λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοῦτο πύργους ἀναβαίντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίντες δὲ, ἐφρόντιζον ὡς ἥδιστα ἄρισα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἔως μὲν γὰρ ἀπῆσαν Ⓐ Ἀθηναῖοι, οἵσι ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπιστάμενοι τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι Ⓐ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσορρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν· τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τὸ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐστεχίοντο Ⓐ Ἕλληνες. προσῇσαν δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἔσυλησαν Ⓐ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἀξ αὐτῆς, καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ θῆνα ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθηκαν ἐς Ⓦ νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσα περ ἔλαβον ἐσωρεύσαμεν τοῖσι Ἕλλησι. Ⓐ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι εἶφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· δύνασθαι τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ἀνθρώπων. πλήθεϊ τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τεσσεράκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφυγε, τοῦ λοιποῦ μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τοὺς ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον Ⓐ πολῖται ἐν τῇ συμβολῇ, ἓξ καὶ ἐννενήκοντα. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡείσθησι δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐθελοκάκεον κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἐπέκειντο, καὶ τούτων ἐκρατήσαντο, καὶ ἄριστοι ἐγένοντο μαχρῷ Ἀθηναῖοι κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας. οὗτος ἦν Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τεσσερεσκαιδεκάτων σωθεὶς, ἔσχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ τοῦτον, ἡείσθησαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων τὴν Ἀμομ-

1 Ex quibus primi Teg. introiere: 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig. 3 Nonaginta. 4 *Vide supra, pag. 459.*

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι ἡμοιρήκεε λέσχης ὅς γε ἦν τῶν αὐτέων ἄριστος, ἐγνώσθη ὑπὸ τῶν ἡμοιρημένων Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερὸς ἀποθανεῖν ὑπὸ τῆς πρεούσης ὑπ' αἰσχύνης, λυσσῶντά τε καὶ ὑπολείποντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, αἰδοῖα ἡμέσθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τέτον εἶναι ἀμείνω. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ αὖ ἔπρησεν. οὗτοι δὲ τὸν κατέλεξα πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἄριστοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰσχύνην, οὐκ ἐπιμήθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν αὐτὸς κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὅπῃ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρώματι τῷ πλευρῷ· καὶ δὴ ὁ μὲν ἐμάχετο, ὁ δὲ ξενηνεγμένος ἐς τὸν ἀναστατέα τε, καὶ ἐλεγε πρὸς Ἀείμνηστον, αἰδοῖα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρί, οὐδ' ὅτι οὐδὲν ὄφελος οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐὼν τοῦ θυμοῦ ἄξιον προθυμεύμενον ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται ὑποδεξιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τὸν ποτε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς πάντα χρόνον, ὡς αὐδῶσι Ἀθηναῖοι λέγειν. ὡς γὰρ δὴ τὸν Πάλλαντα καὶ Ἐρέχθεος κομιδῇ Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πλήθει, καὶ ἀνίσασι τοῦ δήμου, οὐκ εἰδότες ἵνα τὸν ἐξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοῦτον Δεκελέα, ὃς δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀρξάμενον τε τῆς Θησέος ὕβρεως, καὶ δεομένου τὰ τῶν πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι ὃ πᾶν ὠφέλημα, κατηγήσασθαι ὅτι τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων κατὰ τοῦ Δι δοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὴ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε ἦν τοῦ σεσελεῖν ἀπ' ἀτελέος ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐούσα οὕτω, ὥστε καὶ ἐς πόλεμον ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων ἡμέρωσιν Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, συνομνύων τὴν δηλώ Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέχεσθαι. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἄρις θύρας τότε Ἀθηναίων, δίχα λόγου λεγομένου ἔχει. ὅπλον, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέη ἁλύσι δεδεμένον ἄγκυραν σιδηρέην τὴν, ὅκως

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum fermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adsuere, censuerunt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quod ob caussam prædictam sibi occumbendum putauit. Hi LXXI sunt qui ad Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit, quo nemo tunc in castra Græcorum [1] prestantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu vsus esset, nullamque operam nauasset dignam se & sua cupiditate nauandi. Ex Athenien sibus eminuisse fertur So- LXXII phanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (vt ipsi Athenienses aiunt) in omne æuum fructuosam. siquidem quũ olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eiicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (vt quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Athenien sium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnẽ rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc vsque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeo quidẽ vt bello quod multis postea annis inter Athenienses atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonii quum ceteram Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclarissime inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebratur: vno, fertur gestasse ferreã ancorã è balteo thoracis catena alligatã, quã, quoties

1 Formosior.

aduen-

aduentantibus hostibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summouere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
XXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienſibus, EVrybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorē ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vna cum Leagro Glauconis filio dux esset, &de metallis aureis decertaret, contigit
XXV vt sub Edonibus apud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Persę: hęc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento aduenit: ex eoq; descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartę rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dęmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Perses habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [1] tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendauit: postmodum in Æginam, quo illa
XVI voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta: qui se animaduertētes venisse sero ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persequuti sunt, etsi verantibus Lacedę-

πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος, μετακινῆσαι μὴ δυνάμενοι. γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο, τὴν ἄγκυρην ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. ἔστι μὲν οὕτω λέγεται· ὁ δὲ ἕτερος τῶν λόγων, τὰ μὲν τοιαῦτα λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος τοιαύτης χρυσῆς καὶ οὐδαμᾶ ἀπεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυραν, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ἡρώιου δεδεμένην σιδηρέην. Ἔτι δὲ καὶ ἕτερον Σωφανεῖ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι τῶν ἑκατὸν μηνῶν Ἀθηναίων Αἰγινήτην Εὐρυβάτην Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάεθλον ἐκ παλαίστιος ἐφόνευσε· αὐτὸς δὲ Σωφανέα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γνώμονα ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντά ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ἐπὶ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνταῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ ἀλλόφυλος· ἢ ὅπως ἐμάθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐσθῆτα παλλακὴ Φαρνδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν θρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρέοντα δὲ πολλὰ ἐκείνα διέποντα Παυσανίην, προσελθοῦσα καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λύσαί με τὴν ἱκέτιν ἀχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τάδε ὤιησας, τοῖσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε ἡρώων ὅπιν ἐχόντας. Εἰμὶ δὲ γένος μὲν, Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίῃ δέ με λαβὼν ἐν Κῷ ἔχει ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θαρσέουσα, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ Εἶ θυγάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῴου, ὅς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκεομένων. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι πρέουσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγινάν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστερον ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετ' Ἀρταβάζου φυγόντας, τούτοις ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

1 Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi maior quam cum alio quoquam circum illa loca habitancium, hospiti necessitudo intercedit. *i. Tum eo nomine quod sis supplex, & ideo immolabilis.*

μόνιοι ὦ ὀδὲ ἐων φθόνησας διώκειν. ⓐ ὦ αἰαχωρήσαντες ἐς τὠυτὸ, τοῦ ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἠλεῖοι· καὶ ὡσαύτως ⓐ Ἠλείοισι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαντινέας καὶ Ἠλείους τοσαῦτα. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἰὼν πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος δὲ ἀσυδόν, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔρχον ἔργα σαι τοι τὰ φρύες, μεγάθος τε καὶ κάλλος. καί τοι θεὸς πρέδωκε, ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὀπίσω τοῖσι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἔχῃ ἔτι μέζων, καί τις ὑστέρων φυλάσσηται τὴν βαρβάρων μὴ πειρᾶν ἔργα ἀπάδαλα ποιέων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνέστρωσαν. τῷ συὶ τὸ ὁμοίως ἐπιδιδοὺς, ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν παρὰ τῶν Σπαρτιητέων πάντων, αὖτις δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀναστολίσας, τιμωρήσας ἐς πάτρην ⓦ τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων χρηίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δὲ ἀπαμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν βουλεύειν τε καὶ προορᾶν, ἄγαμαι σοῦ γνώμης μὴ τοι ἡμαρτηκυίης χρηστῆς. ἐξ ἀρχῆς γὰρ μετεὼν ἐς τὸν ὕβριν, καὶ τὸ πάτριον καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, πρὸ δαινέων νεκρῷ λυμήνεσθαι· κἀγὼ, ἢν ταῦτα ποιέῃς, φὰς ἀμείνονά με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ πρὸ Ἑλλήνων, καὶ κείνοισι ὀνειδίζομεν. ἐγὼ δὲ ὧν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδομαι, μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκει· ἀποχρᾶ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κελεύεις λυμαρῆσαι, φημὶ μεγάλως τε λυμαρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῇσδε ἀναειθμήτοισι τε λύμῃ δοῦσά τε καὶ οἱ δῆμοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μὲν τοι εἶπας ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσελθὼν ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύσας. χαίρειν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅψεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. ⓐ ὦ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκηνάμενοι, εὗρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐμπρυσίους καὶ ἐμπρυσίους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ δῆλα ἐκπώματα· ἁμάξας τε ἐσ ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητας ἐφάνησαν ἐνεόντες χρυσοῦς τε καὶ ἀργύρεους.

monitis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Platæas in exercitu Æginetarum è primoribus Lãpon Pythei filius qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mitificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti recisо capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus. Hęc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, LXXVIII Tuam, inquit, hospes Ægineta, beneuolentiam atque prouidentiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nam & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi fœuire in mortuum, aisque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodque in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere vt honeste agam, honesteque dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & ceteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc LXXIX quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit [1] seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnõ saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argẽto lebetib⁹.

1 Helotes, quod erat peculiare seruorum Laced. nomen. quod & paulo post & aliis variis locis obseruandum.

Quinet-

Quinetiam è cæsorum cadaueribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, eorumque rerum multum furto subtrahentes serui Æginetis vēnundabant, multum, quod occultare non poterant, repræsentabāt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum Æginetis, vtpote aurum à seruis pro ære mercantibus. Collata autem LXXX pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta, ceteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris re- LXXXI bus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum suum ex auro argentoque & [1] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque [2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicam instruerent cœnam. [3] Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq;, vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de caussa conuocaui, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. LXXXII Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

ἀπό τε τῶν κειμήλιων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλλιά τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ σὺν ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδείς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δ' καὶ ἀπεδείκνυε, ὅσα αὐτέων σφι διά τε ἰῶν κρύψας. ὥστε Αἰγινῆται σφι μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸ χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δηθέν, πρὸς τῶν εἱλωτέων ὠνέοντο. Συμφορησάντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τοῦ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τῷ τεναρίῳ ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑστεῶτος ἀγχοῦ τοῦ βωμοῦ. καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἔζεσται. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τὰ ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὰ χρυσὸν, καὶ τὰ ἄργυρον, καὶ σκηνὰ χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς ἑτέρων, δοκέω δὲ ἐγώ γε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ δὲ πρῶτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτῶς καὶ τἆλλα χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ἀκοῇ, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν κατέλιπε τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίης ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ ποικιλίοισι καταστρωμνῇσι, κελεύσας τούς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς τοὺς αὐτοῦ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίεον ταῦτα, ἐνθαῦτα Παυσανίης ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας τε καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, σκηπλαγμένα τὰ παρεσκευασμένα ἀγαθὰ, κελεύσας ὑπερηλωτὴν τοῦ ἑωυτοῦ δικνέονται παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τοίνυν ποιηθείσης ἐπὶ πολλὸν τῆς μέσου, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς· συνελθόντων δὲ τούτων, εἶπαι τὸν Παυσανίην, δεικνὺς τὰ ἑκατέρωθι τοῦ δείπνου τοῦ παρασκευῆ, Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τόνδε τὸν Μήδων βασιλῆος τὸν ἀφρόσυνον δεῖξαι· ὃς τοιοῦδε διαίτου ἔχων, ἦλθε ἐπὶ ἡμέας οὕτω ὀιζυρὴν ἔχοντας ἀπαρκέσοντος. Ταῦτα μὲν Παυσανίῃ λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μὲντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων οἱ ἐσελθόντες θῆκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. 344

1 Aulæis, *secundum quosdam.* 2 *Vallam apparet verba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet* τὸν ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.* 3 Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

ἐφάνη ἐὼν καὶ τόδε ὕστερον ὅτι τουτέων τῶν νεκρῶν σωσιφιλωθέντων τὰς ἁρπάγας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίην, ἀλλὰ ἓξ ἑνὸς ἑούσα ὀστέου. ἐφάνη ἐὼν καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἐπάνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἓξ ἑνὸς ὀστέου πάντας καὶ τοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπί τε ὑπὸ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσατο, οὐ τόσον ὑπ' ἄλλου ἀνθρώπων, ὅσον ἀπεχεὶς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δέ τινας ἤδη ἐπυθόμην ἄλλους ἢ ἐμοὶ θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς δι' ὧντινα δὲ ἔρχιν· ὅστις μέντοι ἐστὶ οὗτος ὁ Ἀρτέλμυος τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δυνάμενος ἀπεχεώς πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὸν λόφον διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τείχεα ἐποιήσαντο ἡρῷα· ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. οἱ μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἔσαν ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, ἄνδρες Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, Εἵλωτες. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ ἔθαψαν. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἡρέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοίως, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ἐπὶ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τουτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐπαισχυνομένους τὴν ἀπεστὼ μάχης, ἑκάστους χώματα χῶσαι κενά, τῶν ὑπερθύμων εἵνεκα ἀνθρώπων. ἔστι καὶ Αἰγινητέων ὅδε ἰδίη καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδῃ τῷ Αὐτοδίκου, ἀνδρὶ Πλαταιέι, τὸν ξεῖνον ἑωυτοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐλίζοντο βουλευομένοισι σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ δέξασθαι αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν τοῖσι ἦν αὐτέων, Τιμηγενίδῃ,

Hoc quoque rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Platæenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillam est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quam ceteros. quinetiam ossa viri quinque cubitorum. [1] Postero die quum Mardonij cadauer non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamē huius rei nonnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus est. Græci vero, posteaquam prædam dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerunt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [2] Tegeatæ vero & Atheniensis suos vtrique promiscue condiderunt: necnon Megarenses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. [3] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum sero superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur Æginetarum: quem ego audio decem post hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AVtodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse. ¶ Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petēdumque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem

LXXXIII

LXXXIV

LXXXV

1 At Mardonii cadauer postridie *quam ille occubuit*, ex oculis summotum fuit: sed à quo, id vero mihi certo compertum non est. 2 Tegeatæ vero seorsum *à Lacedæmoniis* omnes *suos* confertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodemque in loco, & Megarenses, & Phliasii &c. *vt ὁμοῦ id sit quod de Tegeatis per ἀλλοις significauit: quod reddidi* Confertos, *accipiens pro In eundem locum coaceruatos. Potest tamen ὁμοῦ ita etiam accipi (& fortasse melius) vt commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.* 3 Πλήρεις *videtur ex ſequentibus exponendum οὐ κενοί. q. d.* Atque horum quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quod abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationem habentes. Ibi enim est Æginetarum quod vocatur sepulchrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorum rogatu decem etiam post annis (vt audio) extructum. *Obseruandum est autem χώματα dicere, non τάφους, eo quod illi quidem pro sepulcris ea vellent haberi, (vnde dicit καλεόμενος τάφος. q. d. καλεόμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐὼν, χῶμα δὲ μοῦνον) at re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantum sepulcra simulantes, siue imitantes. quos inquam pro sepulcris haberi vellent, non à suæ ætatis hominibus (vtpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud τῶν ὑπερθύμων εἵνεκα ἀνθρώπων verto* Posterorum rationem habentes, *vel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen simplicius verti, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem verba ferre non possunt sensum sequutus, vertit,* Quum serò superuenissent.

& At-

& Attaginũ, qui principes factionis extitissent:&, ni eos dedidissent,non prius ab vrbe discedendum quam eam euertissent. Hoc vbi decreuere,vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebanos, iussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur,murumque adoriebantur. Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est,non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra caussa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per caussam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus:(nam & publice cum Medis sensimus: non autem nos soli.)siue reuera deposcentes nos vrbem obsident, nosipsi nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, euestigio caduceatorem ad Pausaniam misere,velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Ceteri quos Thebani dedidere,ipsi quidem putabant se crimen refutaturos,ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium,vt è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu,ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsum adorirentur:hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est,Equidem,viri Thessali,maturo(vt cernitis)quam celerrime peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstate.hæc enim vos in tempus præstitisse nõ pœnitebit.Hæc fatus,

LXXXVI

LXXXVII

LXXXVIII

καὶ Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ στόμα ἐγένοντο ἐσαν· ἐὰν μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀποίσασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὔτε δὴ ἑνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τ συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι σφι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε χλῶ αὐτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπάγειν ἰῶσι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι προδῶτε, νεῖν ὧν ἡμέων ἕνεκα μὴ ἀνατλῆναι. Ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων δεόμενοι, πρόσχημα ἡμέας δέκεσθε, χρήματα τάδε δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σιτοῦ γὰρ τοῦ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δ' ἡμέων δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀπολογίην παρέξομεν. καὶ τὰ μὲν ἔδοξε δοῦναι λέγειν, καὶ ἐς ταῦτα· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην ⓐ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι σφι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δ' ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δ' αὐτοῦ ἀπαγθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τ αἰτίης, φὰς τὸ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι) μεταιτίους. τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν ⓐ Θηβαῖοι, ⓐ μὲν ἐδόκεον αἰτιλογίης τε κυρήσειν, ⓒ δὴ χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθέεσθαι. ὅ δ', ὡς παρέλαβε, αὐτίκα ταῦτα ἐπονοέων, τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα. Ἀρτάβαζος δ' ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ τότε ἐτύγχανε. ἀπικόμενον δέ μιν ⓐ Θεσσαλοὶ τῶν σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ὅτεῳ τρόπῳ ἔχοι, οὐδὲν ὑποπτεύοντες τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δ' Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὑπιδόμενος γὰρ ⓐ πρήγματα μεγάλα οὐκ ἐλπόμενον πιθανὰ γενόμενα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε τοῖσι Φωκεῦσι ἐξηγήσατο τὸν λόγον, οὔτε τοῖσι Θεσσαλοῖσι ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε ἐς τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι χρῆμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὖτις δ' ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὀπίσω ἐς τὰ ἴχνια τὰ ἐμὰ ἐλαύνων, πρόσκειται. τὸν ξεινίζετε, καὶ οὐ ποιεῦντες φανεῖσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιοῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δ' εἰπὰς,

545

Zz 3

ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τὴν Θρηίκην, ὡς δηθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὸν μεσόγαιαν τῶν Σαμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τῶν στρατὸν τὸν ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρῃ τῇ περ ἐν Πλαταιῇσι ὁ πεζὸς ἐνίκων, συνεκήρυσσε νικᾶσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπου γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέροις Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νήσοισι ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀριστάγορεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, οἳ κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅπως ἐσόψοιτο στρατηγός, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πρηκτικά· ὡς ἰδὼν μουνόων ἐόντων ἀνδρῶν Ἴωνας, ἀποστάντας Περσέων, καὶ ὡς βαρβάροισι οὐκ ὑπομενέουσι· ἐὼν γὰρ καὶ αὐτὸς ὑπομενέων, οὐκ ἑτέρῳ ἀνδρὶ τοιαύτην δώσειν ἀν ἀνδρί. θοοὺς τε χρηναι ἀναγκαλέων, ὡς ἑτοίμους ἀνδρὶ ἐλευθερίην ἀγωνιζομένῳ. μὴ δόλῳ ἀνδρὶ ὡς φάρξιον, ἐν τῇσι νήσοισι ἑτοῖμοι εἰσὶ τῇσι ἐκείνων ἀγχίμολοι ὅμμεσι εἰσί). Ὡς δὲ πολλὸς ἐὼν λιτάμβρυος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ τοῦ σωτυχίου, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸ ὑπόλοιπον λόγου, εἰ ἕνα ὧρμην λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχομαί τοι οἰωνόν τὸ Ἡγησίστρατου ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποιέειν ὄχως ἀνδρός τε δοκὶς πίσιν ἀποπλώσεαι, καὶ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἦμεν Σαμίοισι ἡμῖν εὐθύμως ἔσεσθαι συμμάχοις. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ τὸ ἔργον ἐπεξῆγε. αὐτίκα γὰρ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε ποιέειν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὁρμηθέντες ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μετὰ θυομένοισι σφι Δηιφόνου τοῦ Εὐαινίδεω, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ. Τούτου δὲ πατέρα

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidés, peruenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui vna cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persę tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim vt si tantūmodo viderent hos Ionas, à Persis deficerent nec barbari expectarent: etiam, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naues illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se vt in horum nauibus pro obsidibus agerētur. In his obsecrandis quum multus est hospes Samius, sciscitabatur eū Leutychides, (siue omnis gratia volens audire nomen, siue casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter exequi aggressus est. nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro augurio acceperat, secum nauigare. Græci eum illic diē commorati, postridie pulchre litauere, haruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri

XC

XCI

XCII

EVenio

EVenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundũ flumen pascuntur, quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [1] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apolloniatę eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilans, sed obdormisset, ingressi antrum lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperunt (neque enim eos quod gestum erat latuit) adductum in iudicium EVenium condemnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro consuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogari prophetæ de caussa mali præsentis, responderunt caussam esse quia custodem sacrarũ ouium EVenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quam eis satisfeciissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habentem plerique hominum putarent
XCIII beatum. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mentione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audiisset, se optare dixit duo prædia ciuium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius,

καπέλαβε Εὐήνιον τοιῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου τοέβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται τοὸς ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος οὔρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, πρὸς Ὠρικον λιμένα· τὰ δὲ νύκτας ἔρημοι ἄνδρες ἅ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι 346
τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνῆται τὰ τοέβατα ταῦτα, ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δή τοτε ὁ Εὐήνιος ἔσσ ἔρημος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν, τοελθόντες λύκοι ὁ ἄριστον, διέφθειρεν τῶν τοεβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαπαστῆσαι ἄλλα τοιήμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνήτας ταῦτα γιγόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ἐσαγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐλὶς μὲν οὐδεμία οὔτε τοέβατα σφι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. τοέφαντα δέ σφι ἦν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεων τοὺς τοεσφήτας τὸ αἴτιον τοῦ τορήοντος κακοῦ. ἁ δὲ αὐλοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως Ⓦ φύλακον τῶν ἱρῶν τοεβάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν· αὐλοὶ γὰρ ἐπορμήσαι τοὺς λύκους· οὐ τοοτέρην τε παύσεσθαι μαφρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῷ ἐποίησαν, ταύτας τὰς αὐτοὶ αὐλοὶ ἔλπται καὶ δικασταί. τοτὲ μὲν οὖν τελεομένων, αὐλοὶ δώσειν Εὐήνιῳ δόσιν τοιαύτην τὴν τοὺς μὲν πολλοὺς μιν μακαρίειν αὐθέφτων ἔοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. ἁ δὲ Ἀπολλωνῆται, ἀπόῤῥητα ποιησάμενοι, τοεσέδοσαν τῶν ἀστέων ἀνδράσι διαφορῆξαι. ἁ δὲ σφι διέφρηξαν ὧδε· κατημένου Εὐήνιου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες ἁ παίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ἐσάγοντες, ἠρώτεον ἵνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνῆται δίκας ἰσοστιῶαι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, ὡς ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἶπας, εἰ οἱ ἁ δοίη ἀγρούς. τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἠπίστατο εἶ καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν τοεὸς τούτοισι, τὴν ἤδεε κάλλιστα ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. ζυτέων δὲ ἐφη ἐπήβολος ἁμώμους, τὸ λοιπὸν ἀμώμητος εἶ, ἢν δίκην οἱ ταύτην ἀποδῶσιν ἁμῶν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

1 *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

» ⓐ ἦ πάρεδροι εἶπάν· τόνδε λαβόντες, Εὐηνίη, τῶν-
» τιν δίκην Ἀπολλωνιήτῃσι τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκ-
» τίνοισί τοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ ἡμέτερα. ὁ μὲν
δὴ ὡς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐπιδεύτερον πυθόμε-
νος Ⓦ πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. ⓐ ἐπαριά-
μενοι δὲ τῶν ἐκτημένων, διδοῦσι ⓐ τὰ ἔθελε. καὶ
μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἐμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
καὶ ὀνόματος ἡμέαθαι. Τούτου δὴ ὁ Δηίφο-
νος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμάν-
τευετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου ὀνόματος, ἐξελάμβανε ἐπὶ τῶν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, αἴτησαν τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὸν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐλιμένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσισι, ⓐ μὲν αὐτοὶ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, προεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· ⓐ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι στρατὸν περιπλέειν, αἴτησαν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι, ἐς δὲ τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἔωσι κατὰ Ⓦ πεζὸν στρατὸν Ⓦ σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. οἳ, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένοι τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσον. τοῦ πλήθος μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ἐπὶ τοῦτον μὲν δὴ Ⓦ στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες ⓐ τὸ ναυλοχοῦ στρατηγοὶ αἰειρύσαι
347 τὰς νῆας, καὶ προβαλέσθαι ἕρκος, ἕρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων, αὐτέων χρυσφύλακον. Ταῦτα βουλευσάμενοι αἴτησαντο. ἀπικόμενοι δὲ τῶν δὲ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαψωνίην τε καὶ σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν, ὃ
28. Πασικλέος. φίλιος ὁ Πασικλῆος ἱδρύσατο Νείλεω τοῦ Κόδρου, ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κλισιῶν· ἐνταῦτα τὰς τε νῆας αἰειρύσαν, καὶ προβαλόντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ προεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀμφότερα. ἐπιλεγόμενοι γὰρ προεσκευάδατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφθυγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὁκοῖ, ἢ ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὴ ἔδοξε τουτέων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At cives ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet. ¶ Ceterum postquam litauere Græci, classem è Delo Samum versus soluerunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prœlium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque nauibus, munimenta valli circumdare, in illatum suùmque præsidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoentem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in vtrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abiisse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retróne se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum, sed porro eundum in continentem.

XCIV XCV XCVI XCVII

præpa-

præparatis igitur ad pugnam naualem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem nauigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides nauem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis
XCVIII Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues litori admouent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticã Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorũ deuectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modũ ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipauerant.
XCIX Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platęas accepta, & quę ad Mycalẽ accipiẽda erat,

τῶν βαρβάρων ἐν τῇσι νηυσὶ τὸν Ξέρξεω λελυμμένους ⓐ Ἑλλήνων τοὺς λυσάμενοι πρήτας, ἀποπέμποισι ἐποδιώκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῶν εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα ἐνόμιζον ἔχειν, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τόδε δή, τὰς ὁδοὺς τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑπισχνεύμενοι δῆθεν μάλιστα τὸν χῶρον. ἐποίεον δὲ τόδε εἵνεκεν, ἵνα σφέας τὸ στρατόπεδον ἔωσι. τόδε μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δυνάμιος ὑπολαμβανόμενοι, ἔτι ποιοι τοιοῦτοι προεφυλάσσοντο ⓐ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σιωπῇ σφι τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἄρα προεκυδάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσῆιε πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰόδοσι δέ σφι φήμη τε ἐσέπεσε ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρύκιον ἐφάνη ὑπὲρ τῆς κυματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθε σφι ὧδε· ὡς ⓐ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἦν τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπίπτουσης. τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντες ἔσεσθαι τρώματα,

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι τούτῳ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τῷ στρατιῇ πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν τοῦτο μοτέρην κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης τοῦτο ἀμφοτέρους τοὺς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτειον, ἔστι ἐλθόντα (ὡς καὶ τοῦτο μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένης δὲ νίκης τῆς μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι τοῦτο ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, τοῦτο δείλαιον. ὅπερ δὲ αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μιοὺς τε τὸ αὐτὸ, χρόνῳ δὲ πολλῷ ὕστερον δῆλα ἀναμνησθάνουσι ἐγίνετο. ἐπεὶ δὲ ἀρρωδίη συνῆν τοῖσι φήμην ἐσαπικέσθαι, μὴ τοῦτο Μαρδονίῳ τοιήσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη συνέστησε, μᾶλλόν τι ἐς ταχύτερον τὴν τοῦτο ὁδὸν ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς συνῆν καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι τούτοισι τὰ ἐπὶ τοῦτοισι τεταγμένοισι, μέχρι τῆς ἡμισείης, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' ἀγαλτόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπὲξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιεῦντο, ἅτε ἐπὶ τὸ ἕτερον κέρας ἐπὶ καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἐπεὶ μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὀρθὰ ἦν τὰ γέρρα, ἠμυνόντό τε, καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῆς μάχης· ἐπεὶ δὲ τὸ Ἀθηναίων καὶ τῶν τοῦτο στρατὸς, ὅκως ἐωυτῶν ἠρώτησε ἥρητο δὲ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, τοῦτο ἐκλελυσαμένοι, ἔργου εἴχοντο τοιοῦτο μοτέρην, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτοιοῦτο τὸ τρῶγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπὲξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἀράρητο, οὐτε τι τοῖς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, τοῖς φυγὴν τοὐρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ καὶ ὀλίγοισι γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τὸ ναυτικὸν στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τὸ πεζὸν στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atq; Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranq; eodem eiusdem mensis die gestam esse non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulę eis & Hellespontus proposita præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem: & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu prœliabantur. Persæ, quoad sibi gerra manserc recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quàm Athenienſium & eorum qui cum Athenienſibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum commutari iam res, & deiectis gerris Græci confertim impressionem facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Attayntes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc autem dimicantibus Persis superuenere Lacedęmonii ac socii, qui eos qui supererãt trucidaue-

cidauerunt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere,& cum aliis ex Sicyoniis, tum eorũ dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant,vbi viderunt statim ab initio [1] pugnam pertinaciorem,quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat CIIIJ vt exitus viarum custodirent,Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei caussa Milesii illic collocati fuerant,neve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quam iussi fuerãt fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere,& ad extremum in eis mactãdis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis. CIV ¶ In hoc prœlio præclarissimam inter Græcos operam nauauerunt Athenienses, & ex Athenensibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Atheniẽses & Carystios, in pugna apud Cyrnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret.Secundum autẽ Athenienses egregij extitere Corinthi Trœ- CV zeniique ac Sicyonii. Græci vero perquam multis barbarorũ aliis in pugna, aliis in fuga interfectis,eorum naues incenderũt,totumq; murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarũ thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda,& vbinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cũ Medis sensissent, eiectis incolis danda cũ territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, [3] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum, & quum in hoc conten-

χείριζον. ἔπεσον δ' καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἀνδραῦται· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεος. τῶν τε Σαμίων ⓐ στρατιῶται, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπεζωσμένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐλίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τῇ μάχῃ, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, τοῦσι Φελλῆνι ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δ' ἰδόντες ⓐ ἄλλοι Ἴωνες ἀρξάντας, ὕστερον δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέγεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ τοῖσι τὰς ὁδοὺς ἐφύλασσον τὰς ἐς τὰ ὄρεα, σωτηρίης ἕνεκα, ὡς μὴ ἄρα σφέας καταλαμβάνοι οἷα δὴ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζοντας ἐς τὰς κορυφὰς τὸ Μυκάλης. ἐπάρησε δὲ μοῦνον ὅτι τοῦτο τὸ στρῶμα ⓐ Μιλησίοισι τοῦτό γε ἕνεκα ἵνα μὴ πρόσοδος ᾖ τῷ στρατοπέδῳ τὰ νεώχμια ποιέοιεν. ⓐ δὲ πρῶτον τὸν ὅμιλον τῶν στρατιωτέων ἐποίεον· ἀνδρας τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φυγόσι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐλίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὕστερον δὴ τοῦτο Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείρυσαν Ἀθηναῖοι (καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ὀπὶ Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείρυσαν. Ἐπεί τε δὲ καὶ ἐργάσαντο ⓐ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας 348
ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἄπαν, τὸ λοιπὸν προεξαναλώσαντες ἐς τὸ ἅλιαλον· καὶ ἐξευρέσιναν χρημάτων βύθιον. ἐμπρήσαντες δὲ τό τε τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον ⓐ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκοι χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικῆσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι (εἰ μὴ) ἐοῦσης τε Ἰώνων περὶ κατῆσθαι, φερεύροντας ⓐ πρήγματα χρηνον· καὶ ἐὼν τῶν μὴ περικατημένων, Ἴωνας εὐδεμίην ἐλπίδα ἔχειν χαιρόντας περὶ τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. περὶ τούτων Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἔδοσι ἐδόκεε τῶν μηδιζόντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξανιστᾶντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι οἰκῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἔτι, Ἰωνίην μητρόπολιν ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτει-

1 Pugnam alteram in partem inclinare. *Alij.Pugnam ancipitem esse.* 2 Cuius ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid.eis f.p.vt per o.t.Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. 3 Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censebant.

νόντων ὑ τῶτέων, τοῦ δὲ ἄλλους ἐξέδυ ἀ Πελοποννήσιοι· καὶ ὕστω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς δὲ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καὶ λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι ἐόντας ὑ καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας
κ.ἀ. λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὑρήσειν. ὕτοι μὲν δὴ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἔπλεον. Τῶν ὑ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Μυκάλης καὶ φληθέντων, ἐόντων δὲ πολλῶν, ἐγίνετο ὁρμὴ ἐς Σάρδις πορευομένων ὑ κατ' ὁδόν· Μασίστης ὁ Δαρείου τοῦ δὲ τυχὼν τοῦ πάθεϊ τοῦ γενομένῳ, τὴν στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ὀνείδεά τε καὶ γυναικὸς κακίω φάς αὐτὸν εἶναι), τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι πάντων κακῶν, τὴν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. τοιάδε ὑ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀνδρῶσαι, δεινὸς μέγιστός ἐστι. ὁ ὑ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος, ἀπάτας ὅτι τὴν Μασίστην τὴν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι δέ-
κ.φασθαι λων. καμὲν ὅτι θέοντα φθὰς Ξέναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὃς τὰ δεύτερα αὐτοῦ Ἀρταγώτεω, ἀρπάζει μέσον καὶ ἀείρας, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ὁ
κ. al Mas. τοῦτο οἱ δορυφόροι Μασίστεω τοῦ ἕστηκε. ὁ ὑ Ξέναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτοῦ τε Μασίστεω θώμενος καὶ Ξέρξεα, σώσων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἑωυτοῦ καὶ δι' τοῦτο τὸ ἔργον Ξέναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τῶν ὑ καὶ ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τοιοῦτον, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ὡς ὑ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἑπτὰ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηνέων τοσοῦτον στρατὸν σώσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ὡς τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ αὐτῆς ἐνθαῦτα· ὡς δὲ ἀ τοσαύτην οὐκ ἐδυνάτο κατεργάσασθαι οὐδὲ βίῃ τοσοῦτον ἐφέρετο, τοσοῦτον μνησόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστεω· (τοῦτο ὑ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὔτε γὰρ ἐβιάσατο βίης ὑ τυχοῦσαν) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τοῦ μὲν γάμου, παύεται τὸν γάμον τοῦτον τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τοῦ γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὸν μᾶλλον κήδεσθαι ἑωυτῷ ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας ὑ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλασε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ ὑ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ ὑ, διαμειλάμενος, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τοῦ Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω ὑ θυγατρὸς· ὄνομα ὑ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. Χρόνου ὑ προϊόντος, ἀνά-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Leſbios ac ceteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum iureiurando, ſe permanſuros in ſocietate, nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes ſoluendos nauigauerũt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti quidem in Helleſpontum nauigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenisſent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtę adfuerat, conuiciari Artayntæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorem,[1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omni malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Arrayntes igitur, vbi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi auidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, vt ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumq; humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem ſeruaſſet. quippe ab eo ob hanc tẽ totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; peruenerunt, vbi rex erat ex eo tempore quo, prœlio nauali male geſto, Athenis illuc profugerat. ¶ Sardibus autem tunc agens, adamabat CVII vxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi, quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu: (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactum iri vi) ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc euaſit vt filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt. eo poſtquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit,[2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem vxor, Maſiſtæ autem erat filia,

tefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quę peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum iureiurando promisit. Qui postquam iurauit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enimuero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum læta, eo

CIX gestando gestiebat. Amestris vbi mulierem habere amiculum sciuit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam huius rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaq; tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persice Tycta, Græce τέλειον, id est, perfecta: in qua rex solùm caput[1] ornatur, Persasque strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumque arbitrari, vxorem germani dono dari, eamque insontem negocii illius cuius caussa vxor sua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus,

CX & instituto, quo nefas est regia cœna proposita orantem non exorare, inuitus admodum annuit: tradensque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πυσα γίνε) ξύστωφ τοιῷδε· Ἐξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοι Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ, ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεται ⓐ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῇ πεπουργημένων. πολ- 350
λὰ γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι ὃ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δ', πολλῷ μᾶλλον δι' ἐκείνων αἰτήσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δ', πανδεινὸς ἐγένετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατὰ μὲν γὰρ τὸν ἄνδρα, φοβερὸν ἦν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατειπεῖν τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπθυρεθῇ πρήσσων. δῆλα πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ καφτάοστρατος δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοι τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις πυθανεται μιν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἐπεγίνωσκον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὀλέθρου. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρεσκευάσμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. σιτέεται δὲ τοῦ δείπνου τούτου, Περσικοῦ μὲν, τυκτά· τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων γλαφυρά, τέλειον. Τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμῶσι μούνου βασιλῆος, καὶ Πέρσῃσι δωρέονται. Ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τὸν Ξέρξεω, δοθῆναι ⓑ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τὸν μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τὸν δ', αἰτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. σιωπῇ γὰρ τὸν ἐνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ κατὰ τὸν νόμου ἐξεργόμενος, (ὅτι ἀτυχήσας ⓒ χρήζοντα, οὐ σφι δυνατὸν ἐστι βασιλήιου δείπνου παρεστεῶτος) κατὰ δὴ ἀέκων κατανεύει. καὶ παραδοὺς, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δ', μεταπεμψάμενος ⓓ ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δὴ ἔτι τούτοισι, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὰ αὐτὴν ἐγὼ δίδωμι γυναικεσα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)

1 *Diuersam à nostra lectionem videtur esse sequutus.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωυμάσας τὰ
» λεχθέντα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, οἵνα μοι λόγον
» λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι
» παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ
» μίαν τῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὕτη
» τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει καρπαιοῦσα. ταύτην με
ἐπὶ σῷ γάμῳ » κελεύεις μεθέντα, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ
» δὲ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιεύμενος θυ-
» γατρὸς τῆς σῆς; ποιήσω μέντοι ταῦτέων οὐδέτερα.
» σὺ δὲ μηδαμῶς βίῃ τοιοῦδε δεόμενος
» ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ αἰνὴρ δόκιμος φανήσεται ἐμοῦ
» οὐδὲν ἧσσον ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ σιωοικέειν.
ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
» τάδε, Οὕτω δή τοι Μασίστα πέφρικται. οὔτε γὰρ ἂν
» τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε σὺ ἔτι
» πλεῦνα χρόνον σιωοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ δίδυμα
δέχεσθαι. ὁ μὲν, ὡς τάδε ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐχώ-
» ρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐ δή κω με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ
τούτῳ τῷ μεσοῦντι χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τὸν ἀ-
δελφεὸν διέβαλλε, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη
τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, κατακυμίσασα τὴν γυ-
ναῖκα τὴν Μασίστεω. τοῖσι τε μαζοῖσι ἀποταμοῦσα, καὶ
τὰ σφέδρα καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα, καὶ γλῶσσαν
ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει κατακυμασμένην.
Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τοιού-
τέων, ἐλπόμενος δὲ οἱ (ἦν γὰρ καὶ κακὸν εἰ), ἐσαΐσσει δρόμῳ ἐς
τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ τῶν συμβουλευσαμένων τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο
ἐς Βακτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δὴ καὶ τοῖσι
ἀγχίστοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων
τὰ μέγιστα κακὸν βασιλέα. τὰ μὲν δὴ οὐκ ἐγένετο, ὡς ἐ-
μοὶ δοκέει, εἰ μὴ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ
τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργέν τε μιν, καὶ ἦν ὑπήκοος τῶν
Βακτρίων. ἐμάνη γὰρ Ξέρξης πυθόμενος τὰ ἐκεῖ-
νον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁ-
δῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. καὶ μὲν δὴ τὰ ἐρω-
τα τὰ Ξέρξεω, καὶ Μασίστεω θάνατον, τοῖσι ἐ-
γένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες
ἐπ' Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲν ἐς Λεκτὸν ὥρμεον,
ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπέ-
πλωσαν ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον ἁλωμένας
μούνας, τὰς ἐδόκεον εὑρήσειν ἔτι συντεταμένας· καὶ τοῦ-
τέων οὕνεκα ἦκον ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο.
τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λεωτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1]quam tu mecum orationem habes importunam: qui vxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorem) iubes me relinquere, (quæ mihi est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ vxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum propipiebat. vbi vero mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerũt: & quum pontes, quorum præcipue caussa illuc ierant, credẽtes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

CXII

CXIII

1 Quæ est ista futilis qua vteris apud me, oratio? Q.d. Quorsum spectat? 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. vel, Ita se res tuæ habent. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est. 5 Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset. 6 Molientem, vel, agitantem.

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, vt Cherſoneſum tentarent. Itaque Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum traiicientes, Seſtum obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, CXIV tanquam ad omnium eius tractus vrbium validiſſimo muro præditam, conuenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Perſis pariter & magna ſociorum frequentia. Tyrannidem CXV illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1] Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & veſtis, aliaque donaria quæ Artayctes rege donante compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato, vt diſcant alii non militare aduerſus regionem tuã. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi vt largiretur ſibi domum eius viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtũ ea ſentire. Enimuero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportauit, fanumque ſeuit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus. CXVI Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaque orare duces ſuos vt ſe illinc reducerent.

ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ Ϛρατηγῷ, αὐτοῦ ὑποκαταμείνασι, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. ⓐ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀβυδηνοὶ δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηϛὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηϛὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν πρεσβεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἐκ τοῦ κεκομικὼς. ἔσχον δὲ ταύτην ὑπιχώριοι Αἰολέες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὠφελήμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα ἔκειτο χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλήιος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλλετο, Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ὅπλα ἐμὸν σὸν ϛρατευόμενος, δίκης κυρήσας, ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τῖς μάθῃ ὅτι χρὴ τὸν σὸν μὴ ϛρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων, οὐ πετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποπτήσσοντα τῶν ἐκείνου ἐφρόνεε. ὅτι γὰρ δὴ τὸν βασιλῆος ϛρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὸν Ἀσίῃ πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν αἰεὶ βασιλεύοντος· ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηϛὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἔπειρε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε οἶκος ἀπίκετο ἐς Ἐλεοῦντα, ὃν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. Τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε τοιοῦδε ἐόμενος οἷος Ἕλλησι. ἀφύκτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ ἤχαλον ⓐ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξαιρεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν ϛρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοισι σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἑλόντες,

Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

1 Xerxem Ath. tendentem circumuenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe imperaturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ἐξέλωσι, ἢ ὃ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ παρεόντα. Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ Ἀρταΰκτεα ἐς πολλὸν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε σὺν τοῖσι ἕλκουσι ἔφθοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε οὐδὲ τοῦτο ἔτι εἶχον, οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ Ἀρταΰκτης καὶ Οἰόβαζος, ὄπισθε τοῦ τείχεος καταβαίντες, τῇ ἐπὶ ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηνάν τοῖσι Ἀθηναίοισι ὁ γεγονώς, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ πλεῦνες ἐδίωκον, ὁκόσοι τε πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν σκυφθύηνται ἐς τὴν Θρηϊκὴν, Θρηΐκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, ξείνῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ ξείνῳ ἐφόνευσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀρταΰκτεα, ὑστερήσαντες ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγην ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ὅτι συχνόν, μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζωντες ἐλήμφθησαν. καὶ σιωδήσαντες σφέας Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταΰκτεα δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ παῖδα αὐτοῦ. Κατὰ τὸν τῶν φυλακόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων τάδε τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ τάριχοι ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ τάριχοι ὅπως τοῦ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐπήϊσαν, ὅκως περ ἰχθύες νεαλεῖς. καὶ οἱ μὲν θωϊξαντες, ἐθαύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταΰκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας Ξέρξεω ὀπτῶντα τὸν τάριχον, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γάρ σοι πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεοῦντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ τάριχος ἐὼν, δύναμιν παρὰ θεῶν ἔχει ἀδικέοντα ἀμύνεσθαι. νῦν ὦν ἀποινά μοι τάδε ἐθέλω ὀπιθεῖναι· αὐτὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· αὐτὶ δὲ ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδός, ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι ἀδικεομένοις. τάλαντα ὑποχείμενος, ὡς σατράπην ξανθίππων οὐκ ἔπειθε. ἐπὶ γὰρ Ἐλεουντίοι τῷ Πρωτεσιλάῳ ἰμειρόεντες, ἐδέοντό μιν καταχρηματίσαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὖθις ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι κολωνὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) τάνιδα περιπασταλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταΰκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accersisset: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayctę CXVII intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo vt funibus lectorum elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessęrunt fugam, cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portasque patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazum in Thraciam fuga elapsum, CXVIII Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolauerunt, ceterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci essent, super Ægos fluenta circumuenti, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim viui sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur à CXIX Chersonitanis, vni eorum qui istos seruabant, dum [2] carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsurę prius imposita resiliit palpitauitque, quemadmodũ pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentum vt vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causſa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, [3] eum à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntinis exoratum, quo Protesilaum vlciscerentur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in litus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis A- CXX thenienses in Græciam remeauerunt,

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces salitos torret, *vt alij interpret.* 3 De eo à quo iniuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, si seruatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa repositurí. Nec aliud prꝛterea quippiam
CXXI gestum est per eum annum. Huius autem Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ longinquæ: quarum vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere [1] qui possunt. nam quando facultas nobis prætabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse vt è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntque exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis seruire.

τά τε δῆλα χρήματα ἄραντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀνα θήσοντες ἐς ἱερά. ἐκ τοῦ δ' ἔτος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τούτεων ἐγένετο. Τοῦτο δὴ τὸ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμαθέντος πρόπατωρ Ἀρτεμβάρης ἐστί, ὁ Πέρσῃσι ὀξηγησάμενος λόγον, ἐν ᾧ σφεῖ-
νοι ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσῄνεικαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δίδωῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κύρε, κατελὼν Ἀστυάγεα, φέρε, χῶν γὰρ ἐκ τῆς μεδα ὁλίζωμεν, καὶ τούτου τεκχέω, μετθμας ἀπτες ἐκ ταύτης δῄω ἔχωμεν ἀμείνω. Εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀγχιγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τῶν μέλλοντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. Εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ πλέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε αὐθεφτων τε πολλῶν ἄρξομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κύρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ αὐτοῖσι παρῄνεε κελεύων προδοκιμάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι, καρπόν τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀπος ἀπτες, ἑωυτοὺς θέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδίάδα ἀρούντες, δμῴοισι δουλεύειν.

1 Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ τῆς Τοῦ Ὁμήρου ἡλικίας καὶ βιοτῆς.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE vitaque Homeri libellus.

G. I. Lectori.

Quum operæ Marnij noſtri iam ad hunc libellum peruenisſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidlebergæ viuebam apud patronum meum V. ampliſs. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipſo mihi hæc otia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad m^s. Palatinum comparaſſe, cum forte ea aliorum auctorum ſcriptis vno libro eſſet iuncta. An quid boni tamen nec quod in faba ſe reperiſſe pueri clamitare ſolent inde eruiſſem, mehercle iam oblitus eram, vt qui inter ſcidas meas iacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Iamiam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, H. Stephanum nihil ſcriptæ lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti nouenarum ſororum choro, iſti libello adſcripſiſſe, forte quod hîc eum m^s. deficeret, parui monenti animo, & vix inuenta illa excerpta m^s. Palatini, perluſtrare cæpi. Quid multis? παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλ' ὀρθῶς. & διαφόρους χειρὰς vulgatis, niſi fallor, fere meliores. Verbulo etiam interdum auctior m^s. immo toto verſu locum cap. IX. egregie ſupplens, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla inuidia, credo, ſi nos etiam in minutis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo inuenire labor habet, inuenisſe iuuat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, vti Dario Indathyrſus. Ceterum in contextu, ſicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutauimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis χ. in oram contextus Græci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere ſcias, mi lector.

Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασεὺς περὶ Ὁμήρου ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὃ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαὶ Αἰολὶς Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταὐτῷ πάμπολλα ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, δῆμοί τε ἄλλοι, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κείθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ κείτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα θέσθαι Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. χρόνου

Herodotvs Halicarnaſſeus[1] de genere, vita atque adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quum vetuſta illa Æolum ciuitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultę omniſque generis gentes conuenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [2] homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauitque è legitimo toro femineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipſe Melanopus vna cum vxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiariſſime vti conſueuerat. 1

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatem perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis *illuc ſe conferens*, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interiecto accidit forte vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe obiurgauit, commemorans quę futura esset apud populares infamia. Postremo huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Ciuitati autem quę condebatur, nomen imposuit Smyrnã Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitę facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidem Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico. Progressu

III deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Meletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominauitque eum Melesigenem, à fluuio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniam Critheis antea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: vnde filium quoq; quantum potuit, honestis disciplinis eruditi-

IV uit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui iuuentuti illic litteras musicenque tradebat: hic [2] quum citra vxorem viueret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat. [3] Illa vero industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus instituturusque esset. Siquidem hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur

V Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque,

Χρόνου δὲ προϊόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἠνέσθετο τὴν συμφορὴν, καὶ καλεσάμενος τὴν Κριθηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰθούσῃ μεγάλῃ ἦν, ὑπολεχθεὶς τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προεβουλεύετο. ἐν δὲ τούτῳ τάδε ἔτυχον Κυμαῖοι κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου μυχὸν· κτιζομένοις δὲ τὴν πόλιν Σμύρνην ἔθετο τὸ ὄνομα Θησεὺς, μνημεῖον ἑλέσθαι καταστῆσαι τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, καθάπερ εἴχομεν τὸν βίον. ἐνταῦθα ἐπισχεθεῖσα ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηΐδα πρὸς Ἰσμηνίῳ τῷ Βοιωτίῳ τῶν ἀποίκων λελεγμένα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος παμάλιστα. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει Ὅμηρον, οὐ τυφλὸν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ θέσθαι ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένη, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τῷδε τῷ Ἰσμηνίᾳ· προϊόντος δὲ καὶ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χάριν ὡρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καθ' ἑαυτήν, ἄλλοτε πρὸς ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε παῖδα ἀφ' ὧν ἐδύνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοὔνομα τῷ χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μαθοῦσαν τὴν Κριθηΐδα, ὧν μονόζωος, ἐργουργήσασαν αὐτῷ ἔριά τινα ἃ τῶν παίδων εἰς μαθοῖς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ πρὸς αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη· καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγοις, πείθων ἑαυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι· καὶ ἔτι πρὸς τοῦ παιδὸς, ὑὸν ποιούμενος. καὶ ὅς τι ἀφεὶς καὶ παιδευθεὶς πρὸ αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται· (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα δυφυέα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ὑὸς τε φύσιν ἔχων ἀγαθοῦ, ὑπομελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret, 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens. quo nomine Phemio tantopere placebat vt eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium eius adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

ὑπορρεῖχε. χρόνου δὲ ὑπιγνομένου αὐξούμενος, οὐδὲν τοῦ Φημίου ὑποδεέστερος ἐὼν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε Ⓜ βίον, καταλιπὼν παῖδα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγενὴς ὑπὸ τῇ διδασκαλίᾳ καθεζόμενος ἐκάθητο. καθ' ἑωυτὸν δὲ γυμνούμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· καὶ αὐτοῦ ἡνίκα καθεζόμενοι ἐκάθηντο οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων Ⓐ ἐμπορικεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη, καὶ σῖτος ἐζήτεετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπειμένης χώρης, δαψιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. Ⓐ οὗτοι ξένοι, ὁκότε παύσαιντο τῶν ἔργων, ἀπαγόμενοι τοῦτον τὸν Μελησιγενέα ἐγκαθίζοντες. Ἦν δέ κου καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῆς νῦν Λευκάδα τότε καταπεπλευκὼς ὑπὸ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ. ὃς μιν ἔπεισε Ⓜ Μελησιγενὴν μετ' ἑωυτοῦ πλεῖν καταλύοντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα τὰ πρὸς τὴν ὁδὸν, καὶ ὅπη χρεὼν καὶ πόλιας θηήσασθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἕως νέος ἐστί. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι προσαγῆναι· ἴσως γὰρ καὶ τὴν ποίησιν τότε ἐπενόεε ὑπιθήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἀνῳχώκεε μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἑκάστοτε ἀφίκοιτο, πρήγματα τὰ ὑπιχώρια διεθεήτο, καὶ ἱστορέων ἐπυνθάνετο. εἰκὸς δέ μιν ἐγὼ καὶ μνημόσυνα πρήγματων γράφεσθαι. Ἀναχωμιζόμενοι δὲ ἐκ Τυρσηνίας καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τοῦ Μελησιγενέος σινέβη, νοσήσαντι τὸν ὀφθαλμόν, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τοῦτον αὐτοῦ τῷ φίλῳ ἑωυτὸν ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τοῦ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ἐπιμελέως ἔχειν· ἐπιφανεστάτους δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνοσηλεύσατο αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τοῦ βίου ἐδεήθη, καὶ ἦκεν οἱ ἐς δικαιοσύνῃ τε καὶ φιλοξενίῃ μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σινέβη τοῦ Μελησιγενέος τὸν Ὀδυσσέα ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι. Ⓐ μοῦνοι δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν πρὸς ἑωυτοὺς τυφλωθῆναι· ὡς δ' ἐγὼ φημι, τότε μοῦνον ὑγιὴν γενέσθαι, ὕστερον δὲ ὀν

γρ. ἐπιμελείῳ

γρ. ἐνοσηλεύσατο

γρ. ἐξιστ. καὶ ἐπυνθ.

prævertit, atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus vniuersa ei legasset, paulo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, vnde frumenta è vicinis agris abunde conuecta expottabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumenta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionesque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [3] adeo vt appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque delati in Ithacam deueherentur, contigit Melesigenem oculis iam ante parum valentem, extreme laborare: ita vt Mentes, negociorum gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curã haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter ceteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud

VI

VII

1 In docendo *pueros* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

Colophonem prorſus cæcum factum fuiſſe.id quod ipſi quoque Colophonii mecum fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reuerſus, Meleſigenem
VIII recepit,[1]cum quo iam inde diu vltro citroque nauigauit, donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbum recideret.quem quum effugere nõ daretur, viſu putatur priuatus fuiſſe. E Colophone autem iam cæcus Smyrnã remeans,ad poemata conſcribenda animum conuertit. Tempore deinde in-
IX teriecto, quum Smyrnæ victu neceſſariiſq; deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci: commodumque Hermi prata tranſiens, ad eum locũ peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorum coloniam. qui locus poſt Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Meleſigenes apud coriarii officinam conſiſtens, huiuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitium præbete viro profugoque vagoque,
Vrbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomãtis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Iuppiter ipſe.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluuium Nouumque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus
3 eſt quũ videret oculis tam miſere mulctatum: iuſſitq; præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à ſe ſcriptos.[2] Et quum inter fabulandum crebras ſententias in medium, multamque eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab
X auſcultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditurque ad noſtra vſque tempora ibidem locus vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab
XI Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egeſtate poſtea adactus, quũ vix alimẽta haberet, ſtatuit in animo Cumã ad feliciorẽ ſucceſſum reuerti. Iturúſq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. σιωπομένοις δὲ μοὶ καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε Μελησιγένεα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπλεῖ αὐτῷ. ἀπικομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα σιωπᾷ πάλιν νοσήσαντα τοῖς ὀφθαλμοῖς, μὴ δυνάσθαι διαφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ οὔ-
10 πω ἐπιχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἀπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· παρὰ δὲ τὸ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ᾠκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὖθι ὑπισχάντα ὑπὸ σκυτείου τι, εἰπεῖν πρῶτα τάδε ἔπεα·

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἵ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιόνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείης ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδιόνη, ὄρος ἐστὶν ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι θεὸν ἄνθρωπον. ἠλέησε γὰρ 357
ἀλγέοντα τυφλόν, καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατημένου δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τήν τε ποίησιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιαρεώ τε τὴν ἔξοδον τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ περὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θαύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐπ' ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ καθίζων τῶν ἐπέων τὴν ὑπόδειξιν ἐποιέετο. καὶ καρτὰ ἐσέβοντο τὸ ἄντρον· ἐν ᾧ καὶ ἀγγελος ἐπεφύκει, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν ζοφὼ ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικέσθαι, ὅτι βέλτιον πρήξει. μέλλων δ' ὁρμᾶσθαι, πρ. εἶπε

1 Eumque diu variæ nauigationis ſocium habuit, 2 Et quum ſententiam ſuam proferret de iis quæ in medium propõnebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

τάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέρσιεν ἐς ἀϊδδίων πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς πεφρονημένος καὶ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορθμόμενος, ἀπίκετο ἐς τὴν Κύμην, ἅμα Δαρίσσης τῇ πορείῃ ποιησάμενος. ἰῇ γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆι Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πυθομένῳ αὐτῷ, ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, ὃ ἔπι καὶ νεῷ ἐπὶ τοῦ σήλης τοῦ μητρὸς τοῦ Γορδίεω ἐπιγέγραπται,

Παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρά τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἅλα πόντος,

Αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ

Ἀγγελέω περίουσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Καλίζων δὲ ἐν τοῖσι λέγουσι τῶν γεγόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ ποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖσι λόγοισι ἕτερπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτῷ θωυμάσαι καθεζομένῳ ἔνεσαν. γνοὺς δὲ ὁ λόγος ἀποδεχθέντα αὐτῷ τὴν ποίησιν ⓐ Κυμαῖοι, ἐς ἐκκλησίην ἐλθόντες τοὺς ἀκούοντας, λόγοισι τοῖσι αὐτοῖσι ποιοῦσι δεξιοῦνται· ἐκκλησίην δὲ ποιήσαντες, ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ ἀνδρός. οἱ μὲν δὴ πολλοὶ ἔφασαν οὐδὲν ἐπὶ τοῦτον ποιέειν, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκπέμπειν· ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπιστὰς ἐδέετο τοῦ δήμου μὴ ἀπολέσαι τὴν ἐπὶ τοῦτον ἐλπίδα· ἔφη δὲ καὶ ἰδίῃ τῷ ἀνδρὶ ἐπιτρέψειν τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σίτου. ἐπεὶ δὲ ἐδόκεε τοῖσι Κυμαίοισι ἱκανὰ εἶναι τὰ παρεῖχε, ἐκ τούτου ἐπιτρέπουσι τῷ Μελησιγένεϊ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀνδρός. ὁ δὲ ἐκ τούτου ἐσιτοδότεε τὸν ξεῖνον. χρόνου δὲ διεξελθόντος οὐκ ὀλίγου, καὶ οὐκ ἀπαλλασσομένου τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μένοντος, ἐγένοντο οἱ ἐπιφθονέοντες τῷ Μελησιγένεϊ, λέγοντες πρὸς αὐτὸν τάδε· Μελησιγένη, οὐ μὰ τὸν Δία οὐδὲν ἐπὶ τοῦτον ποιέεις, τρέφων τὸν ἄνθρωπον τοῦτον· ἀλλὰ καὶ ἐκπεμπόμενος ἐκπέμπεται ὑπὸ τοῦ δήμου. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐλεξε πρὸς τοὺς τοιαῦτα λέγοντας τάδε· Ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπὶ τοῦτον ἐποιεύμην τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἐπὶ τοῦτον ὑμῖν ἐπιτρέψαντες ἀπολέσητε τὴν ἐπὶ τοῦτον ἐλπίδα· ἐπεὶ δὲ ὑμῖν δοκέει ἱκανὰ εἶναι τὰ παρεῖχον, ἐκ τούτου ὑμῖν ἐπιτρέπω τὸν ἄνθρωπον. ἐκ τούτου δὴ ὁ Μελησιγένης ἐλεξε πρὸς τὸν Ὅμηρον τάδε· Ὅμηρε, ἐμοὶ μὲν ἐπιτρέψαντες οἱ Κυμαῖοι τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀνδρός, ἐδέοντο τοῦ μὴ ἐπὶ τῇ ὑμῇ ταύτῃ χρηστοσύνῃ ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βουλεύοντο δὲ ἐπὶ σοὶ, ἐπεὶ καὶ ἐς σὲ ἀπήγαγον. καταστὰς δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε πρὸς τοὺς ξυμφοιτητὰς τὰ λόγια καὶ ἐν τοῖσι λέγουσι ἔλεγε. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο, τί χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. πρεσβυμυμένου δὲ τοῦ ἀπαγόντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τοῖσι λέγουσι ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀναστάντα εἰπεῖν τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοῦτο ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσι. ἐντεῦθεν δὴ καὶ τὸ νόμα Ὁμήρους ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένεϊ

hæc pronunciauit carmina,

Vos me hominum rapidæ plantæ portetis in vrbem,

Quorum animis promptus, pollent qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſoceto, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

AEnea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:

Dum fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,

Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,

Dum fluuij labuntur, inundant litora fluctus,

Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore tincto

Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum XII
paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligẽs igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo huiuſmodi cõdicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celebertimã redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adiuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem XIII
ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumque eſſet cum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Meleſigenẽ audierant, petitionem admittendam: vnus tantum è ſenatoribus refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interque alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt, cæcos*, alendos ſuſciperent, futurum eſſet vt continuo turbam & multã & inutilem haberent. Atq; hic primum Homeri nomẽ Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Iamque inde, qui prius Meleſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non alendum Homerum. Hæc quum illi

XIV nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digreſſa volebat
Carminibus celebrare vrbem quam nomine dicunt
Cumam, quoſque viros intra ſua mœnia claudit.
Illi audire ſacræ ſpreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque parauit,
Non impune ferat læua quod mente volutat.
At mihi quam dederint naſcenti numina ſortem,
AEgro animo quamuis, certum eſt perferre patique.
Sed iam per ſacræ veſtigia ponere Cumæ
Compita non ſuadet mihi mens, potiuſq; remota
Inque peregrina ſedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis vnquã inſignis poeta in illa regione exiſteret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodẽ modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduerſa Homeri poeſi, huiuſmodi verbis Homerum compellauit, paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atq; adeo neceſſariorum indigens, recipiendam

XVI hanc condicionem putauit: commoratuſq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadem,

ἀπὸ τ̃ συμφορᾶς. ⓐ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε παρέτερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησιγενοῦς, τοῦτο γενέσθαι τ̃ ὄνομα Ὁμήρου· καὶ ⓐ ξένοι διϊσχυρίσαντο, ὅτε μηνίμιον αὐτοῦ ἐποιοῦντο. ἐτελεύτα δ' οὖν ὁ λόγος τοῦ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τ̃ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἀνῇ βουλῇ. ἐπελθὼν οὖ ὁ θεσπέσιος καὶ περίφρων αὐτοῦ διηγήσατο τοὺς ἀναλωθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ ἃ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ', ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορίωνέ τε καὶ λέγει τάδε,

Οἵη μ' ἀίσῃ δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι, 358
Νήπιον αἰδοίης ὅτε γόνασι μητρὸς ἀπάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπυργώσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικωνος, μάρναν ὅτε θῆτες ἵππων·
Οἵ πλότεροι μαλερῷο πυρὸς κρίνοντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνῃ ἀλιγείτονα ποτνιάνακτον·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν ἕδωρ ἱερῷο Μέλητος,
Ἔνθεν ἀποπρούμναι κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡγελέτῃ κλῄσαι δῖαν θεὸν ἠδὲ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπεμνήσαντο ἱερὴν ὁπά, φημὶ ἀοιδήν.
Ἀφραδίῃ τ̃ μυθῶν τε παθὼν ὃς φράσεται αὖθις;
Ὅς σφιν ὀνειδείσιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τεύξω μοι θεὸς ὥπασε γειομορούσῃ·
Τλήσομαι ἀχρεάαντον φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδ' ἔτι μοι φίλα γυῖα μολὼν ἱερῆς ἐν ἀγυιᾶς
Κύμης ὁρμήσω, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἐλλοδαπὸν ἱερὴν ὁλίζονα τ̃ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπιτιμήσας μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅσις Κυμαίοις ἐπαγάλλεται. ἀπιχθόμενος δὲ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ ζήτῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις καλίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον ⓔ χρόνον Θεστορείδης τις ἐῶν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ κρήγυος· καταμαθὼν δὲ τὰ Ὁμήρου τὰ ποιήσιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσενέγκαι, φὰς ἕτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ ἐθέλοι ἄγε πεποιημένα εἶναι αὐτῷ τὰ ἐπέων ἀναγράψαντα, καὶ ἄλλα ποιῶν πρὸς ἐωυτὸν ἀναφέρειν αὐτεί. Τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι τοῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ̃ ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. ἐλθὼν δ' ἐπὶ Θεσπιείδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τ̃ ἐλάσσω,

ἧς κ' ἀρχὴ,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὔπωλον,

γρ. πολλ. ἔπαθον Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν ⓐ Φωκαεῖς Ὅμηρον πρὸ αὐτῶν ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα παρὰ τῶν Ὁμήρου ὁ Θεστορείδης ἐλάμβανε, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαΐδος ἀπαλλάττεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τῶν Ὁμήρου ἰδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε ⓦ Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορείδης, θηητῶσιν ἀναίτιος πολέων πρίν,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόου ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορείδης ἐκ τῆς Φωκαΐδος ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτῶν ἐόντα, ἐπῃνέετό τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δ' Ὅμηρος πάλιν ⓦ αὖθι ἔζωπον διητᾶτο ἐν τῇ Φωκαΐδι, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιοτὸν ἔχων. Χρόνῳ δ' οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμπειροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαΐδα· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τῶν Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τῶν Θεστορείδεω, ἐξηγέοντο ὅτι ἐν τῇ Χίῳ ὑπ' ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γραμμάτων διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δ' Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορείδης ἂν εἴη, καὶ πρωΐ ἡμέρῃ ἐπορεύετο ἐς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δ' ὅτι τ' λιμένα, ἐς μὲν τ' Χίον οὐ κατέλαμβανε ὁδὸν πλοῖον πλέον, ἐς δ' τ' Ἐρυθραίην τινὲς, ὅτι ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης ⓦ πλοῶ ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐδεήθη τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐπελθόντα ἐσβαίνειν ἐς τὸ πλοῖον. ὁ δ' Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλησθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδ' ἐξόχου Ἑλικῶνος.
Δός νύ γε οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃσιν, οἵ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δὲ ἐς ὑπερώρειαν ὑψιχρήμνοιο Μίμαντος
Αἶσιον ἐλθόντα βεσσῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.

cuius initium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se cõditam ab Homero asserunt. Iam vero Thestorides, vbi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero cõmunicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homeriq; poesin pro sua venditare. Vnde factũ vt quum Homeri non perinde curã haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudem sibi parauit & fructũ haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirum è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens cõtinuo Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chiũ transmittere. Et quum portum adiisset, neque offendisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, belle conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperent, multis blandisque vsus verbis, quibus quod poscceret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iusserunt nauem eum conscendere. Quo impetrato Homerus confidens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioque regis, spatiosaque culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, nauisque magistri:
At mihi da misero sacrã cõtingere terrã,
Aeri[9] qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fas succedere tectis,

γρ. πολλ. ἔπαθον

γρ. καὶ διδασκ.

γρ. ἔμπειροι

γρ. πολ. ἔπαθον ἐν τῇ χ.

359

[1] Legendo Θεστορίδη, &c.

Vlci-

Vlciſcique virum qui me improbitate
feſellit,
Læſit & hoſpitij ſacra iura Iouemque
benignum.

XVIII Vbi vero ſecundo vento Erythręam appuliſſent, Homerus in naui diuerſatus eſt. poſtero autem die nautas rogauit vt aliquem præberent qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque vrbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorũ largitrix terra bonorũ,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab
omni,
Aſpera contra aliis, in quos conuerteris
iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et quum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit vt ſecum diſpiceret ſicubi nauis appareret
XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quũ in portu naualibuſque nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit vbi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chiũ erant traiecturi. Hos adiens precatus eſt vt Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquo-
ra victum,
Si vobis nulla eſt hominum reuerentia
cordi,
At ſperate Iouem, ſummo qui regnat O-
lympo.
Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœnæque
paratæ,
His quibus hoſpitij non eſt pia teſſera cu-
ræ.

At vero in altum iam prouectis contigit vt aduerſo vento rapti, eodem vnde ſoluerant recurrerent, vbi etiamdũ Homerũ in litoris crepidine conſidentẽ offenderunt. qui cognito nauis recurſu, hunc in modũ eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus aduerſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis nauigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcendere, ſi
XX velit, nauem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in litore ea nocte relinquunt;

Φῶτά τε λισαμένω ὃς ἐμὸν νόον ἠπεφάδοι-
σας,
Ὠδύσαντο Ζηῶα ξένιον ξενίῳ τε τεραπέζιον.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο δυπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐρυτρείην, ἔστε Ὅμηρος τὴν αὐλὸν ὅτι τὰ πλοῖα ἐποιή- κ. αὐλῆς.
σατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔρεσθαι τῶν ναυτέων ἕνα ἀπάγεσθαι αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν. ἡ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. πορθυόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς οὔσης, φθέγγεται τάδε κ. τὴν τῆς
ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἆρά δὴ τοῖς μοὶ φωτῶν δύσζηλος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπιχθόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε τοὺς ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καί τινος τοῦ προσ-
ῤῥήντος αὐτῷ τῶν ἑωρακότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀπαγαγόντος αὐτὸν, ἔρεσθαι αὐτοὺς σὺν ἐξουρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἀπὸ εἰς τὴν Χίον ἀφίκηται. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος τοῦδε ἐν ὀλίγῳ ἀπόσολον, ἄγει δὲ αὖθις ἔνθα τῶν ἀγυιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι δι' ἁλὸς πλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσῤῥηθὲν ὁ ἄγων αὖθις ἀναλαβεῖν τὸν Ὅμηρον. ἡ δὲ, οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀπῆγον· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι συγερὴ σὺν ἀλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δύζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοπις ξενίου Διός, ὅς κ' ἀγίτη-
ται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὖθις συνέβη, ἐνδυτίου ἀνέμου γλυφομένου, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνήχθησαν, καὶ Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ὅτι τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε, Ὑμᾶς ὦ ξέ- ες
νοι ἔλαθον ὁ ἄνεμος αὐτίος γλυφόμενος· ἀλλ' ἔτι καὶ ν
νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. ἡ δὲ ἁλιεῖς, ὧν μεταμελὴν γλυφόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐ- κ. μεταμέλεια ἁλιέως
δέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνοισιν ἑκόντες ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὖθις ἀνήχθησαν, καὶ ἵζουσιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράπησαν· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τὸ ἁλιαλὸς κατέμεινε,

τὴν δὲ

τὸν δὲ ἡμέραν πορθούμενος, καὶ πλανώμενος, ἀπίκετο ἐς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὸν νύκτα, ὑπιπτώσει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι σφέων βάλανον, οἱ δὲ κώνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπεα τάδε, κώνα 360

Ἄλλη μὲν σου πρόκη ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑλεμοέσσης,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὀπιζομένοισι βεβοτῆσιν
Ἔασται· τῇ τ' ἂν μιν Κεβρηνίοι ἄνδρες ἔχωσι.

Τὰ δὲ Κεβρήνια τῆς μὲν χώρου κύζειν ὁ Κυμαῖοι προσκυδάζουσι τοῖσι τῆς Ἴδης, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνὴν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκαλλε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τῷ ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε ὀτρηρεῶς, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ἐνθυμούμενος ὅκως τυφλὸς ὢν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιαύτας χώρους, καὶ ὅ, τι θέλων· προσελθὼν τέ μιν ἱστόρεεν ὅστις τε εἴη, καὶ τίνι ξυτῷ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀστιβέα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, ἐς οἶκτον προσηγάγετο. εἰκὸς γάρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώμονα εἶναι τὸν Γλαῦκον. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀπήγαγε ὅπου σφι θαμὸν πῦρ ἦν ἀνακαύσας, δεῖπνον προσκυδάζει, καὶ προσδαιτεῖς, δειπνεῖν ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐαθέντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀπιὼν τὸ ἔπος τὸ ἐνὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κισὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοιῶμεν· ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρόσσω ἀκούει
Ἀνδρὸς ἐπιφροσύνου, καὶ ἐς ἔρκεα θηρὸς ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, πάθῃ τῇ πραγέσι, καὶ ἐν θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δή, δι' ἡμέων λόγων εἰρώτων. ἀπηγεόμενός τε Ὅμηρος τὴν τε πλάνην τὴν ἑωυτοῦ καὶ ἃς πόλις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων. πλάνας

Vbi diluxit, itineri se accingens oberransque, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illicque quiescenti noctu pini fructus est illapsus, quem aliqui στρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validæque secures,
His vbi cõsistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, vnde ferrum effoditur. Ceterum illinc abiens Homerus, vocem caprarum quę ibidem forte pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatosque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eo locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quisnam esset & cuius rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vastaque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [1] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua apposita iussit cœnare secum hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitantem adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus stabuli canibus sua fercula primum
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lętatus est admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatesq; quas adiisset, commemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat:

[1] Nec enim inhumanus (vt coniicere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuisse Glaucum verisimile est.*

erat-

eratque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) herumque suum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res se habebat: quod nimirum pro miraculo aduentum hominis duceret: demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectum errones mutilosque reciperet aleretque: tamen præcepit vt hospitẽ ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reuersus narrauit, iussitque sequi se in vrbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non grauatim assentiens Homerus, caprariũ sequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquium cum Homero venisset, reperissetque hominem esse [1] cordatum, multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicraque eius extant, apud Chium illum condidit in Bolisso. hincque cœpit per vrbem inclarescere. Iam vero Thestorides, vtprimũ intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capessebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chiũ visendi copia, vrbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliauit. [3] Hinc igitur victum parans tolerabilem, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum vna decessit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poesi manum admolitus, gratiã habuit bene de se merentibus. Et primũ quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, vt qui laborãtem ex oculis curauisset in Ithaca. huius enim beneficii gratia eius nomen poesi suæ inferens, Vlyssis fingit sociũ: cuius fidei Vlysses, Troiã nauigãs,

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

καὶ ὅτε μὴν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἐγένετο, ἀνεπαύετο. Τῇ ὑστεραίᾳ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορευθῆναι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὑπερέφας δὲ τοὺς σὺν δούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαταχέως πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου) καὶ συνηλικιώτης τοῦ δεσπότου, ἀπηγγέλη γὰρ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἡλικίαν, πρός τε αὐτὸν τὸν ἀφίξιος, ὡς θαυμα- ιδ. θαυμασίως
ἅ ποιούμενος· ἤρωτέ τε ὅ, τι χρὴ ποιεῖν πρὸς ιδ. ἐρώτησε
αὐτόν. ὀλίγα μὲν προσέσχε τοῖς λόγοις, κατεγίνωσκε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ὄντος, καὶ σὺν ἀναπήδησις δεχομένου καὶ πτέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τάχιστα· οὕτω γὰρ βούλεσθαι ιε. ἐπιθυμεῖ
ξεῖνον· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγε πρὸς τὸν δεσπότην. Διὰ λόγων δὲ ἰὼν τοῦ Ὁμήρου ὁ Χῖος, εὑρίσκει ὄντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν μύειν, καὶ τῶν παιδίων ὑπιμέλειθαι ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τοῦ Χίου παῖδες ἐν ἡλικίᾳ. τούτοις οὖν αὐτὸν προσετίθησι παιδεύειν. ὁ δὲ ἐπαρήσατο ταῦτα· καὶ σὺ κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίην, καὶ ὑπικιχλίδας, καὶ πάλλα πόντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐν ταύτῃ ἐποίησε τοῦτο τοῦ Χίου ἐν Βολισσῷ, ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει πρεσβύτους ἤδη ἐλθόντας ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν πρεσβύτην, ὤχετο σκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου πορεῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπῆλθε εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κατὰ δεξιὸς ἐδόκεεν εἶ) τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θαυμασταὶ 361
αὐτοῦ κατεστήκεσαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημεν ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῷ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ σωφρόνισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν ᾗ εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοῦ ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσήλευσεν ἐκτενῶς, τοὔνομα αὐτοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶ) ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ὑπιτρέ-

1 Naturali ingenii dexteritate præditum, 2 Dexteritate 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset: *vel, Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ὁπηρέησαι ⓜ οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῆ δὲ καὶ ἀλλῃ τῆς ποιήσεως ἐμοῦ ἄκουσον, τὴν Ἀθηναίης, ὁκότε ἐς λόγους ἴοι καὶ πειρήσαιτο, τῷ Μέντορι εἰδομένη ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτὸ διδασκάλῳ ζοφείην καὶ διδασκαλείην ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, Ὀδυσείᾳ

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἀναγνὺξ πάντας ἀείδων.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐκ Τροίης ἐπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ὧν ὄνομα ἐκ τοῦ Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ὄχμαζε νηὸς
Υἱός, ἀταρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα πρὸς ὃ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων ἠΰτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὁ δὲ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης εὐδοκιμεῖ Ὅμηρος παρείτε τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη περιὼν λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ εὐδοκιμέων παρὰ τοῖσι ποιήσιν, ἀπικομένων πολλῶν, σπεύδουλθον ⓐ συντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ πρόσθεν δέξατο ⓜ λόγον, καὶ καρτα ἐπεθύμεε ἀποδημῆσαι. Καταμοήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶσι βύλοιαι πεποιημέναι, ἐς ὃ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλώνων ἐν νέαις καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ ⓜ στρατηγὸν αὖτ' Μενεσθέα, ὡς πολέμων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππῆας,

domum familiamque concrediderit, nõ quam Ithacentium præstantissimo atque æquissimo. Aliis etiam pleriſque locis eundem laudibus vehit, ſiquidem Mineruam, quoties cum aliquo humana ſpecie congredi fingit, Mentori identidem tradit aſſimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratum eruditionis ſimul & nutricationis in Odyſſea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præſtantior arte canendi
Inſignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rurſum,

Fundere & hanc pulſans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locaque plurima perluſtrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his verſibus,

Archialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus eſt ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad ſutrinam apud Nouum murum hoſpitio excepiſſet. Hunc enim Iliadi inſertſit his verſibus,

Comminus acceſſit clypeo ſeptemplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad inſtar
Vrbe in Hyle Tychius: non ſutor doctior alter.

A poeſi vero hac inclareſcens Homerus, nõ per Ioniam ſolum celebrabatur, ſed in ipſam vſque Græciam multus de eodem ſermo perferebatur. Et quum iã eruditionis exiſtimatione augeſcentem multi viſerent, inciderunt forte qui ſuaderent vt in Græciam ſe transferret. Quod conſilium admittens, impenſe cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiiſque elogiis celebratum, Athenas non item, poeſi ſuæ inſeret, in maiori quidem Iliade hos verſus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit in nauium catalogo,

XXVII

XXVIII

Orium ab Erechtheo populum: nutrierat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vaſta crearat.

Meneſtheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedeſtri quam equeſtri ordinando peritiſſimum, idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Aiacem vero Telamonium ipsosque Salaminios Athenienſibus in nauium nomenclatura annumerauit, sic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
Egit, & adduxit ſtatuës in litore iuxta
Cecropias naues.

Poſtremo in Odyſſea Mineruam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium vrbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubijt.

1 Hæc vbi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam traiiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte vt eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tanti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hóſpes, Apaturiorum feſtum agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quum iam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Courotropho ſacra faciebant. Sacrificia occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiës, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe quę Courotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina protulit,

Diue preces audito meas, mulierque facista,
Auerſata torum iuuenili ætate vigentũ,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε γόος Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Αἴαντα δ' ὁ Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίοις ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, ἱμειρομένη τοῦτον τῶν ἀνθρώπων πολλῷ μάλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυάγυιαν ἐς Ἀθήνας·
Δῦνε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ τὸν θαυμασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος ποιεῖσθαι (W) πλοῦν, παρῳκίκει τῇ Σάμῳ. ἔτυχεν δὲ (Φ) ἐνεῖσα (W) τότε καινὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καὶ ἰδὼν τῶν Σαμίων (W) Ὅμηρον ἀπιγμένον, πρότερον αὐτὸν ἐπισάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τὸ φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. (Φ) δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δέ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε (Φ) φράτορες (Φ) ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἤει μετὰ τοῦ καλέσαντος. Πορευόμενος δὲ ἐγγελιμώσεται γυναιξὶ κουροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτόν, δυσχεράνασα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμὸν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο (W) ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κουροτρόφῳ θύουσα. ὁ δέ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι εὐχωλὴν κουροτρόφε, δός δὲ γυναῖκα
Τῇδε νέῳ μοι ἀρήρασθαι φιλότητα καὶ ὁμευνήν,
Ἣ δ' ἐπιτερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,

Ὧν ὥρη μοι ἀπαμβλύεται, θυμὸς δ' ὁμοιωθῇ.

1 Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ δὲ ἦλθεν ἐὶς τὼ φρήτρίω, καὶ τὸ οἶκον ἔνθα δὴ ἑδαίνυντο, ὅτι ⓦ οὐδὲν ἔσῃ, ⓐ μὲν λέγεσι, καμόμενον πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, ⓐ δὲ φασι τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα ἔἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν τε φάμος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόλιος·

Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·

Χρήματα δ' αὖξει οἶκον· ἀταρ γέρας εἰ βασιλῆες

Ἥμενοι εἶν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἀνδρῶσιν ὀρᾶσθαι·

Αἰσχρὸν δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

Εἰσελθὼν δὲ, κατακληθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φερτέρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θαύματι εἶχον· καὶ τότε μὲν τῷ κείτῳ αὐτὸ ἐποίησαν Ὅμηρος.

Τῇ δὲ ἐξαύριον ἀποπορευόμενον ἰδόντες κεραμέες ἄνες, καμινον ἐγκάοντες κεράμου λεπτοῦ, παρεσκεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐλθόν σφιν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τὸ κεράμου, καὶ ὅ, τι αὐτοὶ ἔχωσιν. ὁ δ' Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἀ καλεῖται καμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες,

Δοῦρ' ἄγε Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·

Εὖ δὲ μελημένοι κότυλοι, καὶ πάντα μάλ' ἰσά·

Φρυγθῆναί τε καλῶς καὶ ὑμῖν ὦνον ἀρέσθαι,

Πολλὰ μὲν εἶν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιᾶς,

Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δ' ἢ κ' ὡς σφι νοῆσαι.

Ἢν δ' ἐτ' ἀναιδείῃσι πεφυζότες ψεύδηαθε,

Συγκαλέω δ' ἅπαντα καμίνῳ δηλητῆρας,

Σιώτειβ' ὁμῶς Σμάραγδον τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,

Ὦ μόδα μόν θ' ὅστῆδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ ποιεῖζει.

Vbi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, iamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam cecinisse, alii postea accensum quàm carmina ista cecinisset,

Vt patris, nati, sic turres sunt decus vrbis:

Sic & equi campum decorant, sic æquora naues,

Sic & opes ornant ædes: præsentia regũ

Augusto in solio decorat fora lata sedentum:

At lucente domus multo est augustior igne.

1 Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admiratioque ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi parauit. 2 Crastino die conspicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, 3 compellatum iusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,

Huc ades ô Pallas, dextraque foueto caminum,

Pulchre vt durescant calices, & mollia cuncta,

Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,

Vendita perque forum multa, & per compita, multa.

Sic illis quæstus crescat, prudentia nobis.

At si deposito iuuat irridere pudore,

Huc precor vt pestes veniant quæcunque per orbem

Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.

Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:

Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,

Ille licet rapido multum nunc feruear æstu.

Insuper Omodamus feruatque & damna det arti.

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem eum conspicati fig. 3 Aduocarunt & iuss.

Omnia

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Vt fragor immenſus fiat, figulique tremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vaſa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. figuli iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia latus.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penituſque perurat.
Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cauebunt.

XXXIII At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quę Ereſione, *hoc eſt, ramalia*, vocantur: ducente eum comitanteque aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes ciuemque potentem,
Cuius diuitijs reſonat domus atque redundat.
Vos aditū præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sint q. laboratæ Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru nurus hic portetur, & ipſam
Veloci curſu reuehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telaſque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Πεῖθε πυρὶ θοῦσαν καὶ δώματα, σιὼ δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κωκυσάντων. 361
Ὡς γνάθος ἱππείη βρύκει, βρύκοι ὴ κάμινος,
Πάντ' ἔνθαδ' αὐτῆς κεραμήια λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κακοῦ δ' ἀλεγεινά τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους
Οἵθ' Ἡρακλείοις χεῖρας φύγεν, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' οἰμῴζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὀρέων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνιν.
Ὅς δέ χ' ὑποδρύφῃ, δείσας τύπου πρὸ πρόσωπον
Φλεχθείη· ὡς πάντες ἐπίσαιντ' ἄϊσιμα ῥέζειν.

Παρεφθειμάζων ὃ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις περιπορθμόμενος τὰς οἰκίας τὰς εὐδαιμονεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἑπόμενα τάδε ἃ καλεῖται Ἐρεσιώνη, (ὧδήγει δ' αὐτὸν καὶ συμπαῖζον ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα περισταφύλου μεγαλήτορος ἀνδρὸς ἱκάνω,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
Πολλός, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγγεα, μεσὰ μὲν εἴη,
Κυρβαίη δ' αἰεὶ χεῖ' καρδόπη ἕρπε μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ δίφρακα βήσεται ὑμῖν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεκαλλίποδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἐστὶν ὑφαίνοι ἐὼ ἠλέκτρῳ βεβαυῖα.
Νύμφοισι νύμφη ἐναύσιος, ὥστε χελιδών.

Ἔξ ἠχ' ὅτι τοι θυγατρὶ καὶ εἰ μὴ τοι δώσεις, εἰ δὲ μή,
Οὐχ ἑξήξομεν· οὐ γὰρ σωοικήσοντε ἐνθάδε ἤλθομεν.

Assumus in portas: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

ἤιδετο δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ πολλὸν χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ τὸ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετὰ νηῶν ἐγχωρίων, ἀπικνέεται εἰς τὴν Ἰον· καὶ ὁρμίσαντο οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πόλιν μᾶλλον ἀσθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμεώντων αὐτῶν διὰ πλοίων, καταβαίνοντες ἀεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεχρέωζον τῶνδε τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θωυμασμοῦ εἶχον αὐτόν. Τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινὲς ἡμιόνων τῶνδε τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες τοῦ τόπου, καὶ ἐκβαίνοντες ἐκ τοῦ ἁλὸς, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε ἔλεγον, Ἄνδρες ξεῖνοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ κε ἄρα δυνησόμεθα ἀμφαδὸν αἴνιγμα ἄνδρ' αἰνῦμῖν εἰπεῖν. καὶ τις τῶν πρεσβυτέρων ἐκέλευε λέγειν. οἱ δὲ εἶπον, Ἄνδρες, ἃ μὲν εἵλομεν, λιπόμενθα· ἃ δ' οὐχ εἵλομεν, φερόμεθα.

Atque hæc carmina postea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficisci: soluensque vna cum popularibus quibusdam, ad Ion appulit: vbi stationem non ad vrbem sed in litore habebant. Hîc contigit Homerum grauiter ægrotare: egressus igitur è naui, in crepidine litoris iacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, subinde plerique [1] ex vrbe Homero vacabant, eumque audientes, reuerenter obseruabant. Iam vero nautis ceterisque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum considentibus, forte pueri piscatores eo apulerunt: qui è naucula egressi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præsentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcunq; cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiscum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum, se, quum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepissent, abiecisse: quos autem non inueniissent, domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

ὁππόσους ἐλάβομεν τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὁππόσους δὲ μὴ ἐδυνάμεθα, εἰς οἴκους ἀπεφέρομεν. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τάδε τὰ ἔπεα τάδε,

Hi vos, ô pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

362 Τοίων γὰρ πατέρων ὄξ αἵματος ἐκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, ὅτ' ἀπείρατα μῆλα νεμόντων.

Ex hac autem ęgritudine extremum diem clausit Homerus in Io, non (vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus vero in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice sepultus est. Cuius sepulcro multo post tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

Ἐκ δὲ τῆς ἀθενείας ταύτης συνέβη Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἴῳ, οὐ τῶνδε τὸ μὴ γνῶναι τὸ τῶνδε τῶν παίδων ῥηθέν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτοῦ ἐπὶ ἀκτῆς ἐτάφη· ἐπὶ τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν Ἀμαλογῇ ἐλήλυθεσαν αὐτῷ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγεγραπται Ἴῃσι ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεφώνητο, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· τόδε Ὁμήρου ἐστίν.

---

1 Ex vrbe descendentes, operam Homero dabant, eumque audientes admiratione prosequebantur.

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroum ornauit, Homerum.

XXXVII Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Dotiensis, partim è iam dictis perspicuum esse poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in suam poesin transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios commemorasse. Iam vero carmina eius expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum sacrificii ritum huiusmodi quendam referat, aut ipse eundem tanquam probatissimum excogitauit, aut quod cum patriis institutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulant pecudes, & terga costis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In partesque secant geminas: tum pinguia nidor
Viscera nube tegit densa.

In his versibus de iliis nulla mentio, quibus in sacrificiis tamen vtebantur ceteri, præter vnam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quod Æolius existens, suæ gentis ritibus vsus sit,

---tum segmina carnium
Ipse focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda senex, & vina super nigrantia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumstant.

Æoles enim soli intestina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro XXXIIX πέντε, *id est, quinque.* Atque hæc sane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata sint. Ceterum ætatem Homeri, si quis diligenter recteq; ratiocinetur, ex hisce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum post atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullã prorsus haberet ciuitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus.

Εἰ δὲ τῷ ἱερῷ κεφαλίῳ κατὰ γαῖα κάλυ- κ. κάλυψεν
ψει,
Ἀνδρῶν ἡρώων καὶ μήτηρ θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δὲ ὦν Αἰολεὺς Ὅμηρος, καὶ οὔτε Ἴων, ὅτε Δωριεύς, τοῖς τε Ἑρημβοῖς δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρεσθαι πρέπει. ἄνδρα ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ἦν τῶν νομίμων τῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὴν ποίησιν, ἢ τοῖς καλλίστοις ἐξυθρύπτα ποιεῖν, ἢ τοῖς ἑαυτοῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν ὃ ἐνθένδε αὐτοῖς τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱερεῖον γὰρ ἢ τὴν κεφαλὴν ὀξυθρύπτα ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πάτρια ἐσκεύασεν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν σῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μυρεῖ τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺς οὐδὲν ἐῤῥηται, ἢ ἐς τὰ ἱερεῖα χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ κατεῖ ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὤν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο,

Καῖε δ' ὅτι μάλιστα ὁ γέρων, ὅτι δ' ἀμφὶ οἴνου
Λεῖβε· νέοι δὲ πάρ' αὐτὸν ἔχην πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ὅτι πέντε ὀβελοῖσιν ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς γλώσσης καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδε ἂν εἷς ὁπισεπόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἦγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον οὐδεμία πόλις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς καὶ Φρικῶτις καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ἧς δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἴκοσι δύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἐπ' ἣν στρατεύσαντος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξαντος τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ ὧν τούτων ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηνήσι. τῷ δὲ Τρωϊκῷ ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντα ὀκτώ.

Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti viginti duo ad Xerxis vsq; in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianum bellum annis extitit Homerus.

ΤΕΛΟΣ

τῶν ἐννέα Μουσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσῆος, ἡ ἐξηγήσιος τὰ περὶ Ὁμήρου.

APPEN-

APPENDIX
AD HERODOTVM,
De Legibus & Institutis tam Persicis quam AEgyptiacis.

Vt ea diuersis auctoribus ab H. STEPHANO *fuit adiecta.*

DE PERSARVM LEGIBVS ET INSTITVTIS, EX DIVERSIS historicis.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

EX XENOPHONTE, *Pædiæ Cyri libro* I.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κύρου βιβλίῳ α.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittentes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitam agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniuste percutiant quenquã, ne adulterium patrent, ne [1] principis imperium detrectent, reliquaque huiusmodi eodem pacto. quod siquid horum transgressus quis fuerit, pœnam in eum statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maxime* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquam vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

Curant autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, circumforanei, & horum clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor, quarum vna est puerorum, altera puberum, [2] tertia virorum, qui perfectam ætatem iam agunt:

Γίγνοιτο δ' ἂν καλῶς ἡ νόμοι ἀρχέσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι. οὐ γὰρ ὁμοίως γε καὶ πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις, ἀφέσασαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐλεῖν τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλοιεν ἐφάγην, ἐπιτάττουσιν αὐλοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχουσι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὡσαύτως· ὧν δὲ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τοῖς ἄρχουσι μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Ἐπιμέλονται δ' ὧδε. ἔστιν αὐλὴ ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τὰ τε βασίλεια καὶ τὰ δημόσια χρήματα πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὠνία, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀποσκαλία ἀπελήλαται εἰς δημόσιον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἢ ὡς τὰ χρήματα ἐς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δ' ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν,

1 ⊙ 1 Magistratus imp. 2 Tertia eorum qui virilem ætatem attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo post.*

Aliàs lect. vide in meis annot.

κ. ὅπως τὰ πρεσβύτερα παραβαίνωσιν

κ. ζημίας κ. ἐπαγάγοιεν

κ. ἐπαγάγοιεν

ἄλλο τοῖς γὰρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγόνοσι. νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, ⓐ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ⓐ τέλειοι ἄνδρες· ⓐ δὲ γεραίτεροι, ὡς ἂν ἑκάστῳ συγχωρῇ· πλεῖν δὲ τ' τεταγμένας ἡμέρας, ἐν αἷς δεῖ ἄνδρας παρεῖναι. ⓐ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν μεγαμηκότων. ὅτοι δὲ οὔτε ζητοῦνται, ἵν' μὴ συγγνικοῖς συγγραφῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι κακόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) καὶ ὅτι μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων *ἠρημένοι] εἰσὶν οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίους* ἄν] ἀποδεικνῦναι· ὅτι δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἳ ἂν ἄνδρας τοὺς ἐφήβους βελτίους δοκῶσι παρέχειν· ὅτι δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν ἀνδρὶ μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων πρεσβύται ἠρημένοι οἳ παρεσκευάσθαι ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

Gr. γυμνικοῖς

Ἃ δὲ ἑκάστη ἡλικία προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα· ὡς μᾶλλον δῆλον γίγνηται εἴ τι ὀρθῶς ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν ⓐ πολῖται. ⓐ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, μανθάνουσι δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ περὶ ἡμῶν ⓐ τὰ γράμματα μανθάνουσι. ⓐ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον *μέρος] τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, μεμφθήσονται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἂν θεσπιοι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μᾶλλα, δικάζονται δ' οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας· ἢν ὅν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δ', κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ, τοῦ ἀχαρίστους, καὶ τοῦ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ τοῦ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἕπεσθαι δ' δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία.

Lege vel ἧσσα (vt scribo in m. ann.) vel ἥκιστα, neutra partic. præfixa.

quarta vero eorum qui sunt emeriti. Legeque cautum est vt horum singuli locis suis adsint: pueri, quumprimum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores vero, quum per ocium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At[1] adolescentes cubant etiam in palatiis [2] cum gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requiruntur quidem, nisi antea iussi adesse fuerint. At neque honestum *ducitur* sæpius abesse. Et præsunt cuiq; harũ partium duodecim principes. nam in duodecim tribus Persæ distributi sunt. Ij vero pueris præsunt qui *selecti* ex senioribus eos videantur reddituri quamoptimos: [3] adolescentibus autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui per quam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ii sunt *sunt præfecti*, quorum illi institutione censeantur quę constituta sunt & à magistratu maximo imperata, maxime præstituri. Electi etiã sunt prędides seniorum: qui prędsunt, quo hi quoque suo fungantur officio.

Quæ autem cuique ętati imperantur faciunda, enarrabimus, quo dilucidius fiat [4] diligentiamne adhibeant vt ciues sint quamoptimi. Pueri igitur ventitantes ad scholas, iustitiæ discendæ dant operam, aiuntque ita illos huic rei studere quemadmodum apud nos qui *eunt* ad litteras perdiscendas. Eorum autem magistri magnam diei partem consumunt in eorum disceptationibus iudicandis. Habent enim pueri quoq; inter sese, quemadmodum viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autem norint horũ aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animaduertunt quos minus iure accusantes inuenerint. [5] Ac iudicia de illo etiam crimine exercent, quod est quidem in caussa cur homines mutuo se odio quammaxime insectentur, sed tamen ita vt ne minimum quidem iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quemcunque cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſime animaduertunt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos maiorem in modũ negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem vero potissimũ impudentia sequitur.

---

1 Ephebi. *siue*, puberes, *vt paulo ante vertit.* 2 Cum armis quibus exercentur. 3 Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris. 4 *Legit* εἰ ἐπιμ. *at* ἢ ἐπιμέλονται *significat*, Qualem diligentiam adhibeant. 5 *Huius loci sensum inuerterat Philelphus.*

etenim

etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quod vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus. Multum quoque huic rei conducit quod seniores magno studio parere magistratibus intuentur. Eosdem insuper docent vt & cibi & potus continentiam seruent: ad quos illos admodum adiuuat quòd ante oculos habent, seniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quam præsides permiserint: quodque non apud matrem vescũtur pueri, sed apud magistrum, quando præsides significarint: feruntque domo pro cibo panem, pro obsonio nasturtiũ, ad potum vero, siquis sitiat, capedinem, vt ex flumine aquam hauriant. Ad hæc etiam discunt sagittandi & iaculandi artem. Atque ad sextum vsque & septimumdecimum ætatis annum hæc agunt pueri.

Dein vero in [1] puberum numerum exeunt: horum autem puberum talis est vita. Decem enim annos postquam pueritiam egressi fuerint, cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum custodiendæ vrbis gratia, [2] tum ob temperantiæ studium. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus esse. Præstant etiam interdiu præfectis suã operam, sicui eis vsui sint pro republica. Et quum oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum vero ad venationem rex exierit (id quod persæpe agit in mense) relinquit custodiæ dimidium. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxta pharetram, in vagina [3] mucronem, aut securim, præterea cratem, & [4] pila duo: vt & alterum emittant, & altero, si opus fuerit, cominus vtantur. Ob hanc autem rem publice dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello se ducem eis præstat, & ipse tum venatur, tum vt alii venentur diligentiam adhibet, quod hæc eis verissima videtur meditatio rerum bellicarum. Etenim diluculo assuefacit surgere, frigoraque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & cursus. Necessarium etiam est sagitta bestiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui sæpe necesse est in venatione, vbi ferox aliqua bestia contra sese

καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶ) ὅτι πάντα τὰ ἀφεχόμενα ἡμερόν. διδάσκουσι ὃ τοὺς παῖδας καὶ σωφρονίζω· μέγα ὃ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὖται ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀεὶ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διαγόντας. διδάσκουσι ὃ αὖται καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα ὃ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἑκόντας. διδάσκουσι ὃ καὶ ἐγκρατεῖς εἶ) γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα ὃ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι * καὶ] τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν ⓐ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ τῇ μητρὶ σιτοῦνται ⓐ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν ⓐ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται ὃ οἴκοθεν" ὅπου μὲν, ἄρτον, ὄψον ὃ, καρδαμον πιεῖν ὃ, ἐὰν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς ὃ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἐτῶν ἀπὸ ἡβεᾶς ⓐ παῖδες ταῦτα πράττουσιν.

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δ' ἐὰν ⓐ ἔφηβοι διάγωσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν πρὸς τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφρονίσεως. (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα δεῖσθαι ἐπιμελείας) παρέχουσι ὃ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἐάν τι δέωνται, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δὴ, πάντες μένουσι πρὸς τὰ ἀρχεῖα· ὅταν ὃ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ" θήραν, ἐξάγει τὸν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ ὃ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν ὃ δεῖ τοὺς ἐξιόντας" τόξα μὲν καὶ τὸν φαρέτρην, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι ὃ καὶ γέρρον, καὶ πάλτα δύο, ὥστε ὃ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. ἀφ' οὗ ὃ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν" θηρῶεν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς Ⓦ πόλεμον εἶ). καὶ γὰρ πρὸ αὐΐσασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει ὃ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀνάγκη ὃ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν προσπίπτῃ. ἐν τῷ ψυχεῖ ὃ πολλάκις ἀνάγκη" θηρεύειν ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν μὴ τῶν ἀγχίμων θηρίων

γ. διέξιμι τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλιπὼν ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ πολλάκις.

γ. θηρεύειν. Vers. vlt. quidam libri γράφουσιν· quidam θηλάσθαι· sed ἀγρεύειν alij multi loci comprobant.

1 *Vel*, epheborum. *Phil. ita*, Dein vero vbi adolescentiam excesserunt, ita rursus degunt. 2 Tum vt temperantiæ studeant. *Vel*, vt temperantiam exerceant. 3 *Vide quod annotatum est in paginam 597 de hac voce.* 4 *Vel*, hastas duas: vt & alteram & altera, si opus fi

ἀνθιστῆται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὀπιφερόμενον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν ἃ ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξερχόμενοι δὲ ὀπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς εἰκὸς, τῶν παίδων, ἄλλα δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀρίστησαιεν· ἕως δέ κα δέῃ θηρίου ἕνεκα ὀπίσω ταμιεύεσθαι, ἢ ἐθέλωσι βουληθῶσι διατρίψαι περὶ τὴν θήραν, ὃ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω * ταύτας] τὰς ἡμέρας λογίζονται), ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἕνεκα ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δέῃ, δυνῶνται) τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν ⓐ τηλικοῦτοι ὄντες, ἃ ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. εἰσὶ δέ τινες αὐτοῖς οἵτινες ἢ ἐσθίειν ἀνδῶσι, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ὀπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀνδῶσι, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πινομένῳ φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. οἱ δ' ἂν μόνουσαι φυλαὶ διατέλεσι μελετῶσαι ταῦτα δῆλα ἂν παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθενται). ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαιμονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι * καὶ ἥδιστα θηρῶντες,] ἐπαινοῦσιν ⓐ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον ⓦ νεῶν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις ἀνδρεῖς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. χορὸν) ὃ τοῖς μόνοις τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἕως τι ἢ φερυρῆσαι δέησι, ἢ κακουργεῖς ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ἐποδραμεῖν, ἢ ἄλλο τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. τοῦτο μὲν δὴ ⓐ ἔφηβοι πράττουσιν.

Lege, aut saltem in vellige, τοῖς ἐφήβοις δὲ καὶ τὴν τελείαν, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀσφαλουμένων

Ἐπειδὰν δ' αἱ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται) εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χορεύου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε. τοιοῦτον μὲν, ὥσπερ ⓐ ἔφηβοι, πρόχειρον ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἕως ἂν δέῃ τὰ κοινοῦ ὅσα φερνοιῶντες τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. ἕως δέ που δέοι στρατεύεσθαι,

obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere. Quare haud facile in venatione eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationem, prandium habẽt, & id quidem largius, vt par est, quam pueri, sed alioqui simile. Et donec quidem venantur, non prandent: sed siquid opus fuerit aut feræ ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tempus terere inve- nando, hoc prãdio pro cœna vsi, rursum postridie venantur ad cœnam vsque: & duos hos dies pro vno supputant, quod vnius diei cibum consumunt. Hoc autẽ faciunt consuescendi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiam in bello, id facere possint. Ac illi quidem qui huius sunt ætatis, obsonium hoc habent quodcunque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quod siquis eos existimat aut vesci iniucunde, quum aliud nihil præter [1] nasturtium addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cum voluptate maza paneque [2] vescuntur in fame, quamque suaue est bibere aquam in siti. At reliquæ tribus quæ *domo* manentes *in venationem non exeunt*, tum alia exercent quæ pueri didicerunt, tum vero sagittandi & iaculandi artem, & de his inter se assidue certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiaque proposita. in qua autem tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimique ac maxime fideles, horum laudatur à ciuibus & honoratur non præsens rector duntaxat, verumetiam illi qui eos in pueritia erudierunt. Et his adolescentibus vtuntur magistratus, [3] sicubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequendos latrones, vel ad alia agenda quæcunque aut virium aut velocitatis sunt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc geruntur.

Sed vbi annos decem absoluerint, euadunt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autem ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam viresque requirunt. Quod si militiæ danda sit opera,

1 *Cicero interpretatur rectius*, Nasturtium adhibent ad panem. 2 Vescitur quis in f. 3 Siquid custodia opus habeat,

qui ita

qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius non vtuntur, sed ensibus & armis quibus cominus pugnant, feruntque thoraca circa pectora, & in manu sinistra cratem, qualem habentes pinguntur Persæ: in manu autem dextera [1] gladium aut mucronem. Et ex huiusmodi viris magistratus omnes constituuntur, exceptis puerorum magistris.

At posteaquam annos quinque vigintique complerint, agentes hi ætatis annum aliquanto amplius quam quinquagesimum (illorum iam ætatem ingressi qui & sunt & vocantur seniores) non etiam in militiam eunt extra solum patrium, sed manentes domi iudicant omnes causas & publicas & priuatas. Iudicant etiam hi [2] causam mortis, iidemque legunt omnes magistratus. Quod siquis aut in [3] adolescentibus aut in viris deliquerit quippiam contra leges, deferunt eum singuli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem seniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

Verum vt omnis Persarum respubl. clarius pateat, repetemus paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia hominum. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magistratibus: sed licet omnibus Persis mittere filios ad publicas iustitiæ scholas. Verum qui possunt [4] filios per ocium alere, eos mittunt ad scholas: quibus vero *alendi* non est facultas, nequaquam mittunt. Qui autem fuerint apud publicos magistros instituti, licet iis inter [5] adolescentes eius ætatis opera exercere, aliis vero non licet. Qui rursus legitima inter adolescentes absoluerint, possunt hi inter viros versari, magistratuumque participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adolescentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rursus qui inter perfectæ ætatis viros sine reprehensione se gesserint, fiunt ex ordine seniorum. Et ita seniores hi constituuntur qui per omne honestatis genus vitam egerint. Et hæc est viuendi institutio, qua vtentes, optimos viros se fore existimant. Quin hoc etiam tempore testimonium durat tum moderati eorum victus, tum etiã

τέξα μὲν ⓐ οὕτω πεπαιδευμένοι σκέπη ἔχοντες σάδε παλτὰ, σγαυρούνται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θωρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷον περ γράφουσιν) ⓐ Πέρσας ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ ἀπ' ἀρχαὶ ὅ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται), πλὴν ⓐ τῶν παίδων διδασκάλων.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλείονα ἢ πεντήκοντα ἐτῶν γεγονότες ἀπὸ γλυφᾶς· ἐξέρχονται δὲ πλησίον εἰς τὸν γερουσίους ὄντας τε καὶ καλουμένους. ⓐ δ' αὖ γερούσιοι οὗτοι σγαυροῦσι) μὲν σκέπη ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἵπερ ὃ μέλλοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πρῶτα καὶ τὰ ἴδια. καὶ θανάτου ὃ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦσι). καὶ ὧν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν ⓐ φύλαρχοι ἕκαστον, κατὰ τῶν δήμων ὁ βουλόμενος· ⓐ ὃ γερούσιοι ἀκούσαντες ἐγκρίνουσιν. ὁ δ' ἐγκριθεὶς, ἄτιμος ⓐ λοιπὸν βίον διατρίβει.

Ἵνα δ' ἀφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. λέγω) μὲν γὰρ Πέρσας ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶ). τούτων δ' ὅσοι ἀπελήλαται) νόμῳ ἡμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' ⓐ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργυρωτᾶς, πέμπουσιν· ⓐ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατρίσωσι τὰ νόμιμα ποιούμενοι, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τρίτους ἀνδρας σωφρονίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ ἀγώνων μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατρίσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται) εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τρίτοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γερουσιτέρων γίνονται). οὕτω μὲν δὴ ⓐ γερούσιοι διὰ πρώτων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται). καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἶδα) χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶεν). καὶ νῦν ὃ ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τὸ

1 Vertit μάχαιραν *gladium*, & κοπίδα *mucronem*. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcibus similes, queis appetebant belluarum manus. 2 De caussis capitalibus, 3 Puberibus. Gr. ephebis. 4 Filios ociantes alere: *vel*, in ocio. 5 Puberes Gr. ephebos. *Sic in sequent.*

οὐκ πονεῖσθαι τῷ διαιτᾶν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὅτι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δ' ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γίγνεσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἠδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ ἀφαίτῃ μετεῖχεν ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν οὐκ πονοιῶντες ἀπήλασκον, ὥστε δηλή που ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ περὶ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe item ducitur si quis conspiciatur quoquã ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborem consumerent, ita vt ea alio quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

Vide & hunc locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII. petita sunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ Παιδείας ἡ.

Apud eundem, Pædiæ VIII.

ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ὅπως ταῖς θύραις πολλὴ μὲν τῶν χειρόνων ὑποταξία, ἐπιεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴ δὲ αἰδὼς καὶ ὑποχωρήσις πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡσυχῇ τῷ ὄντι εἰς καλλος ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅπως θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅπως θήραν ἐζήτουν οἵαπερ ἀσκεῖν ταῦτα ὠήθη χρῆναι. ταύτῃ ἡσυχάζων καὶ ὅλως χαρίζων ἄσκησιν πολεμικὴν εἶ), καὶ ἱππικῆς δ' ἐπιθυμίαν. ἐν τῷ ἐγκράτειαν δ', καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δυνάσθαι φέρειν, οὐδαμοῦ μᾶλλον προσετίθει τοὺς καινωνας. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἀμφὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ὤετο προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς οὔσης μὴ βιαίων εἶναι τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προσειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς προσ ἑαυτὸν, πολὺ μᾶλλον αὐτὸς ἐπονεῖ καὶ τῇ ἐγκρατείᾳ καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅπως θήραν τοὺς μὲν ἀμφὶ ἐζήτουν, ὁπότε μὴ μηδὲν ἀναγκαῖον εἴη· αὐτὸς δ' ἂν καὶ ὁπότε ἀναγκαῖον εἴη, οἴκοι ἐθήρευε τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία πεφυμένα. καὶ οὔτε αὐτὸς ποτὲ

ducebat, quando aliqua manendi necessitas non esset: quod si etiam necessitas talis accideret, ipse domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec vero ipse vnquam

1 In aula sua. *vel*, in regia. 2 *Videtur legisse* ὑβριστικῷ. *Potest etiam reddi*, Neque gaudentem cum risu contumelioso. *vel*, insolente. 3 In aula. *vel*, in regia. 4 Eos qui è sodalitate erant. *vel*, è sodalitio.

ante-

antequam ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longe ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longe etiam præſtabant qui circa illum verſabantur, ob exercitationem aſſiduam. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea vero alios quoque & muneribus & magiſtratibus & [1] conſeſſionibus & omnibus donabat honoribus, quos maxime intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quo quiſque Cyro optimus videretur.

Inſuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertiſſe quod non hac re ſolum decere exiſtimabat principes ſubditis præſtare quod iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe vt eos *veluti* præſtigiis quibuſdam deciperent. Itaq; [2] elegit ſtolam Medicam & ipſe terre, [3] & vt familiares ea induerentur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectum aliquem haberet in corpore: præterea indutos ea & pulchertimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clam aliquid ſubiicere poſſint, quo maiores eſſe videantur quam ſunt. Sinebatque vt oculos ſuppingerent coloribus, quo pulchrioribus quam eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quam natura eſſent. Exercuit eos inſuper vt neque ſpuerent palam, neque mucum emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum conuerterentur, perinde quaſi miratentur nihil. Omnia vero hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent ſubditis contemptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſent, per ſeipſum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum maieſtate: quos vero [4] deſtinabat ad ſeruiendum, horum neminem incitabat ad exercendos ingenuos labores, neque vt haberēt arma permittebat: verum curabat vt neque ſine cibo vnquam eſſent, neque ſine potu, ingenuatum exercitationum gratia. Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationē his ferre permittebat, liberorum autem nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comediſſent, ne eſurirent. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quod ſui ipſorum haberet curam, vt indubitato ſemper mancipia forent.

ὡρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἠρεῖτο, οὔτε ἵππους ἀγυμνάστους οἴκοι ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταὐτὰ τὰ θηρᾶν σὺν τῷ εἰδέναι αὐτὸν σκηπτουχεῖς. τιμᾶν δὲ πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκεῖνον, ὅσῳ τιμᾶ ἀεὶ μελέτην. παράδειγμα μὲν δὴ τοιοῦτον ἑαυτὸν παρεῖχεν. τοὺς δὲ ταὐτῷ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρᾷ τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δωρεαῖς καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλῷ πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φαίνοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τὸ Κύρου δοκοῦμοι, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἀρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ βέλτιόνας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγητύειν ὥστε χρῶνται αὐτοῖς. σολοικὸν τε χρῶν ἔλεγε τὸν Μηδικὸν αὐλὸν τε φορεῖν, καὶ τοὺς χιτωνίσκους ταὐτὰ ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει εἴτις τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ὑποδεικνύναι τοὺς φορεωτάς. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι καὶ ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. καὶ ὑποχεῖσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔφασκεν, ὡς δυοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ ἀντεῖδέσθαι, ὡς δυσχερωτέροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυσσόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅτι δέοι μηδενός, ὡς σοβοῦντα δαιμάζοντες. πάντα δὲ ταῦτα ὥστε φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητότεροι φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ὥστε χρῶνται δι' ἑαυτόν, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνῶς τοσοῦτος αἰεὶ αὐτῶν· οὓς δ' οὐ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτοις οὔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων ἔδωκέ ποτε ὁρμᾶν, οὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμέλει δ' ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι * ποτε] ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπότε λαμπρύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦλθε αὐλοὺς ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε ὥρα εἴη ἄριστου, ἀνέμενεν αὐλοὺς ἕως ἂν φάγοιέν τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐλοὶ ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν.

---

1 Sedibus. *Erant enim alia aliis honoratiores ſedes. vnde alibi* πωποτὲ τῶν ἕδρων *dicit.* 2 In animum induxit ſtol. 3 Et vt ſodalitia ea ind. *Vel,* illi inter quos ſodalitium erat. 4 Præparabat, *aut* comparabat. *vel,* aptos reddebat.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, πρὸς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

γρ. δεξιὰ καὶ κεκλίσθαι

Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη μὲν γὰρ πρὸς ἕω τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δέ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δέ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δέ, Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ οὖσα μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὅσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵτε ἀρχόμενοι Κύρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν αἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσαντο, πάντα δ' ὅπῃ τις χείρων ἐπέπεσε.

Ὡς δ' ἐγὼ δηλῶ λέγω, ἀρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ἐκείνῳ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὁμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, *ὥστ' ἀν εἷς αὐτοῖς ὅπῃ τις θύειν] ὥσπερ τόδε νῦν πίστις θύει τόδε Ἑλλήνεσσιν ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαν ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως τότε ὅπῃ τις θύσαιεν ἂν τῷ σωτῆρι Κύρῳ ἀναβαίνοντες στρατηγοί· νῦν δὲ διὰ τὴν πρόσθεν αὐτῶν δόξαν πίστις θύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτούς, καὶ ἀναβάντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἄλλα πιστεύσαντες ἀπώλοντο. πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴτις ἢ Μαγνησίαν θύσειε πρὸς βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ἑτοιμότερον ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ Μασσαγέτῃ ἔδωκεν, οὕτω πάντα ἦν ὑμόφρονα. νῦν δὲ καὶ ἰὼν τις, ὥσπερ Λεομίθρης τὸν πατέρα Ἀρταβάζου καὶ τὰ τέκνα καὶ σὺν τοῖς φίλων παῖδας ὁμήρους τοῖς Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπών, καὶ σὺν μεγίστοις ὅρκοις πίστας, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ τοῖς μεγίστοις ὑμῆς γεραιόμενοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. οἱοῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐκείνῳ ὑπήκοοι γίγνονται.

γρ. πάντα δὲ Περσικὰ καὶ Ἑλληνοπόντου πρὸς ἑσπέραν

γρ. αὐτῷ

γρ. πολλοὶ δὲ καὶ πίστ.

γρ. νῦν δὲ αὖ τις, ὥσπερ Μιθρεδάτης τὸν πατέρα Ἀρταβάζου καὶ παῖδας, καὶ ὥσπερ Λεομ.

Quod pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omnium Asiæ, Cyri fuerit regnum ipsum de se testimonium præbet. Terminos enim habuit ad orientem mare rubrum, ad septentriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & Ægyptum, ad meridiem Æthiopiam. Id autem imperium quum tanta esset magnitudine, [1] vna Cyri sententia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æque ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrem venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuo ipsi filii inter se dissedere, continuoque vrbes ac gentes defecere, sicque in deterius omnia versa sunt.

Quod autem vera à me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurãdum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissent, constantissime [2] obseruare solitos. Quod si tales non fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidem credidisset eis: quemadmodum nunc nemo amplius credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui vna cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorum tradiderunt, & ad regẽ ducti obtruncati fuerunt. [3] Multi etiã eorum barbarorum qui vna militarant, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiam his in rebus nunc sunt deteriores. Antea enim siquis aut periculum subiisset pro rege, aut vrbem gentemve [4] in seruitutem redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egisset, hi erant qui in honore habebantur: at nunc, etiam siquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorumque filiis obsidibus apud Ægyptium relictis, maximumque iusiurandum transgressus, videatur aliquid emolumenti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustitiam versi sunt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui sub ipsis sunt, vt plurimum euadunt.

1 *Vel,* Vno Cyri arbitrio gub. 2 Obseruare *quod pollicitis esset* sol. 3 *Sequitur ex parte lectionem margini adscriptam. Altera sonat,* Multo etiam quam hi nunc sunt deteriores. 4 In potestatem *eius* redeg *Vel, eius* imperio adiunxisset.

Hinc

Hinc igitur factum est vt omne fas magis contemnant quam antea. Iam vero circa pecunias hoc modo sunt iniquiores. non enim eos solum qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniuste, comprehensos cogunt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui videntur esse ditissimi, quam qui multa iniuste admiserunt, in metu sint: adeo vt neque [1] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeant se adiungere exercitui regio. Igitur quicunq; bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunq; velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniustitiam erga homines. Mentes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quam antiquitus.

Quod autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consuerant, nunc item hoc exponam. Lex enim erat apud eos neq; spuere, neque emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, non quia parcerēt corporis humori, sed quod vellēt per labores ac sudorem reddere corpora solidiora.) hoc vero tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutum se laboribus exercendi [2] desiit. Quinetiam antea erat Persis lege cautum comedere semel, quò toto die vterentur & circa res gerēdas & circa labores: hac vero tempestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipientes ab eo tempore quo illi qui summo mane prandent, ad illorum vsque tempus comedere potareq; pergunt qui lectum tardissime petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [3] vrcei importarentur in sympos̄ia: quippe qui putabant, si non nimis potarent, minus corpora menteſque labefactari: hac vero tempestate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tantum bibunt vt non importent, sed ipsi exportentur, quum nequeant amplius [4] erecti egredi. Iam vero & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neq; biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc necessaria sunt, palam facerent: nunc autem ab iis abstinere, adhuc perdurat, sed itinera faciunt adeo breuia vt minime sit mirandum quod à rebus necessariis abstineant.

ἀθεμιτότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγόνασι. Εἰς χρημάτων κτήματα, τῇδε ἀδικώτεροί εἰσι· οὐ γὰρ μόνον τοὺς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε οὐδὲν ἧττον ἢ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀνθίζεσθαι εἰς βασιλικὸν στρατεύμα θαρροῦσι. τοιγάρ-
οὖν, ὅσοις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, διά τὴν ἐκείνων τοῖς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, τοῖς δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῇ πρώτῃ χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιόν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἐν τοῖς ἀνθρώποις νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ ἐς τὰς πρόξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ὡίνεκα ὥσπερ θηρία ἅπαξ ἁρισῶντες, μέχρι νύκτωρ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν ἐς τε τὰ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι. ὧν δὲ αὖ εἰς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες τὸ μὴ ὑποπίνειν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι αὖ διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὖθι τοῖς εἰσφέρειν αὖθις ἐκφέροντας, ἐπειδὴ μηκέτι δύνωνται ὀρθοῦμενοι ἔξιέναι. ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ὧν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιουμένους φανερούς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' ἂν ἐπὶ θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

1 *Vel*, in potestatem venire. 2 Nusquam in vsu est. 3 *Vel*, amphoræ. *quia vrcei vasa sunt aquaria potius quam vinaria.* 4 Erecto corpore, *vel*, recto corpore.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι θήραν τοσοῦτον μὲν τοσαυτάκις ἐξήεσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ ⓐ σὺν αὐτῷ ἧττοις τοῦ οἴνου ἐγίγνοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξήεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ὅτι τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵπερ φιλόπονοι ἐνομίζοντο καὶ σὺν τοῖς τοτὲ αὖ τοῖς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῶν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ὅτι τὰς δίκας, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαίνοιντο βούλοιντο ἀνδρεῖοι.

Καὶ ὅτι γε ⓐ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ τοτὲ τὰς δίκας δικαίως δικαζόμενας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πάντα πάσιν αἰεὶ ἐφαίνετο. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλεῖον διδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις ⓐ παῖδες τοτὲ μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δ' ἔοικασι ταῦτα διδασκόμενοι, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν. ὅδε μοι δοκῶ πλείους ἢ ἐκ ὅτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ἐπὶ Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τὴν ἐκ Περσῶν παιδείαν καὶ ἐγκράτειαν εἶχοντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερείαν τοτὲ ὁρῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζοντας. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ τοτὲ μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακὰς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπήτων διδόασιν, ὅπως μὴ αὐτερείδηται ὁ δάπεδον, ἀλλ' ὑποείκωσιν αἱ τάπητες. καὶ μὴν τὰ πετόμενα ὅτι τραπέζην, ὅσά τε τοτὲ θύρηθεν, οὐδὲν αὐτῶν ἀφήρηται, ἀλλά τε αἰεὶ καινὰ ὅτι μηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιηταὶ ἀμφοτεράν τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ τοτὲ ἄκρας τὰς χεῖρας χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἐν γὰρ τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὐθ' αἱ τῶν δένδρων οὐθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς αὖθις μηχανώμενοι αὐτοῖς παρέχουσι.

Quin & ad venationem quoq; toties antea exibant vt pro exercitatione venationes satis essent & ipsis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erant familiares, redditi sunt [1] vino inferiores, non amplius eodē modo neq; ipsi egrediebantur, neq; alios educebant ad venationes: quin potius siqui laboris studiosi atq; industrii vna cum suis equitibus venarentur, aperte iis inuidebant, & vt seipsis meliores oderant. Præterea puerorū institutio [2] pro foribus adhuc perdurat: sed disciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equestrem pertinent, extincta est, quoniam eo non eunt vbi specimen edendo gloriam consequantur.

Et quod pueri quū illic antea lites audirent secundū ius & æquū diiudicari, videbantur discere iustitiam, & hoc omnino in contrariū versum est: quoniā certo vidēt eos vincere *causſam* vtri plus dederint. Præterea eorū vim quæ è terra oriuntur, pueri antea discebant, quo vtilibus vterentur, & à pernicios abstinerent: nunc vero videntur hæc discere quo mala quamplurima perpetrent. Nusquam igitur plures quam illic, neq; moriuntur, neq; interficiuntur venenis.

Quinetiam multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quā Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorum vero stola atq; mollitie: sed hoc tempore Persicam constantiam æquo animo vident extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruant. Declarare autem volo eorum quoque mollem & delicatam vitam. Illis enim primum nō satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedant. Insuper opere pistorio quæ cōficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidem: etenim sibi comparārunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme non satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manibus chirothecas villosas habent, & digitalia. At vero æstate contenti non sunt neque arborum neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur.

---

1 *Senant Gr. verbo*, Ita vino dediti vt ei succumberent. 2 In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Iam

Iam vero & pocula si quamplurima habeant, hoc ornamento gloriantur: verum si iniustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atque antea patrius eis mos erat [1] ne conspicerentur proficisci pedites, non alius cuiusquam rei gratia, quam vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quam super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

In iis vero quæ ad bellum pertinent, annon merito nunc [2] sunt omnino deteriores quam antea? Quibus superiore tempore patrium erat, tum eos qui terrã possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militãdum esset, pro regione, stipendiarios esse: nunc vero qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorumq; artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponũt, & qui è mensa tollunt, & qui dormitum agunt, & qui à somno excitãt, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricantq;, aliaq; decenter componunt: hosce omnes ii qui proceres sunt, equites faciunt, quo sub se stipendium mereant. Multitudo igitur ex his quoq; apparet, at nulla eorum ad bellum vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quę vsuueniunt: nam in eorum regione hostes facilius commorantur quã amici. Cyrus enim quum ferentarios amouisset, thoracibus autem & eos & equos armasset, & pilum vnum cuiq; dedisset in manum, cominus pugnã gerebat: sed hoc tempore neq; iactu vtuntur amplius, neque congredientes cominus præliantur. Atque pedites habent quidem ipsi crates & copides & secures (quemadmodum Cyri temporibus) quũ sunt pugnaturi, sed cominus congredi ne hi quidem volunt. Nec item falcatis curribus ad sd vtuntur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificasset honoribus strenuosque reddidisset, habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autem huius temporis quum ne norint quidem eos qui præsunt curribus, censent fore vt inexercitatos similes exercitatis habeant. Et hi prosiliunt quidem, sed priusquam fuerint inter hostes, alij è curribus vltro excidunt, alii exiliunt: quo fit vt

καὶ μὴν σκεύματα ἐν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἐν δὲ ἀδίκου φανερῶς ἢ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ πλέξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν τὸ θηρίον ἀνδρῶν μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένους, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτέρους γίγνεσθαι· νυνὶ δὲ σκώμματα πλείω ἔχουσιν ὅτι τῶν ἵππων ἢ ὅτι τῶν ἀνδρῶν. οὐ γὰρ τῆς ἱππείας ὅπως ὡς τάχιστα καὶ ἥδιστα κ. ἱππικῆς
ὅτι μελήσεται.

Τὰ δὲ μὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῶν πρόσθεν χείρω ἢ πρόσθεν εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ θηρίον, * οἶμαι,] ὑπῆρχε τοῦτο μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας πρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοῦτο δὲ φερνοῦντας, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, πρὸς τῆς χώρας μισθοφόρους εἶ. νῦν δὲ τοὺς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ προπίνοντας καὶ ἀναπαύοντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ ὑποζεύσοί τε καὶ ἀντιζεύξουσιν αὐτοῖς, καὶ τἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας ⓐ δυνάστας πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾷον ⓐ πολέμιοι ἢ ⓐ φίλοι ἀναστρέφονται. κ. ῥᾴδιοι
καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τὸ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἐν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόσε τοῖς μάχοις ἐποίει· νῦν δ' οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτε εἰς χεῖρας σωιόντες μάχονται. καὶ ⓐ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ὅτε Κύρου, τῷ μάχῃ ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δ' ἰέναι οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδὲ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. οὐκ. ἐφ' ᾧ
μὲν γάρ, ἡνίας αὐξήσας τοῖν ἡνιόχοιν, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλόντας· ⓐ δ' νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ὅτι τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σοφίσιν ὁμοίοις τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἕσεσθαι. ⓐ δ' ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶ, ⓐ μὲν, ἐκόντες σκιρτῶσιν, ⓐ δ' ἀέκοντες ἁλλόμενοι· ὥστε

1 Non conspici pedibus iter facientes, non al. 2 *Intell.* dicendi sunt. *vel*, dici possunt.

ἀνθρώπων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους, ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμικὰ ἐστὶν ἀρκοῦντα, οὐφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὐτοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν ⓐ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς τούτοις ἐγνώκασι μετ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

γρ. οὔτε αὖ πω

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἄν σφᾶς ὑποθέμενος ἀπειρήσεσθαί μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους τοὺς θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους τοὺς συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς ⓦ πόλεμον νῦν ἢ τὸ πρόσθεν ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις τἀνδρεῖα γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

γρ. ἀπειρήσεσθαι. φημὶ

γρ. ἀνομωτέρους

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ δ' αὐτοῦ παιδείας ε.

Pag. 72. mea edit.

Ἐπὶ οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Περσῶν αἰσθοῖτ' ἂν τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν ἀκρεπλημμένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ προνοεῖν ἄν γε καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλ' ὥσπερ ⓐ ἱππικοὶ, οὕτω δὴ τὸ μὴ ταράττεσθαι ὑπὸ τῶν ἵππων, δυνάμενοι ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν ὃ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πόλυ ἀνδρῶν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι.

γρ. συϊκὸν

iugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quam hostes afficiant. Quoniam vero ipsi quoque cognoscũt qualia ad bellum adminicula habeant, animo ad id remisso sunt, nemoque amplius sine Græcis ad bellum se accingit, neque quum inuicem belligerant, neq; quum Græci agunt contra eos exercitum, sed etiam aduersus hosce statuerunt cum Græcis bellum gerere.

Et ego quidem quæ pollicitus sum, ea me præstitisse arbitror. Dico enim, Persas atque Persarum socios, & magis impios aduersus deos, & magis nefarios erga necessarios, & iniustiores erga alios, & ignauiores ad bellum, hoc tempore quam antea redditos fuisse. Quod si quis secus atque ego sentiat, is eorum opera cõsiderans, ea testimonio suo verba mea comprobare comperiet.

Apud eundem Xenophontem, in eiusdem Pædiæ libro V.

IN nullo enim neque esculento neque potulento vir Perses, ex iis qui bene instituti sunt, neque oculis commotus appareat, [1] neq; rapina, neq; mente, quo minus eadem prospiciat quæ si in cibo non esset: sed quemadmodum equestres, quoniam in equis non turbantur, possint simul dum equitant & videre & audire & dicere quod sit opus: sic item illi inter epulas existimant oportere & prudentes apparere & moderatos. At moueri esculentis & potulentis, videtur iis esse [2] porcinum admodum & immane.

Vide & quæ hunc locum proxime sequuntur, nec non quæ præcedunt. Sed cum ijs quæ hoc loco dicuntur, conferenda sunt quæ supra, pag. videlicet 577. *legisti* de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obsonium vero, nasturtium: ad potum autem, siquis eorum sitiret, vas fictile quod cothona vocabant, vt in id è flumine posset haurire. *Atque his addenda sunt & quæ de puberibus, siue adolescentibus (Græce ephebis) paulo post dicuntur*, quidquid venando ceperint, id eorum obsonium esse: sin nihil ceperint, non aliud obsonium habere quam nasturtium. *Ideo autem conferendi sunt hi loci cum illo libri* V, *vt consideremus quantum profit à teneris assuescere. Nam temperanter in ipsa etiam senectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis sumentibus scribat. Tenuis autem victus vestitusque vilis Persarum mentionem facit Xenophon non in ijs solum quæ ex eo allata iam fuerunt, sed in hoc etiam libri primi eiusdem operis loco, non procul ab ijs quæ deprompta inde habuisti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum vestitu antitheſin*, Apud Persas autem qui in patria manent, hoc etiam sæculo & vestimenta sunt viliora, & victus magis est tenuis. *Necnon aliquanto post Cyrus auo suo Astyagi dicit*, Sed longe simplicior apud nos ac rectior est ad se explendum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eodem studeatis peruenire quo nos, per multos circuitus ac ambages sursum deorsum errantes, vix tandem eo peruenitis quo nos iamdudum veneramus. *Sed hanc Persarum laudem multum minuit iste libri septimi eiusdem operis locus, vbi de Cyro dicitur*, Quum igitur sciret, Persas, qui domi manerent, vitam agere durissimam propter inopiam, & laboriosissimam, tum propter regionis suæ asperitatem, tum quod opus faciendo victum sibi quærunt: hos potissimum existimauit libenter apud se victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quod regionis*

1 *Id est*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam commotionem præ se ferat, quominus eadem prosp. 2 *Legit* συϊκὸν (*vt habes in marg.*) *quod & suillum reddi potest: at* κωικὸν *est* caninum. *Vox autem* θηριώδες *quam vertit* immane, *sonat potius hic* ferinum, *vel*, belluinum.

natura

natura ad tenuem illum victum eos adigere dici posſit. Sed ex ijs quæ alibi ſcribuntur, conijcere eſt, inſtitutionem bonam non ſolum hoc addidiſſe vt boni conſulerent hanc victus tenuitatem, aut ſaltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν διαίταν dicit) ſed etiam effeciſſe vt vellent & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas manſiſſe, in eo illo primi libri loco teſtatur. Videndum tamen quomodo cum hoc conuenire loco poßit ille libri octaui, vbi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis maioribus degenerāſſent) Nam quum antea ſancitum eſſet, (vel lege cautum. *niſi &* more receptum *reddi poteſt*) vt neque ſpuerent, neque emungerent. (manifeſtum eſt autem ipſos non ideo ſanxiſſe vt humori corporis parcerent, ſed quod vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidem adhuc manet, vt non ſpuant, nec ſeſe emungant: at ſe laboribus exercere, nuſquā in vſu eſt. *Quomodo enim Xenophontis etiam ſæculo permanebant hæc duo,* non ſpuere, neque ſe emungere, *id vero per quod hæc vitabant (quæ alioqui vix poſſe vitare videntur) vt ipſe in illo altero loco ſcribit, iam aboleuerat?*

Sed, hanc quæſtionem alijs ſoluendam relinquens, ad eos tranſeo locos qui contra Perſicum luxum; & quidem in regibus nominatim, deſcribunt. Meminiſſe autem hic oportet horum circa finem libri VIII. *verborum,* ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' ἐκείνους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. *id eſt,* QVALES enim fuerint qui *alijs* præſunt, tales ſunt plerunque & illi qui eorum ſubiecti ſunt imperio. *Idem vero & ante Xenophontem dictum fuerat, & poſt Xenophontem etiam dictum fuit: & quidem à nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna eſt autem conuenientia inter illum locum, & iſtum qui eodem in libro legitur, pagina à principio tertia,* QVVM enim vident homines, eum cui maximè licet inſolenter agere, modeſte ſe gerere, tanto magis ij qui ſunt inferiores vllam ſuam inſolentiam minime exſtare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto poſt ſequitur, de ipſo Cyro,* Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adijciendus erit hic qui primam eiuſdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὴ ὁ θηρᾶτης βελτ. &c.

Ex oratione de Ageſilao.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

HABET enim rex Perſarum qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui ſuauis illi ſit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus ſuauiter veſcatur: at vero Ageſilaus, quod laboti deditus eſſet, quidquid aderat iucunde bibebat, & quidquid nactus erat, iucunde edebat. ad ſomnum autem ſuauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non ſolum dum hæc faceret lætabatur, ſed etiam exultabat quoties conſideraret ſe quidem mediis in voluptatibus verſari: at barbarum illum *regem* videret, ſi quidem abſq; dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea ſecum trahere quæ delectationem ſint allatura.

Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχεται, μαζύοντες εἰ αἱ ἡδέως πίοι, μυελοὶ δὲ τεχνῶνται εἰ αἱ ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδὲ αἱ εἴποι ἂν ὅσα πραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅμα τε φιλόπονος ἦν, πᾶν μὲν τὸ πρόσω ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ σωτυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως καὶ μηδιῶν, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον παρὼν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐν μέσαις ταῖς ὀφρυσιν ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μὴ οἷοί ἀλύπως βιῶσεσθαι, σωελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. Pag. 390. mea editio.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Ageſilaus & rex Perſarum inter ſe comparantur: atque hoc inter cetera, quod ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretioſiſſima, apud ſe congeſta habere niteretur: exiſtimans, ſi maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in poteſtatem ſuam redigeret: at vero Ageſilaus domum ſuam contra inſtituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentique coaceruationem quod attinet, eſſe & hoc veriſimile ad fouendum etiam ſuum luxum illam congerere conatum eſſe: quamuis aliam cauſſam afferat. Ceterum cum illis verbis,* μυελοὶ δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuiſti pag. 584. ex alio loco* καὶ μὴν τὰ μετὰ μᾶζαν ὅτι τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν εὐωνοῦτο, οὐδὲν αὐτῷ ἀφῆρηται, ἀλλά τι ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται. καὶ ὧν καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. *Verum hoc in loco (qui non procul abeſt à fine libri octaui & vltimi Pædiæ) non tantum de Perſarum regibus, ſed de vniuerſa Perſarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà ſtudium rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Perſarum rege commendat: quum alibi rei militaris ſtudium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendaſſet: & quidem venationis exercitio ad res bellicas, & maxime ad artē equeſtrem, eos præparari dixiſſet, vt videre eſt inter illa quæ è lib. Pæd. 8. deprompta dedi, p. 580. Verum ibi poſtquam hæc & alia quadā

eodem pertinentia scripsit, & tandem locum illum his verbis clausit, καὶ τοῦτο ἐγκράτειαν ἦν, καὶ πόνος καὶ ψύχη καὶ θάλπη ξυνῆν καὶ λιμὸν καὶ δίψος δυνάσθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσεβίζετο τὰς κοινωνίας. *id est,* Atque hîc maxime assuefaciebat sodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æstus, quietiâ famem & sitim tolerare possent. *Vbi (inquam) ita locum illum clausit, adjecit,* ξυνῆν δ' ἔτι βασιλεῦσι καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. *id est,* Atque hoc etiam ſæculo tum rex, tum qui circa regem ſunt, hæc aſſidue faciunt. *Hæc porrò, οἱ περὶ βασιλέα, Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at κοινωνῶν appellatio eam minime admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. Vertit enim,* Et hic etiam maxime familiares aſſuefaciebat ad continentiam. *Eo-xiſtimo autem reddi debere hic, ſicut & alibi,* ſodalitia, *vel,* eos qui è ſodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* ξυνῆν δ' ἔτι βασιλεῦσι, *&c. aſſerri & hanc lectionem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* καὶ τοῦτο ἐγκράτειαν ἦν, ξυνῆν πρὸς πόνους, καὶ ψύχη ξυνῆν θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δυνάσθαι φέρειν. *Verum ex duabus vnam faciens, libenter ita ſcriberem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν ἦν, καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, ξυνῆν πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος. *Alioqui, noſtram retinendo ſcripturam, ſaltem ſcribendum eſſet,* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λ. ξυνῆν δίψος δυνάσθαι φέρειν. *Ad illum (inquam) locum tranſeo vbi ſtudium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Oeconomico, pag.* 482. *meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter ſe colloquuntur:*

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις * τέχναις] συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνθῶμεν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶ) ὄπιμελήμασι, γεωργίᾳ τε καὶ τῷ πολεμικῷ τέχνῃ, τούτων ἀμφοτέρων ἐμμελῶς ὄπιμελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πῶς δύεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεωργίας ἂν σπουδῆ ἐπιμελεῖσθαι; Ὧ δ' αὖ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐ- 1 ⊙
πισκοπούντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σπουδῆ ἐπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογουμένως αὐτῶν ἐμμελῶς ὄπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων τόπων ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέτακται τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι ὀφθαλμοὺς πέδας καὶ ὀξόπας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ἔνδον αὐτὸν ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ, ἢν πολέμιοι ὄπίωσιν, ἀμύνεσθαι τὴν χώραν. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τῶν μὲν ὀφθαλμῶν τοῖς 2 ⊙
φυγοῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πάντας ἅμα συνάγων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δ' ἐν πρόσω ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ οἱ μὲν ἂν φαίνονται τῶν φυγαρχῶν καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtendum cenſes? Num (inquit Socrates) regem Perſarum imitari verebimur? Illum quidē ferunt inter pulcherrima maximeq; neceſſaria ſtudia agriculturam artemque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque ſtudioſe [1] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ? Cui Socrates, [2] Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſiquid ſit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas ſtrenue curare, & diligenter adminiſtrare: quod ex quot-quot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, funditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [3] regere poſſint quibus præſunt, quiq; ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [4] cuſtodes in arcibus alere conſueuit: & cuſtodibus quidem alimentū ſuggerit huic ab eo muneri præfectus. rex autem per ſingulos annos omnes præter eos qui cuſtodiunt arces, eo cogens quo vocatur conciliū, recenſet qui ſtipendia merent, atque alios quos in armis eſſe iuſſit. [5] Qui non ita procul à regia diſtant, ad eos ipſe inſpectionis cauſſa proficiſcitur: qui longius incolunt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res ſociorum inſpiciant. Cuſtodum præfectos, & chiliarchos, (*id eſt, qui mille viros ducunt,*) & ſatrapas, ſi

1 Gr. συμπονεῖσθαι. *id eſt,* Vna *vel* ſimul curare. *q.d. Vna cum rei militaris ſtudio agriculturæ quoque ſtudioſum eſſe.* 2 Hunc in modū diſpicientes, ὁ Cr. fort. animaduertere poſſimus an aliquam eius quoque curam gerat. 3 *Verbum* κρατῆν *cum genitiuo ſign.* vincere. *Ac videtur hoc velle,* Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioqui ſi huius cum genit. conſtructionis habenda non eſſet ratio,* κρατῆν *verterem* In officio continere, *vt iam olim admonui.* 4 *vel,* præſidiarios. 5 Et eos quidem qui ſunt circa ea loca in quibus habitat, ipſemet inſpicit: at procul diſſitos fidis hominibus inſpiciendos mandat.

imperatum

imperatum sibi militum numerum expleant, atque lectos egregioſque viros equis & armis pulcre inſtructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat: [1]quos autem magiſtratus duceſque reperit aut ſegnes aut auaros, & quæſtus auidos, acerbe caſtigat, & abire magiſtratu iubet: alios qui res gerant, conſtituens. Hæc quum faciat, illum ſine vlla dubitatione rerum bellicarum ſtudioſum eſſe arbitramur. Præterea quantam poteſt regni ſui partem percurrens inſpicit ipſe, ac veluti cenſor in iudicium morum vocat: quod reliquum eſt, inſpiciunt viri fideles ab eo miſſi. Porro quos præſides regionem populo frequentem, terram excultam, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præſtare cognoſcit, his aliam regionem addit, donis ornat, ſedibus honorificis pręmii cauſſa donat: quibus autem videt ocioſam incultamque terram, & hominibus infrequentem, ſiue iſtud [2]crudelitate, ſiue inſolentia, ſiue negligentia factum ſit, illos caſtigat, imperio priuat, & aliis magiſtratibus conſtitutis abiicit. Hæc quum gerit, cenſen' curare eum minus quî terra à cultoribus exercebitur, quam quî tuto à præſidiis cuſtodietur?

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ITAQVE [3] etiam de moribus Perſarum etſi permulti dixerunt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Perſæ nec ſtatuas, nec aras erigunt: ſacrificant in loco excelſo. cœlum eſſe Iouem putant: colunt & Solem, quem Mithram vocant: item Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hoſtiam ſtatuunt. Vbi magus, [4]qui ſacrificium enarrat, carnes in portiones diſtribuit, ſua quiſq; accepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deum nihil velle, præter hoſtię animam: quidam tamen (vt fertur) omenti partem igni imponunt. Præcipue igni & aquæ ſacrificant, igni arida ligna imponentes adępto cortice, & aruina ſuperiniecta: deinΘ ἀριθμὸν Θ τεταγμένον ἐκπλέον ἐχόντες, καὶ τούτους δοκίμους ἵππους τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους πρέχωσι, τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ τιμᾷς αὔξει, καὶ δωρεαῖς μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ' ἂν ὕβρει τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φερομένων, ἢ καπερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἀνδρας ἐπιμελητὰς καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιοῦν δοκεῖ ἡμῖν· ἀναμφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι. ἔτι δ' ὁποῖόν μὲν τῆς χώρας διελαύνων ἐφορᾷ αὐλὸς, καὶ δοκιμάζει, ὁποῖον δ' μὴ αὐλὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων σωζοικουμένην γε τὴν χώραν παρεχομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἕκαστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἀγαθὴν προστίθησι, καὶ δωρεαῖς κοσμεῖ, καὶ ἕδραις ἐντίμοις γεραίρει· οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργὸν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγανθρωπον, ἢ διὰ χαλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτοις μὲν χολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἀρχοντας ἀνδρας καθίστησι. ταῦτα ποιοῦν δοκεῖ ἥπιον· ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ ὅπως οὐ φυλάξεται ὑπὸ τῶν φερομένων;

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ.

Ἐν τῷ ιε βιβλίῳ.

ΔΙΑ τὰ αὐτὰ δὴ ταῦτα Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, καὶ ἄλλοις πλείοσι· ἐξ ὧν ἑλληνικὰ μὲν πλείονα, τὰ δ' ἡμέτερα καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι δίνῳ ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, Θ οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· ὑμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην· καὶ Σελήνῃ, καὶ Ἀφροδίτῃ, καὶ πυρ, καὶ γῇ, καὶ ἀνέμοις, καὶ ὕδωρ. θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ, " κατευξάμενοι καὶ ᾠδὰς ποιησάμενοι δ' ἱερεῖον ἐστεμμένον. μιγίσαντος δ' τὸ μάγου τὰ ἐξαιρέτα, τὸ ὑφηγουμένου τὴ ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τὸ γὰρ ψυχῆς φασι τὸ ἱερεῖον δεῖσθαι Θ θεόν, ἀνδρὸς δ' οὐδενὸς· ὅμως δ' τὸ ὀπὶ πλεῖστον μικρὸν λιθέασιν, ὡς λέγουσι τινες, ὅπως ὁ πῦρ. ἀναφέροντες δ' τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ προστιθέντες ξηρὰ ξύλα, τὸ λέπους χωρὶς, πιμελῆ ὑπιθέντες ἄνωθεν· ἔπὸ

Legō in annot. δοκίμοις

Phil. legiſſe videtur τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν φερομένων ἢ καταμελοῦντας ἢ καπερδαίνοντας ἀναμφιλόγως

Male in Ald. ἢ τῷ

Vel ἐστεμμένος. *Lego* ἐστεμμένον. μιγίσαντος δ' τὸ μάγου τὰ ἐξαιρέτα, τὸ ὑφηγουμένου τὴ ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τὸ γὰρ ψυχῆς φασι τὸ ἱερεῖον δεῖσθαι Θ θεόν, ἀνδρὸς δ' οὐδενὸς· ὅμως δ' τὸ ὀπὶ πλεῖστον μικρὸν λιθέασιν, ὡς λέγουσι τινες, ὅπως ὁ πῦρ. ἀναφέροντες δ' τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ προστιθέντες ξηρὰ ξύλα, τὸ λέπους χωρὶς, πιμελῆ ὑπιθέντες ἄνωθεν· ἔπὸ

Lege ὑπιμελῆ θέντες

1 *Illam lect. ſequitur quam ex aduerſo notauit: at noſtram ſequendo, ita hunc locum reddo,* At quos præfectos vel negligere eos qui cuſtodibus [*vel* præſidiariis] præſunt, vel quæſtum ſuum facere compererit, de iis graues pœnas ſumit, & illis magiſtratu ſubmotis, alios curatores ſubſtituit. 2 Aſperitate. *vel,* acerbitate. 3 Ideo inſtituta Perſica his & Medis eadem, necnon aliis compluribus. De quibus dixerunt quidem multi, ſed tamen dicenda & nobis quæ in rem ſunt, *Vel,* quæ præcipua ſunt, 4 *Melius,* Qui ſacrificio faciendo præeſt.

κ. ἐπιχέαντες, ὑφάπτουσιν, ἔλαιον " καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τὸν δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας, ἢ βόλβιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι Distingue post ὕδωρ, & intell. τῷ δ' ὕδωρ αὐτῷ θύουσι, repetendo hoc verbum è præcedentibus. κ. ἐφάπτουσι ἐπᾳδοῖσιν, ἐπαναμιγνύντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεχραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τὸν ὦδαφος· ταῖς δ' ἐπῳδαῖς ποιοῦνται πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμιον κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γὰρ ἔθνος τὸ τῶν μάγων φῦλον, ⓐ καὶ Πυραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινὶ, ὡς ἄν τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραιθεῖα, σηκοί τινες ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμός, ἐν ᾧ πολλὴ τέφρα καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν ⓐ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπᾴδουσιν ὥραν οὐκ ὀλίγην, περὶ τὸ πυρὸς τοῦ δέσμιον τῶν ῥάβδων ἔχοντες, τιάρας περικείμενοι πίλους, καθήκοντας ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς γναθίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὀμάνου ἱεροῖς νενόμισται· τούτων γάρ εἰσι καὶ σηκοὶ καὶ ξόανον τοῦ Ὀμάνου πομπεύει.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἑφεξῆς. εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐρεῦσιν, οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐκβάλλουσι, οὐδ' ἄλλα τῶν δοκιμώτων εἶναι μυσαρῶν· ὅτῳ δ' ἄν θύσωσι θεῷ, πρώτῳ τὰ πυρεῖα βύσσονται. βασιλεύονται δ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους· ὁ δ' ἀπειθῶν, ἄπρατος μηδεὶς κεφαλῇ καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γαμοῦσι δὲ πολλὰς, καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλείους πολυτεκνίας χάριν. λύθρα δὲ καὶ ⓐ βασιλεῖς ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δ' ἔπαθλα μέχρι τῶν τεθαρρηκέναι, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. ⓐ ὁ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐαρινοῦ ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· πρόεισι δ' ὁ νυμφίος εἰς θάλαμον πρὸ φαγὼν μῆλον, ἢ καμήλου μυελὸν, ἄλλο δ' οὐδέν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τεττάρων καὶ εἴκοσι, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππάζεσθαι, καὶ μηθεύειν· διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σοφωτάτοις χρῶνται, οἱ καὶ τὸ μυθῶδες πρὸς τὸ συμ-

de infuso oleo, succendunt, [1] non inspirantes, sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnumve in ignem iniicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobem faciunt: ibique hostiam iugulant, cauentes ne quid proximæ aquæ sanguine cõtingatur: sic enim omnia pollutum iri: postea carnibus myrto laurove impositis, eas magi gracilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte ac melle mixtum inspergunt, non in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciũt, fasciculum virgarum myricinarum tenuium tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Persicorum deorum templa:) non cultro sed stipite quodam mactant, tanquam malleo verberantes. Sunt & Pyratheia septa quædam ingentia, in quorum medio ara est. In ea magi & cinerem multum & ignem perennem seruant: & eo quotidie ingressi, imprecationes faciunt, per horam ante ignem virgarum fasciculum tenentes, pileis infulis velati ex vtraque parte dependentibus, adeo vt vittæ labia contegant ac malas. [2] Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiunt. Nam & horum ibi delubra sunt, & Omani statua in pompa ducitur.

Ista nos vidimus: quæ sequuntur, historici memoriæ mandauerunt. In fluuium Persæ non immeïunt, nec lauant, nec abluuntur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda esse videantur. Cuicunque deo sacrificent, primum igni imprecationes faciunt. Reges habent ex eadem stirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur. [3] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conspectum non veniunt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrantur: sponsus in thalamum venit, comesto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vsque ad vigesimum quartum annum discunt sagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Disciplinarum magistris continentissimis vtuntur, qui & fabulas ad

1 Non sufflantes, sed ventil. si quis sufflat, aut mort. 2 *Malim*, Eadem autem. *vt pro ταῦτα reponatur ταυτὰ.* 3 Ducunt vxores multas, simulque pallacas alunt plures *quam vxores*, multipl. *Male autem* pellices *pro pallacis dicit.*

vtilita-

vtilitatem accommodatas intexũt, cum cantu & ſine cantu deorum & clarorum virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris ſonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut ſatrapæ, quem currentem ſequi iubent, loco triginta quadraginta ve ſtadiorum determinato. Poſtulant hi etiam orationem de ſingulis quæ illi didicerint: ſimul & vocem & latus & ſpiritum exercentes. Quin & aduerſus æſtum, frigus, imbres, & ad torrentium tranſitus eos condocefaciunt, vt arma & veſtes immadidas ſeruent. Paſcere etiam, & in agro pernoctare docent, & ruſticari, & fructibus ſylueſtribus veſci: vt termintho; glandibus, pyris agreſtibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nam carda virile ac bellicoſum ſignat. Quotidianus eorum cibus poſt exercitationem eſt panis duriſſimus, & naſturtium, & ſalis grana, & carnes aſſæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autem pilas & ſagittas ab equis mittentes, & fundantes. Veſpertina eorum ſunt exercitia, arbores ſerere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus ſtudium impendere artificioſe faciundis. Pueri venationem non attingunt, ſed mos eſt eam domum referre. Curſus & ceterorum quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneũ fulgorem venerantur, quare id neq; mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigeſimo anno vſque ad quinquageſimum & pedites & equites. Forum non attingunt, nam nec emũt, nec vendunt. Armantur cetra in rhombi figuram facta: præter pharetram, ſagares & ſecures habent, capiti impoſitum pileum turritum, pectus thorace ſquamoſo muniunt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula candida eſt, exterior vero veſtis florida. Amiculum æſtate purpureum vel floridum, hyeme autem floridũ: tiaras magorum infulis ſimiles, calceamentum altum ac duplum. [1] Vulgo tunicam duplam gerunt, ad medium vſque crus deſcendentem: circum caput ſindonis cento voluitur. Quiſque arcu & funda vtitur. Perſę laute cœnãt, integra & mul-

τὸ συμφέρον" ἐπῳμάζοντες πλέκοισι, καὶ μέλοις χωεῖς, καὶ μεῖ ὠδῆς, ἔργα θεῶν τε, καὶ" ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες. σιωπάζουσι δ' ἐς ἕνα τόπον, φόφῳ χαλκοῦ πρὸ ὄρθρου διεγείροντες ὅπῃ ἀσκοπλισίαν, ἢ θήραν. ταξάντες δ' ἀνὰ πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τινὰ παίδων ἀὐλῆς, ἢ σατράπου, τρέχοντι κελεύουσιν ἕπεσθαι, χωρίον ἀφορίσαντες τριάκοντα, ἢ τετταράκοντα σταδίων. ἀπαιτοῦσι δὲ καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλευρὰν ἀσκοῦντες· καὶ πρὸς καῦμα δὲ, καὶ πρὸς ψῦχος, καὶ" ὄμβρου, καὶ χειμάρρου διαβάσεις, ὥστ' ἄβρεχα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ ποιμαίνειν δὲ, καὶ ἀγραυλεῖν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. καλοῦσι δ' οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωπείας τρεφόμενοι· καρδὰ γὰρ τὸ ἀνδρῶδες, καὶ πολεμικὸν λέγει). ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μὲν τὸ γυμνάσιον, καὶ μάζα, καὶ καρδαμον, καὶ ἀγρὸν χόνδρος, καὶ κρέα ὀπτὰ, ἢ ἑφθὰ ἐς ὕδατος· ποτὸν δ' ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονοιῶντες. δεῖλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκεῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ ἄρκυς φιλοτεχνεῖν." οὐκ ἄθλον) δὲ τῶν θηρευμάτων ἡ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἰκαδε ἔθος. ὑφέπονται δ' ἐκ τοῦ βασιλέως ἆθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πενταθλοις. κοσμοῦσι) δὲ παῖδες χρυσῷ, τὸ πυρωπὸν τιθεμένων ἐν τιμῇ· διὸ καὶ δὲ νεκρῷ, τοῦτο συμφέρουσι, καθάπερ καὶ τὸ πῦρ, τῷ θεῷ. σφαιρίζουσι δὲ, καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγορᾷ δὲ οὐκ ἄνουνται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται) δὲ γέρρῳ ῥομβοειδεῖ. περὶ δὲ ταῖς φαρέτραις ἀγκύλας ἔχουσι καὶ κοπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτόν· ὑπόδεσις δ' ἐστὶν αὐτοῖς φολιδωτός. ἐσθὴς δ', τοῖς ἡγεμόσι μὲν, ἀναξυρὶς τριπλῆ, χιτὼν δὲ χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος. ὁ ἔσω δὲ τὴς μὲν λευκὸς, ἀνθινὸς δ' ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον δὲ φοινικοῦν μὲν πορφυροῦν," ἢ ἀνθινόν, χλαμὺς δ' ἀνθινὸν παρὰ περὶ πλησίαν ταῖς τῶν μάγων, ὑπόδημα κοῖλον διπλοῦν. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, καὶ διπλοῦς· πάκος δὲ σινδονίου περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, τιθέντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ

ἀγαλόντες παρεφαπλέκουσι. Hæc vox ἀϊσράν deeſt in Ald.

Iſta, οὐκ ἄπτ. cohærent eum illis, διαιροῦσι δὲ ἕτερος, at hæc διὰ λης δὲ φυ. dicuntur velut per parentheſin.

Quidam ex coniectura ſcrib. ἢ δ' αὖθις.

[1] At vulgo. *nam hæc* τοῖς δὲ πολλοῖς, *reſpondent illis*, τοῖς ἡγεμόσι μέν.

γ. στρωμάτις.

πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς ἐστὶν, ἐκ πωμάτων τε τῶν δηλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα τῶν ἐν νήφει δίδενται. τῶν τε τὰς ὁδοὺς συνάντων τοὺς μὲν γνωρίμοις καὶ ἰσοτίμοις φιλοῦσι προσιόντας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις τὸ δεξιὸν μάλιστα, καὶ δέχονται ταύτῃ τὸ φίλημα· ἢ δὲ ἐπὶ ταπεινοτέροις προσκυνοῦσι μόνον. θαπτοῖσι δ' ἐκφορὰ προπλάσαντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβορεῖσθαι τοῖς ἐώσι. τοῦτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται.

Al. ειαστοῦτε, vt scribendū est: aut certe οἷσπερ βιοῦσι. Al. πάτριον νομίσαι.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ τῶν τὰ τῶν ἐδίμων, ἃ φησὶ Πολύκλειτος. ἐν γὰρ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅτι τῆς ἄκρας ἰδία πεποιῆσθαι οἴκησιν, καὶ θησαυρούς, καὶ τὰ δασθήσεις ὧν ἐπράττοντο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας. προφέρεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τέχνα ἐρέων, ἢ τι τοιοῦτ' ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ μεγαλόξυλον τοῦ φόρου, Δαρεῖον εἶ, μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τὸ μήκους τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἁρμόττεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. ὃ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν κατασκευαῖς εἶ), νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. πρὸς τε τὰς δωρεὰς ἐκεῖνα χρησιμώτατα νομίζειν μᾶλλον, καὶ πρὸς χειμηλίων ἀπόθεσιν· τὸ δὲ νόμισμα τὸ πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν, ἱκανὸν εἶ). κόπτειν δὲ πάλιν τὸ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον. τὰ μὲν δὴ ἔθη, γυναικεῖα τὰ πλείω· περὶ δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἀτραπατηνῆς τῆς Αἰολίδος μετῆεσαν, οἶνον δὲ ἐκ Συρίας τὸν Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ δραχμῆς ἀφολκώτερον εἶ). συνέβη δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων, οὐδὲ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἀνθρώπων οὐδένες τῶν τῆς Ἀσίας ἐγνώσθησαν, Ἑλλήνων ἦρξαν· οὐδ' ἤδεισαν οὐδ' ἐκεῖνοι τοῦτοις, οὐδ' οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τῆς πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὁμήρου γοῦν οὔτε τὴν τῶν Σύρων οὔτε τὴν τῶν Μήδων ἀρχὴν οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἂν Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, καὶ ἐκεῖ καὶ ἐν Φοινίκῃ πλούσιον, ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, πρεσιώπησε.

ta & varia apponentes: vestis & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino consultant, eaque decreta ipsi firmiora censent quam quæ sobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos osculantur: si humilioribus, genam eis præbent, eaque osculum excipiunt: qui humiliores admodum sunt, dum taxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos insepultos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, instituto maiorum coeunt.

Ac Persarum quidem mores sunt huiusmodi: quibus opinor addenda esse, quæ à Polycrito referuntur: sunt autem hæc. Regum cuique Susis in arce domicilium extat, & thesaurus, & tributorum quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamenta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorum longitudine, etiam genua contingentiũ. Maximam auri atque argenti partem in supellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim existimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adseruandaque in thesauris ceimelia. Nomismatis vero tantum sufficere arbitrantur quantum vsui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impensis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Ceterum per opulentiam reges in delicias luxumque prolapsi sunt, adeo vt triticum ex Asso Æolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalybonium dicitur, aquam ex EVlæo, quod ea omnium esset leuissima, vt Atticæ heminæ comparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis vsu venit, vt notissimi apud Græcos essent, quod nulli Græcis imperauerunt eorum qui Asiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea nouerant, nisi quantum fama percepissent admodum exili. Non enim Homerus Medorum, Syrorumve imperium nouerat: alioqui Ægyptias Thebas, & earum & Phœnicum diuitias nominans, nequaquam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmisisset.

Ac primo

Ac primo quidem Græcis Persæ imperauerunt, Lydi vero non toti Asię, sed parti solum cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat [1] Crœsi & Alyattis. & siquid gloriæ parauerant amiserunt à Persis subacti. Persæ Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subditos fecerunt. postmodum in Græciam traiicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen vsque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperium tradidere. Eius successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertisset, ipse decem aut vndecim annos regnauit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos diuisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges [2] aliis subditos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

Πρῶτοι μὲν Πέρσαι τῆς Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μέν, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπάρξαντες, ἀλλὰ μέρους τινὸς μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ ταῦτ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον τῶν ἀπὸ Κροίσου καὶ Ἀλυάττεω κρατησάντων. εἶτα ὑπὸ Περσῶν, εἰ καὶ μὴ τὸ δόξης ἴσον αὐτοῖς, ἀφῃρέθησαν τοῦθ' ὑπὸ ἐκείνων. Πέρσαι δὲ ἀφ' οὗ κατέλυσαν τὰ Μήδων, βύθιες καὶ Λυδῶν ἐκράτησε, καὶ σὺν χρόνῳ τῆς Ἀσίας ἁπάσης Ἑλλάδος ὑπηκόους ἔσχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἡττηθέντες πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τῆς Ἀσίας μέχρι τῶν ὑπὸ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας αὐτοὺς Κῦρος ἦν. Μαδεξάμβυος δὲ τοῦτον Καμβύσης υἱός, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. τούτοις δὲ ἀπελθόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι, Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἶθ' οἱ ἀπὸ τούτου Μαδεξάμβυοι κατέλυσαν εἰς Ναρσῆν· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τῶν ἡγουμένων τῶν βασιλέων. τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς Μαδεξαμβύους καὶ τοὺς ὀπισθίους τούτων μεταβεβηκὼς ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διῴκηται· νῦν δὲ ὅσον πεντήκοντα ὀπίσω τοῖς Μαχθοῖς ἔτεσι νῦν δὲ ἤδη καθ' αὑτοὺς σωζομένους Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι· πρότερον μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

EX DINONIS Persicis.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΝΩΝΟΣ Περσικῶν.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII. postquam scripsit, Μαδόντοι δὲ ὑπὸ τρυφῆς ἐγένοντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις, &c. (*id est,* Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstiuabant) *subiungit,*

INSIGNE vero quod suis capitibus reges Persarum imponebãt, ne ipsum quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (vt scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quam myrrha est pretiosior. Quũ autem & è curru descenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille desiliebat, quamuis exigua esset à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipsum* circumstabãt fulciebatur: sed ei semper aurea sella admouebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator huius rei gratia sequebatur.

Καὶ τὸ μὲν ὄφλημον ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδὲ ἀπὸ ἠρνεῖτο τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. εὐώδης δ' ἐστὶν ὁ λάβυζος, καὶ πολυτιμότερον τῆς σμύρνης. ὁπότε γοῦν καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος κατίοι (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθήλετο, ὀλίγου ὄντος ὑπὸ τὴν γῆν τὸ ὕψος, οὔτε ἀπὸ χειρῶν ἐρειδόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐτίθετο, καὶ τούτῳ ὑποβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἷς τοῦτο εἶπετο.

Fort. πολὺ πλείονα

1 Cr. & Alyattis tempore. *Vel,* sub Crœso & Alyatte. 2 Aliis regibus subd.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

ΔΙΝΩΝ γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρεῖθεντο δ' ὅπου τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχήν. ξενικῷ δ' οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ὤφειλε δεῖνο ὁ ἐξ ἀρχῆς ὢν βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος ἦν ὕστερον ἐγένετο. Εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰγάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποτὰ παρ' ὅτου εἶεν. ἐπεὶ δ' ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγοράσαις ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐτῷ ἐξουσία γένηται αὐτῶν λαμβάνειν ὁπόσα ἐθέλοι, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δ' ⟨Ⓦ⟩ εὐνοῦχον ὑπὸ τινος τῶν ποιῆσαι, ἵνα αὐτῶν ὑπομνήσῃ τῆς ὑπὸ τὰς Ἀθήνας στρατείας.

Ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, ἔστι δὲ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ'.

ΠΑΡΑ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, διὰ ὡς δεσπότιν ἄρχειν τῆς γαμετῆς ⟨Ⓦ⟩ βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ τιμᾶν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ὑπὸ τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

ΕΚ ΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ τοῦ Κυμαίου.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ'.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγεγραφώς, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπογεγραμμένων αὐτῷ παρασκευαστικῶν, Καὶ ⟨Ⓐ⟩ θεραπεύοντες (φησὶ) τοῦ Περσῶν βασιλεῖς δειπνοῦντας, ἀπόντες λελουμένοι θεῶνται, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ διατείθουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, ὡς εἰ τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων ⟨Ⓐ⟩ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οἷς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι πόρρωθεν τῷ βουλομένῳ· ⟨Ⓐ⟩ δ' εἴσω μετὰ βασιλέως. καὶ ὅτοι δὲ οὐ σὺν δειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' ἀντικρὺς ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ σὺν δεῖπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παραλύμματος τοῦ ὑπὸ τὴν θύραν· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

ATQVE adeo Dinon in Perſicis ſcribit menſæ regiæ apponi ſolita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni ſubditæ, ex vnoquoque quantum ſatis eſſet ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendum eſſe is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quædam poſtea extitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi appoſuiſſet, ſciſcitatum vnde eſſent. Vbi autem intellexiſſet Atticas eſſe, iuſſiſſe emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius poteſtate eſſet accipere quoties vellet, & non emere. Fama eſt autem eunuchum de induſtria hoc feciſſe vt ipſi expeditionem aduerſus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, *apud eundem Athenæum, libro* XII.

APVD Perſas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tanquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt ſcribit Dinon in Perſicis) pallacæ non ſecus quam aliquod numen colant. ipſam enim adorant.

EX HERACLIDE Cumano.

Apud Athenæum, libro IV.

HERACLIDES[1] Cumanus, qui Perſica compoſuit, libro ſecundo eius operis quod Paraſceuaſticon inſcripſit, Qui cœnanti regi Perſarum miniſtrant, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti veſtibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatū occupantur. Conuiuarum regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non ſimul capiunt: verum cœnacula duo ſunt ex aduerſo inter ſe poſita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuæ velum, regem autem contueri illi nō poſſunt: aliquando tamen feſtis diebus in

1 *Ex Dalech. interpretatione.*

eodem

eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiuscule, conuiuæ illi sunt maxime duodecim. Vbi vero cœnauerunt, solus quidem rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati conueniunt, & cum rege bibunt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi vero humi sedent, ac discedunt, quum immodice temulenti fuerint. Vt plurimum rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdum cum eo, & liberorum quidã, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus nonnullis pellicibus, quarum vna cantum exorditur, reliquæ confertim confusisq; vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificam esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres, gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ij secum siquid prandii restat. Harum victimarum & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuique distribuunt. Nam vt in Græcia stipendiarij æs merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud ceteros Persarum optimates, ciuitatumque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi vero conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autem plurima, nempe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransum it è conuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendum sit, tum vt ipse conuiuas in cœnam accipiat.

ἐνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δ' ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ σιτοδείπνοι, καλοῦσι τοὺς συμπότας τούτους ἐκ τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν εἰσέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ πολὺν οἶνον κἀκεῖνοι. καὶ μετὰ μικρὰ καμηλοθήρινοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑποβρυθιζόντων ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος δορὶς ἃ καὶ δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν παιδίων ἔνιοι. καὶ παρὰ δὲ δεῖπνον ἄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ. καὶ μία μὲν ἐξάρχει, αἱ δ' ἄλλαι ἀμοιβαίως ἄδουσι. τὸ δὲ δεῖπνον (φησὶ) τὸ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξει μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δὲ φανεῖται οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς δηλοῖς Πέρσαις τοῖς ἐν δυνάμει ὄσι κτλ. πολὺν δ' ὄπον. ἔστι μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τὴν ἡμέραν καταχοπτόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα τρέφεται. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵτε στρουθοὶ καὶ Ἀραβικοὶ (ἔστι δὲ τὸ ζῷον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτεισι μὲν αὐτῷ παραλαμβάνεται ἑκάστῳ τῶν συνδειπνούντων τὸ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ὑπὸ τοῦ δορίσκου. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, καὶ τῶν σιτίων, οὓς τρέφει βασιλεὺς τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἀναφέρεται εἰς τὴν αὐλήν. ἔστι δὲ ἰδεῖν ἅπαντα, μερίδας ποιησάντων τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιρούντων. ὥσπερ ἐν μισθοφόροις ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὕτω τὰ σιτία πάντα τοῦ βασιλέως εἰς ἀπόλογον λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ πᾶσι τοῖς δηλοῖς Πέρσαις, τοῖς ἐν δυνάμει οὖσιν ἀφθόνα πάντα τὰ σιτία ὑπὸ τὴν τράπεζαν παρακεῖται. ἐπειδὰν δὲ οἱ συνδειπνοῦντες δειπνήσωσι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παρακειμένων (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ ταῦτα λαβὼν, τὰ καθ' ἡμέραν ἔχει ἐφόδια. παρὰ μὲν γὰρ βασιλέα φοιτῶσιν οἱ συμπόται τὰ συνδειπνοῦντα ὑπὸ ἄριστον μόνον παρὰ δὲ πρῆτταν, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ παρ' οὓς συνδειπνοῦσι συνδέχονται.

Ex eodem Heraclide, *apud eundem Athenæum, lib.* XII.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, παρὰ τὸν αὐτὸν Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ'.

IPSIVS autem *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro retũ

ΦΥΛΑΣΣΟΥΣΙ δὲ αὐτὸν * τὸν βασιλέα] καὶ τριακοσίαι γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν

πορφύρη Περσικῇ. αὐταὶ δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ἄδουσαι καὶ ψάλλουσαι διατελοῦσι λύχνων καιομένων. ἄγονται δὲ αὐταῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἔστι δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ ὄντι πάντες Πέρσαι, ὅτι τῶν εὐφυῶν μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν. ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διὰ τῆς τούτων αὐλῆς πεζὸς, ὑποδεδεμένων φοινικίδων Σαρδιανάς, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δ' εἰς τὴν ἐξάτιον αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅτι τὸ ἅρμα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δ' οὐδέποτε ἐφοράθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δ' ὅτι ἠθέλησαν ἄξιοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν. ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ὧ ἐχρημάτιζε καὶ ἐθήμενος, χρυσοῦς ἦν, οὐ πολεῖς ἦσαν τέσσαρες λιονίσκοι λιθοκολλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέταστο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Fort. διάκαυ. id est, venationem. Scribo μηλοφόρικα.

Perſicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu ſomnum capiunt. Totam autem noctem canunt & citharam pulſant, ardentibus lucernis. Cum illis rex per ſtationem [1] clauatorum excubitorum perductis ſæpe etiam rem habet. E claſſe [2] haſtatorum clauatores ij fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergo ſelecti ex decem Perſarum millibus, quos vocãt Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex tranſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quam regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationem quum rex peruenisſet, in curtum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certe pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſaque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureamque veſtem extendebant.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῦ Σολέως.

EX CLEARCHO, Solenſi.

Non ſolum autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proxime ſequuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων fit mentio, ſicut hic μηλοφορείας.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Apud eundem, eodem in libro.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ δὲ ὁ Σολεὺς, ἐν τετάρτῳ βίων, περιπὼν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ὠνήσατο τῶν περιοίκων, ὑπιφέρει, καὶ τὴν ἀπὸ Μήδων ἐλθεῖν Πέρσας μηλοφορείαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

CLEARCHVS Solenſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hunc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiam quę à Medis ad Perſas tranſiit [3] melophoriam, non ſolum pœnas de Perſis exegiſſe iniuriarum quas ab illis acceperant, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documentum, ad quam effeminatos mores deueniſſent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

Malim πίνειν

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶναι καὶ χρυσῆν καλουμένην ὕδωρ. εἶναι δ' ὅτι λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν

AGATHOCLES libro III. de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quam aureã appellãt, nimirũ ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant

1 Sic Dalechamp. Sonat autem μηλοφόροι mala geſtantes, ſeu malorum geſtatores. *Cuius appellationis ratio paulo poſt redditur.* Quidam μηλοφόροι interp. pluribus verbis, Haſtilia gerentes aureis malis præpilata. 2 *Intellige* ſatellitum: *qui δορυφόροι dicti ſunt quod haſtas gererent.* 3 *Vide in præcedente Heraclidis loco quæ margini adſcripta ſunt de voce* μηλοφόροι.

rex

rex ipse ac maximus natu filius: aliorum si quis biberit, morte pœnas luit.

EX CHARETE Mitylenæo.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

CHARES autem Mitylenæus libro quinto historię Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarum reges, vt supra verticem regii cubilis superne esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atque hoc *cœnaculum* ceruical regium appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterum cœnaculum tres lectos habens, vbi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque *hoc cœnaculum* scabellũ regis, *siue subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea [1] gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hãc vero vitem Amyntas, in libro quem σαθμοὶς inscripsit, racemos etiã habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac non procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

ἀπ' αὐτοῦ ἦν μόνον βασιλέα καὶ ⟨Ϛ⟩ πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων. τὸν δ' ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θάνατος ἦν ζημία.

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗΤΟΣ τοῦ Μιτυληναίου.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΧΑΡΗΣ δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορία, Εἰς τοῦτο, φησίν, ἦλθον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἀργυρίου δὲ ἔκειντο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο περικεφάλαιον βασιλικόν. καὶ περὶ ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ περισπηρύετο βασιλικὸν ὑποπόδιον. ὧν ἦν ἐν τῷ κοιτῶνι λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τὴν κλίνης. τὴν δ' ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν, ἐν τοῖς σαθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων λίθων συγκειμένους. ὑπάρχειν τε ταύτης ἀνακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

---

1 Q. *d.* Cui gemmæ agglutinatæ erant. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ, ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῳ τῆς βαρβαρικῶν.

ΕΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἀνδρείοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. τὸ μὲν γὰρ ἄρχεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοίως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι, τῆς δὲ ἄλλων οὐδενός. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, ταλασιουργοῦσιν· ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλύναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας κεκρατηκὼς καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις προσέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τῷ ψυχρῷ ἐπὶ τῶν βαπτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσθενῶς ὑπὸ τοῖς ἐπ' ἀρχοισι καταμένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν, φλοιοὺς εἰ), τὰς δὲ ἀνιέναι τὰς τείχας προσέταξε· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ τῇ κεφαλῇ φέρειν τὰ φορτία, τὰς δ' ὑπὲρ τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν· ἔπειτα δ', τοὺς μὲν, καθημένους, τὰς δ', ὀρθὰς ἑστῶσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια προσέβαλε, τοῖς δ', ἕν· ἐπολαμβάνων ἅμα τοῖς βαπτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασι.

DE AEGYPTIACIS LEGIBVS ET INSTITVTIS, E DIVERSIS historicis, & aliis scriptoribus.

EX NYMPHODORO, *in* XIII. *rerum barbaricarum.*

INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtuntur iis quibus& Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerunt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operam: illic vero mulieres quidem in foro ambulant & cauponariam exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effeminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterent, illorum opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt non solum armis priuati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionem quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde vero, hos quidem, sedentes, illas vero corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicum dedit: existimans, animos etiam effeminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ, ἐν τῷ ιζ.

ΠΑΡΑΠΛΕΥΣΑΝΤΙ δ' ἐστὶν ἐφ' ἑκατὸν σταδίους, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δ' πόλις

EX STRABONE, libro XVII.

PRÆTERNAVIGANTI hæc ad centum stadia, vrbs est Arsinoe, quæ olim Crocodilorum vrbs dicebatur.

tur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & est sacer apud eos, in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus mansuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculum venientibus. Hospes itaque noster, vnus [1] ex honoratis viris, qui nobis sacra commonstrabat, ad lacum vna accedens, placentulam, & carnem assam, & quoddam mulsi vasculum è cœna attulit. Bestiam in ripa lacus inuenimus: ex sacerdotibus alii eius os aperuerunt, alius placentam ingessit, postea carnē: deinde mulsum infudit. Ille in lacum desiliens, in vlteriorem partem traiecit: quumque alius hospes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cursu lacum circumeuntes itidem inuento Crocodilo obtulerunt.

Malim αὐτῷ cū ἐπὶμων cohærere.

Post Arsinoiticam Heracleoticamque præfecturam est Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arsinoitarum. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea fossam habent Crocodilis plenam, & Mœridis lacum, nam venerantur, & ab eis abstinent) Heracleoræ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aspidibus pernicioſissimi sunt. nam & earum oua delent, & ipsas bestias interficiunt, luto armati, *&c.*

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor & [2] sacer quidam cibus canibus est constitutus.

In vlteriore regione est Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templum est: quamuis etiam ceteri Ægyptii omnes Oxyrynchum piscem colant. Sunt etiam quædam animalia quæ Ægyptii vniuersi colūt, vt de terrestribus tria, bouem, canem, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id est squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum vero, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalū Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui sunt iuxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cetera inter canem atque vrsum: in Æthiopia nascitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mendesii,

Malim τῷ

χ. κῆπον. χ. καὶ κῆβοι

---

1 Ex honoratis ibi viris, 2 Sacra quædam cibatio. *Vel potius*, sacer quidam cibatus. *Magis enim est in vsu hoc quam illud.*

μυγάλεω ὃ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλο π. Ταῖς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Καὶ μετ' ἄλλα,

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ μόνοις τὸν Ὄσιριν. οὐ γὰρ ἱερῷ τῷ Ὀσίριδος ὁσίους ἔξεστιν, οὔτε ᾠδόν, οὔτε αὐλητήν, οὔτε ψάλτην ἀπάρχεσθαι τοῦ θεοῦ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα δὲ διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ κροκόδειλος ἐμίσηται, καὶ ἔθνος τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. μόνοι γὰρ ἄλλοι, καθάπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τοῦ αὐθρώπου φύσει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάντα τρόπον αὐτοῖς χρῶνται, καὶ διαφθείρουσιν αὐτούς. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους τοὺς πρὸς τὴν Κυρηναίαν, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετά, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαφορεῖν, μηδενὸς ἄλλου θαρρύνοντος.

Ὑπὲρ δὲ τοῦ Μεμνονείου, σπήλαι βασιλέων ἐν πετραίοις λατομηταί, πρὸς τεσσαράκοντα, θαυμασίως κατεσκευασμένοι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς σπήλαις ὅπου τινὰν ὀβελίσκων· ἀναγεγραφαὶ δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑπήκοον, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας διατείνασαν· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιὰς πρὸς ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα ἐνταῦθα ἱερεῖς. τούτων δ' ἴδιόν τι καὶ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς τριακονθημέροις δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς δὲ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὑπερέχοντος μορίου τινὸς τῆς ἡμέρας, πρόσθον τινὰ συναθροίσαι ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συνελθόντα ποιεῖ ἡμέραν. ἀναθέσαι δὲ τῷ Ἑρμῇ πᾶσαν τὴν τοιαύτην σοφίαν· τῷ δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, βουλεσάτην καὶ ἥρως λαμπροτάτου παρθένος ἱερᾶται, αἳ καλοῦσιν Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύει καὶ σώζεσιν οἷς βούλεται, μέχρις ἂν ἡ φυσικὴ ῥύμη τοῦ σώματος καθαροῖς· μετὰ δὲ τὸν καθαρσιν δίδοται πρὸς ἄνδρας.

murem araneum (siquidem hoc est mygale Græcorum) Athribitæ, alii aliud. Caussas vero afferunt inter se non consentientes.

Et quibusdam interiectis,

Abydi Osiris colitur. in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo sacrificium auspicari: quemadmodum mos est aliis deis.

Post Abydum est parua Diospolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter ceteros Ægyptios excellenter Crocodilum detestantur, & ex omnibus beluis inimicissimum habent. Nam ceteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi [1] pernicioſum existiment, Tentyritæ omnibus modis eos peruestigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodum Psylli apud Cyrenaicam regionem naturalem quãdam vim habent aduersus serpentes: sic & Tentyritis esse contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiant, sed intrepide vrinentur, & aquam tranent, alio nemine audente, &c.

Supra Memnonium autem sunt regum loculi in speluncis quibusdam in lapidem inciſi, exciter XL. mirum in modum structi, spectatuque sane digni. Iuxta hos in obeliscis quibusdam inscriptiones sunt, quæ regum illorum diuitias ac potentiam declarant, atque imperium vsque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter mille millia. Thebani maxime sacerdotes astronomiam philosophiamque exercere dicuntur. hi non lunæ sed solis cursu annos numerant, triginta dierum duodecim mensibus, quorum quisque XXX. constet diebus: quinque dies quotannis adiicientes. Ad totius vero anni complementum quum quædam diei particulæ excurrant, circuitionem quandam componunt è totis diebus, totisq; annis. quot particulæ excurrentes & exeuntes diem conficiunt. Huiusmodi sapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Ioui, quem præcipue colunt, virgo quædam genere clarissima & specie pulcerrima sacratur: quales Græci pallacas (hoc est pellices) vocant. Ea pellicis more, cum quibus vult coit, vsque ad naturalem corporis purgationem. Post purgationẽ viro datur:

κροκοδείλους

κροκοδείλους

---

1 *Sic implendus hic locus*, pernic. existiment, venerantur tamen, & ab eo manus abstinent: at Tent. 2 *Male* παλλακεύει: *legit pro* παλλάδας.

sed prius

sed prius quam nubat, post pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Post Thebas est Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hic etiam bos alitur. Deinde est Crocodilorum vrbs quę eam beluã colit. Hinc Veneris vrbs, & postea Latopolis quæ Palladem & Latum colit. Postea Lucinæ ciuitas, & eius templum. In vlteriore regione est Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quę etiam Crocodilis est inimica.

DE ÆTHIOPIBVS.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium causſa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [1] regios, pro diis habent. reges suos, communes omnium seruatores & custodes esse putant, ceteros vero, priuatim eorum quibus benefecerunt. Ex iis qui ad torridam habitant, nonnulli sunt qui deos non credunt, qui quidem Solem oderint, & detestentur quum eum exoriri vident, propterea quod eos vrat & infestet: atque ob id in paludes fugiunt. Meroes cultores etiam Herculem, Panem & Isidem venerantur: ac præterea quendam deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuso vitro domi seruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iusiurandum per eos exigunt, & sanctimoniam adhibent. Regem constituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroen summa potestas fuit penes sacerdotes, tantaque auctoritas, vt nonnunquam misso nuncio mortem regi imperarent, & ei alium sufficerent. Postmodo rex quidam consuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanum irruẽs, vbi aureum sacellum erat, & sacerdotes omnes iugulans.

Is etiam Æthiopibus mos est, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi custodia adest. &c.

πρὶν ἢ δουλεῦσαι, πένθος αὐτῆς ἄγεσθαι τὴν τῆς παλακείας χάριν.

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμουθὶς πόλις, ἐν ἧ ὅ, τε Ἀπόλλωνος νεὼς καὶ ὁ Ζεύς· τρέφεται δὲ καὶ ἐνταῦθα βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, νεμῶσα θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις καὶ μετὰ ταῦτα Λατόπολις, νεμῶσα Ἄρτεμιν καὶ Λητώ. εἶτα Εἰληθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ἱεράκων πόλις, νεμῶσα ἱέρακας. εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὐτὴ πολεμοῦσα τοῖς κροκοδείλοις.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟΥΣ δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δὲ εἶναι τὸν ἅπαντων ποιητήν) τὸν δὲ, θνητόν, ἀνώνυμον μὲν ἅπαντα, χρῶνται δὲ φωνῇ. ὡς δ' ὅπως τὸν μὲν εὐεργέτας, καὶ βασιλικούς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίους τοῖς οὗ παθοῦσιν ἕκαστοι αὐτῶν. τῶν δὲ ἄλλων τὴν ἀμαχεκαυμένην γῆν, καὶ ἄθεοι νομίζονται· οἵ τε γὰρ τὸν ἥλιον ἐξαίρειν, καὶ κακῶς λέγειν ἐπειδὰν ἴδωσίν αὐίσχοντα, ὡς καίοντα καὶ πολεμιοῦντα αὐτοῖς, καταφεύγειν τε εἰς τὰ ἕλη. τὴν δ' ἐν Μερόῃ θεραπεύουσιν Ἡρακλέα καὶ Πᾶνα καὶ Ἶσιν σέβονται, τὸν δηλῳ τινὶ βαρβαρικῷ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς τὸν μὲν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκβάλλουσιν, τὸν δ' οἴκοι κατέχουσι, περιχέαντες ὕαλον. τινὲς δὲ ἐν κεραμίαις σοροῖς κατορύσσουσι, κύκλῳ τῶν ἱερῶν. ὅρκον τε τὸν πρὸς αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, θεὸν πάντων ἀγιωτάτοισι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τὸν κάλλει διαφέροντα ἢ ἀρετῇ, κτήνεος ἰσχύϊ ἢ ἀνδρείᾳ, ἢ πλούτῳ.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ κυριωτάτῳ τάξιν ἐπέχουσιν οἱ ἱερεῖς· τὸ παλαιὸν δὲ καὶ τῶν βασιλέων πρεσβύτατοι ἦσαν ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἄγγελον, καὶ καθίσταν αὐτὶ αὐτοῦ ἕτερον. ὕστερον δὲ κατέλυσε τοῦτο τῶν βασιλέων τὸ ἔθος, ὅπλων μεθ' ὅπλων ὅτι δὲ ἱερὸν ὅπου χρυσοῦς νεώς ἐστι, καὶ τοὺς ἱερέας ἀποσφάξας πάντας.

Ἔστι δὲ καὶ τόδε ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, τοὺς αὐτῷ πάντας ὁμοίως σωόντες αὐτῷ μάλιστα, καὶ δὲ αὐτοὶ καὶ συναποθνήσκουσιν· ἐν δὲ τούτου φυλακῇ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη περὶ αὐτόν. &c.

Lege potius ut in vet. exempl. ὃς γε καὶ τὸν ἥλιον φασὶν ἰσ.

πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, τοὺς αὐτῷ πάντας ὁμοίως σωόντες αὐτῷ μάλιστα, καὶ δὲ αὐτοὶ καὶ συναποθνήσκουσιν· ἐν δὲ τούτου φυλακῇ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη περὶ αὐτόν. &c.

1 *Fortasse*, aliquid regale præ se ferentes.

Ἐκ τῶν Πλουτάρχου ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

EX PLVTARCHO, in libro de Isiде & Osiride.

Αἰγυπτίων δὲ ⓐ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῷα, καὶ θεὶ ἑποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον ὠδὲ χλευασμοῦ καταπεπλήκασι τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ τὸν τῆς ἀβλητείας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοῦ μὴ ἀ-
Malim ἀπρεπίδουσα. θενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄθεατον ἐμβρεῖδουσα τῷ δεισιδαιμονίᾳ, τοῖς δὲ θριμυτέροις καὶ θρασυτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς.

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται πρόβατον ἐσθίουσιν· ἐπεὶ καὶ λύκους, οὓς θεοὺς νομίζουσιν. ⓐ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τὴν Κυνοπολιτῶν ⓐ ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κυνὰς συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου κατ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κορύδους, τὰ τῶν ἀτελεσθέων βλαστήσαντας ὠὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργοὺς, οἷς πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφθονέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φεύγειν ὃς ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δ' ἴσως καὶ γαλῆν καὶ κάνθαρον, εἰκόνας τινὰς ἐν ἀβλεπέσι μαυρούς, ὥσπερ ἐν σκιᾷ, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόντες.

EGYPTIORVM plerique colentes ipsa animalia, atque erga ea se gerentes tanquam erga deos, non tantum risu & sannis totam sacra faciendi rationem impleuerunt: (hoc enim minimum est malorum quæ ex amentia illa proficiscuntur) sed vehemens innascitur animis opinio, quæ infirmos & simplices in meram superstitionem impingit, at illis qui aliquantum sunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur esse deos, & quæ belluinæ sunt.

Paulo post,

Soli enim ex Ægyptiis Lycopolitæ nunc quoque vescuntur oue: quia Lycos (*i. lupus*) idem facit: quem pro deo habent. Atque adeo ætate nostra quum Cynopolitæ piscem oxyrynchum ederẽt, Oxyrynchitæ canes comprehensos & mactatos tanquam victimam comederunt. Ac quum inde ad bellum deuenissent, cum grauia sibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, sunt allata.

Paulo post,

Boui quidem certe & oui & ichneumoni, vsus gratia quem præstant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuisse patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Thessali iconiis, quoniam quum terra multos serpentes produceret, iconiæ superuenientes perdiderunt vniuersos. Ideoque legem tulerunt, vt in exilium abiret quicunq; iconiam occideret. Aspidem vero & felem & cantharum *Aegyptij honore prosequuti sunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quasdam obscuras, quales sunt solis in stillis, animaduertissent.

Ac, postquam rationem honoris vaicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, scribit,

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ χροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιρήσας ἔσχηκε μῦθον· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γενέσθαι, μόνος μὲν ἀγλώσσων ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidem honorem probabili ratione carentem habuit: sed exemplar dei fuisse dicitur, quum solus inter animalia sit elinguis. &c.

Pauciſ-

Paucissimis verbis interiectis, subiungit,

Iam vero inter illa quæ vtraque de causſa coluntur, de cane quidem dictum est antea, at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vsum docuit, quum illum hac ratione se abluentem & purgantem animaduertissent.

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα τιμωμένων, τοῦ μὲν τὸν κυνὸς εἰρηται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἰατρικὴν χρῆσθαι, καταδύντας οὕτω κλύζουσάν τε καὶ καθαίρουσαν ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: sicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc translata sunt.

Tandem vero ita locum hunc claudit, τοῦ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων. *id est,* Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maxime sunt quæ probo.

Sunt autem & alij loci vbi rationem honoris certis quibusdam animalibus ab Ægyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur.) Ex iis est hic, Sympos. IIII. quæstione V,

Nam muri araneo, qui cæcus est, diuinos honores tributos ab Ægyptiis fuisse aiunt, quoniam tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eumque è muribus nasci, quinto partu, in nouilunio: ac iccur eius diminui lumine lunæ deficiente.

Τὸν μὲν γὰρ μυγαλῶν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ἐν Αἰγύπτῳ, τυφλὸν οὖσαν, ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· ὑκτεάσθαι δὲ αὐτὸν ἐκ μυὸς πέμπτῳ γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης, ἐν ᾗ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quam ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autem alibi huius honoris mentionem faciat, tanquam ab omnibus Ægyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locum hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quam sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: *subiungit,* οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῖς Αἰγυπτίων ἄλλος ἄλλοι προσφέρονται. *id est,* erga quæ, tanquam sanctissima, Ægyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamuis autem, quum scribit illos ita se erga ea vt sanctissima gerere, tacite innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit à Xylandro ita reddi,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam malè* ἁγιωτάτοις, *quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit,* Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Estque insuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus,* ἁγιωτάτοις, *sed* ὡς ἁγιοτάτοις. *Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, eius locos inter se, lectorem doceam: dico, genus illud loquendi,* προσφέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, *respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride,* θεραπεύοντες ὡς θεούς.

Ceteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud Ægyptios peculiariter in more posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus enim in eo eius opusculo quod Conuiuium septem sapientum inscripsit, pag. 256. meæ editionis,

At Ægyptius sceletus (id est *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantum supersunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo post tales futuros, is quamuis ingratus & intempestiuus comessator aduenerit, tamen non omnino nullum ibi locum habet: si quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorem ac dilectionem exhortatur, monetque vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκέλετος, ὃν ἔνιοι δεικνὺς εἰς φέροντες εἰς τὰ συμπόσια περιτίθενται, καὶ τῷ πιεῖν καλοῦσι μεμνῆσθαι· τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καὶ τοσοῦτον ἄχρεις καὶ ἄωρος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ χαρὰν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων παρορμᾷ, καὶ παρακελεῦ μὴ μάτην βίον, παρ' ὀλίγον ἀναλισκόντα, πράγμασι καὶ νίκαις μακρὸν ποιεῖν.

Suspectum esse potest hoc loco istud vocabulum.

Ab hoc Ægyptiorum in conuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alij scriptores in conuiuiis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primum, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quam Persis, ex hoc Lynceï in Ægyptiacis loco, vbi Ægyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit.

Αἰγυπτίων ὅπως ἐπεθύμουν ὅπως Ὦχον τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἤρετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ὅπως δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς ἡμιμύρης λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς φαύλως τὸ Πέρσου ἀφαιτημένου. Εἰ γὰρ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ὅπως ἐπιτρέψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ ἡμιμύροις μαγείροις παρασκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, καθεὶς ὁ Ὦχος τὰ δεῖπνα, Κακὸν κακῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειεν ὁ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας ἀθλίης βρώσεως.

Quum Ægyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex Ægyptiorum captiuus esset, comiter ac benigne illum tractans Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quum igitur splendidus apparatus foret, irridebat Ægyptius, tanquam viles Persæ epulæ essent. Quod si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regum victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquãdo coqui fuerunt Ægyptiam cœnam tibi struere. Quod quum fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malum te male dii perdant (inquit) Ægyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ τρίτῳ περὶ δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων ὅτως, Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακὴ τραπέζων μὴ οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δ' περιφερομένων.

Quænam autem Ægyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est Ægyptiaca: quum mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Male autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est Ægyptiarum, in quibus non admouentur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quam esse Ægyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumento Ægyptios fuisse vinolentos, quod apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandam ebrietatem hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularum dari solitam. *Post quam enim dixit,* Φιλόξενος δ' ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν τῷ ὑπογραφομένῳ δείπνῳ ἀρχὴν ποιεῖται τὸν στέφανον τῆς εὐωχίας, *non longo interuallo subiungit,* Τοῦ γὰρ οἶνος ἔθος καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ἐν Θυίσῃ.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces Ægyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerentur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat Ægyptios Hecatæus, apud eundem lib.* X: *id est,* panis edaces: *mentionem simul addens illius ordeacei potus: id est, ex ordeo confecti.* Ac propterea (*addit Athenæus*) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mentione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo solitos non minus quam vini potu inebriari, modo legimus) subiungat*, Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit* (vt opinor) Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud Ægyptios rara & notabilis esset, mentionem facit. *Cæterum voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis* μετρίαν τροφὴν *moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquam fortasse conantes eum reuocare. Legimus enim libro V, ex quodam Apollonio,* καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ὃ παλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὸ περὶ συμποσίων ἦθος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν. *id est,* Quinetiam apud Ægyptios antiquitus conuiuia temperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, viliſſimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarandum animum satis esset.

HEN-

HENR. STEPHANVS LE-
ctionis Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de Ægyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minime viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non hiſtoricorum tantum ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiuntur his Herodoti pag. 103. verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283. meæ editionis, ſunt hi,

Ὧν πρώτ' ἐκείνω τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν καταικαθέντε καὶ βίου ξυφάς.
Ἐκεῖ γὰρ ἡ μὲν ἄρσενες κατ' ἔριον
Θακοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δ' ἀγοραίαν
Τὰν ἔξω βίου ξυφεῖα πορσύνουσ' ἀεί.

At vero Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus Ægyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentientes: diſſidentes plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifico deis eum.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe contra verbero,
Obſonium voratur illi quum meum.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſient
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris male,
Ploras: ego libens perimo, poſt pellem au-
fero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hic.

Οὐκ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' ἡ ξύνοσις γὰρ ὁμονοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δ' διέχουσιν πολύ.
Βοῦν σὺ σέβῃ, ἐγὼ δ' ἱερεύω τοῖς θεοῖς.
Τιμᾷ ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἧμᾶς δ' ἁπάντων ὀψων μέγιστον ὠθεῖ πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὗν, ἐγὼ δὲ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κυνὶ σέβῃ, τύπτω δ' ἐγώ.
Τὸ ψον κατεσθίουσαν ὑμῖν' οὐ λέβω.
Τοὺς ἱερέας σὺ δὲ μόνους ὁλοκληρεῖσθαι νόμος
Εἶναι, πρὸς ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους.
Σὺ μὲν κλαίεις ἂν αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἰδὼν ἴδῃς,
Κλαίω δ' ἐγὼ δ' ἂν κτείνας δέρω.
Δύναται πρὸς ὑμῖν μυγάλη, πρὸς ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

ADPENDIX ALIA AD HERODOTVM,

De incremento Nili, & eius cauſſis.

è diuerſis auctoribus adiecta.

G. IVNGERMANVS LECTORI CANDIDO S.

DVPLICEM adpendicem ab H.Stephano ad Herodotum,quæ anteceſſit,antea habuiſti, amice lector,& nunc iterum habes. Quam exaugere atque locupletare nobis conſilium nõ fuit,forte nec facile etiam fuiſſet,ſolũ per temporis illius anguſtias,in quas cum hac editione cõiecti ſumus.Bonum potius factum fore putauimus,ſi aliquid adiiceremus,quod quaſi tertiæ adpendicis vicem eſſet,ne prorſus ἀσύμβολοι eſſe voluiſſe videremur: pro eaque re incidere ſtatim quæ de Nilo aliter ac Herodoto factum fuit, diuerſis ab auctoribus diſputata vltro citroque eſſent. Cui cogitationi locum dedimus eo libentius, quod hæc talia cum Stephanianæ adpendicis altera parte ita coniurent amice vt quaſi eius ſubadpendix quędam videri queant. Et quid enim magis Ægyptiacum quam Nilus?Νεῖλος,inquam cum Ariſtide, ποταμῶν οὐχ ἵππον κάλλιστος, ἢ μέγιστος, καὶ χρεία καὶ θέας ἡδονῆ, καὶ τοῖς πᾶσι πολὺ νικῶν. Cui,vt idem facundiſſimus rhetor ex aliquo ἢ ὡς ἀμυήτων puto hauſit, Ægyptiorum feriæ ſollemnes atque ſacrificia pleraque dicata ſunt atque conſecrata. Nec iniuria tanto in honore & veneratione haberi à gentilibus videatur iſte *Vnicus in terris Ægypti totius amnis,*
quum ei id omne acceptum referant, quod terræ motum non ſentiant vmquam, quod à peſte ſint liberi, quod eorũ terram nullis diluuiis cæleſtibus miſceri contingat,vel ingenti imbre obrui.In quibus & Græcos adſtipulatores inuenerunt.Ita enim Ariſtides in extrema Ægyptiaca vnde & priora deprompſimus:ὡς ἢ σεισμοῖς ἢ λοιμοῖς ἢ τοῖς ἐξ ὑετῶν καὶ κατακλυσμοῖς ἀναλωτος ἡ χώρα δι' αὐτόν ἐστιν, ὃν δὲ τοὺς πρὸ ἡμῶν Ἕλληνας ἔλαθεν. De huius vero fluminis potiſſimũ incremento eiuſque cauſſis viri priſci mire inter ſe decertarunt, & vnuſquiſque ſibi facilius reperire potuit qui ſuã ſententiã refelleret,quã qui ſectarentur:ita vix vllus quidquã protulit in mediũ,quin ceteri cõtinuo irent in omnia alia,& ſibi nõ videri teſtarentur. Ea igitur quæ de hac re iſtaque opinionum diuerſitate teſtata relinquere voluere optimi auctores, pluſcula ex variis qui nobis ad manũ erant adiecimus,in quibus pleriſque Herodoti noſtri mentio fit. Nec de ordine laborare multũ voluimus,occupati magis in hoc vt raptim deſcriberemus iſta,ne operas moraremur. Prius tamen poſuimus qui pluriũ de hac re ſententias breuiter collegerũt, vt PLVTARCHVM; & ANONYMVM quẽdã,qui ex H.Stephani officina cum opuſculis variis hiſtoricis ac philoſophicis Ariſtotelis & Theophraſti &c. anno domini ∞ IↃLVII prodiit,à quo præter aliorum & Calliſthenis hiſtorici placitum refertur, quẽ ab aliis quos quidẽ hic coniunximus,haud nominatum arbitror: afferuntur ibi & è tragicis quædam quæ apud alios haud temere reperias,vel non ita plene.His tertius ſuccedit THEOPHYLACTVS SIMOCATA prolixius ſingulorum è priſcis eiuſm.opiniones & referens,& refellens,non tamen è ſuo capite,quod minime adhibuit in conſiliũ,ſed è bibliotheca Diodori Siculi,vnde iſta omnia deſcripſit fere αὐτολεξεί, quãuis bono illo viro ne nominato quidẽ.Sane fuerunt νεῶν & παλαιὰ à conferentibus deprehenſi ſæpius auctores à iuratiſſimis & proximis veteres tranſſcripti ad verbũ, neq; nominati quidẽ,vt Plinii loquamur verbis,Sordidũ tamen hoc,& ab ingenuo pudore alienũ:potiuſq;nobis Virgiliana virtus & Ciceroniana ſimplicitas placeat.*Obnoxij enim profectò*,vt hoc eodem cum Plinio dicamus,*animi & infelicis ingenij eſt, deprehendi in furto malle,quam mutuum reddere,quum præſertim ſors ſiat ex Ϝſura*.Nec itaque mirum, quum & veteres ipſi olim ideo male audirent frequenter,ſi noſter Ægyptius ſequioris iam æui,alienum partum ſibi ſupponere clam voluerit:qua in parte tamen,niſi fallor,cenſoriam notam à litteratis viris, quibus hoc ius ſua virtute datum eſt,haud lucrifaciet.Exſcripſit,inquam, iſta quæ illuſtris hiſtoricus Diodorus Siculus de Nili augmento libro primo βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ſub finem τῆ πρώτης μεχίδος,prolixe aliorum opinionibus allatis & confutatis,diſputauit,Simocata ad verbũ fere,raro φράσιν immutans,quibuſdã etiã omiſſis, & mutaſſet ſaltem ordinẽ,vel aliquid de ſuo largitus quoq;fuiſſet.cetera cum ἀκριβῶν quod ad nos attinet diſerte profitemur,nec quidquam volumus alias detractũ,vt quem excutere diligentius nullũ fuerit hactenus ocium. Quũ ea itaq;ex Simocatæ editione nupera adieciſſemus,quãuis correctiora,haud opus eſſe putauimus,vti eadem ex Diodoro deſcriberemus denuo,actum agentes ſcilicet:præſertim quum is è Marnii noſtri officina non ita pridẽ in publicũ editus ſit à L.Rhodomano,viro amico cuius memoriã ſancte colimus, cuiuſq; ex obitu litteras Græcas detrimentũ accepiſſe certo nouimus & vt par eſt dolemus.Excerpſimus ſaltẽ Herodoteæ ſententiæ ἀνασκευὴν,vt apud DIODORVM ipſum ea extabat.καὶ ταῦτα ταῦτα. Poſt hæc inſignis locus ſequitur ex ARISTIDIS Adrianæi oratione Ægyptiaca qui prolixã confutationẽ cõtinet eorũ quæ ſcripſit Herodotus de Nili auctu.Merebatur ſane ea oratio tota hic addi,niſi longitudo obſtitiſſet,quũ operæ noſtræ vix ita ſperent ſe hãc editionẽ tẽpori abſolutũras.Copioſe enim & eleganter omnẽ hãc opinionũ varietatẽ pertractat,primũ de eteſiis ὡς γελοῖον τε καὶ ἀναιδὲς hoſce ventos afferre pro cauſſa illius incrementi:deinde niuibus liqueſcẽtibus quod afferãt,non magis verũ eſſe:tũ ſententiã, quæ in Anonymi ſcripto tribuitur Calliſtheni,redarguit:inde Herodotũ noſtrũ,exin Ephorũ,mox Euthymenẽ,poſt Oenopidẽ,tandẽ & ipſum Homerũ aggreditur.Ariſtidẽ itaq; ὁ φιλοτοιοῦτος poteſt adire ipſum. Nos tantũ,vti diximus,eam orationis partẽ quæ aduerſus Herodotũ noſtrũ directa excerpere potuimus. His omnibus auctatioli loco quædã in candẽ rẽ ex STRABONE, DIONE ſiue eius abbreuiatore XIPHILINO,& HELIODORO ſubiecimus:agmẽ vero hoc nobis claudit THEODORETVS Cyri epiſcopus, quem σύμφωνον Herodoto no-

doto nostro fuisse patet,licet pie moneat nimiam curiositatem in eiusmodi abstrusis nobis abstinendam esse. Hæc sunt,amice lector quæ cũ ista προσθήκην tibi damus. Interpretes singulorũ ἀποσπασμάτων ad orá paginarum exteriorem indicauimus. Vnico isti τῷ ἀνωνύμῳ,quod secundũ numero est,nullus exstabat quod quidem nossem:inueni tamẽ qui tumultuaria opera in Latinam linguá conuerteret,rogatque si cubi aberrauerit ab humano lectore veniam. Græcus textus vt in quibusdam etiam emendatior,quam antea accidit,ederetur,operam pro virili dedimus: idque apparebit spero si cui forte comparare libebit. Alia quædam quæ in mentem veniebant,vel admonenda videbantur,vt & quædam ab aliis adnotata,ea ad inferiores paginarum oras adposuimus. Vale,lector amice & candide,operamq.nostrã qualẽ qualẽ boni consule.

DE NILI INCREMENTO, EX DIVERSIS SCRIptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

EX PLVTARCHO, *De placitis philosophorum libro* IV, *cap.* I.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις βιβλ. Δ'. κεφ. ά.

THales censet Etesiariũ, qui venti Ægypto aduersi spirãt, flatu Nili aquas attolli,quod ostia ipsius quibus se exonerat,maris obtrusi influxu obthurentur. Euthymenes Massilienſis, ex Oceano marique externo suapte natura dulci fluuium impleri. Anaxagoras,niue Æthiopica,quæ hyeme frigens,æstate liquetur. Democritvs, niue in partibus ad septemtriones sitis sub solstitium æstiuum resoluta atq; diffusa,densati ex vaporibus nubes,quæ compulsæ versus meridiem & ad Ægyptum ab etesiis ventis,in magnos ac vehementes dissoluantur imbres, quibus cum paludes, tum Nilus impleantur. Herodotvs historię scriptor æqualem à fontibus fluere Nilum hyeme æstateq; perhibet: minorem autem hyeme videri,quia tum sol Ægypto vicinior in vaporem aquas redigat. Ephorvs, historicus is quoq;,æstate ait relaxari totam Ægyptum,ac quasi exsudare copiosam aquam.ac conferre ad hoc etiam Arabiam & Africam ob raritatem & sabulosum solum. Evdoxvs ait, sacerdotes imbribus & oppositis temporum anni rationibus rem imputare. quando enim apud nos æstas est,qui sub æstiuo habitamus Tropico, tũ iis qui eregione sub brumæ circulo degunt hyemem esse, à quibus tum exundans aqua prorumpat.

Interp. Gu. Xylandro.

ΘΑΛΗΣ ⟨1⟩ μὲν ἐτησίας ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τὸ Νείλου ὕδωρ, διὰ τὸ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ τῇ θαλάσσῃ ἐμποδίζεσθαι τοῦ ἀντιπνέοντος πελάγους ἀνακόπτεσθαι. Εὐθυμένης δὲ ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἔξω θαλάσσης γλυκείας κατ' αὐτὸν ὑπολαμβάνει πληροῦσθαι τὸν ποταμόν. Ἀναξαγόρας, ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ἐν τῷ θέρει, ψυχομένης δὲ ⟨2⟩ χειμῶνι. Δημόκριτος, τῆς χιόνος τῆς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε καὶ διαχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τοῦ ἀτμοῦ πιλοῦσθαι, τούτων δὲ ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὸν Αἰγυπτίου ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαγδαίους ὄμβρους, ὑφ' ἀναπιμπλαμένας τὰς τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν. Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεὺς ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνός τε καὶ θέρους, φαίνεσθαι δ' ἐλάττονα τὸν χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ πλησιαίτερον εἶναι τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου, ἐξαλμυρίζειν τὰ νάματα. Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος δὲ φησὶν ἀναχαλᾶσθαι τὸν ὅλον Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξυδρουν τὸ πολύνεμα. συνδιδόναι δὲ αὐτῇ καὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Λιβύην διὰ τὸ ἄμμον καὶ ὑπόψαμμον. Εὔδοξος δὲ ὁ ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ ἀλλοιοῦσθαι τὰς ὥρας, ὅταν πρὸς ἡμᾶς ἐν μὲν θέρει τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, ὅτε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν αὐτοῖς χειμών ἐστιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυρικὸν ὕδωρ καταῤῥήγνυται.

1 legebatur αὐτὸν.q. d. Euthymenem sensisse,mare extremum esse dulce. ms. habet αὐτῷ, *suapte natura*. pro καθ' αὐτῷ. nam adspirationem negligi non est prorsus inusitatum. αὐτῷ etiam Budæus legit.G.Xyl. 2 lib.1.c.25. 3 ἐξυδρουν reponendum existimo ex Xylandri sententia,quum & in libro scripto dein ita se reperisse dicat.Patet id ex opinione Ephori etiam vti eam Diod. Siculus,& ex hoc Theoph. Simocata retulere.

Plutarchi ipsius vero sententia quænam fuerit, docere nos possint qui auctorem illum euoluere diligentius. Mihi saltem succurrunt quæ lib. περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος *scripsit, è quibus forte conjecturare liceat eum illis qui in etesias auctus Niliaci caussam referebant, non fuisse ἀντίφωνον. Verba ex libello, quem dixi, sunt:* ἢ γὰρ σωτὴρ ὁ αὐτὸς (Τυφὼν) βασιλὶς Αἰθιόπων αἰνίττεται πνοὰς νοτίους ἐξ Αἰθιοπίας. ὅταν γὰρ αὗται τοὺς ἐτησίων ὑπερατήσωσι τὸ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, καὶ κωλύσωσι τοὺς τοῦ Νείλου αὔξοντας ὄμβρους καταῤῥαγῆναι, κατίσχων ὁ Τυφὼν ὑπολείψει, καὶ βιάσας παντάπασι τὸν Νεῖλον εἰς ἐναντίον ὑπὸ ἀσθενείας συγκλείσας καὶ ῥυέντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξώσεν εἰς τὴν θάλασσαν. ἡ γὰρ λεγομένη κάθοδος εἰς τὸν σορὸν Ὀσίριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἄλλο ἢ κρύψιν ὕδατος ἐξανισμὸν αἰνίττεσθαι. διὸ μηνὸς Ἀθὺρ ἀφανίζεσθαι τὸν Ὄσιριν λέγουσιν, ὅτε τοὺς ἐτησίων ὑπολειπόντων παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπονοστεῖ, γυμνοῦται δὲ ἡ χώρα, &c. *Dixit atem superius eod. lib. quosdam mystice per Osiridē intelligere Nilum, mare per Typhonem. Nunc Plutarchi illa Latine, vt interpretatus fuit Xylander, adjicio:* Regina vero Æthiopum quæ Typhonem adiuuerit, flatus austrinos ex Æthiopia notat: qui si vincant etesias à quibus versus Æthiopiam nubes pelluntur, prohibeantque imbres decidere quibus Nilus augetur: tum prævalens Typhon æstu vrit, ac plane obtinens, Nilum in diuersam partem ob imbecillitatem fluentem, cauo alueo & humili in mare expellit. Quod enim inclusus in arcam dicitur Osiris, eo nihil aliud significatur quam aquæ occultatio & defectus. Itaque mense Athyr periisse Osiridem dicunt, quando etesiis omnino deficientibus Nilus recedit & solum nudatur.

ΠΕΡἸ ΤΗ̃Σ ΤΟΥ̃ ΝΕἸΛΟΥ ΑὐΞΗΣΕΩΣ ΔΙΑΦΟΡΟΣ ΔΌΞΑ.

Α' ΑΝΟΝΎΜΟΥ.

ΘΑΛΗ̃Σ ὁ Μιλήσιος ἓις τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ διὰ τοὺς ἐτησίους γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. πνεῖν γὰρ αὐτοὺς ἀναντίους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ στόματα κωλύειν τὸ ποτὸν αὐτῶν. τὴν μὲν οὖν ἄνεμον ὄντα ἀναντίας πνέοντα κωλύειν τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐκπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ δὴ κῦμα ποιοῦσιν ἀντίον τοῖς στόμασι καὶ οὖριον ὄν, ἀνακόπτειν τὸν πόλεμον, καὶ ἀναπλήρωσιν οὕτως φησὶ γίνεσθαι τοῦ πόλεμου. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικὸς φησι τῆς χιόνος τηκομένης τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου γίνεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ Εὐριπίδης καὶ ἕτεροι ἔνιοι τραγῳδιῶν ποιηταί. ἀλλ' Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὸν τὸν ῥεῦσιν, ποιοῦσιν λέγει τὴν ἀναπλήρωσιν, ὡς αὐξόμενος εἴρηκεν. [1] Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων οὕτως ἐν δράματι [2] Ἀρχελάῳ,

[3] Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ,
Νείλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ [4] γονᾶς ὕδωρ,
Ὃς ἐκ μελαμβρέθρου πληροῖ ταμιεύματα
[5] Αἰθιοπίδος γῆς, ἰὼν ἐπ' ἀγκὼν ἑσπέριος,
Τεθριππότευκτος ἡλίου κατ' αἰθέρα.

καὶ ἐν Ἑλένῃ,

Νείλου μὲν ἅδε καλλιπάρθενοι ῥοαί,
[6] Ὃς ἀρδεύει Φακάδος Αἰγύπτου πέδον
Λευκῆς ταχείσης χιόνος ὑγραίνων γύας.

DE NILI INCREMENTO DIVERSÆ SENTENTIÆ.

INCERTO AVCTORE.

THALES Milesius, vnus è septem sapientibus, ait quod ab etesiis fiat illud incrementum. hos enim ferri fluuio aduersos, ostiaque eius opposita esse illorum flatibus. flantem itaque ex aduerso ventum prohibere effluxum fluminis, ne in mare delabi possit: fluctus vero reiectos in ostia, cumque vento ferente, repellere ipsum fluuium. sicque incrementum illius fieri adfirmat. Physicus vero ANAXAGORAS afferit niue liquescente effici istum auctum Nili. Nec aliter etiam EVRIPIDES, & alii quidam Tragœdiarum auctores. nisi quod Anaxagoras quidem ipsam generationem, effectionem vocat huius augmenti, vti ipse dixit: Euripides vero locum præterea definit, ita dicens in fabula Archelao:

Danaus sororū quinquies denûm pater,
Pulcherrimi Nili relinquens flumina,
Qui augmēta sumit extumescēs fluctib.
Nigrāte ab Aethiopide, quū niues liquēt,
Per æthera aurigante sole limpidum.

Et in Helena:

Nili fluenta conspicis amœnissima
Pro rore dio qui per Aegyptum ruens
Humectat arua, nix liquet cum cādida.

---

1 Diod. Sicul. l. 1. bibl. ita: Ἀναξαγόρας δ' ὁ φυσικὸς ἀπεφαίνατο τῆς αἰτίας ταύτης εἶναι τὴν τῶν ἐτησίων χιόνα ἐν τοῖς Αἰθιοπίοις. ὃ καὶ ὁ ποιητὴς Εὐριπίδης μαθὼν παρ' ἐκείνου ἐν τῇ τραγῳδίᾳ φησί, λέγει γοῦν, Νείλου, &c. eosdem versus adferens, præter primum & vltimum, qui hic leguntur plenius. Medios tres ita ibi vertit κῶλα opt. Rhodomanus: *Nili relinquens vndam humo pulcerrimam, Ex AEthiopia qui fluens nigra, sinu Pleno tumescit, quum niues liquefactæ eunt.* 2 Huius fabulæ mentio & apud Stobæum, Iustin. Martyrem περὶ μοναρχίας, Stephanum in Αἰθιοψ, & Strabon. lib. 5. quod didicimus ex catalogo Euripidis tragœdiarum, quem confecit v. c L. Andr. Schottus, nondum edito. 3 Primus versus exstat etiam apud Strab. l. 5. vbi tamen alii subiiciuntur quam hîc. 4 γοῦνατος est in Diod. &c.

5 Quartum hunc versum adfert & Stephanus in Αἰθιοψ. 6 Emenda ex ipso Euripide: ὃς αἰπὺ δίας ψ. legitur etiam ψακάδος in editione Euripidis. Versus sunt in ipso initio dramatis hic nominati. Vnde & apud Aristidem in Ægyptiaca, vbi hanc opinionem refutat, moneo hos versus reconcinnandos & emendandos esse, certe duos posteriores. ἔπεσι, ait, δ' ἐξαπτέον αὖθρα τ' ἐκ λόγου, ὃς φησι, Νείλου μ. α. κ. ρ. ὃς αἰπὺ ἴδιας ψακάδος, Αἰγύπτου πέδον λευκῆς ταχείσης χιόνος, ἀρδεύει Νεῖλος Αἰγύπτου γύας. ita enim mendis & glossis confusa ibi leguntur. Quis enim non videat illa Νεῖλος Αἰγύπτου ineptum esse glossema scilicet. ita & ἀρδεύει fuit additum ab eo qui ὑγραίνει volebat exponere per verbum simile. Emenda itaque locum hunc. Euripidem autem & tragicos taxare ibi Aristidem, patet ex iis quæ inferius subiicit: ἐκ τούτων αἱ πολλαὶ τραγικαὶ ἁμαρτίαι, ψεύσματα, οἷον τὰ Εὐριπίδου, οἷα τὰ Αἰσχύλου αὐτὰ σωθῆναι; & iterum ibidem. Sed ne omittamus G. Canteri versionem, è qua patet & illum non ignorasse veram lectionem: *Nili fluenta pulcra sunt hac virgine, Qui rore pro diolocorum candida AEgyptiorum nive liquente agros rigat.*

Et Æ-

Et Æschylvs:

Aethiopiæ haud incognitum terræ genus
Laudare noui, Nilus vnde defluit
Humũ volutãs quũ flabra imbres cõcitãt,
Vbi ignea diei micans vis splendida
Flamma resoluit ningidas rupes. viget
Aegyptus omnis tum beata, flumine
Sacro tumens, segetesque lætas nunciat.

Callisthenes autem scriptor historiarum contradicere voluit Anaxagoræ & Euripidis sententiæ, quam paullo ante retulimus: suaque ipse opinione vsus, ait, aquis per Æthiopiã increscentibus ab exortu caniculæ ad arcturi vsque ortum, quo tempore etiam etesiæ spirent: hosce quippe ventos adfirmat, quando spirant, nubes in primis ad Æthiopiam cogere: quibus nimirum impulsis ad montes, effundi maximam vim aquarum, vnde Nilum pleno intumescere alueo contingat. Democritvs autumat, circa brumã in locis ad septemtrionem positis niues cadere: circa solstitium vero æstiuum quum sol recedat, niue soluta & vaporibus inde exhalantib², ab ea liquefactione oriri nubes, quas etesiæ arreptas versus meridiem ferant. quum se itaq; inuicem protrudant coactę nubes iuxta Æthiopiam & Africam, imbrem existere ingentem, cuius delapsu Nilum impleri. Evthymenes Massilienſis vero, qui ipse nauigationem suscepit, refert mare exteriora versus profluere vsque in Africam, & conuerti ad boream ac septemtriones. iam reliquo quidem tempore mare esse vacuum: eo autem quo etesiæ spirant, flabris ventorũ repulsum cõpleri, & ad interiora fluere. illud vero tũ dulce esse, tum cete Niliacis crocodilis & hippopotamis similia alere. Oenopides Chius ait, tempore hiberno fluuiorũ fontes exsiccari, qui ęstate calore refoti profluãt. quo itaq; repleatur illa, quę accidit, siccitas, in caussa esse aquas cælestes hieme decidentes. at quũ in Nilũ non vllæ tunc cadant pluuiæ, iis destitutus haud quaquã impleri potest. & hanc esse caussam, cur hieme minor is existat, plenus vero sit æstate. Herodotvs autem ceteris quidẽ contraria profert, cũ Oenopide vero paria. fluxũ enim Nili ait esse talẽ, qui semper impleat alueũ. ceterũ solem hiemali tẽpore supra Africã cursum facientẽ desiccare Nilum: ad solstitium vero æstiuũ retrocedentem abire ab septemtriones.

καὶ Αἰσχύλος,

Γένος μὲν αἰνεῖν καὶ μαθὼν ὀπίσαμεν
Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἐπάρδει
Γᾶν κυλίνδων πνευμάτων ἐπομβείαις·
Ἐν ᾗ πυρώδη μιλὼς ἐκλάμψαν φλόγα,
Αἴγυπτος ἀγνὸς νάματος πλησθυμήν,
Τήκει πετραίου χιόνα. πᾶσα δ' εὐθαλὴς
Φερέσβιον δήμητρος ἀγλαΐζει σάχυν.

Καλλισθένης ὁ ἱστοριογράφος πρὸς τὰ μικρῷ πρὸ τούτου εἰρημένα τοῦ Ἀναξαγόρου τε καὶ Εὐριπίδου ἀντεῖπεν. αὐτὸς δὲ τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος, φησίν, ὑδάτων γινομένων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, κατὰ τὸν κύνιον ἀνατολὴν ἕως ἐπιτολῆς ἀρκτούρου, καθ' ὃς χρόνους καὶ οἱ ἐτήσιοι πνέουσι· τούτους γάρ φησι τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη πνέοντας πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἄγειν· ὧν δὴ καὶ πρὸς ἄλληλα πιπτόντων πρὸς τὰ ὄρη, καταῤῥήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος· ἀφ' ὧν τὸν Νεῖλον πληρούμενον ἀναβαίνειν συμβαίνει. Δημόκριτος δὲ λέγει, πρὸς μὲν χειμερινὰς δύσεις τοὺς περὶ τὰς ἄρκτους χιονίζεσθαι πρὸς δύσεις δὲ θερινὰς μεταίσσοντος τοῦ ἡλίου, τηκομένης τε χιόνος καὶ ἀτμιζομένης, ἀπὸ τῆς τήξεως νέφη γίνεσθαι, ἅπερ ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀναλαμβανόμενα φέρεσθαι πρὸς μεσημβρίαν· συνωθουμένων δὲ τῶν νεφῶν ὑπὸ τῶν Αἰθιοπίδων καὶ τῶν Λιβυκῶν, ὄμβρους γίνεσθαι πολλούς, οὓς καταῤῥέοντας πληροῦν τὸν Νεῖλον. Εὐδημίδης δὲ ὁ Μασσαλιώτης, αὐτὸς πεπλευκώς, φησὶν εἰς τὸν ἔξω θάλασσαν ὑπορρεῖν ἕως πρὸς τὴν Λιβύην, ἐκ συμμιγοῦς τε εἰς πρὸς βορέαν τε καὶ ἄρκτους. καὶ μὴν χρόνον κενὸν εἰς τὸν θάλασσαν, τοῖς δὲ ἐτησίοις ἀνωθουμένου τοῦ πνευμάτων πλησθῆναι, καὶ ῥεῖν ἔσω τὴν ἡμέρας τοσαύτας· παυσαμένων δὲ τῶν ἐτησίων, ἀναχωρεῖν. εἶναι δὲ αὐτὴν καὶ γλυκεῖαν, ἔκ τε τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἐν τῷ Νείλῳ κροκοδείλοις καὶ ἱπποποτάμοις ἕπεσθαι. Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος λέγει, τὸν χειμῶνα μὲν ὀλίγα ἀναξηραίνεσθαι τὰς πηγάς, ἐν δὲ τοῦ θέρους θερμαινομένας ῥεῖν. τὸν μὲν οὖν ἀναπληροῦσθαι, τὸν γινομένου ξηρασίαν δὲ ἄπορον τῶν ὑδάτων ἐπιγενομένων τοῖς χειμῶσι συμβαίνει. ὃν Νεῖλον οὐκ οὖσαν τότε, ἐνδεῆ γινόμενον μὴ σωναναπληροῦν· καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ χειμῶνος ἅπαντα αὐτὸν γίνεσθαι, τὸν δὲ θέρους πλήρη. Ἡρόδοτος δὲ τοῖς μὲν λοιποῖς ἐναντία λέγει, τοῦ πλησίους δὲ Οἰνοπίδη. τὸν μὲν γὰρ ῥύσιν τοῦ Νείλου φησὶ τοιαύτην ὥστε ἀεὶ πληροῦν τὸν αὐλῶνα μόνον τὸν ἡλίου δὲ χειμῶνος κατὰ τὸν Λιβύην τοιοῦσθαι τὸν πορείαν, ἀναξηραίνειν τὸν Νεῖλον· ὅτι δὲ τὰς θερινὰς τροπὰς μεθιστάμενον, πρὸς τὴν ἄρκτον ἰέναι.

1 Hanc opinionem refutat etiam Aristides prolixe in Ægyptiaca, licet eius auctores non nominet, sed σὺν τοῖς ἄλλοις πολλοῖς δόξαν, ἣν ἔσχον χαλκέντερος πεπωκότας αὐτὴν ἰέναι ait. 2 Ita edidit H. Steph. Sed nullus dubito quin reponendum sit ἔμβρυον. v. Democriti sententiã à Plutarcho & Theophylacto, vel Diod. Siculo potius relatam. 3 Et hic non dubito emendare Εὐθυμένης, vt antea è Plutarcho habuisti. Eius philosophi sententiam refutat & Aristides in Ægypt. cum hac irrisiuncula orsus: κἄθλιον ἦ θαλάττης γλυκείας Λιβύης ἐπέκεινα εἶσω ῥεούσης διὰ τῶν ἐτησίων, καὶ ταύτης καὶ κροκοδείλοις, καὶ μύδροις Μασσαλιωτικοῖς αὐτὴν τὴν Συβαρτικήν. εἰ γὰρ μὴ σιωπῇς ὦ χαλκέντατε Εὐθύμενες, &c. 4 An distinguendum & scribendum, ἀναπληροῦσθαι τὸν γινομένου ξηρασίαν, τὸ αὖτ. &c. συμβαίνειν. 5 An deest τὸν ποταμὸν vel tale? vt paulo post πλησίους τὸν ποταμόν. 6 lib. 2. cap. 25.

ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ τοῦ Σιμοκάτου.

ἱστοριῶν λόγ. ζ. κεφαλ. τὸ ιζ'.

Οὗτος γὰρ ὁ Νεῖλος [1] μέγιστος ἁπάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην καθεξῆς ποταμῶν, καὶ πολλὴν τῆς Λιβύης, καὶ τῆς Αἰθιοπίας, τῆς τε Ἰνδικῆς αὐτῆς χιλίων παρασαγγείβων, τοῦ τε Γάγγου, καὶ Ἴνδου πολυπλανήτων κατὰ τὸ μέγεθος, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὰς πηγὰς ἀποκρύπτει. Φέρεις τοίνυν ἀκμάζοντος, τὰς αὐξήσεις λαμβάνει, σύμφυλον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ποταμῶν. Τὰς γὰρ αἰτίας τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰρημένας τοῖς ἀρχαίοις, παρατεθείμεθα ὅτι λέξεως, τῇ προὐσῃ ἐπιβαλλομένῃ ἱστορίᾳ. ④ μὲν οὖν περὶ ⓦ Ἑλλανικὸν καὶ Κάδμον, ἔτι γε Ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις [2] κατέφυγεν. Ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος [3] πολλῆς γεμάτως ἔμπειρος ἱστορίας, ὅπερ ἐχειρήκει [4] περὶ τούτων ἀποδοῦναι τὸν λόγον, ἠκολουθηκὼς ἀντιλεγομέναις ἐπονοίαις ἐφέρετο· ὁ γε Ξενοφῶν, καὶ Θουκυδίδης ἐπαινούμενοι καὶ τὰ ἀληθέστερα μᾶλλον τῶν ἱστοριῶν, τούτων ἀπέτυχον. ④ γὰρ περὶ ⓦ Ἔφορον, καὶ Θεόπομπον μᾶλλον ἁπάντων ὅπερ παθόντες εἰς [4] αὐτὰ, [5] ὀλιγωρίᾳ τῆς ἀληθείας ἐγένοντο γνώριμοι· ὃ δι' ἀμέλειαν γέ, οὐχὶ διὰ τὴν χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠγνόησαν. Ἀπὸ γὰρ τοῦ [6] ἔκαθεν χρόνων ἄγει Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου παραγενηθέντος, [7] ξένα ὡς ὑπάπαν τὰ περὶ ἐκεῖνα τόπους τόνους πάντελῶς ἰῶν, καὶ τοῖς ὑπερβαίνουσιν ὑπόκινδυνα. τοῦ γὰρ παρημένου βασιλέως, μετ' Ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς Αἰθιοπίαν στρατεύσαντος, ἐγνώσθη τὰ κατ' ἐκείνην τὴν χώραν λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκριβέστερον. Οἱ μὲν οὖν κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς, ἀπὸ τοῦ περιρρέοντος τὴν οἰκουμένην Ὠκεανοῦ φασι τὸν Νεῖλον λαμβάνειν τὰς σύστασιν, λέγοντες μὲν οὐδὲν [8] ἀληθές, ἀπορίαν δὲ λύοντες τὴν ἀπορίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλῆς παραδεόμενον πίστεως, ὀρφανὸν τὴν δίκησιν καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως. Ταὐτὴν γὰρ Τρωγλοδύτας οἱ μεταναστάντες ἐκ τῶν ἄνωθεν τόπων, ④ καὶ [9] Βόλγοι προσαγορευόμενοι, λέγουσιν

EX THEOPHYLACTO Simocata.

lib. VII. *histor. caput* XVII.

NILVS omnium fluuiorum orbis terræ latissimus, multorumq; per Libyam, Æthiopiam, Indiam regiones secans, ipsumque Gangem, & Indum magnitudine superans, oculis humanis fontes suos, siue primam originem vnde erumpit, negauit. Æstate igitur feruente (secus quam cetera orbis flumina solent) excrescit. Caussas à multis & priscis scriptoribus allatas, huic historiæ fideliter inseremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecatæus ad fabulas confugiunt. Herodotus, vt est curiosus, & si quisquam alius, historiarum gnarus, huius rei rationem afferre conatus est. Sed eum suspiciones potius inter se contrarias secutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui à rerum explicatarum veritate magis commendãtur, nihil huiuscemodi habent. Ephorus, & Theopompus, quanquam omnium maxime in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidam adipisci. Ignorationis eorum caussa non negligentia, sed regionis condicio fuit. Iam inde enim ab antiquis sæculis, vsq; ad Ptolemæum cognomento Philadelphum, pleraq; locorum istorum ignota omnino, & inexplorata, atque aduenis etiam periculosa fuetunt. Postquam vero rex, de quo diximus, cum Græcis copiis Æthiopiam est ingressus, regio hæc, vt paucis dicam, multo exploratius, atque perfectius cognosci cœpta est. SACERDOTES igitur ÆGYPTII ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubium quod est, per dubium dissoluunt: rationemque ad fidem conciliandam adducentes, quæ ipsa vehementer fide indiget, quod narrant, confirmatione destitutum relinquunt. TROGLODYTÆ, qui è superioribus locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dictitant,

Inc. Ponta no interp.

Ægyptium hunc Theophylactum è Siculi Diodori Bibliotheca ista Niliaca (auctore suo ne nominato quidem) transcripsisse iam dictum fuit. Quædam vbi variare φράσιν voluit iste ὑπὸ ἐπαίρχειν (qua dignitate fuisse Photius ait) notare libet: non omnia. nec vacat enim. & cui bono? Ait vero cap. præcedentis fine Theophylactus, quoniam genus inde trahat, merito τοῖς περὶ τὸν Νεῖλον διαγράψασιν ἐκ παραστάσεως φιλοχωρίαν. Sicque finit caput XVI. & digressionem sibi parat. ἡμεῖς δὲ τὰ μικρὸν ἄνω σωμάχειαν ὑπακούσαντες, περὶ τῆς διηγήσεως αἰσθανόμεθα τοῦ Νείλου διέξιμεν, τὰ ὁπισθιότερα τῆς ἱστοριῶν διηγήσασθαι ἀξιολόγῳ μνήμῃ πῃ τοῖς ἀκροαταῖς παραλλάττοντες. 1 Diodorus Siculus lib. 1. bibl. de eodem: μέγιστος δ' ἐστὶ τῶν ἁπάντων ποταμῶν καὶ πλείστῳ χρόνῳ διεξιών, &c. 2 ἀποκλίνει Diod. 3 καὶ πολλοὺς Diod. & fine dubio sic exscripserat Simocata. 4 ὧν περὶ ex Diod. rectius. 4 πάντα Diod. 5 ἥκιστα τῆς ἀληθείας ἐπέτυχον, &c. Diod. 6 ἀφ' ἡμῶν χρ. Diod. 7 ἄξενα πάντα ἰδιώτα τὰ πρ. Diod. 8 ὑγιὲς Diod. 9 μάλιστοι Diod. & varians eius lectio βόλγοι etiam, & alia εἴλποι. Errorem inde natum non dubito, quia in membranis vetustis β scribitur fere vt μ, dempta modo dependula linea, vel prorsus vt Latinum u.

in locis

in locis illis cauitates esse. Vnde quispiam ratiocinetur multis fontibus in vnum confluentibus, Nili fluentum intumescere. Sane omnium quoque mundi fecundissimum hunc esse aiunt. Qvi vero insulam Nili, Meroe dictam, incolunt, fluuium Astapum nominant, quam vocem Græce transferas *ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ, è tenebris aqua profluens.* Naturam enim huius fluminis incomprehensam esse isti statuunt. THALES vnus de sapientibus docet, discedenti Nilo Etesias resistere, & cursus eius eorum flatibus acto contra ostia mari sustineri: atque hinc illum exuberantem per totam Ægyptum, quæ depressa, & campestris sit, late exspatiari. Sed huius rationis, quamuis probabilis videatur, non difficile est falsitatem ostendere. Nam si quid veritatis haberet quod ait, omnes fluuij, qui contra flantibus Etesiis à mari repercutiuntur, similiter magnis auctibus excrescerent. ANAXAGORAS cognomento physicus, solutis in Æthiopia niuibus Nilum attolli est opinatus: cui assentiens tragicus poeta Euripides, id ipsum in poematis suis posuit. Hanc igitur oppositionem non multa oppositione opus habere dicimus, quandoquidem vanam esse clarer. Nã propter feruores incredibiles in Æthiopia, aquã in niuem densari nõ est vt possit fieri. Prorsus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec vlla hyems, & solstitio æstiuo potissimũ, cernitur. Quod si etiam concedamus, in Æthiopia niuem altam cadere, tamen quod ante de ea liquata asserebatur, rursum vt vanum ac friuolum probabilissime refellitur. Omnis quippe fluuius aquis niuium solutarum accrescens, conuenienter auras quoq; frigidas expirat, quin & cælum crassum reddit. Atqui circum Nilũ neque nebulæ alicuius concretionem, neque auras gelidas, neque aerem crassum reperias. HERODOTVS porro Nilum tantum esse scribit, quantus cum plenus est apparet. Hyeme autem solem supra Libyam voluentem, ex vndis Niloticis humentis substantiæ

[1] ἐμφάσεις εἶναί τινας περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἄν τις [2] συλλογίσοιτο διότι πολλῶν πηγῶν εἰς ἕνα τόπον ἀθροιζομένων, τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου σωίσεται. [3] ἀμέλει καὶ πολυγονώτατον [4] αὐτὸν εἶναι φασὶ τῶν ἁπάντων τοῦτ' ἔστι τὴν οἰκουμένην πολλαπλασίους τρέφειν ἀνθρώπους. Οἱ δὲ τὴν νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Μερόην (αὕτη δέ ἐστι τὸ [6] Νείλου ἴδρυμα) ῥεῦμα τὸν [7] Ἀστάπον. ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον [8] εἰς τὴν Ἑλλήνων διάλεκτον, ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ. [9] ἀναπλήσαι δ' ἔοικε τὸν ποταμὸν τοῦτον τὴν φύσιν. Θαλῆς μὲν οὖν εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς ἐτησίας ἀντιπνέοντας ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ, κωλύειν εἰς τὴν θάλασσαν προχεῖσθαι [10] τὸ ῥεῦμα· [11] καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν πληρούμενον ὑπερκλύζειν, καὶ περιπλωτὸν οὖσαν καὶ πεδιάδα τὴν Αἴγυπτον· τοῦτον δὲ λόγον τοιοῦτον, καίπερ εἰκότως δοκοῦντος πιθανοῦ, ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τὸ ψεῦδος. Εἰ γὰρ ἰσχὺν ἔχοντες οἱ ἄνεμοι τὸν λεχθέντα τρόπον, ἀπέκλειον τοὺς ποταμοὺς, οἱ τοῖς ἐτησίαις [12] ἀναπλέοντες κατὰ τοὺς ἐκβολάς, ἂν ἐποιοῦντο τὴν ὁμοίαν ἀνάβασιν. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ περιφερόμενος φυσικὸς, τὴν τηκομένην χιόνα, τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως ἐποιήσατο αἰτίαν ἐδόξασεν. [13] ᾧ καὶ ὁ τραγῳδοποιὸς Εὐριπίδης πειθόμενος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασι τοῦτο συνετάξατο. Ταύτην μὲν οὖν τὴν [14] αἰτίαν ἀπολλῆσιν ἁπλῆ ἔστιν ἐπιδεῖξαι φαύλην, φανερὸν καθεστῶτος τοῦ ψεύδους. Πρῶτον γὰρ [15] ὑπερβάλλει τὸν χειμῶνα τῶν καυμάτων ἀδύνατον χιόνα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν [16] συνίστασθαι. καθόλου γὰρ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους ὁ πάγος, οὐ φύεται, οὔτε ὅλως χειμὼν ἔμφασις πέφυκε καὶ μάλιστα [17] ἐν ταῖς θερειναῖς. Εἰ δὲ καί τις εἴποι τῷ τῆς συγχωρήσεως τρόπῳ εἶναι πλῆθος χιόνων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ αὖθις ἐλέγχεται τοῦ προλεχθέντος δοκιμωτάτως ὂν ἐξήτηται. ἅπας γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος τὴν πρόσοδον ἔχων, ὁμολογουμένως αὔρας ψυχρὰς ἀναδίδωσιν. ἀλλὰ καὶ [18] ἀέρα παχύνειν πέφυκε. πρὸς ὃ [18] Νεῖλον [18] ποταμὸν ὄντε νέφος ἐστὶν ὁρᾶσαι, οὔτε αὔρας ψυχρὰς, οὔτε παχυνομένου τοῦ ἀέρος τὴν φύσιν. Ἡρόδοτος [18] ὁ [18] Νεῖλον εἰς μὲν τηλικοῦτόν φησιν, οἷοίς ἡμῖν καὶ φαίνεται κατὰ τὴν πλήρωσιν· χειμῶνος δὲ ὥρᾳ τὸν ἥλιον κατὰ τὴν Λιβύην φερόμενον ὁπόσα ἂν ἕλκῃ πρὸς ἑαυτὸν ὑγρᾶς οὐσίας συνῆμαι ἐκ τῶν Νείλων.

1 Interp. *cauitates.* non recte, ni fallor. nec enim constat an cauitates fuerint ista quæ indicium præbebant ortus Nili ex istis locis, rectius Rhodomanus noster ὑποκείσθαι apud Diodorum: *indicia quædam esse aiunt, vnde quis ratiocinetur.* ait enim illos signa dicere, vnde apparere possit ibi fontes Nili esse. sic paulo infra χειμῶνος ἔμφασις apud Theophyl. & Diod. sicque & Theophylacto rescribendum puto. 2 συλλογίσαιτο Diod. 3 διὸ καὶ Diod. 4 forte αὐτὸν scrib. vt est apud Diodorum. 5 περιοικοῦντες Diod. 6 Edimus Νείλου. male enim vulgati τοῦ Νείλου. & interpres omisit illa: *Sita vero est ista super ipso Nili fluento.* Diodorus hæc verba non habet, sed alias planius & plenius hoc loco, quem vide. 7 Ἀστάπου Diod. 8 εἰς τὴν ἑλληνίδα. Diod. quæ verba fere superfluere volunt ibi viri docti. Simo catam tamen inde descripsisse credo. 9 male vulgati ἀναπλεῖ μέρος. 10 τὸ ὕδωρ Diod. 11 Sic restituimus ex Diod. vulgo, πᾶσαν αὐτὸ. ceterum πλημμύρουν quoq; Diodorus, quamuis id notare videantur vt superfluum. 12 Diod. ἀναπλέοντες ἐκβ. ὅ χοντες. 13 ᾧ καὶ ὁ ποιητὴς Εὐρ. μαθητὴς ὢν ἀκολούθησε. Diod. qui & versus tragici refert: quos supra habes in Ἀστάπου exposítione. 14 ἀποφάσεις πολλὰς ἀπορρήσεως προσδεῖσθαι συμβαίνει. Diod. 15 ὑπερβολὴν Diod. 16 πίπτειν Diod. 17 περὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ Νείλου. Diod. 18 Herodoteæ sententiæ confutationem è Diodoro simul edimus, cum qua hæc conferas licet.

ὑδάτων, κἀντεῦθεν χεῖμῶς ὥρᾳ ἥττονα γίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ· τῶν γὰρ ἔτησίων ἐπιπνεόντων, καὶ πρὸς τὸν ἄρκτους ποιουμένων τὴν βάδισιν, ἀναξηραίνεσθαι, καὶ ταπεινοῦσθαι τοὺς τῶν Ἑλλήνων ποταμοὺς πεφυκότας. Διὸ τὸν μὴ πρόσδοξον καθεστάναι τοῖς θείοις ζητητὴν τοῦ Αἰγυπτίου πλήρωσιν ποταμοῦ. Ἀλλ' αἰδοῖ τῆς φιλομαθείας τοῦ ἀνδρός, ὃ διεξοδικῶς κατηγορῆσθαι τοῦ σφάλματος. Εἰ γὰρ ταῦτα σύμφωνα τοῖς ἀληθέσι κατέλεξατο, πάντως ἂν καὶ ἀπὸ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν Λιβύων ποταμῶν ὁ ἥλιος ἀνελάμβανε καὶ ἀδελφὰ τοῖς παθήμασι τοῦ Νείλου. δῆλα μὲν οὖν τοιοῦτον οὐδὲν τοῖς Λίβυας ποταμοὺς ἔστι θεάσασθαι. Οὐκοῦν ὁ συγγραφεὺς ἀποκεκλῆσθαι τοῦ λόγου. Δημόκριτος ὁ τῆς φύσεως ἀδελφός, τοῖς ἄρκτοις ὥρᾳ χειμῶνας καταφέρεσθαι πολλοὺς διαβεβαιοῦται χιόνα, ὑπὸ τοῦτων τοῦ αἰθάλης ἀλύεσθαι ταύτην. ἔνθεν φησὶ γίνεσθαι τηκεδόνα πολλοῦ· καὶ διὰ τοῦτο λίκνεσθαι πολλὰ νέφη παχύτερα τοῖς μετεωροτέροις τόποις, διαφυλῶς δὲ ἀναθυμιάσεως αἰρομένης πρὸς ὕψος. ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν προσπέσῃ τοῖς μεγίστοις ὄρεσι [2] τοῖς τῶν Αἰθιοπίων. [3] ἔπειτά πως τοιούτοις οὖσιν ὑψηλοῖς, βιαίως θραυόμενα, παμμεγέθεις [3] ὄγκους χιόνων. ἐξ ὧν πληροῦσθαι τὸν ποταμὸν καλλιρρείζεται, [4] τοῖς τῶν ἐτησίων αὔραις πνοαῖς. δεῖ δὲ πιστεύειν αὐτῷ. ὁ γὰρ Νεῖλος ἀρχόμενος πληροῦσθαι τοῖς θέρεσι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ταῖς θείαις, ὅπου τῶν ἐτησίων πνεόντων· λήγει δὲ ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλαι προπεπαυμένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. τοῦ μὲν [5] σιωπῶντος δὲ Δημοκρίτου ἀποδεκτέον, τοῖς δὲ λόγοις αὐτοῦ ὁδαμῶς πιστευτέον. Ἔφορος δὲ [6] ξένως αἰτίαν τινὰ τοιαύτην φησὶ διὰ τοῦ Αἰγυπτίου ἅπαντος [7] ποταμοχώρου εἶναι, δηλαδὴ μὲν καὶ [8] ψυχραί. ἔτι δὲ καὶ κατηρώδη τοῦ φύσιν, ῥαγάδας τε μεγάλας καὶ διηνεκεῖς ἔχειν. καὶ διὰ τούτων εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος καὶ τοῦ [9] χειμερίαν ὥραν τὸν σωέχειν ἐν ἑαυτῷ, θερινῶν δὲ ἐπιρρεόντων ὕδατων, ὥσπερ ἱδρῶτάς τινας δι' [10] αὐτῆς πηγάζοντα ἐκθλίβειν, καὶ διὰ τοῦτο πληροῦν τὸν ποταμόν. ὁ μὲν οὖν Ἔφορος δῆλός ἐστι μὴ μόνον τὸν τετραμμένος τοῦ Αἰγυπτίου, ἀλλὰ μηδὲ τοῦτο [11] ἰδόντων ταῖς τοῦ χώραν ταύτην ὀλιγοστὸς πεπυσμένος. τοιοῦτον μὲν γάρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὔξησιν [12] ἀπελαμβάνει, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπλήρου, [13] διὰ πετρώδους καὶ τραχείας χώ-

copiam attrahere, atque, inde per hyberna flumen parcius ire. Æstate redeunte, & ad Arctos sole reuerso, Græciæ flumina siccari, & imminui. Quapropter Ægyptij fluminis accretionem æstiuo solstitio admirabilem videri non debere. Verum nos amorem studiumq; perueſtigandi in hoc viro reueriti, errorem eius vberius non castigabimus. Hoc tantum dicemus. Si ista cum veritate consentirent, omnino sol idem ceteris Libyæ fluminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obseruatur. Non igitur historicus ille satis considerate locutus est. Democritvs, alioqui naturæ secretorum peritissimus, in Septemtrione per hyemem imbres niuales decidere asseuerat: per æstatem æstu niuem illam vbertim colliquefieri, ac dissipari. Idcirco in locis sublimioribus multas nubes densiores generari, larga exspirationum vi eo sublata videlicet. Hasce nubes ab Etesiis impelli, donec montibus omniũ altissimis illidantur: eos autẽ montes esse in Æthiopia. Post, eorum excelsitate violenter diruptas, largissimos imbres effundere, quibus Nilus (Etesiarum pura diebus) repleatur. Sed huic habenda fides non est. Nilus enim (vt vno verbo dicam) crescere circa solstitium æstiuum incipit, Etesiis nondũ spirantibus: desinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem posuerunt. Laudanda, nullo autem modo credenda est hæc Democritea commentatio. Ephorvs incredibilem plane rationem adducit. Ægyptũ totam fluminibus subterraneis refertã, ac frigidam, naturaque pumicosam seu fistulosam esse: rimas itẽ magnas ac perpetuas habere, per quas in se copiam humoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æstiuo autẽ solstitio incunte, veluti sudores quosdam ex omni parte emittat: atque ita Nilum flumen excrescere. Ceterum non modo Ægyptum nunquam oculis obiisse Ephorum, sed neque ab iis qui eam vidissent, res eius probe cognouisse certum est. Primum enim, si ex ipsa Ægypto incrementum suum Nilus acciperet, non vtiq; in partibus superioribus aquas ampliores volueret, vbi per petrosam ac solidam re-

1 Sic edimus: nec aliter putamus interp. agnouisse. vulgo tamen est διεξοδικῶς. 2 Mendose, scribendum autumo τοῖς scilicet ὄρεσι. Apud Diodorum est, πρὸς τῷ οἰκουμένῳ. Itaque & forte aliquis malit. πρὸς τοῖς τ.οἰ hîc scribendum. 3 Diodorus, ἔπειτα πρὸς τούτοις. & sic emendarem Simocatam quoque. vt & post statim ὄμβρους ex Diodoro, pro ὄγκους. 4 μάλιστα τῷ πρὸς ἐτησίων αὔραν. Diod. 5 σιωπῶντος Diod. qui pluribus etiam refutationi Democriteæ opinionis inhæret. 6 καινοπάθως Diod. 7 *Flumine congestam* reddere cum Rhodomano velim. Ægyptum enim ποταμοῦ δῶρον & Herodotus inculcat δῶρον τοῦ ποταμοῦ. 8 χαύλως, *laxam*, Diodorus, pro illo ψυχράν. 9 χειμερινὸν Diod. 10 αὐτῆς πανταχόθεν διϊέναι, καὶ διὰ τούτων. Diod. 11 ἰδόντων. Diod. 12 ἐλάμβανεν Idem. 13 διὰ πετρῶν. Idem.

gionem

gionem fertur. Nunc plus sex millibus stadiorum per Æthiopiam labens, augmina sumit, priusquam Ægyptum attingat. Ad hæc, si quidem fluenta Nili, terræ fluminibus peruiæ raritatibus siue rimis humiliora forent, contingeret rimas illas superficiarias esse, per quas tantam vim aquarum transire est impossibile. Sin autem rimis ipsis altiora, rursum ex inferioribus cauitatibus in summum flumen aquę confluere minime possent. Ad summam, quis fieri posse credat, vt prorumpentes ex terrę hiatibus sudores tanta flumini incrementa suppeditent, vt vniuersæ pæne Ægypto innatet? vt nihil dicam de mendacio, subterlabi scilicet Ægypto flumina, & in cauis terræ liquentes aquas existere, cum ipsa harũ assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluuius per multa spatia sub terra manat, nec tamen in suscipiendis auctibus quidquam omnino ei tale, quale Nilo, euenire cernitur. Quin etiã Acarnaniæ fluuius Achelous, & Bœotiæ Cephisus, è Phocide oriundus, non modicum terrarum subterlabuntur. Qui ambo Ephorum apertæ vanitatis conuincunt. Et hęc quidem aduersus Ephorum. MEMPHITICI quidam philosophi incrementi huius istam caussam afferre ausi sunt: Tellurem in tres partes diuidi. Vnam, esse nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram, quæ his locis tempestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quare si Nilus hyeme augesceret, certum esset eum in nostra Zona confluxum aquarum recipere, cum per hoc tempus maxime apud nos pluuiæ cadant. Quoniam autem contra fit, & æstate ascendit, probabile apparere, in locis nobis è regione oppositis hyemes nasci, & redundantiam illic aquarum in orbem nostrum deferri.

ρας φερόμενος. νῦν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων ἀφ' τῆς Αἰθιοπίας ἀφάρρεων, [1] ἔχει τὴν αὔξησιν πρὶν ἢ φανῆναι τῆς Αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὲν ὁ ῥοῦμα τῶ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν χθονῶν τὴν [2] ποταμόχωσιν γῆν ἀφαιρημάτων, ὀπτὶ πολλοῖς αἱ τῆς) τάφραι διέφαινε, καθ' ἃς ἀδύνατον ἦν [3] ἀφανίζειν τοσοῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψηλότερον τόπον ἐπεῖχεν ὁ ποταμὸς τῶν ἀρημάτων, ἀδύνατον ἦν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων χειλωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ὀπιφάνειαν τὴν τῶν [4] ὑδάτων σύῤῥυσιν γίνεσθαι. καθόλου δὲ, πῶς ἀδύνατον [5] ἡγήσαιτο [τις] [6] ἐκ τῶν κατὰ τὴν γῆν ἀφαιρημάτων ἱδρῶτας τοσαύτην αὔξησιν [7] τῷ ποταμῷ ἐπιτιθέναι, ὥστε καὶ αὐτὴν σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑπικλύζεσθαι; ἀφίησι γὰρ καὶ ὁ ῥοῦδος τῆς τε [8] ποταμοχώσου γῆς, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρημάσι [9] τημομένων ὑδάτων, [10] ἐπιφανῶν ὄντων [11] τῶν ἐν τούτοις ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίδα πολλὴν χώραν [12] πεποίηκε ποταμόχωσον· καὶ ὅτι τῶν συμβαινόντων ὅτι τὴν ἀναπλήρωσιν τῶ Νείλου τὸ σιῶλον τοῦτ' ἐν θεωρεῖς γινόμενον. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῶος ποταμὸς, ὅτι τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν Φωκέων, [13] οὐκ ὀλίγην χώραν προσέχωσαν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερὰς τὸ Ἐφόρου τὸ ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ἔφορον. Τῶν δ' ἐν [14] Μέμφιδι φιλοσόφων τινὲς ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ταύτην· φασὶ διαιρεῖσθαι εἰς τρία τὴν γῆν. καὶ ἓν μὲν [15] ὑπάρχειν ὃ ἐκτὸς τῆς ἡμετέραν οἰκουμένης· (δεῖ γὰρ οὕτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τοῦτο τοῖς τόποις αὐτῆς ἀπεπνοῆς τοῖς ὥραις· τὸ δὲ τρίτον [16] μεταξὺ κεῖσθαι τούτων, ὑπάρχειν δὲ [16] ἀφανὲς λίαν διοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἐποίει τὰς ἀναβάσεις κατὰ τὸν χειμῶνος καιρόν, δῆλον ὑπῆρχεν, ὡς [17] ὅπερ τὸ καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύῤῥυσιν, ἀφ' τοῦτο τοῦτο τοῦ καιροῦ μάλιστα γίνεσθαι πρὸ ἡμῶν τὰς ἐπομβρίας. [18] ἐπεὶ τοὐναντίον τοῦτο τὸ τέρας πλεονάζειν (πιθανὸν δὲ), κατὰ τοῦτον τοὺς αὐτικειμένους τόπους χειμάζεσθαι τοὺς χειμῶνας· καὶ [19] τὸ πλεονάζον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς [20] γίνεσθαι οἰκουμένην.

---

1 τὴν πλήρωσιν ἔχει πρὸς τῆς αὐξήσεως τῆς. Diod. 2 *aggesta terra* Rhodom. 3 Diodorus διαφέρειν ποσὸν πλ. vbi bene Rhodom. illud ποσὸν minime eiiciendum censet. 4 ὑγρῶν σύῤῥυσιν Diod. 5 ἡγήσαιτο ex Diodoro præplaceat. 6 Sic ex Diodoro restituimus. vulgo mendocissime ἑαυτῶν. 7 Diodorus τῷ ποταμῷ. 8 *de aggeratione soli* Rhodom. 9 τεκμαιρόμενον Diodorus, quod conuenit cum superiore διαῤῥεῖν. 10 ὁμοίων Diodorus. 11 sic & Diodorus; vbi tamen hunc articulum viri docti otiosum putant. 12 *limo opplenit* Rhodom. apud Diod. 13 *terræ non exiguum accumulauit*, idem Rhodom. ib. 14 Μέμφει Diodorus. 15 ὑπερῴκειν Diodorus. 16 μεταξὺ μὲν κ. Diodorus. nec Simocatæ eam particulam omissam credo. statim reposui ex Diodoro διὰ καῦμα. vulgo mala vna voce διάκαυμα. 17 ἐκ τῆς &c. τῶν ὑπερβορέων. Diodorus. 18 ἐπεὶ δὲ τ. Diodorus. & sic supple: 19 recta hæc visa Rhodomano lectio Diodori, quam & Simocatam agnouisse constat. 20 φέρεσθαι Diodorus.

διὸ καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου μηδένα δύνασθαι προελθεῖν, ὡς αὖ ἐκ τῆς ἐναντίας ζώνης διὰ τῆς ἀοικήτου φερομένου τοῦ ποταμοῦ. μαρτυρεῖν δὲ τούτοις [1] καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος τοῦ κατὰ τὸν Νεῖλον ὕδατος. διὰ γὰρ τὸ [2] κεκαυμένης αὐτὸν ῥέοντα φασὶ λίαν καθεψεῖσθαι· καὶ διὰ τοῦτο γλυκύτατον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ἅτε δὴ φύσει τοῦ πυρώδους ἀπάσῃ τὴν ὑγρὸν [3] καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ καὶ πρὸς τοῦτο λέξομεν. ἀδύνατον γὰρ εἶναί φαμεν, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντιπεριφερείας οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναφέρεσθαι γῆν, καὶ μάλιστα, εἴ τις [4] ὑποθείη σφαιροειδῆ τὴν γῆν [5] πεφυκέναι. πῶς γὰρ μόνος ὁ Νεῖλος ἐξ ἐκείνης φέρεται τῆς οἰκουμένης πρὸς τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς γὰρ εἶναι καὶ ἑτέρους ἐκεῖ ποταμούς, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν. δηλοῖ καὶ ἡ πρόσθεσις τοῦ ποταμοῦ τοῦ γλυκύτητος αἰτία, πάντελως δήλους, καὶ ἀναπόδεικτος πάντη κατέστηκεν. εἰ γὰρ καθεψόμενος ὑπὸ τῶν καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνετο, πολύγονος ὰν οὐκ ἂν ὑπῆρχέ ποτε, οὐ γε ποικίλας ἰχθύων καὶ θηρίων ἰδέας ἐκέκτητο. πᾶν γὰρ ὕδωρ [6] ἀπὸ τῆς πυρώδους οὐσίας δηλοῖ, [7] δηλότερον ὄντος ζωογονίας. διόπερ τῇ παρεισαγομένῃ καθεψήσει τῆς φύσεως τοῦ Νείλου πάντα πάσιν ἐναντιουμένης, ψευδεῖς τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγητέον. Οἰνοπίδης γὰρ ταῦτά φησι· [8] τὸν μὲν τῶν θερινῶν ὥραν, τὰ ὕδατα τὰ [8] τῶν γῆν εἶναι ψυχρά, τὸν δὲ χειμῶνος [8] ἐναντίως, θερμά. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν βαθέων φρεάτων κατασκοπήσεως. [9] [8] γὰρ τῶν τοῦ χειμῶνος ἀκμὴν, θερμὰ τὰ ἐν τοῖς βαθυτάτοις φρέασιν εὑρίσκεται ὕδατα· θέρους δὲ τοὐναντίον, ψυχρά. διὸ καὶ [8] Νεῖλον εἰκότως [8] μὲν [8] χειμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ συστέλλεσθαι, διὰ δὲ τὸν μὲν [8] γῆν θερμασίαν τοῦ πολὺ [10] ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν· ὄμβρους δὲ [8] Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι. [8] δὲ θέρος, μηκέτι [8] [8] γῆν ἀπομαλώσεως γινομένης, ἐν τοῖς [8] βάθος τόποις πληροῦσθαι [11] [8] φύσιν αὐτοῦ [12] ῥύμην ἀνεμποδίστως. [13] δηλοῖ καὶ πρὸς τοῦτο ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ [8] Λιβύην ὁμοίως [14] μὲν χείμωνι τοῖς τόποις, [15] παραπλησίως δὲ ταῖς ῥύσεις ποιούμενοι, οὐκ ἔχουσι [8] αὐξάσαι τῷ Νείλῳ αὐξησιν. τοὐναντίον γὰρ, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πληρούμενοι, ἐν δὲ τῷ θέρει λήγοντες, ἐλέγχουσι τοῦ Οἰνοπίδου τὸ ψεῦδος.

Atque ideo ad Nili fontes neminẽ posse peruenire: quia à Zona vestigiis nostris contraria, per inhabitatam seu torridam ambulat. Hoc ipsum testari mirificam illius aquæ dulcedinem. Cum enim per loca solibus vsta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de caussa omnium fluuiorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea totam vim humoris dulcem reddat. Sed nos hãc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumen aliquod ab Antipodibus in nostrum hũc orbem ascendere ac sursum ferri; præcipue si quis ponat, terram globosam esse. Cedo, quo pacto Nilus tantummodo ex illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alia ibidem, sicut apud nos, extare flumina. Iam vero caussa quoque dulcedinis huius fluuii omnimodis ratione caret, nec aliqua probatione firmari potest. Si namq; ardoribus illis decoctus dulcesceret, nũquam adeo fecundus esset, neque varia piscium & belluarum genera haberet. Omnis enim aqua per naturam igneam immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum natura Nili introductæ decoctioni penitus aduersetur, assertas incrementi caussas à vero abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstate aquas terræ frigidas, hyeme tepidas esse; id quod ex profundis puteis animaduertitur. Nam hyeme summa ex puteis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum merito per hyemem decrescere, & contrahi; quod calor terræ humoris copiam absumat: imbribus autem Ægyptum non irrigari: æstate cum ista absumptio in terræ visceribus nulla sit, ab imis locis naturalem eius fluxum crescentibus vndis nullo impedimento augeri. Nec istuc non refellendum est. Complura Libyæ flumina similiter currentia, & vndas suas per ostia in mare æque euomentia, non habent incrementa huiusmodi: quinimo, cum hyeme plenissimis sint alueis, æstate plurimum subsidant, Oenopidem mentiri demonstrãt.

1 Sic ex Diodoro correximus. mendose antea κατὰ τῶν, errore ex compendiosa scriptura nato. 2 κατακεκαυμένης Diodorus. 3 Idem καταγλυκ. 4 ὑπόθοιτο ex Diodoro scripsimus, vulgo, ὑπόθιτο. 5 Diodorus ὑπάρχειν. 6 ὑποτῆς πυρ. φύσιας Diodorus. 7 ἀλλοτειώτατον Diodorus. 8 τοὐναντίον Diodorus. 9 κατὰ γὰρ Idem. 10 sic & Diodorus: cuius lectio hinc confirmari potest. Placet enim viris eruditis magis alia ibi simplicior, nempe ὑγρασίας. 11 ῥύσιν Diodorus. 12 ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτον Diodorus. 13 vulgo inepte ἐγκείμενος. nos ex Diodoro reponere non dubitauimus μὲν χείμωνι. 14 παραπλησίως δὲ ταῖς ῥύσιν Diodorus.

ANAR-

ANARCHIDES Cnidius præ omnib. veritatis quasi laciniam apprehendit. Docet enim, in annos singulos continuos imbres à solstitio æstiuo vsque ad æquinoctium autumnale in Æthiopia cælo copiose demitti. Non sine ratione igitur Nilum per hyemem natura contractius, & à fontibus suis duntaxat, per æstatem vero propter præcipitatos in ipsum imbres abundantius fluere. Eius dictis fidem astruit, quod in Asiæ locis quibusdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucasum anniuersarie, cum id tempus postulat, densissime, idque diebus plurimis ningere: & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & copia ingentem ruere. Sed & quod ad fluuiorum incrementa attinet, ineunte æstate continenter pluere (in Æthiopia autem interuallo dierum id contingit) & hanc humidam tempestatem semper in orbem actam, cohærentia loca hyeme infestare. Non itaque nouum quiddam, & inopinatum esse, etiam in Æthiopia supra Ægyptum assiduo præcipitantes æstiuo tempore imbres, fluuium Nilum complere; præsertim cum & barbari circum loca illa habitantes, id euidenter experiantur, testenturque. Quod si apud nos aliter eueniat, non idcirco dictis detrahendam fidem. Nam Austrum apud nos esse hybernum, apud Æthiopas serenum. Et spiramina borealia in Europa esse valida ac robusta; in illa regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et sole ad polum borealem recedente, contingit imbres nostra æstate in Æthiopia cadere, indeque Nilum excrescere. Rursus eodem ad austrinum remeante, eundem decrescere. De incremento igitur fluuii huius hactenus, ne à proposito historiæ scopo nimium deflectamus.

1 Ἀναρχίδης ὁ Κνίδιος μόνος τὸ κεφαλαιῶδες τῆς ἀληθείας κεκράτηκεν. 2 ἔφησε γάρ, ἀνὰ ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κυνὶ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι 3 τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν μετοπώρῳ γινομένης καθήκοντας. εὐλόγως οὖν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι 4 συστέλλεσθαι κατὰ φύσιν, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν τῶν ἑαυτοῦ· κατὰ δὲ θέρος, πρόσθεν ἐκ χειμερίων ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. μαρτύριον δὲ τοῖς κατ' αὐτὸ λεγομένοις καὶ τὸ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας συμφέρεται. συμβαίνει μὲν γὰρ τοῖς τόποις τοῖς Σκυθίας, τὸ μὲν Καύκασον, πολλαχοῦ χιόνος καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ἀθρόους, καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπὶ πλείους ἡμέρας· ἐν δὲ τοῖς προσβόρειον ἀπεσχηκόσι μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ψεκαδίζουσι καὶ χαλάζῃ 6 καταφέρεσθαι τὰ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει μεγάλῃ. δηλοῖ καὶ περὶ 7 τὸν ποταμὸν τὸν Ὑδάσπην, ἀρχομένου θέρους ὄμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (τὸ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς τοῦτο συμβαίνει) καὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀεὶ, τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. οὐδὲν οὖν εἰκὸς παράδοξον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν τῷ 8 οἰκουμένῳ ὑπάρχειν Αἰγύπτου, συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσι καταρράττοντας ὄμβρους 9 ἐν τῷ θέρει, πληροῦν τὸν ποταμόν· δηλοῖ τε καὶ τὸ ἐνεργείας αὐτῆς 10 μαρτυροῦσιν ὑπὸ τῶν πρὸς τόποις οἰκούντων βαρβάρων. εἰ δὲ τοῖς πρὸς ἡμῖν γινομένοις ἐναντίαν ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτο 11 ἀπιστητέον. καὶ γὰρ τὸν πρὸς ἡμῖν μὲν εἶναι χειμέριον, πρὸς δὲ τὴν Αἰθιοπίαν ἄθερον ὑπάρχειν· καὶ τοὺς βορείους πνοὰς πρὸς μὲν τὴν Εὐρώπην οὐτόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βλητικοὺς, καὶ ἀτόνους, 12 καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. καὶ τὸν ἥλιον πρὸς βόρειον ἀποκλίνοντος πόλον, συμβαίνει τὸν ὄμβρους τῶν πρὸς ἡμῖν θέρει τὴν Αἰθιοπίᾳ προσγίνεσθαι, καὶ ἐντεῦθεν λαμβάνειν τὸν Νεῖλον τὴν αὔξησιν· καὶ ἐμπαλὶν πρὸς νότιον ἀναζεύξαντος πόλον, πρὸς συστολὴν τὸν Νεῖλον ὁρᾶν. πρὸς μὲν οὖν τῆς πληρώσεως τὸ ποταμοῦ, ὅτι τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸ σκοπὸν τῆς ἱστορίας νοθεύσωμεν.

---

1 Agatharchidæ nomen (cuius excerpta si per operas & tempus licebit, infra adiungemus) restitui libens: & miror interpretem non id vidisse, tam clari historici nomen. Anarchides vero πολλὰ χαιρέτω in posterum. Diodorus simpliciter ita: ἔχεται δὲ τῆς ἀληθείας περιελήλυθεν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος. Simocata locutioni fimbrias adposuit: quam ob caussam ψυχαγωγίας non nullæ magno illi librorum censori Photio notatur. 2 Diod. φησὶ γὰρ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς κυνὶ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι. & illud ὄρεσι sine dubio apud Simocatam supplendum est, vitio librarii omissum. 3 τῆς μετοπωρινῆς ἰσημερίας Diod. 4 συστέλλεσθαι, τὸν κατὰ φύσιν ἔχοντα. Diod. & ita in Theophylacto distinguendum videtur. 5 ἔθνεσι τῆς Σκυθίας τοῖς πρὸς τὸ Καυκάσιον ὄρος συνάπτουσι, παντελῶς ἥδη τῷ χειμῶνι Diodorus. 6 ἄπεσον τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος καταφέρεσθαι Idem. 7 Ita audacter reposui, quum vulgo, πρὸς ποταμὸν πρὸς ὑδάτων mendosissime esset. audacter, quod ita Diodorus hæc, περὶ μὲν τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν αἴτιον. *Et circa Hydaspin fluuium.* Idem Diodorus mox ταυτὸ συμβαίνειν, nec ista parenthesi includuntur in eius editione. quæ etiam rectiora videntur, & apud Theophylactum ab exscriptore facile potuere corrumpi. 8 ἀπιόντι Diodorus. 9 Ex Diodoro esset distinguendum ὄμβρους, ἐν τῷ θέρει πλ. 10 μαρτυροῦσιν Diodorus. 11 Et hoc ex Diodoro emendauimus. vulgo enim est ἀπιστέον. 12 Hæc itaque καὶ π. ἀ. forte non sunt alicuius sarcinatoris nouus cento in Diodoro, vti viri docti ibi censent: cum & Theophyl. ea habeat. Post ea Diodorus suam de Nilo dissertationem claudit.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ τῦ Σικελιώτᾳ.

ἐν ᾱ. βιβλ. ἱστορ. πρὸ τῦ τέλει τῆς πρώτης μερίδος.

Ἡρόδοτος δέ φησι τὸν Νεῖλον εἰκότως μὲν φύσει τηλικοῦτον ἡλίκος γίνεται τῷ πλήρωσιν, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι, τοῦ ἡλίου τοῦ τὴν Λιβύην φερομένου, διὰ τοῦτο ἀπάγεσθαι πρὸς ἑαυτὸν πολλὴν ὑγρασίαν ἐκ τοῦ Νείλου· καὶ διὰ τοῦτο εἰκὸς ἀπὸ τούτου τοῦ χειμερινοῦ τόπου τοῦτον φύσιν ἐλάττονα γίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ. τοῦτο δὲ θέσεως ὄντος, ἀποχωρουμένου τῇ φορᾷ τοῦ ἡλίου πρὸς τὰς ἄρκτους, αὐαξηραίνειν καὶ ταπεινοῦν τοὺς τε πρὸς τῷ Ἑλλάδα ποταμοὺς καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ μέσου χώραν τὴν ὁμοίως ἐκείνῃ κειμένην. ὁκότε δὲ ὀπίσω εἰς παρόδοξον τὸ γινόμενον πρὸς τὸν Νεῖλον. οὐ γὰρ ἐν τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, καὶ τὸν χειμῶνα ὑποταπεινοῦσθαι, διὰ τὴν προσφορὴν αἰτίαν. ῥητέον οὖν καὶ πρὸς τοῦτον, ὅτι καθήκουσιν ὥσπερ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτὸν ἀπισπᾶται καὶ τοῦ χειμῶνος χωρεῖ, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν μέσων καὶ τῆς Λιβύης ὄντων ποταμῶν ἀναλαμβάνει τὴν ὑγρὰν, καὶ ταπεινοῖ τὰ ῥεύματα. ἐπεὶ δ' οὐδαμοῦ τῆς Λιβύης τοιοῦτον γινόμενον θεωρεῖται, προφανὴς ὁ συλλογισμὸς ἐξελέγχων διείρηται. καὶ γὰρ καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ποταμοὶ τὴν αὔξησιν ἐν τῷ χειμῶνι λαμβάνουσιν, διὰ τὸ μακρότερον ἀφίστασθαι τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὄμβρων.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ,

ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ.

Ἵνα δὲ καὶ τὴν Ἡροδότου γνώμην ἐξετάσωμεν, ὡς δὴ τοῦτο ἁπλῶς οὐδὲ ἀντειπεῖν ἄξιον, φέρε σκεψώμεθα. ἀπελαυνόμενον τοῦ ἡλίου ὑπὸ τῶν εἰθισμένων χειμώνων, ἔρχεσθαι τῆς Λιβύης τὰ ἄνω, καὶ τήκειν τὸ ὕδωρ· τήκοντα δὲ, ἐλάττω ποιεῖν τὸν Νεῖλον τοῦ χειμῶνος, ἢ τοῦτο θέσις. ἔστι δὲ τοῦτο, σὺν εἰπεῖν πῶς ὁ Νεῖλος αὔξεται, ἀλλὰ πῶς μειοῦται συμπλάσαι. ὅτι μὲν γὰρ τοῦ χειμῶνος καθαρώτατός ἐστιν, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων. τούτου δὲ οὕτως ἐχόντος, αὔξοιτ' ἂν θέσις, ὅτι μείζων ἅμα καὶ θολερώτερος. ἐπὶ οὖν μέρει τοῦ ζητουμένου, ἕως ἂν τις μὴ δείξῃ τοῦτο, πῶς ὁροῖς ὑφοῦται.

EX DIODORO Siculo.

lib. 1. biblioth. histor. extrema sectione prima.

HERODOTVS natura tantum esse dicit Nilum, quantus per implementum excrescit. Per hyemem vero à Sole, qui supra Africæ tum verticem circumfertur, multũ humoris attrahi è Nilo, qui ob id contra naturã decrescat; per æstatem contra, Sole versus Arctos digresso, amnes Græciæ, aliarumq; regionum versus eundem cardinem sitarum, desiccari & imminui. Ob causſam igitur iam expositam, non adeo insolens esse, quod Nilo contingit, vt sub calorem æstiuum augescat, sub hyemem contra depressior fluat. At respondendum etiam huic est. si Sol è Nilo humiditatem ad se hyberno tempore alliceret, ex aliis quoque Libyæ fluuiis quippiam humoris accipere, amniumque cursum deminuere, illum oporteret. Quod cum nullibi per Africam fieri obseruetur, futilem auctoris rationem esse liquet. Græciæ enim fluuii per hyemem incrementa capiunt, non ob longinquiorem Solis recessum; sed decidentium tunc pluuiarum crebritatem.

Interp. Laur. Rhodomano.

EX ARISTIDE,

in oratione AEgyptiaca.

AGE vero, Herodoti quoque sententiam, ne videamur eam prorsus, quasi refutatione indignam, cõtemnere, consideremus. Solem is ait à nostris brumis abactum, supra Libyam superiorem decurrere, & aquam cõsumere, atque ita Nilum hyeme minorem, quam est æstate, reddere. At hoc nõ est, quomodo crescat Nilus, exponere, verum quomodo deficiat, comminisci. Etenim cum hyeme purissimum esse fateantur omnes, prorsus æstate, cum est maior ac magis limosus, crescit. Quapropter adhuc manet quæstio, donec incrementi causſam nullus ostendit,

Interp. Gul. Canterо.

---

1 Recte hæc genuina Diodori censet Rhodomanus doctiss. Patet id ex Theophylacto etiam, qui exscripsit ista, ita hîc luxuriando: ὑγρᾶς οὐσίας συστήματα ἐν τῷ Νειλώῳ ὕδατι. 2 ἐν μὲν τοῖς reponit Steph. adprobatque L. Rhodom. 3 χειμάτων. vbi Rhodom. ita: *Scholiastes, in margine ὑδάτων apponens, etiam ipse χειμάζει. & vt solet impudenter mugatur.* 4 an μὴ; certe ita videtur Interp. legisse. 5 an ἐς τὰ ἄνω. Sic enim Herodotus II, 24 τῶν χειμερινῶν ἄρκτων ἀπελαυνόμενον ὁ ἥλιος ἐν τῇσι ἀνωτέρω διεξόδοισι ὑπὸ χειμῶνος, ἔρχεται τῇσι Λιβύῃσι ἐς τὰ ἄνω. quæ Aristides respexit.

quan-

quandoquidem hęc eius esse prima propriaque fluxio, quam hyeme cernimus, videtur. Iam si tantum faceret Solis hyemalis meatus discrimen, vt illic æstas esset, cum heic est hyems, & rursus hyems, cum heic æstas: aliquid fortasse dicerēt. nunc autem vt illa loca nostris esse non paulo per hyemem calidiora, negat nemo, ita nihil etiam secundum ipsos vetat, minus habere Solem hyeme, quam æstate, virium. Non enim si æstate circa Boream & huic subiecta loca vehemens est, ab Ægypto atque Africa recedit: verum illic est etiam calidior, ac maxime quidem in supremis locis, deinde pro portione in ceteris. Nam & in Scythia atque Ponto nihil prohibet esse frigidiorem nostra æstatem, ac multo quidem: quamuis Boream versus Sol iter instituat suum. Quod si his in locis anni tempora illis ex opposita parte respondent, similiter & ad Meridiem discedente Sole, atque hyemem heic faciente, Nilus atque Ægyptus æstatem haberent, & ad Boream redeunte, calidior esset huic supposita regio: quod quidem secus contingit: nec iniuria. Quanquam enim versus Boream tendit, non tamen ad eum peruenit. Quocirca quandoquidem æstate Nilum apparet augeri, manifestum fit, hyeme consumi non posse. Etenim si esset eius rei Sol autor, æstate magis etiam, cum est vehementior, atq; illic multo quidem, incrementum prohiberet. Hoc igitur per se dissoluitur. Nam si tum exiccaret, minus etiam nūc permitteret crescere. sin hyeme non exiccat, non propterea crescit æstate. Ac mihi fere similiter dici videtur, Solem à brumis abigi, & Nilum à Sole consumi. Quinimo nec brumæ Solē abigunt, scriptor præclarissime, quandoquidem ad Solis regionem non pertingunt, verum Sol pro ratione motus discedens, ventos permittit frigidiores atque asperiores fieri: nec Nilus à Sole, velut à Vulcano Xanthus, exiccatus, flumen contrahit. Quid quod in aliis etiam videtur, quæ de Ægypto atque Nilo dixit præclarissime, pauca vere tradidisse, non quasi omnia maiora faciat,

ὃ γὰρ κύριον καὶ πρῶτον αὐτοῦ ῥεῦμα, ὃ χειμερινὸν φαίνεται. αὐθις δὲ τούτων, εἰ μὴ τοσοῦτον ἰῶ ὃ διαφέρειν πρὸς τὸν χειμερινὸν τοῦ ἡλίου πορεῖαν, ὥστε ποιεῖν θέρος πρὸς τὸν ἐκεῖ χῶν, ὅταν ἐνθάδε χειμὼν ἵσταται, καὶ πάλιν αὖ χειμῶνα, ὁπόταν θέρος ἵσταται πρὸς ἡμῖν ἴσως ἂν ἰῶ προσδέξασθαι· νῦν δ' ὅτι μὴ ὀλίγον θέρμη προσφέρει ἐκεῖ τοῦ πρὸς ἡμῖν τοῦ χειμῶνος, οὐδεὶς ἀντιλέγει οὐδὲν μὴν κωλύειν καὶ κατ' ἐκείνους, ἐλάττω Ⓗ ἥλιον τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρους ἔχειν τὴν ἰσχύν. οὐδὲ γὰρ τοῦ θέρους δήπου πρὸς μὴν τ' ἄρκτον καὶ τὸν ταύτῃ χῶν ἰσχύειν αὐτὸν φήσομεν, Αἰγύπτου δὲ καὶ Λιβύης ἀποχωρεῖν. ἀλλ' ἐκεῖ καὶ μᾶλλον καίει, μάλιστα μὲν ἐν τοῖς ἀνωτάτω, ἔπειτα ἑξῆς κτ' λόγον. ἐπεὶ καὶ πρὸς τὸν Σκυθικὸν χῶν καὶ Ⓗ Πόντον, οὐδὲν κωλύει ὁ θέρους ψυχρότερον τοῦ θέρους τοῦ πρὸς ἡμῖν εἶ πολλῷ γε· καίτοι τοῦ ἡλίου τὰ βόρεια ἐλαύνοντος τοῦ πόλου τοῦ οὐρανοῦ. καίτοι εἰ ἀντιφέροντο αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἐν τοῖς τόποις τούτοις, ὁμοίως μὲν ἂν προσεμπεσόντος ἀπόντος τοῦ ἡλίου καὶ χειμῶνα ποιοῦντος ταύτῃ, θέρος ἰῶ κατ' Αἴγυπτον καὶ τὸν τοῦ Νείλου αὔξειν· ὁμοίως δ' ἂν προσὼν ἄρκτον ἐπόντος, ἐπλεονέκτει τῇ θέρμῃ τὰ πρὸς βορᾶν. ὃ πολλοῦ δεῖν οὕτως ἔχειν φαίνεται εἰκότως. κινεῖται μὲν γὰρ οἴμαι τὰ πρὸς ἄρκτον· οὐ μὴν πληροῖ γε εἰς αὐτό. ὁκοῖον ὅτι τοῦ θέρους αὐξανόμενος φανερός ἐστιν ὁ Νεῖλος, δῆλον ὅτι τοῦ γε χειμῶνος ἀδυνάτως ἔχειν τὴν αὔξησιν. εἰ γὰρ ἰῶ ὁ ἥλιος αἴτιος, εἶρηκεν ἂν τοῦ θέρους ἔτι μᾶλλον τοῦ ἀνάγειν, ἰσχυρότερος γ' ὢν αὖθις αὐτοῦ [1] τότε καὶ ἐκεῖ πολλῷ. ὥστ' αὖθ' ὑπ' αὐτοῦ λύεται. εἰ μὲν γε τοιαῦτα δέξεται ἔχειν, εἶθ' ἥξειν ἂν εἶα πληροῦσθαι νῦν· εἰ δὲ μὴ τήκει τοῦ χειμῶνος, οὐ διὰ τοῦτο ὁ Νεῖλος μεῖζον τοῦ θέρους. ὅμοιον δ' εἶναί μοι δοκεῖ, τὸ, τε ἀπελαύνεσθαι φάσκειν Ⓗ ἥλιον ὑπὸ τῶν χειμώνων, καὶ τὸ Ⓗ Νεῖλον τοῦ ἡλίου τήκεσθαι. ἀλλ' οὔθ' Ⓗ χειμῶνες Ⓗ ἡλίου ἀπελαυνόουσιν, ὦ κάλλιστε λογοποιῶν· οὐδὲ γὰρ ἐφικνοῦνται τῆς τοῦ ἡλίου χώρας· ἀλλ' ὁ ἥλιος ἀποχωρῶν κτ' τὸν αὐτοῦ περίοδον καὶ φύσιν, τοῖς ἀνέμοις πρέπει ψυχροῖς καὶ βιαίοις ἔτι μᾶλλον γίνεσθαι· οὔτε ὁ Νεῖλος τηκόμενος, ὥσπερ ὁ Ξάνθος ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ ἡλίου, συστέλλει τὸ ῥεῦμα. δηλαδὴ γὰρ εὐφημότατα καὶ κάλλιστα εἰρηκὼς Ἡρόδοτος περὶ Αἰγύπτου καὶ Νείλου, οὐχ ὡς ὅτι τὸ μεῖζον ἀφέντος αὐτοῦ λέγω πόντα·

1 sic distinxi. in edit. Pauli Stephani, quam secuti sumus, est: πότε καὶ ἐκεῖ πολλῷ ἔστ'. distinctionem nostram firmat doctiss. interpres.

ἐπεί τοι καὶ γ' ἔστ' ἃ καὶ μείζω παρέλιπεν. ὧν εἰπεῖν αὖ νῦν, οὐδὲν ἐπείγει λέγειν· ἀλλ' ἄγε τὰ ὄντα ἔφρασεν ἑτέρως, ὅτι ἡ ὡς νῦν [1] Ἡλιούπολιν τεταράων ἡμερῶν πορείαν αὖθις εὐρεῖα Αἴγυπτος, ἥγε οὕτως εἰς στενὸν ἀεὶ κλείεται, καὶ πρὸς γωνίαν, ὥστε ὁ Νεῖλος εἰς αὐτὸν ἐμφάλλει δι' ἀμφοῖν τοῖν ὀρῶν ἤδη συμπεφωκότων· καὶ τοῦτ' εἰσὶν οἱ καταράκται ἡ ἀφὶ τοῖν ὀρῶν τὸ ποταμοῦ κατάβασις, Αἰγύπτου πάσης ὡσανεὶ κορυφή. ὥστ' ἐπὶ πολὺ τοῦ πλέοντος τὴν κατ' Ἐλεφαντίνην ὁρμῶν, εἰκάσειεν ἂν κεκλεῖσθαι τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου. στενὸν ἤδη φαίνεται αὖ καὶ ὑπορρεῖν ὑπὸ τὰς πέτρας αὐτόν. ἴδοις δ' ἂν καὶ πρὶν εἰς Ἐλεφαντίνην τελέσαι, πρὸ ὀλίγου οἷόν τ' ὀπόσων χιλιάδων ὀρέων συνιόντα οὕτω ταῦτ' ὄρη, ὡς μέσον εἶναι μηδέν, πλὴν τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ὑπῆρξε βοὸς Αἰγύπτου ὄφελος τοῦ ποταμοῦ. ἢ ἄλλα ἂν τις ἐλέγχοι τοῦ ἐκείνου πόσον ἔργον ἐστὶ ἐξιχνεῦσαι; ὅσγε φησὶ, καὶ πρὸς τῶν πηγῶν δήπου [2] τῆ Νείλου πυθέσθαι πρὸς τοῦ γραμματιστοῦ τοῦ Σαΐτου· ὡς ἄρ' εἴη ὄρη δύο, μεταξὺ [3] Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· τούτων δὲ τοῖν ὀρῶν ἐκ τοῦ μέσου, ῥέοισιν αἱ πηγαί· καὶ ὁ μὲν ἥμισυ τοῦ ῥεύματος, ἐπ' Αἰθιοπίας καὶ νότου αὐέμου ῥέοι· τοῦ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰγύπτου [4] καὶ βορέα. καίτοι γ' Ἐλεφαντίνη μέσης ἀναπλέουσα φησὶν, [5] ἐπ' αὐτοῖς ῥεθὸν τοῦ Νείλου τοῖς καταράκτας ὄντ· ἀπεπλεύσαμεν δ' ἐγὼ καὶ αὐτὸς, καὶ εἶδον ἀκριβέστερον, ἢ ἔδει φασίν. εἰ δὲ δεῖ καὶ κατ' αὐτὸν ἡδέως καὶ πρεσβεῦσαι ψυχαγωγίας ἕνεκα, καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ προσειμένου λόγου ἐξάγοντα, οὕτω σιωπήσομαι. ὡς ἀνήκειν ὅτι σοὶ βωμοὶ οὐ τοῖς Αἰθίοψιν ὄντ· ἡ φερομένη, πολὺ τῆς ὁρμῆς ἀποστάσας τοῦ ποταμοῦ, ὑπορρεῖ ὅτι ὁρμον ὃς ὄντ· πρὸς τοῦτος ὑπὸ [6] καταδούπων, εἰς Φίλας διέβαλεν. ἔστι δ' αὐτὴ νῆσος μεθόριον Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας· τοσαύτη δὲ μέγεθος, [7] ὅσπερ ἡ ἐν αὐτῇ πόλις. περιῤῥεῖ δ' αὐτὴν ὁ Νεῖλος, ἀκριβῶς μέσην ἑαυτοῦ ποιῶν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἰέναι, ἐχώρουν μὲν πάλιν τὴν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Φίλων, καὶ προσεδόκων νῦν γέ που σοὶ καταράκτας ὀφθαι. καὶ σοὶ ἄγοντας αἰηρώτων· [8] οἷδ' ἠγνόουν. οὕτω δὴ ῥηθέντος πάλιν ἐν τῇ Συήνῃ ἰοῦσι ἀπὸ τῆς Ἐλεφαντίνης ὁ Νεῖλος ἀφαιρεῖ,

quandoquidem etiam maiora quædam reliquit, de quibus nunc non dicam. verum quæ aliter, quam se habebant, tradidit, velut cum ait, quattridui supra Heliopolim itinere rursum dilatari Ægyptum, quæ sane adeo deinceps in angustum angulum desinit, vt in eam Nilus per montem vtrumque iam coeuntem incidat: quod quidem Nili inter montes defluuium cataractas facit, Ægypti totius quasi verticem. Quocirca etiam inter nauigandum præter Elephantinem, Nili flumen conclusum dixeris, ac propemodum eum subter rupem crediderris fluere. Quinetiam nescio quanto ante Elephantinem spatio sic videbis coire montes, vt nihil, præter flumen, interiectum cernas, atque eadem sit Ægypti, quæ Nili, latitudo. An vero sit aliosipsius sermones refutare difficile, qui de fontibus etiam Nili se à quodam scriba Saita dicit accepisse, duos esse inter Syenem & Elephantinem montes, è quorum medio fons erumpat, cuius altera pars in Æthiopiam & Austrum, altera in Ægyptum atque Boream diffluat. Atqui Elephantine, ad quam se dicit nauigio peruenisse, sub ipsis fere cataractis iacet, nec ab iis vltra septem distat stadia. Etenim ego quoque eo nauigaui, & rem perspexi diligentius, vt aiūt, quam fuit necesse. Atque si cum Herodoto quadam licet vti digressione delectandi caussa, neque sermonem ab argumento deducendo: sic fere mihi contigit. Cum ad aras ascendissem, in quibus est Æthiopum præsidium, longe à ripa delatus, conscenso portu, qui primus est vltra cataractas, in Philas traieci, quæ est inter Ægyptum & Æthiopiam insula, tantæ magnitudinis, quantæ est eius oppidum. circum eam vero fluit Nilus, atque illam sui prorsus mediam facit. In reditu autem eadem via sum à Philis reuersus, ac tum saltem cataractas me visurum putaui. verum cum de vectoribus quærerem, illi rem ignorabant. Quare Syenem relatus, quam ab Elephantine separat Nilus,

1 lib. II. capit. 7. ἀνθ' ὧν μὲν ἡ Ἡλιουπόλις, ἐς τὸν μισόγαιον, ἔστι δὲ πρὸς Αἴγυπτος, &c.

2 Scrib. τῶ Νείλου. Herodotea alias sunt lib. II. cap. 28. 3 Συήνης est apud Herodotum, semper per υ in medio. apud Aristidem per ι, vti infra sæpius hic etiam scribitur. Interpres tamen *Syene* quoque nunquam non reddit. 4 an forte rectius καὶ τὸ βόρ. Herodoti verba: καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τῶν ὕδατος, ἐὸν Αἰγύπτου ῥέει, καὶ πρὸς βορέω πνέοντος· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. 5 lib. II, cap. 29. 6 Καταδοῦπαι *cataractas* vertit. scilicet & *catadupa* vocari illos cataractas, vt è Somnio Scip. apud Ciceronem notant. habes & in Macrobio ad illud Somnium commentario. lib. II. cap. 4. Alias potius *Cataduپi* populi cataractarum Niliacorum accolæ vt & apud Heliodorum 1. Æthiopic. ἔλθον δὴ καὶ ἐς τὸν σοὶ Αἴγυπτον, καὶ Καταδούπους αὐτοὺς, καθ' ἱστορίαν τὴν καταβάσκηθ τῶ Νείλου. quo pacto & Aristides accepisse potest. Parum tamen hic referat. 7 Seneca l. 4. natural. quæst. c. 2. *Phila insula est aspera & undique praeruptа: duobus in vnum cursuris amnibus cingitur, qui Nilo mutantur, & eius nomen ferunt. Vrbem totam complectitur.* &c. 8 an potius scrib. οἱ δ' ἠγνόουν.

præsidii

præsidii præfectum obsecro, quanquam inualetudine premebar, vt me cum actuariolo quopiam remittat ad inspiciendos cataractas, & simul hominibus aliquot, qui cogerẽt eos, qui sunt in insula cataractarum (ij sunt nautæ, fluminis periti) tũ cataractas ipsos, tum si quid esset aliud visu dignum, nobis ostendere. At ille quamuis rem esse operosam diceret, atque consilium admiraretur, quãdoquidem ipse nunquam hoc ausus tentare fuerat, negare tamen non potuit, quin postquam à sententia me non valuit abducere, sic remitteret, alioqui nobis familiaris ac beneuolus. Quapropter ascendi, & cum illos super scopulos, vt solebant, deferri à summa vidi insula (nam hæc è medio eminens flumine, cataractas vndique conspicuos præbet) tum ipse volui lembo conscenso nauigationem instituere, nec per ea tantum loca ferri, per quæ illos delabi videram (atque hæc, insulæ sunt ad orientem) verum indidem exorsus, circum cuncta, quæ forent in conspectu, nauigare, & secundum alterum insulæ latus amne secundo ad vrbes deuehi. Hoc igitur dico, quod non audiui, sed manifeste vidi, Elephantinem sub ipsis iacere cataractis, nec inter Syenem atq; Elephantinem quicquam, præter flumen, esse interiectum, vtraque vrbe ripæ adiacente. Iam si Herodotus vnquam Elephantinen, vt ait, veniisset; num & ex auditu narraret ea quæ viderat, & falsa: sicut & de antiquis Nili fontibus inquirens, ac nondum se veritatem cognouisse confessus, hoc de scriba se audiuisse scriberet, idque in Saitide præfectura de rebus ad Elephantinem conspicuis: nec, si nihil, quod audiuerat, poterat tacere; iisdem, quibus nos, argumentis eum sermonem refutaret? nunc autem vt ridiculum sibi videri scribam testatur, ita quibus eũ debebat refellere, prætermittit. Primum enim aliquam duntaxat fontium partem explicabat: si quidem multorum etiam mensium supra hunc locum itinere, notus est Nilus. Deinde fieri non potest, vt, vbi fluuius nequit suo more delabi (nam de rupibus violenter descendit) ibi fluminis pars altera sursũ feratur, sicut volãt aues.

δέομαι τῦ ϕρουράρχυ, καὶ τοι ϕαύλως ἐχων ἀῤῥωστίας ὑϕ' ἡμῶν ἐκείμην, πέμψαι με ὀπίσω πλοῖόν τι κοῦϕον δόντα, τῆς θέας ἕνεκα τῶν καταρακτῶν· συμπέμψαι δ' ἂν καὶ τοὺς ἀναγκάσοντας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ τοὺς καταρακτῶν. εἰσὶ δ' οἵτινες ναύταις σιωπήσεις τὰ ῥεύματος. ὑπέδειξαν ἡμῖν αὐλὸς τε καὶ τὸ θέαμα δὴ τὸ ναυτικόν, οὐ γὰρ ἦν. ἐπιϕαίνομένων γὰρ τῶν αὐλῶν. ὁ δ', μᾶλλον ἐργῶδες ἔϕη εἶ· καὶ ἐθαύμαζε τὴν γνώμην. οὐκοῦν αὐλὸς γε μέχρι τούτου θαῤῥῆσαι. ἠρνήθη δέ, ὅ γε πομπελές. ἀλλ' ὅπερ πειρώμενος ἀποτρέπειν οὐκ ἔπειθεν, οὕτω πέμπει· καὶ ταῦτα ἔχων οἰκείως, καὶ βουλόμενος χαρίζεσθαι. ἀνέπλευσα δὴ, καὶ κείνους τε ἰόντας ὑπὲρ τῶν σκοπέλων ὥσπερ εἰώθεσαν, εἶδον ἀπ' ἄκρας τῆς νήσου· ἡ ἀνέχουσα οὐ μέσου ῥεῖ ϕυεῖς παντα χῆ τοὺς καταρράκτας. καὶ τοῦτο αὐλὸς ἐπεθύμησα εἰς Ⓦ λέμβον ἐμβὰς, πειρᾶσθαι τὸ πλοῦ· οὐ μόνον διὰ τὰ αὐτῶν, διὰ ὧνπερ ἐκείνους εἶδον κατενηνεγμένους· ταῦτα δ' ἰὼν ἂν καὶ τοῦτο ἕως τῆς νήσου· ἀλλ' ὁρμώμενος αὐλόθεν, τοῦτο πλεύσας κύκλῳ πρῶτον τὸ ὁρώμενον, καὶ ἔτι πρὸ ἑτέραν τῆς νήσου πλεύσαν, ἀφεῖναί τ' ἔρρωσο ὅτι τὰς πόλεις. ὅπερ οὖν λέγω οὐκ ἀκούσας ἀλλ' ἰδὼν ἀκριβῶς οἶδα· ὅτι ἦτ' Ἐλεφαντίνη ὑπ' αὐλοῖς ὅτι τοῖς καταράκτας, μεταξύ τε Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὸ ῥεῖθρον τῦ ποταμοῦ· καὶ προσοικεῖ τοῦ ὄχθου ἑκατέρᾳ τῶν πόλεων τούτων. εἰ τοίνυν Ἡρόδοτος εἰς Ἐλεφαντίνην πού ἦκεν, ὥσπερ εἴρηκεν, ἆρ' ὅπως προφρονῶν ἀκριβῶ διηγεῖτο τοῦτ' ὧν εἶδεν· ἔπειθ' οὕτω φθονῆ, ὥστε προφάσει μὴ τοῦτον τῶν ἀρχαίων πηγῶν τοῦ Νείλου ζητῶν, καὶ ϕήσας οὐδένος πω ἀληθὲς ἀκοῦσαι, [2] ἀλλὰ τόδε μοῦνον ἤκουσα τοῦ γραμματιστοῦ γράμμα, καὶ ταῦτα τὸ ἐν τῷ Σαϊτικῷ [3] νόμῳ, παρὰ τῶν ἐν Ἐλεφαντίνῃ, ἢ μνησθεὶς, εἰ μηδὲν ὧν ἤκουσεν, εἶχε σιωπῆσαι, δήλοις ἄν, ἢ τούτοις οἷς ἐγὼ νῦν εἶπον ἐλέγχοις ὅτι Ⓦ λόγον χρήσασθαι; νῦν δὲ ϕησὶ μοῦ ὡς παίζειν αὐτῷ δοκοίη ὁ γραμματιστής· δι' ὧν δὴ εἰκὸς ὧν ἐλέγχειν, καὶ ἀπέλιπεν. ὅπερ προφρονῶν, ἀπὸ πολλοστοῦ μέρεος ἤρξατο ϕράζειν αὐτῷ τὰς πηγάς. πολλῶν γὰρ μειώνων ἀναπλοῶν ὑπὲρ Ⓦ τόπον τοῦτον " ὅτι ὁ Νεῖλος γινώσκεται. κ. ὅτι ἔπειθ' ὅτι μὴ ἀμήχανον, ὃ μὴ ἔστι ῥεῖν τῷ ποταμῷ κατὰ σιωπήν, δηλαὶ ὑπὲρ τὰ πετρέων καὶ ἀρρήγνυσι βιαζόμενος τὴν καταβασιν, ἐν ταῦτα αὖ ϕέρεται ὃ ἥμισυ τῦ ῥεύματος, ὥσπερ Ⓐ προς τὰ ὑψηλὰ ὄρνιθες.

1 Canterus vocem hanc non expressit. nec ipsi mendosum locum visum arbitror. omisit mox & ista ἐπωθαζόμην δὲ τῷ αὐτῷ. Interpretatio itaque sic forte suppleatur: *tum spectaculum nauticum, quodcunque illud esset. Audiebam enim de hac re ab incolis.* Spectaculum autem nauticum intelligit, ni fallor, de quo mox sequitur: κρίνοιμι τι λέγειν ὑπὲρ τῆς σκοπίλων, &c. 2 Lib. II. cap. 28.
3 Scribe νομῷ.

ὃ γὰρ δὴ λεγόμενον, οὐχὶ ἄνω ποταμῷ τοῦτ' ἂν εἴη χωρεῖν, ἀλλ' ὄρων ἄνω χωρεῖν τὰς τῶν ποταμῶν ἀκούειν πηγάς. ἀλλ' οὔτ' ἐλθὼν εἰς Ἐλεφαντίνην, οὔτε σαφὲς ὡδεὶ τούτων εἰδὼς οὐδέν, κέχρηται τῷ λόγῳ· πειθομένοις μὲν κεχαρισμένῳ, ἀπιστοῦσι δ' ἔχοντι ἀναφοράν. ἔπειτα ὅτι τούτοις τοῖς ὡρειρημένοις φησὶν, εἰ ἄρα ταῦτ' ἀληθῆ, δοκεῖν αὐτῷ δίνας ἐνταῦθα εἶ) καὶ παλιρροίας τοῦ ποταμοῦ. καὶ τί δεῖ παλιρροίας καὶ δίνας λέγειν, ἀμελήσαντα ὅτι οὔτ' ἀνωθεν ὁ Νεῖλος ὁρμᾶται, ἀλλὰ πολὺ πλείων ὁ ἄνω τόπος ἀνωθεν ἢ ὧν ὁ ὡρὸς θαλάττην; οὐδ' ὑπὸ τοῦ καταράκτας διωσθὲν τὸ ὕδωρ ὑπερβαλεῖν, εἰ μὴ κατ' Αἰσχύλον ὡς ἀληθῶς ἔκ τις ἀθέρος ὑὶς ἀνω καταπαλὸν φέρεσθαι δεῖν. οὔτ' ὄρος ὡδὲν ἐστὶ μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· δῆλα μᾶλλον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὁρῶν ἥτε Συήνη καὶ ἡ Ἐλεφαντίνη. οὐ μὴν ἄπαν ψῶδες τὸ εἰρημένον. ἀλλ' εἰσὶ μὲν αἱ πηγαὶ ἐν τῷ μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης ὡς ἀληθῶς· πέτραι μεγάλαι δύο ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ ἀνέχουσι· καὶ τὸ μέσον αὐτῶν Αἰγύπτιοι φησὶν εἶ) πηγάς. εἰσὶ δ' ἃ πρὸς αὐταῖς ἃ πόλαμοί· δηλᾶ τῶν ὡρὸς Αἰγύπτου κάτω σωτελεῖς, οὐκ ἀρχαῖαι. καὶ μὴν καὶ τὸ βάθος γε, οὐκ ἐφικτὸν ἔφασκον εἶ) πειρωμένῳ. πειρᾶσθαι δὲ οὐ συμφέρειν. τοῦτό με καὶ ἀπέτρεψεν ὄντα ὡρὸς αὐτῷ καὶ δή. οὐ γὰρ ἰῶ ποσοῦτον τὸ διάφορον. αὗται οὖν αἱ πηγαὶ κατὰ φύσιν τοῦ ῥέουσι. καὶ οὐ μόνον τῷ λόγῳ πείθομαι ὅτι εἰσὶν αὐθὶ πηγαί, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ ὡράγματι. πολὺ πλείων ἀπὸ τούτων ὁ ποταμός ὅστι καὶ τὸ βέεθρος, καὶ ἄντας ὡς ἔπος εἰπεῖν· καὶ πλοῖα μείζω δέχεται ὡρώιον· καὶ οὐ μείζω μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ. καίτοι τοιῶνδιον ἃ ποταμοὶ πάσχουσι· ὡρώιοντες ἐλάττους γίγνονται, ὅταν μὴ ἄλλο ὕδωρ ἐπιβοηθῇ. εἰ δ' δεῖ καὶ ὡραιτέρω διαβαίνειν, ἐρωτᾶν δὶ ὀλίγων ἃ ἤκουσα αὐδρὸς Αἰθίοπος τῶν ἐκεῖ διωατῶν. ὁ μὲν γὰρ ὑπῆρχε, ἀπὼν ἐτύγχανον ἐγὼ καὶ ἡμεῖς ἐπέβημεν τοῦ χωρίου. ἐπιβωτῶ δέ τις ἦν αὐτῷ, ὃς ἐμοὶ δι' ἑρμηνέων εἰς λόγους ἦκε. καὶ ὅσα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος ὅστι λόγου, παραλείπω. ἔφη δ' εἰς Μερόην ἦ ὡρ' ὅστι πόλις μεγίστη τῶν ἐν Αἰθιοπίᾳ, καὶ οὗ βασιλεία τῶν Αἰθιόπων, τεσσαράκοντα, οἶμαι ἢ καὶ ἐξ εἶπε μιῶν, ἀνωθεν εἶ) πλοῶ. καταράκτας δὲ ἐνδέχεσθαι πολλοὺς ἀλλήλοις ἐπ' ἄλλοις, μεδὸν εἰς ἓξ καὶ τεσσαράκοντα· οὓς συμπόντας ὑπὸ Ψέλχιν μέχρι Μερόης. καὶ τοῦτο πᾶν εἶναι τὸ γνωσθὲν διάβημα τοῦ ποταμοῦ.

Non enim hoc esset, quod dicitur, aduerso flumine procedere, verum aduerso monte fluminum fontes audire procedere. Sed nec Elephantinen profectus, nec certi quicquam expiscatus, hęc retulit, vt credulis grata, ita apud alios ad autoritatem referenda. Post hæc ait, si illa vera sint, vortices quosdam & refluas fluxiones heic sibi esse videri. Quid autem hæc opus est dicere, cum nec inde Nilus oriatur, verum hinc magis locus superior, quam mare, distet, nec vltra cataractas aqua possit ascendere, nisi cum Æschylo feratur ex æthere deturbata, nec inter Syenē & Elephātinen mons sit vllus, verum inter montes potius & Syene iaceat & Elephantine. Veruntamē haud omnino falsum dixit. sunt enim reuera fontes inter Syenen atque Elephantinen, cautes videlicet magnæ duæ, quę ex medio eminent vado, quarumque medium dicunt Ægyptij fontes cōtinere. At hi non sunt antiqui, nec ad fluuium totum pertinent, verū ad inferiores Ægypti partes. Quin etiam altitudinem illorum aiebant sub mensuram non cadere, neque eam dimetiri expedire. quod quidem me, cum id iam agerem, deterruit, quandoquidē tantum discrimen non erat. Atque hi fontes secundum naturam fluunt: eosq; ibi esse, non verbis modo persuadeor, sed etiam re ipsa: maior hinc fit, & latior fluuius, ac multo sane maiores porro fert naues. Contrarium autē fluuiis accidit qui progressu minores fiunt, nisi alia succurrat aqua. Quod si etiam vlterius digrediendum est, paucis tibi, quid ex Æthiope quodam, qui illic habebat imperium, cognouerim, recensebo. Nam cum Præfectus abesset eo tempore, quo nos locum conscendebamus, huic homini rei curam commiserat, qui quidem per interpretem mecum locutus est. Et vt ea quę ad rem nihil faciunt omittam: dicebat, inde Meroen vsque, quæ est Æthiopiæ vrbs maxima, atque etiam Regia, quatuor aut etiā sex mensium iter esse nauale, quod cataractæ plurimi deinceps interciperent, ac fere sex & triginta Meroem vsque supra Pselchim. atque hoc totum esse, quod de Nili flumine cognitum esset.

a cod. lib. II. c. 28.

Iam

Iam vltra Meroen post nescio quantum spacium aiebat non esse fluxionem vnam, verum duas, alteram terræ, alteram aeris colore, quæ cum coiissent, hunc Nilum efficerent. superiora vero nec sese iam, nec alium Æthiopum quenquam cognoscere, nisi quod in iis essent homines nigri, & inter se, prout altius habitarent, nigriores. denique se, vnde primum oriatur fluuius, affirmare non posse. Quomodo vero fieri potest, vt non sit absurdum & arrogans, cum Æthiopes negent se Nili fontes indicare posse, nos, cum ea res nondum sit reperta, caussam incrementi quærere, & primo, quod aiunt, ignorato, secundum inuestigare? Atque hæc ego non ad Herodotum increpandum retuli (nam nec ego sic soleo, neque alios, qui faciunt, laudo: & Herodotus cum propter Ægypti amorem, quem nobis primus iniecit, gratiam meretur; tum in ceteris, vt libere loquar, est amicus) sed quia nihil adhuc de his rebus habemus compertũ. Nunc autem ad reliquas me confero rationes, vt quasi præcipuo concluſa confirmetur oratio. Etenim cum circa solstitium æstiuum incipiat Nilus crescere: tum profecto supra Ægypti partem, quæ est ad Æthiopiam, & Africæ, quę est ad Ægyptum, Sol mouetur. Atque id è duobus patet signis maximis, quorum neutrum in nulla orbis terrarum parte, quam nos incolimus, reperias. Nam de duabus Ægypti superioris vrbibus, quarum modo memini (Philas enim, quæ sunt vltra cataractas, inter Ægyptum & Æthiopiam pono) Elephantinæ quidem colluſtrantur omnia, templa, homines, columnæ: nec vlla conſpicitur in meridie vmbra, cum Sol diem facit longissimam: Syene autem eadem die atque hora medius in medio sacro puteo Solis orbis apparet, instar operculi, quod vndique labrum æque colluſtret. Hoc vero vtriusq; est rei testimonium: nam nec hyeme propius ad Africam Sol, quam æstate, accedit, quandoquidem de duabus Ægypti partibus Africam Elephantine occupat: si quidem heic omnia concurrunt, Ægyptus, Arabia, Africa, Æthiopia: partim hinc partim illinc eodẽ tendentes. deinde vt maxime Solẽ demus Africę propinquũ,

Μερόης δὲ ἐπέκεινα, οὐ μέμνημαι ὅσον τι ἔφη σὺν ὕδωρ καθ' ἓν, ἀλλὰ δύ' ὕδατα· ὧν τὸ μὲν ἕτερον, μέλαν τῷ χρόᾳ· τὸ δὲ ἕτερον, ἀέρος ἔρυθρος. ταῦτα συμμίσγοντα καὶ μιγνύμενα, γίνεσθαι Νεῖλον τοῦτον. τὰ δὲ ἄνω, οὔτ' αὐτὸς ἔφη ἐπὶ γνώσκειν, οὔτ' ἄλλον Αἰθιόπων οὐδένα ἔϊσγε· τοὺς πολυτελές. ἀλλ' ὅτι μὲν αὐθιγενεῖς μέλανας, μελανιτέρους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ὁμόρων σὺν ὑπὲρ αὐτῶν ἀεί· εἰς ἄκρον δὲ, οὐκ ἔχειν ἀνενεγκεῖν, ὅθεν καὶ δι' ὧν φέρεται τὰ ὕδατα ὁ ποταμός. καί τοι πως οὐκ ἄτοπον, καὶ ὑπερφυές, Αἰθίοπας μὲν ὁμολογεῖν μὴ ἔχειν εἰπεῖν τοὺς Νείλου τὰς πηγάς· ἡμᾶς δ' ἀεὶ τοῦτο μὴ ζητεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξευρίσκειν, οἷς οὐδ' ἀναβάσεως αἰτία φερεντίζειν, καὶ τὸ πρῶτον φασὶν οὐκ εἰδότας, τὸ δεύτερον ζητεῖν; καὶ ταῦτ' ἄχ' ἵν' Ἡροδότῳ πρὸς ἀνδίδωμι ὑπερμήσω διεξῆλθον· ὅτε γὰρ ἄλλως τῶν ἠσκηκότων ἔγωγε τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ποιοῦσι συγχαίρω· Ἡροδότῳ τε τὲ αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος, χάριν, ὃν ἡμῖν πρῶτος ἐνέβαλεν Αἰγύπτου· καὶ τἆλλα φασὶν παῤῥησιαζόμενοι, φίλος ἀνήρ. ἀλλ' ὅπως πρὸς τούτων πάλιν ἐρῶ). πρόειμι δὲ πορρωτέρω τῶν ἐλέγχων, ἵνα ὥσπερ κεφαλαίῳ κεκλεισθεὶς ὁ λόγος, βεβαιωθῇ. ἀρχὲ μὲν γὰρ ἡ ἀνάβασις θέρους ἀρχομένου ἢ ὀλίγῳ βραδύτερον. τότε δ' Αἰγύπτου τῶν πρὸς Αἰθιοπίαν. καὶ Λιβύης τῶν πρὸς Αἴγυπτον, ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ ἥλιος ἵσταται. ὃ δῆλον ἐκ δυοῖν τῶν μεγίστων σημείων, ὧν οὐδέτερον πρὸς τὸν ἄλλον συμβάινει γῆν, ὅσην ἡμεῖς οἰκοῦμεν. δυοῖν γὰρ ὄντοιν πολισμάτοιν ὧν ἐξ ἴσου ἐμνήσθην ἐπ' ἄκροις τῆς Αἰγύπτου, (Φίλας γὰρ τὰς ὑπὲρ τῶν καταρακτῶν, μεθόριον Αἰγύπτου λέγω καὶ Αἰθιοπίας) ἐν μὲν Ἐλεφαντίνῃ, λάμπεται πάντα, καὶ νεὼ, καὶ ἄνθρωποι, καὶ στῆλαι, καὶ οὐδὲν ἔχει σκιὰν τῆς μεσημβρίας, ἐπειδὴ τὸν μεγίστῳ ὁ ἥλιος πληροῖ· ἐν δὲ Συήνῃ, τῆς αὐτῆς ἡμέρας τε καὶ ὥρας, μέσος ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ φρέατι ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου φαίνεται, ὥσπερ ὑπόθημα, ἴσον πάντα ἔνθεν τοῖς χείλεσι ἐλλάμπων. καὶ τοῦτ' ἀμφοτέρων ἐστὶ σημεῖον· τῷ τε μὴ πολὺ χειμῶνος ἐγγυτέρω τῆς Λιβύης γίνεσθαι τὸν ἥλιον ἢ πολὺ θέρους· εἴγε δὴ δυοῖν ὄντοιν τοῦ Αἰγύπτου μερῶν, ὑπὸ τῆς Λιβύης ἡ Ἐλεφαντίνη πεπόλισται. πάντα γὰρ, ἐν ταῦθα ἤδη συμπέπωκεν, Αἴγυπτος, Ἀραβία, Λιβύη, Αἰθιοπία· τὰ μὲν, ἔνθεν, τὰ δὲ, ἔνθεν εἰς ταὐτὸν ἥκοντα. ἔπειτα εἰ τὰ μάλιστα ἄλις αὐτῷ δοίη τὸ τ' ἥλιον τῇ Λιβύῃ πλησιάζοντος

τήκειν τὸ ὕδωρ, αὖθ' τῦτο καὶ αὐτὸ γίγνεσθαι. Εἰ γὰρ ἔξέτηκε τὸ χειμῶνος ποταμὸν ἀφ' ὃ προεχώρησεν, δῆλον ὅτι τῦγε θέρους ὁπηνίκα ἔστη καὶ αὐτὸ, πάντελῶς ἀναρπάσας, ᾤχετ' ἄν. οὐ γὰρ ἄλλον γέ που ζῶον ἐγγυτέρω τῆς γῆς ἐνιγίγνεσθαι φῆσαι ἥλιον, ἢ ὅταν εἰς κάθετον ὑψωθῇ. ἐπεὶ, ὅτι γε οὔτε τῇ Λιβύῃ πλησιάζει ποτὲ ὁ ἥλιος, οὔτ' ἄλλῳ μέρει τῆς γῆς ῥᾴδιον ἂν τις ἔχοι μαθεῖν. οὐ γὰρ μέρει τῆς γῆς ἐπέρχεται δή που, τὰ μὲν, θέρους, τὰ δὲ, χειμῶνος· ἀλλ' ἡ γῆ μᾶλλον ἐν μέρει τῆς ἐκείνου προ- 10
φορᾶς ἐστιν. ἀλλ' ἀπέχει μὲν ἴσον πάσης ἀεὶ τῆς γῆς· οἷς δ' ἂν ὑπὲρ κορυφῆς ἵσταται μεσημβρινά, τούτοις πλείστην φέρει τὴν φλόγα. φαίνεται δίνιν οὐκ ἐπέχων, οὐδὲ ἰσάς, οὐδ' ἀναρπάζων ποταμὸν τότε, οὐδ' ἐλάττω ποιῶν ἢ μείζονος, ἀλλ' αὐξανόμενον καὶ προσθήκην ἀεὶ τῷ ῥεύματι λαμβάνοντα, ἐφορᾶν" οἷς θαυμάζεις. καί τοι ποτὲ λοιπὸν τήκεσθαι φήσομεν τῇ θέρμῃ τὸν Νεῖλον, εἰ νῦν γε τὴν τοιαύτην ἀκμὴν, ἀπιὼν ὁρᾶται; νῦν ὑποστρέφας δίνιν ὁ ἥλιος οὐκ ἔχων, ἐπ' Αἰθίοπας χωρεῖ. λέγω δέ πως καθ' Ἡρόδοτον τὸ ῥῆμα. ὥστ' ἀεὶ τοῖς ἀνωτέρω ταύτην τότ' ἔχων φλέβα πορεύεται. ταῦτα δ' ἔστιν, ἃ τῶν ποταμῶν πορεία. ὥστ' ἀεὶ πρόεισιν οὐκ ὀλίγην μοῖραν τοῦ ὕδατος, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξήρανεν ἄν· οὐ τοιῶνδ' ὄντα φαίνεται ποιῶν. Εἰ τοῦτ' ἄρα εἰπεῖν δεῖ· μᾶλλον δ' οὐχ ὁ ἥλιος οἶμαι φαίνεται ποιῶν, ἀλλ' ὁ Νεῖλος τοιόνδ' ὄν. Εἴτ' οὖν ποιῶν, εἴτε πάσχων δεῖ λέγειν. δέον γὰρ αὔξειν λήγειν καὶ μικρὸν πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου κίνησιν, ἀρξάμενος αὐξανέσθαι, αὔξει καταμικρὸν αὐτῷ τὴν ἔπιδοσιν, καὶ τῷ αὐτῷ ἄρχει, καὶ τῷ αὐτῷ ἀκμὴν ὁμοῦ, τοῦ καύματος, οὗ ὑπερροὴν προέχεται.

aquam consumere, hoc ipsum eum oppugnabit. Nam si hyeme fluuium per accessionem exiccaret, æstate profecto, cum supra illum consistit, totum abriperet. Neque enim alio potest modo propius ad terram dici Sol accedere, quam cum ad perpendiculum fuerit sublatus. alioqui nec ad Africam vnquam, nec ad aliam terræ partem accedere Solem, facile demonstrari potest. Non enim tam aliquam terræ partem lustrat nunc hyeme, nunc æstate, quam illius conuersionis partem aliquam occupat terra. Itaq; cum semper æque distet à terra, supra quos in meridie constiterit, iis calorem adfert maximum. Iam eo tempore non cohibere illum, nec sistere, nec abripere fluuium, neque diminuere apparet, verum perpetuis crescentem incrementis quasi mirabundum despicere. At quando tandem dicemus Nilum calore consumi, si per tantum æstum ascendere cõspicitur? Iam reuersus à solstitio Sol ad Æthiopes discedit, vt cum Herodoto loquar. quocirca superioribus eundem semper se præbet. hic autem est fluuij cursus. Quare non exiguam aquæ partem semper auferret, & paulatim eum exiccaret, quod non facit: nisi potius id Nilus velnõ facere vel nõ pati dicendus est. Nam cum paulatim deberet ad motum Solis decrescere, post initium incrementi deinceps in eodem progreditur, atque idem tum initium tum extremum ille feruoris, hic fluxionis exhibet.

Aliorum sententias vt ordine refutet Aristides ista oratione, supra lectori breuiter indicauimus. quid vero statuit ipse? quæris. Sapientiæ ac prouidentiæ diuinę rem totam pie attribuit, ita paullo antequam orationem finiat, inquiens: *ὅπως δ' εἰς τοῦτο ἥκει ἃ ὅθεν ἤρξατο τὰ ἀναβάσεως, ἐκπέρευγε τὴν ἱστορίαν. τὸ δὴ καὶ μόνην ταύτην ἁπασῶν χωρῶν ὥσπερ τι ζῶον καθεστάναι πρὸς ἀμφότερα ὑπὸ τοῦ σοφοῦ, τότε μὲν χερσαίαν εἶ καὶ ἐφ' αὑτὴ ὅπῃ τὴν ξηρὰν, αὖθις δ' ἐν τῷ ὕδατι δέχεσθαι, τὰ χρὴ ταῦτα προσθεῖναι, ἀλλὰ εἰ τῇ μεγάλῃ σοφίᾳ καὶ προνοίᾳ τοῦ θεοῦ; ὅς τις εἰ μὴ ἤκουσε μέλλει ὕειν, τὸν Νεῖλον ἐπάγαγε μιμητὸν τινα ἑαυτοῦ, καὶ ἀντὶ ὄμβρων εἶ)" τοῖς ταύτης δ' ὡρεαῖς αὖ τοιαῦτα ἐπήγαγον, οἰκεῖα τοῖς τε ἀνθρώποις ἔμελλε μάλιστα ἐν καιρῷ ἔσεσθαι, καὶ τῇ χώρᾳ τὸν φορὰν ἐμόγις ἂν ἐλάττω τοῦ ἱκανοῦ, ἀλλὰ καὶ θαυμαστῶν πλῆθει παρίξεσθαι. ταύτην ἐγὼ μόνην αἰτίαν ὑπονοῶ, δι' ὃν Νεῖλος δι' Αἰγύπτου καὶ τῆδε ἐκείνης ῥεῖ καὶ μέγιστος δὴ τῶν θέρους.* id est, *Vnde autem tantum sumat incrementum, id extra nostram cognitionem est positum. Iam quod sola hæc regio, velut animal quoddã, vtranque naturam per fluuium participat, ac nunc terrestris est & sicca, nunc in aqua degit: id cui tribuamus caussæ, nisi magnæ Dei sapientiæ ac prouidentiæ, qui quem in locum nullam erat pluuiam demissurus, in eum Nilum, quasi vicarium suum, induxerit, qui pluuiæ vicem huius regionis incolis præstaret: atque eo tempore donum hoc in homines conferat, quo tum ipsis opportunum sit maxime, tum regioni non minorem, quam pro necessitate, verum insigniter copiosum prouentum conciliet. Hanc ego vnicam video caussam, cur Nilus per Ægyptum fluat, atque æstate sit maximus.*

G. Cantero interp.

EX STRA-

EX STRABONE,

libro XVII. *rerum geographicarum.*

Interp. Gu. Xylandro.

ENIMVERO antiqui coniectura, recentiores etiam visu ipso cognouerunt, Nilum augeri quando superne adsita Æthiopia imbribus æstiuis poluitur: maxime in extremis montibus. Imbribus autem finientibus, paulatim inundationem desinere. Quam rem ij potissimum deprehenderunt, qui in Arabicum sinum nauigarunt vsq; ad cinnamomiferam regionem, & ij qui ad elephantorum venationẽ missi fuerunt, aut si qui alii vsus Ptolemęos Ægypti reges impulerũt, vt homines aliquos eo amãdarent. Nam hi talia curabant: is præcipue qui cognomento fuit Philadelphus, cognitionis rerum apprime studiosus: cum propter corporis imbecillitatem semper nouę alicuius oblectationis materiam expeteret. Antiqui autem reges perexiguam harum rerum curam habuerunt: tametsi cum ipsi sapientiæ studio dediti essent, tum sacerdotes, cum quibus plurimum viuebant. Idque eo magis est admiratione dignũ, quod Sesostris totam Æthiopiam permeauit, vsque ad cinnamomiferam regionem, & adhuc quædam eius monumenta extant, & columnæ & inscriptiones. Cambyses quoq; Ægypto potitus, cũ Ægyptiis vsque ad Meroen progressus est, & nomẽ vrbi, insulæq; ab illo factũ aiunt, Meroe siue sorore, siue vxore eius (nam & hoc traditur) ibi mortua, vtique honorãdæ caussa feminæ loco id nominis imposuit. Mirum itaque est, cur tantis oblatis inuestigandi occasionibus, non prorsus innotuerit imbrium historia eius ætatis hominibus: præsertim cum sacerdotes curiosius in sacros libros referrent & confirmarent quæ subtilioris aliquid haberent cognitionis.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ,

τῶν γεωγραφικῶν ἐν τῷ ιζ'.

Οἱ[1] μὲν οὖν ἀρχαῖοι στοχασμῷ τὸ πλέον, οἱ δ' ὕστερον αὐτοψίᾳ γνηθέντες, ἔμαθον τὸν ὄμβρων θερινῶν πληρούμενον Νεῖλον, τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἄνω κλυζομένης, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄρεσι· παυσαμένων δ' τῶν ὄμβρων, παυομένῳ κατ' ὀλίγον τὴν πλημμυρίδα. Τοῦτο δ' ὑπῆρξε μάλιστα δῆλον τοῖς πλέουσι τὸν Ἀράβιον κόλπον μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ τοῖς ἐκπεμπομένοις ἐπὶ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ εἴ τινες ἄλλης χρείας πρόφασιν ἐκεῖσε ἄνδρας παρεσκεύασαν τοῦ τῆς Αἰγύπτου βασιλέας τοῦ Πτολεμαϊκοῦ. οὗτοι γὰρ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· διαφερόντως δὴ ὁ φιλάδελφος ὀνομασθείς, φιλίστορος, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, διαγωγὰς ἀεί τινας καὶ τέρψεις ζητῶν καινοτέρας. ἀπάλαι δὲ βασιλεῖς οὐ πάνυ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· καίτοι οἰκεῖοι σοφίας γεγενότες καὶ αὐλοῖ, καὶ ἱερεῖς, μεθ' ὧν ἐν αὐλῇ ὁ πλείων βίος. ὥστε καὶ θαυμάζειν ἄξιον, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ διότι Σέσωστρις τὴν Αἰθιοπίαν ἐπῆλθεν ἅπασαν μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ τὰ τούτου μνήματα τὰ τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ νῦν ἔτι δεικνύμενα στήλαι καὶ ἐπιγραφαί. Καμβύσης τε τὴν Αἴγυπτον καταλαβών, προῆλθε καὶ μέχρι τῆς Μερόης μητρὸς τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δὴ καὶ τοὔνομα τῇ τενησῳ, καὶ τῇ πόλει τοῦτο πρὸς ἐκείνου τεθῆναι φασὶν, ἐκεῖ τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης αὐτῷ Μερόης· ἣ δὲ, γυναῖκα φασί· τὴν ἐπωνυμίαν οὖν ἐσχήκατο αὐτῇ ἀμφοτέρως τὴν αἰδέσιμον. θαυμαστὸν οὖν πῶς ἐκ τοιούτων ἀφορμῶν ὁ τελέως ἀναρχὴς ἴσως καὶ ἀεὶ ὄμβρων ἰσοδία τοῖς τότε καὶ ταῦτα τῶν ἱερέων φιλοπραγμονέστερον ἀναφερόντων εἰς τὰ ἱερὰ γράμματα καὶ ἀπολιπόντων ὅσα μάθησιν παρέπεται ὑπὸ τοῦ ὑφαίνει. Εἴ γὰρ

Malim δείκνυται *mutata distinctione* If. Cas.

Ita If. Cas. *editio vulgo* κατανοεῖσθαι

G. Cupero interp.

---

1 Primus videtur Agatharchides Cnidius hanc caussam Nili αἰτιάσασθαι commentus. Diodorus Siculus: ἔτι δὲ τῆ, &c. * [*quæ iam apposuimus*] * Sane constat, sub æquinoctiali, & vbicunque etiam intra tropicos Sol sit perpendicularis, tantos imbres solitos contingere, vt hoc sit illis loco hyemis, & molestissimæ quidem: quum omnia veluti diluuio quodam natent. hanc tamen esse caussam cur Nilus intumescat nescio an concedere debeamus. Cur enim Nilo proprium esset hoc πάθος; Itaque doctis nostræ ætatis viris placet, à subterraneis potius caussis Nilum intumescere: idque eo argumento maxime probatur, quod & in Delo fons est Inopus nomine qui Nilo ὁμοιοπαθεῖ, ideoque Nili χορίως à quibusdam dictus. Atqui dici non potest vllos imbres qui tunc nulli sunt, aut non certe magni in Delo, in caussa esse cur inflatur Inopus. *Hæc Is. Casaub. Comm. & Castig. in Strab. lib.* 17. 1 Ptolemæus secundus. vide Plin. & Diodor. *Idem Casaub. ibid.*

Εἰ γὰρ ἀρά τῶτ' ἐχρεὼν ζητεῖν ὅπερ καὶ νεῶν ἔτι ζητεῖται, ἢ μὴ ποτε θέρους, χειμῶνος δὲ οὔ; καὶ ἐν τοῖς νοτιωτάτοις, ἐν δὲ τῇ Θηβαΐδι, καὶ τῇ περὶ Συήνην οὐ συμπίπτουσιν ὄμβροι, ὃ δὴ ὅτι ἐξ ὄμβρων αἱ ἀναβάσεις, μὴ ζητεῖν, μηδὲ τοιούτων δεῖσθαι μαρτύρων, οἵοις Ποσειδώνιος ἐχρήσατο. φησὶ γὰρ Καλλισθένη λέγειν τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῶν θερινῶν, τῶδε Ἀριστοτέλους λαβόντα· ἐκεῖνον δὲ παρὰ Θρασυάλκου τὸ θαυμάσιον· (τῶν ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἷς ἐστι·) ἐκεῖνον δὲ πρὸς ἄλλου· ⓦ ὃ, πρὸς Ὅ μήσου διιπετέα φάσκοντος ⓦ Νεῖλον·

Odyss. λ. 581. Ἀλλ' ἤ σ' εἰς Αἰγύπτοιο διιπετέος ποταμοῖο. ἀλλ' ἐσ ταῦτα πολλῶν εἰρημένων, ὧν ἀρκέσει δύο μιμησαμένοις τὸν ποιήσαντα καθ' ἡμᾶς τὸ περὶ τοῦ Νείλου βιβλίον, Εὔδωρόν τε καὶ Ἀρίστωνα" ⓦ ἐν τῷ περιπάτων· πλεῖστον γὰρ τῆς ταύξεως τά τε ἄλλα καὶ τῇ φορᾷ, καὶ τῇ ὅτι χειμῶνι ταῦτα ὅσα κείμενα πρὸς ἀμφοτέρους, &c.

Aldi cod. περὶ & in vet. lib. τῶν περιπάτων. περιπατητικῶν. If. C.

Etenim, si dignum disquisitione visum fuit, quod adhuc quæri solet: cur æstate, & nõ hyeme partibus australissimis imbres cadant, in Thebaide vero & circa Syenen non item: cur non de hoc etiam disputaretur, quomodo ex imbribus Nilus augeatur? ne talibus testibus vti cogeremur, quales producit Posidonius. Ait enim Eratosthenem tradere æstiuos imbres caussam esse. Idque hunc ab Aristotele sumpsisse, Aristotelem vero à Thrasyalce. Thrasyalcem autem ab alio, atque illum ab Homero qui Nilum cælitus delapsum autor sit:

Rursus ad Aegypti cælo delapsa fluenta.

Verum isthæc mitto, quum à multis sint tractata: de quibus satis sit duos afferre, qui ætate nostra de Nilo scripserunt, Eudorum & Aristonem peripateticos. Hi demto saltem ordine, cetera omnia & stylo & argumentis iisdem fere vterque posuerunt, &c.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΩΝΟΣ.

EX DIONE.

ἐκ τῆς ἐπιτομῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἣν συνέτεμψε Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος.

Ex epitome historiæ Rom. quam confecit Io. Xiphilinus.

Ἐγὼ δὲ τἆλλα τῆς Αἰγύπτου οὐδὲν δέομαι γράφειν· ὅ γ' δὴ περὶ τοῦ Νείλου πολλαχόθεν ἀκριβώσας ἔχω, δικαιότατος εἰμὶ εἰπεῖν. ἐκ γὰρ τοῦ Ἄτλαντος τοῦ ὄρους ἀφανὴς ἀναδίδοται· τοῦτο δέ ἐστιν ἐν τῇ Μακεννίτιδι πρὸς αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ πρὸς ἑσπέραν, καὶ ὑπερφαίρει πολὺ τὰλλα ὀρῶν ἁπάντων ὄρος· ὅθεν ⓐ ποιηταὶ κίονα αὐτὸν τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ἔφησαν. οὔτε γὰρ ἀνέβη ποτέ τις ἐπ' ἄκρον αὐτοῦ, οὔτε τὰς κορυφὰς αὐτοῦ εἶδε. χιόνος τε ὄντος ἀεὶ πολλῆς τούτου πεπλήρωται, καὶ τὸ ὕδωρ ὃ ἐξ αὐτοῦ παμπληθὲς ὑπάρχον τὸ θέρος ἀφίησιν. ἔστι μὲν καὶ ἄλλως ἐλώδη πάντα τὰ περὶ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ, τότε δ' ὅτι μᾶλλον πληθύεται, καὶ ἐν τούτοις ⓦ Νεῖλον τὸν ὠκεανὸν ἐπαύξει. πηγὴ γάρ ἐστιν αὐτοῦ, ὥσπερ που καὶ τοῖς κροκοδείλοις καὶ ἄλλοις ἑκατέρωθι ὁμοίως γινομένοις τεκμήριόν ἐστι. καὶ θαυμάσῃ μηδείς, εἰ τὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἄγνωστα ἐξεπίστασμαι. πολλοὶ γὰρ ⓐ Μακεννίται τῇ Μαυριτανίᾳ τῇ κάτω οἰκοῦσι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκεῖ στρατευομένων καὶ πρὸς ⓦ Ἄτλαντα ἀφικνοῦνται. τοῦτο μὲν οὕτως ἔχει.

Mihi [vero] non est necesse scribere cetera quę ad Ægyptum pertinent: quanquam ea quæ de Nilo multis habeo rationibus perspecta atq; cognita, iure possum referre. Is ex monte Atlante certo fluit, qui mons est in Macennitide, non longe ab Oceano, qua parte spectat ad occasum Solis. mons est longe omnium altissimus, quem poetæ ob eam caussam columnam cæli esse dixerunt. nam ad summum eius verticem nemo ascendit vnquam, neq; culmina videre potuit. quamobrem plenus est perpetuis niuibus, ex quibus æstate magnam copiam aquę emittit, cum alioqui ad radices vndique paludes habeat, quæ tunc multo fiunt maiores, augeturque [1] Nilus propterea, quod fons eius est; vt ex crocodilis, ceteriśq; quæ vtrobique nascuntur, coniicitur. Neq; vero mirari quisquam debet, si nos ea diximus quæ sunt à veteribus Græcis ignorata. Nam Macennitæ propter Mauritaniam inferiorem habitant, multique ex iis qui illic [2] bella gerunt, ad Atlantem perueniunt. sed de his hactenus.

Guil. Blanco interp.

1 Nilus æstiuo tempore præterea. *Leunel.* 2 militant *Leunel.*

EX HELIODORO.

libro II *Aethiopicorum.*

ERant, qui quomodo nos Ægyptii deos coleremus, quærerent: alius, quamobrem alia apud alios animalia sacra & diuina haberentur, & quæ esset de quolibet narratio, percontabatur. Quidam pyramidum formam & constructionem, nonnulli fistularum ductus & anfractus scisciabantur. Quid multa? Ægyptiarum rerum nihil non inquisitum relinquebant. Etenim omnis Ægyptiaca narratio, mirum in modum Græcas delectat aures. Ad extremum tandem & de Nilo, qui essent eius fontes, & quæ præter alios fluuios peculiaris natura, & vnde æstiuo tempore solus inter omnes crescat aquis, quæstionem mihi quidam ex vrbanioribus proponebat. Me dicente ea quæ sciebam, & quæ de hoc fluuio sacris libris perscripta, solis antistitibus cognoscere ac legere licet: & narrante, quod in supremis Æthiopiæ, vltimis autem Libyæ partibus oriatur, qua parte orientale clima desinens, initium meridiei præbet: crescit vero æstiuo tempore, non (vt quidam putarũt) Etesiarum aduerso flatu reiectus, sed iis ipsis ventis circa solstitium æstiuum, à septentrionalibus partibus versus meridiem, omnes nubes pellentibus ac trudentibus, donec in zona quæ torretur ardore solis colligantur, in qua illorum motus retunditur propter incredibilem circumstantis æstus vehementiam, toto qui antea fuerat paululum congregatus & condensatus, humore liquescente, & inde copiosis imbribus cadentibus. Superbitque Nilus, nec se fluuium esse patitur, sed effunditur extra ripas, & eluuione tanquam mati quodam Ægyptũ operiens, aduentu suo fecundat agros. Quare ad bibendum dulcissimas præbet aquas, vt quæ illi ex cælestibus imbribus suppeditent: & est tactu placidus ac lenis, non amplius calidus, sicut vbi incipit: veruntamen adhuc tepidus, vt in eiusmodi locis ortus. Quam ob caussam solus ex fluuiis, vapores non exhalat: omnino enim consentaneum esset, si exhalaret, eum ex niue liquefacta, quod quidem docti apud Græcos voluerunt, incrementum capere.

interp. Stephano warsewiczki

ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ.

ἐν τῷ β' Αἰθιοπικῶν.

ΚΑὶ ὁ μὲν ὅπως τοὺς ἐγχωρίους Αἰγυπτίους σεβόμεθα θεοὺς ἀνηρώτα· ὁ δέ, διὰ τοῦτο ἄλλοις παρ' ἄλλοις τῶν ζώων ἁγιστεύεται, καὶ ὅπως ὁ περὶ ἑκάστου λόγος ἐστὶ συνῳδὸς ἐπυνθάνετο· ἄλλος πυραμίδων κατασκευὴν, ἕτερος συρίγγων πλάνην· καὶ συνελόντι τὰ παρ' Αἰγυπτίοις ἐν τοῖς ἀπορρήτοις ἱστορεῖσθαι. Αἰγύπτιον γὰρ ἄκουσμα καὶ δίηγημα πᾶν, Ἑλληνικῆς ἀκοῆς ἐπαγωγότατον. τέλος δὲ ποτε καὶ περὶ τοῦ Νείλου, καὶ τίνες μὲν αὐτοῦ πηγαί· διὰ τί δὲ τοῦτο μόνος ποταμῶν ἰδιάζουσα φύσις· καὶ ὁπόθεν τὸ θερινὸν ὠφέλιμος μόνος τῶν πάντων πλημμυρεῖ, πρὸ οὗ τοῖς ἐμοὶ τῶν ἀστειοτέρων. ἐμοῦ δὲ ἄκρως ἐπίστασθαι δοκοῦντος, καὶ ὅσα περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου βίβλοις ἱεραῖς ἀναγεγραμμένα, μόνοις τοῖς περιττοῖς καὶ γινώσκειν, καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεστι. καὶ διηγουμένου ὡς τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Αἰθιοπίας, ἑσπέρας δὲ τῆς Λιβύης ἀναλαμβάνοι, καθ' ὃ μέρος τὸ κλίμα τὸ ἀνατολικὸν ἀποπλήγην, ἀρχὴν τῇ μεσημβρίᾳ δίδωσιν· αὔξεται δὲ κατὰ τὸ θερινὸν ὥραν, οὐχ ὡς τινες ὑπέλαβον πρὸς τὰ ἐτησίων ἀντίκρυ πνεόντων ἀνακοπόμενος· ἀλλ' αὐτῶν δὴ τούτων τῶν ἀνέμων κατὰ θέρος ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὸ μεσημβρινὸν πᾶν νέφος ἐλαυνόντων τε καὶ ὠθούντων, ἕως ἐπὶ τὰ διακεκαυμένα ζώνην συναξουσι, καθ' ἣν τὸ πρόσω φορᾶς ἀνακόπτονται δι' ὑπερβολὴν τοῦ περὶ τὰ μέρη πυρώδους πάσης τὸ περιτὸν καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροιζομένης, καὶ τούτου λάβρων ὑετῶν ῥηγνυμένων, ὀργᾶται ὁ Νεῖλος, καὶ ποταμὸς εἰ ὅλην ἀνέχει, διὰ κατεξανίστασθαι τῆς ὄχθης, καὶ θαλασσοῦται τὸν Αἴγυπτον, τῇ πρόσθεν γεωργεῖ τὰς ἀρούρας. διὸ πιεῖν τε ἥδιστος γλυκύτατος, ἅτε δὴ ὄμβρων ἔαρινῶν χορηγούμενος, καὶ θίγειν πρόσωπος, οὐκ ἐπὶ μὲν θερμὸς ὡς ὅθεν ἤρξατο, ἐπὶ δὲ χλιαρὸς ὡς ἐκεῖθεν ἀρξάμενος. διὰ τοῦτο αἰτίαν καὶ μόνος ποταμῶν ὥρας οὐκ ἀναδίδωσι πάντως ἂν, ὡς ὅ εἰκὸς, ἀναδοὺς, εἰ καθ' ὥρας τινὰς ἐβουλήθησαν, ὡς πιθανόμεθα, τῶν παρ' Ἕλλησιν [3] σοφῶν, χιόνος τηκομένης ὃ πλήρωμα ἐλάμβανε.

---

1 Quos & refutat Herodotus lib. II, cap. 20. Eorum fuit Thales. 2 Sic & Clitopho apud Achill. Tatium l. 4. de Leucip. & Clitoph. Nili pota aqua, γλυκὺ, ait, ὃ πίνεται ὧδε καὶ ψυχεῖν εἰ μάτην τὰς ὑδρίας. vbi vltimæ quatuor voculæ desunt in vulgatis, nos suppleuimus ex ms. I. A. Thuani. Eodem loci, si libet, & alia non iniucunda certe de iucundo isto aquæ istius potu, modoque potandi mirabili videas. 3 Vt Anaxagoras & tragici refutat eandem opinionem noster Herodotus lib. II. cap. 22.

ἄλλοις Palatinus ms.

λαμβάνει Pal. & Vat. mss.

sic Commel. edit. vulgo συναύξεται

ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικῇ λόγῳ τῷ δ', ὅπερ ἐπιγέγραπται περὶ ὕλης καὶ κόσμου.

ΚΑὶ οὔτι λέγω, πόθεν δή ἀρα τῶν ποταμῶν τὰ ῥεύματα φέρεται· ἄῤῥητος γὰρ δή μοι πάμπαν καὶ ἔοικε λόγος· ὅπως ἥλιος τὴν ὑγρὰν ἅπασαν πέφυκεν ἀναλίσκειν, εὐπετὲς μάλα τοῖς βουλομένοις καταμαθεῖν. καὶ γὰρ δὴ ξηραίνει τὰ τέλματα, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀναλίσκει ξυρήματα, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα ἀφαυαίνει· καὶ μὴν τοῖς ποταμοῖς σμικρουμένοις ἔστιν ἰδεῖν, ὅταν ἐκ τῶν ἑῴων μερῶν, ὅπου τὰ βόρεια τείχη, καὶ ὁ θερμὸς ἀέρ ἀφαιρῆται. ἀφαυαίνει καὶ μὴν τοῦτον ὁ Νεῖλον φασίν, ὃν καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς πλημμυρεῖν χωρεῖν, ἀλλὰ μεσοῦντος θέρους ὑπεκλύζειν τὴν Αἴγυπτον· ὡς τῷ γε ἡλίῳ τῷ βορειοτέραν ἀφαιροῦντος ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν ποταμοῖς ἐπιχλοῦντας, τούτου δέ γε πλεῖστον ἀπέχοντος. εἰ δὲ καὶ ἄλλας αἰτίας τοῦτο γε πλημμυρείας εἰσί φασί τινες, ἀλλ' οὐκ [ἔμοιγε] ἀρμόττειν τόνδε γε νῦν λόγον ὑπείληφα. καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις παρεγκωμιάζω τῆς μὲν θείας οἰκονομίας μὴ πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας, θαυμάζειν δὲ τὰ γενόμενα, καὶ ὑμνῳδεῖν ἀνυμεῖν.

EX THEODORETO Episcopo Cyri.

In Græcorum affectionum curationis sermone IV. qui inscribitur de Materia & Mundo.

NEque vero nunc differendum puto, vnde iugis fluuiorum copia deuoluatur: ineffabilis enim mihi penitusque abstrusa hæc quoque ratio est: quo autem pacto sol aptus natus sit humidam aquæ vim comminuere, pronum est cunctis volentibus edoceri. Æstuaria enim paludesque exsiccat; aquarum præterea collectiones ac stagna consumit: corpora quoque hominum siccora efficit. Quinetiam fluuios videmus decrescendo subduci, cum sol relictis australibus locis ad boreales tractus cōcedit, ætatemque nobis efficit. Eamque ob rem, Nilum aiunt non eodem tempore quo ceteri solent fluuii, extra alueum inundare, sed media æstate aquis exuberantibus Ægyptum perfundere, sole tunc ad Borealem circulum accedente, ac ceteris quidem fluuiis radiis ardentioribus incubante, ab ipso autem Nilo magnis sane spatiis abscedente. Si vero & alias Niliaci incrementi caussas quidam esse contendunt, ego tamen hoc tempore materiam hanc conuenire mihi non arbitror: quippe qui alios cohorter, ne caussas diuinæ gubernationis curiosius indagent, sed admirentur potius ea quæ facta sunt, ipsumque opificem hymnis laudando concelebrent.

Zenob. Acciaiolo interp.

FRID.

FRID. SYLBVRGII SPICILEGIVM.

In quo loca Herodoti aliquot aliter interpretata, partim & illustrata.

Ad Librvm I.

PAG. 5, v. 27. Aut enim) Aut enim Candaule interfecto, me tibi cum regno Lydorum habe: aut t.

13, 12 Quod si velis) Quod si volet alterũ annum esse quam alterum vno mense maiorem, vt tempora eodem opportune recurrant, menses quidé intercalarii triginta quinque fiũt per annos septuaginta: dies vero ex his mensibus mille & quingenti: *Vt Perellus vertit apud Theodor. Gaz. in lib. de mensibus: teste Paulo Leopardo Emend. lib. 6. c. 21.*

21, 33 Crestonem) *Dionysius Halicar. li. 1. pag.* 19. Crotonem *vocat.*

23, v. *vlt. in extrema ora*, cum seditiosis.) *vel, vt alij*, in gratiam rediit cum diuersæ factionis hominibus.

24, v. *vlt. in extr. ora*, thynni cl.) *Camer. vertit*, Iacta rudens. *alij*, Iactus est iactus.

25, v. *antep. in extr. pag.* conglobarentur) *vel, vt alij*, conuenirent.

26, v. *pen. in extr. pag. post* prospere rem gess.) *vel*, Sed statim, vt in bona & populosa regione, succreuerũt iterum & prospera fortuna vsi sunt: *vt Suid. quoque* ἀνά τ' ἔδραμον *exponit* ηὐξήθησαν.

ead. p. 26, v. 21. fune) *Paul. Leopard. Emend. li. 7. c. 7. mutuli* schœno.

28. v. *antep. in extr. pag. ante illa* Vbi vero tandem *&c. hæc tantum Sylb.*) conducit ab eo nolente locare: *Paul. Leop. lib. 7. c. 7.*

30, 8 benigne alloq.) benigne tractabat.

33, v. *pen. in extr. pag. post* infunditur mari *ita Sylb.*) *Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 9. legit* Hyllus, *ex Homero & Strabone, atque adeo sic habent etiam Græci codices nonnulli.*

37, 36 absumit) *alij*, differt, dissipat.

46, 33 Neque alias vnquam) Neque alias vnquam notasti (*seu* deprehendisti) in hoc viro illepidũ quidquam. *est enim hic* παρεῖδες *idem quod* ἐνεῖδες: *vt ex Thoma Magistro docet Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 11.*

49, 19 multis verberibus affecit) *alij*, verberibus eum admodum aspere tractauit.

ib. v. 35. tam indignis) *alij*, tam indigne tractare.

62, 3 ante Sicyonem) *Pausan.* 211, 16. *&* 234, 37 *habet* πρὸς Σικυῶνος: *quod significat*, ex ea parte qua Sicyonem attingit *Achaia.*

73, v. *antep. extr. pag. post* Hi soli *&c.*) *Infra* 496, 40 *hoc ipsum repetitur, & à Strabone lib. 13. ab Aristotele quoque histor. animal. lib. 3. ca. 11. vt annotauit Paul. Leop. Emend. lib. 7. cap. 11.*

80, 25 scrobibus) celoniis, *siue* tolenonibus.

84, 9 In pilam coniiciunt) In pilam coniectos, & pistillis comminutos incernunt per linteum, *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 11. est enim* σᾶν cribrare, per cribrum *seu* incerniculum transmittere.

Ad Librvm II.

Pag. 99. v. 13 dum exæquat) *Videtur* διαμῶν *legisse pro* διακαίων. *Græca sonant*, dum transitum ei perurit. *id est*, dum eum permeantem vrit.

100, 45 alii ad vrbem Elephantinam) *Franc. Iun. in Esaiam p.* 68. *Græca sic distinguit*, ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιόπων καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίηισιν ἄλλη πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. *id est*, alii ad vrbem Elephantinam, Æthiopibus oppositi: alii ad Daphnas Pelusias, oppositi Arabibus & Assyriis.

107, v. *vlt. extr. pag. post* conuertisse) *Alij sic totum locum vertunt*, atque interim quietum mansisse. at cũ ei ad aram admoto molam inspergerent (*vel, vt Bud.* sentit, capillum vellerent) ad vires *exercendas* versum omnes illos interemisse.

113, v. *antep. post* ellychnium) *alij*, superne autem inest ipsum ellychnium.

116, 17. veluti hostes exag.) *alij*, tractant vt hostes.

120, 7 alii morborum occultorum) *Hier. Mercurialis Var. lect. lib. 2. c. 8. putat pro* alii *legi posse* siue: *vt hæc sequentia exponant præcedentia.*

135, v. *vlt. extr. pag. post* vinculis) *Leopard. Emend. lib. 7. c. 12. vertit*, duos aut tres vtrium petiolos pendulos resoluisse. *Infra sane in oraculo* προέχων ἀσκὸς ποδέων *dicitur penis, qui è ventre velut ex vtre petiolus prominet.*

153, v. *vlt. extr. pag. post* assentior) *Plutarch. pro eodem* ἀπεφόρησε, *id est*, crepitum ventris emisit.

Ad Librvm III.

P. 167, v. 26 Nec ipsis Inaro) tametsi quam Inarus & Amyrtæus nullus dum Persis plus damni dedit: *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 14.*

170 v. *vlt. pag. post* breuuage) *Eam lectionem secutus Paulus Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14. sic vertit*: neque enim tot eos victuros fuisse *annos*, nisi potu conspergerent atque miscerent: de vino hoc dicens Ichthyophagis. hac enim re se Persis esse inferiores.

213, 2 & lenia post acria) *alij in Græco legunt* ἁπαλὰ ἰσχυρὰ προσάγων. *id est*, fomenta efficacia & vehementia admouens. *vt vertit Paul. Leopard. Emend. lib. 7. cap. 14.*

Ad Librvm IV.

P. 229. 37. nam anima) *Sincerior videtur hæc Græci contextus lectio apud Eustath. Comment. in Dionysii Periegesin, pag.* 16. ἄρι μὲν γὰρ τὸ ἓν Σκυθιστὶ, μασσὸς δὲ ὁ ὀφθαλμός. *id est*, nam ARI Scythice VNVM dicitur, MASPVS vero OCVLVS. *vt Hartung. annotauit decuriæ* I. *c.* 2.

236. v. *pen. extr. pag. post* Est autem sep.) *Pausanias hãc* Argin *vocat* Hecaergen, 41, 22 & 154, 13

241, 37 Amaxampeus) *Infra* 251, Exampæus *scribitur, etiam in Græco: itidemque apud Solinum c.* 24. *& apud Pomp. Melam. lib. 2. ca.* 1.

245, v. *pen. extr. pag. post* καὶ οἱ ἀνδρ.) *Pro* ἐναρίας *supra fuit* ἐναρέας *p.* 45. *quod sonat* exercationi obnoxios. *Corinthus, qui de dialectis scripsit,* ἐναρίας *interpretatur* ὀπαλίτας. *nonnulli tradunt* ἐνάλιας *Scythas esse* [illegible]

quos Hippocrates alicubi ἀναδεεῖς appellauerit: Vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 7. c. 10.

274, 6 ſono vocis exili) *Budæus ex antiquo exemplari legit* ἐχόφωνος, *id eſt*, hæſitans lingua, *Vt annotauit Paul. Leopard. Emend. l. 3. ca. 11. Ex terrore id vocis vitium emendatum refert Pauſan.* 331, 16.

286, 22 Zygantes) Ζύγαντες *pro gente Libyca ex Herodoti quarto citatur à Stephano: Vt annotauit Turneb. Aduerſ. lib. 10. c. 24. Sed idem tamen Steph. & Ζύγαντας pro Libyæ populo citat ex Hecatæo & Eudoxo.*

Ad Librvm VII.

392, v. vlt. *extr. pag. poſt* ſomniaſſe) *ad verbum ſonat*, multa & magna euerſa eſſe ab inferioribus.

417, 21 Bogem) *Pauſ.* Boen *vocat* 242, 44.

418. 38 Niphragæ) Phagræ *legendum eſſe docet Paul. Leop. Emend. l. 8. c. 1. ex Thucyd. l. 2. & Strabonis Epitome.*

424, 10 Enienes) Ænianes *hi dicuntur à ceteris ſcriptoribus, de quibus vide Stephanum.*

434, 31 Cyllirii) *Suidas* Καλλικυρείους *vocat: itidemque Aldus in Prouerbiorum collectaneis habet* Καλλικυρείων πλείους. *Qui vero hic (itidemque apud Heſychium) more Siculo ſeu Dorico vocantur* γάμοροι, *in iisdem Prouerbiis & apud Suidam nominantur* γεώμοροι, *quaſi dicas* Agrorum poſſeſſores, Agricolæ.

443, 2 χύτρους) *Euſtathius feminino genere* χύτρας *habet, Comment. in Dionyſii Periegeſin, pag.* 73.

455, 28 lapidem nomine Melampygum) *Paul. Leop. Emend. lib.* 8. *ca.* 1. *mauult*, lapidem Melampygi, *id eſt, Herculis nigro podice præditi.*

459, 11 bis modo) *Forſan* bis duo: *cum in Græco ſit* χιλιάδες τέτρες, *id eſt*, quatuor millia. *In præcedenti verſu Diodorus Siculus pag.* 259 *pro* τετρακοσίας, *habet* δισχιλίας: *id eſt*, Bis decies centum millibus.

Ad Librvm VIII.

471, 2 & optimam portionem agri Hiſt.) Ellopiique agri & Hiſtięę regionis maritimos vicos omn. p.

472, 12 male mulctati) aſpere tractati.

473, 45 Drymon) *Pauſ.* Δρυμαίαν *vocat*, 18, 34. *itidemque Plin. l. 4. c. 3. Stephanus vero* Δρυμίαν.

475, 37 Mineruæ protemplaris) *Pro* Προνάϊος, *quod ſecutus eſt interpres, legitur apud Pauſ.* 323, 40. Προνοίας. *quod ſonat* Mineruæ Prouidentiæ. *Idem tamen Pauſanias* & Προναία Ἀθηνᾶς (*id eſt* Protemplaris Mineruæ) *mentionem facit*, 289, 25. *Suidas quoque vtramque agnouit; ſed ita vt* Προνοίαν *hic legerit.* Προνοίαν *ex Æſchylo, Callimacho & Demoſthene citat Paul. Leopard. Emend. lib. 8. cap* 1.

476, 20 obſeruatum. Et) verſatum: nec ſolum hæc dicunt, ſed etiam perinde ac ſi eſſet, menſtrua ei *libamina* apponunt, libum *ſcilicet* mellitum; *ſeu* placentam mellitam.

481, 40 credibile eſt) λόγιόν ἐστι *ſignificat potius* oraculo prædictum eſt, *Leop. Emend. lib. 8. c. Vertit* fatale.

507, 27 Murem in Lebadiam) Murem Lebadeam (*Bœotiæ oppidum*) veniſſe, & mercede pellecto quodam indigena, ad Trophonium (*id eſt, in antrum Trophonij*) deſcendiſſe.

ibid. v. 35. vaticinum eſſe) μαντεύεσθαι *ſignificat hic verius* Oraculum conſulere: *Vt annot. Paul. Leopard. Emend. lib. 8. c. 1.*

Ad Librvm IX.

547, 23. pecora & in Dod.) *Interpres legit* φόβατα· *ſed ſcriptura eſt* φόφαντα, *id eſt*, oracula: *Vt monuit Paul. Leop. Emend. lib. 8. c. 1.*

556, 26 reſiliit) vibrauit: *ſeu* concuſſa eſt: *à verbo* πάλλεσθαι.

FINIS.

EX

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ
ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΝΔΙΚΩΝ
ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX
CTESIAE CNIDII
PERSICIS ET INDICIS
EXCERPTA A PHOTIO.

Cum interpretatione H. STEPHANI; & Indicorum quidem duplici, quarum altera L. RHODOMANI.

IN HÆC

Notæ, variæ lectiones, & diuersæ interpretationes H. STEPHANI, D. HOESCHELII, A. SCHOTTI.

AD HÆC

alia eiusdem CTESIÆ ex iisdem & aliis ipsius libris Fragmenta aucta iam & locupletata.

HENR. STEPHANI
DE CTESIA HISTORICO ANTIQVISsimo disquisitio.

QVI melius, qui certius de rebus Persicis scribere potuerit quam Ctesias, arbitror fuisse neminem. Quod quo magis mihi persuadeo semperque persuasi, eo certe magis (vt homo Persicæ historiæ studiosissimus) aliquam eius scriptorum partem in quopiam bibliothecæ angulo reperire posse desidero ac semper desideraui. Nam istæ ex eius scriptis ἐκλογαὶ tantum abest vt desiderio meo satisfaciant, vt illud, non aliter quam ex longo contractã sitim pauculæ aquæ guttæ, multo vehementius accendant. Vt autem Ctesiæ tantum tribuam cum alia multa faciunt, tum vero quod illum à Xenophonte laudatissimo authore laudari videam. Eũ enim cuius vnius ex omnibus ab illo citetur testimonium, vt locupletissimum, laudari certe, & magnificentissime quidem, interpretor. Vnde fit etiam, vt Plutarcho, modestissimo alioqui & prudentissimo scriptori, succenseam: qui ita huius historici mores exagitat, vt omnibus modis suspectam nobis eius reddere velle videatur fidem. Sed quum duo in historico requirantur, posse & velle de rebus vere scribere: primum, an id præstare potuerit, videamus: deinde de eo, an voluisse verisimile sit, disputabimus. At illud vel ipse Plutarchus nobis testabitur: & testatus erat ante eum laudatissimus, vti dixi, scriptor Xenophon. Respondeant igitur pro me ambo: Xenophon quidem in libro Κύρου ἀναβάσεως primo, his verbis, vbi narrat vulneratum à Cyro Artaxerxem regem, eius fratrem, καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ περόνησε διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός. καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. & paucissimis interiectis verbis, ὁπόσοι μὲν ἦλθον ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. Plutarchus autẽ initio Ἀρταξέρξου (ita enim illic nominatur, consentientibus etiam veteribus exemplaribus) hæc scribens, ἀλλὰ τὸ Κτησίαν μὴ εἰκὸς ἦν ἀγνοεῖν πιεῖν φάρμακον τοῦ βασιλέως παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας. Et pagina illius libri secunda, Κτησίας ἦ, οὐκ ἄτοπον ἀγνοεῖν τὸ χρόνον εἰκὸς ὄντα, παρόντα ταῖς πράξεσιν, ὅτε ἐκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον ὡς ἐπεφχθη διηνεκῶς. Ex his igitur quum res omnes compertas exploratasque Ctesiam habere potuisse, (præsertim quum medicorum apud reges multo maior tunc temporis quam nunc authoritas esset) & vt de compertis atque exploratis vere scribere potuisse intelligamus: nunc an eum (vt φιλαλήθη, id est, veritatis amatorem) id etiam voluisse probabile sit, cõsideremus. Nimirum & de hoc ἁπλοῖς ὁ λόγος. Nam si mẽtiri volebat Ctesias, nempe assentationis studium in caussa fuisse dicamus necesse est. Si assentator erat, certe mentiendo, eius auribus à quo plurimum commodi expectabat, aliquid dare, eiusque ambitioni subseruire sibi propositum habebat. A quo autem plura quam à rege suo aut à regis matre sperare eum par erat? Supereſt igitur vt Ctesiam, dum Artaxerxi & Parysatidi statuit adulari, falsam illis laudem in historia sua plerunque affinxisse existimemus. Atqui tantum abest vt iis, ac Parysatidi præsertim, falsam laudem affinxerit, vt veram potius detraxisse, ex iis passim quæ de ea commemorat, omnibus videri possit. Et de his quidem ita loquor, quasi ante illorum obitum historiam suam edidisse Ctesiam constet. Nam si post eorum obitum in lucem ab eo prolatam fuisse credamus, quomodo eum huius culpæ, imo vel huius suspicionis dicere affinem fuisse audebimus? Quod autem ad res Indicas attinet, profecto mendacii illum multis in locis nemo non facile suspectum habuerit: sed quotusquisque est qui conuincere queat & coarguere? Nescio (respondebit quispiam) quis eo tempore potuerit: at nunc possunt mercatores nostri qui illuc & ipsi nauigant. Ain' tu? at vnde illis, vt, quum sint ἀναλφάβητοι, ideoque iudicio eo quod litteris & doctrina quæritur, omnino careant: obseruare & obseruata aliis postea commemorare eadem quæ viri docti, possint? Ne longe abeamus, vnde homini omnium litterarum rudi, vt ligni παρήβη dicti naturam ita animaduertisse, & animaduersam ita queat describere vt hoc in libello à Ctesia descriptam habemus? vt omittam illud quod pro artis suæ (quum medicus esset) solertia, vt obseruauit, ita & obseruasse debuit: nimirum illud lignum δίδοσθαι τοῖς κοιλιακοῖς βοήθημα. vel tale quid quale alio quodam loco narratur? nempe aut mirã cuiusdam radicis ad corrigendum nimium lactis vsum virtutem: aut, quod de asinorum syluestrium cornu refert? qui è poculis ex eorum cornu confectis biberint, neque spasmo eos, neque comitiali morbo corripi: sed neq;, dummodo aut vinum aut aquã aut poculentum aliquid aliud ex hu-

ex huiusmodi poculis bibant, illos hausto aut ante aut post minime interire veneno? Nequaquam profecto ab imperitis istis mercatoribus expectanda hæc narratio fuerit. quid igitur illi narrabunt? nimirum se vidisse sylvestres asinos cornu in fronte gestantes, quod cuius coloris esset discernere non potuerint, sed nec satis eius magnitudinem considerauerint. Hanc autem vim huic cornu esse insitam, tam sunt nescii, quam ij qui nunquam ne Indorum quidem nomen audiuerunt. Hæc autem à me idcirco hic dicuntur, lector, vt quoties in quosdam homines incides, qui plus fidei de illis rebus, mercatoribus etiam litterarum imperitis, quam vel doctissimis antiquis scriptoribus adhibendū esse credunt, in promptu tibi quod illis nugatoribus respondeas, esse possit. Quod si quis me roget, an nec Ctesiæ, nec aliis vetustis authoribus rerum huiusmodi historiam describentibus derogandam arbitrer esse fidem, ille à me hoc responsum feret: me domi & in patria mea tot tantaq; rerum videre passim miracula, vt quum illos qui de peregrinarum regionum miraculis scripserunt lego: tum demum velim, Scepticam vsurpans ἐποχὴν, dicere ὲ μᾶλλον, id est, ὲ μᾶλλον πιστεύω, ἢ ὲ πιστεύω. si tantum illa excipias quæ ita à ratione abhorrent, vt ne ipse quidem sensus communis ea quenquam patiatur admittere. Quid si vero, quo magis tales sunt res aliquæ, eo etiam magis inter miracula, sed non inter incredibilia ramen referendæ sint? Nam vel istud quale sit considera. Fuerunt nonnulli prisco sæculo homines, qui quod de quadam Indica aue narrabatur, eam videlicet in India, Indicum, illinc in Græciam transportatam, Græcum sermonem discere, & hominum more articulatas distinctasque voces tandem proferre: hoc vt plane absurdum & ineptum commentum, exsibilandum explodendumque esse dixerint. Quinam? Nempe non alii quam quibus huiusmodi auem ex Indicis oris aduectam videre nunquam contigisset. Nam Ouidius & Statius, fortasse & ipsi, hominem id commemorantem, vt aperte mendacem aliquando risu exceperant: at postquam ipsam illis datum fuit auem cernere & audire, quam ea de re famæ & aliorum sermoni adhibere fidem noluerant, eam suis ipsorum oculis adhibere coacti fuerunt. Et, vt illos taceamus, hodieque vulgaris est adeo illa auis, vt extare aliquem qui dicat incredibile esse quod de illa narratur, id demum nobis plane sit incredibile. Quem enim, psittacum (quem βίττακον Ctesias hic appellat) præter illum Veronensem Claudiani senem, aut aliquem illi similem, nunquam vidisse putabimus? Finge tamen reperiri senem aliquem (& reperiuntur forsitan aliquot ex illis etiam qui in vrbibus degunt) qui nunquam eam volucrem viderit, aut, si viderit, loquentem certe nunquam audierit: an eum qui hanc illi aui inditam esse naturam affirmabit, fidem apud huiusmodi hominem impetraturum reris? Hoc certe si credis, longe falleris. His igitur tandem hunc sermonem claudamus verbis. Quemadmodum si psittacus nunquam ex India aduectus ad nos fuisset, auem apud Indos esse humanas voces sonantem nemo crederet: nunc vero, quoniam vulgaris est illa, vix quisquam hoc miraculi loco habet: itidem etiam multa de aliis Indicis animalibus referri, & de plantis atque arboribus, nominatim etiam de quibusdam radicibus, item de aquis, de metallis, de aliis denique multis illi regioni peculiaribus rebus commemorari, quæ multorum fidem superant: at si tam facilis illarum rerum, quam psittaci, asportatio esset, tam facile firma ab omnibus persuasione reciperentur, quam ea quæ de psittaco scripta sunt, recipiuntur. Ergo quod Plutarchus Ctesiæ Persicis tribuit μυθῶδες (apud eum corrupte legitur θυμῶδες) ego id in eum, ne in Indicis quidem, nedum in Persicis, cadere existimo. At erat φιλολάκων. Fuerit vero φιλαθλωτάτος, fuerit φιλοθήβαιος. quid tum? Hoc certe vt aliquo in loco Lacedæmoniorum auribus aut Athenienſium aut Thebanorum potius quam veritati seruiret, facere potuisse dixerim: at ex vna historiæ particula totam illam mendacij arguere, hoc ego iniquissimi iudicis esse censuerim. Sed Plutarchum, aliquo præiudicio fortasse præoccupatum, quicquid libuerit, impune scribere sinamus, & de Ctesiæ Persicis, penes ipsos Persas: de Indicis, penes Indos esto fides. Hic certe libellus, qualis qualis est, si aliud quo commendaretur, non haberet, vel hoc vnum abunde ad eius commendationem valere posset, quod aliquot cum ab aliis, tum vero à Plinio citati in eo reperiantur loci. Sunt veto & maxime memorabiles in eo & minime tamen vulgares historiæ. quarum vnam, lector, Latino sermone interpretatam, proferam: διήγημα certe huiusmodi quod rhetori cuipiam χρείας pulcherrimæ argumentum, poetæ, iocoso quidem facetorum epigrammatum: seuero autem, grauissimæ tragœdiæ ampliſſimam
» suppeditare possit materiam. Mortuo, inquit, Megabyzo, vxor eius Amytis, libidinosa
» matre filia libidinosior, summe virorum erat appetens, & suam vndique explebat libidinem.
» Forte accidit vt ægrotaret, non graui morbo illa quidem: sed qui tamen medici desideraret
» opem. Eam igitur inuisens Apollonides medicus Cous, quum iampridem eius esset amore
» correptus, conualituram illam (vtpote quæ hysterica esset) si cum viro congrederetur, affir-
» mauit. Hac arte fit voti compos Apollonides, & amata potitur Amytide. Verum tabescen-

tem eam paulatim quum cerneret, à congressu abstinere cœpit. Illa autem tandem quum matri suæ rem totam aperuisset, eam, ne hanc quam ab Apollonide acceperat, inultam impunitamque dimitteret iniuriam, rogauit. Mater, quæ audiuerat, ad Artaxerxen defert: narratque vt congressu eius vsus esset, nec, nisi ea indignis prius abusus modis, illo abstinuisset. Rex matri de his agendi vt vellet, potestatem permittit. Illa igitur comprehensum & in vincula coniectum Apollonidem duos menses in tormentis & cruciatibus habuit: tandem vero viuum etiam defodit. Hic iam mihi lector (quod in legendis historicorum scriptis longe & iucundissimum & vtilissimum est) historiam cum historia confer, Persicam nimirum cum Romana. Amytin cum Messalina, regis Persarum filiam cum imperatoris Romani coniuge mihi compara: & muliebre vtrobique, quasi in speculo quodam, contemplare ingenium.

------ Claudius audi
Quæ tulerit. dormire virum quum senserat vxor,
Ausa Palatino, &c.

satis enim tibi notos esse puto versus. Aptissime autem, meo quidem iudicio, hoc par mulierum copulauerimus: vt quas personas & longa temporum intercapedo & longum locorum interuallum & linguæ magna discrepantia dissociauerunt, generis nobilitas (licet in altera maior) & morum fœditas ac turpitudo minime nobili vinculo nobis consocient atque coniungant. Et de Messalinæ quidem vt audias libidine, tibi longe abeundum non fuerit. Amytin autem præterquam Ctesiæ, etiam Dinonis grauissimi authoris hoc infamatam reperi elogio, Ἀμυτις καλλίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν & ἀκολαστοτάτη. id est, *Amytis omnium Asiæ feminarum vt pulcherrima, ita libidinosissima.* Historiam cum historia contulisti, lector: nunc autem poetæ quomodo cum historicis conferri debeant, & vt cum illorum sententiis horum pulchre testimonia consonent, considera. Nimirum quod à poeta Latinorum omnium ingeniosissimo pronunciatum est, Litem magnam pudicitiæ cum forma esse, non minus vere quam eleganter esse dictum, iam antea tibi, vt opinor, persuaseras: sed ita verum tamen hoc esse, vt non in omnes hanc cadere suspicionem existimare deberemus. At nunc hæ te docent historiæ, non obscuras tantum, non priuatas tantum affines huic culpæ esse personas, verum etiam imperatrices, eorum etiam qui reges regum vocabantur (& merito quidem vocabantur) filias. Sed cur ego tam memorabilem vndique hanc tibi reddere conor narrationem? nimirum quod illa vel certissimum Ctesiæ φιλαληθείας datura sit testimonium. Quem enim missum me facere velle simulaueram, nunc quasi ex insidiis repetere libet sermonem. Ecquis vnicuique erga suam artem & erga eiusdem artis societate iunctos (quod eiusdem velut sacri sint cultores) naturaliter quosdam amoris excitari nescit igniculos? Nisi igitur Ctesiæ amica quidem ars sua, amicus vero Apollonides, sed amica magis historiæ veritas fuisset, hæccine cum tanto vtriusque narrasset dedecore? At ego (dicet fortasse Plutarchus) istud factum longe aliter interpretor. Nam vt πρᾶγμα πράγματι κοτέει, sic etiam ἰατὸς ἰατρῷ. hinc illa diffamatio. Itane tandem hæc eius diffamandi studio commemoret, quem aliquot in locis non multo ante sponte laudauerit? Quo te iam vertes Plutarche? Video video quo euadere velis. Passim ab Herodoto dissentit. Patrem fabularum mihi narras. tandem te tuo confodisti gladio. Nimirum verax Ctesias mendaci Herodoto repugnat. Quid tu autem ad hæc, lector? nonne iam tibi teneri Plutarchus videtur? Hoc si tibi persuasi, Ctesiæ τὸ φιλαλήθες admirare mecum potius, quam cum Plutarcho τὸ φιλοψεύδες reprehende. Aut, si tibi paria in vtramque partem rationum videntur esse momenta, saltem te neutrum serua, & vti dixi, de Ctesiæ Persicis, penes Persas, de Indicis, penes Indos fides esto, Vale.

DE

DE ΔΙΤΤΟΓΡΑΦΙΑ QVORVNDAM NOMINVM IN CTESIA PRÆSERTIM: ET DE EXCERPTIS ipsis ac voce Ἐκλογῶν.

Ex eiusd. H. STEPHANI *Castigationibus ad Appiani Iberica & Annibalica, Ctesiæque Agatarchidis, & Memnonis excerpta, in fine.*

DVO sunt præterea, lector, de quibus te admonitum volo: vnum, quod ad nomina multa, in Ctesiæ præsertim exemplaribus, διπλογραφήματα: alterum autem, quod ad vocem ἐκλογαὶ attinet. Exemplum huius διπλογραφίας ponam ex multis vnum, Περσικῶν cap. 38. in vno codice cum ι scriptum, quum in altero scribatur cum η. Certe huius nominis & aliorum huiusmodi quærere scripturam, nescio cuius laboris, imo vero nescio cuius curiositatis esset. Nam si tandem reperiretur (quod tamen nullo fieri modo posse credo) quid tale repertum commodi nobis afferre posset, non video. Vnum tamen optabile foret, vt quo modo apud vnum historicum nomen aliquod proprium scribitur, eodem apud alios quoque scriptum esset: ne erroris (vt sæpe accidere videmus) diuersa scriptura nobis occasionem præberet: dum quod de vna eademque persona dicitur, de diuersis dici existimamus. Sed illud quî fieri possit? Si tamen & hic coniectura locum habere debet, credo, quo longiora sunt, eo magis Persicæ linguæ characterem seruare nomina. scimus enim Persas, in suis denominandis, nequaquam id quod quidam dixit, curasse, πάντα δ' ἕλον εἶναι τῷ δεσπότῃ μονοσύλλαβον, imo potius οὐ δ' ἕλον τὸ δεσπότου εἶναι πολυσύλλαβον οὐ μακρασύλλαβον. Quam rem videmus vt facere Plautus etiam notet. Hæc igitur ratio videtur idonea ad probandum magis veram esse scripturam (duplex enim in hoc nomine reperitur) Σφενδαδάτης quam Σφενδάτης, vtpote longiorem: eandemque in id genus aliis esse debere rationem. Itidem in nonnullis nominibus, in quibus diuersa scriptura, nimirum & per ζ & per ξ, quæ est per ξ meis autibus nescio quid Persicum magis sonat, ideoq; magis mihi probatur. Vt Ἰξαβάτης quam Ἰζαβάτης, sic Ἀρτιβαρξάνης quam Ἀρτιβαρζάνης. nam etiam Ἀρξάνης non Ἀρζάνης dicitur. In nonnullis melioris exemplaris fidem vbique secutus sum. vt Σκυθάρκης vbiq; non Σκυθάρχης. Item Ἄμυπις non Ἄμωπις. quam Ἄνστιν à Dinone appellatam reperio, si quidem non mendosum est exemplar. De duplici autem scriptura Ἀρτοξέρξης & Ἀρταξέρξης non habeo quod dicam. Quin & ἐθνικῶν in dubium vocari scriptura possit. Nam quos Δέρβικας consensu vtriusque exemplaris appellatos hic habes, Stephanus ait ipsum Ctesiam appellasse Δερβίους, ἢ Τερβιασούς. Sed & male illic Δελβίκην legitur pro Δερβίκην per ρ & vnum κ, prius. Alicubi certe exemplari alteri fidem audacter derogaui. vt in iis locis qui sunt cap. 17. & 21. habebat enim Καρχηδονίων & Καρχηδονίοις pro Χαλκηδονίων & Χαλκηδονίοις. (cuiusmodi mendum in hoc ipso nomine in aliorum authorum antigraphis, vt Strabonis, mihi occurrit) quod exemplar etiam male & graui cum errore permutatas nonnunquam habebat nominum quorundam sedes. vt cap. 29. [ibi, οὐ προσγίνεται Δαρειαῖος ἀγόμενος τοῦ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου] in eo scriptum est Ἀρτοξέρξης vbi habes Δαρειαῖος, & Δαρειαίου vbi habes Ἀρτοξέρξου. Nec in propriis nominibus tantum, sed vbique à partibus melioris (vt mihi quidem videbatur) exemplaris stare volui: in incertis, alterutrum sine delectu, sequutus sum: sed ita vt alterius quoque lectionem tibi adnotatam in fine libri dederim, non in Ctesia solum, sed & in Agatharchide, & Memnone. Nam quod ad Appianum attinet, eius vnicum exemplar nancisci potui. Sed hoc addere oblitus eram, non esse quod in nonnullis & propriis & appellatiuis nominibus, Ionici idiomatis terminationes in his ex Ctesię libris ἐκλογαῖς reperire mireris, quum Ionica dialecto illos conscripsisse dicatur. quanquam, vt harum ἐκλογῶν testatur author, ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς μᾶλλον ἰωνίζει ἢ ἐν τοῖς Περσικοῖς.

ALTERVM autem quod te scire tua interesse existimo, hoc est. Ex Ctesiæ scriptis hæc ita fuerunt excerpta, vt is qui excerpsit, aliquando verba ipsius sola posuerit: interdum autem, & sane plurimum, sua illis admixta nobis dederit, simul etiam in pauca & velut in arctum ea quæ ille latius ac fusius exposuerat, contrahens. Vtro igitur potius an ἐκλογῶν an ἐπιτομῆς appellanda sint ea nomine, videamus. Ἐπιτομῆς appellationem dare solitos Græcos existimo iis quæ ex scriptore aliquo ita describuntur, vt primum ordo idem qui apud eum est, seruetur: deinde vero ipsa etiam verba (quantum fieri potest) sed ex multis pauca, aut ex paucis pauciſſima, retineantur. Eos autem locos qui ex aliquo authoris libro hinc inde, prout visum est, sed αὐτολεξεὶ describuntur, ἐκλογὰς ab iis vocitari solitos fuisse arbitror. Nec vero Athenæum cum alibi, tum vero vbi ἐκλογὰς δραμάτων ποιούμενος dicit, aliud hoc nomine

significare voluisse crediderim. Quo fit etiam vt iis quæ nouissime in Germania editæ fuerunt posteriorum Polybii librorum particulis, nequaquam ἐπιτομῆς sed ἐκλογαῖν imponendum fuisse nomen putem, & ita putem, vt affirmare audeam. Nam quin illic habeantur illa ipsa Polybii verba, mihi, qui locos aliquot ex iis à quodam Græco authore (ab Athenæo, si bene memini) quales illic sunt, ex Polybio citatos repererim: minime dubium amplius esse possit. Sed quod ad hæc ex Ctesiæ libris excerpta attinet, quum, vti dixi, nonnunquam ipsa authoris verba & eum ipsum velut loquentem à nobis audiri faciat (vt Indic. cap. 25. τὴν ἀσφάλειαν κάλλιστον ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόν περ βοὸς ἡ τὸ εἶδος ἡ τὸ μέγεθος) interdum vero, & multo frequentius id quidem, non μιμητικῶς, vt ita dicam, id est, non ipsum scriptorem loquentem inducendo, & verba quasi ex eius ore excipienda nobis relinquendo, sed διηγηματικῶς, id est, ipse nobis quid apud Ctesiam legerit, narrans (vt Indic. cap. 4. quum dicit, ἐξ ἧς [σιδήρας] καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν μὲν βασιλέως, καὶ ἓν μὲν τῆς βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ αὐτά, ὅτι, &c. Indic. item cap. 28. καί φησιν ἰδεῖν αὐτὸ [τὸ δένδρον] ὁ Κτησίας, ἡ ὀσφραντόν τι ὄσμης, οἵας ἔστιν εἰπεῖν μόνας, ἔστε εἰκάσαι.) Quum, inquam, hæc ita sint, nomen ἐκλογαῖς admittere nos hic ita oportet, vt quum quid proprie hac in re significet, non ignoremus, ad receptum tamen apud authores vsum significationem eius hîc non esse restringendam, sed paulo latius extendendam sciamus. Quod autem de ἐκλογαῖς ἐκ τῆς Κτησίου dixi, idem & de ἐκλογαῖς ἐκ τῆς Ἀγαθαρχίδου dictum tibi esse puta. At in Memnone paulo alia ratio est. quia is qui ex eius scriptis hæc ἐξελέξατο, hic quoque, fateor, modo μιμητικῶς, modo διηγηματικῶς eius nobis orationem proponit, sed ita vt hic non ita vt in epitome, multa verba in pauca contrahat: sed potius eius narrationes, vt opinor, integras nobis, si non vbique, plurimis certe in locis proferat. Hoc autem vt credam, eo adducor, quod minutissima quæque plerumque in his narrationibus persequi eum videam, & certum quendam sermonis characterem vno eodemque quasi tenore continuatum esse animaduertam.

ELOGIVM
CTESIÆ CNIDII.

Ex BARNABA BRISSONIO, *lib. I. de regio Persarum principatu.*

IN Persicorum Archiatrorum ordine, & numero, non infimum locum Ctesias Gnidius tenet, quem Persicarum rerum bonum auctorem, in primis, indictum tacitus prætertre non possum. à me ergo is hoc μνημόσυνον feret, quod ei lubens, merito, do dicoque. Hunc Artaxerxis Mnemonis archiatrum fuisse, prælioque quod inter ipsum & Cyrum fratrem commissum est, interfuisse, atque adeo curasse vulnus regi à fratre inflictum, constat ex Xenophonte, lib. I. Ἀναβάσ. & Plutarcho in Artaxerxe. Xenophontis verba quæ & Plutarchus strictim attigit, sunt, παίει (videlicet Cyrus minor Artaxerxem fratrem) κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πιέζοντι δι' αὐτοῦ ἥκει τοῦ δόρατος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρὸς καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. Et mox, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. A quibus Diod. Siculus dissentiens, in Cyri minoris partibus, Ctesiam fuisse, eoque prælio captum, in Artaxerxis potestatem venisse, & propter artis præstantiam à rege ad curam corporis adsumptum, lib. II. ita scribit, Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος, &c. [quæ statim habes inter elogia è veteribus prompta] Strabo de Cnido loquens, li. XIV. ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξῃ, συγγράψας δὲ τὰ Συριακὰ, καὶ τὰ Περσικά. Extat & apud Suidam, de Ctesia, elogium huiusmodi, Κτησίας, Κτησιάρχου, &c. [& hæc statim habes] Præterea περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀσίας φόρων, libros scripsisse eum, Athenæus lib. X. docet: quorum tertium, lib. II. laudat. Apud Stobæum quoque serm. XCVIII. eiusdem de Montibus liber X. citatur. Atque Ctesiam hunc potissimum ducem & auctorem in Assyriorum historia conscribenda, sese secutum esse, Diodorus Siculus profitetur. Meminit & huius Cnidii Ctesiæ Plin. lib. II. cap. CVI. Vnus in huius Ctesiæ historia, fidem desiderat Plutarchus, qui in Artoxerxe famæ eius non parcit his verbis, Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλόπολις ὢν, καὶ οὐκ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας, ἐν τῇ διηγήσει, χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γλυκόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνήσεται Κλεάρχου καὶ Λακεδαιμονίου. Nec vero æquum ei fuisse Plutarchum, hæc initio vitæ Artaxerxis ab eo posita declarant, ἀλλά τοι Κτησίαν, & cetera.

VETE-

VETERVM QVORVNDAM TESTIMONIA

De Ctesia, *eiusque scriptis, & dicendi genere.*

Diodorus Siculus

bibliothecæ histor. libro II.

L. Rhodomano interp.

At Ctesias Cnidius, Herodoto recentior, sub expeditionem Cyri aduersus Artaxerxé fratrem vixit. Captus enim tunc, & ob artis medicæ scientiam à rege in gratiá receptus, xvi. annos cum honore apud illũ exegit. Hic regiis membranis (in quibus res antiquas Persæ, iussu legis cuiusdá, ordine descriptas habebát) studiose indagauit singula, inq; historicũ ordiné redacta ad Græcos transtulit.

Strabo

rerum geographicarum lib. XIV.

G. Xylandro interp.

Cnidii viri memoria digni fuerunt, &c. Cnidius fuit etiam Ctesias Artoxerxis medicorũ princeps, qui Syriaca scripsit & Persica.

Suidas.

H. wolfio interp.

Ctesias, Ctesiarchi siue Ctesiochi filius, Cnidius, in Persia medic⁹ fuit Artaxerxis, cognomẽto Mnemonis. Scripsit Persica libris xxiii.

Ioannes Tzetzes.

lib. histor. Alpha dicto, chil. I. vers. 82.

P. Lacisio interp.

Ctesias autem medicus, filius Ctesiochi,
Profectus ex vrbe Gnido Cypriæ,
Qui cũ Artaxerxa victus, velut socius Cyro,
In Persis commoratus est annis septem &
decem,
Libris trib⁹ & viginti Persicas res describẽs.

Dionysius Halicarnassæus

de structura vel collocatione apta verborum.

Dictio vero Thucydidis, Rhamnusiiq; Antiphontis, quod ad cõpositionẽ attinet, proba mehercle, si vllę aliæ: nõ vsquequaq; tamẽ suauis. At Cnidii illius historici Ctesiæ & Xenophontis suauis est quammaxime, non tamẽ quantum oportebat proba. Dico autẽ hoc in cõmune, nõ quod prorsus ita habeat. nã & apud illos quędã dispositа sũt suauiter, & cõtra apud hos nonnulla probe dicuntur.

Demetrius Phalereus

de elocutione, cap. de perspicuitate orationis.

Quod vero Ctesiæ obiiciunt, loquaciorem scilicet esse ob verborũ repetitiones, id quidẽ forte recte faciunt sæpius: sæpius tamen haud animaduertunt viri in dicendo perspicuitaté. reponit enim idẽ, vt inde significatio efficiatur expressior, &c. In summa, poeta iste, ita enim quis non inepte adpellauerit, perspicuitatis in tota scriptione est artifex.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης

βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ἐν τῷ δευτέρῳ.

Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος τοῖς καθ' Ἡρόδοτον μὲν χρόνοις ὕστερος ἦν ἐπὶ τὴν Κύρου στρατείαν ὅτε Ἀρταξέρξῃ τὸν ἀδελφὸν ἐνόμιζον ὁ αἰχμάλωτος, καὶ διὰ τὴν ἰατρικὴν ὁμιλίαν ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐπὶ πολὺν χρόνον διετέλεσε τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ. οὗτος οὖν φησιν ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν (ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας) πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ' ἕκαστα καὶ συντάξαι τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν.

Στράβων

γεωγραφικῶν βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι Κνίδιοι, &c. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κτησίας ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξῃ, συγγράψας δὲ τὰ Ἀσσυριακὰ καὶ τὰ Περσικά.

Σοῦδας.

Κτησίας, Κτησιάρχου, ἢ Κτησόχου, Κνίδιος ἰατρός· ὃς ἰάτρευσεν ἐν Πέρσαις Ἀρταξέρξου τὸν Μνήμονα κληθέντα, καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις κ' καὶ τρισί.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης

βιβλ. ἱστορ. τοῦ Ἄλφα, χιλ. ά. στίχ. πβ'.

Ὁ δὲ Κτησίας ἰατρὸς, υἱὸς τοῦ Κτησόχου,
Ἐξορμηθεὶς πόλεως ἐκ Κνίδου τῆς Κυπρίας,
Ὃς Ἀρταξέρξῃ κρατηθεὶς, ὡς συμμαχῶν τῷ Κύρῳ
Ἐν Πέρσαις διετέλεσε χρόνους ἑπτὰ καὶ δέκα,
Βίβλοις τρισὶ καὶ εἴκοσι τὰ Περσικὰ συγγράψας.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς

ἐν τῷ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων.

Ἡ δέ γε Θουκυδίδου λέξις, ἢ τὰ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς ἄλλαι, ἁρμοδίως μὲν οὐ πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ἁρμοδίως καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ τούτοις τὰ τοῖς καλῶς.

Δημήτριος ὁ Φαληρεύς.

περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Ὅπερ δὴ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ κἀποθάνονται τῆς ἐναργείας τ' ἀνδρός. τίθεται γὰρ ταυτὸ, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα, &c. καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς ἕστος, ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοίη τις εἰκότως, ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ.

Exempla huius ἐναργείας quæ Demetrius adfert, infra subjiciemus cum Ctesianis fragmentis, vbi & alia inspergũtur quibus partim laudatur Ctesias, partim notatur & quidem sæpius.

---

1 *Membranis vsos Persas, papyri vero & chartarum vsum ignorasse & hinc colligit Brissonius l. v. de reg. Pers.* 2 *Ita legendum vt Aldi codex habet, vel Κασυριακὰ vt est in vet. lib. nec recte itaque Xylandrum Συριακὰ maluisse: vt vel ex initio Excerptorum è libris Ctesiæ pateat, monet Is. Casaubonus ad Strabonis locum tam ad oram quam in Comm. & Brissonius itaque non recte eandem lectionem* [Συριακὰ] *sequutus videtur l. I. de reg. Pers. princ. quæ ante attulimus.* 3 *Verte potius*, Prof. ex vrbe Cnido Cypriæ qui ab Artaxerxe captus vt Cyri in pugna socius, In Persia, &c. *manifestum id è prioribus Diodori, è quibus sine dubio ista cantillauit Tzetzes. quamuis quod ad rem ipsam attinet, inter Diodorum & alios videatur dissensus, sicut & Brissonius dicto loco adnotauit.*

AD LECTOREM.

Διάφοροι χαρακτῆρες *in Græci contextus Cteſiæ ora ſunt ex editione Photij, quam cl. vir* DAVID HOESCHELIVS *ante aliquot annos, publicauit, quibus nimirum illa eximia editio à Stephaniana, quam noſtra hac ſequimur, variat: quod ſemper indicatum additis litteris* D.H. *Ceteræ quibus hæ litteræ non ſunt additæ, ſunt & iſtæ tamen ex eiuſdem doctiſſimi & amiciſſimi viri editione eadem, ab ipſo ibi in oram paginarum collocatæ, vti hic pariter repræſentamus. Quæ vero auctiora in ipſius quibuſdam mss. fuere, vt præſertim in Indicis contigit, ea contextui noſtro fere inſeruimus, vncinulis tamen eiuſmodi [ ] incluſa: id quod & in interpretatione fecimus, quam tum à clariſs. A. Schotto viro pariter amico & beneuolo ſumus mutuati, quem diuerſam interpretationem in hiſce Cteſiæ Perſicis & Indicis adhibuiſſe & illuſtraſſe ab ea (vt ipſe ſuis προλεγομένοις in Photium indicat) quæ typographorum σφάλις opera circumfertur, id inquam ex ipſius Latino Photio non te poteſt fugere.*

Quæ itaque extrema quoque pagina ſunt adiecta, priora continent interpretationes diuerſas in Perſicis & Indicis excerptis eiuſd. A. SCHOTTI, *(de cuius opera in hoc auctore collocata iam diximus) quas ex eius Latina Photij editione excerpſimus, raptim (ne quis nos adpendiſſe putet) ipſius verſione Cteſiana cum H. Stephani collata.*

Poſteriora vero quæ à tali hoc ſigno ¶ incipiunt, ea exhibent Notas in Perſicorum & Indicorum excerpta tam H. STEPHANI, *quam* D. HOESCHELII. *Iſtas vt ab his diſcerneres, litteris principibus* H.S. *adpoſitis notauimus: interdum tamen & alteras his* D.H. *ne vlla vllibi facile occaſio dubitandi foret. Numeri ſuis in contextu ſingulis ſinguli indices. Quod autem H. Stephanus aliam ms. lectionem in Notis quoque proponit, noſſe debes eum nimirum & altero ms. vſum, vt ipſe indicat in diſſertatiuncula ſuper διαφορᾷ quorundam nominum in Cteſiæ præſertim eclogis, quam ante paullo poſtiam habuiſti. En vero tibi pro ſummario Cteſiæ Perſicorum & hanc ab* A. SCHOTTO *ſeriem regiam.*

REGVM PERSICORVM SERIES EX CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*mortuus*
I. CYRVS	Amytis	Cambyſes, & Tanyoxarces	annos XXX	ex vulnere in prælio accepto.
II. CAMBYSES	Roxane		annos XVIII	caſu ictus ſuomet cultello.
III. SPHENDADATES *magus, alijs* SMERDES			menſes VII	à VII coniuratis interfectus.
IV. DARIVS *Hyſtaſpæ* F.		Xerxes	annos XXXI	poſt XXX dierũ morbum.
V. XERXES	Amiſtris	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes, Achæmenides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII *alijs auctoribus*	ab Artapano & Spamitre peremtus.
Artapanus *Xerxæ percuſſor ab alijs hic inſeritur, & dicitur regnum tenuiſſe*			menſes VII.	eadem morte, qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.
VI. ARTAXERXES, Longimanus *appellatus.*	Damaſpia	Xerxes *ſolus legitimus*: *ſpurij* XVII *inter quos* SECYNDIANVS & OCHVS *poſtea in regnum ſucceſſerunt.*	annos XLII	morte naturali.
VII. XERXES *alter*			dies XLV	Secyndiani & Pharnaciæ manu.
VIII. SECYNDIANVS, *alijs* SOGDIANVS			menſ. VI. dies XXV.	in cinerem coniectus.
IX. OCHVS, *qui &* DARIÆVS, DARIVS Nothus *alijs.*	Paryſatis	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, & *alij* XIII, *qui cito vita abierunt.* Amiſtris *filia.*	annnos XXXV	ex morbo, Babylone.
X. ARSACES, *idemq; mutato nomine* ARTAXERXES, *alijs* Mnemon *cognominatus. aduerſus hunc Cyrus frater conſurgens in prælio occubuit. Reliqua huius dabit Plutarch. in Artoxerxe.*	Statera			

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡσικῶν ἐκλογαί.

EX CTESIAE SCRIPTIS QVÆ PERSICA NOMINATA SVNT, excerptæ à PHOTIO historiæ.

Latinitate donatæ ab HENR. STEPHANO.

I CTESIÆ [1] *Cnidij Persica libris viginti tribus continẽtur: sed in sex prioribus res Assyriorũ & quæcunque res Persicas præcessere, tractat: à septimo autem libro de Persicis rebus agit: at in septimo, octauo, nono, decimo, vndecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambysem, & [2] magum illum, Dariũque & Xerxem spectant, commemorat: fere in omnibus repugnantia [3] Herodoto narrans, illumque in multis mendacẽ & [4] scriptorem fabularum appellans. illo enim posterior est. Se autẽ eorum quæ narrat, magna ex parte oculatum testem fuisse, aut certe, quæ videre non licuit, de iis à Persis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidisse dicit. Nec vero tantummodo ab Herodoti, sed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filij historia dissentit. Floruit temporibus Cyri [5] Dario & Parysatide geniti: qui frater fuit [6] Artoxerxis ad quem regnum Persicum deuenit.*

II Scribit itaque statim de [7] Astyage, [8] eum genere Cyro iunctum non fuisse: illumque etiam Astyigan vocat. Fugisse autem Astyigan à conspectu Cyri in Ecbatana, & in crisceanis regiarum ædiũ ab [9] Amyti filia sua & eius viro Spitama occultatum fuisse dicit. at superuenientem Cyrum, non solum Spitaman & Amytin, sed eorum etiam liberos Spitacem ac Megabernẽ de Astyiga [10] per cruciatus interrogari voluisse: Asty-

Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τὰ τε Ἀσσύρια παραλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τοῖς ζ' καὶ η' καὶ θ' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέξεισι τὰ πρὸς Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τὸν μάγον, Δαρείου τε καὶ τὸν Ξέρξου· ψευδὴς δὲ ἐν ἅπασιν αὐτοῖς εἰρηται Ἡροδότῳ ἱστορῶν, σπανίως δὲ καὶ ψεύστης αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιόν. ἀποκαλῶν. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ φησὶ γὰρ αὐτὸν, τῶν πλείονων ἱστορεῖ, αὐτόπτου δὲ μόνου ἡγούμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, οὕτως τὴν ἱστορίαν συλλέξαι. οὐχ Ἡροδότῳ μόνῳ τοὐναντία ἱστορεῖ, σπανίως δὲ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα καὶ Γρύλλου ἐστὶν ὅτε διαφωνεῖ. ἤκμασε γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ καὶ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ἧς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν) ἐτύγχανεν.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κύρος πρὸς γένος ἐπεμίγνυτο· οὗτος γὰρ αὐτὸν καὶ Ἀστυίγαν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυίγαν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς χρησφάτοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τόν τε γαμβρὸν Ἀμύτιος καὶ τὸν ἀνδρὸς αὐτοῦ Σπιταμᾶ. ὑποψία δὲ Κύρῳ, ὑπαίξαι αὐαχρίνῳ δηλαδὴ προβλώσεων Σπιταμᾶν τε καὶ Ἀμυτίν, σπανίως δὲ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυίγα. τὸν

1 Lecta Ctesiæ Cnidii Persica, in libros distributa tres supra viginti. &c. 2 Sphendadaten *inf. nominat c.* 10. & 11. & 15. *Herodot.* Smerden. 3 *Qui de quatuor hisce duntaxat scripsit: Ctesias vero his alios quinque adiecit.* 4 fabularum confictorem 5 Dariæum *hunc, non* Darium, *in iis quæ sequentur vocat. c.* 48. 6 *De quo infra c.* 56. &c. 7 *De Astyage, Oebare, & Petesacæ (vt ibi scribitur) vide ex Ctesia quæ breuiter excerpsit Ioan. Tzetzes in Chiliadib. hist.* 1. *in fine.* 8 nulla Cyrum ipsi generis propinquitate iunctum fuisse. *Cyrus hic Maior.* 9 *al.* Amynti. 10 per tormenta

¶ 1 *Videtur prius hoc participium esse expungendum.* H.S. 2 *Max. Marg. codex Aruian.*

δὲ, ἑαυτὸν προσαγγείλαι, ἵνα μὴ δι' ὠδῖνα τρεβλωθείησαν ⓐ παῖδες. ληφθέντα ⟨δ'⟩, πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰβάρᾳ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι. καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμυτιν προσφωνῆσαι μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀξιῶσαι τὸν Κύρον, Σπιταμᾶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνῃρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυίγαν. Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δ' Βάκτριοι Ἀστυίγαν μὲν, πατέρα Κύρου γεγονότα, Ἀμυτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἑκόντας Ἀμυτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. Καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργιον τὸν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στρατεύματα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. καὶ νικᾷ Κύρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων· Ἀμωίτης Παρμίσην τε ⟨τὸν⟩ Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. Καὶ ὅτι στρατεύει Κύρος ὅτι Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, σωφρονοῦν ἔχων Ἀμόργιον. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ τῶν Περσῶν ἕλ-
2 δωλα ξύλινα ἀνὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὴ κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἄλλο δὲ δι' ὃ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε περὶ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δολοφραφοιῶντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ἀναιρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τῷ τείχει ἀποκρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει καταφύγει ὁ Κροῖσος, κ. Ε. D.H. καταφεύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀορίστως· κἄπι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ὑπεικειμένων, καὶ τούτων τῇ φυλακῇ Οἰβαρᾶ ἐμπεπιεσμένου. ὅπως τε ⓓ σωδύμοις Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖ-

igan vero seipsum patefeciſſe, ne propter se pueri [1] cruciarentur, captumque [2] & compedibus craſſis ab OEbara vinctum: nec multo poſt ab ipſo Cyro liberatum, & non ſecus ac patrem honoratum obſeruatumque fuiſſe: filiamque Amytin primum quidem tanquam matrem in honore habitã, poſtea vero Cyro nupſiſſe, quum Spitamas eius vir eſſet interfectus [3] propterea quod mentitus eſſet, ignorari à ſe dicens Aſtyigan de quo interrogabatur. *Hæc dixit Cteſias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur diſſimilia.* Itemque illum aduerſus Bactrios pugnauiſſe, & eam pugnam æquo Marte geſtam fuiſſe. ſed Bactrianos, poſtquã Aſtyigan Cyri patrem factum eſſe, Amytin autem matrem & vxorem, intellexerunt, ſponte ſeipſos Amyti & Cyro dedidiſſe. Tradit etiam, Cyrum cum III
[4] Sacis bellum geſſiſſe, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepiſſe: eam autem, capto marito, exercitum coegiſſe, bellumque Cyro intuliſſe, & virorum quidem trecenta millia, mulierum vero ducenta in aciem eduxiſſe: & Cyrum ſuperauiſſe, viuumque eum cum multis aliis cepiſſe: itemque Parmiſem Amytis fratrem & tres eius filios. propter quos poſtea Amorgem liberatum fuiſſe, quod & ipſi liberati fuiſſent. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutũ, IV
Crœſo & Sardibus bellũ intuliſſe. Narrat etiam quomodo OEbaræ conſilio [5] lignea Perſarum ſimulacra in muro conſpecta timorẽ incolis iniecerint, & propter hanc cauſſam ipſa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœſi filius pro obſide datus fuerit, quum Crœſus diuino quodã ſpectro deceptus fuiſſet. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœſo, filius in eius conſpectu fuerit interfectus, & mater hanc calamitatem intuita ſeipſam ex muro præcipitarit, nec tamẽ mortua ſit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, [6] confugerit, ac mortua ſit: & quomodo [7] ter in templo vinctus à Cyro Crœſus, [8] tertium arte oculos fallente ſolutus ſit, quamuis templo ſigilla circumpoſita eſſent, eorumque cuſtodia OEbaræ commiſſa eſſet: quomodo itẽ illis qui vna cum Crœſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſolutus

1 torquerentur, 2 grauibus comp. ab Oe. oneratum fuiſſe: 3 p.q. dum quæreretur Aſt. ignorare ſe illum m. eſ.
4 *De Sacis & hoc Cyri bello varia ſcripſit Strabo l.* II. 5 Ξύλινα λέγει σφέσιν Σάρδιον ὄνησις, Ἐν ἀφανείαις κεῖσθαι, Νυκτὸς ἐνδυμία. Ioan. Tzetz. hiſt. 1. 6 Crœſus confugerit, periritque. *Negantem hinc particulam in præcedentem paullo ante verſum perperam tranſlatam* (ibi οὐ θνήσκει) *planemihi perſuadeo. Alij omiſſa voce* Crœſi *hæc ad eius vxorem referunt.* 7 tertium 8 tertium etiam fallente oculos faſcino ſol. ſ. q. pluribus templum eſſet ſigillis obſignatum,
¶ 1 *Scholion m. ſ.* ἔφη τὸν πρὸ αὐτοῦ ἀναιρεθέντα.

Crœſus

Crœsus[1] fuisset. Narrat etiam, Crœsum in regias ædes adductum vinctumque firmius fuisse: sed quum tonitrua fulminaque it ruissent, rursum fuisse solutum: tumque Cyrum vix tandem eum missum fecisse. à quo tempore Cyrus cum aliis humanitatis officiis eum prosequutus sit, tum vero vrbem magnam nomine[2] Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorumque & sagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo
v Cyrus Petisacan eunuchum, qui apud ipsum plurimum authoritate valebat, in Persas miserit vt Astyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipse & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras consilium dederit Petisacæ vt in deserto loco Astyigam relinqueret, & fame sitique conficeret. id quod factum est. At in somnis scelere patefacto, Petisacas puniendus traditur Amyti,[3] quæ eum expoposcerat. Illa vero oculos eius effodit, pellemque detraxit, & cruci deinde affixit. OEbaras autem, timens ne eadem quæ ille pateretur, quamuis Cyrus nihil tale se permissurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipse sibi mortem consciuit. Astyigas vero magnifice sepultus est,[4] atque in deserto loco cadauer eius intactum permansit, neque fuit à feris comesum. leones enim cadauer eius, donec Petisacas reuersus
vi acciperet, seruabant. Cyrus autem aduersus[5] Derbices expeditionem suscipit, quorum rex erat Amoræus: at Derbices ex insidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugant. vbi ipse Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus, (nam Indi Derbicibus in bello opem ferebãt: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant.) hic igitur Indus, quũ Cyrus iam cecidisset, eum iaculo vulnerauit sub coxa in femore: ex quo vulnere postea mortuus est. tum vero ipsum adhuc viuum, quum familiares sui erexissent, ad castra profecti sunt. Occubuerunt autẽ in pugna illa multi Persæ, & æquales número Derbices. nam illo-
vii rum quoq; x. millia[6] erant. Amorges vero quum audiuisset quod Cyro contigerat, festinanter venit, Sacarum equitum viginti millia ducens. & quum Persæ ac Derbices inter se cõflixissent;

Κρῆσον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ πιστεύεται, καὶ ἔδωκε Κύρος Κρίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων· ἐν ᾗ ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. Ἔτι δὲ Ἀλαλαμβάτει ὡς ἀποστέλλει Κύρος ἐν Περσίδι [1] Πετισάκαν (ϖ) [2] ἡμιάρρενα, μέγα πρὸς αὐτὸ δυνάμενον, ἐνέγκαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυιγᾶν. ἐπόθει γὰρ αὐτὸς τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμυτις (ϖ) πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβαρᾶς βουλεύει [3] Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυιγᾶν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γέγονε. δι' ὄνυπνίων δὲ τὸ μιάσματος μεμυσθέντος, Πετισάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, ἐξελιμαείδην παρὰ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοῦ ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνέσταυρωσεν. Οἰβαρᾶς δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, κἀιτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου ποιήσειν, ὅμως ἀποκαρτερήσας δὶ ἡμερῶν δέκα, ἑαυτὸν ἐξήγαγε. Ἀστυιγᾶς δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄθαπτος ὁ νεκρὸς διέμεινεν· λέοντες γὰρ αὐτὸν (φασὶ) μέχρι [4] Πετισάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον (ϖ) νεκρόν. Κύρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας, Ἀμοργαίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐνέδρας (ϖ) Δέρβικες ἐλέφαντας ἔπεμψαν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κύρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνήρ. " (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) τοῦτον οὖν ὁ Ἰνδὸς πεπωκότα Κύρον βάλλει ἀκοντίῳ ἐπὶ τὸ ἰσχίον, εἰς (ϖ) μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. Τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν (ϖ) οἰκεῖοι, ἐπεὶ τὸ στρατόπεδον ἦσαν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ ὡς ἐπὶ Κύρου ἀκούσας, σπουδῇ ὡδοιπόρει, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων,

μετὰ τοῦ, φησὶ, μ. Πετισ. καὶ D.H. & ad oram Πετισάκᾳ

σωτηρίᾳ καὶ D.H.

Δὲ καὶ λαμβάνει, D.H. Πετισάκαν D.H.

" διὸ σχοίνῳ μεγάλως

Ἀστυιγᾶν D.H. Πετισάκᾳ D.H. & ad oram Πετισάκᾳ

Ἀμυτίδος D.H.

1 esse putaretur. 2 *Hinc forsitan Steph. Byzant.* Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐφ' ᾗ Ἀγβατάνων. *qui & de huius vocis scriptura:* Κτησίας παντελῶς ἡμῖν Περσικὰ τὰ ὀνόματα διὰ τὸ ἀγνοεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν διὰ τὸ ἀρχαῖα. *Vide ibi plura.* 3 identidem illud exposcenti. 4 quippe 5 *Derbica (inquit Steph. Byzant.) populus est Hircanis vicinus. Apollonius duplex conscribit. Ctesias vero Derbios vocat, aut Terbissos.* 6 cecidere. ¶ 1 *Max. Marg.* Πετισσακᾶν 2 χ. διπλοῦν, *sic & in aliis omnibus locis in quibus* ἡμίαρρενα *habes.* H.S. 3 Πετισάκᾳ *Max. Margunij codex.* 4 *Puto legendum* Πετισάκαν, *vt sit accusatiuus.* H.S.

νικᾷ καὶ ἀποκτείνει ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμορ-
" δὲ D.H. al. Ἀμίρξη ος γαῖος, καὶ ἄλλοι καὶ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τεσσαράκοντα μυριάδες, Περσῶν δὲ ὀκτὼ χίλιοι. καὶ προσεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κύρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσῃ μὲν τῷ πρεσβυτάτῳ παῖδι
" καθίστησι. τὴν ἀρχὴν, βασιλέα " καθίστη. Ταναοξάρκῃ δὲ τῷ
" ἵστησι D.H. νεωτέρῳ, " ἐπέστησε δεσπότῃ Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χορασμίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διαπράξας. τῷ δὲ
Σπιτάμᾳ παίδων, Σπιτάδῃ μὲν, Δερβίκων ἀπέ-
Βαρκαίων. δειξε Κατράστῃ, Μεγαβέρνῃ δὲ, " Βαρκαίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταξε. καὶ Ἀμόργῃ φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλόμενον, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους διανοίαις ἀγαθὰ ηὔχετο, ἐπικατάρατος δ' τοῖς χείρων ἄρξουσιν ἀδίκων. ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ἐν οἷς ὁ ἀπὸ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασι-
π. πρὸ δ. Β. τ. π ε. Π. παφλώσ. τ. κοὶ λ. τ. D.H. λείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν " παῖδα Ἰξάβατον τὸν ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας Ταφιῶναν νεκρόν· καὶ τἄλλα ὡς ὁ πατὴρ ὥρισαν, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ πρὸ αὐτοῦ ἠδυνάτει Ἀρ-
Ἰξαβάτης D. H. ταπάτας Ὑρκάνιος· τῶν δὲ ἡμιαρρένων " Ἰξαβά-
3 της τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, οὗτος καὶ πα-
μίγ. ὢν. D. H. ρὰ τὸν πατέρα " μέγιστος. καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα
τὸν Αἰγ. τὸν βασ. Ἀμυρταίου τοῦ κρίτ. καὶ Ἀμυρταίου, Κομ φασίας D.H. θάνατον, ἐστρατεύσατο ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ " τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιάρρενος, οὗ ἐὼν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἄλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γενέσθαι ὕπαρχος Αἰγύπτου. καὶ γέγονε. ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης μετὰ " Ἰξαβάτου τοῦ Κομ-
Ἰξαβ. τοῦ Κομφαβ. D.H. βαφέως ἀνεψιοῦ συνέθετο, καὶ ἄλλως οἰκειοφώνος ὑπῆρχον. [2] ζωγρήσαντα δ' λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάπαστον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρεύνησε, ἐποίησε. καὶ τὸν Αἴγυπτον δ' πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, vniuersam Ægyptum subegit: obieruntque in ea pugna Ægyptiorum quinquaginta millia,

tam strenue Persæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cum duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Persarum nouem millia: & regio in ditionem Cyri concessit. Cyrus vero sub mortis tempus VIII
Cambysem primum filium regem creauit: iuniorem vero nomine [1] Tanyoxarcem, dominum [2] Bactriorum & ipsius regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumque & Carmaniorum: & vt suas regiones à tributo soluendo liberas haberet, statuit. Ex Spitamæ autem liberis, [3] Spitadem quidem Derbicibus præfecit, Megabernem autem Barcaniis: eosque matri in omnibus obtemperare iussit. Quinetiam illos & mutuo & cum Amorge dexteras in amicitiæ testimoniũ iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fausta precabatur: at illos qui priores iniuriam illaturi essent, deuouebat. His dictis diem suum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnauisset. *Atque hic finem habet vndecimus Ctesiæ Cnidij liber.*

Duodecimus vero à regno Cambysis incipit. Hic [4] regnans iussit patris corpus per Bagapatem eunuchum apud Persas sepeliri, & alia quemadmodum à patre constituta erant, administrauit. IX
Plurimum vero apud ipsum authoritate valebat Artasyras Hyrcanius: ex eunuchis autem [5] Ixabates & Aspadates & Bagapates, qui etiam apud patrem maximus fuerat. Post Petisacæ [6] autẽ mortem, hic aduersus Ægyptum & Amyrtæum Ægyptiorum regem exercitum [7] ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud Ægyptiorum regẽ poterat, pontes & alias Ægyptiorum res prodidisset, vt ipse Ægypti præfecturam consequeretur. id quod factum est. ita enim cum eo Cambyses pactus fuerat, primum per [8] Ixabatem Combaphei patruelem, & suis ipse verbis postea. Quũ autem Amyrtæum viuum cepisset, nullo alio ipsum detrimento affecit, nisi quod illũ in Susa cum sex millibus Ægyptiorum quos ipse delegit, relegauit. Sed &

1 Smerden Cyri *perpetuo Herodotus nominat.* 2 *Videndus de his Stephan. & Strabo.* 3 Spitaceu *supra.* 4 regnum a- deptus, patris mox corpus per B.e. in Persam sepeliendum misit: 5 Izabates 6 enim 7 ducebat, quem & superauit, cum ei Comb. 8 Izabaten

¶ 1 *Max. Marg.* Ἰξαλβάτης 2 *id est* ζώγρια. *Num.* 21. *v.* 35. *Deuter.* 2. *v.* 34. *Hesych. sed* ζωγρία ἁλῶναι *Zosim.* D.H. ad pag. 41. Phot. in illa Theoph. Simocati verba ζωγρίαν ἔλαβον.

& [1] Per-

x & [1] Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat [2] Sphendadati, quum fuisset ob delictum verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cambysem,& apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumentum etiam rebellionis addens, quod,si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille vero aliquo negocio detentus, profectionem distulit. Tunc vero magus eum audacius criminari. At mater Amytis [3] verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago,admonebat. at rex se nõ credere fingebat:quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertium à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsumque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hanc cogitationem ad exitum inscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus consilium cum rege communicans, hunc dolum machinatur:Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tanquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clam autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiunt.[4] nam hausto sanguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magus illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diuque latet omnes præter Artosyran,Bagapatem & [5] Ixabatem.his enim solis rem Cambyses aperire ausus

xi est. Cambyses autẽ Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum,ostendit sedentem,dixitque,Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus vero miratus, Quem alium,dixit,esse putemus? Adeo propter similitudinem magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset,administrat.Post annos vero quinque,res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum,quem magus verberauerat, petitque Sphendadatẽ à Cambyse: qui dare noluit: quamobrem [6] illa eum execratur & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificante Cambyse, quum victimæ

xii

Περσῶν ὀ" δύο. [1]Μάγος δέ τις "Σφενδαδάτης "ἑπταμε-
ὄνομα, ἀμβρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξαρ- χίλιοι δὲ D H
κου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνδεχόμενον (W) "Σφενδ. D.H.
ἀδελφὸν Τανυοξάρκην ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐδίδου τὴν ἀποστάσεως, ὡς εἰ καλοῖτο ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν (W) ἀδελφόν· ὁ ὀ, χρείας δήτης ἀπαντούσης μὴ εἶναι, ἀνεβάλετο. παῤῥησιάζεται "ταῖς Σφενδαδάταις πλέων ὁ μάγος. δὲ ταῖς D. H.
"Ἀμυτις ὀ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἐπονοθεύοντα, sic & D.H. vt & posit.
ἐνουθέτει Καμβύσην (W) ἵνα μὴ πείθεται. ὁ ὀ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο ὀ μᾶλλον. Σφερμυθαμούθου ὀ τρίτον Καμβύσου τοῦ τ" ἀδελφόν, τοῦτο γίνεται. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφός, "[2] θέλειν δὲ [ἐπεὶ] δὲν ἦν D.H.
ἧττον αὐτὸν ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα ὀ Ἀμύτιος εἰς τοῦτο ἄγειν τ" μελέτην ἔσπευδε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ τοῦτο πρᾶξις. ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῆς βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύει τοιόνδε· ὅμοιος ὢν αὐτὸς ὁ μάγος καρὰ τῷ Τανυοξάρκῃ. βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ὀ φανερῶς, ὡς δὴθεν ἀδελφοῦ βασιλέως κατῳκτόντα, τ" κεφαλὴν τοῦτο στάξαι "ἅπαντι μηθῆναι, ὀν δὲ τῷ" al. ἀπαλλῆναι
χρυσῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τ" ἐκείνου στολὴν ἀμφιασθῆναι τ" μάγον· ὥστε καὶ ὧ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται ταῦτα. ἅμα μὲν γὰρ ταῦτα, ὁ ἐξέπιεν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται ὀ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης. καὶ λανθάνει πάντας ὅτι πολὺ χεῖρον, πλὴν Ἀρταsύρα καὶ [3] Βαγαπάτου καὶ "Ἰξαβάτου. τούτοις γὰρ μό- Ἰξαβ. D. H.
νοις Καμβύσης ἐθάῤῥυσε τὴν πρᾶξιν. "Λάβυζον al. Λάβυξον
ὀ "ἡμιαῤῥένων τῶν πρῶτον οἱ ἦσαν Τανυοξάρκεω, πρῶ ἡμ. D. H.
πρὸς καλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ "σὺ φησί, ὦ ἄνερ," ὑπο- καὶ ὑποθ. D. H.
δείξας τ" μάγον ὡς ἐσχηματίσθω καθεζόμενον, "Τοῦτον cc
(ἔφη) νομίζετε Τανυοξάρκην; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα φῶν, ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλαν- cc
θάνει τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται ὀῦν εἰς Βακτρίους, καὶ πρᾶγμα πάντα ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτοὺς διῆγόντων, μηνύεται ἡ Ἀμυτις τὸ δρᾶμα διὰ Τιβέθεως τ" ἡμιαῤῥένος, ὃν ὁ μάγος τυπήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τ" "Σφενδαδάτην τοῦτο Καμ- Σφενδ. D. H. & in
βύσου. ὁ ὀ οὐ δίδωσιν. ἠ ὀ ἐθέλει, καὶ πιοῦσα φαρ- Not. idem
μακον, τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων l. Σφενδ.

1 Pers. septem, cum duobus viris. 2 Smerden magum *constanter Herodot. vocat.* 3 id quod erat de mago suspicata,
4 *Venenosum enim esse docent medici: & non alio veneno exstincti Midas, Themistocles, alij. vide Ptolem. Hephæstionis excerpta apud Photium.* 5 Izabaten. 6 diras illi imprecata

¶ 1 *al.* μάγας. 2 *Max. Marg.* ἐπὶ οὐδὲν αἰτίαν ἐμελέτα. 3 *l.* Βαγ. κ. Ἰξαβάπου. *at C. Vatio.* Ἰζαβάπου. D. H.

σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπέρρει· καὶ ἀθυμεῖ. καὶ ὄψεται αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι " οὐ καταλείπει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτὶ, ἀπειλοῦσα τῆς μιαφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατειβῆς χάριν, παίει μηρὸν εἰς μῦν, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

ἐκίγκτωλ. D.H.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης [1] τελευτῆσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ ὁ Καμβύσου σῶμα " Ἰξαβάτης ἦλθεν εἰς Πέρσας. τὸν μάγον δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ταννοξάρκου, ἦκεν Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ διαμβύσας μάγον, κατέφυλλε, εἰς ὃ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. [2] Ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ὀμόσαντο ἀλλήλοις καὶ τοῦ μάγου, Οὐόφας, Ἰδέρνης, " Νοργνδαβάτης, Μαρδόνιος, " Βαρίσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων δὲ ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν εὑρὼν τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πρώτα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε) δίφρον χρύσεον συντρίψας, καὶ λαβὼν ὑπὸ πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, καταχεντηθεὶς ὑπό τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά.

Νοργδ. D. H. Βαρίσης D. H.

Βασιλεύει δὴ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, [3] τὸ ἵππου, καθὰ συνέκειντο ἀλλήλοις, " πρῶτον, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, " ὅπῃ ὁ ἥλιος πρῶς ἀνατολὰς ἐλεύσεται, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν " Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος πρῶτα σκευάσει τάφον ἑαυτῷ κατασκευαθῆναι ἐν τῷ δισσῷ ὄρει· καὶ κατασκευάζεται. ὅπῃ δὲ

πρῶτον μ. D.H. ἐπὶ δὲ ἀὶ D.H.

Sic & D. H. hîc.

iugularentur, sanguis non flueret. [1] qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carentem peperit: magique ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideoque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculum percussisset: vndecimo die morte obiit, quũduodeuiginti annis regnauisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cambyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, [2] qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At [3] Ixabates sumptum Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitum indicium professus est, eumque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indeque comprehẽsus est, & ei caput abscissum. Vnde septẽ inter Persas [4] principes viri vna aduersus magum cõspirauere, Onophas, Idernes, [5] Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereaque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magum inueniunt cum pellice Babylonia dormientem. Qui quum illos vidisset, prosilit, & nullo instrumento bellico reperto, (quoniam omnia Bagapates clã subtraxerat) sedile aureum confregit, eiusque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortem obiit, quum septem menses regnauisset.

XIII

Regnat vero ex septem illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadam adhibita primus post solis ortum hinnisset. Ceterum quo die Sphendadates magus interfectus est, festum, [6] magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in [7] duplici monte iubet, atque id extruitur:

XV

1 qua sane ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Rox. car. cap. pu. pep: & magi renunciarunt, &c. 2 & vero post illius mortem detulere. (regnum sc.) 3 Izabates 4 illustres 5 Norodabates, Ma. Barises, &c. 6 Herodotus l. 3. & Agathias l. 2. 7 bicipiti. Lege Persepoleos areis descriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Biblioth. vbi βασιλικὸν ὄρος hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.

¶ 1 Melius τελευτήσει & v. sequ. pro ἐβασίλευσαν legendum puto ἐβασίλευσεν. nimirum ὁ μάγος. nam illos duos regnasse falsum comperietur. H.S. 2 Aut addendum τῷ κιφαλῷ, aut subaudiri dicendum est. H.S. 3 Herodot. Thaliâ, & Themist. orat. 12. ἱππαίοις δὲ D.H. αὐτοκράτωρ, οὐχ ἵππου χρημάτισε αὐτός, ὥσπερ Δαρεῖος· ἐδὲ κωὶ [sic legendum in editis, id est, θεκιφαλῷ, non κωὶ] ἐπίσης, ὥσπερ Ψαμμήτιχος.

sed

sed quum id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parentes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quum sacerdotes qui illos sursum trahebant,[1] illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mœrorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea[2] Ariaramnem Cappadociæ satrapam aduersus Scythas proficisci, & viros feminasq; captiuos abducere iubet. Ille autẽ cum triginta nauibus quinquagenũm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharum[3] Marsagetem, quum eum à suo fratre[4] ob male administratum munus in vincula coniectum inuenisset. At [5] Scytharces Scytharum rex, iratus, litteras Dario scripsit contumelioſas: & similiter ipsi responsum est. Darius tandẽ octingentorum millium exercitu coacto, & [6] Bosphoro Istroque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierum itinere progressus est: sibique[7] mutuo arcus miserunt. Sed quum[8] Scythici validiores essent. Darius pontes transiuit, atq; festinanter dissoluit antequam totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius vero, quum pontem pertrãsissẽt, domus templaq; Chalcedonensiũ combussit: quoniam pontes qui[9] versus regionem suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens, in honorem Iouis[10] diabaterij statuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens[11] & Medicum exercitum ducens, insulas Græciamque populabatur: cui apud [12] Marathonem Miltiades occurrit, vicitque barbaros: & ipse quoq; Datis occubuit, eiusque cadauer petentibus Persis denegatum est. Darius autem ad Persas reuersus est, vbi celebratis sacrificiis, quum triginta dies morbo laborasset, mortuus est: [13] qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & & triginta regnauerat. Obiit etiam diem suum Artasyras. Bagapates autem, quum [14] sex annos sepulcro Darii assedisset, mortuus est.

XVI

XVII

XIII

XIV

XVIII

XIX

XV

ὑπεθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. ⓐ δὲ γονεῖς, ἀνελκῦσαι βουληθέντες, ὅπερ ⓐ ἱερεῖς [1] εἶδον ⓐ ἀνέλκοντες αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ ῥινία, ἔπεσον· καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων. Ὅτι ὑπιτάττει Δαρεῖος [2] Ἀριαραμνῃ τῷ σατράπῃ Καππαδοκίας, ὑπὸ Σκύθας διαβῆναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλώτους. ὁ δὲ, διαβὰς πεντηκοντόρους λ', ᾐχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ Ⓦ ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν [3] Μασσαγέτην, ὑπὸ κακώσει βίου ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. [4] Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείῳ· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ ζεύξας Ⓦ Βόσπορον καὶ Ⓦ Ἴστρον, διέβη ὑπὲ Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα· [5] ὑπεκφυγόντες δ' ἐπὶ πλείω τὰ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρωσεις· καὶ ἐλυσε πεύσων πόσοι εἶεν ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ [6] Σκυθάρκου ⓐ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν Δαβὰς, [7] Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτῆς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι Ⓦ βωμὸν, ὃν πέρων Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Διαβατηρίου Διός, ἐφάνισαν. Δάτις δ' ἐπὶ νῆσον ἐν Πόντῳ, καὶ τὴν [8] Μηδικὴν στόλου ἠγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ἐστρατήγει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ τοῦδε τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη [9] ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λά· ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. καὶ ὁ Βαγαπάτης δ' τὸ σῆμα Δαρείου πολιορκήσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

Δαρεῖος λίθῳ
Ἀριαραμνῃ τῷ σατράπῃ
Μασσαγέτην
Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείῳ· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως.
ὑπεκφυγόντες δ' ἐπὶ πλείω τὰ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρωσεις· καὶ ἐλυσε πεύσων πόσοι εἶεν ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρκου ⓐ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν Δαβὰς, Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτῆς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι Ⓦ βωμὸν, ὃν πέρων Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Διαβατηρίου Διός, ἐφάνισαν. Δάτις δ' ἐπὶ νῆσον ἐν Πόντῳ, καὶ τὴν Μηδικὴν στόλου ἠγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ἐστρατήγει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ τοῦδε τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη [9] ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λά· ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. καὶ ὁ Βαγαπάτης δ' τὸ σῆμα Δαρείου πολιορκήσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

ὑπιτάττει Δαρεῖος
Ἀριαραμνῃ τῷ σατράπῃ
Καππαδοκίας, ὑπὸ Σκύθας διαβῆναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλώτους.
Μασσαγέτην
Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείῳ· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως.
ὑπεκφυγόντες δ' ἐπὶ πλείω τὰ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρωσεις· καὶ ἐλυσε πεύσων πόσοι εἶεν ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρκου ⓐ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν Δαβὰς, Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτῆς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι Ⓦ βωμὸν, ὃν πέρων Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Διαβατηρίου Διός, ἐφάνισαν. Δάτις δ' ἐπὶ νῆσον ἐν Πόντῳ, καὶ τὴν Μηδικὴν στόλου ἠγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ἐστρατήγει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ τοῦδε τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη [9] ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λά· ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. καὶ ὁ Βαγαπάτης δ' τὸ σῆμα Δαρείου πολιορκήσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

ὑπεκφυγόντες δ' ἐπὶ πλείω τὰ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρωσεις· καὶ ἐλυσε πεύσων πόσοι εἶεν ὅλον Δαρεῖον στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρκου ⓐ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν Δαβὰς, Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτῆς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι Ⓦ βωμὸν, ὃν πέρων Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι Διαβατηρίου Διός, ἐφάνισαν. Δάτις δ' ἐπὶ νῆσον ἐν Πόντῳ, καὶ τὴν Μηδικὴν στόλου ἠγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ἐστρατήγει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ τοῦδε τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη [9] ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λά· ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. καὶ ὁ Βαγαπάτης δ' τὸ σῆμα Δαρείου πολιορκήσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

---

1 ad serpentum aspectum funes territi remisissent. 2 Ariamnem. 3 Masageten, 4 ob illata mala 5 Iancyrum *nominat Iustin. lib. 2.* 6 Bosporo. 7 *De arcu ab Aethiopum rege sic ad Cambysen misso lege Herodot. lib. 3. post init.* 8 Scythicus validior esse deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, fest. eos. 9 apud ipsos erant. 10 *Solenne quippe gentibus fuit, transitus caussa dijs sacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.* 11 vt Ponticæ præfat classi, inf. 12 *Marathonia pugna nihil vnquam celebratum magis, ccc. ad eam describendam occupatis doctorum ingenijs, Plut. teste.* 13 cum annos vixisset ante regnum XII, post regnum aditum trig. & vn. 14 Septem. ¶ 1 *In veteri libro inter ἐιδον & οι insertum erat superne ὄφεις. sed locus hic neque emendari, neque intelligi nisi ex aliorum historia potest.* H. S. 2 Σκυθάρχης, *& in marg.* Σκυθάρκης. *Max. Marg.* 3 *In altero exemplari, non sine magno errore, scriptus est inusitato modo numerus εϐ'. pro quo hic ιϐ'. vbi etiam mendum esse quis suspicari possit.* H. S.

Artapanus D.H. Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς μέγιστος παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρί, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός.

Artapanes & Natacas. ἡμιαρρένων δὲ μέγιστον ἐδύνατο Νατάκας. γαμεῖ

Amestrin, & Amytin ὁ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμιστρίν, καὶ παῖς αὐτῷ Δαρεῖος· καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μία, Ἀμυτις, κατὰ τὸ ὄνομα οἶμαι τῆς μάμμης· ἡ δέ, Ῥοδογούνη. Ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε τε Χαλκηδόνιοι λύσαι τὴν γέφυραν (ὡς ἤδη εἴρηται (ἐπειρήθησαν· καὶ ὅτι τὸ βωμὸν οὐκ ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον· καὶ ὅτι Δᾶτιν Ἀθηναῖοι ἀνεῖλον, καὶ οὐδὲ ταφὴν ἐπέδοσαν· πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὴν Βηλιτηνὰ καλουμένην, καὶ εἶδε δὴ· Μαρδονίῳ δὲ καὶ τὸ πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ ἐγέγραπτο, πλῆσαι. Ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀπέλλεται αὐτὸν ἀποστάσις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ἑκουσία φόνου. Στη. D.H. Ὅτως δὲ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἀλλ' περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον φησὶ λέγει Δαρεῖον ἀποκτεῖναι, ὃς ἐμνήσθη γαμβρὸς ὢν τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι, τοῦ Στη. D.H. Ξέρξου. Ὅτως μὲν ἥλω παρὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλιον χρυσοῦν, ἓξ ἑλκουσαν τάλαντα· ὁλμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ὄντι. Ξέρξης δὲ στρατιὰν Στρατία D.H. στρατηλάτας Περσικὸν, αὐτὸν τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλασεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζεύξας τὸν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος πρεσβύτερον ἤδη τοῦτον, καὶ σιωπῶν αὐτῷ ἐν τῇ Δαβάσει, καὶ ἀπεῖργε μὴ εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατέκοπη δὴ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. Εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἥττα καὶ κἀκείνων. Εἶτα μαστιγοῖ δὴ τοὺς πολεμεῖν καὶ μαστιγουμένους, ἐς μάχην ἐλαύνει· καὶ ἐπὶ τούτοις ἐκράτησαν.

Regnat Xerxes filius eius, apud quē Artapanus Artasyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrem regis obtinuerat, itemque Mardonius [1] antiquus. Ex eunuchis autem plurimum apud eum poterat Natacas. Xerxes [2] vxorē ducit Onophæ filiam Amistrin, ex qua filium suscipit Dariæum: & post biennium, alterum, Hystaspem nomine: & præterea [3] Artoxerxem: duasque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, [4] Rhodogune. Xerxes aduersus Græcos expeditionem suscepit, quod Chalcedonenses pontem soluere conati essent, (quemadmodum iam dictum est) & aram à Dario erectam diruissent: quodque Datin Athenienses interfecissent, neque cadauer eius dare voluissent. Primum igitur Babylonem profectus est: & [5] Belitanæ videre sepulcrum exoptauit: viditque opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum scriptum erat, implere. Inde Ecbatana profecto, defeciſſe Babylonios, & Zopyrum suum ducem interfecisse, nunciatur. *In hunc modum de his loquitur Ctesias, non quemadmodum Herodotus. nam quæcunque hic de Zopyro, (nisi quod mula ipsi peperit) ille à Megabyzo facta scribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxisset.* Ita Babylon capta est per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa, molam auream [6] sex talenta pendentem donauit, quod apud Persas omnium regiorum munerum est pretiosissimum. Xerxes autem, Persico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis constabat, præter currus, instructis etiam mille triremibus, [7] in Græciam profectus est: Abydumque ponte iunxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primum accessit, & cum illo traiecit, [8] eumque ab inuadenda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanum [9] quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce prælium iniit, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tantummodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipsi superantur. Quum autem verberibus etiam cæsi vt actiores ad pugnam redderentur, nihilo-

XX XXI XXII XXIII

1 ille priscus. ὁ παλαιὸς, *quem* Maiorem *etiam dixeris.* 2 *Xerxem & Amistrin Scaliger Assuerum & Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.* 3 Artaxerx. 4 *Rhodogunes cuiusd. Persicæ imaginem habes apud Philostratum lib. 2. Icon. 5.* 5 *AElian. lib. 13. ποικίλης cap. 3. legend.* 6 sex talentorum pondo. 7 cum Abydum ponte iunxisset, in Gr. copias duxit. 8 & ne Lacedæmona rex inuaderet, impediuit. 9 decem mil.

minus

minus victi fuissent,[1] quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. [2] Sed Thorax
XXIV Thessalus, & apud Trachinienses potentissimi Calliades & Timaphernes cũ exercitu aderant: quos Xerxes quum vocasset, vnaq; Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedęmonios nulla ratione vinci posse, nisi [3] circumdarentur, intellexit. Persarum itaque quadraginta millia, [4] quum duo illi Trachinienses per inuia eos duxissent, Lacedæmonios à tergo adoriuntur: qui circumdati, omnes ad vnum fortiter pugnantes occubuerunt. Rursus Xerxes aduersus Plataenses exercitum centum & viginti
XXV millium mittit, & Mardonium eius ducem constituit. Qui autem Xerxem in Platæenses concitabant, erant Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliisque vrbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressus moritur: quæ res Xerxi maximum mærorem attulit. [5] Is cum suis copiis Athe-
XXVI nas proficiscitur: sed quum Athenienses armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugissent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tãdemque quum & illi noctu fugissent, [6] illam etiam noctu combusserunt. Xerxes autem quum inde ad angustissimũ Atticæ locum, Heracleum appellatum, venisset, aggerem Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eam [7] traiicere cogitans. Sed consilio Themistoclis Athenensis & Aristidis, sagittarii ex Creta accersuntur, ac veniũt: deinde bellum nauale Persarũ & Græcorum geritur. Persæ naues habebant plusquam mille, ducemque Onophan: Græci vero septingentas. Græci tamen victores euadunt: [8] & quingentæ naues Persarum profligantur: & fugit Xerxes cõsilio rursus & arte Aristidis atq; Themistoclis. In [9] reliquis vero omnibus prœliis ceciderunt Persarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Asiã
XXVII traiecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet:

τι πάθωσιν. τῇ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μὴ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἦσαν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. [1] Θώραξ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων ⓓ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν σὺν Θεσσαλίαν ἔχοντες. καλέσας ὁ Ξέρξης τοὺς τε ⓦ Δημάρατον καὶ ⓦ [2] Ἡγίην ⓦ Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν κτείνειν Λακεδαιμονίους εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ἡγουμένων ὁ τῶν δύο Τραχινίων διὰ δυσβάτου χωρίου Περσικοὺς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κύκλωσιν γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης ὁ πάλιν στρατεύμα πέμπει ἐπὶ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγεμόνα δὲ αὐτοῖς [3] αὐτὸν Μαρδόνιον ὅπερ ἦσαν. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ ἐπὶ Πλαταιέων τὸν Ξέρξεω κινδύνου. ἀνδροτρατὸς δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται καταπρεπὴς ἡ Περσικὴ στρατιὰ, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. [2] ὃς ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τὸ ἐν Ξέρξου· κἀκεῖ, φησὶ, θνήσκει, χαλάζης ὅπερ πεσούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπὶ αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει. καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. ὁ δὲ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν [3] αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τοῦ ἀκροπόλεως. αἰσχρῶς D ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. H. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκεῖνοι σωσίφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης ἀπὸ θεν ἐλθὼν ὅπι [4] κρότατον τῆς Ἀττικῆς, ὁ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβιβάσαι διανοούμενος. βουλὴ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης μεταπεμπτοὶ γίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται. Περσῶν μὲν, νεῶν ἐόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἑλλήνων δ', ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες. καὶ φεύγει Ξέρξης, 6 βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαυνόμενος εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον ὃν ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι.

---

1 quinquag. postridie mil. 2 Thessalus & Trachenienſium principes Call. [sic A.S. sed typographi vitio omissum credo Thorax.] 3 copiis cincti in orbem pugnare cogantur. 4 ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia transgressi,
5 Xerxes 6 etiam illam exussit. 7 transire 8 & quingentas naues Persæ amittunt: 9 omnibus hisce pr.

¶ 1 *Max.Marg.* Θάσεξ. 2 *Max.Marg.* Ὀγίαν. 3 *Max.Marg.* ἐμπίμπρησι, 4 *Codex Baudricus & Max.Margunij etiam* ἐσχάτου

Μάτακας ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἤρητεῖτο, ἀποστέλλεται " Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ
ὅτω. D.H. πάντα συλήσων. καὶ δὴ " οὕτως ποιήσας, πρὸς Ξέρξεω ἐπανέστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας ἀπαλλάττεται, καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἣ θυγάτηρ, ὡς προεῖρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ἐπιλαμβάνεται Ἀμύτις λόγοις ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ ἐπαισχύνεται σωφρονεῖν. " [1] Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυ-
Ἀρτάζας D.H. νάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος, καὶ αὐτὸς μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρ-
Ἀρταξ. D. H. ξεω· καὶ ἀναπείθουσι. καὶ πείθουσιν " Ἀρταξέρξεω τὸν υἱὸν ὡς Δαρειαῖος ἀδελφὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ
Ἀρταξέρξης D.H. παραγίνεται " Δαρειαῖος ἀγχίνους ἐπὶ " Ἀρτα-
sic tamen hic & D. H. vt & post. πάνου εἰς τὴν οἰκίαν " [2] Ἀρταξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ
Δαρειαῖος D H. παραπίμπ. D.H. " ἀπορνύμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ παιδὸς· καὶ ἀποθνήσκει.

Ἀρταξ. D. H. & sic semper per α in antep. Καὶ βασιλεύει " Ἀρταξέρξης, ἀπαυδᾷ Ἀρτα-
πάνου. καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ἐπ' αὐτὸν, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Με-
γάβυζον, ἤδη λελυπημένον ὅτι τὴν ἰδίαν γυναῖκα Ἄμυτιν, ἀδελφὴν τοῦ Ξέρξου καὶ [3] Δαρεί-
ου. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ὅτι τοῖς φόνοις Ξέρ-
ξου καὶ Δαρείου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρ-
ταπάνου, τῶν τε σωφρονούντων αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ ④ τρεῖς τοῦ
Ἀρτάπανου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγά-
βυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρίωει Ἀρταξέρξης καὶ ἡ Ἄ-
μυτις καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν [4] Ἄ-
μιστρις. καὶ πόλις πολλὴ ἐπιμελείᾳ σωζε-
Ἀπολλωνίου D.H. ται " [5] Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κώου. Ἀφί-
Ἀρτάβαν. D.H. & sic etiam edi-tio H. Ste-phani pri-ma. σαται Ἀρταξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλ-
λος " Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπα-
λής· καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ ἀνέμου
κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρτα-
ξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία.
Ἀφί-

illoque id ſuſcipere recuſante, Matacas cunuchus iniuriam Apollini illaturus omniaque direpturus mittitur. Is confectis ita rebus ad Xerxem reuerſus eſt. Xerxes ex Babylone ad Perſas proficiſcitur. At Megabyzus ſuam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodum iam dictum eſt) adulterii inſimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehenditur: at illa [1] impudicitiæ crimen à ſe remouet. Verum Artapanus, qui plurimum apud Xerxem auctoritate valebat. cum Spamitre cunucho (qui & ipſe plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo conſilium agitat: idque perpetrant, & [2] Artoxerxi filio perſuadent ab altero filio Dariæo patrem ſuum necatum eſſe: adduciturque Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore ſe parricidam eſſe negans, is tamen capite plectitur. XXIX

3 Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. ſed idem Artapanus eius vitæ inſidians, conſilium ſuum cum Megabyzo (qui iam ob ſuſpectam adulterii vxorem ſuam, mœrore affectus erat) communicat, fidemque mutuo datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Darieumque perpetrata fuerant, patefiunt. [4] Aſpamitres quoque, qui cædis Xerxis ac Dariei conſcius fuerat, [5] acerbiſſimo genere mortis, adhibitis videlicet per ſcapham tormẽtis, plectitur. At poſt Artapani mortem, eorũ qui cum illo coniurarant, & Perſarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filij, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem caſum Artoxerxes itemq; Amytis & Rhodogune ac ipſarum mater Amiſtris ingenti luctu proſequuti ſunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medicis Coi opera, ſummam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Deſciſcunt ab Artaxerxe Bactra, aliuſque item præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commiſſa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum ſpiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuerſa Bactria concedit. XXX XXXI

---

1 ſpondet ſe caſtam eſſe. 2 Artax. [& ſic ſemper] 3 Longimanus *cognomento*. 4 *Paulo ante* Spamitres *dictus*. 5 acerbo in primis ac duro. *Habes id à Plut. de ſcriptum in vita Artoxerxa. mox à principio.* 6 tandem tamen, etſi ægre admodum, inſigni diligentia Apollonidæ Coi medici ſeruatus eſt. ¶ 1 *Max. Marg.* Ἀρτάζας. 2 Δαριάμης *Max. Marg.* 3 *Max. Marg.* Δαριμής. 4 *Idem* Ἄμυτις. 5 *In vtroq; exemplari legitur hic* Ἀπολλωνίου. *at contra in ijs qui ſunt cap.* 41. *vtrunque* Ἀπολλωνίδης *&* Ἀπολλωνίδου *ſcriptum habet.* H.S.

Deficit

XXXII Deficit etiam Ægyptus, Inaro Lydio & [1] altero Ægyptio defectionis autoribus: omniaque ad bellum pertinentia parantur. Athenienſes quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipſemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: ſed, non ita conſulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cum quadringentis millibus peditũ, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, Ægyptiique vincunt, atq; Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepiſſet, moritur, eiuſque cadauer ad Artoxerxem mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen conſequuto, qui quadraginta nauium Athenis miſſarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Perſarum nauibus, viginti cum ipſis hominibus captæ, triginta [2] profligatæ fuerunt.

XXXIII Deinde aduerſus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitum qui reliquus fuerat, alium ducens, qui ex ducentis hominum millibus conſtabat, nauibus autem trecentis, quibus Oriſcus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominum millium eſſet. nam quum cecidit Achæmenides, centum hominum millia ex quadringentis quæ duxerat millibus, vna cæſa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, ſed plures ex Ægyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugatque: & [3] fortiter pugnantes Perſæ victores euadunt. Inarus vero fugiens Byblum [4] proficiſcitur, (hęc eſt munita vrbs in Ægypto) & cum

XXXIV eo Græci quicunque in prœlio & cum Charitimide cæſi non fuerant. Ægyptus præter Byblum partes Megabyzi ſequitur: & quoniam Byblus expugnari non poſſe videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant ſex millia & amplius, fide data paciſcitur, nullã eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domum quum liberet reuerſuros.

XXXV Quum igitur [5] Sarſamen Ægypti præfectũ conſtituiſſet, vna cũ Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiſcitur: eumq; inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ geſta fuerant narrat, & quomodo fide Inaro Græciſq; data Byblum ceperit: atq; pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tandemque

Ἀφίσται Αἰγύπτιος, Ἰνάρῳ Λυδίῳ ἀνδρὸς καὶ ἑτέρου Αἰγυπτίου τὰ ἀποστασιν μελετήσαντος. καὶ βύτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτῷ, τεσσαράκοντα νῆας. καὶ μελετᾷ [καὶ] μὴν D.H. αὐτὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην ⓜ ἀδελφὸν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικὸν, νῆας δὲ π'. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ἐνίκησεν Ἴναρος καὶ κατὰ θάλασσαν, Χαριτιμίδου βδοκιμήσαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαράκοντα νηῶν ἐχεπλάτιζε ναύαρχος· καὶ ν' Πέρσῶν νῆες, ἐχεπλάτισε D.H. αἳ μὲν εἴκοσιν αὐτῆς αὐτομόσαι ἐλήφθησαν, αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν. Εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ἀποστολεφθέντι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ'· καὶ ὁπλίτην ἀμφὶ αὐτῆς" Ὁ εἶσιν. ὡς εἰ) χωρεῖς τῶν νεῶν, ὃ Π εἶσιν. D. H. ἄλλο πλῆθος, ν' μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, αἱ μυριάδες αὐτοῦ, ἃς ὧν ἦγεν, σωὶ διεφθάρησαν. γῆς οὖν μάχη κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους ὑπ' Αἰγυπτίοι. καὶβάλλει Μεγάβυζος εἰς ⓜ μηρὸν Ἴαρον, καὶ τρέπεται· 7 καὶ νικῶσι Πέρσαι κατακόπτες· φεύγῃ" πρὸς τὴν ἐπὶ Βύβλον Ἴναρος, (πόλις" ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὐ- δι D.H. τη (καὶ ⓐ Ἑλλήνες ὑπ' μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. Περιχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἐπὶ πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν πρὸς βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην" Σαρσάμην. καὶ λαβὼν Ἴναρον ⓒ τοὺς Ἕλ- Σαρτάμην D.H. λήνας, πρὸς γίνεται πρὸς Ξέρξην καὶ δυείσκει λίαν κατὰ Ἰνάρου τετυμμένον, ὅτι ⓜ ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πάντα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵληφε. καὶ δεῖται τοῦ λιπαρῶς βασιλέα πρὸς τῆς" αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. ⓒ αὐτ. D. H.

---

1 alt. Æg. quodam. 2 periere. 3 viribus Perſæ fortiores facti vincunt. 4 ſe recepit. 5 Sartaman.

¶ 1 Χαριτιμίδου. *Max. Marg.*

τραπίᾳ D.H. ἔξάγεται τέλος τῇ" τραπίᾳ ὡς Ἴναρος καὶ ⓐ Ἑλ-
λήνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἀμυτις δὲ τὸν
τιμωρήσαι † I.D.H. τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ "ἐμ-
μωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται
βασιλῆ D.H. τοῦτα "βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ [1] ἐνδίδωσιν· εἶτα Με-
γάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα, ἐπεὶ διώχλει
ⓦ ἰόν, κατειργάσατο· καὶ πέντε προελθόντων ἐ-
τῶν, λαμβάνει ⓦ Ἴναρον τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς
Ἕλληνας. καὶ [2] ἀνεσταύρωσε μὲν [3] ὅπι τρισὶ σταυ-
ροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυ-
σε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. Καὶ ἐλυπήθη
λύπῃ σφοδρᾷ Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ἠ-
τήσατο ὅπι Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπέναι. ἐν-
θαῦτα λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων πρε-
έπεμπε, καὶ ἀπῆει· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀ-
θροίζει μεγάλῃ δυνάμει, ἄγει πεντεκαίδεκα μυ-
ριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ
Οὔσιεις D. H. & sic semper post fine v. πέμπεται "Οὔσιεις κατ' αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριά-
σι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλή-
λους Μεγάβυζος καὶ Οὔσιεις· ὁ μὲν, ἀκοντίῳ, καὶ
τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς ⓦ μηρόν, καὶ πιέσας
ἄγει δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ ⓦ
τὸν Οὔσιεις μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς ⓦ ὦμον· κἀ-
κεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ προσδραμὼν Με-
γάβυζος προσπάσσεται ἀναλαβεῖν καὶ προσσῶσαι.
ἐπισπόμενον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀν-
δρείως ⓐ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ
Ἀρτύφιος D.H. "Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κρα-
ταιά. προεποιεῖτο Οὔσιριν ὀπιμελῶς, καὶ ἀπο-
στο. D.H. πέμπει "τοῦτον αἰτησάμενον πρὸς Ἀρταξέρξην.
Μενοστάτης D.H. Πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ "Με-
νοστάνης ὁ τοῦ Ἀρτορίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρταρίος,
ὁ πατρὸς μὲν ὢν Βαβυλῶνος, Ἀρταξέρξου δὲ ἀ-
δελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει
ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ [4] Μενοστάνης βάλλεται
εἰς ⓦ ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὸν κε-
φαλὸν τοξεύεται οὐ καιρίαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐ-
τός καὶ ⓐ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται
Μεγαβύζῳ. Ἀρταρίος δὲ πέμπει πρὸς Με-
γάβυζον, καὶ προσαινεῖ ἀσπάσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ
ασπ. D.H. δηλοῖ ἀσπάσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ "αὐτόν, ὁμο-
λογῆσαι δὲ προσελθεῖν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν
αὐτοῦ D.H. αὐτῇ "ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ. καὶ
συμβου-

ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti paſſuros. Verum enimvero [1] Amytis vicem interempti filij Achæmenidis dolens, [2] grauiter cõquerebatur quod Inarus & Græci pœnas ſibi non darent. atque adeo illos à rege expoſcit: ſed is tradere recuſat. Deinde Megabyzum ab eo expoſcens, repulſam itidem patitur. Tandem tamen illa quum inſtando moleſta eſſet, impetrauit: & quinque poſt annis, Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Atque hunc quidem [3] tribus crucibus [4] ſuffixit, Græcis autem quinquaginta (nam plures capere non potuerat) capita ampurauit. At Megabyzus magno dolore & luctu affectus eſt, petiitque vt ſibi in Syriam regionem ſuam proficiſci liceret. Huc etiam clam præmiſit Græcos alios, & profectus eſt, atque à rege deſciuit: maximaſque copias coegit, [5] quæ, præter equites, ex centũ & quinquaginta millibus conſtabant. Aduerſus eum [6] Vſiris mittitur cum ducentis millibus: pugna conſeritur, ſeque mutuo vulnerant Megabyzus & [7] Vſiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore percuſſit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille vero ſimiliter iaculo [8] Vſirin in femore deinde & in humero vulnerauit. vnde Vſirin ex equo cadere contigit. ſed eum [9] circumſiſtens Megabyzus attolli & ſeruari iubet. Multi autẽ Perſæ ceciderunt, Zopyro [10] Artyphioque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaq; tandem viribus longe ſuperior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnã [11] Vſiris curam gerit, eumq; ad Artoxerxem mittit [12] id petentem. Rurſus autem exercitus aduerſus eum mittitur, & [13] Menoſtanes Artarij filius. (Artarius autem erat ſatrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) cõfligunt inter ſe: ſed Perſarum fugatur exercitus, & [14] Menoſtanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite ſagitta, ſed non lethali vulnere, feritur, vna tamen cum omnibus ſuis fugam capit, & Megabyzus ſplendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet vt cum rege paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege, non tamen ad eum proficiſci, ſed in ſua regione manere velle indicat. Hæc regi nunciantur, cui

xxxv

xxxvi

xxxvii

xxxviij

1 F. *Amiſtris, illa Onophæ filia, Artaxerxæ mater.* 2 indignam rem fore arbitrabatur, niſi cum Græcis Inarus quoque ſibi pœnas daret. 3 *Ita Plut. in Artoxerxe refert Meſabata corpus tranſuerſum tribus fuiſſe ſuffixum crucibus.* 4 ſuffixit: de Græciis vero l. (tot enim capere potuit) capita curauit amputari. 5 ad cent. & qu. millia ſeorſum equitum editumque. 6. 7. Oſir. 8 Oſir. 9 complexus Megabyzus, ſublatum ſeruari iuſſit. 10 Artiphyo. 11 Oſir. 12 ipſum repetentem. 13. 14. Menoſtates. ¶ 1 *Pro ἐνδίδωσιν reponendum puto ἐνδίδωσιν.* H.S. 2 *ἀνεσαύρισε M. Marg.* 3 A.S. *ſic legit, ὅπι γ' ἐστὶ γραφῆς πεντήκοντα· τῶν δὲ Ἑλλήνων, ὅσους.* D.H. 4 *Lege Μενοστάνης. Aut, vt hic, ita etiam ante, verſu abhinc quarto Μενοστάτης. nam duplex eſt ſcriptura.* H. S.

Artoxares

Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiose consilium dant vt paciscatur. Itaque ipse Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & [1] Petisas Vsiris filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur sermonibus & iuramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reuerso rex per nuncios veniam se illi eorum quæ admisisset, dare significauit. Sed quum egresso ad venationem rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hanc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfecisset, succensens ei rex quod eam percussisset antequam ipse eam vllo ictu attigisset, caput abscindi imperauit. Sed Amistris & Amytis aliorumque precibus remissa ei mortis pœna, ad vrbem quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quod sæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus esset. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulando: (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domumque proficiscitur, & vix agnitus, per Amistrin & Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum antea, suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos, mortuus est: propter quod magno rex est mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cum multis consuetudinem habebat, [2] & ante hanc similiter mater Amistris: Apollonides vero Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipse eius amore captus esset, fore dixit vt ea in pristinam valetudinem restitueretur si cum viris rem haberet. vluuæ enim esse morbum. Sed quum hac arte voti compos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpisset, à concubitu abstinuit. Tandem igitur illa morti vicina, matri in mãdatis dedit vt Apollonidem vlciscereturꝰ. Hęc ipsi regi Artoxerxi rem totam exposuit, & quomodo cum illa concumbere solitus, non prius desiisset quam ei illius mali autor fuisset: & quomodo supplicium de Apollonide sumi illa sibi mandasset. Ille matri quicquid ipsi visum fuerit agendi potestatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidem bimestri spatio cruciatibus affecisset, viuum postea defodit, quo nimirum tempore

XXXIX

XXXVI

XL

XLI

συμβουλεύουσιν. Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν A'ρτοξάρης [ὁ εὐνοῦχος] D.H.
εὔνουχος, ἡλίκα καὶ ἡ Ἀμῆστρις, σπουδὴν ποιήσασθαι, πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἀμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ Οὐσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ. πολλοῖς οὖν λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα προσελθεῖν. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε προσκυνοῦντι συγγνώμην ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, καὶ λέοντα ἐπέρχεται αὐτῷ μετεώρου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ καὶ ὀρθίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι τάχιν ἡ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε καὶ προεστάσει τὴν κεφαλὴν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Ἀμίστρις D.H.
Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τὴν προσαιτήσει, τὸν μὲν θανάτου ῥύεται, ἀνάστασος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἑτέραν, ἔνθα πόλει ὀνόματι Κύρται. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης [ὁ εὐνοῦχος] D.H. ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμηνίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. Ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε [ἐν] D.H. ἀφανείας ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς [εἰς] τὸν Πισ. D.H. & in orat. πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν καὶ τὴν οἶκον, καὶ μόλις ὑπιγνώσκεται· καὶ δι' Ἀμίστριος καὶ δι' Ἀμυτίου καταλλάσσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς τὸ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κάρτα ἠλγέθη βασιλεύς. Τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρτα ἐπὶ τῷ Ἀμυτις αὐδελφὴν ὁμιλοῦσα καὶ πρόγε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀ- Ἀμυτρ. D.H.
μυτρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῷος, ἐπεὶ ἀθενῶς εἶχεν Ἀμυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ σὺν ἀβλαχρῶς D.H.
ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγίειαν αὐτῆς ἐπιτήδειον εἶναι αὐδρὸς ὁμιλήσαι. τὸ γὰρ ὑστερικὸν εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ ἀπρὸς διεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡνίκα ἀνδρὸς ἐμέμνητο, ἀπέστη τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρῶτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ γυνὴ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παρεσκευασμένον αὐτῇ προσπέμπειν ἐπιτρέπει. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδωκε τῷ Ἀπολλωνίδῃ, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ

1 Osirios filius Petisas, qui & Sp.p. 2 vt an.
¶ 1 Ἀμίστριος etiam Max. Marg. vt & mox §. 24.

Α᾽μυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος ὁ Μεγαβύζου καὶ Α-
μύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ,τε πατὴρ καὶ ἡ μητὴρ ἐτε-
λεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως· καὶ εἰς Α᾽θήνας ἀφίκε-
το, χάριν ἧς μιν ἡ πόλις εὐεργέτησεν. Εἰς Καῦνον
ὁμοῦ τοῖς ἐπομένοις εἰσὶ πλοῦσι, καὶ ἐκέλευσε πα-
ραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι μὲν αὐτῷ παραδιδό-
ναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Α᾽θηναίοις δὲ τοῖς σωζομέ-
νοις, οὐκέτι. Εἰσιόντι οὖν Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος λίθον
Α᾽λκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ οὕ-
τως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Α᾽μῆρις δὲ ἡ μάμμη τὸν I O
Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Α᾽μῆρις,
κάρτα γεραιὰ γεγονυῖα. καὶ Α᾽ρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει,
μὴ καὶ βʹ ἔτεα βασιλεύσας." [τέλος τῆς ιζʹ ἱστορίας, ἀρ-
χὴ δὲ τῆς ιηʹ.]

Α᾽ρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βα-
σιλεύει, ὃς μόνος ἐκ γνησίου ἐκ Δαμασπίας ἦν ἐν αὐ-
τῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπεβίω.
Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ παιδὸς καὶ τὴν μητέρα ἀπή-
γαγεν εἰς Πέρσας. ἐπῆλθε δὲ ἡμέραις ἑκκαίδεκα δόξαις μησὶν ἐφ᾽ οἷς ὁ
Α᾽ρτοξέρξης, ἐξ ὧν ὅδε καὶ Σεκυνδιανός, ὁ δὲ Α᾽λα- 20
γοῦνος τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Α᾽ρσίτης, ὁ ἐκ
Κοσμαρτιδίνης, καὶ αὐτὸς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος
ὕστερον καὶ βασιλεύει· ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, ὧν οἱ ἐκ τῶν
εἰρημένων, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Α᾽νδίας, καὶ αὐτὴ Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Α᾽ρ-
τοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. ὁ δὲ Ὦχος ζῶν ὁ
πατὴρ Υρκανίων κατεστάθη ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ
γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἣν ἐκ τοῦ Ξέρξου μὲν θυ-
γάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς ὡς ἐς-
ποιησάμενος Φαρνακύαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἐκ μὲν 30
Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύον-
τος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθευδόντος ἐν τοῖς
βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτόν, τεσσα-
ρακοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας ἀφ᾽ ἧς ἐκ τῆς
τοῦ παιδὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα
εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὰ σώμα-
τα ἦσαν ὁμοῦ, ὥσπερ ἀναμένουσαι καὶ τὸν παιδὸς
νεκρόν, οὐκ ἤθελον πορεύεσθαι. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν
τῇ θυμίᾳ ἀπῆγον.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανός, καὶ γίνεται ἀζαβαρίτης 40
αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ἐπι-
στρέψας πρὸς Σεκυνδιανόν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς

Amytis diem ſuum obiit. Sed Zopyrus, XLII
Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrem & matrem amiſit, à rege deſciuit, atque Athenas profectus eſt, propterea quod Athenienſes mater eius beneficiis affecerat. [1] Caunum vna cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatem tradere iuſſit: at illi vrbem ipſi quidem tradituros ſe reſpondebant, Athenienſibus vero qui eum ſequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum ſubeuntis caput ſaxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amiſtris vero auia Caunium illũ cruci affixit. Poſtea autẽ & ipſa moritur, iam ætate valde confecta. Artoxerxis item obit, quum duos & quadraginta regnaſſet annos. [*Atque hic finis ſeptimi-decimi hiſtoriarũ libri, inchoaturque octauum-decimus.*]

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes e- XLIII
ius filius, qui ſolus erat legitimus ex Damaſpia ſuſceptus, quæ eodem ipſo die quo [2] Xerxes mortuus eſt, è vita diſceſſit: Bagorazus vero cadauer patris & matris in Perſiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi ſeptemdecim filii ſpurii, in quibus fuit [3] Secundianus ex Alogune Babylonia ſuſceptus, & Ochus, & Arſites, [4] ex Coſmartidene, quæ etiam erat Babylonia. [5] Ochus autem poſtea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Paryſatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Paryſatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochũ pater viuens Hyrcaniorum præfectum conſtituerat, eique in vxorem dederat mulierem quæ Paryſatis appellabatur, Xerxis filiam, [6] & regis ſororem. [7] Se- XLIV
cundianus autem, poſtquam ſibi Pharnacyam eunuchum conciliauit, ([8] qui ſecundum à Bagorazo, & [9] Menoſtane, & quibuſdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam feſto ebrius eſſet atque in regia ſua dormiret, ingreſſi eum interficiunt, die à patris morte quinto & quadrageſimo. Euenit ergo vt amborum ſimul ad Perſas corpora ferrentur. [10] nam mulæ quæ currum trahebant, tanquam filii cadauer expectantes, iter facere nolebant: ſed poſteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

[11] Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menoſtanem *eunuchos* a- XLV
pud ſe habuit. At Bagorazo ad Secundianum reuerſo, Secundianus iampridem cum

1 C. ergo, ipſe nauibus cum aſſeclis delatus &c. 2 X. [poſtea] vita deceſſit. 3 Secyndianus 4 ille ex muliere quadam Martidene nomine, 5 Ochus autem hic poſt etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipſius æque liberi fuere, Bagap. 6 ipſiuſque Ochi ſ. 7 Secynd. 8 [qui Bag. & Men. & q.a. auctoritate inferior erat) 9 *Supra* Menoſtates. 10 quæ enim antea mulæ currum [*cum Artaxerxæ cadauere*] protracturæ, tanquam filii quoque cadauer exſpectarent, progredi nolueranr, eædem, poſtquam iſta contigerunt, magna cum alacritate ſunt iter ingreſſæ. 11 Ita regno potitus Secynd. Menoſtanem ſibi creat azabariten:

§ 1 *Max. Marg. φαγιαίαν*

eo ſi-

eo simultatem exercens, eum criminatus quod absque eius consilio cadauer patris ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrime exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio prosequebatur. Postea autem Ochus à Secundiano accersitus, venturum se promittit: sed minime venit: & hoc ab eo sæpius fit. tandem Ochus multo se munit exercitu, & regnum occupaturus speratur. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes Ægypti satrapa: quinetiam Artoxares ex Armenia venit ad Ochũ: & ipsi [1] citarin inuito imposuerunt.

XLVI

XLVII Regnat Ochus, & nomine mutato [2] Dariæus appellatur, qui dolis iuramentisque, monitu Parysatidis, Secundianum tentat. at Menostanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus paciscereturr: sed nihilominus Secundianus persuadetur & capitur, & in [3] cineres coniectus moritur, [4] quum VI. menses & dies XX regnauisset.

XLVIII Regnat igitur solus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, [5] primum quidem locum Artoxare, secundum Artibarxane, tertium Athoo tenente. Vxorem autem potissimum in consilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipisceretur, duos susceperat liberos, Amistrin feminam, & Arsacan marem, qui postea mutato nomine dictus est [6] Artoxerxes. Ex eadem autem etiam regnante alterum suscepit marem, & ei nomen [7] Cyri à sole est impositum: deinde Artosten: aliosque deinceps vsque ad tredecim. *atque ista historicus ex illa ipsa Parysatide se audisse tradit.* Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerunt: superfueruntque illi quorum fecimus mentionem, & quartus filius,

XLIX qui Oxendras est appellatus. Desciscunt à rege, Arsites frater eius germanus, ex eadem matre eodemque patre genitus: & Artyphius Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erant Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantummodo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurandum fidemque ab Artasyra accepisset, quoniam Arsites non comparebat, regi se dedidit.

ἔχθρα ἐπανετύφετο, ὡς δῆθεν αὐθ' ἑαυτὸν γνώμης, τὸ παρ' ὀλίγον λιθόλυστος ἐγεγόνει. ἐφ' ᾧ ἡ στρατιὰ εἰς λύσιν κατηνέχθη. ὁ δ' δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. ἡ δὲ ἐμίσουν αὐδὲν, ὅπερ τε ἀδελφὸν Ξέρξεω ἀπέκτονει, καὶ ὅτι Βαγόραζον. Διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ἐπανισχνείται μὲν, οὐ μὴν γίνεται δὲ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος προσβάλλεται Ὦχος πολλὴν στρατιὰν, καὶ ὀλίγου δεῖν βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἀρχων πρὸς Ὦχον. εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ἐξ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὐκ ἐκόντι.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, ὃν Σεκυνδιανὸν πολλαῖς Μενοσάνους προδεδωκότος Σεκυνδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ ἀπενδεδεῖν τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' ὅμως, καὶ δείσκει, καὶ εἰς τὴν ἀποδύτην ἐμβαίνει καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μόνος μῆνας πέντε καὶ δέκα. Βασιλεύει δὴ μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· δυνάμει δ' ἦσαν οἱ ἐν αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δ' Ἀρτιβαρζάνης, καὶ τρίτος, Ἄθωος. ἐλάμβανε δὲ μάλιστα τὴν γυναικὰ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμιστριν θυγατέρα καὶ Ἄρσακαν υἱόν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. Ἔτεκε δ' αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ ὠνόμασε δ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. Εἶτα Ἔτεκε Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατεσσάρων. καὶ φησιν ὁ συλλεξαμένος, αὐτὸς πρὸς αὐτὸ ἐκείνης τὰ Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. δηλοῖ δὲ τὰ μὲν δηλοῖ τῶν τέκνων τὰ χρόνῳ ἀπεβίω· ἃ δ' ἐγένοντο, οἵ τε προῤῥηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱός, Ὀξένδρας ὠνομασμένος. Ἀφίσταται δὴ βασιλέως, Ἀρσίτης οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δὶς μὲν αἰχμαῖς Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Ἀρτύφιον καὶ ὑπάγεται. δυσὶ σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνουσιν αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοις πρεῖς. τέλος ὅρκοις καὶ πίστεσι λαβὼν παρὰ Ἀρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ.

1 De citari *sive* cidari *lege doctiss. Brissonium in Persicis lib.* I. 2 *Aliis* Darius Nothus *dictus.* 3 cinerem 4 *Eadem versio A.S. aitque ad oram: Sequor versionem editam, qua locum hunc ex historiæ ratione restituit.* 5 maxime quidem Artoxanes, post hunc Artibazanes *&c.* 6 *cognomento* Μνήμων. 7 *Cyrus hic minor est.*

Παρύσατις ὁ βουλεύεται βασιλεῖ ὁρμῶντι πρὸς Ⓦ
Ἀρτυφίου D.H. " Ἀρτυφίῳ θάνατον, μὴ ἀνῆκεν τέως, (ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο
ἀπάτῃ, καὶ εἰς τιὼ προσχώρησιν τῶν Ἀρσίτου) ἐπειδὴ δὲ
ὁ κἀκεῖνος ἀπατηθεὶς ἡλῶ, δεῖν τότε ἄμφω διαχεῖ-
σθαι. καὶ γέγονεν οὕτως, βιοδωτείσης τ' συμβολῆς. καὶ
Ἀρτάβιος D.H. ἐμβάλεται εἰς τιὼ ἀποδοὺ " Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης.
Ἀπολέσθαι D.H. καίτοι Ἀρσίτῃ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο " ἀπολέσαι,
ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομέ-
νη, ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ [1] Φαρνακύας, ὁ σὺν ἀ-
νελεῖν Σέρξῃ διαχειρὶ Ξέρξεω. αἰνρέθη δὲ καὶ Μενοστά-
νης ὑφ' ἑαυτῆς, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος.
Τισαφ. D.H. Ἀφίστα δὲ Πισούθνης καὶ ἀποστέλλει κατ' αὐτὸ " Τισ-
Σπιθραδάτ. D.H. σαφέρνης, καὶ " Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. αὐτε-
πεξῆλθε δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα Ⓦ Ἀθηναῖον
ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ Ⓓ τὰ
χρήματα, D.H. βασιλέως στρατηγοὶ " χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλ-
λήνας, καὶ ἀφίστῶσι Πισούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πί-
στεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι τῷ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τιὼ
Τισσαφέρνη δοὺς τιὼ Πισούθνου ἀποδοὺ ἐνέβαλεν, " Τισσαφέρνης δοὺς τιὼ
D.H. Στρεπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ
τ' τεσσάρων. Ἀρτοξάρης δὲ, ὃς μέγα ἠδύνατο
τῷ βασιλεῖ, ὅτι βουλεύει βασιλέα, φθόνῳ ἀνδρὸς
βασιλεύσαντος, ἐκτομίας ὑπῆρχεν. πώγωνα γὰρ καὶ
ὑπόρρινα τεσσεράκοντα αὐτῷ γυναικὶ κατασκευά-
σαν, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καταμηνύεται, καὶ
συλλαμβάνεται καὶ τῷ δίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀνα-
ρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὃν καὶ ὕστερον
μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τιὼ Δαρείου θυγα-
τέρα Στατειρᾶν· τιὼ δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ
Δαρείου υἱός. Ἀμιστρὶς δὲ ἡ θυγάτηρ, παρὰ δὲ ταύτης
[ὄνομα] Τερ. D.H. & ad oram: al. Περιπτύχμης. νυμφίῳ " ὄνομα Τεριτούχμης· ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τε-
λευτήσαντος, αὐτὶ αὐτοῦ σατράπης κατέστη. ἔχει δὲ ὁ-
μοπατρία αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τὸ εἶδος, καὶ
τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρᾷ δὲ ταύτης
ὁ Τεριτούχμης καὶ συγκοίμησις, ἐμίσει Ἀμιστριν·
καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεν-
τῆσαι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ
μελετήσασα D.H. ἀλλά τις Οὐδιαστὴς D.H. τιὼ ἀπόστασιν " ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. " ἦν
καὶ τις Οὐδιαστὴς ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων τοῦτο Τε-
ριτούχμῃ, καὶ γράμματα τοῦ βασιλέως, πολ-
λὰς ὑπὸ χρείας ἔχοντα εἰ πεισθείη αὐτῷ ἡ θυγά-
τηρ, δεξάμενος, ὅτι λάβοι δὲ καὶ ἀναιρεῖ Τεριτούχμην,

Paryſatis vero regi ad Artyphium interficiendum animato, conſilium dedit vt ne tũc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arſitem deceptum ei ſe dediturum) ſed poſtquam ille deceptus captuſque eſſet, tunc vtrumque necaret. id quod ita factum eſt, conſilio exitum cõſequuto. Artyphius enim & Arſites in [1] cineres coniiciuntur. Arſitem tamen rex morte mulctare nolebat, ſed Paryſatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vna cum Secundiano Xerxem occiderat, lapidibus eſt obrutus: & Menoſtanes ſibi ipſi mortem conſciuit, quum iam ad pœnam ſubeundam comprehenderetur. Deſciſcit Piſuthnes, & in eum Tiſſaphernes mittitur, atque Spithradates, & Parmiſes. Piſuthnes vero aduerſus eos tendit, ſecum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcoſque captant, & vt à Piſuthne deſciſcant perſuadent. deinde Piſuthni fide data, & ab eo accepta, eum ad regem ducunt, qui eum in [2] cineres coniicit, eiuſque ſatrapiam Tiſſapherni tradit. Lycon vero & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimum apud regem poterat, ei molitur inſidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum eſſet eunuchus, imperauit vxori ſuæ [3] vt ſibi barbam conficeret, idque vt vir eſſe exiſtimaretur. Sed per eã patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in poteſtatem traditur, à qua interficitur. Arſaces autem regis filius, qui poſtea eſt nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiã ſimiliter vxorem ducit filius Idernis. Amiſtris autem erat filia, cuius ſponſo nomen erat Terituchmes: qui patre ſuo mortuo, pro ipſo ſatrapa conſtitutus eſt. Habebat autem ſororem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cum formoſa erat, tum vero ſagittandi iaculandique peritiſſima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amiſtrin: tandemque eam in ſaccum coniicere ſtatuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus eſt, confoderetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiaſtes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & litteras à rege acceperat, quib. multa ei pollicebatur ſi ſua filia ea ab illo periculo liberaretur, Terituchmem aggreſſus

1 cinerem. *Clariſſime deſcripſit Valer. Maximus lib. 9. cap. 2. Externorum hiſtoria ſexta, quo ſupplicij genere perierint, qui hic ἐμβάλλεσθαι εἰς τιὼ σποδὸν dicuntur, quod etiam Ouid. in Ibin his verſiculis indicat:* Vtque necatorum Darii fraude ſecundi, Sic tua ſuccenſus deuoret oſſa cinis. *Dixerat & B. Hieronymum olim hanc ipſam phraſin, alterius Machabæorum libri cap. 13. num 6. legiſſe, quum de ſacrilego illo Menelao, eodem hoc ſupplicii genere necato, vulgata eius verſio refert,* Inde in cinerem deiici iuſſit ſacrilegum.
2 cinerem 3 barbam ſibi myſtacaſque vt conf.
¶ 1 *Max. Marg. φαρακίας.*

inter-

interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenue pugnando, multos interfecisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis [1] Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquam rem didicit, patri diras imprecatus est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conseruauit. At Parysatis matrem Terituchmis, fratresque Metrostem & Helicum, & sorores, quæ præter Statiram duæ erant, [2] viuas terra obrui, Roxanem autem [3] viuam secari iussit. Id quod factum est. Rex vero vxori suæ, vt simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius vxorem, imperauit. Sed quum matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Parysatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Parysatidi dixit fore vt valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro [4] decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæus mortuus sit quũ Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnauisset.

LIV

LV

LVI Regno igitur Arsaces potitur, qui & [5] Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnum adepto, [6] Vdiasti lingua abscinditur, eique pone auellitur: atque ita tandem ille moritur, & filius eius [9] Mitradates pro patre satrapa constituitur. Facta autem hæc fuere impulsu Statiræ: vnde Parysatis dolore afficiebatur. Criminatur Tissaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrem Parysatin confugit, & à crimine obiecto absoluitur. Reuertitur Cyrus ad suam satrapiam, ignominia à fratre affectus, ideoque de defectione cogitat. Satibarzanes [8] Orontem criminatur, cum Parysatide consuetudinem eum habere dicens, quum alioqui caste illa viueret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater [9] irascitur ipsi regi quod Parysatis veneno Terituchmis filium necauerit. Et de eo qui patrem [10] igne contra legem sepeliuit, *fit mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mendacii arguuntur.

LVII *Refertur etiam* Cyri à [11] fratre defectio: & quomodo Græcum pariter & barbaricum exercitum coegerit, & Clearchus Græcorũ exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syẽnesis Cilicũ rex ambos, Cyrũ videlicet & Artoxerxẽ, in bello gerẽdo adiuuerit,

10

20

30

40

ἡ γυναῖκα ἐν τῇ ἐπιθυμασάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μέχρι μὲν δὴ καὶ ζ' φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστου Μιτραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν [1] Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τὸν πατέρα κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαττε ταύτην τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμου, καὶ σὺν ἀδελφοῖς Μητρόστην καὶ Ἕλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο ὄσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχωσθῆναι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζῶσαν κατατεμεῖν. καὶ ἐγένετο. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔπεσε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρτάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. ἀλλ' ὅγε Ἀρτάξης [2] πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κηπετοῖς ἐξιλεώσατο, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, σωφρονεῖν· καὶ Ὦχος ὁ Δαρείου, ἔπεσε Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν [3] αὐτήν." [τέλος τῆς ἱστορίας.] Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ λαλαμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρείου ἀπέθανεν, ἀσθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λέ.

Μιτραδάτης τὸν πατέρα ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου D. H. Μιθραδάτης D. H.

4 Βασιλεύει δὲ Ἀρτάξης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης· καὶ ἐκτέμνεται ὁ Οὐδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξέκοψε ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ ἀπέθανε· ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιτραδάτης ἀντὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. ἐτρώθη δὲ ταῦτα ὑπὸ τῆς Στατείρας. καὶ ἰώμενος Παρύσατις. Μαθὼν δὲ Κῦρος τὸν Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφὸν, καὶ καταφθονῶν Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύει τῆς Μιλήτου. ἀπελαύνει Κῦρος ἠτιμωμένος πρὸς τὸν ἀδελφὸν πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. Μαθὼν δὲ Σατιβάρζανης Ὀρόντην, καίτοι λίαν αὐτῷ συνόντα· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ Μιθριδάτην τὸν Τεριτούχμου υἱόν. καὶ πρὸς τὸν θάνατον τὸν πατέρα Μιθριδάτου, καὶ τὸν νόμον. ἔξου καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφω συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρταξέρξῃ.

Ὀκτὼ τὸν πατέρα Μιθριδάτου D. H.

Ὀκτὼ D. H.

Μιθριδάτης D. H.

Sic & D. H. & aliquam Mithridatis

Τισσαφ. D. H.

Ὁ ἕβδομος D. H. & mox Ὁ ἕβδομος.

Συνέκτασις D. H.

1 Mithridates 2 *Vsitato apud Persas supplicio, vt ex Herod. non vno loco discimus.* 3 *Quod genus supplicij multis etiam post sæculis apud eam gentem vsurpatum, vt quando Regina, Hormisdæ regis vxor* τιτμαχίδα *dicitur in excerptis Photii ex Theophylacti Simoc. historiarum libro* IV. 4 decimonono 5 Mnemon *cognominatus, cuius vitam accurate descriptam habemus apud Plut.* 6 extracta retro [per ceruicem] lingua Vdiastæ exsecatur: atque ita moritur. 7 Mithrid. 8 Oronden 9 regi indignatur, venenoque Terituchmæ filium necat. 10 per ignem. *Herodot. Thalia, & Strabo lib.* 15. 11 *Cyri hanc aduersus fratrem rebellionem persecutus est diligentissime Xenophon, lib. I. & II.* ἀνάβασις.

¶ 1 *Sic in vtroque exemplari. & in vtroque rursus statim post* Τεριτούχμου. *Illud lingua communis, hoc Ionica terminationem habet.* H.S. 2 *Max. Margunij* πολλὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα 3 *rectius dicetur* αὐτήν. H.S. 4 βασιλεύει δὲ ὁ Ἀρτάξης. D. H. *in Not.* 5 Συέννεσις etiam *C. Vatic. & Max. Marguniij.*

σεσπίᾳ D. H. σι

ὁπως τε Κύρος τῇ ἰδίᾳ" σεσπίᾳ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ προήνεσαν. Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διαφοραὶ ἀμήχανοι ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἄπαντα ὁ Κύρος συνεβούλευε, τὸ δὲ Μένωνος λόγος οὐδενὸς ἐλάττων ἦν. 11 νυτομόλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ" ὁ βάρβαρος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν ταφρον ἐνεβλήθη. προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιὰν, καὶ νίκη Κύρου. ἀνὰ δὲ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ· καὶ" ἀκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τὴν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς Ⓦ Ἀρτοξέρξην ἔβλαψεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθρίαμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τὴν νυκτὸς, καὶ τὴν τῆς Παρυσατίδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. Εἶτα συνδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κύρον, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. Τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτμήντος, πρὸς ταῖς βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως κύβοις ὑπὲρ σωφρήσας παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ οὗ ὄπισθεν τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς" ἀνεσαννείσθη ὑπὸ Παρυσατίδος· ὅτε καὶ τὸ πολὺ ὑπὲ αὐτῆ Κύρῳ πένθος" αὐτὴ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ Ἀρτοξέρξου δέησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι Ⓦ Κύρου πίλον, καὶ ὡς Ⓦ" Κάρα Ⓦ δοκέοντα" Κύρου βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις" ὑμηθέντα" Κάρα αἰχμαλώτην, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης πρὸς ἔδωκεν αὐτὴν αἰχμάλωτην" Μιτραδάτῃ Παρυσατίδι, ὑπὲρ τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι" Ⓦ Κύρον. κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς" ἀνεῖλε. ταῦτα καὶ ἡ ιθ' καὶ κ' ἱστορία.

Ἐν ᾗ τῇ καὶ κβ' καὶ γ', ἥτις καὶ τὸ ὅλης πέρας ἔστιν ἱστορίας, τάδε" προειλήφαμεν. ὡς" Τισσαφέρνης ὑπὲρ βουλεύσας τοῖς Ἕλλησι, καὶ προστησάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους, στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, τὸν Κλέαρχον καὶ προσδραμόντα καὶ ἀποκρυψάμενον τὴν ὑπὲρ βουλήν.

& quo modo Cyrus suum exercitum, & Artoxerxes vicissim suum exhortatus fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & [1] Menon, ambo Cyrum sequentes, semper inter se dissidebant, quod Cyrus Clearchi consilio in omnibus uteretur, Menon autem in nullo apud eum loco esset. Et ad Cyrũ quidem ab Artoxerxe multi transfugiebant, sed nullus à Cyro ad Artoxerxem. [2] quam ob caussam barbarus quum ad Cyrum descisscere tentasset, & accusatus ea de re fuisset, in [3] cineres est coniectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impressionem fecerit, & victoria potitus sit: deinde vt occubuerit, dum Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumeliosis modis in fratris cadauer sæuierit: quippe qui non solum caput sed & manum qua percussus ab eo fuerat, absciderit, & velut de ea triumphans, circumtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmonius cum suis Græcis noctu recesserit, & vnam ex Parysatidis vrbibus occupauerit: & vt rex cum Græcis fœdus inierit. Vt Paryssatis Babylonem profecta sit Cyrum lugens, & vix tandem caput eius manumquè recuperauerit, [4] quæ Susa miserit, ibique sepeliuerit. De Bagapate qui iussu regis caput à cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorum lusu eũ vicit, ex pacto [5] Bagapatem obtinuit. & quomodo ipsi [6] pellis detracta fuerit à Paryssatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadẽ. quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationẽ flere Cyrũ cessauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrum à se vulneratum arbitrabatur, honorifice exceperit: Paryssatis autem illum qui honorifice exceptus fuerat, cruciatibus adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Paryssatidi [7] Mitradatem tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfeciſſe gloriatus esset: & vt sibi traditum acerba morte mulctauerit. *Hæc in libris* XIX *&* XX *continentur.*

In libris autem XXI *&* XXII, *&* XXIII, *(quo tota hæc finitur historia) hæc continentur.* Quo pacto Tissaphernes Græcis insidias molitus sit, quum socium sibi adiunxisset Menonem Thessalum, & per eum dolo iuramentisque Clearchum ducesque ceteros in potestatem suam redegerit, quamuis Clearchus præuideret, insidiasque amoliretur.

1 Men. Thessalus, 2 quam etiam ob caussam Artabarius q. 3 cinerem 4 quæ illa funerum more curauit, & Susa misit. 5 *Plut. in Artoxer.* vocat Mesabaten. 6 *Pari supplicio affectus sup. Petisacas c.* 5. 7 Mithridaten

§ 1 αἰσχυνθῆναι etiam *Max. Marg. & Cod. Bauaricus.* 2 ταυτὴ. *Cod. Vaticanus.* 3 ἀπὸ τοῦ δεκάτου βακχεῖ καὶ ἀπὸ Κύρου. *Max. Marg.* 4 *Idem* etiam Μιτραδάτῃ.

Sed

Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitũ ad Tissaphernem coegit accedere, tum etiam Proxenus Bœotius ante dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & ceteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciẽdum Clearchum omnes confluxerint: & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eam prẽstiterit. Et vt illum Parysatis à vinculis liberasset, [1] nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendũ hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostentum hoc extitit, quod flante vento vehementissimo, [2] sepulcralis agger magnę altitudinis sponte sua id contexerit. Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, prẽter Menonem. *Narrantur deinceps* Parysatidis in Statiram conuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hunc in modum paratum erat: (cauebat enim sibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamẽ contigit.)

LX

[3] Vna pars cultelli veneno superillinitur, cuius reliqua intacta remansit: hoc secatur auicula parua, oui habens magnitudinem, (auiculam hanc Persæ tyndacen appellant) diuiditurque in duas partes. & ipsa Parysatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comeditque: at partem veneno tinctam porrexit Statitæ. Illa quum eam quæ porrexerat edere dimidiam partem vidisset, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuisset, ipsa quoque vna mortiferum comedit venenum. Hinc matri rex irascitur, [4] & eius eunuchi comprehensi [5] cruciãtur & morte mulctantur. Prætereaque Ginge comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, atque de ipsa iudicium exercetur: à iudicibus quidem absoluitur, à rege autem condemnatur. Tandem vero cruciatibus afficitur & necatur, eoque nomine Parysatis filio, hic vicissim matri succenset. De Clearchi tumulo qui octo post annis palmatũ plenus apparuit: [6] quas Parysatis clam per eunuchos, quo tẽpore ille mortuus est,

LXI

LXII aggesta terra obruerat. Caussæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter se dissiderent. & EVagoræ nuncij ad Ctesiam [7] vt acciperent epistolas ab Abulite:

Ἀλλὰ Ϲ', τε πλῆθος ΔΔ Μένωνος ἀπατηθέν, καὶ ἀναγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον ϖρὸς Τισσαφέρνην ϖορεύεσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη ϖρότερον ἀπάτῃ, συμπροθύμει. ὡς Ϲὲ Βαβυλῶνα ϖρὸς Ἀρτοξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ὅπως ἅπαντες Κλεάρχου ϖροσδράμοιεν. ὡς Κτησίας ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, ϖολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι ϖρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἐϖράξε· καὶ τῶν δεσμῶν αἴ Παρύσατις ἔλυσεν Ϲ' ἀφῆκεν, Ϲὶ μὴ Στάτειραν τ' ἄνδρα Ἀρτοξέρξῃ ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος καὶ τέρας ὅπι τῷ σώματι σωὲς ἦ. αὐτόματος γὰρ ἐϖ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ὅπι μέγα ἠρμένος, ὅπισωὲς ἦ. ἀνῃρέθησαν Ϲ' καὶ ⓗ σὺν αὐτῷ ἀναϖεμφθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. Λοιδορεῖα Παρυσάτιδος ϖρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις ΔΔ Φαρνάκου, τοῦτον ΔΔ ἀσκηθέντος ⓦ τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίθον μὴ ϖαθεῖν ὁ ἔϖεϖόνθει) μαχαιρίου Ϲ' ἓν μέρος ἐϖαλείφεται τῷ Φαρνάκῳ· Ϲ' ὃ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τοῦτο τέμνεται ὄρνιθιον μικρὸν, μέγεθος ὅσον ὠοῦ· (ῥιωδάκιδα Πέρσαι Ϲ' ὄρνιθον καλοῦσι) τέμνεται Ϲ' δίχα, καὶ Ϲ' μοῖρ καθαρθὸν τοῦ ἰοῦ ἥμισυ· αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, Ϲ' ὃ ϖροσομιλῆσαν τῷ Φαρμάκῳ, ὀργὴ ΔΔ Στατείρᾳ. ἡ Ϲ', ἐϖεὶ ἐδίδου τιν' ὅπι δοῦναι ἑώρα Ϲ' ἥμισυ, μηδὲν σωισθεῖσα δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ σωεσθίει τὸ θανάτου Ϲ' φάρμακον. ὀργὴ ΔΔ ταῦτα τοῦ βασιλέως ϖρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν οὐνούχων αὐτῆς, καὶ αἰχισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἐϖὶ σύλληψις Γίγης ἡ οἰκείου Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐϖ' αὐτῇ· καὶ ἀθώωσις μὲν ΔΔ τῶν κειτῶν, καταδίκη δὲ ΔΔ βασιλέως· καὶ αἰχισμὸς Γίγης, καὶ ἀναίρεσις· καὶ ὀργὴ ΔΔ τοῦτον Παρυσάτιδος ϖρὸς ⓦ υἱόν, κἀκείνη ϖρὸς τὴν μητέρα. Καὶ Ϲ' χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου Ϲ' ἐτῶν ὀκτὼ μετὸν ἐφάνη φοινίκων, οἷς ἐκρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, ΔΔ τ' ὑνύχων καταχώσασα. Αἰτίαι Ϲ' αἷς Εὐαγόρᾳ βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρτοξέρξης διενέχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρᾳ ϖρὸς Κτησίαν ὑϖὲρ Ϲ' λαβεῖν ΔΔ τ' Ἀβυλίτου τὰς ἐϖιστολάς.

Τισσαφ. D. H.

αὐτομάτου D. H.

al. ἔλασεν

al. ἐνθέντος

αὐτῆ D. H.

κείνου D. H.

διὰ [δυνηθεὶσα χων] τῆ ὑπὸ αὐτοῦ τῶν ἐστοιμένων αὐτῇ κεφαλῇ. D. H.

Ἀβουλίτου D. H.

1 dimisisseque. 2 magnæ altitudinis tumulus sponte sua supra illud coierit. 3 Cultelli alterum latus veneno illinitur. *Hoc ipso circumuentum fuisse dolo à consanguineo suo L. Verum imp. finxerunt quidam vt refert Aurel. Victor. in histor. Augusta, in Anton. Philosopho.* 4 ministrantesque ipsi e. 5 torquentur. 6 q. ibi clam Par. quo t. i. m. e. per inseruientes sibi eunuchos defoderat. 7 vt ab Abuleta epistolas acciperent.

¶ 1 *God. Bau. & Max. Marg.* ἔλαβε.

καὶ Κτησίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τῆς Ἀμμιλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ Εὐαγόρᾳ ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τῆς πρὸς βασιλέα ἀναβάσεως, καὶ Εὐαγόρᾳ ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλεῖ περὶ Εὐαγόρα φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σαπιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν ⑭ περὶ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ κεῖσε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ὧν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. καὶ κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρταξέρξου. ὧν οἷς καὶ ὁ τέλος.

[Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς σαφὴς τε καὶ ἀφελὴς λίαν, διό καὶ ἡδονῇ αὐτῷ σύγκειται ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας μόνας λέξεις. ἔστι δὲ καὶ ἐν ὀνόμασί τισιν ἀκριβείας, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπαγγέλλων λόγον. τῶν μὲν ἄλλων μύθων, ἐν οἷς ἐκεῖνος λοιδορεῖται, οὐδὲ ἔστιν ἁπτεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰ φορτικὰ μύθοις αὐτῷ Ἰνδικά. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτῷ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτῷ παρασκευῇ, τὸ παθητικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἔχουσι πολύ, καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτῷ διαποικίλλειν. καὶ διαλελυμένος δέ ἐστι πλέον τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ ἕπεται δυνάμει καὶ τέχνῃ, κανὼν ὢν Ἰωνικῆς διαλέκτου.]

& Cteſiæ ad ipſum epiſtola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege. EVagoræ nunciorum in Cyprum aduentus, & à Cteſia datæ ad EVagorã litteræ, vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad EVagoram oratio, ſuadentis vt ad regem aſcenderet. Et, EVagoræ epiſtola de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiam epiſtola. Et, tributũ regi datum ab EVagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſiæ ad regem oratio de Conone, & epiſtola ad ipſum. Munera ab EVagora miſſa Satibarzani traduntur, & nuncij in Cyprum perueniunt. Et Cononis epiſtola ad regem & Cteſiam. Quomodo adhibita cuſtodia retenti ſint nuncij à Lacedæmonijs ad regem miſſi. Epiſtola regis ad Cononem & ad Lacedæmonios, quam ipſe Cteſias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon cõſtitutus ſit nauarchus. Cteſiæq; in Cnidum patriam ſuam ad- LXIII.
uentus & Lacedæmonem. & diſceptatio aduerſus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: [1] & emiſſio ab Epheſo vſque ad Bactra. & Indicæ [2] regionis, dierum, paraſangarum. Catalogus regũ à Nino & Semiramide vſque ad Artoxerxem: [3] quibus ille librum ſuum claudit.

[Scriptoris *huius Cteſiæ candidus eſt ac valde ſimplex ſermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vſus vero dialecto eſt Ionica, etſi non per omnia, vt Herodotus, ſed in quibuſdam tantummodo vocibus. neq; etiam in diuerticula quædam, vt ille, importune ſermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probroſe obijcere audet, ne ipſe quidem abſtinet, in eo præſertim libro, quem* Indica *inſcripſit. Iucunditas vero hiſtoriæ magnã illi partem in narrationum poſita eſt apparatu, qui multum habet & vehemẽtiæ, & inexſpectati. quanquam illa etiam rebus pæne fabuloſis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo diſſoluta, vt & in idiotiſmum trivialemque ſermonem incidat. Herodoti autem ſtylus hac ipſa & ſimili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma eſt ac regula.*]

1 & vt Epheſo dimiſſus fuerit Bactra. 2 regionis manſionum, d. atque par. enumeratio. Ca. 3 q. & hoc opus abſoluitur. *A Nino id & Semiramide inchoatum, ad magiſtratum vſque Ithyelis, id eſt, Olymp. XCV. an. 3. deduxiſſe Cteſiam, auctor eſt Diod. lib. 14. pag. 421. edit. Grac.*

¶ 1 A. S. M. M. μάκτρων illud (βάκτρ.) C. B. 2. & H. St.

EX

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥ-
ΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΙΝΔΙΚΩΝ
ἐκλογαὶ, ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

EX EIVSDEM CTESIAE
SCRIPTIS QVÆ INDICA NOMINA-
ta sunt, excerptæ ab eodem PHOTIO
historiæ.

I INDICA Ctesiæ vno libro continentur, in quibus magis Ionice loquitur. Scribit [2] Indum fluuium, qua angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: qua latissimus, ducentorum. Indos multitudine ceteros fere vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est, quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari. De [3] pantarba [4] gemma: & quomodo septuaginta septem [5] gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erant cuiusdam Bactriani institoris) pantarba retraxerit
III inter se cohærentes. De elephantibus [6] murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De [7] maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, [8] corui magnitudine, & [9] rostro purpureo, barbamque gestare nigram, [11] collum habere cæruleũ, quemadmodũ cinnabari: loquiq; ipsã Indice, vt hominẽ: necnon Græce, si Græcũ sermonẽ docta fuerit.

ΚΤΗΣΙΟΥ [1] τὰ Ἰνδικὰ ὄντα ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅτι μὲν εὖρος αὐτοῦ βʹ ρὸς τεσσαράκοντα σταδίων ἐστί· πλατύτατον δὲ [3] πλατύταγον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους φασὶν συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων ζῳείων ἐν αὐτῷ ζῇ. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ποταμοῦ πολίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ [4] παντάρβας τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς οἱ σφραγῖδας ἀπορρίψαντες καὶ λιθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἵνα ἰδῶ [5] τὸ Βακτρίων καπήλου, [11] αὐτὴ ἀνείλκυσεν ἑκομένας ἀλλήλων. περὶ τῶν [11] τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. Περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ [6] βιττάκου, ὃ-
20 τι γλῶτταν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνὴν· μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέραξ, [7] πορφύρεον τὸ πρόσωπον· καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. ἀλλὰ τὸ κῶας νεόν ἐστιν ὡς τὸ τραχηλον, ὡς δὲ [8] κιννάβαει. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὡς δὲ ἄνθρωπον, [9] Ἰνδιστὶ· ἂν δὲ Ἑλλησὶ μάθῃ, καὶ Ἑλλησί.

Ἀπηγόρευται δὲ αὐτοῖς τὰ Ἰνδικὰ, ϐ. D.H.

πλατύτατον D.H.

κιννάϐ. D.H.

---

1 Legi & Indica Ctesiæ, magis etiam Ionice libro singulari descripta. 2 *Hic ipse locus ita citatus legitur ab Arriano lib.6. de expedit. Alexandri.* Ac Ctesias quidem asserit Indi, qua angustissimus is est, XL. stadiorum latitudine ripas inter se distare; qua vero latissimus, etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse. 3 *Ignem etiam exstinxisse refert Heliodorus in Aethiop. vide & Philostrat. de vita Apollonij, lib.3.* 4 sigillari gẽm. 5 sigillares gem. 6 qui muros dissoluunt atque euertunt. *Pectore suo, cum rex Indorum iubet, ijs incumbendo. lege cap.29. Aeliani de animal. lib.17. vbi plura de his.* 7 *Hinc sumpsisse videtur, quæ de ijsdem refert Aelian. de animalib. lib.16. cap.2.* 8 De bittaco aue. *Psittacum vocant alij. Meminit quoq; Olympiodorus in excerptis apud Photium & Aelianus non semel.* 9 accipitris. 10 fronte purpurea. 11 alioqui ad collum cærulei coloris est.

¶ 1 *In alio libro ms. Bauarico,* Διηγήματα Κτησίου Κνιδίου περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ θαυμάτων. 2 C. *Vat. in β. Cliq.* 3 sic & C.V. 4 *Vide Philost. lib.3. de Apollonio.* ἡ Ἡλιόδωρος οὕτω φησὶ περὶ τῆς παντάρβης σφραγίδος, *Max. Marg.* 5 *Malim τοῦ sine accentu, pro* πνός. H.S. 6 *Hæc ψιττάκη est Plinio, qui lib.10. cap.42. docet quæ aues imitari possint sermonem humanum, & vt Suid. in vocabulo Psittacus. Naz. præcept. ad Virg. v.624.* Καὶ κόρακας κλέπτουσιν ὁμοῦ ὅπα· ὡς δ' ἐκτὸς ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἔσω πλακτοῖς δόμοις ἀνέρα μιμνον φώνησεν, καὶ ἄπαφεν αὐδὴς ἀκοιτώ. *vide Olympiodori excerpta apud Phot. p.111. D.H.* 7 *B. lib.* ὑπερπορφύρεον. *caussa varietatis colorum tam in psittacis, quam aliis nonnullis auibus, adfert Diod. Sic. lib.2. D.H.* 8 C. B. A. S. etiam per duplex ι. 9 *Bauaricus liber, ex eodem Ctesia excerptus,* οἷαι γλῶτται ἐπιδιδάσκῃ. D.H.

Περὶ τῆς χρυσώρυχος τῆς πληθομένης ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου· ἧς ἐκ τὸν πεντήκοντα ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου· ἧς ἐκ τὸν πεντήκοντα ἀνὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶ), ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ· καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ ὅπως ἐξάγειν αὐτό. ἡ δὲ χρυσώρυχ, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά· ἑκάστη δὲ πρόχοη τάλαντον ἔλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς χρυσώρυχος σιδήρου, ἧς οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσπρίσαι· ἓν μὲν αὐτὸ βασιλέως, καὶ ἓν αὐτὸ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσατίδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενον ἐν τῇ γῇ, νέφους καὶ χαλάζης καὶ πρηστήρων ἐστὶν ἀπρόσβατον πάμπαν. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. Περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσὶν, ὡς καὶ λέουσι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρυττομένων μεγάλων, ἧς ὧν ἥ τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ τῇ πνιγῇ φθείρονται. καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι μὴ ἐλάττονα τῆς Ἑλληνικῆς. τὸ δὲ ἄνω αὐτῆς ἕως τεττάρων δακτύλων, θερμὸν εἶ). ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν προσελθόντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διατρέχειν. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων, καὶ διὰ ὀρέων ῥεῖ. ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὸς περιωρυγωμένοι μόλις περιλαβοίεν· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἶναι καὶ ἐπὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἶναι χεῖρας ἐν ὄρει μεγάλῳ· εἶ) δὲ τὰ καλάμου καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν δὴ ἄρρην περιωνύμως ἔχει, καὶ ἔστι κάλαμος ἰσχυρός· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ τῶν μυρμήκων τῶν ἐν αὐλῶσιν ὄντων μείζω· ὡς τὸ πρόσωπον ἔοικε ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ὅσον ὡσεὶ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι· τρίστιχοι δὲ ὀδόντες· ὥσπερ ὤν ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὅμοιοι ἀνθρώπῳ· τὴν δὲ κέρκον ἔχει οἵαν ὁ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾗ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω ὡσαρεὶ πήχεως. ἔχει δὲ καὶ ἐν πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα.

De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriuntur. ideoque fictiles esse oportet quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fōs hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnum à rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinesq; auertere: & seipsū hęc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cum leone pugnent. De magnis mōtibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quam in aliis regionibus esse videatur, multique æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidē, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, calidum esse: adeo vt pisces iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat. Indum fluuium campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autē, quanta est mali nauis oneratiæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem & feminā: & feminam quidem nucleum habere, marem vero nequaquam: & esse validissimum. De animali Indico martichora dicto, quod facie hominē refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborē habens. Triplex est illi dentium ordo: aures humanis similes, oculi itē cæsij, velut sunt hominum. Caudam autē qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per transuersum aculeis munita est cauda. Aculeū item in summa parte, velut scorpius: gerit quo accedentes pungit:

---

1 *Falsa hęc esse ait Philostrat. lib. 3. de vita Apollonij.* 2 quod hausto mox aurum concrescat. 3 singulis porro vrceis singula talenta auri extrahi. 4 *Artaxerxe, nō Mnemone.* 5 *Aelianum lege lib. 4. animal. cap. 19. qui sua hinc petiuisse videtur.* 6 decuplo. 7 Mare ibi nihilo minus quam Græcum flatu tumere: φυσᾶν *lego, pro* φησὶ. 8 feruidum. 9 per campestria delatum ipsos quoque m. i. 10 Harundini Indicæ arborea amplitudo, *inquit Plin. 16. c. 36. quo te, lector remitto.*

11 & illum quidem admodum esse validum ac firmum, sine medulla, quam tamen habeat femina. 12 *Et hoc esse mendacium vult Philostr. Aelian. lib. 4. de animal. 7. cap. 21. posquam multis de Mantichora egit, penes Ctesiam fidem omnium esse vult. Meminit & Pausan. huius Ctesiana narrationis in Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21 apud quos* Mantichora *legitur.* 13 oculos æque nostro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem scorpius terrestris, in qua & aculeus, etsi alioqui illa per transuersum etiam spinis aspera sit. 14 vertice.

¶ 1 ὀπίσεχτ@ ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀπολλώνιον [*lib. 3.*] βίᾳ φιλοσ@ αὐτὸν φησι. *Max. Marg.* 2 C. B. A. S. M. M. αὐδρὸς. 3 καὶ τῶν φυὸ@ ὀπίσεχτ@ φησι, *Max. Marg.* 4 μείζους ἐπαφίχνεσθαι. A. S. C. B. M. M. & H. S. μείζω ἐπαφίχνεσθαι. *l.* B. μείζους ἐπιχίους.

nec mortem quicunque punctus fuerit, effugere poteſt. Quod ſiquis eminus aduerſus ipſum pugnet, & ab anteriori parte caudam prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à poſteriori parte eam [1] recta intentans. Ad [2] plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoſcunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephantem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuiſſimi latitudinem habent. Martichora autem Græcis ἀνθρωποφάγος ſonat *id eſt, hominiuorus*, quod multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cetera vorat. Pugnatque & vnguibus & aculeis. Aculeos autẽ vbi eiuculatũ fuerit, renaſci ſcribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis inſidentes, telis ea petunt. De

VIII ſumma Indorum iuſtitia, & de moribus ac ritibus eorum. De [3] loco ſacro qui eſt in tractu inhabitabili regionis, quẽ ſub nomine ſolis & lunæ venerãtur: ad quẽ [4] à monte Sardonis quindecim eſt dierum iter. Vt ſol ibi ſingulis annis per dies trigintaquinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id feſtum, vt ne dum ipſum celebrant & dum reuertuntur, [5] torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non ſunt in India, ſed frequẽtes ventos & turbines habet, qui omnia ſibi obuia abripiũt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, [6] alteri diei parti frigus, alteri vehementẽ calorem affert.

IX Indi non à ſole ſed à natura ſunt nigri. in quibuſdam enim viris & mulieribus inter eos ſummum candorem conſpici tradit: in paucioribus tamen: & ſe tales Indas duas & Indos quinque vidiſſe addit.

X Confirmare volens quod de ſole dixerat, eum Indiæ trigintaquinq; dierũ refrigerationem concedere, ſcribit & flammã quæ ex Ætna erumpit, [7] mediũ regionis tractũ, vtpote qui à iuſtis homi nibus incolatur, non labefactare, quum cetera labefactet. & apud Zacynthum fontes eſſe piſcium fertiles, è quibus pix educatur. & apud Naxum fontem eſſe è quo vinum, & quidem ſuauiſſimũ, nonnunquam profluat. [8] [Ita Phaſidis fluuij aquam, ſi iuſtum ipſa diem in vaſe aliquo conſeruetur, in ſuauiſſimum vinum commutari.]

ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ ὀκτρπίος, κέντρον. καὶ τύτῳ μὲν ἐὰν προσελθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πόρρωθεν ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἰσάς τινι οὐρᾷ, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὀπισθεν ἐπ' ὀφθαλμὸν ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πάντας οὓς ἂν βάλῃ, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτά ἐστι τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον ὀρτῖνος λεπτότατος. Μυρμήκια δὲ Ἕλλησι καλεῖται ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείονα ἐσθίει ἀναιρῶν ἀνθρώπους, ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκ τοῦ σώματος ἐξέλθῃ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐπιχειροῦντες οἱ ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ οἰκουμένῃ, ὃ ἐστὶ ὀνόματι λεγόμενον ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφὶ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς τὶς παραγίνεται. καὶ ὅτι λέ ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκείνου τοῦ τόπου, ἀφ' ὅτου ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτὸν τελέσωσι, καὶ κατατρέφωσιν. ὅτι βόες καὶ ἄρκοι καὶ ὗες οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ ὥρης ἥρες πολλοί· καὶ ἁρπάζουσιν ὅ,τι ἂν λάβωσιν. ὁ γὰρ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχει ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἰ γάρ φησιν ἐν αὐλοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ καὶ ἐπ' ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. Ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λέ ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον μέσον χῶρον, ἄτε διαφθείρον ἄνδρας ὄντα, οὐ φθείρει, φθείρον τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶ ἐξ ὧν αἴρεται πολλά. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα ἡδύς. [ἀλλὰ καὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ τὸ ὕδωρ ἐν ἀλείῳ διαμεῖναν νυχθήμερον, οἶνος ἥδιστος γίνεται.]

Hæc B. lib. addit.

---

1 rectam protend. 2 iugeri. 3 *Simile quid habet Nonnoſus excerpt. Phot.* 4 à Sardus monte 5 adurantur. 6 *Nonnoſus in excerpt. apud Phot. idem fere narrat.* 7 *Idem forte quem Ἀετναῖον χάσμα appellatum fuiſſe, docebit Conon narrat.* XLIII. *apud Photium.*

¶ 1 B. *lib.* Μαρτιχόρεις.

καὶ ὅτι πῦρ ὄστ ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ὑπὸ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ αὐαφλέγει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. [ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Προύσῃ διηνεκῶς αὐάγεται πῦρ.] Ὅτι μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ αὐθρωποι εἰσὶ μέλανες, καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δέ εἰσι λίαν· μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· καὶ οἱ πλεῖστοι, ἐνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην οἱ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ὀπίσω τῶν γονάτων, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν δὲ τὸν πώγωνα μέγαν φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυσι· ἀλλὰ τὰς πείσας, τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὀπίσθεν καθίενται πολὺ κάτω τῶν γονάτων· τὰς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας. ἔπειτα περιπυκασάμενοι τὰς πείσας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τὸ σφυρὸν αὐτῶν, καὶ παχύ. αὐλοὶ δὲ σμικροί τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν, ὡς ἄρνες· καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, ὀλιγοστὸν ὅσον κείνοι· τὸ δὲ ἵπποι αὐτῶν τὸ δὲ ἡμίονοι καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα, οὐδὲν μείζω κείνων. ἔπον δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων ἄνδρες τετρακισχίλιοι, σφόδρα γὰρ εἰσὶ τοξόται. δικαιότατοι δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὥσπερ καὶ οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅτι λίμνη ἔστιν ἐν αὐλῶνι, σταδίων οὐκ ἐλαττόνων ἢ τετρακοσίων ἡ περίμετρος, ἐν ᾗ ἀνέμου μὴ πνέοντος ἐπὶ πολὺ τῆς λίμνης, ἔλαιον [ὡς δὲ ἡμέτερον] ἐφίσταται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις τὸ ἐλαιῶδες ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ ταῦ καρύινον δὲ χρῶνται. κρεῖσσον δὲ τὸ λιμναῖον. ἔστι δὲ καὶ ἄργυρος πολὺς, καὶ ἀργύρεια μέταλλα, οὐ βαθέα, οὐδὲ βαθύτερα εἴκοσι φασὶ τὰ ἐν Βάκτροις. Ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς θυρισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρύπες, ὄρνεα τετράποδα,

Et ignem iuxta [1] Phaselidem in Lycia esse perpetuum, qui super petram semper noctes diesque ardeat: & qui aqua non extinguatur, sed redardescat: at fimo extingui possit. [2] [Hoc itē modo assidue in Ætna atq; Prusa ignem ascendere.] Media India [3] nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi ceteri lingua vtentes. sunt autem valde parui: [4] adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinem, qui autem eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non superet. Capillum autem vsque ad genua & infra etiam demissum, barbam quoque quibusuis aliis hominibus promissiorem gestant. Atque adeo postquam illis promissa barba exorta est, nullo iam vestitu vtuntur, sed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem ante ad pedes vsque protrahunt: [5] deinde, quum totū corpus pilis obduxerunt, seipsos cingūt, illis vestimenti loco vtentes. Sed & verettum illis est valde crassum, adeoque magnum vt ad pedum vsque malleolos pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oues autem eorum sunt [6] agnis *nostris* pares: boues & asini ad *nostrorum* arietum magnitudinem accedunt. equi item eorum & muli ceteraque [7] veterina animalia arietes magnitudine non superant. Horum Pygmæorum tria millia rex Indorum in suo comitatu habet. sunt enim sagittarii peritissimi. Iustissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus, sed coruis, miluis, cornicibus & aquilis [8] venantur. Lacus est apud eos octingentorum stadiorum ambitum habens, [9] cui, quoties [10] à nullo vento agitatur, oleum [nostro simile] supernatat: quod quidem ex eius medio scaphiis hauriunt, nauigiolis per eū nauigantes. atque eo vtuntur. Vtuntur autem & oleo & sesamo, & ex nucibus: sed præstantius est quod è lacu illo hauritur. Habet vero etiam pisces hic lacus. [11] Abundat prętera argento hęc regio, in qua sunt & argenti fodinæ, non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, sed quod non reperitur in fluuiis & abluitur, vt fit in flumine Pactolo: sed multi & spatiosi montes id suggerunt: quos incolunt [12] grypes, aues quadrupedes,

---

1 Flagrat in Phaselide mons Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Ctesiæ locum adfert l. 2. c. 106.* 2 *E Bauarico codice ista vncis inclusa inseri hic, atque alibi, non ingratum fore putaui.* 3 *Similia Nonnosus in excerptis Phot. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus, ac Iuuenalis.* 4 vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius dumtaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longissimam, ad ipsa vsque, &c. sed capillos, &c. barbamque, &c. 5 per totum corpus in orbem constipare & cingere, atque ita, &c. 6 *Aelian. l. 16. c. 37. hist. animal. Pyllis Indicis totum illud pumili pecoris genus attribuit.* 7 iumenta. 8 *Quo autem modo hasce aues venari doceant Indi, ex Ctesia tradit Aelian. l. 4. c. 26. de nat. animal.* 9 *Meminit huius loci Antigonus mirab. narrat. 165.* 10 nullus adspirat ventus. 11 Abundare quoque scribit hanc regionem argento, neque profundas eius esse fodinas; sed Bactrias ipsas venas altiores haberi. 12 gryphes. *De gryphibus hac & auri colligendi modo, lege c. 27 l. 4 Aeliani de anim.* ¶ 1 *B. lib.* καὶ διὰ πλειόνων τοῦτο διαρύονται, καὶ χρῶνται. 2 *C. Vatic.* σησαμίνῳ. 3 *Videntur hæc verba* ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθ. *non suo loco esse posita: & pro* σησάμῳ *non dubito quin legendum sit* σησαμίνῳ, *H. S.* 4 *B. lib.* αὐτόθι καὶ ἀργύρεια πολύ, καὶ μικρὰ ἀγγεῖα. 5 *B. lib.* ἀλλ' ἐν μεγάλοις ὄρεσιν ἐν τραχέσι τόποις εἰσὶ καὶ οἱ γρύπες.

lupi

lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in montibus est copioſum aurum non facile obtinetur. XIII Oues Indorum & capræ maiores ſunt aſinis, & vt plurimum quaternos atque adeo ſenos pariunt. Caudæ autem illis adeo ſunt [1] magnæ vt amputandæ ſint [2] illis quæ enixæ fuerint vt à mare poſſint iniri. At [3] porcum India nec manſuetum nec ſylueſtrem vllum habet. Palmæ Indicæ earumque fructus triplo Babyloniis ſunt maiores. Eſt ibi & quidam fluuius (vt ille ſcribit) è petra mel fundens. XIV Sed multa de illorum iuſtitia & de beneuolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum contemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiuſdam, cuius aquam, ſimulatque hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: [4] cuius coagulatæ ſiquis tres obolos cum aqua biberit, quæcunque admiſerit patefacit. eo enim die mente [5] alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus ſint affines, certo vult cognoſcere. nam ſiquis *id de quo accuſatur* effutiuerit, [6] mortem ſibi cogitur conſciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius XV criminis conuincatur, abſoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dentium dolore laborare tradit, nulliq; circa os puſtulas oriri: [7] eorumque vitæ ſpatium eſſe centum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo duXVI centos, quorum ſit longiſſima. Eſt apud eos ſerpens [8] dodrantali magnitudine, aſpectu ſimilis pulcherrimæ purpuræ: caput candidiſſimum habens, dentibus omnino carens. quem venatores in feruentiſſimis montibus nanciſcuntur, ex quibus ſardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, ſed quemcunque locum vomitu ſuo conſperſerit, in eo putredinem oriri neceſſe eſt. Si autem è cauda ſuſpendatur, venenum duplex emittit, [9] vnum dum viuit, quod nigrum eſt, electri ſpeciem referens: alterum, vbi mortuus eſt, nigrum & ipſum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, ſi tantum detur quantum eſt [10] ſeſamum, confeſtim enecat, cerebro eius qui ipſum biberit, per nares effluente: alterum autem ſi detur, [11] tabem inuehit, & vix intra XVII anni ſpatium perimit. Meminit & [12] auis διχαίου cognominatæ, (eſſe autem διχαίου

μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷα περ λέων. τὰ δὲ ἐν ταῖς πτέρυξι τῷ στέρνῳ σώματι πυῤῥά, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν ταῖς οὐρῇσι. διὰ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὤν, γίνεται δυσπόριστος. Ὅτι τὰ πρόβατα τὰ Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄντων εἰσὶ, καὶ τίκτουσιν ἀνὰ τέτταρα καὶ ἓξ, ὡς ὅπου τὸ πολύ. ἔχουσι οὐρὰς μεγάλας· διὸ καὶ τὰς καλάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυύνωνται ὀχεύεσθαι. ἡ δὲ οὔτε ἥμερος οὔτε ἄγριος ἔστιν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. αἱ δὲ φοίνικες αἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ αἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι [ὡς ὅ καθ' ἡμᾶς.] Πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸ σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τὸ τῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δέ ὅτι πηγή ἐστι, ἣ ἐπειδάν τις ἀρύσῃ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὡσεὶ τυρός. τούτου δὲ τὸ πῶμα ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τείνας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγέλλει πάντα ὅσα ἔσω δέδεκται. τοῦτο γὰρ καὶ μανῆναι ποιεῖ τοῦτον τὸν ἡμέρας. χρᾶται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' οἷς καληγορημένων τοὺς ἀληθεῖς δύρειν ἐθελήσῃ. κἂν μὲν ἀξιώσῃ, πρεσβεύσαντες ἀποκαρτερῆσαι· ἂν δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίει. Ὅτι φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ οὐδὲ ὀδονταλγεῖ, οὐδὲ ἕλκος τὸ σῶμα, οὐδὲ σπεδόνα οὐδεμίαν ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ' καὶ λ' καὶ ν', καὶ σ', ἃ τὰ πλείστα βιοῦντες. Ἔστιν ὄφις σπιθαμιαῖος ἐν αὐλοῖς, ὃ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδ' ὅλως ἔχει. θηρεύεται δὲ ἐκ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. οὗτος δάκνει μηδὲν οὐ, ὅταν δὲ ἀπὸ κατεμέσῃ, τοῦτο δὲ χωλεύον ποιεῖ τοὺς σπέντας. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττόν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς κρεμάμενος, ἡλεκτρώδεις καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν, ζῶντος ἀπορρεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σπασμὸν διδόμενον, ὁ ζῶντος ἔρρυσεν, αὐτίκα φθείρει, τὸ ἐγκέφαλον τὸ πιόντος, ἀφ' τῶν ῥινῶν ἀπορρύσαντος· τὸ δὲ μὴ διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διέλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὑπὸ καλούμενον δικαίου,

1 *Cubitum totum lata, vt hinc expreſſit Aelian. lib. 3. de animal lib. cap. 3.* 2 fœtis 3 *Addit Aelian. lib. 16. cap. 37. ex hoc Cteſia loco: Suilli generis vſum Indos deteſtari, & tantopere ab eo veſcendo, quam ab humanis carnibus abhorrere.* 4 huius autem coagulati ſi cui ad tres obolos contrieris, atque in vulgari aqua bibendos dederis. 5 alienatum inſanire. *An huc forte facit Antigoni Narrat. mirab. 160. Cteſiam ſcribere, in Aethiopia fontem aquam habere inſtar cinnabaris rubentem, quæ pota vecordes reddat?*

6 imperare vt inedia mortem accerſant. 7 aut penitus vllum putreſcens vlcus pati. [De Seris ferri ait, *& cetera.* * *quæ è codice Bauarico hic A. S. interſerit: nos mox referemus inter fragmenta. Græcum incipit,* λέγονται οἱ Σῆρες 8 ſpithamæ 9 electri ſpecie prius, & alterum nigrum: illud viuo effluere, hoc mortuo. 10 ſeſami granum, 11 lentam tab. 12 *Plura excerpſit de hac auicula Aelian. l. 4. c. 41. de animal.*

¶ 1 *B. lib.* πηγὴ ἧς τὸ ὕδωρ ὠγγείῳ βληθὲν, πήγνυται ὡς. 2 *B. lib.* τρεῖς κοτύλας. 3 *In B. libro, initium harum narrationum admirandarum eſt hoc:* Λέγονται οἱ Σῆρες &c.* nos id inter fragmenta collocauimus inferius mox, quoniam hîc non ita commode inſerendi locus fuit.

ὅπερ Ἑλλήνιστὶ δίκαιον σημαίνει· ὃ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ᾠόν. τὸν δ' ἀπόπατον καταρύσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὐεισκέμενον δ', ἂν πιθῇ αὐτοῦ ὅσον σησάμου, ἕως ὕπνος ὑπολαμβάνει καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δυόντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἔστι πάρηβον καλούμενον, ὃ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δ' μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας καὶ γῆς. ἔστι δ' ὃ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, ὃ λεπτότατον. [1] αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον ἀσθμὴ λαμβανομένη, οὐ ἂν τρέσαχθῇ, ἅπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτήν, χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, λίθους· καὶ ἄλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. Εἰ δ' ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας [2] καὶ ὄρνεα. ταύτη γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύονται. καὶ ἐὰν βουλῇ καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χέα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὁβολόν, πήξεις αὖθις· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. καὶ ἕξεις τῇ χειρὶ ἄθλον, ὥσπερ κηρόν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄλαχειται. δίδοται δ' κοιλιακοῖς βοήθημα. Ἔστι δ' καὶ ποταμὸς ἀφ' ἑρρέων ἀφὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μέν, ἀλλ' ὡς ὅτι δυοσταδίους ὁ εὖρος· ὄνομα δ' τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Υπαρχος, Ἑλλήνιστὶ δ', Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. ἔστ' τὸν αὐτὸν λ' ἡμέρας ἠλέκτρου καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρεα εἶναι ὑπὲρ ἔχοντα τοῦ ὕδατος. (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστὶν ὅτε δάκρυα φέρει ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλο τι δένδρον· μάλιστα δ' εἰς λ' ἡμέρας τοῦ αὐτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς ὃν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δ' τούτῳ ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλλήνιστὶ σημαίνει, γλυκύ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρειν δ' καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δ' τὰς ῥώγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλάς. ἐσθῆτας δὲ φορεῖσθαι ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ μὴ ἐκπέμπειν, ἀλλ' ὠρύεσθαι ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως συνιέναι αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχειν κυνός, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δ' καὶ γαμψοτέρους. οἴκοδε

πισάμου D.H.

[καὶ] D.H.

αὖτι, D.H.

[τὸ] D.H.

πέντε

σιπταχόρα D.H. al. σιπτακόρα

γαγγυλώτ. D.H.

idem quod Græcis δίκαιον, *id est iustum*) quæ oui perdicis magnitudinem non excedat. hanc stercus suum defodere tradit, ne inueniatur: quod si [1] inuentum sesami mensura bibatur, mane somnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil sentiat: vergente autem ad occasum sole, expirat. Est ibi & lignum [2] πάρηβον dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: sed quindecim duntaxat sub terra sunt ei [3] crassæ radices, quarum vnaquæque brachii crassitudinem habet. huius si [4] dodrantem quis sumpserit, omnia quibus illa admouetur ad se trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: sin quis tantum eius quanta est cubiti mensura, acceperit, [5] & agnos & aues ad se trahit. nam & hac maiorem auium partem venãtur. Quinetiam, si [6] aquam concrescere velis in aquæ congium radicis huius obolum iniiciens, concrescere facies. Idemque in vino efficere poteris: manuque, velut ceram, tenebis: sed postridie soluitur. Auxiliatur & cœliacis. [7] Est præterea fluuius Indiam interlabens, duorum stadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis [8] ὕπαρχος appellatur, quod Græce sonat, φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ, *id est, ferens omnia bona.* [9] ex hoc per triginta cuiusque anni dies electrum emanare dicit. Esse enim in montibus arbores aqua extantes. (montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimum anni dies contingere) has autem lacrymas in fluuiũ cadentes concrescere. vocarique hanc arborem Indica lingua, [10] siptachora, quod Græcis significet [11] γλυκὺ, ἡδὺ, *id est dulce, suaue.* atque Indos [12] electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Ponticas magnitudine æquent. His [13] in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuuiis amiciantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum duntaxat more canum edant, [14] cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quam canib. esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quod longiores sint & rotundiores.

XVIII

XIX

XX

1 de inuentis, quantum sesami granum est 2 *Apud Apollonium, cum huius loci mentionem facit (hist. mirab. 17.) πάρυβον hodie legitur.* 3 ita cr. vt tenuissima brachii crassitudinem exæquet. 4 partem aliquam vel spithamam longam. *Cod. Bauaric. ὅσον δύο τετυλ.* 5 iam agnos etiam [& boues, ac cetera animalia] ipsasque adeo au.* *Scilicet è Cod. Bau. infra* 2. 6 aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum &c. 7 Interlui quoque Indiam flumine non ita magno, lato videl. duo fere stadia 8 Hypobarus *legitur apud Plin. 38. c. 2. extr. vbi &* vniuersa fere bona *ex hoc Ctesiæ loco restituas.* 9 trig. diebus hunc per annos singulos succinum in vndis vehere. 10 Sipachora. *al.* Σιπτακόρα, & Σιπτακόρα, *Plin. l. 37. c. 2.* Aphytacora *legit.* 11 γλ. vel ἁδ. 12 succinum 13 *Exscripsit (vt Indicorum Ctesiæ aliaque pleraque) Aelianus l. 4. c. 46. hist. animal.* 14 atque ita mutuo sese intelligere.

¶ 1 μία γὰρ ἐστὶν ῥίζα πύπου, ὅσον δάκτυλον λαμβανομένη, οὐ πρὶν &c. *B. lib.* 2 καὶ ὅσας καὶ τὰ λοιπὰ *B. lib.*

Incolere

Incolere autem montes vsque ad fluuiũ nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & ceteros Indos cum quibus commercium habent, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui non possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. [1] Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, *id est* [2] *capita canum habentes*. [carnibus eosdem vesci crudis.] Addit, hanc nationem non pauciorum esse quam centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florem nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & [3] animalia scarabei magnitudine nascuntur, [4] minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ [5] electrum ferunt, earumque fructum depascuntur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, [6] puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volunt, inficiunt: suntque hæ tincturæ Persicis præstantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent, sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrent. [7] Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouium & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autem & fructu [8] siptachoræ *arboris supra memoratæ*, è qua prouenit [9] electrum. est enim dulcis. [10] Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se contextas implent, quas deinde ratibus impositas, vna etiam cum flore purgato ex quo purpureus color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius [11] pharmaci quo ad punicei coloris tinctura vtuntur, [12] & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. [13] Sed & ceteris Indis merces huiusmodi aduehentes vendunt, ab illis vicissim panes & farinam & [14] ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcusque & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quod montes altos & inaccessos habitent. Munera autem illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculo-

XXI

XXII

οἰκοῦσι ὄρη ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δὲ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄνοικοι Ἰνδοί· οἷς ἐπιμίγνυνται. καὶ σημαίνουσι μὲν τὰ πρὸς ἐκείνων λεγόμενα, ἀκούειν δὲ οὐ δύνανται μᾶλλον ἢ λαλεῖν τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνοντες, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Κηρύκριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ Κυνοκέφαλοι. [ἔθνος αὐτῶν χρὴ ὠμά.] τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστι πόα φυκὸς ἄνθος πορφυροειδές· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἧττον τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀνθηροτέρα. ὅτι δὲ ἔστι γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ὅσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κιννάβαρι. πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησιν αἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρέφοντες οἱ Ἰνδοί, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τὸν χιτῶνας, καὶ ἁπλῶς ὅ,τι ἂν βούλωνται." καὶ ἔστι βελτίω τῶν παρὰ Πέρσαις βαμμάτων. Οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· " ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι πρὸς ἥλιον. πέφυκε δὲ καὶ πρὸς βατα πολλά, ἐν αἷς ἀγρας," ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ καρπὸν τὸν "σιπαχόρα, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον· γλυκεῖς" γάρ. καὶ ξηραίνοντες" αὐτούς, σαγήνας συρράπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὰ" ἀσταφίδα. Οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίας ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τοῦτον· ἐκ δὲ πορφύρας τὸ ἄνθος" καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἤλεκτρου ξ καὶ σ τάλαντα τοῦ σιαυτοῦ· καὶ" ὅτῳ τὸ φαρμάκῳ βάπτε) τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἤλεκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' σιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα ὑπὲρ ἀπάγοντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. Ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λ μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, καὶ ἀσπίδων μυριάδας τριάκοντα, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὰ ἀσπιδιώτια. Ἔστι δὲ καὶ τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ἀκοντίζουσιν ἐπὶ τὰ θηρία· καὶ ἐπὶ τὰ ἄγρια ἐπὶ τὰ ἥμερα. ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι τὰ ἄγρια ἥμερα, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἥμερα ἄγρια. ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι τὰ ἄγρια ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἥμερα ἥμερα. ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι τὰ ἥμερα ἥμερα, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἄγρια ἄγρια

σαύτας, πελτῆ ᾗ, δώδεκα· ϗ ξίφη ᾗ πεντακισμύρια.
Τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. φηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, ϗ διώκοντες καταλαμβάνουσι ταχὺ γὰρ τρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐτῇ ἔλθῃ, ἅμα ποτὲ δὲ οἱ ἄνδρες οὐ λοῦνται· μόνον, τὰς χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ χείρονι τρὶς τοῦ μηνὸς, ὧν ἀπὸ τῶν γάλακτος γινομένων, ϗ ἐκτείνουσι δέρματα. τῷ δὲ ἔθνη ἔχουσιν οὐ δασείαν, ἀλλὰ ψιλὴν τῶν μαλλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, ϗ αὐλοὶ ϗ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. ἀμφὶ δὲ πλησιώτατοι αὐτῶν λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δὲ εἰσὶν ὀλίγοι· λίνεα δὲ αὐλοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σισύρας ποιοῦνται. οὗτοι δὲ αὖ πλησιώτατοι νομίζονται, ᾧ ἂν πλῆσα τροβάτων ᾖ· ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, ὡσαύτως πλησία. γέρων δὲ ἔχουσι πάντες, ϗ ἄνδρες ϗ γυναῖκες, ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα, οἱ μὲν ὡς κύνες· μείζονα δὲ ϗ δασύτερον· ἔστι δὲ τοῖς γυναιξὶ τετραπόδισι, ὥσπερ ἀμφὶ κύνες. ἄλλως δὲ μιγνῦσι, αὐλοῖς ὅσιον· δίκαιοι δὲ εἰσὶ ϗ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ ὁ, ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. Υπὲρ δὲ τούτους, ἑτέροις φασὶ βιοτεύειν, αἰῶνα τῶν προγόνων ἅπαντα μένειν· ὅτοι δὲ ἀμφὶ ἄνθρωποι, μέλανες μὲν εἰσὶν, ὡσαύτως ϗ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. τρέφονται δὲ πολλὰ τρέφουσι, ϗ βοῦς ϗ αἶγας ϗ οἷς· πίνουσι δὲ γάλακτος, μόνον δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ μήνη τινὶ αὐτῶν παιδίον, ὃ τέτρηται τὸ πυελὸν, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰόντα ἔχει, ὃ δὲ πνεῦμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὐ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐτοὺς φασιν οὐροῦν· παχύ, μᾶλλον δὲ γλοερόν. ἐπὰν δὲ πρῶτον πίωσι τοῦ γάλακτος, ϗ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ πρὸ αὐλοῦ εἶναι γλυκεῖαν. ἥτις οὐκ ἔστ' ὃ γάλα πήγνυσι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν πρώτην ἐσθίοντες, εἰς ἑσπέραν ἕμετον ποιοῦνται, ϗ ἐξεμοῦσιν ἅπαν τὸ βεβρωκός. Ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἵπποις ἴσοι ϗ μείζους. λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, πλὴν κεφαλῆς πορφυρᾶς, ϗ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δ' ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος. [τοῦτο τοῦτο κέρατος τὸ ῥίνισμα δίδοται ἐν ποτῷ· ϗ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων.] ϗ ἔστι τοῦ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον σπιθαμὴ δύο παλαιστὰς ἄνω τοῦ μέτωπον, πολὺ λευκόν·

rum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ sunt domus, sed in speluncis habitant. [1] Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas persequentes assequuntur. veloces enim sunt ad cursum. Eorum vxores semel duntaxat in mense se lauant, quũ menstrua aduenerunt, alias nunquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngunt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. [2] Vestem autem villosam non gestant, sed villis carentia masthlemata quam tenuissima ipsa pariter & eorum vxores induunt. At qui sunt inter eos ditissimi, lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorum nullus est apud eos vsus, sed toris extemporaneis vtuntur. [3] Is vero inter eos ditissimus habetur cui maxima fuerit ouiũ copia. Caudã [4] autem habent omnes viri & mulieres, supra nates, canum more: sed maiorem magisque pilosam. Coeunt cum feminis quadrupedes, canum ritu, alioque modo coire turpe censent. Sunt autem iusti, & vitæ, præ quibusuis hominibus, longissimæ. centum enim & septuaginta, nonnulli & ducentos viuunt annos. Vltra hos autem alios habitare dicit supra fluuii fontes: qui nigri sint, sicut & ceteri Indi: ociosique degant, [6] ac neq; frumentum edant, neq; aquam bibant: sed magnam boum, capraru m, ouiũ copiam alant, eorumque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, sedem perforatam non habent, neque cacant: sed nates quidem habent, [7] at foramen interiectum non est. quo fit vt non cacent, sed caseosum quiddam meiant, non valde crassum tamen, sed fæculentum. [8] Quũ autem mane lac biberunt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem esse aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non sinat. Huius igitur esu vomitum vesperi prouocant, omniaque facile euomunt. [9] Asinos sylueſtres habet India equis pares, quosdam & maiores: quibus caput purpureũ, oculi cærulei, reliquũ corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, [cuius scobs in potu datur, tueturq; à mortiferis venenis] cuius inferior versus frontem pars duorum palmorũ spatio sit candidissima:

κεῖται D.H.

ἀπὸ D.H.

ἀλ. παχὺ ἀλλὰ γλε-γές

ἔχει D.H.

ἐκ Bas. I.

17

παλαιστὰς ὡσεὶ ὃ μέτωπον

---

1 In venatione iaculis potissimum feras, vel sagittis petere; easdemque persequendo, quod cursus velocitate præstent, etiam assequi. 2 Veste adhæc vti, non villosa, sed è glabris maceratisque pellibus quam tenuissimis, ipsos æque atq; vxores. 3 Hunc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris; ac reliquas opes his propemodum esse similes. 4 *Caudatorum hominum meminit quoque Plin. l. 7. c. 2. in fine.* 5 fluuij illius f. 6 quin nec cibo eos vesci vllo, aut aquam bibere, &c. 7 anus tamen ipse coaluit; 8 Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint. 9 *Totam hanc narrationem, mutatis dumtaxat aliquot vocabulis, retulit Aelian. in c. 52. quarti sui libri de animal.*

¶ 1 *Malim interpunctionem ponere post ἐσπέραν quam post πρώτην nam vt ἅπαξ ἢ δὶς μέσου ἡμέρας πίνουσι τοῦ γάλακτος, ita εἰς ἑσπέραν πρώτην τὴν ῥίζαν,* H. S. 2 ὁ παλαιστὴς S. Emp. l. xx. *interpretibus, Philoni, Laertio, & alijs dicitur τὸ παλαιστιαῖον μέγεθος.* D.H.

at su-

at ſuperior quæ in acutum tendit, punicea ſit, ſummum ruborem adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modo vel antequam illa hauriant, vel, poſtquam hauſerint, aquam aut vinum aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac ceteri quidem aſini & manſueti & ſylueſtres ceteraque [1] ſolidipeda animantia & talis, & felle in iecore carent: at hi & talum, & fel in iecore habent: & quidem talum omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilem, perinde grauem ac plumbum, [2] minij colorem nō in ſuperficie tantum, ſed & interius habentem. Eſt autem & velociſſimus & [3] ſtrenuiſſimus: eumque nec equus nec aliud animal perſequens aſſequi poteſt. Et initio quidem remiſſus currit: quo autem diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiuſque magis & magis velox eſt curſus. [4] Hac autem arte ſola poteſt à venatoribus capi: Quum illi ſuos catulos ad paſcua eduxerint, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornibus calcibuſque & morſibus pugnant, multoſq; & equos & viros interficiunt: ſed tandem & ipſi ſagittis & iaculis confoſſi ab illis capiuntur. viuos enim capere nullo modo queas. Eorum vero carnes propter amaritiem eſculenta non ſunt. atque adeo non propter aliud quam propter cornua & talos hoc animal venantur. In flumine Indico [5] vermis naſcitur ſpecie quidem eum qui innaſci ficui ſolet referens, ſeptem autem cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habens: craſſitudinem vero talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus ſupra, alter infra. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egreſſus autem, quemcunque obuium bouem aut camelum momorderit, ad fluuium trahit, totumque, præter ventrem, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, [6] per triginta dies ſuſpenſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo diſtillant quæ decem cotylas Atticas implere

XXIII

XXVI

XXVII

Τὸ δὲ ἐπόψιον ὀξύ ἐστι τοῦ κέρατος· πόθεν δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πόθεν· Τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων ⓐ πίοντες (κατασκυάζουσι γὰρ ἐκπώματα) ἄσπασμῷ, φασίν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὐτ' ἂν πρόσπίωσιν, οὔτ' ἂν τῶν φαρμάκων ὅτι πίωσιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. ⓑ μὴν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τὰ ἄλλα μώνυχα θηλέα πάντα ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολήν· ὅτι τῷ ἥπατος· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὅτι τὸ ἥπατος ἔχουσι. ⓒ δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον ὧν ἐγὼ εἶδον, οἷον καὶ βοὸς τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κινάβαι, καὶ ὑπόβαθρος. τὸ ταχύτατον δὲ ὅτι τὸ ζῷον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον· οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ, τρέχον βραδύτερον· ὅσον δ' ἂν πλέονα χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει. Ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῷον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα πρὸς ἀγῶνα ὑπὸ τῶν βοτήρων, καὶ ἐπὶ ἱπποπείας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται γὰρ καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας γὰρ οὐκ ἄν λάβοις. Τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστιν. Ἠρθύεται γὰρ ὑπὸ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Οἱ δὲ ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷον καὶ ἐν τῇ συκῇ εἰώθασι γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος, πήχεων ἑπτά. καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. Τὸ δὲ πάχος δεκαετέα παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὸν μὲν ἡμέρας ἐν τῇ ἰλύι τοῦ ποταμοῦ διάγουσι· τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν ἐντύχῃ ἀνθρώπῳ ἐν τῇ γῇ βοΐ ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς ⓓ ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς χειλίας. ἀγρεύεται δ' ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔμφορον ἢ ἄρνα ἐνδήσαντες τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἀλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμόσαντες. ἀγρεύσαντες δὲ τειχέα ἡμέρας πρεμῶσιν ἄνευ, καὶ ἄγξα· ὑποδέονται δὲ καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς τὸ πιόντας

πιόντες D. H.

al. τῷ φαρμάκου

τὰ λοιπὰ D H.

ἀστραγάλους ἐχ. ἐ.τ. χολὴν ἔχουσιν αὐτοὶ D. H.

al. δὲ

δὲ τρέχον βρ. D. H.

πολὺν D. H.

ζῶντας D.H.

al. κίρκοις καὶ λακτίσματι

al. ὑποστέλλουσι

1 quibus ſolida vngula eſt. 2 minij colore ad intima vſque rubentem. 3 robuſtiſſ. 4 Quod igitur alias nunquam per venationem capi poſſet, vbi ſuos pullos adhuc paruulos ad paſcua circumducere cœpit, &c. 5 Hæc ipſa atque alia de hoc verme plura, excerpſit ex Cteſia Aelian. lib. 5. cap. 3. de animal. 6 Idem de eo & Philoſtratus refert.

¶ 1 ἕτερα φησὶ περὶ τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, Max. Margun.

πλῆθος. ὅταν γὰρ ἐλθωσιν αἱ τεσσαρακοντα ἡμέραι, ἀποῤῥίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τὴν Ἰνδῶν· ἄλλῳ γὰρ οὐκ ἔξεστιν. ἔξεστι δὲ αὐτὸ ἔχειν. τίθησι δὲ ἔλαιον [ὡς πῦρ] ἐφ' ᾧ ἂν ἅπτηται, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως δὲ σβέννυται εἰ μὴ πολλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ. Ὅτι ἔστι δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὥσπερ κέδρος ἢ κυπάρισσος· κυπαρίττου D.H. κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὥσπερ Φοίνικος, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μασχαλίδας οὐκ ἔχει. αὐτῇ δὲ ὥσπερ ἡ ἀρσένιος δάφνη, καρπὸν δὲ οὐκ ἔχει, ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὺ, κάρπιον, Ἑλλήνισι δὲ μυροβόδα. ἔστι δὲ σπάνια. ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτῆς ἐλαίου σταγόνες, οἷς ἐρίῳ ἀναλαβόντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὺ χρῶμα, ἀτρέμας ὑπερυθρον καὶ στρουθοχρουν, ὀσμὴν δὲ πάνυ ἡδίστην. ὀσμὴν δὲ φασιν αὐτὸ καὶ ἕτερα πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ φησὶ D.H. ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὅσ' μῆς οἷας οὔτε εἰπεῖν ἔχω, οὔτε ἄλλοις ἀκούσαι. εἰκάσαι. Ὅτι τὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγών, καὶ πείρας ἔμαθεν. Ὅτι κριὸν ἐν Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἢ ἑξαίμετρος, τετράγωνος δέ ἐστι τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ ἔχει μέχρι τοῦ ὕδατος, τριῶν ὠχῶν· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται [πρὸς καθαρσιν, καὶ πάντων νοσημάτων ἀπὸ ῥιπίου] δὲ ἐν αὐτῷ ἡδίστου μόνοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δέ, ὅταν πόδας ῥίψαντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ ἐκπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνέχεται δὲ μόνον ἀναῤῥίπτων, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν ἢ ζῶον, ἐκείθεν εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν ἐκτεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρόν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· φύσιν δὲ ἔχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος, καθαρὸν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἁλφοὺς καὶ φωλιῶντας. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλλήνισι δὲ ὠφελίμη. Εἰσὶ δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἀνθρωποι τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄγει καὶ τεσσαράκοντα μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ·

possint. Elapsis triginta diebus, ipsum vermem abiiciunt: oleum autem,[1] adhibitis custodibus, ad solum Indorum regem mittunt. alij enim id habere non licet. Oleum hoc id cui supe fusum fuerit accendit, & ligna pariter animaliaq; comburit:[2] soloq; luto, & eo quidē crasso, extingui potest. Habent Indi arbores XXVIII cedro aut cupresso proceritate pares, [3] quarū folia palmæ foliis paulo latiora, alioqui sunt similia, & axillis carent. Florem qualē laurus mas emittunt, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis est Indicum, carpion: Græcum myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ distillant, quas lana [4] arbori impressa excipientes, in lapideos alabastros, illam exprimendo, infundunt. Est autem id subrubrum & crassiusculum, [5] adeoque fragrans vt ad quinq, stadia eius odor perueniat. Soli autē regi eiusq; propinquis id possidere conceditur. Ex eo rex Indię ad Persarum regem misit: seq; Ctesias id vidisse, & odorem qui nec dici nec cuiquam alij assimilari possit, se percepisse narrat. Caseum & vinum omnium suaXXIX uissimum illos habere, se expertum scire, (quippe qui vsus sit) commemorat. Fons est apud Indos, quadratæ formæ, XXX circuitu circiter quinq; vlnas habente, [6] cuius aquæ est intra petram, quæ, antequam ad ipsam aquam perueniatur, triū cubitorum, sub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea [cum purgandi corporis caussa, tum vt morborum omne genus abarceant] spectatissimi quique Indorum cum liberis & vxoribus se lauant.[7] In eadem nataturi se in pedes proiiciunt, quum autem in eam insiluerint, eos sursum attollit aqua. Nec vero solos homines [8] sursū attollit, sed quoduis animal, siue viuum siue mortuum, in terram expellit: atque adeo [9] quæcunq; in eam coniiciuntur, præter ferrum, argentum, aurum & æs. hæc enim in fundum demittit. Est autem eius aqua perXXXIII frigida, & potu suauis: quæ magnum strepitum edit, non secus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & scabiei medetur. Hæc Indico sermone XXXI βαλλάδη, Græco, ὠφελίμη, *id est*, *vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus [10] ex quibus eorum calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum vxores semel duntaxat in vita pariunt,

---

1 probe ac tuto reconditum. 2 neque aliter ext. pot. quam multi crassique luti iniectu. 3 palmæ foliis, paulo tamen latioribus, & absque sinu siue axilla. 4 de trunco abstersas in lapid. deinde alab. exprimunt. 5 suauissimi prorsus odoris

6 huius aqua ita intra saxum continetur, vt à labro ad ipsam trium cubitorum spatium intercedat, aqua vero ipsa trium similiter vlnarum altitudinem teneat. 7 & natant in pedes se coniicientes. nam quando insiliunt, eiaculatur eos aqua sursum.

8 in sublime iacit. 9 *Antigonus hist. mirab. 165. hanc narrationem attingit, additque αἱ πιμπίσῃ πλάγιον, ἐρεῖν ἐμβαλών. Vitiose autem ibi legi, τὰ δὲ αὐτῶν ἀφιείμενα καταδίχεσθαι, omissa negatione, pro μὴ καταδίχεσθαι, ex hoc puto Ctesiæ loco intelliges.* 10 *Vide supra c. 6. & Plin. l. 7. c. 2.* ¶ 1 *Ἅτε φησὶ περὶ τοῦ ἁλὸς τούτου καὶ ὁ φιλόστρατος, γαμικὸν αὐτὸ χρίσμα καλεῖν. Max. Marg.* 2 *Videri posset legendum esse τῶν πειράτων, nisi & antea ita loquutus fuisset.* H. S.

habentque

habentque earum ferus dentes superne pariter & inferne valde pulchros: necnon vniuersis tam feminis quam maribus & capitis & superciliorum pili iam inde à natiuitate sunt cani. Vnusquisq; certe eorum vsque ad trigesimum ætatis annum albos per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerunt, nulli illis pili nisi nigri conspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sunt autem bellicosissimi, & Indorum regem sequuntur ex his sagittariorum quinq; millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tantæ magnitudinis esse dicit vt [1] eorum brachia ad cubitos vsque & pone totos humeros operiant. esse autem illas contiguas.

XXXII [2][Est autē in Æthiopia stupendi prorsus roboris animal quoddā [3] Crocottas appellatū, vulgo Cynolycus. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, neque ferro expugnari. In Eubœa quoque Chalcidica felle carere illius loci oues, carnesq; harum admodum esse amaras, vt ne canes quidē iis vesci queant. Aiunt & vltra Maurusias fauces æstate, complui regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontē esse quendam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtantur. In regione adhæc, cui Metadridę nomen, non ita prope mare, esse fontem, qui media nocte vehementissime exundans, magnam eiiciat piscium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fœtere sinant.]

XXXIII Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel [4] ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent [5].

ἐς τὰ λιχνήματα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. ἐς τὰς τείχας τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰ τοῦ φρυός, πολιὰς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, ἐς τὰ ἄλλα τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τεσσαράκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τείχας διὰ ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχεται δὲ ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν γηρωμένων, ἔστιν ἰδεῖν ἀνδρὶ πάσας ἐχούσας μελαίνας. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτὰ ὀκτὼ δακτύλους ἑκατέρα χειρί, ὥσαύτως καὶ ὀκτὼ ἐπὶ τοῖς ποσί, ἐς ἄνδρες ἐς γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμιστικοὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται· τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶ τηλικαῦτα εἶναι, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, ἐς ὅπισθεν τὸν νῶτον ἄπωθεν συγκαλύπτειν. τοὺς δὲ ἑτέρους τοῖς ἑτέροις ἁπτεσθαι.

[Ἔστι δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῷον λεγόμενον Κροκόττας, κοινῶς δὲ Κυνόλυκος, ἔστι δὲ τῇ δυνάμει θαυμαστόν. τοῦτο δέ φασιν ἀνθρωπίνῳ μιμεῖσθαι φωνῇ, καὶ ἀπὸ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ τὸ θηρίον δηλοῖ λέοντος, τάχος ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δὲ ἄτρωτον εἶναι. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τοὺς ἐκεῖσε τόπους οὐκ ἔχειν χολήν· ἀλλὰ τὰ κρέα αὐτῶν πάνυ εἶναι πικρά, ὡς τοὺς κύνας ἐθίσαι αὐτά. φασὶ γὰρ, ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν εἶναι μὲν τοῦτο τὸ ῥεῦμα τὸ ἐκεῖσε τόπους, χειμῶνος ὄντος, θερμούς· ἐν τῇ Κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναι φησιν ἐλαίου, ἐκ δὲ ὑδατος ῥοῦμα ἐξιέναι· καὶ ἀπὸ τούτου τοὺς ἐποίκους τὴν χρείαν ἀναπληροῦσθαι εἰς τροφὰς πομπείας. ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδρίδᾳ ὄντι χρίῳ, οὐκ ὀλίγον διεκπλεῖν τοῦ θαλάσσης, καὶ περὶ μέσας νυκτὸς πολὺν σφοδρὰν, καὶ ἐκπορεύεσθαι ἐκ τούτου πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς οἰκοῦντας συλλέγειν αὐτούς, ἀλλ' ἐὰν τὰ πλεῖστα καὶ ὀζειν ὅτι τοῦ ξηροῦ.]

Ταῦτα [δὲ] γράφων ὁ μυθολογῶν Κτησίας, λέγειν παρεσκεύασται τὰ γραφεῖα. ἐπάγων ὡς τὰ μὲν ἀκοῇ παρ' ἄλλων γράφει, τὰ δὲ πρὸς αὐτοῦ μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων ὁ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, δέδοκται μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἀπίστοις συγγράφειν.

κ) κάτω. D H.
κ) τρίχ. ἓν τι τῶν D H. πεπολιωμένας. D H.
γονυάδες D H. μέλ. τίχας. τ' χ. D H. ἑκάστ.
Sequitur in libro Bas.
lib. Basil.
συγγράφειν ὁ ἐν τοῖς κ) ταῦτα. D H.

1 ad cubitum vsque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros. 2 *Assutum hoc è Cod. Bauarico, si forte huc pertineat.* 3 *Huius etiam Diodorus Siculus meminit lib. 3. Biblioth. c. 3. legendum Aeliani caput 22. lib. 7. de natura animal.* 4 *Contra refert Lucian. lib. 1. veræ histor. Ctesiam de Indis scripsisse, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε.*
5 Hic igitur illa desinunt.
¶ 1 *Diodorus Sicul. lib. 3.*

CTESIAE

Historici antiquiß. & optimi narrationes abbreuiatæ de rebus & animantibus in India raris & admirandis è Græco in Latinum conuersæ

A LAVRENTIO RHODOMANO.

CTESIÆ narrationes Indicæ vno continentur libro: in quibus magis Ionica Dialecto vtitur. De Indo fluuio commemorat, qua arctißimus ei alueus, XL. ſtadiorum latitudinem habere: qua maxime diffuſus, ducentorum. Indos perhibet plures fere eſſe, quam vniuerſi ſint mortales. De vermi etiam in hoc fluuio agit, quæ ſola beſtiarum in eo naſcatur. Quod vltra Indos nulli habitent mortalium. Quod Indi non pluuiis, ſed fluuio humectentur. De Pantarbi lapide ſigillari: & quod LXXVII. ſigilla & lapillos pretioſos in fluuium deiectos, (qui Bactriorum negociatoris fuere) inter ſe cõſertos ille extraxerit. De elèphantis, quibus muri deſtruuntur. De paruis ſimiis, quibus IV. cubitorum ſunt caudæ. De gallis longe maximis. De aui Pſittaco, lingua & voce hominis prædita: cui magnitudo accipitris, purpurea facies & nigra barba. Ipſa autem cærulea eſt, ad collum vſque, & tunc cinnabari aſſimilis. ſermocinatur vt homo: ſed Indice. Græce etiam, ſi Græce loqui didicerit. De fonte, qui quotannis liquido auro repletur: vnde e. ſitulæ quotannis teſtaceæ hauriuntur. ex teſta eſſe oportet: quia inter hauriendum congelatur aurum, & vaſculum frangi neceſſe eſt, vt aurum educatur. Fons autem quadrangularis eſt, ambitu XVI. cubitorum, & orgyiam profundus: & vnaquæq; vrna talenti habet pondo. Adhæc de ferro in fontis imo: vnde duos ſe gladios habuiſſe Cteſias refert, alterum à rege, alterum à matre regis Paryſatide. de cuius generis gladio cõfirmat, quod in terra defixus [1] nubes & grandines & ventos vrentes auerruncet: ſeque hoc ipſum vidiſſe ait, bis à rege factitatũ. De canibus Indicis, quod magnitudine excellant, & cum leone etiam cõgrediantur. De magnis montibus vnde ſarda effoditur & onyx, & alij ſignatorij lapides. Quod ingens ibi ſiccitas: & ſol decuplo maior videatur, quã aliis in terris, multique æſtu ibi ſuffocentur. Et mare ibidem nihilo minus eſſe Græco: ſuperficie eius vſq; ad IV. digitos feruida. Ideoq; piſcem nullum qui ad feruorẽ propius accedit, viuere poſſe: ſed inferius agere. Quod Indus fluuius per campos decurrens, montes etiam permeet, in quibus calamus naſcitur quem Indicum vocant: craſſitie, quantam bini viri, extenſis vtrinque brachiis, complectãtur: altitudine etiam mali in naui quę decies mille homines vehat. Sunt tamen etiã qui magnitudine ſuperent & deficiant; vt probabile eſt in ſpacioſo monte. Sexu quoque diſtinctos eſſe, ita vt mas non habeat medullam, ſitque validiſſimus, ſed femina habeat. De Martichora quadam inter ipſos beſtia, quæ facie hominẽ refert, & magnitudine leonem æquat, & colore [2] rutilo cinnabari imitatur. [3] Duplex ei dentiũ ordo, aures & oculi hominis, colore cæſio: caudam habet, qualem ſcorpius in Epiro, cubito prolixiorem, in qua etiam aculeus ineſt. tranſuerſos etiã in cauda ſtimulos habet hinc & illinc. adhæc in ſummo fert ſpiculum non ſecus ac ſcorpio. Cui ſi quis appropinquarit ſtimulo pungit, citoq; pręſentiſſima mors eſt. Quod ſi quis eminus contra pugnat, & ante caudam erigens, vt ex arcu, & retro directe intorquens tela iacit. Iactus ad plethri longitudinem pertingit: & quoſcunque ferit, his certam infert necem, excepto elephanto. Spicula pedis longitudinem habent & latitudinem iunci tenuiſſimi. Martichora Græcis ſonat Anthropophagum, quod vt [4] plurimũ homines necat & cibum facit. Aliis tamen beſtiis quoq; veſcitur. pugnatq; tam vnguibus quam aculeis, qui iaculando effuſi denuo renaſcuntur. Frequens id genus beluæ eſt in India. Interficiunt eas homines ſi elephantibus vectati inde ſagittis impetunt. De Indis narrat, quod ſint iuſtiſſimi & multa habet de moribus ipſorum & ſtatutis. Eſt ibi de ſacro quodam territorio in regione inhabitabili, q; nomine Solis & Lunæ venerentur

1 Fons auriſer.
2 Ferrũ ex fonte diuina efficacitatis
3 Pſittacus.
4 Mira ſola quadam natura.
5 Indi crudeliſſimi.
6 Calamicraſſiſſimi.
7 Beſtia tela de ſe iaculans.
8 Sol refrigerans ad tempus

1 Miſit hanc I. Rhodomani verſionem ad nos vir nob. & doctus Mel. Haiminsfeldius Goldaſtus: quam ſi cum ſtudioſis vtriuſque linguæ publice communicaremus, factum noſtrum iis facile adprobatum iri confidimus. Iuuat enim interpretationes inter ſe conferre doctorum virorum, à quibus iam triplicem ita horum Indicorum translationem habemus. nec ea res fructu caret, quum vnus raro videat omnia, vel ſemper ocioſe hoc agat. Alias ad H. Stephanum fuiſſe tranſmiſſam hanc conuerſionem, indicio nobis eiuſdem manus primis duabus pagellis aliquoties in ora adpoſita. Numeros quoque & quaſi breuiaria vt in ora exempli tranſmiſſi inuenimus, ita reliquimus.

1 nebulas *ad oram adpoſuit H. Steph.* 2 rubro ἐρυθρὸς. *ad ſcripſerat H. Steph.* 3 Triplex πλεῖχοι ὀδόντες, *monebat hic H. Stephani manus.* 4 *In exemplo mendoſius deſcripto erat* vt pluri homines. *nos itaq; ea edi iußimus* plurimum.

Ad quod

Ad quod xv. dierum ſpatio à Sardo monte alicui iter patet, vbi per xxxv. dies quolibet anno ſol refrigerat, idq; propter feſtum, vt citra aduſtionem illud peragant & reuertantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ non ſunt in India, ſed venti & preſteres multi: qui quicquid corripuerunt, tollunt. Sol etiam poſt exortum dimidium diei frigus efficit: reliquum ſupra modum eſt torridum in plurimis Indię locis. Indorum nigredo non à ſole eſt, ſed natura. Sunt enim inter ipſos & viri & mulieres candidiſſimi, licet numero pauciores. Et vidiſſe ſe tales ex India feminas duas & v. viros auctor teſtatur. Fidem narrationi de ſole adſtruere volens, quod xxxv. dies in India frigore aerem temperet, addit, igni ex Ætna promanante cum alia euaſtentur, locum quendam in medio, vbi iuſti degant homines, non euaſtari. Etiam in Zacyntho ſcaturigines eſſe piſciferas, vnde pix hauriatur: inque Naxo fontem, vnde merum admodum dulce quandoq; profluat. Et quod ignis ſit iuxta Phaſelidem immortalis, ſemper ardens in petra dies atque noctes nec vnda exſtinguatur, ſed magis inflammetur: ſed ſtorea tandem dometur. In media India homines agunt nigri, & nominantur Pygmæi, lingua à ceteris Indis non diſcrepantes: ſed ſtatura perquam puſilla. Nam longiſſimi eorum binos cubitos: plerique ſeſquicubitum attingunt. Capillus eis prolixiſſimus demittitur etiam ad genua vſque inferius. Barbas inter mortales habent maximas. Quare vbi ad iuſtam excreuere magnitudinem, veſtes amplius non induunt, ſed capillos pone demittunt ab occipitio infra poplites & barbæ crines pedibus tenus ante protendunt. Hinc denſo pilorum amictu totum circumſepti corpus zona eos conſtringunt, & pro veſtitu habent. Inguen præferunt craſſum & prolixum, vt & ad talos ipſos pertingat. Compreſſis ſunt naribus & deformes. Pecora horum, oues, boues, aſini, magnitudine arietes non multum excedunt: equi etiam & muli & cetera iumenta arietes nihil ſuperant. Sectantur Indorum regem pygmæorum circiter III. millia. Sagittarii enim ſunt egregij. iuſtiſſimi interim, & ad Indorum leges ſe conformant. Lepores & vulpes non canibus, ſed coruis & miluiis & cornicibus aquiliſque venantur. Stagnum eſt apud illos 10ccc. [1] ſtadia in circuitu complexum, in quo, ſi ventus ſuperficiem non commouet, oleum ſupernatat: per quod lembis vecti, ex medio in vſum ſuum ſcaphiis hauriunt. Seſamo tamen interim quoque vtuntur & è iuglandib. expreſſo: ſed lacuſtre eſt præſtantius. Piſces etiam lacus hic alit. Magna ibidem argenti copia, & argentifodinæ non profundæ. Profundiores enim eſſe perhibent in Bactris. Producit ſimul aurum India, quod tamen nõ in fluuiis reperiunt, eluuntque, vt ſit in [2] Pactolo fluuio. Sed crebri & vaſti ſunt montes, quos Gryphes frequentant, aues quadrupedes, quæ magnitudine lupum, cruribus & vnguibus leonem repræſentant. Nigræ ceteroquin in corpore pennæ, ſed in præcordiis rubræ. Per has fit, vt aurum illud in montibus copioſum difficulter acquiri poſſit. Oues Indorum & capellæ maiores aſinis: & quaternos pariunt, ſenoſque vt plurimum. Caudæ his prolixæ, quas matribus amputant, vt admiſſioni ſint aptiores. Sus autem nec cicur nec agreſtis habetur in India. Palmæ apud Indos, harumque glandes triplo grandiores Babyloniis. Amnis quidam ex petra mel profundit. Multa dehinc commemorat de iuſtitia incolarum, & ſtudio erga regem, mortiſque contemptu. Fons ibi eſt, cuius quamprimum hauſeris aquam, in caſei morem coagulatur. De coagulato hoc contritum ſi ad trium obolûm pondus dederis alicui cum aqua bibendum, quęcunq; peregerit enunciat. Vtitur eo rex ſi quæſtione de reis habenda verum explorare ſatagit. cõfeſſus, mortem ſibi conſciſcere iubetur, non conuictus ſuo ipſius teſtimonio, dimittitur. Indorum nemo dolore capitis, aut oculorum ęgritudine, aut cruciatu dentium laborat: nec os exhulceratur, nec putredini obnoxius eſt. Ætas illorum ſupra centum ad xx. & xxx & L. & cc. qui diutiſſime viuunt, annos ſe extendit. Serpens apud eos ſpithamæ longitudine, cuius ſpecies purpuram refert pulcerrimam: caput ei candidiſſimum & nulli plane dentes. Capitur è montibus ęſtuoſiſſimis, vnde ſarda eruitur. Non mordet quidem: ſed quemcunque peruomuerit, ei membrum illud omnino computreſcit. Cauda ſuſpenſus duplex edit venenum, electri forma & nigrum: illud è viuo adhuc deſtillat, hoc è mortuo. Quod è viuo effluxit, ſi ſeſami menſura propinetur, confeſtim enecat. Cerebrũ enim his qui bibunt per nares deliqueſcit. Alterum vero ingeſtum ad phthiſin perducit, & per annum vix interitum maturat. De auicula etiam ſcribit, quam Dicæron (quod iuſtum ſignificat) vocant: non maiori quam perdicis ouũ eſt. Hęc excrementa alui defodit, vt non inueniantur. Inuenta autem ſi ad ſeſami portionẽ bibãtur, mane ſopor hominẽ corripit, & abſque ſenſu inde dormit: tandem ſub occaſum ſolis vitæ exitum ſortitur. Lignum ibi eſt quod Parebum dicunt, oliuæ magnitudine reſpondens: ſed in regiis tantum inuenitur hortis: nec florem fert, nec fructum:

22 Tonitrua non ſunt in India.

23 Indi vnde nigri.

24 Miracula quædam naturæ.

25 Pygmæi

26 Stagnũ olei.

27 Aurũ à Gryphibus cuſtoditum.

28 Pecudes in India maiores.

29

30

31

32

33

34

35 Serpentis oleum mirabile.

36 De auicula morem cantem.

37 Radix omnia attrahens.

1 ſtadia *ſuppleui omiſſum à ſcriba.* 2 *Et hic amanuenſis ſalisem ſcripſerat* Pacto Sed er-

xv. autem ſolas habet radices, eaſque craſſas ſubter terra. Craſſities eius vbi ſubtiliſſima eſt quanta brachii. Hæc radix ad ſpithamæ modum ſumpta, vbicunque applicita fuerit, omnia ad ſe pertrahit, aurum, argentum, æs, lapides, & nihil non præter electrum. Si ad cubiti modum [1] ſumpta fuerit, attrahit etiam oues & aues. Hac enim maximam volucrum partem venantur. Quod ſi efficere velis, vt etiam aqua concreſcat, de radice quantum obolus appendit, in choam iniicito; & congelaſcet. Idem & vino continget; manuque ipſum tractabis vt ceram: ſed altero die liqueſcit denuo. cæliacis vtile datur remedium. Fluuius etiam eſt per Indiam labens non magnus, II. ſtadia latus, cui Indorum lingua Hyparcho nomen, quod interpreteris, qui omnia bona adfert. Hic quotannis per xxx. dies electrum defert. In montibus enim arbores eſſe aiunt aquis imminentes: (nam paſſim in montibus aquæ demanant) & certum anni tempus eſt, quo lacrymas illæ egerunt, vt amygdalæ aut pinus, aut id genus aliæ, ad plurimum xxx. dies in anno: quæ cum in fluuium decidunt indurantur. Arborem vocant Siptachoram, quod dulce eſt & ſuaue. inde ſuccinum Indi colligunt. & fructum arbores ferunt racemos, vt vitis; & acini inſunt, vt nucibus Ponticis. In montibus illis homines vitam agunt, quibus caninum eſt caput: & amictus geſtant è ferarum pellibus, nec vllam articulatam vocem proferunt, ſed ritu canum latrant, & vlulant. Atque ita vocem eorum intelligunt. Dentes illis ſunt maiores quam cani: vngues vero ſimiles, licet prolixiores, & plus turbinati. Montesque incolunt ad Indum vſque fluuium. Sunt & hi nigri, & perquam iuſti, vt & Indorum ceteri, cum quibus eis conſuetudo intercedit. Intelligunt quidem quæ ab illis dicuntur: verum ipſi diſſerere non poſſunt, ſed latratu & manibus & digitis ſignificant vt ſurdi & muti. Indi Calyſtrios nominant, quod Græcis eſt Cynocephali. Gentis numerus ad XII. myriades ſe extendit. Ad fontes huius fluuij naſcitur flos purpureus quo purpura tingitur non deterius, quam Græca, imo [2] multo floridior eſt. Creantur ibi beſtiolæ, quantus eſt ſcarabæus, rubore cinnabaris: quibus prælongi ſunt pedes, molleſque ſunt vt vermis. Harum ortus eſt in arboribus electriferis, quarum fructus arrodunt & corrumpunt, vt apud Græcos phthires (volucræ) vitium peſtis. His inſectis Indi contuſis puniceas veſtes & tunicas, & quicquid libet, intingunt, & tinctura hæc melior eſt Perſica. Cynocephali montana incolentes non opus exercent, ſed ex ve natione victitãt: quæ occiderunt, ad ſolis feruorem aſſant. Et multis pecoribus alendis dant operam, & inter hæc capris & aſinis: bibuntq; lac merum & aceto temperatum, ex ouibus. Fructibus etiam Siptachoræ vnde ſuccinum exſiſtit, veſcuntur, cum ſit prædulcis. His torrefactis ſportas conſarcinant, vt apud Græcos fit vuis paſſis. Nam rates Cynocephali texunt, quibus impoſitas illorum ſarcinas auehunt: deque fructu eius arboris & purpuræ flore ab ipſis expurgato & de electro CCLX. talenta ſingulis annis aſportant: & totidem de pharmaco, quod puniceo pannos colere inficit. Mille etiam electri talenta anniuerſarie ad Indorum regem perferunt. Cetera Indis tranſportata vendunt, ad panes, farinas & xylinas veſtes comparandum. Vendunt etiam enſes, quibus ad feras capiendas vtuntur, & arcus & iacula. iaculandi enim & arcu feriendi ſolertia excellunt: ſed bellorum imperiti, quod montes inuios & excelſos incolunt. Munera eis quinto quoq; anno rex erogat xxx. myriades arcuum, & tragularum totidem, peltarumq; duodecim, & gladios quinquagies mille. Nec ædes habent, ſed in ſpeluncis verſantur. Feras non tantum ſagittis & tragulis in venatu domant; ſed etiam inſectando aſſequuntur & prehendunt. Nam pernicitate curſus valent. Vxores illorum in ſingulos menſes lauant ſemel, cum menſtrua eis profluunt, ceteroqui neutiquam. Viri à lauacris abſtinent: manus tamen abluunt, & ter per menſis ſpacium oliuo vnguntur. Veſtes non habent denſas, ſed quam tenuiſſimas, è ſimplicibus coriis, tum viri tum mulieres. Ditiſſimi quidem lineas geſtant, ſed horum ſunt perpauci. Lecti ipſis non ſunt, ſed tori & ſtragula ruſtica. Opulentiſſimus inter eos cenſetur cui plurimum eſt pecoris. cetera bonorum perinde ac vulgaris æſtimatur. Caudam omnes geſtant ſupra clunes iuxta mulieres ac viri, non aliter quam canes, ſed prolixiorem & magis hirſutam. Cum feminis miſcentur in quaternos porrecti pedes, canum more. Nam aliter ipſos coire turpe. Vtque iuſti ſunt, ita longiſſimæ inter omnes mortales vitæ. viuunt enim annos LXX. & C. nonnulli etiam CC. Vltra hos vitam producere alios perhibent ad fluuij fontes. Hoc genus hominum nigro eſt colore, vt & ceteri Indi, nihilq; operis tractant: nec frugib. victitant, nec aquis ſitim reſtinguunt; ſed numeroſis pecorum gregibus alendis ſtudent, vt ſunt boues, capellæ, oues. Lac ergo bibunt, & pre-

42 *Cynocephalorũ hiſtoria. Victus.*

Negotiatio.

Solertia.

Habitatio.

Conſuetudo.

Veſtitus.

Opes.

Cauda.

Iuſtitia & vitæ ſanitas.

Color, & victus temperantia.

38 *Amnis electriferi.*

39 *Homines canino capite.* vide Agatharch. cap. 38.

41 *Purpura Indorum.*

1 *Omiſſa vox* ſumpta *à ſcriba negligentiâ, à nobis itaque immiſſa: quod ideo indicandum, quum & interpres* accepta *vel aliud tale vſurpaſſe potuit.* 2 imo eſt *ſaltem in exemplo, quod ita ſupplenimus, vt editum vides.*

Monstrosi partus. ter hoc nihil. Infans in lucem editus nates nõ habet perforatas, nec feces corporis è posterioribus excernit: sed coxas quidẽ habet, foramen vero [1] coaluit. Ideo non cacare sed mingere eos perhibent quiddam caseo adsimile, non omnino spissum, sed turbidum. *Absurda digestio.* Postquam igitur mane de lacte biberint, & diei medio iterum hauserint, radicem apud eos dulcem esse tradunt, quæ lac in ventriculo consolidari non sinit. Hac comesta circa vesperam sibi vomitum conciliant, & sine molestia per vomitum cuncta reiiciunt.

43 Asinorum in India sylvestrium genus singulare. Sunt præterea Indis asini sylvestres equis pares & quandoque maiores, corpus albi, caput purpurei, cæruleis præditi oculis: quibus vnum est cornu in fronte cubitale. Quod *Cornu.* inferius in eo est, ad frontem vergens binos longum palmos, omnino album: quod sursum tendit, acutum est, idque puniceo rubore excellit. Reliquum in medio nigrum est. Ex eo pocula conficiunt, vnde qui biberint, spasmo (vt narrant) nõ corripiuntur, nec morbo sacro: adde, quod nec veneno succumbunt, siue ante, siue post ex id genus poculis vel vinum, vel aquam, aut aliud quiduis biberint. Alij quidẽ asini tum cicures tum sylvestres, & quicquid est solidungulorum animantium, nec talos, nec fel habent: sed hi soli *Talus.* & taxillos & bilem in hepate habent. Talus certe pulcerrimus est omnium quos mihi videre contigit, similis & compar bouino: sed grauis instar plumbi, colore penitus cinna- *Velocitas.* berino. Velocitate hoc animal & robore pollet: & nec equus, nec aliud quippiam persequendo illud assequi valet. Principio tardius currit, sed quo diutius cursum prosequitur, eo mirabilius ardorem & velocitatem eius intendit. Alia sane ratione capi hæc belua non potest: sed quando teneram adhuc sobolem ad pascua secum circumducunt, à numeroso equitatu circumuenti, fugere desertis pullis nolunt, sed cornuum ictu & calcium impetu & dentium morsu pugnant, multosque equos & viros interimunt. Capiuntur tamẽ & ipsi sagittis & iaculis confecti: nam salua eos vita non ceperis. At carnes propter amaritudinem nimium ab esu sunt alienæ: propter astragalos & cornua tantum expetuntur.

44 Vermus iumẽta abstrahens & mirabile exsudans oleum. In fluuio Indorum vermis nascitur forma, quali in ficubus assolet, VII cubitorum, interdum plus minus, prolixitate; crassitudine, quanta vix à [2] XVII annorum adolescentis manibus comprehendi queat. Binos habent dentes, alterum supra, alterum infra, & quicquid contigerint dentibus, deuorant. Interdiu in fluuij cœno commorantur, noctu exspatiantur. Et quicunque illorum forte offenderit quenquam in terra, vel bouem, vel camelum, morsumque intulerit, correptum trahit in amnem, & totum vorat, præter aluum. Capitur autem hamo prægrandi, cui hœdus aut agnus sit alligatus, & catenæ ex ferro accommodatæ. Captum dies XXX. suspendunt vasis subiectis. Tunc pinguis ex eo liquor destillat ad heminas decem Atticas. Elapsis XXX. diebus, abiecto vermi, oleum bene conditum soli Indorum regi transportant. Alteri enim aliquid inde vendicari non licet. Hoc oleum cuicunque rei affunditur eam incendit, comburitque ligna & animalia, nec alia materia exstinguitur quam largo & spisso luto. Sunt arbores *45 De Carpio seu Myrorhodo in India.* in India excelsæ, vt cedrus & cupressus: folia palmarum, sed paulo latiora, axillisque carent: florem autem emittunt vt laurus mascula, sed absque fructu. Indi Carpium, Græci Myrorhodam nuncupant. Magna eius raritas. Profluunt inde olei guttæ, quas lana arboribus appensa excipiunt, & in alabastra lapidea exprimunt. Color ei est placide subrubescens, & leuiter spissus: odor autem omnium suauissimus, vt ad V. stadia olere affirment. Soli hoc regi possidere licet eiusque propinquis. Inde Persarum regi Indus transmisit. vidisse testatur Ctesias, & odoratum esse incredibile dictu & opinione maius: vt caseum etiam & vinum omnium dulcissimum experientia magistra se cognouisse ait. Fons est apud Indos V. vlnis in orbem *46 Fons omnia reiectans praeter metalla pretiosiora.* ductus, figura quadrata, cuius aqua intra rupem: triumque cubitorum profunditas vsque ad superficiem aquæ: inde ad fundum tres vlnæ. Lauantur inibi nobilissimi Indorum, viri, pueri, & mulieres. Eo in pedes se proiiciunt & vrinantur. Quando igitur insiliunt aqua sursum eos extrudit. Nec vero homines tantum retro iactat, sed etiam quiduis aliud excutit in siccum, viuum sit aut exanime. & quid multa? cuncta quæ iniiciuntur repellit, præter ferrum, argentum, aurum & æs, quæ fundo recipit. Limpha gelida est & potu suauis: magnum vero sonitum edit, ac si aqua in aheno feruens bulliat. Sanat autem hæc aqua vitiligines & scabiem. Indica lingua dicitur Ballada: quod salubrem vertas. Sunt in *47 Homines ineunte aetate cani, in senecta nigri, ceteroqui mõstrosi.* montanis Indorum, vbi calamus crescit, homines ad XXX. M. quorum vxores semel per vitam pariunt, & qui nascuntur dentes secum afferunt supra & infra eximie pulcros.

1 *Suppleuimus interim ex aliorum versione* coaluit; *in exemplo huius interpretationis omissum. Vtinam optimo & eruditissimo amico diutius viuere licuisset, & sua hæc recensere ipsi. Sed deo aliter visum.* 2 *Græca saltem de puero decenni habent,* ἀνδρία παῖδα nec aliter *Aelian. l. V. de animal. c. 1.*

pili autem in capite tum ſuperciliis à primo eis ortu ſunt cani, femellis pariter ac maſculis. Et ad triceſimum ætatis annum quiſque hominum illorum albos retinet crines toto corpore: dehinc nigreſcere incipiunt. Vbi LX. annos attigerint, omnes eorum pilos in nigrum conuerſos eſt videre. Octonos etiam in vtraque manu digitos habent, & totidem in ſingulis pedibus, communiter viri & feminæ. Suntque inſigniter bellicoſi. Ideo Indorum regem quinquies mille ſagittarij & funditores comitantur. Tantulis (ſi credere fas eſt) præditi, vt brachia ad flexum cubiti vſque contegant, & totum retro tergum cooperiant, & altera alteram contingat. Hæc dum ſcribit & fabulatur Cteſias, ſe veriſſima litteris commendare affirmat, partim à ſe viſa memoriæ prodi, partim ab oculatis teſtibus accepta tradi aſſeuerans. plurima vero his magis admiranda ſe prætermittere, ne aliena à fide his qui talia non viderunt referre videatur.

EX IIS.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, καὶ Ἰνδικῶν, καὶ ἄλλων συγγραμμάτων.

EX IISDEM EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS, INDICIS, & aliis scriptis,

Fragmenta,

sub nomine eius laudata, si non ipsius semper & verba continent,

collecta & congesta è variis auctoribus.

EX EIVSDEM CTESIÆ PERSICIS.

EX LIBRO PRIMO.

Apud auctorem de nominibus gentilibus, vel Stephanum Byzantium, si modo is auctor.

CHAVON, regio in Media. CTESIAS libro primo Persicorum: Inde vero progreditur Semiramis ipsa & exercitus, peruenitque in Chauonem regionem Mediæ.

Ε'Κ ΤΩ'Ν ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙ'ΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩ'Ν.

Ε'Κ ΤΟΥ' ΠΡΩ'ΤΟΥ ΛΟ'ΓΟΥ.

Παρὰ τῷ τὰ ἐθνικὰ συγγράψαντι, Ἡρωδιανῷ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, εἰ γε οὗτος ὁ γεγράφας.

ΧΑΥΩΝ, χώρα τῆς Μηδίας. Κτησίας ἐν τῷ πρώτῳ Περσικῶν· Ἣν ὑπὲρ Σεμίραμις ἐντεῦθεν ἐξελαύνει, αὐτή τε, καὶ ἡ στρατιὰ, καὶ ἀφικνεῖται εἰς Χαώνα τῆς Μηδίας.

Laudatum hunc librum inuenio & apud Arnobium lib. 1. aduers. gent. Verba eruditiss. auctoris sunt: Age nunc veniat, qui super igneam zonam, magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo vt assentiamur authori. Bactrianus & ille conueniat. cuius Ctesias res gestas historiarum exponit in primo. Armenius Hosthanis nepos & familiaris Pamphylus Cyri, Apollonius *&c. Vbi Critici tamen hodie ita interpungendum aiunt*: Zoroastres (Hermippo vt assentiamur auctori) Bactrianus. Et ille conueniat, cuius *&c. Sed quisnam ille? cuius nomen omisisse Arnobium vero simile non est. de quo liquido constaret, si Ctesiana exstarent. Libet interim saltem coniectare leuiter, si forte ita distinguendum*: Et ille conu. *&c.* primo, Armenius Hosthanis nepos, *&c.*

EX LIBRO SECVNdo Persicorum.

Apud eundem Stephanum.

Tiriza, Paphlagoniæ vrbs. gentile nomen, Tirizi. CTESIAS Tiriziphanos eos vocat, libro II. Ex Odrysis vero ad

Ε'Κ ΤΟΥ' ΔΕΥΤΕ'ΡΟΥ ΤΩ'Ν Περσικῶν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Στεφάνῳ.

Τίριζα, πόλις Παφλαγονίας. Τὸ ἐθνικὸν, Τίριζοι. Κτησίας Τιριζιφανοὺς αὐτοὺς φησιν, ἐν τῷ δευτέρῳ· Ἐκ δὲ τῶν Ὀδρυσῶν εἰς Τιριζι-

» βαυοὶς οἰκοιῶντας ἐν [1] παι. *

Turizibanos incolentes in Pa. *

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ, ἐν τῷ β'. βιβλ. ἱστορ.

Ἐπὶ τούτου [Σαρδαναπάλου] μὲν ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη διαμείνασα πλείω τῶν χιλίων καὶ πεντακοσίων, ἔτι δ' ἑξήκοντα, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

Apud Diodorum Siculum lib. II. biblioth. histor.

Cuius (*Sardanapali*) tempore Assyriorum imperium, cum annos CIↃ CCCLX (vt CTESIAS Gnidius libro secundo tradit) durauisset, ad Medos deuolutum est. interpr. I. Rhod.

Παρὰ τῷ Ἀγαθίᾳ ἐν τῷ β' τόμῳ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλ.

Ἕως ἐπὶ Σαρδαναπάλου, ὡς ἐκεῖνοι φασὶ, τὴν ἀρχὴν ἀπομαραθείσης, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀφηρέθησαν αὐτὴν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τε βασιλέα καὶ εἰς τὸ Μηδικὸν μετέστησαν ἔθνος, [2] ἐξ οὗ καὶ πεντακοσίων ἤδη καὶ χιλίοις καὶ ὀλίγῳ πλείοσιν ἔτεσι πρόσχημα τῶν ὅλων ἐποιήσαντο τὸν Νίνου τοῦ ἐκείνη κατέχοντος πραγμάτων. οὕτω γὰρ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγεγραμμένῳ, καὶ Διόδωρος ξυμφησιν ὁ Σικελιώτης.

Donec Satdanapalo regnante, vt illi (*Bion & Alexander Polyhistor*) scribunt, quum iam emarcuisset imperium, Arbaces Medus & Belesis Babylonius illud Assyriis eripuerunt, interfecto ipsorū rege, & ad Medos transtulerunt, sex & trecentis iam supra mille & paulo amplius annis elapsis, ex quo primum Ninus ibi summam rerum obtinuerat. Ita enim CTESIÆ Cnidio tempora describenti Diodorus etiam Siculus assentitur. interpr. B. Vulc.

Ἐκ τῶν τῇ Ἀθηναίᾳ, ἐν τῷ ιδ' Δειπνοσοφ.

Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ βαβυλωνιακῶν, τῷ Λώῳ φησὶ μῆνι ἐκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν [3] Σακέας προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος ἀρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν· ἀφηρεῖσθαί τε τῶν οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα τολλῷ ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καλεῖσθαι [4] Ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

Ex Athenæo lib. XIV. Dipnosophist.

Berosus autem Babyloniacorum lib. I. decimasexta die mensis Loi festum Babylone quinque dierum spatio celebrari ait, Saxeas dictum: per quod tempus solere dominos famulis parere: vnumq; ex his domui præesse, veste quæ regiæ similitudinem referat, indutum. quem & Zoganem appellari. Meminit huius festi CTESIAS quoque libro Persicorum secundo. interpr. H. Steph.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΩΝ Περσικῶν.

EX LIBRO TERTIO Persicorum.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Ἀπὸ Κτησίας ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας πολὺ τρυφῶν διαφέρεσθαι, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν. [5] καὶ οὗτος οὖν, ἔνδον μένων καὶ τρυφῶν, ὥστ' ὑπὸ δενὸς ἑωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δὲ ἦν καὶ Σαρδαναπάλος, ὃν οἱ μὲν [6] Ἀναξινδαραξέως λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπὸ αὐτὸν σατραπῶν Μῆδος

Ex libro tertio Persicorum.

Apud Athenæum Dipnosoph. l. XII.

CTESIAS libro Persicorum tertio scribit, omnes quidem quotquot in Asia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ ceteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. At certe hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine conspiceretur, præterquam ab eunuchis & suis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuisse memorant. Ac quum Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus interpr. H. Steph.

1 *Supplendum arbitror* Παφλαγονία. in Paphlagonia. *Verum vero in prioribus verius* Τιριζιφανοὺς, *an* Τιριζιβανοὺς, *quod in ipsis Ctesiæ verbis adfert; iudicare alios sinam.* 2 *Non dubitaui eundem locum Agathiam respexisse, quem & Diodorus, itaque fidenter ad librum II. Persicorum, vnde Diodorus sua laudat, retuli. Vide vero an non ex Diodoro sit ἐξ οὗ καὶ τὰ quoque pro hoc ἐξ τὰ apud Agathiam legendum.* 3 *De Sacea vel Sacaorum festo isto, eiusque origine Casaubonus ὁ πάνυ* 4 *Athenæi corum 10. vide & Strabonem l. XI. notat forte tractum Sotanæ Italorum nomen. Clariss. Casaubonus obseruat eodem loco quosd. mss.* ζογάνην *per o scribere paruum.*

5 *Editio Commelin.* καὶ ἅτε οὖν ἔνδον &c. *non tam recte. Monuit & clariss. Casaub. 12. Athen. 7. his verbis:* Melius, καὶ οὗτος. *non enim solus Ninyas: sed & alii plerique omnes reges Assyrii casarii fuerunt, & domi latuerunt. Malim ergo vertere* Hic itaque, *vel similiter.* 6 Ἀναξινδαραξέως. *edit. Comel.*

qui

qui illi ſuberant,egiſſet cum Parameize,
* interpr. Iac. Dalech. * qui inter Eunuchos principis erat, regis videndi poteſtas vt ſibi fieret: hoc rex cum vix annuiſſet, ac permiſiſſet, admiſſus Medus vt eum aſpexit ceruſſa oblitum,muliebriter veſtitum,cum pellicibus carminantem purpuram,ac cum illis ſedentem pedibus porrectis in altumque ſublatis,tinctis fuco ſuperciliis, muliebri ſtola indutum,raſa barba,leuigata pumicis attritu facie, colore quam lactis candidiore,picturatis oculis, multi,& inter eos Duris, ſcribunt, indignatum illum quod regi tam effeminato parerent,ſuo ſe gladio confodiſſe, ac occidiſſe. * CTESIAS áutem narrat,ipſum
* interpr. H.Sieph. ad bellum deueniſſe, & quum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet,mortem obiiſſe, quum ſeipſum cremaſſet,extructo rogo ad quatuor iugerum altitudinem:cui impoſuerat lectos aureos CL.ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit:pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias,quum malum rerum ſuarum [ſtatum] videret,antea miſerat in vrbẽ Ninum,ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ędificium trabibus magnis & craſſis: quinetiam multa ligna,& ea quidem craſſa, circumpoſuerat,ita vt nullus pateret exitus: quinetiã talentorum auri impoſuerat illi mille myriades,argenti decies mille: necnon veſtes & purpuras,& omne genus eorũ quæ ad cultũ corporis pertinent. Quæ quum feciſſet, accendere pyram iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generoſiſſime vitam finiit.

ηλος, διεπερᾴξατο Δημᾶνος τῶν εὐνούχων Παρεμείζῃ θεάσασθαι Σαρδανάπαλον, καὶ μόλις αὐτῷ ἐπετράπη ἐκείνου ἐθελήσαντος· ὡς οὖν εἰσελθὼν εἶδεν αὐτὸν ὁ Μηδὸς, ἐψιμυθιωμένον καὶ κεκοσμημένον γυναικεῖα, καὶ μετὰ τῶν παλλακίδων ξαίνοντα πορφύραν, ἀναβάδην τε μετ' αὐτῶν καθήμενον [1]τὰς ὀφρῦς, γυναικεῖαν δὲ στολὴν ἔχοντα, καὶ κατεξυρημένον τὸν πώγωνα, καὶ κατακεκιναισμένον· ἦν δὲ καὶ χαλκοῦς λευκότερος, καὶ ὑπεγέγεστο τοὺς ὀφθαλμούς. (ἐπεὶ δὲ καὶ περσιστὶ τὸν Ἄρβακον, τὰ λευκὰ [2]ἐπαναλαβὼν τοῖς ὀφθαλμοῖς) ἀπέκτεινε μὲν πολλοὺς, ὧν ἦσαν καὶ Δοῦρις, ἰσορροῦσιν ὑπὸ τούτου ἀναγανακτήσαντος εἰ τοιούτοις αὐτῶν βασιλεύει, συγκεντηθέντα ἀποθανεῖν. Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι τὸν ἀφεστάναι πολλοὺς σατραπείας, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβάκου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα ἐν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν ποιησάντα ὕψος τεττάρων [3]πλέθρων, ἐφ' ἧς ἐπιθεῖναι χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα [4]ἑξακοσίπεδον ἐκ ξύλων, κἀν τούτῳ κλίνας ὑποστόρεσε· καὶ κατεκλίθη ἐν τούτοις αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. εἶδον γὰρ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ σώματα κακούμενα, προπέμψει εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τετράλιτρα χρυσίου ταλάντα. ἐπεξεργάσατο δὲ τὸ οἴκημα δοχῆς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ προσέθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐν τούτοις προσέθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ μυρίας μυριάδας τάλαντον, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς πολυτελεῖς. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὸ πυρὸν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες τὸν καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν [5]θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δέ μοι ἤδεσαν οἱ Βυνοῦζοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐν ὅπως ἥδυπαθήσας, ὡς ἐνῆν, γναμάως ἐτελεύτησε.

---

1 *Caſaubon.dicto loco ita:* non eſt obſcurum deeſſe participium cum illis iungendum τὰς ὀφρῦς. nisi malumus in alium locum eas voces transferre, & ſcribere mox, καὶ ὑπογεγεσπλο τοὺ ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ὀφρῦς. *vbi vide & de hoc more mollium veterum, pingendi ſupercilia & vnguentis illinendi. Continuo autem hæc Athenæi iunxi, vt & in Latinis ſupplementum è Dalechampij verſione mutuando, quod in ijs Cteſianum quiddam ſubodoratus fui, vt ſtatim indico.* 2 *Gratia ſcilicet magno Caſaubono qui membranis hæc notis parentheſeos incluſa deſcripſit, vt expreſsit Commelinus. Sunt enim tantum non Cteſiæ verba ipſa: modo emendentur. quod non infeliciter forte nos doceat Pollux noſter, cuius fragmentum ſtatim adiecimus p.ſeq. inde ſcribe hic* ἐπαναλαβὼν. 3 Παλαίστρων aliis ſtadia centum, aliis mille pedes. *Dalechamp. ad Athenæum.* 4 vel longitudinis, quod arbitror, vel latitudinis. *Dalechamp. ibid.* 5 θυσίας *edit. Comelin. ſed Stephanus edidiſſe videtur rectius. Alias de veterum exemplis qui viuicomburium omnibus mortis generibus prætulerunt, accurate anquirit Caſaub.* 12. *Athen.* 7.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ β' ὀνομας.

Κτησίας δέ φησιν [1] ἀναβάλλειν τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν ⟨Ν⟩ Σαρδανάπαλον.

Ἐν τῷ Ἁρποκρατίωνος λεξικῷ.

Ὑποκύδης ἐστὶν ὁ διύγρος, ὡς ἐν τῷ τρίτῃ Κτησίου φανερόν. [2]

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Κυρτᾶα, πόλις ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ εἰς ἣν κατῴκισεν Ἀρταξέρξης Μεγάβαζον. Κτησίας τρίτῳ Περσικῶν. [3]

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΞ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΩΝ Περσικῶν, ἐν οἷς τὰ Ἀσσύρια διέλαβε ὁ Κτησίας, ἀλλά τινα, ἃ δὲ σαφῶς οὐδαμοῦ ἐκ ποίας βιβλίου.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ ἑ στρωμάτ.

Εἰ δὲ τὰ Ἀσσυρίων πολλοῖς ἔτεσι [4] πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει, &c.

Παρ' Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ', στίχ. ϛγ'.

Ὁ Ἀσσυρίων βασιλεὺς ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Κατὰ τὸν Διόδωρον Σεσόωσις τὴν κλῆσιν,
Τῶν Ἀσσυρίων μονάρχων, ἦρχε τῆς γῆς ἁπάσης,
Ζεύγνυσιν ἐν τῷ ἅρματι τούτους τοὺς βασιλέας,
Καὶ τὸν αὐτῶν συέμβιον, ὥσπερ ὑφ' ἵππων ἄλλοι,
Καὶ κοσμοκράτωρ καὶ θεὸς ἐκαλεῖτο τοῖς τότε.
Τούτῳ ποτέ τις βασιλεὺς κατέσχε τὸν τύφον,
Τῆς τύχης δὲ ἀσύστατον δι' αἰνιγμῶν ἐδείξας.
Ἔλκων δὲ ἅρμα τὸν αὐλὸν, τὰς ὄχλας ἐώρα.
Βραδείαν δὲ τὴν βάδισιν, ὅτως ὁρῶν, ἐποίει.
Ὡς οὖν ποθ' τοῦτον ἔλεξεν ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Τί καθαργεῖς ποθ' τὴν ὁδὸν ἀνθρωπε; τάχυ λέγε.

Apud Pollucem lib. II. Onomast.

CTESIAS vero dicit Sardanapalum * obuertere album oculorum. *ita interp. I. Cam.*

In lexico Harpocrationis.

Hypocydes significat aquosum [locum,] vt ex libro tertio CTESIÆ manifestum est.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Cyrtæa, vrbs circa mare rubrum, quo relegauit Artaxerxes Megabyzum. CTESIAS libro tertio Persicorum.

ALIA QVÆDAM E PRIMIS SEX libris Persicorum, quæ Assyria continebant, vbi non certo scimus quæ ex quoto libro depromantur.

Clemens Alexandrinus lib. I. Stromat.

Si vero res Assyriorum multis annis antiquiora sunt Græcorum rebus, quot ait CTESIAS, &c.

Apud Ioannem Tzetzem chil. III. v. 83.

Assyriorum rex Sesostris ille, interpr. P. Lacisio.
Iuxta Diodorum vero Sesoosis nomine,
Assyriorum monarcha, dominatus est terræ omni,
Iungens in curru huius reges,
Et ab ipsis tractus, quemadmodum ab equis alij:
Et mundi imperator, & deus vocabatur suæ ætatis hominibus.
Huius aliquando quidam rex compressit superbiam,
Fortunæ inconstantiam per ænigmata cum ostendisset,
Trahens enim currum ipse, rotas contemplabatur:
Tardam autem vectionem, sic contemplans, faciebat.
Vt autem ad hunc dixit Sesostris ille,
Cur ociaris ad viam homo? actutum dic.

1 *Ad lib. III. Ctesiæ hæc pertinere patet ex præcedenti fragmento apud Athen. vbi hinc emendandum dixi* ὑπανατελλειν. *Subijcit autem Pollux ista statim his quæ protulit de oculis patrantibus & distortis quales effeminatorum sunt & cinædorum.* βλέμμα, *ait,* ὑγρὸν, θαλυτικὸν, γυναικεῖον, ἀχρεῖον, ἀδιάστροφον, καὶ τὰ ὅμοια. Κτησίας, &c. 2 *Sequitur in Harpocr.* ἐφορεῖται. οἷόν τ' εἰ ἁμβὴς ὑποκύδης. *vbi forte non tam corruptum auctoris alicuius nomen latet, quam Ctesiæ verba mendosa. Apud Hesychium vero vbi* ὑποκυδὲς, ὑποφρύδιον, *forte legendum* ὑποβεβυχιον. 3 *Exstant hæc apud nostrum Ctesiam excerptum supra in Persicis cap. 39. vbi tamen vrbis nomen* Κυρτᾶ. *& vir semper* Μεγάβυζος. *Inde etiam facilius colligas ex libro decimotertio Persicorum hæc deprompta, quam ex tertio. Sed ex quoto libro, ego vanq. contractius:* φησὶ δὲ τοῦτον ὁ Ἑλλάνικος Κτησίας λέγει. *mox idem sat magnum defectum ita supplet* φανέσονται τῷ διυτίρῳ καὶ τετρακοσιοστῷ ὅτι τῶν Ἀσσυρίων ἀρχῆς, σ' ὃ Βυλόχου (Belochum vocat Eusebij chronicon) τῷ ὀγδόῳ δωμασείας τῷ διυτίρῳ καὶ τριακοστῷ. *Hæc ex Fr. Sylb. Annotat. ad Cl. Alex. mihi Eusebius non ad manus: alias illa ipsis fragmentis interposuissem.* 5 lib. I.

Illeau-

Ille autem, Rotarum versiones videns, inquit, non curro.
Cognoscens igitur Sesostris id quod ipse declarabat,
Contraxit fastum, disiunxit que hos,
Et deinceps vniuersis erat mitis, & modeste sapiens.
CTESIAS, *& Herodotus, Diodorus, atque Dion,*
Et Callisthenes cum ipsis, Simocatus, & alij
Historiæ meminerunt paucis: illi autem late.

Ὁ δ', Τεθχὼν τὰς συστεφὰς βλέπων, φησὶν, ὁ τρέχω.
Γνοὺς τοίγαρουν ὁ Σέσωστρις, ὅπερ αὐτὸς ἐδήλου,
Συστέλλει τὸ ἀγέρωχον, ἀποζυγνύει τ' ὀστᾶς.
Καὶ τὰ λοιπὰ τοῖς σύμπασιν ἵλεως πρᾶός τε καὶ σώφρων.
Κτησίας, καὶ Ἡρόδοτος, Διόδωρος, καὶ Δίων,
Καὶ Καλλισθένης σὺν αὐτοῖς, Σιμόκατος[2], καὶ ἄλλοι,
Τῆς ἱστορίας μέμνηνται σφενδόνης, ὧν ὁ πλατύς.

Apud Diodorum lib. II.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

interpr. L. R. vi & Galia è Diod.

Singulas autem pugnas, omniumque ab ipso deuictorum numerum nullus scriptorum recensuit. Ideo nobilissimas tantum gentes, CTESIAM Cnidium secuti, breuiter percurremus. De terris maritimis & reliqua deinceps continente, Ægyptum & Phœniciam, cauamque Syriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Mysiam & Lydiam, subegit. Troiadem quoque & Phrygiam ad Hellespontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia, & barbaris ad Pontum gentibus vsque ad Tanaim adiunxit. Caduſiorum etiam terra & Tapyrorum, nec non Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcaniis & Parthis, est potitus. Adhęc Persiã & Susianam; & quæ Caspiana nominatur: in quam faucibus peranguſtis, quas Caspias hinc portas vocant, iter patet.

Καὶ τὰς μὲν καθ' ἕκαστα μάχας, ἢ τὸν ἀριθμὸν ἀπάντων τῶν καταπολεμηθέντων [τῷ Νίνῳ] οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ἀνέγραψε· τὰ δ' ὀπισθόπατα τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ πειρασόμεθα συντόμως ὑποδραμεῖν. κατεστρέψατο μὲν γὰρ τὰ παράθαλαττα καὶ τὴν συνεχῆ χώραν τήν τε Αἰγυπτίαν καὶ Φοινίκην, ἔτι καὶ κοίλην Συρίαν, καὶ Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν· πρὸς δὲ ταύταις, τήν τε Καρίαν καὶ Φρυγίαν καὶ Μυσίαν καὶ Λυδίαν. προσηγάγετο δὲ τήν τε Τρωάδα καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίαν, καὶ Προποντίδα καὶ Βιθυνίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ ἔτι τὴν πρὸς Πόντον ἔθνη βάρβαρα κατοικοῦντα μέχρι Τανάϊδος. ἐκυρίευσε δὲ τῆς τε Καδουσίων χώρας καὶ Ταπύρων, ἔτι δὲ Ὑρκανίων καὶ [3] Δεάγκων· προσὸς δὲ τοῖς Δερβίκων, καὶ Καρμανίων, καὶ [4] Ῥωμνῶν· ἔτι δὲ Βορχανίων καὶ Παρθυαίων. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Περσίδα, καὶ Σουσιανὴν καὶ τὴν καλουμένην Κασπιανήν· εἰσὶ δὲ εἴσοδοι στεναὶ πάντελως, δι' ἃς προσαγορεύονται Κάσπιαι πύλαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν ἐλαττόνων ἐθνῶν προσηγάγετο. ὥστε ὀλίγον ἂν εἴη λέγειν.

κ. Δάκων

κ. Χορασμ-

Apud eundem in eodem libro.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Coacto igitur vndique exercitu, recensita decies septies centena peditum, & ducenta ac decem equitum, decemque curruum falcatorum millia, cum paulo minus sexcentis, CTESIAS in historiis tradit. [*de Nini in Bactrianos expeditione.*]

Σωαχθείσης οὖν τῆς στρατιᾶς πανταχόθεν, ἠριθμήσθη, ὡς Κτησίας ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναγέγραφε, πεζὸν μὲν μυριάδες, ἱππέων δὲ μιᾷ πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μικρὸν ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων.

Eodem libro.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Huic [*Nino*] Semiramis in regia sepulto, ingentẽ terræ aggerem altitudine IX. & latitudine X. stadiorum, vt CTESIAS auctor est, construxit. Cumque

Τὸν δὲ Νῖνον ἡ Σεμίραμις ἔθαψεν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ κατεσκεύασεν ἐπ' αὐτῷ χῶμα παμμέγεθες, οὗ τὸ μὲν ὕψος σπύρις ἦν στάδιον. [5] ὁ δὲ πλάτος ἦν δέκα. δι' ὃ καὶ

κ. τὸ δὲ πλάτος

1 Interpres non distincte cepit: nos interpunctiuncula vtrinque adiuuauimus sensum. 2 Extat in hist. Theophylacti illius l. 6. c. 11. quæ nuper in publicum editæ. 3 Δεάγκων Gens Persidis Straboni & Stephano. Δεαγκῶν itaque scribendum. *L. Rhod. cuius Notas in hunc locum vide: vbi & de Dacis, eos è Persia in Europam transisse.* 4 Mutilatum est è Χωρασμίων vt Stephanus è Ctesia annotat. *L. Rhod.* 5 Hunc locum, curruum falcatorum inuentum, quod Cyro Xenophon adstruere videatur, Assyriis regibus vindicare, ait Brisson. l. 3. de reg. Pers. quem vide.

τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ Εὐφράτη ἐν πεδίῳ κειμένης, ἀπὸ πολλῶν σταδίων ἐφαίνετο τὸ χῶμα καθαπερεί τις ἀκρόπολις.

vrbs [Ninus] iuxta Euphratem in planicie iaceat, moles illa arcis se per multa inde stadia conspiciendam offerebat.

Παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ ά.

Apud eundem lib. I.

Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι περὶ τῶν ἐρημώσων πόλεων [Βαβυλῶνος, καὶ Τροίης τῆς ἀπὸ Ⓦ Νείλου] Κτησίας ὁ Κνίδιος διαφόρως ἱστόρησε, φήσας τὴν μὲν Σεμιράμιδος ἀπαβαλόντων εἰς Αἴγυπτον γυναῖς ἐκτίσθαι ταύτας, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων ἡμιθύοις τὴν προσηγορίαν.

Nec me fugit, diuersa de vrbibus istis [Babylone & Troia in Ægypto cõditis] à CTESIA Cnidio referri, dum ait, quosdam ex illorum numero, qui cum Semiramide quondam in Ægyptũ transierunt, vrbes à se conditas patriis nominibus indigetasse.

Παρὰ τοῦ αὐτοῦ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Apud eundem Diodorum lib. II.

Ἀπολαβοῦσα [Σεμίραμις] δὲ Ⓦ Εὐφράτην ποταμὸν εἰς μέσον, περιέβαλε τεῖχος τῇ πόλει [Βαβυλῶνι] σταδίων τριακοσίων ἑξήκοντα, διφλημμένον πυργοῖς πυκνοῖς καὶ μεγάλοις. τηλικοῦτον δ' ἦν τὸ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τὸ τείχους ἔξ ἁρμασιν ἱππάσιμον, τὸ δ' ὕψος ἄπιστον τοῖς ἀκούουσιν, ὡς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος· ὡς δὲ Κλείταρχος καὶ τῶν ὑστερησάντων Ἀλεξάνδρῳ διαβαίνων εἰς τὴν Ἀσίαν γυναῖς ἀνέγραψαν, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε, καὶ προστιθέασιν ὅτι τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ἔτους ἦγαγον. τὰς δὲ πλίνθους εἰς ἀσφάλτου ἐνδησαμένη, τεῖχος κατεσκεύασε, τὸ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φησί, πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὡς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα· τὸ δὲ πλάτος, πλεῖον ἢ δισὶν ἁρμασιν ἱππάσιμον.

Tum CCCLX. stadiorum muro, crebris intercepto turribus, vrbem [Babylonem] ita circumdedit [Semiramis,] vt mediam amnis interflueret, eratque tanta operis magnificentia vt mœnium latitudo sex iuxta curribus vehendis sufficeret. Altitudo vero omnium qui audirent fidem (vt CTESIAS scribit) excederet. Vt vero Clitarchus, & qui cũ Alexandro in Asiam postea traiecerunt, litteris prodiderunt, ambitus CCCLXV. stadiorum, quod anni dies stadiorum numero æquare studuisset. Murum lateribus bitumine conglutinatis coagmentauit L. orgyias, teste CTESIA, altum: vel, vt alij referunt, L. cubitos tantum; vt latitudo aliquãto plus, quam duobus curribus satis esset, spatij obtineret.

Ἐν τῷ αὐτοῦ δευτέρῳ βιβλ.

Eodem libro secundo.

Οὗτος δ' ὁ περίβολος [ὁ ἕτερος Βαβυλῶνος ὁ ἐντὸς περιστ]ὼν τὸ μὲν μῆκος, σταδίων τεσσαράκοντα· τὸ δὲ πλάτος, ὀπὶ πλινθοίσιν πλίνθοις· τὸ δ' ὕψος, ὡς Κτησίας φησὶν, ὀργυιῶν πεντήκοντα. τῶν δὲ πύργων ἦν τὸ ὕψος ὀργυιῶν ἑβδομήκοντα.

Is [alter intrinsecus in orbem ductus ambitus Babylonis] auctore CTESIA, XL. stadia longus, lateres trecentos latus, & L. orgyiarum altus erat. Turres ad LXX. orgyias surgebant.

Et sequentia forte quoque è Ctesia bonam partem, vt & in prioribus fragmentis apud Diodorum, quem Ctesiam in historia Assyriorum sequutum ex ipsius indicio constat, quem tamen totum exscribere à nostro proposito alienum fuit.

Ἐκ τῶν Τζέτζου χιλ. θ'. στιχ. φξή'.

Ex Tzetze chil. IX. v. 568.

Ἡ πᾶσα δὲ περίμετρος ἦν τῆρχε Βαβυλῶνος, Σταδίοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, Κτησία.

Omnis autem circuitus fuit Babylonis, Stadiorum trecentorũ sexaginta, CTESIÆ. interpr. P. Lacisio.

---

1 *De isto dissensu auctorum in muris Babylonijs dimetiendis v. doctiss. Brisson. l. I. de reg. Pers. v. & eruditiss. I. Capellum in accuratiss. tractatu de mensuris lib. I. non longe ab initio vbi de pede Babylonio. examinat enim ibi præsertim Diodori vel Ctesiæ hac, & emendat, vt indico.* 2 vox πέντε superflua est, *ait Capellus, quem vide hac plane explicantem, perturbate, vt ait, à Diodoro tradita.*
3 Persicas ὀργυιὰς intellige. *Capellus.* 4 lege τὸ μὲν πλάτος, ὡς ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα, &c. Murorum Babylonis latitudo erat Babyloniorum cubitorum 45, Persicorum 50, Atticorum 60. *Hæc idem Capellus.*

Secun-

Secundum vero Clitarchum ipsum, & eos qui post Alexandrum,
Et secundum Diodorum ipsum Siculum,
Trecentorum sexaginta & quinque stadiorum.
Coccianus autem Casius Dion, scripturis Latinis
Quadringentorum scripsit hanc stadiorum esse.
Herodotus autē historicus in Musis nouē,
Et Philostratus ipse in vita Tyanei,
Stadiorum octuaginta, cum quadringentis.
vlnarum *Altitudo quinquaginta † passuum murorum, iuxta* CTESIAM,
Alijs quinquaginta cubitorum. videtur autem CTESIAS
Tzetza veriora describere, quam alij:
Saltem in ijs quæ scripsit de Babylone.
Trecentorum enim ipse sexaginta stadiorum
Omnem illius perimetrum esse describit.
Alij autem augent plus & amplius hanc.
Qui igitur circuitū minuit longitudine,
Non longe ab eo quod deceat, auxit altitudinem.
Sed quando hæc æque quidem conspexit CTESIAS,
Erant sexaginta vlnarum altitudines turrium,
Et sane quinquaginta vlnarum murorū altitudines.
A bellis atque commotionibus autem forte deiectas,
Postea videlicet Clitarchus, atq; omnis post Alexandrum
Conspexerunt sic humiles vlnarum altitudines,
Velut ad cubitorum diminutionem vix quantitatem accipientes.
Latitudine autem Babylonis erat, iuxta aliquos, murus
Sex curribus equitabilis: tribus autem, secundum alios.

Κατὰ δὲ Κλείταρχον αὖθις, καὶ οἱ μετ' Ἀλεξάνδρου,
Καὶ κζ' (ϟ) Διόδωρον αὖθις (ϟ) Σικελιώτην δὲ,
Τριακοσίους ἑξήκοντα καὶ πέντε ἢ σταδίων.
Κοκκειανὸς δὲ Κάσιος Δίων, γεγραφὰς Λατίνων,
Τετρακοσίων ἔγραψε ταύτῃ σταδίων (υ).
Ἡρόδοτος δ' ὁ συγγραφεὺς ἐν Μούσαις ταῖς ἐννέα,
Καὶ ὁ Φιλόστρατος αὖθις ἐν βίῳ Τυανέως,
Σταδίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς τετρακοσίοις.
Ὕψος πεντηκοντόργυον τειχῶν, κζ' Κτησίου,
Ἄλλοις πεντηκοντάπηχυ. φαίνεται δ' Κτησίας
Τῷ τζέτζῃ ἀληθέστερα συγγεγραφέναι τῶν ἑτέρων,
Τέως εἰς ἄκρον ἔγραψε περὶ τῆς Βαβυλῶνος.
Τριακοσίων γὰρ αὖθις ἑξήκοντα σταδίων,
Πᾶσαν αὐτῆς περίμετρον ἐπ' ἀρχὴν διεγράφη·
Οἱ δ' ἄλλοι πολλαχοῦσι πλέον καὶ πλέον ταύτῃ.
Ὃ δὲ περὶ περίμετρον μῆκος ἐλαττῶν τὸ μῆκος,
Οὐκ ἀμαρτὸν τοῦ δέοντος παρήνυσε τὸ ὕψη.
Ἀλλ' ὅτε ταῦτα ἴσως μὴ κατεῖδεν ὁ Κτησίας,
Ἦσαν ἑξηκοντόργυα τὰ ὕψη τῶν πύργων,
Καὶ δὴ πεντηκοντόργυα τότε τειχῶν τὰ ὕψη·
Ὑπὸ πολέμων καὶ σεισμῶν δ' ἴσως καταπεσόντα,
Ὕστερον αὖ ὁ Κλείταρχος, καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Κατεῖδον, ὕπτια ταπεινὰ τῶν ὀργυιῶν τὰ ὕψη,
Ὡς ποὺς πηχῶν ἐλάττωσιν μόλις ποσὸν λαβόντα.
Πλάτει δ' Βαβυλῶνος δ' ἰὼ καπάλινας ὁ τεῖχος,
Ἓξ ἁρμασιν ἱππάσιμον, τρισὶ δ' ἢ καθ' ἑτέρους.

Apud Diodorum lib. II. bibl. hist.

Sepulturas mortuorum peculiari Æthiopes ritu instituunt. Cadauer enim salitum, & multo vitro circumfusum in cippo statuunt, vt per vitrum defuncti corpus videri queat, sicut Herodotus scriptum reliquit. At CTESIAS Cnidius nugati eum confirmat, ostēdens, saliri quidem cadauer, sed nudis corporibus vitrum nequaquam circumfundi. Nam sic futurum, vt ambusta & prorsus fœdata similitudinē retinere nequeant.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ, βιβλ. ἰς. δευτέρῳ βιβ.

Ταφὰς δὲ τῶν τελευτησάντων ἰδίους (ϟ) κατὰ τὸν Αἰθιοπίαν ποιοῦνται. Ταριχεύσαντες γὰρ τὰ σώματα, καὶ περιχύσαντες ἁλὸς πολλὴν ὕαλον, ἱστᾶσιν ὑπὸ σπήλαις, ὥστε τοῖς παριοῦσι φαίνεσθαι διὰ τῆς ὑέλου τὸ τοῦ τετελευτηκότος σῶμα, καθάπερ Ἡρόδοτος εἴρηκε. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος ἀποφαινόμενος τοῦτον σχεδιάζειν, ἁλὸς φησὶ τὸ μὲν σῶμα ταριχεύεσθαι, τὴν μέντοι γε ὕελον μὴ περιχεῖσθαι γυμνοῖς τοῖς σώμασι· καίεσθαι γὰρ ταῦτα, καὶ λυμαινόμενα τελείως τὸ ὁμοιότητα μὴ δυνήσεσθαι διατηρεῖν.

δὲ καὶ χρυσοῦν εἰκόνα κατασκευάζεσθαι χιλίων, εἰς ἣν ἐντεθέντος τοῦ νεκροῦ, τηκεῖσθαι τὴν εἰκόνα χεῖσθαι τοῦ ὑέλου. τοῦτο δὲ κατασκευάσματος τελεσθέντος ὅπου δεῖ τόπου, μετὰ τῆς ὑέλου φανῆναι τὸ χρυσοῦν ἀφωμοιωμένον τῷ τετελευτηκότι. τοῦτο μὲν οὖν πλουσίοις αὐτῶν οὕτω θάπτεσθαι φησί· τοὺς δὲ ἐλάττονας καταλιπόντας οὐσίας, ἀργυρᾶς τυγχάνειν εἰκόνος· τοὺς δὲ πένητας, κεραμίνης. τὸ δὲ ὕελον πᾶσιν εἶναι δοκεῖν, διὰ τὸ πλείστου γίνεσθαι τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ τελέως εὐτελὲς παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ὅπου πολλάζειν.

Apud eundem ibidem.

Ideo cauam ex auro ſtatuam confiari, circa quam cadauere incluſo, vitrum tandem liquetur, & hac edito poſita loco, ſpeciem mortuo ſimilem per vitrum exhiberi. Atque eo modo ditiorum funera curari tradit. Tenuioris autem fortunæ hominibus argenteas poni ſtatuas, pauperibus fictiles. Et abunde ſat vitri contactis eſſe; quod plurimũ eius gignatur in Æthiopia, & paſſim incolis ſit obuium.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸ δὲ πλῆθος τῆς ἀθροισθείσης στρατιᾶς ἐκεῖ, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος συνεγράψατο, πεζῶν μὲν τετρακόσιαι μυριάδες, ἱππέων δὲ πεντήκοντα μυριάδες, ἁρμάτων δὲ δέκα μυριάδες. ἐπῆρχον δὲ καὶ ἀνδρες ὅπου καμήλων ὀχούμενοι, μαχαίρας τετραπήχεις ἔχοντες, καὶ ἀριθμὸν ἴσον τοῖς ἅρμασι. ναῦς δὲ ποταμίας κατεσκεύασε μυρίας διακοσίας, αἷς προσκευάσας καμήλους τὰς πεζῇ παρακομιζούσας τὰ σκάφη.

χ. εἴκοσι μυρ.

Apud eundem ibidem.

Peditum numerus, vt CTESIAS recenſet, tricies centena millia, equitum, millia quingenta; curtus, ad millia centum. Totidem quoque viri camelis vehebantur, gladios quatuor cubitorum ſtringentes. Nauium reſolutilium numerus erat duo millia, &c. [*De Semiramidis copijs contra Indiam.*]

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετὰ δέ τινα χρόνον ἀπὸ Νινύου τοῦ υἱοῦ δι' ἀνοσίου τινὸς ἐπιβουλευθεῖσα [Σεμίραμις,] καὶ περὶ Ἄμμωνι λόγιον ἀναιρεθεῖσα, καὶ ἐπιβουλεύσαντα κακὸν σφῶν εἰργάσατο· τελευταῖον δὲ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦσα, καὶ τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἀκούειν ἐκείνου προστάξασα, ταχέως ἠφάνισεν ἑαυτήν, ὡς εἰς θεὸς κατὰ χρησμὸν μεταστοιχήσασα. ἔνιοι δὲ μυθολογοῦντες φασιν αὐτὴν γενέσθαι περιστεράν, καὶ πολλῶν ὀρνέων εἰς τὴν οἰκίαν καλαπεταθέντων, μετ' ἐκείνων ἐκπλαγῆναι. διὸ καὶ σφᾶς Ἀσσυρίους τὴν περιστερὰν τιμᾶν ὡς θεόν, ἀπαθανατίζοντας τὴν Σεμίραμιν. αὕτη μὲν οὖν βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἁπάσης πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησε τὸν περιπρεπῆ βίον, βιώσασα μὲν ἔτη ἑξήκοντα καὶ δύο, βασιλεύσασα δὲ δύο πρὸς τεσσαράκοντα. Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος περὶ Σεμιράμιδος τοιαῦθ' ἱστόρηκεν.[3]

Ibidem.

Tempore aliquanto poſt, inſidiis filij per quendam eunuchũ appetita [Semiramis,] priſtinũ Hammonis reſponſum in memoriam reuocat. Ideo nihil acerbi in inſidiatorem ſtatuit. Sed regno ipſi tradito, omnibuſque, vt legitimo regi parere iuſſis, confeſtim ex hominum conſpectu, vt ad Deos iuxta oraculi fidem migratura, ſe ſubduxit. Sunt qui in columbam conuerſam fabulantur. Cõpluribus enim auibus in palatium eius delapſis, vna cum illis auolaſſe creditur. Et hinc factum, vt Aſſyrii dum Semiramidem Diis immortalibus accenſent, columbam pro Dea honorent. Huiuſmodi, prout iam dictum eſt, Semiramis totius Aſiæ, præter Indiam, regina, vitæ exitum habuit; cum vixiſſet annos LXII, regnaſſetq; XLII. Et hæc quidem CTESIAS ille Cnidius de Semiramide litteris tradidit.

Μνημονεύει δὲ Ἀθηναγόρας ὁ Ἀθηναῖος ἐν πρεσβείᾳ περὶ Χριστιανῶν, τούτων τῶν Κτησίου.

Meminit & Athenagoras Athenienſis legatione pro Chriſtianis, horum à Cteſia traditorum.

Καὶ διὰ τὴν Δερκετὼ, καὶ τὰς περιστερὰς καὶ τὴν Σεμίραμιν σέβουσι Σύροι (τὸ γὰρ ἀδιάλυτον, εἰς περιστερὰν μετέβαλεν ἡ γυνὴ ὁ μῦθος παρὰ Κτησίᾳ.)

Et propter eandem Dercetum, columbas & Semiramin honorant Syri (in columbam enim mutata eſt mulier, vt nugatur CTESIAS.) *interp. C. Geſ.*

1 lege Τοὺς. L. Rhod. 2 De quo Diodorus eodem libro paullo ante. 3 Quem itaque Diodorum tota iſta narratione de Semiramide lib. 2. ſequutum verisimile eſt. ego tantum excerpſi vbi Cteſiæ nominatim mentio.

Apud

Apud Diodorum libro II.

Is[CTESIAS] post deiectos imperio Assyrios, Medos Asiæ præfuisse tradit, imperatore Arbace, qui Sardanapalum armis superauit, vt dictum est supra. Et postquam duodeuiginti regnauit annos, filium eius Mandaucem successisse, L. annos Asiæ imperitantem. Post hunc annos xxx. regnasse Sosarmum; L. Artiam; XXII. Arbianen; XL. Arsæum. Huius tempore ingens bellum Medis cum Cadusiis cõflatum memoratur; idq; has ob caussas. Parsodes quidam Persa in admiratione erat, ob fortitudinẽ & prudentiam aliasque virtutes, & regi percarus ac præ aliis in regio senatu maxime pollebat. Is in iudicio quodam à rege offensus, cum IIIM. peditum & CIↃ. equitibus, ad Cadusios profugit: apud quos sororem cuidam nuptum collocarat, cuius magna illis in locis potestas. Nec ipse tantum defecit, sed aliis etiam, vt in libertatem se vindicent, persuadet, & statim dux belli ob fortitudinẽ creatur. Audiens vero ingentem aduersus se exercitum cogi, suas & ipse ex tota gente Cadusiorũ copias non minus ducentis millibus armat; & ad exitus prouinciæ castra ponit. Etsi autem rex Artæus ICCCC. hominum millia in eum duceret, vicit tamen Parsodes, & supra LM. cecîdit, ac reliquias hostilis exercitus è finibus exegit. Hoc tantum admirationis ei cõsciuit, vt ab incolis rex crearetur. Exinde perpetuis Mediam incursionibus vexare, & omnia passim loca vastare. Magnam igitur assecutus gloriam, cum vitæ iam finis instaret; per diras imprecationes obtestatur successorem, ne vnquam inimicitias aduersus Medos deponant: & si pacis condiciones receperint, tota ipsorum progenies cum vniuersis Cadusiis radicitus male pereat. Eam ob caussam hostili in Medos animo Cadusii fuerunt perpetuo, nec vnquam regibus illorum paruere, donec Cyrus imperiũ ad Persas traduxit. Medis autem post Artæum præfuit Artynes ad XXII. annos: post Artibarnas quadraginta, quo regnãte, Parthi Medis parere recusantes, & prouinciam & vrbem Sacis in potestatem tradunt. Hinc orto inter Sacas Medosq; bello, ad complures annos prœliis nõ paucis disceptatur, & magnis vtrinq; stragibus editis, pax tandem his pactis initur, vt Parthis ad officiũ reductis, vtriq; quæ tenuissent antea, tenerẽt;

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Φησὶν οὖν [Κτησίας] μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἀσσυρίων ἡγεμονίας Μήδους τοὺς ἰδίους ἔσχε τῆς Ἀσίας, Ἀρβάκου βασιλεύοντος, τὸν Σαρδανάπαλον καταπολεμήσαντας, καθάπερ προεῖρηται. τούτου δ' ἄρξαντος ἔτη δεκαὶ λείποντα τριάκοντα, διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν Μανδαύκην, ὃν ἄρξαι τῆς Ἀσίας ἔτη πεντήκοντα. μετὰ δὲ τοῦτον τριάκοντα μὲν ἔτη βασιλεῦσαι Σώσαρμον, πεντήκοντα δὲ Ἀρτίαιον, δύο δὲ πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα Ἀρβιανίαν, τεσσαράκοντα δὲ Ἀρσάκην. ὑπὸ δὲ τούτου συστῆναι μέγαν πόλεμον τοῖς Μήδοις πρὸς Καδουσίους, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Παρσώδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ, φίλον τε ὑπάρξαι τοῦ βασιλέως, καὶ μέγιστον ἰσχύσαι τῶν μετεχόντων τῆς βασιλικῆς συνεδρίου. τοῦτον δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐν δικαστηρίῳ λυπηθέντα, φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τετρακισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων. Ἐλθόντα δὲ πρὸς Καδουσίους πρὸς οἷς ἦν ἐκγεγαμηκὼς τὴν ἰδίαν ἀδελφήν, ὡς μάλιστα δυνάμενον καὶ τούτους ἅπαντας ὑπὸ χεῖρα ποιησάμενον καὶ πείσαντα τὸ σύμπαν ἔθνος ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας, αἱρεθῆναι στρατηγὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν. ἔπειτα συναθροίσαντα ἀθροίζομένην ἐπ' αὐτὸν μεγάλην δύναμιν, καθοπλίσαι τοὺς Καδουσίους πανδημεί, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι πρὸς ταῖς εἰς τὴν χώραν ἐκβολαῖς, ἔχοντα τοὺς συμπάντας ὀκτὼ ἐλάττους ἑκατὸν μυριάδων. τὸν δὲ βασιλέως Ἀρταίου συστραβέντος ἐπ' αὐτὸν μυριάσιν ὀγδοήκοντα, κρατῆσαι, καὶ πλείους μὲν τῶν πεντακισμυρίων ἀνελεῖν, τὸν δὲ λοιπὸν δύναμιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Καδουσίων χώρας. διὰ τὰ δὲ τοῖς ἐγχωρίοις θαυμαζόμενον, αἱρεθῆναι βασιλέα, καὶ τὴν Μηδίαν συνεχῶς λεηλατεῖν, καὶ πάντα τόπον καταφθείρειν. μεγάλης δὲ δόξης τυχόντα, καὶ γήρᾳ μηδόντα καταστρέψειν τὸν βίον, ἀρᾶσθαι θεοὺς πᾶσι τοῖς ἐπιτηδείοις τὸν διαδεξόμενον τὴν ἀρχήν, ὅπως μηδέποτε διαλύσωνται τὴν ἔχθραν Καδουσίοις πρὸς Μήδους. εἰ δὲ συνθοῖντο ὁμολογίας, δέξωλεις γενέσθαι τούς τε ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ Καδουσίους ἅπαντας, διὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίας ἀεὶ πολεμικῶς ἐσχηκέναι Καδουσίους πρὸς Μήδους, καὶ μηδέποτε τοῖς ἐκ τούτων βασιλεῦσιν ὑπηκόους γενομένους, μέχρις οὗ Κῦρος εἰς Πέρσας μετέστησε τὴν ἡγεμονίαν. τῶν δὲ Μήδων βασιλεύσαντος τοῦ Ἀρταίου τελευτᾷ Ἀρτύνιος ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι, Ἀρβιανίου δὲ μ'. ὑφ' ὃν τούτου Πάρθους ἀποστάντας Μήδων, Σάκαις τοῖς τε χώραν καὶ πόλιν ἐγχειρίσαι. διὸ συστάντος πολέμου τοῖς Σάκαις πρὸς Μήδους ἐπὶ ἔτη πλείω, γενέσθαι τε μάχας οὐκ ὀλίγας, καὶ συχνοὺς ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων, τελευταῖον εἰρήνην αὐτοῖς ὑπὸ τοῖσδε συνθέσθαι· Πάρθους μὲν ὑπὸ Μήδοις ἑπομένους, τὸν δὲ πρώτου πεζέταιρον ἐκλέγοντας κυβεύοντας,

χ. ἔτη δύο

1 *Sequuntur hæc statim post honorificum illud testimonium Diodori de Ctesia, quod habuisti supra pag. 635.* 2 *Hanc lectionem reposuimus iubente L. Rhodomano, alias vulgati* ἐνδιχόμενοι. χ. *vero* Καδουσίους. ὧν ὁ ἐκδεδομένος τῶν.

φίλους εἶ) καὶ συμμάχους ἀλλήλοις εἰς ἅπαντα χρόνον. Βασιλεύσαι δ' ὅτε τῶν Σακῶν γυναῖκα Ζαρίνα πολέμου ἐζηλωκυῖαν, καὶ τολμηρὰν καὶ τὰ πράξει πολὺ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων γυναικῶν τὰ ἐν Σάκαις, ὄνομα Ζαρίνα. καθόλου μὲν οὖν τὸ ἔθνος τοῦτο γυναῖκας ἀλκίμους ἔχει, καὶ κοινωνούσας τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων. Ταύτην δὲ λέγεται τά τε κάλλει δοκεῖν διαφέρειν πασῶν ὑπερεπαίτην, καὶ τῆς ἐπιβολῆς καὶ τοῖς κατὰ μέρος ἐγχειρήμασι θαυμαστὴν. τῶν μὲν γὰρ πλησιοχώρων βαρβάρων τοὺς ἐπηρμένους τῷ θράσει καὶ καταδυναστεύοντας τὸ ἔθνος τῶν Σακῶν καταπολεμῆσαι, τὴν χώραν πολλὴν προσεκτήσατο, καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας κτίσαι, καὶ τὸ σύμπαν εὐδαιμονέστερον καὶ βίον τοῖς ἐμοεθνέσιν ποιῆσαι. διὸ καὶ τοὺς ἐγχωρίους μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῆς χάριν ἀποδιδόντας τῆς εὐεργεσίας, καὶ τῆς ἀρετῆς μνημονεύοντας, τάφον οἰκοδομῆσαι πολὺ τῶν ὄντων πρὸ αὐλῆς ὑπερέχοντα. ὕψος ἡ μνῆμα γὰρ πυραμίδα τετράγωνον, τριῶν μὲν σταδίων ἑκάστην πλευρὰν αὐτῆς κατασκευάσαι τὸ μῆκος, τὸ δ' ὕψος σταδιαῖον, εἰς ὀξὺ συννεύουσης τῆς κορυφῆς. ὑπῆρχον δὲ τῷ τάφῳ καὶ χρυσοῦν εἰκόνα κολοσσικὴν, καὶ λίθους ἡρωϊκὰς ἀνατεθεῖσαι, καὶ πάλλα πολλὰ μεγαλοπρεπέστερα ποιεῖν τοῖς περιγενομένοις αὐτῆς συγχωρηθέντων. [1] Ἀστιβάρα δὲ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων γήρᾳ τελευτήσαντος ἐν Ἐκβατάνοις, τὴν ἀρχὴν Ἀσπάδην (ὃν υἱὸν μέν φασι δέξασθαι, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην καλούμενον. τοῦτον δ' ὑπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καταπολεμηθέντος, μεταπεσεῖν τὴν βασιλείαν εἰς Πέρσας.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ σαφηνείας, εἰ γε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί

Ὅτι δὲ τῇ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρᾳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τῆς σαφηνείας τοῦ ἀνδρός. λέγεται γὰρ ταυτό, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα· οἷα τὰ τοιάδε·

» Στρυάγλιός τις, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες » ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὴ τὴν » Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθῆκεν ἀποσώζεσθαι·

& perpetuo inter se deinceps amici sociique forent. Sacarum tunc regnum administrabat Zarina, mulier rerum bellicarum studiosa; & omnes Sacarum feminas audacia & ad res gerendas industria longe superans. Gens enim hæc in primis mulieres habet fortes, & sociã viris operam in bellorum discrimine nauantes. Illam pulchritudine etiã præ omnibus eminuisse, consiliorumque solertia & actionum quarundam strenuitate fuisse admirabilem, prædicant. Reges enim finitimos, qui arrogantia elati seruitutis iugo Sacas premebant, bello subegit; & magnam regionis partem ad mitiorem traduxit cultum, vrbesq; non paucas exstruxit; gentis deniq; suæ vitã multo beatiorem effecit. Ideoque ciues post obitum eius, vt gratiam pro beneficiis referrent, virtutumq; memoriam conseruarent, sepulcrum ei cetera longe supereminens construxere. Pyramidem enim triquetram ex fundamento eduxerunt: cuius latera ad ternûm stadiûm longitudinem protenderentur, vertex in acutum mucronem desinens ad stadij sublimitatem assurgeret. Colossea quoque effigie super bustum erecta, heroicos illi honores consecrarunt, reliqua omnia longe magnificentius, quam maioribus eius impendentes. Hinc Astibara Medorum rege per senij infirmitatem exstincto in Ecbatanis, filius eius Aspadan [*vel* Apandan] (quem Astyagem Græci vocant) regnum accepit. Eo Cyri Persæ armis oppresso, ad Persas imperium deuolutum est.

Apud Demetrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur, cap. de perspicuitate: si modo eius est hic liber.

Qua de re vero CTESIAM accusant, quasi propter inculcata denuo verba sit loquacior, in eo forte sæpius ipsi nullam faciunt iniuriam, sæpius tamen quoque viri perspicuitatem in dicendo non attendunt. Idem namque ponitur denuo, quod ita sæpius expressior fiat significatio. Qualia & ista hęc: * Stryaglius quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo prœliantur) eamq; & formosam & ętate florentem vidisset, saluã dimisit. *ex interp. H. Steph.*

[1] Ἀπὸ Ἀστιβάρα, vti supra hunc regem adpellat.

At per-

At percusso postea fœdere quum illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitã finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidem per me seruata es, ego autem per te perij. * Hic virgula censoria arrepta aliquis qui se breuem in dicẽdo putat, reprehendat, bis nimirum posita nulli rei esse istud Seruaui, & istud. Per me seruata es. idem enim hæc significare ambo. Verum si alterutrum sustuleris, simul & perspicuitatem sustuleris, & ex illa virtute qui nascitur, affectum. Quin & quod ad illa redditur Peribam scilicet, pro Pereo, euidentius est propter clausulam. Quod enim accidit, id maiorem vim & efficaciam habet eo quod futurum est, vel adhuc fit. Et omnino, &c. [*Ait eum singularem perspicuitatis artificem esse: quæ infra cum alia narratione ponemus.*]

Ex Tzetze chil. XIII. versu 894.

Interp. P. L.

Sacas gentem scito, quorum inuentum scutum:
Et mulieres horum autem pugnant cum viris,
Vt CTESIAS *inquit, atque alij complures:*
Sacarum autem mulieres pugnant sane ex equis.
Et rursus vero: Stryalius, vir quidam Medus,
Mulierem Sacam quidem deturbans ab equo.

EX LIBRO NONO PERsicorum.

Apud Theonem in præexercitamentis rhetoricis, siue Libanius sit auctor, vt alij volunt, cap. de descriptione.

In nono autem CTESIAS, quemadmodum simulacra Persarum super longis perticis, cum viderent mane diluculo iuxta arcem Lydi è longinquo, rati plenam Persarum, ac iam occupatam esse arcem, in fugam conuersi fuerint.

Interp. I. C.

μετ' δὲ τοῦτο, πανοδεὶ ἡμομένων, ἐξαθεὶς τῆς γυναικὸς, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δὲ πρότερον ἐπιστολὴν, τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, τοιάνδε, Ἐγὼ μέν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μοὶ δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ ΠΕΡΩ σε ἀπωλόμην. ἐνταῦθα ἐπιμήστιεν ἄν ἴσως τις βεαχυλόγος ἰόμβους εἶ), ὅτι δὶς ἐτέθη πρὸς ταὐτὸν Ἔσωσα καὶ Δι' ἐμὲ ἐσώθης· ταὐτὸν γὰρ σημαίνει ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ ἀφέλοις θατέρου, σιωπαφαιρήσεις καὶ τὸν ἐναργειαν, καὶ ὃ ἐκ τῆς ἐνεργείας πάθος. ὃ δ' ἐπιφερόμενον δὲ ὃ Ἀπωλόμην, αὖ τὸ Ἀπόλλυμαι, ἐναργέστερον αὐτῇ τῇ σιωτελείᾳ ἐστί. τὸ γὰρ δὴ γεγονὸς, δεινότερον τοῦ μέλλοντος ἢ γινομένου εἶναι, καὶ ὅλως, &c.

[1] Sic Ald. editio. sed scribendum puto: σιωπαίνειν. Ceterum non inepte posse hic locum obtinere ista de Stryaglio inter fragmenta putaui. Videntur enim in isto eodem bello, de quo præcedentia quæ ex Ctesia retulit Diodorus, accidisse. Certe vtrobique vides de Sacidarum virilitate eadem narrari, quod ista & in Martis alea viris fida & assidua socia.

[2] Στρυάλιος ἀνὴρ is & è prioribus Phalerai apud Tzetzem reponendum videtur potius.

[3] Ita optime ὁ μακρείτης auus ad oram restituit, & in versione sua expressit, quum aliàs mendose legeretur κῶπις. Est vero elegans hoc fragmentum, cuius mentio etiam historia in Excerptis Photij supra Persic. c. 4.

Ἐκ τοῦ Ἑβδόμου χιλιάδος, ὡς δ'.

Τοὺς Σάκας ἔθνος γίνωσκε, ὧν θύρεμα τὸ Σάκος,
Καὶ αἱ γυναῖκες τούτων δὲ συμμάχονται ἀνδράσιν,
Ὡς καὶ Κτησίας εἴρηκε, καὶ ἕτεροι μυρίοι·
Αἱ τῶν Σακῶν γυναῖκες δὲ, μάχονται δὴ ἀφ' ἵππων,
Καὶ πάλιν δὲ [2] Στρυάλιος ἀνὴρ τις ἐκ τῶν Μήδων,
Γυναῖκα τῶν Σακίδων μὲν καταβαλὼν ἐξ ἵππου.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

Παρὰ τῷ Θέωνι ἐν προγυμνάσμασι, ἢ τῷ Λιβανίῳ κατ' ἄλλους, περὶ ἐκφράσεως.

Ἐν δὲ τῇ ἐνάτῃ [1] Κτησίας. οἷον, Τὰ εἴδωλα τῶν Περσῶν ὑπὸ τοῖς μακροῖς ξύλοις ὁρῶντες ἅμα ἕῳ ὄρθρου πρὸς ταῖς ἀκροπόλεις πόρρωθεν οἱ Λυδοὶ, εἰς φυγὴν ἐτράποντο, νομίσαντες τὴν ἀκρόπολιν πλήρη εἶναι Περσῶν, καὶ ἤδη ἁλωκέναι.

Παρὰ Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ, χιλ. ά. στίχ. ωζ.

Τὸν Ἀστυάγη μὲν φησὶ [Κτησίας] καταβληθέντα Κύρῳ,
Τῶν Βαρκανίων ἄρχοντα γενέσθαι τοῦτόν.
Οἰβάρην δ' αὖ στρατηγὸν μέγαν τοῦ Κύρου,
Ξύλινα λέγει τοσοῦτα Σαρδέσιν ἐπιστῆσαι
Ἐν νυκτὸς μήκεσι κοντοῖς, νυκτὸς ἐνδεδυμένα.
Οὕτω Λυδοὺς ταράξαι δ', καὶ καταφεῖν τὴν πόλιν.
Μετὰ τὴν αἰχμαλώτισιν, φάσκει δ' τοῦ Κροίσου,
Πρὸς Ἀστυάγη πέπομφεν ὁ Κῦρος Πετησάχην,
Ὅπως ἐλθὼν τὴν Ἀμυτιν ἴδῃ σὺν Ἀστυάγει.
Ἡ Ἀμυτις δ' ἔτ' ἀρρύτα δ' παῖς τοῦ Ἀστυάγους,
Τοῦτον μὲν πρωτοθυνοῦχον, ἄθλιον Πετησάχην,
Ἐπιβουλεννοήσαντα τοῦτο τοῦ Ἀστυάγους,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν, ἐκδείραντά τε ζῶντα,
Ἀνεσκολόπησε σαυρῷ, θεῖσα βορὰν ὀρνέοις [1].

Apud Ioan. Tzetzem chiliad. I. vers. 87.

Astyagem quidem ait [CTESIAS] *deiectum à Cyro,* Interp. P. Lacisio.
Barcanijs ducem factum fuisse ab illo.
Oebarem autem imperatorem magnum illum Cyri
Ligneas dicit laruas Sardib. imposuisse,
Super longissimis contis, nocte indutas,
Sicque Lydos turbasse, & detinuisse vrbem.
Post captiuitatem, dicit autem illam Cræsi,
Ad Astyagem misit Cyrus Petesacam,
Vt profectus Amytim videret cum Astyage.
Amytis autem existens filia Astyagis,
Hunc primum eunuchum, miserum Petesacam,
Insidiatorem cum intellexisset Astyagis,
Oculos effodit, excoriatumque viuum,
Suspendit cruci, ponens escam alitibus.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ.

Παρὰ τῷ ἐθνικογράφῳ.

Δυρβαῖοι, ἔθνος κατῆκον εἰς Βακτρίους, καὶ Ἰνδικήν. Κτησίας ἐν Περσικῶν δεκάτῃ· Χώρα δέ ἐστι τοῖς αὐτῶν πρόσκειται Δυρβαῖοι, δαίμονες ἄνδρες, καὶ πλούσιοι, καὶ δίκαιοι, οὔτ' ἀδικοῦντες, οὔτ' ἀποκτεννύοντες ἄνθρωπον. ἐὰν δ' εὕρωσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἢ χρυσόν, ἢ ἄλλό τι *

EX PERSICORVM DECIMO.

Apud Stephanum.

Dyrbæi, populus pertingens ad Bactros & Indicam regionem. CTESIAS Persicorum decimo: Ad eum vero sita est regio, Dyrbæi, viri beati & opulenti, iidemque iusti, qui nec iniuriam inferant, nec mortem homini, sique inueniant in via aurum, vel aliud quippiam.*

Παρὰ τῷ αὐτῷ.

Ibidem.

Χωραμναῖοι, ἔθνος Περσικὸν ἀγρίων ἀνθρώπων. Κτησίας ἐν Περσικῶν δεκάτῳ· Οὕτω δὲ ταχεῖς ἐστιν ὁ ἄγριος ἄνθρωπος, [3] καὶ διώκων ταῖς ἐλάφοις καταλαμβάνειν. καὶ ἄλλα πλεῖστα περὶ αὐτῶν φησι.

Choramnæi, gens Persica hominum agrestium. CTESIAS Persicorum decimo: Adeo vero veloces sunt illi agrestes homines, vt cursu ceruos assequantur. Et multa refert de iis alia.

Ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἱστοριῶν θαυμασίων, ἱστορ. κ'.

Ex Apollonij historijs mirabilibus, histor. XX. Interp. C. Xyl.

Κτησίας ὁ ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν, καμήλους λίνας ἐν τῇ [4] χώρᾳ γίνεσθαι, ἃς ἔχειν τρίχας πρὸς Μιλησίαν ἔρια τῇ μαλακότητι· ἐξ ὧν τοῦτον τὸν ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας ταῖς ἐσθῆσι φέρειν.

CTESIAS libro rerum Persicarum decimo, camelos esse ea in regione prodit, quarum pili mollicie lanas Milesias æquant: sacerdotesque & alios proceres, vestes ex iis confectas gestare.

---

1 *Supra in excerptis Persicis à Photio cap. ϛ.* 2 *Suspecta hac non iniuria amico meo eximio, recondita eruditionis & rariss. ingenij iuueni Cl. Salmasio, qua facile possent ex ijs quæ præcesserant intelligi, ait, si haberentur.* 3 *Cl. Salmasius noster emendat ὡς καὶ διώκων ταῖς ἐλάφοις καταλ. non quod τὰς ἐλάφους improbet. vetustiss. enim Græcos vocem ἄνθρωπος siue de masculo, siue de femina loquerentur, ferè extulisse: insciitiaque damnandos grammaticos qui mirantur apud poetas ceruis feminis cornua attribui, cum exploratissimum sit eas cornibus carere. Sed hæc ipse ad suum Stephanum plus sexcentis locis restitutum nos docebit: quem paratum ad editionem habet, vt nos publico quamprimum habeamus, id optamus summopere. immo docuit ante tres annos in suis ad Callimachum lectionibus. quæ ipse quoque lucem publicam nondum viderunt, puto. Alias de hac re & ad Pollucem nostrum in Notis quas breui, σὺν θεῷ, dabimus, erit dicendi locus. nec enim ista, qua κτημάτιον loco seruo, mihi soli seruata velim.* 4 *Sed quænam illa regio? nam quod præcessit apud Apollonium de monte Pelio ex Heraclide, ad eum locum hæc de camelis non pertinere arbitror. lateat itaque hic mendum.*

EX CTE-

EX EIVSDEM CTESIÆ PERsico, numero librorum non addito ab auctoribus.

Apud Tzetzem chil. III. verſu 641.

interp. P. L. *Lex communis quædam Perſica eſt contra ingratos,*
Omnes eos qui poſſunt gratias exhibere,
Nec exhibent, valde caſtigans, atq. puniens.
Ingratos arbitrantur enim in patriam,
Et in parentes, & in Deum, impiſſimos eſſe.
Hanc quidem Cyri, Xenophon: hanc autem Perſicæ legis,
CTESIAS *atque Herodotus ſcribunt hiſtoriam.*

Apud Athenæum Dipnoſoph. IV.

interp. H. Steph. Rex autem Perſarum (vt ſcribunt CTESIAS & Dinon in Perſicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadraginta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At CTESIAS Cnidius narrat etiam quomodo regia hæc Choaſpis fluuij aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. additque, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Libro XI.

Verum repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur CTESIAS, quemcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡσικῶν, βιβλίων ὁ ἀριθμὸς προσεθέντος ἐκ τῆς συγγραφέως.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ'. στίχ. χμά.

Νόμος κοινός τις Περσικός ἐστι κατ' ἀχαρίστων,
Τοὺς δωρεαθήρους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἐχθρῶς θυθειῶν, καὶ κολάζων.
Τοὺς ἀχαρίστους οἴονται καὶ γὰρ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ πρὸς γονεῖς, καὶ πρὸς θεὸν, ἀσεβεστάτους εἶ).
[1] Τῶν μὲν τοῦ Κύρου, Ξενοφῶν· τῶν δὲ τῶν Περσῶν νόμων
Κτησίας καὶ Ἡρόδοτος γεγράφασιν ἱστορίαν.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. δ'.

Ὁ δὲ Περσῶν βασιλεύς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δείνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μεθ' ἡμέραν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀναλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια.[2]

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ.

Ὁ Περσῶν βασιλεύς, ὡς φησὶν ἐν τῇ αὐτῇ Ἡρόδοτος, ὕδωρ[3] ἀπὸ τοῦ Χοάσπεος πίνειν ἄγεται τοῦ διὰ Σούσων ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνου πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ καρπαὶ ἁμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνων ἕλκουσαι κομίζουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοις ἕπονται ⓐ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τὸ ὕδωρ, καὶ ὅπως ἀναπολιθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ καὶ ἐλαφρότατον εἶναι ἥδιστον εἶ).

Ἐν τῷ ια βιβλίῳ.

Πρωτιστέον δ' ἡμῖν τὰ κεραμεῖα ποτήρια· καὶ γὰρ Κτησίας, τοῖς δὲ Πέρσαις φησὶν, οὐκ ἄν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις χρῆται.

---

1 *Ante hæc nimirum Tzetzes multa de Cyro ipſe è Xenophonte deſumpta.*

2 *Hæc efficere ait Athenæus* Γ τάλαντα μυρίους καὶ μυριάσι διακοσίαις τετρακοσίοις, ducentas & quadraginta myriadas denariorum Italicorum *id eſt, aureorum ſexaginta millia, vt ad eum locum Dalechampius, qui Budæum lib. 3. de Aſſe iſtum locum diligentiſſime expoſuiſſe ait.*

3 *De aqua huius potu, quo vtebantur ſoli reges Perſarum, v. copioſe Briſſon. lib. de reg. Perſ.*

Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ περὶ ζώων ἰδιότ. βιβ. ζ'. κεφ. α'.

Πέπυσμαι γὰρ ἀριθμητικῆς τοὺς βοῦς οὐκ ἀμοίρους εἶναι τοὺς Σουσίδας. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἀληθῶς κόμπος ὁ εἰρημένον, μάρτυς ὁ λέγων, ὁ Σούσιος τῷ βασιλεῖ βοῦς ἑκάστης ἡμέρας δείσους πολλούς, ἐς τὰ ἥδιον ὑπερρύντα αὐτλεῖν ἑκάστῳ καδδος ἑκατόν. ὁκοῦν ἢ ὑποπιανθέντα αὐτούς, ἢ σωφρονέστερα ὄντα πολλοῦ μόχθου τοὺς ἐμμότατα ἐκτελοῦσι· καὶ οὐκ ἂν βλακεύουσαί τινα θεάσαιο. Εἷς δὲ πρὸς τῆς τοσαυτημέρου ἑκατοντάδος, ἕνα χοῦν προσλιπαίνησας καδδον ἀνιμήσασθαι, οὐ πείσεις, οὐδὲ ἀναγκάσεις, οὔτε παίων οὐδὲ κολακεύων, λέγει Κτησίας.

Ctesias regi singulæ quotidie centum cados in hortos ficciores & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quod sit eis certus & constitutus, siue etiam quia diu multumque in eo se exercuerint, promptissime obeunt: nullam enim earum ad opus remollescere videres. Ad alterum vero supra quam diximus cadum exhauriendum, nec verberibus nec blanditiis inducere posses.

Ex Aeliani de natura animal. lib. VII. caput I.

interpr. P. Gillio vel C. Gesnero.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ'.

Κτησίας δ' ἱστορεῖ Ἀνναρὸν τὸν βασιλέως ὑπάρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας δυναστεύοντα, σχολὴν ἄγεσθαι γυναικεία καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δοῦλος ὄντι αὐτῷ, εἰς τὸ δεῖπνον εἰσήεσαν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ἤδον ἐκείνου δειπνοιοῦντος.

Ctesias vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit: & ad eum cœnãtem, quum regis seruus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebant autem hæ & canebant illo cœnante.

interp. H. St.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ.

Βαρλὼν πόλις Μηδίας, ἐγχὶς Ἀγβατάνων.[3]

Apud Stephanum.

Barene, vrbs Mediæ, vicina Agbatanis.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν Ἀγβάτανα.

Κτησίας γὰρ πανταχοῦ τῶν Περσικῶν, τὰ δὲ Μήδων Ἀγβάτανα φησὶ τὸ ἀγεράφ.[4]

Apud eundem, voce Agbatana.

Ctesias vero vbique in Persicis, Medorum Agbatana per A scribit.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δερβίκαι[5], ἔθνος πλησίον τῶν Υρκανῶν. Ἀπολλώνιος γὰρ διὰ δύο κκ γράφει. Κτησίας γὰρ Δερβίους αὐτοὺς φησιν, ἢ Τερβισσούς.

Ibidem.

Derbicæ gens vicina Hyrcanis. Apollonius vero cum duplici KK scribit. Ctesias autem Derbios eos dicit, siue Terbissos.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιγ'.

Καὶ ἡ ἐπὶ Αἴγυπτον γὰρ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης τιμωρησάμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μνηστευομένων οὐκ ἔδωκεν,

Apud Athenæum Dipnosoph. XIII.

interpr. H. St.

Quinetiam Cambysi suscipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt scribit Ctesias) caussa fuit mulier. Nam quum Ægyptias mulieres in congressu præstare ceteris intellexisset, ad Amasin Ægypti regẽ misit, vnã ex eius filiab. in vxorẽ poscẽs. At hic è suis quidẽ vnã haud misit,

1 Ita scripsi. vulgo μόχθων. 2 v. Th. Marcil. interp. ad Suetonij Titum in cap. 3. ad ista: vt qui cantaret & psalleret. adi & in primis de his μουσουργοῖς mulieribus doctiss. Brissonium lib. 1. de reg. Pers. 3 Non facit Stephanus Ctesiæ mentionem de hac vrbe. Ex eo tamen cum A. Schotto puto, & epitomator quidam nomen Ctesiæ omiserit. v. Excerpta Persicorum supra c. 4. 4 De huius nominis διπλογραφίᾳ plura ibi ὁ διπλῶν scriptor. 5 Ita scripsi. male vulgo Δικλικαι. quod notauit & H. Stephanus supra pag. 633. suadet id & series nominum in Stephano. Et ait Apollonium per duplex κκ scribere, quod alij nimirum per vnum Δερβικαι, vt primum itaque posuisse videtur Stephanus.

suspi-

suspicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, sed pallacæ: verum Apriæ filiam, Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in pugna* aduersus Cyrenenses acceptam, & ab Amasi fuerat interfectus. Cambyses Neutetidis consuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa didicit: & quum orasset eum vt cædem Apriæ patris vlciscereturet, persuadet vt bellum Ægyptiis inferat.

(σωφρονήσας μὴ γυναικὸς ἕξειν αὐτὴν ἀλλοίαν, ἀλλὰ παλλακίδος) ἐπεμψε γὰρ τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νειτῆσιν. ὁ γὰρ Ἀπρίης ἐκπεπτώκει τὴν Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν ἡμομβίλιν ἣν ἔπεμψε ἐς Κυρηναίους, καὶ αἱρηθεὶς ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἠδεὶς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νειτήλιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθεὶς, ἐκμανθάνει παρ' αὐτῆς τὰ πρῶτα· καὶ δεηθεὶσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἀπρίου τε φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud Aelianum lib. XVI. de nat. animal. cap. 42.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. μβ'.

Porro CTESIAS Cnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abunde gigni, capite albas, reliquo corpore nigras. quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percusserint interimere. interdiu eas haudquaquam videri solere, sub aqua natantes: noctu vero vel lintea lauantibus (quod non pauci faciunt vel propter aquæ deficientis necessitatem, vel quod impediti negociis interdiu vestes non abluerunt) perniciem inferre.

ex interp. Gillij à C. Gesn. recogn.

Κτησίας γε μὴν ὁ Κνίδιος[1] περὶ τὸν Περσικὸν Σιττάκην ποταμόν (εἰσὶ) Ἀργάδην ὄνομα· ὄφεις δὲ ἔστι ἐν αὐτῷ γίνεσθαι πολλοὺς, μέλανας τὸ σῶμα, πλὴν τῆς κεφαλῆς. εἶναι δὲ λευκὴν ταύτην. περιέναι δὲ εἰς ὀργυιὰν τὸ μῆκος τοὺς ὄφεις τούσδε. τοὺς οὖν ὑπὸ τούτων δηχθέντας ἀποθνήσκειν. μὴ ἡμέραν μὲν μὴ ὁρᾶσθαι, ὑφυδρεύοντας ἢ νήχεσθαι· νύκτωρ δὲ ἢ τοὺς ὑδρευομένους, ἢ τοὺς τὰ ἑαθῆτα φαιδρύνοντας διαφθείρειν. πολλοὺς μὲν οὖν ἀπὸ τούτων, ἢ χειμὼν ὕδατος ἐπιλείποντος, ἢ μὴ ἡμέραν ἀσχοληθέντας, καὶ ἀποπλύναι τὰ ἑαθῆτα μὴ δεδωκυίας.

Quæ subjiciuntur iam de Artoxerxe & Cyro, Cyrique aduersus fratrem expeditione, &c. patet ex superioribus quæ Photius excerpsit, cap 58. 59. Persic. fuisse è libro Persicorum CTESIÆ XIX. *& potissimum, ni fallor, ex* XX. *& posterioribus etiam aliqua.*

Apud Plutarchum, in Artoxerxis vita.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίου.

Ac Cyrus à Cyro prisco nomen mutuatus est: illi à sole aiunt inditum. Cyrum enim vocare Persas solem. Artoxerxes ante Arsicas dictus fuit, quamuis Oarsem ferat nuncupatum Dinon. Verum CTESIAM, etsi alioquin absurdarum & insulsarum in libros suos variâ fabularum colluuiem infarserit, haud probabile sit tamen appellationem fugisse, in cuius contubernio agebat regis, medicus eius, vxoris, matris & liberorum.

interpr. ni fallor H. Cruserio.

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τὸ ὄνομα ἔσχεν, ἐκείνῳ δ' ἀπὸ τοῦ[2] ἡλίου λέγεσθαι φασὶ. Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. ὁ δ' Ἀρταξέρξης,[3] Ἀρσίκας πρότερον ἐκαλεῖτο. καίτοι Δείνων φησὶν ὅτι Ὄαρσην ἀλλὰ τὸν Κτησίαν, εἰ καὶ πάλλα μύθων ἀπιθάνων καὶ διαφόρων ἐμβέβληκεν εἰς τὰ βιβλία πολυδαπὴν πυλαίαν, οὐκ εἰκὸς ἔστιν ἀγνοῆν, τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, περὶ ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας.

" Δ. φασὶν ὁ Ἄρσης. codex Vrsin.

Apud Xenophontem libro I. de expeditione Cyri.

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ ἀ τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Quum *Cyrus* vna cum his esset, regem & globum qui illum circumstabat

Σὺν τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον ἔθνος· καὶ βοῆς οὐκ

---

1 *Potuit hoc & ex Indicis Ctesiæ excerpsisse Ælianus, è quibus fere quæ ex hoc auctore apud eum legas. Vt itaq; hoc non nego: ita hîc sequi libuit amicum nostrum, clariss. A. Schottum, qui ad Persica hæc quoque retulisse videtur.*

2 *Supra in excerpt. Pers. c. 48. v. doctiss. Brisson. l. 2. de reg. Pers. non longe à fine, vbi errorem Suidæ notat in huius nominis etymo.*

3 Ἀρσάκης *supra excerpt. Pers. c. 48. & 56.*

4 *in quibusd. mss. Plut. hoc adnotatur, vt puto, scholion:* πυλαίας, τὸν ψέλιον τὸ ἐλεφάντινον, τὸ μηδὲν ὑγιὲς, μήτε λέγοντας, μήτε φρονοῦντας.

» ἰὼ ἔφερε, ἀλλ' εἶπεν, Ὁρῶ ⓦ ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτὸν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ διαπερᾶσαι δοκεῖ διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει διὰ παλτοῦ κατὰ ⓦ ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐν τούτῳ μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς ὁ Κῦρος, καὶ ⓐ ἀμφ' αὐτὸν, κατὰ ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἰὼν) Κῦρος ὁ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ ⓐ ἄριστοι τῶν ἀμφὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

Πάλιν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ὀλιγέμοντι πολλὰ, σιωπῶμεν ἀπαγγελίας, τοιαύτη τίς ἐστι. Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα ⓦ ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. Φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔπταισε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸν δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν αὐτῷ καὶ γνήσιον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας διὰ τοῦ θώρακος, ἔτρωσε τὸν στῆθος, ὅσον ἐνδυῶναι δύο δακτύλους τὸν ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἵππου. Φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναστὰς μετ' ὀλίγων (ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν) λόφον τινὰ πλησίον καταλαβών, ἡσύχαζε. Κῦρος δὲ τοῖς πολεμίοις ἐπεστρέφετο ὁ ἵππος διὰ θυμοῦ μάχεσθαι, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μέσος ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, » Ἐξίσασθε πένητες. τοῦτο δὲ Πέρσαι πολλάκις αὐτὸ βοῶντος, ⓐ μὲν ἐξίσαντο, προσκυνοῦντες· ἀποπιπτούσης δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ παραδεχόμενον νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει ⓦ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ⓦ ὀφθαλμόν· ἀγνοοῦν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ἐκφυγὼν ἐπλάζετο· ⓦ ἡ δ' ἐφίππιον πῶλον ἀπορρυέντα λαμβάνει τὸν ⓦ Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος πεπλεω. ⓦ ὁ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, βυνοδόχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρησαν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δ' ἔχοντα,

Vulcob. cod. ein.

Sic & Vulcob. cod. alias ἐφίππιον.

ἀφίππιον. Vulc.

consPicatur. Ac statim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricam pectus verberat: vt refert CTESIAS medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dum autem *regem* ferit, in eum nescio quis tragulam magno impetu iaculatur, & sub oculo vulnerat. Hic pugnantibus rege & Cyro, illisque qui circa ipsos erant, quam multi quidem ceciderint eorum qui regem circumstabant, CTESIAS commemorat. (apud illum enim erat.) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

Iterum ex Plutarcho in Artoxerxis vita.

CTESIÆ narratio, vt breuibus multa perstringam, huiusmodi est: Cyrus, trucidato Artagerse, equum in regem permisit, & hic in illũ, silentio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciauit eum: rex missa lancea à Cyro aberrauit, Tissaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percussit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingessit duos digitos altũ. vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex assurgens cum paucis (inter quos fuit CTESIAS) tumultum vicinum cepit, vbi tenuit se quietum. Cyrum inter hostes volitantem equus ferox longe abstulit: nec tenebris iam cognoscebatur ab hostibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardorisque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hostes, clamans, Cedite miseri. Dum hoc identidem lingua Persica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quũm tiara capiti eius defluxisset, prætercurrens adolescens Perses (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo secundum oculum ferit, inscius qui sit. Eructante vim sanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & sopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: stratum equi prolapsum capit comes illius qui Cyrum percussit, sanguine redundans. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem se, assistentes eunuchi pauci alteri equo imposuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem,

interp. H. Crus. nẽ fallor, ctesius & alia ex Plut. hic.

pedi-

pedibusque cõnitentem ire, sustinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cytum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipsis orantes. Interea Caunij quidam homines, tenues inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea sagula eorum aduerterre, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrũ iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit. Hæc CTESIÆ verba sunt, quibus quasi plumbeo gladio vix tandẽ interficiens hominem eum sustulit.

καὶ δι' αὐτὸ προθυμούμενον βαδίζειν, ὑποληφθέντες ἦγον· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δ' νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων ἀναβοωμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ἐν δ' τούτῳ, Καύνιοί τινες ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τὴν τοῦ βασιλέως στρατιὰν παρακολουθοῦντες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ Κῦρον. ὡς δ' μόλις σωσειδὲς τὸ περιφερὲς φοινικᾶ, (λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπόρων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βαλεῖν Κῦρον ἀκοντίῳ. τὸ δὲ τοῦ ἰγνύθιν φλεβὸς ἀναῤῥαγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα πίπτει πρὸς λίθῳ τετρωμένον κεφαφον, καὶ ἀποθνήσκει. τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον, ἀνῄρηκεν.

Apud eundem Plutarchum, paulo post.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Eduxerat autem *Artoxerxes* (vt CTESIAS autor est) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Inito cæsorum numero CTESIAS nouem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus xx. millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controuersia fuere. Illud vero iam CTESIÆ nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phaillo & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio CTESIAM. Siquidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuncium eum & tantę legationis interpretem nõ præteriisset tacitum: at Phaylli Zacynthij mentionem fecisset. Sed mire scilicet ambitiosus CTESIAS, nec secius Laconũ & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui à Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam CTESIAM ceteroque honorauit.

Ἐξελαύνει δ' [ὁ Ἀρταξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ἐπὶ τὸν μάχιμον, τεσσαράκοντα μυριάσιν· οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας ᾠήθησαν λέγειν τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἐννακισχιλίους ἀνενεχθῆναι φησὶ πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην· [1] αὐτὸς δ' δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς πεσόντας. ταῦτα μὲν οὖν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ πεμφθῆναι φάναι πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτόν, μετὰ [2] Φαύλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίστατο συσκηνοῦντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἐμπλεῶ γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαῦλλον δὲ Ζακυνθίον ὠνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γνώμης, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνῆσθαι Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα κάλλιστα μὲν ἀξιέπαινα καὶ μέγιστα τοῦ Ἀρταγέρσου παιδί, τὸν πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπετίμησεν.

1 *Xyl. vertit.* Ipsi cadauera visa haud pauciora xx. millibus esse ait. *& annotat.* αὐτὸς. Locus est ambiguus & obscurus. Nam neque satis liquet de Cyri ne an regis exercitu perierint qui hîc numerantur: & quo illud αὐτὸς pertineat, non constat. ego ad Ctesiam potius retulerim. Minime quidem Lapo assentior, qui alterum numerum ad Cyrianos, alterum ad regios retulit. Diod. Siculus de regis exercitu plures xv. millibus, de Cyri autem circiter tria millia cecidisse refert. 2 *In Variis lectionibus ad Plut. adnotatur* Φαυλῶν, Φαυλλα *è Vulcobij codice. Apud Diodor. Siculum sane lib.* 14. Φάυλλος *adpellatur.*

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ.

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξηπάτησεν καὶ προσεσύνδησεν ὅρκων ἐμμόνων, καὶ συλλαβὼν ἀνέπεμψεν ἐν πέδαις δεδεμένους, δεηθῆναι φησὶν αὐτὸν Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτενὶς βὐπορήσειε. τυχόντα δὲ, καὶ τημελήσαντα τῆς κεφαλῆς, καθῆναί τε τῇ χρείᾳ, καὶ δακτύλιον αὐτοῦ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους. εἶναι δ' ἐγλυφὴν ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ παρεπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς σωδεδεμένους στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ κατεσθίειν, ὀλίγα τοῦ Κλεάρχου διδόντας αὐτῷ. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τοῦ Κλεάρχου πέμπεσθαι διαστασιάζοντος ἰδίᾳ δὲ ἑτέρᾳ τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπουργῆσαι καὶ προσθεῖναι, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τοῦ Κλεάρχου κωλίου ὅτι τῶν σιτίων, προσκαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ προϊδεῖν ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ ἡγούμενον. αὐτὸν δὲ φοβούμενον, μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ προσαιτουμένῃ μὴ κτεῖναι Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δ' αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πρώτους πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν ἐπιβουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν κατ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, χάριν Κλέαρχον ἀνελεῖν θελήσασα τὴν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὑπὲρ βασιλείᾳ τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ὑπεραγωνεῖται τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν ἁρπασθῆναι καὶ ὀρνέων· τοῦ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου γῆν πολλὴν φέρουσαν ὑπερχῶσαι, καὶ ὑπερκρύψαι τὸ σῶμα. φοινίκων δὲ μεγάλων ἁρπασθέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι, καὶ καλλιστεύσαντα τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἄνδρα θεοῖς φίλον ἀπηνῶς τὸν Κλέαρχον. ἡ δὴ οὖν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὸν

Apud eundem Plutarchum, in eadem vita.

Postquam autem Clearchum aliosque duces interposito iureiurando circumuenit Tissaphernes, comprehensosque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho CTESIAS vt pectinis copiam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis vsu, & annulum suum amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium CTESIAS adhibuisse, effecisseque vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus seperatim præberentur alia: atque hæc subministrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicum pugionem vt in carnem conditum clam sibi mitteret, neque sineret vt regis fata sua paterent atrocitati: ceterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verum impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statirę tetendisse Parysatidem insidias, virusque ei concinnasse. Verum parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda caussa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem iustam regis coniugem liberorumq; consortem ad regnũ educatorum necare. Ceterum non obscure exaggerat hæc ad Clearchi commẽdandã memoriã. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtrũcatos ceteros fuisse à canibus & alitibus laniatos: Clearchi cadaueri venti procellã cumulũ terræ excitasse atq; iniecisse corpori, idq; contexisse. quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inumbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, quum odium iam inueteratum

x *de his & seqq. excerpta Pers. supra c. 59. & 60.*

atque

atque æmulationem concepiſſet in Statiram, cernens potentiam ſuam à rege ſe reuerente & honorante proficiſci, illius vero amore & fide ſtabilem firmamq;, inſtruxit ei inſidias, de ſumma, vti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipſam poterat, Gigim dictam. quam adminiſtram veneni Dinon tradit fuiſſe, conſciam modo inuitam CTESIAS. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Inſtituentes autē ex ſuperioribus ſuſpicionibus ac ſimultate cōgredi denuo & vna cœnare, cum metu tamen & cautione iiſdem epulis atque ab iiſdem vtebantur paratis. Naſcitur apud Perſas exigua auis, quæ omni caret excremento, habetque inteſtina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atq; infeciſſe alteram partem veneno, partem ſynceram & puram oti ingeſtam ipſam mandiſſe, Statiræ vero dediſſe virulentam. Dinon, non Paryſatidem, ſed Melantam medicatas carnes ſecuiſſe cultro & Statiræ appoſuiſſe. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipſa olfecit maleficium, & ſuſpicionem regi aduerſus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoſcenti. Vnde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentique denegauit regi: verum poſt orante illa vt domum nocte dimitteretur, certior factus locatis inſidiis comprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnauit, &c.

Στάτειραν δὲ ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὴν μὲν αὐτῆς δύναμιν, αἰδουμένου βασιλέως καὶ μεμνημένου οὖσαν, τὴν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυράν, ἐπεβούλευσεν, ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ὤετο, παρακινδυνεύουσα. ἀρεσάμενον εἶχε πίστει καὶ δυναμένῳ πρὸς αὐτὴν μέγιστον, ὄνομα Γίγιν. ὧν ὁ μὲν Δείνων ὑπουργεῖσθαι τὴν φαρμακείᾳ φησὶ, συγγνώμην ὁμολογῶν ἔχειν· μόνον ἀκοῦσαι τὸν Κτησίαν. ὃν δόντα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάντην. ἐκ δὲ τῆς τοιᾶσδε ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενα πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλοις, ὅμως τῷ δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ὄρνιθιον, ᾧ περιττώματος οὐδὲν ἔστιν, ἀλλ' ὅλον σφάπλεων πιμελῆς τὰ σπλάγχνα· ἣν καὶ νομίζουσιν ἀνέμῳ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δὲ ῥιντάκης. τοῦτον φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ τῷ φαρμάκῳ τὴν ἑτέραν τὴν Παρύσατιν διαιρεθῆναι, ἐκ μέρους τοῦ ἑτέρου μέρη τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄχρηστον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ σῶμα βαλέσθαι αὐτὴν ἐαθεῖαν, δοῦναι δὲ τὴν Στατείρα τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, δι' ἣν Παρύσατιν, φησὶ τὴν Μελάνθαν, τέμνοντα τὰ μαχαιρίῳ τὰ φαρμακώδη τῶν κρεῶν, τιθέναι καὶ τῶν Στατείραν. ἀποθνήσκουσαν δὲ τὴν γυναῖκα μετὰ πόνων μεγάλων καὶ ἀπορρημάτων, αὐτήν τε συνηδάνεσθαι τὰ κακά, καὶ βασιλεῖ πρόφασιν ὑποψίαν καὶ τῆς μητρός, εἰδότι δὲ φειδομένης αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν δύσθυμος ὄντος τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ τραπεζοκόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατεστρέβλωσε· τὸν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολλὰ χρήματα δόντα οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἀξιοῦντος, οὐκ ἐδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτὸς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτός, ἀμαθόμυθος καὶ λάθρα ὑφεὶς σωτῆρας, καὶ κατέγνω θανάτου.[3]

De eadem re, quod Statira inſidijs Paryſatidis perierit, Plutarchus idem ſupra in eadem vita.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ, ὡς ἡ Στάτειρα ἐξ ἐπιβουλῆς τῆς Παρυσάτιδος ἀπώλετο, ὁ αὐτὸς Πλούταρχος πρὸ τούτων ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ.

Quia vero per bellum Dinon hoc ſcelus prodidit patratum, CTESIAS poſt: (quem neque præterire tempus, quum rebus agendis interfuerit, conſentaneum eſt: neque cauſſam habebat cur eam rem vltro in narrando vt

Ἐπεὶ δὲ Δείνων μὲν ἐν τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὸν ἐπιβουλὸν εἴρηκε, Κτησίας δ' ὕστερον, (ὃν οὔτε ἀγνοεῖν χρόνον εἰκός ἐστι, παρόντα τοῖς πράξεσιν, οὔτε ἐκὼν ἀγνοεῖν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταξῆσαι τὸ ἔργον, ὡς

1 Γίγιν *ſupra in excerpt. c. 60.* 2 ἰωνδάκην *habes ibidem.* 3 *Addit Plut. ſupplicium Ginges quali nimirum veneſici apud Perſas afficiebantur.* κίονι δύο πλατεῖ ἐφ' ἑκάτερα τὼ κεφαλὼ κατανύττουσι αὐτοῦ, εἶτα τὸν μὲν λίθῳ παίουσι καὶ πίζουσιν, ἄχρις ἂν σωθλάσωσι τὸ πρόσωπον καὶ τὼ κεφαλώ.

χ περιπί Vulc. ἐπορεχθη διηγούμενος· οἷα πάσχει πολλάκις ὁ λέγων αὐτός, ὡς ὁ μυθῶδες καὶ δραματικὸν ὑπερεπόμενος τ' ἀληθείας) τοῦτο μὲν ἐῶ· ἐκεῖνος ἀπέδωκε χώραν ἐξῆς.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ σαφηνείας.

Καὶ ὅλως ὁ ποιητὴς οὗτος, [Κτησίας,] ποιητὴν μὲν αὐτὸν καλεῖν ἂν εἰκότως, ἐναργείας δημιουργὸς ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ· οἷς καὶ ἐν τοῖς τοῖσδε, δεῖ τἀ'' γινόμενα οὐκ αὐθημερὸν λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, κρεμῶντα ἀκροατὴν, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ὁ ἄγγελος οὐκ αὐθημερὸν λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος πρὸς τὴν Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ὑπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δ' ἥσθη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πράττει; ὁ δέ, Πέφυγε, φησί. καὶ ἥ, ἐπιλαβοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. καὶ πάλιν ἐπομένως ἐρωτᾷ, Κῦρος δ' ποῦ νῦν; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας διαλέγεσθαι. κατὰ μικρὸν καὶ κατὰ βραχὺ πρόεισιν μόλις δὲ δὴ λεγόμενον ἀπέρρηξεν αὐτὸ μάλα ἡδέως καὶ σαφῶς· τόν τε ἄγγελον ἐμφήνας ἀκουσίως ἀγγελοῦντα τὸν συμφορὰν, καὶ τὸν μητέρα εἰς ἀγωνίαν ἐμβαλὼν καὶ ἀκούοντα.

Ἐν τῷ Ἡσυχίου λεξικῷ.

Σαράπις, [1] Περσικὸς χιτὼν μεσόλευκος· ὡς Κτησίας, Καὶ διαῤῥηξαμένη σαράπιν, καὶ τὰς τρίχας καθειμένη, ἐτίλετο [2] τε καὶ βοᾶν ἐποίει.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξης βίῳ.

Ἐξέβαλε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης Λακεδαιμονίους, Κόνωνι τῷ Ἀθηναίῳ μετὰ Φαρναβάζου στρατηγῶ χρησάμενος. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τῶν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὰ ἀσφαλείαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, ὥσπερ ἐν πελάγει τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμέ-

fuerat gesta, ex suo loco traiiceret: quod crebro ei in scribendo accidit, vt à veritate excurrat ad vana & fabulosa) hæc, quem ille tribuit, habebit locum.

Apud Demetrium Phalereum lib. qui περὶ ἑρμηνείας inscribitur, cap. de perspicuitate.

Et omnino hic poeta [CTESIAS,] poetam enim non immerito illum quis vocet, euidentiæ est artifex in omni scriptione: sicut & in his, * Oportet quæ facta sint, non statim fateri facta esse, sed paulatim, suspensum tenendo auditorem, & nobiscum angi cogendo. Quod CTESIAS in allato de Cyri morte nuncio facit. nec enim nuncius, simulatq; ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuum esse dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primum quidem, victoria potitum eum nunciauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt) postea vero interrogat, At rex quomodo se nunc gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit. hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursumque interrogat, Cyrus vero vbi nũc est? Respondet nuncius, Vbi fortes viros diuersari decet. * Paullatim & breuiter progrediendo ægre erumpit in illud ipsum quod dicendum erat, idque perquã facit morate & illustre: tum nuncium repręsentando inuitum annunciare hũc casum, tum matrem in timorem & angorem coniiciendo, sicut & auditorem.

interp. H. Steph.

In lexico Hesychij.

Sarapis, tunicæ Persicæ genus albo distinctum. vt CTESIAS: Et discindens sarapin, comamque demittens, vellebat crines & clamabat.

Apud Plutarchum in vita Artoxerxis.

Lacedęmonios etiã mari summouit*, Cononis Athenien sis cũ Pharnabazo ductu. Siquidem Conon in Cypro post prœliũ nauale ad Ægos flumẽ egit, non securitatẽ soctans, sed rerũ cõuersionẽ sicut in mari ęstus opperiẽs reciprocatio-

* *Artoxerxes.*

---

1 *v. eruditiss. Brissonium lib. 2. de reg. Pers. de hac veste, vbi non sine caussa suspicatur apud Pollucem hanc vocem mendosam esse, cuius vulgati libri σαράχης habent. doctiss. viri suspicionem confirmat egregie peruetustus ms. Palatinus, qui diserte istum Pollucis locum (lib. 7. Onomastic. cap. 13. sub fin.) ita scribit: ὁ δ' σάραπις, Μήδων τὸ φόρημα περφυρεοῦν, μεσόλευκον χιτών. quod & in Notis meis ad Pollucem monebo.* 2 *Coniecturam sequor quam manu diligentiss. Sylburgij adscriptam inueni Hesychio, scilicet legendum ἐπιλετό τε. Adposui autem hoc loci istud fragmentum, quod alicui non ita vero absimile videri queat, ista de Paryſatidis luctu ob interfectum filium à Ctesia scripta fuisse, de quo Excerpt. Pers. c. 58.*

nem.

nem. Qui quod videret sua consilia viribus,& regis vires viro prudente egere,ad regem misit de rationibus suis epistolam , quam tabellario iussit potissimum Zenone interprete Cretensi vel Polycrito Mendæo reddere: (horum fuit Zeno saltator,medicus Polycritus) qui si abessent,CTESIA medico. Fama est hunc accepta epistola Cononis, scriptis eius adiecisse vt CTESIAM quoque ad se mitteret, ad res maritimas conducibilem. CTESIAS vero regem ait sua sponte hoc sibi muneris iniunxisse.

νων. ὁρῶν γὰρ τὸν ἑαυτῷ λογισμὸν, δυνάμεως, καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν, ἀνδρὸς ἐμφρονος δεομένην, ἐπεμψεν ὑπογραμματέα βασιλεῖ περὶ ὧν διενοεῖτο· καὶ ταύτην ἐκέλευσε τὴν κομίζοντα, μάλιστα μὲν ἀποδιδόναι δεῖν Ζώνωνος τοῦ Κρητός, ἢ Πολυκρίτου τοῦ Μενδαίου· (τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζώων ὀρχηστὴς, ὁ δὲ Πολύκριτος, ἰατρὸς) ἂν δέ τινι μὴ πύθωνται, δεῖν Κτησίου τοῦ ἰατροῦ λέγειν δὲ ὁ Κτησίας, τὴν ὑπογραμματέα λαβὼν, πρεσβεύσαι πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ Κόνωνος ἐπεσταλμένους, ὅπως καὶ Κτησίου ἀποστείλη πρὸς αὐτὸν, ὡς ὠφέλιμον ὄντα τοῖς ὑπὲρ θαλάττης πράξεσιν. ὁ δὲ Κτησίας αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ βασιλέα φησὶ πεποιῆσθαι τὴν λειτουργίαν αὐτῷ ταύτην.

Apud Diodorum Siculum lib. XIV.

Cum hoc anno [olymp.xcv,3.archõte Ithycle] CTESIAS historiam suam Persicam concludit, à Nino & Semiramide vsque deductam.

Παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ἐν τῷ ιδ'.

Κτησίας δὲ ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον καταντᾷ τὸν χρόνον [ἄρχοντος Ἀθήνησιν Γλαυκίππου] κατέστρεφεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως.

Persicam vero historiam Ctesiæ non obscure notare videtur Lucianus lib. πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *his verbis*; τὸ δὴ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη, εἰπεῖν. ἔτος δ' ὅτι μάλιστα δύναιτο, ἄχεις αὖ ἢ φοβῆται Ἀρταξέρξου, ἰατρὸς ὢν αὐτοῦ, ἢ ἐλπίζει κάνδυν πορφυροῦν, καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι, μισθὸν τοῦ ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνου. *id est*, Officium historici vnum est, rem narrare, vt acta fuit. Ille vero hoc præstare neutiquam possit, quamdiu reformidet Artaxerxem, cuius est medicus scilicet, aut dum sperat sibi purpureum candyn, & torquem aureum, Nisæumque equum, mercedem nimirum pro laudibus quas historiæ inseruerit. *Qui itaque adulationem notauerit, historiæ labem sane fædam. Fabulositatem tamen maxime in illo archiatro accusarunt, id quod de Indicis peruagatum est. Nonnemo tamen idem quoque in Persicis, quibus & Assyria comprehendo, quod ad antiquas gentis origines præsertim attinet, notauit: &, integer ô si Diodorus exstaret, cognosceremus abunde de hac re. Non tacuit tamen & Strabo qui lib. XI. ita:* ἀλλ' ὅτε περὶ τούτων (de Massagetis & Sacis) ἐδεῖς ἠκρίβωτο" ἐδὲν πρὸς ἀλήθειαν, ὅτε τὰ παλαιὰ τῶν Περσικῶν, ὅτε τῶν Μηδικῶν, ἢ Συριακῶν, ἐς πίστιν ἀφικνεῖτο μεγάλην, διὰ τὴν συγγραφέων ἀπλότητα, καὶ τὴν φιλομυθίαν. ὁρῶντες γὰρ τὰς φανερῶς μυθογράφους δοκιμωτέρας. ᾠήθησαν καὶ αὐτοὶ παρέξεσθαι τὴν γραφὴν ἡδεῖαν, ἐὰν ἐν ἱστορίας σχήματι λέγωσιν, ἃ μηδέποτε εἶδον μήτε ἤκουσαν, ἢ ἃ πρόσθεν εἰδότων σκοπεῖντες· εἰ αὐτὸ γὰρ μόνον τοῦτο, ὅτι ἀπεφάσιν ἡδεῖαι ἔχει, καὶ θαυμαστήν. ῥᾴδιον δ' ἂν τις Ἡσιόδῳ, καὶ Ὁμήρῳ πίστιν δύσειεν ἡρωολογοῦσι, καὶ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς, ἢ Κτησίᾳ τε, καὶ Ἡροδότῳ, καὶ Ἑλλανίκῳ, καὶ ἄλλοις τοιούτοις. *id est, Xylandro interprete*: Sed neque de his quisquam veritatem exacte perhibuit, neque de priscis Persarum, Medorum, Syrorum rebus, fidem admodum magnam inuenerunt scriptores: idque ob ipsorum simplicitatem, & fabulas edendi studium. Cum enim viderent in honore esse eos qui è professo fabulas scriberent: existimauerunt suam quoq; scriptionem lectoribus incundam fore, si sub narrationis veræ specie ea dicerent, quæ neque vidissent neque audiuissent, saltem ex iis quibus cognita ista essent. id vnum spectantes, vt auditio amœna fieret atque admirabilis. Equidem facilius Hesiodo & Homero aliquis fidem adhibuerit cum de heroibus verba faciunt, itemque tragicis poetis; quam Ctesiæ, Herodoto, Hellanico, & eorum similibus. *Ob* ψευδογραφίαν *itaque hosce historicos & Lucianus* ἀληθ. ἱστορ. β', ἐν ᾧδε *collocat*: καὶ μείσας, ait, ἁπασῶν τιμωρίας ὑπέμνον οἱ ψευσάμενοί τι περὶ τὸν βίον, καὶ οἱ μὴ ταληθῆ συγγεγραφότες· ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἦν, &c. *Sed mittamus illum Atticum* μυκτῆρα, *& aliquot ex Indicis quoque* ὑποπασμάτια, *vel quæ inde se hausisse auctores testantur etiam optimi, adiiciamus.*

" *sic ex ms. emendauit. Is. Cas.*

ΕΚ ΤΩΝ ΙΝΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ.

Παρὰ τῷ Στράβωνι ἐν τῷ ιέ γεωγρ.

Κτησίου μὲν οὖν ἐλάττω τῆς ἄλλης Ἀσίας τὴν Ἰνδικὴν λέγοντος.[1]

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ ἐν Ἰνδικοῖς.

Κτησίας ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδῶν χώραν ἴσην τῇ ἄλλῃ Ἀσίᾳ λέγει, οὐδὲν λέγων.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. η, στίχ. 987.

Ἡρόδοτος, Διόδωρος, Κτησίας, πολῦται ἄλλοι,
Λέγουσι τὴν εὐδαίμονα τυγχάνειν Ἀραβίαν,
Ὡς ἄνωθεν τὴν γῆν τὴν Ἰνδικὴν, εὐωδεστάτην ἄγαν,
Ἀρώμασιν ἐκπνέεσθαι, ὡς καὶ τὴν γῆν ἐκείνης.
Καὶ λίθους κοπτομένους ἐξ αὐτῆς θρώματίζειν.
Τοὺς δὲ αὐθρώπους εὖ ἐκεῖ λυθέντας εὐωδίαις,
Ὀσᾶ τινὰ καὶ κέρατα, καὶ φύσεις τὰς ὀζωδεῖς,
Τότε καπνίζεσθαι λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι πάλιν.

Παρ' Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ί. βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ πρὸς Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶναι τῷ βασιλεῖ μεθυσθῆναι. τοῖς δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾶς ἡμέρας, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρῃ.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ, ἱστορ. ἀναβάσ. Ἀλεξ. έ.

Καὶ Κτησίας (εἰ δή τῳ ἰκανὸς καὶ Κτησίας εἰς τεκμηρίωσιν) ἵνα μὲν γενώτατος αὐτὸς αὐτῷ ὁ Ἰνδός ἐστι, τεσσαράκοντα σταδίους οὗπερ διέχουσιν αὐτῷ αἱ ὄχθαι· ἵνα δὲ πλατύτατος, καὶ ἑκατὸν ὅλους μάλιστα εἶναι αὐτοῦ τὸ μέσον τοῦτον.

EX INDICIS EIVSDEM CTESIÆ.

Apud Strabonem lib. XV. geograph.

CTESIAS dicit Indiam non esse minorem reliqua Asia.

Apud Arrianum in Indicis.

CTESIAS Cnidius Indicam reliquæ Asiæ æqualem esse magnitudine affirmat: sed errat. *interpr. B. Valc.*

Apud Tzetzem chil. VIII. vers. 987.

Herodotus, Diodorus, CTESIAS, omnes alij, *interpr. P. L.*
Dicunt felicem esse Arabiam,
Quemadmodum & terram Indicam odoriferam valde,
Aromatibus spirantem: vt & terram illius,
Et lapides concisos huius, aromata spirēt.
Homines autem illic solutos bonis odoribus,
Ossa quædam, & cornua, & naturas olentes,
Tunc fumigari deinceps, atq; refocillari rursus.

Apud Athenæum lib. X.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At vero apud Persas regi cōceditur inebriari die vno, in quo sacrificant Mithræ. *interpr. H. Steph.*

Apud Arrianum historiar. de expedit. Alexandri lib. V.

AC CTESIAS quidem (si cui eius autoritas ad probandum sufficiat) asserit Indi, qua angustissimus is est, XL. stadiodiorum latitudine ripas inter se distare: qua vero latissimus, etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse.

---

1 *Ibi & aliorum sententias, vt Onesicriti, Nearchi, Megasthenis, & Deimachi sententias maxime discrepantes refert: quarum nullam probat. v. & Arrianum in Indicis.*

2 *An forte hic locus defectus, viri docti videant: mihi, credo, libere suspicionem meam indicare licet. Habes enim diserte initio excerptorum ex Indic. à Photio eadem quidem de latitudine τῶν στενοτάτων· sed de eo vbi latissimus sit, καὶ διακοσίων σταδίων ait. quid itaque? Facile potuit excidere in Arriani libris numeri ducenarij nota σ', qua reponi debeat. Sicque adhuc etiam plenius Ctesiæ sententiam expositam ibi habebimus, nimirum vbi Indus angustissimus, XL. stadiorum esse: vbi latissimus, CC: vbi medius, id est, nec angustiss. nec latiss. plerunque C. stadiorum esse. Sic ego suspicabar: alij diiudicent.*

Apud

Apud Aelianum lib. XVII de nat. animal. c. 29.

Indorum regem hostibus bellum inferentem, bellatorum centena millia elephantorum antecedunt: tum vero aliorum maximorum & fortissimorum tria millia subsequuntur, ad hostiles muros ipso incursu euertendos institutorum: cum enim rex iubet, euertunt, idque pectorum suorum vi & impetu. Hoc se audiuisse CTESIAS scribit: idemque Babylone se vidisse dicit, palmas ab his ad moderatoris sui iussum violentissimo impetu extirpatas.

Apud Aristotelem de generat. animal. lib. II. cap. 2.

Quæ enim CTESIAS Cnidius de semine elephantorum narrauit, illum mentitum fuisse claret. Ait enim istud desiccatum adeo indurari, vt fiat electro simile. Non vero ita fit.

Apud eundem libro tertio extremo de histor. animal.

Falsum vero est etiam quod CTESIAS scripsit de elephantorum genitura.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ ιζ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κθ'.

Τοῦ Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαυνόντος ἐπὶ τοὺς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προσηγωνται μαχίμων. ἑτέρους δ' ἀκούω τρισχιλίους τοὺς μεγίστους τε καὶ ἰσχυροτάτους ἕπεσθαι, οἱ πρὸ τῶν ἐπιόντων θέσι προπαθοῦντες τὰ τείχη τῶν πολεμίων ἀνατρέπειν, ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεὺς ἀνατρέπειν τοῖς ῥύμῃσι. καὶ λέγει μοὶ ταῦτα καὶ Κτησίας, ἀκηκοὼς παρ' ἐκείνου. ἰδεῖν δ' ἐν Βαβυλῶνι ὁ αὐτὸς λέγει τοὺς φοίνικας ἀπορριζόντας ἀνατρεπομένους ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐμπιπτόντων αὐτοῖς θηρίων βιαιότατα. δρᾶσι δ', αἰ ἄρα ὁ Ἰνδὸς ὁ πωλούμενος αὐτοῖς, κελεύσῃ δρᾶσαι τοῦτο αὐτοῖς.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ β' περὶ ζώων γενέσ. κεφ. β'.

Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν ἐλεφάντων εἴρηκε, φανερός ἐστιν ἐψευσμένος. φησὶ γὰρ αὐτὸ σκληρυνόμενον ξηραινόμενον, ὥστε γίνεσθαι ἠλέκτρῳ ὅμοιον. τοῦτο δ' οὐ γίνεται.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ ἄκρῳ βιβ. γ'. περὶ ζώων ἱστορ.

Ψευδὴς δ' ἐστὶ καὶ ὅσα Κτησίας γέγραφε περὶ τῆς γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

Non habebam in animo quidquam inserere vbi Ctesiæ non fieret nominatim mentio. Quam enim multa talia ex Æliano alias describenda, vt ille certe è Ctesia plerosque ipsos Indicos logos descripserit? Hoc tamen de gallis gallinaceis, & aliud infra de auicula dicæro vel ideo inserere visum fuit, quod vtrumque A. Schottus in suis Notis ad Ctesiæ Indica laudet, & è Ctesia excerptum moneat plenius ac latius, quam Photius scilicet fecit. De gallis sane ex Photio supra cap 3. Indic. saltem habes, vnde magis eos fuisse scias. Audi itaque Ælianum lib. XVI. de animal. c. 2. ita scribentem:

Nascuntur & Gallinacei maximi [apud Indos:] nec rubram habent cristam vt nostri, sed ita variam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, vt pauones trahunt: eorum pennæ partim auri, partim cærulei vel smaragdi colorem gerunt.

Apud eundem Aelianum lib. XVI. de animal. nat. c. 31.

In his libris, quos Cnidius CTESIAS de rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gentem ait canes permultos, magnitudine Hyrcanis canibus pares alere solere. Quamobrem vero

Ἀλεκτρυόνες δ' γίνονται μεγέθη μέγιστοι [ἐν Ἰνδοῖς,] καὶ ἔχουσι λόφον οὐκ ἐρυθρὸν, καθάπερ οἱ ἡμέτεροι, ἀλλὰ ποικίλον καὶ οὐκ ἀθρόως εὐφανῆ. τὰ δὲ πτερὰ τὰ πυγαῖα ἔχουσιν οὐ κυρτὰ, οὐδὲ εἰς ἕλικα ἐπικαμφθέντα, ἀλλὰ πλατέα, καὶ ἐπισύρουσιν αὐτὰ, ὥσπερ οἱ ταὼς, ὅταν μὴ ὀρθώσωσί τε καὶ ἀναστήσωσιν αὐτά. χρόαν δ' ἔχει τὰ πτερὰ τῶν Ἰνδῶν ἀλεκτρυόνων χρυσοποικίλης τε καὶ κυανογείου καὶ σμαραγδόλιθον. "χρυσοποικίλη τε καὶ κυανογείου

Παρὰ τῷ αὐτῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ γ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. ις'. κεφ. λά.

Λέγει δὲ ἄρα Κτησίας ἐν λόγοις Ἰνδικοῖς, τοὺς καλουμένους Κυναμολγοὺς τρέφειν κύνας πολλοὺς, κατὰ τοὺς ῥύγχεσι δὲ μέγεθος καὶ εἶναί γε ἰσχυρὰς κυνοδόφους, καὶ τὰς

1 *Ista innuunt saltem excerpta Indic. supra c. 3. vbi* περὶ τῆς κατασκευῆς (*ita enim cum Hæschelio nostro malim*) ἐλεφάντων.
2 ἴσα, αὐτοῖς.

αἰλίας ὁ Κνίδιος ἐκείνας λέγει· ἀπὸ τῶν θηλειῶν κυνῶν τῶν ἐν μεσογείοις τὰ χθάμαλα ὀπιφοιτώσιν αὐλοῖς ἀγέλαις βοῶν, οἱονεὶ μελιττῶν σμήνους ἢ στρηνὶς κεχινημένη, πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττους ⓐ βόες. εἰσὶ γὰρ ἄγριοι καὶ ὑβρισταί, καὶ εἰς κέρας θυμοῦνται δεινῶς. ὅταν οὖν ἔχοντες αὐλοὺς ἀναξέλλειν ἑτέρωσ οἵδε, τοῦτ' ἔμφιμοις αὐτῶν κυσὶν ἐπ' αὐλοὺς ἀφιᾶσιν, ἐς τοῦτο ἀεὶ τρεφομένοις· οἱ ῥᾳδίως καταγωνίζονταί τε καὶ διαφθείρουσιν αὐλοὺς ῥᾷστα. εἶτα τῶν μὲν κρεῶν τὰ δοκοῦντα σφίσιν εἰς ἐδωδὴν ὀπιτήδεια, ἐξαιροῦσι· τὰ δὲ λοιπὰ τοῖς κυσὶν ἀποκρίνουσι, καὶ μάλα γε ἀσμένως κοινωνοῦντες αὐλοῖς, ὥσπερ οἱ εὐεργέταις ἀμοιβόμενοι. χρῖ τὸ ὥρας γὰρ καθ' ὃν οὐκ ἔτι φοιτῶσιν ⓐ βόες, σιωπηρὸς αὐλὸς ὀπαδὸς τοῖς ζώοις τοῖς ἄλλοις ἔρχεται· καὶ τῶν θηλειῶν ἀμέλγουσι τὸ γάλα, καὶ ἐκ τούτου κέκλωνται. τοιούτοις γὰρ αὐλοῖς ἡμεῖς τὸ τῶν οἰῶν τε καὶ τῶν αἰγῶν.

sit hæc natio tam canum ſtudioſa, cauſſam idem affert. Cum ab æſtiuo ſolſtitio ad mediam hyemem, tanquam apum examina, aut concitata veſparum vis, ſic armẽta numero ampliora boum ferorũ eos cornibus vehementer incitata appetant & noceant: hi non aliter hæc retundere valentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipſos immittunt, qui facile boues debellant, & interimunt. Deinde ante commemorati homines; quas eſculentas carnes exiſtimant, ſibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterque communicant, tanquam pro accepto beneficio grati. Reliquo anni tẽpore cum non amplius eo boues accedunt, ad venandas alias feras ſecum ducunt. Iccircoque Cynamolgi appellantur, quod à canibus lac exprimunt mulctra, tum vero ſic idipſum, quemadmodum nos vel ouillum, vel caprinum, bibunt.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῇ ὀνομαστικῇ ε', κεφ. ε'.

Apud Pollucem Onomaſtic. lib. V. c. 5.

Οἱ δὲ κυναμολγοί, [1] κύνες εἰσὶ περὶ τὰ ἕλη τὰ μεσημβρινά, γάλα ἐκ βοῶν ποιοῦντα τροφῆς. ὃν τοῦτ' ὀπτῶντας πῶς ἔθνει τῷ θηρεύειν βόας Ἰνδικοὺς καταγωνίζονται, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Cynamolgi vero, canes ſunt circa meridionales paludes [Indiæ,] qui lacte boum victitant, & incurſantes gentem in æſtate boues Indicos debellant, vti ſcribit CTESIAS.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ'. στιχ. ψλθ'.

Apud Tzetzem chiliad. VII. verſ. 739.

Εἰ θαῦμα δ' νομίζοις τις, [2] Ἀράβων τοὺ καλάμους,
Ὁ Τζέτζης λέγει, τοὺ Ἰνδῶν καλάμους τῷ Κτησίᾳ
Ὡς διργυίους [3] γεγράφηκε τὸ πλάτος, τίς πιστεύσει;
Καὶ τοῖς δ' ἓν γναλίον δύο ποιεῖν ὁλκάδας.

Si vero miraculum putet quiſpiam Arabum calamos,
Tzetzes recenſet Indorum calamos ex CTESIA,
Inſtar duorum paſſuum ſcribente in latitudine: quis credat?
Et illis vnum internodiolum duas facere onerarias.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ἰσορ. ζῴ. ἐν τῷ β', κεφ. α'.

Apud Ariſtotelem de hiſt. animal. lib. II. c. 1.

Διπλοῖσι δὲ ὀδόντας οὐδὲν ἔχει τῶν τοιούτων γενῶν. ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ πιστεῦσαι Κτησίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ἐν Ἰνδοῖς τὸ θηρίον, ᾧ ὄνομα εἶναι [4] μαντιχόραν, τοῦτ' ἔχειν ἐπ' ἀμφοτέρᾳ φησὶ τριπλοῖσι τοὺς ὀδόντας. εἶναι δὲ μέγεθος μὲν πλείονα λέοντα, καὶ δασὺ

Duplicem vero dentium ſeriem ex his generibus animal nullum habet. Immo eſt quoddam, ſi CTESIÆ credere par eſt. Ille enim animal apud Indos cui nomen ſit Mantichora, habere vtrinq; ſecus dentiũ triplicẽ ordinẽ ait: magnitudine vero æquare leonem, & ſimiliter

1 De Polluce noſtro quid dicam, mehercle neſcio. Aelianum certe rectius inſpexiſſe Cteſiam credam. Et alij etiam certe auctores hos Cynamolgos populos tradunt, eoſq; canum feminarum lacte victitaſſe, vnde ijs nimirum nomen: illis etiam Cnidius Agatharchides, apud quem paria habes cum Cteſianis excerptis. Cur itaque Pollux canes cum gente ſua, canina licet & ipſa, confundat, cauſſam non commiſcor. 2 narrauit vero ex Vranij lib. III. Ἀναβικὰ Tzetzes de calamis ibi, in quibus mortuos reges & eorum vxores, fratres ac filios ſepeliant ἐν γόνυ πηχαίοις illorum calamorum, & calamum μὴ κάμπτοντες, πάλιν ἐῶσι φύειν. quibus Cteſiana ſubijcit. talia ſcilicet illa ψευδομύθια, quibus delectati ſcriptores vani. 3 vide Excerpt. Ind. ſupra c. 6. 4 Notanda diuerſitas ſcripturæ in huius belua vocabulo. Excerpta Ind. ſupra c. 7. habent μαντιχόρα, vel cum Bau. libro μαντιχόρας, vt etiam Aelianus & Philoſtratus habet. Ariſtoteles μαντιχώρα vocat, & Plinius etiam mantichoram, ſicut & Aeliani varia lectio notauit & Bredaus V. miſcell. 24. Cteſiam ſuper his graviter vanitatis arguens.

pilis

densum esse,nec pedes absimiles habere. facie autem & auribus humanis similem: oculisque glaucis. colore rubere vt cinnabari. caudam vero, scorpij terrestris caudæ parem esse, in qua aculeum gerat, & agnata eiaculetur spicula. vocem illi talem esse qualis fistula & tuba edatur. celeriter vero currere non aliter ac ceruos,& ferum esse,deuorareque homines.

De eadem bellua & Pausanias in Bœoticis ex Ctesia:

interpr. R. Amasio.

Iam vero eam belluam quam CTESIAS in historia de Indis Mantichoram ab illis scribit appellari,à Græcis(*ob præcipuam in homines sæuitiam*) Androphagũ, non aliã à Tigride esse crediderim. Dentium illi in maxilla altera triplex ordo: & in extrema cauda aculeos habet,quibus & se cominus tueatur,& venatores eminus tanquam sagittis petat.

Περὶ τῦ αὐτῦ θηρίου ἐν τῷ Κτησίου καὶ ὁ Παυσανίας ἐν Βοιωτικοῖς.

Θηρίον δὲ ἐν τῷ Κτησίου λόγῳ τῷ ἐς Ἰνδούς, Μαρτιόρα ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων σφίσιν [1] ἀνδροφάγον λελέχθαί φησι πεῖθομαι Τί- γρεως. ὀδόντας δὲ ἄνω τεττοίχοις καὶ [2] ἑτέρωθεν τοιῶν καὶ κέντρα ὅπισθεν ἔχει τῆς οὐρᾶς. τούτοις δὲ τοῖς κέντροις [3] ἐκβάλλει σκαμμώσεσθαι, καὶ ἀποπέμπειν ἐς τὸν πορρωτέρω τοξότου ἀνδρὸς οἷς ᾧ ἴσον.

Plinius l. VIII. *c.* XXI. apud eosdem [Indos] nasci CTESIAS scribit, quam mantichoram appellat,triplici dentium ordine pectinatim coeuntiũ,facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo,corpore leonis,cauda scorpionis modo spicula infigentẽ: vocis,vt si misceatur fistulæ & tubæ concentus:velocitatis magnæ,humani corporis vel præcipue appetentem.

De eodem apud Aelianum lib.IV. de anim. c. 21.

Περὶ τῦ αὐτῦ ϖῶϕ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ. κεφ. κά.

Apud Indos nascitur violento robore præditum animal, cui Indorum lingua Mantichoras nomen est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum adeo vt cinnabarim referat: canis modo villosum: facie eadem prope quæ hominis: dentium triplici vtrinque ordine mucrone acutissimorum, caninis maiorum: auribus hominis similibus, nisi quod hę & grandiores,&villosiores sunt: oculis cæsiis, & his nõ dissimilibus hominis: pedibus & vnguibus eisdem qui leonis. summa cauda illi scorpionis modo, aculeo plusquã cubitali armata, quo letaliter pungit, si quem attigerit. reliquum etiam caudæ, vtrinq; aculeis cuspidatum est, quos tanquam tela, si quis insequatur,eminus iaculatur, letaliter pungit.Cum in anteriorem partem versus aculeos iaculatur, caudam intorquet: sin retrouersus Sacarum more aculeos emittit, tum extentissime

Θηρίον Ἰνδικὸν, βίαιον τὸ ἀλκῇ, μέγεθος ὡς [W] λέοντα [W] μέγιστον, τὸ δὲ χρόαν ἐρυθρὸν, ὡς κιννάβαρι εἰκάσαι δοκεῖν, δασὺ ὡς κύων, φωνὴ τὴν Ἰνδῶν [1] μυριγέρας ὠνόμασται. τὸ ϖρόσωπον ὡς κεκτῆται τριοδοντα, ὡς δοκεῖν οὐ θηρίου τοῦτο γε, ἀλλ' ἀνθρωπικὸν ὁρᾶν. ὀδόντες τρισὶ μὲν ἐμπεπήγασιν [4] ἄνω αὖτις, τρισὶ δὲ [4] κάτω, τὸ ἀκμὴ ὀξύτατοι, τῶν κυνείων σκεῖνοι μείζους. τὰ δὲ ὦτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ καὶ ταῦτα τὸ μὲ ἑαυτῶν πλάσιν, μείζω δὲ καὶ δασέα. τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς γλαυκὸς ὅσι, καὶ ἔοικασιν ἀνθρωπίνοις καὶ οὗτοι. πόδας δὲ μοι νόει καὶ ὄνυχας [2] οἵοις εἰ λέοντος. τῇ δὲ οὐρᾷ ἄκρα ϖερισπῶνται σκορπίου κέντρου, καὶ εἴη ἂν ὑπὲρ πῆχυ τὸν· καὶ πρὸ ἑκάτερα αὖτις ἡ οὐρὰ κέντρων διείληπται. τὸ δὲ οὐραῖον τὸ ἄκρον εἰς θάνατον ἐκέντησε [W] ϖεπυκνότατα, καὶ διέφθορε ϖᾶν ζῷον· ἐὰν δέ τις ἀϖὸν διώκῃ, ὅσ' ἀφίησι τὰ κέντρα πλάγια ὡς βέλη. καὶ ἔστι τὸ ζῷον ἐκηβόλον. καὶ εἰς τὰ μάλιστα ϖρόσθεν μὲν ὅταν ἀπολύῃ τὰ κέντρα, ἀναχλᾷ τὴν οὐρὰν· ἐὰν δὲ εἰς τὰ ὀπίσω, κατὰ τὸν Σάκας, ὅδε ἀποπάλλει

1 ἀνθροποφάγον *habent Excerpta.*
2 Ἑκατέρωι *mauult Fr. Sylburgius, vt & interpretatur,* vtraque mandipula trip.
3 ἐκβαλεῖν ἀμυνόμενον, *vel* ἀμυνόμενος *mauult idem Sylb.*

αὐτὸ ἀζιόχρεα. ὅπου δ' ἂν ὁ βληθὲν τύχῃ, ἀποκτείνει. ἐλέφαντα δ' οὐκ αἱρεῖ μόνον. τὰ δ' ἀχθιζόμενα κέντρα πολλαῖα τὸ μῆκος ἐστί, ῥοίνου δὲ τὸ πάχος. λέγει δὲ ἄρα Κτησίας, καὶ φησιν ὁμολογεῖν αὐτῷ τοὺς Ἰνδούς, ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀπολυομένων ἐκείνων κέντρων ἀναφύεσθαι ἄλλα, ὡς εἰς τὸ κακοδὲς τοῦτο θηρίον. φιλεῖ δέ, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, μάλιστα ἀνθρώπους ἐσθίων. καὶ αἱρεῖ δὲ ἀνθρώπους πολλούς, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἐλλοχᾷ, καὶ δύο δ' ἂν ὑπιόντα καὶ τρισί, ἐκ κρατεῖ τῶν τοσούτων μόνος. καταγωνίζεται δὲ ἐκ τῶν ζώων τὰ λοιπά, λέοντα δὲ οὐκ ἂν καθέλοι ποτέ. ὅτι δὲ κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῶον ἀναπήδεται, κατηγορεῖ ἐκ τὸ ὄνομα. νοεῖται γὰρ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ ἡ Ἰνδῶν, ἀνθρωποφάγον αὐτὸ εἶναι· ἐκ δὲ τοῦ ἔργου ἐκέκληται. πέφυκε δὲ καὶ τὸ ἔλαφον ὠκύτατος. τὰ βρέφη δὲ τῶν ζώων ταῦτα Ἰνδοὶ φασιν ἀκέντρους τὰς ὀπὰς ἔχοντα, καὶ λίθῳ γε ἔτι θραύουσιν αὐτάς, ἵνα ἀδυνατῶσι τὰ κέντρα ἀναφύειν. φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὡς ὀπὴ ἐκλυπάτω ποιεῖται. λέγει δὲ ἐκ ἐωρακέναι τόδε τὸ ζῶον ἐν Πέρσαις Κτησίας, δῶρον Ἰνδῶν κομισθὲν δῶρον τῷ βασιλεῖ Περσῶν. εἶδε δὲ τῷ ἰχθύος τεκμηριώσασθαι ἐκ τῶν αὐτῶν Κτησίας. ἀκούσας γε μὴν τοῦ τὸ ἴδιον τόδε τὸ ζῶον, εἶπα μόνον τῷ συγγραφεῖ τῷ Κνιδίῳ ποιήσεσθαι.

caudam porrigit. Aculei quos iaculatur, pedali magnitudine,& schœni(*iunci vel funis*)crassitudine sunt:quibus icta omnia,præter solum elephantum pereunt. CTESIAS Indos sibi affirmasse ait, locis emissorum aculeorum alios succrescere,vt sit huius pestis perpetua successio. Humanis, vt idem affert, carnibus maxime delectatur. quocirca complureis homines interficit : nec duntaxat in singulos homines inuadit,sed plureis collectos, vel ipse solus interimit. Reliqua item animalia vincere potest, excepto leone. Quod autem humanis carnibus sese complere ei suaue sit, eius nomen ostendit. Indicè enim ideo Mantichoras appellatur, quod bestia hominum voracissima sit,ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem est qua pernicissimi cerui corporis velocitate. Eius pullos aculeatis nondum caudis armatos venantur,caudasque eorum ad saxũ elidunt, atque crebris ictibus confringunt, vt aculeos ne postea producere queant. Vocem edunt maxime accedẽtem ad sonum tubæ. CTESIAS apud Persas hoc animal se vidisse testatur, ex India regi Persarum muneri missum. Hæc CTESIAS scriptor Cnidius, penes quem horum omnium fides esto.

Παρ' Ἀντιγόνῳ ἐν τῇ ἱστοριῶν θαυμασίων συναγωγῇ, ἱστορ. ρπα.

Apud Antigonum mirab.narrat.congh. CLXXXI.

Τὸ δ' ἐκ τῆς πέτρας Ἀρμενίων ἐκπίνειν [ὕδωρ] Κτησίαν ἱστορεῖν· ὃ λαβὸν συμβάλλει ἰχθῦς μέλανας, ὥστε θανάσιμον τελευτᾶν.

CTESIAM tradere, ex Armeniis petris aquam excidere,quæ simul pisces nigros eiiciat,gustataque interficiat. *G.Xyl.interpr.*

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορ. ρπβ'.

Ibidem, CLXXXII.

Περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησὶν ἱστορεῖν, ὅτι περὶ τὴν τῶν Φασηλιτῶν χώραν ὄρει τῷ τῆς Χιμαίρας ὄρος ἐστὶ τὸ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ· τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς, καίεσθαι βέλτιον· ἐὰν δὲ φορτίον ὑπιβαλὼν τὴν ὕλην σβέννυσθαι.

De igne CTESIAM ait narrare, apud Phaselitas in Chimæra monte ignẽ esse qui perennis nominetur. qui ignis in aquam coniectus, melius ardeat : sin onus aliquis iniiciat,extingui.

Plinius lib. XXXI. c. 2. CTESIAS in Armenia scribit esse fontem, ex quo nigros pisces illico mortẽ afferre in cibis,quod & circa Danubij exortum audiui, donec veniatur ad fontem alueo appositum, vbi finitur id genus piscium. Ideoq; ibi caput eius amnis intelligitur fama.

*Idem lib.II.cap.*106. Flagrat in Phaselide mons Chimæra,& quidem immortali diebus & noctibus flamma. Ignem eius accendi aqua, extingui vero terra aut fœno, Cnidius CTESIAS tradit.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζώ. ηεφ. λζ'.

*Apud Aelianum lib. XVI. de animal.c.*37.

Παρά γε τοῖς Ψύλλοις καλουμένοις τῶν Ἰνδῶν, εἰσὶ

Apud Indos Psyllos(nam sunt etiã al-

1 *Hæc ni fallor è Callimachi Cyrenæi* ἐκλογῇ τῶν θαυμασίων *affert Antigonus,vt & quod sequitur.* 2 *emendo* φορυτὸν, *fimum,vel quiscilias,quæ alias naturalis potius alimentum & fomes. patet ex nostri Ctesiæ excerptis Ind.supra c.* 10. 3 *Pygmæis hæc tribuum excerpta supra c.* 11.

teri

teri Africi) arietibus non maiores equi gignuntur. Itemque oues non magnitudine agnos noſtros ſuperant. Aſini quoque pares naſcuntur, & ſimiliter muli, boues, & quod illic cunque beſtiarum, perparuulũ eſt. Porro apud Indos nullum ſuem neq; ferum neq; cicurem naſci CTESIAS Cnidius ait, & ſuilli generis vſum Indos à ſe deteſtari, & tantopere ab eo veſcendo, quam ab humanis carnibus, abhorrere.

Apud eundem lib. IV. cap. 26.

Lepores & vulpes Indi hoc modo venantur. Canibus ad venationẽ non egent, ſed captos aquilarum, coruorum, & inſuper miluorum pullos alunt, & ad venatum inſtituunt: Nempe leporem manſuetum & vulpem cicurem carne appenſa ad curſum dimittunt: & mox immittunt aues carnem eis quam appetunt adempturas. Illæ igitur quanta poſſunt celeritate & impetu vel hanc vel illum conſequutæ, carnẽ ſui laboris præmium & eſcam deſideraram ſibi auferunt. Sic inſtitutas ad prædã aues, deinceps in montanos lepores & vulpes feras emittunt: quos illæ itidem ſpe ſolitæ eſcæ perſequũtur, & mox captos dominis adferunt, vt prodit CTESIAS. loco autem carnis prius appenſæ, viſcera captorum eis in cibum permittuntur.

Apud Stephanum in Ethnicis.

Teos. eſt & alia (hoc nomine) ciuitas apud Dirbas in Scythia, in qua narrant ſtagnum plenum eſſe piſcibus. à quibus, quum tranquillum eſt, oleum ſupernatat tanta copia, vt manibus illud hauriant in ſcapham, eoque vtantur.

Apud Aelianum lib. IV. de nat. anim. c. 27.

Gryphem Indicum animal audio ſimiliter quadrupedem vt leonem eſſe: robuſtiſſimis item exiſtere vnguibus leonum ſimilibus: tum dorſum eius pennis indui nigris, anteriorem corporis partem rubris, alas vero candidis. CTESIAS eos ait ceruicis pennas cæruleas & floridas habere: aquilino ore eſſe, & capite cuiuſmodi pictores fingunt: oculis autem igneis. nidoſque in

γὰρ καὶ Λιβύων ἕτεροι, ἵπποι γίνονται τῶν κειρῶν δὲ μείζους. καὶ τὰ τοιαῦτα ἰδεῖν μικρὰ κατὰ τοὺς ἀρνας. καὶ ὁποῖοι δὲ τοσοῦτοι γίνονται τὸ μέγεθος καὶ ὁποῖοι ἡμίονοι, ἢ ὁποῖα βοῦς, καὶ πᾶν κτῆνος ἕτερον ὁποιῶν. Γίνεσθαι δὲ ἐν Ἰνδοῖς οὐ φασι γίνεσθαι, ὅτε ἡμέρων, ὅτε ἀγρίων. μυζᾶσθονται δὲ ἐκ ἐλάττω τοῦ δεκέτη τὸν ζῶν Ἰνδοὶ, καὶ οὐκ ἂν γλύσαιντό ποτε ὑείων, ὡσαυτῶς οὐδὲ ἀνθρωπείων ἀνθρώπων.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ δ΄. περ. κς΄.

Τοὺς λαγὼς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρῶσιν οἱ Ἰνδοὶ τῷ τρόπον τοῦτον, κυνῶν εἰς ταῦτα ἀχρεῖον δέον, ἀλλὰ νεοττοὺς συλλαβόντες ἀετῶν καὶ τῶν κραγκάνων καὶ ἰκτίνων τρεφόντι, τρέφουσι, καὶ ἐκπαιδεύουσι τὴν θήραν. καὶ ἔστι τὸ μάθημα· πρῶτον λαγῷ καὶ ἀλώπεκι πιθανῷ κρέας προβάλλουσι, καὶ μεθιᾶσι θεῖν· ἐκ δὲ ὀρνίθας αὐτοῖς κατὰ πόδας ἐπιπέμψαντες, τὸ κρέας ἀφελέσθαι συγχωροῦσιν. ἡ δὲ αἰὰ κράτος διώκουσι, καὶ λαβόντες ἢ τὴν ἢ τὴν, ἔρχεσιν ὑπὲρ τοῦ καταλαβεῖν ἆθλον τὸ κρέας. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῖς δέλεαρ ὅτι καὶ μάλα ἐφολκόν. ὅταν δὲ ἀκειρώσωσι τὴν σοφίαν ταύτην θηρατικὴν, ὅτι δὴ τοὺς ὀρείους λαγὼς μεθιᾶσιν αὐτοῖς, καὶ ὅτι τὰς ἀλώπεκας τὰς ἀγρίας. ἡ δ΄ ἐλπὶς δι΄ ἣν δεῖπνον σωθήσεσθαι, ὅταν μὲν τούτων φανῇ, μεθιᾶσι καὶ αἱροῦσιν ὠκύτατα, καὶ τοῖς δεσπόταις ἀποφέρουσιν, ὡς λέγει Κτησίας. καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ τέως προπεπτημένου κρέως, αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα τῶν ἠρημένων τὸ δεῖπνόν ἐστιν, ἐκεῖθεν καὶ τοῦτο ἴσμεν.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Τέως. ἔστι καὶ ἑτέρα πόλις ἐν Δίρβαις τῆς Σκυθίας, ἐν ᾗ λέγουσι λίμνην ἰχθύων ἔχουσαν πλῆθος· ἀφ΄ ὧν βυθὸς ἡρεμήσῃ, ἔλαιον ὑπιπολάζει τοσοῦτον, ὅσον ἀρύεσθαι αὐτοὺς ταῖς χερσὶν εἰς σκάφος, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ιζ΄ περὶ ζῴων ἰδιότ. κεφ. κζ΄.

Τὸν γρῦπα ἀκούω τὸ ζῷον τὸ Ἰνδικὸν τετράποδι τὴν εἰς τοὺς λέοντας, καὶ ἔχειν ὄνυχας καρτερωτέρους ὡς ὁλονὰ μάλιστα, καὶ τούτους μέντοι τῶν λεόντων παραπλησίους κατὰ πάντα, καὶ τούτων τὴν πέραν τῶν χοάρων μέλαιναν εἶναι ἀσὶ· πτερὰ δὲ ἐρυθρὰ φασὶ τὰς γε μὴν πτέρυγας αὐτοῖς, οὐκ ἔτι τοιαύτας, ἀλλὰ λευκάς. τὴν δέρην δὲ αὐτῷ κυάνοις διαφαίνεσθαι τοῖς πτερωτοῖς Κτησίας ἱστορεῖ· σῶμα δὲ ἔχειν αἰετῶδες· καὶ τὴν κεφαλὴν, ὁποίαν οἱ χρυσοχόοι γράφουσί τε καὶ πλάττουσι. φλογώδεις δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς φασιν αὐτοῖς νεοττιᾶς δὲ

1 *Pygmæi in Excerpt. c. 11.* 2 *Vbi hic Cteſia mentio, aio? fateor. Sed lege ſupra excerp. Indic. fine c. XI. & dices lac lacti non tam ſimile.* 3 *vide Excerpt. Ind. c. 12.*

ὅτι τὸ ὁρᾶν ποιεῖται. καὶ τέλειον μὲν λαβεῖν ἀδύνατόν ἐστι, νεοττοὺς δ' αἱρεῖσθαι. Βάκτριοι μὲν γειτνιῶντες Ἰνδοῖς, λέγουσιν αὐτοὶ φύλακας εἶναι τοῦ χρυσοῦ αὐτῶν. καὶ ὀρύττειν τε αὐτὸν φασιν αὐτοὶ, καὶ ἐκ τούτου ταῖς κλισὶ κατοπλέκειν, ὃ δ' ἀπορρεῖν Ἰνδοὺς λαμβάνειν. Ἰνδοὶ δ' φασὶν αὐτοὺς φεύγειν εἶναι τὸ πεφρικέναι· μηδὲ γὰρ δεῖσθαι χρείαν χρυσοῦ· (καὶ ταῦτα εἰ λέγουσι, πιστὰ ἔμοιγε δοκεῖ λέγειν) ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ὅτι τὸ τοῦ χρείαν ἄγουσιν ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δ' ὑπὲρ τῶν σφετέρων βρεφῶν δεδιέναι, καὶ τοῖς ὅπλοισι μάχεσθαι. καὶ διαγωνίζεσθαι μὲν πρὸς τἆλλα ζῷα καὶ κρατεῖν ῥᾴστα, λέοντι δὲ μὴ αἴρεσθαι, μηδὲ ἐλέφαντι. δεδιότες δὲ ἄρα τοῦτο τῶν ζώων ἀλκὴν ⓐ ὅτι χωλοί, μόνην ἡμέραν ὅτι ⓦ χρυσὸν οὐ φέλλονται, νύκτωρ δ' ἔρχονται. ἐοίκασι γὰρ τοῦτο κάλλιστα τοῦ κρύπτου λανθάνειν μᾶλλον. ὁ δὲ χῶρος ἔστιν ἔνθα οἵ τε γρῦπες διαιτῶνται, καὶ τὰ χωνεία τὰ χρυσᾶ ἐστίν, ἔρημος πέφυκε δεινῶς. ἀφικνοῦνται δ' ⓐ τὴν ὕλης τὴν σφετέραν θηρεύσοντες, κατὰ χιλίους τε καὶ δισχιλίους ὡπλισμένοι. καὶ ἄμαξας κομίζουσι σάκκους τε, καὶ ὀρύττουσιν, ἀστέλλουσι νύκτα ἐπιτηροῦντες. ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσι τοὺς γρῦπας, ὠνίωντο διπλοῦν τὴν οἴησιν. καὶ γὰρ σώζονται, καὶ μύρτι καὶ οἶκαδε ⓦ φόρτον κομίζουσι. καὶ ἐκκαθαίρανται χρυσοχοεῖν μαθόντες χρυσωρυχεῖν σοφίᾳ τινὶ σφετέρᾳ, πάμπολυν πλοῦτον ἀντὶ τῶν κινδύνων ἔχουσι τῶν περιημμένων. ἐὰν δὲ καταφωρασθῶσι, ἀπολώλασιν. ἐπιμένουσι δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς τριακονθήμερον, δι' ἐτῶν τριῶν καὶ τεττάρων.

μοτibus facere: vtq; ętatis processu grādes non capi, ita earum pullos comprehendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumq; effodere aiunt, & simul eo ipso nidos constructe, quod vero auri in terrā decideri, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod veri quidem simile videtur, custodes esse negant: neque enim Gryphes auri egere: sed cum ad colligēdum aurum homines accesserunt, hos de pullis suis maiorem in modū timentes, pro eis pugnare. atque cum aliis etiam animalibus concertare, eaque facillime vincere: contra autem leones & elephantos non stare. Indigenæ, quod ab huiusmodi animalium robore timeant, non interdiu, sed ad collectionem auri noctu proficiscuntur, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus vbi Gryphes versantur, ac vbi aurum effoditur, desertissimus est. Quo circa aurū venari studentes, mille, aut bis mille armati eo perueniunt, simulque ligones & saccos afferunt, silentem lunam obseruantes. Quod si Gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur, quod & eorum vita ab illorum atrocitate seruatur, & simul aurum domum auehunt: vbi auro purgato ab iis qui hanc artem callent, ingentes sibi pro periculis opes comparant. Sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum semel eo profecti sunt, domum non nisi triennij, aut quadriennij interuallo reuertuntur.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ζῴ. ἱστορ. ἐν τῷ Θ', κεφ. κη'.

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ, ὡς φησι Κτησίας, οὐκ ὢν ἀξιόπιστος, οὔτε ἥμερος οὔτ' ἄγριος σῦς.[1]

Apud Aristotelem de histor. animal. l. VIII. cap. 28.

In Indica autem regione, vt ait CTESIAS, parum ille fide dignus, nec cicur nec ferus sus inuenitur.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ ζῴ. ἰδιότ. γ'. κεφ. γ'.

Σῦν οὔτε ἄγριον οὔτε ἥμερον ἐν Ἰνδοῖς γενέσθαι λέγει Κτησίας. πεφύκασι[2] δὲ τὰ ἐκείνων θερμὸς πηχεως ἔχειν τὸ πλάτος φησίν.

Apud Aelianum lib. III. de nat. animal. cap. 3.

Suem apud Indos neque ferum neq; mansuetum nasci CTESIAS prodidit: & oues eorum alicubi caudas cubitum latas habere.

Hic subijcienda illa quæ inter excerpta à Photio in Cod. Bauarico leguntur, pag. supra 661. cap. XV. vt ea pag. v. penult. ad Notas D. Hæschelij monui. Sunt autem hæc:

1 *Excerpt. Indic. c. 13. adde & fragmentum paullo ante ex Æliani lib. XVI. cap. 37. allatum, vbi de eadem re.*
2 *Excerpt. Indic. supra c. 13.*

De Se-

interp. A. Schotto. De Seris ferri ait, itemque de vlterioribus Indis, immania prorsus illos habere corpora, vt tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æque vita ducenteſimum excedat annum. Viſos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami fere cute, quam ne tela quidem ipſa perfoderent. In illa ipſa India (vt ferunt) ad intimas marinæ inſulæ partes, prælongas geſtare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi ſolerent.

Apud Aelianum lib. IV. de nat. animal. c. 41.

Paruularum quarundam auium Indicarum natio in excelſis & inacceſſis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum Perſicum, ſandaracino colore: Indi ſua lingua Dicærum ſolent nominare: Græci, ſicut audio, Dicæum. eius ſtercus ſi quis milij magnitudine ſumpſerit in potionem diſſolutum, ad veſperam morietur: mors ſuaui ſomno ſimilis eſt, & nullum omnino ſenſum doloris habet, &c.

Apud Apollonium hiſtor. mirabil. hiſtor. XVII.

interp. G. Xyl. CTESIAS ſcriptum reliquit, lignum apud Indos naſci, quod appelletur Parybum. id omnia oblata ad ſe trahere, aurum, argentum, cuprum, æs, & omnia alia metalla, quinetiam paſſerculos in propinquo locatos. Quod ſi maius incrementum fecerit, trahere etiam ad ſe capras, oues & æqualia animalia.

Apud Tzetzem chil. VII. verſ. 714.

Et CTESIAS *in Indis eſſe talia dicit, Electriferas arbores, atq; Cynocephalos, Iuſtos valde autem dicit, viuere vero ex venationibus.*

Apud Aelianum de nat. animal. lib. IV. cap. 46.

In eodem Indiæ tractu vbi canthari iam dicti *, Cynocephali etiam reperiuntur: quibus à facie & corporis ſpecie nomen inditum. [nam caput caninum] cetera fere humana ha-

* *v. ſeq. frag.*

Λέγονται ① Σῆρες, καὶ ① αὖ ὑπὲρ Ἰνδοὺς μέγιστοι σφόδρα εἰς τὰ σώματα, ὡς δυείσκεσθαι ἄνδρας ἐν πήχεσι τοῦ μήκους βιοῦντες ὑπὲρ τὰ σ' ἔτη[1]. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μέρει τινὶ ποταμοῦ, λεγομένου Γαίτου, ἄνθρωποι θηριώδεις, καὶ τὸ δέρμα παχὺ πλήσιον ἱπποποτάμοις, ὡς μὴ ῥᾳδίως τοξεύεσθαι βέλεσιν. ἐν ᾗ τῇ αὐτῇ Ἰνδικῇ, εἰσὶ τὴν μυρίην τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ δὴ οἰκοῦντας καὶ κέρκους ἔχειν μήκιστας, οἵους ἀφιᾶσι γράφουσι τῶν σατύρων[2].

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ ιδ' περὶ ζώ. ἰδ. κεφ. μά.

Ἔθνος ὀρνίθων Ἰνδικῶν βραχυτάτων καὶ τὸ μέγεθος εἰσὶν αὗται. ἐν αἷς τοῖς πάγοις τοῖς ὑψηλοῖς νεοττεύει, καὶ ταῖς πέτραις ταῖς καλουμέναις Λιπαῖς. καὶ ἔστι τὸ μέγεθος τὰ ὀρνίθια, ὅσονπερ ὠὸν πέρδικος. Σανδαράκινον δέ μοι νοεῖ τὸ χρῶμα αὐτῶν. καὶ Ἰνδοὶ μὲν αὐτὰ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ δίκαιον φιλοῦσιν ὀνομάζειν· Ἕλληνες δὲ, ὡς ἀκούω, δίκαιον. τούτου δὲ ἀποπάτημα εἰ λάβοι τις ὅσον κέγχρου μέγεθος, λυθὲν ἐν τῷ πόματι, εἶτα ἑσπέρας ἀπέθανεν. ἔοικε δὲ ὁ θάνατος ὕπνῳ, καὶ μάλα γε ἡδεῖ ᾧ αὐτὸν δύω, &c.

Παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ ἐν ἱστορίαις θαυμασίαις, ἱστορ. ιζ'.

Κτησίας φησὶν Ἰνδοῖς ξύλον γίνεσθαι φησιν, ὃ καλεῖται[4] πάρυβον. τοῦτο ἐφ' ἑαυτὸ ἕλκει πάντα τὰ σχημαθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσὸν, ἄργυρον, κασσίτερον, χαλκὸν, καὶ πάλλα μεταλλικὰ πάντα. ἕλκει δὲ καὶ σιωπηλῇ ἰσάριθμα στρουθία. ἐὰν δὲ μεῖζον ἢ τὸ ξύλον, καὶ αἶγας, καὶ πρόβατα, καὶ τἄλλα ὁμήλικα ζῶα.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ', στίχ. ψιδ'.

Καὶ ὁ Κτησίας ἐν Ἰνδοῖς εἴρηκε τοιαῦτα λέγων.
Ἥλεκτρον φόρα[5] δένδρα τε, καὶ τοὺς κυνοκεφάλους.[6]
Δικαίους πάντας φησὶ, ζῶσι δ' ἐκ τῶν ἀγρευμάτων.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, περὶ ζώ. ἰδ. βιβλ. δ', κεφ. μς'.

Γίνονται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ Ἰνδικῇ ἔνθα μὲν καὶ πάροδοι, καὶ καλούμενοι Κυνοκέφαλοι[6]. οἷς ἔδωκε τὸ ὄνομα ἡ τοῦ σώματος ὄψις τε καὶ φύσις· τὰ γὰρ ἄλλα ἀνθρώπων ἐ-

1 *Notat D. Hæſchel. ex Lucian.* Σῆρες ὑπὲρ ἱστορεῖται μάλιστα τριακοσίων ξηνῶν πήχεις. *Et A. Schottus:* De Seris Lucian. quoque proditum refert, ad trecenteſimum eos vitæ annum pertingere. 2 *De his puto eſſe è Cteſia excerpta quæ Ælianus lib.* XVI. *de nat. animal. c.* 21. *quæ adſcribere non vacat. Et Pliniana lib.* VII. *c.* 2. Sunt & Satyri ſubſolanis Indorum montibus, *&c. quæ videntur cum aliis è Cteſia deprompta.* 3 *v. Excerpt. c.* 17. 4 πάρυβον *eſt ſupra in Excerpt. Indic. c.* 18. 5 *v. Excerpt. c.* 19. 6 *v. Excerpt. c.* 29.

χθισι. καὶ ἡμιφιεσμένοι βαδίζουσι δορὰς θηρίων, καὶ εἰσὶ δίκαιοι, καὶ αἱ θηρῶν λυποῦσι οὐδένα, καὶ φθέγγονται μὲν οὐδέν, ὠρύονται δὲ τῆς γε μέλω Ἰνδῶν φωνῆς ἐσαίουσι. ξυνιᾶσι δὲ αὐδῆς τῶν ζώων τὰ ἄγρια, αἰροῦσι δὲ αὐτὰ ῥᾳστα. καὶ γὰρ εἰσὶν ὠκιστοι, καὶ ἁπανταχοῦσι καταλαβόντες, καὶ ὀπωσοῦν οὐ πυκνὰ, ἀλλὰ θοῖς τοῦ ἡλίου τὰ οὐρία ἐς μοίρας διαξήνθυτες. τρέφουσι δὲ καὶ αἶγας καὶ ὄϊς. καὶ σῖτον μὲν ποιοῦνται τὰ ἄγρια· πίνουσι δὲ ὃ ἐκ τῶν θρεμμάτων γάλα ὧν τρέφουσι.

bent: & veſtiti pellibus feratum ingrediuntur. Iuſti ſunt, hominum nemini moleſti aut iniurij. non ſermone, ſed vlulatu ſonant. Indorum tamen linguam intelligunt. Venatione animaliũ ferorum viuunt, quæ, vt ſunt celerrimi, facile conſecuti interimunt, & fruſtatim diuiſa ad ſolem aſſant. Capras etiam & oues alunt, vt ex lacte potu fruantur.

Τῶν ὠοῦ κεφαλαίων τὸ πρῶτον μέρος.

Eiuſdem capitis prima pars.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται θηρία ὃ μέγεθος ὅσον ἂν γένοιντο ⓐ κάνθαροι· ἔστι ἐρυθρά, κινναβαρεῖ ὅμοια, καὶ σφόδρα ἂν εἰ πρῶτον ἴδοις αὐτά. πόδας ἔχει ταῦτα μακίστους, καὶ πρόσφατα, μαλακά ἐστι. φύεται ὑπὸ ἁπάντων τῶν δένδρων τῶν φερόντων ὃ ἤλεκτρον. καὶ σιτεῖται ⓑ τῶν φυτῶν καρπὸν τῶνδε. θηρῶσι δὲ αὐτὰ ⓒ Ἰνδοὶ, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ ὃ ἐξ αὐτῶν βάπτοισι τὰς τε φοινικίδας, καὶ τοὺς ὧ αὐτὰς χιτῶνας, καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ἐθέλωσι δηλοῦν ἐς τοῦτο τοῦδε τοῦ χρώματος· ἐκτετριμμένοι τε ἀρώσαν. κομίζεται ὑπὸ ἄρα καὶ τοιάδε ἐσθὴς καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ τὸ γε βύσσου τὸ ἐσθῆτος δοκεῖ θαυμαστὸν, καὶ ἀνθρωπίνη γε ζῶις Περσῶν ὑπερχώριον, κεραλεῖ τε πολὺ καὶ ἐκπληκτικῶς, ὥς φησι Κτησίας. ἐπεὶ καὶ τῶν ἀδομένων τὸ Σαρδιανικὸν ὀξύτερά τε ὄντα καὶ τηλαυγέστερα.

Naſcuntur Indis animalia magnitudine qua canthari, colore rubro, cinnabari proximo, pedibus longiſſimis, tactu molli. Ea in arboribus quæ ſuccino manant gignuntur, & earundem corticibus aluntur. Indi his captis expreſſiſque, puniceas veſtes exteriores interioreſque tingunt, & quicquid aliud eodem colore inficere libuerit. Huiuſmodi veſtis etiam Perſarum regi mittitur. Mirantur enim eam Perſæ, & ſuis vernaculis pulchritudine pretioque anteponunt, authore CTESIA. nam vel celebribus illis Sardianis floridior ac ſplendidior eſt.

al. ἐκτρίψαι.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. κεφ. νβ'.

Apud eundem eod. libro, c. 52.

Ὄνους ἀγρίους οὐκ ἐλάττονας ἵππων τὸ μέγεθος ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι πέπυσμαι. καὶ λευκοὺς μὲν τὸ σῶμα τὸ πλεῖστον· τῷ γε μέλω κεφαλῇ ἔχειν πορφύρα τὸ ἁπλοῦν· τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἀποστίλβειν κυάνῳ χρόα· κέρας δὲ ἔχειν ἐπὶ τοῦ μετώπου, οὗ τὸ μὲν κάτω μέρος τοῦ κέρατος εἶναι λευκόν· τὸ δὲ ἀνώτερω, φοινικοῦν· τὸ γε μέσον, μέλαν δήπουθεν. οὐκ δὴ τῶνδε τῶν ποικίλων κεράτων πίνειν Ἰνδοὺς ἀκούω, καὶ ταῦτα δὲ πρώτους, ἀλλὰ τοὺς τῶν Ἰνδῶν κεραλίας οὐκ ἀφῆκε μάτων αὐτοῖς χρυσοῦν περιχέοντας, οἱονεὶ φιλίοις τισὶ χρησμήσαντας βραχίονα ὠμοῖν ἀγάλματος. καὶ φασὶ νόσων ἀφύκτων ἅμα δῆ καὶ ἄπειρον γίνεσθαι ⓐ ἀπολυσάμενον οὐκ τοῦδε τοῦ κέρατος· μήτε γὰρ ἀσασμῷ λυθῆναι αὖθις, μήτε τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, μήτε μὴν ἀφαρίσαι φαρμάκοις. ἐὰν δέ τι καὶ πρότερον ἢ πεπωκὼς κακὸν, ἀνεμεῖν τοῦτο, καὶ ὑγιὰ γίνεσθαι αὖθις. πεπίστευται δὲ καὶ ἄνους τοῦτο ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ὄνους εἶναι καὶ ἡμέρους καὶ ἀγρίους, καὶ τὰ μὲν τὰ

Sylueſtres aſinos equis magnitudine non inferiores apud Indos naſci accepi, eoſque reliquo corpore albos, capite vero purpureo, oculiſque cyaneis eſſe: cornuque in fronte gerere ſeſquicubiti longitudine: cuius ſuperius puniceum, inferius autem album, medium vero plane nigrum ſit: atque non omnes quidem Indos, ſed potentiores, cum tanquam armillis quibuſdam brachia, ſic cornua auro ornarunt, ex his ipſis bibere ſolere. Ex hoc cornu bibentem ab inſanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipſum conuulſionibus corripi, neque ſacro morbo tentari, neq; venenis vllis ferunt. Quinetiam ſi quid prius peſtilens biberit, tum id euomere, tumque ad ſanitatem redire. Cum autem ceteri aſini, quibuſcunque in terris ſint, tam domeſtici, quam ſylueſtres, tum cetera

1 *Excerpt. c. 21.*

ſoli-

solipeda animalia, talos non habeant, neque fel in iecore, vt fertur: asinos Indicos cornigeros CTESIAS inquit, talis primum, iisq; nigris, præditos esse: eosdemque si quis confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neq; felle eos carere: neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed & velocitate eadem multo equis & elephantis præstare. Cum autem in viam se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem vt assequi nemo possit. Postea autem quàm feminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia versantur, eorumque commorationes locis Indiæ desertissimis sunt. Cum à venatoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent venire, eosque cornibus ferire. Tanto sane hi robore existunt, nihil eis vt obsistere queat, quin statim vel concedat: vel, si non cesserit, frangatur, aut aliter atteratur & euadat inutile, & perdatur. equorum etiam incursu latera discerpunt, ac lacerant, vt viscera effundantur: ex quo fit, vt ad eos equites appropinquare valde metuant. appropinquatio enim capitalem ipsis pariter & equis mulctam miserabiliter infert. Pergrauiter calcibus pugnant. Eorum morsus eatenus acerbiores existunt, vt quicquid comprehenderint, funditus diripiant. Ex his qui sunt confirmata ætate viuos non ceperis, iaculis & sagittis perimuntur. Carnes eorum quod amarissimæ sint, haud quaquam esculentæ.

Apud Aelianum lib. V. de natura animal. c. 3.

Indus fluuius bestiarum ferarum expers est. solum in eo nasci vermem aiunt, speciemque eorum qui ex ligno gignuntur & aluntur, gerere, ad septem cubitorum longitudinem & eo amplius procedere. eius crassitudinem decem annos natus puer, manibus vix cõplecti queat. Iis in superiori oris sede vnus dẽs inest, in inferiori alter, ambo quadrãguli cubiti fere lõgitudinẽ habẽt: tã validi,

μόνυχα θηεία ἀγραύλοις ὀδὲ ἔχειν, οὐδὲ μιλῶδες τὸ ἐν τῷ ἥπατι χολῶδες. ὄνοις δὲ τοῖς Ἰνδοῖς λέγει Κτησίας τοὺς ἐθέλοντας τοὺς κέρατας ἀγραύλοις φορεῖν, καὶ ἀγέλοις μὴ εἶναι. λέγονται δὲ μέλανες εἶναι οἱ ἀγραύλοι, καὶ εἴ τις αὐτοὺς σιωπῇ, εἶναι τοιοῦτοι καὶ ἔνδον. εἶσι δὲ καὶ ὠκίστοι οἵδε ὄνων μόνον τῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ ἵππων, καὶ ἐλεφάντων. καὶ ὑπαρξάντων μὲν ἡ ψυχὴ τοῦ δρόμου, καὶ μικρὰ δὲ διαῤῥώννυνται. καὶ διώκειν ἐκεῖνον, τοῦτο δὴ τὸ ποικιλικόν, μεταξὺ τοῦ ἀκίχητά ἐστιν. ὅταν μὲν οὖν ὁ θῆλυς τέκοι, καὶ περιάγηται τὰ ἀρίγνωτα, σιωπῶσι αὐτοῖς οἱ πατέρες αὐτῶν γίνονται, φυλάττοντες τὰ βρέφη. διατρίβαι δὲ τοῖς ὄνοις τῶν Ἰνδικῶν πεδίων τὰ ἐρημότατα. διωκόντων δὲ τῶν Ἰνδῶν διὰ τὸν ἄγραν αὐτῶν, τὰ μὲν ἀπαλὰ καὶ ἔτι νεαρὰ, ἑαυτῶν νέμεσθαι καθ' ὕπνον ἐῶσιν, αὐτοὶ δὲ ὑπαντιάζουσι, καὶ διώκουσι τοῖς ἵπποις ὁμόσε, καὶ τοῖς κέρασι παίουσι. τοσαύτη δὲ ἄρα ἡ ἰσχὺς ἡ τῶνδε ἐστὶν, ὥστε οὐδὲν αὐτέχει αὐτοῖς παιόμενον, ἀλλ' εἴκει καὶ διακόπτεται, καὶ ἐὰν τύχῃ κατέθλασαι, καὶ ἀχρεῖον ἐστιν. ἤδη δὲ ἵππων πλευραῖς ἐμπεσόντες διέχουσιν, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐξέχεαν. ἔνθεν καὶ ὀρρωδοῦσιν αὐτοῖς πλησιάζειν οἱ ἱππεῖς. τὸ γὰρ τοῦ ὑμνημένου τοῦ ἡρέσθαι πλησίον, θανατοῦ ἐστιν οἰκτίστου αὐτοῖς, καὶ ἀπόλλυσι καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους. δεινοὶ δὲ εἰσὶ καὶ λακτίσαι. δήγματα δὲ ἄρα ἐς τοσοῦτον καθικνεῖται αὐτῶν, ὡς ἁπάσαν τὸ ὠφεληθὲν πρῶ. ζῶντα μὲν οὖν τέλειον οὐκ ἂν λάβοις, βάλλονται δὲ ἀκονιόις καὶ οἰστοῖς. καὶ τὰ κέρατα οὕτως τὰ ἐξ αὐτῶν Ἰνδοὶ νεκρῶν σκυλεύσαντες, ὡς εἶπον ὠφελέποισιν. ὄνῳ δὲ Ἰνδῶν ἄβρωτον ἐστὶ κρέας· τὸ δὲ ἄπιον, πέφυκεν εἶναι πικρότατον.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ὠφελὶ ζώων ἰδιότ. ἐν τῷ ε, κεφ. γ.

Ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς ἄθηρός ἐστι. μόνος δὲ ἐν αὐτῷ ἴκτιδα σκώληξ φασὶ, καὶ τὸ μὲν εἶδος αὐτῷ, ὁποῖον δήπου καὶ τοῖς ἐκ τῶν ξύλων γλυφομένοις τε καὶ τρεφομένοις. ἑκκαὶ δὲ πηχῶν τὸ μῆκος ὠφέληκεν ἐς ὄγδοον, εὑρεθείη δ' ἂν καὶ μείζους ἔτι καὶ ἐλάττους. τὸ πάχος δὲ αὐτῷ, δεκαέτης παῖς γεγονὼς μόλις ταῖς χερσὶ περιβάλλειν ἐρκέσειε. τὰ ὄντα δὴ ἄνω μὲν, εἷς ὀδοὺς ὠφανέφυκε, κάτω δὲ ἄλλος, τετράγωνοι δὲ ἄμφω, πυγόνος τὸ μῆκος. τοσοῦτον δὴ ἄρα τῶν ὀδόντων αὐτοῖς τὸ κράτος ἐστὶ

1 *Ista pleraque in excerpt. supra c. 25.* 2 *Excerpt. Ind. c. 1. & de scriptio vermis cap. 27.*

πόῦ ὁ, ἢ ἐπ' αὐλοῖς λάβωσι, σιωπεῖβοισι ῥᾷσα, ἐάν τε ἤμεροῦ ζῶον ἢ ἄγριον. καὶ μὺ ἡμέρας μὺ κάτω, καὶ ἐν βυθῷ τῦ ποταμοῦ Δ.ατείβουσι, τῷ πηλῷ καὶ τῇ ἰλύϊ φιλησδιῶντες, καὶ ἐντεῦθεν σὺν εἰσὶν ἔκδηλοι· νύκτωρ δὲ πρόσιασιν ἐς τὸ ὑγρὸν, καὶ ὅτῳ ἂν προσιτύχωσιν ἢ ἵππῳ, ἢ βοΐ, ἢ ὄνῳ, σιωπεῖβοισιν αὐτόν· εἶτα σύρουσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἤθη, καὶ ἐσθίουσιν ἐν τῷ ποταμῷ· καὶ πρῶτα βρυκῶσι τὰ μέλη, πλὴν τῆς τῦ ζώου κοιλίας. εἰ δὲ αὐλοῖς καὶ ἐν ἡμέρᾳ πιέζοι λιμός, εἴτε κάμηλος πίνοι ὅπῃ τῆς ὄχθης, εἴτε βοῦς, ἐπαμερπύζαντες καὶ λαβόμενοι ἄκρων τῶν χειλέων μάλα βύλαβῶς, ὁρμῇ βιαιοτάτῃ καὶ ἕλξει ἐγκρατεῖ ἐς τὸ ὕδωρ ἄγουσι, καὶ δεῖπνον ἴσχουσι. δορὰ δὲ ἕκαστον περιαμπέχει τὸ πάχος καὶ δύο δακτύλων. ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτῶν καὶ θήρα τόῖόν τόνδε τετέχνασται· ἄγκιστρον παχὺ καὶ ἰσχυρὸν ἁλύσει σιδηρᾷ περιπεπλεγμένον καθιᾶσι, περιδήσαντες αὐτῷ λεπτολίνου πλατέος ὅπλον, εἶτα κατειλήσαντες καὶ τὸ ἄγκιστρον καὶ τὸ ὅπλον, ἵνα μὴ διαπεράσῃ ὁ σκώληξ αὐτά. ἀναπλέξαντες δὲ ἐς τὸ ἄγκιστρον ἄρνα ἢ ἔριφον, εἶτα μέσῳ εἰς τὸ τῦ ποταμοῦ ὕδωρ μεθιᾶσιν. ἔχονται δὲ αἱ ἄθρποι τῦ ὅπλου καὶ τριάκοντα, καὶ ἕκαστος ἀκόντιόν τε ἐπηγκύλωται, καὶ μάχαιραν πρὸς ἡρτηται. καὶ πρόσκειται ξύλα βύτρεων, παίειν εἰ δέοι, κρωνείας δὲ ὄντι ταῦτα, ἰσχυρὰ ἄγαν. εἶτα περιελθόντα τὸ ἀγκίστρῳ, καὶ τὸ δέλεαρ καταπιόντα, ἢν σκώληκα ἕλκουσι. διεφθάντα δὲ ἀποκτείνουσι, καὶ πρὸς τὸν ἕλιν κρεμῶσι τριάκοντα ἡμερῶν. λείβεται δὲ ἐξ αὐτῦ ἔλαιον παχὺ εἰς ἀγγεῖα χεράμου. ἀφίησι δὲ ἕκαστον ζῶον εἰς κοτύλας δέκα. τῦτο δὴ τὸ ἔλαιον βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν χαμίζουσι, σημεῖα ἐπιβάλλοντες. ἔχειν γὰρ αὐτὸ ἄλλον οὐδὲ ὅσον ῥαμίδα φασίν. ἀχρεῖον δὲ ἐστὶ τὸ λοιπὸν τῦ ζώου σκιῶδες. ἔχει δὲ ἄρα τὸ ἔλαιον ἰσχὺν τοιαύτην· ἔνδυνα αὖ ξύλων σωρὸν καταφρῆσαί τε καὶ εἰς ἀνθρακιὰν σορέσαι τελέσεις, κοτύλῃ ἐπιχέας τῦδε, ἐξάψεις, μὴ πρότερον ἐπιχέας πυρὸς σπέρμα· εἰ δὲ καταφρῆσαι αὖ θέρμον ἢ ζῶον, σὺ μὲν ἐπιχεῖς, τὸ δὲ πῦρ ἀχρῆμα σβεσθήσεται. τῦτο φασὶ τὸν Περσῶν βασιλέα καὶ τὰς πόλεις αἱρεῖν, τὰς εἰς ἔρδην προσελθούσας, καὶ μήτε κριὸν, μήτε χελώνας, μήτε τὰς ἄλλας ἑλεπόλεις ἀναμένειν. ἐπεὶ καταπιμπράς ἦρκεν. ἀλεῖα γὰρ κεραμέα ὅσον κοτύλῃ ἕκαστον χωρῶντα, ἐμπλήσας" αὐτὰ καὶ ἀποφράξας, αἴωθεν εἰς τὰς πύλας σφενδονᾷ· ὅτε δὲ τύχῃ θυείδων. τὰ μὲν ἀλεῖα προσθραύεται καὶ ἀπερράγη, καὶ τὸ ἔλαιον κατώλισθε· καὶ τὸν θυρῶν πῦρ κατέχυτο, καὶ ἄσβεστόν ἐστι. τὸ ὅπλα ὃ καίει καὶ αὖ θέρμος μαχόμενος, ἄπλητόν ἐστι πρὸς ἰσχύν.

ut quodcunque animal iis corripuerint siue cicur siue ferum, facillime conterant. Interdiu ima in sede fluminis versatur, cæno gaudens & latitans: noctu vero ad terram procedit, & in quodcunque inciderit vel equum, vel bouem, vel asinum, conficit, atque in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia, excepto ventre, exedit. De die etiam si fame premitur, siue camelus siue bos in ripa bibit, violentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit, & robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pellis duorum digitorum crassitudine est. Eiusmodi autem machinatione capitur: Hamum robustum ad ferream catenam alligant, adiuncto etiam fune ex albo latoque lino. Lanis autem & hamum & funem inuoluunt, ne à verme præmordeatur. Tum agnum aut hœdum ad illecebram in hamum implicant: deinde in fluuiũ demittunt. Triginta viri, singuli cum iaculo, loro inserto, & ense accincti ad funem adstant. Adsunt & è corno sudes bene robustæ, si percutere sit necesse. deinde hamo captum trahunt, & abstractum interficiunt. Triginta dies appensum ad solem sinunt, atque ex eo in fictilia vasa crassum oleum stillat. Singuli vermes quinque olei sextarios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum apportant, vasis obsignatis. neque enim alij cuiquam vel guttam illius possidere licet. Corpus reliquum inutile. Huius ea est vis olei, vt sine vllo igne eius infusa hemina quemcunque lignorum acerum comburat. Ac si vel hominem velis vel aliud animal exurere, primum vt hoc infuderis, funditus statim deflagrauerit. Eodem ipso Persarum regem aiũt capere hostium vrbeis: neque arietes, neque testudines, aliaque bellica tormenta ad eas capiendas opus esse. nam cum fictilia vasa vnius heminæ capacia eo impleta & obstructa in portas iaculatur, vasa quidem ad portas allisa rumpuntur, at oleum delapsum ignem circũfundit, vt restingui nõ possit: & flamma insaturabilis cõburit homines pugnãtes pariter cũ armis.

al. ἀυτὸ

Restin-

Restinguitur autem multa inutili congerie, qualis per terram & vicos cõuerritur, in eum iniecta. Hæc CTESIAS Cnidius.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. histor. CLXV.

De paludibus Ctesiam narrare, esse in India paludes, vnam quæ iniecta omnia demittat: sicut & quæ in Sicilia & Media, demto auro, ære & ferro. & si quid obliquum incidat, rectum eiici: mederi autem vitiligni albæ. aliam, in qua statis diebus oleum supernatet.

E Sotione ex ijs quæ passim de fluuijs, fontibus & lacubus mirabilia referuntur.

Fons est apud Indos, qui natantes in terram eiaculatur quasi ab instrumento: vt narrat CTESIAS.

Apud Strabonem lib. XVI. rerum geograph.

CTESIAM vero Cnidium obseruasse, fontem quendam esse, qui aquam rubicundam, ac minio plenam in mare emittat.

Apud Antigonum mirab. narrat. CLX.

CTESIAM scribere, in Æthiopia fontem aquam habere instar cinnabaris rubentem, quæ pota væcordes reddat.

Ex eiusdem Sotionis.

CTESIAS narrat in Æthiopia fontem esse, colore cinnabari similem. bibentes vero ex eo mente alienari, adeo vt & quęclam perpetrarint eloquantur.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ, ἱστορ. θαυμασ. συναγ. ἱστορ. ρξέ.

Περὶ δὲ λιμνῶν Κτησίᾳ μὲν ἱστορεῖν λέγεται[2], τὰ ἐν Ἰνδοῖς λιμνῶν, τὰ μὲν τὰ εἰς αὐτὰ ἀφιέμενα[3] καταδέχεσθαι, καθάπερ τὰ ἐν Σικελίᾳ καὶ Μήδοις, πλὴν χρυσίου καὶ σιδήρου καὶ χαλκοῦ· καὶ αἰ τι ἐμπέσοι πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν· ἰᾶσθαι δὲ τὰ λευκοφλεγματίαν λεύκης. τῇ δ' ἑτέρᾳ τῶν ἰδίων ἡμέρας ὅταν πολλάζειν ἔλαιον.[4]

Ἐκ τῆς Σωτίωνος τῶν παραδόξων περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν θαυμαζομένων.

Κρήνη ἐν Ἰνδοῖς, ἣν τοὺς κολυμβῶντας ὅταν τὰ γόνατα ἐκβάλλει ὡς ἀπ' ὀργάνου, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Παρὰ τῷ Στράβωνος ἐν τῇ ις'. γεωγραφ.

Κτησίαν δὲ τὸν Κνίδιον πηγὴν ἱστορεῖν ἐκδιδοῦσαν εἰς τὴν θάλατταν ἐρυθράν, καὶ μιλτώδες ὕδωρ.[5]

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ ἱστορ. θαυμασ. ρξ'.

Κτησίαν δὲ (λέγειν) τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ τὸ μὲν ὕδωρ εἶναι ἐρυθρόν, ὡς ἂν εἰ κιννάβαρι· τοὺς δὲ ἀπ' αὐτῆς πίνοντας παραφρονεῖν γίνεσθαι.[6]

Πάλιν ἐκ τῶν Σωτίωνος.

Κτησίας δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ χρώμενον ἱστορεῖ τῷ χρώματι κιννάβαρι παραπλήσιον· τοὺς δὲ πίνοντας ἀπ' αὐτῆς, παραλλάττειν τὰ φρονήματα, ὥστε καὶ τὰ κρυφίως πραττόμενα ὁμολογεῖν.

Plinius lib. XXXI. cap. 2.

Sed ibi in potando necessarius modus, ne lymphatos agat, quod in Æthiopia accidere his qui fonte rubro biberint CTESIAS scribit.

Idem ibidem:

CTESIAS tradit Siden vocari stagnum in Indis, in quo nihil innatet, omnia mergantur.

Idem lib. VII. cap. 2.

In multis autem montibus (*Indiæ*) genus hominũ capitibus caninis, ferarum pellibus vela-

---

1 *Excerpt. Indic. c.* 11. 2 *forte id tradidit idem Callimachus Cyrenæus, ni fallor, è cuius* παραδόξων ἐκλογῇ *& mox sequens fragmentum Antigonus decerpsit.* 3 *A. Schott. Notis ad Excerpt. Ind. c.* 30. *vbi hac quoque habes, emendat inde hic* μὴ κατασ. 4 *supra, puto, Exc. Ind. c.* 11. 5 *ex Artemidoro de mari rubro tradit hæc Strabo.* 6 *forte pertinere ad c.* 14. *Indic. excerpt. coniectat ibi A. Schottus.*

ri,pro voce latratum edere, vnguibus armatum venatu & aucupio vesci. Horum supra centum viginti millia [1] fuisse prodente se, CTESIAS scribit: & in quadam gente Indiæ, feminas semel in vita parere, genitosque confestim canescere [2]. Item hominum genus, qui Monosceli vocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum: eosdemque [3] Sciopodas vocari, quod in maiori æstu humi iacentes resupini, vmbra se pedum protegant: non longe eos à Troglodytis abesse. Rursusque ab his occidentem versus quosdam sine ceruice, oculos in humeris habentes.

Ibidem:

CTESIAS gentem ex his quæ appellatur Pandoræ, in conuallibus sitam, annos ducenos viuere, in iuuenta candido capillo, qui in senectute nigrescat [4]. Contra alios quadragenos non excedere annos, iunctos Macrobiis, quorum feminæ semel pariant: idq; & Agatharchides tradit. Præterea locustis eos ali, & esse pernices.

Idem lib. XXXVII. cap. 2.

CTESIAS Indis flumen esse Hypobarum, quo vocabulo significetur omnia vasa ferre bona: fluere à septentrione in exortiuum Oceanum iuxta montem syluestrem arboribus electrum ferentibus. Arbores eas aphytacoras vocari, qua appellatione significetur prædulcis suauitas.

Λυκιανὸς ἐν τῷ ά. ἀληθεῖς ἱστορίας λόγῳ.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου, ὁ Κνίδιος, συνέγραψε περὶ τῶν Ἰνδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν.

Lucianus lib. I. veræ historiæ.

CTESIAS, Ctesiochi filius, Cnidius, conscripsit de Indorum regione, deque iis quæ apud illos sunt, ea quæ nec ipse vidit, nec ex vllius sermone audiuit.

Στράβων ἐν τῷ ά. γεωγρ.

Θεόπομπος μὲν ὁμολογεῖ ταῦτα φήσας, ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐρεῖ κρεῖττον, ἢ ὡς Ἡρόδοτος, καὶ Κτησίας, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

Strabo lib. I. geogr.

Theopompus quidem diserte profitetur se in historia fabulas narraturum rectius quam fecerint Herodotus, CTESIAS, Hellanicus, & Indicarum rerum scriptores.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης χιλ. ζ'. στίχ. χλή'.

Ὁ Σκύλαξ οὗτος γεγραφὼς, καὶ ἕτερα μυεία,
Περί γε μονοφθάλμων τε, καὶ τῶν ἐνοπτικόντων.
Καὶ σκιαπέλων ἄλλων δὲ μυείων θεαμάτων.
Ταῦτά φησι δ' ὡς ἀληθῆ, μηδὲ τῷ ἐψευσμένων.
Ἐγὼ τῇ ἀπειρίᾳ δὲ, ταῦτα ψευδῆ νομίζω.
Ὅτι δ' εἰσὶ τῷ ἀληθῶν, ἄλλοι φασὶ μύελοι,
Τοιαῦτα, καὶ κρείττονα, θεάσασθαι ἐν βίῳ.
Κτησίας, καὶ Ἰάμβουλος, Ἡσίοδος, Ῥήγινος, &c.

Ioannes Tzetzes Chil. VII. vers. 638.

Scylax iste (Caryandeus) scribit & alia innumera,
De Monophthalmis, atq; Henoticontis,
Et facetis alijs quoque compluribus spectris.
Hæc refert autem vt vera neq; vt falsa.
Ego autem per inexperientiam hæc falsa opinor.
Quod autem sint vera, alij dicunt innumeri,
Talia, atq; absurdiora spectari in vita.
CTESIAS, & Iambulus, Hesigonus, Rheginus, &c.

Aeneas Platonicus in Theophrasto, interprete Ambrosio Camaldulensi.

Huius vanitatis imitator Apollonius ille Cappadox postea fuit, dum de his, qui apud rudes erant sapientes, fabellas huiusmodi texeret, Græcisque referret, quod illi scilicet nossent, quinam aliquando fuissent. Bene sane nauiter ad eos testes confugit, qui extra orbem sunt. Sic tamen & ipse mendax conuincitur. Nam neque CTESIAS, qui de Indis plurima ac

1 Excerpt. Indic. supra c. 20. 2 Excerpt. Indic. c. 31. 3 *Ctesiæ fragmentum extat apud Harpocrationem in σκιάποδες. quod mox addemus.* 4 Excerpt. c. 31. 5 *monstra hominum monstrose in mendo cubant: atque in auribus debebant. emenda it atq; meum cum ἐναυκαίτων (nisi ἐναυκαίτῃσι rectius) & Enoto cœtis in versione. Strabo l.* XIII. ἐναυκαίτας ἢ ποδήρη τὰ ὦτα ἔχοντας. ὡς ἐγκαθεύδειν, &c. *vbi statim & Μονομμάτους subijcit.*

fabulo-

fabulosa consetipsit, vsquam has fabulas intexit, neque Arrianus, qui Alexandri historiam verius quam fabulosius scribit, vllam huius dogmatis mentionem facit, cum Brachmanum & Alexandri congressionem diligenter exequatur [1].

Gellius lib. IX. Noct. Attic. cap. 4.

Cum è Græcia in Italiam reditemus, & Brundisium iremus; egressique è naui in terram in portu illo incluto spatiaremur, quem Q. Ennius remotiore paulum, sed admodum scito vocabulo *præpetem* appellauit: fasces librorum venalium expositos vidimus. atque ego auide statim pergo ad libros. erant autem isti omnes libri Græci miraculorum fabularumque pleni; res inauditæ, incredulæ; scriptores veteres non paruæ auctoritatis, Aristeas Proconnesius & Isigonus Nicæensis & Ctesias & Onesicritus & Polystephanus & Hegesias: ipsa autem volumina ex diutino situ squallebant, & habitu adspectuque tætro erant. accessi tamen percunctatusque pretium sum: &, adductus mira atque insperata vilitate, libros plurimos ære pauco emo; eosq; omnis duabus proximis noctibus cursim transeo: atq; in legendo carpsi exinde quædam & notaui mirabilia & scriptoribus fere nostris intentata; *&c. quæ ibidem qui volet, legat: nos pauca quæ ad Indica spectant, subijciemus inde, ista scilicet:*

Item esse in montibus terræ Indiæ homines caninis capitibus & latrantibus; eosque vesci auium & ferarum venatibus: atq; esse item alia apud vltimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes viuacissimæ pernicitatis: quosdam etiam esse nullis ceruicibus, oculos in humeris habentes. iam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod idem illi scriptores gentem esse aiunt, apud extrema Indiæ, corporibus hirtis & auium ritu plumantibus nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmæos quoque haud longe ab his nasci; quorum qui longissimi sint, non longiores esse, quam pedes duo & quadrantem. Hæc atque alia istiusmodi plura legimus, sed, cum ea scriberemus, tenuit nos non idoneæ scripturæ tædium nihil ad ornandum iuuandumque vsum vitæ pertinentis, *&c.*

EIVSDEM CTESIÆ ALIA QVÆDAM scripta, quorum fit mentio.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΑΛΛΑ ΤΙΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ, ὧΝ ΜΝΗΜΗΝ ΠΟΙΟΥΝΤΑΙ.

PERIODI.

Apud Scholiasten Apollonij in lib. II. Argonaut.

Meminit eius montis [Sacri] CTESIAS libro primo periodωn.

Item in antecedentibus.

Quod vero Amaranta montes sint Colchorum, exponit CTESIAS in libro secundo.

ΠΕΡΙΟΔΟΙ.

Παρὰ τῷ σχολιαστῇ τῶ Ἀπολλωνίου εἰς τὸ β τῶν Ἀργοναυτ.

Μέμνηται αὐτοῦ [Ἱεροῦ ὄρους] καὶ Κτησίας ἐν ᾱ περιόδων.

Καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ αὐτός.

Ὅπου δὲ Ἀμάραντα ὄρη ἐστὶ Κόλχων, ἱστορεῖ Κτησίας ἐν [2] β.

PERIPLI, VEL PERIPLVS Asiæ.

Apud Stephanum in Ethnicis:

Sigynus, vrbs Ægyptiorum, vt CTESIAS primo periplωn libro.

Apud Harpocrationem in lexico, voce Sciapodes.

CTESIAS in periplo Asiæ ait: Super

ΠΕΡΙΠΛΟΙ, Η ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ Ἀσίας.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Σίγυος, πόλις Αἰγυπτίων, ὡς Κτησίας ἐν πρώτῳ περίπλων.

Παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι ἐν λεξικῷ· ἐν Σκιάποδες.

Κτησίας ἐν περίπλῳ Ἀσίας φησίν, Ὑπὲρ δὲ

1 *Hac descripta ex Æneæ accepimus à viro nob. & cl. M. Goldasto.*
2 *Non additur ex quibus esse in illis scholijs: inde tamen, vnde & alterum, depromptum suspicor.*

τῶν σκιάποδες ὄνομα. τὰς τε πόδας, ὥσπερ οἱ χῆνες ἔχουσι κάρπα πλατέας. καὶ ὅταν θέρμη ἦ, ὕπτιοι ἀναπεσόντες, αἴροντες τὰ σκέλη, σκιάζουσι τοῖς ποσίν.

ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ, ΕΙ ΜΗ ΣΦΑΛΛΟΜΕΘΑ.

Παρὰ τῷ Στοβαίῳ, λόγῳ περὶ νόσου.

Ὄρος ἔστι τῆς Μισίας Τεύθρας καλούμενον, ἐν ᾧ γίνεται λίθος ἀνθρωπάθης προσονομαζόμενος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀμφοῖς καὶ λέπρας, εἰ οἴνῳ τριβόμενος, καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιθέμενος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ ΦΟΡΩΝ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. β'.

Κτησίας δὲ ὁ ἐν Καρμανίᾳ φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκάνθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀσίας φόρων τρίτῳ βιβλίῳ πρῶτα τὰ τῷ βασιλεῖ παρασκευαζόμενα ὅτι τὸ δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, ὅτε ὄξος, ὃ μόνον ἄριστόν ἐστι τῶν ἡδυσμάτων, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ παραμαλεία· ὅς γε φησὶ καὶ ἁλῶν Ἀμμωνιακὸς ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Δειπνοσ. ί.

Ἀμύντας ἐν τοῖς τὰ θμοῖς, ὃ τῶν Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. ταῦτα δὲ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν τῆς Ἀσίας φόρων. εἶναι δ' αὐτοὺς καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει.

hos populus nomine Sciapodes. & habent pedes non aliter ac anseres admodum latos. quandoque calet, illi supini procidunt, & sublatis cruribus, vmbram sibi pedibus efficiunt.

DE MONTIBVS, SI TITVlus non fallit.

Apud Stobæum, sermone de Morbo.

Est in Mysia mons, adpellatus Teuthras, in quo nascitur lapis Antipathes cognominatus, qui efficacissimus est aduersus vitiliginem & lepram, si vino conteratur, & ægrotis ita imponatur.

DE ASIATICIS TRIBVTIS.

Apud Athenæum lib. II. Dipnosoph.

Ctesias autem Carmaniam oleũ acanthinum producere, & eo regem vti, ait. Qui etiã in libro quem de Asiaticis tributis scripsit, cœnæ regiæ apparatum describens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnũ inter condimenta est optimũ. Ac ne Dino quidem, in Persicis scriptis: qui memorat alioqui & salem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

Apud eundem lib. X.

Amyntas quoque, in libro qui τὰ θμοὶ inscribitur, Tapyrorũ gentem ita vino deditam esse tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos tradit.

Sed fere oblitus fui loci adhuc apud Antigonum ἐν ἱστορίαν παραδόξων συναγωγῇ vbi tamen liquido quid scripserit Ctesias indicare tibi non possum. Postquam enim narrauit Cranone, vrbe Thessaliæ, esse saltem duos coruos, nec vmquam plures ibi visos: quibus interijcit de incolarum æreo curru sacro, quo pulsato & deum precati impetrãt pluuiam: tum ex Theopompo addit, ad coruos tamdiu Cranone morari dum pullos educauerint, quibus tum relictis ipsi abeant statim. Post quæ ita ait, historia, vt signant, XVI.

Καὶ ἐν Ἐκβατάνοις δέ φησιν ἐν Πέρσαις Κτησίας ἱστορεῖ παραπλήσιόν τι τούτοις. ἀφ' οὗ δὲ αὐτὸν πολλὰ ψεύδεσθαι παρέλειπόμην τὸν ἔλεγχον. καὶ γὰρ ἐφαίνετο τερατώδης.

Narrat Ctesias aliquid huic historiæ adsimile, quod Ecbatanis & in Persia fiat. Sed quia multa is mentitur, nos decerpere eam narrationem, cum monstrosa videatur, omisimus. *G. Xyl. interprete.*

1 *Opto sæpe Græce illos indices auctorum in Stobæo ad oram exstare: & non nemo, credo, mecum alius. Latinus saltem hic exstat,* Ctesiæ Cnidij li. 2. de Montibus. *quem interim cum Brissonio sequuti sumus.* 3 *v. clariss. Casaubon. 2. Athen. 25. vbi inter alia,* Oleum, *ait,* acanthinum ex quo spinæ genere conficerent Carmani, tam incertum mihi, quam illud est certum, falli eos qui emendant Ctesiæ locum hunc, & scribunt, οἰνάθινον. *ostenditque eodem modo hæc Athenæi ab Eustathio adferri.* 3 *Tapyrorum φοινίκων & Ælianus commemorat, vt indicat Casaub. 10. Athen. 12.*

ΤΕΛΟΣ. ΤΩΙ ΘΕΩΙ ΔΟΞΑ.

INDEX EORVM QVAE APVD HERODOTVM SVNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata. Prior itaque numerus Romanus libri index, alter barbaricus, capitis. H, vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus sequutos esse, quàm interpretem Latinum: ne nobis fraudi sit, si aliter in Latino contextu aliquammulta legantur, quam in Indicem adscripsimus.

A

ABÆ, vrbs Phocensiuu, I,46 (*vbi antea malè* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & VIII. 134. vbi erat Apollinis delubrum locuplex VIII.33
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem.*
Abantes, EVbœæ non minima portio I, 146
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV.36
de eo & eius sagitta fabula *ibid.*
Abdera, orum, vrbs à Teiis condita in Thracia. I,168
eam Xerxes præterit VII,109
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iniit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit VIII.120
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadauer Leonidæ occumbunt VII.224
Abronychus, Athenienſis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII.21
Abydus vna vrbium in Hellespontо V, 117 VII.33
ponte à Xerxe iungitur VII,34
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII,44
Acanthus vrbs VI.44
Acanthios Medica veste donat Xerxes VII,116
Acanthiorum mare. VII,22
Accensio lucernarum, festi nomen II.62
accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II,65
eum qui necauerit apud Ægyptios, siue volens, siue nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aues in vrbem Butum asportant sepeliendos II,67
earum paria septem, omen sunt septem Persis III,76
Acephali populi IV.191
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII,37
Aces amnis III,117
vnde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I,145
ex illis terrestres copias Xerxi suppeditarunt VII.185
eorum in Athamantis posteros actio VII,197
Achæiæ Cereris templum & orgia V.61
Achæmenes, Darii filius Xerxis ex vtroque parente germanus III,12. VII.7.97
Ægypti præses VII,7
Ægyptiacæ classi præfectus VII, 97
bonum consilium Demarati inuertit VII,236
ab Inaro interfectus III, 12. VII.7
Achæmenes *alius*, Cambysis pater VII, 11
Achmænidæ compellantur à Cambyse III,65
eorum tribus apud Pasargadas I, 125
ab iis reges Persidæ sunt oriundi *ibi.*
Achelous fluuius II,10. VII,126
Acheron fluuius VIII,47
Achilleum oppidum V,94
Achilleius cursus, locus sic dictus IV,55. 76
Acræphia vrbs VIII,135
acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV,62
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV,70
acinaces Persicus in Hellespontum abiectus à Xerxe VII.54
Acrisius Danaes pater VI,53
Acrothoon vrbs VII.22
ex aculeis iaculorum ahenum factum IV.81
Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ se dedit IV,159
Adimantus Aristeæ pater VII,137
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII,5
eius dictum in Themistoclem VIII, 59
insolentia erga Themistoclem VIII, 61
eius turpis fuga VIII,94
Admetus Eumeli pater H.2
Adrastus Phryx Midæ filius I,35.45
fratris interemptor I,35,45
à Crœso expiatus I,35
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Crœsus I,41
Crœsi filium transfodit, aprum volens transfigere I,43
sese super bustum Atyis transfodit I,45
Adrastus, Talai filius, Sicyoniorum rex V,67
in Adrastum Clisthenis Sicyonii odium V,67
ei honores & dies festi erepti, & Melanippo traditi V,67
Adria à Phocensibus occupata I,163
Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum versus IV.168
eorum mores, & vxorum *ibid.*
Æaces Syloſontis & Polycratis pater III,139. VI.13
Æaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI, 13
Samios ad defectionem à sociis solicitat. VI,13
Samum reductus VI.25
Æacus & Æacidæ à classe Græcorum inuocantur VIII,64
Æaci fanum V,89
Æacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V,80
Æacides Samius IV,138
ædes Veneris in Cypro vnde extructa I, 105
ædes Mineruæ VIII,39
ædes Vulcani II,110
ædes Protei, dicta Veneris hospitę II, 112
ædes deorum & hominum ligneę IV, 108
ædes fulmine absumptæ IV,79
ædificii structura, in quo repositæ erant regiæ pecuniæ II,121
ædificio ex vrbe Elephantina afferendo trienniũ cõsumptum II,175 & eius ex solido saxo descriptio *ibid. & seq.*
ædificium Zamolxis subterraneum IV,95
ædificia humanis operibus maiora II, 148
Æga vrbs VII,122
Ægæ vna ex partibus Achęorum I, 145
Ægeæ ciuitas Æolum I,149
Ægaleus mons, vnde Xerxes nauale pugnam spectabat VIII,90
Ægestanorum pugna cum Spartanis ducibus V,46
Ægeum mare IV,85
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I,173
Ægeus, Iolyci fil. vnde Ægidæ IV, 149
Ægialees, tribus, ab Ægialo Adrasti filio dicti V,68
Ægialees Pelasgi VII,93
Ægialus Adrasti filius V,68
Ægicores Ionis filius V,66
Ægidæ in Sparta ingens tribus à quo dicta IV,149
Ægila, siue Ægile, locus ad quem Nasamones veniunt vt palmulas decerpãt IV,172.182
Ægilea, Styreorum insula VI,107
Ægina, (*aliàs* Argiua) Aristodemi vxor VI,52
Ægina & Thebe, sorores, filiæ Asopi V, 80
Æginetæ cur Samiis infensi III,59
Samios vt mulctarint *ibid.*
Epidauriis quondam subditi V.83
eorum in Athenienses odii principium V,89
terram & aquam Dario dant VI, 49
vnde infensos habent Athenienses, & apud Spartam insimulantur *ibid.*
contraque eius rei autores mittitur Cleomenes VI.50
primores ipsorum dantur obsides Athenienſibus VI,73
eorum cum Athenienſibus simultates V,82
vndeque ortæ V,82.83. *&c.*
ab iis illatæ Athenienſibus iniuriæ VI,87
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienses V,80.81
ab iis statuæ repetitæ per Athenienses V,84
circa Æginetas & Athenienses acta *ibid. & seq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam missi VI,85
eorum piaculum, maximum eis malorum causa VI.91
ab Athenienſibus nauali prælio victi VI,92
præstantissimi in pugna nauali contra Persam VIII,93
aureas stellas tres quæ super malum nauis æreum sunt Delphis dedicarunt VIII,122
vnde iis diuitiarum principium IX 79
iis tumulus ipsorum rogatu strictus, à quo, & cur, & quando IX,84
Ægineticum bellum cum Athenienſibus VII,144
Ægion vbs Achæorum I,145

Ægira vrbs Achæorum I.145
Ægiroessa, Æolum ciuitas I.149
ægis Mineruæ vnde IV.180
Ægli pop. III.92
Ægos potamos IX 118
circa ægrotos Babyloniorum lex I.197
ægroti apud quosdam Indos deserti in deserto cubant III.100
apud quosdam Indos interficiuntur & comeduntur III.99
super ægrotos qui ad aram sunt cinis spartus in Delo IV.35
Ægyptus fluminis donum II.5
Ægypti seu Ægyptiacæ regionis natura *ibid.*
eius longitudo *ibid.*
tota est palustris: vel, (*vt Græcum verbum sonat*) est palus II.4
Ægyptus est quam Nilus irrigat II.18
Asiæ & Africæ terminus II.17
Africæ finitima II.65, III.91
vnde incipiat, & qua pateat in eam ingressus III.5
in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuisa II. 164
vrbes habitari in ea mille & viginti II. 17
montanæ Ciliciæ opposita est II.34
qualis sit qua parte Africam spectat II.8
fossas vnde tam multas habeat II.108
propter quas inequitabilis & plaustris inhabilis effecta *ibid.*
de Ægypti magnitudine Ionum sententiæ II.15. & Herodoti II.17
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II.35
sub Amasi rege maxime beata II.177
Ægypto minatur interitum Cambyses circiter decem annos natus III.3
eâ potiuntur Persæ III.7
Persis tributaria III.91
Ægyptia sacra II.81
Ægyptij cum Cyri familia cognationem sibi fingunt III.2
pleraque omnia diuersa à ceteris hominibus constituerunt instituta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuersa est natura II.35
eorum instituta & iura II.35.36 *&c.*
omnium hominum primos se arbitrati II. 2. Phrygas tamen esse priores concedunt *ibid.*
in septem hominum genera distributi II.164
hominum sapientissimi II.160
multarum rerum cognitione ceteris antecellunt II.121.
eorum inuenta II.4.82
primi immortalitatem animarum asseuerarunt II.123
primi annum excogitarunt, & in menses duodecim distribuerunt II.4
prodigiorum obseruantissimi II.82
diuinationem certis diis vendicant II.83
ignem animal esse asserunt III.16
suis moribus & institutis contenti II.78. nec vllis aliis vti volunt II.91
nihil à Græcis mutuati II.49
eorum in Græcos dicterium II.3
quibus potissimum inter eos sine agricultura fruges prouentant, vtque iacto semine in sua rura sues immittant II.14
vitibus carent II.77
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abstinent II.37
eorum victus *ibidem*
eorum præcipui conuentus II.59
eorum cantilena II 79
medici apud eos singulis morbis singuli III 84
eorum sacra II.39.40
eorum sacerdotes II.37. quorum vnus est pontifex *ibid.* iuntque rasi II.36.37
eorum superstitiones II.65 & nominatim circa bestias quasdam *ibidem*
illis sacrificia sub Cheope interdicta II.124
à Mycerino restituta II.129
eorum circa Cererem & Rhampsinitũ ceremoniæ II.122
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos peruenerunt II.50
duodecim deorum cognomina primi in vsu habuerunt II.4
primi diis aras & simulacra & delubra statuerunt *ibid.*
quorũ deorum nomina nesciant II. 50
quorum deorum oracula habeant II.83
dii aliquando eorum principatum obtinebant II 144
pudenda circumcidunt II.36.104
cum feris vescuntur II.36
eorum victimæ II.41. *&c.*
suem non alunt IV.186
quo tempore sues immolent & earum carne vescantur II.47.48
eorum ablutiones post contactum suem II 47
qui Thebanæ prouinciæ, ab quib abstinent & capras immolant II. 42
contra faciunt Ægyptii Mendesiæ prouinciæ *ibid.* & 46
descriptio eorum qui sunt circa partem Ægypti frumentariam II.77
eorum qui in paludibus sunt mores & instituta II 92.93
Ægyptiorum luctus & sepulturæ II.85. 86. *&c.*
mos triplex in condiendis cadaueribus II.86.87.88
eorum scripturæ & litterarum duplex vsus II 36
eorum interpretes à quibus oriundi II, 154
eorum pueri linguam Græcam edocti II.154
Ægyptii maximè salubri corpore ob aërem qui est immutabilis II.77
purgant se singulis mensibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III, 12
Ægyptii medici ceteris præstantiores III, 129
apud Ægyptios viri binas vestes habent, feminæ singulas II.36
vestes eorum lineæ quales II,81
vnguenta II.94
naues II,96
eorum mysteria II.107.171
eorum reges II. 99.100.101.102. III.112 121.124.127.129.136.137.141.147.151.158 160. 61.172. III.10
eorum sub duobus regibus calamitas II.128
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi suo II.141
Ægyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt II.147
Ægyptii à rege Aprie cur desciuerint IV.159
eorũ clades à Cyrenæis accepta IV.159
in fugam vertuntur à Persis III.11
morte mulctati a Cambyse quum Apin celebrarent III.29
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII.1
Xerxe subacti denuo VII.7
ipsi & Phœnices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII.25
Ægyptius quidam vocalissimus IV.141
Ægyptio thorace in pugna vtuntur Persæ I.135
Ægyptiacum linum II.105
Ænea vrbs VII.123
Æneſidemus Pataici filius, satelles Hippocratis VII.154
Æneſidemus Theronis pater VII.165
ænigma Hipparcho per visionem dictum V.56
ænigma piscatorium II.35
Ænyrorum regio VI.47
Ænus vrbs IV.90. VII.58
Æoles inuadit Crœsus I.26. eosque subegit I 6.28
Cyro se dedere volunt I.141
Æoles & Iones hereditarii Cambysis serui II,1
tributarii Dario II.90
olim Pelasgi vocati VII.95
eorum sacra & pompobola II.37
Æoles circa oram Iliadẽ capti ab Hymee V.122
Æolum in Xerxis classe arma VII.95
Æoles Sestum tenentes IX.124
Æolicæ vndecim ciuitates I.149
Æolicæ ciuitates insulares quinq; I.151
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I.149
Æolidensium oppidum incensum VIII.35
Æolus Athamantis pater VII 197
æor apud Scythas virum significat IV. 110
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica IV.110
æquitati iniquitas inuisa I,96
aër Ægyptiorum nunquã immutatur II.77
aëris mutatione existũt præcipuè morbi I.77
æratium Athenienſium VII.144
Aëropus Temeno natus VIII.137
Aëropus Philippi filius, Alcetę pater VIII 139
Aëropus Echemi pater IX.16
æs apud Æthiopas omnium pretiosiss. & rarissimum III.23
apud Scythas non est in vsu IV.71
eius copia apud Massagetas I.215
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX.79
æris alieni debitor mendacio obnoxius I.138
æs alienum debere, apud Persas turpe est I.138
æris alieni debitor cadauer patris deponit apud Ægyptios II.136
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ sit obstrictus VI.59. vt & apud Persas *ibid.*
æris fodinæ prope Prasiadem V.17
ærei viri Psammitticho auxiliantur II 152
æreus Iuppiter & Neptunus IX 80
æreum totum Mardonii præsepe IX.69
Æsanius, Grini pater IV.150
Æschines, Northonis filius IV.100
Eretrienſium primarius *ibid.*
non finit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia secum perire *ibid.*
Æschreus Lycomedis pater VIII.11
Æschrionia tribus III.26
Æschylus E Vphorionis filius II.116
Æsopus fabularum scriptor II.134
æstas vbi semper nubila est IV.28
æstatis & hiemis simulacra II.121
Æthiopiæ regno solus Sesostris Ægypti rex, potius II.110
Æthiopiæ situs extremus III.114
eius descriptio & quarum rerum ferax sit *ibid.*
Æthiopes quomodo redditi mansuetiores II.30
pudenda circumcidunt II.104
Æthiopes macrobii, vnde tam longæ vitæ III.23. quales homines III. 20 *&c.* eorum regis cum Ichthyophagis Cambysis legatis colloquia III. 21. 22 *&c.* aduersus eos infelix Cambysis bellum III.17.25. *&c.*
Æthiopes alii Ægypto contermini a Cambyse subacti III. 97 eorum semen, domus *ibid.*
Æthiopes nomades II.29
Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII. 69. 79 eorumque differentia, arma, vestitus & duces *ibid.*

Æthiopum genitura nigra III. 101
Æthiopicus lapis II. 134
Æticus Males Agaristæ procus VI.127.
germanus Titormi *ibid.*
affines Medi & Persę similiter colũt *ibid.*
Africæ termini II 17
deserta II. 32
Africæ superiora æstas semper obtinet II. 26 *vide* & Libya
Africus ventus pluuiosissimus II.25
Agæus, Elei pater VI.127
Agamemnon Pelopides VII 159
Orestis pater I.67
Agarista, Clisthenis filia. Græcorum præstantissimo destinata VI.126
eius proci totius Græcię præstantissimi iuuenes VI 127
nubit Megacli VI.130
eius liberi VI.131
Agarista, Hippocratis ex Agarista nati filia VI.131
Xanthippo nupta VI.131
eius visum in somnis *ibid.*
Pericles mater *ibid.*
Agasicles, vir Halicarnasseus I.144
legẽ Apollinis Triopii autus violare *ib.*
Agathyrsi IV.102.125
eorum mores & instituta IV.103
Agathyrsus, Herculis filius IV.10
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII.91
ager Caicus VI 28
Chrestonicus, & Pœonius VI.124
Platæensis IX 15
Caryttius IX 104
agricolatores cõtemptissimi apud Thraces V.6
agricultura Ægyptiorum quibusd. nulla II. 41
Agesilaus Doriagi filius VII.204
Agesilaus Hippocratidæ fil. VIII.131
Agetus, Alcidis filius VI.61
vxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus VI.62
agger visu mirabilis à Nitocri aggestus II.185.
agger Samiorum III 60
Agis Menaris pater VI.65
Aglaurię Cecropis filiæ templum VIII.53
Aglomachi turris IV.164
Agora oppidi nomen VII. 58
Agrianes fluuius IV.90
Agrianes pop. V. 16
Agyllenses vel Agyllæi I.167
mala illis immissa propter Phocẽses *ib.*
ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia; eiusque descriptio IV.81
ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV.152
Aiax Telamonis filius pro heroe habitus V 66
ab Homero celebratus H. 28
à Græcorum classe inuocatur VIII. 64
ab iis victoribus nauis ad Salaminem ei reposita VII 121
Aimnestus Spartiata, Mardonij interfector IX. 63.
eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*
Aimnestus Plataeensis IX. 1
Alabanda vrbs VIII.136
Alabadenses in Caria VI.195
Alalia à Phocensibus condita I.165
Alarodii III.94
cum Xerxe militantes VII.79
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV. 164
eius interitus *ibid.*
Albæ columbæ, sic dictus locus V 118
Albus murus Memphiticus III. 91
Album litus, ora sic dicta VII. 25
Alcæus, Herculis filius I. 7
Alcæi poetæ fuga V. 95
eius arma suspenderunt in Sigeo Atheniensis *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII.204
Alcetes pater Amyntæ VIII 139
Alcibiades Cliniæ pater VIII.17
Alcides Ageti pater VI.6
Alcimachus Euphorbi pater VI.101
Alcimus Mentoris pater H.7
Alcinoi & Chromius Argiui I.82
Alcmæon Megaclis filius VI 125
eius officium erga Lydos, & Crœsum eum obid munificentia *ibid.*
quomodo se auro ridicule onerarit *ib.*
eius domus inde diuitiæ *ibid.*
alia Crœsi in illum beneficia *ibid.*
victor in Olympicis *ibid.*
idem Megaclis pater VII.127
Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I. 61
profugi Athenis propter Pisistratum I 64. & Pisistratidas V 62
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI.121
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ibid.*123
clypeum ex composito Persis ostenderint nec ne VI. 115 24
eorum laus VI.123
per Græciam quomodo celebres facti VI. 125. 126
Alcmæonides VI.125
Alcmena mater Herculis II.43.145
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI. 127
aleæ ludus à Lydis inuentus I.94
aleæ lusus Ceretis & Rhampsiniti II. 122
Aleæ Mineruæ templum I 66. IX 69
Alexandri filii VI.130 IX.57
Alexadæ Thessaliæ reges VI 6
eorum nuncii ad Xerxem missi vt succurrat contra Græcos *ibid.*
Thessalis inuitis VII.172
Alexander, Priami filius I 3.
Helenæ raptor I.3 II.113
eius cum Helena in Ægyptum aduentus &c. II.113.14 &c.
ex Sparta triduo Ilium peruenit II 117
Alexander Macedo Amyntæ filius V. 19. VII.173. VIII.139.
eius genus VIII.139
vetusta origine Græcus V.22. IX 44
Persarum insolentem libidinem in conuiuio vlciscitur V. 20
eius prudentia V.21
in Olympia cursor primo proximus. V.22
Macedonum tyrannis quomodo ad eum peruenit VIII.137
Athenienses hortatur ad pacisc endum cum Mardonio VIII.140
Athenienses Mardonii causam prodit IX. 43 44.
aurea eius apud Delphos statua VIII. 121
Aliarthus fratricida IV.160
ab vxore fratris necatur *ibid.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Vrania III. 8
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I.131
Alizones pop IV.52
Alleus Scopadæ Tetranesti pater VII. 98
alluuione fluminis agros decurtatos, cõpensat Ægypti rex II. 109
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V. 63
Alpeni vicus VII.176.177 219
Alpenus oppidum VII.2 6
Alpheus & Maron Osiphanto geniti VII. 227
eorum virtus ad Thermopylas *ibid.*
Alpis fluuius IV 49
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I 16
eius acta memoratu digna I.16.17 &c.
qua ratione Miletum obsidebat I. 17
eius morbus I. 19
cum Trabulo pactiones init I. 21
donaria ab eo Delphos missa I.25
eius obitus *ibid.*
eius sepulchrum quale, & à quibus cõstructum I.93
eius filius Pantaleon I.92
filia Ariena I.74
Alysonii pop. III.90
Amasis Ægypti rex I.30
ad eum se confert Solon I.30
eius cum Crœso fœdus I.77
eius res gestæ cum Apria, quem regno pepulit II.162.163.169
eius cum Cyrenæis amicitia II.181
eius res gestæ aliæ, solertia, contẽptus, mores & ingenium II.172.173.174
eius opera magnifica II.175.176
eius picturati thoraces III.47
eius litterę ad Polycratem III.40
cum Polycrate ius hospitii soluit propter eius nimiam felicitatem III.43
Græcorum amator II.178
donaria in Græciam ab eo missa II.182
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II.182
contra eum Cambysis expeditio III.1
vxorem Cyrenęam ducit & quid ipsi acciderit II 181
Cambyem deludit, missa Apriæ filia pro sua III.1
Cambysis contra eum expeditio III.2
eius obitus III.10
sepulcrum *ibid.*
in eius cadauer Cambysæ contumelia III. 16
Amasis, vir Maraphius dux Persarum contra Barcæos IV 167
eius contra Barcæos commentum dolosum IV.201
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ductus IV.203
Amathuntis obsidio V.104.105.108 &c.
Amathusii V. 104
Amaxampeus fons IV.52 locus etiam vnde fluit. sic dictus *ibid.*
Amazones, Æorpata a Scythis appellatæ IV. 10
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agnitę sunt esse feminæ IV. 110.113
quomodo cũ Scythis mixtę IV.113.114
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quo abduxerint V. 114.115. 116
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV.114
in Amazonidas præclarum facinus Athenienssium IX.27
Amestris, Oranis filia VII. 61
Xerxis vxor VII. 61.114
eius amiculum IX. 108
crudelitas in vxorem Masistæ IX. 111
Amiantus Agaristæ procus VI.127
amicus soleis possessio pretiosissima V.25
amici casum flet Psammenitus, nõ liberorum, causamque reddit III 14
amiculum Sylosontis III.139.140
amiculum Amestris IX. 108
Amilcar Hannonis filius VII. 165
Carthaginiensium rex & eius res gestæ & interitus VII.165.166.167
ipsi sacrificia instituta VII. 167
Aminias Palleneus, vir Atheniẽsis VII.84
Artemisia fugientẽ insequitur VIII 93
eius virtus & præstantia in pugna nauali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII.190
è naufragio classis Persicæ diues efficitur *ib id.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII 130
Ammonis oraculum in Africa I.46.II.32.
eius origo II.55.
Ammon Iouem appellant Ægyptii II.42
Ammonii populus IV.181
Ægyptiorũ & Æthiopũ coloni II. 42
aduersus eos Cambysis expeditio infelix III. 25.26
Ammoniorum rex Erearchus II.32
Amompharetus Spartiata IX. 52. 53. &c.
eius virtus IX.70
Amompharetti sacerdotis sepulcrum apud Lacedæmonios IX.84

amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I.135
amores quomodo tractent Caunii I.172
Amorgis Persarum ducis interitus V.121
Ampa vrbs VI.20
Ampelos promontorium Toronæum VII.122
Amphiarai oraculum I.46.VIII.134
verax à Crœso repertum I.49
eique donaria à Crœso missa I.52
Amphiaraus, Amphilochi pater III.91
Amphiarai delubrum VIII.134
Amphiarai expeditio in Thebas carmen Homeri II.9
Amphicæa vrbs VIII.33
Amphicrates Samiorum rex III.59
Amphictyones II.180
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII.228
eorum sedilia VII.200
templum quod nunc Delphis est quot talentis constituendum locarint II.180.V.62
Amphictyonis delubrum VII.200
Amphyctionidis Cereris templum VII.200
Amphilochus, Amphiarai filius III.91
colonia ab eo deducta *ibid.*
Amphilochus & Calchas è Troia discedunt VII.91
Amphilytus Acarnan ariolus I.62
Amphimnestus procus Agaristæ VI.127
Amphionis filia claudа V.92
Amphissa vrbs VIII.32
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II.43
Amphitryonis tripus V.59
Amyrgii Scythæ VII.64
Amyrtæus rex Ægypt. II.140
pluribus malis Persas affecit II.15
Amyntas rex Maced. à Megabyzo poscitur aquam & terram V.17
eius prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V.18.19
Alexandri pater VII.173.VIII.136.139.
vt & Gygæa VIII.136
Alcetæ filius VIII.139
Amyntas Bubaris fil. VIII.136
Amytheon, Melampodis pater II.49
Anacharsis sapiens IV.46
eius genus & dignitas apud reges Scytharum IV.76
peruigilium matri deorũ agit IV.76
eius de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV.77
eius cædes, & causæ huius IV.76
eum nouisse se negant Scythæ *ib.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III.121
Anaphes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu VII.62
Anaphlysta tribus IV.99
Anaxander Eurycratis fil. VII.204
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I.67.V.39.VII.204
eius duæ vxores, altera iussu ephororum ducta, & liberi ex iis V.39.40.41.42
Anaxandrides Theopõpi filius VIII.131
Anaua Phrygiæ vrbs VII.30
Anaxilaus Archidami filius VIII.131
Anaxilaus Cretinei fil. VII.165
in matrimonium duxit Terilli filiã *ib.*
Rhegityrannus VI.23.VII.167
Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi VI.23
Anchimolius, Afferis filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus V.63
eius interitus *ib.*
eius sepulcrum V.63
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum I.193
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio IX.73
Anderica pagus Assyriæ I.185
Anderica regionis Cissiæ isthmus VI.119
Andreus Myronis pater VI.126
Andrii pecunias Themistocli dare negant VIII.111
Androbulus Timonis pater VII.141
Androcratis herois fanum IX.25
Andromeda Persei vxor, Persem ex Perseo peperit VII.61
Cephei filia *ib.*VII.150
Androdamas Theomestoris pater VIII.85.IX.89
Androphagi IV.18.102.106
eorum mores & descriptio IV.106
eorum fuga IV.125
androsphinges II.175
Andrus V.31
à Græcis obsessa, cur VIII.111
Aneristus Sperthiei pater IV.134
Aneristus alius, Sperthiei filius IV.137
angaria on Persę quid appellent VIII.98
Angites flumen VII.113
Angrus fluuius IV.49
anguis ingens arcis custos in templo ab Athenien sibus obseruatus VIII.41
anguilla sacra Ægyptiis II.72
animalia quæ ab hominibus comeduntur feracia & feruosa: quæ noxia sunt, parum feruosa III.107
animalia in saxis primi sculpserunt Ægyptii II.4
animalia quomodo in suis vestibus pingant qui Caucasum incolunt I.203
animal nullum interimunt Indi quidam III.100
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India maiora quàm aliis in locis III.108 præter equos *ibi.*
animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt Ægyptii II.123
quod sibi quidam Græcorum vindicarunt *ibid.*
annum primi Ægyptii compererunt & distinxerunt in menses II.4
anni humanæ vitæ LXX. I.32
anni vitæ Æthiopum, & persarum III.22.23
annorum XV. millia à Dionyso ad Amasin regem numerant Ægyptii II.125
annulum signatorium gestant Babylonii singuli I.195
annulus Polycratis signatorius III.41
Anopæa, via & mons VII.216
antacæi, cete ingentia sic dicta IV.35
Antagoras Hegetoridæ pater IX.75
Antandrus ab Otane capta V.26
Antandrus Pelasgis VII.42
Anthela oppidum VII.176.200
Anthemus Hippiæ oblata V.94
Antylla vrbs II.98
in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat *ibid.*
Antichares Leonius V.43
Anticyra vrbs VII.198
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII.11
Antiochus Tisameni pater IX.32
Antiophemus & Rhodus VII.153
Antipater, Orgis filius, VII.18
Xerxianas vt excepit copias *ibi.*
Anysis rex Ægypti, successor Asychis, cæcus II.137
fugatur à Sabaco II.137
vbi interim latuerit & vt imperium suum recuperarit II.140
Anysis vrbs II.137
Anytia plaga II.166
Aorizus, Masangis pater VII.71
Aparytæ pop. II.91
Apaturia festa I.147.II.29
aper immanis Myforum deuastat opera I.36
apri in Libya nulli IV.192
apes loca trans Istrũ an obtineant V.10
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Apheræ loci nomen VII.193
Aphetylitius Iuppiter VII.197
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX.72
Aphrodisias insula IV.169
Aphthitana plaga II.166
Aphytis vrbs VII.122
Apios vrbs II.18
Apia, Tellus dea Scythis IV.359
Apidanus fluuius VII.129.196
Apis Ægypt. Deus, Græcis Epaphus II.133.III.27.18
eius descriptio, signa III.28
quum apparet, Ægyptiorum festum III.28
aula eius II.153
illusus à Cambyse & vulneratus II.29
moritur eo vulnere *ib.*
Apollo, Græcorum Deus I.90
præcipue à Crœso cultus I.90
inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit I.87
enumerat sua in Crœsũ beneficia I.91
Apollo Ismenius I.92.VIII.134
eius templum V.59.VII.134
Apollo Triopius I.144
Apollinis oraculum apud Ægypt. II.83
Appollo, Osiris apud Ægypt. seu Dionysi, & Isidis filius II.156
à Latona nutrice occultatus II.156
Apollo ad Metapontinos solos Italorum venit IV.155
Apollinis templum Buti II.155.156
Apollinis rẽplũ à Milesiis structũ II.78
Apollinis delubrũ apud Abas VIII.33
Apollinis Ptoi fanum VIII.135
Apollinis fons IV.158
Apollo, Ægyptiacè Orus II.156
Scythice, Œtosyrus IV.359
Apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace I.69
Apollinis arma sponte apparẽtia Delphis VIII.37
Apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit VII.26
Apollonia in Ponto Euxino V.90
Apollonia quæ est in sinu Ionico IX.91
vbi sacræ solis oues IX.92
Apolloniates ager IX.92
Apollophanes Bisaltis pater VI.26
apologus Cyri ad Iones I.141
Apries Ægypti rex, Psammis filius, regum longo tempore fortunatissimus II.161
res ab eo gestæ *ibid.*
ab ea Ægyptii desciscunt, rege electo Amasi II.161.162
ab Amasi prœlio victus, & viuus captus II.169
eius interitus & sepultura *ibid.*
Apsinthii Thraces VII.34
Plesthoro indigenæ deo, Œobazũ immolant IX.118
aquæ sacrificant Persæ I.131
aqua quomodo importetetur in aridã Syriæ loca III.6
aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex III.9
aqua quædam adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant III.23
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV. 81. alia similis IV.182
aqua Stygis IV. 74. perque eam iusiurandum *ibid.*
aquiminaria Delphos à Crœso missa I.51
ara Delphis à Chiis donata II.135
ara Apollinis ab Aristea extrui iussa IV.155
ara Dianæ Orthosiæ IV.87
Iouis forensis V.46
ara ventis statuta in Thya VII.178
ara Herculis VII.176
aras non extruunt Persæ I.131
aras prim. statuere Ægyptii II.4

aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59
Arabiæ ficus & qualis ea regio III,107
eius iucundissimus odor III,112
Arabiæ mons II.8
Arabiæ humus II,12
Arabes cum mulieribus suis vt misceantur I,198
maximè fidem seruant inter homines III.8
fœderis apud eos ineundi mos III,8
Dario immorigeri III,88
tributorum immunes III,91
Cambysi aditum permisere in Ægyptum III,9,88
millena talenta thuris Dario pendunt III,99
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69
camelis vehuntur in bello VII,86
Arabicus sinus II,II.IV,39
Arçus Philippi pater VIII,149
Ararus fluuius IV,49
aratrum in Scythicam regionem cælitus demissum IV,5
Araxes fluuius I,202
eius accolæ *ibid.*
contra solem orientem fluit IV,40
ponte iunctus à Cyro I,205
Arbalus Nerbali pater VII,98
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ IV,151
Arcades I,146.II.171.V,49
Arcades inuasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I,66
Arcades glandiuori I.66
eos contra Spartam sollicitat Cleomenes VI,74
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI.159
Arcesilaus alius Batti felicis fil. IV,160
eius clades à Libybus accepta IV,60
interitus à fratre strangulati *ibid.*
Arcesilaus alius Batti claudi fil. IV,162
in Samum profugit IV,162
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, eiusque crudelia facinora IV,164
Cambysi Cyrenem tradidit tributariã IV,165
eius interitus IV,164
Archander Danai gener, Phthii Achæi filius II,98
Archandri vrbs II,97
Archelai, tribules V,68
Archelaus Agesilai filius VII.204
Archestratidas Athenagoræ pater IX,89
architecti. Eupalinus III 60 Rhœcus *ib.* Mandrocles Samius IV.87
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samũ III.55
Archias alius Archiæ Samii filius III,55
Archidamus Zeuxidami filius VI,71
Archidamus Anaxãdridæ filius VIII,131
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II.135
Archilochus Parius I,12
eius iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium I.73
arcus ab Æthiope Persarum regi missus III,21,30
arcus Herculis IV,10
arcus semper intentus, rumpitur II.173
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & eius gesta I.15
Areius pagus Athenensium VIII,52
arena aurosa III,102
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III 26
Argadeus, Ionis filius V,66
Argæus Philippi pater VIII,139
Perdiccæ filius *ibid.*
Argant honius Tartessi rex I,163
eius longæuitas *ibid.*
eius cum Phocensibus amicitia I,163
argentum apud Scythas non in vsu IV.71
nec apud Massagetas I,215
argentum Aryandicum IV,166
argenti ferax Lydia V.49
Argilus vrbs VII,115
Argiopius, loci nomen IX.56
Argippæi pop. qui eorum mores, victus &c. IV,23
Argis & Opis virgines Hyperboreę IV.35
earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argiua. *vide* Ægina
Argo nauis ædificata IV,179
Argõ, primus Heraclidarũ, Sardiũ rex I,7
Argos olim Græciæ ciuitates omnes antecessens I,1
Argos viris desolatum à seruis tenetur VI.83
Argos Persis quàm amica VII.150
ab Homero celebratum maximè H,28
Argi lucus à Cleomene incensus VI,80
Argiuorum regio I.82
Argiui mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I,61
eorũ totidem cũ c c c Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I,82
Argiuorum clades I,82
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum I.82
Argiui musica præstantes inter Græcos III.131
Argiui contra Athenienses ab Æginetis accersuntur V.66
multã indicunt AEginetis, & recusantibus, auxilia negant VI.92
Argiuorũ clades à Cleomene VI.78,79
Argiuorum serui, res & magistratus, vrbe eâ clade afflictâ suscipiunt VI.83, & à filiis cæsorum pòst electi, Tirynthem obtinent *ibid.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ibid.*
Argiuorum sex millia à Lacedæmonis interempta VII.148
cum Lacedæmoniis pacisci volunt, VII.148 sed partem imperii à Lacedemoniis poscunt in bello Persico *ibid.*
oraculum consulunt an auxilium contra Medos ferre debeant *ibid.*
nuncii ab iis Susa missi VII.151
Persam in Græciam accersisse feruntur VII,152
eorum cum Persis affinitas VII.150
mittunt nuncium ad Mardoniũ IX.12
Argiui contra Thebas cum Polynice militantes IX.27
Argiuæ feminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argiuarum mulierum furor & insania IX.33
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno electi, à Lacedemoniis recepti, & circa vtrosque acta IV.145 *&c.*
Ariantes rex Scytharum IV.81
Ariazus Gergis pater VII.82
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis VII.97.VIII.89. Xerxis frater VIII. 89. eius interitus *ibid.*
Ariaramnis Persæ interitus VIII.90
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III.9
Aridius Nerbalus dux in classe Xerxis VII.98
Aridolis Alabandensiũ tyrannus VII.195
Ariena Alyattis filia I.74
Astyagi nubi fœderis caussa seruãdi *ib.*
arietes Thebanis Ægyptiis sacri II.42
Arii pop. III.93
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII.65
Arii olim dicti Medi VII.62
arima Scythæ vnum vocant IV.27
Arimaspi III.116
viri vnoculi III,116 IV,27
qui & vbi III,1.6.IV,13
Arimaspei versus IV.14
Ariomardus, Artyphii germanus, Caspiorum dux VII.67
Ariomardº, Darii & Parmyis filiº VII.78
dux Moschorum & Tibarenorum *ibi.*
Arion Methymnæus, citharœdus I.23
primus docuit dithyrambum *ibid.*
de delphino insidente Arione I.24
eius donarium apud Tænarum I.24
Ariphron Xanthippi pater VI,131.136 VIII.131
Aripithes rex Scytharum IV.78
eius interitus *ibid.*
Arisba Methymnæis subiecta I.151
Aristagoras Cumæus IV.138
Aristagoras Cyzicenus IV.138
Aristagoras, Molpagorę filius, Histiæi gegener, ac consobrinus V.30
Mileti procurator *ibi.*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V.36.37
circa eum & Naxios acta V.33.34
manifesto à Dario deficit V.37
isonomiam instituit, & tyrannos euertit, quasi ipse alienus à tyrannide V.37.38
Spartam missus ad societatem comparandam V. 38. & eius cum Cleomene acta V.49.50.51
Sparta frustra excedit V.51
Athenas venit, eosque ad belli societatem inducit V.97
Pæones ad defectionẽ sollicitat V. 98
expeditio eius contra Sardis V.99.100 VII.8
turbis tantis comp[illegible]s, consilii inopia laborat V.124
eius interitus V.126
Aristagoras Heraclidis filius Cumæus captus V.37 dimissus *ib.*
Aristagoras Hegesistrati pater IX.89
Aristeas Adimanti filius VII.137
Aristeas Proconnesius, versificator, Castrobii filius IV, 13. 15 *vbi* de eius præstigiis.
eius statua IV.15
Aristides Lysimachi filius VIII.79.95
Athenensis, in exilium à populo electus VIII.79
Themistocli haud amicus VIII.79
simultatem missam facit pro bono cõmuni patriæ *ibi.*
vir optimus Athenensium atque iustissimus *ibid.*
nũcium affert Græcis, eos vndique ad Salaminem circũuentos VIII. 79 81
Persas multos interficit VIII.95
dux Athenensiũ ad Platæas IX.28
Aristocrates, Casambi pater VI.75
Aristocyprus, Soliorum rex VI.115
eius interitus *ibid.*
Aristodemus rex Laced. IV.147.VIII.131
eius interitus VI.52
Aristodemus Spartiata à Leonida remissus emanet è prælio VII.229.230
fugax dictus, & probro notatus VII.231
infamiam in pugna ad Platæas delet VII.231.IX. 70. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractores IX.70
Aristodemus, Aristomachi filius VII.204
Aristodicus, Heraclidis filius, Cumæus I. 158
oraculum vẽ tentarit I.159
Aristogiton & Harmodius Gephyræi, interfectores Hipparchi V.55
Aristolaidis filius Lycurgus I.59
Aristomachus Cleodæi filius VI.52.VII. 204.VIII.131
Ariston Byzantius IV.138
Ariston rex Spartæ I.67.VI.6
circa eius vxores duas & tertiam acta VI.61.62.63
quo commento ab amico Ageto vxorem abduxit VI.62

eius dictum super filio nato Demarato VI.63
eius vxor ex heroe Astrobaco grauida VI,69
Aristonice Pythia VII,140
Aristonymus Clisthenis pater VI,126
Aristophantus,Cobonis pater VI.65
Aristophilides Tarétinorum rex III,136
Arizanti Medorum gens I.101
arma sacra sponte extra templũ Delphicum apparent VIII.37
Armenii cum Xerxe militantes VII.73
eorum armatura & dux *ibid.*
Armenii pecuarii I.194.V.49
Armenus mons I.72
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV.5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Arsames, (vel potius Arsaces) pater Hystaspis I.209.VII.11
Arsames Darii filiꝰ & Artystonæ Cyri filiæ, dux Arabũ & Æthiopũ VII.69
Arsamenes Darii filius, Vtiorum & Mycorum dux VII.68
artaba, mensura Persica I.192
Artabanus Hystaspis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV.83
bellum contra Scythas Dario dissuadet IV.83
eius oratio qua Xerxi dissuadet bellũ Græcis inferre VII.10.11
eiꝰ mirũ in solo regio somniũ VII.17 18
eius de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquiũ VII,46, 47,48 *&c.*
Susa à Xerxe remissus, cõmisso regno VII.52.53
Artabanus Artiphii pater VII.66
Artabanus Bagasacis pater VII.76
Artabates Pharnazatris pater VII.65
Artabazus Pharnacis fil. Chorasmiorum & Parthorum dux VII. 66. VIII,126
cũ Mardonio remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obsidet VIII.127
Olynthum capit VIII.12
ad Potidæam maris æstu & restagnatione male affligitur VIII.129
dissuasor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio suscipiendæ IX.60.65
eius fuga, defuncto Mardonio IX,65 *& seq.*
fuga quomodo per Thessaliam sit elapsus IX,88
Artace vrbs IV.14.incensa VI.3
Artachæus Attei fil. VII,21
Artachæus,Horaspis pater VII,63
Artachæus Artayntæ pater VII,130
Artachees fossę apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117
eius statura *ibid.*
interitus & funus *ibid.*
ei sacrificant Acanthii ex oraculo *ib.*
Artachæus Artayntæ pater VII 130
Artæus Artachæi pater VII,21
Artæus Azanis pater VII.66
Artæi olim,iidem qui Persæ VII 61
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V.25.30.73
solicitatur ab Aristagora ad reducendos Naxiorum exules V.131
vna contra Ionas delectus imperator, res quę gestæ V.25
eius ad Aristagoram dictum VI.1
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriam missus VI. 94
idem Datis ad Marathonem collega, VII.74
dux Lydorum & Mysorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis VII.106 VII.151
quid nomen significet VI.98
Artayctes, Cherasmis fil. dux Macronũ & Mosynœcorum VII.79
Sesti præses *ibid.* & IX.115
eius facinora nefaria VII.33. IX.115
obsidetur Sesti IX.15
capitur à Græcis IX.118
suspenditur ab Athenienſibus VII.33 IX.119 (IX.119
Artayctæ filius corã patre saxis obrutus
Artayntes Artachæi fil. dux classis à Xerxe relictæ VIII 130 eius fuga IX.101
probis impetitus à Masiste, contra eum stringit acinacem IX.106
Artaynta, Masistæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX.107
eadem tamẽ amasia Xerxis IX.107.108
Arteatæ Persarum genus I.125
Artembares vir inter Medos clarus I,114. 115.116
Artembares auus paternus Artayctæ IX.12.instruit Persas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem sibi eligere liceat *ibid.*
Artemisia contra Græcos expeditionem sequuta VII.99
eius genus & animi præstantia, virilitas *ibid*
eius imperium *ibid*
eius naues post Sidonias illustriss. *ibi.*
sententiæ inter socios optimæ *ibi.*
consilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68
eius facinus in pugna nauali VIII,87,88
eam insequitur Aminias Palleneus, & vt seruata VIII,93
præmium propositum ei qui viuã cepisset, & quantum *ibi.*
in consilium à Xerxe adhibita separatim VIII,101,102
deducit liberos regios VIII,103
Artemisium IV.35,VII,175
Artimpasa, Venus Scythice IV,59
Artiscus amnis IV.92
Artobazanes, Darii filius cũ Xerxe fratre de regno contendit frustra VII.2,3
Artochmes Darii gener VII.73
Artontes, Bagæi pater III,128
Artontes, Mardonii filius IX.83
Artoxerxes quid signif. VI,98
Artybius vir inter Persas eximius V,108
equus ipsius bellicosus V,111
Artyphius filius Artabani VII,66
Artyphius Artiomardi germanus VII.67
Artystona Cyri filia III,88,VII.69
arura quid apud Ægypt. II,168
Aryandes Ægypti prætor eiusque interitus IV,166
Aryandicum argentum IV,166
Asbystæ Libyes IV.170
Ascalon Palæstinæ vrbs I.105
aschy, liquoris genus IV,23
Asia, Promethei vxor IV.45
Asiæ magnitudo descripta qualis & quãta IV.37,38.39.40
vnde nomen accepit IV.45
perueſtigata à Dario IV.14
Lybiæ par, præter eam quæ ad solem orientem *ibidem.*
India tenus habitatur IV.40
Asiæ termini II.17
Asiam Persæ putant sibi necessitudine coniunctam I.4
Asiæ superioris imperio quamdiu potiti Assyrii I 95
Asia subacta à Phraorte I,102
Asiæ imperiũ amittunt Medi, eoq. Scythæ potiuntur I. 104. 105. idque quando Medi recuperarunt I.106
Asiæ quædam planities III.117
Asias tribus, Sardibus sic vocata IV.45
Asina ciuitas VIII.73
asini Armeniorum in nauigiis Babylonẽ commeantium I.194
asini in Scythia nonnulli IV.28.29
asinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV.129. asini cornibus præditi vbi IV.191. asini nunquam bibentes vbi IV.192
asinarii cum matre Demarati concubitus falso sparsus VI.68.69
Asius Cotyis filius IV.45
Asmach, quid II.30
Asonides nauarchus VII.181
Asopii pop. IX.15
Asopus amnis VI.108.VII.200.IX.15,29
Asopodorus Timandri filius IX.68
Aspathines è Persarũ primoribus III.70
in femore percussus à mago III.78
asphaltus Babylonica I.179
asphalous vbi è puteo hauritur VI.120
Assa vrbs VII.122
Assesus, & Assesia Minerua I.19
Assyria II.17.IV.39.eius siccitas I.93
oppida habet magna & celeberr. I.178
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII. 63. quandiu Asiæ superioris imperio potiti I.95. ab iis Medi deficiunt *ibi.* eosque subigunt I.106. eorũ bellũ cũ Phraorte I.102. cum Cyaxare I.103
eorum arma in exercitu Xerxis VII.62
eos aggreditur Cyrus I.177. *&c.*
Astacus Melanippi pater V.67
Aster, Anchimolii pater V.63
Astrobaci herois conditorium VI.69
Astyages, Medorum rex I.46.73.107
auus maternus Cyri I.34.acerbe imperat Medis I.123.magos cruci figit I. 128 à Cyro bello victus & captus I. 75.128. *&c.* Arienam vxorem ducit I.74. eius somnia I. 107.108
gesta cum filia Mãdane *ibi.* Harpago filiũ comedendũ proponit I.119
Astyagis & Crœsi affinitas vnde I.73
Asychis rex Ægyptiorum II.136
res ab eo gestæ & pyramis eius *ibid.*
asylum Herculis II.113
Atarbechis vrbs II.41
Atarnes vrbs VII.2
Atarnitis regio VI.28.29
Atarneus ager I.160.VIII.106
Atarnes fluuius IV.49
Atarnes, Hystaspis filius VII,224
Athamas Æoli filius inito cũ Inone cõsilio, necẽ Phrixo machinatur VII.197
Athenades Thrachinius VII. 213
Athenagoras, legatus Samius IX.89
Athenæ, Ionicarum vrbium sola quondam insignis I.143. laudatæ ab Homero II.28
oppressæ tyrãnide à Pisistrato I. 59.60
tyranni de liberatæ V.55. *&c.* 64.65
captæ à Xerxe VIII.51
iterũ à Mardonio captę & incẽsæ IX.313
Athenarum arx occupata à Cleomene V.2.incensa à Persis VIII.53
Athenienſium origo vetustiss. VII.161
eorum diuersis temporib. diuersæ appellationes VIII.44
in Ionico genere præcellunt I.56 &
Iones appellitari nolebant I.143
Ionib. auxiliãtur aduersus Persas V.97
Iones ab illis deseruntur V.103
inter Græcos sapientia primi I.60
eorum prudentia in bello Xerx. VIII. 3.IX.27
eorum virtus in prœlio IX.70.101
laus fortitudinis ad Marathonem VI. 112.113.IX.27
Athenienſ. trecentorum virtus IX.21
Athen. Græciæ liberatores, & regis expulsores VII.129
nautici necessitate facti VII.144
eorum vires è nauibus quantę VIII.61
Athenienſib. leges à Solone cond. I.29
eorum vxores vxorem & liberos Lycidæ lapidib. obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX. 5
earum vestis mutatio V.87
Athe. vxores à Pelasgis captæ VII.138
Athenienſium prytaneum I.146
quando tribuũ apud eos nomina fuerint immutata V.69
Athenienſium panegyries VI.11
nunquam solũ mutarunt I.56, VII.161
eorum cum Mitylenæis pugna V.94
reditus metallici ex Laureo VII.144
sub tyrannis infirmi V.68.91
Græcorum præstantiss. I.56
periti in oppugnandis muris IX,69
Tegeatis præstantiores VIII.27.28
cum Æginetis gesta V,48 *&c.* VI.49. *&c.*87. VII.145
in Athenienſ. & Æginetarum præsidio mare

mare contra Xerxem VII.203
Athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas VIII.93
Græcorum præſtantiſſ. pugna nauali ad Eubœam VIII 17
eorum prœlium cum finitimis apud Eleuſinem I.30.
contra Peloponnenſes egrediuntur V.74 &c.
eorum cõtra Caryſtios bellum IX.104
Seſtum obſident IX.113
Yrbem ſuam deſerũt bello contra Xerxem VIII.41
Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem, & Dario terram & aquam promittunt legati V.73
Sardis inuadunt VII.1.8
apud Darium inſimulati VI.94 & contra eos expeditio ſumpta VI.94
in Salaminẽ quomodo trãſierint IX.6
Athenienſiũ legatio Spartã miſſa IX.7
Attica oppreſſa à Piſiſtrato I.59
Atticam quater ingreſſi Dores V.76
Atticæ magnam partem vaſtant Perſę VI.102.
Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus VI.139
Attica regio non equitabilis IX.13
Attica gẽs, Pelaſgica, in Helleneſ tiãſiens, linguã Pelaſgorũ perdidit I.57
Atticus medimnus I.192. medimnus farinæ, *non adiecto vocab.* Atticus VI.57
Atticarum mulierum cædes VI.138
Athos mons VI.44.VII.21
eius deſcriptio VII.22
circa Athon iactura claſſis Perſicæ VI, 44.95.VII.21
effoſſus à Perſarũ copiis VII.21.&c.122
Athres fluuius IV.49
Athribitana plaga II.166
Atlas fluuius IV.49
Atlas mons IV.184
eius deſcriptio *ibid.*
Atlantes homines innominati eorumque deſcriptio IV.184. vnde dicti *ibid.*
Atlanticum mare I.203
Atoſſa, Cambyſis ſoror & Smerdis, eadẽ Cambyſis vxor & magi, poſt Darii III.68.88
eius vlcus in mamilla à Democede ſanatum III.133.134
potentia eius apud Darium VII.3
Atramyttium vrbs VII.42
Atrayntes, Irramitis filius. VII.67
Attaginus Mardonium conuiuio excipit Thebis IX.15
eum ſibi dedi volunt Græci victores IX.85. ipſe profugit IX.87
Attica, *vide poſt* Athenæ & Athenienſes.
Atys Cręſi filius, adoleſcens eximius I.34.35
eius interitus I.43
Atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I.7.94. VII.74
AVcuatæ Scythatum genus IV.6
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes IV.49
auri maiorem partem quomodo Indi ſibi comparent à formicis III.102.103.104.105
auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis III.116
auri ramenta è Tmolo I.93
auri ramenta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant IV.195
auri immẽſa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I.14
ex auro & argẽto vbi primum percuſſi nummi I.94
auri creber vſus, in armis & ornatu equorum apud Maſſagetas I.215
auro & argento conſtrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Perſ. Mardonii IX.79
auro oneratus Alcmæon VI.125
aurum ſacrum Scytharum IV.7
auro merces vt commutant Carthaginenſes cum Libybus IV.196
aurũ vili mercantur Æginetæ à ſeruis Laced. IX.79
auri theſauriſmus regum Perſ. III.96
aureus tripes apud Delphos IX.80
aurea phiala in balteo Herculis IV.10
aurei crateres & Phialæ, & alia vaſa potoria &c. Perſarum in exercitu Mardonii X.29
aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere III.148
aureum aratrum, iugũ, ſecuris, & phiala, cælo delapſa in Scythiam IV.5
aureæ compedes Democedi donatæ III.130
aureę compedes apud Æthiopes III.23
aurea metalla IX.74
aurea platanus ac vitis VII.27
auroſa arena, quæ à formicis egeritur III.102
aures hominibus magis incredulę quam oculi I.8
aures ignominiæ cauſſæ pręciſæ II.162 III.69.118
aures ſibi præcidit Zopyrus III.154
in auribus animum habitare VII.39
AVſchiſæ Libyes IV.171.
AVſes IV.180
aratores IV.191
auſter pluuioſiſſimus ventus II.25
Pſyllos contra ſe bellãtes arena obruit IV.173
Auteſion Tiſameni fil. IV.147.VI.52
Autodicus Cleadis pater IX.84
AVtomoli qui II.30
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII.59
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V.82.83
Axius fluuius VII.123
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII.66
Aziris, à Cyrenæis habitata IV.161
Aziriſtus inſula IV.155
Azotos, Syrię vrbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II.157

B.

BAbylon vrbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I.178
eius ſitus & magnitudo *ibid.*
eius centum portæ I.179
vt extructa I.179.180.181. &c. vbi eius deſcriptio.
primo capta à Cyro I.191
eius potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I.192
eius principatus ſiue ſatrapia longe maxima I.192
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III.158
eius muri & portæ deiectæ III.159
Babyloniorum leges I.196.198.199
eorum amictus & cultus I.195
eorum nauigia I.194
ſepulchra & luctus funebres I.198
cũ mulierib. fœdus miſcẽdi mos I.199
eorũ tres tribus nullo alio niſi piſcib⁹ victitant I.200
à Babyloniis Græci q̃ acceperint II.309
eorum cura erga ægrotos I.197
eorum ablutio poſt coitum I.198
eorum fœdus cum Cręſo initum I.77
eorum cũ Cyro conflictus & fuga I.190
eorũ rebellio ſub Dario adque bellũ apparatus II. 150. obſidentur diu, III.151.&c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rẽ frumentariam obſeſſorum abſumant III.151
eorũ tria millia patibulis affixa III.159
Babylonis reginæ duæ inſignes I.184.185
Babylonicarum virginum auctio I.196
Babylonicæ regionis feracitas I.193
Babylonicum talentũ quid valeat III.89
Bacchus, Ægypt. Oſiris II.42
eius feſtũ, ſacra, phalli I.150.II.48.49
Bacchanalia Scythæ cur improbẽt IV.79
bacchantium vox VIII.65
Bacchica & Orphica II.81.IV.79
Bacchiadæ apud Corinthios V.92
Bacidis oraculum VIII.20.77.96
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII.64
eorum equites *ibid.*86
Bactriana natio I.153.III.92
Badres Paſargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV.167
Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Milyarum dux VII.77
Bagæus, Artontis filius, ad Otœtem interimendum delectus III.128
Bagæus Mardontis pater VII.80
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII.76
balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV.10
barba prolixa naſcẽs ſacrificæ ſeu antiſtitæ Mineruæ, res ominoſa I.175. VIII.104
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I.60
barbaros, potius quam Græcos in mortuum ſæuire decere IX.78
barbarorum vociferatio in pugna IX.58
Barce oppid. III.91
eius origo & conditores IV.160
obſeſſa à Perſis IV.200
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III.13
interficiunt Arceſilaum IV.164.167
circa eos & Perſas acta IV.201 &c.
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV.202.203
ad Dariũ tranſportati, vicum Bactrianę regionis incolũt cui quoque Barce nomen IV.204
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenẽ vult diripi, cui obſtat Amaſis IV.203
baris nauigii nomen II.96
Baſilides Herodoti cuiuſdam pater VIII.132
baſſaria, feræ quædam IV.192
batrachomyomachia Homeri II.24
battus Libyca lingua rex IV.155
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV.150.155
eius vitium linguæ, IV.155
vnde dictus ſit Battus IV. 155. quot annos regnauit IV.159
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV.161
Battus tertius felix appellatus IV.159
Battiadæ inter ceteros Barceos cur non direpti IV.203
beatus ante obitũ nemo appellãdus I.32
beatus ex viuentibus nemo I.86
Beatorum inſula, regio ſic dicta III.26
beccos, panẽ Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II.2
bellariis multis vtuntur Perſæ I.133
è bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces V.6
Belus Nini pater I.7
Belus Cephei pater VII.61
Belides portæ Babylonis III.155.158
benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII.85. honoresq; conſequuntur III.154
benemeriti ſeu benefici Spartiatarũ I.76
Bermius mons VIII.138
Beſſi vaticinantes VII.111
beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II.65. &c.
Bias Prienæus, I.27
eius ſalubertimum conſilium Ionibus datum I.170
Bias Melampodis frater IX.33.
bibli olim de pellibus V.58
Biſaltes, Apollophanis filius, Abydenus VI.26
Biſaltia regio VII.115

Bisaltcorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII.116.
Bisanthe vrbs in Hellespontо VII.137
Bistones pop. Thraciæ VII.110
Bistonis lacus VII.109
Bitonis & Cleobis historia I.31
Bithyni à Crœso subacti I.28
Bithyni, Thraces in Asia dicti VII.75
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII. 129
Bœotia II.49.V.57
Bœoti ad Thermopylas VII.202
OEnoen & Hysias occupant V.74
Chalcidensibus auxiliantur contra Athen. V.77
sed infeliciter *ibid.*
cum Medis vniuersi sentientes VIII. 34
eorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes IX.67
Boges præfect. Eionis VII.113
Xerxi fidelissimus VII.107
in rogum se coniicit VII.107
Bolbitinum ostium II.17
Bolissus, loci nomen H.23.24
bonis hominibus vsuuenit vt malos habeant seruos VIII.68
Boreas Athenien sium gener VII.189
ab iis contra Xerxem inuocatus VII. 189
eius vxor Orithyia *ibid.*
eius delubrum *ibidem*
Borysthenes fluuius IV.25.47
eius descriptio IV.53
Borysthenitæ IV.18.53
eorum emporium IV.17
boryes feræ vbi gignantur IV.192
boues mares Ægyptii immolant, feminæ sacræ sunt II.8.41
boues immolandos vt explorent Ægyptii II.38
boum sepulturæ apud Ægyptios II.41
bos lignea inaurata Mycerini filiæ sepulcrum II.129
bos apud Cyrenæos etiam sacra propter Isidem IV.86
bobus vbi cornua non succrescant IV.29
boues præpostere pascentes, cornua inflexa anterius habentes IV. 182
boues agrestes prægrandibus cornibus VII.126
Bosporus Cimmerius IV.12.100
Bosporus Thracius à Dario pōte iunctus IV.83.85.86. *vbi &* eius dimensio.
Bottiæi, populus VII.185.VIII.127
Bottiæis terra siue Bottiæicus ager VII. 123.127
Branchidæ, populus, vbi oraculum Apollinis I.46.42.157
Brauron Athenien sium IV.145.VI.138
Briantica regio, ante Galaica VII.108
Brongus fl. IV.49
Brundusium vrbs IV.99
Bryges, qui postea dicti Phryges VII.73
Brygi, populus VII.85
bubali IV.192
Bubares Persa, Megabyzi filius V.21. VII.21.VIII.136
Bubastis vrbs II.59.137.156
Bubastis Ægyptiace, Diana II.137.156
Bubastiana plaga II.166
Bucolicum ostium Nili effossum II.17
Budii, Medorum gens I.101
Budini populus IV.21.108
eorum mores *&c.* IV.108
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII. 134
offert se sponte ad Talthybii iram placandam, vna cum Spertbie: & eorum acta VII.134.135.136.137
Bura Achæorum opp. I.145
Busæ, Medorum gens I.101
Busiris vrbs II.59.61.
Busiritana plaga II.165
Butus (*vel potius* Buto) vrbs Ægypti, vbi oraculum Latonæ II.59.63.155
Byblesia I.174
bylus Ægyptiorum eiusque descriptio II.92
Byzantium ab Ionibus subactum V.103
Byzantii ab Otane capti V.26

C

CAbales gens Libyæ IV.171
Cabalii, populus III.90
Cabelees Meones, qui & Lasonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII.77
Cabirorum sacra II.51
eorum templum Cambyses profanat III.37
Cadmus Agenoris fil. IV.147.V.59
Semeles pater II.45
Theram appellit IV.47
venit in Bœotiam II.49
Cadmei I.146
Pelasgos eiiciunt I.56
Cadmei ab Argiuis eiecti V.57.61
in eos expeditio Athenien sium IX.27
Cadmeæ litteræ V.59
Cadmea quædam victoria Phocensibus obtigit I.166
Cadmus Cous, Scythis filius, homo iustitiæ amantiss. VII.163.164
Cadytis, magna Syriæ vel Palæstinæ vrbs II.159.III.5
à Neco rege occupata *ibid.*
vrbs non minor quàm Sardis III.5
Caicus ager qui erat Mysorum VI.28
Caicus fluuius VII.42
Caira vestis V.88
Calantiæ Indi III.97. *vide* Callatiæ.
calasiris vestis nomen II.81
Calasiries Ægyptii pugnatores II. 164. IX.31
soli arti militari operam dant, II.166. 168. *vbi & alia*
Calasirium plagæ II.166
Calchas VII.91
calculorum ludus inuentus à Lydis I.94
Callatebus vrbs VII.31
Callatiæ, Indi parentibus vescuntur. III. 38. *at cap.* 97. *vocantur* Calantiæ
Calliæ Phenippi filii odium in tyrannos VI.121
solus bona Pisistrati Athenis eiecti ausus emere *ibid. vbi alia de eodem* 122
filiabus nuptum dat ex Athenien sibus quem quæque deligat VI.122
Callias Eleus Iamideorum vaticinus V. 44.45
Callias Hipponici filius VII.151
Calliades summum Athenis magistratum gerit VIII.51
Callicrates eiusque virtus & moribundi dictum IX.71
eius sepulcrum apud Lacedæmonios IX.84
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI.109
eius virtus & interitus VI.114
Callipidę populus Scythiæ: idem & Geçoscythæ IV.17
Callipolitani pop. VII.154
Callista insula IV.147
calui populi ab ipso natali, itidemque feminæ caluæ IV.23
calui pauciss imi apud Ægyptios, & cur III.12
caluitiem quid impediat III.12
Calydnii pop. VII.99
Calyndensium nauis demersa VIII.87
Calyndici montes I.172
Camarina quondam Syracusanorum VII.154
euersa à Gelone VII.156
Cambyses Cyri pater I.46.107.112.207 VII.11
ei in matrimonium tradita filia Astyagis I.107
Cambyses rex Pers. Cyri & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius I.208.II.1.III. 2. eius genus sibi vendicant Ægyptii III.2
regnum Cyri suscipit II.1
eius in Ægyptios expeditio *ibidem* & III.1. *&c.* quidque eum præcipue mouerit ad hanc expeditionem III.1. 2.3.4
Ægypto potitur I.181.III.7. *&c.*
cum Arabum rege fœdus init III.7.9
ei dederūt se Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III.13
triplex mouet bellum III.17
exploratores mittit ad Æthiopas III. 20
temeraria & infelix expeditio in Æthiopas III.25
iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere III.25
Cambysis insania III. 25.29.30.33.34 38
Apim Deum vulnerat lethaliter III. 29
fratrem occidi curat ex falso somnio III.30.61
sororem, eandemque vxorem, interficit III.31.32
morbo sacro laborat ab ipsis natalibus III.33
eius vinolentia, & inde scelera III.34 35
religionis derisor III.37
eius fatum, & imprecationes in se III. 64.65
eius interitus III.66
cur Dominus à Persis appelletur III 89.
Cameirus ciuitas I.144
cameli I.80.III.103.VII.86
cameli Indorum *ibi.*
id animal non solent inuadere leones VII.125
camelos timent equi I.180
Camicus oppidum, eiusque obsessio VII. 169.170
caminus poemation Homeri H.32
Campsa vrbs VII.123
canales coriacei mirę longitudinis III.9
Canastræum promontorium VII.122
Candaules Myrsi filius, Sardium tyrannus I.7
Myrsilus à Græcis cognominatus *ibi.*
vxorem suam conspici nudam à Gyge vult I.8.9.10
vxoris & Gygis consilio & dolo interimitur I.11.12
Candaules alius Damasithymi pater VII. 98
Canes mons VII.42
canes custodes domus H.22
canes Indici I.192
Canobus II.97
Canobicum Nili ostium II.17.113.179
caput nullam futuram habens IX.182
è capitibus inimicorum cæsorum potant Scythæ IV.65
capita animantium non degustant Ægyptii II.39
capita Ægyptiorum cur firma, Persarum vero fragilia III.12
Capita quercus, locus sic dictus, alirer, Tria capita IX.38
Cappadociæ fertilitas I.73
Cappadoces à Græcis Syri nominati I. 72.V.49.VII.72
Cappadocibus bellum infert Crœsus I.73
Capras Mendesii cur non mactent II.42. 46
Capratii in honore apud Mendesios II.
Capripedes homines IV.25
Capreæ & bubali apud Libyas IV.192
Captiuorum immolatio apud Scythas

IV,62 & apud Tauros IV,103
Car fratres habuit Lydum & Mysum I, 171
Caria, pars Ianiæ I 142
à Persis capitur VI,25
Cares olim Leleges, eorumque status antiquus I,171
eorum tria inuenta I,171
aiunt se aborigines I.171
à Cræso subacti I.28
subacti & ab Harpago I,174
quidam Ægyptum incolentes II. 61 152.154 III.11
eorum à Persis defectio & pugnæ V. 117.118.119.120
naues & armatura in Xerxis exercitu VII 93
Caricarum mulierum factum contra maritos I.146
Carius Iuppiter I.171.V.66
Carcinitis vrbs IV.55.99
Cardamyla Laconica VIII,73
Cardia vrbs VI.33.VII,58.IX.114
Carina vrbs VII.42
Carinus Euenetì pater VII,173
Carnia festa VIII.206
Carpathium mare III.45
Carpis fluuius IV.49
Carthaginensium bellum cum Phocensibus I.166
iis vult bellum inferre Cambyses, sed omittit III.17.19
colunt imaginem Amilcaris VII.167
Carystus opp. IV 35.obsessa VI,99
Carythi se dedunt Persis VI.69
pecuniam dant Themistocli exigenti VIII.112
contra Athen.bellum gerunt IX.104
eorum ager vastatur VIII.121
Casambus, Aristocratis filius, Atheniensibus traditus ab Ægimetis VI 73
casia vbi & quomodo nascatur & metatur III.110
Casius mons II.6.158.III,5
Casmena oppidum VI.1,5
Casparyrus vrbs III.102.IV.44
Caspii III.92.93
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67 67
eorum equites VII.86
Caspium mare I,202,203
Cassandane Cyri vxor, mater Cambysis II.1.III.2.
Cassiteros, *id est, stannum* III.115
Cassiterides insulæ III.115
Castalia loci nomen VIII.39
Casthanæa vrbs VII.183.188
Castor & Pollux Tyndaridæ II.43
excepti ab Euphorione domo VI 127
castores in quo lacu capiantur IV.109
eorum testiculi morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Castra Tyriorum, locus sic dictus, II.112
Castra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154
Castrobius, Aristeæ pater IV.13
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupa II.17
Cataractes amnis Mæandro par VII. 26
Catiari & Traspies, Scytharum genus IV.6
Caucasus mons I.203.204 III 97
Caucones pop. I.147.IV.148
Caunus ab Harpago capta I 176
ad Iones defecit V.103
Caunii eorumque genus & mores I,172
Cayster fl. V.100
Cebreniorum origo H.20
Cecrops rex VIII.44
vnde Cecropidæ dicti Athenienses *ibi.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV.35
Celænæ, vbi Mæandri fontes VII.26
Celees socius Doriei V.46
Celtæ populus I.33
omnium extremi in Europa ad solis occasum IV.49
Centum appellatæ insulæ I 151
Coes VIII.76
Cephenes olim, qui Persæ VII.61
Cepheus Andromedæ pater VII. 61, 150
Cepheus Beli fil. VII,61
Cephissus Thyæ pater VII.178
Cephissus amnis VIII 33
Ceraunius sinus I.174
Cerealorum vrbs II.15 17.97
Cercopes Homeri H.24
Cercopæn hedræ VII.216
Ceres, Ægyptiace Isis II.156
cum Cerere alea ludit Rhampsinitus rex II,122
Ceres & Bacchus inferorum principes II.123
Cereris templum in Scynthia IV.53
Cereris Eleusiniæ templum IX.61.96 100. & lucus IX.64
Amphictyonidis templum VII.200
Achæiæ templum & origia VI.62
Cereris legiferæ sacra VI.16
Cereris & Proserpinę solennia VIII. 65
cerui in Libya nulli IV.192
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV.142 ab Otane capti V.26
Chalcidenses oram Atticam populantur V.74. Olynthum obtinent VIII. 127. illis opem ferunt Milesii V.99
Chalcidicum genus VII.185
Chaldæi VII.63
Chaldæi inter Assyrios VII.63
Chaldæi sacerdotes I,181.183
Chalestra vrbs VII.123
Chalybes à Cræso subacti I.28
Champsæ crocodili dicti II.69
Charadra oppidum VII,53
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II.35.IV.135
Charilus EVnomi filius VIII.131
Charopinus Aristagoræ frater V.99
Chemmis insula, II.156
Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ II.91
Chemmitæ II.91
Chemmitana plaga II.165
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampsiniti successor II.124
eius gesta, pyramides II.124,125 126
Cepheneis regis Ægypti tyrannis; & pyramis II.127.128
Cherasmis Persa VIII 58
Chersis Gorti pater VII.98
Chersis Onesili pater V.104
Chersonesi vrbes subactæ & euersæ à Phœnicibus VI.33
Chersonesi tyrannus Miltiades VI.34
Chersonesus quæ est in Hellesponto, Athenienss. ditionis fuit VI.140
Chersonesus trachea, id est, aspera IV. 99
Chersonitæ portas Sesti Athenienſibus aperiunt IX.117
Chersonitarum primores in vincula cõiecti à Miltiade, & quo astu capti VI 39
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit VII,127 eius origo VII.24
Chilei viri Tegeatæ consilium IX.9
Chilo vir Spartæ sapientiss. VII 235
eius consilium Hippocrati datum I. 59
Chilo Demarmemi filius VI.65
Chius Ionum ciuitas I.142.II.178
à Persis capta VI 31
Chii soli Milesiis contra Lydos opem ferunt I.18
Chiorum tyrannus Strattis VIII. 123
eorum lingua I.142
vt Atarneum obtinuerint I 160
eorum clades VI. 15 16.26. & prodigia quæ præcesserunt VI.27
Choaspes fluuius I.188.I.49 52
eius aquam solam rex potat I.188
chœnix mensura VI 57
Chœricatæ (*q.d. porcales*) tribus Sicyonia V.68
Chœreatæ nomen loci VI.101
Chœrus Micythi pater VII.170
Choramii populus III.93
eorum in Xerxis exercitu armatura VII 66
Chromius Argiuus I.82
Cicones gens Thraciæ VII.59.108.110
Cilices II.28.72.V.49 52
eorum armatura VII.91
eorum tributum III.90
Cilicia II.17.34
Ciliciæ perfectura IX.106
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII.91
Cilla, Æolum ciuitas I.149
Cimmerii I.6.15.16.103.IV.1.11.12
Cimmerius Bosphorus IV.12.28.100
Cimmeria portoria IV.12.45
Cimmerii muri IV.12
Cimo Miltiadæ pater VI.34.39
Cimon Stesagoræ pater VI.38
Cimon, Miltiadis filius VII. 107 mulctã patri impositam exoluit VI 136
Cineas rex Thessal. V.63
cinnamomum vbi gignatur, & quomodo colligatur III.111
Cinyps fluuius IV.175
Cinyps tellus Libyæ fertilis. fluuio cognominis IV.198
circumcisio Ægyptiorum II.36, & aliorũ quorundam populorum II.104
Cissii in exercitu Xerxis militantes VII. 62
eorum dux & eorum armatura *ibid.*
eorum equitatus VII.86
eorum tributum III.91
Cissia terra V.49.52
Cissiæ portæ Babylonis III.155.158
coitus in templis II.64
Citharonis radices IX.19.25
Cius Mysia capitur V.122
Cius fluuius IV.49
Claues Cypri, promontorium dictum V. 108
Clazomenæ Ionum ciuitas I.142. II.178
hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I.16
capitur ab Artapherne & Otane V. 123
eorum thesaurus I.51
Cleades Autodici filius IX 84
Cleanax Argiuus H.1.2
Cleander vates, genere Phigaseus VI 83
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII.165
Cleander Patareus Celæ tyrannus VII. 154
Cleobis & Bitonis historia I 31
Cleodæus Hylli filius VI.52. VII.204. VIII.131
Cleombrotus & Leonides gemini V.41, 1.VIII. 71 Anaxandridæ filius *ibid.* & IX.10
Cleomenes Anaxandridæ filius V.41.64 VII.148
inops mentis V.42
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, sed propter genus V, 39
auro non corrumpi potest à Mardrio, ideoque virorum iustiss. audit III. 148
discordia inter illum & Demaratum VI.51.61.73.74
Clisthenem Athenis eiicit V.70.72
eius cum Aristagora acta V.49.50.51

inter Cleomenem & Argiuos acta VI. 76.77.78.79 80
proficiscitur contra Pisistratidas V. 64
Achæum se esse ait, non Dorem V, 72
profugit Sparta & Arcadas solicitat contra Spartanos VI.74
aduersus Athenienses bellum gerit V, 74.75
ad insaniam redactus V,75.84
eius interitus V,48
Cleonæ vrbs VII,22
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204
Clinias Alcibiadis filius Athenien sium præstantissimus in classe contra Xerxem VIII, 7
Clisthenes, Cicyonis tyrannus VI,126
eius odium in Adrastum V,67
circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta VI,126.127,&c.
Clisthenes Alcmæonides Athenien sis Sicyonii Clisthenis nepos V, 66.67. VI,131
eius & Isagoræ factiones V.66.69 70
Clytiades Triamenus IX 22
Cnidus ciuitas I.14 1.11.178
Cnidi Lacedæmoniorum coloni, I,178
eorum cum Tarentinis amicitia III, 118
suam ditionem in insulæ formam perfodiendo tentant redigere I,174
& isthmũ perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago se dedunt I.174
Cyrenęorum quosd.seruant IV, 164
Cobo, Aristophanti filius VII.66
Codrus Atheniensium rex V.65.76
Codrus Nelei pater IX 96
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thasia VI.47
Coes Erxandri filius IV,97
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11
captus ab Iatragora V,37
à Mitylenæis lapidibus interfectus V, 38
Colæus, Samiæ nauis gubernator IV, 152
Colaxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV.6
trifarium filiis constituit regnum IV, 7
Colchi I,104.II.104.III,97.IV,40
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79
Colchicum linum Sardonicum dictum II,105
Colias ora Atticæ VIII,96
colleστes, panis Ægypt. I,77
Colophon Smyrnæ conditor I,164
Colophon Ionum ciuitas I.142.H.8
vi capta à Gyge I,14
Colophonii soli cur ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur I,147
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I,150
Colossæ, oppidum Phrygiæ VII,30
colossi II,130.143.153.175.176
colossi apud Ægyptios cuiusque pontificis II,143
columbæ Dodonææ nigræ II,55
columbas albas cur appellant Persæ I, 138
comam Lacedæmonii ex quo alant & Argiui non I,82
comam vt Babylonii gerant I,195
comam vt alant & tondeant Macæ IV, 175
comã quomodo gestent Maxyes IV.161
Combrea vrbs VII,123
comedunt in viis Ægyptii, ventrem dormi exonerant II,35
Compsatus fluuius VII,109
conchylia in montibus Ægypti II,12
conos pini fructus H.20
consultant Persæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maximi seriis, sed ab iisdem sobriis confirmari oportet consilia quæ tum capta fuerint I, 133
consultare bene maximum est lucrum VII.10.§.4
Contadesdus fluuius IV,90
Copais palus VIII,135
Corcyra à Corinthiis condita III,49
et imperitat Periander III,52
Corcyræi III.48.49
eorum cum Corinthiis perpetua discordia III,49
interficiunt Periandri filium III,53
in bello Xerxiano astute neutrarum partium VIII,168
Coresus in agro Ephesio V.100
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92
Corinthii cccc aduersus Persam missi VII,200
Corinthii minime contemptui habent opifices II,167
Corinthiorum thesaurus I.50
eorum & Samiorum simultates III, 48
eorum cum Corcyræis discordia III, 49
Corinthii Peloponnenses contra Athenienses deserunt V,75
Corinthii naues numo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89
eorum fuga socios deserentium in bello Persico VIII,94
eorund.virtus IX.101
Corinthiæ mulieres vniuersæ exutæ à Periandro & cur V,92
Corinthia vestis cui simillima est Doris V.87
cornua pecoribus vbi mature aut sero nascuntur IV,29
Corobius quidam purpurarius IV,151
corona oleagina Olympiorum præmium VIII,26
Coronæi Thebanorum vicini V.79
Corycium antrum VIII,36
Corydalus Anticyrensis VII.214
Corys Arabiæ flumen III,9
Cos ciuitas I.144
Corys Asii pater IV,45
Cranapes Mitrobatis filius, vna cum patre ab Orœte cæsus III.126
Cranai dicti Athenienses VIII,44
Crathis, & Crastia Minerua V,45
crater, qui Crœso portabatur, interceptus I,70.III.7
crater in ostio Ponti, à Pausania dedicatus IV.81
crater Argolicus IV .152
crates Lesbii IV,61
Crathis Ægarum fluuius perennis à quo & Italicus ille vocatus est I,145
Cremni, emporium paludis Mœotidis IV.20
Creston vrbs I,57
Crestonæi V.3
Crestoniatæ I.57
Crestonicus ager VII.124
Crestonicæ terræ rex. *vide* Bisalteorum rex
Creta vniuersa à barbaris habitata I, 173
Cretenses cur auxilium non tulerint Græcis contra Persam VII. 167. 170.171 *vbi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII.190
crex auis II.76
Crinippus Terilli pater VII.165
Crisæus campus VIII.32
cristas galeis imponere primi ostenderunt Cares I.171
Critala in Cappadocia VII.26
Critheis Melanopi filia H,1
furtiuo concubitu prægnans H,2
parit Homerum H.3
nubit Phemio H.4
eius mors H,5
Crithon Ithagenis pater H,1
Critineus (*vel potius* Cretinus) Anaxilai pater VII.165
Critobuli filia, Amasis vxor II.181
Critobulus Toronæus VIII,127
Crius Polycriti filius VI.50
circa eum & Cleomenem acta *ibidem*
Athenienſibus traditus ab Æginetis VI.73
Crius Ægineta, Polycriti pater VIII, 92
Crobyzi Thraces IV 49
crocodili descriptio II,68.69 70
crocodili sacri II.69,148
eorum sepulchra II,148
crocodili Libyæ IV.192
Crocodilorum vrbs II.148
Crœsus rex Lydorum eiusque genus I.6 7.92
Ephesios inuadit I.26
bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor I,87
cum Astyage affinitas I.73
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I.6.27
Iones & Æoles subegit I.5.27
cum Ionibus insulanis hospitiũ contrahit I.27
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29
eius cum Solone colloquium I. 30. 31 32.33
eum deorum indignatio excipit I, 34
Gygis tritaui crimen luit I.91
eius somnium I 33
eius luctus super filio interfecto I. 44
Cyrum inuasurus oraculum consulit varie I.46.47.&c.
donaria & hostiæ ab eo consecrata & iugulatæ I.50.51.52.V.16
potentiss. Græcorum amicitiam petit I.16 69
eius expeditio contra Cyrum I.71, 73
Halyn fl.traiicit I.75
Pteriam expugnat I.76
pugna cum Cyro I.76
Sardis redit I.77.78
vincitur à Cyro & obsidetur I 81
in obseruantia & amore à Cyro habetur, qui eius consiliis vtitur I 88 89.90.155.156.207
Pythio mittit compedes I.90.91
alia eius in Græcia donaria I.92
fratrem Pantaleontem interficit I. 92
Cambysem desipientem admonet, & vix mortem effugit III.36
alia sententia Cambysi adprobata III. 34
eius munificentia in Alcmæonem VI, 125
liberat Miltiadem VI,37
Sardibus captis & ipse capitur, & viuus ad Cyrum perducitur I.86
rogo impositus ab Apolline inuocato seruatur, immissa pluuia I.86. 87
Crœsi filius mutus, quando vocem rupit I.85

Crophi mons II 28
Crossæa regio VII.123
Crotoniatæ genere Achæi VIII.47
eorum cum Sybaritis bellum V. 44. 45
Crotonienses, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, secundi Cyrenæi III.131
cubiti regij mensura I.178
cubitorum mensuræ II.149
cubitus Ægyptius Samio par II. 168
culicum vis ingens apud Ægyptios palustres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95
Cuma ciuitas Æoliæ I.49.H.1.2
vocata & Phriconis I.49.H.38
eius origo H.1.2
capitur à Persis V.123
Cumæi *siue* Cumani oraculum consulunt de reddendo Pactya I.157.158 159
Pactyam in Chium deportant I.165
tyrannum suum vium dimittunt V. 38
spernunt inepte Homerum H. 12. 13. 14.15
Cuphagoras Epizeli pater VI.117
Curium V.113
Curienses, Argiuorum coloni V.113
Curotropho sacra Sami fiunt à feminis H.30
currus sacer Iouis in Xerxis exercitu VII. 55
quomodo amissus VIII.115
cursus Achilleius loci nomen IV.55
Cyaneæ insulæ, errabundæ à Græcis existimatæ VII.85
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I.73.103
eius res gestæ I.103.104.*&c.*
in ira peracerbus I.73
eius interitus & anni regni I.107
Cybeles templum, Sardibus concrematum V.102
Cybernisçus Lycius VII.98
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia VII. 165
Cyclades insulæ V.30
Cydonia in Creta condita à Samiis III. 44.59
Cydra oppidum VII.30
Cyllirij Syracusanorum quondam serui, dominos eiiciunt VII 155
Cylon Athenienses tyrannidis affectatæ compertus V.71
Cynægirus, Euphorionis filius, nauem aduersariam prehensans, manu truncatur VI,114
Cynesij populus I.33
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis Europæ occidentalis plagis IV,49
Cyneus Philagri pater VI.101
Cyniscus appellatus Zeuxidamus VI. 71
Cyno siue Spaco, Mitradatis, bubulci Astyagis, vxor I.120
quomodo Cyrum seruauerit I.112,113
Cyno, semper in ore Cyri I.1122
Cynocephali populi IV.191
in Cynosarge Herculis templum VI. 116
Cynosura VIII.76
Cynthij, gens VIII.46
Cynurij, soli putantur Iones, Dores effecti VIII.73
cypsela quid sit V.92. §.5
Cypselus, Eetionis filius I.114.V.92,VI. 128
vnde nomen hoc ei impositum V. 92.§ 95
Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit V.92
Cypselus Miltiadæ pater VI.35
Cypria carmina. Homeri non sunt II. 118
Cyprus primum ab Amasi capta & tributaria facta II.182
Persis tributaria III.91
Cypriorum lex I.199
Cyprij se dedunt Cambysi III.19
eorum bella & defectiones à Persis V.104. 105.106.*&c.*
in seruitutem redacti V.116
eorum armatura VII.90
gentes variæ *ibid.*
Cypri claues, promontorium V.108
Cyranis insula IV.195
lacus in ea picifer *ibid.*
Cyrene circumflua IV.164
Cyrenen, quam non diripuerant quum esset occasio, frustra adoriuntur postea Persæ IV.203
Cyrenaicæ regionis plagæ tres mirę fecunditatis IV.199
Cyrenæi IV.154.155.159.169.*&c.*
Cambysi se dedunt III.13
eorum & Ægyptiorum conflictus III. 161.IV.159
agros Libyum vastant IV.159
cladem à Libybus accipiunt IV.160
eorum amicitia cum Samiis IV.152
oraculum consulunt IV.161
Cyrenæi medici, secundi sunt: vt Crotoniatæ, primi III.131
Cyrenææ feminæ bouem superstitiose obseruant IV,186
Cyrmianæ Thraces IV.93
apud Cyrnum ciuitas à Phocensibus condita nomine Alalia I.165
apud Cyrnum facta pugna Carystia IX. 104
Cyrnij VII.165
Cyrus pater Cambysis Cyri patris I.111
Cyrus Persa I.120.VII.11
eius parentes, auus *&c.* I.75.91.107.108. (*vbi &* eius natiuitas) III
mulus oraculo (I.55.) dictus, quia Semimedus & Semipersa I.91
Harpago traditus interimendus, & quomodo seruatus I,109.110. *&c.*
educatur ab vxore bubulci I.113
cur à cane educatus dicatur I.122
bubulci filius cognominatus I,114
regalis indoles vt enituit in puero I. 114
vt à materno auo Astyage agnitus fuerit I.116
peruenit ad suos veros parentes I.122
Cyrus *laudatur* III. 89. *vbi dicitur* pater suis appellatus. *Item* III. 160. *vbi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui se comparare) nullus vnquam Persarum dignũ se (*vel* rem se dignã) existimauit. *Videtur autem hoc fuisse illorum opinio ob ea præsertim quæ dicũtur de* eius genitura, ob quam se existimabat maius quiddam homine esse I.204. & de eius felicitate *ibidem. Sic vero &* I.126. diuina quadam sorte genitum se *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX. *vlt.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Persarum à Medis I.125.126.127. *& in eo quod commentus est* vt Persas ad rebellandum induceret I. 125. *& tamen stultè* Gyndi amni minatur I.189
omnem Asiam adeptus I.130
eius cum Crœso prælium I. 76. *&c.* vt se aduersus Crœsum gesserit *in iisdem vsque* 91. vt se gessit contra rebellantes Lydos I.154 *&c.*
eius apologus ad Iouas I.141
Smerdi mago aures amputat III.69
bellum aduersus Labynitum, & Babylonios, quorum vrbem capit I.188. 189.190.191. bellum contra Tomyrin, Massagetarum reginam I.205. 206. *&c.* in quo occumbit I. 214. *vbi narrãtur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera insula Argiuorum ditionis I. 82
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VIII.235
Cytissorus, Phrixo genitus VII.197
eius posterorum calamitas *ibid.*
Cyzicum, vnum ex oppidis Chersonesi VI.33
Cyziceni Œbari Persæ se dedunt VI. 33
Cyzicenorum festum in honorem matris deum IV.76

D

DAdicæ populus III.91
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII.66
Dædalum vestigat Minos VII.170
Dai, Persarum genus I.125. pecuarij *ibid.*
Damas Samytis fil. VI.127
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII.98
Damasithymus, Calyndensium rex VIII.87
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Siritanus VI.127
Damiæ & Auxesiæ simulacra V.82. 83
Danaë, Acrisij filia, Persei mater I.91.VI. 53.VII.150
Danaus & Lynceus Chemmitæ II. 91
Danaus Archandri socer II.98
Danai filiæ thesmophoria in Ægyptum afferunt II.171
templum Mineruæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II.182
Danai & Xuthi in Peloponnesum aduentus VII.94
Daphnæ Pelusiæ II 30
Daphnis Abydenus IV.138
Dardanos vrbs V.117.VII.43
Dardanei I.188
Daritæ populus III.92
Darius rex, Hystaspis filius I.183.210.II. 110. III. 70. VI. 98. VII. 1. VII 11.
è coniuratis in magos fuit vnus III. 70
Darius idem sonat quod ἐργάτης, id est, *coercitor* VI.98
eius vxores III.88
Darij liberi III. 12. VII. 2. 64. 68. 69. 72. 78. 97. 224. VIII. 89. IX. 106
de Darij futuro regno Cyri visio I.209. 210
qua arte ad adipiscendum regnum vsus III.85.86.87
eum Persæ aiunt fuisse κάπηλον (*ie est institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III.89
Darij reditus & auri thesaurus. III.95. 96
statua eius equestris III.88
pecuniarum spe frustratus sepulchro Nitocridis aperto I.187
vnde Græciæ infensior redditus VII.1.
eius expeditio in Scythas IV. 1.85. 86. *&c.*
Alia eius facta præ aliis memoratu digna vide pag. II. 110. III. 88. IV. 44. 88. 135. V. 11. 12. VII. 194
item quædam eius dicta III 160. IV.143. V. 105.
eius cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV.126.127
eius oratio pro monarchia III.82.
oratio eiusd. ad primores Persarum de Oræte interficiendo III.127
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV.98

Darius quondam Cambysis satelles III.139
bene de se meritos remunerat III. 40. V.11
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III. 129. 130. 131 *&c.*
Babylonem obsidet, capit & diruit portas murosque III. 150. 151. 152. *&c.*
Indos subegit III.44
eius crudele factum IV 84
à Macedonibus poscit terram & aquam V. 17. & à Græcis VI. 48. VII. 133
eius moneta ex auro purisi. IV.166
eius legati à Græcis in barathrum & puteum proiiciuntur VII.133
eius obitus VII.4
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX. 107
Dascylus Gygis pater I.8
Dascylium, præfectura VI.33
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI.94
reuocat Delios metu fugientes ipsum VI.97
visionem in somnis videt VI.118
eius filij VII.88
Datus IX 74
Dauliorum oppidum incensum VIII. 35
Dauises Darij gener. V.116
Dauises aduersus Cariam tendit V. 122
eius interitus V.121
Decelea IX.15
Decelus IX.72
Decelensium circa Helenæ inuestigationem acta IX 72
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibidem*
Decelensis tribus *ibid.*
decima redemptionis captiuorum conscripta V 77
decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III.25
Deioces, Phraortis fil. I 16.37.96
vir sapiens & iuris dicundi peritus I. 96
ad tyrannidem Medorum quo commento peruenit I.97.98
rex Medorum declaratus I.98
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo seueritatem in exercenda iustitia exercuerit I. 98. 99. 100. 101
eius mors & anni regni I.102
Delphonus Euenij filius Apolloniata IX. 91
Delphi I.51
ad eos missa donaria à Gyge I.14 Cræso I 50.51.52
apud Delphos primus qui munera posuerit I.14
in numerum Delphorum adscribi volenti ius perpetuum datum Lydis I.54
Delphi oraculum pro se & Græcia consulunt VII.178
extremo formidantes Xerxem, vrbem deserunt VIII.37
barbaros à deo suo male affectos cædunt VIII.38
Delphicum oraculum, *infinitis locis*
Delphicum templum sua sponte conflagrauit I.50 II 180
aliud Amphictyones trecentis talentis construendum locarunt II. 180. & quinam conduxere V.62
Delera Ægyptiorum II. 13.15.16.17.18. 19.179
solum Delta, Ægyptum esse aiunt Iones non recte II.15
delubrum Iouis Carij I.171. Iouis Olympij II.7. Ceteris IV.53. Bacchi IV. 87. Amphiarai VIII. 134. Laij & Œdipodis 14.149
in fano Latonæ admirabilissimum, ex vno factum lapide II.152
delubra primi statuere Ægyptij II. 4
delubra à Persis incensa IV. 96. VIII. 144
Delus insula IV.33.34.35
expiata a Pisistrato I.64
Delus tremit antea inconcussa VI.98
Deliorum fuga ob Persas. VI.97
reuocati à Persis & nihil passi *ibidem*
Delium Thebanorum VI.118
Demaratus Aristonis filius, rex Spartę V. 75. VI 63. *&c.*
de eius genere & procreatione varia circumferuntur VI. 63. *&c.* 69
matrem scisciatur qui verus ipsius parens VI.68
Demarati, *id est, à populo votis petiti*, vnde nomen impositum VI. 63
Cleomenem deserit in expeditione V. 75
eius cum Cleomene simultates & odium VII.51.63.64 *&c.*
fuga ipsius ad Persas VI. 70. VII. 3
eius elogium VI.70
eius colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII. 101.102.103.104. 209.234.235.236
eius ingeniosa per pugillares clam nunciandi ratio VII.239
Demarmenus V.41.VI.65
Democedes, Calliphontis filius, medicus, quantus vir, eius fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III.124.129.130.131.132
quo astu è Persia in patriam rediit III. 132.133.134. *&c.*
democratiam laudat Otanes III.80. VI. 43
improbant Megabyzus & Darius III. 81.82
eius incommoda III.81
eam constituit in Græcia Mardonius V.43
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierarchus VII.46
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV.161
Demonous Penthyli pater VII. 95
Demophilus Diadromei filius VII. 222
dens Hippiæ tussi excussus euanescit: & quid hac re portentum VI. 107
dentes ex vno osse vniuersi, tam molares quam ceteri, in quadam maxilla IX 82
de depositio nihil aliud cogitandum quam vt repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depositum neganti VI.86
Derusiæi, Persarum genus I.125
Dersæi Thraciæ populus VII.110
detractio res deterr. VII.10.§.7
Deucalion rex I.56
deus eminentissima gaudet deprimere VII.10.§.5
deum tentare, idem quod facere VI.86. §.3
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX. 16
deorum νέμεσις & φθόνος I.34.III.40.VII.10. §.5
deorum acres vindictæ IV. *vlt.* VII. 106
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II.132
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII.137
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci sunt mutuati II. 4
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt II. 50
dij Arabum III.8. Libyum. IV.188. Scytharum IV.59. Thracum V.7
deos externos exigunt Caunij I. 172
Diacœle via quædam nominata VI. 103
Diactorides pater Eurydames vxoris Leutychidis VI.71
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agaristæ VI.127
Diadromeus Demophili pater VII. 222
Diana Osiris seu Dionysi filia II.156
eam Cereris filiam vnde fecerit Æschylus *ibid.*
Bubastis ab Ægyptiis dicta *ibid.* & 137
Dianæ festum in Ægypto II.137
aliud apud Brauronem VI.136
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubastin II.137.138
Dianæ templum Sami III.48
Diana regia IV.33
Dianæ Orthosiæ ara IV 87
Dianæ oraculum II.83
Dianæ vrbem suam donant Ephesi obsessi I.26
Dicæa vrbs VII.109
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illustris VIII 65
quædam sibi visa portenta narrat, Demaratum testem citans VIII. 65
dictyes, animal IV.192
Dictynnes delubrum & à quibus structum III.59
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII.226
eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus I.47.103.VII. 37
certo die non egrediuntur Lacedæmonij ad bellum VI.106
diei natalis obseruatio apud Ægyptios II.42
diei in horas distributio à quibus facta II.4
Dindymene mater I.82
Dinomenes Gelonis pater VII.140
Diomedis ἀφίξεια II.112
Dion vrbs VII.26
Dionysiophanes, vir Ephesius IX. 83
Dionysius Phocensis, classis Ionum dux eiusque ad Iones oratio VI. 11
res ab eo gestæ *ibid. & seq.*
post cladem Ionum quo deuenerit VI. 17
Dionysus, Apollinis & Dianæ pater II 156
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus II.145
educatus in cinnamomifera III.111
ab Ioue insutus in femore II.146
è deorum nouissimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II.145
Ægyptiace Osiris dictus II.144
Dionysi festum III.97
Dionysi trieterica IV.108
Dionysus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo III. 8
Arabibus Vrotalt dictus *ibid.*
Dioscuri VI 127

eorum nomen Ægyptiis ignotum II. 50
Dipæensium prælium IX 34
dipodes, murium genus IV.192
Dithyrambus Harmatidei filius VII. 227
dithyramborum autor quis fuerit I. 23
diuinatio Ægyptiorum II. 83. Nasamonum IV.172. Scytharum IV. 67
diuinitatis solers prudentia erga homines III.108
Doberes pop. Pæoniæ V. 16. VII. 113
Dodona II.52.58
Dodonæum oraculum I.46, II. 52. 55
Dodonæorum antistites II 55
Dodonæi IV.33
Dodonææ columbæ II.55.57
dolia argentea Delphos à Crœso missa I.51
Dolonci Thraces VI.34
ab Absinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum consulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI. 35. 36
Dolopes VII.185
domus subterraneæ Æthiopum III. 97
domos non possident Indi nonnulli III.100
domestica mala Psammeniti maiora quã vt ea deflere possit II.14
domicilia subterranea pyramidis II. 148
domicilia ex micis salis IV.185
domicilia è virgultis, & versatilia, è lentiscis suspensa IV.190
dona ad Æthiopes explorandi gratia missa II.20
dona Amasis Delphis data II.180
dona Græcorũ Ægyptum incolentiũ ad templum Delph. instaurandum II.180
dona Democedi medico ab rege & vxoribus data III 130
dona quantum apud milites possint VIII.4.5
dona ei qui primus muros Sardium ascenderit pollicetur Cyrus I. 84
donaria Alyattis Delphos missa I.
donaria Crœsi varia I.92
donaria diuis data à Crœso ex bonis aduersarii I.92
donaria Delphos à Crœso missa & rursus alia I.51.52
donaria Delphos à Gyge missa I. 14
donarium Midæ Delphos missum, regia sella I.14
donaria in templo Delphico VIII. 35
donarium Lacedæmoniorum I.51
Amasis donaria II.182
Pheronis regis donaria II.111
donaria Rhodopis Delphos missa II. 135
donarium Arionis apud Tænarum I, 25
donaria è præda Persica IX.80
Dores Euryanactis pater IX.10
Dores I.144.146
Dores à Crœso subacti I.6.28
eorum migratio crebra I.56
Dores & Iones ex insulis egredientes in continenti sedes ponunt I. 171
eorum prima expeditio aduersus Asiam III.56
Dores in classe Xerxis militantes VII. 93
Dores in Atticam quarto profecti V, 76. *vbi & quando iterum ac tertio.*
Dorienses Pentapolin incolentes I,144
Dorienses principes ex Ægypto oriundi VI.53
Dorienses ciuitates multæ & insignes VIII.73
Dorienses sacra I,144
Dorica gens vnde cognominata I, 56
Doricæ tribus mutantur V.68
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore V.41
inter æquales excellit V.42
nolens sibi à fratre imperari, coloniam aliò ducit V,42
cuiusque fortuna V.42.43.44.45 46
eius mors V.45.46.VII.158.205
Doris regio incursata à Medis Thessalorum consilio & odio VIII.31
Doris vestis V.87
Doriscus VII.25.106
Doriscus murus VII.59
Doriscus, Thraciæ litus & campus ingens VII.59
Dorus Hellenis filius I,56
Doryagus Leobotis fil. VII.204
Dotus Megasidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII.72
Dropici, Persarum genus I.125
Drime Achęorum I.145
Drymus oppidum VIII,33
Dryopis regio I.56.VIII.31
Dryopes pop. I,146
Dryopum ciuitates VIII.73
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I.145
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V.68
Dyras amnis VII.198
Dysorum mons V.17
dysenteria in Xerxis exercitu VIII. 115

E

EBenum vbi nascatur III.114
Ecbatana Syriæ I,98.III.62 & eorum extructio atque situs I.98
Ecbatana Mediæ III.65
Echecrates Ectionis pater V.92
Echemus Aeropi filius IX,26
Hyllum in monomachia interfecit *ibid.*
Echestratus Hegesis filius VII.204
Echimades insulæ II.10
echines murium genus sic dictum IV. 192
eclipsis solis VII.37
Edoni pop. VII.110.114
Eetion Echecratis filius eiusque genus V, 92
ei datum oraculum *ibid.*
Eion vrbs super Strymonem VII.25 113
Elatea vrbs VIII.33
Elbo insula II,140
electrum vnde venire feratur III.115
elephantes supramodum grandes in Libya IV.191
Elephantina vrbs Ægypti II.9.17.28.29. 30.31.69.175
Eleus Chersonesi VII 21
Eleus Agæi filius, vnus è procis Agaristæ VI.127
Eleus quidam vates III.132
Eleusis VIII.65
apud Eleusinem Athenienſium prælium I.30
Eleusinem Cleomenes cum Peloponnensibus inuadit V.74.75. 76
Elis, Ætolorum ciuitas VIII.73
Eleorum agonothetæ VI.127
Eleorum iustissimum ac maximũ certamen II.160. quod tamen arguũt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida deleuere IV, 148
Elei venientes post prælium suos duces exilio cur mulctarint IX.76
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV.30
Eleuntini Xanthippum orant de vltione Protesilai sumenda IX.119
Eleusiniæ Cereris templum IX 56.100
Elorus flumen VII 154
Enagees, *id est piaculares* I.61. V.71
Enaries, diuinationem à Venere habẽtes IV.67. *at*, I.105. Enarees.
Enchelees V.61
Eneti, qui sunt ex Illyriis & eorum lex I. 196
Eneti, in Adria V.9
Enienses VII.185.199
Enipeus fluuius Thessaliæ VII 129
Eordi populi VII.185
Epaphus, qui & Apis II.153.III 27.28
Epaphi boues mares II.38
Ephesus ciuitas Ionum I.42.II.10
ex Epheso ad Sardis iter V.54
Ephesinum templum II.148
Ephesii obsessi à Crœso vrbem suam donant Dianæ I.26
Ephesii soli ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur, cur I.147
Epialtes Eurydemi filius VII. 213
Thermopylarum proditor VII.213. 214 *&c.*
eius fuga & interitus VII.213
Epicichlides Homeri H.24
Epicydides Glauci pater VI.86
Epidaurus, insula, antea OEnone dicta VIII.46
Epidaurus expugnata III.52
Epidauri tyrannus Procles III.50
Epidaurii I.146
Epidaurii oraculum consulunt, quum eorum tellus nihil produceret V. 82
Epidauriis oleas permittunt Athenienses, & inter eos pacta & acta V.82.83.84
iis Æginetæ antea parentes, ab iis desciscunt, & clades inferunt V. 83
Epigoni Homeri, si modo eius sunt IV. 32
epigramma vatis Megistiæ VII.228
Mandroclis Samii IV.88
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII.228
tripodum litteris Cadmæis incisa V. 59.60.61
Episcythison, id est, *Age Scytham*: hoc est intemperantius bibe VI.84
Epistrophus Amphimnesti pater VI. 127
Epium oppidum IV,148
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117
cæcus in acie quomodo factus *ibidem.*
equa leporem enixa VII.57
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, vbi sepultæ VI.103
equis pisces pro pabulo vbi V.16
equi colubros vorant I.78
equi sacri candidi in Cyri exercitu I. 189
equi sacri in exercitu Xerxis VII. 55
equi fluuiales Ægyptiis sacri, eorum natura, & descriptio II,71
equos præcipue immolant Scythæ IV, 61
equi vbi Soli immolantur I.216
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli instructi I. 80.VII.87

equos quadriiugos iungere Græci à Libybus didicere IV.189
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyrcæ IV.22
equi Sigynarum quales V.9
equi Iatrapæ Babylonii I.192
equi Indorum III.106
equi syluestres,candidi IV.52
equorum iubæ pro cristis VII.70
equæ Thessalæ optimæ VII.196
equi vim hyemis ferunt in Scythia, quam nec muli nec asini IV.28
equi quinquaginta strangulantur ad sepulchra regum Scytharum IV.72
equi Nisæi III.108.VII.40
equi aibi triceni à Cilicibus Dario pendi soliti III.90
equi hinnitu Darius quomodo regnũ nactus III.85.86.87
equus Masistii ipsum excutit IX.22
equo crura cũ genibus abscissa, quod dominum strauerat VII.88
equus Artybii in armatum erigi doctus V.111
equitonem regis Scythæ cum rege defũcto sepeliunt IV.71
equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III.85.86.87
equitatus Xerxis quantus VII 84. &c.
equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ I 136
Erasinus fluuius IV.76
Cleomenis de eo dictum *ibi.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII.44
Orithyiæ pater VII.189
ab Homero laudatus H 28
ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii V.82
eius templum in arce Athenienſium VIII.55
Eresione Homeri H.33
contra Eretriam & Athenienſes, duces Persarum missi V.94
Eretrienſium & Persarum acris pugna VI.101
Eretria & Eretrienſes à Persis subacti VI.101
Eretriorum naues Milesiis auxiliatur, vt gratiam reddant V.99
Eretrienſes Iones VIII.46
Eretrienſes Susa abducti clementer à Dario tractati VII.119
Eridanus fluuius fabula Herodoto III.115
Erinnyum oraculum IV.149
Erochus vrbs VIII.33
Erxander,Cois pater IV.97.V.37
Erycis regio,Heraclidarum V.43
Erycina regio V.45
Erythia insula IV.8
ἐρυθρὰ Κῶλος vrbs sic dicta, *id est rubra gleba.* IH.III
Erythiæ I.142
Erythræorum cum Chiis bellum I,18
Erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant I.142
Erythræa vrbs aspera & montosa H.18
Eryxo,Erecsilai vxor,mariti interempto rem necat IV.160
Etearchus rex Oaxi VI.154
alius Ammoniorum rex II.32
Eteocles Laodamantis parer V.61
etesiis nõ eff. causas augmẽti Nili II.20
Euænetus Carini filius VII.173
Euagoras Laco VI.103
Eualcides Eretriorum dux,vir illustris V. 102
Eubœa insula,magna ac beata,Cypro nõ inferior V.35
ad eam prœlium Græcorũ cum Persis gestum VIII.4.*&c.*
Eubœenses vt tractati a Gelone VII.156
Eubœensibus datum oraculum, quod male spernunt VIII.20
Euboicum talentum III,89
Euboicæ minæ III.89
Euclidis & Cleandet Hippocratis filii VII.155
Euenius Deiphoni haruspicis pater IX. 91
sacrarum solis ouium custos IX.92
excæcatus misere,& vltio ob id de Apolloniatis sumpta IX.92
cæcus diuinationem obtinet IX.91
Euelthon Salaminis rex IV.162.VI.104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibi.*
circa eum & Pheretimam acta *ibi.*
Euesperidę bonum solum incolentes IV. 171
Eumelus Admeti fil. H.2
Eumenes Anagyrasius Athenienſis præstantissimus in pugna nauali VIII. 93
Eunomus Polydectis filius VIII.131
eunuchi apud Persas pretiosiores quam qui non castrati VII 105
Eupalinus,Nausstrophi filius, architectus III.60
Euphorbus,Alcimachi filius VI 101
proditor Eretrienſium *ibi.*
Euphorion,Æschyli poetæ pater II.156
Euphorion Cynægiri pater VI.114
Euphorion Laphanis pater, qui Castorẽ & Pollucem in domum suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis VI.127
Euphrates flumen I.180.V.52
tortuosus à Nitocri redditus I.185
Euripus VII.173.VIII.15
Europa à Cretenſibus rapta I,2
Europæ filii Sarpedon & Minos I. 173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV.45
Europa longitudine Asiam & Libyam, non & latitudine, assequitur IV. 42.45
Europæ commoditates VII.5
Europæ nomen vnde impositum IV. 45
Europæ extrema III.115.115
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ IX.10.54
Eurybates quinque palmarum vir VI, 92
eius clades & interitus *ibid.*IX.74
Eurybiades, Euryclidæ filius,dux classis Græcorum VIII.12
in Eurybiade consilii inopia VIII.74
Eurybiadæ laus VIII.124
Eurycrates Polydori filius VII.204
Eurycratides Anaxandri filius VII.204
Eurydame Leutychidis vxor VI.71.eius genus *ibid.*
Eurydemus Epialtæ pater VI.213
Euryleon cum Dorico coloniæ deductor vnus superstes è bello V,46
Selinusiorum tyrannus V.46
eius interitus *ibid.*
Eurymachus Leontiadis pater VII.205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII.233
Euryphron Proclis filius VIII.131
Eurypylus frater Thoracis Larissæi IX. 57
Eurysthenes,Aristodemi filius VII.204
Eurysthenis familia VI.51
Eurysthenes & Procles gemini, Spartæ reges IV.147.VI.52
oraculum super eis consultum *ibid.*
eorum dissensio per omnem vitam *ibidem.*
circa eos & Theram auunculum pro regno acta IV.147
Eurysthcus IX.26.27
genus eius nolunt labefieri Lacedæmonii V.39
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur VII.229
Euryti virtus & interitus *ibid.*
Euthœnus Hermolyci pater IX.104
Eutychides Sophanis pater IX.72
Euxinum mare I.6.72
Euxini ponti nationes IV.46
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin IV.81
exercitu donari apud Persas, eximium IX.108
exitus rerum inspiciendus I.32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I.35
expiatio Adrasti fratricidæ I.35
expiatio Deli I.64

F

FAbas nec serunt Ægyptii,nec edunt II.117
fabæ in sortitionibus VI.109
ad famem arcendam quid Lydi excogitarint I.94
fames immanis in castris Cambysis II.25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VII.115
fames obsessorum Sesti IX. 117
fanum Iouis Thebani I.182. Iouis Beli I, 181. Iouis sub fago conditum II. 56 Protei II.112. Veneris Vraniæ vetustissimum I.105. Apollinis VIII.135.Pallenidis Mineruæ I. 62. Æaci V.89. Phylaci VIII. 39 Autonoi *ibid.* Androcratis herois IX.25. fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II.178
fato sortem destinatam de eo quoque fugere impossibile I.91
fati necessitas I. 91.III.43.63.V. 92
fax Vulcani VIII.98
felis amantissima fœtuum II.66
Ægyptiorum circa hoc animal superstitio *ibi.*
felium sepulturæ II.67
felicitas humana in eodem tenore non perstat I.5
felicitas Polycratis insidiosa III.40 *&c.*
ferri compactionem solus omnium excogitauit Glaucus Chius I.25
festum Cyzicenorum,matri deorũ IV.376
festũ Ægyptiorũ abrogatum à Cambyse III 29
festa Ægyptiorum, Dianæ. Isidis,Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis II.59
festum Mineruæ IV.180
festum Dionysi II.48.III.97
festum Theophaniæ I.51. festum Persarum, μαχροφόρια dictũ III. 79. festa Apaturia I.47.festi nomen,Accẽsio lucernarum II.62
fidei dandæ modus apud Nasamones IV.172
fides Arabum firmissima III.8
finitimos Medi & Persæ colunt I.134
flamma è pectore simulacri effulget VI. 82
fluuios inter omnia religiose coluntPersæ I.38
fluuiorũ Scythiæ nomina,Ister,Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris,Gerrhus, Tanais IV.47. fluuiorũ Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV.90. Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. VII. 129 Penei *autem fit mẽtio & eap proxime præced.* Araxes qualis & quantus I.202. Asopus IX.15.30. Achelo° II. 10 Axius VII.123. Corys in Arabia III.9 Cinyps IV.175. Crathis I. 145.Caicus VII.121.Contadesdus IV. 90. Choaspes V.49. Gerrhus IV.19 Gyndes V.52 Halys *I.72.* Hypanis VI.47

IV. 47 Is I. 179 Melas VII. 58 Phasis II.103.IV.38. Parthenius II.104. Pirus ingens fluuius I. 145. Panticapes IV. 54 Sperchius VII. 198. 228. Thermodon II. 104. IX. 27. Tigris I.189 Tanais IV.20.Tyres IV. II. 51 Triton IV.191

fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII. 42. 108. 196 *sit autem mentio huius defectionis &c.* 21. & 187

Fœdus affinitate firmatum I.74

Fœderis ineundi ratio apud Scythas IV.70.apud Arabes III.8

fœdus à Babyloniis cum Crœso initũ 77

fœdus Crœsi cum Amasi Ægyptiorũ rege *ibidem*.Polycratis cum Amasi rege III.39

fœdus perfidum Persarum cum Barcæis IV.201

fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I.8

fœminæ Ægyptiæ humeris baiulant, viri capitib. onera imponunt II.35

fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*

fœminæ Zave cum currus aurigantur in bellum IV.193

fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelasgi IV.145.VI.138

fœminæ ex Asia raptæ I.23.4

fœminarum Barcęarum mamillæ circa muros appensæ V.302

fœminæ à Babyloniis strangulatæ ne frumentum absumerent III.150

earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario suppeditata, vt succresceret soboles III.159

fœminæ colo & similibus rebus donandæ,non exercitu IV.162

fœminas adducere, Persarum conuiuantium mos V.18

fœminæ virili virtute VIII.88

fœminæ agrestes IV.19

fœmina virgo quę erat semiuipera IV. 9

fœmineus morbus fani Veneris spoliatoribus immissus I.105

fons Thestis IV.159 fons Apollinis I.118 fons Solis IV. 181 fons Cargaphius VII. 25 fontes Mæandri VII. 26 fons, in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III.23

fons quidam amarissimus IV.52.81

fontes nouem aquarum, *vide* Nouem fontes

formicæ Indicæ vbi nascantur canum magnitudine, earumque descriptio III.102 *&c.vbi* vt illis Indi aurum suffurentur

fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile est III.43

fortuna consilium aliquando superat VII.10.§.4

fortunati iidem semper nõ sunt I. 207

forum nullum est Persis I.153

fora Græcorum *ibid.*

fratrem præ marito & liberis vxor Intaphernis saluum cupit, & sui desiderii rationem reddit III.119

frigoris vis apud Cimmerium Bosporum IV.28

fructus quarundam arborum qui iactus in ignem odore suo circumstantes inebriat I.202

tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII.42

sed apud Herodotum est μηνιγγας *quod vertit* fulgura

fulmen in ædes Scylæ regis delapsum IV.79

fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII.10

fulmina in barbaros Delphis è cœlo demissa VIII.37

fures pecunię Sardanapali II.150

fures regiarum Rhampsiniti pecuniarum & eorum solertia II.121

fustuaria pugna apud Ægyptios in sacris II.73

G

GAdes IV 8

Gæson IX 96

Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII.108

Galepsus,Græca vrbs VII.122

Gamori Syracusani VII.155

Gandarii pop. III.91

eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII.66

Garamantes pop. & eorum mores IV. 174

Gargaphius fons IX.25.48

Gauanes Temeno oriundus VIII. 137

Gebeleizis dæmon IV.94

Gela à Lindiis condita VII.153

eius tyrannus Hippocrates VI.23

Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII.156

Geleon Iouis filius V.66

Gelo Sicilię tyrannus,eiusque potentia, & opes VII. 145. 153. 157 158

quomodo creuerit & ad regnum peruenerit VII.153.154.155 *&c.*

circa eum & legatos Græcorum acta VII. 153.154 *&c.*

eius res gestæ VII.155.156.158

Gelonus Herculis filius IV.10

Gelonus Budinorum vrbs IV.104

Geloni quondam Græci IV.108

eorum mores IV.109

gelu maximum vbi IV.28

genitura Indorum qualis III.101

geometria vnde ad Græcos venerit II. 111

Gephyræi vnde oriundi V.57

Athenas commigrant,& cur V.57 62

vbi templa seorsum ab eis extructa *&c.* V.62

Geræstus IX.104

Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII.82

Gergithæ VII.43

è priscis Teucris V.122

Germanii,Persarum genus I.125

gerra Persarum IV. 60.61.98

Gerrhus locus IV.53

Gerrhus fluuius IV.19.47

eius descriptio IV.56

Geryonis vaccæ IV.8

Getæ immortales à Dario subacti IV. 93

qui dein exercitum Darii sequuntur IV.96

eorum dæmon Zamolxis IV.94

Gigamæ Libyes & eorum descriptio IV.169

Gigonus vrbs VII.123

Gillus Tarentinus exul, redimit Persas & ad Darium reportat III.138

Darius eum frustra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ibid.*

Gindanes populus IV.176

vxorum eorum fimbriæ pelliceę in vestimentis *ib.*

Glaucon Leagri pater IX.74

Glaucus Chius I.25

solus omnium compactionis ferri excogitator I.25

Glaucus Chius caprarius H.21.22.23

Glaucus Epicydidis fil. VI.86.§ 1

eius laus *ibid.* depositum suscipit ab hospite Milesio *ibid.* id postea suscepisse negat VI.86.§.2

Pythiam consulit an iureiurando pecuniam interuertat VI.86 §.3

eius genus funditus interit VI.86. §.4

Glaucus Hippolochi fil. I.147

Glisantem & Tanagram Thermodon interfluit IX.42

Gnurus Lyci filius, Anacharsidis pater IV.76

gnomonis inuentores Babylonii II.109

Gobryas è magi occisoribus III.70.73. 78

Gobryas Mardonii pater VII.82

Gobryæ consilium de abeundo è Scythia,Dario datum IV.132.134

Gobryæ vxor Darii soror VII. 5

Gobryæ filia,vxor Darii VII.2

Gobryas Darii & Artystonæ filius VII. 72

Gonnus vrbs VII. 128.173

Gordius,Midæ pater I.14.VIII.138

auus Adrasti I. 35.55

Gorgo Cleomenis filia IV.48

patrem scite monet vt sibi caueat ab Aristagora V.51

eadem Leonidæ vxor, vt Demarati tabellas aperiri monuerit VII. 239

Gorgonis caput ex Libya affert Perseus II.91

Gorgus Salaminiorum rex V.104. VIII. 2

oppido spoliatus à fratre V.104

Salaminem recipit V.115

Gortus,*vel* Gorgus,Chersis filius,dux in classe Xerxis VII.98

Græcia temperatiss. anni tempestates sortita III.106

Græcia paupertatis alumna, hospes virtutis VII.102

non imperatorum indiga in bello Pers.sed exercitus VII.161

in eam primi à Dario exploratores missi III.135.138

Græciæ infensior vnde redditus Darius VII.51

in Græciam caduceatores missi ad petendum terram & aquam VI. 48. VII.32

Græcia à quo tempore & sub quibus plus mali passa VI.98

Græcorum & Persarum in cultu deorum collatio I. 131

Græcorum cenæ quo dicto à Persis perstringuntur I.133

Græcorum festa eadem littera finiunt I.148

Græcorum negociationes I.153

Græcorum litteræ & calculi II.36. V. 58

Greci ab Ægyptiis pleraque sumpsere II.49.50.51.58

Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II.154

Græcorum in Ægypto negociationes, fana,vrbes II.178

Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II.144.145. 146

Græcorum natalitia IV.26

Græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii,sicut alii mortales II. 64

Græci vestem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati IV.189

Græcorum & Lydorum leges prope similes I.94

Græcorum ampla fora I.153

Græci puerorum amoribus dediti I. 135

Græca gens deterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I.60

Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII.26

Græcos auctores iniuriarum aiunt barbari I.4

vniuerſi ante Crœſi imperium liberi fuere I.6
Græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Crœſus I.56
Græcis diſcordiæ principium cum Perſis quod extiterit I.5
Græcis & barbaris malorum initium V.97
Græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ nauali conſtituendo VIII. 49
Græcorum ducum diſſenſus in bello Perſico VIII.74
Græcorum concilium contra Xerxem VII.145
Græcorum conſultatio inſequãtur hoſtes necne VIII.108.109
Græcorum conſilium de bello Thebis inferendo IX.85
Græcorum à Mycale profectorum cõſultatio IX.113
Græcorum duces ad pylas VII. 204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi & præmia iis data VII.123.124
Græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii I.69
Græcorum ſtrenuiſſimi & ciuitatum & virorum contra Medos IX. 70
Græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen IX.104
Græcorum præſtantiſſimi in pugna nauali VII.17
Græci Ægyptum incolentes cum Cãbyſe congrediuntur ſanguine epoto III.11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid mouerit VII.6
vbi Xerxem excipere ſtatuerint VII. 177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII.202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant VII.132
è Græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint,& qui nauticas VIII.185 & alii qui ſe recens adiunxerunt Xerxis exercitui VIII.66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platęas quibus & quomodo comparatus & inſtructus IX.28. 29
Græci contra Mardonium caſtra vbi locarint IX. 19 quem locum permutant IX.50.51
Græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur IX.80
Græci qui naues ad claſſem Græcorum ſuppeditarunt VIII. 43.74. *&* *ſ.*
Græcorum prœlium ad Eubœam geſtum VIII II.12
Græcorum claſſis ad Salaminem perſtat Athenienſium rogatu VIII. 40
Græci claſſem ad Samum applicant IX.95
Græci fugam facere volentes vt à Themiſtocle retenti VIII.4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII. 26
Græcoſcythæ IV.17
Grariarum collis IV.175
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex IV.150
Grynea vrbs I.149
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo ſe conferant II.22
grypes aurum ſeruantes III.116.IV. 13
Gygæum aurum I.14
Gygæus lacus, proximus Alyattis ſepulcro I.93
Gygæa, Amyntæ filia V.21.VIII.136
Bubari collocata à fratre Alexandro V.21.VIII.136
Gyges, Daſcyli filius I.8
Candaulis ſatelles I.8vel Heraclidarũ I.91
eius circa vxorem Candaulis acta I.8. 9.*&c.*
Candaulem obtruncat I.12.91
vxore Candaulis & regno potitur I. 13.91
donaria Delphos ab eo miſſa I.14
& primus barbarorum is munera apud Delphos poſuit I.14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I.14
quot annos regnarit *ibid.*
eius filius Ardys I.15
Gyges pater Myrſi III.122
gymnicum certamen II.91
gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI. 67
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quo inde fluat I.189. V. 52 à Cyro in cec. ac ſexaginta riuos diductus I. 202. V. 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant IV.49
Haliacmon amnis VII.127
Halicarnaſſus ciuitas II.178
cur priuata ſacrorum participatione I. 144
à Pedaſenſibus habitata VIII.104
Halizones Scythiæ populi IV.17
Halys amnis I.5.VII.26
quos populos interfluat I.72
eius fluxum quomodo auerterit Thales Mileſius I.75
intra Halym fluuium populi à Crœſo ſubacti I.28
Hannon Amilcaris pater VII.165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII.88
Harmatideus Dithyrambi pater VII. 227
Harmocydes Phocenſium dux IX.17
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores V.55
tyrannidis oſores V.123
Harpagi Medi familiaritas & authoritas apud Aſtyagem I.108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I. 111
quia iuſſum non exequutus, carnibus filii ab Aſtyage paſtus I.119
& eius conſtantia in perferenda Aſtyagis crudelitate *ibid.*
Aſtyagis vlciſcendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I. 123 *& ſeq.*
Aſtyagi à Cyro capto inſultat I. 129
Mazari defuncto ſuccedit I.162
geſta ab eo aduerſus Ionas I.162.163. *& ſeq.*
litteræ eius ad Cyrum ſcriptæ miſſæq; occulte I.123.124
Harpagus alius Perſa dux VI.28
capit Hiſtiæum viuum & in crucem agit VI.28.30
haruſpicina Menelai nefaria II.119
Hebes teſſerã dat Leutychides militib. IX.97
Hebrus fluuius IV.90 VII.59
Hecataeus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus II. 143. V. 125. VI. 137
eius genus,&c. II.141. *&* *ſeq.*
bellum aduerſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ V.36
eiuſdem conſilium Ariſtagoræ datum V.125
Hector natu maior & virtute præſtantior Alexandro III.120
Hegeſis Euryſthenis filius VII.204
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges I.65
Hegelander, Hecataei pater V.125.VI. 137
Hegeſipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI.39
Hegeſiſtratus Sigei tyrannus V.94
eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadeorum præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu IX.36
eius audacia mira & interitus *ibid.*
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius IX.89.90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX. 75
Hegias Tiſameni frater IX.32
Helenes Tyndari filia, & eius raptus hiſtoria II. 112. *&* *ſeq.* V. 94. IX. 72
Helice Achæorum I.145
Heliconius Neptunus I.148
Heliopolis, vrbs ſolis II. 3. 7. 8. 9. 39. 63
Heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi II 3
Hellen, Dori pater I.56
Hellenica gens I.56.57
Helles Athamantis filiæ ſepulcrum VII. 58
Helleſponti vrbes VI.33
Helleſpontus vbi anguſtiſſimus IV. 85
Helleſpontus ex Aſia in Europam cõiungitur à Xerxe VII.33
denuo ponte iunctus VII.36.& priore ponte rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus VII.35
Helleſponti traiectus ſtadiorum ſeptẽ VII.34
Helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Perſicus eius placandi VII.54
Helleſpontii in Xerxis claſſe militantes VII.95
eis pontium cuſtodia demandata *ibidem*
helleſpontius ventus VII.188
Hephæſtienſes populus VI.139
Heracles, ſiue Hercules, Heracleæ conditor V.43
Heraclidæ Iardanæ ancilla & Hercule geniti I.7
eorum imperium quandiu duraueric in Aſia & vt fuerit translatum I. 7
eorum vltio in atnepotem Gygis deuoluta I.13
Heraclidę in Pelopõneſum redire conati IX.26
Heraclides Ibanolis fil. V.121
eius inſidiæ Perſis ſtructæ V.121
Heraclides Ariſtodici Cumæi pater I. 158
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater V. 37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II.43.44.45.145.146
eius tres liberi ex Echidna IV.10
ex Hercule & Iardanæ ancilla geniti Heraclidæ I.7
Hercules Hylli pater VII. 204. VIII. 131
autor generis Leonidæ VII.204
Hercules è deorum nouiſſimis apud Græcos, apud Ægyptios ſecus II. 145
Hercules Olympius II.44
Hercules Græcorum II.43
Herculis templũ in Cynoſarge VI.116

Herculis in Marathone templum VI. 118.116
Herculis templum seruis pro asylo II. 113
Herculis Tyri templum II.44
Herculis Thasii templum *ibidem*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibidem*
Herculis oraculum II.83
Herculis in Scythiâ aduentus &c. IV. 8.9
eius arcus, baltheus IV.10
eius tres filii IV.10
Scytharum deus IV.59
eius vestigium in petra IV.82
Herculis ara apud pylas VII. 176
Hercules relictus ab Argonautis VII. 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII 198
Herculeæ columnæ IV.185
Hermeus sinus II.2
Hermion Lasi pater VII.6
Hermiona Dryopum ciuitas VIII.73 VIII.43
Hermionenses III.59
Hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites VI.4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX. 104
Hermophantus Milesiis præfectus, contra Sardis V.99
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regem magnæ auctoritatis VIII. 104
exsectorem suum Panionium quomodo vltus VIII.105.106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorũ genus II 164. IX. 31 quas plagas incolant II. 165 tantum rei militari vacant II. 165. 168. *vbi & alia*
Hermus amnis I.55.80.V.101.II. 9
heroibus Troianis parentatum à Xerxe VII.43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II. 53
eius cautio circa ea quæ ad rem diuinam pertinent II.3.65.171
eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus II. 3 & item cum quodam Archia III 55
eius sententia de Ægypto II.5. de Nilo II. 24. de Persarum moribus I. 137 de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset II. 120 120
eius peregrinationes *σπουδῆς* gratia II.8.23.44
Herodotus Basilidis filius VIII 132
Herophantus Parienus IV.138
heroum Astrobaci VI.69
Herpys Timogenidæ pater IX.37
Hesiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum II.53
Hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ibid.*
eius mentio fit & IV 36
Hexapolis quæ sæculo Herodoti Pentapolis dicta I.144
Hieron Gelonis frater VII.156
Hieronymus Andrius IX.32
Himera Siciliæ VII.165
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur VI.48.VII.97
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater V.55
Onomacritum Athenis cur eiecit VII. 6
eius somnium V.55
ab Harmadio & Aristogitone interẽptus V.55.VI.123
Hippias, Pisistrati filius I.61
eum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V.91. sed frustra V.93
Athenienses apud Persas insimulat V. 96
ei visum in somnis oblatum VI. 107
ei dens tussiendo excussus *ibid.*
Hippobatarum prædia V.77
Hippoclides, Tisandri filius, procus Agaristæ VI.127
eius maiores Cypseli Corinthii propinqui VI.128
eius laus præ cæteris procis *ibidem.*
eius saltationes & gesticulationes propter quas excidit nuptiis VI. 130
Hippoclus Lampsacenus IV.138
Hippocoon Scæi pater V.60
Hippocrates, Pisistrati pater, Athenarum tyranni I.59. V.65
Hippocrates Megaclis fil. V.131
Hippocrates Gelę tyrãnus, Cleãdri frater VI. 23. VII. 154. à Zanclęis accersitus, eos Samiis prodit *ib.*
eius interitus VII.155
Hippocrates, Smindyridis pater VI 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII. 131
Hippoleon promont. IV.53
Hippolochus Glauci pater I.147
Hippomachus, Græcorum qui erant cũ Mardonio haruspex IX.317
Hippocious Calliæ pater VII.151
Hipponicus Calliæ filius VI.121
hippotoxotæ IX.48
hircus, Ægyptiacè mendes dictus II. 46
hirci vrina spasmo liberãt pueros suos Libyes IV.187
hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III.112
hircus cum muliere coiens II.46
Histiæa VIII.23
Histiæi VII.23
Histiæotis ora I.56.VII.175
Histiæus Milesius, Lysagoræ filius V. 30
vir solers & industrius V.23
eius de ponte non deserẽdo sententia, qua re de Dario & Persis bene meritus IV. 137. V. 11.VI.30.VII. 10
à Dario defectionis Ionum insimulatus V.106
Aristagoram ad defectionem quam occulte sollicitarit V.35
eius ad mare fuga VI.2
à Chiis in vincula coniectus, sed liberatus consilio eius intellecto VI. 2
Miletum reductus, à quibus relicitur & vulneratur VI.5
eius res circa Byzantium VI. 26 res gestæ contra Chios VI.26.27
contra Thasum contendit VI.28
quomodo captus & interfectus VI. 29
in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago VI.30.
eius gratia etiam mortui apud Darium VI 30
Histiæus Tymnis filius, captus V.37
dux in classe Xerxis VII.98
Histiæus Phyiaci pater VIII.85
Homerus poeta VII.161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II.53
veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus II.116
finxit nomen Oceani II.23
Homeri loci citati *ibid.* IV.29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene V. 67
Homeri non sunt versus Cyprii II.117
nec forte epigoni IV 32
homo è deo non gignitur II.143
homo hominem fato impendenti eripere non potest III.43
in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum III.64
hominem omnia consequi est impossibile I.32
hominum iniuriorum est rapere feminas: raptis vlciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I.4
homini satius mori quam viuere I. 31
homines in arbitrio fortuitorũ & non contra VII.49
homo sibi malorum autor, non deus I. 91
homines molles mollis fert regio IX. *vlt.*
homines vnoculi *v.* Arimaspi
homines & feminę calui nascentes simis naribus & ingenti mento IV. 23
homines hominibus vescentes I.216. III.99
homines senos menses dormientes IV.25
homines radicibus vescentes I.202
homines piscibus crudibus victitantes *ibid.*
homines capripedes in montibus IV. 25
homines excoriant Scythæ IV.64
hominum quorumd. cum mulieribus concubitus in propatulo I.203
humanæ vitæ anni I.32
humanæ vitæ breuitas, & ærumnæ VII.46
humanis in rebus nihil stabile I.86
humanarum rerum vicissitudo, & condicio I.32
humanarum rerum circulus I.207
horarum inuentio II.109
Hoples Ionis filius V.66
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I.193
horti Midæ Gordio geniti VIII.138
Hotaspes Artachæi filius, Assyriorum dux VII.63
Hyacinthia Lacedæmoniis solennia IX. 6.11
hyænæ, feræ IV.192
Hyampeus vertex Parnassi VIII.39
Hyampolis vibs VIII.28.33
Hyatæ, nomen vnius è tribubus Sicyoniis: quod sonat *suales* V.68
Hybla oppidum VII.155
Hydrias regio V.118
Hydarnes Persa III.70.VI.133
Asianæ oræ præfectus VII.35
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII.83. 211.113
Hydarnes Sisamnis pater VII.65
Hyela ciuitas in agro Œnotriæ à quibus condita I.167
Hygennenses pop. III.90
Hylæa IV.18.54.55
eius regionis situs IV.76
Hyllees, nomen vnius è tribulus Sicyoniorum V.68
Hyllus VI. 51. Herculis filius VII. 204. VIII.131
ab Echemo in monomachia interfectus IX.16
Hymees Darii gener V.116

capit Cion Myſiam V.122
eius res geſtæ & interitus *ibid.*
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus VI.137
hymni in deos Homeri H.9
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti VII. 91
Hypacaris fluuii deſcriptio IV.55. *niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur* IV.47
Hypanis flumen IV.17.18.47
eius deſcriptio IV.52
Hypanis mater, palus IV.52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prælio VII.224
Hyperborei IV.13.31.33.36
eorum ſacra IV.33
Hyperborearum puellarum hiſtoria IV. 33.34.35
Hypernotij IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV.33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII.62
eorum armatura & eorum dux *ibidem.*
Hyrgis fluuius IV.57
Hyria oppidum VII.170
Hyræades Mardus quomodo Sardis aſcenderit I.84
Hyſiæ, oppidum VI.108, IX.15
Hyſias & Oenoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii V. 74
Hyſtanes, Badris pater VII.77
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamis filius, Darii pater I.209.V.83.VII. 224
Perſis præfectus III.70
Hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ, dux Bactriorum & Sacarum VII. 64
hyſtriches vbi gignantur IV.192

I

IAcchus myſticus VIII.65
Iadmon Samius herus Æſopi II. 134
Ialyſſus oppidum I.144
Iamidei V.44
Iapygia III.138.IV.99.VII.170
Iapyges Meſſapii IV.99.VI. 170
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum I.7
Iaſonis æreus tripus IV.179
Iatragoras dolo capit claſſicos duces V. 37
Ibanolis Oliati patet V.37
Heraclidæ pater V.121
Iberiam Phocenſes occupant I. 163
ibis Ægyptiis ſacra II.65.75
eius forma, & duplex genus II.75.76
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis I.123
Ida I.151.VII.22
ichneutæ II.67
Ichthyophagi III.19.20
ieiunia & feſtus dies Iſidis II. 40
Ienyſus vrbs Syriæ III.5
ignem perſæ deum arbitrantur III. 16
ignis Ægyptiis animata bellua *ibidem.*
ignis laus Hometica H,31
ne ignifer quidem elabatur VIII, 6
ilia in ſacrificiis non cremabât Aeoles H, 17
Ilias minor Homeri H.16
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II.10
Ilii obſeſſio & expugnatio I. 5. II. 118
Ilienſis ager VII.42
Iliſſus fluuius VII.189
imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V.26
immortales Getæ IV.93
immortales qui apud Perſas VII, 83
Impoſſibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV.44
Indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III.12.15
inconſtantiam rerum humanarum I. 5
Indathyrſus filius Sauli, rex Scytharum IV.76.120
eius reſponſio ad Darium IV. 127
Indi Callatiæ parentibus veſcuntur III.38
Indorum multitudo III.94
Indi Calandiæ III.97
Indi pecuarii & eorum mores III.98 99
eorum nauigia *ibid.*
Indi Padæi ęgrotos ſuos epulanturIII. 99
Indorum coitus in propatulo III. 101
genitura nigra *ib.*
Indis ſol matutinus ardentiſſimus III. 104
Indi vt aurum colligant III.102.104. 105
à Dario ſubacti IV.44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII.65
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina VIII. 111
inſomniorum ludibria VII,16
inſtitores primi, Lydi extitere I, 94
inſtitor quare Darius fuerit appellatus III.89
inſtitutio Perſarum puerorum I. 136
inſulæ in Araxe I.202
inſulæ OEnuſſæ I.165
inſula natans II.156
inſulæ Echinades II,10
inſula Chemmis II.156
inſulæ beatorum III.26
inſulæ rubri maris III,93
inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ III.115
inſulani Iones qui I.142
Intaphernes vnus ex ſeptem Magi occiſoribus III.70
facinus, eiuſque & domeſticorum omnium interitus, præter fratrem vxoris, & filium maiorem III, 118.119
intercalaris menſis I.32.II. 4
intercalatio Græcorum & Ægyptiorũ II.4
Inycum oppidum VI.23.24
Io filia Inachi regis I.1
à Phœnicibus rapitur *ibidem*
Io ſtuprata I.5
Io vt à Græcis depingatur II. 41
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt V, 94
Ion Xuthi filius VII,94.VIII,

Ioniæ translationem impediunt Athenienſes IX,105
Ioniam Harpagus ſubigit I.169
Iones à Cræſo primo ſubacti I.6. 28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus reſponderit I.141
Ionum regio, Aſiaticarũ pulcherrima, & eius deſcriptio I.143
Ionum duodecim in Peloponneſo ciuitates I.143.145.146
Iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I.143
Iones qui nobiliſſimi: & de eorũ vxoribus I.146
Iones ab Achiuis, ſuis ſedibus pulſi I. 145
Ionum reges qua progenie oriundi I. 147
Iones veri & genuini qui I, 147
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.*
eorum vniuerſorum Panionium ſacrum I.148
Iones inſulani Cyro ſe dedunt I, 169
Iones Biantis conſilium ſpernunt I. 170
Iones ſecundo ſubacti I.169
in Ægyptum quomodo venerint II. 152
Ionas Scythæ vt Dario tranſitum intercludant fruſtra adhortantur IV. 133.136
Iones captas Sardis incendunt V, 101
Iones ad Epheſum vincuntur V. 102
tertio ſubiugati IV.32
eorum de Ægypto ſententia reprehẽſa II.16
eorum tributum III.90.VI, 42
laborum nauticorum inſueti VI. 12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII.94
prius Pelaſgi Ægialees appellati VII. 94
Ionicæ rebellionis occaſio V.28.*&c.* VI,1
Ionicarum nauium catalogus VI, 8
Ios inſula vbi Homerus mortuus H. 34.36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII.188
Iraſa locus vbi IV.158
Is vrbs & flumen I.179
Iſagoras Tiſandri filius V.66.70. 72
Iſis δημήτηρ, id eſt Ceres, dicta II.59,156
Iſidi vaccæ ſacræ II.41.IV.186
Iſidis ſimulacrum bubula cornua habens II.41
Iſidis templum maximum in vrbe Buſiri II.59
Iſidis & Dionyſi filii II.156
Iſmaris lacus famoſiſſimus VII.109
Iſmenias Boeotus H.2
Iſmenii Apollinis templum V.59
Iſſedones populus I,201.IV.16.26.27
Iſſedonum mores *ibid.*
Iſter vbi IV.47.48,*&c.*
ſemper ſibi par IV.48.50
cum Nilo comparatus II.33.34.IV, 50
Iſtri ortus & fluxus II.33.34.IV.48. *&c.*

Isthmus Cnidiæ I.174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI.36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I.56.v.& Histiæotis
Ithaca H.7
Ithagenes Crithonis fil. H.1
Itanus oppidum IV,151
Itramites Persa VII.6
iudices regii apud Persas III.14, 31
iudicis corrupti iustæ vindictæ exemplum V.25
Iunonis festum I.31
Iunonis duæ imagines vbi II, 182
Iunonis templa IV.90.IX,51 60
Iuppiter expiator,hospitalis I.44
Iuppiter apud Persas cælum I.131
Bel apud Babylonios I.181
Ammus II.42
Thebanus II.54
liberator,& eius templum III, 142
Scytharum deus IV.59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV.203
Carius V.66
Lacedæmonius VI.56
cælestis *ibid.*
æreus decem cubitorum vbi IX, 80
Ioui decimæ necessario redduntur I, 89
Iouis Carii fanum apud Mylassos I, 171
Iouis Beli templum & simulacrum I, 181.III.158
Iouis Thebani templum I.182.II.42 IV.181
Iouis simulacrum arietina facie II, 42
Iouis fanum apud Thesprotos II, 56
Iouis cultus apud Meroen II.29
Iouis oraculum apud Ægyptios II, 83
Iouis Ammonii templum à Cambyse incendi iussum III.25
Iouis forensis ara V.46
Iouis militaris templum V.119
Iouis Olympii delubrum II.7
Iouis sacer currus in Xerxiano exercitu VII.40.VII.115
Iouis Aphlystii templum VII. 197
iurare per aquam Stygis VI.74
iusti principis officium III.21
Iyrcæ populus Scythiæ IV.22

K

KIKI Ægyptiorum II,94

L

LAbdæ Amphionis filiæ historia V, 92
Labdacus Laii pater V.59
Labranda,loci nomen V.119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I, 74.77
Labynitus Assyriæ rex I.188
Lacedæmonii Crœso amici I.6.51
Græcorum potentissimi I.56
eorum leges à Lycurgo latæ I.65
bellum Tegeatibus inferunt I.66
eorum compedes apud Tegeatas I, 66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I.68
eorum Argiuorumque pro agro Thyrea dimicatio I.82
Lacedæm.coma post victoriam de Argiuis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I.153
eorum aduersus Polycratem expeditio III. 44. in Samum expeditio *ibid.*
mos in sumendis suppliciis noctu IV, 146
de seipsis opinio VI.52
regum apud eos iura,funera &c.VI.56. 57.58
eorum obseruatio lunæ VI.106
eorum oratio ad Platæenses VI, 108
ad Athenienses VIII.142
eorum virtus bellica VII.102 104
gymnastico ludo se exercent,& comã pectunt VII.208
Lacedæmoniorum ccc ad pylas, clades VII.224
occisorum sepultura ad Platæas IX, 84
Lacmon mons IX.92
Lacrines legatus ad Cyrum I.152
lactis emulgendi mos apud Scythas IV, 2
lacus Tritonidis IV.179
lacus vnde pix hauritur IV.195
lacus Stymphalius VI.76
lacus Bœbeis VII.129
lacus Gygæus I.93
lacus famosissimus Ismaris &c. VII. 109
Lada insula VI.7
Lacide vxor Amasis, eiusque votum II. 181
Laii delubrum IV.149
oraculum V.43
eius genus V.59
Lampito Leutychidis filia VI.71
Lampon,Pythei filius IX.77
eius nefandum consilium Pausanias respuit IX.77
Lampon Thrasyclei fil. IX.89
Lampon Olympiodori pater IX.21
Lamponium captum ab Otane V. 26
Lampsacus vrbs V.117
lana arborea vbi III.106
Laodamas Samius IV.138
Laodamas Phocensis IV.138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V, 61
Laodamas Sostrati pater IV.152
Laodice hyperborea puella IV.33
Laos oppidum VI.21
Laphanes Euphorionis filius VII, 127
Laurei metalla VIII.144
lapidicinæ ad pyramides Memphios II, 8
lapis Porinus,& Parius V.62
lapis Melampygus VII.216
lapidum acerui à Darii copiis congesti IV.92
lapideus leo VII.225
Larissa Æoliæ ciuitas H.11
Lasonii pop. VII.77
Lasus Hermionis filius VII.6
leænæ partus vnus in vita cui III, 108
Leager Glauconis fil. IX.74
Lebadia VIII.134
Lebæa vrbs VIII.137
Lebedus I.142
Lectos insula IX.113
ledanum,alias ladanum, vbi nascatur & quomodo comparetur, eiusque medica vis III.112
legati Darii in puteum coniecti VII, 133
legati non violandi VII.137
leges Athenienses à Solone conditæ I,29
leitum Achæi vocant curiam VII, 197
Lemnus capta ab Otane V.26
Lemno potitus Miltiades VI.140
Lemnii VIII.73
Lemnia facinora VI.138
Leo,viri nomen VII.180
Leo Sardius I.84
Leo rex Spartæ I.65
Leobotes Spartiatarum rex I.65
Echestrati fil. VII.204
Leocides Phidonis Argiuorum tyrannã filius VI.127
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I.65
Leon Eurycratidæ fil. VII.204
leonis ex auro effigies I.50
leonum natura atque loca & vbi tantum gignantur VII.125.126
leo lapideus VII.125
Leonides rex Spart. nascitur V, 41
eius genealogia VII.204
eius strenuitas ad Thermopylas & mors VII.120.&c.224
tollitur in crucem eius cadauer à Xerxe VII.238
eius cædis vindicta VII.114.IX. 63
Leontiades Eurymachi fil. VII.205 233
Leontini populus VII.154
Lepreum oppidum IV.148
leprosos abominantur Persæ I.138
lepus ex equa natus VII.57
leporis fecunditas III.108
Leros insula V.124
Lesbus insula I.160
à Persis capta VI.31
quando habitari cepta H.38
Lesbij à Polycrate victi III.39
Leucadii Dorica gens VIII45
Leucas H.6.7
Leuce acte VII.25
Leucon oppidum Libyæ IV.160
Leutychides Menaris filius VI.65.VIII, 131
eius genealogia VIII.131
eius cum Demarato inimicitiæ VI.65 &c.
caussæ inimicitiæ ex prærepta sibi sponsa VI.65
iurat Demaratum non esse legitimum regem *ibi.*
eius regis facti in locum Demarati cauillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI.67
Spartiatarum rex VI.67
eius fuga & mors VI.72
eius oratio de deposito reddendo VI. 86
præfectus classis VIII.131
eius strategema IX.97
Leutychides Anaxilai fil. VIII.131
lex omnium rex & domina VII. 104
Liberi cultus apud Meroen II. 38
Liber Græcis Osiris dictus II.144 v.Dionysus
Libya vnde sortita nomen IV.45
Libyæ ambitus & magnitudo IV.42 42,&c.
arboribus nuda IV.175
Libya theriodes IV.181
Libyæ incolæ IV.168,&c.
Libyes primi Neptuni nomen habuerũt II.50
solis deorum omnium soli & lunæ sacrificant IV.188

Ægyptiis se quidam eorum dedunt IV.159
Cambysi se dedunt III.13
Libyum tributum III.91
Libyum variæ nationes IV.168
Libyes Nomades, *id est pastoritii* IV, 181.186.187.188.
salubertimo sunt corpore IV.187
Libyum pastoritiorum sacrificia IV, 188. Libyum inuenta quæ Græci didicerunt IV.189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII.71.86
Libycus mons II.8
Libyssarum mulierum eiulatus IV.189
Liches Spartiata vnus ex benemeritis I, 67.68
Ligyum in Xerx.exercitu armatura VII, 72
liliorum ingens vis vbi II.92
eorum radices esui aptæ *ibid.*
Limeneion regionis Milesiorum I.18
Lindi populus è Rhodo VII.153
Lindos oppidum I.144.II.182
linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II.105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I.79
Lipaxus vbs VII.123
Lipoxais Targitai filius IV.5
ab eo oriundi Scythæ IV.6
Lipsydrium oppidum V.62.123
Lisa oppidum VII.123
Lissus fluuius VII.108 eius aquæ Xerx. copiis non sufficerunt VII.109
litteræ Heliacæ prodeuntes VI.4
litterarum mira occultatio VII, 219
litteræ Themistoclis ad Iones lapidi inclusæ VIII.2
litterarum per sagittam transmissio VIII.118
litteræ capitis rasæ V.35
litteræ Græcorum à Phœnicibus V.58
litteræ Cadmeæ V.59
Phœniciæ V.58
Litus pulchrum, vbi VI.25
Locri Epizephyrii populus VI.23
Locri Ozolæ populus VIII.52
lotos vbi plurima II.92
loti radix esculenta *ibid.*
loti fructus descriptio IV.177
lotus Cyrenæa II.96
lotio muliebri visum recipit Phero II, 111
Lotophagi populus IV.177
lucernarum accensarum festum apud Ægyptios II.62
lucernarum accensio, *pro crepusculo* VII.215
Lucinæ tributum IV.35
lucus platanorum V.119
ludorum primi inuentores Lydi I.94
Luna Persarum præses VII.37
Lunæ festum II.47
lupi ex hominibus effici dicuntur Nerui IV.105
luporum sepultura II.67
lutræ vb capiantur IV.109
Ægyptiis sacræ II.72
lux sera Persarum IX.81
Lycidas senator Athenicum vxore & liberis lapidatur IX.5
Lycæus Iupiter IV.203
Lycaretus Mæandri germanus V.27
Lycii in potestatem Cræsi redacti I.28
eorum è Creta origo I.173
à Lyco nomen accepere VII.92
ab Harpagone victi I.176
populus Dario tributarius III.90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.91
quondam Termilæ vocati I.173 VII.92
eorum nomen & leges I.173
Lycii arcus VII.77
Lycomedes Aeschrei fil. vir strenuus VIII.11
Lycopæ Lacedæm. strenuitas III.53
Lycophronis Periandri filii interitus III, 53 *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Aristolaidis filius I.59
Lycurgus & Megacles Pisistratum eiiciunt I.59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I.65
ei oraculum à Pythia redditur *ibid.*
legumlator est apud Lacedæmonios I.65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 56
Lycurgus Amianti pater VI.127
Lycus fluuius VII 30.123
Lycus Anacharsidis auus IV.76
Lycus Pandionis filius VII. 92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I.173
Lyda mons I.174
Lydus Atyis filius VII.74
Lydicus fluuius VII.127
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet I.93. argenti etiam feracissima V.49
Lydi populus ante Meones vocati I,7. VII 74
strenua gens I.79
equitandi peritissima *ibid.*
Lydorum mores & leges I.93 94 ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I. 74, vt & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes prostituuntur I.93
Lydi primi caupones institoresque I, 94
eorum partes primę in consulendo oraculo Delphico I 54
eorum Medorumque fœdus I.74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I.74.103
Lydorum cum Persis conflictus & fuga I.76.70
primi omnium aurum argentumque ad vtendum percussere unt I.94
primi inuentores ludorum *ibi.*
in Thusciam colonias deduxerunt *ibi.*
Lydorum diuisio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effeminati I. 155.157
Lydi Caribus germani I.171
eorum tributum III.90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.74
Lygdamis Artemisiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I.60.64
Lynceus Chemmita II.91
Lysagoras Tisiæ fil. VI.133
Lysagoras Histiæi pater V.30
Lysanias, è procis Agaristæ VI 127
Lysimachus Aristidis pater VIII.79.95
Lysistratus Athenienſis VIII.96

M

Macæ populus IV.175.V.42
Macedones à Dario subacti VI,44
Macednus, locus I.56
Machlyes populus IV.178
Macrobii populus Æthiopiæ III.17
Macrones pop. II. 104. III. 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII.78
Mactorium vrbs super Gelam VII.153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I, 103
Madytus vrbs VII.33.IX.119
Meander fluuius tortuosus II.29.III.122 V.118 & eius fontes vbi VII.26
Mæandri campus I.18.161.II.10
Mæandrius Polycratis scriba III,125
Sami procurator III.142
eius gesta cũ Samiis III. 142. 143. &c.
Mæetes IV.123
Mæotis palus vbi I.104.IV.3.45.86.101 120
Magdolus oppidum vbi II.159
Magi populus Mediæ I.101
magi Persarum I.140
magorum commentum vt Persarum imperium occupent III. 61. &c. & eorum interitus III.78
magorum promiscua cædes III.79
Magophonia Persarum festum celebre III.79
Magistum oppidum IV.148
magna negocia cum periculis suscipiuntur VII.50
Magnesia vrbs II.1
Magnetes populus III.90
malæ dextrę in contumeliam derasæ II, 121
Malea promontorium I.82.IV.179
Malena in regione Atarnit. VI.29
Males Ætolus VI.127
Mandane Astyagis filia I.107
Cambysi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV.87
monumentum ab eo positum IV, 88
Maneros Ægyptiis quid I.79
Manes rex Lydiæ I.94.IV.45
Mantieni montes I.189.202
Mantinei veniunt post prœlium IX.76
Mantinea vrbs VII.98
Mapen Tyrius VII.98
Marathon locus VI.107
Marathonem occupat Pisistratus I.62
Marathonia clades VI.113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII.82. Gobryę fil. VI.43. VII.5.82. vulneratur VI.45
à præfectura semouetur VI.94
eius ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII.10
eius cædes IX.62.65
Mardontes Persa VII.80.VIII.130
Mardi pop. Persarum genus I. 125. III. 94
Mardus Hyrcæades v. Hyrcæades
mare Sardonium vbi I. 166. Caspium I, 202. mare Atlanticum, rubrum, australe I.203. II.158. III 93. IV.13. VII. 80 mare Echinadum insularum II, 10
Mares vrbs II.8.30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII.79
Mariandeni populus III.90
Mariandynica Cræso subacti I.28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus sinus vbi IV.38
Maris fluuius IV.49
Maron & Alpheus, Orsiphanti fil. VII. 227
eorum strenuitas ad Thermophylas *ib.*
Maronea Græca vrbs VII.109
Martis oraculum II.83.VII.79
Marti soli simulacra faciunt Scythæ IV.59.62
eius delubrum apud Scythas IV.62
Marsyas fluuius V.119
Marsyæ Sileni pellis VII.26
Masanges Aorizi filius dux Libyum VII. 71
Mascamis elogium VII.105
Masi Persarum genus I.125
Masistes Darii filius, Xerxis exercitus imperator VII.82.IX.106
Masistæ & liberorum eius cædes IX, 112
Masistius à Græcis Macistius dictus IX, 20. eius interitus IX.224
Masistius Sirometris fil. VII.79
Massagetæ populus ferus & robustus I, 204.215

Eorum deus sol I.212.216
Eorum mores &c. I.216.217
vxores communes I.216.IV.172
fenes immolant I.216
Cyrum vincunt I.214
Mastyes & Pigres fratres V.12
maternũ genus paterno nobilius apud Lycios I.173
Matieni populus I.72.III.94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.72
matris Martis templum vbi II.64
Maxyes Libyes IV.191
Mazares Medus I.156
Prienenses subigit I.161
Mæandri campum incursat I.161
eius mors I.161
Meci populus III.93
Mecyberna Græca vrbs VII.122
Medea Colchorum regis filia I.2.VII.62
Medeæ raptus à Græcis I.2
Medicæ regionis tractus I.110
Medi IV.40
Medorum appellatio vnde VII.62
eorum tyrannus Cyaxares I.73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I.74
Medorum bellum quinquẽnale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibi.&* 103
Medorum ab Assyrijs defectio I.95
Medi Assyrios subigunt I.106
Medorum à Dario defectio I.190
imperium vt ad Persas primum translatum I.130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII.62.86
Deiocem sibi iudicem constituunt I.96
regi suo regiam ædificant I.98
à Scythis prœlio fusi, Asiæ imperium amittunt I.104
Ninum ciuitatem expugnant I.106
inebriatos Scythas interimunt I.106
Medis canis spaco dicitur I.110
Medicum imperium Halys fluuius terminat I.72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere solet VI.112
medici singuli singulorum morborum apud Ægyptios II.84
medici Crotoniatæ primi dicti, secundi Cyrenæi III.131
medimnus farinæ VI.57
medimnus Atticus I.192
Megabates Persa V.32
Megabazus Megabatis filius VII.97
Megabyzus Persa vnus ex VII. qui coniurant in magum III.70
eius oratio ad suos pro oligarchia III.81
eius elogium IV.143.144
in Pæones exercitum ducit V.12
Xerxis exercitus imperator VII.82
Megabyzus Zopyri fil. III.160
dux aduersus Atheniens. III.160
Megacles Alcmæonis pater VI.124
Megacles Alcmæonis filius I.59.VI.127 130
Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Athenienſium eiiciunt I.59, *vide de eo & 60.61*
Clisthenis gener factus VI.130
Megacles Hippocratis filius VI.131
Megacreon Abderites VII.120
Megapanus Hyrcanorum dux VII.62
Megarensis populus VII.166
Megarensis plebs venundatur *ibid.*
Megistides Doti pater VII.72
Megistias vates VII.219.221
eius intrepidus animus VII.221
eius carmen epitaphium VII.228
Melampus Amytheonis filius II.49
eius postulata ab Argiuis IX.53
primus Bacchica Græcis exposuit, vt & alia ab Ægypto accepta II.49
Melampygus lapis VII.216
Melanchlæni populus IV.20.102 I.6
eorum mores & nomenclatura IV.107
eorum victus humana caro *ibi.*
Melanippus Astaci filius V.67
Melanippus Alcæi sodalis V.95
Melanopus Ithagenis filius H.1
Melanthus Godri pater I.147
rex Athen. V.65
Melas fluuius VII.198
Melas sinus & fluuius eiusdem nominis VII.58
Meles primus rex Sardium I.84
Melesigenes vnde appellatus H.3
Meles fluuius H.3.*ib.*
Melibœa vrbs VII.188
Melienses populus VII.196
Melienſis sinus IV.33
Melis regio VII.198
Melissa Periandri vxor III.50.V.92
à Periandro occisa *ibid.*
mellis vbi maxima copia IV.194
Melyentes populus III.90
Memnonia regia V.53
Memnoniæ Susæ VII.151
Memnonis vrbs V.54
Memphis vrbs II.163
a Mene primum condita II.99
eius situs *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI.65. VIII.131
mendacium dicere quando expediat III.72
Menda vrbs VII.122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II.46
Mendetis templum II.42
Mendesium ostium Nili II.17
Mendesia prouincia II.42.46
plaga II.166
Mendesii cur oues immolent, capris abstinentes II.42
capras & maxime capros venerantur II.46
capratios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II.119
Menelaius portus IV.169
Menes primus regnasse fertur II.4.99
Menestheus dux Athen. H.28
Menius Eurydames frater VI.71
mensa solis III.18.23
mensis intercalaris I.32
à Græcis tertio quoque anno introductus II.4
Mentes nauicularius H.6.7
vbi laudatus ab Homero H.26
mentiri apud Persas turpissimum I.138
Mentor Ithacensis ægrum Homerum sedulo curat H.7
vir iustus & humanus *ibid.*
ab Homero vbi laudatus H.26
mentulæ circumgestatio apud Ægyptios II.48
Meones Lydorum nomen assumpserunt I.7
Meraphii Persarum genus I.125
Mercurii statua porrectum veretrum habens II.51
eius templum II.138
à quibus gentibus colatur V.7
Mermnadæ I.7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I.14
Meroe, metropolis II.19
Mesambria vrbs IV.93.VII.98
eius origo VI.33
Messana olim Zancla VII.164
Messapii pop. VII.170
metalla aurea atque argentea VII.112
de metallis aureis certamen IX.74
metallum silis IV.185
metalla Thasia VI.46,47
Metapontini populi IV.15
Metiochus Miltiadis filius captus VI.41
Metra Venus Persis I.131
Metrodorus Proconnesius IV.138
Micythus Anaxilai famulus VII.170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I.14. H.11. apud Delphos munera posuit I.14
eius sella regia *ibid.*
Midæ horti VIII.138
Midæ epigrammata epitaphia scripta ab Homero H.11
Milesiorum cum Alyatte bellum diuturnum I.17.18.19.*&c.*
Cyro confœderati I.143
Milesiorum correctio à Pariis delectis V.28.29
Milesiorum & Carum fuga contra Persas prœlio V.120
Miletus vrbs Ioniæ prima I.142
oppugnatur à Gyge I.14
inuaditur ab Ardye I.15
capta diripitur à Persis VI.18
milii Babylonici proceritas I.193
militiæ ordine à quo primum distributi Asiani I.103
militum Cambysis depastio mutua ob famem III.25
Milo Crotoniates luctator III.137
Miltiades Cypseli filius quomodo Chersoneso potitus VI.34.35.36
eius hospitalitas VI.35
victor in Olympia VI.36
eius gesta & captiuitas VI.36.37
Cræso charus VI.37
eius mors VI.38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV.137.VI.34
Athenienſium dux IV.137
vt Lemnum obtinuit VI.137.*&c.*
Parios frustra obsidet VI.133.134
eius accusatio & obitus VI.136
Milyas Asiæ regio I.173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII.77
Mimas mons H.17
Mineruæ Assesiæ templi deflagratio I.19
pro eo duo ædificata I.22
Mineruæ Pallenidis fanum I.62
Mineruæ festo virginum pugna ab Ausibus instituta IV.180
Mineruæ Pedasię sacrificæ barba pullulat I.175.VIII.104
Mineruæ Aleæ templum apud Tegeatas I.76.IX.69
tutelaris apud Chios templum I.160
Mineruæ oraculum apud Ægyptios II.83
vestibulum apud Saios II.175
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II.182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibi.*
Mineruæ parentes IV.188
templum in Sigeo V.95
Pronœæ fanum VIII.37
Sciradis templum VIII.94
Mineruæ ægis IV.189
Craſtiæ fanum V.45
Mineruæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V.72
Minerua vrbana V.82
Mineruæ Iliadi mille boues immolantur à Xerxe VII.43
Minerua proremplaris VIII.39
Minoa Selinusiorum colonia V.46

Minos & Sarpedon Europæ filii I.173
Minois cædes VII.169.170
Minyæ populus I.146.IV.145
Minyæ commento suarum vxorum liberantur IV.146
Mitradates pastor, Cyri nutritius I.110 121
Mitrobates Dascylii præfectus III.120
ab Oronte cæsus III.126.127
Mitylene II.178
Mnesiarchus Pythagoræ pater IV.95
Mnesiphilus Atheniensis VIII.58
mœnia lignea Budinorum IV.108.123
Mœris Ægyptiorum rex II.101
eius præclara opera *ibid.*
Mœrios stagnum II.69.148
eius descriptio II.149
eius prouentus III.91
Moloes fl. IX.56
Molossi populus I.146
Molpagoras Aristagoræ pater V.30
mons Arabicus II.8.124
mons ingens euersus indagandis metallis VI.47
Mophi mons II.28
moræ vtilitas VII.10
morbus femineus Scythas inuadit I.105
mors optatissimum perfugium ærumnosæ vitæ VII.46
mortui exemplar apud Ægyptios II.78 85
mortuorum apud eosdem condituræ II.85.86.*&c.*
mortui cum lætitia vbi humentur V.4
morum vis III.38
Moschi populus III.94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII.78
Mosynœci populus III.94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII.78
mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII.57
mulæ partus III.152
muli vbi non gignantur IV.30
mulorum species Scythis horrenda IV.129
mulier exuendo tunicam & verecundiã pariter exuit I.8
mulierum raptus illicitus I.4
mulieris offensio vindictam quærit I.11.
mulieres mulierem prædicant I.31
mulieris simulacrum ex argento I.51
mulierum Babylonicarum mos fœdus I.196
mulierum Ægyptiarum mores II.35 36
mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II.57
mulierum pudenda cippis à Sosostre inscripta II.102
mulieris quæ eum marito suo solo cõcubuerat vrina Pheroni visus restitutus II.111
mulieres Corinthiorum denudatæ V.92
mulier ex turpissima, formosissima facta VI.61
mulierum Atticarum vna cum liberis cædes VI.138
mulieres stuprando extinctæ VIII.33
munerum regiorum apud Persas eximium IX.108
Munychia VIII.76
Mus Europeus à Mardonio missus ad oracula consulenda VIII.133.134 135
Musæus VIII.96
Musæi sortes & earundem edissertator VII.6
musici Argiui III.131
mustelæ Libycæ IV.192
murium tria genera apud pastorales Libyes IV.192
murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II.141
Murichides Hellespontius IX.4
muri lignei Budinorum IV.108.123
murus ligneus Persarum IX.64
& eiusdem expugnatio IX.69
Mycale promontorium I.148
Mycerinus rex Ægypti II.129
eius clementia & iustitia II.129
eius concubinarum simulacra II.130
vt eluserit oracula de sua morte II.133
pyramis eius II.134
Mycerini filiæ mors & sepultura II.129 130.131.132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII.68
Myecphoritana plaga II.166
mygale II.67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII.123
Mylassa oppidum V.121
Mylassorum fanum I.171
Mypsæi Thraces IV.93
Mylitta Assyriis Venus appellata I.131
Myrcinus vrbs V.124
myriades singulæ in Persico exercitu numeratæ VII.60
Myrina Æoliæ ciuitas I.149
Myrinæi populus VI.139
Myrios stagnum II.4
Myrmex, herma VII.183
Myris rex II.13
Myro auus Clisthenis VI.126
Myrses Persarum dux V.121
Myrsilus alias Candaules dictus I.7
Myrsus Candaulis pater I.7
Myrsus Gygis filius III.122
Mysi populus eorumque tributum III.190
Caribus germani I.171
à Crœso subacti I.28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.74
Mysia Cios ab Hymee capitur V.122
Myus vrbs Ioniæ I.142
Myusii populus vbi VIII.8

N

NAparis Scythiæ fluuius IV.48
Nasamones populus II.32
eorum mores IV.172
nascentium deploratio apud quam gentem V.4
Natho insula II.165
naturæ solertia III.108
Naucrates celeberr. emporium II.179
naues Ægyptiorum è spina II.96
naues rubrica delibutæ III.58
naues quinis drachmis venditæ VI.89
nauium Persicarum catalogus VII.89, *&c.*
nauibus longis qui primi vsi fuerint I.163
nauiculæ Babyloniorum I.194
naufragi vbi immolentur IV.103
Nauplia VI.76
Naustrophus pater Eupalini III.60
Naxus insula V.31
à Pisistrato subacta I.64
Naxii & eorum origo, VII.154.VIII.46
electi quidam turbas mouent V.30 *&c.*
Necessitatis numen VIII.111
Necus rex Ægyptiorum Psammitichi filius II.158.IV.42
eius victoria contra Syros II.159
Neleus Codri filius IX.96
Neleidæ V.65
Neon vrbs VIII.33
Neptunus terræ quassator VII.129
Libyum deus II.50
Arabice Thamimasades IV.59
Neptuno Helicanio Panionium locus sacer I.148
Neptuni liberatoris templum VII.192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII.192
Neptuni ara VIII.123
Neptunus æreus septem cubitorum IX.80
Nerbalus Aridius VIII.98
Nereidibus sacrificant magi VII.141
Nestus fluuius VII.109.126
Nestor V.65
Neuri populus & eorum mores IV.105
Neuris IV.51
Nicandra Dodonæorum sacerdos II.55
Nicander rex Spartiat. VIII.131
Nicodromus Cnœthi filius VI.88
Nicolaus Bulis fil. VII.137
Niger sinus VI.41
Nilus Ægypti fluuius IV.50
eius origo II.7.19
eius natura & incrementum II.19. 20, *&c.* eius ostia II.17
solus amnium aura caret II.19, cur II.27
fontes eius ignoti II.19.34.IV.53
Nilus scopulosus II.112
Libyam mediam diuidit II.33
Nili cum Istro comparatio IV.50 II.15
Ninus Assyriorum vrbs II.150
eius situs I.193
subacta à Nitocri I.185
eam Cyaxares obsidet I.103 & expugnat I.106
Niphagra vnus Pierum murorũ VII.112
Nissa sacra oppidum III.97
Nisæa vrbs I.59
Nisæi equi III.106
Nisæus campus VII.40
Nitetis Apriæ regis filia III.1
Nitocris regina Babylonis I.185
eius egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum subegit *ibid.*
eius sepulcrum & inscriptio I.187
Nitocris Aegyptiorum regina II.10
nitri vis II.78
Noes fluuius IV.49
Nomades Scythæ I.15
eorum seditio *ibid.*
Nomades Libyes IV.187
Nomades Sagartii VII.85
Nonacris oppid. VI.74
Notium vrbs I.149
Nothon Aeschinis pater VI.100
Noua vrbs oppidum in Pallena VII.122
Nouus murus, ciuitas Aeoliæ & Cumanorum colonia I.149 II.9.10
Nouem fontes vbi VII
Nouem viæ Edonorum VII.114
nox pro die extitit portentose VII.37
noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II.133
Nudium oppidum IV.148
nummi primum à Lydis percussi I.94
nunciorum Persicorum celeritas & ratio VIII.98
Nymphodorus Pythei f. VII.137

O

OArus fluuius IV.123
Osis vrbs vbi III.26
Oaxus oppidum Cretæ IV.154
obeli, Pheronis donaria II.111
obeli in fano Mineruæ II.170
Oceani ortus IV.8
Oceanũ fabulosum putat Herodotus II.23
Octamasades Scylem fratrẽ regẽ Scyth. occidit IV.80
oculos in pectoribus gestantes IV.191
Odomẽti populus Pæoniæ V.16.VII.112
Odryses pop. IV.92
OEa locus V.83

OEbares Darii equiso III.85
OEbares Megabyzi filius VII.33
OEbazus Siromitris pater VII.68
OEcetor Gelonis progenitor VII.153
OEdipus Laii fil. V.60
ei delubrum extructum IV.149
OEnoen Bœotii occupant V.74
OEnone insula VIII.46
OEnotriæ ager I.167
OEnussæ insulæ I.165
OEobazus Persa IV.84
eius liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Persa in obsidione Sesti IX. 114
eius interitus IX.118
OEroe fil. IX.50
OEtæi montes vbi VII.217
OEtosyrus Apollo apud Scythas IV.59
Ololycus vnde appellatus IV.149
Olbiopolitæ populus IV.16
olea in arte Athenienſ. VIII.55
oleagina corona Olympiorum præmium VIII.26
Olen Lycius IV.35
Olenus pars Achæorum I.145
Oliatus Mylaſſenſis V.37
ollas pulſandi mos VI.58
Olophyxus vrbs VII.22
Olorus rex Thraciæ VI.39
Olympieni, Myſi a monte Olympo dicti VII.74 *ibid.*
Olympus mons Myſiæ I. 36. 43. VII. 74
Olympus Theſſaliæ mons I.56. VII.128, 129
Olympii Iouis delubrum II.7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII.26
Olympiodorus Lamponis filius IX 21
Olynthus vrbs VII.122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII.127
Omyretis filia H.2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Oneſilus Gorgi frater V.104
dolo fratrem Salamine excludit V.104
Amathuntem obſidet V.104.108
Cyprios ad rebellionem inducit V. 104
eius victi caput ſupra portas ſuſpéſum ab Amathuſiis V.114
ei tamẽ dein vt heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V.114
Onetes Phanagoræ filius VIII.214
Onochonus Theſſaliæ fluuius VII. 129
Xerxis exercitui defecit VII.196
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur VII.6
Onuphirana plaga II.166
Ophryneus vrbs VII.43
opifices vbi ignobiles II.167
Opis virgo hyperborea IV.35
Opis ciuitas I.189
Opœa vxor regis Scylis IV.78
§ oraculorũ origo ſecundum ſententiam Herodoti II.54
oracula Græcorum I.46
oracula apud Ægyptios quæ II.83
oraculum Alyatti à Pythia redditum I.19
oraculum Delphicum Cræſo redditur I.47 i dquomodo Cræſus verum deprehendit I.48
oraculum Lycurgo à Pythia redditur I.65
oraculum captioſum Spartiatis redditum I.66
oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I.67
oraculum Cræſo redditum de muto filio I.85
oraculi ad Cræſum excuſatio I.91
oraculum Branchidarum de Pactya I, 158.159
oraculum Hammonis de Ægyptiis II.18
oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II 52
oraculi Hammonis origo II.55
oraculum Pheroni regi redditum II. 111
oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti II 136
oraculum de ærea phiala II.151
oraculum Pſammiticho datum II 152
oraculum Batto datum IV. 155. Theræis IV. 156.157.159. Arceſilao IV. 163. Cliſtheni V, 66. Mileſiis VI. 77. Glauco VI. 86. Athenienſibus VII.140.141
oraculum Latonæ ſacrum II.152
oraculum Siphniis redditum III. 57. Corinthiis V. 92. Argiuis VI, 19. VI. 77. VII. 148. Doloncis VI.34
oraculum Martis VII.76. Dionyſi VII, 111
oraculum datum Cretenſibus VII. 169. Spartiatis VII,220
oraculum Bacidis VIII. 20. 77. 96 Amphiarai I.46. IX,134
oraculum Perſis à Bacide redditum IX.42
oracula Æthiopum II.139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III.75
Orationes de triplici ſtatu regio, optimatum, plebis III.80.81.82
Cois Mitylenæorum præfecti IV.97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV.139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V.49
Soſiclis V.92
Hiſtiæi ad Darium V.106
Cypriorum ad Iones V.109
Perſarum ad Ionum tyrannos VI.9
Leutychidis de reddendo depoſito VI. 86
Datis ad Delios VI.97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI.130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII.8.& Mardonii VII.9.& de bello aduerſus Græcos ſuſcepto VII. 10
Xerxis ad Perſas VII.53
Harmocydis ad Phocenſes IX.17. & *aliæ infinitæ*
Orbelus mons V.16
orbis partitio ſecundum Herodotum IV. 36
Orchomenii populus I.146
Orchomeniorum ager VIII.34
Ordiſſus Scythiæ fluuius IV.48
Orges pater Antipatri VII.118
Oreſtes Agamemnonis filius I.67
eius proceritas & loculus I.69
Oricus portus IX.92
Oricus regis Aripithis fil. IV.78
Orithyia Boreæ vxor VII.189
Orneatæ populus VIII.73
Orœtes Sardium præſes potentiſs. III. 120.127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & eius rei cauſſæ III.120.*&c.*125
eius interitus III.128
Oromedon Syenneſis pater VII 98
Oropus VI.100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII.85
Orphica II.81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII.227
orthium carmen I.24
Orthocorybantes populus III.92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II.144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
oryes vbi gignantur IV.192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II.144
Oſſa Theſſaliæ mons I.56. VII.128.129
oſſa viri quinque cubitorum IX.92
oſtenta Xerxi oblata VII.57
oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII.37.38
oſtia Nili ſeptem numero II.17
Otanes Pharnaſpis filius III.68
coniurationis in magum autor III.70
oratio eius de ſtatu populari ad Perſas III.80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII 61
Otanis morbus III.149
Otanes miſſus contra Samum III.141
Otanes dux Perſarum Darii gener V.116
eius geſtæ res in Ionia & Aeolia V.123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens iudicat V.25
Othrys mons Theſſaliæ VII.129
ouium mira duo genera quæ habet Arabia III.113
oues ſacræ Solis vbi IX.92

P

PACTOLVS fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert V.101
Pactyas Lydus a Cyro deficit I.154
Perſis traditus I.160
Pactyica regio III.92.102.IV,44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII.67
pæana cãtant Perinthii ante victoriã V.1
Pæoniæ ſitus V.13
Pæones V.13.98.VII.113
magna pars tranſportati in Aſiam V.15
Pæonius ager vbi VII.124
Pæoplæ pop. VII.113
abducti in Aſiam V.15
Pæſus vrbs V.117
Pæti Thraciæ populus VII.110
Palæſtina & Palæſtini I.105. III.5.VII.89
Palæſtinorum armatura VII.89
Palladis ſacerdotis barba portentum I, 175 VIII,104
Pallena Phlegra prius appellata VII.122
Pallenidis Mineruæ templum I.62
palmarum Babyloniarum diuerſitas I.193
palmarum ſpathæ VII.69
palmæ vbi multæ IV,172.182
Pammon Scyrius VII.185
Pamiſus Theſſaliæ fluuius VII.120
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura XII.61
Pamphyli tribules Sicyonii V.68
Pamphyli populus III. 90
à Cræſo ſubacti I.28
Pan vnus inter VIII. deos II.46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II.145
Panis templum VI.106
Panis ſimulacrum II.46
Pan quib. parentibus ortus II.145.146
Panætius Soſimenis filius VIII.92
panegyries Athenienſium VI.111
panes Petdiccæ dupli effecti VII.137
Pangæus mons V.16.VII.112
Panionium locus ſacer I.143 148.170
Panionius Chius exſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII.105 106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcernendis geminis VI.32
Panopea vrbs VIII.34.35
Panos portus vbi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III 39
Pantaleon Alyattis f. à Cræſo fratre occiſus I.92
Panthelæi Perſarum genus I.125
pantheræ Libycæ IV.192
Pantimathi populus III.92
Panticades fluuius VI.18.47
eius fluxus 14.54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII.232
Papæus Iupiter apud Scythas IV.59
Paphlagones populus I,6,72.III.90
à Cræſo ſubacti I.28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII 72
papraces piſces V.16
Papremis oppidum II.59.III.2

Papremitanis equi fluuiales sacri II, 71
Papremitana plaga II.165
Paralatæ Scythæ IV.6
Parapotamii populus VIII.33
Parasanga mensura II.6.V.53
Pareoratæ pop. IV.148
Paretacæni populus Mediæ I.101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II. 115
Parius lapis V.62
Parion vrbs VI.17
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII, 78
Parnassus mons VIII.27
eius vertices duo VIII.32
Paricanii pop. III.94
Paroreatæ populi IV.148.VIII.73
Parthenius fluuius II.104
Parthenius mons vbi VI.105
Parthi populus III.93.117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.66
partus leænæ & viperæ cur nō copiosus III.108
partus diuersa tempora decem, nouē, septem menses VI,69
Parus insula V.31
Parus à Miltiade obsidetur frustra VI. 133.134
Parycanii populus III,92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII.68.86
Pasargadæ Persarum genus I.125
Pasicles Philisti pater IX.96
pata Scythice,pro occidere IV.110
Pataicus Æneſidemi pater VII.154
Pataici dii III.37
Patarbemi aures nasusque præscinduntur II.162
Patara oppidum Lyciæ I.182
pateræ aureæ sex à Gyge apud Delphos positæ I.14
paterа aurea & argentea Delphos à Crœso missæ I.51
pateræ aheneæ mira capacitas I. 70
paterna in opificia vbi succedant & filii VI.60
patiramphes Xerxiani currus auriga VII.40
Patizithes magus III.61.63
Patrenses pars Achæorum I.145
Patumus oppidum Arabiæ II.158
Pausanias Cleombroti filius IV.81, IX. 10.63
eius exercitus ordo permutatus IX. 46
victoria aduersus Mardonium IX. 62
Pausaniæ præda IX.79
eius dictum de luxu Persico IX.81
Pausicæ populus III.92
Pausiris Amyrtæi filius III.15
pecuarii Armenii vbi I.194
pecuarii Indi III.99
pecuarii Persæ I.125
Pedasii populus ab Harpagoex pugnatus I.175.VIII.104 104
Pedieæ oppidum vbi VII.33
pediculorum comestores IV.109
eos viciſſim mordent feminæ Adyrmachidarum IV.168
Pelasgi populus I.145.146.II.50. VII.44 & eorum lingua I,57
Pelasgi Ægialees prius, Iones dicti VII. 94
Pelasgi ex Attica exacti VI.136
Pelius mons vel Pelion vbi IV.179.VII. 129
Pellas vrbs Bottiæidis terræ VII. 123
Pellena Achæorum pars I45
Pelops Phryx Persarum seruus VII. 11
Pelopis Phrygis regio VII.8
Peloponnesi gentes septem VIII.73
Peloponnesium bellum IX.72
Pelusium ostium Nili II. 17. 154. 111. 10
πεμπάζεσθαι Æolum H.37
Peneus fluuius Thessaliæ VII.20.128.129 173
pennis oppletum aërem Scythæ narrant IV.31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I. 149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Peræbi populus VII.128
Percalos,Chilonis filia VI.65
Percotes vrbs V.117
Perdiccas, Cauanes, & Aëropus fratres VIII.137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII.138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII.137.138
Pergamum Priami VII.43
Pergamum murorum Pierum vnus VII. 112
Perialla vaticina VI.66
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus I.20.III.48
ei maximum miraculum oblatum I,23
vxorem necat III.50
cum defuncta vxore concubuit V, 93
eius filij III.50
gesta cum minore III.50.51.*&c.*
Pericles VI.131
Perileus IX.102
Perinetades Demarmeni filius V, 41
Perinthus vrbs IV.90
eius expugnatio V.2
Perinthii à Persis subacti V.1
eorum cum Pæonibus singulare certamen *ibid.*
Persarum origo vnde VII.150
complura genera I.125
aspera regio I,71.IX.*vlt.*
Persæ aratores, Persæ pecuarii I, 125
præstantissimi Pasargadæ *ibidem*
institutio qualis I.136
numina quæ & religio I.131
ritus dum Ioui immolant I.131
ritus in sacrificiis I.132
Persæ Vraniæ Veneri sacrificant *ibidem*
Persis Venus Metra appellatur *ibidem*
Persarum natalitia I.133
Persæ inter pocula consultant I.133
Persarum necessitudo vicinitatis maxima
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum studiosissimi I. 135
flumina religiosissime colunt I.138
mos in sepeliēdis cadaueribus defunctorum I.140
gyrum cæli Iouem appellant I.131
deos ex hominibus ortos esse negant I.131
ignem deum arbitrantur III.16
eorum victus habitusque priscus I. 71
victus viuendique spatium III.22
eorum ingenium I.89
Persarum conuiuia lasciua V.18
Persarum cædes in conuiuio V.20
Persæ criniti VI.19
Cephenes appellati & Artæi VII.61
Persæ immortales qui VII.83
Persicus luxus IX.79.81
Persarum vxores per vices concumbunt III.69
Persis oraculum redditum IX, 42
Persarum tabellionum cursus & modus VIII.198
magi I.140
satrapeiæ III.89
clementia I.137
capita cur fragilia III.12
eorum cum Lydis conflictus I.80
in potestatē Medorum à Phraorte redacti I.182
Persarum ab Astyage defectio I.127, *&c.*
Persarum bellica arma V.49. cum Caribus consertum bellum V.119 *&c.*
Persarum minæ Ionibus intentatæ V, 9
Persarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Persarum equestrium copiarum numerus VII.87
Persarum cum Lacedæmoniis congressio VII.211
Persarum naufragium ad Euboeam VIII.12
Persicum mare IV.39
Persici equitatus præfecti VII. 88
Persicarum copiarum apud Platæas ordo IX.30
Persidæ reges I.12
Perses Persei fil. VII.65
Perseus Assyrius VI.541
Danaes & Iouis filius VII.61
Persei specula *II.* 151
eius templum, simulacrum, sandalium vbi *II.*91
gymnicorum ludorum institutor *ibidem.*
eius profectio in Ægyptum *II.*91
Petra tribus V.92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia *III.* 68 magum prodit *III.*69
Phænippus Calliæ pater VII.121
Phalerus vrbs V.63
nauale Athenienſ. VI 116
phalli in sacris *II.*49
Phanagoras Onetæ pater VIII. 214
Phanes Halicarnasseus genere *III.*4
eius astutia & effugium *ibid.*
filii in eius conspectu mactati III, 11
Pharandates Theaspis filius IX.75
Pharbætitana plaga *II.*166
Pharenses pars Achæorum *I.*145
Pharnaces pater Artabazi VII.66
Pharnaspes Achæmenides *III,*2
Pharnazathres dux Indorum VII, 65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapsu VII.88
Phaselis vrbs *II.*178
Phasis *I.*104.*II.*103.IV.38.86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aeropi pater IX.26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H.5
etiam pater eiusdem adoptiuus H.4
vbi laudatus ab Homero H.26
Pheneum vrbs V.63
Pherendates Megabazi fil. VII.67
Pherendates Teaspis fil. VII.79
Pheremite Arcesilai regis mater IV.161

exer-

exercitum poscit ab Euelthone, & colum accipit IV.162
in Barcæos crudelitas eius IV.202
eius miseranda mors IV.205
Pheron Ægypti rex cæcus Ii.111
ei oraculum redditur *ibidem*
eius donaria *ibidem*
phiala in balteis Scytharum IV.10
Phidippides Athen. VI.105
Phidon Argiuorum tyran. VI.127
Philæus Æaci filius VI.35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI.101
Philaon Cherſis filius VIII.11
Philes pater Rhœci III.160
Philippus Butacides Olympionices V.47
Philiſtus Paſiclis fil. IX.96
Philippus Macedo VIII.139
Philitio paſtor II.128
Philis regio VII.113
Philocyon Spartan. IX.84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI.113
Phirmus Athenienſis VII.182
Phla inſula IV.178
Phlegra regio VII.122
Phocais Homeri H.16
Phocæa vrbs I.142.II.178
Phocęa quomodo capta & à Perſis occupata I.164
Phocenſes I.146
primi longis nauibus vſi ſunt I.163
Phocenſium murus I.163
eorum demigratio in Cyrnum I.65
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret. I.165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus nauale bellum I.166
prœlio victi Cyrno ſecedunt I.166
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibidem*
Phocenſes capti lapidantur I.167
Phocenſiũ in Theſſalos eruptio VIII. 27.28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII.32
Phocia vrbs I.80
Phœbi fanum VI.61
Phœnices II.104
Phœnices diſſenſionum auctores cum Græcis I.1
Phœnices Palæſtini II.104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV.42
Phœnices primi litteras in Græciam adtulere V.58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII.89
Phœnices quidam decollati iuſſu Xerxis VII.90
Phœniciæ litteræ V.58
phœnix Ægypt. auis ſacra II.73. eius deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluuius VII.176.200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I.102
eius res geſtæ & interitus *ibid.*
Phrataguna Darii regis vxor VII.224
Phronima Etearchi filia eiuſque fortuna IV.154
concubina Polymneſti IV.155
Phryges à Crœſo ſubacti I.28
Phryges antiquiſſimi hominum II.2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII.73
Phryges Bryges dicti antea. *ibidem*
Phrynichi comœdia VI.21
Phrynon pater Attagini IX.15
Phthiotis ara I.56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I.59
ab ea Piſiſtratus vt reductus *ibi.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII.85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII.39
Pidorus vrbs VII.122
Pieria ora Bœotiæ III.
Pieria pix IV.195
Pieres pop. VII.112
Pierum muri VII.112
Pigres & Maſtyes fratres V.12
Pindarus poeta III.38
Pindus mons Theſſaliæ I.56.VII. 129
Pinus, locus H.20
pini fructus nomina H.20
pini natura quæ VI.37
Pirus, ingens fluuius I.145
Piromis ex Pitomi Ægyptiorum II. 143
Piſa vrbs II.7
piſcatorum ænigma H.35
piſcibus Ægyptus abſtinet II.37
piſcium qui Ægypto ſacri II.72
piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II.93 piſces pabulum equorum vbi V.16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I.59
eius nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis eiicitur I.59
per feminam mire reducitur I.60
illegitimè cum vxore coit I.61. Marathonem occupat I.2
eius contra Athen. copiæ I.61.62
tertio vrbe Athenis potitur I.64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V.63.*&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V.65
Piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus VII.109
piſtricis Crœſi effigies apud Delp. I. 51
Pitana ciuitas Æoliæ I.149
Pitane tribus III.55
Pittaci Mitylenęi reſpõſum ad Crœſum I.27
pituitæ fluxus remedia IV.187
pix Pieria vbi IV.195
Cyranenſis IV.195. Zacynthia *ibidem.*
Pixadorus Cindyenſis V.118
Placianorum lingua I.57
Platæa inſula Libyæ IV. 161. 153.156.169
Platæa vrbs incenditur VIII.50
Platæenſis clades IX.62.64.100
Platæenſis ager IX.15
platanus aurea atque vitis VII.27
platanorum ingens lucus V.119
platanus aureo monili à Xerxe donata VII.31
Pleſtorus deus IX.118
Plinthinetes ſinus II.6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX.10
pluuia nulla apud Therços per ſeptem annos IV.151
pluuia apud Ægyptios portẽtoſa III.18
Plynis portus vbi IV.169
podeon Doridis VIII.51
pœnæ modus apud Perſas I.137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
pogon Trœzeniorum portus VIII.42
poli & gnomonis inuentio II.109
Polichnitani Cretes VII.170
Pollux & Caſtor IV.145. *v.* Tindaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII.21
Polycratis prodigioſa fortuna III.39. *&c.*
Polycratis ſmaragdus III.41
eius callidum commentum III.56
Polycratis cædis occaſio III.120. 121
Polycratis filiæ ſomnium III.124
Polycrates cruci affixus III.125
Polycritꝰ Aegineta eiusq; ſtrenuitas VIII. 92.93
Polydectes rex Spart. VIII.131
Polydorus Alcamenis fil. VII.204
Polydorus auus Laii V.59
Polymneſtus Thereus IV.155
Polynices IV.147.VI.52
ponticum, genus arboris IV.23
Pontus Euxinus IV. 46, eius dimenſio IV.85.86
Porata fl. IV.48
Porinus lapis V.62
Poſideium vrbs III.91
Potidæa vrbs VII. obſeſſio eius VIII. 127.128.129
Poſidonius Spart. IX.84
præda Græcorũ è Perſarum clade IX. 79
præda Pauſaniæ IX.80
præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX.69
Præſij Cretes VII.170.171
Praſiadis paludis inhabitatores V.16
Praxinus nauarchus Trœzen. VIII.180
Praxilaus Xenagoræ pater IX.106
Prexaſpes Perſa III.34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III.75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII.97
Priami Pergamum VII. 43
Priene vrbs Ioniæ I.142
eam Ardys expugnat I.15
Prienenſes populus VI.8
à Mazare ſubiguntur I.161
primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI.52
Procles rex Spart. VIII. 131. IV. 147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III.50
capitur III.52
prodigiorum maxima obſeruatio apud Ægyptios II.82
Præconneſus incenſa VI.33
Promenea Dodoneorum ſacerdos II.55
Promethei vxor Aſia IV.45
Propontidis dimenſio IV.85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII.65
Proſopitis inſula & eius latitudo II.41
eius plaga II.165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II.112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
protemplaris Minerua VIII.39
Proteſilai templum vbi VII.33.IX.115
Protothyes Madyis pater I.103

Prouerbia,

Animus in auribus habitat VII.39
Cadmea victoria I.166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtiſtimenta III.22
Epiſcythiſon VI.84
E tripode oraculum IV.179
Hunc calceum tu quidem conſuiſti: Ariſtagoras autem ſibi induit VI.1
In frigidum furnum panes ingerere V.92
Iſthmum fodere I.174
Longæ regum manus VIII.140
Lemnia facinora VI.138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *vlt.*
Mulæ partus III.151
Muliere ignauior IX.106
Non eſt iſtud curę Hippoclidæ VI.129
Ouem lupis relinquere IV.149
Syloſontis amiculum III.139
Ver ex anno exaruiſſe VII.162
Prytanis rex Spart. VIII.131
Prytaneum Athen. I.146.VI.103 VII.197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II.10
captus à Cartibyſe, eiuſque captiui dicta II.14
liberatus res nouas moliens epoto taurino ſanguine obiit II.15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II.159.160
eius mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I.105 II.2.28.151. *&c.*
Pſylli, populus IV.173
eorum expeditio infelix aduerſus auſtrum *ibi.*
Pſyttalea inſula VIII.95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I.76
Pteriorum vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*
Ptoum VIII.135
pudenda pueris qui præcidant II.104

pudẽda Ægyptii munditiæ cauſsâ præcidunt II.37
pugna Sagartiorum cum reſtibus VII. 85
puteus trifarias rerum ſpecies exhibens VI.119
pygargi IV.292
Pygres Seldomi filius VII.98
Pylus locus VII.168
Pylæ VII.201
Pylæa VII.213
Pylii I.147.V.65
pyramides apud Memphin II.8
pyramides Mœris regis Ægypt. II.101
pyramis regis Cheopis II.124.125
pyramis è quæſtu meretricio II.126
pyramis Chephrenis Ægypt. regis II.127
pyramides Philitionis paſtoris II.128
pyramis Myceriui regis II.134
pyramis Rhodopis mulieris falſo credita II.134
pyramis regis Aſychis lateritia II.136
Pyrene vrbs II.31
Pyretos fluuius Scythiæ IV.48
Pyrgus oppidum IV.148
Pytagoras Mneſarchi filius IV.95
ſophiſta celeberis *ibid.*
Pythagoras monarcha Silinuntis V.46
Pythagoras Miletı procurator V.126
Pytheas Iſchenoi f. vir ſtrenuiſs. captus VII.81
liberarus VIII.92
Pythermus Phocenſis I.151
Pytheus Lamponis pater IX.77
Pytheus Nymphodori pater VII.137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I. 65
de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum I.67
ad Crœſum I.91
de Iſthmo Cnidiis datum I.174 *v.* oracula
Pythii qui VI.57
Pythius Atyis f. Lydus VII.27
eius ingentes facultates VII.27.28
eius filius à Xerxe diſſectus VII.39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI.23

R

RASVRA Argiuorum I 82
regem vbi conſpici nefas I.199
rex vbi ſtatura maximus deligitur III, 20
rerum humanarum inconſtantia I.5
rerum omnium inſpiciendus exitus I.12
res diuinitus futuræ ſignis declarãtur IX.99
reſtibus inſtructa pugna VII.84
rhadinace genus olei VI.11
Rhampſinitus rex Ægypti: & eius ſimulacra II 121
filiam proſtituit *ibid.*
eius ingentes pecuniæ *ibidem*
Rhampſinitideſcenſus ad infernas ſedes II.122
rhapſodi Homericorum carminum explosi Sicyone V. 67
Rhegium I.176.177
Rheginorum maxima cædes VII, 170
Rhenea VI.97
Rhodium mare vbi I.174
Rhodopis meretrix famoſa II.135
eius an pyramis vna II.134.135
eius donarium in templo Delphico II.135
Rhodope mons IV.49
Rhodus ciuitas II.178
Rhœcus, architectus III.60
Rhœtium opp. VII.43
Rhypes pars Achæorum I.145
roſæ ſexagenûm foliorum VIII.138
Rubrum mare I.203.II.8.158.159
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt I.207

S

SABACVS rex Æthiopum II.137.152
Ægyptum ſubigit *ibid.*
eius acta in Ægypto II.137.138
viſo in ſomnis Ægyptum relinquit II. 139
Sabillus Gelous VII.154
Sacæ populus III. 93
Sacas omnes Scythas Perſæ vocant VII.63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII.64
ſacerdotes Ægyptiorum II.37
ſacrum Panionium I.143
ſacra Triopii Apollinis *ibid.*
ſacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta II. 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I.16.18
Sagartii, Perſarum genus I.125.III.23. VII.84.
eorum tributum III.93
ſagitta ad cœlum excuſſa à Dario III.105
Sais vrbs Ægypti II.28 59.173.170
Saitanorum regum ſepultura II.169
Saitana plaga II.165
Saiticum oſtium Nili II.17
ſal ſua ſponte creſcens IV.53
ſalis colles vbi IV.181.182.183
ſalinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II.89
Sala vrbs Samothraciæ VII.59
Salamis Athenienſium refugium VIII.56
Salaminii H 28
Samothraciæ populus Pelaſgi II.51
Samothracii muri VII.108
Samothraces iaculatores VIII 90
Samus & Samiorum lingua I.142
Sami euerſionis per Darium cauſſa III 139
Samus Syloſonti traditur III. 149
Samiorum Æſchrionia tribus III. 26
Samiorum crater IV 152
Samii Zanclam occupant VI.23
Samiorum aparuria H.29
Samiorum tria miranda III.90
Samyris ſapiens VI.127
San Dorum I.139
ea littera Perſarum nomina terminantur I 139
Sana vrbs VII.22.122
Sanacharibus rex Arabum & Aſſyriorũ Ægyptum inuadit II.141
fugatur *ibid.*
ſandalium Perſei II.91
Sandanis Lydus I.71
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII. 194
Sapæi Thraciæ populus VII.110
ſapientes non eſſe potentes, acerbum IX.16
Sappho poetria II.135
Sarangæi populus III.93.117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII.67
Sardanapalus rex Nini II.150
eius theſaurus *ibid.*
Sardena mons H.9.
Sardis à Cimmeriis captæ I.15
Sardis vna parte ſaltem expugnabiles & eorum expugnatio I.84
captæ & concrematæ ab Ionibus V. 101.105
Sardium reges Heraclidæ I.7
Sardium primus rex Argon I.7. Meles I. 86
Sardius Leo circumlatus vbi I.86
Sardium expugnatio in tertium annũ dilata à deo I.91
Sardonium linum II.105
Sardonium mare I.166
Sarga vrbs VII.122
Sarpedon & minos Europæ filii I. 173.
Saſpires populus III.94
eorum armatura VII.79
Sataſpes Achæmenides IV.43
cruci affixus IV.43
Satræ Thraciæ populus VIII.110. iij
ſatrapiæ Perſarum I.192. iij. 89. 90. &c.
Sattagydæ populus III.91
Saulius rex Scytharum IV.76
interficit patruelem Anacharſin IV. 76.77
Sauromatæ Amazonibus miſcentur IV. 110.113.114
ſolœciſſant lingua Scythica IV.117
eorum vxores & coniugia IV.116.117
Scæus pugil IV.60
Scamander fluuius V.65
eius aqua exercitui Xerxis defecit VII.42
Scamandronymus pater Charaxi ij. 135
ſceptra gerendi ratio apud Babylonios I. 195
ſchœnus menſura ij.6
Sciathus inſula VII.176.VIII.7
Scidrus oppidum VI.21
Sciona vrbs in Pallena VII.122
Sciradis Mineruæ templum VIII.94
Scironis via VIII.71
ſcholæ tectum in pueros corruens VI. 27
Scolos oppid. IX.15
Scolopoeis IX.96
Scoloti, Scythæ vnde nominati IV.6
Scopades Theſſali VI.120
Scopaſis rex IV.127
ſcutum Perſis oſtẽdiſſe dicũtur Alemeonidæ VI.121 & Herodoti de ea re ſententia VI.123.124
Scylace vrbs I.57
Scylax Caryandeus IV.44
Scylacis cuiuſdam ſupplicium V.33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV. 78
eius interitus IV.80
Scyllias vrinator VIII.8
Scytha Herculis filius IV.10
Scytharum origo IV.5
Scytharum regum origo IV.10
Scythæ nomades pecuarii I.73.IV.19. 55.VI.84
Scytharum nomadum ſeditio j. 73. IV.11
Scythæ trucidatum coctúmque puerum Cyaxari loco venationis offerunt j.73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Aſiam tranſeunt j.103.IV.12
Cimmerios ex Europa pellunt I.103. IV.11
Mediam occupant j.104
eorum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibidem*
fuſis Medis Aſia potiuntur j.105
Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde femineo morbo corripiũtur I.105
à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur I.106
à Seſoſtre ſubacti ij.103.III
Scytharum ſerui cur oculis orbẽtur IV.2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ AVcharæ IV.6
Scythæ ararores IV.18.19.53.54
Scythæ regii IV.57
Scytharum mores IV.46 &c.
dii IV.59
iuſiurandum IV.68
eorũ mos in cædendis victimis IV. 60

in hostes sæuitia IV.62.64
mos ineundi fœderis IV.70
Scyth. regum sepultura IV.71.72
à Scyle Scytharum defectio IV.80
Scythæ suorum institutorum obseruantissimi IV.76 80
Scythis eorumque equis asinorum & mulorum vox insueta IV.129
Scyth. munera ad Darium IV.130
Scyth. intemperantia VI.84
Scythæ Persis Sacæ appellati VII.63
Scythia vetus vbi IV.99
Scythiæ duæ partes *ibi.*
Scythiæ flumina IV.47
Scythia lignorum inops IV.61
Scythicæ grues vbi hybernent II.22
Scythicum gramen IV.58
Scythicus exercitus contra Mediam VII.20
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23.24.
Scythes Cadmi pater VII.163
Sebennitana plaga II.166
Sebennyticum ostium Nili II.17
Seldomus Pigris pater VII.98
Selinusii pop. V.46
Selymbria oppidum VII.13
semen Indicum quale III.100
Semiramis Babyl. regina I.184
eius egregia monumenta *ibid.*
senectæ maximus honos apud Ægyptios II.80
senes vbi mactentur III.99
Sepias litus VII.183.188
sepulcrum Alyattis apud Lydos I 93
sepulcra Babyloniorum I.198
sepulcra vitrea III.24
sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII.58
Serbonis lacus II.6.III.5
Seriphii populus VIII.46
Sermyla Græca vrbs VII.122
serpentum sacrorum descriptio II.74
serpentũ sepultura in Iouis templo *ib.*
serpentes cornuti IV.192
serpentes alati II.75.76
serpentum alatorum generatio IV. 108.109 thurifetas arbores obseruantes III.107
serpentum vis apud Neuros IV.105
serpentibus vescentes IV.138
serpens arcis Athenarum custos VIII. 41
Serrium promontorium VII.59
serui Scytharum cur oculis priuentur IV. 2
serui boni interdum hominibus malis, & contra VIII.68
seruorum bellum VI.85
sesami Babylonici proceritas I.595
Sesostris rex Ægypti II,102.*&c.*
quas gentes subegerit II.103
eius cippi & inscriptiones & monumenta II.106
Sestus vrbs IV.142.VII.33
à Græcis obsidetur IX.133.*&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani sacerdos II, 141
eius mira victoria de Assyriis *ibid.*
eius statua *ibidem*
Sicas Cybernisci pater VII.98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII.170
Sicyon V.67
Sicyoniarum tribuum nomina V.68
Sicyonijs & Ægyptijs irrogata multa ab Argiuis VI.92
Sidon Græca vrbs II,117.III.136
Sidonia nauis Xerxis VII.28
Sigeum & eius occupatio V.65.94
Sigeum Troicum IV.38
sigma litterâ Persarum nomina terminantur I.139
Sigynæ populus vbi V.9
sigynarum appellatio quid apud alios notet V.10
Silenus vbinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata vbi suspensa VII.26
sillicypria eorumque fructus II.94
Silphium vbi IV.170.192
simiarum comestores IV.194
simiarum vbi maxima vis *ibid.*
Simonides Ceus V.102
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata VII.228
simulacrum pistricis Crœsi I.51
simulacra ab Ægyptijs primum diis consecrata II.4
simulacrum Iouis arietina facie II.45
Panis II.46. æstatis & hyemis II. 121
simulacrum ex pelui factum ab Amasi & cur II.172
simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II.181
simulacra Mineruæ lapidea duo II. 182
simulacrum Isidis bubulis præditum cornibus II.41
simulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II.51
simulacrum Darii lapideum III.88
simulacrũ Vulcani Pataicis simile III. 37
simulacra soli Marti faciunt Scythæ IV.59
simulacra ex oleis, Damiæ & AVxesię V,82
Sindus vrbs VII.123
Singus vrbs VII.122
Sinope vrbs I.76.II.34.IV.12
sinus Arabici maris descriptio II.11
Sipia, locus VI.77
Siphnus insula locupletissima III.57
multata à Samijs III.58
Siphnii quas naues Salaminem miserint VIII.46
Siris Italiæ VIII.62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII.58
eius filius Masistius VII.79
Sironus Mapenis pater VII.98
Sisamaces dux VII.121
Sisamnes Hydarnis fil. Ariorũ dux VII. 65
Sisamnes Otanis pater iniuste iudicans mira pœna à Cambyse affectus V. 25
sisyra genus penulæ VII.67
Sitalces Thracum rex IV.80.VII.137
Sithonia regio VII.122
Siuph vrbs Ægypti II.172
smaragdus Polycratis III.41
Smerdis Cambysis fr. III.30
eius à fratre perpetrata cædes *ibid.*
occisum à se Cambyses luget III. 65
Smerdis fictitius regno potitur III.65
ex auribus amputatis agnoscitur III. 69
occiditur III.28
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII.82.121
Smila oppidum VII.123
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Clisthenis VI.127
Smyrnæ origines I.16
à Gyge oppugnata I.14
ab Alyatte capitur I.16
à Colophonijs condita *ib.*
vti ab Ionibus dirempta I.149
Smyrna Theseĩ vxor H.2
Smyrna Æoliæ ciuitas condita eaque celeberrimum emporium H.5
vt amissa ab Æolibus I.149
sobolis procreandæ præmia apud Persas I.136
Sogdi populus III.93
eorum in Xerxis exercitu armatura VII.66
Sol Massagetarum deus I.212. soli Massagetæ equos immolant I. 216. sol auctor exundationis Nili II.25
solis insoliti ortus, quos referunt Ægyptii II.142
solis mensa vbi III.18
solis fons IV.181
solem execrantes IV.184
solis eclipsis Xerxe mouente exercitũ contra Græcos VII.37
sol Græcorum deus *ibid.*
sol pro mercede redditus VIII.117
sol obscuratus IX.10
solis sacræ oues vbi IX.91
Soli vrbs & eius obsessio V.115
Solon legislator Athen. I.29
eius peregrinatio in Ægyptum I.30
versibus celebrat Philocyprum V.113
eius cum Crœso de beatitudine colloquium I.20.31.32.33
Solonis lex Athen. data II.177
Solonis promontorium II.32.IV.43
Solymi olim Milyæ dicti I.173
somnium filiæ Polycratis Hipparchi III.124 V.56
Sophanes Eurychidis f. Decelensis VI.92. IX.72
eius ancora & præclara facinora IX. 73.74
sophistarum totius Græciæ peregrinatio I.29
sororem Cambyses ducit, occidit, & aliã superinducit II.1.32
Soficlis Corinthii de restituendo Hippia oratio V.92
Sosimenes Panætii pater VIII.82
Sostratus Laodamantis fil. IV.152
Spaco Medis canis appellatur I.110
Spargapises Tomyridis f. à Cyro capitur I.211
seipsum interimit I.213
Spargapithes Agathyrsorum rex IV.76 78
Sparta vrbs Lacædæmonis VII.234
Spartiatarum instituta à quo I.65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I.66
Spartiatarum cum Argiuis de Thyreæ agro contentio I.82
Spartiatarum regum dignatio & iura VI.55.*&c.*
eorum senatus VI.75
de regibus V.75
Spart. cædes ad Thermopylas VII.224
eorumque epigrammata VII.228
spasmi remedia IV.187
spathæ palmarum VII.69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII.198.228
Sperthies Anerísti f. cum Bule se offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII.134.135.136, 137
Sphendaleæ opp. IX.15
spina Ægypti & eius gummi II.96
sponsa vbi dotem concubitu quærat IV. 172
squamosus piscis Ægypt. sacer II.72
stadium, passus, cubitus, pes II.149
Stagirus Græca vrbs VII.115
stathmi regii quid V.52
Stesagoras Cimonis pater VI.103
Stesagoræ cædes VI.38
Stesenor Curi tyrannus V.113
Stesileus Thrasylei fil. VI.114
Stentoris lacus VII.58
Strattis Chiorum tyrannus IV.138.VIII. 132
strobilos, pini fructus II.20
Struchates populus Mediæ I.101
struthi subterranei IV.192, IV.175 192
Strymon fluuius I.64.V.13, VII.113
Strymonii prius, qui Thraces VII.75

Stryma Thasiorum vrbs VII.108.109
Stymphalius lacus VI.76
styracis vsus ad thus legendum III.107
Styreenses gens Dryopica VIII.46
Styx & eius aqua VI.74
sua quenque inspicere debere I.8
Suadelæ numen VIII.111
subulci apud Ægyptios profani II.47
successionis ius apud Spartiatas VII.3
Suniacum iugum IV.99
sus animal spurcũ apud Ægyptios II.47
sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
sues apud Scythas IV.63
sue abstinent Ægyptii II.47.IV.186
Susa oppidum I,188.V.49.52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII.153.159
Sybaris vrbs capitur V.44.VI.21
Sybaritanum bellum V.45
Syene vrbs Thebaidos II.28
Syennesis Cilicum rex I.74.V..18
Syennesis Cilix dux in classe Xerxiana VII.98
Syleos campus VII.115
Sylosон Polycratis fr.Æaci fil. III.39 139 140 &c.149
Syloes promontorium IV.43
Symanum mare vbi I.174
Syrgis fluuius in Mœotidẽ influit IV.123
Syri Græcis Cappadoces I. 6.72. III.90
Syrorum prædia Crœsus deuastat, eosque exterminat I.76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII.72.89
Syrii Græcis, qui barbaris Assyrii VII. 63
Syria Ægypto contermina II.116
Syria Palæstina III.91.VII.89
Syropæones in Asiam abducti V.15

T

TAbella totius orbis tabellionum Persarũ cursus & modus VIII.98
Tabiti Scythis Vesta IV 59
Tachompso insula II.29
Tænarus locus VII.168
talentum Babylonicum III.89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI.134, 137
Talthybii templum apud Spartiatas VII.134
Thalthybius Agamemnonis præco VII.134
Thalthybiadarum honos apud Spart. VII.134
Tanagram interfluit Thermodon IX.42
Tanagræi Thebanorum vicini V.79
Tanagricus tractus V.57
Tanais fluuius IV.20.123
Tanitana plaga II.166
Tarentum vrbs III.138.IV.99
Tarentini III.138
eorum maxima cædes VII.170
Targitaus & eius tres filii IV.5
Tartessus emporium nobile IV.152
Tartessum Phocenses occupant I,163
Tartessiorum rex Arganthonius *ibidem*
Tauchira oppidum IV.171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV.103
eorum mons *ibi.*
Taurica gens IV.99.103
Taurici montes IV.3
Taurica regio IV.99
Taxacis Scythiæ rex IV.120
Tearus fluuius.& eius medica vis V.90
eius fontes partim calidi partim frigidi *ibidem*
cippus ei à Dario erectus IV.91
Teaspes Persa VII.79.IX 73
Tegea Arcadum VI.105.VII.170
Tegeates I.65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I.66
Teos oppidum I.142.II.178
capta ab Harpago I.168
Teus à Græcis in Ægypto condita II.178
Tcii demigrant in Thraciam capta sua vrbe,& Abdera condunt I.68
Telamon heros VIII.64
Telestarchus II.142
Teleion Persis Tyctes, id est, cœna IX.111
Teleclus fil.Archelai VII.204
Telines & eius gesta VII.153
Tellias vaticinus VIII.27
Telii Athenienses historia I.30
tellus eadem non fert omnia I.32
Tellus Scytharum dea,& Apia Scythis dicitur IV.59
Telmisses coniectores I.78
Telus insula VII.153
Telys Sybaritarum rex V.44
Temenidæ fratres VIII.137.138
Tempe locus vbi VII.173
Tenedus I.151
capta à Persis VI.31
Tenus Æoliæ ciuitas I.149.VI.97
Terillus, Crinippi fil.Himeræ tyrannus VII.165
Termilæ vocantur Milyæ I.173
terram & aquam poscere IV.126.V..8
terræ diuisio tripartita II.16
terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV.28
tesserarum ludi inuentores I.94
terhrippotrophus VI.35
Tethronium oppidum VIII.33
Tetramnestus Sidonius VII.98
Teucri VII.43
Teuthrania II.10
Teus ciu. II.178
Thales Milesius defectionem solaris luminis Ionibus prædixit I.74
eius inuentum in traducendo per fluuium Crœsi exercitu I.75
consilium Ionibus datum I.170
eius de incremento Nili sententia innuitur II.20
Thamanæi populus II 93
Thamimasades Neptunus apud Scythas IV.59
Thannyra Inari Lybis filius III.15
Thasus & eius conditores II.44.VI.47
Thasii subacti à Dario VI.44
muros diruere iussi VI.48
Thasia metalla VI.46.47
Thaumasius Sandocis pater VII.194
Theasides Spartiata VI.87
Thebæ Ægyptiæ II.3
ibi pluuiam decidisse, maximum miraculum II.10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II.15
Thebani Iouis fanum I.182
Thebanis arietes sacrosancti II.42
Thebana plaga II.166
Thebanis stigmata inuruntur regia VII. 233
Thebani à Græcis obsidentur IX.85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII.134
Thebe,Asopi filia V.80
Themisthocles Neoclis f. VII.143.173
corrumpit duces, vt maneant VIII.5
eius stratagema VIII.22
litteræ ad Iones lapidi incisę VIII.22
cum Aristide simultas VIII.79
vafrities,exactio,auaritia VIII. 75.112
omnium Græcorum prudentiss. VIII. 110
secundas retulisse iudicatur è prælio nauali contra Persas VIII.123
vt honoratus Spartæ VIII.124
responsum luido cuidam datum VIII. 125
Themiscyra IV.86
Themison Theræus IV.154
Theocydes pater Dicæi VII.65
Theogoniæ cantus in sacrificiis Persarũ I.132
Theomestor Androdamantis fil. VIII.85. IX.89
Theophaniæ festum I.51
Theopompus rex Spart. VIII.131
Thera insula quondam Calliste IV.147
à conditore Thera vocata IV.148
septem annos pluuiã non sentit IV.151
Theræorum colonia IV.156
Therambus in Pallena vrbs VII.122
Therapne locus VI.61
Theres Autesionis f. Cadmeus genere IV.147.148
Therma vrbs VII.123.127
Thermeus sinus VII.123
Thermodon flu. II. 104. IV.86.IX.22.42
Thermopylarum mons VII.176.219
ad eas prælium Lacedæmoniorum & Persarum VII.223 &c.
Theron Acragantinorum monarchus VII.165
Thersander Theræ auus & Autesionis IV.147.VI.52
Theseus Thessalus cõditor Smyrnæ H.2
Thesmophoria sacra II.171
Thespia vrbs incenditur VIII.50
Thespienses V.79
Thesproti populus V.92.7.VIII.47
Thessaliæ descriptio VII.128.129
equę ibi omnium optimæ VII.196
Thessalus socius Dorici V.46
Thestis fons IV.159
Thestorides litterarum professor H.15
eius perfidia erga Homerum H.16.quę illi non bene semper vertit H.24
Thmuitana plaga II.166
Thetidi sacrificant magi VII.191
thoës in Libya IV.192
Thomanii populus III.117
Thonis præfectus Canobici ostii II.114
thoraces picturati Amasis regis III.47
Thorax Larissæus IX.57
Thorica tribus IX.99
Thraces à Crœso subacti I.28
à Sesostre subiugantur II.103
populus Asiæ iij.90
cannabe vestiuntur IV.74
aduersus tonitrua sagittas excutiunt IV.94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII. 75
Xerxis socii VII.185
Iouis sacrum currum cum equis abegerunt VIII.115
Thracum sepulturæ quales V.8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII.75.76
Thracia tellus descripta IV.99
Thracia gens eiusque mores V.3.&c.
Thraciæ muri VI.33
Thrasybuli Milesiorum tyranni commẽtum j.21.22 aliud V.92
Thrasydius Alcuades IX.57
Thrasyleus Stesilei pater VI.114
Thrasycles Lamponis pater IX.89
Thriasius campus VIII.65.IX.7
Thrixæ oppidum IV.148
thus vbi & quomodo colligatur iij.107
Thyiæ Cephissi filiæ fanum VII.178
Thyni à Crœso subacti j.28
Thyrea ager & de eo cõtentio j.82.iij.59
Thyssageræ populus IV.22
Thysus vrbs VII.22
Tiarantus fl.Scythiæ IV.48
Tibareni populus III.94
eorũ in Xerx.exercitu armatura VII.78
Tibesis fl.Scythiæ IV.49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII.62
eius generosa sententia VIII.26
Tigranis ducis species & statura IX.95
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur I.189 V.21
Tigres tres & eorum ortus V.52
Tigris ostium VI.20
tilones pisces V.16

Timareta antistes Dodonæa II.94
Timegenides Theban. IX.85
Timesius Clazomenius I.168
Timnes Spargapithis tutor IV.76
Timo sacrificat, Pariag nere VI.134.135
Timon Androbuli fil. VII.141
Timodemus Aphidnæus VIII.125
Timogenides Thebanus IX 37
Timonax Timagoræ filius VII.98
Timoxenus Scionæorum imper. VIII,128
Tiryns VI.77.83.VII.137
Tirynthia regio VI.76
Tisamenus Græcorum aruspex IX,32
Tisamenus Spart. IV.147.VI,52
Tisander Hippochidis pater VI.127,129
Tisias Lysagoræ pater VI.133
Titacus Aphidnæus IX.72
Tithæus Datis filius VII.88
Titormus Ætolus fratet Malis VI.127
Tmolus fluuius & mons I 84.93.V.101
Tmolus fluuius auri ramenta profert I.93
Tomyris Massagetarum regina à Cyro bello petitur I.205.&c.
eius magnanimitas I.212
Cyri caput cruori immergit I.214
tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII.42
Torona Græca vrbs VII.22.122
Trachea Chersonesus IV,99
Thrachiniæ petræ VII,198
Trachis vrbs VII.199
Traspies Scythæ IV.6
Trausi populus Thraciæ V.4
Trauus fl. VII.109
Tria capita, seu capita quercus, locus sic dictus IX.38
Trintatæchmes Persa dux VII,82
Triopii Apollinis sacrum atque certamen I.144
Triopium Cnidiorum regio I.174.38
Tritæenses Achæorum pater I.145
Tritæchmes Artabazi filius I.192
Triballica planities IV.49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV.108
Triteæ oppid. VIII.33
Triton fl. & Tritonis palus IV.178.191
Trophonium oraculum VIII,134
tutelaris Mineruæ templum apud Chios I.160
Tychius coriarius, Homeri hospes H.9
ab Homero celebratur H.26
Tycta, Persice cœnę regalis nomẽ IX.111
Tymnes Histiæi pater V.37.VII.98
vbi occultatus III.5
Typhon III,5
tyrannis lubrica res III.53
tyrannidis incommoda V.92
tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV.80
Tyres fl. IV,II.47.51,53.82
Tyreus Sitalcis pater VII.137
Tyritæ, Græci IV.51
Tyrus quando extructa II.44
Tyriorum castra, locus II.112
Tyrodiza Perinthiorum VII.25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrheniam ducit I.94
Tyrrheni Phocenses oppugnant I.163
Tyrrhenia seu Thuscia I.49
Tyrrheniã Phocenses occupant I.163

V

VAccæ Isidi sacræ II.41
vaccinam non gustantes IV.186
vaticini Scytharum IV.67
Veneris Vranię templum à Scythis compilatum I.105
Veneris fanum apud Cyprum *ibi.*
templum apud Cythera *ibid.*
Myritta Assyriis dicta, Arabibus Alitta, Persis Mitra I.131
Veneris templum apud Atarbechin II.41
Veneris hospitæ ædes II.112
Scytharum dea & ab iisdem Artimpasa dicta IV.59
venti etesiæ non sunt caussa exundationis Nili II.20
ventorum ara in Thyia VII.178
verua quina Aeolum H.37
Vesta Scytharum dea IV.59
vestes laneæ vbi profanæ II.81
vicinos Medi & Persæ colunt I.134
victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV. 60
vinum ex hordeo apud Ægyptios II.77
viperarum generatio cur rara III. 108.109
virginum auctio apud Babylonios I.196
virgines vbi deuirginentur à rege IV. 168
virginum anniuersarius conflictus IV. 180
vitæ humanæ breuitas & calamitas VII, 46
viuos defodere Persis in vsu VIII.114
Vlysses H.7.26
Vmbri pop. I.94.IV.49
vocalissimus Ægyptius IV,141
Vrbana Minerua V.82
vrbium Græciæ incrementa decrementaque I.5
vrbes à Dario in Scythia conditæ IV.124
Vraniæ Veneris fanũ vetustissimũ I.105
eius templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Persas sacrificia I.131
Vrania Venus Alilat Arabibus dicta III.8
vrina hirci, spasmi remedium IV.187
vrsorum ac luporum sepultura II.67
Vrotalt Arabibus Dionysus III.8
Vtii populus III. 93 & eorum in Xerx. exercitu armatura VII.68
Vulcani sacerdotes II.3
maximum templum Memphi II.99
vestibula II.101
Vulcani colossus II.176. & fax VII.98
Vulcani templum & statua III.37
vulpanseres Ægyptiis sacri II.72
vxor Candaulis Gygi nuda visa I.9
vxorem mactatio ad mariti funus V.5
vxores Athenienſ. raptæ VII,138

X.

XAnthius campus' VI,
Xanthii populus I.176
Xanthippus Ariphronis f. VI.131.136. VII.33.VII.131
Xanthippus dux Athenienſium crucifigit Artayctẽ IX.119
Xanthus Samius I.134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnass. IX. 106
Xeni, hostes IX.11
Xerxes Darii filius I.183
Xerxis genealogia VII.11
Xerxes quid Græcis significet VI.98
rex Persarum declaratur VII.3
cur bellum Græcis intulerit VII.6.7
copiæ Xerxis maximæ VII.20
Xerxes Hellespontо compedes iniicit VII.35
Xerxis crudelitas VII.39.IX.111
Xerxis dona in Hellespontum collata VII.54
Xerxis exercitus in Europã traiectus VII.56
Xerxi quæ ostenta oblata sint VII.57
Xerxes exercitum suum lustrat VII, 59
eius copiarum catalogus & numerus VII.60.61.62.&c.184.&c.
Xerxis duces qui fuerint VII.82,98
Xerxis magnanimitas VII.136
confidentia VII.146
Xerxiana classis VII.184
Xerxis formæ dignitas *ibi.*
Xerxi naues quadringintæ submersæ VII.190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII.109
eius copias fames & pestis extinguit VII,115
eius reditus in Asiam VII.117,&c.
Xerxis amores IX.107. & *passim plurima de eo toto libro* VII.& VIII
Xuthus Iouis pater VII.94
xystum aureum Amphiarao donatum I. 52

Z.

ZAbeces, Libyes IV.193
Zacynthus VI.70
Zacynthii pop. *III.*59.VI.70
Zancla, nunc Messana dicta *VII.*163
pulcherr. vrbs *VI,*25
Zanclæi populus *VI.*22
proditi ab Hippocrate *VI.*22
Zamolxis dæmon eiusque cultus *IV.*19 *95 vbi* alia de ea
Zegeries muriũ genus in Libya IV. 192
Zeuxidamus Leutychidis f. *VI.*71
Zira amiculi genus *VII,*69
Zona vrbs Samothraciæ *VII.* 59
Zopyrus se mutilat *III.*154
eius ad Babylonios ficta fuga *III.*156
Babylonici exercitus dux declaratur *III,*157
eius præstantia *III.*160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataspe *IV.*43
Zopyrus Megabyzi fil. *III,*160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit *III.*160
Zoster locus *VIII.*107
Zygantes Libyes IV.194
simiarum comestores *ibid.*

FINIS.

LECTORI BENEVOLO.

*In teſtimoniis veterum de Herodoto p.39. Photij Latina interpretatio eſt A. Schotti : Marcellini verborum, ni fallor, Caſauboni, Diodori Rhodomani. In Latina interp. Herodoti pag.*18.*v.*21.*ſcribe* Alyattæ.28.33.*dele* extrinſecus 41.*v.pen.ſcr.* reddere 44.*ad v.*44.*in ora adpone numerum capitis* CIV. 56.*v.*13. *poſt* Perſis *potius interpungendum, non poſt* annos *quod ſequitur.* 57.*v.*42. ἥμισυ δὲ *cum v. ſequenti omiſſa ab interprete. Stephani verſio ſequitur extrema pagina ſequenti* 58. 78.7.*ſcr.* portulæ 76.25.aggeres 78.17.pecuaria 84.35 *eſt* ſexaginta. *Græcus tamen textus vult* quadraginta. *Sed noſtra emendemus vitia.* 87.11.*ſcr.* Cyrus in ſomnis 89.2 interminata 21, Græci 107.41.Ægyptum 116.7.hirudinibus 126.13.*videtur pro* ea *reponendum* eo. *ſcilicet ſtagno.* 134.28.*ſcr.* autem 143.*v.pen. extrema pag. abſque dubio ſcribendum* ſeptum *licet* ſeptem *vtraque editio H. Stephani habeat.* αἱμασιὴ 145.*v.*8. *numerum ad oram emenda ita* CXLIII.*v.* 32.*ſcr.* imagines 156. *ad verſus quinti oram repone numerum capitis* CLXX. *qui paullo inferius.* *v.*10.*interp.* mille & viginti *male* διαμύρια *enim* viginti mille, *ſed iterum me moror in aliis. alias pag. ſeq.*159. *v.*8. Ἑλλήνιον, Hellenium, *ſeruato nomine Græco verterem potius, quam* Græcum. 161.*v. antep. dele capitis notam in margine, & adpone initio ſequ pag.*162.169.36.*numerum* 2.*ante* dat, *repone ante* quando, *quod ſtatim ſequitur.* 173.*extr.pag.v.*4.*à fine* ἔσον 177.*v.pen.* tantopere 180.*v.*10.*dele* quem *illud quod poſt* rem. 207.11.Hyrcanorum 215.18 ad mare dimiſit 216.*extr.pag.* vir amiculi 222,29. *dele numerum* 2.*ante* Perſas *&* *v.*39.*pro numero* 5. *corrige* 4 230.*v.*3. *à fin. ſcr.* emporio 232,38.*pro* 2 *emenda* 3. 229.5. Boryſth. 239.*v.*3. *pro* 5, *repone* 6. *&* *v.*44 *pro* 6, *ſcribe* 7, 246 *caput* LXX. *paullo inferius colloca ad verſum qui incipit* læſis 249.8 Saulii 260 *v.*7. *ante* quorum *pone numerum* 1, *ſpectantem ad interpretationem diuerſam in extr.pag.* 296.5.autem 558.9.Heidelbergæ 664 *ad oram Græci contextus verſus* 10, *pone numerum* 5. *Vlterius per operas non licet. Tu aliis. ſi quæ reppereris, ignoſce, quod te rogamus. Vale.*

Series & ordo Chartarum.

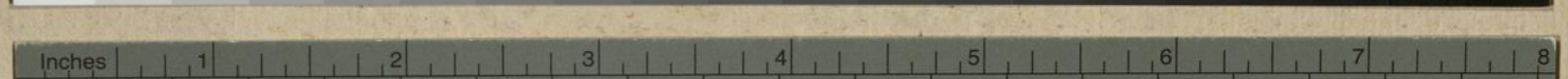
(:) ternio
b c d e f g duerniones, h vnica charta
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn terniones omnes,
α β ſunt terniones, γ duernio.

Grauskala #13

C Y M

B.I.G.

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

ls